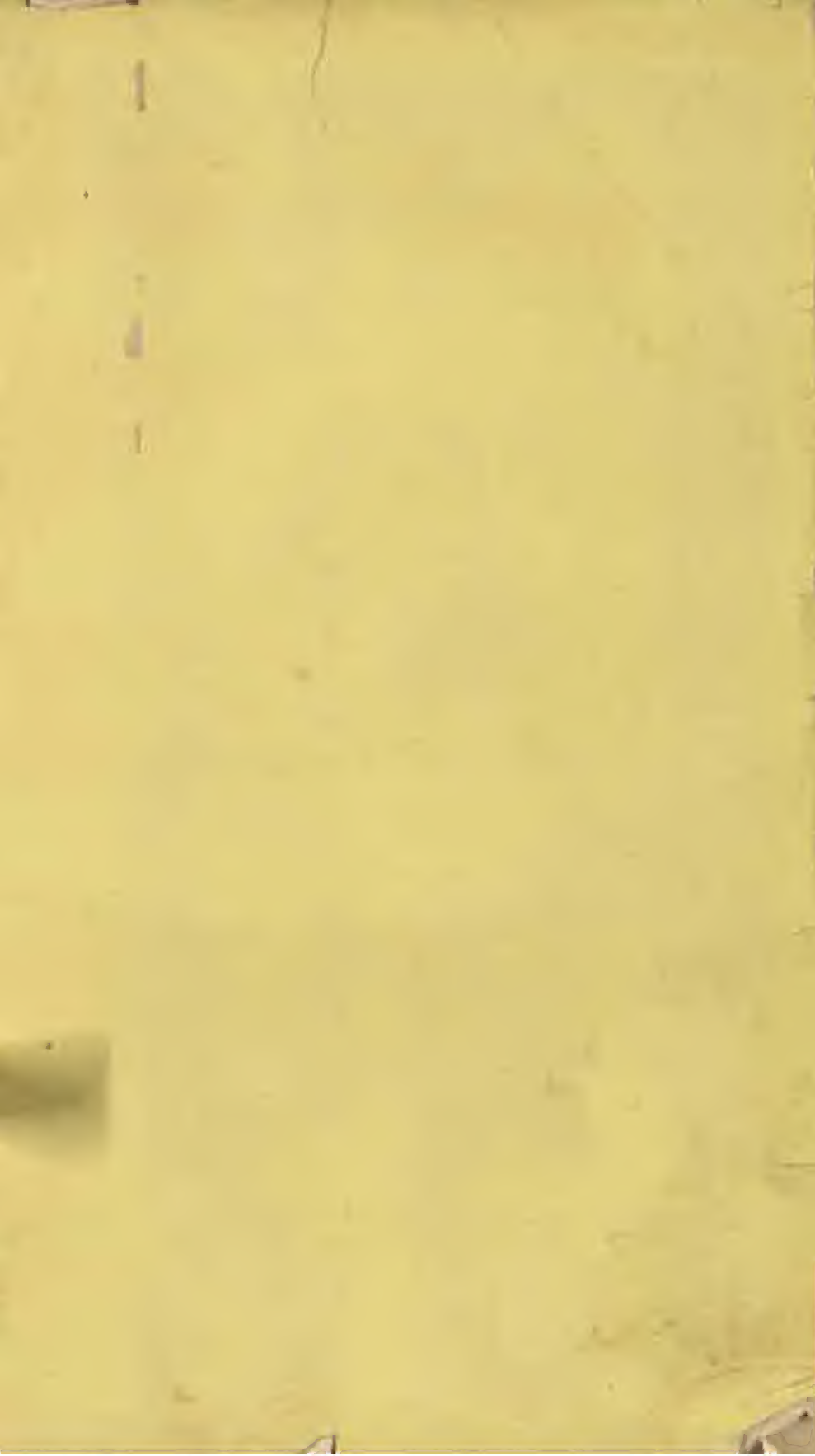

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA

CENTRAL
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 9239

CALL No. BPa8/Fau

JĀTAKATTHAVANNANĀ

BY

V. FAUSBØLL.

25860

A. 120

6077

THE
JĀTAKA

TOGETHER WITH ITS COMMENTARY

BY

TALES OF THE ANTERIOR BIRTHS

OF

GOTAMA BUDDHA.

9239

FOR THE FIRST TIME EDITED IN THE ORIGINAL PĀLI

BY

V. FAUSBOLL

VOL. III

BP a 8
Fau

LONDON,
TRÜBNER & CO.

STRASSBURG,
ERH. L. FRODENE.

KOPENHAGEN,
H. HAGERUP.

1883.

[All Rights Reserved.]

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. ~~2940~~ ~~2939~~ 9239

Date. 3-8-57

Call No. 6028

Fau

TO THE GREAT SCHOLARS, MY INTIMATE FRIENDS,

REINHOLD ROST
AND
VILHELM TRENCKNER,

THIS VOLUME IS DEDICATED
WITH PROFOUND RESPECT AND IN THANKFUL
ACKNOWLEDGMENT OF ASSISTANCE RENDERED.

PRELIMINARY REMARKS 4.

In issuing this third volume of the Jātaka I have only to state that 1. as will be seen by the foot-notes, for pp. 1—227 have had the before mentioned MSS., C^a C^b B^c B^d, for pp. 228 to the end C^a C^b B^d, and for pp. 419 to the end a transcript of the verses in Burmese characters on paper which Prof. Forchhammer has been kind enough to send me from Rangoon. C^a means a duplicate transcript of some Jātakas, sent by Subhūti, and B^c the readings of a Burmese MS. which the same Reverend gentleman has now and then noted down.

Copenhagen, June 26, 1853.

CORRECTIONS AND ADDITIONS.

Page	6, s	read „Kāṭhagassa
—	7, s	— upaṭṭhā-
—	9, 1 v	— Bala-
—	9, 1 v	— khendhi-
—	13, s	Ekariya, cfr. Morris Ca- riyāp. p. 101.
—	16, s	read -nāmi
—	18, s	— cāmaṭi
—	19, v	— nikkamo
—	23, s	— upaṭṭhānam
—	26, s	cfr. Dhṛp. p. 147, 1
—	28, v. 1	— c, cfr. Vinaya IV p. 204; Dhṛp. p. 215, s.
—	32, s	cfr. supra p. 29.
—	42, s	cfr. Abhi, Sidhat Sa- gaxwa p. CLX.
—	51	Sasa-, cfr. Morris, Cariyāp. p. 82.
—	63, s	read nāmi, cfr. p. 221.
—	65, s	— paṭipantā
—	72, s	— u
—	75, s	— -rukka-
—	115, s	— nam
—	135, s	— ure

Page	157, s	read oṣṭham
—	196, s	— Dhṛp. v. 205.
—	205, s	cfr. supra p. 114, s.
—	208, s	read Paṇḍa, cfr. p. 18, s.
—	214, s	dele sama sam, cfr. p. 390, s.
—	224, s	read Lolavattānā
—	224, s	— lolatāya
—	232, s	— mānava
—	233, s	— kēariya
—	233, s	— paṭiāṇā
—	249, s	— kāmā
—	264, s	— Suri-
—	272, s	— tāja-
—	285, s	— kēariya ekā
—	305, s	— bhikkhūnamassana
—	354, s	— Ghoṣṭi-
—	384, s	— Buddha-
—	409, s	— p. 255.
—	418, s	— Agamāṇā
—	421, s	— Ukkhita-
—	444, s	— Aṅgira-
—	488, s	— v. 326 - 30.

IV. CATUKKANIPĀṬA.

1. VIVARAṬṬAGGA.

1. Cullakāḷiṅgajātaka.

Vivaraṭṭha imāsaṃ¹ dvāraṇaṃ u. idam Saṭṭha Jetaṇṇaṃ
viharantaṃ catunnaṃ paribhūjikkānaṃ pabbajjitaṃ ārabbhā kathaṃ.
Vesālīyaṃ² kira Licchavirājūnaṃ cattasambhesāni cattasattāni³ mitta ca
Licchavī⁴ vassibha. Te sabbe pi paṭipucchāvinnikkā ahoṃsu. Aṭṭ⁵ eko
puṇṇava⁶ vāḍḍasātesu⁷ vyatto nigantṭho Vesālīyaṃ⁸ pāpeṇ⁹. Te tassa
saṅgaham akāmetu. Aparāpa¹⁰ evaṇṇepā¹¹ nigantṭhi sampāpuni. Rājāno
dve pi juna¹² vāḍḍaṃ kārōsuṃ. Ubbhā¹³ saddā su ahoṃsu. Taṭṭe llo- 10
cchavīnaṃ¹⁴ etad ahoṃ: idam dve¹⁵ paṭicca¹⁶ oppanno¹⁷ pitto¹⁸ vyatto¹⁹ bla-
vissatṭhi²⁰ teṇaṃ²¹ cīvāhaṃ²² kārutrā dve pi ekato²³ vāṇesuṃ. Atha nesaṃ
sābhānaṃ²⁴ mūḷya²⁵ paṭipattiyā²⁶ catasso²⁷ dārūkā eko ca dārako²⁸ jayī.
Dārikūnaṃ²⁹ Saccā³⁰ Lolā³¹ Atarādakā³² Palācārā³³ u. nūnaṃ³⁴ akāmetu.
dārakassa³⁵ Saccako u. Te paṭṭa³⁶ janā³⁷ viṃṇūtaṃ³⁸ putrā³⁹ mātito⁴⁰ paṭṭa- 15
satāṃ⁴¹ pitto⁴² paṭṭasatāni⁴³ vāḍḍasāhaṃsu⁴⁴ aggrahitvā. Mātāpitaro dāri-
kānaṃ⁴⁵ evaṃ⁴⁶ vyaḍḍimvā⁴⁷: „sace⁴⁸ kosi⁴⁹ pṭhi⁵⁰ vinnhūkaṃ⁵¹ vāḍḍaṃ⁵² bhū-
datt⁵³ tassa⁵⁴ pādapariśārīkā⁵⁵ bhareyyātha⁵⁶ sace⁵⁷ pabbajjito⁵⁸ bhūmāṇ⁵⁹
tassa⁶⁰ samitke⁶¹ pabbajjeyyātha⁶² u. ” In. Aparādhūge⁶³ mātāpitaro⁶⁴ kāṇaṃ⁶⁵
akāmetu. Teṇa⁶⁶ kālakateṇa⁶⁷ Saccakanigantṭho⁶⁸ tatthi⁶⁹ eva⁷⁰ Vesālīyaṃ 20
Licchavī⁷¹ sippam⁷² sikkhanta⁷³ vasi. Bhaggaṇiyo⁷⁴ jambusākkhaṇ⁷⁵ gahetvā

¹ B¹ dvāraṇānaṃ. ² C¹ -ja. ³ B¹ -ṭṭha. ⁴ B¹ catupāpuni. ⁵ C¹ adda ca.
⁶ B¹ kōḍ pi. ⁷ C¹ adda pi. ⁸ B¹ loṇaṃ. ⁹ B¹ saccakā. B¹ saccā saccā. to
vassakā. ¹⁰ B¹ saccakā. B¹ saccakā saccā saccā. ¹¹ B¹ saccakā.
¹² B¹ adda u. ¹³ B¹ adda vāḍḍaṃ. ¹⁴ B¹ adda vāḍḍaṃ. ¹⁵ B¹ adda vāḍḍaṃ. ¹⁶ B¹
paṭṭa. B¹ paṭṭa. ¹⁷ B¹ paṭṭa. ¹⁸ B¹ paṭṭa. ¹⁹ B¹ paṭṭa. ²⁰ B¹ paṭṭa. ²¹ B¹
paṭṭa. ²² B¹ paṭṭa. ²³ B¹ paṭṭa. ²⁴ B¹ paṭṭa. ²⁵ B¹ paṭṭa. ²⁶ B¹ paṭṭa. ²⁷ B¹
paṭṭa. ²⁸ B¹ paṭṭa. ²⁹ B¹ paṭṭa. ³⁰ B¹ paṭṭa. ³¹ B¹ paṭṭa. ³² B¹ paṭṭa. ³³ B¹
paṭṭa. ³⁴ B¹ paṭṭa. ³⁵ B¹ paṭṭa. ³⁶ B¹ paṭṭa. ³⁷ B¹ paṭṭa. ³⁸ B¹ paṭṭa. ³⁹ B¹
paṭṭa. ⁴⁰ B¹ paṭṭa. ⁴¹ B¹ paṭṭa. ⁴² B¹ paṭṭa. ⁴³ B¹ paṭṭa. ⁴⁴ B¹ paṭṭa. ⁴⁵ B¹
paṭṭa. ⁴⁶ B¹ paṭṭa. ⁴⁷ B¹ paṭṭa. ⁴⁸ B¹ paṭṭa. ⁴⁹ B¹ paṭṭa. ⁵⁰ B¹ paṭṭa. ⁵¹ B¹
paṭṭa. ⁵² B¹ paṭṭa. ⁵³ B¹ paṭṭa. ⁵⁴ B¹ paṭṭa. ⁵⁵ B¹ paṭṭa. ⁵⁶ B¹ paṭṭa. ⁵⁷ B¹
paṭṭa. ⁵⁸ B¹ paṭṭa. ⁵⁹ B¹ paṭṭa. ⁶⁰ B¹ paṭṭa. ⁶¹ B¹ paṭṭa. ⁶² B¹ paṭṭa. ⁶³ B¹
paṭṭa. ⁶⁴ B¹ paṭṭa. ⁶⁵ B¹ paṭṭa. ⁶⁶ B¹ paṭṭa. ⁶⁷ B¹ paṭṭa. ⁶⁸ B¹ paṭṭa. ⁶⁹ B¹
paṭṭa. ⁷⁰ B¹ paṭṭa. ⁷¹ B¹ paṭṭa. ⁷² B¹ paṭṭa. ⁷³ B¹ paṭṭa. ⁷⁴ B¹ paṭṭa. ⁷⁵ B¹
paṭṭa.

vādaithāya¹ nagaraṃ nagare² caramānā Sāvatthiyyaṃ³ pavā⁴ na-
garadvāre jambusākhā⁵ nikkhapitvā⁶ „yo ambhakaṃ vādaṃ āropetaṃ
sakkoti gihī vā pabbajito vā so etam paṇḍupajjāṃ⁷ pādehi vīkiritvā
pādehi⁸ eva sikkhaṃ maddāseu⁹“ ti dārakānaṃ vatvā bhikkhāya¹⁰
5 nagaraṃ pavasiṃsu. Atha āyasmā Sāriputto sammajjhānaṃ¹¹ sam-
majjitvā cittaṃhaṇḍesu pāṇiyan¹² upatthapetvā gillāne ca¹³ pajjaggitvā
divātaraṃ Sāvasthiṃ piṇḍāya parisunto taṃ sikkhaṃ divā¹⁴ pu-
cchitvā¹⁵ dārakehi eva patāpetvā maddāpetvā „yehi āyasm sikkhā
thupitā te katabhikkhācīsa¹⁶ āgantvā Jetavana-dvārakopphake maṃ
10 passantū“ ti dārakānaṃ vatvā nagaraṃ pavasiṃsā katabhikkhācīse
vihāradvārakopphake utthāsī. Tāpi puribhājikā bhikkhaṃ caritvā
āgatā¹⁷ sikkhaṃ madditāsi divā „kenāyaṃ madditā“ ti vatvā „Sāri-
puttatthero¹⁸“, sace tuncā vādaithikā vihāradvārakopphakā¹⁹ kira
gacchathā²⁰ ti dārakehi puna vutvā²¹ puna nagaraṃ pavasiṃsā mahā-
15 janaṃ sammipātetvā²² vihāradvārakopphakāṃ gantvā therāṃ vādaṃhaṇḍesu
pucchimāsu. Thero²³ risajjjetvā „nāṇaṃ kiñci jāsāthā“ ti pucchī.
„Na jānāma sāmi“, „Ahaṃ pana vo kiñci pucchāmi²⁴“, „Pucchā
sāmi²⁵“, jānantiyo kathessāma²⁶“ ti. Thero ekaṃ nāma kiñci²⁷
pucchī. Tā na jānāsi. Thero risajjesi. Tā „ambhakaṃ sāmi parā-
20 jayo tumbhakaṃ jayo“ ti āhāsi. „Idāṃ kiṃ karissanthā“ ti²⁸. „Am-
bhakaṃ mātāpitrūhi zyāsi evādo dāno: ‘sace vo gihī vādaṃ bhodati²⁹
tassa pajjapatiyo³⁰ bhavēyyātha, sace pabbajito tassa santike pabba-
jeyyāthā³¹‘ ti³² pabbajjāsu no dothā“ ti. Thero „sādhū“ ti vatvā
tā Uppalsavaggaṭṭheriya³³ santike pabbajesi. Sabbā³⁴ nacciraṇā³⁵ eva
15 arahataṃ pāpuṇṇsu. Atha ekadivasaṃ³⁶ dhammasabbhāyaṃ kathaṃ
sammajjhāpesuṃ: „āvuso Sāriputtatthero catumasaṃ paribhājikānaṃ
avassayo hutvā sabbā arahataṃ pāpesi“. Sattāhi āgantvā „kāya
na ‘ttha bhikkhave etarahi kassāya saṃniṇṇa³⁷“ ti pucchitvā „māya
nāma³⁸“ ti vutte „na bhikkhave idāṃ³⁹ eva pubbe p’ eva etāsaṃ avas-

¹ B¹ savasthiya. ² B² nagaraṃ, B³ nagarā nagaraṃ. ³ B⁴ savasthi. ⁴ B⁵ gāre.
⁵ B⁶ sikkhaṃ, B⁷ jambusākhā. ⁸ C⁸ nikkhantvā eva, to -ol-, B⁹ nikkhantvā.
⁹ C⁹ -pajjāṃ, B¹⁰ -pajjāṃ. ¹⁰ B¹¹ maddatā. ¹¹ B¹² bhikkhattāya. ¹² B¹³ sam-
majjhānaṃ, B¹⁴ sammajjhānaṃ. ¹³ B¹⁵ pajjāṃ. ¹⁴ C¹⁶ va, B¹⁷ add
ca. ¹⁵ B¹⁸ add dārake. ¹⁶ B¹⁹ add dāraka taṃ paritil hekkhāsiṃsu thero.
¹⁷ B²⁰ add va. ¹⁸ B²¹ āgantvā. ¹⁹ B²² -nā ti. ²⁰ B²³ Jetavasthi-, B²⁴ Jetavana-
²¹ B²⁵ -ti vatvā, B²⁶ -ti vatvā. ²² C²⁷ -pāpāpetvā. ²³ B²⁸ add tadā. ²⁴ B²⁹ puc-
chissāmi ti. ²⁵ B³⁰ pucchissāmi. ²⁶ B³¹ -mi. ²⁷ B³² kiñci. ²⁸ B³³ add āha.
²⁹ B³⁴ -dāsaṃ. ³⁰ B³⁵ -tāsa. ³¹ B³⁶ -tha and omits ti. ³² C³⁷ -vanta-, B³⁸ -van-
nāya theriya. ³³ B³⁹ is sabbā. ³⁴ B⁴⁰ add bhikkhā.

sayo abosi, idāmi pana pabbajjābhikkham¹ dāpesi, pubbe rājamahesittihāne tūpesi² vatrā³ aññam ābasi.

Arise Kālīngarattho Dantapurāṇagare Kālīṇge rājam karente Assakarattho Potalinagare⁴ Assako⁵ rājam kāresi, Kālīṇge sampannabalavāhano sayam pi nāgabalo paṭiyodham⁶ na passati. So yuddhakāmo hutvā amaccānam āroces⁷; „aham yuddhatthiko, paṭiyodham⁸ pana na passāmi, kiṃ karomā⁹“ ti¹⁰. Amaccā „atth¹¹ eko mahārāja upāyo, dhūtarō¹² te cittaṣo uttamarāpadharā, tā pasādhettvā paṭicchamayāne nisidāpetvā balaparivuto gāmanīgamarājadhāniyo carāpetha, yo rājā tā¹³ attano gehe kātukāmo bhaviyati tena saddhim yuddham karissāmā¹⁴“ ti vadimhe. Rājā tathā kāresi. Tāhi gata-gatatthāne¹⁵ rājāno bhayena tāsaṃ nagaraṃ pavisitum na denti, paṇḍakāraṃ pesetvā bāhiren¹⁶ eva¹⁷ vasāpentī¹⁸. Evaṃ sakala-Jambudīpaṃ caritvā¹⁹ Assakarattho Potalinagaraṃ²⁰ pāpunimhe. Assako pi nagaradvārāni pidahāpetvā paṇḍakāraṃ pesesi. Tassa Nandiseno nāma amacco paplito vyatī²¹ upāyakesalo. So cintesi; „imā kira rājadhītarō sakala-Jambudīpaṃ caritvā²² paṭiyodham²³ na labhimhe, evaṃ sante Jambudīpo tuccho nāma hoti²⁴, aham Kālīṇgena saha²⁵ yūjjhiṣṣāmi²⁶ so nagaradvārāni²⁷ gantvā dovārika āmantetvā tāsaṃ dvārāṃ vivarāpetum paṭhamam gātham āha:

1. Vivarathu imāsaṃ²⁸ dvārāṃ, nagaraṃ pavisanatu²⁹

Aruparājassa sīhena susatthena³⁰ surakkhivam³¹ Nandisenena³² ti. 1. 22

Tattha Aruparājassa³³ ti so hi rājā pasthillo³⁴ Kālīngaratthahānavaṇṇo³⁵ Kālīṇge rāja³⁶ Assako nāma jāto, kulatattikam³⁷ paṇḍo³⁸ sako nāman

¹ Di pappajjābhikkhā. ² B¹ add amhi amhi tethi yāro. ³ C¹ pātall- corr. to potallika-, B¹ pātall-. ⁴ Di assakantiṃ rājā, B¹ assako nāma rājā. ⁵ B¹ add paṭiyodham. ⁶ B¹ add amacco pucchati. ⁷ B¹ add -a. ⁸ B¹ omitti tā. ⁹ B¹ C¹ omitt- one gata. ¹⁰ C¹ ha-. ¹¹ B¹ bāhīnagato jeyo. ¹² C¹ vasāpentī, B¹ āscentī. ¹³ B¹ rāja-. ¹⁴ B¹ add pā-. ¹⁵ B¹ by-, B¹ omitti vyatī. ¹⁶ B¹ add amhi. ¹⁷ B¹ add saddhim. ¹⁸ C¹ nagaraṃ. ¹⁹ B¹ -itthimhe. ²⁰ B¹ pavāsitum tāyā, B¹ pavāsitum tāyā corr. to -mayā. ²¹ B¹ surakkhena. ²² B¹ omitti sur-. ²³ B¹ add -a. ²⁴ B¹ kolerathā-, B¹ kāleratha-. ²⁵ B¹ add Kālīṇge rāja. ²⁶ B¹ -yem.

Arūṇo 'ti, teṇḍha Arūṇaṣṣaṇṇā 'ti, eṭṭhaṇṇo 'ti pūṭṭhaṇṇa, suvaṭṭhaṇṇo 'ti
 ānāṇṇaṇṇa teṇḍha ānāṇṇaṇṇa, Nāṇḍiṇṇaṇṇa 'ti māṇṇa' Nāṇḍiṇṇaṇṇa nāṇṇa.

So evaṃ vatvā dvārāṇi vivarāpetvā tā¹ gaṇetvā Assaka-
 raṇṇo dassetvā² „tumhe mā bhāyatha“, yujjhe³ sati ahaṃ jā-
 5 nissāmi, imā uttamaṇḍupadhara⁴ rājadhītare mahesiyo⁵ karothā⁶
 'ti tassaṃ abhiṣekaṃ dāpetvā tāhi saddhiṃ āgatatapāsa⁷ „ga-
 cchatha, tumhe rājadhītanāṃ⁸ Assakarājena mahesiṭṭhāne tha-
 pitabbhāvaṃ tumhākaṃ raṇṇo acikkhatha⁹“ 'ti vyyojesi. Te
 gantvā ārocesuṃ. Kālīṇgo „na hi nūna¹⁰“ so mayhaṃ balāṃ
 10 jānāti¹¹ vatvā tāvad eva mahatiyā senāya ekkhamaṃ. Nandi-
 sena¹² tassa āgamanā¹³ natvā „attano¹⁴ rājassimāyaṃ eva
 hoṇa, mā ambhākaṃ¹⁵ rājassimāṃ oṭarata¹⁶“, abhiṇṇaṇṇa rājāṇaṃ
 antare yuddhaṃ bhaviṣṣatī¹⁷ sāṇṇaṃ pesuṃ. So lekhaṇ¹⁸
 sutvā attano rājapariyante yeva¹⁹ atṭhāsi. Assako pi attano
 15 rājapariyante²⁰ atṭhāsi. Tada²¹ Bodhisatta isipabbajjāṃ pab-
 hajjivā tesāṃ dvinnāṃ²² rājāṇaṃ antare paṇṇasāḷāya²³ vasati.
 Kālīṇgo²⁴ „samapā nāma kiñci jānanti²⁵“, ko jānāti²⁶ kassa
 jayo vā parājayo vā²⁷ bhaviṣṣati, tāpasā²⁸ pucchissāmi²⁹
 aññātakavesena Bodhisattaṃ upasaṃkamitvā vassitvā ekaman-
 20 tam āsisitvā³⁰ paṭisaṃthāraṃ katvā „bhuṇṭe Kālīṇgo ca Assako
 ca yujjhitukāṃ³¹ attano attano rājassimāyaṃ eva thita, etesu kassa
 jayo hoti³² kassa parājayo bhaviṣṣatī³³“ puechi. „Mahāpuṇḍra,
 ahaṃ 'asukaṇṇa jayo asukaṇṇa parājayo' ti na jānāmi³⁴, Sakko
 paṇa³⁵ davarājā idhāgacchati, tam ahaṃ puechitvā kathessāmi³⁶,
 25 eve³⁷ āgaccheyyāsi³⁸“ Sakko³⁹ Bodhisattassa upatṭhānaṃ

¹ Bāṇṇaṇṇa. ² Bāṇṇa. ³ Cā na, Cā na corr. to nā. ⁴ Bāṇṇa. ⁵ Bāṇṇa.
⁶ Bāṇṇa. ⁷ Bāṇṇa. ⁸ Bāṇṇa. ⁹ Bāṇṇa. ¹⁰ Bāṇṇa. ¹¹ Bāṇṇa. ¹² Bāṇṇa.
¹³ Bāṇṇa. ¹⁴ Bāṇṇa. ¹⁵ Bāṇṇa. ¹⁶ Bāṇṇa. ¹⁷ Bāṇṇa. ¹⁸ Bāṇṇa. ¹⁹ Bāṇṇa.
²⁰ Bāṇṇa. ²¹ Bāṇṇa. ²² Bāṇṇa. ²³ Bāṇṇa. ²⁴ Bāṇṇa. ²⁵ Bāṇṇa. ²⁶ Bāṇṇa.
²⁷ Bāṇṇa. ²⁸ Bāṇṇa. ²⁹ Bāṇṇa. ³⁰ Bāṇṇa. ³¹ Bāṇṇa. ³² Bāṇṇa. ³³ Bāṇṇa.
³⁴ Bāṇṇa. ³⁵ Bāṇṇa. ³⁶ Bāṇṇa. ³⁷ Bāṇṇa. ³⁸ Bāṇṇa. ³⁹ Bāṇṇa.

āgacchā niddi. Atha nam Bodhisatto tam attham puechi.
 „Bhante, Kālīṅgo jinissati. Assako parajjissati, idaṁ c' idaṁ
 ca' pubbanimittam paññāyissatīti“. Kālīṅgo punadivase āgan-
 tvā puechi. Bodhisatto pi „ssa ācikkhi. So „kiṁ nāma pub-
 banimittam bhavissatīti“ apucchitvā¹ vā „ahaṁ kira² jini-
 sāmīti“³ utthiyā pakkāmi. Sā kathā vuttārikā⁴ ahoṣi. Tam
 autvā Assako Nandisenaṁ pakkosāpetvā „Kālīṅgo kira jini-
 sati, mayam parajjhiassāma“, kiṁ nu kho kattabban⁵ ti āha.
 So „ko etam mahārāja⁶ jānāti⁷ kassa jayo vā⁸ parājayo vā,
 tamhe mā cintayitthā“ ti rājānam asaṁserevā Bodhisattam
 upasamkamitvā vanditvā ekamantam nisinnam „bhante ko jini-
 sati, ko parajjhiassatīti“⁹ puechi. „Kālīṅgo jinissati. Assako
 parajjhiassatīti“¹⁰. „Bhante, jinantassa kiṁ“¹¹ pubbanimittam
 bhavissati, kiṁ parajjhantassa¹² ti. „Mahāpaṇṇa, jinantassa
 āraḁkhaḁdevatā“¹³ sabbaṁso usabho bhavissati, itarassa sabba-
 kākako¹⁴. ubbhinnam pi āraḁkhaḁdevatā yujjhītvā jayaparājayaṁ
 karissantihi“. Nandiseno tadā autvā utthāya gacchvā „raṇṇo
 saḁhāyassahassamattā“¹⁵ mahāyodhā, te¹⁶ gahervā avidāro pabba-
 tam āruyha¹⁷ ambha¹⁸ ambhākaṁ raṇṇo jivitaṁ dātum sakkhi-
 sathā¹⁹ ti puechi. „Āma sakkhiassāma“ ti. „Teṇa hi ima-
 miṁ papāḁa patitthā“ ti. Te paritum āraḁhiṁsu²⁰. Atha ne
 vāretvā „ahaṁ ettha patanena“²¹, ambhākaṁ raṇṇo suhadā²²
 anivartinaṁ hutvā yujjhathā²³ ti²⁴. Te sampatichhiṁsu.
 Ubbho pi atha saṁgāmo paccupattibho²⁵ Kālīṅgo „ahaṁ
 kira jinissāmīti“²⁶ vesānam āpādi²⁷, balakāyo²⁸ pi „ssa „am-
 hakaṁ kira jayo“ ti vesānam āpāji²⁹, saṁvāhaṁ katvā“³⁰

¹ Bā add. idāhe. ² Cā āpo. ³ Bā add. kira. ⁴ Bā add. utthāya. ⁵ Bā add. utthā-
⁶ Bā parajjhiassati ti. Bā parajjhiassati ti. Cā parajjhiassati. ⁷ Bā kassa. ⁸ Bā
 etam and. and. mahārāja. ⁹ Bā add. mahārāja. ¹⁰ Bā add. kassa. ¹¹ Cā Bā
 parajjhiassati. Dī parajjhiassati. ¹² Cā Bā parajjhiassati. Dī parajjhiassati. ¹³ Bā add. kiṁ.
¹⁴ Bā add. kiṁ. ¹⁵ Bā parajjhiassati. ¹⁶ Bā āraḁkhaḁ. ¹⁷ Bā add. ti. ¹⁸ Bā
 ambhaḁ. ¹⁹ Cā add. Cā add. ²⁰ Bā add. utthāya. ²¹ Bā add. utthāya. ²² Bā add. utthāya. ²³ Bā
 add. utthāya. ²⁴ Bā add. utthāya. ²⁵ Bā add. utthāya. ²⁶ Bā add. utthāya. ²⁷ Bā add. utthāya. ²⁸ Bā
 add. utthāya. ²⁹ Bā add. utthāya. ³⁰ Bā add. utthāya.

- vaggavaggā hutvā yatharuciṃ pakkamimāsu, viriyakarapakālo
 viriyam na karimāsu. Ubbho pi rājāno assaṃ abhinhiṭvā¹ „yuj-
 jhissāma”² ‘ti aññamaññān upasathkamanti. Ubbhinnaṃ ārak-
 khadevatā purato gantvā³ Kālīṅgassa⁴ ārakkhadevatā sabha-
 5 seto usabho ahesi itarassa sabbakāleko⁵, te pi⁶ aññamaññān
 yujjhaṇṇkāraṃ dassetvā⁷ upasathkamimāsu, te pana usabhā dvim-
 nam⁸ rājūnaṃ yeva paññāyanti na aññesaṃ. Nandisenō Assa-
 kam pucchī: „paññāyati te mahārāja ārakkhadevatā” ti.
 „Āma paññāyati”⁹. „Kenākāreṇa”¹⁰ ‘ti. Kālīṅgassa¹¹ ārak-
 10 khadevatā sabhaseto usabho hutvā paññāyati, amhākaṃ ārak-
 khadevatā sabhakālo¹² kilanto¹³ hutvā¹⁴ ti¹⁵. „Mahārāja,
 tumhe mā bhāyatha”¹⁶, mayam jiniṣṣāma, Kālīṅgo parajjhisa-
 nti”¹⁷, tumhe assa piṭṭhito utarivā imam sattim gahetvā su-
 sikkhitasindhavaṃ udarapasse vāmahatthena uppiṭetvā¹⁸ iminā
 15 purisasaṃhassena saddhīm vegasā¹⁹ gantvā Kālīṅgassa²⁰ deva-
 taṃ²¹ sattippahāreṇa pāteṭha, tato mayam saḥassamattā satti-
 saḥassena paharissāma, evaṃ Kālīṅgassa ārakkhadevatā pā-
 siesati”²², tato Kālīṅgo parajjhissati, mayam jiniṣṣāma” ‘ti.
 Rājā „saddhū” ‘ti Nandisenena diṇṇasaññāya gantvā sattiya
 20 pahari”²³, amaccāpi sattisaḥassena paharimāsu, ārakkhadevatā
 tatth’ eva jīvitaḥkhayaṃ pāpuṃ. Tāvad eva Kālīṅgo paraj-
 jhivā palāyi. Taṃ²⁴ divā saḥassamattāmaccā²⁵ „Kālīṅgo
 palāyati”²⁶ unnadimāsu²⁷. Kālīṅgo maraṇabbhayaḥkhito palā-
 yamāno taṃ tāpasam akkosanto dutiyaṃ gātham āha:
 25 e. ‘Jayo Kālīṅgānaṃ asayhasāhinam”²⁸,
 parājayo anayo²⁹ Asakānam”³⁰,

¹ C^o -pū-, I^o -pūṭh-. ² B^o purito karā. ³ B^o Kālīṅgaparājṇo. ⁴ C^o -lako,
 B^o -kalliko, I^o -kalliko. ⁵ B^o ādāreṇa, tiṭṭi. ⁶ B^o Nandisenō. ⁷ B^o abhinnaṃ.
⁸ C^o -yoti. ⁹ C^o kenā kāreṇā, B^o te kāreṇā, I^o kenākāreṇā. ¹⁰ B^o -kalliko,
 B^o adda ettha pavato, I^o ettha pavito. ¹¹ B^o kilanto. ¹² B^o adda idha-
 tiṭṭi. ¹³ B^o -yittha. ¹⁴ B^o -sajjā, I^o parajh-. ¹⁵ B^o uppiṭetvā. ¹⁶ B^o ve-
 gasa. ¹⁷ I^o ārakkhadevatā, B^o ārakkhadevatam, C^o devataya. ¹⁸ B^o tussati.
¹⁹ B^o adda sūryasūka saḥassāpi, I^o sūryasa saḥassāpi. ²⁰ B^o adda palāyama-
 nam. ²¹ B^o -ti āmaccā. ²² B^o unnā. ²³ B^o asayha. ²⁴ B^o antato, I^o
 antato.

icce-eva te bhāsitaṃ brahmacāri,
na ujjuḍḍhātā vitathasā bhāsantīti. 2.

Tattha asayhasābhāsa¹ ti asayhasā² dussahasā sahitāsa samatthāsa³,
icceva⁴ te bhāsitaṃ ti evaṃ itaḥ kūtāpasa lāsaṃ⁵ pabovā paraḥṭṭha-
rājāsa⁶ jīṇasaṃ jīṇasaḥṭṭhaṃ⁷ sa paraḥṭṭhaṃ⁸ bhāsitaṃ, na ujjuḍḍhātā⁹
ti ya kīyasa vācā manasā¹⁰ ca ujakkā¹¹ na te evaṃ musā bhāsantīti.

Evam sa tāpasam akkosanto palāyitvā¹² uttano nagaram
eva gato, nivāsitvā oloketuṃ pi nāsakkhi. Tato kaṭṭapāṇeca-
yena Sakko āpasassa upaṭṭhanam agamāsi. Tāpaso tena
saddhīm kothento tatṭṭham gātham āha:

a. Devā musāvādaṃ upātivuttā¹³,
saccaṃ dhammā paramaṃ tesu Sakka¹⁴,
taṃ te musā bhāsitaṃ devarāja
kīm vā paṭicca Maghevā¹⁵ mahindā ti. 3.

Tattha ten te musā bhāsitaṃ ti tam itaḥ mayham bhāsitaṃ ten¹⁶ ti
uttahāṭṭhaṃakamavādaṃ karontena¹⁷ itaḥ musā bhāsitaṃ, tam¹⁸ itaḥ kīm
kīyasa¹⁹ paṭicca evaṃ bhāsitaṃ ti.

Tam sutvā Sakko cātuttham gātham āha:

i. Nāno te sutam brāhmana bhāṇḍamāno:
devā na issanti purisaparakkhamassa,
dāmo samādhī manaso adejḥho²⁰
avyaggatā nikkamanāṃ ca kāle
dalhaṇ ca viriyaṃ purisaparakkhamo ca
ten²¹ eva āsi²² vijayo Assakānaṃ ti. 4.

Tesā antike kīṃ itaḥ brāhmanaṃ tattha tattha vacaso bhāṇḍamāno idam²³
na uttapobham yaṃ²⁴ devā purisaparakkhamassa na issanti na evāyaṃ²⁵, asa²⁶

¹ B¹ asayha. ² B² asayham. ³ B³ as-. ⁴ B⁴ evam. ⁵ B⁵ utthāsa. B⁶ -lā-
saṃ. ⁶ B⁷ kaḥṭṭaparaḥṭṭhaṃakara-. ⁷ B⁸ jīṇasaṃ paraḥṭṭhaṃ na utthāsa
kārājāsaṃ ca anīya bhāṇḍasaṃ, B⁹ jīṇasaṃ paraḥṭṭhaṃ anīyasaṃ utthāṭṭhaṃ
ca anīyasaṃ paraḥṭṭhaṃ. ⁸ B¹⁰ vacasaṃ manasā. ⁹ B¹¹ ujjuḍḍhātā. ¹⁰ B¹² palā-
yitvā. ¹¹ B¹³ utthāpiti, B¹⁴ upātivutta, C¹⁵ upātivutta. ¹² B¹⁶ āvassaṃ katta po-
makāsaṃ sakka, B¹⁷ āvassaṃ kathaṃ piraṃsaṃ koraṃ na sakka. ¹³ C¹⁸ āvassa,
B¹⁹ māhara. ¹⁴ B²⁰ evaṃ ten. ¹⁵ B²¹ kaḥṭṭhaṃ. ¹⁶ B²² -na. ¹⁷ C¹⁸ adejḥho,
B¹⁹ āvassaṃ, B²⁰ āvassa. ¹⁸ B²¹ asī. ¹⁹ B²² itaḥ. B²³ itaḥ. ²⁰ B²⁴ āvassaṃ.
²¹ B²⁵ āvassaṃ.

va rāḥito¹ cīriyakara eva²saṁsāra-samāpatti-kāro dhamo sammaggaḥkkena ma-
naso³ addejjha⁴ abbejjasamūhi. Assekaraṇa⁵ sakkiṇaṁ⁶ vīriyakara⁷ cille
vyaggaṇṇa⁸ yathā Kālāṅgasa⁹ manaso vaggavaggi¹⁰ hura¹¹ sakkiṇaṁ eva¹²
anekāḥāsa¹³ sammaggaḥkkena paṇa¹⁴ abbejjasamūhi¹⁵ vīriya¹⁶ ca vīriyaparikkama
9 ca¹⁷ dhiro¹⁸ abho¹⁹, taṁ²⁰ eva karama²¹ Assekhaṇa²² jayo²³ bho²⁴.

Palāte ca paṇa Kālāṅgo Assekaraṇa vilopaṁ gahāpetvā
attano nagaraṁ gato. Nandhena Kālāṅgasa²⁵ sātanaṁ peseti:
„Ime²⁶saṁ catunnaṁ rājakaṇṇānaṁ dāyajjakotṭhaṇaṁ peseti,
sace na peseti²⁷ kātābham ettha jānissāmiti²⁸“. So taṁ sātanaṁ
10 sutvā bhittatasito²⁹ tūhi laddhabbadāyajjiaṁ peseti. Tato paṭ-
thāya samaggavāsaṁ vasibhu.

Satthā imam desanaṁ āharitvā jātakam samodhānesi: „Idā
Kālāṅgarāṇo dūtarā imā daharāḥkakkhūyo āharāṁ, Nandhena Sāri-
pette, tāpaso paṇa aham evā³⁰“ ti. Cullakālāṅgajātakam³¹.

11

2. Mahāvesārohaṇājātakam.

Adēyyaseu dādaṁ dānaṁ³² ti. Idam Satthā Jetavane
viharanto Anandatttheraṁ ārabha kuthesi. Paccuppannavāṭṭikam
hetthā³³ kothitaṁ eva. Parāṇakapunditāpi attaso upakāraṇa³⁴ eva
karimā³⁵ ti sutvā idhāpi attāda³⁶ āhāri:

12

Attāte Budhisatto Hērānasirāja hutvā dhammena sa-
māna³⁷ ruffaṁ kāresi dānaṁ deṭṭi³⁸ sīlaṁ rakkhati. So „paccan-
tāṁ kupitaṁ³⁹ vūpasameśśamiti⁴⁰“ bulavāhaṇaparivato gantvā
parājito asson⁴¹ abhīrūhita⁴² palāyamaṇa⁴³ ekam paccantacāmaṁ
pāpaṇi. Tattha tūha⁴⁴ jaṇa⁴⁵ rājasevaka⁴⁶ vasaṇti. Te pāto va
13 gāmaṇaḥkhe⁴⁷ saṇṇipattitvā gāmaḥkhe⁴⁸saṁ karonti. Tasmim khāso
rāja⁴⁹ vamaṇitaṁ⁵⁰ asson⁵¹ āruya⁵² aladdhatapaṭṭiyatto⁵³ va⁵⁴ gāma-

¹ Bā¹ assekhaṇa¹ nara. ² Bā² manaso. ³ Bā³ abbejjo. ⁴ Bā⁴ mahavīriyānaṁ.

⁵ Cā⁵ vaggavaggi⁵ vutt⁵ te vaggā. ⁶ Cā⁶ samā. ⁷ Cā⁷ anekāḥāsaṁ. ⁸ Bā⁸ andi

paṇa. ⁹ Bā⁹ abbejjasamūhi. Bā¹⁰ abbejjasamūhi. ¹⁰ Cā¹⁰ va. ¹¹ Bā¹¹ dūta, Bā¹² dūta

apl. ¹² Bā¹² assekaraṇa¹². ¹³ Bā¹³ abho, Cā¹³ abhoṭṭi. ¹⁴ Bā¹⁴ ca. ¹⁵ Bā¹⁵ cūḥa-

kaḥāsa¹⁵, Bā¹⁶ cūḥaḥkhe¹⁶. ¹⁶ Cā¹⁶ dāda dānaṁ, Bā¹⁷ dādanānaṁ, Bā¹⁸ dādanānaṁ. ¹⁷

Cā¹⁷ J. II p. 23. ¹⁸ Bā¹⁸ kuppi. ¹⁹ Cā¹⁹ ruffa. Bā²⁰ arūya. ²⁰ Cā²⁰ samānānaṁ

vutt²⁰ te -taṁ, Bā²¹ dhammaṁkaṁ. ²¹ Bā²¹ abhīrūhi. ²² Bā²² omi²² va.

dvārena antogāmanā pāvīti. Te „kinna kha idan“ ti bhūta
 palāyitvā sakasakagehāni pavāimsa. Eko pan' ettha attano
 geham agantvā¹ rañño paccuggamanāni kutvā „rājā kira pae-
 cantāni vato ti“, tvaṃ ko si², rājapuriso, rorapuriso“³ ti.
 „Rājapuriso sammo“⁴ ti. „Tena hi ehi“⁵ rājānam geham
 uttvā attano pīthake nisidāpetvā „ehi bhadda, sahāyassa“⁶ pāde
 dhotā“⁷ ti bhariyāya⁸ pāde dhotāpetvā attano balānurūpeṇa āhā-
 ram datvā „nubhuttam viśamathā“⁹ ti sayanam paññāpesi. Rājā
 upajji. Taso¹⁰ itaro assasā sannaḥamā moccetvā caṃkamāpetvā
 udakam payetvā pīthim toleṇa makkhetvā tinaṃ adāsi. Evaṃ tayo
 caṭṭāro divaso rājānam paṭijaggitvā „gacchām āham“¹¹ sammi¹²
 'ti vutte puna rañño ca assasā ca kattaḥhayuttakam sabbam
 akkasi. Rājā bhūñjitvā gacchanto „aham samma mahāssāroho“¹³
 nāma, nagaramajjhe mahākam geham, sace kenaci kīḇeṇa
 nagaram āgacchasi dakkhiṇadvāre¹⁴ thutvā dovārikam mahā-
 assāroho¹⁵ kataragehe vasaṇṭi¹⁶ vatyā¹⁷ dovārikam¹⁸ ghetvā an-
 hākam geham āgaccheyyāsi¹⁹ vatyā²⁰ pakkāmi. Balādhāyo pi
 rājānam adīyā bahinagare kandhāvāram bāḍhitvā²¹ thito rājā-
 nam dīyā paccuggantvā parivāresi. Rājā nagaram pavasanto
 dvāraṇāre thutvā dovārikam pakkosāpetvā mahājanam paṭik-
 kamāpetvā „tāta eko paccantagāmanavo“²² mam datṭhukāmo
 agantvā mahāssārohassa kaḥam geham²³ ti tam²⁴ pucchisi²⁵ati,
 tvaṃ hūtihe ghetvā va²⁶ āpetvā²⁷ mam dāseyyāsi²⁸, tadā
 tvaṃ²⁹ saḥassam lacchasi³⁰ āha. So na āgaṇehi³¹. Tasmim
 anāgacchante rājā tassa vasaṇanāman³² balim vaddhāpesi. Ba-
 limhi vaddhito na āgacchati³³. Evaṃ dutiyam pi tatiyam pi
 balim vaddhāpesi, n' eva āgacchati. Atha aṇḍa gāmarāsiṇo
 sannipattitvā āhaman: „ayyo“³⁴ tava³⁵ assārohassa āgatakalato

¹ C¹ B¹ B² B³. ² B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ³ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ⁴ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ⁵ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ⁶ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ⁷ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ⁸ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ⁹ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹⁰ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹¹ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹² B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹³ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹⁴ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹⁵ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹⁶ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹⁷ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹⁸ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ¹⁹ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²⁰ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²¹ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²² B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²³ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²⁴ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²⁵ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²⁶ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²⁷ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²⁸ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ²⁹ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ³⁰ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ³¹ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ³² B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ³³ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ³⁴ B¹ B² B³ B⁴ B⁵. ³⁵ B¹ B² B³ B⁴ B⁵.

patthāya mayam balinā piṭṭhamānā sīsam ukkhipitvā na sak-
 koma, gacchatu' mahāssaārohasa vatvā ambhakaṃ balinā vi-
 sajjayehitī¹. „Sādhu' gacchissāmi, na paṇa sakkā tucchā-
 hatthena gantum, mayham sahāyassa dve dārakā atthi, tesāṃ
 5 ca bhariyāya c' assa sahāyakassa ca me nivāsanaupārupana-
 pilaṇḍhanāni' sajjethā" ti. „Sādhu sājessāmī" ti te sabbam
 paṇākāraṃ sajjayidha. So taṃ ca attano gharo pakkapūvaṃ
 ca ādāya gantvā dakkhinadvāraṃ patvā dovārikaṃ pacchi:
 „kahaṃ samma mahāssaārohasa gehaṃ" ti. So „ehi das-
 10 semi' te" ti taṃ hatthe gahetvā rājadvāraṃ gantvā „dovā-
 riko' paccantagāmavāsīṃ' gahetvā āgato" ti paṭivedesi.
 Rājā² „antvā va āsanā vutthāya" „mayham sahāyo ca tena
 saddhiṃ āgato ca pavisaṇtū" ti paccuggamanam karvā diāvā
 va naṃ parissaṃjtvā³ „mayham sahāyikā ca dārakā⁴ c' assa"
 15 āroga⁵ ti pucchitvā hatthe gahetvā mahātalaṃ āruhya⁶ se-
 taccattassa hetthā rājāsane nisiddipetvā aggamaheṣiṃ pakkō-
 sēpetvā „bhaddo, sahāyassa me pāde dhovā"⁷ ti āha. Sā
 tassa pāde dhovi. Rājā suvaṇṇabhūṭṭakārena udakaṃ āsiñci⁸.
 Devī pāde dhovitvā gandhateleṇa makkhesi. Rājā „kiṃ samma
 20 atthi kiñci ambhakaṃ khādaniyaṃ" ti pucchi. So „attidhi"
 paṣiṇṇake⁹ pāve uharūpesi. Rājā suvaṇṇatattakena gahetvā
 tassa saṅgahaṃ karunto „mama sahāyena ānitaṃ¹⁰ khādatha"
 ti deviyā ca amaccānuṃ ca dāpetvā¹¹ sayam pi khādi. Itare
 itaram pi paṇākāraṃ dassesi. Rājā tassa gonhanattham¹²
 25 kāsivaṭṭhāci¹³ npanetvā tena ābhatavutthayugam¹⁴ nivāseci,

¹ B¹ sakkoma ayya gaccha tava sahāya. ² B² viasajjapetvā. ³ B³ so sādhu
 ti. ⁴ B⁴ -poruṇṇanapilaṇḍhanādini. ⁵ B⁵ dassesi. ⁶ B⁶ tassa. ⁷ B⁷ aho
 ehaṃ, B⁸ aha. ⁸ C⁸ pavisaṇtāsi. ⁹ B⁹ paṭivedesi, C⁹ vutthi. ¹⁰ B¹⁰ addi
 tam. ¹¹ B¹¹ utthāya. ¹² B¹² parissaṃjtvā, B¹³ parissaṃjtvā. ¹³ B¹³ dārakāyo. ¹⁴
 B¹⁴ so. ¹⁵ C¹⁵ āroga tava to aroga, B¹⁶ ama. ¹⁶ B¹⁶ aho rūpēti. B¹⁷ aho rū-
 pēti. ¹⁷ B¹⁷ -vati. ¹⁸ B¹⁸ aho rūpēti. ¹⁹ B¹⁹ vasiṇṇake, B²⁰ paṣiṇṇake.
²⁰ B²⁰ aho khādaniyam. ²¹ B²¹ khādipetvā. ²² B²² saṅgahanattham, B²³ saṅga-
 hanattham. ²³ B²³ ābhatam. ²⁴ B²⁴ tena ābhatavutthayugam, B²⁵ tena ābhatavutthay-
 ugam, C²⁵ aha. C²⁶ ahaṃ aha.

devi¹ pi kāsikasāpakā² e³ eva ābharaṇāni ca aparetvā tena
 āhītaṁ sātakatā⁴ nivāsetvā ābharaṇāni pālāndhi. Atha naṁ
 rājārahaṁ bhojanāṁ bhojāpetvā ekau amaccam ānāpasi:
 „yacca⁵ imassa mama karavaniyāmaṁ⁶ eva massakammam
 kāretvā gandhādakena nahāpetvā⁷ satasahasasagghanikaṁ kāsī-
 kavattham nivāsāpetvā⁸ rājālanikārena alomkārapetvā⁹ ānāhīti¹⁰.
 So tathā akāsi. Rājā nagare lheri¹¹ carāpetvā amacco sannī-
 pāpetvā¹² setacchattassa majjhe jātihiṅgulakassattam¹³ pāpetvā
 upadḍharajjam adāsi. Te tato paṭṭhāya ekato bhuñjanti pi-
 vanti sayanti, viśāso thiro ahosi kenāpi¹⁴ abhejjo. Ath¹⁵ aha
 rājā¹⁶ puttadāre pi pakkasāpetvā antonagare nivesanaṁ māpetvā
 adāsi. Te samaggaṁ sammodamānā rājāṁ karenti. Atha
 amaccā kujjhātvā rājaputiaṁ āhāsu: „kamāra, rājā okassa
 gahapatikassa upadḍharajjam datvā tena saddhim ekato bhuñ-
 janti pivanti sayanti dārake vandāpeti¹⁷, imināpi rañño¹⁸ kata-
 kammam pi¹⁹ na jānāma, kim karoti rājā, mayam lajjāma²⁰,
 tvaṁ rañño kathāhi²¹. So „sādhū“ ti sampatīcehitvā sa-
 haṁ tam kathāṁ rañño ārocetvā „mā evaṁ karohi mahārājā“
 ‘ti āha. „Tāta, ahaṁ yuddhaparājito“ kulam vaasim²², api
 na jānāthā²³ ti. „Na jānāma devā“ ti. „Ahaṁ etassa so
 ghare vasanto ārogo“ hutvā āgantvā rājāṁ kāresim²⁴, evaṁ
 mama upakāriṇo kasmā sampattim na dassāmiti²⁵ evaṁ vatvā
 ca pana²⁶ Bodhisatto „tāta, ye hi adātabbayuttakassa deti dā-
 tabbayuttakassa na deti so upadaṁ patvā kañci²⁷ upakāraṁ²⁸
 na labhatīti²⁹ dassento imā gāthā³⁰ āha:

15

¹ Cā devī. ² Bā kāsikasāpakā. Bā kāsikasāpakā. ³ Bā aparetvā. Bā
 āhītaṁ sātakatā. Cā āhītaṁ sātā. ⁴ Bā sātakatā. ⁵ Bā yacca. ⁶ Bā karavaniyāmaṁ. ⁷ Bā
 nahāpetvā. ⁸ Bā nivāsāpetvā. ⁹ Bā alomkārapetvā. ¹⁰ Bā ānāhīti. ¹¹ Bā lheri. ¹² Bā
 sannīpāpetvā. ¹³ Bā jātihiṅgulakassattam. ¹⁴ Bā kenāpi. ¹⁵ Bā aha. ¹⁶ Bā rājā. ¹⁷ Bā
 vandāpeti. ¹⁸ Bā rañño. ¹⁹ Bā katakammam pi. ²⁰ Bā lajjāma. ²¹ Bā kathāhi. ²² Bā
 kulam vaasim. ²³ Bā na jānāthā. ²⁴ Bā kāresim. ²⁵ Bā dassāmiti. ²⁶ Bā pana. ²⁷ Bā
 kañci. ²⁸ Bā upakāraṁ. ²⁹ Bā labhatīti. ³⁰ Bā gāthā.

1. Adēyyesu dadam dānam¹ dēyyesu na-ppaveccati²
 āpāsu³ vyasanam patto sahāyam nādhigacchati. 5.

2. Nādeyyesu dadam dānam⁴ dēyyesu yo paveccati⁵
 āpāsu⁶ vyasanam patto sahāyam; adhigacchati. 6.

3. Saññogacasmābhogavisesadāpānam
 anariyadhammesu aśhesu⁷ nassati,
 kataṃ ca ariyesu ca nājāyesu⁸ ca
 mahapphalam hoti annu⁹ pi tādisu. 7.

4. Yo pubbe katakalyāṇo akā lōkesu dakkaram

10 pacceti¹⁰ kayira¹¹ na vā kayira¹² acentam pōjanārako ti. 8.

Tattha adēyy¹³ esā¹⁴ 'ti pubbe katakalyāṇo, dēyyesu¹⁵ 'ti¹⁶ katupakkheṇ
 nappaveccati¹⁷ na pavesati¹⁸ na deti, āpāsu¹⁹ 'ti apādam vyasanam
 ti dakkham, saññogacasmābhogavisesadāpānam²⁰ ti yo mittha kato sañ-
 ñogo²¹ 'ti vā samāhogo²² 'ti²³ esā²⁴ kama jhānaṇāyasaṇṇā²⁵ pūjādasānā²⁶ 'ti²⁷ ca-
 15 katiṃ mahānam bhoḷa²⁸ ti²⁹ etam nāham³⁰ 'ti³¹ saññābhāvanānti³² anariyadham-
 mesu kaddhamā³³ 'ti³⁴ aśhesu³⁵ 'ti³⁶ nassati, aśhesu³⁷ 'ti³⁸ anāso katagopajānana³⁹
 ariyesu pāṇesuddhesu, aśjāyesu⁴⁰ 'ti⁴¹ 'ti⁴² 'ti⁴³ 'ti⁴⁴ 'ti⁴⁵ 'ti⁴⁶ 'ti⁴⁷ 'ti⁴⁸ 'ti⁴⁹ 'ti⁵⁰ 'ti⁵¹ 'ti⁵² 'ti⁵³ 'ti⁵⁴ 'ti⁵⁵ 'ti⁵⁶ 'ti⁵⁷ 'ti⁵⁸ 'ti⁵⁹ 'ti⁶⁰ 'ti⁶¹ 'ti⁶² 'ti⁶³ 'ti⁶⁴ 'ti⁶⁵ 'ti⁶⁶ 'ti⁶⁷ 'ti⁶⁸ 'ti⁶⁹ 'ti⁷⁰ 'ti⁷¹ 'ti⁷² 'ti⁷³ 'ti⁷⁴ 'ti⁷⁵ 'ti⁷⁶ 'ti⁷⁷ 'ti⁷⁸ 'ti⁷⁹ 'ti⁸⁰ 'ti⁸¹ 'ti⁸² 'ti⁸³ 'ti⁸⁴ 'ti⁸⁵ 'ti⁸⁶ 'ti⁸⁷ 'ti⁸⁸ 'ti⁸⁹ 'ti⁹⁰ 'ti⁹¹ 'ti⁹² 'ti⁹³ 'ti⁹⁴ 'ti⁹⁵ 'ti⁹⁶ 'ti⁹⁷ 'ti⁹⁸ 'ti⁹⁹ 'ti¹⁰⁰ 'ti¹⁰¹ 'ti¹⁰² 'ti¹⁰³ 'ti¹⁰⁴ 'ti¹⁰⁵ 'ti¹⁰⁶ 'ti¹⁰⁷ 'ti¹⁰⁸ 'ti¹⁰⁹ 'ti¹¹⁰ 'ti¹¹¹ 'ti¹¹² 'ti¹¹³ 'ti¹¹⁴ 'ti¹¹⁵ 'ti¹¹⁶ 'ti¹¹⁷ 'ti¹¹⁸ 'ti¹¹⁹ 'ti¹²⁰ 'ti¹²¹ 'ti¹²² 'ti¹²³ 'ti¹²⁴ 'ti¹²⁵ 'ti¹²⁶ 'ti¹²⁷ 'ti¹²⁸ 'ti¹²⁹ 'ti¹³⁰ 'ti¹³¹ 'ti¹³² 'ti¹³³ 'ti¹³⁴ 'ti¹³⁵ 'ti¹³⁶ 'ti¹³⁷ 'ti¹³⁸ 'ti¹³⁹ 'ti¹⁴⁰ 'ti¹⁴¹ 'ti¹⁴² 'ti¹⁴³ 'ti¹⁴⁴ 'ti¹⁴⁵ 'ti¹⁴⁶ 'ti¹⁴⁷ 'ti¹⁴⁸ 'ti¹⁴⁹ 'ti¹⁵⁰ 'ti¹⁵¹ 'ti¹⁵² 'ti¹⁵³ 'ti¹⁵⁴ 'ti¹⁵⁵ 'ti¹⁵⁶ 'ti¹⁵⁷ 'ti¹⁵⁸ 'ti¹⁵⁹ 'ti¹⁶⁰ 'ti¹⁶¹ 'ti¹⁶² 'ti¹⁶³ 'ti¹⁶⁴ 'ti¹⁶⁵ 'ti¹⁶⁶ 'ti¹⁶⁷ 'ti¹⁶⁸ 'ti¹⁶⁹ 'ti¹⁷⁰ 'ti¹⁷¹ 'ti¹⁷² 'ti¹⁷³ 'ti¹⁷⁴ 'ti¹⁷⁵ 'ti¹⁷⁶ 'ti¹⁷⁷ 'ti¹⁷⁸ 'ti¹⁷⁹ 'ti¹⁸⁰ 'ti¹⁸¹ 'ti¹⁸² 'ti¹⁸³ 'ti¹⁸⁴ 'ti¹⁸⁵ 'ti¹⁸⁶ 'ti¹⁸⁷ 'ti¹⁸⁸ 'ti¹⁸⁹ 'ti¹⁹⁰ 'ti¹⁹¹ 'ti¹⁹² 'ti¹⁹³ 'ti¹⁹⁴ 'ti¹⁹⁵ 'ti¹⁹⁶ 'ti¹⁹⁷ 'ti¹⁹⁸ 'ti¹⁹⁹ 'ti²⁰⁰ 'ti²⁰¹ 'ti²⁰² 'ti²⁰³ 'ti²⁰⁴ 'ti²⁰⁵ 'ti²⁰⁶ 'ti²⁰⁷ 'ti²⁰⁸ 'ti²⁰⁹ 'ti²¹⁰ 'ti²¹¹ 'ti²¹² 'ti²¹³ 'ti²¹⁴ 'ti²¹⁵ 'ti²¹⁶ 'ti²¹⁷ 'ti²¹⁸ 'ti²¹⁹ 'ti²²⁰ 'ti²²¹ 'ti²²² 'ti²²³ 'ti²²⁴ 'ti²²⁵ 'ti²²⁶ 'ti²²⁷ 'ti²²⁸ 'ti²²⁹ 'ti²³⁰ 'ti²³¹ 'ti²³² 'ti²³³ 'ti²³⁴ 'ti²³⁵ 'ti²³⁶ 'ti²³⁷ 'ti²³⁸ 'ti²³⁹ 'ti²⁴⁰ 'ti²⁴¹ 'ti²⁴² 'ti²⁴³ 'ti²⁴⁴ 'ti²⁴⁵ 'ti²⁴⁶ 'ti²⁴⁷ 'ti²⁴⁸ 'ti²⁴⁹ 'ti²⁵⁰ 'ti²⁵¹ 'ti²⁵² 'ti²⁵³ 'ti²⁵⁴ 'ti²⁵⁵ 'ti²⁵⁶ 'ti²⁵⁷ 'ti²⁵⁸ 'ti²⁵⁹ 'ti²⁶⁰ 'ti²⁶¹ 'ti²⁶² 'ti²⁶³ 'ti²⁶⁴ 'ti²⁶⁵ 'ti²⁶⁶ 'ti²⁶⁷ 'ti²⁶⁸ 'ti²⁶⁹ 'ti²⁷⁰ 'ti²⁷¹ 'ti²⁷² 'ti²⁷³ 'ti²⁷⁴ 'ti²⁷⁵ 'ti²⁷⁶ 'ti²⁷⁷ 'ti²⁷⁸ 'ti²⁷⁹ 'ti²⁸⁰ 'ti²⁸¹ 'ti²⁸² 'ti²⁸³ 'ti²⁸⁴ 'ti²⁸⁵ 'ti²⁸⁶ 'ti²⁸⁷ 'ti²⁸⁸ 'ti²⁸⁹ 'ti²⁹⁰ 'ti²⁹¹ 'ti²⁹² 'ti²⁹³ 'ti²⁹⁴ 'ti²⁹⁵ 'ti²⁹⁶ 'ti²⁹⁷ 'ti²⁹⁸ 'ti²⁹⁹ 'ti³⁰⁰ 'ti³⁰¹ 'ti³⁰² 'ti³⁰³ 'ti³⁰⁴ 'ti³⁰⁵ 'ti³⁰⁶ 'ti³⁰⁷ 'ti³⁰⁸ 'ti³⁰⁹ 'ti³¹⁰ 'ti³¹¹ 'ti³¹² 'ti³¹³ 'ti³¹⁴ 'ti³¹⁵ 'ti³¹⁶ 'ti³¹⁷ 'ti³¹⁸ 'ti³¹⁹ 'ti³²⁰ 'ti³²¹ 'ti³²² 'ti³²³ 'ti³²⁴ 'ti³²⁵ 'ti³²⁶ 'ti³²⁷ 'ti³²⁸ 'ti³²⁹ 'ti³³⁰ 'ti³³¹ 'ti³³² 'ti³³³ 'ti³³⁴ 'ti³³⁵ 'ti³³⁶ 'ti³³⁷ 'ti³³⁸ 'ti³³⁹ 'ti³⁴⁰ 'ti³⁴¹ 'ti³⁴² 'ti³⁴³ 'ti³⁴⁴ 'ti³⁴⁵ 'ti³⁴⁶ 'ti³⁴⁷ 'ti³⁴⁸ 'ti³⁴⁹ 'ti³⁵⁰ 'ti³⁵¹ 'ti³⁵² 'ti³⁵³ 'ti³⁵⁴ 'ti³⁵⁵ 'ti³⁵⁶ 'ti³⁵⁷ 'ti³⁵⁸ 'ti³⁵⁹ 'ti³⁶⁰ 'ti³⁶¹ 'ti³⁶² 'ti³⁶³ 'ti³⁶⁴ 'ti³⁶⁵ 'ti³⁶⁶ 'ti³⁶⁷ 'ti³⁶⁸ 'ti³⁶⁹ 'ti³⁷⁰ 'ti³⁷¹ 'ti³⁷² 'ti³⁷³ 'ti³⁷⁴ 'ti³⁷⁵ 'ti³⁷⁶ 'ti³⁷⁷ 'ti³⁷⁸ 'ti³⁷⁹ 'ti³⁸⁰ 'ti³⁸¹ 'ti³⁸² 'ti³⁸³ 'ti³⁸⁴ 'ti³⁸⁵ 'ti³⁸⁶ 'ti³⁸⁷ 'ti³⁸⁸ 'ti³⁸⁹ 'ti³⁹⁰ 'ti³⁹¹ 'ti³⁹² 'ti³⁹³ 'ti³⁹⁴ 'ti³⁹⁵ 'ti³⁹⁶ 'ti³⁹⁷ 'ti³⁹⁸ 'ti³⁹⁹ 'ti⁴⁰⁰ 'ti⁴⁰¹ 'ti⁴⁰² 'ti⁴⁰³ 'ti⁴⁰⁴ 'ti⁴⁰⁵ 'ti⁴⁰⁶ 'ti⁴⁰⁷ 'ti⁴⁰⁸ 'ti⁴⁰⁹ 'ti⁴¹⁰ 'ti⁴¹¹ 'ti⁴¹² 'ti⁴¹³ 'ti⁴¹⁴ 'ti⁴¹⁵ 'ti⁴¹⁶ 'ti⁴¹⁷ 'ti⁴¹⁸ 'ti⁴¹⁹ 'ti⁴²⁰ 'ti⁴²¹ 'ti⁴²² 'ti⁴²³ 'ti⁴²⁴ 'ti⁴²⁵ 'ti⁴²⁶ 'ti⁴²⁷ 'ti⁴²⁸ 'ti⁴²⁹ 'ti⁴³⁰ 'ti⁴³¹ 'ti⁴³² 'ti⁴³³ 'ti⁴³⁴ 'ti⁴³⁵ 'ti⁴³⁶ 'ti⁴³⁷ 'ti⁴³⁸ 'ti⁴³⁹ 'ti⁴⁴⁰ 'ti⁴⁴¹ 'ti⁴⁴² 'ti⁴⁴³ 'ti⁴⁴⁴ 'ti⁴⁴⁵ 'ti⁴⁴⁶ 'ti⁴⁴⁷ 'ti⁴⁴⁸ 'ti⁴⁴⁹ 'ti⁴⁵⁰ 'ti⁴⁵¹ 'ti⁴⁵² 'ti⁴⁵³ 'ti⁴⁵⁴ 'ti⁴⁵⁵ 'ti⁴⁵⁶ 'ti⁴⁵⁷ 'ti⁴⁵⁸ 'ti⁴⁵⁹ 'ti⁴⁶⁰ 'ti⁴⁶¹ 'ti⁴⁶² 'ti⁴⁶³ 'ti⁴⁶⁴ 'ti⁴⁶⁵ 'ti⁴⁶⁶ 'ti⁴⁶⁷ 'ti⁴⁶⁸ 'ti⁴⁶⁹ 'ti⁴⁷⁰ 'ti⁴⁷¹ 'ti⁴⁷² 'ti⁴⁷³ 'ti⁴⁷⁴ 'ti⁴⁷⁵ 'ti⁴⁷⁶ 'ti⁴⁷⁷ 'ti⁴⁷⁸ 'ti⁴⁷⁹ 'ti⁴⁸⁰ 'ti⁴⁸¹ 'ti⁴⁸² 'ti⁴⁸³ 'ti⁴⁸⁴ 'ti⁴⁸⁵ 'ti⁴⁸⁶ 'ti⁴⁸⁷ 'ti⁴⁸⁸ 'ti⁴⁸⁹ 'ti⁴⁹⁰ 'ti⁴⁹¹ 'ti⁴⁹² 'ti⁴⁹³ 'ti⁴⁹⁴ 'ti⁴⁹⁵ 'ti⁴⁹⁶ 'ti⁴⁹⁷ 'ti⁴⁹⁸ 'ti⁴⁹⁹ 'ti⁵⁰⁰ 'ti⁵⁰¹ 'ti⁵⁰² 'ti⁵⁰³ 'ti⁵⁰⁴ 'ti⁵⁰⁵ 'ti⁵⁰⁶ 'ti⁵⁰⁷ 'ti⁵⁰⁸ 'ti⁵⁰⁹ 'ti⁵¹⁰ 'ti⁵¹¹ 'ti⁵¹² 'ti⁵¹³ 'ti⁵¹⁴ 'ti⁵¹⁵ 'ti⁵¹⁶ 'ti⁵¹⁷ 'ti⁵¹⁸ 'ti⁵¹⁹ 'ti⁵²⁰ 'ti⁵²¹ 'ti⁵²² 'ti⁵²³ 'ti⁵²⁴ 'ti⁵²⁵ 'ti⁵²⁶ 'ti⁵²⁷ 'ti⁵²⁸ 'ti⁵²⁹ 'ti⁵³⁰ 'ti⁵³¹ 'ti⁵³² 'ti⁵³³ 'ti⁵³⁴ 'ti⁵³⁵ 'ti⁵³⁶ 'ti⁵³⁷ 'ti⁵³⁸ 'ti⁵³⁹ 'ti⁵⁴⁰ 'ti⁵⁴¹ 'ti⁵⁴² 'ti⁵⁴³ 'ti⁵⁴⁴ 'ti⁵⁴⁵ 'ti⁵⁴⁶ 'ti⁵⁴⁷ 'ti⁵⁴⁸ 'ti⁵⁴⁹ 'ti⁵⁵⁰ 'ti⁵⁵¹ 'ti⁵⁵² 'ti⁵⁵³ 'ti⁵⁵⁴ 'ti⁵⁵⁵ 'ti⁵⁵⁶ 'ti⁵⁵⁷ 'ti⁵⁵⁸ 'ti⁵⁵⁹ 'ti⁵⁶⁰ 'ti⁵⁶¹ 'ti⁵⁶² 'ti⁵⁶³ 'ti⁵⁶⁴ 'ti⁵⁶⁵ 'ti⁵⁶⁶ 'ti⁵⁶⁷ 'ti⁵⁶⁸ 'ti⁵⁶⁹ 'ti⁵⁷⁰ 'ti⁵⁷¹ 'ti⁵⁷² 'ti⁵⁷³ 'ti⁵⁷⁴ 'ti⁵⁷⁵ 'ti⁵⁷⁶ 'ti⁵⁷⁷ 'ti⁵⁷⁸ 'ti⁵⁷⁹ 'ti⁵⁸⁰ 'ti⁵⁸¹ 'ti⁵⁸² 'ti⁵⁸³ 'ti⁵⁸⁴ 'ti⁵⁸⁵ 'ti⁵⁸⁶ 'ti⁵⁸⁷ 'ti⁵⁸⁸ 'ti⁵⁸⁹ 'ti⁵⁹⁰ 'ti⁵⁹¹ 'ti⁵⁹² 'ti⁵⁹³ 'ti⁵⁹⁴ 'ti⁵⁹⁵ 'ti⁵⁹⁶ 'ti⁵⁹⁷ 'ti⁵⁹⁸ 'ti⁵⁹⁹ 'ti⁶⁰⁰ 'ti⁶⁰¹ 'ti⁶⁰² 'ti⁶⁰³ 'ti⁶⁰⁴ 'ti⁶⁰⁵ 'ti⁶⁰⁶ 'ti⁶⁰⁷ 'ti⁶⁰⁸ 'ti⁶⁰⁹ 'ti⁶¹⁰ 'ti⁶¹¹ 'ti⁶¹² 'ti⁶¹³ 'ti⁶¹⁴ 'ti⁶¹⁵ 'ti⁶¹⁶ 'ti⁶¹⁷ 'ti⁶¹⁸ 'ti⁶¹⁹ 'ti⁶²⁰ 'ti⁶²¹ 'ti⁶²² 'ti⁶²³ 'ti⁶²⁴ 'ti⁶²⁵ 'ti⁶²⁶ 'ti⁶²⁷ 'ti⁶²⁸ 'ti⁶²⁹ 'ti⁶³⁰ 'ti⁶³¹ 'ti⁶³² 'ti⁶³³ 'ti⁶³⁴ 'ti⁶³⁵ 'ti⁶³⁶ 'ti⁶³⁷ 'ti⁶³⁸ 'ti⁶³⁹ 'ti⁶⁴⁰ 'ti⁶⁴¹ 'ti⁶⁴² 'ti⁶⁴³ 'ti⁶⁴⁴ 'ti⁶⁴⁵ 'ti⁶⁴⁶ 'ti⁶⁴⁷ 'ti⁶⁴⁸ 'ti⁶⁴⁹ 'ti⁶⁵⁰ 'ti⁶⁵¹ 'ti⁶⁵² 'ti⁶⁵³ 'ti⁶⁵⁴ 'ti⁶⁵⁵ 'ti⁶⁵⁶ 'ti⁶⁵⁷ 'ti⁶⁵⁸ 'ti⁶⁵⁹ 'ti⁶⁶⁰ 'ti⁶⁶¹ 'ti⁶⁶² 'ti⁶⁶³ 'ti⁶⁶⁴ 'ti⁶⁶⁵ 'ti⁶⁶⁶ 'ti⁶⁶⁷ 'ti⁶⁶⁸ 'ti⁶⁶⁹ 'ti⁶⁷⁰ 'ti⁶⁷¹ 'ti⁶⁷² 'ti⁶⁷³ 'ti⁶⁷⁴ 'ti⁶⁷⁵ 'ti⁶⁷⁶ 'ti⁶⁷⁷ 'ti⁶⁷⁸ 'ti⁶⁷⁹ 'ti⁶⁸⁰ 'ti⁶⁸¹ 'ti⁶⁸² 'ti⁶⁸³ 'ti⁶⁸⁴ 'ti⁶⁸⁵ 'ti⁶⁸⁶ 'ti⁶⁸⁷ 'ti⁶⁸⁸ 'ti⁶⁸⁹ 'ti⁶⁹⁰ 'ti⁶⁹¹ 'ti⁶⁹² 'ti⁶⁹³ 'ti⁶⁹⁴ 'ti⁶⁹⁵ 'ti⁶⁹⁶ 'ti⁶⁹⁷ 'ti⁶⁹⁸ 'ti⁶⁹⁹ 'ti⁷⁰⁰ 'ti⁷⁰¹ 'ti⁷⁰² 'ti⁷⁰³ 'ti⁷⁰⁴ 'ti⁷⁰⁵ 'ti⁷⁰⁶ 'ti⁷⁰⁷ 'ti⁷⁰⁸ 'ti⁷⁰⁹ 'ti⁷¹⁰ 'ti⁷¹¹ 'ti⁷¹² 'ti⁷¹³ 'ti⁷¹⁴ 'ti⁷¹⁵ 'ti⁷¹⁶ 'ti⁷¹⁷ 'ti⁷¹⁸ 'ti⁷¹⁹ 'ti⁷²⁰ 'ti⁷²¹ 'ti⁷²² 'ti⁷²³ 'ti⁷²⁴ 'ti⁷²⁵ 'ti⁷²⁶ 'ti⁷²⁷ 'ti⁷²⁸ 'ti⁷²⁹ 'ti⁷³⁰ 'ti⁷³¹ 'ti⁷³² 'ti⁷³³ 'ti⁷³⁴ 'ti⁷³⁵ 'ti⁷³⁶ 'ti⁷³⁷ 'ti⁷³⁸ 'ti⁷³⁹ 'ti⁷⁴⁰ 'ti⁷⁴¹ 'ti⁷⁴² 'ti⁷⁴³ 'ti⁷⁴⁴ 'ti⁷⁴⁵ 'ti⁷⁴⁶ 'ti⁷⁴⁷ 'ti⁷⁴⁸ 'ti⁷⁴⁹ 'ti⁷⁵⁰ 'ti⁷⁵¹ 'ti⁷⁵² 'ti⁷⁵³ 'ti⁷⁵⁴ 'ti⁷⁵⁵ 'ti⁷⁵⁶ 'ti⁷⁵⁷ 'ti⁷⁵⁸ 'ti⁷⁵⁹ 'ti⁷⁶⁰ 'ti⁷⁶¹ 'ti⁷⁶² 'ti⁷⁶³ 'ti⁷⁶⁴ 'ti⁷⁶⁵ 'ti⁷⁶⁶ 'ti⁷⁶⁷ 'ti⁷⁶⁸ 'ti⁷⁶⁹ 'ti⁷⁷⁰ 'ti⁷⁷¹ 'ti⁷⁷² 'ti⁷⁷³ 'ti⁷⁷⁴ 'ti⁷⁷⁵ 'ti⁷⁷⁶ 'ti⁷⁷⁷ 'ti⁷⁷⁸ 'ti⁷⁷⁹ 'ti⁷⁸⁰ 'ti⁷⁸¹ 'ti⁷⁸² 'ti⁷⁸³ 'ti⁷⁸⁴ 'ti⁷⁸⁵ 'ti⁷⁸⁶ 'ti⁷⁸⁷ 'ti⁷⁸⁸ 'ti⁷⁸⁹ 'ti⁷⁹⁰ 'ti⁷⁹¹ 'ti⁷⁹² 'ti⁷⁹³ 'ti⁷⁹⁴ 'ti⁷⁹⁵ 'ti⁷⁹⁶ 'ti⁷⁹⁷ 'ti⁷⁹⁸ 'ti⁷⁹⁹ 'ti⁸⁰⁰ 'ti⁸⁰¹ 'ti⁸⁰² 'ti⁸⁰³ 'ti⁸⁰⁴ 'ti⁸⁰⁵ 'ti⁸⁰⁶ 'ti⁸⁰⁷ 'ti⁸⁰⁸ 'ti⁸⁰⁹ 'ti⁸¹⁰ 'ti⁸¹¹ 'ti⁸¹² 'ti⁸¹³ 'ti⁸¹⁴ 'ti⁸¹⁵ 'ti⁸¹⁶ 'ti⁸¹⁷ 'ti⁸¹⁸ 'ti⁸¹⁹ 'ti⁸²⁰ 'ti⁸²¹ 'ti⁸²² 'ti⁸²³ 'ti⁸²⁴ 'ti⁸²⁵ 'ti⁸²⁶ 'ti⁸²⁷ 'ti⁸²⁸ 'ti⁸²⁹ 'ti⁸³⁰ 'ti⁸³¹ 'ti⁸³² 'ti⁸³³ 'ti⁸³⁴ 'ti⁸³⁵ 'ti⁸³⁶ 'ti⁸³⁷ 'ti⁸³⁸ 'ti⁸³⁹ 'ti⁸⁴⁰ 'ti⁸⁴¹ 'ti⁸⁴² 'ti⁸⁴³ 'ti⁸⁴⁴ 'ti⁸⁴⁵ 'ti⁸⁴⁶ 'ti⁸⁴⁷ 'ti⁸⁴⁸ 'ti⁸⁴⁹ 'ti⁸⁵⁰ 'ti⁸⁵¹ 'ti⁸⁵² 'ti⁸⁵³ 'ti⁸⁵⁴ 'ti⁸⁵⁵ 'ti⁸⁵⁶ 'ti⁸⁵⁷ 'ti⁸⁵⁸ 'ti⁸⁵⁹ 'ti⁸⁶⁰ 'ti⁸⁶¹ 'ti⁸⁶² 'ti⁸⁶³ 'ti⁸⁶⁴ 'ti⁸⁶⁵ 'ti⁸⁶⁶ 'ti⁸⁶⁷ 'ti⁸⁶⁸ 'ti⁸⁶⁹ 'ti⁸⁷⁰ 'ti⁸⁷¹ 'ti⁸⁷² 'ti⁸⁷³ 'ti⁸⁷⁴ 'ti⁸⁷⁵ 'ti⁸⁷⁶ 'ti⁸⁷⁷ 'ti⁸⁷⁸ 'ti⁸⁷⁹ 'ti⁸⁸⁰ 'ti⁸⁸¹ 'ti⁸⁸² 'ti⁸⁸³ 'ti⁸⁸⁴ 'ti⁸⁸⁵ 'ti⁸⁸⁶ 'ti⁸⁸⁷ 'ti⁸⁸⁸ 'ti⁸⁸⁹ 'ti⁸⁹⁰ 'ti⁸⁹¹ 'ti⁸⁹² 'ti⁸⁹³ 'ti⁸⁹⁴ 'ti⁸⁹⁵ 'ti⁸⁹⁶ 'ti⁸⁹⁷ 'ti⁸⁹⁸ 'ti⁸⁹⁹ 'ti⁹⁰⁰ 'ti⁹⁰¹ 'ti⁹⁰² 'ti⁹⁰³ 'ti⁹⁰⁴ 'ti⁹⁰⁵ 'ti⁹⁰⁶ 'ti⁹⁰⁷ 'ti⁹⁰⁸ 'ti⁹⁰⁹ 'ti⁹¹⁰ 'ti⁹¹¹ 'ti⁹¹² 'ti⁹¹³ 'ti⁹¹⁴ 'ti⁹¹⁵ 'ti⁹¹⁶ 'ti⁹¹⁷ 'ti⁹¹⁸ 'ti⁹¹⁹ 'ti⁹²⁰ 'ti⁹²¹ 'ti⁹²² 'ti⁹²³ 'ti⁹²⁴ 'ti⁹²⁵ 'ti⁹²⁶ 'ti⁹²⁷ 'ti⁹²⁸ 'ti⁹²⁹ 'ti⁹³⁰ 'ti⁹³¹ 'ti⁹³² 'ti⁹³³ 'ti⁹³⁴ 'ti⁹³⁵ 'ti⁹³⁶ 'ti⁹³⁷ 'ti⁹³⁸ 'ti⁹³⁹ 'ti⁹⁴⁰ 'ti⁹⁴¹ 'ti⁹⁴² 'ti⁹⁴³ 'ti⁹⁴⁴ 'ti⁹⁴⁵ 'ti⁹⁴⁶ 'ti⁹⁴⁷ 'ti⁹⁴⁸ 'ti⁹⁴⁹ 'ti⁹⁵⁰ 'ti⁹⁵¹ 'ti⁹⁵² 'ti⁹⁵³ 'ti⁹⁵⁴ 'ti⁹⁵⁵ 'ti⁹⁵⁶ 'ti⁹⁵⁷ 'ti⁹⁵⁸ 'ti⁹⁵⁹ 'ti⁹⁶⁰ 'ti⁹⁶¹ 'ti⁹⁶² 'ti⁹⁶³ 'ti⁹⁶⁴ 'ti⁹⁶⁵ 'ti⁹⁶⁶ 'ti⁹⁶⁷ 'ti⁹⁶⁸ 'ti⁹⁶⁹ 'ti⁹⁷⁰ 'ti⁹⁷¹ 'ti⁹⁷² 'ti⁹⁷³ 'ti⁹⁷⁴ 'ti⁹⁷⁵ 'ti⁹⁷⁶ 'ti⁹⁷⁷ 'ti⁹⁷⁸ 'ti⁹⁷⁹ 'ti⁹⁸⁰ 'ti⁹⁸¹ 'ti⁹⁸² 'ti⁹⁸³ 'ti⁹⁸⁴ 'ti⁹⁸⁵ 'ti⁹⁸⁶ 'ti⁹⁸⁷ 'ti⁹⁸⁸ 'ti⁹⁸⁹ 'ti⁹⁹⁰ 'ti⁹⁹¹ 'ti⁹⁹² 'ti⁹⁹³ 'ti⁹⁹⁴ 'ti⁹⁹⁵ 'ti⁹⁹⁶ 'ti⁹⁹⁷ 'ti⁹⁹⁸ 'ti⁹⁹⁹ 'ti¹⁰⁰⁰ 'ti¹⁰⁰¹ 'ti¹⁰⁰² 'ti¹⁰⁰³ 'ti¹⁰⁰⁴ 'ti¹⁰⁰⁵ 'ti¹⁰⁰⁶ 'ti¹⁰⁰⁷ 'ti¹⁰⁰⁸ 'ti¹⁰⁰⁹ 'ti¹⁰¹⁰ 'ti¹⁰¹¹ 'ti¹⁰¹² 'ti¹⁰¹³ 'ti¹⁰¹⁴ 'ti¹⁰¹⁵ 'ti¹⁰¹⁶ 'ti¹⁰¹⁷ 'ti¹⁰¹⁸ 'ti¹⁰¹⁹ 'ti¹⁰²⁰ 'ti¹⁰²¹ 'ti¹⁰²² 'ti¹⁰²³ 'ti¹⁰²⁴ 'ti¹⁰²⁵ 'ti¹⁰²⁶ 'ti¹⁰²⁷ 'ti¹⁰²⁸ 'ti¹⁰²⁹ 'ti¹⁰³⁰ 'ti¹⁰³¹ 'ti¹⁰³² 'ti¹⁰³³ 'ti¹⁰³⁴ 'ti¹⁰³⁵ 'ti¹⁰³⁶ 'ti¹⁰³⁷ 'ti¹⁰³⁸ 'ti¹⁰³⁹ 'ti¹⁰⁴⁰ 'ti¹⁰⁴¹ 'ti¹⁰⁴² 'ti¹⁰⁴³ 'ti¹⁰⁴⁴ 'ti¹⁰⁴⁵ 'ti¹⁰⁴⁶ 'ti¹⁰⁴⁷ 'ti¹⁰⁴⁸ 'ti¹⁰⁴⁹ 'ti¹⁰⁵⁰ 'ti¹⁰⁵¹ 'ti¹⁰⁵² 'ti¹⁰⁵³ 'ti¹⁰⁵⁴ 'ti¹⁰⁵⁵ 'ti¹⁰⁵⁶ 'ti¹⁰⁵⁷ 'ti¹⁰⁵⁸ 'ti¹⁰⁵⁹ 'ti¹⁰⁶⁰ 'ti¹⁰⁶¹ 'ti¹⁰⁶² 'ti¹⁰⁶³ 'ti¹⁰⁶⁴ 'ti¹⁰⁶⁵ 'ti¹⁰⁶

sihha. khaññe gāyetha kamma' ti mā vā ten' eva paṭhemakālena' gāyena
accantapāḍāsaṭṭha¹ hoti' sabbhaṃ sakkārasammānaṃ avāhaṃti

Idaṃ pana sutvā n' eva amaceṣ' na' rājaputto pana'
kiñci kathesi'.

Satthū muni dhammasaṃvāsaṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: a
„Idā paṇḍitaḥkamarāsi' Assaṃso ubho, Bārāṇasirājā pana ahaṃ
evā" 'ti. Mahāsīlavajātakaṃ².

3. Ekarañajātaka

Anuttaro kāmagoṇe samiddho ti. Idam Satthū Jeta-
vane viharanta anātarāṃ Kosalarājāsoterakāṃ ārabhha kathesi. 10
Paṇḍitaṃ parivattitvā heṭṭhā Seyyamañjāne³ kathitaṃ eva. Idaṃ
pana Satthū „na tvaṃ ūro suttathena suttāṃ āharī, porāṇakapaṇ-
ḍāpi attāno suttathena attāṃ āharissā" 'ti vevā attāṃ āharī.

Attho Bārāṇasirāṇḍo upatthakō amaceṇo rājaputro
dubbihi. Rājā paṇḍitaṃ taṃsaṃ dasaṃ dīvaṃ vattitvā pabbājasi. 15
So Dabbasena⁴ nāma Kosalarājānaṃ upatthahanto ti sabbhaṃ
Mahāsīlavajātakaṃ kathitaṃ eva. Idaṃ pana Dabbaseno⁵ mahātala
amaccamañjhe nisinnāṃ Bārāṇasirājānaṃ apabhāpetvā⁶ „Ek-
khaṃ⁷ pakkhīpāpetvā uttarumvāro heṭṭhāstaṃ olambāpeti.
Rājā corarājānaṃ ārabhha muttam bhāvetvā kasiṇaṃ" pari- 20
kammaṃ katvā jhānaṃ⁸ nibbattesi. bandhanaṃ chodi-
tvā⁹ rājā ākāse pallābhena nisīdi. Corassa¹⁰ sarire dāho
upparijji. „ḍayhāmi ḍayhāmi" bhāṇiyam aparāparaṃ pavat-
tati¹¹, „kiñ etan" ti ca vutto „mahārāja, tunche evarupam
dhammikerājānaṃ¹² niraparādhaṃ dvāraṃsaṃ uttarumvāro heṭṭhā- 25
staṃ olambāpeti" 'ti vadimā. „Tena hi vegena gantvā
moḍḍha naṃ" ti. Purisaṃ gantvā rājānaṃ ākāse pallābhena

¹ D¹ khaññe, B² khaññe. ² B² khaññe. ³ B² khaññe. ⁴ C¹ B² D³. ⁵ C¹ B²
naṃ. ⁶ C¹ naṃ, B² naṃ, C³ naṃ. ⁷ B² naṃ, B³ naṃ. ⁸ C¹ paṇḍita-
naṃ. ⁹ B² naṃ, C³ naṃ. ¹⁰ B² naṃ. ¹¹ B² naṃ. ¹² C¹ naṃ, C³ naṃ.
¹³ B² naṃ, B³ naṃ. ¹⁴ C¹ naṃ, C³ naṃ. ¹⁵ C¹ naṃ, C³ naṃ. ¹⁶ C¹ naṃ, C³ naṃ.
¹⁷ B² naṃ, B³ naṃ. ¹⁸ C¹ naṃ, C³ naṃ. ¹⁹ C¹ naṃ, C³ naṃ. ²⁰ C¹ naṃ, C³ naṃ.

nisinnam diavā āgantvā Dabbasenassa¹ kathaṃ². So vegena
gantvā taṃ vanditvā khamāpetvā³ paṭhamam⁴ gātham āha:

1. Anuttare kūṇagune samiddhe

bhūtvāna pubbe vasi akarājā,

so dāni dogge narakambhī khitto

na-ppajāhe vaṇṇabalaṃ purāṇam⁵ ti, 9.

Tatha vasi⁶ vuttho⁷, akarājā ti Bodhisattam⁸ nāmanālapati, so dāni
so tam dāni, dogge ti vāṇaso, narakambhī idhī, alambhātthānaṃ anu-
dhay⁹ tam vuttam, na-ppajāhe vaṇṇabalaṃ purāṇam ti vataṭṭo vira-
10 matthas khitto pi porāṇakavassanā¹⁰ ca balaṃ ca na-ppajāhe¹¹ pucchī.

Taṃ autvā Bodhisattō saṃgāthā avoca:

1. Pubbe va khamti ca topo ca mayham

sammatthita¹ Dabbasenā² aho³,

taṃ dāni laddhāna katham⁴ ou rāja

jāhe ahaṃ vaṇṇabalaṃ purāṇam, 10.

2. Sabbam kir⁵ evam¹⁰ parinijjhitaṃ

yasassinam⁶ paññavataṃ¹¹ vīṣayha¹²,

yaso ca laddhā purimam⁷ alāram⁸

na-ppajāhe vaṇṇabalaṃ purāṇam, 11.

3. Pannujja dukkhena sukham janinda

sukhena vā dukkham⁹ asayhasāhi¹³

abhojatha satta¹⁴ ahinibbutattā¹⁵

sakke ca dukkhe ca bhavanti tulyā ti, 12.

Tatha khamti¹⁶ adhiramāṇham¹⁷, topo¹⁸ ti bopakatam¹⁹, sammat-
12 thita²⁰ ti icchitā abhikamthitā, Dabbasenā²¹ ti tam nāmanālapati, tam dāni
laddhāna²² ti tam paṭhanam²³, dānam²⁴ laddhā, jāhe ti kham karasena²⁵
jāheyyam²⁶, yaso ti dukkham²⁷ ti dhammanam²⁸ va hoti so tam jāheyyā²⁹ ti dīpeti,
sabbam³⁰ kir³¹ eva³² parinijjhitaṃ³³ anussaravassam³⁴ ātāno sammatthim³⁵ dhammaṃ

¹ B¹ dūbhikkhā. ² B² āvassam. ³ B³ -pam. ⁴ C¹ B⁴ vutto, C² vutto
corr. to vutto. ⁵ B⁵ pu-. ⁶ C³ -thi, B⁶ nappakhehi, B⁷ -haṃti. ⁷ B⁷ -paṭhiti. ⁸
C⁴ -na, B⁸ dūbhikkhāna. ⁹ B⁹ -tham. ¹⁰ C⁵ kīra. B¹⁰ sabbakīra. B¹¹ sabbamābiddam.
¹¹ B¹¹ -vattam. ¹² C⁶ -ha, C⁷ -ham, B¹² vīṣayam, B¹³ vīṣayha. ¹³ C⁸ -aani corr.
to sūhi, C⁹ dukkhe ca sayhasāhi, B¹⁴ dukkhamasayhasāhi, B¹⁵ dukkhamasayhasāhi.
¹⁴ C⁹ -tattā corr. to -tattā, B¹⁶ -ppakattā. ¹⁵ C¹⁰ tapa. ¹⁶ B¹⁷ tapasata. ¹⁷
C¹¹ -pattā, C¹² -pattim corr. to -attā, B¹⁸ am. paṭhiti. ¹⁸ B¹⁹ paṭhamati. ¹⁹
B²⁰ add ahaṃ. ²⁰ C¹³ jāheyyam corr. to jāheyyam. ²¹ B²¹ kīra.

idha, idam vuttam¹ hohi: sikkhā² eva mama kammakkileśā dāsaññāpavāsa-
 tammāni³ pubbe yesa⁴ nīṭhūnī, yassaśīlāni paññāvatāni⁵ viaseyā⁶
 ti parivāsaṇapattiyā⁷ sadhūhi⁸ paññāsampannāya⁹ paññāvatā¹⁰ saṃghasāṇiṭṭhā¹¹
 viaseyā¹², nīd¹³ p' etāni ālapanāṇi, ma¹⁴ ti pa¹⁵ ettha alpaṇa vyaḥjanasāṇiṭṭha-
 tteva¹⁶ nākaṇṇa sannaḍḍhā¹⁷ taṇ¹⁸ ti pavasekkhā, yaso¹⁹ et²⁰ ti yaso²¹ a' eva, tad-
 dha²² parimāṇa ti lakkhaṇa parimāṇa pubbe aladdhapubbha²³ alāṭṭha²⁴ mānasaṇṇa,
 tīlāsa²⁵ lāhamaḥḥama²⁶ etabbhāsa²⁷ jhāṇapattiyā²⁸ sūdhā²⁹ etam³⁰ lha, nāp-
 pa³¹ jhāṇa³² etarūpa³³ paṇa³⁴ tadā³⁵ dukkhā³⁶ vinnahāni³⁷ lakkhaṇāni³⁸ ettha,
 dukkhena³⁹ ti tva⁴⁰ uppādiṇi⁴¹ nīrayamī⁴² khippanadakkheṇa⁴³ paṇṇa⁴⁴ sikkha⁴⁵
 jammā⁴⁶ sikkhe⁴⁷, sikkhe⁴⁸ vā dukkhena⁴⁹ ti⁵⁰ jhānasikkhe⁵¹ vā tva⁵² dukkhena⁵³ paṇ-
 ḍitvā⁵⁴, udhaya⁵⁵ ettha⁵⁶ sikkhā⁵⁷ ti⁵⁸ ye⁵⁹ sikkhā⁶⁰ honti⁶¹ mālā⁶² sa⁶³ dīpa⁶⁴ pi⁶⁵ sava⁶⁶ kō-
 ṭṭheva⁶⁷ abhinibbāsa⁶⁸ bhā⁶⁹ magghatā⁷⁰ sikkhe⁷¹ dukkhena⁷² bhava⁷³ ti⁷⁴ tva⁷⁵
 okassā⁷⁶ nīlā⁷⁷ vā⁷⁸ hontā⁷⁹.

Idam sutvā Daḥhaseno⁸⁰ Bodhisattam⁸¹ khamāpetvā „tun-
 hāka⁸² rajja⁸³ tunhe⁸⁴ vā⁸⁵ kāretha⁸⁶“, aha⁸⁷ vo⁸⁸ corā⁸⁹ paridhā-
 sāmī⁹⁰ vavā⁹¹ taesa⁹² duṭṭhāmacassa⁹³ rājūna⁹⁴ katvā⁹⁵ pakkāmi,
 Bodhisatto⁹⁶ pi⁹⁷ rajja⁹⁸ amaccāna⁹⁹ niyyādetvā¹⁰⁰ isipabbajja¹⁰¹ pa-
 bajjtvā¹⁰² Brahma-loka-parāyano¹⁰³ aho¹⁰⁴.

Satthā¹⁰⁵ hū¹⁰⁶ dhammasa¹⁰⁷ āharitvā¹⁰⁸ jātaka¹⁰⁹ samodhānesi:
 „Tadā Daḥhaseno¹¹⁰ āmā¹¹¹ aho¹¹², Bāraṇasirājā¹¹³ paṇa¹¹⁴ aha¹¹⁵ evā¹¹⁶“ ti.
 Ekarāja¹¹⁷ jātaka¹¹⁸.

4. Duddaraśāṭaka.

Imāni¹¹⁹ ma¹²⁰ ti, idam¹²¹ Satthā¹²² Jetavana¹²³ viharato¹²⁴ ekam¹²⁵
 kodhana¹²⁶ ārabha¹²⁷ kathesi¹²⁸. Vuttum¹²⁹ heṭṭhā¹³⁰ kathā¹³¹ eva. Tadā¹³²
 ti dhammasābhāyā¹³³ taesa¹³⁴ kodhanābhāvakathāya¹³⁵ samuttitṭhāya¹³⁶ Satthā¹³⁷
 āgata¹³⁸ „kāya¹³⁹ ma¹⁴⁰ ittha¹⁴¹ bhikkhave¹⁴² etarū¹⁴³ kathāya¹⁴⁴ sannaṇimā¹⁴⁵“ ti
 pucchitvā „Imāya¹⁴⁶ nāma¹⁴⁷“ ti¹⁴⁸ vutta¹⁴⁹ tam¹⁵⁰ pakkasāpetvā¹⁵¹ „ucca¹⁵² kira
 tva¹⁵³ bhikkhu¹⁵⁴ kodhano¹⁵⁵“ ti¹⁵⁶ vutta¹⁵⁷ „āma¹⁵⁸ bhanta¹⁵⁹“ ti¹⁶⁰ vutta¹⁶¹ „ma¹⁶² bhik-

¹ Bā dāsaññāpavāsaṇa- ² Bā eva, Bā va. ³ Bā paññāvatāni. ⁴ Bā viaseyā.

⁵ Bā yassaśīlāni, Bā yassaśīlāni. ⁶ Bā paññāvatāni. ⁷ Bā saṃgha- ⁸ Bā saṃgha- ⁹ Bā saṃgha- ¹⁰ Bā saṃgha- ¹¹ Bā saṃgha- ¹² Bā saṃgha- ¹³ Bā saṃgha- ¹⁴ Bā saṃgha- ¹⁵ Bā saṃgha- ¹⁶ Bā saṃgha- ¹⁷ Bā saṃgha- ¹⁸ Bā saṃgha- ¹⁹ Bā saṃgha- ²⁰ Bā saṃgha- ²¹ Bā saṃgha- ²² Bā saṃgha- ²³ Bā saṃgha- ²⁴ Bā saṃgha- ²⁵ Bā saṃgha- ²⁶ Bā saṃgha- ²⁷ Bā saṃgha- ²⁸ Bā saṃgha- ²⁹ Bā saṃgha- ³⁰ Bā saṃgha- ³¹ Bā saṃgha- ³² Bā saṃgha- ³³ Bā saṃgha- ³⁴ Bā saṃgha- ³⁵ Bā saṃgha- ³⁶ Bā saṃgha- ³⁷ Bā saṃgha- ³⁸ Bā saṃgha- ³⁹ Bā saṃgha- ⁴⁰ Bā saṃgha- ⁴¹ Bā saṃgha- ⁴² Bā saṃgha- ⁴³ Bā saṃgha- ⁴⁴ Bā saṃgha- ⁴⁵ Bā saṃgha- ⁴⁶ Bā saṃgha- ⁴⁷ Bā saṃgha- ⁴⁸ Bā saṃgha- ⁴⁹ Bā saṃgha- ⁵⁰ Bā saṃgha- ⁵¹ Bā saṃgha- ⁵² Bā saṃgha- ⁵³ Bā saṃgha- ⁵⁴ Bā saṃgha- ⁵⁵ Bā saṃgha- ⁵⁶ Bā saṃgha- ⁵⁷ Bā saṃgha- ⁵⁸ Bā saṃgha- ⁵⁹ Bā saṃgha- ⁶⁰ Bā saṃgha- ⁶¹ Bā saṃgha- ⁶² Bā saṃgha- ⁶³ Bā saṃgha- ⁶⁴ Bā saṃgha- ⁶⁵ Bā saṃgha- ⁶⁶ Bā saṃgha- ⁶⁷ Bā saṃgha- ⁶⁸ Bā saṃgha- ⁶⁹ Bā saṃgha- ⁷⁰ Bā saṃgha- ⁷¹ Bā saṃgha- ⁷² Bā saṃgha- ⁷³ Bā saṃgha- ⁷⁴ Bā saṃgha- ⁷⁵ Bā saṃgha- ⁷⁶ Bā saṃgha- ⁷⁷ Bā saṃgha- ⁷⁸ Bā saṃgha- ⁷⁹ Bā saṃgha- ⁸⁰ Bā saṃgha- ⁸¹ Bā saṃgha- ⁸² Bā saṃgha- ⁸³ Bā saṃgha- ⁸⁴ Bā saṃgha- ⁸⁵ Bā saṃgha- ⁸⁶ Bā saṃgha- ⁸⁷ Bā saṃgha- ⁸⁸ Bā saṃgha- ⁸⁹ Bā saṃgha- ⁹⁰ Bā saṃgha- ⁹¹ Bā saṃgha- ⁹² Bā saṃgha- ⁹³ Bā saṃgha- ⁹⁴ Bā saṃgha- ⁹⁵ Bā saṃgha- ⁹⁶ Bā saṃgha- ⁹⁷ Bā saṃgha- ⁹⁸ Bā saṃgha- ⁹⁹ Bā saṃgha- ¹⁰⁰ Bā saṃgha- ¹⁰¹ Bā saṃgha- ¹⁰² Bā saṃgha- ¹⁰³ Bā saṃgha- ¹⁰⁴ Bā saṃgha- ¹⁰⁵ Bā saṃgha- ¹⁰⁶ Bā saṃgha- ¹⁰⁷ Bā saṃgha- ¹⁰⁸ Bā saṃgha- ¹⁰⁹ Bā saṃgha- ¹¹⁰ Bā saṃgha- ¹¹¹ Bā saṃgha- ¹¹² Bā saṃgha- ¹¹³ Bā saṃgha- ¹¹⁴ Bā saṃgha- ¹¹⁵ Bā saṃgha- ¹¹⁶ Bā saṃgha- ¹¹⁷ Bā saṃgha- ¹¹⁸ Bā saṃgha- ¹¹⁹ Bā saṃgha- ¹²⁰ Bā saṃgha- ¹²¹ Bā saṃgha- ¹²² Bā saṃgha- ¹²³ Bā saṃgha- ¹²⁴ Bā saṃgha- ¹²⁵ Bā saṃgha- ¹²⁶ Bā saṃgha- ¹²⁷ Bā saṃgha- ¹²⁸ Bā saṃgha- ¹²⁹ Bā saṃgha- ¹³⁰ Bā saṃgha- ¹³¹ Bā saṃgha- ¹³² Bā saṃgha- ¹³³ Bā saṃgha- ¹³⁴ Bā saṃgha- ¹³⁵ Bā saṃgha- ¹³⁶ Bā saṃgha- ¹³⁷ Bā saṃgha- ¹³⁸ Bā saṃgha- ¹³⁹ Bā saṃgha- ¹⁴⁰ Bā saṃgha- ¹⁴¹ Bā saṃgha- ¹⁴² Bā saṃgha- ¹⁴³ Bā saṃgha- ¹⁴⁴ Bā saṃgha- ¹⁴⁵ Bā saṃgha- ¹⁴⁶ Bā saṃgha- ¹⁴⁷ Bā saṃgha- ¹⁴⁸ Bā saṃgha- ¹⁴⁹ Bā saṃgha- ¹⁵⁰ Bā saṃgha- ¹⁵¹ Bā saṃgha- ¹⁵² Bā saṃgha- ¹⁵³ Bā saṃgha- ¹⁵⁴ Bā saṃgha- ¹⁵⁵ Bā saṃgha- ¹⁵⁶ Bā saṃgha- ¹⁵⁷ Bā saṃgha- ¹⁵⁸ Bā saṃgha- ¹⁵⁹ Bā saṃgha- ¹⁶⁰ Bā saṃgha- ¹⁶¹ Bā saṃgha- ¹⁶² Bā saṃgha- ¹⁶³ Bā saṃgha- ¹⁶⁴ Bā saṃgha- ¹⁶⁵ Bā saṃgha- ¹⁶⁶ Bā saṃgha- ¹⁶⁷ Bā saṃgha- ¹⁶⁸ Bā saṃgha- ¹⁶⁹ Bā saṃgha- ¹⁷⁰ Bā saṃgha- ¹⁷¹ Bā saṃgha- ¹⁷² Bā saṃgha- ¹⁷³ Bā saṃgha- ¹⁷⁴ Bā saṃgha- ¹⁷⁵ Bā saṃgha- ¹⁷⁶ Bā saṃgha- ¹⁷⁷ Bā saṃgha- ¹⁷⁸ Bā saṃgha- ¹⁷⁹ Bā saṃgha- ¹⁸⁰ Bā saṃgha- ¹⁸¹ Bā saṃgha- ¹⁸² Bā saṃgha- ¹⁸³ Bā saṃgha- ¹⁸⁴ Bā saṃgha- ¹⁸⁵ Bā saṃgha- ¹⁸⁶ Bā saṃgha- ¹⁸⁷ Bā saṃgha- ¹⁸⁸ Bā saṃgha- ¹⁸⁹ Bā saṃgha- ¹⁹⁰ Bā saṃgha- ¹⁹¹ Bā saṃgha- ¹⁹² Bā saṃgha- ¹⁹³ Bā saṃgha- ¹⁹⁴ Bā saṃgha- ¹⁹⁵ Bā saṃgha- ¹⁹⁶ Bā saṃgha- ¹⁹⁷ Bā saṃgha- ¹⁹⁸ Bā saṃgha- ¹⁹⁹ Bā saṃgha- ²⁰⁰ Bā saṃgha- ²⁰¹ Bā saṃgha- ²⁰² Bā saṃgha- ²⁰³ Bā saṃgha- ²⁰⁴ Bā saṃgha- ²⁰⁵ Bā saṃgha- ²⁰⁶ Bā saṃgha- ²⁰⁷ Bā saṃgha- ²⁰⁸ Bā saṃgha- ²⁰⁹ Bā saṃgha- ²¹⁰ Bā saṃgha- ²¹¹ Bā saṃgha- ²¹² Bā saṃgha- ²¹³ Bā saṃgha- ²¹⁴ Bā saṃgha- ²¹⁵ Bā saṃgha- ²¹⁶ Bā saṃgha- ²¹⁷ Bā saṃgha- ²¹⁸ Bā saṃgha- ²¹⁹ Bā saṃgha- ²²⁰ Bā saṃgha- ²²¹ Bā saṃgha- ²²² Bā saṃgha- ²²³ Bā saṃgha- ²²⁴ Bā saṃgha- ²²⁵ Bā saṃgha- ²²⁶ Bā saṃgha- ²²⁷ Bā saṃgha- ²²⁸ Bā saṃgha- ²²⁹ Bā saṃgha- ²³⁰ Bā saṃgha- ²³¹ Bā saṃgha- ²³² Bā saṃgha- ²³³ Bā saṃgha- ²³⁴ Bā saṃgha- ²³⁵ Bā saṃgha- ²³⁶ Bā saṃgha- ²³⁷ Bā saṃgha- ²³⁸ Bā saṃgha- ²³⁹ Bā saṃgha- ²⁴⁰ Bā saṃgha- ²⁴¹ Bā saṃgha- ²⁴² Bā saṃgha- ²⁴³ Bā saṃgha- ²⁴⁴ Bā saṃgha- ²⁴⁵ Bā saṃgha- ²⁴⁶ Bā saṃgha- ²⁴⁷ Bā saṃgha- ²⁴⁸ Bā saṃgha- ²⁴⁹ Bā saṃgha- ²⁵⁰ Bā saṃgha- ²⁵¹ Bā saṃgha- ²⁵² Bā saṃgha- ²⁵³ Bā saṃgha- ²⁵⁴ Bā saṃgha- ²⁵⁵ Bā saṃgha- ²⁵⁶ Bā saṃgha- ²⁵⁷ Bā saṃgha- ²⁵⁸ Bā saṃgha- ²⁵⁹ Bā saṃgha- ²⁶⁰ Bā saṃgha- ²⁶¹ Bā saṃgha- ²⁶² Bā saṃgha- ²⁶³ Bā saṃgha- ²⁶⁴ Bā saṃgha- ²⁶⁵ Bā saṃgha- ²⁶⁶ Bā saṃgha- ²⁶⁷ Bā saṃgha- ²⁶⁸ Bā saṃgha- ²⁶⁹ Bā saṃgha- ²⁷⁰ Bā saṃgha- ²⁷¹ Bā saṃgha- ²⁷² Bā saṃgha- ²⁷³ Bā saṃgha- ²⁷⁴ Bā saṃgha- ²⁷⁵ Bā saṃgha- ²⁷⁶ Bā saṃgha- ²⁷⁷ Bā saṃgha- ²⁷⁸ Bā saṃgha- ²⁷⁹ Bā saṃgha- ²⁸⁰ Bā saṃgha- ²⁸¹ Bā saṃgha- ²⁸² Bā saṃgha- ²⁸³ Bā saṃgha- ²⁸⁴ Bā saṃgha- ²⁸⁵ Bā saṃgha- ²⁸⁶ Bā saṃgha- ²⁸⁷ Bā saṃgha- ²⁸⁸ Bā saṃgha- ²⁸⁹ Bā saṃgha- ²⁹⁰ Bā saṃgha- ²⁹¹ Bā saṃgha- ²⁹² Bā saṃgha- ²⁹³ Bā saṃgha- ²⁹⁴ Bā saṃgha- ²⁹⁵ Bā saṃgha- ²⁹⁶ Bā saṃgha- ²⁹⁷ Bā saṃgha- ²⁹⁸ Bā saṃgha- ²⁹⁹ Bā saṃgha- ³⁰⁰ Bā saṃgha- ³⁰¹ Bā saṃgha- ³⁰² Bā saṃgha- ³⁰³ Bā saṃgha- ³⁰⁴ Bā saṃgha- ³⁰⁵ Bā saṃgha- ³⁰⁶ Bā saṃgha- ³⁰⁷ Bā saṃgha- ³⁰⁸ Bā saṃgha- ³⁰⁹ Bā saṃgha- ³¹⁰ Bā saṃgha- ³¹¹ Bā saṃgha- ³¹² Bā saṃgha- ³¹³ Bā saṃgha- ³¹⁴ Bā saṃgha- ³¹⁵ Bā saṃgha- ³¹⁶ Bā saṃgha- ³¹⁷ Bā saṃgha- ³¹⁸ Bā saṃgha- ³¹⁹ Bā saṃgha- ³²⁰ Bā saṃgha- ³²¹ Bā saṃgha- ³²² Bā saṃgha- ³²³ Bā saṃgha- ³²⁴ Bā saṃgha- ³²⁵ Bā saṃgha- ³²⁶ Bā saṃgha- ³²⁷ Bā saṃgha- ³²⁸ Bā saṃgha- ³²⁹ Bā saṃgha- ³³⁰ Bā saṃgha- ³³¹ Bā saṃgha- ³³² Bā saṃgha- ³³³ Bā saṃgha- ³³⁴ Bā saṃgha- ³³⁵ Bā saṃgha- ³³⁶ Bā saṃgha- ³³⁷ Bā saṃgha- ³³⁸ Bā saṃgha- ³³⁹ Bā saṃgha- ³⁴⁰ Bā saṃgha- ³⁴¹ Bā saṃgha- ³⁴² Bā saṃgha- ³⁴³ Bā saṃgha- ³⁴⁴ Bā saṃgha- ³⁴⁵ Bā saṃgha- ³⁴⁶ Bā saṃgha- ³⁴⁷ Bā saṃgha- ³⁴⁸ Bā saṃgha- ³⁴⁹ Bā saṃgha- ³⁵⁰ Bā saṃgha- ³⁵¹ Bā saṃgha- ³⁵² Bā saṃgha- ³⁵³ Bā saṃgha- ³⁵⁴ Bā saṃgha- ³⁵⁵ Bā saṃgha- ³⁵⁶ Bā saṃgha- ³⁵⁷ Bā saṃgha- ³⁵⁸ Bā saṃgha- ³⁵⁹ Bā saṃgha- ³⁶⁰ Bā saṃgha- ³⁶¹ Bā saṃgha- ³⁶² Bā saṃgha- ³⁶³ Bā saṃgha- ³⁶⁴ Bā saṃgha- ³⁶⁵ Bā saṃgha- ³⁶⁶ Bā saṃgha- ³⁶⁷ Bā saṃgha- ³⁶⁸ Bā saṃgha- ³⁶⁹ Bā saṃgha- ³⁷⁰ Bā saṃgha- ³⁷¹ Bā saṃgha- ³⁷² Bā saṃgha- ³⁷³ Bā saṃgha- ³⁷⁴ Bā saṃgha- ³⁷⁵ Bā saṃgha- ³⁷⁶ Bā saṃgha- ³⁷⁷ Bā saṃgha- ³⁷⁸ Bā saṃgha- ³⁷⁹ Bā saṃgha- ³⁸⁰ Bā saṃgha- ³⁸¹ Bā saṃgha- ³⁸² Bā saṃgha- ³⁸³ Bā saṃgha- ³⁸⁴ Bā saṃgha- ³⁸⁵ Bā saṃgha- ³⁸⁶ Bā saṃgha- ³⁸⁷ Bā saṃgha- ³⁸⁸ Bā saṃgha- ³⁸⁹ Bā saṃgha- ³⁹⁰ Bā saṃgha- ³⁹¹ Bā saṃgha- ³⁹² Bā saṃgha- ³⁹³ Bā saṃgha- ³⁹⁴ Bā saṃgha- ³⁹⁵ Bā saṃgha- ³⁹⁶ Bā saṃgha- ³⁹⁷ Bā saṃgha- ³⁹⁸ Bā saṃgha- ³⁹⁹ Bā saṃgha- ⁴⁰⁰ Bā saṃgha- ⁴⁰¹ Bā saṃgha- ⁴⁰² Bā saṃgha- ⁴⁰³ Bā saṃgha- ⁴⁰⁴ Bā saṃgha- ⁴⁰⁵ Bā saṃgha- ⁴⁰⁶ Bā saṃgha- ⁴⁰⁷ Bā saṃgha- ⁴⁰⁸ Bā saṃgha- ⁴⁰⁹ Bā saṃgha- ⁴¹⁰ Bā saṃgha- ⁴¹¹ Bā saṃgha- ⁴¹² Bā saṃgha- ⁴¹³ Bā saṃgha- ⁴¹⁴ Bā saṃgha- ⁴¹⁵ Bā saṃgha- ⁴¹⁶ Bā saṃgha- ⁴¹⁷ Bā saṃgha- ⁴¹⁸ Bā saṃgha- ⁴¹⁹ Bā saṃgha- ⁴²⁰ Bā saṃgha- ⁴²¹ Bā saṃgha- ⁴²² Bā saṃgha- ⁴²³ Bā saṃgha- ⁴²⁴ Bā saṃgha- ⁴²⁵ Bā saṃgha- ⁴²⁶ Bā saṃgha- ⁴²⁷ Bā saṃgha- ⁴²⁸ Bā saṃgha- ⁴²⁹ Bā saṃgha- ⁴³⁰ Bā saṃgha- ⁴³¹ Bā saṃgha- ⁴³² Bā saṃgha- ⁴³³ Bā saṃgha- ⁴³⁴ Bā saṃgha- ⁴³⁵ Bā saṃgha- ⁴³⁶ Bā saṃgha- ⁴³⁷ Bā saṃgha- ⁴³⁸ Bā saṃgha- ⁴³⁹ Bā saṃgha- ⁴⁴⁰ Bā saṃgha- ⁴⁴¹ Bā saṃgha- ⁴⁴² Bā saṃgha- ⁴⁴³ Bā saṃgha- ⁴⁴⁴ Bā saṃgha- ⁴⁴⁵ Bā saṃgha- ⁴⁴⁶ Bā saṃgha- ⁴⁴⁷ Bā saṃgha- ⁴⁴⁸ Bā saṃgha- ⁴⁴⁹ Bā saṃgha- ⁴⁵⁰ Bā saṃgha- ⁴⁵¹ Bā saṃgha- ⁴⁵² Bā saṃgha- ⁴⁵³ Bā saṃgha- ⁴⁵⁴ Bā saṃgha- ⁴⁵⁵ Bā saṃgha- ⁴⁵⁶ Bā saṃgha- ⁴⁵⁷ Bā saṃgha- ⁴⁵⁸ Bā saṃgha- ⁴⁵⁹ Bā saṃgha- ⁴⁶⁰ Bā saṃgha- ⁴⁶¹ Bā saṃgha- ⁴⁶² Bā saṃgha- ⁴⁶³ Bā saṃgha- ⁴⁶⁴ Bā saṃgha- ⁴⁶⁵ Bā saṃgha- ⁴⁶⁶ Bā saṃgha- ⁴⁶⁷ Bā saṃgha- ⁴⁶⁸ Bā saṃgha- ⁴⁶⁹ Bā saṃgha- ⁴⁷⁰ Bā saṃgha- ⁴⁷¹ Bā saṃgha- ⁴⁷² Bā saṃgha- ⁴⁷³ Bā saṃgha- ⁴⁷⁴ Bā saṃgha- ⁴⁷⁵ Bā saṃgha- ⁴⁷⁶ Bā saṃgha- ⁴⁷⁷ Bā saṃgha- ⁴⁷⁸ Bā saṃgha- ⁴⁷⁹ Bā saṃgha- ⁴⁸⁰ Bā saṃgha- ⁴⁸¹ Bā saṃgha- ⁴⁸² Bā saṃgha- ⁴⁸³ Bā saṃgha- ⁴⁸⁴ Bā saṃgha- ⁴⁸⁵ Bā saṃgha- ⁴⁸⁶ Bā saṃgha- ⁴⁸⁷ Bā saṃgha- ⁴⁸⁸ Bā saṃgha- ⁴⁸⁹ Bā saṃgha- ⁴⁹⁰ Bā saṃgha- ⁴⁹¹ Bā saṃgha- ⁴⁹² Bā saṃgha- ⁴⁹³ Bā saṃgha- ⁴⁹⁴ Bā saṃgha- ⁴⁹⁵ Bā saṃgha- ⁴⁹⁶ Bā saṃgha- ⁴⁹⁷ Bā saṃgha- ⁴⁹⁸ Bā saṃgha- ⁴⁹⁹ Bā saṃgha- ⁵⁰⁰ Bā saṃgha- ⁵⁰¹ Bā saṃgha- ⁵⁰² Bā saṃgha- ⁵⁰³ Bā saṃgha- ⁵⁰⁴ Bā saṃgha- ⁵⁰⁵ Bā saṃgha- ⁵⁰⁶ Bā saṃgha- ⁵⁰⁷ Bā saṃgha- ⁵⁰⁸ Bā saṃgha- ⁵⁰⁹ Bā saṃgha- ⁵¹⁰ Bā saṃgha- ⁵¹¹ Bā saṃgha- ⁵¹² Bā saṃgha- ⁵¹³ Bā saṃgha- ⁵¹⁴ Bā saṃgha- ⁵¹⁵ Bā saṃgha- ⁵¹⁶ Bā saṃgha- ⁵¹⁷ Bā saṃgha- ⁵¹⁸ Bā saṃgha- ⁵¹⁹ Bā saṃgha- ⁵²⁰ Bā saṃgha- ⁵²¹ Bā saṃgha- ⁵²² Bā saṃgha- ⁵²³ Bā saṃgha- ⁵²⁴ Bā saṃgha- ⁵²⁵ Bā saṃgha- ⁵²⁶ Bā saṃgha- ⁵²⁷ Bā saṃgha- ⁵²⁸ Bā saṃgha- ⁵²⁹ Bā saṃgha- ⁵³⁰ Bā saṃgha- ⁵³¹ Bā saṃgha- ⁵³² Bā saṃgha- ⁵³³ Bā saṃgha- ⁵³⁴ Bā saṃgha- ⁵³⁵ Bā saṃgha- ⁵³⁶ Bā saṃgha- ⁵³⁷ Bā saṃgha- ⁵³⁸ Bā saṃgha- ⁵³⁹ Bā saṃgha- ⁵⁴⁰ Bā saṃgha- ⁵⁴¹ Bā saṃgha- ⁵⁴² Bā saṃgha- ⁵⁴³ Bā saṃgha- ⁵⁴⁴ Bā saṃgha- ⁵⁴⁵ Bā saṃgha- ⁵⁴⁶ Bā saṃgha- ⁵⁴⁷ Bā sa

Tattha tapayanīti dukkhāpeṇā, mandākaḥhalāyha udākaṇṇa-
vāhi mandākaḥhalāyha ti¹ adāsaṇṇaṇṇa² te vaddanta me vāha gāmaḍḍakā³ mām
vaddanta māmānam apenti⁴ añjasaṇṇā⁵

Tassa vacanāni sutvā Mahādaddaro asagāthā abhāsī:

- v. Saka ratthā pubbaḍḍito⁶ aññam janapadam gato 2
mahantaṃ koṭṭham kayirātha duruttānaṃ nidhetave. 14.
- x. Yattha pesam na jānanto jātiya vinayena vā
na tattha mānaṃ kayirātha vasam aññātaka jane⁷. 15.
- i. Videsavāsinaṃ vasato jātavedasamena⁸ pi
khamitabham sapaññena apī dāsānaṃ tajjitaṃ ti. 16. 19

Tattha duruttānaṃ nidhetave ti yathā dhammānaṃ nidhanatthāya
mahantaṃ koṭṭham katiṃ jūreṭṭi kleece appaṇṇa dhammāni⁹ utāḍḍenti¹⁰ etam
etam videsagato¹¹ antoḍḍasāyo paṇḍito purito¹² duruttānaṃ nidhānatthāya ma-
hantaṃ koṭṭham kayirātha, tattha tīṇi duruttāni¹³ nidhāritvā¹⁴ pūṇa etthaṃ pa-
ḍaṇḍānaṃ¹⁵ āvāḍḍam karissanti, jātiyā vinayena vā ti agam¹⁶ khattiya
ārahantaṃ ti vā aṭṭha bahasaṇṇa gūṇakampānaṃ ti vā etam¹⁷ yathā¹⁸ jātiyā
vinayena vā na jānanti¹⁹ ettha, mānaṃ ti vassapaṇi²⁰ mām²¹ āvāḍḍa-
vāhi²² vaddanta²³ me vaddanta²⁴ na paṇḍitaṇṇā²⁵ māmānaṃ na²⁶ kateyya, vasam aññā-
taka jane ti ettha jātiyuttaṃ²⁷ añjasaṇṇaṇṇa²⁸ vassato²⁹ vassato ti va-
saṇṇā³⁰ agam³¹ vā vā paṭṭha.

Evam³² tattha tīṇi vassāni vassānaṃ. Atha³³ pitā pakke-
sāpeṇā³⁴. Te³⁵ tato patthāya nihataṃṇā jātā.

Saṁthā mām dhammadesanānaṃ āharitvā suvāṇi pakāsetvā jātakam
suvāṇāḍḍanti: (Saccapariyosāne³⁶ kodhuno bhikkhū anāgūṇaphūṭe pa-
tiṭṭhanti) Tathā Culladaddaro kodhuno bhikkhū ahaṃ, Mahādaddaro
pamā ahaṃ evā³⁷ ti. Daddarajātakaṃ³⁸.

¹ Bā add. ex. ² C¹ -kam, C² -kam, corr. to -kā. ³ Bā paḍḍā. ⁴ C¹ -teṇaṇṇa, B¹ -teṇaṇṇa. ⁵ B¹ jātidesavayena. 19¹ jātiya vinayena. ⁶ C¹ rat, B¹ ratā-
vanti. ⁷ C¹ -vassato, B¹ -vassatā vassato, B² -vassatā vassato. ⁸ Bā pām.
⁹ B¹ nidhāritvā, B² nidhāritvā. ¹⁰ Bā paḍaṇḍakāḍḍa. ¹¹ Bā aṭṭha. ¹² B¹
yathā etam, B² omīte etam. ¹³ Bā pūṇi mām. ¹⁴ B¹ omīte vāhi. B² vassatā.
¹⁵ Bā paṇḍitaṇṇa. ¹⁶ Bā -māmānaṃ. ¹⁷ C¹ vassatā na, C² vassatā; B¹ vassatā ti.
¹⁸ Bā add. te. ¹⁹ Bā add. te. ²⁰ Bā -pāsa. ²¹ Bā pām. te. ²² Bā add. te.
²³ Bā add. vassatānaṃ.

5. Sīlavimāṇasanañāṭaka.

- N^o atthi loke raho nāma¹ 'ti. Idam Suttā Jetavane
viharante kilesaniggaham ārabhha kathesi. Vattham Ekādasam-
pāte Pāṇiyajātaka² āvibharissati. Ayam pan³ ettha amābhaya⁴ paṇ-
5 casatā bhikkhū anto Jetavane vasantā majjhimayāmasamanas-
sataṃ kāmavitakkam vitakkayimāu. Suttā ekena pā rattigūḍivā-
koṭṭhāsesu yuthā ekacakkhuko cakkhum ekaputto puttam cāmari⁵
vāsam appamādena rukkhati evam niccakālam bhikkhū⁶ oloketi⁷. So
rattibhāge dibbacakkhumā Jetavanam olokeno cakkharattiraṇṇo anto⁸
10 nivesane uppannacore viya te bhikkhū divā gandhakuṭṭim vivaritvā
Ānandattheram pakkosivā⁹ „Ānanda, anto¹⁰ koṭṭhānāhare¹¹ bhikkhū¹²
sannipāteva¹³ gandhakuṭṭivāre ānāsaṃ paññāpehiti¹⁴ āha. So tathā
katvā Suttu paṇivedesi. Suttā paññāntāsaṃ māddivā abbasāmgā-
bhikarasena āmantetvā „bhikkhave, porāṇapakapaṇḍitā pāpakarape raho
15 nāma u¹⁵ atthiti¹⁶ pāpam na karimsū¹⁷ 'ti eva¹⁸ attham āhari:

- Atthi Bārāṇasīyam Brahmaḍatte rajjam ādante
Bodhisatto brāhmanakule nibbattivā vayappatto tatti¹
eva Bārāṇasīyam disāpāṃmokkhaṣṣa² santike pañcannaṃ māna-
vakaṇṭānaṃ jettho³ hutvā sippaṃ uggaṇhi⁴. Ācariyassa⁵
20 vayappattadhītā⁶ atthi. So ciñtesi: „imesaṃ mānavakānaṃ
attham vīmaṇṇitvā sīlasampannaṣṣa⁷ etaṃ⁸ dassamīti⁹ so eka-
divasaṃ māpavāko āmantetvā „tāṃ, mayhaṃ dhīṇā vayappattā,
vivāhaṃ assā kāresāmi, vatthālamkāraṇi laddhūni vattjati¹⁰,
tunhu attapo āśakānaṃ apasāntānaṃ¹¹ thenetvā vatthālam-
kāre āharatha, kenehi adāṭṭhaṃ eva gaṇhāmi¹², dassetvā ābha-
25 taṃ na gaṇhāmīti¹³ āha. Te „sādhū¹⁴ 'ti sampaticchitvā tato
patthāya hātakānaṃ apasāntānaṃ thenetvā vatthapilāṇḍhaṇā-
dīni āharanti, ācariyo ābhaṭaṃ ābhaṭaṃ¹⁵ viṇaṃ viṇaṃ yeva¹⁶
thapesi. Bodhisatto¹⁷ na kiñci āhari. Atha nam ācariyo āha:

¹ C^o paññāpā, B^o paññāpā, R^o paññāpā. ² C^o samari, C^o samari. B^o samari. ³ B^o -m, C^o B^o -u. ⁴ C^o -kari. ⁵ B^o attano. ⁶ B^o amantetvā. ⁷ B^o add Jetavane. ⁸ B^o -sādhāre, B^o -sādhāre. ⁹ B^o vasaṇakāhā. ¹⁰ B^o -paṇḍitā. ¹¹ B^o add tathā yāna. ¹² B^o add ācariyassa. ¹³ B^o jetthā. ¹⁴ B^o -atthi, B^o -atthi. ¹⁵ B^o add paṇa. ¹⁶ B^o -tā. ¹⁷ B^o -mānassa ābha-
ṭaṇaṃ. ¹⁸ B^o add paṇḍita. ¹⁹ B^o -naṃ yeva. ²⁰ B^o gaṇhatha. ²¹ B^o B^o ābhaṭaṇaṃ, C^o ābhaṭaṃ. ²² B^o amantetvā. ²³ B^o add paṇa.

„tvam pana tāta na kiñci āharasīti“. „Āma ācariya“ 'ti.
 „Kasmā rāta“ 'ti. „Tumhe' kassaci passantassa ābhataṃ
 na' ganbatha, ahaṃ pana pāpakaraṇe rahe' na passāmi“ di-
 pento ime dve gāthā āha:

1. N' atthi loka rahe nāma pāpakammaṃ pakubbato,
 passantī vanabhūtaṃ, tam bālo maññati' rahe. 17.
2. Ahaṃ rahe na passāmi, suññaṃ vāpi na vijjati,
 yattha aññaṃ' na passāmi asuññaṃ boti tam mayā ti. 18.

Tattha rahe ti pattechanasīhanam, vanabhūtaṃ jīrāse nibbattabhūtaṃ,
 tam bālo ti tam pāpakammaṃ rahe nāma' mayā katan ti bālo maññati,
 suññaṃ vāpi yam vā itanāni sattehi suññaṃ tuccham bhavoyya tam pi
 n' atthi āha.

Ācariyo tassa pasāditvā „rāta, na' mayhaṃ gehe dhanam
 n' atthi, ahaṃ pana sīlasampannassa dhītarāṃ dātukāṇe ime
 mānavake vīmaṃsanto evam akāsiṃ, mama dhītā tumhaṃ' nēva
 anucchavikā" ti dhītarāṃ alaṅkaritvā Bodhisattassa adāsi,
 sesamānavake „tumhaṃ ābhatabhataṃ' tumhākaṃ geham eva
 pethā" 'ti āha.

Sethā „id kho bhikkhavo¹⁰ dussīlamānavakā attano dussīlatāya
 tam iṭṭhaṃ na jabbhaṃ, itare paṇḍitamagaro sīlasampannatāya la-
 bhāti¹¹“ evaṃ abhisambuddhe butvā itarā dve gāthā abhāsi:

- a. Dujjacco ca ajacco¹² ca vando ca sukharacchano¹³
 -vajho¹⁴ andhavaḍḍo¹⁵ ca te dhammaṃ jahaṃ atthikā¹⁶. 19.
- v. Brāhmanā ca kṛtāṃ jāhe sabbaḍḍhammāna pāragū
 yo dhammaṃ anupāleti dhītimā vacanikamo ti. 20.

Tattha dujjacco ti bāyo cha¹⁷ jethamānavakā¹⁸, vando nāmaṃ upāsi
 vassasīnam nāmaṃ aggetvā andhavaḍḍhitarasā eva te dhammaṃ jaha-
 matthikā¹⁹ ti āha, tattha te ti sabbe pi te anupāsi dhammaṃ ti iṭṭhi-

¹ Bod add. sa. ² Bod omitt na. ³ Bod add. nima. ⁴ Bod -te. ⁵ Bod anūṭṭha.
⁶ C² ad. Bod omitt nima. ⁷ so all four MSS. ⁸ C² amhāṭṭhaṃ vatt. to tumhaṃ,
 B¹ toṇhaṃ. ⁹ Bod ābhatabhataṃ. ¹⁰ Bod add. te. ¹¹ Bod jabbhaṃ. ¹² Bod an-
 jacco. B¹ surco. ¹³ Bod -anūṭṭha. ¹⁴ B¹ vajho. B² vaḍḍo. C² -vaḍḍo. ¹⁵ B¹
 andhavaḍḍo. Bod andhavaḍḍo. ¹⁶ Bod -anūṭṭha. ¹⁷ C² ja. B¹ sa. C² omitt cha. ¹⁸ Bod
 jethakamā.

Saṭṭhāraṇaṃ parivāsi. Saṭṭhā „saṭṭhamāraṇaṃ saṃaggehi bhavitum” raj-
 jaṭṭi”¹ saṃaggyiyanassa saṃgamaṃ kuthetvā pakkāmi. Tato paṭṭhāya
 ubho saṃaggaṇānaṃ vaṇṇaṃ. Bhikkhū dhammasaṭṭhāyaṃ kathaṃ
 saṃuṭṭhāpemaṃ: „āraṇa. Saṭṭhā ekavasaṇa”² eva ubho saṃagge akā-
 si”³. Saṭṭhā āgamaṃ „kāyaṃ ca”⁴ ittha bhikkhave etarahi kathāya
 saṃuṭṭhā”⁵ ti pucchitvā „amāya nāma”⁶ ti vutte „na bhikkhave kiṃ”⁷
 eva pubbe p’ āhaṃ ete ekavāṇa”⁸ eva”⁹ saṃagge akāsi”¹⁰ ti vatte
 attānaṃ āhāsi.

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadattaṃ rajjānaṃ kāranta
 Bodhiante tassa atthadhammānusaṅgaṃ amaraṃ¹¹ āhaṃ. Ath’¹²
 ekadivasaṃ rājā mahāvātapaṇaṃ vivaritaṃ rājagṛaṇaṃ oloka-
 yaṃānaṃ attāsi. Tasmim’ khape ekā paṇḍikadhīta abhirūpā
 paṭṭhama”¹³ve tūṭhā¹⁴ badarapaecchin’¹⁵ ete karvā „badarāni gaṇ-
 harāṇi”, badarāni gaṇbathā”¹⁶ ti vadamānā rājagṛaṇaṃ gae-
 chati”. Rājā tassa saḍḍaṃ sutvā”¹⁷ paṭibaddhaṃto hutvā as-
 sānikabhāvaṃ dātvā pakkosāpetvā taṃ aggaṃahesitthānaṃ tsa-
 petvā mahantaṃ yasaṃ adāsi. Sā taṃ piyā ahoṃ manipā.
 Ath’¹⁸ ekadivasaṃ rājā savannatattakā badarāni khādanta
 mēdi”¹⁹. Sojātā devī rājānaṃ badarāni khādantaṃ diṇvā
 „mahārāja, kiṃ nāma”²⁰ tumhe khādathā”²¹ ti pucchanti paṭha-
 maṃ gātham āha:

i. Kiṃ andakā”²² ime deva nikkhūtā kamaṃsallakā.

apaḥhitakā vaggā, te”²³ me akkhāhi pucchite ti. 21.

Tatha kiṃ andakā”²⁴ ti kiṃ phalāni saṃ”²⁵ etāni”²⁶ paṭimaṃśavasaṇa
 pana andakā ti āha, kamaṃsallakā ti savannatattakā, apaḥhitakā ti
 rattaṃsāra, vaggā ti vakkhā”²⁷ attamaṃ.

Rājā kujjhivā „badarapakkavāgijakā”²⁸ paṇḍikagahapati-
 kassa dhīte”²⁹ attānaṃ kulasantakāni badarāni pī na jānāsīti”,
 vatvā dve gāthā abhāsi:

¹ C’ saṭṭhi. ² C’ saṭṭhatthi. B’ paṭṭhāsi. B’ vanaṭṭhi. ³ C’ ekavasaṇaṃ, B’
 to vasaṇaṃ, B’ ekavāṇaṃ, B’ ekavasaṇaṃ. ⁴ B’ add’ tūṭhā jante. ⁵ B’
 omiṭ’ maha. ⁶ B’ add’ aṇḍā tōma. ⁷ B’ ānāka. ⁸ B’ kiṃkā. ⁹ B’ ag-
 maṇi. ¹⁰ B’ add’ āya. ¹¹ B’ add’ add. ¹² B’ nāmetuṃ, B’ nāmetuṃ. ¹³
 B’ kiṃ. ¹⁴ B’ add’ tam. ¹⁵ B’ add’ etāni. ¹⁶ C’ vakkā. B’ vakkā. ¹⁷ B’ pa-
 ṭṭhāpajakā. ¹⁸ B’ dhīti.

2. Yāni pure tvaṃ¹ devī bhaṇḍa nantakavāsini²

uccaṇḍagahatthā pacināsi tassā te kollyaṃ phalaṃ. 22.

3. Udayhara³ na rāmaṭi, bhogā vippajahanti taṃ,

tatth' ev' imaṃ paṇiṇetha⁴ yatttha koḷaṃ pacissatthi. 23.

5. Taṃha bhaṇḍo ti mundaṇaṃ kura, nantakavāsini⁵ jhūṇḍilodha-
 ufratthā, uccaṇḍagahatthā pacināsi⁶ evaṃ⁷ paritāpā amāsaheṇa sāsāṇa
 muṇḍeva⁸ oṭṭhottāṇaṃ hatthena uccaṇḍe pakkhīpanavaṇa uccaṇḍagahatthā tvaṃ
 pacināsi⁹ oṇiṇaṃ. tassā te kollyaṃ phalaṃ ti tassā tava evaṃ puriṇantiyā¹⁰
 yaṃ mayā¹¹ kiṇi kiṇāma imaṃ¹² kollyaṃ kuḷadattakaṃ¹³ phalaṃ ti aṭṭha.
 10. uḷḷayhara¹⁴ na rāmaṭi¹⁵ evaṃ jambū¹⁶ immaṃ¹⁷ rājakaḷa vacanāni loḷakam-
 bhīyaṃ pakkhīṇa¹⁸ tvaṃ jayhā¹⁹ nābhiraṇaṭi, bhoga²⁰ ti uḷḷabhoga²¹ imaṃ alak-
 khikaṃ vippajahanti, yatttha koḷaṃ pacissatthi²² yatttha gantvā²³ pona²⁴ badaraṃ
 eta²⁵ pacināsi²⁶ rikkhāṇaṃ²⁷ jettakaṃ²⁸ kappevaṃ²⁹ tatth' eva³⁰ naṃ³¹ oṇḍā³² 'ti³³.

Hodhisatto „thapetvā maṃ nūṇo ime samagge kātani na
 15. sakkhissanti³⁴, rājānaṃ saṇḍūpetvā imissā anikkadḍhanaṃ ko-
 rissānti³⁵ cintetvā catuttham paṭham āha:

4. Honti h' ete mahārāja iddhippattāya nariyā,

khama³⁶ deva Sujātāya, māssā³⁷ kuḷḷhi rathesabha³⁸ 'ti. 24.

- 'Tass' aṭṭha: mahārāja eva³⁹ evaṃ⁴⁰ pamaḍadoṇḍiya sampattāya⁴¹ nariyā
 20. honti⁴² va na honti⁴³, etāni evaṃ⁴⁴ pamaḍa⁴⁵ thapetvā⁴⁶ idāni⁴⁷ etakassa apa-
 rādhassa⁴⁸ anāheṇa⁴⁹ nāma⁵⁰ na yuttasa⁵¹ tunkhāṇaṃ, tassā⁵² khama⁵³ deva Sujātāya,
 etāssā⁵⁴ mā⁵⁵ kuḷḷhi rathesabha⁵⁶ rathajettakā⁵⁷ 'ti⁵⁸.

Rājā tassa vacanena deviyā taṃ aparādham sahitevā yathā-
 thāne yeva naṃ thāpeti. Tato paṭṭhāya ubho samaggavāsinaṃ
 25. vasiṇaṃ.

Satthā imāni⁵⁹ deṇaṇaṃ⁶⁰ āharivā jātakaṃ⁶¹ amodhāṇesi. „Tatā
 Bārāṇasirājā Kosalarājā⁶² āhoṇi, Sujātā⁶³ Mallikā, amacca⁶⁴ aluṃ⁶⁵ evā⁶⁶
 'ti. Sujāta-jātakaṃ⁶⁷.

¹ Cā¹ tam. ² Bā² nantakavāsini, Bā² nantakavāsini. ³ Cā³ uḷḷa. ⁴ Bā⁴ pati. ⁵
 Bā⁵ nantakavāsini. ⁶ Bā⁶ sakkam nā. ⁷ Bā⁷ pacināya oṇiṇāya. ⁸ Bā⁸ idam.
⁹ Bā⁹ -jam. ¹⁰ Bā¹⁰ -ti. ¹¹ Bā¹¹ add¹¹ vadaṇi. ¹² Bā¹² -ti. ¹³ Bā¹³ khamaṭha.
¹⁴ Cā¹⁴ māsa, Bā¹⁴ māsa. ¹⁵ Bā¹⁵ pavattāya. ¹⁶ Bā¹⁶ oṇiṭi¹⁶ suva¹⁶ honti. ¹⁷ Bā¹⁷
 khamaṭha. ¹⁸ Bā¹⁸ etāssā¹⁸ sujātāya. ¹⁹ Bā¹⁹ -āha¹⁹ ti. ²⁰ Bā²⁰ add²⁰ aṭṭha. ²¹ Bā²¹
 dāmaṇḍa. ²² Bā²² add²² pona. ²³ Bā²³ chathāṇi.

7. Palāsaṅgīta.

Acetasam brāhmaṇā¹ 'ti. Idam Satthā paribbānaṃnāce
 nāpasu Ānandattheraṃ ārabhu kabbesi. So h' āyama² „ajja
 rattiyaṃ paēcūnasamaye Satthā paribbāyissatthi“³ datvā „ahaṃ e' amhi
 sekho karaniyo“⁴ Satthu en me paribbānaṃ bhavissati⁵, paēcavissati⁶
 vasaṃ⁷ Satthu kataṃ upatthānaṃ nipphalaṃ bhavissatthi“⁸ sokābhi-
 tunno⁹ uyyānatarake¹⁰ kupāse¹¹ ālambitrā parodi. Satthā tam apu-
 santo „kham bhikkhave Anando“¹² ti pucchitvā tam attamaṃ evā¹³
 pakkosāpetvā¹⁴ „kappaṇṇo ti tvam Ananda, padhānaṃ anuyūja“¹⁵
 khippaṃ hosi anāsavo“¹⁶, mā enuayi¹⁷, idāci sayā mama kataṃ upa-
 tthānaṃ kiṃkāraṇā nipphalaṃ bhavissati, yassa te pabbhe varāgālikāde
 pi mama kataṃ upatthānaṃ nipphalaṃ nāhoṃti“¹⁸ evā¹⁹ attamaṃ āhosi

Attie Bārānasīyaṃ Brāhmaḍatte rajjaṃ karente
 Bodhisatto Bārānasito avidāre palāsarukkhadevatā²⁰ hutvā
 nibbatti. Tada Bārānasīvāsino²¹ devatamaṅgalikā²² āheṃ²³
 niccaṃ bolikaraṇādāsa payuttā. Ath eko duggatabrāhmaṇo²⁴
 „aham p' ekam“²⁵ devatam paṭijaggissāmiti²⁶ ekassa unnatap-
 padese²⁷ thitassa mahato²⁸ palāsarukkhassa mūlaṃ samam ni-
 tinam²⁹ kutvā parikkhipitvā³⁰ vālikam³¹ okirāpetvā³² sammajjitvā
 rukkhe³³ gandhapaṇeṅgulikāni³⁴ datvā mālāgandhadhūpehi³⁵ pū-
 jatvā dīpaṃ jāletvā „sukham sayā“³⁶ 'ti vatvā rukkham padak-
 khinaṃ kutvā pakkamati. Dutiyadivase³⁷ pāto va gantvā su-
 khaseyyaṃ pucchati. Ath³⁸ ekodivasaṃ rukkhadevatā cintesi:
 „ayam brāhmaṇo ativiya maṃ paṭijaggati, imam brāhmaṇam
 vimaṇsitvā yena kāraṇena maṃ paṭijaggati tam dassāmiti“³⁹ sā⁴⁰
 tasmim⁴¹ brāhmaṇe⁴² āgantvā rukkhamaṇam⁴³ sammajjante ma-
 hallakabrāhmaṇavesena samipe thativā paṭhamam⁴⁴ gātham āha:

1. Bā - na sammanta. 2. Bā - aha. 3. Bā - am. 4. Bā - bhikkhate. 5. Bā uyyā-
 nadārakothaka. 6. Bā - amhi. 7. Bā kabbesi. Bā kabbasi. ita. 8. Bā adda eva-
 dīci. Bā evaditvā. 9. Bā - jāhi. 10. Bā anāsavo hosi Ananda. 11. C¹ etāci.
 12. Bā add. manasa. 13. Bā - tasmānāsa. 14. Bā p' ekam. 15. C¹ Bā - tpe.
 16. C¹ mahato, Bā mahato. 17. Bā sūhinam, Bā natinam; C¹ natinam, C¹ natil-
 nam, corr. to - nat. 18. Bā vāhi. 19. Bā okirēvā. 20. Bā rukkham. 21. Bā
 veyyāsi. 22. Bā duttiyatadivāsi. 23. Bā pucchissam. 24. Bā add. khaṇe. 25.
 Bā add. ca. 26. Bā - ja.

1. Acetanam brāhmaṇa assanantam
 jāno ajānantam imam palāsam
 draddhaviṇṇa dhuvam appamatto
 sukhasēyyam purbhāsi¹ kissa hetu² 'ti. 25.

3. Tattha assanantam ti acetanam nāma assantam, jāno ti tvaṇṇa jāna-
 māno bhūta, dhuvam appamatto ti nīlappamatto.

Tam sutvā brāhmaṇo datiyam gātham āha:

10 v. Dūre suto e' eva brahā eā rukkho
 dese thito bhūrasivāsārūpo,
 tasmā namassāmi imam palāsam
 ye e' ettha bhūtā te ca' dhanassa hetu³ 'ti. 26.

15. Tattha dūre suto ti brāhmaṇa suta rukkho dūre suto vāso⁴, eā
 āsanantāne yeva paṇeto, brahā eā ti mahanta ca, dese thito ti ānāse
 sante bhūmippadehe thito, bhūrasivāsārūpo ti devanāgāsārūpo adbhūta ettha
 15 maharukkhadavatā nimuttā⁵ bhārasit⁶, te ca dhanassa hetu⁷ ti jūṇa ca
 rukkhahe ye e' ettha rukkhe nimuttā bhūtā te⁸ ca dhanassa hetu namassāmi
 na nikkāsa⁹ ti.

Tam sutvā rukkhadavatā brāhmaṇassa pusaṇā „ahaṃ
 brāhmaṇa imevaṃ rukkhe nibbatadevatā, mā bhāyi, dhanam
 20 te dassāmi¹⁰“ tam assāsetvā attano vimānadvāro mahantena
 devatānubhāvena ākāse thatvā itarā dve gāthā abhāsi:

2. So te karissāmi yathānubhāvaṃ
 kataññutadi brāhmaṇa pekkhamāno,
 katham hi āgumma satam sakāse¹¹
 25 moghā te asu¹² pariphanditāni¹³. 27.

3. Ye tīdaruṭṭhassa paro piṭakkhu¹⁴
 parivārīto pabbayaññe ulāro
 tass' ega¹⁵ mōlasam niddhā¹⁶ nikkāto
 adāyādo¹⁷, gaccha, tam oddharāhi. 28.

¹ C¹-ti. ² B' muta ca. ³ C¹-te, C²-to corr. to -te. ⁴ C¹ ti vutthā, C²
 ti: corr. to nīv-. B¹ nīvutthā, B² amittā vutthā. ⁵ B¹ rukkhe de-
 vatā te. B² rukkhe nimuttā devatā te. ⁶ B¹-tanaya. ⁷ C¹-ca, C²-ca corr.
 to -ca. ⁸ C¹ asu. ⁹ C¹ parisa-. C² parisa- corr. to paripha-. B¹ par-
 man-, B² paribhanditani. ¹⁰ B¹ piṭakkhu. ¹¹ B¹ tassasammasa. B² tass-
 sasa. ¹² C¹ niddhā, C² niddhā, B¹ niddhā. ¹³ C¹ adāyādo, C² adāyādo corr. to
 adāyādo.

hutvā nibbatti. Ath' ekassa sīhassa mamevaṃ khādāntassa
 atthi gale laggi, galo addhumāyi, gocarāṃ ganhituṃ na sak-
 koti, kharā vedanā vattanti'. Atha nam so sakuno goca-
 rapasanto divā sākāya ullino „kin te sama dukkhatī"¹
 5 pucchī. So tam attham ācikkhī. „Ahaṃ te sama etam
 atthim apaneyyāṃ, bhayena' te mukham pavisitūṃ na visahāmi,
 khādeyyāsi pi' muṃ" ti. „Mā bhāyi sama, nāhaṃ tam khā-
 dāmi, jīvitaṃ me dehīti". So „ādhū" 'ti tam passena' nī-
 pajjāpetvā „ko jānāti kim p' esa kariesatī"² cintetvā yaṭhā
 10 mukham pīdahitūṃ na sakkoti tathā tassa adharotthe ca utta-
 rotthe ca dandakam tthapetvā mukham pavisitvā atthikotim
 tuṇḍena pahari. Atthi paṭivā gataṃ. So atthim pāretvā si-
 hassa mukhato nikkhamanto dandakam tuṇḍena paharivā pā-
 tento nikkhamitvā sākhaḃge nīlyi'. Sīho nirogo' hutvā eka-
 15 divasam' vanamahisaṃ vadhitvā khādati. Sakuno „vimaṃ-
 siesāmi naṃ" ti tassa uparibhāge sākāya nīlyitvā tena sad-
 dhim sallapanto³ pathamaṃ gātham āha:

1. Akarambasse te kiccaṃ yaṃ hitaṃ ahuvambasse,
 nigarāja namo ty-attha, api kiñci labhāmasa. 29.

20 Tatthā akarambasse te⁴ ti hlo sīha, mayam⁵ pi' tava ekam kiccaṃ
 akariṃta, yaṃ hitaṃ ahuvambasse ti yaṃ aṃhikam hitaṃ ahaṃ tava ta-
 lensa tato kiñci śāpetvā⁶ akariṃha yeva⁷.

Tam sutvā sīho dutiyaṃ gātham āha:

2. Mama lobhābhikkhassa niccaṃ luddāni kubhato
 25 dantantaragato santo taṃ bahum yaṃ hi⁸ jīvāsi. 30.

Tam sutvā sakuno itarā dve gāthā abhāsī:

3. Akataññuṃ akattāraṃ katassa appatikkāraṃ⁹
 yaṃhiṃ katāññutā n' atthi niraṭhā tassa sevanā. 31.

¹ Bā pavatīti, Bā pavatīti. ² Bā dukkhaṃ ti. ³ Bā add. paṇa. ⁴ Bā aṃhī
 pi. ⁵ Bā āmāpa-. ⁶ Bā jīvāti so passati kim, me bhavissatīti. ⁷ all four
 MSS. nīlyi-. ⁸ all four MSS. hi-. ⁹ Bā add. ekam. ¹⁰ Bā -pento. ¹¹ Bā add
 kiccaṃ. ¹² C¹ yaṃ, C² yaṃ corr. to mayam. ¹³ C¹ śāpetvā, C² śāpetvā, corr.
 to śāpetvā. ¹⁴ C¹ sava. ¹⁵ Bā jampī. ¹⁶ Bā apatikkāraṃ, Bā apatikkāraṃ.

4. Yassa sammukhaṇṇena mittādharmo na labbhati
 annasoyyam¹ anakkosati² sanikam³ tamhā apakkame ti. 32.

Tattha akataṇṇam⁴ ti katagunā ajānanti, akattīran⁵ ti sayam kīṇi
 akatena, sammukhaṇṇena⁶ ti sammukhe katena gūḍa, annasoyya-
 manakkosati⁷ ti ihi puggalaṃ na sayanto⁸ na akkosanto⁹ sanikam¹⁰ tamhā
 puggala¹¹ apagaccheyyā¹² ti.

Evam vativā sa sakūpa pakkāmi.

Satthā mam desanā¹³ bhariṭṭā jātakaṃ samodhānesi: „Tudā siho
 Devadatto aho! sakūpa paṇa aham evā¹⁴“ ti. Javasaṃupajātakaṃ¹⁵.

9. Chavakajātaka.

Sabbam idam¹⁶ carimuvatan¹⁷ ti. Idam Satthā Jeta-
 vane vibharanto chabbaggiye¹⁸ ārabhha kuttesi. Vatthum Vajja-
 vithārato āgatan eva. Ayam paṇ¹⁹ ettha sammhepo. Satthā chab-
 baggiye pakkosāpetvā „saccaṃ kira tumhe bhikkhave nīce āsane
 nisiditvā uce āsane nisinnassa dhammam desethā“ ti pucchitvā²⁰
 „evam bhante“ ti vutto te bhikkhū garuṭṭvā „ayumam bhikkhave
 tumhākaṃ maṃsa dhamme agāravakaraṇaṃ, porāṇakapaṇḍitā hi nīce
 āsane nisiditvā²¹ tāhiramante pi vācente garuḥṇasū²²“ ti vativā
 attitam āhari:

Attite Bārāṇasiyaṃ Brahmaddatte rajjāṃ kārente²³
 Bodhisatto caṇḍālayaniyaṃ nibbattivā²⁴ veyappatto ku-
 ṭumbam saṇṭhapesi²⁵. Tassa bhariyā ambadobhaṇi²⁶ hurvā
 tam āha: „Iccham²⁷ aham sāmi²⁸ ambam khādituṃ“ ti. „Bhaddo,
 imasmiṃ kāle ambam n²⁹ attitī, aññam kīṇi ambilaphalaṃ³⁰
 āharisāmiti³¹“. „Sāmi, aham³² ambam labhamānā³³ ēa jīva-
 sāmi, alabhamānāya³⁴ me jīvitum n³⁵ attitī“. So tassā pati-

¹ C¹ anna. ² C¹ anna. ³ C¹ sayanto, C² sayanto, B¹ sayanto, B² sayanto.
⁴ C¹ na stāko-, P¹ na stāko-, B¹ anakkosanto. ⁵ so all four MSS. ⁶ B¹
 papaya-. ⁷ B¹ dhammāde-. ⁸ B¹ add jara and add ahamam. ⁹ B¹ add
 B¹ makatan. ¹⁰ B¹ add bhikkhū. ¹¹ B¹ add nīce āsane nibbanta. ¹²
 B¹ garuḥṇasū. ¹³ B¹ add so. ¹⁴ C¹ satthā-. ¹⁵ B¹ add āha. ¹⁶
 C¹ add, B¹ add Icchamamam. ¹⁷ B¹ add attitī. ¹⁸ B¹ add āha. ¹⁹ B¹
 add sāmi āha. ²⁰ B¹ -nā.

- baddhaññito „kahañ nu kho ambañ' labhissāmiti"¹ ciñtesi. Tena kho pana samayena Bārāṇasīrañño uyyāne ambo dhuva-phalo hoti. So „tato ambapakkhañ āharitvā imiṣṣā dohalañ paṭippassambhessāmiti"² rattibhāge uyyānañ gantvā ambañ
 5 abhirūhitvā³ sākhaṃ sākhañ ambañ olokento vicari⁴. Tassa tathā karontiṣṣ' eva ratti viḍḍayi⁵. So ciñtesi: „sace idāñ' otaritvā gamissāmi diṣvā mañ' 'coro' ti gahessanti"⁶, rattibhāge gamissāmiti⁷. Atth' ekañ viṭapam abhirūhitvā nilīno acchi. Tada Bārāṇasīrāja purohitassa santike manta ganhāti⁸,
 10 so uyyānañ parivāṭvā ambarokkhamāḥ uccāsane⁹ nisīdhitvā ācariyañ nicāsane¹⁰ nisīdāpetvā manta ganhi¹¹. Upari nilīno¹² ciñtesi: „yava"¹³ adhammiko ayañ rājā¹⁴ uccāsane nī-sīditvā manta ganhati¹⁵, brāhmaṇo pi adhammiko yo nicāsane¹⁶ nisīditvā¹⁷ yaceti, ahañ pi adhammiko yo mātagāmaṣṣa vasañ
 15 gantvā mama¹⁸ jīvitañ agantvā ambañ āharāmiti¹⁹ so ruk-khato otaranto ekañ olambanissākhañ gahetvā tesam ubhinnañ pi antaro paṭiṭṭhāsi²⁰. „maharāja, ahañ nattho, tvañ thūlo"²¹, purohito mato²² ti āha. So rañño „kirikāraṇā"²³ ti paṭṭho pa-thamañ gātham āha:
 20 1. Sabbam idañ carimavatam²⁴, ubho dhammañ na passati²⁵,
 ubho pakariyā enta yo cāyam²⁶ sajjhāpayati²⁷
 yo va dhammañ adhīyanti. 33.

Tatha sabbam idañ carimavatam²⁴ ti yam aṭṭhāsi tñhi jantū kammā
 25 ubhoam tēvañ ta manissa apāraṇaṃ parakkhāva pūna Bāre²⁸ yeva karahanta

¹ Bā ambapakkhañ. ² Bā - bbi-. ³ Bā add. tanno. ⁴ Bā otarati. ⁵ Cā - vāhāpi cori, so viḍḍayi. Cā - vāhāpi. Bā - vāhāpi. ⁶ Bā - sava. ⁷ Bā mani diṣvā. ⁸ Bā gantissanti. ⁹ Cā - gantissanti. Bā - gantissanti. ¹⁰ Bā - gantissanti. ¹¹ Bā - gantissanti. ¹² Bā - gantissanti. ¹³ Bā - gantissanti. ¹⁴ Bā - gantissanti. ¹⁵ Bā - gantissanti. ¹⁶ Bā - gantissanti. ¹⁷ Bā - gantissanti. ¹⁸ Bā - gantissanti. ¹⁹ Bā - gantissanti. ²⁰ Bā - gantissanti. ²¹ Bā - gantissanti. ²² Bā - gantissanti. ²³ Bā - gantissanti. ²⁴ Bā - gantissanti. ²⁵ Bā - gantissanti. ²⁶ Bā - gantissanti. ²⁷ Bā - gantissanti. ²⁸ Bā - gantissanti.

attho dhammam na passanti¹ idm āsa, tattha nibbo ti² dve³ pi jānā
garukārahama⁴ paribhaddhammāni na passanti. tate ca dhammapakarito
cutā. dhammo hi pajānappattissaso pakati nāma, cuttam pi e⁵ etam.

Dhammo havo⁶ pātur aho⁷ pubbo
poṇḍā adhammā utapadi loka ti.

ya cāya⁸ ti yo ca aya⁹ nāma¹⁰ nāditvā manā sajjhāpeti¹¹ yo ca neccasene¹²
nāditvā adhiyati¹³.

Tam sutvā brāhmaṇo dotiyaṃ gātham āka:

2. >āllanā bhojanāni¹⁴ bhuñje sucim¹⁵ mamsāpasecanam¹⁶,

tasmā etam na sevāmi dhammam isibbi sevitaṃ ti. 34. 10

Tate¹⁷ ethe: aham hi bho-janena cāñño sevitaṃ sālāna¹⁸ cāleham¹⁹ suvece
paṇḍaram²⁰ mamsāpākāra²¹ mamsācāra²² suva²³ mamsāpasecanam²⁴ bhoj-
janā, tasmā nāma baddho hura²⁵ vām²⁶ sajjaguchi²⁷ isibbi sevitaṃ dhammam
na sevāmi.

Tam sutvā itaro²⁸ dve gāthā abhāsi:

3. Paribhaja, mahā loka²⁹, pacant³⁰ aññe pi³¹ pāṇino,

mā tvaṃ adhammo ācarito³² āsma kumbham³³ ivābhida³⁴. 35.

4. Dhi-r-atthu taṃ yasaḥlabham³⁵ dhanalābham³⁶ ca brāhmaṇa

yā vutti viṃpātana adhammacaraṇa vā ti. 36.

Tathe³⁷ paribhaja³⁸ ti he aññattha³⁹ poṇḍā, mahā⁴⁰ ti ayaṃ loka nāma 20
mahā, parantaññe⁴¹ pi imasmiṃ jambudīpe añño pi paṇino pacanti⁴², na
ayaṃ ev⁴³ āko rājā, sasmā kumbham⁴⁴ ita⁴⁵ ti poṇḍo ghaṭe⁴⁶ viya, jānā⁴⁷ vasaṃ
hori⁴⁸ yaṃ vām⁴⁹ aññattha⁵⁰ apantvā⁵¹ loka⁵² vasaṃ adhammāni⁵³ ācarat⁵⁴ ca
adhammo⁵⁵ vām⁵⁶ ācaritvā poṇḍo ghaṭe⁵⁷ viya mā⁵⁸ mū⁵⁹ labhā⁶⁰, dhi-ratthā⁶¹
ti gāthāya ayaṃ sajjhāpeti⁶²: brāhmaṇa⁶³ yo ca vām⁶⁴ tva⁶⁵ yasaḥlabho⁶⁶ ca 25
dhanalābho⁶⁷ ca⁶⁸, dhi-r-atthu⁶⁹ tam, parabhāṇa⁷⁰ vā⁷¹ mayā⁷², kasmā⁷³ yaṃ⁷⁴ apā⁷⁵

¹ C¹ passanti, C² passanti corr. to passiti. ² C³ pi. ³ It⁴ tva dve. ⁴ It⁵ garukārahama, It⁶ garukārahā, C⁷ garukārahā corr. to -vārahama. ⁵ It⁸ ca cor. to ca, It⁹ āsa. ⁶ C¹⁰ -pi. ⁷ It¹¹ nece āsa. ⁸ It¹² pajānāni. It¹³ adanāni, est. Dhp. p. 213. ⁹ C¹⁴ It¹⁵ sucī, It¹⁶ sukā. ¹⁰ It¹⁷ mahama, C¹⁸ -sevanam. ¹¹ C¹⁹ āna, It²⁰ aṇṇa. ¹² C²¹ -sevanā. ¹³ C²² -vā, It²³ -re. ¹⁴ C²⁴ paribhajambhāṇe, It²⁵ jarampajja pa-
hārahama, It²⁶ -mahārahama. ¹⁵ C²⁷ -amāra, C²⁸ parantamāra corr. to pacant-
It²⁹ parantamārepi, It³⁰ parantamārepi. ¹⁶ It³¹ acari. ¹⁷ C³² -ttham corr. to bhām.
It³³ It³⁴ ivābhida, It³⁵ ivābhida. ¹⁸ C³⁶ yasaḥlabhā. ¹⁹ C³⁷ mū. ²⁰ It³⁸ parantamāra,
It³⁹ parantamāra. ²¹ It⁴⁰ parantamāra. ²² It⁴¹ -vābhida. ²³ C⁴² paṇ. tva. ²⁴ C⁴³ āgantvā corr. to āg-, It⁴⁴ āgantvā. ²⁵ C⁴⁵ -vā, C⁴⁶ -vā corr. to -vā, It⁴⁷ āvā, It⁴⁸ āvā.
It⁴⁹ āvā. ²⁶ It⁵⁰ tva. ²⁷ It⁵¹ -dhi. ²⁸ It⁵² dhi-rattham. ²⁹ It⁵³ vasaḥlabho
ca, It⁵⁴ vā dhanalābho ca, C⁵⁵ omī dhanalābho ca. ³⁰ C⁵⁶ -āma yaṃ. C⁵⁷
-āma tam mayā corr. to -tam mayā.

taṃ laddhalābho ayaṃ apayena vinipāsanatena nāsamputti ca' adhammacaraneṃ
jīvītavutti nāma hoti, ya e' vaṃ vutti laddha ayaṃ vinipāṭeṇa idha adhammacaraneṃ
vā nippajjati kīṇa taya, taya taṃ vāṇa vadāmihi.

Ath' asesa dhammakathāya¹ rājā paṭiditvā „bho purisa,
3 kinjāṭiko sīti“ pucchā. „Caṇḍālo ahaṃ devā“² ti. „Bho,
sace tvam jāṭisampanno abhavissa rajjam te adassam³, ito
putṭhaya pada ahaṃ divā rājā bhavissāmi, tvam ruttim rājā
hohi“⁴ attama kaṇṭhe pilandhanapupphadāmaṃ tassa givāya⁵
pilandhāpetvā tam nagaraguttikaṃ akāsi. Ayaṃ nagaragutti-
10 kānaṃ kaṇṭhe ruttapupphadāmalabhanassa⁶ variso. Tato paṭ-
thāya ca pana rājā tass' ovāde thutvā ācariye⁷ gāravaṃ katvā⁸
nīce āsane nisīdhe⁹ mante gaṇhi¹⁰.

Satthā imaṃ dhammadessaneṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
„Tadā rājā ānando abho, caṇḍālaputto pana ahaṃ evā“¹¹ ti.
13 Chavaka jātakaṃ¹².

10. Sayha jātaka.

Sasamuddapariyāyan¹³ ti. Imaṃ Satthā Jetānane vi-
haraṇto ukkanṭhitabhikkhūṃ ārabbhva kaṭṭhe. So¹⁴ Sāvatthi-
yāṃ piṇḍāya caruṇto ekam' ahlurūpam¹⁵ itthim divā ukkanṭhito sa-
20 mre anabhiramī¹⁶. Atha naṃ¹⁷ bhikkhū Bhagavato dāsaṃ¹⁸.
So Bhagavatā¹⁹ „saccaṃ kva tvam bhikkhū ukkanṭhito“²⁰ ti pucchā
„saccaṃ“ ti ratvā „ko tam ukkanṭhāpesi“²¹ vutte tam attama āroceti.
Satthū „kasmā tvam evaṃ rūpe niyyāṃikasāsaṃ pabbajjā²² ukkanṭhi“²³,
pubbe paṇḍitā poruṭṭatthānaṃ labhaniā²⁴ naṃ²⁵ paṭikkhipitvā pabba-
35 jhāsi²⁶“ ti ratvā attama āhāsi:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjam kareṇa
Bodhisatto poruṭṭatena brāhmaṇiṇi²⁷ kucchimim²⁸ paṭisandhim

¹ Bāṇaṃ ca. ² Cā dhammakatṭiya, Cā dhammakathāya cori te dhammakatṭiya.

³ Cā adassā, Cā adassā cori te adassam, Bāṇaṃ dāsaṃ. ⁴ Bāṇa-jam. ⁵ Bāṇa-dimaphandhana. ⁶ Bāṇa-jam. ⁷ Bāṇa-larivā. ⁸ Bāṇa-middivā. ⁹ Bāṇa-nagga-kam. ¹⁰ Cā Javakajā. Bāṇa-javā, Bāṇa-add navamam. ¹¹ Bāṇa-parisāsaṃ. ¹² Bāṇa-add hl. ¹³ Bāṇa-add aṭṭakapariyāyanaṃ. ¹⁴ Bāṇa-add bhikkhamaṇi. ¹⁵ Bāṇa-add naṃ. ¹⁶ Bāṇa-add dāsaṃ. ¹⁷ Cāṇa-bhagavā, Bāṇa-add. ¹⁸ Bāṇa-add vā. ¹⁹ Bāṇa-add ukkanṭhito. ²⁰ Bāṇa-add. ²¹ Bāṇa-add. ²² Bāṇa-add. ²³ Bāṇa-add. ²⁴ Bāṇa-add. ²⁵ Bāṇa-add. ²⁶ Bāṇa-add. ²⁷ Bāṇa-add. ²⁸ Bāṇa-add.

gahetvā¹ rañño puttena saddhīm ekadivase jāyi². Rājā „atthi
 nu kho me koci puttena saddhīm ekadivase jāto“ ti amacece
 pucchī. „Atthi mahārāja purohitassa³ putto“ ti. Rājā
 nadi⁴ āharāpetvā dhiṭṭhina⁵ dātvā puttena saddhīm ekato va⁶
 paṭṭijaggāpesi, ubhinna⁷ pi ābharapāni c’ eva pānabhojanādini⁸
 ca ekasādhān⁹ eva ahesuhi. Te vayappattā ekato va Takka-
 silān¹⁰ gantvā sabbasippāni¹¹ aggaṇhivā āgamamev. Rājā put-
 tassa oparajjaṇ¹² adāsi, mahāyaso ahoṣi. Tato paṭṭhāya
 Bodhisatto rājaputtena saddhīm ekato va¹³ khādati pivati sa-
 yati, aññamañña¹⁴ viśāso thiro ahoṣi. Aparabhāge rājaputto
 pito accayena rajje paṭṭhāya mahāsampattiṃ anubhavi. Bo-
 dhisatto cintesi: „mayham sahāyo rājāno anusāsati“, sallak-
 kharakkhane yeva kho¹⁵ pana mayham purohitatṭhānaṃ dassati,
 kim me gharāvāseṇa, pabbajitvā vivekam anubrūhessāmīti¹⁶ so
 mātāpitaro vanditvā pabbajjaṇ¹⁷ anujānapetvā mahāsampattiṃ
 chaḍḍetvā¹⁸ ekako¹⁹ va nikkhamitvā Himavantaṃ pavasitvā
 manorame bhūmibhāge pappasālān²⁰ māpetvā isipabbajjaṇ²¹ pab-
 bajitvā abhiñña²² ca samāpattiyo ca nibbattevā jhānakilān²³
 kīlanto vihāsi. Tada²⁴ rājā nam²⁵ anussaritvā „mayham sahāyo
 na paññāyati, kamaṃ so“ ti pucchī. Amaccā tassa pabbajita-
 bhāva²⁶ ārocetvā „ramaṇiyo kira vanesande vasatīti“ āhamev.
 Rājā tassa vasanokāsaṃ pucchitvā Sayhaṇ²⁷ nāmo amareṇ²⁸
 „gaccha, sahāyaṃ me gahetvā ehi, purohitatṭhānaṃ aesa das-
 sāmīti“ āha. So „sādhū“ ti paṭisopitvā Bārānasī²⁹ nik-
 khamma³⁰ anupabbena paccantaḡāmaṃ³¹ patvā tattha khaṇḍhā-
 vāraṃ thāpetvā vanacarakehi³² saddhīm Bodhisattassa vasano-
 kāsaṃ gantvā Bodhisattaṃ pappasāladvāre suvaṇṇapaṭimaṃ
 viya nisinnaṃ³³ diavā vanditvā ekamantaṃ nisīditvā katapaṭi-
 samūhāro „bhante, rājā te“ purohitatṭhānaṃ dātukāmo āga-

¹ B¹ gahetvā. ² B¹ vijayi. ³ B¹ iññi. ⁴ B¹ cūti va. ⁵ B¹ iññi. ⁶ B¹ agga-
 ṇhivā. ⁷ B¹ so. C¹ kō khā. ⁸ All four MSS. -bho. ⁹ C¹ chaḍḍetvā. ¹⁰ B¹ ekato.
 C¹ ekato vatt. ti ekako. ¹¹ B¹ seyyham. ¹² C¹ adde pabbajitpetvā. ¹³ B¹ nik-
 khamitvā. C¹ nikkhamma. ¹⁴ B¹ -vibhā. ¹⁵ C¹ -nno. ¹⁶ C¹ ti. B¹ seyyham.

manasā' icchatīti' āha. Bodhisatto „tiṭṭhatu, parohitaṭṭhānaṃ
 ahaṃ ekaṃ Kāśikosaṃ Jambudīparaṃ caṅkavattisīm
 eva vā labhanto pi na gacchissāmi", na hi paṇḍitā sakkhī jahi-
 takilese puna ganhanti, sakkhī jahitvā hi outṭhubbakkheṇasa-
 5 diṣaṃ' hotīti" eva' imā gāthā abhāsi:

1. Sasamuddapariyāyaṃ¹ mahiṇ sāgarakunḍalaṃ
 na teche saha ānandāya, evaṃ' Sayha² vijānāhi³. 37.

2. Dhi-r-attho nam' yasalābhaṃ dhanulābhaṃ ca brāhmaṇa
 yā vutti vinipātena adhammacaraneṇa vā. 38.

3. Api ce pattam ādāya anāgāro⁴ paribbaje
 sā eva⁵ jivikā sayyo⁶ yā cādhammeṇa esaṃ. 39.

(Cfr. supra II p. 119).

4. Api ce pattam ādāya anāgāro⁷ paribbaje
 aññam abhisaṃyāma loka api rajjena taṃ varasā ti. 40.

15 Taṃsa sasamuddapariyāyaṃ¹ ti pariyaṃ² vocanā parivāro, samudda-
 parivāreṇa thāna caṅkavattisīmānaṃ eadāhaṃ samuddasamāhātene sā³ peri-
 vāreṇa eadāhaṃ ti attho, mahiṇ⁴ sāgarakunḍalaṃ ti sāgarasāghe dipa-
 raṇṇe thitvā tassa kunḍalābhaṃ ti attho, ānandāya⁵ ti jhānasukhasampannas-
 20 pabbajjāṃ chaḍḍetvā⁶ Issariyaṃ gacchitvā imāya ānandāya, Sayha⁷ ti taṃ nā-
 manāpāṇi, vijānāhi⁸ dhammaṃ vijānāhi, yā vutti vinipātene⁹ ti yā
 parohitaṭṭhānaṃ¹⁰ jiddhā parohitaṭṭhānalābhavanti jhānasukheṇa tato¹¹
 atthavinipātensamāhātene vinipātene tato¹² gacchitvā Issariyaṃ adhammacaraneṇa
 adhammacaraneṇa vā hoti taṃ anuṃ dhi-r-attho, pattam ādāya¹³ ti bhikkhūbhajjanas-
 25 pabbajjā, anāgāro¹⁴ ti api ekaṃ, apatavācchito paribbaleṇa jarejjaṃ¹⁵, sā eva¹⁶
 30 jivikā ti sā eva¹⁷ jivikā sayyo¹⁸ varasā¹⁹, yā cādhammeṇa²⁰ ti yā ca
 sikkhimeṇa esaṃ, lokaṃ vuttam hoti: yā adhammeṇa esaṃ tato eva vā jivikā
 vuttasāraṇo ti, abhisaṃyāma²¹ ti vutthahanto, api rajjena²² ti evaṃ parat-
 vutthahanto kappāhātthasāmaṃ jivikakappapāṇeṇa rajjenaṃ varamā ti

Iti so purappuna²³ yāvantam²⁴ pi taṃ patikkhipi. Sayha²⁵
 35 pi tassa manasā ulabbhivā²⁶ vanditvā gacchitvā²⁷ tassa anāga-
 manābhāvaṃ rañño āroceti.

¹ Bf adda va, lūc te. ² Bf aga-. ³ Cf. -kheṇa-, Bf ulabbhāna-, Bf dūbhakkheṇa-. ⁴ Bf
 -parivāreṇa. ⁵ Bf sayha. ⁶ Bf -nāhi. ⁷ Bf taṃ. ⁸ Bf -va. ⁹ Bf yeva. ¹⁰ Bf
 sayyā. ¹¹ Bf -parivāreṇa. ¹² Bf parivāro. ¹³ Bf rakkaṣā. ¹⁴ Bf anuṃ mahiṇ.
¹⁵ Bf chaḍḍhe-. ¹⁶ Bf sayha. ¹⁷ Bf -na-. ¹⁸ Bf vuttasāraṇa, Bf mahi-
 chāraṇa. ¹⁹ Bf jhānaṃ sukhaṃ, Bf jhānasukhaṃ. ²⁰ Bf loka. ²¹ Bf catiyaṃ.
²² Bf yeva. ²³ Bf anuṃ ma, Bf evaṃ eva. ²⁴ Bf -ro. ²⁵ Bf -nāhi. ²⁶ Bf
 -to. ²⁷ Bf sayyo. Bf sayha. ²⁸ Bf add taṃ. ²⁹ Bf agacchitvā.

Sattā¹ huan² de³ssam⁴ āharitvā⁵ sac⁶cinī⁷ pakā⁸setvā⁹ jātakam¹⁰ sa-
modhānesi: (Saccapariyosāno aklantthitahhikkhū sotāpattiphalo pati-
thahī, apare pi bahū sotāpattiphalādinī sacchikarāsu) Tassā¹¹ rājā¹²
Anando aha¹³, Sayho¹⁴ Sāripato, purohita¹⁵puro¹⁶ aham evā¹⁷ 'ti.
Sayhājūtaka¹⁸. Vīva¹⁹ra²⁰vaggo²¹ pa²²thamo.

2. PUCIMANDAYAGGA.

1. Pucimandajātaka.

U¹tt²hehi corā³ 'ti. Idam⁴ Sattā⁵ V⁶eluvano viharanto āyaa-
mantam⁷ Mahā⁸moggallānam⁹ ārab¹⁰bha¹¹ kathesi. There¹² kira Rājā¹³
galah¹⁴ nissāya¹⁵ Ara¹⁶ṇḍaku¹⁷ṭikāya viharanto¹⁸ eko coro¹⁹ nagarad²⁰vāragāne
ekasmin²¹ gehe sandh²²im²³ chinditvā²⁴ hat²⁵thasāram²⁶ ādāya²⁷ palāyitvā²⁸ the-
rassa²⁹ ku³⁰ṭipariv³¹esam³² pariv³³itvā³⁴ „Idha³⁵ mayham³⁶ ārak³⁷kho³⁸ bhari³⁹ssat⁴⁰ti⁴¹,
therassa⁴² pa⁴³ṇṇasā⁴⁴lamukho⁴⁵“ nipaj⁴⁶ji. There⁴⁷ tassa⁴⁸ pa⁴⁹mukhe⁵⁰ say⁵¹hahhā-
va⁵²ṇ⁵³ ā⁵⁴atrā⁵⁵ tasm⁵⁶im⁵⁷ āsa⁵⁸ṇkam⁵⁹ ka⁶⁰trā⁶¹ „corasā⁶²ma⁶³aggo⁶⁴“ nūna⁶⁵ na⁶⁶ ra⁶⁷ṭṭa-
thi⁶⁸“ nikkhamitvā⁶⁹ „amā⁷⁰ idha⁷¹ say⁷²ṭi⁷³“ nihar⁷⁴i⁷⁵. So⁷⁶ coro⁷⁷ tato⁷⁸ nik-
khamitvā⁷⁹ padam⁸⁰ moc⁸¹etvā⁸² palāy⁸³i. Mun⁸⁴assa⁸⁵ uk⁸⁶kam⁸⁷ ādāya⁸⁸ corassa⁸⁹
padā⁹⁰ussā⁹¹re⁹²ṇa⁹³ tat⁹⁴tha⁹⁵ āg⁹⁶atvā⁹⁷ tassa⁹⁸ āg⁹⁹aj¹⁰⁰ṭhā¹⁰¹ṇ¹⁰²athit¹⁰³ṭṭhā¹⁰⁴ṇ¹⁰⁵an¹⁰⁶im¹⁰⁷ṭṭhā-
ma¹⁰⁸say¹⁰⁹ṭṭhā¹¹⁰ṇ¹¹¹ān¹¹²i¹¹³ dī¹¹⁴vā¹¹⁵ „coro¹¹⁶ ito¹¹⁷ āg¹¹⁸ato¹¹⁹, idha¹²⁰ ṭ¹²¹hito¹²², idha¹²³ nī¹²⁴sī¹²⁵mo,
im¹²⁶ma¹²⁷ ṭ¹²⁸hō¹²⁹ṇ¹³⁰o¹³¹ pa¹³²ṭi¹³³to, na¹³⁴ d¹³⁵ṭ¹³⁶ṭhe¹³⁷ no¹³⁸“ ti¹³⁹ ito¹⁴⁰ e¹⁴¹ ito¹⁴² na¹⁴³ pa¹⁴⁴kkhanditvā¹⁴⁵
adī¹⁴⁶vā¹⁴⁷ va¹⁴⁸ pa¹⁴⁹ṭig¹⁵⁰atā¹⁵¹. P¹⁵²anadiv¹⁵³ase¹⁵⁴ there¹⁵⁵ pub¹⁵⁶bha¹⁵⁷ṇ¹⁵⁸asa¹⁵⁹ṇ¹⁶⁰aye¹⁶¹ Rāj¹⁶²ga¹⁶³h¹⁶⁴
pi¹⁶⁵ṇḍāya¹⁶⁶ caritvā¹⁶⁷ pi¹⁶⁸ṇḍapā¹⁶⁹tapa¹⁷⁰ṭikk¹⁷¹anto¹⁷² V¹⁷³eluvana¹⁷⁴ṇ¹⁷⁵ g¹⁷⁶atvā¹⁷⁷ ta¹⁷⁸m¹⁷⁹ pa¹⁸⁰vat¹⁸¹ṭam¹⁸²
Satt¹⁸³ma¹⁸⁴ āro¹⁸⁵cesi. Satt¹⁸⁶hā¹⁸⁷ „sa¹⁸⁸ k¹⁸⁹ho¹⁹⁰ Moggallā¹⁹¹ṇ¹⁹²o¹⁹³ tra¹⁹⁴m¹⁹⁵ d¹⁹⁶ora¹⁹⁷ ā¹⁹⁸ma¹⁹⁹ṇ²⁰⁰ik²⁰¹ita²⁰²bha-
y²⁰³uttaka²⁰⁴m²⁰⁵“ ā²⁰⁶ma²⁰⁷ṇ²⁰⁸ki²⁰⁹, pa²¹⁰ṭ²¹¹ṭakapa²¹²ṇḍitā²¹³pi²¹⁴ ā²¹⁵sa²¹⁶ṇ²¹⁷ki²¹⁸ṇ²¹⁹so²²⁰. 'ti²²¹ vut²²²vā²²³
thero²²⁴na²²⁵ yā²²⁶cito²²⁷ at²²⁸itā²²⁹m²³⁰ ā²³¹hari²³².

¹ Bā¹ dhammāde-. ² Bā² seyyā, Bā³ seyya. ³ Bā⁴ āpāsa⁴ pava. ⁴ Bā⁵ seyya - -
dassamā. ⁵ Bā⁶ ka⁶ṭṭigavaggo. ⁶ Bā⁷ -ra. ⁷ Bā⁸ upa⁸ni. ⁸ Bā⁹ -to. ⁹ Bā¹⁰
ka¹⁰ṭṭamā. Bā¹¹ hat¹¹thema¹¹ sū. ¹¹ Bā¹² -lāya¹² pa¹²ṇṇamukho, Bā¹³ -lāya¹³ pa¹³mukho. ¹² Bā¹⁴
cora¹⁴na¹⁴ sād¹⁴dhim¹⁴ sa¹⁴ma¹⁴aggo. ¹³ Bā¹⁵ seyy¹⁵ṭṭhā¹⁵ri. ¹⁴ Bā¹⁶ the¹⁶dā¹⁶petvā. ¹⁵ Bā¹⁷
pa¹⁷kka¹⁷ṇ-. ¹⁶ Bā¹⁸ pa¹⁸ti-. ¹⁷ Bā¹⁹ -pa¹⁹ṇ. ¹⁸ Bā²⁰ sa²⁰ṇki-. ¹⁹ Bā²¹ sa²¹ṇkam²¹ ka²¹ri.
²⁰ Bā²² sa²²ṇkam²² ka²²riṇ²²o.

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajāṃ kurente
 Bodhisatto nagaṛassa sāsānavanā nimbarukkhā¹ devatā
 hutvā nibhatti. Ath' ekadivasāṃ nagaṛadvāragāme katakam-
 macore taṃ sāsānavanāṃ pāvisi. Tada² pana tattha nimbo
 8 ca assatto cā³ 'ti dve jetṭhakarukkhā⁴. Coro nimbarukkhassa⁵
 mūle bhandikāṃ thapetvā nipajji. Tasmih⁶ pana kāle core⁷
 gahetvā nimbasūle⁸ uttāseṇi⁹. Atha sā devatā cintesi: „sace¹⁰
 manussā āgantvā imāṃ coraṃ gahhiṣṣanti imassa¹¹ nimbarukkhassa¹²
 10 sākham chinditvā sūlam karvā etaṃ uttāseṣṣanti¹³, evaṃ sante
 rukkhā nassissati, haṇḍa naṃ ito niharissāmi¹⁴ sā teṇa sabbhiṃ
 sallapanti paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Uttāhehi cora, kiṃ sesī, ko attā supinena te,
 mā taṃ gahesāṃ rājāno gāme kibbisakārakaṃ ti. 41.

Tattha rājāno¹⁵ ti rājapuriā sabbhāya vuttaṃ. kibbisakārakaṃ¹⁶ ti ā-
 12 nimbasūlasakārakamūlākarakaṃ.

Iti naṃ vatvā „yāva taṃ rājapuriā na gahhanti tāva añ-
 ñattha gacchā¹⁷ 'ti bhāyāpetva palāpesi. Tasmih¹⁸ palāte as-
 satthadevatā tatiyaṃ gāthāṃ āha:

2. Yao no coraṃ gahheṣṣanti gāme kibbisakārakaṃ
 20 kiṃ tattha pūṭṭhapaṇṇāsaṃ vāso jātassa tittāto ti. 42.

Tattha vāso jātassa tittāto¹⁹ ti nimbo²⁰ vāso jāto s' eva (kilo ca
 devata²¹) pana tattha nibhatta²² rukkhāsamodāreṇ²³ eva samodāreṇ²⁴.

Taṃ sutvā nimbadevatā tatiyaṃ gāthāṃ āha:

3. Na tvaṃ asattha jānāsi mama corassa e' antareṇ²⁵:
 25 coraṃ gahetvā rājāno gāme kibbisakārakaṃ
 appenti²⁶ nimbasūlasamih²⁷, tasmih²⁸ me²⁹ saṅkare³⁰ mano
 ti. 43.

¹ B¹ ākha. ² B² add ca. ³ B³ add santi. ⁴ B⁴ ākha. ⁵ C⁵ -ro. ⁶ B⁶ -lenā. ⁷ B⁷ add attā. ⁸ B⁸ -asasa. ⁹ C⁹ nimba. ¹⁰ B¹⁰ uttāseyyam, B¹¹ uttāseyyanti. ¹¹ B¹² gacchāhi. ¹² B¹³ rukkhā. ¹³ B¹⁴ -ti. ¹⁴ B¹⁵ -arati. ¹⁵ C¹⁶ manāraṇ. ¹⁶ C¹⁷ abhenti. B¹⁸ appenti. C¹⁹ acenti. ¹⁷ C²⁰ ca. ¹⁸ C²¹ sam-
 kamaṇ, B²² saṅgate.

Tattha assatthā 'ti parimanayen' eva laemhi nibhattadevatā¹ amudharaṭi, mama corassa cāsteran ti muna corassa va elato avaseskharanā, appenti² himbasūlasmin ti mamsiḥ kile rājina³ coran nimbasiḥ avananti⁴, isamhi me sadhata manu ti samhi khayo mama ettha, sakkaṭi, saca⁵ ki lumb eḷe āvusiṭṭi⁶ vimsan me nassasati, aho sakkāya dān-bessanti, vimsa me kumapagādhā kharisati, tullaḥ eva⁷ palapsi ti⁸.

Evam laemhi devatānam aḍḍamessānam sallapantīnam āeva⁹ bhāṇasāmiḥ ukkhatthā padānusaṛena āgantvā corassa sayi-tatthānam diavā „ambho itāni¹⁰ coro uṭṭhāya palāto¹¹ ti, na laḍḍho nu¹² coro, saca alabbhissāma¹³ imass' eva¹⁴ nimbassa 10 mūle vā āvutivā¹⁵ sakkāya vā olambetvā āgamissāma¹⁶ ti vavā ito e' ito ca pakkhanditvā coran adivā va gata. Te-sam¹⁷ entvā assatthadevatā catuttham gātham āha :

1. Sāṃkeyya saṃkitabhāni, rakkhēyya¹⁸ nāgataṃ bhayaṃ, 15 anāgatabhayaṃ dhīro ubho loka avekkhatīti. 44.

Tattha rakkhēyya¹⁹ nāgataṃ bhayaṃ ti dve anāgatabhayaṃ dūttha-dhammikaṃ e' eva samparāyikāṃ na, teva pāpamūle parivajjento²⁰ dūttha-dhammikaṃ rakkhati, tūti dhammikaṃ parivajjento²¹ samparāyikāṃ rakkhati. anāgatabhayaṃ ti anāgatabhayaḥotikāṃ²² bhayaṃ bhayamāno dhīro paṇḍito pūro pāpamūlānāmevāṇaṃ na karoti, tiki²³ dvarehi dhammikaṃ na karoti, ubho loka ti eva bhayaṃ ki' eva itthadāpāraḥasāṃbhikkhā ubho loka 20 avekkhati elabhi, elabhasāno itthadāpāraṃ pāpamūle vājenti²⁴ para-itthadāpāraṃ pāpamūlāṃ²⁵ na karoti.

Satthā imāni āsanāni²⁶ āharitvā jātakāni amudhānesi: „Tadā assatthe nibhattadevatā Sāriputto²⁷ ahesi, nimbadevatā aham evā²⁸ 25 'ti, Pucimunda-jātakaṃ²⁹.

¹ B¹ -ti. ² C¹ abhenti, C² asenti. ³ C¹ B¹ omi laemhi kile rājina. ⁴ C¹ levanthi, C² B¹ āvanti. ⁵ C¹ same. ⁶ C¹ B¹ -ti. ⁷ B¹ sam, B² tona-ham etan. ⁸ B¹ -pe, B² -penti, B³ add aṭṭho. ⁹ B¹ -pentiāpāraṇa. ¹⁰ B¹ -naya. ¹¹ C¹ palāto, C² palāto. ¹² C¹ -ti. ¹³ B¹ labhissāmi, B² labhissāmi. ¹⁴ C¹ -ti. ¹⁵ C¹ -ti. ¹⁶ B¹ -ti. ¹⁷ B¹ -ti. ¹⁸ B¹ -ti. ¹⁹ B¹ -ti. ²⁰ B¹ -ti. ²¹ B¹ -ti. ²² B¹ -ti. ²³ B¹ -ti. ²⁴ B¹ -ti. ²⁵ B¹ -ti. ²⁶ B¹ -ti. ²⁷ B¹ -ti. ²⁸ B¹ -ti. ²⁹ B¹ -ti.

2. Kassapaṇḍiyajātaka.

Api Kassapa ṇḍiyā ti. Idam Saṭṭhā Jetavane vi-
 haranto ekaṃ mahallakabhikkhū¹ ārabha kathesi. Sāvatti-
 yam kir'eko kulaputto kamesu ādinavaṃ divā Saṭṭhu santike pah-
 5 bajitvā kammaṭṭhāne anuyutto naṇṇas² eva arabbhataṃ pāpuṇi. Tus-
 sāparabbhāge³ mātā kalam akāsi. So mātā accayena pitaraṃ na
 kanittabhāṭikāṃ ca paṭṭajetvā Jetavane vasitvā⁴ vasaṇupamāyikasamaye
 cīvarapaccayassa ulabbhataṃ sutvā ekaṃ gāṇakavāsaṃ⁵ gantvā tayo
 pi tatth⁶ eva⁷ vasaṃ upaganivā rutthavaṃsā⁸ Jetavanam eva āga-
 10 manasu⁹. Dahambhikkhū Jetavanassakammatṭhāne¹⁰ „sāmaṇera therāṃ¹¹
 viśāmetvā¹² āneyyāsi, aham puretarāṃ gantvā pariveṇaṃ paṭṭijaggh-
 āmūti¹³ Jetavanam pāvisi. Mahallakathero saṇikam¹⁴ gacchati¹⁵.
 Sāmaṇera puṇappuṇa sīsena uppilento vīya „gaccha bhante“ ti tam
 balakkārena neti. Thero „traṃ maṃ avasaṃ¹⁶ ānesi¹⁷“ puṇa ni-
 15 vattitvā koṭṭhe paṭṭhāya gacchati. Tesāṃ evaṃ aṇṇamaṇṇaṃ kaḷahaṃ
 karontānaṃ āva sūriye¹⁸ atthamgato¹⁹, andhakāro jāto. Itaro pi
 pariveṇaṃ sammajjitvā udakam paṭṭhapetvā²⁰ tesam āgamanam apas-
 santo ukkham gahetvā paccuggantvā²¹ te āgacchante divā „Kū eṇā-
 yitthā²²“ ti puechi. Mahallako tam kāraṇam kathesi. So te dve pi
 20 viśāmetvā²³ saṇikam²⁴ ānesi. Tam divasaṃ Buddhupaṭṭhānaṃ okā-
 saṃ²⁵ na labhi. Atha nam dutiyadivase Buddhupaṭṭhānam āgantvā
 vanditvā²⁶ nisīdamaṃ Saṭṭhā „kadā āgato sūti²⁷“ puechi. „Hiyyo bhante“
 ti. „Hiyyo āgantvā aṇṇa Buddhupaṭṭhānam karosīti²⁸“. So „āma
 bhante“ ti rutvā tam kāraṇam ācikkhi. Saṭṭhā mahallakam²⁹ gara-
 25 hitvā „na esa idāṃ“ eva evarūpaṃ kammaṃ karoti, pubbe pi akāsi,
 idāṃ pana teṇa vama kilamito, pubbe³⁰ paṇḍito kilamesi³¹ rutvā teṇa
 yācāṃ atitāṃ āharī:

Atthe Bārāṇasīyam Brahmaḍatte rajjam kārente
 Bodhisatto Kāsiṅgame³² brāhmaṇakule nibbatti. Tassa

¹ B¹ -kam-. ² B¹ tassa up-. ³ so all four MSS. instead of vasit, te? ⁴ C¹ -kara- corr. to -kāra-, B¹ gāṇarā-. ⁵ C¹ tatthā, C² tatthā. ⁶ C¹ vatta-, B¹ vatta-. ⁷ B¹ up-, B² āgamanāsu-. ⁸ C¹ -vassa azana corr. to -vassa-, B¹ -vassa kamme-. ⁹ B¹ -vassa vasaṃ therāsu-. ¹⁰ B¹ viśāmetvā. ¹¹ C¹ saṇi- corr. to saṇi-, B¹ saṇi-. ¹² C¹ gacchā ti. ¹³ B¹ atthāṇa vasaṃ. ¹⁴ B¹ anvesaṇi-. ¹⁵ C¹ -ye-, ¹⁶ B¹ atthamganto. ¹⁷ B¹ upathap-. ¹⁸ B¹ paccuggamanam karoti. ¹⁹ B¹ viśāmetvā. ²⁰ C¹ saṇi-, C² saṇi- corr. to saṇi-, ²¹ B¹ -vassa ak-. ²² B¹ saṇi- vanditvā. ²³ C¹ karosīti. ²⁴ B¹ add therāsu. ²⁵ B¹ add pi. ²⁶ C¹ kīlame, B¹ kīlami-.

vayappattaessa' mātā kulam akāsi. So mātā sarirakiccāṇi katvā
 māsaddhammāaccayena ghare vijjamānaṃ dhanāṃ dānaṃ datvā
 pitarāṃ ca kanitthabbhātaraṃ ca' gabetvā Himavantapadesa
 devadattiyāṃ vakkalaṃ gabetvā isipabbajjāṃ pabbajitvā un-
 chācarīyāya mālaphalāṇi' yāpento ramaṇiye vasaṇṇe vasi. 5
 Himavante paṇa vasaṇṇatthe acchinnadhāre deve vasaṇṇe na
 sakkā hoti khaṇḍhamānaṃ' khaṇṭhaṃ' na phalāphalāṇi' ca,
 paṇṇāni ca patanti, tāpaṇi yabhuyyena Himavantato otaritvā'
 maṇassapathe vasaṇṇi. Tada Bodhisatto pi' pitarāṃ ca kanit-
 thabbhātaraṃ ca gabetvā maṇassapathe vāsītva puṇa Himavante 10
 pupphitaphalāṇi' te ubbo pi gabetvā Himavante attano asa-
 mapadaṃ āgacchanto aṇṇassaṇṇāvidhūre¹⁰ suriye atthamante¹¹
 „tumba saṇṭikāṃ¹² āgaccheyyātha, ahaṃ purato gantvā asa-
 maṃ paṭijaggissāmi¹³“ vatvā te ohāya gato. Khuddakatāpa-
 pitarā saddhīm saṇṭikāṃ¹⁴ gacchanto taṃ katippadesa¹⁵ sīseṇa 15
 uppiṇṇento¹⁶ gacchatī¹⁷. Mahallako „tvam¹⁸ maṃ va¹⁹“ attano
 ruciya ānesāti²⁰ paṭivattitvā koṭito paṭṭhāya āgacchatī.
 Evaṃ tesam kulahaṃ karontānaṃ āeva andhakāro ahoṣi.
 Bodhisatto pi paṇṇasālaṃ saṇṇajjitvā udakaṃ upaṭṭhapetvā²¹
 ukkaṇṇa ādāya paṭipatham āgacchanto²² te dīsvā „ettakam 20
 kālāṃ kiṃ karitthā²³“ u āha. Khuddakatāpaṇa pitarā kata-
 kāraṇaṃ katheṣi. Bodhisatto ubbo pi te saṇṭikāṃ²⁴ netvā
 parikkhāraṃ paṭisaṃmetvā pitaraṃ ukaṇṇetvā²⁵ pādadhovana-
 makkhaṇapitṭhisambāhanāni²⁶ katvā aṅgārakapallāṇi²⁷ upaṭṭha-
 petvā paṭippassaddhakilamathaṃ²⁸ pitaraṃ upaṇāṇḍitvā „tāta, 25
 taropadāraṇā nāma mattikabhājanasādiṇā, mubbutten' eva bhij-

¹ Bā add kila. ² Cā omitt kanitthabbhātaraṇa. ³ Bā vasaṇṇāphalāṇi, Bā vasaṇṇāphalāphalāṇi. ⁴ Bā kanda-. ⁵ Cā khaṇṭi-, Cā khaṇṭi- corr. to khaṇṭi-.
⁶ Bā phalāṇi. ⁷ Bā nikkhametvā. ⁸ Bā omitt pi. ⁹ Bā pupphite-. ¹⁰ Cā
 aṇṇaṇṇa-. ¹¹ Bā atthamante. ¹² Cā Bā saṇṭi-, Cā saṇṭi- corr. to saṇṭi-. ¹³ Bā
 saṇṭi-, Cā saṇṭi- corr. to saṇṭi-. ¹⁴ Bā katippadesa. ¹⁵ Bā vija-. ¹⁶ Bā adda
 taṃ kulakkāreṇa vattī. ¹⁷ Bā tam. ¹⁸ Bā omitt ta. ¹⁹ Bā upaṭṭha-, Bā adda
 uttiṭṭhāyati. ²⁰ Bā ga-. ²¹ Bā karitthā. ²² Cā saṇṭi- corr. to saṇṭi-. ²³ Cā
 nāhi-, Bā nāhi-. ²⁴ Bā sādāni. ²⁵ Bā kam. ²⁶ Cā saddham-.

janti, sakiṃ bhinnakālate paṭṭhāya puna na sakkā honti gha-
tetuṃ, te akkoṣante pi mahallakehi¹ adhivāsetabbā² ti vatvā
pīṭaraṃ ovadanto³ imā gāthā āha⁴:

1. Api Kasaṇṇa mandiyā yuvā sapati⁵ hanti vā,
sabbān taṃ khamate dhiro, paṇḍito taṃ titikkhati. 45.
2. Sace pi sante vivadanti khippaṃ sandhiyare⁶ puna,
hālā pattā va bhijjanti, na te samathāṃ ajjhaḡo. 46.
3. Ete bhiyyo samāyanti⁷ samhi tesāṃ na jirati⁸
yo cādhipannuṃ jānāti yo ca jānāti desanāṃ. 47.
4. Eso hi uttaritaro bhāravāho dhuraṇḍhara
yo pares⁹ adhipannānaṃ sayāṃ sandhātum arahaṃti. 48.

Tanka Kasaṇṇa 'ti pīṭaraṃ ākasmālapati, mandiyā ti mandabhāveṇa¹
tarunataye, yuvā sapati hanti eā ti tarubhārako akkoṣati pi palatati pi,
dhiro ti titikkhapāpo², dhi³ yuvanti paṇḍā, tiya samannāgato ti pi sūho,
12 itarāṃ pana jussā⁴ vācamaṃ, ubhayenāpi sabbān taṃ bhādarakehi kaṭam
apātāḍhaṃ mahallakehi dhiro paṇḍito sakkati titikkhatūti desenti, sandhiyare
ti puna uttarabhāveṇa sandhiyyanti ghatiyanti, hālā pattā va ti hālakti pana
matikapaṭā⁵ va bhijjanti, na te samathāmajjhaḡo ti te hālakti appamatta-
kam pi viṇḍam kaviṇa veretiṇṇasamānaṃ⁶ na vindanti⁷ nādhigacchanti, ete
30 bhiyyo ti ete dve janā bhūṇāpi puna samāgacchanti, sandhāti mittasandhi-
tesāṃ ti tesāṃ hira dvinam⁸ na jirati, yo cādhipannuṃ ti yo ca suttāṇa⁹
adhipannam atikkāntum somam kaṭam desam jānāti, desanāṃ ti yo ca tesa
anāṃ desam jānanti¹⁰ yā sūti¹¹ arāya-desanāṃ¹² paṭigahkhuṃ¹³ janati,
yo paresādhipannānaṃ ti yo paresāṃ adhipannānaṃ desanādhikāntānaṃ¹⁴
15 aparādhakāntānaṃ¹⁵, sayāṃ sabhāsatumarakasitī tesāṃ akhamāpanteṇ pi
eā bhāravāho eādesam gacche atthakathāṃ eṇa bhāvaṇa¹⁶ anyuṇṇa tesāṃ
paṭṭhāpate hoṇḍi evam anyāṃ sandhātum sakkati mettābhāvaṃ ghaṇeti¹⁷, eso¹⁸
arāḇo mettābhāri uttaritaro mettābhāvaṃ¹⁹ mittādhuraṇḍha eā sahanato bhā-
ravāho ti eā dhuraṇḍhara ti eā sandhāto gacchati.

¹ C^o -khi. ² C^o -bbo. ³ B^o ovadanto. ⁴ B^o abhāsi. ⁵ B^o sampati. ⁶
C^o B^o -dhiyare. ⁷ C^o samāyanti. ⁸ B^o mandiyābhū-. ⁹ C^o ākk- eṇ- to
dhikk-, B^o dhiṭṭapāpo, B^o vigatapāpo, and adda viriyarā. ¹⁰ C^o B^o dhi, B^o
dhiā. ¹¹ B^o -jessa. ¹² C^o -āḷ-. ¹³ B^o -samathāṃ. ¹⁴ C^o vindati. ¹⁵ B^o
has added sandhi. ¹⁶ B^o -na. ¹⁷ C^o -te. ¹⁸ B^o desam in the place of pi
nam. ¹⁹ C^o -desanāṃ, C^o -desanāṃ. ²⁰ B^o pari-. ²¹ B^o desana abhi-
hāḇ-. ²² B^o -dhaḇṇasam, ²³ C^o sūna bhāvaṇam. C^o sūna bhāvaṇam eṇi to
eṇa-, B^o sūna bhāvaṇam, B^o eṇi bhāvaṇam. ²⁴ B^o mittā-. ²⁵ C^o ar. ²⁶
C^o B^o mittā-, B^o mettābhāvaṇa.

Evam Bodhisatto pita ovādanā akāsi¹. So pi tato pa-
bhuti² ahośi sudanto³.

Satthā imam dhammā⁴ āharitvā jātakān⁵ samodhānesi: „Tadā
pi⁶ tāpaso mahālakathero ahośi, khuddakatāpaso sāmapeto, pita ovāda-
dāyako⁷ pama aham evā⁸ ‘ti. Kusapāmāndiyya jātakam⁹.“

3. Khantivādi-jātaka.

Yo te kattihe ca pāde cā¹⁰ ‘ti. Idam Satthā Jetavanē vi-
haranto ekam¹¹ kodhanam¹² ārabhha kuthesi. Vattam¹³ hejthā kathi-
tam¹⁴ eva. Satthā paṇṇam¹⁵ bhikkhūn¹⁶ „kaṃmā¹⁷ tvaṃ¹⁸ akkodhanassa
Buddhassa¹⁹ sāsaṇa pabbajitvā²⁰ kodham²¹ karesi, porāṇakapanditā²² sarīre
pabbhinnasāsa²³ putanto²⁴ hatthapādakappaṇṇāsa²⁵ chijjamaṇṇa²⁶
pama²⁷ kodham²⁸ na karissā²⁹ ‘ti vattā³⁰ aññam³¹ āharī³²

Atte Bāṇasasiyān³³ Kalāhu³⁴ nāma Kāsirājā³⁵ rajjam
karesi. Tadā Bodhisatto astikoṭṭivibhavo brāhmaṇakule
vibhattivā Kuṇḍakakumāro³⁶ nāma māgavo hotvā vayas-
paco³⁷ Takkaśailayān³⁸ saṁbhasippāni³⁹ uggaṇhitvā kuṭumbam⁴⁰ saṇ-
thapetvā⁴¹ mātāpitumnaṇ⁴² accayena dhanarasiṃ⁴³ oloketvā⁴⁴ „Imaṃ
dhanam⁴⁵ uppādetvā⁴⁶ mama⁴⁷ nātaka⁴⁸ agahetvā⁴⁹ va⁵⁰ gatā, mayā pau-
etaṃ⁵¹ gahetvā⁵² gantum⁵³ vattatīti⁵⁴“ sabbam⁵⁵ tam⁵⁶ dhanam⁵⁷ vireyya⁵⁸
dānavasena⁵⁹ yo yam⁶⁰ arahati⁶¹ tassa⁶² tam⁶³ datvā⁶⁴ Himavantaṃ⁶⁵
javasiṭvā⁶⁶ pabbajitvā⁶⁷ phalāphalena⁶⁸ yāpento⁶⁹ ciram⁷⁰ vasitvā⁷¹ lo-
ganallāsevanattihaya⁷² maṇḍasāpatham⁷³ gantvā⁷⁴ anupalibena⁷⁵ Bā-
rāṇasiṃ⁷⁶ putrā⁷⁷ tājuyyāne⁷⁸ vasitvā⁷⁹ punadivase⁸⁰ nagare⁸¹ bhikkhāya
caranto⁸² senāpatissa⁸³ gehadvāram⁸⁴ sampāptu⁸⁵. Senāpati⁸⁶ sa
iriyāpathe⁸⁷ jastidivā⁸⁸ gharam⁸⁹ pavesetvā⁹⁰ attano⁹¹ paṭiyādita-⁹²

¹ Bā add. ² C¹ ppa- ³ B¹ danto hoti sunando, B² danto hoti antaro ⁴
Bā oṇamāde- ⁵ Bā add duttipam. ⁶ Bā kodhanabhikkhūn. ⁷ Bā add pama
⁸ Bā add bhikkhū. ⁹ C¹ kodhanam. ¹⁰ Bā amata. ¹¹ B¹ parivāraṇṇa, B² paṭi-
raṇṇa. ¹² C¹ add va. ¹³ aa C², C³ -sa, Bā khudamāṇṇa. ¹⁴ Bā pipāsaṇa.
¹⁵ Bā -pa. ¹⁶ C¹ kkaṇḍa, Bā kkaṇḍa. ¹⁷ Bā kkaṇḍa. ¹⁸ Bā -lato, Bā add
gantva. ¹⁹ Bā amti tam. ²⁰ B¹ chajjeyya, B² chajjeyya cati to vireyya. ²¹
Bā āharati. ²² Bā tassa tam tam. ²³ Bā āg- ²⁴ Bā ulvassandev- ²⁵ Bā -hesu,

bhojanam¹ bhojetvā patiṇṇam gahetvā tatth² eva rājayyāne
 vaaṇepesi. Ath³ ekadivassam Kalāhurājā surāmadamatto⁴ nāta-
 kapurivuto⁵ mahantena yasena uyyānam gautvā maṅgalasillā-
 patte sayanam⁶ attharāpetvā ekassa piyamanāpāya lūthiyā
 5 aṅke⁷ sayi, gītavāditanaccesu chekā nājakūṭhiyo gītādini pa-
 yojayīmaṃ, Sakkaṃ devaraṇṇo viya mahāsampatti⁸ ahoṃ, rājā
 niddam okkamī. Atha tā lūthiyo „yass⁹ atthāya mayam gītā-
 dini payojayāma so niddam upagato, kiṃ no gītādihī¹⁰ vīṇā-
 dini tarīyāni tattha tatth¹¹ eva chaddetvā uyyānam pakkantā
 10 papphupphalaphallavādini palobhayanāna¹² uyyāne abhiramīmaṃ.
 Tada Bodhisatto tasmim uyyāne sampuppḥitasālamūle¹³ pab-
 bajjāsukheṇa vitināmente mattavaravārano viya nisīmaṃ boti¹⁴.
 Atha tā lūthiyo carumānā tam diṇvā „ettha ayyā ti¹⁵, yo¹⁶ etas-
 smim rukkhamaḷe pabbajite nisīma yāva rājā¹⁷ pabujjhati tāv¹⁸
 15 assa suttike kiñci kiñci¹⁹ suṇamānā nisidissāmī²⁰“ ti gautvā
 vanditvā parivāretvā nisīma „amhākaṃ kathetabbayottakam
 kiñci²¹ kuthethā²²“ ti vadīmaṃ. Bodhisatto tasma dhammaṃ
 kattesi. Atha aḍḍa lūthi aṅkaṃ cāletvā rājānam pabodhesi.
 Rājā pabodhīto tā apasanto „kahaṃ gata vasaṇiyo“ ti āha,
 20 „Etā mahārāja gautvā ekaṃ tāpasam parivāretvā nisidīmaṃ“
 ti²³. Rājā kupito²⁴ khaggaṃ gahetvā „sikkhāpessāmi naṃ kū-
 ṭajātīlan²⁵“ ti vegena agamāsi. Atha²⁶ tā lūthiyo rājānam kud-
 dham²⁷ āgacchantam diṇvā tasma²⁸ vallabbhatarā gautvā raṇṇo
 hatthā²⁹ asmi gahetvā rājānam vāpasameesam. So āgautvā
 25 Bodhisattaṃ suttike ṭhatvā „kinivādi tvaṃ samānā³⁰“ ti
 pucchi. „Khantivādi mahārāja“ ti³¹. „Kā esā khaṇṭi nāma³²
 ti³³. „Akkosantesu paharantesu paribhāsantesu akujjhana-
 bhāvo³⁴“ ti. Rājā „passissāmī³⁵ dāni te khamiṇi atthibhāvan³⁶

¹ B¹ -yārikam-. B² patiṇṇattam-. ² B³ surāmatto. ³ B⁴ chekavajjaka-. ⁴ B⁵ nāta-
 kapu. ⁵ C⁶ -attham. ⁶ B⁷ -tila-. ⁷ B⁸ supu-. ⁸ B⁹ ahoṃ. ⁹ B¹⁰ aṅgā ti.
¹⁰ C¹¹ so. ¹¹ B¹² aṅka na. ¹² B¹³ aḍḍa dhammaṃ. ¹³ B¹⁴ aḍḍa dhammaṃ.
¹⁴ B¹⁵ aḍḍa so. ¹⁵ B¹⁶ kupito. ¹⁶ C¹⁷ aḍḍa na. ¹⁷ B¹⁸ kuddabbhāvanā. ¹⁸
 B¹⁹ tasma, B²⁰ tasma oṇṇ. in tasma. ¹⁹ B²¹ hattho. ²⁰ B²² vimalasālamūle.

ti coragbhūtakam¹ pakkosāpesi. So attano cārittena pharasam² ca
 kaṭṭakakasaṃ³ ca ādāya⁴ kāṣāyanivāsano rattamāladharo āgantvā
 rājānam⁵ vanditvā „kim⁶ karomīti”⁷ āha. „Imam⁸ coram⁹ duttha-
 tāpasam¹⁰ gahetvā kaṇḍhūtvā¹¹ bhūmīyam¹² pāṭetvā kaṭṭakakasaṃ¹³
 gahetvā purato¹⁴ pacchato¹⁵ ubho¹⁶su ca passesu¹⁷ ti catu¹⁸su pi
 passesu¹⁹ dve pahārasahassam²⁰ asse²¹ dehūti”²². So tathā akāsi.
 Bodhisattassa²³ chavi²⁴ chijji²⁵, cammasam²⁶ chijji²⁷, mamsam²⁸ chijji²⁹,
 lohitaṃ³⁰ paggharati. Puna³¹ rājā „kim³²vādi tvam³³ bhikkhū”³⁴ ti
 āha. „Khantivādi mahārājā³⁵ ti, tvam³⁶ pana mayham³⁷ cammasan-
 tare³⁸ khantī³⁹ maññasi”. na⁴⁰ mayham⁴¹ cammasantare⁴² khanti, tayā⁴³
 puna⁴⁴ dattihum⁴⁵ saakkuṇeyye⁴⁶ hadayabbhantare⁴⁷ mama⁴⁸ khanti
 patiṭṭhitā, mahārājā⁴⁹ ti. Puna⁵⁰ coragbhūtake⁵¹ „kim⁵² karomīti”⁵³
 pucchi. „Imassa⁵⁴ kūtajatiṭṭhasa⁵⁵ ubho⁵⁶ hatthe⁵⁷ chindā”⁵⁸ ti. So
 pharasam⁵⁹ gahetvā kaṇḍhūtvā⁶⁰ thapetvā⁶¹ hatthe⁶² chindi. Atha
 nam⁶³ „pāde⁶⁴ chindā”⁶⁵ ti āha. Pāde⁶⁶ chindi. Hatthapādakoṭṭhi⁶⁷
 ghaṭṭacchiddehi⁶⁸ lakkhāraso⁶⁹ viya⁷⁰ lohitaṃ⁷¹ paggharati. Puna⁷²
 rājā „kim⁷³vādi sīti”⁷⁴ pucchi. „Khantivādi⁷⁵ mahārāja”, tvam⁷⁶
 pana mayham⁷⁷ hatthapādakoṭṭhasa⁷⁸ khanti⁷⁹ attitvā⁸⁰ maññasi⁸¹, n⁸²
 attā⁸³ esā⁸⁴ ettha, mayham⁸⁵ hi⁸⁶ khanti⁸⁷ gambhīra⁸⁸ tṭhāne⁸⁹ patiṭṭhitā⁹⁰
 ti. So „kammaṇāsam⁹¹ asse⁹² chindā”⁹³ ti āha. Itaro⁹⁴ kamma-
 ṇāsam⁹⁵ chindi. Sakalasaariraṃ⁹⁶ lohita⁹⁷karā⁹⁸ abosi. Puna⁹⁹ nam¹⁰⁰
 „kim¹⁰¹vādi nāma¹⁰² tvam¹⁰³”¹⁰⁴ ti pucchi. „Mahārāja¹⁰⁵ khantivādi¹⁰⁶ nāma,
 mā¹⁰⁷ kho¹⁰⁸ pana¹⁰⁹ tvam¹¹⁰ kammaṇāsakoṭṭhasa¹¹¹ patiṭṭhitāssa¹¹² khantī¹¹³
 maññasi, mama¹¹⁴ khanti¹¹⁵ gambhīra¹¹⁶ hadayabbhantare¹¹⁷ patiṭṭhitā¹¹⁸
 ti. Rājā „kūtajatiṭṭha, tava¹¹⁹ khanti¹²⁰”¹²¹ tvam¹²² eva¹²³ ukkhipitvā¹²⁴ ni-
 siddā”¹²⁵ ti Bodhisattasam¹²⁶ hadaye¹²⁷ pādena¹²⁸ paharitvā¹²⁹ pakkāmi.
 Tasmim¹³⁰ gate¹³¹ senāpati¹³² Bodhisattassa¹³³ sarirato¹³⁴ lohitaṃ¹³⁵ paṇ-

¹ C¹ -ghātam. ² B² -ni āvā ti. ³ B³ āka. ⁴ B⁴ add ca. ⁵ B⁵ -asam
 and ood⁶ asa. ⁶ C⁶ -am. ⁷ B⁷ bhijji. ⁸ C⁸ -mahārājā, B⁸ -maññasi. ⁹ B⁹
 -nami, B¹⁰ -amhi. ¹⁰ B¹⁰ omis papa. ¹¹ C¹¹ -yya, B¹¹ -yyam. ¹² B¹²
 -āhi. ¹³ B¹³ -bhandikāya, B¹⁴ -bhāṇikāya. ¹⁴ B¹⁴ add pi. ¹⁵ B¹⁵ -asaddap.
¹⁶ B¹⁶ add pi. ¹⁷ B¹⁷ add meva. ¹⁸ B¹⁸ -je ti. ¹⁹ C¹⁹ -jā ti maññasi.
²⁰ B²⁰ omis hi. ²¹ B²¹ lohitaṃ paggharati. ²² C²² -ti. B²² -niṭṭhakotiṭṭha.
²³ B²³ patiṭṭhitassa. B²⁴ patiṭṭhitā cora. to -assa. ²⁵ C²⁵ B²⁵ -ti. ²⁶ B²⁶ -sammā-

chitvā¹ haṭṭhapāḍakappaṇṇāsakotiyo sātakakappe katvā² Bodhi-
sattadū saṅkama³ nisīdāpetvā vanditvā ekamantaṃ nisīditvā⁴
„sace bhaṇte tumhe kuṇḍhitukāṇā tumhesu katāparāddhassa⁵
raṇṇo va kuṇḍheyyeṭṭha mā aḍḍhesau“ ti yācanto paṭhamam
5 gātham āha:

1. Ye te haṭṭhe ca pāde ca kammaṇṇasā ca chedayi
tassa kuṇḍha mahāvira, mā raṭṭham vinasā⁶ idan ti. 49.

Tattha mahāvira⁷ ti mahāsiṅga, mā raṭṭham vinasā⁸ idan ti idan
viraparāddham Kaccirāṭṭham⁹ mā vinasasī¹⁰.

10 Tam sutvā Bodhisatto duiyaṃ gātham āha:

2. Ye me haṭṭhe ca pāde ca kammaṇṇasā ca chedayi
ciraṃ jīvatu so rājā, na hi kuṇḍhanti mādisā ti. 50.

Tattha mādisā¹¹ ti mama sādika khaṇḍhalena samannāgataṃ paṇḍitaṃ yadā
mama akkheṇ paribhāsi¹² pakasā chindī bhāṇam¹³ na¹⁴ kuṇḍhanti.

15 Raṇṇo uyyānā nikkhamantassa Bodhisattassa cakkhapatham
vijahannakāle yeva ayaṃ cattāhasāhasāṇḍhikāni¹⁵ dve yojana-
satasahasāni¹⁶ bahalā¹⁷ mahāpaṭṭhavi bālīthaddhasātako¹⁸
viya phalitā¹⁹, avācito jālā nikkhamitvā rājānaṃ kuladattikeṇ
raṭṭakambalena²⁰ pārupanti²¹ viya gauri. So uyyānadvāre
20 yeva paṭṭhaviṃ pavasiṭvā²² Avicimāhānraye paṭiṭṭhahi. Bodhi-
satto²³ tam divasaṃ eva²⁴ kālam akāsi. Rājapariṇā²⁵ ca nā-
garā ca gandhamāladhūpabhatthā āgacchvā Bodhisattassa sarira-
kiccagā karimā²⁶. Keci paṇāhu: Bodhisatto paṇa²⁷ Himavan-
tam eva gato ti, tam abhūtaṃ.

¹ Cā paṇḍit- corr. to paṇḍi-, Bā paṇḍi-. ² Bā thapetvā. ³ Cā Bā sam-
corr. to saṅg-, Bā satikam. ⁴ Bā paridhassa, Bā katapa- corr. to pa-. ⁵ Bā
chakka, Bā chakka corr. to chakka. ⁶ Bā kassara-. ⁷ Bā vinasasī, Bā vira-
sasasī. ⁸ Bā -bhāsi, Bā -bhāsi corr. to -bhāsi. ⁹ Cā chindim. ¹⁰ Bā tam na.
¹¹ Bā cattamakūṇḍhikāni. ¹² Bā dve. ¹³ Cā bahalā, Cā bālāni. ¹⁴ Cā khalā-,
Bā khalāśāḍḍako, Bā khalāśāḍḍasātako corr. to khalāśāḍḍa-. ¹⁵ Cā phālā-,
Cā phā- corr. to phā-. ¹⁶ Cā raṭṭakambala-. ¹⁷ Cā -ti, Bā pārupantiṭṭhi; Bā
pārupanti corr. to -ti. ¹⁸ Bā sādā va. ¹⁹ Bā sādā pa. ²⁰ Bā -am tattheva.
²¹ Bā rājapariṇā, Bā rājapariṇā. ²² Bā akhaya-. ²³ Bā paṇa.

1. Aha aññamaddhāne samāṇe khaṇṭhūpano,
tam khaṇṭhū pīya hitam Kāśirajā ochedayi. 51.

1. Tassa kammasa pharusassa ripāko kapiḥ aha
yam Kāśirajā vedesi nirayamhi sammappito ti. 52.

imā¹ dve² abhisaṃbuddhagāthā.

Tassa aññamaddhāne ti aññe addhāne, khaṇṭhūpano ti aññissā-
nakkhaṇṭhūpano³, ochedayi⁴ mārjeyi, sāraṇe paṇa therā Buddhassa
paṇa haṭṭhapā⁵ gacchti ti vedeti, tam pi abhisaṃ evā, sammappito ti
paṭṭhito.

Saṭṭhā mumm⁶ dosuṇṇa⁷ āharitvā⁸ saccāni pakāsetvā jātakani sumo- 10
dhāne: (Succapariyosāne kodhuno bhikkho anāgāmaphale paṭṭhāhi-
bala⁹ sotāpattiphalādiṇi pāpāniṇa) „Tadā Kalāba Kāśirajā¹⁰ Deva-
datto ahoṇi, saccāpat¹¹ Sāriputto, khaṇṭivādātāpaṇo¹² aham evā¹³ ti.
Khaṇṭivādijātakuṃ¹⁴.”

4. Lohakumbhijātaka.

43

Ujjiritaṇ ti. Idam Saṭṭhā Jetavane vīharanto Kosala-
rājānam ārabhā, kathesi. Tadā kira Kosalarājā ruttibhāge entu-
naṃ nerayikaṇṭṭhānaṃ¹⁵ suddhaṃ supi, eko dukkhaṃ eva bhavī, eko
sukhaṃ, eko dukkhaṃ, eko sukhaṃ¹⁶. Te kira aññābhāve Sāvatthi-
yam¹⁷ ūve parulārikā¹⁸ rājaputā¹⁹ āsavaṃ. Te parasaṃ rakkhitaḥgopito 20
mātugāṇe aparajjhitvā²⁰ cātakaṇṇi²¹ kīlanti²² balam²³ pāpakammaṃ
kavā²⁴ marapaṇakkheṇa²⁵ chinnā²⁶ Sāvatthi-sāmaṇe²⁷ catūso²⁸ lohakumbhīso
aibhattā²⁹ saṭṭhivassasāhaesam³⁰ uttha³¹ pacitvā³² uggaṭṭā³³ lohakumbha-
nukhavaṇṇi³⁴ divā³⁵ „kadā³⁶ na kko imamhā dukkhā muccissāmā³⁷“
ti entaro pi mahantaṃ saddhaṃ am paṭipāṭiyā³⁸ viraṇṇaṃ. Rājā 33
tesuṃ suddhaṃ sutvā³⁹ marupathayatajjito⁴⁰ nānnaṃko⁴¹ va arupaṃ uttha-
peti⁴². Arupuggamaṇṇe-lāya⁴³ brāhmaṇā⁴⁴ āguntvā⁴⁵ rājānam⁴⁶ sukhasayi-
tām⁴⁷ pacchīnaṃ. Rājā „kuto⁴⁸ na ācariyā⁴⁹ sukhasaynam⁵⁰“, ajjāham

¹ C⁴ ime. ² B² adde sāṭṭhā. ³ B² -khaṇṭhū sampāno, B² -khaṇṭissāraṇako.

⁴ B² -okaravāsa. ⁵ B² -dhamaṇḍa. ⁶ B² adde bala. ⁷ B² Kāśirajā.

⁸ B² -di, and add paṇa. ⁹ B² add utthāyā. ¹⁰ C⁴ -kā. C⁴ -kumbhasthānaṃ.

¹¹ B² -anti. ¹² B² khaṇṭ. ¹³ B² bala. ¹⁴ B² -ti. ¹⁵ C⁴ B² -ṇa. ¹⁶

C⁴ saṭṭhā. C⁴ saṭṭhā. C⁴ -ti. ¹⁷ C⁴ -ti. ¹⁸ C⁴ -ti. ¹⁹ C⁴ -ti. ²⁰ C⁴ -ti. ²¹ C⁴ -ti. ²² C⁴ -ti.

²³ C⁴ -ti. ²⁴ C⁴ -ti. ²⁵ C⁴ -ti. ²⁶ C⁴ -ti. ²⁷ C⁴ -ti. ²⁸ C⁴ -ti. ²⁹ C⁴ -ti. ³⁰ C⁴ -ti.

³¹ C⁴ -ti. ³² C⁴ -ti. ³³ C⁴ -ti. ³⁴ C⁴ -ti. ³⁵ C⁴ -ti. ³⁶ C⁴ -ti. ³⁷ C⁴ -ti. ³⁸ C⁴ -ti.

³⁹ C⁴ -ti. ⁴⁰ C⁴ -ti. ⁴¹ C⁴ -ti. ⁴² C⁴ -ti. ⁴³ C⁴ -ti. ⁴⁴ C⁴ -ti. ⁴⁵ C⁴ -ti. ⁴⁶ C⁴ -ti.

⁴⁷ C⁴ -ti. ⁴⁸ C⁴ -ti. ⁴⁹ C⁴ -ti. ⁵⁰ C⁴ -ti. ⁵¹ C⁴ -ti. ⁵² C⁴ -ti. ⁵³ C⁴ -ti.

hayaññam yañjitvā sotthim karissāmā¹ 'ti vatvā yaññāraṇakakammam²
karonti. tesam saddhānaṃ sutattā mayham kim bhavissatīti³. „Na
kiñci mahārāja, aṇṇayikamattā dukkhamaṇṇabhavanā⁴ evaṃ viravimū⁵
'ti⁶, na ime saddhā⁷ idāni tayā va⁸ sutā⁹, porāṇakarājūhi¹⁰ pi sutā¹¹
yeva, te pi brāhmaṇe pucchitvā paṇḍitāyaññam¹² kattukāmā hutvā¹³
paṇḍitānaṃ kuthamā sutvā na karimā, paṇḍitā tesam saddhānaṃ an-
tarāṇaṃ kuthetvā mahājānaṃ visajjāpetvā sotthim ukāme¹⁴ 'ti vatvā
tena yācito aññam āhosi:

Aññe Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam kārente
Bodhisatto aññatarasmiṃ Kāsigāme¹ brāhmaṇakule nib- 10
battitvā vayappatto² kāme pahāya isipabbajjam pabbajitvā
jhānābhīññam³ uppādetvā jhānakīlaṃ kilanto Himavante ra-
maṇiye vanasande vasati. Tada Bārāṇasīrājā catunnaraṃ nera-
yikānaṃ ime cattāro saddhe sutvā bhittatasito iminā va niyā-
mena brāhmaṇehi „tiṇṇam antarāyāsam aññataro bhavissatīti, 15
sabbacatukkayaññena naṃ⁴ vūpasameṣṣāmā⁵ 'ti vutte sam-
paṭiechi. Purohito brāhmaṇehi saddhim yaññāraṇaṃ pacen-
patthāpesi, mahājāno thūḍḍapanito āhosi: Tada Bodhisatto
mottābhāvanam purecārikam katvā dībbena cakkhumaṃ lokam
olokento imam kārapam diṣvā „ajja mayā gantum vaṭṭati, 20
mahājānaṃ sotthim⁶ bhavissatīti⁷ iddhībalena vehāsam up-
patitvā Bārāṇasīrājāṇo ayyāne otaritvā maṇḍalasilāpatte kaṇ-
ḍanarūpakam⁸ viyaṃ siḍḍi. Tada purohitassa jetthantevāsiko
ācariyaṃ upasamkamutvā „haṇu ācariya amhākaṃ vedes⁹
paraṃ¹⁰ udretvā sotthikaraṇam¹¹ nāma n' atthitī¹² āha. Puro- 25
hito „tyaṃ rājadhanaṃ va¹³ nayasī¹⁴, mayam bahum¹⁵ mac-
chara¹⁶ khādisāma¹⁷, tanhi¹⁸ bhohi¹⁹ tam paṭibāhi. So

¹ B¹ -eṣe kammam. ² B¹ add vatvā. ³ B¹ imesam saddhānaṃ, B² ime saddhā
corr. to -saddhānaṃ. ⁴ B¹ eva corr. to va. ⁵ C¹ sapa, B¹ sutatīte, B² sapa
corr. to sutatīte. ⁶ C¹ B¹ -jūti, C² -jūti corr. to -jūti. ⁷ C¹ sapa. ⁸ B¹
-ghāsa. B² -ghāsa- corr. to -ghāsa-. ⁹ B¹ kīrikāgā. ¹⁰ B¹ add kāmam
adhinavari diṣvā. ¹¹ B¹ addhānaṃ ca samāpatitīye ca. ¹² B¹ tam. ¹³ C¹ sut-
tāna, B¹ sotthi. ¹⁴ B¹ -vūpaso, B² -vūpaso. ¹⁵ B¹ bade-, B² davean. ¹⁶ B¹
pāpam. ¹⁷ C¹ -nān, B¹ -kārāṇ. ¹⁸ B¹ amhā va, B² ca crossed over. ¹⁹ B¹
rakhaṇa. ²⁰ C¹ B¹ -u. ²¹ B¹ macchamānaṃ. ²² B¹ add dhanam sabbha-
sima. ²³ B¹ -j. ²⁴ B¹ bhohi, C¹ bōh.

- „cālam ettha sahāyo bhavissāmīti“¹ nikkhamitvā rājuyyānam
 gantvā Bodhisattam diṇvā vanditvā katapaṭisaṁthāro ekaman-
 tam nisīdi. Bodhisatto „kiṁ mānava rājā dhammena rajjasm
 kāreṇīti“² pucchī. „Bhante, rājā dhammena rajjasm kāreṇī“,
 5 rattihāge pana cattāro saddo evā brāhmaṇo pucchī. brāh-
 maṇā „sabbacatuṅkayāññeṇ yajitvā sotthim karissāmā“³ ‘ti
 vadimsu. rājā pasughātakamman“⁴ katvā attano sotthim
 kātukāmo, mahājano thūḍḍapanīto, kin eva kho bhante tum-
 hādisānam sīlavatāṇaṁ tesam saddānam nipphattim vatvā⁵
 10 mahājanaṁ maranamukhā mocetum na⁶ vaṭṭatīti⁷. „Mānava,
 rājā amhe na jānāti, mayam pi tam na jānāma, imesaṁ⁸
 pana saddānam nipphattim jānāma, aces rājā amhe upasam-
 kamitvā puccheyya rājānam nikkamkham katvā kathessāmā“⁹
 ‘ti. „Tena hi bhante muhuttam idh’ eva botha, ahaṁ rājānam
 15 ānessāmīti“¹⁰. „Sādu mānava“¹¹ ‘ti. So gantvā raṭṭho tam
 attham ārocetvā rājānam āvesi. Rājā Bodhisattam vanditvā
 ekamantam nisīdo pucchī: „saccaṁ kiṁ tumhe mayā sutta-
 saddānam nipphattim jānatha“¹² ‘ti. „Āma mahārājā“¹³ ‘ti.
 „Kathetha bhante“¹⁴ ti. „Mahārāja, ete parimabbave paresaṁ
 20 rakkhatagopitesu“¹⁵ cārīttam āpaṇṇitvā Bārāṇasi-sāmaṇte catheṇ¹⁶
 lohakumbhīṇa nibhattā kathine“¹⁷ khīralohodake“¹⁸ pheneḍḍe-
 hakaṁ paṇamānā“¹⁹ tiṁsavasa-sasahassāni“²⁰ adho gantvā kum-
 bhīṇaṁ āhacca uddham ārobantā tiṁsavasa-sasahassāna²¹ vā²²
 25 kāḷaṁ kumbhīṇakham diṇvā baḥi oloketvā cattāro janā cataseso
 gāthā paripunnāṁ katvā vattakāmāpi tattha kātum na“²³ sak-
 kanti ekekam eva akkharuṁ katvā“²⁴ puma lohakumbhīṇa“²⁵

¹ It - pāṇi. ² It - reṇi. ³ It - ghitā-. ⁴ It - diṇvā. ⁵ It - omīti ka. ⁶ It -
 tavaṇa. ⁷ It - kathēyyāma. ⁸ It - jāna-. ⁹ It - ja jānāmi. ¹⁰ It - aḥi parā-
 dāraṇa. ¹¹ It - It - eṇa-. ¹² It - pakkūḍḍita. It - cattāro janāpekkūḍḍita. ¹³ It
 khīralohodakeṇa. It - khīralohodakeṇa. ¹⁴ It - paṇa-. It - paca-. ¹⁵ It -
 phīṇa-sa-sahassāni. It - It - paṇa-sahassāni. ¹⁶ It - catheṇa-. It - It - paṇa-
 eṇa. It - paṇa-sa-sa-. ¹⁷ It - a. ¹⁸ It - eṇa-. ¹⁹ It - bhi.

yeva nimuggā tesu dukkāraṃ vatvā nimuggasatto¹ evaṃ vattu-
kāmo ahoṣi:

1. Duḍḍivitaṃ ajjivimha² ye sante³ na dadāmbhase⁴,

vijjāmānesu bhogesu dīpaṃ nākamha⁵ attano ti⁶, 53.

na paṇa saṅkhiṭti⁷ vatvā Bodhisatto attano hāneṇa tam gā- 3
thaṃ paripunnāṃ katvā kathesi. Sesāṇa pi⁸ es⁹ eva nayo,
tesu sakāraṃ vatvā¹⁰ vattokāmasa ayaṃ gāthā:

2. Saṅghivassasabhasāni paripunnāni sabbaso,

niraya paccamānānaṃ kadā anto bhavissatīti. 54.

Nakāraṃ vatvā¹¹ vattokāmasa ayaṃ gāthā:

10

3. N¹² attāhi anto kuto anto na anto patidissati,

tadā hi pakataṃ pāpaṃ mama tuyaṃ ca mārisā¹³ ti. 55.

Sakāraṃ vatvā¹⁴ vattokāmasa ayaṃ gāthā:

4. So hi¹⁵ nūna ito gantvā yonibhādaṃ mānasaṃ

vadaṇṇaṃ vīlasampannaṃ kāhāmi kusalāṃ bahun ti. 56. 15

Tathā duḍḍivitaṃ n. 53. ducetiṭṭāni varenaṃ duḍḍivitaṃ lima-
keṇ jīvitāṃ jīvaṇṇi nāma so pi tad eva sandāhāya duḍḍivitaṃ ajjivimhā¹
'ti ye sante² na dadāmbhase³ ti ye mayā deyyadhamme ca paṭimāhe
ca vijjāmāne⁴ yeva na dadāna⁵ dīpaṃ nākamhā⁶ ti attano paṭṭhaṃ na
katimhā⁷, sabbaso ti sabbhākeṇa, paripunnāni⁸ anānāni sandāhāni,
paccamānānaṃ ti sambhavaṃ kusalānaṃ niraya paccamānānaṃ, natthi anto
ti sambhavaṃ sakkāle nāma mokkhaṃ bhavissatīti vena kālapericchado n⁹ attāhi,
kuto anto ti kene kāraṇena anto poṇḍāyissati, na anto ti antaṃ dāṭṭhu-
kāmasaṃ pi na dukkhassa anto¹⁰ na patidissati¹¹, tadā hi pakataṃ ti sa-
māhāṇaṃ kare māraṇaṃ mama¹² tuyaṃ ca pakataṃ pāpaṃ pakāṭṭhaṃ kareṃ vīlasam- 93
maṇaṃ, tadā hi pakataṃ ti pi pācho, tena kāraṇena¹³ kareṃ yeva¹⁴

¹ C¹ -agg- corr. to -pp-, B¹ -agg- ² C¹ ajjivimha, B¹ -tamaḍḍivimhā, B⁴ -tama-
vaḍḍivimhā.

³ C¹ ye sante corr. to -te, B¹ yaṇṇa, B⁴ yaṇṇa na. ⁴ B¹ vij-
jāma, P⁴ dadāmbhase. ⁵ C¹ dīpaṃ nākamha corr. to kamha, C⁴ dīpaṃ nā-
kamha, B¹ dīpaṃ na kamha, B⁴ dīpaṃ nākamhā corr. to -kam.

⁶ B¹ add
tam gāthāṃ paripunnāṃ kāmā. ⁷ B¹ naṅkhiṭti, B⁴ naṅkhiṭti corr. to nā-
.

⁸ C¹ saṅghaṇṇa corr. to saṅghā. ⁹ B¹ amā veyā. ¹⁰ B¹ kam. ¹¹ C¹ ajjivimhā
corr. to ajjivimhā, B¹ ajjivimhā.

¹² C¹ sante corr. to sante, B¹ sante corr. to
santā. ¹³ B¹ dadāmbhase, P⁴ dadāmbhase. ¹⁴ B¹ sambhā. ¹⁵ B¹ dadāmbhā.

¹⁶ B¹ na kumbhāṇṇaṇa, B⁴ na kumbhāṇṇaṇa corr. to nā-. ¹⁷ B¹ -hā. ¹⁸
B¹ add pl. ¹⁹ B¹ attā, B⁴ pati corr. to pati. ²⁰ B¹ mamaṇṇa. ²¹ C¹ add
anto, ²² B¹ yeva.

assa anto va¹ dattum na sakkā ti² attho, māceti³ ti mayā sadiha⁴, piya-
lapanam etam ssevam⁵, nūnā⁶ ti ekamaattho nipaso, so aham ito gantvā yonim
mānasaṃ taddha vadāmi⁷ aṭṭasampanno hūva⁸ ekasano⁹ eva bahuno kusalam
karissamhi¹⁰, ayaṃ ettha attho.

3 Iti Bodhisatto ekamekaṃ¹ gātham vatvā „mahārāja, so
nerayikasatto imam gātham paripuṇaṃ katvā vattukāmo
attano pāpassa mahantatāya tathā kātuṃ² nāvakkhi, iti so
attano kammavipākaṃ anubhāvanto viravi³, tumhākaṃ etassa
saddassa savaṇapaccayā antarāyo nāma n⁴ atthi, tumhe mā
10 bhāyathā⁵ „ti rājānaṃ saṃbāpesi. Rājā mahājanaṃ viśaṃjī-
petvā suvaṇṇabherimā cārāpetvā yaṇṇāvātaṃ viddhamāpesi.
Bodhisatto mahājanaassa sotthim katvā katipāhaṃ vaatvā tatth⁶
eva gantvā aparihīnājjhāno Brahmaloke oppajji.

Satthā imam desanāṃ¹ āharāvā² jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
15 purahitamaṇavo³ Sāriputto ahoṃ, tāpaso⁴ aham evā⁵ ti. Loka-
kumbhijātakaṃ⁶.

5. Maṃsajātaka.

Pkarsuā vata te vācā ti. Idam Satthā Jetavane vha-
ranto Sāriputtattherena pīṭavimuccanūṇa¹ diṃṇarūpasindapātana²
20 ārabhha kathesi. Tadā kira Jetavane ekacce bhikkhū anekavimuccanūṇa³
pīṭime, teṇaṃ rūpasindapātana⁴ attho hoti, glānupatthakā „rasabhataṃ
āharissamā⁵ ti Sāvutthiyam⁶ patixivā oḍaṃkagharaṃvithiyam⁷ piṇḍāya
caṭivāpi⁸ rasabhataṃ alaṭṭhitvā nirattimen. Thero divātaraṃ piṇḍāya
pavisaṃāno te bhikkhū dīrā „kiṃ āvuso utipage⁹ va nirattithā¹⁰ ti
25 pucch. Te tam uttham āroccam. Thero „tena hi etā¹¹ ti te ge-

¹ Bā ante es, Cā omi ante va. ² B sakkoti, Bā sakkoti; corr. to sakkoti.

³ Bā -at. ⁴ Bā moli etam. ⁵ Bā soham nuna, Bā nūnā corr. to soham nuna.

⁶ Bā -mitt. ⁷ Bā -ka. ⁸ Bā katham. ⁹ Bā ssevat, Bā vīcaranti. ¹⁰ Bā
yitthā. ¹¹ Bā dhamma-.

¹² Bā add saccāni pakāsetā. ¹³ Bā purahita-
jāntevāṭṭakamāgare. ¹⁴ Bā add pana. ¹⁵ Bā add samuttham. ¹⁶ Bā ptesu-.

¹⁷ Bā dīṇam-. ¹⁸ Bā rasapīṭa-; Bā pīṭa- corr. to anaharī-. ¹⁹ Bā -pi-
jana. ²⁰ Bā -hi. ²¹ Cā -kaṃ-, Cā -kaṃbhara- corr. to -kaṭhara-, Bā otanī-
kaphara-.

²² Bā -vā va, Bā nūnā pl. ²³ Bā atvīyapage, Bā antipage corr. to
atvīyapage.

hetvā tam eta vithiṃ agamāsi¹. Pūretvā rasabhattam² adaken. Gilānu-
 pajjhakā vihāram³ āharitvā gilānānam adakāsu. te paribhuṅgūsu.
 Ath' ekadivasam dhummāsādhāyū⁴ katham samutthāpesum: „āram-
 thero kira' pitavirecanānam upatthāke rasabhattam alabbhivā nīk-
 khamante gahetvā odanūkaghuravithiyū⁵ caritvā bahū⁶ rasapip-
 pām⁷ paveseti⁸. Sattihā āgantvā „kāya na 'ttha bhikkhave etarahi
 kathāya sannāsamā⁹“ ti pucchitvā „māya nāmā¹⁰“ ti vutte „na bhik-
 khave idāni¹¹“ Sāriputto va' mānasaṃ labhi¹², pubbe pi mudavārā¹³
 piyavacanena cattum chekā paṇḍitā lahiṃsu¹⁴“ ti ratvā atiteṃ āharī:

Ante Bārāṇasiyam Brahmaḍatte rajjam kārente Bo-
 ddhisatto setthiputto ahoṣi. Ath' ekadivasam eko miga-
 luddako bahū¹⁵ mānasaṃ labhivā yānakam pūretvā „vikkīnis-
 sāmiti¹⁶“ nagaram āgacchati. Tada Bārāṇasi-vāsikā cattāro
 setthiputtā nagarā nikkhamitvā ekasmū¹⁷ maggasādhāgaṭṭhāne¹⁸
 kiñci¹⁹ diṭṭhantaṃ samullapantā²⁰ nistāsiṃsu. Tesu eko set-
 thiputto taṃ mahāsakyaṇakam²¹ diṣvā „etaṃ luddakam mah-
 sakhandaṃ āharāpessāmiti²²“ pucchi. „Gaccha āharāpehiti²³“
 So upasamīkamitvā „are²⁴“ luddaka, dehi me mahāsakhaṇḍan²⁵
 ti āha. Luddako „param kiñci yācantaṃ nāma piyavacanena
 bhavitabbhaṃ, tayā kathitavācāya anucchavīkadi²⁶ mahāsakhaṇ-
 ḍam labhiṃsasīti²⁷“ vatvā paṭhamam gātham āha:

1. Pharusā vata te vācā samma²⁸ yācanto e' asī²⁹.

kilomassa³⁰ sodasi vācā, kilomam samma dādāmi te ti. 57.

Taṃsa kilomassa³¹ sodasi pharusāte³² Kilomaka³³ atikāsi, kilomam
 samma dādāmi te ti haṃsa gaccha idam te vācāya sodasiṃ kilomam dādāmi³⁴
 nissāsa³⁵ vācākaṃ³⁶ kilomam anucchavīkadi³⁷ nikkhipiṃsā³⁸ siddhi:

Atha nam aparo setthiputto „kin ti vatvā yācā³⁹“ puc-
 chi. „Are⁴⁰ ti vatvā⁴¹“ ti. So „aham pi nam yācāsamiti⁴²“ vatvā

¹ B¹ add te. ² B² rasabhattam. ³ B³ add bhikkhā. ⁴ B⁴ gilānā. B⁵ gilāna.
⁵ B⁶ -tu. ⁶ B⁷ add vihāram āharitvā. ⁷ B⁸ -veta. ⁸ B⁹ vata. B¹⁰ caritvā.
⁹ B¹¹ -veta. B¹² ti corr. to -ttha. ¹³ B¹⁴ -vaya. ¹⁵ B¹⁶ maggasamipathina. ¹⁷ C¹⁷
 kiñci kiñci. ¹⁸ B¹⁹ ullapantā. ¹⁹ C²⁰ has added pure. ²⁰ B²¹ puro. ²¹ B²² -ka.
²² C²³ B²⁴ -ti. ²³ C²⁵ yam made in the place of samma. ²⁴ B²⁶ auit e. ²⁵
 B²⁷ -ma. ²⁶ B²⁸ pharusavācāya. ²⁷ C²⁹ B³⁰ nī. ²⁸ B³¹ nissāsaṃvāhitam. B³²
 nissāsaṃ. ²⁹ B³³ kilomakakhe. ³⁰ B³⁴ yacanti. ³¹ B³⁵ adda yāci.

gantvā „jetthakabbhātika¹ mama sakhaṇḍam me dehāti“ āha. Itaro
„tava vacanassa anucchavikam labhissasīti“² dutiyam gātham āha:

2. Aḍḍam etaṃ maṇḍasānam bhātā loke pavuccati,
aḍḍassa³ sadiṣṭi⁴ vacā, aḍḍam samma dadāmi te ti. 58.

5 Tass' attho: Imasanto loke maṇḍasānam angavutthitā atthāno etaṃ padidam bhātā bhaghiṭṭi. Tasmā tav' eva aḍḍasādiṣṭi vacā ti etassa anucchavikam aḍḍam eva dadāmi te ti.

Evaṃ ca puna vatvā aḍḍamamamsam ukkhipitvā adāsi. Tam⁵
pi apuro seṭṭhiputto „kin ti⁶ vatvā yāciti“⁷ puechi. „Bhātikā
10 ti vatvā“⁸ ti. So „aham pi nam yācissāmīti“⁹ gantvā¹⁰ „tāta
mama sakhaṇḍam me dehāti“ āha. Luddako „tava vacanānurūpaṃ
labhissasīti“¹¹ vatvā tatiyam gātham āha:

4. Tātā 'ti putto vadamāno kampeti hadayam pītu,

hadayassa sadiṣṭi vacā, hadayam samma dadāmi te ti. 59.

15 Tān ca¹² puna vatvā hadayamamamsena saddhīṃ maṭṭhuramamsam
ukkhipitvā adāsi. Tam¹³ catorttho seṭṭhiputto „kin ti
vatvā“¹⁴ yāciti¹⁵ puechi¹⁶. „Tātā 'ti vatvā“¹⁷ ti. So „aham pi
yācissāmīti“¹⁸ gantvā¹⁹ „sahāya mama sakhaṇḍam me dehāti“ āha.
Luddo „tava vacanānurūpaṃ labhissasīti“²⁰ catuttham²¹ gā-
20 tham āha:

4. Yassa gāme sakka n' atthi yathāraṇḍam tath' eva tam,

sabbassa sadiṣṭi vacā, sabbam samma dadāmi te ti. 60.

25 Tass' attho: Yassa puttesso gāme sakkaḍḍakkham sakka āyāmat²² sakka
yāsamikkham sakka²³ n' atthi tassa tam ittham yathā²⁴ amamsam arañham²⁵
tath' eva tath' eva²⁶ hut²⁷ ti²⁸ āyāmat²⁹ tava vora sabbassa sadiṣṭi³⁰ sabbam
amamsam vibhāveṇa sadiṣṭi, tasmā sabbam eva itam³¹ manā samakkham mam-
sāpīṇham³² dadāmi te ti.

Evaṃ ca puna vatvā „chi samma sabbam ev' itam“³³ mān-
sayānakam tava geham harissāmīti³⁴ āha. Seṭṭhiputto tena

¹ B¹ jetthabhi- ² C¹ -im, B¹ labham ³ B¹ anga. ⁴ B¹ add te. ⁵ B¹ evam. ⁶ C¹ kinet. ⁷ B¹ yāceti. ⁸ B¹ adda yac. ⁹ B¹ vatvā. ¹⁰ B¹ laccha-
mī. ¹¹ B¹ evam. ¹² C¹ nam. ¹³ C¹ va vado. ¹⁴ B¹ yāceti. ¹⁵ B¹ adda
ev. ¹⁶ B¹ adda yac. ¹⁷ B¹ vatvā ap. ¹⁸ B¹ ay. ¹⁹ C¹ apakkh. B¹ sabb-
kakkham, B¹ sahāya. ²⁰ B¹ amī yathā. ²¹ B¹ arañham. ²² B¹ amī rathā-
vātam. ²³ C¹ hot ti in the place of hut ti. ²⁴ C¹ omīti āyāmat. ²⁵ B¹ add -am.
²⁶ B¹ imam. ²⁷ B¹ mamam, B¹ mamayamam. ²⁸ B¹ eva imam. ²⁹ B¹ ap-

yānakam pajāpento¹ attano gharam gaotvā² mahisam otāre-
tvā³ luddakassa saḅhārasammānam⁴ katvā puttadāram pi⁵ 'ssa
pakkosaṇṇetvā luddakakammato⁶ npanetvā attano kutumbamaj-
jhe vastipento⁷ tena saddhim abhejjasahāyo hūtvā yāvajjivam
samaggavasam vasi⁸.

5

Sattā imam desanam⁹ āharitvā jātakam samodhanesi: „Tadā
luddako Sāriputto ahesi, saḅhamunsaḅbhiṇṇaputto¹⁰ nham evā¹¹ 'ti.
Mamsajātakam¹².

6. Sasajātaka.

Satta me rohitā macchā¹³ ti. Idam Sattā Jetarane vi- 10
haranto saḅhaparikkāharadānam ārabhha kathihi. Sāvatthiyam
kir¹⁴ eko kutumbiko Buddha-pamukhasa saṅghassa¹⁵ saḅhaparikkhā-
radānam aṇṇetvā¹⁶ gharadvāro naḅḅapam karetvā Buddha-pamukham
bhikkhusaṅgham nimantetvā¹⁷ aṇṇitamaṇḍala¹⁸ paṇṇattavarasameva¹⁹ ni-
dāpetvā saṅggarasapaṇṇitadānam²⁰ dātvā „pama evātanāya pama evāta- 15
nāya²¹“ ti saḅbham nimantetvā suttame divase Buddha-pamukhānam
paṇṇanam bhikkhusaṅgham saḅhaparikkhāre adāsi. Sattā bhatti-
kiccāvasāne sammodhanam karonto „aparikkā, tayā piṭṭhamassa-
kam kāmam vaṇṇatīti, idam hi dānam nāma porāṇakapaṇḍitānam vassā,
porāṇakapaṇḍitā hi samputtiyāṇekānam jīvitam pariccajivā attano 20
mahisam pi adāsi²²“ ti vatevā tena yāmo attitam āhosi.

Attā Sārāṇasiyam Brahmadatte rajjam karente
Bodhiṇatto sasa yoniyam nibbattitvā araṇṇe vasaṇti. Tassa²³
pama araṇṇassa ekato pabbatapādo²⁴ ekato²⁵ uddi²⁶ ekato²⁷
paccantagāmakā²⁸. Apare pi²⁹ 'ssa tayo sahāya ahesum: makkaḷo³⁰ 25
sigālo³¹ uddo³² ti. Te cattāro pi³³ paṇḍitā ekato vasaṇtā attano

¹ Hā pāpento, Bā pāpento. ² Hā amha gacchi. ³ Hā antāpe. ⁴ Hā sa-
mānāpakkāram. ⁵ Hā luddakammato. ⁶ Hā -pettiti. ⁷ Hā vastipento. ⁸ Hā
dhammoda. ⁹ O -sādhava, Hā add paṇa. ¹⁰ Hā saḅhamunsaḅbhiṇṇa, and add
pācamaṇi. ¹¹ Cf. Five Jātas, p. 51. ¹² Hā kira. ¹³ Hā bhikkhusa. ¹⁴
Hā dāsi. ¹⁵ O paṇḍitā, Bā paṇḍitāraḅbhiṇṇa, Bā paṇḍitāraḅbhiṇṇa-
sana. ¹⁶ Hā -saḅhānam. ¹⁷ Hā add. ¹⁸ Cā -ta. ¹⁹ Cā eka. ²⁰ Hā gāḷi.
ekato uddi. ²¹ Hā add ahesi. ²² Hā add vā. ²³ Hā add vā.

- attano gocaraṭṭhāne gocaraṃ gahetvā sāyucchasaṃaye ekato
saṇnipatanti. Sasapaṇḍito „dānaṃ dāttabhaṃ sīlaṃ rakkhī-
tabbaṃ uposaṭṭhakammaṃ katabbaṃ“ ti cingamā janānaṃ ovā-
davaseṇa dhammaṃ deṣeti¹. Te tassa ovādaṃ sampaticchitvā
* attano attano nivāṇagumbhaṃ pavasiṭvā vasanti. Evaṃ kāle
gacchante ekadivasaṃ Bodhisatto akāsaṃ oloketvā candaṃ
disvā „sve uposaṭṭhadiṇaso“ ti ātvā hare tayo āha: „sve upo-
saṭṭho“, tumhe tayo pi² janā sīlaṃ sammādiyitvā³ uposaṭṭhika⁴
bhoṭha, sīle paṭiṭṭhāya dinnadānaṃ mahapphalaṃ hoti, tasmā
10 yācaka sampatte tumhehi khādīnabbāhārato datvā khādeyyātha⁵
‘ti. Te „ādhā“ ‘ti sampaticchitvā attano⁶ vasaṇaṭṭhānesu
vasitvā panadivase tesu uddo pāte va „gocaraṃ pariyesissā-
mīti“ nikkhamitvā Gaṅgātīraṃ gato. Ath⁷ eka bāhiseko⁸ satta
rohitamaṇḍe uddharitvā valliya āvupitvā⁹ netvā¹⁰ Gaṅgātīre
15 vālikāya¹¹ paṭicchedetvā maṇḍe gahanta¹² adho Gaṅgaṃ
bhassa¹³. Uddo macchagandhaṃ ghāyitvā vālikā¹⁴ viyūhitvā
maṇḍe disvā niharitvā „atthi na kho imesaṃ“ sāmiko¹⁵ ti
tikkhattom¹⁶ ghoṣetvā sāmikaṃ apassanto valliyaṃ¹⁷ dāsivā¹⁸
attano vasaṇagumbaṃ thapetvā „velāyāṃ eva“ khādissāmīti¹⁹
20 attano sīlaṃ āvajjanto²⁰ nipaṇṇi. Sigālo pi²¹ nikkhamitvā go-
caraṃ pariyesanto ekasmiṃ khettagopakassa kuṭiyāṃ dve māṇsa-
sāllāni²² ekaṃ godhaṃ²³ ekaṃ ca dadhivārakaṃ²⁴ disvā „atthi
na kho etassa sāmiko“²⁵ ti tikkhattom²⁶ ghoṣetvā sāmikaṃ
adisvā dadhivārakaṃ uggahaṇarājūkaṃ²⁷ gīvāya pavesevā²⁸
25 māṇsaśāle²⁹ ca godhaṃ³⁰ ca mukheṇa dāsivā³¹ netvā attano
vasaṇagumbaṃ³² thapetvā „velāyāṃ eva khādissāmīti“ attano

¹ Bāḍ deṣeti. ² Bāḍ add ti. ³ Bā pi tayo. ⁴ Bā -dayi, Bā -dayittha? ⁵ Bā add
ca. ⁶ Bā repeat attano. ⁷ Bā gāma-dā. Bā samavāsika. ⁸ Bā -vā. C= vai-
citr. 10 -pi-. ⁹ Bā omic netvā. ¹⁰ Bā vālikāṃ viyūhitvā. ¹¹ Bā gahanaṭṭhāya
¹² Bā gacchati. ¹³ Bā -lu-. ¹⁴ Bā etasam. ¹⁵ Bā add na ca. ¹⁶ Bā vāli-
kāṃ. ¹⁷ Bā add netvā. ¹⁸ C= velāyāṃ. ¹⁹ C= -jento. ²⁰ Bā add vasaṇa-
ṭṭhānto. ²¹ Bā -ti ca. ²² Bā godhake ca. ²³ Bā ekaṃ dadhivārakadeva. ²⁴
C= uggahana. C= uggahāna-. ²⁵ Bā add dve. ²⁶ Bā -ā. ²⁷ Bā godhakaṃ.
²⁸ Bā -jassitvā, Bā -jassitvā. ²⁹ Bā gūṃpe, Bā vasaṇagūṃpe.

attam āvajjanto nipajji. Makkato pi¹ vanasandam pavisitvā
 ambopiṇḍim² āharitvā³ vasanagumbe thapetvā „velāyam eva⁴
 khādisāsamīti“ attano sīsam āvajjanto nipajji. Bodhisatto pana
 velāyam eva⁵ nikkhamitvā „dabbatīnāni khādisāsamīti“ attano
 gumbe⁶ yeva nipanno⁷ cintesi: „mama santikam āgatānam
 yācakānam tināni dātum na sakkotī⁸, tilatagūḍādayo pi
 mayham n⁹ atthi, sace me santikam yācako āgacchissati
 attano seriramaṃsam dassāmi¹⁰. Tassa sīlatejena Sakkaṃ
 pandukambalasīlāsanaṃ uṇhākaraṃ dassesi. So āvajjamāno
 imam¹¹ kāraṇaṃ diṇvā „sasarājāṃ¹² vīmaṃsisāmi¹³“ paṭha-
 10 mam uddassa vasanathānaṃ gantvā brāhmaṇavesena atthāsi,
 „brāhmaṇa kimattham (hito sīti“ eva vutte „paṇḍita, sace
 kiñci āhāraṃ labheyyam uposathiko hotvā amanadhammaṃ
 kareyyam“ ti. So „sādhu, dassāmi te āhāraṃ“ ti tena sad-
 dhiṃ sallapanto paṭhamam gātham āha:

15

1. Satta me rohitā macehā ulakā thalam ubbhata,
 idaṃ brāhmaṇa me atthi, etam¹⁴ bhutvā vane vasā¹⁵ ti. 61.

Tatha thalamubbhata¹⁶ ti uddhato thale (happi¹⁷ thale patipinṇa¹⁸)
 kenāpi¹⁹ vā uddhata²⁰, etam²¹ bhutvā ti etam²² mama santikam macehāharam
 poṭṭha bhūjivā²³ amāsaṇḍanamāraṇaṃ karanta samāsiye sakkaṃsīle nisīdno
 20 imameva vane vasa²⁴ ti.

Brāhmaṇo „pāto va²⁵ tava hotu, pacchā jānissāmi²⁶“ si-
 gālassa santikam gato, tenāpi „kimattham (hito sīti“ vutte²⁷
 tath²⁸ evāha. Sigālo²⁹ „sādhu dassāmi³⁰“ tena saddhiṃ sala-
 panto³¹ dutiyam gātham āha:

25

¹ Pi adda nikkhamitvā. ² Bā vasanathānaṃ nikkhamitvā. ³ Bā -dani. ⁴ Bā add
 attano. ⁵ Cā Bā -lāyame. ⁶ Bā add vasanathānaṃ. ⁷ Bā vasanagumbe. ⁸ Bā
 uṇhāno. ⁹ Bā nipphanno, heth add attano sīsam āvajjanto. ¹⁰ Bā āgata yācako
 nīla khādīnaṃ na sakkareyya, Bā āgata yācako tīrena khādīnaṃ na sakkareyy-
 yano. ¹¹ Bā add idaṃ. ¹² Bā -sajjanaṃ. ¹³ Cā ssa. ¹⁴ Bā omā thale patipinṇa.
¹⁵ Bā karatena. ¹⁶ Bā uddhata. Bā uddharitā. ¹⁷ Cā thūpi. Bā bhūjivā. Bā
 bhutvā. Bā add yathānukhaṇa. ¹⁸ Bā pagava. ¹⁹ Cā vutto. ²⁰ Cā add va.
²¹ Bā -pama.

9. Dussa¹ me khetapālassa rattibhattiṃ apābhataṃ
manasaṇḍā ca dve godhā ekaṃ ca dadhivārakaṃ.
idaṃ brāhmaṇa me atthi, etaṃ bhutvā vane vaṇṇā² ti. 62.

Tattha dussa me¹ ti yu eṇa manasaṇḍā² khettaṃ ālo vassā dussa
manasaṇḍā³ ti sūho, apābhataṃ ti dāhataṃ dātāṃ⁴, manasaṇḍā va dve
godhā ti samupakkāṇi dve manasaṇḍāni eka va godhā⁵, dadhivārakaṃ⁶ ti
dadhivāraka⁷, idaṃ ti idaṃ⁸ vatakaṃ atthi, vataṃ sabbaṃ pi tatthābhitruc-
hena⁹ sūkena pacchā paribhūjiteṃ upasāhikaṃ kutaṃ samantā vāṭṭhamā-
nāditvā samasādhikkamaṃ karanta ekaṃde vasaṇḍā vassā¹⁰ ti sūho.

10. Brāhmaṇa „pāto va¹ tāva hotu, pacchā jānissāpīti“ mak-
kaṭassa santikaṃ guto, tenāpi „kimatthaṃ tūto sīti“ vutte²
tath' evāha. Makkaṭo „sādhū dammīti“³ teṇa sādābhīṇa salla-
panto tatiyaṃ gātham āha:

1. Ambapakk', odakaṃ sītaṃ śracchāyaṃ munoramat,

15. idaṃ brāhmaṇa me atthi, etaṃ bhutvā vane vaṇṇā⁴ ti. 63.

Tattha ambapakk'eti ti munoramat¹ ambapalam, odakaṃ sītaṃ ti
Gaṅgayan² odakaṃ sītaṃ, etaṃ bhutvā³ ti brāhmaṇa-etaṃ ambapalam⁴
paribhūjiteṃ sīdamaṃ odakaṃ pīyitvā yathārante⁵ paṇḍitaṃ vāṭṭhamā-
nāditvā samasādhikkamaṃ karanta imasmiṃ vasaṇḍā vassā⁶ ti.

20. Brāhmaṇa „pāto va¹ tāva hotu“, pacchā jānissāpīti²
sānpanditasānā santikaṃ guto, tenāpi „kimatthaṃ tūto sīti“
vutte³ tath' evāha. Taṃ sntvā Bodhisatto saṃvassaṃsappatto
„brāhmaṇa, sntthū te kataṃ⁴ āhāratthāya mama santikaṃ
āgacchantaṃ, ajjāhaṃ mayā nadinnapubbam⁵ dānam dassāmi,
75 tvaṃ pana sīlayā pānātipātāṇāṃ na karissasi“, pacchā tāta⁶
dārūni⁷ samkoddhitvā añḅāre katvā mayham ārocehi⁸, aham

¹ 12a dussaṃ. ² 12a dussaṃ me. ³ 12a vane vaṇṇā. ⁴ 12a dussaṃ ti vasaṇḍā. ⁵
manasaṇḍā. - - - sūhoṃ wanting in B. ⁶ 12a ekaṃde godhāre. ⁷ 12a dadhi-
vāraka. ⁸ 12a ekaṃde dadhivārakaṃ in the place of dadhivārakaṃti dadhivāraka

⁹ 12a add vataṃ. ¹⁰ 12a yathābhīṇa. ¹¹ 12a paṇḍita. ¹² 12a vutte. ¹³ 12a dā-
nāditvā. ¹⁴ 12a vāṭṭha. ¹⁵ 12a vāṭṭha. ¹⁶ 12a add vane vaṇṇā. ¹⁷ 12a ambapakkāṇi.
¹⁸ 12a yathābhīṇa. ¹⁹ 12a pacceka. 12a omīti va. ²⁰ 12a omīti hotu. ²¹ 12a
vutte. ²² 12a te an kataṃ, 12a te vutte kataṃ. ²³ 12a sīlappapāpam, 12a
sīlappapāpa. ²⁴ 12a vāṭṭha. ²⁵ 12a brāhmaṇa. ²⁶ 12a nānāṇā. ²⁷ 12a
12a vāṭṭha.

attānaṃ pariccajitvā añgārāgalabbhe¹ paṭissāmi, mama sarīre
pakke tvaṃ maṃsaṃ khādītva samanadhammaṃ karoyyāsīti²
tena saṁdhiṃ sallapanto³ catattitthaṃ gātham āhu:

1. Na sāsasa tilā atthi na muggā nāpi⁴ taṇḍulā,

imicā agginaṃ pakkam mamaṃ⁵ bhutvā vane vasa⁶ 'ti. 64. 5

Tattha mamaṃ⁵ bhutvā ti yao tam aham⁷ aggim karohiṃ vadāmi
imicā agginaṃ pakkam mamaṃ⁵ bhūṃjitvā tvevaṃhi vane vasa⁶, ekasmi sāsasa
sarīraṃ nāma ākasaṃ parikkasa jāmanatthaṃ hoti.

Sakko taṇsa katham⁸ sutvā attano ānubhāvena ekam añ-
gārārāsiniṃ⁹ nūpetvā Bodhisattassa ārocesi. So dabbatima- 10
sayanato utthāya tattha gacchā „tve me lomantaressu pānukā
atthi te mā maṃsū”¹⁰ ‘ti vutvā¹¹ rikkhattim sarīraṃ vidhū-
nitvā sākulasarīraṃ¹² dānamukhe datvā¹³ bhūghitvā padoma-
poṇi¹⁴ rājahamso viya pamulitacitto añgārārāsiniṃhi pati. So
pana aggi Bodhisattassa sarīre lomakūpamattam pi onham 15
kātom nūsaṅkhe, himagabbhaṃ pavūtthe viya ahoṣi. Atha
Sakkaṃ āmantevā „brāhmaṇa, tvaṃ tato aggi atisitalo mama
sarīre lomakūpamattam pi onham kātom nā saṅkoti, kiṃ nāṃ¹⁵
etan”¹⁶ ti āha. „Paṇḍita”, nāharā brāhmaṇo, Sakko aham¹⁷
asmi¹⁸ tava vimamsanattihāya āgato¹⁹ ti „Sakka, tvaṃ 20
tāva tittā, sakale pi ce lokasannivāso maṃ dāneṇa vi-
maṃseyya n’ eva me udātukāmatam²⁰ passeyya”²¹ ‘ti Bodhi-
satto sīhanadānā nadi. Atha naṃ Sakko²² „sapaṇḍita, tava
guno sakalakappaṃ pākato hotū”²³ ‘ti pabbataṃ pīlervā pabba-
tarasāni ādāya candaṃdāle sasalakkhapaka Alikkhitvā²⁴ Bo- 25
dhisattam āmantevā tasmim vanaṃde tasmim yeva vana-
gumbhe tasmadabbatinapītthe nipaṇṇāpevā attano devatthānam²⁵

¹ B¹ -rakappa. B² -rakaps. ² B² -penta. ³ C¹ B¹ nāpi, B² -nāpi. ⁴ B²
maṃsani. ⁵ C¹ yantam aham, B¹ yantam, B² yam aham. ⁶ B² vasa ti. ⁷
B² vacanam. ⁸ C¹ -sam. ⁹ B² omī vate. ¹⁰ C¹ sakasari. ¹¹ B² tva-
petvā. ¹² B² -masse. ¹³ B² -sappa. ¹⁴ B² ham. ¹⁵ B² -sāpi, B² ti.
¹⁶ B² -sāpi mī. ¹⁷ C¹ -hamam. ¹⁸ B² -sāpi āha. ¹⁹ B² Alikkhitvā. ²⁰ va-
santāha.

eva gāro. Te pi cattāro paṇḍitā samaggā sammōdhamānā sīlāni
pūretvā¹ aposathakammaṇi katvā yathākammaṇi gātā².

- Sattāha imāni deṇḍanā³ āharitvā vacce⁴ni pakāsetvā jātakaṃ sa-
modhānenti⁵ (Saccapariyosane sabbapariyāyārahādānūmayako gahapati sa-
3 tāpattiphalāni patiṭṭhāhi). Tudā uḍḍa Ananda āhosi, sigāḷo Meggalāso,
makkako Sāriputto⁶, saṃpanḍito⁷ aham evā⁸. 'ti. Sasaṅgātakaṃ⁹.

7. Matarodanujātaka.

- Māṭamulāni eva roduthā¹⁰ 'ti. Idam Sattāha Jotavāso
viharanto aññataraṇi Sāvatthi-vāsī-kutumbiyaṇi¹¹ ārabhā katvā.
10 Tassa kira bhārā kalam akāsi. So tassa kālakkiriyāya sokābhikkhūto
na anāyanti¹² na bhūṇati¹³ na vīlanti¹⁴ pāto eva susānaṃ gantvā so-
kasamappito rodati. Sattāha pucchāsaṃvaye lokam okekento tassa an-
tāpattiphalāni apasāsaṃvaye¹⁵ āvā¹⁶ imassa astikāraṇaṃ āharitvā
sokam vāpasamietvā sotāpattiphalāni dātena gāpetvā¹⁷ mām aṇṇo koṇi
12 samatāpe¹⁸ u¹⁹ attāhi, imassa mayā urassaṃvaye bhavitum vajjarāhi²⁰ puna-
ditasse pucchābhikkam piṇḍapātāpattikkanto²¹ pucchāsaṃvayam ādāya tassa
ghaṇḍavāraṇi gantvā. Sattāha āgato²² ti sutvā āsannaṃ paññāpetvā
..paveceṭṭhā²³ 'ti kutumbikena vutto²⁴ pavasiṭvā paññattāsam²⁵ niṇḍi.
Kutumbiko²⁶ pi āgato²⁷ Sattāharaṇi vanditvā ekamantam niṇḍi. Atha
10 nam Sattāha ..kim kutumbika²⁸ eintesīti²⁹ āha. ..Ama bhante, mama
bhātu matakālate paṭṭhāya cententi³⁰. ..Avaṇo, sabbe cakkhārā
andā³¹, bhijjītabhayaṇṭakam bhijjati, na tattha einteti³² bhāṇi. pucchāsa-
paṇḍitāpi bhātati³³ ante³⁴ bhijjītabhayaṇṭakam bhāṇam³⁵ u³⁶ na einta-
yīma³⁷ 'ti vtvā tesa yānto attāni āharā³⁸.

- 23 Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rājāni karente
Bodhisatto astikotivibhave³⁹ attthikole niḍḍanti⁴⁰. Tassa
vayappattissa mātapūtare kalam akāso. Tesa kālakato⁴¹
Bodhisattassa bhātā⁴² kutumbam vicāreti⁴³. Bodhisatto taṇ

¹ Bod add dānam gātā. ² C² Bod gātā. ³ Bod dānamāsa. ⁴ Bod add vakku
sammādhā. ⁵ Bod add gāro. ⁶ B¹ add cāṭṭhamaṇi, B² cāṭṭhaṇi. ⁷ C² = B¹ = B²,
Bod -ammāṇam. ⁸ Bod niḍḍayati. ⁹ C² -ntam. B² pīṇapattāni paṭṭhāma. ¹⁰
C² -sattā. ¹¹ Bod -vāso. ¹² Bod -nti. ¹³ C² -nti. ¹⁴ B¹ -nti. ¹⁵ C² = B¹ = B²,
¹⁶ Bod bhijjati. ¹⁷ Bod -nti. ¹⁸ Bod kālakkiriyā. ¹⁹ C² -nti, C² -nti. ²⁰ Bod -nti.
²¹ Bod -nti. ²² Bod -nti. ²³ Bod -nti. ²⁴ Bod -nti. ²⁵ Bod -nti. ²⁶ Bod -nti.

oissāya jīvati. So aparabbhāge tathārūpeṇa vyādhiṇā¹ kālaṁ
 akāsi. Nātinittāṃsecā² sannipatitvā bhūḥ paṇṇayha kandanā
 rodanti, eko pi sakabhāvena saṅghātoṃ nā-akkhi³. Rodhi-
 sattu paṇa n' eva kandanā na rodanti⁴. Manussā „passatha
 bho, imassa bhātari mate mukhasamkocanamattam pi n' atthi,
 5
 ativiya thaddhabhādayo, 'dve pi kotthāse aham eva paribhū-
 jissāmiti' bhātu maraṇaṃ icchati⁵ maññe⁶ ti Rodhi-sattam
 garahimāu. Nātsakāpi „na⁷ tvaṃ bhārari mate⁸ rodasi⁹ gar-
 himāu yeva¹⁰. So tesam katham sutvā „tunhe attano andha-
 bālabbhāvena atthalekadharmme ajānanta¹¹ 'maṃa bhāvā mato'
 10
 ti rodatha, aham jō marissāmi¹², tunhe jō marissatha, attānaṃ
 pi¹³ 'mayam pi marissāmi¹⁴ 'ti kasmā na¹⁵ rodathā¹⁶ 'ti, sabbe
 sammahārā aniccā hotvā na honti¹⁷, ten¹⁸ eva sabhāvena saṅ-
 ghātoṃ¹⁹ samatto ekasammahāro pi n' atthi, tunhesu andha-
 bālesu aññānatāya²⁰ atthalekadharmme ajāntvā rodantesu abhā-
 15
 kimatthāṇe rodissāmiti²¹ vatvā imā gāthā abhāsi:

1. Matamataṃ eva rodatha, na hi tam rodatha ye marissati,
 sabbe va²² sariradhārino anupubbheṇa jahanti jīvitaṃ. 65.

2. Devamanussā²³ cutuppadaṃ pekkhigānā uragā²⁴ ca bhogino
 asmiṃ²⁵ sarīre anissaraṃ samamānā va jahanti jīvitaṃ. 66. 20

3. Evaṃ calitaṃ asanṭhitaṃ sukhadakkhaṃ manujesaṃ pek-
 khiya²⁶

kanditaraditaṃ²⁷ nivatthakaṃ, kiṃ vo sokagāṇābhūki-
 rare²⁸. 67.

4. Dhuttā²⁹ sōḍā akatā bālā sārā vīrā³⁰ ayogino 25
 dbhiraṃ³¹ maññanti³² kālō ti ye³³ dhammasaṃ akovidā ti. 68.

¹ Bhā hya-. ² Bhā tinnittāsaṅghā. ³ Bhā add. rodā. ⁴ Bhā para rodati na kandanā. ⁵ Bhā icchati. ⁶ Bhā kin-. ⁷ Bhā add. na. ⁸ Bhā mava. ⁹ Bhā add. tvaṃ na rodasi. ¹⁰ Bhā omits attānaṃ pi. ¹¹ Bhā samānā. ¹² Bhā -tha. ¹³ Bhā pi tujhāmi in the place of na honti. ¹⁴ Bhā saṅghātoṃ. ¹⁵ Bhā aññā-
 tabhāse. ¹⁶ Bhā pi. ¹⁷ Bhā deva-. ¹⁸ Bhā -tha. ¹⁹ Bhā mva. ²⁰ Bhā add. ap.
 C²¹ sampi. ²² Bhā eva-. ²³ Bhā -tam rodā-. ²⁴ Bhā add. -ti. ²⁵ Bhā add. ex.
²⁶ Bhā omits vira. ²⁷ Bhā dhaṇa, C²⁸ dhaṇa, sura. ²⁹ Bhā vira. ³⁰ Bhā mva. ³¹ Bhā add. ex.
 C³² ya vira. ³³ Bhā ya.

- Tattha metamekkamessā¹ ti mettā metteyyaṃ, amupubbhāsi ti attano
metteyyaṃ amupatti paṭipattiya jāhantī jīvitāsi, na ekato va sabbā mettānti.
yadi ecessa mameyyam² lokapapaṇṇi uccāhiyya, bhāgino ti mahāmetteya sari-
yabhāgova samantāgāri, samantāna va³ ti tattha tattha nibbantā sabbā pi te
3 derūdaya attāti attano attano nibbantādhāro ephāramamāna va amakkhātā⁴
va jīvitam jāhantī, evaṃsaṃhitā ti evam-ānā bhāvaṃ āvāsaṃbhāvaṃ va
saṃhitābhāvaṃ va abhāva⁵ suttāni samupphāsa, kim va aṅkagosa-
bhikkhāra ti khikkhāsa⁶ tumbā sokasāsi abhikkhānti ajjhottharantī,
dhitvā soṇḍā⁷ akata hāsi ti uttubbhūta surādānti akkhaḍḍanta va amā-
10 soppadāya soṇḍā⁸ va⁹ akkhaḍḍādhāro¹⁰ aṅkhaḍḍāsi¹¹ va hāsi ti hāseva samā-
nāgata vāḍḍamāna¹² sūta, ayogāno ti ayonimetaṃvāḍḍāsaṃ yoga¹³ ayuttakāya
ayogāno, ayodhāno¹⁴ ti pi pāṭho, āvāsaṃmetteya suttāni saṃhitāya āvāsaṃti¹⁵
ti attā, bhāvaṃ uccāhiyānti hāsi ti va āvāsaṃmetteya āvāsaṃti ti va āvā-
sāpi dhūṭidāya atthāsiḍḍhāsa lokadhammasā āvāsaṃti te appamāṇā pi duk-
15 khadhamma uppanna attāna kamāntāni vāḍḍānti arthakadhamma tattāna
na jāhantī¹⁶ ādāṇāmetteya āvāsaṃmetteya suttāni dhūṭāni saṃhitāni hāsi ayam
ya¹⁷ na vāḍḍānti āvāsaṃti.

Evam Boḍḍhiattho tesāni dhammāni desetvā sabbā pi te
nissake akāsi.

- 30 Sattāni imāni dhammadesanāni āharitvā soccāni pakāsetvā jāta-
kum amodhānesi: (Saccapariyosāne kuṭumbiko sotāpattiphale paṭi-
phāsi) „Tadā muhūjanassa dhammāni desetvā nissakakaraṇapaṇḍito¹⁸ aham
evā¹⁹ ti. Māraḍḍaṇḍāṭṭakum²⁰”.

8. Kappavajātakā.

- 35 Yantam va-santā-kamaye ti. Idam Sattā Jetavane ti.
hamanto purāṇadutiyākupalo bhāvaṃ ārabhā kathesi. Vuttam
Indriyajātakā āvāsaṃmetteya Sattā pāna tadā bhikkhūni „pubbe²¹
tram²² etam nissāya nāna āsaccaḍḍanā²³ paṭisaṃhiti²⁴” itvā²⁵
uttamā āhurī:

¹ Cā mā-. ² Cā amka-. ³ Bā atā ti, Bā va. ⁴ Cā -am. ⁵ Cā amti surādi.
⁶ Bā amti daya soṇḍā. ⁷ Bā add āvāsaṃti sa-suttāsoṇḍāya soṇḍā. ⁸ Bā
add va. ⁹ Bā aṅkhaḍḍāsa, Bā -tattā. ¹⁰ Bā āvāsa-. ¹¹ Bā -kīraṇa surā-
yogāsa. ¹² Bā ayoniso. ¹³ Bā -atthā. ¹⁴ Cā -dhammāmetteya, Cā -dhammā
attāna. Bā -dhammāti tattāto jānti, Bā -dhammāti attāto ajjantī. ¹⁵ Bā
amti va. ¹⁶ Bā nissakabhikkhāsa. ¹⁷ Bā add vāḍḍamāna. ¹⁸ Bā add pi. ¹⁹
Bā add bhikkhū. ²⁰ Bā -di, Bā -addi. ²¹ Bā -bhāsi, Bā jāhantī. ²² Bā add
teva jānti.

Atte Bārāṇasīyaṁ Brahmaḍatte¹ rojjaṁ kūrante
 Bodhiḥatto Kāsīgāṇake² ekassa gahapatikaṁsa gharo cora-
 nakkhattena jāto vayappatto corikam³ katvā Jivikam kappento
 loko pākato abhosi sāro nāgahalo, koci naṁ gahitum nāc-
 khī. So ekadivasam ekasmiṁ settiḥghare sandhiṁ chinditvā⁴
 bahum dhanam avahari⁵. Nāgarā rāḥṇam opasābhkamitvā „deva,
 eko mahācoro nagaram vilumpati, tam gahāpethā⁶“ ti ca-
 diḥsu⁷. Rājā tassa gahapatihāya nagaraguttikam āpāpesi.
 So rattibhāge tattus tatta vaggabandhanena⁸ manasse tha-
 petvā naṁ⁹ sahhogam¹⁰ gāhāpetvā taṁṇo ārocesi. Rājā „issam¹¹
 assa chindathā¹²“ ti nagaraguttikam deva āpāpesi. Nagara-
 guttiko naṁ¹³ pacchābhāham¹⁴ gāhābandhanam¹⁵ bandhāpetvā
 gīvāy¹⁶ assa rattakamaveramūlam¹⁷ laggetvā sise itthakacunnam
 ekiritvā catukke catukke kasāhi tālāpento kharassarena punavena¹⁸
 āghātanam neti. „Imasmiṁ kira nagaro vilopakhādako¹⁹ coro²⁰
 gahito“ ti sakalanagaram samkhubhi. Tada ca Bārāṇasīyam
 sahasam gahanti Sāmā nāma ganikā hoti rājavallabhā paṭ-
 casatataraṇodāsīparivārā, aā²¹ pāsādāne vātapānāni vivaritvā
 chitā naṁ²² niyyamānam²³ paṇṇi. So puna abhirūpa pāsādiko
 atthiya sahhagappatto devacunnī²⁴ sahhesam matthakena²⁵
 paṇḍāyati. Sā niyyamānam²⁶ diāvā va paṭibaddhaṁvittā hutvā
 „kena na khe upāyenāham imam parisam attano sūnikam
 karēyyam“ ti cintayanti²⁷ „atthi²⁸ eso upāyo“ ti attano attha-
 carikāya ekissā hatthe nagaraguttikaṁsa sahasam pesesi²⁹:
 „ayam coro Sāmāya bhātā, sūññatra Sāmāya aṇṇo etassa³⁰
 nissayo³¹“ u³² atthi, tumhe kira idam sahasam gahetvā etam

¹ Bod-gāṇe. ² Bod coratanamati. ³ Bod āhari. Bod chēri. ⁴ Bod gahī. ⁵ Bod
 add tam surā. ⁶ Bod gahdhama. ⁷ Bod tam. ⁸ Bod sabodhacoran, Bod saho-
 dhacoran. ⁹ Bod chinda. ¹⁰ Bod tam. ¹¹ Bod bāham corā to bāham, Bod bāham.
¹² Bod gāha- corā to gāha. ¹³ Bod paratanasīto. ¹⁴ Bod puna, Bod puna corā
 to puna. ¹⁵ Bod kādaka, Bod sīlagaka. ¹⁶ Bod naiti aā. ¹⁷ Bod chitā pā. Bod
 chitā a. ¹⁸ Bod avāro aāya. ¹⁹ Bod sūññā tam, Bod sūññā corā to sūññā.
²⁰ Bod gahapanti, Bod gaharanti. ²¹ Bod āpāpesi, Bod pesi. ²² Bod avasāyo.

viassaṃjethā¹ "ti. Sā' tatthā akāsi. Nagaraguttiko „ayam
 coro² pākato, na sakkā etam evam viassaṃjetum, aññam pana
 manussam labhivā imam paticchannayānake nisidāpetvā pe-
 setum sakkā³ ti āha. Sā gantvā tassā āropesi. Tada pan'
 5 eko setthiputto Sāmāya patibaddhacitto devasikam⁴ sabassam
 deti, so tam divasam pi suriyatthamgamanaavelāya sahaassam
 gaṇhivā tam gharam agamāsi. Sāmāpi sabassabbandikam
 gaṇhivā ūrasu⁵ tṭhapetvā paruleṇi nisinnā hoti „khu etam⁶ ti
 ca⁷ vuttā⁸ „sāmi, ayam coro mama bhātā, aham nicakannam
 10 karomīti mayham santikam on eti, nāgaraguttikassa pahito⁹
 „sahaassam labhamāno viassaṃjessāmīti¹⁰ sāssam pesesi, idam
 imam sahaassam ādāya nāgaraguttikassa santikam gacchantam¹¹
 na labhāmīti¹². So tassā patibaddhacittatāya „aham gami-
 sāmīti¹³ āha. „Tena hi tayā ābhatam¹⁴ eva gaṇhivā gacchā-
 15 hīti¹⁵. So tam gaṇhivā nāgaraguttikassa geham gañchi¹⁶. So
 tam setthiputtam paticchannatthāne tṭhapetvā coram paticchann-
 nayānake¹⁷ nisidāpetvā Sāmāya pahivā¹⁸ „ayam coro tatthe
 pākato, samandhakāram¹⁹ tāva hoti, aha nam manussānam
 paṭisallānavelāya²⁰ ghātāpessāmīti²¹ apadesam karvā muhuttam
 20 vīṭamāmetvā manussesu paṭisallīnessu setthiputtam mahantenā-
 rakkbha²² āghātanam netvā assinā sīsam chinditvā sarīram
 sūlam²³ āropetvā nagaram pāvisi. Tato paṭṭhāya Sāmā aññe-
 sam haṭṭhato kiñci na gaṇhāti²⁴. Ten' eva saddhīm abhirā-
 manāno vicarati. So cintesi „sace ayam aññasmiṃ pati-
 25 baddhacittā bhavissati nam pi mārāpetvā²⁵ tena saddhīm
 abhiramessati, accantamittadabbhīm²⁶ usā, mayā idha avasitvā
 khippam palāyitum vattarīhi²⁷. Gacchanto²⁸ pana „tucca-

¹ Bā add. gessā. ² Bā add. rogare. ³ Bā repeat de. ⁴ Cā āram. Cā
 āram corā. to āram. Bā āram. Bā āram. ⁵ Bā āram. ⁶ Bā āram. ⁷ Bā āram.
 Bā āram. ⁸ Bā āram. ⁹ Bā āram. ¹⁰ Bā āram. ¹¹ Bā āram. ¹² Cā āram.
 Bā āram. ¹³ Cā āram. ¹⁴ Cā āram. ¹⁵ Cā āram. ¹⁶ Cā āram. ¹⁷ Cā āram.
 Bā āram. ¹⁸ Cā āram. ¹⁹ Cā āram. ²⁰ Cā āram. ²¹ Cā āram. ²² Cā āram.
 Bā āram. ²³ Cā āram. ²⁴ Cā āram. ²⁵ Cā āram. ²⁶ Cā āram. ²⁷ Cā āram.
 Bā āram. ²⁸ Cā āram.

hutthi agantvā etassa ābharagabhaṇḍam zahervā gacchissā-
 mhi¹ cintavā ekasmiṃ divase taṃ āha: „bhaddo, mayam
 pana pañjare² mittakukkuṭo³ viya niecaṃ gharā⁴ hema, eka-
 divasam uyyānakkilāṃ karissāma⁵“ ti. Sā „sādhā⁶“ ti sam-
 pattecitvā khādaniyabhojanīyādiol⁷ sabbam paṭiyādetvā sabbā-
 bharagapatimaggatā tena saddhiṃ paticchannayāne nisiditvā⁸
 uyyānam⁹ agamāsi. So¹⁰ rayā saddhiṃ kīlanto „idāni mayham
 palāyitum vattatthi“ itāya saddhiṃ kilasuratiyā camitakāmo
 viya ekam kanavergacchantaram¹¹ pavisitvā tam ālāganto
 viya nippīlētva¹² visāññam katvā pādetvā sabbabharanāni omañ-
 citvā tassā yeva uttarāsaṅge¹³ bandhitvā bhaddikam khaudhe
 thapetvā uyyānavatthiṃ lamghitvā pakkāmi. Sāpi patisaddha-
 saññā¹⁴ utthāya paricārikānam santikam āgantvā „ayyaputto
 kham“ ti pucchī, „Na jānāma ayye“ ti. „Mam matā ti sañ-
 ñāya bhāyitvā palāto bhavissatthi“ anattamagā hutvā tato ra¹⁵
 goham gantvā „mama piyasāmikasā dīttakāle“ yeva alaṃ-
 katasayāne¹⁶ sayissāmiti¹⁷ bhūmiyam nipajjitvā tato paṭṭhāya
 manūposatākam¹⁸ o¹⁹ nīrāseti dve bhattāni na bhuñjati gan-
 dhamāladin²⁰ na paṭisevati²¹, „yena kenaci upāyena ayya-
 puttam pariyesitvā pakkosāpessāmiti²² naṭe“ pakkosāpetvā sa-
 hassaṃ adāsi, „kiṃ karoma ayye“ ti vatte „tumbhākam aga-
 manatthānam nāma n²³ atthi, tumhe gāmanigamarājadhāniyo
 gantvā²⁴ samajjam katvā samajjamandalo²⁵ pathamam ova
 lānam gītān gāyeyyāthā²⁶“ ti naṭe sikkhāpetti²⁷ pathamam
 gātham vatvā „tumbhehi imasmiṃ gītako²⁸ gīto sare ayyaputto²⁹
 tasmiṃ parisantare bhavissati tumhehi saddhiṃ kathessati,

¹ Bā padāre. ² Bā pakkhīlako. ³ Bā add yeva. ⁴ Bā kīlāsamā. ⁵ Cā
 -niyebhojanīyādi, Cā -niyebhojanīyādi corr. to -niya. Bā khādaniyabhojanīyādi.
 Bā -niyebhojanīyādi. ⁶ Cā -nam. ⁷ Bā add tattha. ⁸ Bā khaudhe. ⁹ Bā
 nippīlēt. ¹⁰ Bā -pama. ¹¹ Bā -sādhā. ¹² Bā yeva. ¹³ Bā addhālakālo pa-
 tho ra. Bā dīttakāle pathayeva. ¹⁴ Bā alaṃkatasayāne. ¹⁵ Bā manūposam
 ā. ¹⁶ Bā omīti ā. ¹⁷ Bā na sevati. ¹⁸ Cā add pakkosāpessāmiti. ¹⁹
 Bā yeva varantā in the place of gantvā. ²⁰ Cā -jā. ²¹ Bā four MSS. -ti.
²² Cā -khi.

ath' assa mama ārogaḥhāvaṃ¹ kathetvā taṃ ādāya gacchey-
yātha², nocce āgacchati sāsanam peseyyāthā³ 'ti paribbayaṃ
dātvā nate vyyojesi. Te Bārūpasito nikkhamitvā tattha tattha
samaṃjam karontā⁴ ekam paccaṇṭagāḃmakam gamiṃsu⁵. So pi
cero palāyitvā tattha vasati. Te tattha samaṃjam karontā
pathamam eva gītakaṃ gāyimsu:

1. Yan taṃ vasaṇṇasamaye kaṇaveresu⁶ bhānusu

Sāmaṃ bhāya piṇesi sū taṃ ārogyam abruvīti⁷. 69.

10 Tattha kaṇaveresu⁸ ti kaṇaveresu⁹, bhānusu¹⁰ ti¹¹ samasamaye¹² pup-
phaṇam pabbāya sampānusu¹³, sāmaṃ ti¹⁴ samanāmakam¹⁵, piṇesiṃ
kilesasāya samutthānaṃ ālāpanto piṇesi, sū taṃ ti¹⁶ sū Sāma ti¹⁷ āroga¹⁸, taṃ
peta mātā ti¹⁹ vāṇiṃya bhūto palāyi, tvaṃ²⁰ sū²¹ sāmaṃ ārogyam²² abruvīti²³
kathesi²⁴ ārosetti²⁵ atha.

12 Cero taṃ sotvā²⁶ natam apasamkamitvā²⁷, tvaṃ 'Sāma'²⁸
jīvutūti²⁹ vadati³⁰, āluṃ pama na saddhāhanti³¹ tena saddhīm
sallapanto dutiyaṃ gātham āhu:

3. Amūhe na³² kira³³ saddheyyam³⁴ yaṃ vāto pabbataṃ vabe,
pabbataṃ ce vabe vāto³⁵ sabbam pi pathaviṃ vabe,

30 yaṃtha Sāma kālakata³⁶ sāmaṃ³⁷ ārogyam abruvīti³⁸. 70.

Tasā³⁹ sūhe: amūhe na⁴⁰ idam kira na saddhāhanti⁴¹ yaṃ⁴² vāto
pabbataṃ⁴³ vāto pabbataṃ vabe⁴⁴, sara⁴⁵ ki so pabbataṃ⁴⁶ vabe⁴⁷ sabbam
pi pathaviṃ vabe⁴⁸, yaṃ⁴⁹ vāto⁵⁰ sabbam⁵¹ ārogyam⁵² abruvīti⁵³ taṃ⁵⁴ idam ti⁵⁵ yaṃtha
Sāma kālakata⁵⁶ sāmaṃ⁵⁷ ārogyam abruvīti⁵⁸ kikkhāpā⁵⁹ saddheyy-
yaṃ⁶⁰, mātā⁶¹ noma na kaṇasā sāsanam pesutūti⁶².

¹ B' ārogya-, B' ārogya- ² B' ka- ³ B' kareṇā, B' karontā ⁴ B' apa-

⁵ B' kama- ⁶ B' kama- ⁷ B' kaṇaveresu- ⁸ B' tattha kaṇaveresu bhānusu

ti kaṇaveresu ⁹ B' tattha saṃjānam ¹⁰ C' pabbā sa- ¹¹ B' -mi- ¹² B' ā-

rogyam ¹³ B' amūhe na ¹⁴ B' sa- ¹⁵ C' -sūti ¹⁶ B' taṃ sotvā cero-

¹⁷ C' sāmaṃ ¹⁸ B' kathesi ¹⁹ B' sūta ²⁰ B' omīti kira- ²¹ B' na

saddheyyam, C' B' na saddheyya- ²² B' cerasāsa, C' cerasāsa, ²³

B' kālakata- ²⁴ C' mātā ²⁵ B' saddheyyam na saddhāhanti, B' saddha-

heyyam na saddhāhanti, ²⁶ C' ya- ²⁷ C' mātā, C' ālāpanto ²⁸ C' ā-

apāto taṃ ²⁹ C' pabbata taṃ, sara³⁰ ki so pabbataṃ vabe³¹ vanti³² in 45

³³ B' saddheyyam, B' saddheyyam ³⁴ B' kālakata ti ya³⁵ noma mātā

kāma ³⁶ B' abruvīti, C' pūchānti ³⁷ B' saddheyyam, B' saddha-

heyyam ³⁸ B' pesutūti.

Tassa vacanam¹ sutvā² naṭo³ tatiyam⁴ gātham⁵ āha :

3. Na c' eva⁶ sā⁷ kālakatā⁸, na ca⁹ sā¹⁰ aññam¹¹ lochari,
ekabhattakini¹² Sāmā¹³ tam¹⁴ evam¹⁵ abhikanikharitū. 71.

Tathā tam¹⁶ evam¹⁷ abhikanikharitū aññam¹⁸ purāṇa¹⁹ ca²⁰ lochari, tam²¹ eva²² kumbhant²³ lochari²⁴ parihati.

3

Tam²⁵ sutvā²⁶ coro²⁷ „sā²⁸ jīvato²⁹ mā³⁰ vā³¹ na³² tāya³³ mayham³⁴
attho³⁵“ ti³⁶ vatvā³⁷ ca³⁸ uttama³⁹ gātham⁴⁰ āha :

4. Acañhotam⁴¹ mam⁴² cirasanthutena⁴³
nimin⁴⁴ Sāmā⁴⁵ adhuvam⁴⁶ dhuvema,
mayāpi⁴⁷ Sāmā⁴⁸ nimineyya⁴⁹ aññam,
ito⁵⁰ aham⁵¹ dūratarāhi⁵² gamissan⁵³ ti. 72.

10

Tathā acañhotam⁵⁴ ti⁵⁵ ākasmābhūtena⁵⁶, cirasanthutena⁵⁷ ti⁵⁸ āk-
kasmābhūtena⁵⁹, nimirin⁶⁰ ti⁶¹, parivattam⁶², adhuvam⁶³ dhuvema⁶⁴ ti⁶⁵ mam⁶⁶ adhuvam⁶⁷
tena⁶⁸ dhuvamūkena⁶⁹ parivattatam⁷⁰ nagaragūṇikkassa⁷¹ sabbasāhi⁷² datta⁷³ maṇi
gaṇhūti⁷⁴ attho⁷⁵, mayāpi⁷⁶ Sāmā⁷⁷ nimineyya⁷⁸ aññam⁷⁹ ti⁸⁰ sāmā⁸¹ mayāpi⁸²
aññam⁸³ samāsam⁸⁴ parivattatā⁸⁵ gamheyya, ito⁸⁶ aham⁸⁷ dūratarāhi⁸⁸ gamissan⁸⁹ ti⁹⁰
yathā⁹¹ na⁹² sakkā⁹³ tassā⁹⁴ sikkamā⁹⁵ ti⁹⁶, pavattam⁹⁷ ti⁹⁸, coram⁹⁹ tādāhi¹⁰⁰ dūratarāhi¹⁰¹
dhammā¹⁰² gamissan¹⁰³, tam¹⁰⁴ mam¹⁰⁵ ito¹⁰⁶ aññattha¹⁰⁷ gamheyyam¹⁰⁸ tassā¹⁰⁹ āroethā¹¹⁰ ti¹¹¹
eva¹¹² mam¹¹³ parivattanam¹¹⁴ eva¹¹⁵ gāthataram¹¹⁶ parivattatā¹¹⁷ vegaṇa¹¹⁸ pāṇḍi.

15

Naṭo¹¹⁹ gantvā¹²⁰ tena¹²¹ katakiriya¹²² tassā¹²³ kathayāhi¹²⁴su. Sā¹²⁵ vip-
paṇḍari¹²⁶ hutvā¹²⁷ attano¹²⁸ pakatiya¹²⁹ eva¹³⁰ vitināmesī.

20

Satthā¹³¹ imam¹³² devanam¹³³ āharitvā¹³⁴ saccāni¹³⁵ pakāsetvā¹³⁶ jātakam¹³⁷
asmodhānesi¹³⁸ (Saccapariyesāne¹³⁹ ukkanṭhatthabhikkhu¹⁴⁰ sotāpattiṭṭhale¹⁴¹ pa-
ṭiṭṭhūhi) „Tadā¹⁴²“ suttaputta¹⁴³ ayaṃ¹⁴⁴ bhikkhu¹⁴⁵ aha¹⁴⁶si, Sāmā¹⁴⁷ purāgadati-
yikā¹⁴⁸, coro¹⁴⁹ pum¹⁵⁰ aham¹⁵¹ evā¹⁵²“ ti. Kāṇḍavajātakam¹⁵³.

25

¹ Bā¹ sām. ² Bā² sūtaṅka. ³ Cā³ -ṭṭam, B⁴ -bhattakim, B⁵ -bhatakinī.

⁶ Bā⁶ eva. ⁷ Bā⁷ add⁷ sa. ⁸ Bā⁸ kaṭakataṃ. ⁹ Bā⁹ -santā. ¹⁰ C¹⁰ niminoti,
C¹¹ niminā. ¹¹ C¹¹ acañhotam. ¹² Bā¹² ciram. ¹³ C¹³ niminoti, C¹⁴ niminā,
B¹⁵ nipinoti, Bā¹⁶ niminoti. ¹⁴ Bā¹⁴ -tūti. ¹⁵ C¹⁵ omi¹⁵ sakkasam. ¹⁶ C¹⁶ mi-
neyya, C¹⁷ dhineyya. ¹⁷ Bā¹⁷ omi¹⁷ sū. ¹⁸ B¹⁸ khayā, Bā¹⁹ mayā. ¹⁹ Bā¹⁹ sikkā.
²⁰ C²⁰ -eva. ²¹ Bā²¹ dhammāde. ²² Bā²² add²² sa. ²³ Bā²³ purā. ²⁴ B²⁴ kaṇḍa-
dhuvā, Bā²⁵ ānava-, Bā²⁶ add²⁶ ahamam.

9. Tittirajātaka.

Susukhaṃ vata jīvāmi¹! Idam Saṁhā Kucumbiyam
 nisāya Nidarikārāme viharanto Rāhulatttheraṃ āmbhla kathesi.
 Vatthum heṭṭhā Tipallāṭṭhajāroko viṭṭhāriṇo eva. Dhammasabbhāyaṃ
 5 paṇa bhikkhūhi² „āruḥ Rāhulo sikkhākaṃ kukkucako evādukkhaṃ“
 ti tassāyaṃanto gajakathāya samutthāya Saṁhā āgantuṃ „kāya nu
 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sammānaṃ' ti pucchitvā „mayā
 mūḍhā“ ti vutte „na bhikkhave idāṃ eva pubbe jū Rāhulo sikkhā-
 10 kamo kukkucako evādukkhaṃ yevā“ ti vataṃ attidā āharī:

Attidā Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjāṇi kārante
 Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā veyappatto Takka-
 sālāya saḥhasippāni uggaḥhitvā nikkhamma Himavantapadesse
 jaṇipakkajjaṇi paṇḍajitvā abhiññā³ ca⁴ samāpattiyo ca nibbatte-
 15 tvā jhānakīlaṃ kīlanto ramaṇīye vanasandhe vasitvā loṇa-
 20 bilasevacatthāya aññatarāṃ paccantagāmakāṃ agamāsī. Tatra
 nam manussā dīsvā pasannacittā aññatarasmiṃ araññe paṇḍa-
 sālāya karetvā paccayehi upatthahantā vasesuṃ⁵. Taddā tasmiṃ
 gāmake eko sākuniko ekam dipatittiram⁶ gabetvā suttho sikk-
 khāpetva paṇḍaro pakkhipitvā paṭijaggati. So tam araññaṃ
 25 netvā tassa saddenāgatāgate tittire ganhati⁷. Tittiro⁸ „mahā
 nisāya bāhu mama ātakaṃ nassanti, mayh⁹ etah pāpaṃ“ ti
 mesaddo aho! So tassa nisaddabhāvaṃ natvā vejjapesikāya
 nam sise paharati Tittiro dukkhāturatāya¹⁰ saddam karoti.
 Evam so sākuniko tan¹¹ nisāya tittiro¹² gabetvā jivikam kap-
 30 pesi. Atha so tittiro cintasi: „Ime maranti 'ti mayhaṃ cetanā
 n¹³ atthi, paṭiccekammaṃ paṇa mam phusati, mayi saddam
 akaronte ete nābhigacchanti karonte yevāgacchanti¹⁴, āgatā-
 gate ayaṃ gabetvā jivitakkhayaṃ pāpesi, atthi nu kho ettha
 mayhaṃ pāpaṃ n¹⁵ atthi“ so tato paṭṭhāya „ko nu kho imāṃ

9. Cf. *saṃg.* Vol. I p. 160. ¹ Cf. nō. 11. ² B. R. Katham samutthāpetum, B. bhikkhū āh. kathāṃ samutthāpeti. ³ B. paṇa abhiññāyo. ⁴ B. adda aha, B. antā. ⁵ B. vasesum. ⁶ B. dipatani. ⁷ B. gabetvā vutturā jivitakkha-
 yaṃ kappesi, B. gabetvā vutturā jivitaṃ kappesi. ⁸ B. adda cintesi. ⁹ B. add
 add aha. ¹⁰ B. dukkhābhūti. ¹¹ B. tam. ¹² Cf. -to, Cf. -to cori. 13. -re.
¹⁴ B. yeva 2c.

kammañ' chindeyyā¹ 'ti tathārūpañ paṇḍitañ upadhārento
cārati. Ath' ekadivasam so ākumiko bahūke² tittire gahetvā
pucchih pūretvā „pāṇiyā pīvissāmīti" Bodhisattassa assamañ
gantvā tañ pañjaram Bodhisattassa santike thapetvā pāṇiyā
pīvītvā vāhukātale³ nīpanno niddam okkamī. Tittiro tassa
niddam okkantabhāvañ⁴ ūtvā „mama kaṇḍhakāñ imāñ āpa-
sāñ pucchissāmi, jānanto me kathessatīti" pañjara nīpanno
yeva tañ pucchanto pathamañ gātham āha:

1. Susukkhāñ vata jīvāmi, labhāmi c' eva bhūñjītum

paripant he⁵ ca⁶ tiṭṭhāmi, kā su⁷ bhante gatiṃ mamañ⁸ ti. 73 10

Tathā susukkhāñ vata¹ 'ti ahañ bhanto imāñ ākumikāñ ulāsāyā eutthū
sukkhañ jīvāmi, labhāmi c' eva 'ti yaṭṭhārenti² 'ti khāṇḍisapāṇḍitaṃ³ 'ti bhūñ-
jītum pi labhāmi, paripant he⁴ cā 'ti api so kho yaṭṭho mama bhāṭakā mama
saddhāñ āgāhātāñ cīnassatīti taṃvā⁵ paripant he tiṭṭhāmi, kā su⁶ bhante⁷
ti kā⁸ na kho bhante mama gatiṃ kā nipphatīti bhavissatīti pucchī. 15

Tassa pañham viśajjanto⁹ Bodhisatto dutiyam gātham āha:

2. Mañ ce te¹⁰ na-ppanamatī pakkhī pāpassa laṃbheño
avyāvataṣṣa¹¹ bhadrassa na pāpañ upalipparitī¹². 74.

Tathā pāpassa kammanāyā 'ti yaṭṭi tvaṃ mañ pāpakammānāñ atthāya¹³
na pānamatī pāpakarāñ taṃvā¹⁴ tappoñ tappabbhāro na hoti, avyāva- 20
taṣṣa¹⁵ 'ti evañ saute¹⁶ pāpakammānāñ atthāya avyāvataṣṣa¹⁷ usukkāñ upa-
pānānāñ tvaṃ bhadrassa¹⁸ eva¹⁹ saute²⁰ pāpañ na upalipparitī²¹ na allipparitī.

Taṃ autvā tittiro tatiyam gātham āha:

3. Nātako no nisīno ti bahū²² āgacchate²³ jañ,

paṭicca-kammañ phusati, taṃvā me samkāto mañ ti. 75. 25

Tas' attho: bhante aac' āheñ saddhā na²⁴ kareyyāñ ayañ tittirajāno na
āgaccheyya²⁵, mayi pana saddhāñ karāto nātako no nisīno, ti ayañ bahujāno.

¹ Pi imāñ kaṇḍhā, Bā idam kaṇḍham. ² Bā bahū. ³ Cā vāñ. ⁴ Bā nīd-
dant okkantamūhhi-. ⁵ Bā -pāpā, Bā -pañthā. ⁶ Cā eva eutth. 20 va, Bā va. ⁷
Bā na. ⁸ Bā na, Bā mama. ⁹ Bā vata jīvāmi. ¹⁰ Cā -cinam. ¹¹ Bā -ni-
pābhāṇḍa-. ¹² Bā -pañthā. ¹³ Bā eutthi taṃvā. ¹⁴ Cā eutth, Bā na. ¹⁵ Bā
gati. ¹⁶ Cā ko Bā kiñ. ¹⁷ Bā -jānto. ¹⁸ Cā -monameñ, Cā mañ ce te? ¹⁹
Bā āgāhātānāñ, Bā āgāhātānāñ. ²⁰ Cā Bā -jānto-. ²¹ Bā -sattāyā. ²²
Cā jīno. ²³ Bā āgacchate-. ²⁴ Cā -sante. ²⁵ Bā bhadrassa cūddhāssāya. ²⁶
Cā -sante. ²⁷ Bā -jānto-. ²⁸ Cā -ā. ²⁹ Bā -ti. ³⁰ Cā eutthi na. ³¹ Cā -yyam.

āpucchati, tam āpucchitvā luddo gabhā jīvitakkhayaṃ pāpeti man' paṭicea
man' nivesāya etan' pācāpīṭakammam' phussati paṭibhāsi viññati. tamidū
man' paṭicea kate pāpe samaṃ nu kho etan' pāpaṃ ti etan' me maṃho sammāti
paṭisambhūti kukkucenā ipaṭṭhāsi.

3. Tañ' antvā Bodhisatto ratattham' gātham' aha:

4. Paṭiceakammam' na' phussati maṃho ce na-paṇḍussati,
appaṇṇakkassa bhadrassa na pāpam upalippatīti. 76.

Taṃ' oṭṭhā: yadi tava pāpakīriyā maṃho na-paṇḍussati' tannino tappoco
tappabhāro' na hoti, etan' ante luddo āpucchitvā paṭicea katham' pi' pā-
10 pakammam' tam' na phussati na aṭṭhāsi, pāpakīriyāya hi appaṇṇakkassa nikkā-
yaṃ bhadrassa paṭisandhāso' eto tava pācāpīṭakammam' āhāro' tam'
pāpam' na upalippatīti' tava etan' na aṭṭhāsi¹¹.

Evam' Mahāsatto tittirāṃ saṇḍāpesi. So pi tañ' nivesāya
nikkukkucco ahoṃsi. Luddo pabuddho Bodhisattado vauditvā
15 paṇḍaraṃ ādāya pakkāmi.

Sattā' ānāṃ dharmadevanāṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
tittiro jātulo ahoṃsi, tāpaṃ paṇḍa aham' evā' ti. Tittirajātakaṃ¹².

10. Saccajajātaka.

Saccajam' tata saccajjāṃ. Idam' Sattā' Jetavana' vi-
20 haranto ekam' kuṣumbhikam' āmbhā kathesi. So kira „gāmake
uddhārāṃ saṭṭhessāmiti¹³“ bhariyāya saḍḍhūṃ' tathā gantvā saḍḍhivā¹⁴
sakaṭaṃ¹⁵ āharitvā „pacchā nissāmiti“ ekasmiṃ kule thapetvā puna
Sāvatthiṃ gacchanto antarāmaggo ekam' pabbatam' addasa. Atha
tam' bhariyā āha: „accā sāmī syuṃ pabbato suranṇamayo bhavessya
dadossyāsi paṇḍa me kiṃceti“. „Kāsi etam', na kiṃceti dassāsi¹⁶“. Sā
30 tva¹⁷ „ādhaddhāmadāya ratāyāṃ, pabbato¹⁸ suranṇamayo¹⁹ jāto²⁰ pi
mayham' kiṃceti na dassāsi²¹“ anuttamaṃ ahoṃsi. Te Jetavana-samīpaṃ
āgantvā „pāṇiyam' pīyessāmā“²² ti vihārāṃ pavasiṃvā pāṇiyam' pīvissu.

¹ Bā' omi. man. ² Bā' etan. ³ Cā'-tamko-, Bā' pācāpīṭakammam'. ⁴ Bā' na
paṭicea. ⁵ Bā' yadi tava maṃho pāpakīriyāya maṃho paṇḍussati, Bā' yadi tava maṃho
pāpakīriyāya maṃho appaṇḍussati eto te y. a. m. p. n. ⁶ Bā' omi. tappabhāro.
⁷ Bā' katham'. ⁸ Bā' -sammā. ⁹ Bā' pācāpīṭakammam'. ¹⁰ Bā' -luddo-. ¹¹ Bā' aṭṭhāsi,
Bā' omi. tava etan' na a. ¹² Bā' add' suranṇamam'. ¹³ Cā' ande-, Bā' addha-
¹⁴ Bā' addha-. ¹⁵ Cā'-tam, Bā' addha, Bā' addhakam. ¹⁶ Bā' yadi. ¹⁷ Cā' Bā' -to,
Cā'-to. eto. te -to, Bā' add' kīra. ¹⁸ Bā' -yo. ¹⁹ Bā' -to.

Satthāpi paccūsakkhe yeva tesam satāpattiṭṭhalassa upanissayena diṭṭhā
 āgamanam olakayanāma¹ gandhakupparivene mīdā cchabbagabuddha-
 raṇṇiyo cissajjento. Te pi pāṇiyam pīṭvā āgantvā Satthāraṇa van-
 dītva niddimau. Satthā tehi saddhim paṭisaṇhāraṇa katvā „Ahaṃ
 ga² atthā”³ ‘ti pucchā⁴. „Amhākaṃ⁵ udhāraṇa sādhanatthāya⁶ bhāra-
 ti. „Kim upāleke tava sāmiko tvaṃham hitapāṭikamkhī⁷ upakāraṇa
 te karotthi⁸. „Bhante, ahaṃ innamūḥ⁹ sasoskhū¹⁰, ayaṃ paṇa mayham¹¹
 mīdha¹², ājā mayā pabbatam diṭṭvā ‘vac’ āyāsi¹³ surannamayo assa
 kiñci me dāḍeyyāsi¹⁴”¹⁵ vutto¹⁶ „kāsi tvam, na kiñci dāssāmi¹⁷” āha.
 evam thaddhahadayo ayaṃ¹⁸ ti. „Upāleke, evaṃ nāṃ¹⁹ esa vadati²⁰,
 yadā paṇa tava guṇa²¹ surati²² tadā cabbhivariyaṃ tava²³”²⁴ detthi²⁵.
 ratvā „kathetha bhante”²⁶ ti tehi yāceta antam āhāsi:

Attha Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatti²⁷ rajjam kārente
 Bodhisatto tassa sabbakiccakāraḥo amucco ahoṣi. Ath²⁸
 ekadivasam rājā pottam uparājānaṃ npariṭṭhānaṃ āgacchantam²⁹
 diṭṭvā „ayam man’ antare³⁰”³¹ dāsseyyā³² ‘ti³³ tam pakkoṣitvā³⁴
 „tāta, yāvāham jīvāmi tāva magaro vasitum na lacchaṃ, sū-
 tattha vasitvā man’ acchayena rajjam kāreṇhīti³⁵” āha. So „sā-
 dhū³⁶”³⁷ ‘ti pitaraṃ vanditvā jetthabhariyāya³⁸ saddhim Bārāṇa-
 sito nikkhamīvā paccantam gantvā araṇṇe³⁹ paṇnasālūḥ mā-
 potvā vanamūlaphalena⁴⁰ yāpento vīhāsi⁴¹. Aparabbhāge rājā
 kālam āhāsi. Uparājā nakkhattam olokento tassa kālakata-
 bhāyam⁴² katvā Bārāṇasim āgacchanto antaramagga⁴³ akaṃ
 pabbatam adīdasa. Atha nadi bhariyā āha: „sace dera ayaṃ
 pabbato savannamayo assa⁴⁴”⁴⁵ deyyāsi me kiñci⁴⁶. „Kāsi⁴⁷
 tvam, na kiñci dāssāmi⁴⁸”. Sā „ahaṃ man’ aneṇa caṭṭitum
 asaṅkonti⁴⁹ araṇṇam pāvisiṃ⁵⁰”, ayaṃ ca evaṃ vadati, ativiya

¹ Bā - ā. ² Bā pucchitvā. ³ Bā tucchitvā gāmekam, Bā amāsam gāmekam.
⁴ Bā soḍḍha. ⁵ Bā jittam paṭisaṅkhami. ⁶ Bā sūcha. ⁷ Bā mayi. ⁸ Bā
 nappasāhe, and sū ahoṣi. ⁹ Bā sād pabbata. ¹⁰ Cā deyyāsi, Cā deyyāsi
 corr. to dade-, Bā dāsseyyāsi. ¹¹ Bā vutto. ¹² Bā vadati. ¹³ Bā - mīdha.
¹⁴ Bā - sūti. ¹⁵ Bā sūti 121. ¹⁶ Bā mīdha sūtibuddha, Bā mīdha sūtibuddha.
¹⁷ Cā - upāleke, Bā sūtibuddha. ¹⁸ Bā - sūtibuddha. ¹⁹ Bā sūtibuddha. ²⁰ Bā
 jetthibha. ²¹ Bā sād pāviti. ²² Bā - phalāpbalāsi. ²³ Bā - sūti. ²⁴ Bā - sūti.
²⁵ Cā - sūti. ²⁶ Bā sūti. ²⁷ Cā - sūtibuddha. ²⁸ Bā sūtibuddha. ²⁹ Bā sūtibuddha.
³⁰ Bā sūtibuddha. ³¹ Bā sūtibuddha. ³² Bā sūtibuddha. ³³ Bā sūtibuddha.
³⁴ Bā sūtibuddha. ³⁵ Bā sūtibuddha. ³⁶ Bā sūtibuddha. ³⁷ Bā sūtibuddha.
³⁸ Bā sūtibuddha. ³⁹ Bā sūtibuddha. ⁴⁰ Bā sūtibuddha. ⁴¹ Bā sūtibuddha.
⁴² Bā sūtibuddha. ⁴³ Bā sūtibuddha. ⁴⁴ Bā sūtibuddha. ⁴⁵ Bā sūtibuddha.
⁴⁶ Bā sūtibuddha. ⁴⁷ Bā sūtibuddha. ⁴⁸ Bā sūtibuddha. ⁴⁹ Bā sūtibuddha.
⁵⁰ Bā sūtibuddha.

thaddhahadayo, rājā hutvāpi esa mayham kiñ kalyāṇaṃ karissatī¹ anattamaṇi ahoṣi. So āgantvā rājje paṭṭihito tam aggamahesiṭṭhāne thapesi, idaṃ yasaṃattakam² eva adāsi, uttarim³ pana sakkārasammāno⁴ n⁵ atthi, tassā atthibhāvaṃ pi⁶
 5 na jānāti. Bodhisatto „ayam devī imassa raṇṇo upakārikā dukkhaṃ ugaṇetvā araṇṇe vāsaṃ vasi, ayam paṇ⁷ etaṃ uga-
 petvā aṇṇāhi⁸ saddhīm abhiramanto caratī⁹, yathā¹⁰ esa sabbhi-
 sariyaṃ labhati tatthā¹¹ karissāmīti¹² cintetvā ekadivasaṃ tam
 upasaṃkamitvā vaoditvā evaṃ āha: „devī¹³, mayhaṃ tumhākaṃ
 10 santikā piṇḍabhattam¹⁴ pi na labhāma, kasmā amheṃ paṃaj-
 jitvā¹⁵ ativiya thaddhahadaya¹⁶ aṭṭhā¹⁷ ti āha. „Tāta, sac¹⁸
 āhaṃ attanā labheyyaṃ tuyhaṃ pi dadeyyaṃ, alabbhamānā
 pana kiṃ dassāmi, rājāpi mayham idāni kiṃ nāma dassatī¹⁹,
 20 so antarāmagge imasmiṃ pabbate savaṇṇamaye²⁰ jāte mayham
 kiñci dassasīti²¹ vutto²² kāsi tvam, na kiñci dassasīti²³ āhu²⁴.
 „Kiṃ pana raṇṇo santike imāṃ kathāṃ kathesmi sakkhissatthā²⁵
 ti. „Kiṃ na sakkhissāmi²⁶ tāta²⁷ ti. „Tena hi ahaṃ raṇṇo
 santike thito pucchissāmi, tumhe katheyyāthā²⁸ ti. „Sādhu
 25 tāta²⁹ ti. Bodhisatto deviyā raṇṇo upaṭṭhāṇaṃ katvā³⁰ thita-
 kāle āha: „nanu ayye mayhaṃ tumhākaṃ santikā kiñci na
 labhāmā³¹ ti. „Tāta, ahaṃ labhamānā³² tuyhaṃ kiñci dassā-
 mīti³³, rājāpi idāni mayham kiṃ nāma dassatī, so araṇṇato
 āgamanakille ekaṃ pabbataṃ disvā sac³⁴ āyaṃ savaṇṇapab-
 bato³⁵ assa kiñci me dadeyyāsīti³⁶ vutto³⁷ kāsi tvam, na kiñci
 30 dassasīti³⁸ supariṇejaṃ pi na cajiti³⁹.

¹ C¹ -ritu, B¹ -ti. ² B² sammāsamakkāro. ³ B³ -vati. ⁴ C⁴ aṇṇāhi. C⁵ amhāsi corr. to -hi. ⁵ B⁵ vitarati. ⁶ B⁶ add. na. ⁷ B⁷ yathā evam, B⁸ tatth-
 eva. ⁸ C⁸ B⁸ -vī. ⁹ B⁹ piṇḍapātamanam. ¹⁰ B¹⁰ -ittha. ¹¹ B¹¹ -ya aṭṭhā. B¹² -ya.
¹² B¹² āhi. āhaṃ idāni dāsaṃ sakkhissatī ti. ¹³ B¹³ -vā. ¹⁴ C¹⁴ B¹⁴ -ti. B¹⁵ -atthi.
¹⁵ B¹⁵ vutto. ¹⁶ C¹⁶ -vati, C¹⁷ -vati corr. to -vati. ¹⁷ B¹⁷ amhaṃ kiṃ na sakkhissā-
 mīti ti. ¹⁸ C¹⁸ -yyatthā. ¹⁹ B¹⁹ add. ā. ²⁰ B²⁰ āgamanā. ²¹ B²¹ āha. ²² B²²
 sac²³ āyaṃ pabbato savaṇṇamaye, B²³ amhaṃ pabbato savaṇṇamaye. ²³ B²³ -ti. ²⁴ B²⁴
 C²⁴ naecchitī, C²⁵ naecchitī corr. to naecchitī, B²⁵ na cajati, B²⁶ na cajati.

Etam attham dipemī paṭhamam gātham āha:

1. Saccajam vata na-craji¹ vācāya adadaṁ² girim,

kiṁ hi tass' acajantassa³ vācāya adada⁴ pabbatan ti. 77.

Tatha saccajam vati⁵ 'ti sukheṇ sajjitvā sakkuneyyam⁶ pi na caji⁷.
adadan ti vasaṇanattasāpi pabbataṁ adadāmiṁ, kiṁ hi⁸ tassā cajan-
tassā⁹ 'ti¹⁰ tassā hiṁ¹¹ oṭṭhā mayā yāntassa na cajantassa¹² kiṁ hi cajeyya¹³,
vācāya adada⁴ pabbatan ti so¹⁴ ayaṁ mayā¹⁵ paṭiṇa mama vacanassa su-
vaṇṇamayaṁ pi aha vata tam¹⁶ pabbataṁ vācāya adada⁴ vasaṇanattassa¹⁷
adadāmiṁ hoṭi¹⁸ attha.

Tam sutvā rājā datiyaṁ gātham āha:

2. Yam hi kayirā tam hi vade¹⁹ yaṁ na²⁰ kayirā na tam vade,
akarontam bhāsamaṇaṁ pariṇanti paṇḍitā ti²¹. 78.

Tass attā: yad eva ki²² paṇḍito puriso kayena kareyya²³ tam vācāya
vadeyya, yaṁ²⁴ na kayirā na tam vade²⁵, dātumaṁ va dāmiṁhi²⁶ vadeyya²⁷
na adāmiṁhi²⁸ 'ti adhippaya, kiṁkāraṇa: ya hi dāsaṁhi²⁹ vati³⁰ paṇḍi³¹ na
dadāmi tam akaronṇaṁ kevaṇaṁ mīṇa bhāsamaṇaṁ pariṇanti so³² hi³³, ayaṁ
dāsaṁhi³⁴ vati³⁵ vasaṇanattam eva³⁶ khaṇṇaṁ na pana dāmi, yad kiṁ pana
adāmiṁhi³⁷ pi³⁸ vasaṇanattam³⁹ eva dāmiṁhi⁴⁰ hūti tam purataraṁ eva luddhaṁ⁴¹
tama bhāsiṇasāṭṭu⁴² so⁴³ tassā muddaṁhiṇṇavaṇaṁ jantā⁴⁴ paṇḍitā, bāhi pana
vasaṇanattam⁴⁵ eva dāmiṁhi⁴⁶.

Tam sutvā devī rañño añjalim paggabettvā tatiyaṁ gā-
tham āha:

3. Rajaputta namo ty-atthā, sacce⁴⁷ dhamme thito⁴⁸ c' asī⁴⁹,
yassa te vyasaṇam⁵⁰ patto sacceasmim⁵¹ ramate mano ti. 79.

¹ C¹ -ji, B² naraṇjam, B³ naraṇji. ² B⁴ addadāmi? C⁵ adadim. ³ B⁶ kiṁtassa
cajanassa, B⁷ kiṁhi tassā cajanassa, C⁸ kiṁhi tassā cajantassa. ⁴ B⁹ -dāmi.
⁵ B¹⁰ -yya. ⁶ C¹¹ nacehi, C¹² nacehi corr. to na caji, B¹³ na caji. ⁷ C¹⁴ kiṁhi.
B¹⁵ kiṁhi B¹⁶ ki hi. ⁸ C¹⁷ cajantassā. ⁹ B¹⁸ addā mīhi, B¹⁹ kiṁ hi. ¹⁰ C²⁰ na-
cchantassa, C²¹ naccchantassa corr. so na cajantassa, B²² tam cajantassa, B²³ tam
cajantassa. ¹¹ B²⁴ kiṁhiṇi vadeyya, B²⁵ kiṁhi vati vadeyya, C²⁶ kiṁhi vadeyya.
¹² B²⁷ mama. ¹³ so C²⁸; B²⁹ ahoṭi na tam, B³⁰ ahoṭiṇi. ¹⁴ B³¹ -mantaṇeva.
¹⁵ so B³², B³³ adadāmi ti, C³⁴ adadāmi ti. ¹⁶ B³⁵ vadeyya, B³⁶ vadeyyam. ¹⁷ B³⁷
na, C³⁸ mī in the place of yaṁ na, C³⁹ yaṁti. ¹⁸ C⁴⁰ omi ti. ¹⁹ B⁴¹ addā so;
B⁴² ya. ²⁰ B⁴³ kayirā tareyya, B⁴⁴ kareyyam. ²¹ C⁴⁵ yaṁ. ²² B⁴⁶ vadeyya. ²³
B⁴⁷ dāmiṁhi, B⁴⁸ dāmiṁhi. ²⁴ C⁴⁹ vadeyya. ²⁵ B⁵⁰ dā. ²⁶ B⁵¹ vatiṇi. ²⁷ B⁵²
add ti. ²⁸ B⁵³ omi vati. ²⁹ B⁵⁴ -mantaṇeva. ³⁰ C⁵⁵ adadāmiṁhi, B⁵⁶ adā-
miṁhi pi. ³¹ C⁵⁷ -en, B⁵⁸ luddha. ³² B⁵⁹ pariṇ. ³³ C⁶⁰ sacce corr. to sacce, B⁶¹
sace. ³⁴ B⁶² vati. ³⁵ B⁶³ vyasaṇam.

Tathā sacce¹ dhammo ti vacance² sabbhāvalhammo ca, vya³vanam⁴
 patto ti passā te va⁵ rāṇhā⁶ pabbajjitasamukkhānam⁷ vyasanam⁸ patto pi
 manā saccatinim⁹ yeva samatitī.

Evam rañño gūṇakatham¹⁰ kathayamānāya deviyā sutvā

4 Bodhisatto tassā gūṇaṃ pakāseṇte catuttham¹¹ gātham āha:

1. Yā daḍḍhī daḍḍha¹²ssa addhā addha¹³ssa¹⁴ kittimā

sā hi¹⁵ssa paramā bhariyā, tā hi raññassa itthiyo ti. 80.

Tatha kittimā ti vuttasampannā ti sūbo, sā hi¹⁶ssa paramā n yā eā¹⁷
 daḍḍha¹⁸ssa samutthāra daḍḍhātāle ayam pā daḍḍhī hutvā tam na paricariyā,
 10 addha¹⁹ssā²⁰ ti ajjāhāṇe addhā²¹ hutvā samutthāra eva samvattatī samāna-
 sakkhādukkhā²² hutvā, sā hi²³ssa paramā kittimā²⁴ bhariyā nāma, tā²⁵ hi raññassa
 paramā issariyā²⁶ (kittimā itthiyo²⁷ hutvā pava, anacchariyam²⁸ eānā ti²⁹).

Evam eā pana vatvā Bodhisatto „ayam mahārāja tūṇ-
 bhāṇam dukkhaṇakāle araṇṇhe samānadukkhā³⁰ hutvā vasi, hūṇe³¹
 15 sammānānā³² kātum vattatitī“ deviyā gūṇaṃ kathaesi. Rājā tassā
 vacanena deviyā gūṇaṃ sutvā „paṇḍita nava kathāyāham³³
 deviyā gūṇaṃ anussarāmi“ ti vatvā tassā sabbissariyaṃ adāsi,
 „Tayāham³⁴ deviyā gūṇaṃ sarāpito“ ti Bodhisattassopi ma-
 hāntum issariyaṃ adāsi.

20 Sathā manā dāsaṇam³⁵ āharitvā succeṇ³⁶ pakāseṇ³⁷ jātakam ca-
 modhanāsi: (Saccapariyoṇe jayampatikā sotāpattiṇi³⁸ paṭiṭṭhaṇṇam.)
 „Tathā Bāḷasenāraṇ³⁹ ayam kuṭumbiko āha⁴⁰, devī ayam upāsikā,
 paṇḍitānūce⁴¹“ para aham evā⁴² ti. Succejajātakam⁴³, Pūṇ-
 ḍarāvagga dutiyo.

¹ C¹ sacce¹ sot. in sacce, B¹ sacce. ² C² -vacce² cor. in vacce. ³ B³ vyasanam.

⁴ B⁴ vyam. B⁵ vata. ⁵ C⁵ rāṇho. ⁶ B⁶ pabbajjitasamukkhānam. ⁷ B⁷ addhā
 addha⁸ssa. ⁸ C⁸ oantī yā. B⁹ oantī eā. ⁹ C⁹ addha⁹ssa, C¹⁰ addha¹⁰ssa¹⁰ cor. in
 addha¹¹ssa, B¹¹ addha¹¹ssa. ¹¹ B¹¹ addha¹¹addhā. ¹² C¹² -ma. ¹³ B¹³ pa. ¹⁴ B¹⁴
 addhā nāma, B¹⁵ na. ¹⁵ C¹⁵ -nīyamakantī, B¹⁶ anacchari eā¹⁶ ti, B¹⁷ anacchariyeva¹⁷
¹⁶ pā¹⁶ araṇṇhe yeva vacanāni dukkhā, ¹⁷ B¹⁷ -ya aham. ¹⁸ B¹⁸ tathāham. ¹⁹
 B¹⁹ dhammānāsi. ¹⁹ B¹⁹ -ma. ²⁰ B²⁰ succe²⁰, and add dāsaṇam.

3. KUTIDŪŚAKAVAGGA.

1. Kuṭṭidūśakajātaka.

Manussasāvera te āsān ti. lūam Saithā Jetavane vi-
 haranto Mahākassāpattiherassa paṇṇasālājhāpakaṃ¹ do-
 kkaṃ ārabha kassasi. Vattiṃ paṇa Bājagaha sammajjhānāṃ. 5
 Tada kīṃ therā Bājagahaṃ mesāya Aññānakoṭṭhāya² vibarati. Tassa
 dve dāharā opajjhāsaṃ kaṃmā. Tesu eko therassa opākārako, eko
 dubbatto³, itareṇa kaṃmā kaṃmā attanā⁴ kaṇṇasādisaṃ eva karoti, tena
 mukhadakādiṃ opajjhāpitesu therassa saṃtikam gantvā vanditvā
 „bhante udakam thapitāṃ, mukham dhoratthā⁵“ ti ādāmi vadasi, tena 10
 kālāsa⁶ eva vutthāya therassa parivene⁷ sammajjhe⁸ therassa nikkha-
 manaveśāya⁹ ito e¹⁰ ito eva paharanto sakalaṃ¹¹ parivemaṇṇaṃ attanā¹²
 sammajjhānā¹³ riyā karoti. Vattasampanno tantesi „ayaṃ dubbatto¹⁴
 mayā kaṃmā kaṃmā attanā¹⁵ kaṇṇasādisaṃ karoti, etassa saṭṭhakam-
 mām¹⁶ pākāṇaṃ karissāmi“ itasmim antegāmato bhutvā āgantvā 15
 uddhāyante va¹⁷ mahānodaṃ¹⁸ tāpetvā piṭṭhikoṭṭhake thapetvā aṇ-
 ānāṃ nāṭikamattam¹⁹ udakam uddhāsa thapesi. Itaro pubbhajjhutvā²⁰
 gantvā seṃṇaṃ oṭṭhakaṃtāṃ divvā „udakam tāpetvā koṭṭhake thapi-
 taṃ bhavissatthi“ therassa saṃtikam gantvā „bhante mahānakoṭṭhake²¹
 udakam, mahāyathā²²“ ti āha. Therā „mahāyāsaṃmā²³“ tena sad- 20
 dhiṃ yeva āgantvā koṭṭhake udakam adisvā „kham udakam“ ti
 pucchā. So teḃṇa aggisālaṃ gantvā²⁴ tucchabhājāṇaṃ nūṃkam²⁵
 otāresā, uṇṇako²⁶ tucchabhājāṇassaṃ tale paṭhato toṭā²⁷ ti soddhaṃ
 akāsi. Tato paṭṭhāya tassa Uṇṇakasaddako²⁸ eva nūṃkam jātāṃ.
 Tasmim khāṇe itaro piṭṭhikoṭṭhake udakam āharitvā „mahātha²⁹ 25
 bhante“ ti āha. Therā mahātvā³⁰ āgacchanto³¹ Uṇṇakasaddaka-va³²

¹ B - japhā, B² - japhā. ² B² arābhāṃkurīyaṃ, B² arābhāṃkurīyaṃ. ³ B² dub-
 bharo. ⁴ B² - na. ⁵ C² - sa. C² - sa corr. to - sa, B² - sa. ⁶ B² sammajjhānā,
 B² sammajjhā. ⁷ B² - yam. ⁸ B² vibhā. ⁹ B² - la. ¹⁰ C² - ita, B² asamattāṃ.
¹¹ B² - na. ¹² B² dippacakkhuma, B² sabbam dubbacakkhumaṃ. ¹³ C² - sa corr.
 to va, B² yeva. ¹⁴ B² mahānodaṃ. ¹⁵ B² nāṭikamattam, B² nāṭikamattam. ¹⁶ B²
 adā va. ¹⁷ B² pā. ¹⁸ B² āg. ¹⁹ C² uṇṇakam, C² uṇṇakam, B² uṇṇakam,
 B² uṇṇakam. ²⁰ C² uṇṇako, B² uṇṇako, B² uṇṇako. ²¹ B² sātāṃ, B² sa-
 bhāṃ. ²² C² uṇṇakam, B² uṇṇakasaddako, B² uṇṇakasaddako. ²³ B² uṇṇa-
 pāṇa. ²⁴ B² uṇṇatvā. ²⁵ B² āvajjanto. ²⁶ B² uṇṇako, B² uṇṇako.

- dubbhattabbhāram¹ katvā tam sāyaṃ therupaṭṭhānam āgataṃ ovaṇṇi² „āvuro samapena nūna attanā katāṃ eta³ katāṃ me⁴ ti vattam⁵ vaṭṭati, aññathā sampajānamusā⁶āda hoti. Ito paṭṭhāya ovarūpaṃ me⁷ kāmī⁸“.
- So therassa kuṇḍhitvā punadivase therassa saddhīm piṇḍāya⁹ sa pāvisi. Therā itarā¹⁰ saddhīm pāvisi. Ujjuṃkasaddako¹¹ pi therassa upaṭṭhākakulam gantvā „bhaṇṭe therā kulam¹² ti vutte „aphā-sakena¹³ vihāro yeva nisīno¹⁴ ti vuttvā „kiṃ bhaṇṭe laddhum vaṭṭa-ti¹⁵ vutte „idāṃ o¹⁶ idāṃ ca doṭhā¹⁷ ti gaheṭvā attāno rucitaṭṭhānam¹⁸ gantvā¹⁹ bhaṇḍitvā vihāram āgamaṃ. Punadivase therā tam kulam gantvā nisīdi. Manussā „na sukhā²⁰, biyyo kira tvaṃ²¹ vihāro yeva nisīno, asukadabharassa hattho āhāram pesayintha, paribhutto ayyesa²² ti“.
- Therā tuḍḍitvā²³ va bhaddakāśāṃ katvā vihāram gantvā sāyaṃ therupaṭṭhānakāle āgataṃ²⁴ āmanetvā „āvuro asukagāmo²⁵ asukakule²⁶ therassa idāṃ o²⁷ idāṃ ca laddhum vaṭṭati²⁸ vūṇāpetvā kira te²⁹ bhāṇa³⁰ ti vuttvā „viññanti nāma na vattati, māso³¹ puna ovarūpam anācāram carā³² ti“ ālu. So ettakena³³ therā āghātam bandhitvā „ayaso³⁴ biyyo pi udakamattāro nāsāya mayā saddhīm kalaham karī³⁵. Idāṃ paṇ³⁶ assa upaṭṭhākanāṃ geḥa mayā bhattamutthi bhutā ti asahanto pona kalaham karatī, jānissāmi³⁷ esa³⁸ kat-tabhayuttakan³⁹ ti punadivase therā piṇḍāya parivṛṭṭhe muggaram ga-heṭvā paribhogabbhūjanam bhinditvā paṇṇasālam jhāpetvā paṇāyi. So jīvamāno va manussapeto hutvā maseṭvā kālam katvā Avicimabhāsi-ṛaye nibbati. So tena kassanācāro mahājānamajjhe⁴⁰ pākāḥ jāto. Aṭṭi⁴¹ ekadivassam ekacce⁴² bhikkhū Rājagahā Sāvasthīm⁴³ gantvā saṃbhāgapaṭṭhāne puttacivaram⁴⁴ patisāmetvā Sattū santikam gantvā van-ditvā nisīdimasu. Sattū tehi vaddhīm paṇṇasālam katvā „kuto āgat⁴⁵ aṭṭhā⁴⁶ ti pucchī“, „Rājagahā bhaṇṭe⁴⁷ ti. „Ko tatta vāda-dāyako ācariyo⁴⁸ ti. „Makākaṣapathero⁴⁹ bhaṇṭe⁵⁰ ti“. „Sukham bhikkhavo Kassapa⁵¹ ti. „Assa bhaṇṭe therassa sukhāṃ, saddhī-vihāro⁵² paṇ⁵³ assa vāda dinne kuṇḍhitvā therassa paṇṇasālam jhā-

¹ B¹ dūpaccāsa-, ² B¹ m¹ akasāti, B² na ovarūpam akāsi. ³ B¹ adda si-mam. ⁴ B¹ -ova. ⁵ B¹ ulāga-, B² ulāga-. ⁶ B¹ aphānka-, ⁷ B¹ rucita-chaṇam, B² rucitam thānam, C¹ -va. ⁸ C¹ dāva. ⁹ B¹ -add, B² bhaṇṭe ayyesa aphānkaṃ. ¹⁰ B¹ therā. ¹¹ B¹ add rotte. ¹² B¹ -ki. ¹³ B¹ add tam. ¹⁴ B¹ add nāma. ¹⁵ B¹ add bhāṇam. ¹⁶ B¹ me. ¹⁷ B¹ caratit, B² carāhit. ¹⁸ B¹ eṭṭha, C¹ eṭṭha- sura- to vitta-. ¹⁹ B¹ ahaṇ. ²⁰ B¹ kari-yamāno. ²¹ B¹ omi assa. ²² B¹ -vassa majjhe. ²³ C¹ aṭṭhakāśānāro, C² aṭṭhakāśānam va rotte- to -vāsi, B¹ aṭṭhakāsa. ²⁴ C¹ -tthiṇam, B¹ -tthi. ²⁵ B¹ pucchitvā. ²⁶ B¹ -vithero.

petvā palāyitū¹. Tam sutvā Suttā bhikkhave. Kassapaṇa evaṇṇa-
pasa bhāṇa sabbhiṇa carāṇato ekacariyā va seyyo² 'tī ratvā imāṃ
Dhammapade gāthāṃ āha:

Carāṇa va nādhiggaṇṇheyya seyyam vadhaṃ attano (Dhp. v. 41.)
ekacariyam dūḥham kayirā, n' atthi bhāṇe saḥāyatā³ ti.

Idaṃ⁴ ca paṇa ratvā paṇa te bhikkhū āmantetvā „na bhikkhave idaṃ⁵
eva so kuṇḍāsako⁶ va na ca idāṃ⁷ eva vāḍadāyakaṇa kuḍḍati⁸,
pubbe pi kuḍḍhi yevā⁹ 'tī ratvā attāṃ āharī:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjath karente
Bodhisatto siṅgilasakunayoniyam¹⁰ nibbattitvā veyappatto
attano māsāpaṃ ānovassakam kulāvakaṃ katvā Himavanta-
padese¹¹ vasati. Ath¹² eko makkato vassakāle nechiṇṇadhāre
deva vassante śīrapillito dante khādanto Bodhisattassa avidūre
niṣṭi. Bodhisatto tam tathā kilamantaṃ disvā tena saddhiṃ
sallapanto¹³ paṭhamam gātham āha:

1. Manussassēva te sīsam hatthapādā ca vāḍara,
atha kena nu¹⁴ vappena agāraṃ te na vijjati. 81.

Tattha vappena¹⁵ 'tī kārāṇa, agāraṃ 'tī eva nīlāṇṇepaṭṭi kama kārāṇa
'tī arāhāt paṭṭi.

Tam sutvā vāḍaro duttiyaṃ gātham āha:

2. Manussassēva me sīsam hatthapādā ca siṅgita¹⁶,
y' āhu seṭṭhā manussēva eā me paṇṇā na vijjati. 82.

Tattha siṅgita¹⁷ 'tī tam¹⁸ ekumaṃ manussāpaṃ, yāhu seṭṭhā ma-
nussēva¹⁹ 'tī paṇa manussēva seṭṭhā 'tī kathamā eā mama vicāraṇapāṭiṇā 'tī
attā, sabbatthapadāyakaṇā²⁰ 'tī eā eā v. paṇṇāṃ, vicāraṇapāṭiṇā va seṭṭhā
eā mama n' attā, tenā me agāraṃ na vijjati.

Tam sutvā Bodhisatto itaram gāthadvayam āha:

3. Anavattitacittassa lahucittassa dāḍhino²¹
niccam adbhavaṭṭassa²² sakkabhāvo na vijjati. 83.

¹ C¹ seyya. ² C² saḥāyatā? B² saḥāyatā. ³ C³ imā. ⁴ B⁴ eā pubbe pi
kuṇḍāsako ye. ⁵ B⁵ kuḍḍhi. ⁶ C⁶ saḥāra. C⁷ saḥāra- corr. to siṅgila. B⁷
siṅgila-. ⁸ B⁸ appa-. ⁹ B⁹ paṇṇa. ¹⁰ C¹⁰ sakkāra na. B¹⁰ a kama na. B¹¹
atha kama na. ¹¹ B¹¹ āgāra. B¹² āgāra. ¹² B¹² siṅgila. B¹³ siṅgila. ¹³ B¹³
omī tam. ¹⁴ B¹⁴ eāṭi. B¹⁵ paṇṇāṃ. ¹⁵ B¹⁵ dubbhino. ¹⁶ C¹⁶ adbhava.

1. So karassu ānubhāvaṃ, vītivattaṃ aḷḷiyaṃ,
sītavātaparittānaṃ¹ kurussu kuṭavaṃ kapitā. 84.

Tattha anavattitthacittassa² 'ti appatthitānassa, dūbbho³ ti mīna-
dūbbho⁴, adbhutavassā⁵ 'ti na kabbhā⁶ silakkhaṇakassa⁷, ānubhāvaṃ
3 ti so vāṇa samma makkaṃ paññāya appādanāntaraṃ ānubhāvaṃ upāyāsi
karoti, vītivattaṃ aḷḷiyaṃ⁸ ti atano⁹ dussellāhāvāsaṃbhāvaṃ aḷḷiyaṃ atik-
kaṃvā aḷḷa¹⁰ bho, kuṭavaṃ¹¹ ti sītaṃ vāṇa¹², parittānaṃ¹³ atano¹⁴ sītaṃ
kuṭavaṃ¹⁵ kutikkāṃ ekaṃ¹⁶ vasaṃvāṇakam¹⁷ karoti.

Makkato cintesi: „syāṃ tāva atano anavassakattāne¹⁸
10 nissīnānubhāvena¹⁹ mam paribhavaṃ²⁰, na nissīdāpessāmi²¹ naṃ ima-
sīm²² kuṭava²³“ ti. Tato Bodhisattam gaṇḍitukāmo pak-
khandi, Bodhisatto appatitvā ānāstha gato. Makkato kuṭa-
vaṃ²⁴ viddhaṃsatvā cūṇavacūṇaṃ katvā pakkāmi.

Sattāḥ imāṃ deṇṇaṃ²⁵ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
15 makkato so kuṭijjāpako aho²⁶, sīgilāsakūḷo²⁷ aham evā²⁸“ ti,
Kupīdū²⁹ akajātakaṃ³⁰.

2. Daddabhaṇātaka.

Daddabhaṇāti³¹ bhaddante ti. Idam Sattāḥ Jetavane
viharanto ānāstittihīye ārabbha kathaṃ, Tittihīyā kira Jetavane
20 sampe tassmā tassmā tātāṃ kappakapassaya³² seyyam kappenti
paṇa tapam³³ tapam³⁴ nānappakāram mucchātapaṃ caranti. Atha
amabhakulā bhikkhū Sāvattihīyam piṇḍāya caritvā Jetavanam³⁵ āgac-
chantā antarāmagge to tam³⁶ mucchātapaṃ tappanta³⁷ divā gantvā
Sattāhāraṃ upasamkamitvā „atthi na kha Nante ānāstittihīyasaṃaṇā-

¹ C=nam corr. to -nam, B=nam. ² B=duṃbho. ³ B=ādūbhi. ⁴ C=adbhuta-. ⁵ B=te. ⁶ C=na corr. to -na. ⁷ B=kutavāṃ kapit. ⁸ C=atano vāṇa, B=vāṇa. ⁹ C=na, C=namattham corr. to -namattham, B=naṃ nam samattham. ¹⁰ C=kū. ¹¹ B=ekam cu, B=ekam. ¹² B=agariṇ. ¹³ B=vassā, B=vassā. ¹⁴ C=ch. ¹⁵ C=ad. and and na. ¹⁶ C=imam, C=imam corr. to -imam. ¹⁷ C=kū. B=kutikkā. ¹⁸ B=kutikkā. ¹⁹ B=dhamma. ²⁰ B=atthā, B=sīgilā. ²¹ B=sīgilā, B=ad paribhavaṃ. ²² B=atthā, B=daddāṃ āyati. ²³ C=kutava, B=amabhakapassaya, B=kappakapassaya. ²⁴ B=paṇātipam. ²⁵ C=tappam, B=tappam. ²⁶ C=nam. ²⁷ B=te. ²⁸ C=tappam, B=tappam.

nam¹ rutasamādāna saro² ti pucchāma. Satthā „na bhikkhave tesam
rutasamādāne saro vā viasso vā aṭṭhi, tam³ hi nighamaṣiyamānaṃ
upaparikkhāyamānaṃ ukkārebbhūmimmaggaṇḍisaṃ sasakassa⁴ dadda-
hhaṇḍisaṃ⁵ hotti⁶“ eva⁷ vatrā „daddahhaṇḍisaṃbhāvaṃ⁸ eva⁹ mayāsi na
jānāma, kaṭṭhā na bhante¹⁰“ ti tehi yācito aṭṭam āhāri¹¹.

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto rajjaṃ karente
Bodhisatto sīhayanīyaṃ aññattitvā rayappatto araṇṇiṇe
paṭivasati. Tada¹ aparasamuddasaṃpe² beluvamissakam³ tāla-
vaṇaṃ hoti. Taṭṭh⁴ eko⁵ sasako beluvarukkhūmūle ekassa⁶
tālagacchassa heṭṭhā vasati. So ekadivasam gocaraṃ ādāya⁷ 10
āgantvā tālapaṇṇassa heṭṭhā nipanna cintesi: „saco ayaṃ
paṭhavi⁸“ saṃvaṭṭeyya⁹“ khaṇo nū kho bhavissāmīti¹⁰“, tas-
mim¹¹ ſeva¹² ca¹³ khane ekam¹⁴ beluvapakkam¹⁵ tālapaṇṇassa
opari patitaṃ. So tassa saddeva „dhuvāyaṃ paṭhavi saṃ-
vaṭṭatīti¹⁶“ uppatitvā pacchato anolokento va palāyi. Tam¹⁷ ma- 15
raṇabhitaṃ vegena palāyantaṃ añño sasako diāvā pucchī:
„kim¹⁸ bho atīya bhūto palāyaṃsīti¹⁹“. „Mā pucchā²⁰ bho²¹“ ti.
So „kim²² bho kim²³ bho²⁴“ ti pacchato²⁵ javat²⁶ eva²⁷. Itaro ni-
vattitvā anolokento va „ettha paṭhavi saṃvaṭṭatīti²⁸“ āha.
So pi tassa pacchato palāyi. Evaṃ²⁹ tam³⁰ añño aññasa tam³¹ 20
añño³² ti evaṃ sasakasatasahasam³³ ekato hutvā palāyi.
Te eko migo diāvā eko sūkaro eko gokarṇo eko mahise eko
gavayo³⁴ eko khaggo eko vyaggho eko sīho eko vārāṇo³⁵
diāvā „kim³⁶ etan³⁷“ ti vāva³⁸ „ettha paṭhavi saṃvaṭṭatīti³⁹“

¹ C¹ samānānaṃ, C² samapattānaṃ eva, to samapattānaṃ, B¹ aññatīrīhiyaṇaṃ.

² C¹ aññ. ³ B¹ vaha, P¹ sasakā, ⁴ B¹ daddahhayaṇa, P¹ daddahhayaṇa.

⁵ B¹ sarakasā, B¹ daddahhayaṇa. ⁶ B¹ add¹ pava. ⁷ B¹ pacchimaṇḍisa-
modā. ⁸ B¹ ka. ⁹ B¹ tatthā. ¹⁰ C¹ pāvaṇaṃ. ¹¹ C¹ -ti, C² -tiṃ, B¹

anubhāvaṇaṃ, B¹ paṭhavi. ¹² C¹ samvattēyya, B¹ vattēyya, B¹ saṃvattēyya.

¹³ B¹ samvattēyya. ¹⁴ P¹ pava. ¹⁵ P¹ anubhāva, B¹ ſeva ca. ¹⁶ C¹ sam-
vattatīti, B¹ saṃvattatīti.

¹⁷ B¹ kiṃ. ¹⁸ B¹ kiṃ. ¹⁹ B¹ pucchā. ²⁰ B¹ so āi, B¹ so āi, B¹ so āi, B¹ so āi.

²¹ C¹ jayanta, C² jayanta eva, to jayanta, B¹ ja-
vata, B¹ dhāvata. ²² C¹ -vaddha-, B¹ -vaddha-, ²³ C¹ -vaddha-, B¹ add¹

addha. ²⁴ B¹ -vaddha-. ²⁵ B¹ add¹ eko aṭṭhi, P¹ eko aṭṭhi. ²⁶ B¹ heṭṭhi.

²⁷ B¹ pacchato. ²⁸ C¹ -vaddha-, B¹ -vaddha-

- vutte palāyī. Evaṃ anukkamena yojanamatthaṃ tiracehāna-
 balam ahoṣi. Tadaṃ Bōdhisatto tam baladā¹ palāyantaṃ diśvā
 „kim etaṃ“ ti pucchitvā „etiha paṭhavi saṃvattatīti“² sutvā
 cintesi: „paṭhavisamvattanaṃ“³ nāma na kadāci atthi, addhā
 5 etesaṃ kiñci dussutaṃ⁴ bhavissati, mayi kho paṇa assukkam
 anāpajante⁵ sabbhe naṣṣissanti, jīvitam tesam⁶ dassāmīti“⁷ aṭha-
 vegaṇa purato paḷibatapādam gantvā tikkhattam aṭṭhādam
 nadi. Te sikkhaya⁸ taṃ jīvitā nivattitvā piṇḍitā⁹ aṭṭhamasu. Sibo
 tesam antaram pavasitvā „kimattham palāyathā“¹⁰ ti pucchī.
 10 „Paṭhavi saṃvattatīti“¹¹. „Kena saṃvattamāna“¹² diṭṭhā¹³ ti.
 „Haṭhī jānanti“¹⁴. Haṭhī pucchi. Te¹⁵ „mayam na jānāma,
 etā jānanti“¹⁶ vadimasu. Sīhūpi „mayam na jānāma, vyagghā
 jānanti“¹⁷. Vyagghāpi „khaggā jānanti“¹⁸. Khaggāpi „ga-
 vayā“¹⁹ ti. Gavayāpi „mahisā“²⁰ ti. Mahisāpi „gokarū“²¹ ti.
 15 Gokarūpi „sīkarū“²² ti. Sīkarūpi „migā“²³ ti. Migāpi „na
 jānāma, sasakā jānanti“²⁴. Sasakesu pucchīyamānesu „ayam
 kathesi“²⁵ tam sasakam dassesun. Aṭha taṃ „evam kira
 samma paṭhavi saṃvattatīti“²⁶ pucchi. „Ama sāmi mayā diṭ-
 ṭhā“²⁷ ti. „Kattha vassuto passīti“²⁸ pucchi²⁹. „Samudda-
 20 samlpe beluvamissakataḷavane sāmi, ahaṃ hi tattha beluva-
 rukkhamaṇe tālagacche tālapannassa heṭṭhā nīpanno cintesiṃ:
 „sacā paṭhavi saṃvattissati“³⁰ kham gamissāmīti, aṭha“³¹ tam
 khaṇam heva paṭhaviyā saṃvattannasaddam³² sutvā palāzo
 ‘mbhīti³³. Sibo cintesi: „addhā tassa tālapannassa upari be-
 25 luvapakkam patitvā daddabham“³⁴ akāsi, av-āyam³⁵ tam saddam
 sutvā ‘paṭhavi saṃvattatīti“³⁶ saññam uppādetvā palāyittha³⁷.

¹ Bāḥ balakēyam. ² Cā -vaddha, Bā -vatta. ³ Cā -sīm, Bā paṭhaviyam-
 vattanaṃ. ⁴ C -dussitam, B -dussitā, Bā dussita, Bā dussita. ⁵ C -na. ⁶ Bā nesaṃ.
⁷ Bā -ya. ⁸ Bā asphēḍitā, Bā samphogā. ⁹ Bā pucchitvā. ¹⁰ Cā -vaddha,
 Bā -vatta, Bā -vattamāna. ¹¹ Cā tā. ¹² Bā passatīti. Bā passatīti. ¹³ Bā
 pucchitvā, Bā pucchitvā. ¹⁴ Cā -vaddha, Bā -vatta. ¹⁵ Cā -sīm. ¹⁶ Cā -sīm. ¹⁷
 Cā -vaddha, Bā -vatta. ¹⁸ Bā -vatta. ¹⁹ Bā -vatta. ²⁰ Bā -vatta. ²¹ Bā -vatta.
²² Bā -vatta. ²³ Bā -vatta. ²⁴ Bā -vatta. ²⁵ Bā -vatta. ²⁶ Bā -vatta. ²⁷ Bā -vatta.
²⁸ Bā -vatta. ²⁹ Bā -vatta. ³⁰ Bā -vatta. ³¹ Bā -vatta. ³² Bā -vatta. ³³ Bā -vatta.
³⁴ Bā -vatta. ³⁵ Bā -vatta. ³⁶ Bā -vatta. ³⁷ Bā -vatta.

tatvato' asañjānissāmi¹ so tūh sasakam' gahetvā mahājānam
 asāsetvā „aham' iminā dīṭṭhaṭṭhāse pathaviyā asañvattānam'²
 vā asañvattānam' vā tatvato' ittvā āgāmissāmi, yāva mamā-
 gamanā tūhse etth' eva hothā³ "ti sasakam' piṭṭhiyam' āropetvā
 sīhavigena paḍḍhanditvā tālavane sasakam' otāretvā „ehi⁴,
 tayā dīṭṭhaṭṭhānam' dāsehi⁵“ āha. „Na visahāmi sāmiti⁶,
 „Ehi⁷, mā bhāyāmi⁸. So beluvarukkam' upasamkamitum' asak-
 kouto avidūre itarvā „idaṃ⁹ sāmi daddabdhāyanatthānam'¹⁰“ ti
 vatvā pathamam' gātham' āha:

1. Daddabdhāyati¹¹ bhaddan te yasmim' dase vasāmi' aham',
 aham' p' etan¹² us jānāmi, kiṃ etan' daddabdhāyati¹³. 85.

Tattha daddabdhāyati¹⁴ daddabha' y' asāsetvā¹⁵ karoti. bhaddante
 ti bhaddan' tava atthu, kiṃ etan' ti yasmim' padese. aham' vasāmi' tattha daddabdhāyati¹⁶,
 aham' p' etan¹⁷ us jānāmi kiṃ¹⁸ us etan¹⁹ daddabdhāyati²⁰ kema
 vā karuṃse daddabdhāyati, karuṃse daddabdhāyamañḍaḥ samāmi ti.

Evam' vutte sīho beluvarukkhamūlam' gantvā tālapannassa
 heṭṭhā sasakena nīpannatthānam' e' eva tālapannamatthako
 patitam' beluvarukkam' ca diavā pathaviyā asañvattānabhāvam'²¹
 tatvato' jānitvā sasakam' piṭṭhiyam' āropetvā sīhavigena khip-
 parā migasāghānam' santikam' gantvā sabhapuvattim' ārocetvā²²
 „tūhse mā bhāyāthā²³“ ti migagānam' asāsetvā viasajjesi.
 Sace hi tadā Bodhisatto na bhaveyya sabbe sammuddam' pav-
 sitvā nasseyyum', Bodhisattam' nissāya²⁴ jīvitam' labhīmaṃ.

2. Bellam' upatitam' ittvā dabbakkam' ti saso jarā²⁵,
 sasassa racanum' ittvā santatā migarāhipi²⁶. 86.
 3. Appattā²⁷ padaviṭṭhānam' paraḍḍhānussāriṇo
 pamādaparāma' hālā te hanti parapattiyā. 87.

¹ It' tatthako, It' tatthase. ² It' nam' jā. ³ C' -vaddha-. It' -vatta-.
⁴ It' tatthase. It' tatthato. ⁵ It' jānitvā. ⁶ It' oṭa. ⁷ It' amhi ehi. ⁸ It'
 -mitā. ⁹ It' iminā. ¹⁰ C' -bhāyasa-. It' khuddabdhāyana-. It' daddabdhāyana-.
¹¹ It' dadda-. ¹² It' tadā. ¹³ It' daddasaddam. ¹⁴ It' omā pana. ¹⁵ It'
 ti. ¹⁶ It' etan. ¹⁷ It' ārocetvā. ¹⁸ It' -yi-. ¹⁹ It' add' pana. ²⁰ It' ahi
 sabbe. ²¹ It' beluvaru' patitam. ²² It' daddabdhā' ti asāsetvā, It' daddabdhā-
 yati ti saso. ²³ It' four MSS. -ni. ²⁴ It' upatvā.

4. Ye ca sīma sampunnā paññā¹ āpasāsa ratā²
 āratā³ vinitā dhīra na hoti parapattiyā ti 88.
 imā tīso abhinambuddhagāthā.

Tattha heṭṭha⁴ ti heṭṭhapakkhaḥ, dāḥhakkha⁵ ti vām vāḥhaḥ kara-
 5 māmha, caṭṭarā ti saṭṭarā⁶, mīgavāḥhi⁷ti mīghasāhasāsaṭṭhi mīghamā,
 paḍaṭṭhāṇa⁸ ti vīḍhāṇaṇaḥ saṭṭapaṭṭhāṇaṇaḥ apāpasāsa⁹ ti
 aṭṭha, te hama parapattiyā ti te paraghosanaṇaṇa¹⁰ tam vā paraghosā-
 saṇṭhāṇa¹¹ pamaḍaṇaḥ pamaṇa, ti māmhaṇaḥ bhāḥ aṇḍhaṇaḥ pamaṇa vīḍhāṇa-
 paḍaṇaḥ appaṇṭaṇaḥ parapattiyā te hoti, parameṇ¹² vamaṇaḥ aḍḍhāṇaḥ tam
 10 vā tam vā karoti, aṭṭha¹³ ti aṭṭhamaggaṇaḥ āgataṇaḥ vamaṇaṇaḥ, paññā-
 yāpasāsa¹⁴ ratā ti magga¹⁵ vā āgataṇaḥ¹⁶ āḥaṇaḥ ratā, yaṭṭa vā¹⁷
 sīma vāṇa paññāya pi sampunnā āḥaṇaḥ ratā ti pi aṭṭha, āratā vīṇā¹⁸
 dhīra ti vīṇā jāpakāṇaḥ ratā¹⁹ ratā paṇḍaḥ aṇḍhaḥ, te vamaṇaḥ
 vīḍhāṇaḥ pamaṇaḥ aḍḍhāṇaḥ āḥaṇaḥ aḥhāṇaḥ vā aḥhāṇaḥ²⁰
 15 maggaṇaḥ pamaṇaḥ pamaṇaḥ aḥhāṇaḥ aḥhāṇaḥ pi te aḥhāṇaḥ vā aḥhāṇaḥ
 kaṇḍhaḥ kaṇḍhaḥ aḥhāṇaḥ pamaṇaḥ²¹ ti, tam vamaṇaḥ.

Āḥaṇaḥ aḥhāṇaḥ or aḥhāṇaḥ aḥhāṇaḥ vā yaṇaḥ (Dhp. v. 27.)

hāṇaḥ aḥhāṇaḥ vamaṇaḥ vā vā²² vamaṇaḥ aḥhāṇaḥ ti.

Satthā imāḥ deṇṇaṇaḥ²³ āhāṇaḥ jātakāḥ samedhāṇaḥ: „Tadā
 20 aṭṭha aḥhāṇaḥ vā²⁴ ti. Dadda bhajāvakaṇḍhaḥ²⁵.

3. Brahmaḍatta-jātaka.

Drayam²⁶ yāsaṇaḥ ti. Idam Satthā āḥaṇaḥ²⁷ nīṇāya
 Aggāṇaḥ caṭṭiye vāṇaṇaḥ kuṭikāraḥ bhāṇaḥ aḥhāṇaḥ
 Vattham heṭṭhā Maṇḍikābhajātaka²⁸ āḥaṇaḥ²⁹ vā. Idam paṇa Satthā
 25 „saṇḍhaḥ kira tamha bhikkhāre yāsaṇaḥ bhāṇaḥ vāṇaḥ aḥhāṇaḥ
 ratā³⁰ ti ratā „āṇa bhāṇaḥ³¹ ti vāṇa³² bhikkhā garahitvā „bhik-
 khāre pamaṇaḥ aḥhāṇaḥ pamaṇaḥ aḥhāṇaḥ ratāḥ parāṇaḥ ekatallikāḥ
 upāḥhāṇaḥ yāsaṇaḥ³³ yāsaṇaḥ aḥhāṇaḥ aḥhāṇaḥ aḥhāṇaḥ³⁴ māḥhāṇaḥ aḥhāṇaḥ
 aḥhāṇaḥ ratā kathayitvā³⁵ ti ratā aḥhāṇaḥ āḥaṇaḥ.

¹ paṇḍha. ² paṇḍhaṇa. ³ paṇḍhaṇaḥ, paṇḍhaṇaḥ aḥhāṇaḥ. ⁴ paṇḍhaṇaḥ. ⁵ paṇḍhaṇaḥ. ⁶ paṇḍhaṇaḥ. ⁷ paṇḍhaṇaḥ. ⁸ paṇḍhaṇaḥ. ⁹ paṇḍhaṇaḥ. ¹⁰ paṇḍhaṇaḥ. ¹¹ paṇḍhaṇaḥ. ¹² paṇḍhaṇaḥ. ¹³ paṇḍhaṇaḥ. ¹⁴ paṇḍhaṇaḥ. ¹⁵ paṇḍhaṇaḥ. ¹⁶ paṇḍhaṇaḥ. ¹⁷ paṇḍhaṇaḥ. ¹⁸ paṇḍhaṇaḥ. ¹⁹ paṇḍhaṇaḥ. ²⁰ paṇḍhaṇaḥ. ²¹ paṇḍhaṇaḥ. ²² paṇḍhaṇaḥ. ²³ paṇḍhaṇaḥ. ²⁴ paṇḍhaṇaḥ. ²⁵ paṇḍhaṇaḥ. ²⁶ paṇḍhaṇaḥ. ²⁷ paṇḍhaṇaḥ. ²⁸ paṇḍhaṇaḥ. ²⁹ paṇḍhaṇaḥ. ³⁰ paṇḍhaṇaḥ. ³¹ paṇḍhaṇaḥ. ³² paṇḍhaṇaḥ. ³³ paṇḍhaṇaḥ. ³⁴ paṇḍhaṇaḥ. ³⁵ paṇḍhaṇaḥ.

Atte Kampillakarajhe Uttara-pañcālanagare Pañ-
cāle¹ rajjam karente Bodhisatto ekasmiṃ nigamagāme
brāhmaṇakule nibbattiya veyyaputto Takkaśiṅgāya² sabba-
sippāni uggunhiteva aparabbhāge tāpasapubbajjam pubbañjitvā³
Himavante uñchācariyāya⁴ vanamālaphalāphalena yāpento etram⁵
vasitvā lonambilasevanatthāya manussapathe⁶ caranto⁷ Uttara-
pañcālanagaram patvā rājyūyāne vasitvā punadivase bhikkhum
pariyesaamāno nagaram pavisitvā rājadvāram sampāpuni. Rājā
tassācāro⁸ ca vihāre ca pasāditvā mahātale nisidāpetvā rājā-
raham bhojanam⁹ bhojāpetvā¹⁰ patissūnam gahetvā uyyāno yava¹¹
vasāpeti. So nibaddham rājagehe¹² yeva bhūñjanto¹³ vassā-
nass¹⁴ accayeva¹⁵ Himavantam eva gantukāmo hutvā cintesi:
„mayham maggaṃ gacchantassa ekatalikanpāhanā c¹⁶ eva¹⁷
pamucchattakaṃ ca¹⁸ laddhum vaṭṭati¹⁹“, rājānam yācissāmīti²⁰
so ekadivasam rājānam uyyānam āgantvā vanditvā nisinnam²¹
dīpā „upāhanaṃ ca chattaṃ ca yācissāmīti²²“ ointetvā puna
cintesi: „puraṃ idaṃ²³ nāma dehīti²⁴ yācanto rodasi nāma,
para pi ‘o’ aṭṭhīti²⁵ vadanto patirodasi nāma, mā kho pana mehi
rodantam mahājāno addasa mā mahārājānam²⁶“ ti, rāho patie-
channatthāpe ubho pi roditvā tonhi²⁷ bhavissāmā²⁸“ ti. Atha²⁹
nam „mahārāja rāho paccāsināsamīti³⁰“ āha. Tam³¹ sotvā rāja-
puriso³² apasakkī. Bodhisatto „ace mayi yācanto rājā na
daṇṇeti mehi³³“ no³⁴ bhijjisaati, tasmā na yācissāmīti³⁵ tam
divasam nānam gaheṭum asakkonto „gacche tāva mahārāja,
jānissāmīti³⁶“ āha. Pun³⁷ ekadivasam cañño uyyānam āgatakāle³⁸
tath³⁹ eva puna tath⁴⁰ evā⁴¹ ‘ti’ evam yācituṃ asakkontaas⁴² eva
dvādaśa sāvacccharāni atikkantāni⁴³. Tato rājā cintesi:

¹ It kampillarajhe, It kampillarathe. ² Uttara-pañcālanagare. ³ C^o uñjācariyā, corr. to uñchācariyā. ⁴ It uñchācariyāya, It uñchācariyāya. ⁵ It -tham. ⁶ It -pātho. ⁷ C^o -pātho. ⁸ C^o -pātho. ⁹ It -pātho. ¹⁰ It -pātho. ¹¹ It -pātho. ¹² It -pātho. ¹³ It -pātho. ¹⁴ It -pātho. ¹⁵ It -pātho. ¹⁶ It -pātho. ¹⁷ It -pātho. ¹⁸ It -pātho. ¹⁹ It -pātho. ²⁰ It -pātho. ²¹ It -pātho. ²² It -pātho. ²³ It -pātho. ²⁴ It -pātho. ²⁵ It -pātho. ²⁶ It -pātho. ²⁷ It -pātho. ²⁸ It -pātho. ²⁹ It -pātho. ³⁰ It -pātho. ³¹ It -pātho. ³² It -pātho. ³³ It -pātho. ³⁴ It -pātho. ³⁵ It -pātho. ³⁶ It -pātho. ³⁷ It -pātho. ³⁸ It -pātho. ³⁹ It -pātho. ⁴⁰ It -pātho. ⁴¹ It -pātho. ⁴² It -pātho. ⁴³ It -pātho.

„mayham ayyo" 'raho paccāsiṃsāmiti'" vatvā parisāya apaga-
tāya kiñci vattum na visahati, vattukāmass' ev' aassa' dvādaśa
vassāni atikkantāni, ciram kho pana' brahmacariyam caran-
tassa, nikkantitvā bhoge bhujjitukāmo rajjam paccāsiṃsati
5 mañño ti, rajjaassa pana nāmañ gahetum asakkonto tunhi hoti",
ajja dāni 'asāham rajjam ādim katvā yam icchati tam das-
sāmiti'" so uyyānam gantvā vanditvā nisiṃso Bodhisattena
„raho paccāsiṃsāmiti'" vutte parisāya apagatāya' kiñci vattum
asakkontam āhu: „tumhe dvādaśa vassāni 'raho paccāsiṃsā-
10 miti'" vatvā raho laddhāpi kiñci vattum na sakkotha, aham
vo' rajjam ādim katvā sabbam pavāremi, nibbhayo hutvā yam
vo' ruccati tam yācathā" 'ti. „Mahārāja, yam aham
yācāmi tam dassasīti"'. „Dassāmi bhante" ti. „Mahārāja,
mayham maggañ gacchantassa ekatallikaupāhanāyo" ca paṇ-
45 nacchattāñ ca laddhum vattatīti". „Ettakam bhante tumhe
dvādaśa vassāni" yācituṃ na sakkothā" 'ti". „Āma mahā-
rāja" ti. „Kikkārana bhante evam akatthā" 'ti. „Mahārāja,
'idam nāma me dehīti' yācanto rodati nāma, 'u' atthīti' vadanto
paṭirodati nāma, sae ivam mayā yācito na dadeyyāsi 'tam no
20 roditapaṭiroditam" nāma mahājano mā passīti'" tadatttham"
raho paccāsiṃsā" ti" vatvā ādito" tisso gāthā abhāsi:

1. Drayam yācannako rāja Brahmaḍatta nigacchati: (Vol II ¹⁰⁷/₁)
alābham dhanalābham vā, avasodhammā hi yācana. 89.

2. Yācanam rodanam āhu Pañcālānam rathesabha,

3. yo ca nam" paccakkhāti tam āhu paṭirodanam. 90.

4. Mā m' addasamisa rodantam Pañcālā suvamāgati

tavam" vā paṭirodantam, tasmā icchām' aham raho ti. 91.

1 Bā add mahārāja. 2 Bā -asāmiti. 3 Bā -amassa. 4 Bā panassa. 5 Bā
ahosi. 6 C' -sāmiti. 7 Bā add tam. 8 Bā sa. 9 B' yassa, Bā yam vo
ecce, to yam vo. 10 B' asāmiti. Bā dassasīti. 11 B' -kappaṭṭika. Bā -kappa-
ṭṭika. 12 Bā samvacharāmi. 13 Bā add āha. 14 C' Bā -amagati. 15
Bā passati ti. 16 B' -daddattham. Bā -daddattham. 17 Bā add va. 18 Bā yā-
cannam. 19 Bā tavañ.

Tattha rāja Brahmadattā ti devīlā pi¹ rajānam āpatti, nigacchati
 labhati vinita, evaṃdhammā ti yamasabhavā, āh² ti paṇḍitā kathenti,
 Paṇḍitānam rathasābha ti Paṇḍitarathassa³ leśa mahapavara⁴, yo ca
 nam paccakkhāsi⁵ yo ca⁶ pana tena jānantaṃ n⁷ atthi⁸ paṭṭāhipati,
 tamāko ti taṃ paṭṭāhipanā paṭṭodanā ti⁹, mā maddasamā¹⁰ ti taṃ
 rathavāsiṇo Paṇḍitā¹¹ samigacch¹² man rodantaṃ mā addasamā¹³ ti.

Rājā Bodhisattassa gāvalakkhaṇo pasāditvā varaṃ da-
 damāno cauttamaṃ gātham āha:

1. Dadāmi te brāhmaṇa rohiṇīvaṃ¹⁴ (Cfr. vol. II ²²³₁₈)

gavaṃ sahasaṃ saha puṇḍavana,

ariya hi ariyassa katham na dajjā¹⁵

eutvāna gāthā tava dhammayuttā ti. 12.

Tattha rohiṇīvaṃ¹⁴ ti rathavāsiṇā, ariya ti kassasampanna, ari-
 yassa ti kassasampannassa, katham na dajjā¹⁵ ti kassā kassena na da-
 deyya, dhammayuttā ti kassayuttā.

Bodhisatto pana „nāhaṃ mahārāja vatthukāmehi¹⁶ atthiko,
 yaṃ¹⁷ ahaṃ yācāmi tad eva me dehiti¹⁸ ekataḷikaupāhanā¹⁹
 ca pappacchattaṃ ca²⁰ gahetvā „mahārāja appamatto bohi²¹,
 sīlāṃ rakka²², upasathakammaṃ karohi²³“ rājānam evaditvā
 tassa yācantaṃ²⁴ eva himavantaṃ agamāsi²⁵. Tattha abhiññā²⁶
 ca samāpattiyo ca nibhattetvā Brahmaḷoka-parāyano ahoṣi.

Satthā manā dānaṃ²⁷ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
 rājā Amāro ahoṣi, tāpaso pana ahaṃ evā²⁸“ ti. Brahmadatta-
 jātakaṃ²⁹.

¹ B'd omi. pi. ² C'd B'd abh. B' ehu? ³ B'd -rathassa. ⁴ B' nagarassa pa-
 vara. B'd nagarassa pavaraṇā in the place of leśa -- pavara. ⁵ B'd omi. ca.

⁶ C' -rodanti, B' paṭṭodanti. B'd paṭṭodanā. ti. B'd add. vāsiṇi. ⁷ B' mē
 addi-. ⁸ B'd add. gā. ⁹ C' -nīnaṃ, C' -nīnaṃ corr. to -nīnaṃ, B'd -nīnaṃ.

¹⁰ B'd dajjāmi. ¹¹ C' -nīnaṃ, C' -nīnaṃ corr. to -nīnaṃ, B' -nīnaṃ, B'd -nīnaṃ.

¹² B'd dajjāmi. ¹³ B'd kassasampannaṃ. ¹⁴ B'd yaṃ. ¹⁵ C'd -kappa-, B'd

ekapataḷikaupāhanāyo, B'd ekapataḷikaupāhanāyo. ¹⁶ C'd pappacchattaṃ, B'd

pappacchattaṃ. ¹⁷ B'd add. dānaṃ dāhi. ¹⁸ B'd rakkaṇhi. ¹⁹ B'd gata. ²⁰

B' atthabhiññā, B'd tatthabhiññā. ²¹ B'd dhammayuta-. ²² B'd add. rariyaṃ.

4. Cammasātakajātaka.

Kalyāṇarūpo vatūyan ti. Idam Sattthā Jetavane viharanto cammassātakam nāma paribbājakaṃ ārabha kathesi. Tassa kira cammassa eva' nissanaṃ ca pārupanaṃ ca'. So ekadivasaṃ paribbājakārāmaṃ bhikkhamitvā Sāvattthiyan bhikkhāya caranto elakānaṃ yujjhanattthānaṃ sampāpupi. Elako taṃ divsā paharita-kāmo osakkī. Paribbājako „eva mayham apacitū¹ dassethi“ na paṭikkami. Elako vegenāgantvā² taṃ ūramhi paharitrā pātesi. Tassa taṃ asantapaggahapākāraṇaṃ³ bhikkhusūghe pākataṃ⁴ ahoṣi.

10 Bhikkhū dhammasābhāyaṃ kathaṃ samutthāpesuṃ⁵ „āruvo Cammasātakaparibbājako asantapaggahaṃ katvā vināsaṃ patto“ ti. Sattthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinna“ ti pucchitvā „imāya nāma“ ti vutte „na bhikkhave idāṃ eva pubbe p'esa asantapaggahaṃ katvā vināsaṃ patto“ ti vuttvā attānaṃ āhosi:

15 Attito Bārāṇasīyan Brahmadatto rajjāṃ karento Bodhisatto ekasmiṃ vāṇijakule⁶ nibbattitvā vaṇijjaṃ⁷ karoti. Tada eko cammassātako⁸ paribbājako Bārāṇasīyan bhikkhāya caranto elakānaṃ yujjhanattthānaṃ patvā elakam osakkantaṃ⁹ divsā „apacitū me“ karotiti¹⁰ saññāya¹¹ apatikkamitvā „imesaṃ ettakānaṃ manassānaṃ antare ayaṃ“ eko

20 ofako amhākaṃ guṇaṃ¹² jānātiti¹³ tassa añjalim paggaṇhitvā¹⁴ tthito paṭhamam gātham āha:

1. Kalyāṇarūpo vatūyan catuppado¹⁵

subhaddako o' eva supesalo ca

22 yo brāhmanam jātupantūpapaṇṇam

apacāyati meḍḍavaro yasaasitī. 93.

Tatha kalyāṇarūpo ti kalyāṇajāko, supesalo ti suḍḍupiyasallo, jātupantūpapaṇṇam ti jāyā sa manteti ca sampannam, yasaasitī samahānanaṃ etahi.

¹ Bhā cāpocita. ² Bhā add hoti. ³ C¹ Bh - ti, C² - ti corr. to - tita, Bh - ti. ⁴ Bh - na gantvā. ⁵ C¹ - paggaṇhata, C² - paggaṇha, corr. to - paggaṇhata. ⁶ C¹ - to. ⁷ Bhā add yeṇ. ⁸ C¹ vāṇija, C² vāṇija corr. to vāṇija, Bh vāṇija. ⁹ C¹ vāṇijam, C² vāṇijam corr. to vāṇi, Bh vāṇijam. ¹⁰ Bh - ka. ¹¹ C¹ asantana, C² asantana. ¹² Bhā apaciṭṭi nāma. ¹³ Bh pucchāya, Bh vutte saññāya. ¹⁴ Bhā add ayaṃ. ¹⁵ Bhā add na. ¹⁶ C¹ - hoti, Bh paggaṇhata. ¹⁷ Bh - pado.

Tasmān khapē¹ āpape² nisinne paṇḍitavāṇijō tam parib-
bājakaṃ nisedhento detiyaṃ gātham āha;

1. Mā brāhmaṇa ittaradassanena
vāsāsam āpajji catuppadassa,
daḷhappahāraṃ abhikamikkhamāno
avusakkati³ dassati suppahāraṃ ti. 94.

Tatha ittaradassanena ti⁴ bhagavadassanena.

Tassa pana⁵ paṇḍitavāṇijassa⁶ kathentass⁷ eva⁸ meṇḍako
vegenāgantvā⁹ ūrumhi paharitvā¹⁰ tatth¹¹ eva vedanāmattari¹²
katvā pātesi. So¹³ paridevamāno nipajji. Satthā tam kāra- 10
ṇaṃ pakāseto tatiyaṃ gātham āha:

2. Satthi¹⁴ bhaggā, pavattito¹⁵ khāribbhāro,
sabbhaṃ bhaggaṃ brāhmaṇassa¹⁶ idha¹⁷ bhineṇa,
bāhā paggayha kandati¹⁸:
abhidhāvatha¹⁹, haññate brahmacārīti. 95.

Tass²⁰ ettha: bhikkhave tassa paribbājakaṃ ūrumhi²¹ bhaggā khāri-
bhāro pavattito²², tamhiṃ pavattiyamāno²³ yaṃ tath²⁴ etassa²⁵ brāhmaṇassa
upakāraṃ bhaggaṃ²⁶ tam pi sabbhaṃ bhineṇa, so²⁷ idha bāhā paggayha
paridevato²⁸ tatiyaṃ gātham āha. 20
kandati rodati paridevati.

Carattham gātham paribbājako²⁹ āha:

3. Evaṃ so nibato seti yo apūjanā namassati³⁰
yathāham ajja pahato hato meṇḍena dummattīti. 96.

Tatha apūjanā ti apūjanīyaṃ, yathāhamajja³¹ 'a yathā ham ajja
namassapaggaṃ kare' tido meṇḍena daḷhappahārena pahato hato³² etth³³ eva 25

¹ Bā (hā). ² Bā onā āpapa. ³ Bā apa-; all four MSS. -ti. ⁴ Cā kanda- corr. to khandika-. Bā tam. ⁵ Bā omit pana. ⁶ Cā -vāṇijassa, Cā -vāṇi- corr. to -vāṇi-, Bā -vāṇijassa. ⁷ Cā repeats kathentasseva, Bā add so, Bā ex so. ⁸ Bā -ha gamvā. ⁹ Bā add tam. ¹⁰ Cā -mattari¹¹ corr. to -mattari, Bā -paratti. ¹¹ Bā add vedanāpatto. ¹² Bā umthā, Bā umjhi. ¹³ Cā -vaddhi-, Bā -vatti-, Bā -vatti-. ¹⁴ Bā -vaddhi-. ¹⁵ Bā add-rodati. ¹⁶ Cā -dhāra, Bā -dhāra. ¹⁷ Bā -vatti-, Bā -vatti-. ¹⁸ Cā -vaddhi-, Bā -vatti-. ¹⁹ Cā -vaddhi-, Bā -vatti-. ²⁰ Bā tathā tassa. ²¹ Bā upakāraṃ bhaggaṃ, Bā upakāraṃ bhaggaṃ. ²² Bā add pi. ²³ Bā vaddhiya. ²⁴ Bā add va, Bā ex. ²⁵ Bā paribbājako a. gātham. ²⁶ Bā namassati. ²⁷ Bā omā hato.

mādo, dummāso, dappāṇo, evaṃ yo' aṭṭho pi asantaṭṭhagāhā. karissāsi
so' ahaṃ viya dūṭṭham anubhavissāsi².

Iti so paridevanto tatti' eva jīvitaṭṭhayaṃ patto ti.

Satthā imāṃ desanāṃ¹ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
3. cammaṇṇāko eṭṭarāhi cammaṇṇāko va, paṇḍito vāṇijo' paṇi ahaṃ
evā" ti. Cammaṇṇākaḥ jātakaṃ².

5. Godhajātika.

Samapam tam maññamāno ti. Idam Satthā Jetavāse
viharanto ekaṃ kuhakaṃ¹ ārabhā kathesi. Vāṭṭhaṃ heṭṭhā² vi-
10 thāritam eva. Idhāpi tam bhikkhūṃ ānetvā „ayam bhante bhikkhu
kuhako" ti Satthā desasesā. Satthā „na bhikkhave idāṃ" eva pubbe
p' eva kuhako yevā" ti vuttā attāṃ āharī:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rājāṃ kāranto
Bodhisatto godhayonīyaṃ oḍḍattivā vayappatto kāyūpa-
15 panno¹ araṇṇe vasati. Eko dussatāpaso pi tassa ariyāre
paṇṇasālam² māpetvā vāsāṃ³ kappesi. Bodhisatto gocarāya
caranto taṃ diṇvā „ālavantatāpasassa paṇṇasāli bhavissatīti"⁴
tattā gantvā taṃ⁵ vanditvā attāno vasaṇatṭhānam eva gac-
chati. Ath' ekadivasaṃ so kūtātāpaso upatthākakulesu sam-
20 pūḍitamadhuramaṇṇasāṃ⁶ labhivā „kiṃ maṃsaṃ nāṃ" etā⁷
ti pucchivā „godhamamaṇṇaṃ"⁸ ti sutvā rasatanhēya⁹ abhihūto
„mayham assamapadaṃ nibbaddhaṃ āgacchamānaṃ godham
māretvā yathāreccāṃ pacivā khādissāmiti"¹⁰ sappiḍadhiḥa-
ṭṭakabbandādini gahetvā tattā gantvā muggaraṃ¹¹ kāsāvona
25 paticchādesivā Bodhisattaṃ āgamanāṃ olokento paṇṇasāladvāre
upasantāpasanto viya nisīdi. So āgantvā taṃ padetthindriyaṃ¹²

¹ C¹ so. ² Pā add pi. ³ Bā -eti. ⁴ Bā dhamma. ⁵ Bā -etthi. ⁶ C¹ sūti. ⁷ C¹ sūti. ⁸ C¹ sūti. ⁹ Bā add samāhā. ¹⁰ C¹ sūti. ¹¹ C¹ sūti. ¹² C¹ sūti. ¹³ C¹ sūti. ¹⁴ C¹ sūti. ¹⁵ C¹ sūti. ¹⁶ C¹ sūti. ¹⁷ C¹ sūti. ¹⁸ C¹ sūti. ¹⁹ C¹ sūti. ²⁰ C¹ sūti. ²¹ C¹ sūti. ²² C¹ sūti. ²³ C¹ sūti. ²⁴ C¹ sūti. ²⁵ C¹ sūti. ²⁶ C¹ sūti. ²⁷ C¹ sūti. ²⁸ C¹ sūti. ²⁹ C¹ sūti. ³⁰ C¹ sūti. ³¹ C¹ sūti. ³² C¹ sūti. ³³ C¹ sūti. ³⁴ C¹ sūti. ³⁵ C¹ sūti. ³⁶ C¹ sūti. ³⁷ C¹ sūti. ³⁸ C¹ sūti. ³⁹ C¹ sūti. ⁴⁰ C¹ sūti. ⁴¹ C¹ sūti. ⁴² C¹ sūti. ⁴³ C¹ sūti. ⁴⁴ C¹ sūti. ⁴⁵ C¹ sūti. ⁴⁶ C¹ sūti. ⁴⁷ C¹ sūti. ⁴⁸ C¹ sūti. ⁴⁹ C¹ sūti. ⁵⁰ C¹ sūti. ⁵¹ C¹ sūti. ⁵² C¹ sūti. ⁵³ C¹ sūti. ⁵⁴ C¹ sūti. ⁵⁵ C¹ sūti. ⁵⁶ C¹ sūti. ⁵⁷ C¹ sūti. ⁵⁸ C¹ sūti. ⁵⁹ C¹ sūti. ⁶⁰ C¹ sūti. ⁶¹ C¹ sūti. ⁶² C¹ sūti. ⁶³ C¹ sūti. ⁶⁴ C¹ sūti. ⁶⁵ C¹ sūti. ⁶⁶ C¹ sūti. ⁶⁷ C¹ sūti. ⁶⁸ C¹ sūti. ⁶⁹ C¹ sūti. ⁷⁰ C¹ sūti. ⁷¹ C¹ sūti. ⁷² C¹ sūti. ⁷³ C¹ sūti. ⁷⁴ C¹ sūti. ⁷⁵ C¹ sūti. ⁷⁶ C¹ sūti. ⁷⁷ C¹ sūti. ⁷⁸ C¹ sūti. ⁷⁹ C¹ sūti. ⁸⁰ C¹ sūti. ⁸¹ C¹ sūti. ⁸² C¹ sūti. ⁸³ C¹ sūti. ⁸⁴ C¹ sūti. ⁸⁵ C¹ sūti. ⁸⁶ C¹ sūti. ⁸⁷ C¹ sūti. ⁸⁸ C¹ sūti. ⁸⁹ C¹ sūti. ⁹⁰ C¹ sūti. ⁹¹ C¹ sūti. ⁹² C¹ sūti. ⁹³ C¹ sūti. ⁹⁴ C¹ sūti. ⁹⁵ C¹ sūti. ⁹⁶ C¹ sūti. ⁹⁷ C¹ sūti. ⁹⁸ C¹ sūti. ⁹⁹ C¹ sūti. ¹⁰⁰ C¹ sūti. ¹⁰¹ C¹ sūti. ¹⁰² C¹ sūti. ¹⁰³ C¹ sūti. ¹⁰⁴ C¹ sūti. ¹⁰⁵ C¹ sūti. ¹⁰⁶ C¹ sūti. ¹⁰⁷ C¹ sūti. ¹⁰⁸ C¹ sūti. ¹⁰⁹ C¹ sūti. ¹¹⁰ C¹ sūti. ¹¹¹ C¹ sūti. ¹¹² C¹ sūti. ¹¹³ C¹ sūti. ¹¹⁴ C¹ sūti. ¹¹⁵ C¹ sūti. ¹¹⁶ C¹ sūti. ¹¹⁷ C¹ sūti. ¹¹⁸ C¹ sūti. ¹¹⁹ C¹ sūti. ¹²⁰ C¹ sūti. ¹²¹ C¹ sūti. ¹²² C¹ sūti. ¹²³ C¹ sūti. ¹²⁴ C¹ sūti. ¹²⁵ C¹ sūti. ¹²⁶ C¹ sūti. ¹²⁷ C¹ sūti. ¹²⁸ C¹ sūti. ¹²⁹ C¹ sūti. ¹³⁰ C¹ sūti. ¹³¹ C¹ sūti. ¹³² C¹ sūti. ¹³³ C¹ sūti. ¹³⁴ C¹ sūti. ¹³⁵ C¹ sūti. ¹³⁶ C¹ sūti. ¹³⁷ C¹ sūti. ¹³⁸ C¹ sūti. ¹³⁹ C¹ sūti. ¹⁴⁰ C¹ sūti. ¹⁴¹ C¹ sūti. ¹⁴² C¹ sūti. ¹⁴³ C¹ sūti. ¹⁴⁴ C¹ sūti. ¹⁴⁵ C¹ sūti. ¹⁴⁶ C¹ sūti. ¹⁴⁷ C¹ sūti. ¹⁴⁸ C¹ sūti. ¹⁴⁹ C¹ sūti. ¹⁵⁰ C¹ sūti. ¹⁵¹ C¹ sūti. ¹⁵² C¹ sūti. ¹⁵³ C¹ sūti. ¹⁵⁴ C¹ sūti. ¹⁵⁵ C¹ sūti. ¹⁵⁶ C¹ sūti. ¹⁵⁷ C¹ sūti. ¹⁵⁸ C¹ sūti. ¹⁵⁹ C¹ sūti. ¹⁶⁰ C¹ sūti. ¹⁶¹ C¹ sūti. ¹⁶² C¹ sūti. ¹⁶³ C¹ sūti. ¹⁶⁴ C¹ sūti. ¹⁶⁵ C¹ sūti. ¹⁶⁶ C¹ sūti. ¹⁶⁷ C¹ sūti. ¹⁶⁸ C¹ sūti. ¹⁶⁹ C¹ sūti. ¹⁷⁰ C¹ sūti. ¹⁷¹ C¹ sūti. ¹⁷² C¹ sūti. ¹⁷³ C¹ sūti. ¹⁷⁴ C¹ sūti. ¹⁷⁵ C¹ sūti. ¹⁷⁶ C¹ sūti. ¹⁷⁷ C¹ sūti. ¹⁷⁸ C¹ sūti. ¹⁷⁹ C¹ sūti. ¹⁸⁰ C¹ sūti. ¹⁸¹ C¹ sūti. ¹⁸² C¹ sūti. ¹⁸³ C¹ sūti. ¹⁸⁴ C¹ sūti. ¹⁸⁵ C¹ sūti. ¹⁸⁶ C¹ sūti. ¹⁸⁷ C¹ sūti. ¹⁸⁸ C¹ sūti. ¹⁸⁹ C¹ sūti. ¹⁹⁰ C¹ sūti. ¹⁹¹ C¹ sūti. ¹⁹² C¹ sūti. ¹⁹³ C¹ sūti. ¹⁹⁴ C¹ sūti. ¹⁹⁵ C¹ sūti. ¹⁹⁶ C¹ sūti. ¹⁹⁷ C¹ sūti. ¹⁹⁸ C¹ sūti. ¹⁹⁹ C¹ sūti. ²⁰⁰ C¹ sūti. ²⁰¹ C¹ sūti. ²⁰² C¹ sūti. ²⁰³ C¹ sūti. ²⁰⁴ C¹ sūti. ²⁰⁵ C¹ sūti. ²⁰⁶ C¹ sūti. ²⁰⁷ C¹ sūti. ²⁰⁸ C¹ sūti. ²⁰⁹ C¹ sūti. ²¹⁰ C¹ sūti. ²¹¹ C¹ sūti. ²¹² C¹ sūti. ²¹³ C¹ sūti. ²¹⁴ C¹ sūti. ²¹⁵ C¹ sūti. ²¹⁶ C¹ sūti. ²¹⁷ C¹ sūti. ²¹⁸ C¹ sūti. ²¹⁹ C¹ sūti. ²²⁰ C¹ sūti. ²²¹ C¹ sūti. ²²² C¹ sūti. ²²³ C¹ sūti. ²²⁴ C¹ sūti. ²²⁵ C¹ sūti. ²²⁶ C¹ sūti. ²²⁷ C¹ sūti. ²²⁸ C¹ sūti. ²²⁹ C¹ sūti. ²³⁰ C¹ sūti. ²³¹ C¹ sūti. ²³² C¹ sūti. ²³³ C¹ sūti. ²³⁴ C¹ sūti. ²³⁵ C¹ sūti. ²³⁶ C¹ sūti. ²³⁷ C¹ sūti. ²³⁸ C¹ sūti. ²³⁹ C¹ sūti. ²⁴⁰ C¹ sūti. ²⁴¹ C¹ sūti. ²⁴² C¹ sūti. ²⁴³ C¹ sūti. ²⁴⁴ C¹ sūti. ²⁴⁵ C¹ sūti. ²⁴⁶ C¹ sūti. ²⁴⁷ C¹ sūti. ²⁴⁸ C¹ sūti. ²⁴⁹ C¹ sūti. ²⁵⁰ C¹ sūti. ²⁵¹ C¹ sūti. ²⁵² C¹ sūti. ²⁵³ C¹ sūti. ²⁵⁴ C¹ sūti. ²⁵⁵ C¹ sūti. ²⁵⁶ C¹ sūti. ²⁵⁷ C¹ sūti. ²⁵⁸ C¹ sūti. ²⁵⁹ C¹ sūti. ²⁶⁰ C¹ sūti. ²⁶¹ C¹ sūti. ²⁶² C¹ sūti. ²⁶³ C¹ sūti. ²⁶⁴ C¹ sūti. ²⁶⁵ C¹ sūti. ²⁶⁶ C¹ sūti. ²⁶⁷ C¹ sūti. ²⁶⁸ C¹ sūti. ²⁶⁹ C¹ sūti. ²⁷⁰ C¹ sūti. ²⁷¹ C¹ sūti. ²⁷² C¹ sūti. ²⁷³ C¹ sūti. ²⁷⁴ C¹ sūti. ²⁷⁵ C¹ sūti. ²⁷⁶ C¹ sūti. ²⁷⁷ C¹ sūti. ²⁷⁸ C¹ sūti. ²⁷⁹ C¹ sūti. ²⁸⁰ C¹ sūti. ²⁸¹ C¹ sūti. ²⁸² C¹ sūti. ²⁸³ C¹ sūti. ²⁸⁴ C¹ sūti. ²⁸⁵ C¹ sūti. ²⁸⁶ C¹ sūti. ²⁸⁷ C¹ sūti. ²⁸⁸ C¹ sūti. ²⁸⁹ C¹ sūti. ²⁹⁰ C¹ sūti. ²⁹¹ C¹ sūti. ²⁹² C¹ sūti. ²⁹³ C¹ sūti. ²⁹⁴ C¹ sūti. ²⁹⁵ C¹ sūti. ²⁹⁶ C¹ sūti. ²⁹⁷ C¹ sūti. ²⁹⁸ C¹ sūti. ²⁹⁹ C¹ sūti. ³⁰⁰ C¹ sūti. ³⁰¹ C¹ sūti. ³⁰² C¹ sūti. ³⁰³ C¹ sūti. ³⁰⁴ C¹ sūti. ³⁰⁵ C¹ sūti. ³⁰⁶ C¹ sūti. ³⁰⁷ C¹ sūti. ³⁰⁸ C¹ sūti. ³⁰⁹ C¹ sūti. ³¹⁰ C¹ sūti. ³¹¹ C¹ sūti. ³¹² C¹ sūti. ³¹³ C¹ sūti. ³¹⁴ C¹ sūti. ³¹⁵ C¹ sūti. ³¹⁶ C¹ sūti. ³¹⁷ C¹ sūti. ³¹⁸ C¹ sūti. ³¹⁹ C¹ sūti. ³²⁰ C¹ sūti. ³²¹ C¹ sūti. ³²² C¹ sūti. ³²³ C¹ sūti. ³²⁴ C¹ sūti. ³²⁵ C¹ sūti. ³²⁶ C¹ sūti. ³²⁷ C¹ sūti. ³²⁸ C¹ sūti. ³²⁹ C¹ sūti. ³³⁰ C¹ sūti. ³³¹ C¹ sūti. ³³² C¹ sūti. ³³³ C¹ sūti. ³³⁴ C¹ sūti. ³³⁵ C¹ sūti. ³³⁶ C¹ sūti. ³³⁷ C¹ sūti. ³³⁸ C¹ sūti. ³³⁹ C¹ sūti. ³⁴⁰ C¹ sūti. ³⁴¹ C¹ sūti. ³⁴² C¹ sūti. ³⁴³ C¹ sūti. ³⁴⁴ C¹ sūti. ³⁴⁵ C¹ sūti. ³⁴⁶ C¹ sūti. ³⁴⁷ C¹ sūti. ³⁴⁸ C¹ sūti. ³⁴⁹ C¹ sūti. ³⁵⁰ C¹ sūti. ³⁵¹ C¹ sūti. ³⁵² C¹ sūti. ³⁵³ C¹ sūti. ³⁵⁴ C¹ sūti. ³⁵⁵ C¹ sūti. ³⁵⁶ C¹ sūti. ³⁵⁷ C¹ sūti. ³⁵⁸ C¹ sūti. ³⁵⁹ C¹ sūti. ³⁶⁰ C¹ sūti. ³⁶¹ C¹ sūti. ³⁶² C¹ sūti. ³⁶³ C¹ sūti. ³⁶⁴ C¹ sūti. ³⁶⁵ C¹ sūti. ³⁶⁶ C¹ sūti. ³⁶⁷ C¹ sūti. ³⁶⁸ C¹ sūti. ³⁶⁹ C¹ sūti. ³⁷⁰ C¹ sūti. ³⁷¹ C¹ sūti. ³⁷² C¹ sūti. ³⁷³ C¹ sūti. ³⁷⁴ C¹ sūti. ³⁷⁵ C¹ sūti. ³⁷⁶ C¹ sūti. ³⁷⁷ C¹ sūti. ³⁷⁸ C¹ sūti. ³⁷⁹ C¹ sūti. ³⁸⁰ C¹ sūti. ³⁸¹ C¹ sūti. ³⁸² C¹ sūti. ³⁸³ C¹ sūti. ³⁸⁴ C¹ sūti. ³⁸⁵ C¹ sūti. ³⁸⁶ C¹ sūti. ³⁸⁷ C¹ sūti. ³⁸⁸ C¹ sūti. ³⁸⁹ C¹ sūti. ³⁹⁰ C¹ sūti. ³⁹¹ C¹ sūti. ³⁹² C¹ sūti. ³⁹³ C¹ sūti. ³⁹⁴ C¹ sūti. ³⁹⁵ C¹ sūti. ³⁹⁶ C¹ sūti. ³⁹⁷ C¹ sūti. ³⁹⁸ C¹ sūti. ³⁹⁹ C¹ sūti. ⁴⁰⁰ C¹ sūti. ⁴⁰¹ C¹ sūti. ⁴⁰² C¹ sūti. ⁴⁰³ C¹ sūti. ⁴⁰⁴ C¹ sūti. ⁴⁰⁵ C¹ sūti. ⁴⁰⁶ C¹ sūti. ⁴⁰⁷ C¹ sūti. ⁴⁰⁸ C¹ sūti. ⁴⁰⁹ C¹ sūti. ⁴¹⁰ C¹ sūti. ⁴¹¹ C¹ sūti. ⁴¹² C¹ sūti. ⁴¹³ C¹ sūti. ⁴¹⁴ C¹ sūti. ⁴¹⁵ C¹ sūti. ⁴¹⁶ C¹ sūti. ⁴¹⁷ C¹ sūti. ⁴¹⁸ C¹ sūti. ⁴¹⁹ C¹ sūti. ⁴²⁰ C¹ sūti. ⁴²¹ C¹ sūti. ⁴²² C¹ sūti. ⁴²³ C¹ sūti. ⁴²⁴ C¹ sūti. ⁴²⁵ C¹ sūti. ⁴²⁶ C¹ sūti. ⁴²⁷ C¹ sūti. ⁴²⁸ C¹ sūti. ⁴²⁹ C¹ sūti. ⁴³⁰ C¹ sūti. ⁴³¹ C¹ sūti. ⁴³² C¹ sūti. ⁴³³ C¹ sūti. ⁴³⁴ C¹ sūti. ⁴³⁵ C¹ sūti. ⁴³⁶ C¹ sūti. ⁴³⁷ C¹ sūti. ⁴³⁸ C¹ sūti. ⁴³⁹ C¹ sūti. ⁴⁴⁰ C¹ sūti. ⁴⁴¹ C¹ sūti. ⁴⁴² C¹ sūti. ⁴⁴³ C¹ sūti. ⁴⁴⁴ C¹ sūti. ⁴⁴⁵ C¹ sūti. ⁴⁴⁶ C¹ sūti. ⁴⁴⁷ C¹ sūti. ⁴⁴⁸ C¹ sūti. ⁴⁴⁹ C¹ sūti. ⁴⁵⁰ C¹ sūti. ⁴⁵¹ C¹ sūti. ⁴⁵² C¹ sūti. ⁴⁵³ C¹ sūti. ⁴⁵⁴ C¹ sūti. ⁴⁵⁵ C¹ sūti. ⁴⁵⁶ C¹ sūti. ⁴⁵⁷ C¹ sūti. ⁴⁵⁸ C¹ sūti. ⁴⁵⁹ C¹ sūti. ⁴⁶⁰ C¹ sūti. ⁴⁶¹ C¹ sūti. ⁴⁶² C¹ sūti. ⁴⁶³ C¹ sūti. ⁴⁶⁴ C¹ sūti. ⁴⁶⁵ C¹ sūti. ⁴⁶⁶ C¹ sūti. ⁴⁶⁷ C¹ sūti. ⁴⁶⁸ C¹ sūti. ⁴⁶⁹ C¹ sūti. ⁴⁷⁰ C¹ sūti. ⁴⁷¹ C¹ sūti. ⁴⁷² C¹ sūti. ⁴⁷³ C¹ sūti. ⁴⁷⁴ C¹ sūti. ⁴⁷⁵ C¹ sūti. ⁴⁷⁶ C¹ sūti. ⁴⁷⁷ C¹ sūti. ⁴⁷⁸ C¹ sūti. ⁴⁷⁹ C¹ sūti. ⁴⁸⁰ C¹ sūti. ⁴⁸¹ C¹ sūti. ⁴⁸² C¹ sūti. ⁴⁸³ C¹ sūti. ⁴⁸⁴ C¹ sūti. ⁴⁸⁵ C¹ sūti. ⁴⁸⁶ C¹ sūti. ⁴⁸⁷ C¹ sūti. ⁴⁸⁸ C¹ sūti. ⁴⁸⁹ C¹ sūti. ⁴⁹⁰ C¹ sūti. ⁴⁹¹ C¹ sūti. ⁴⁹² C¹ sūti. ⁴⁹³ C¹ sūti. ⁴⁹⁴ C¹ sūti. ⁴⁹⁵ C¹ sūti. ⁴⁹⁶ C¹ sūti. ⁴⁹⁷ C¹ sūti. ⁴⁹⁸ C¹ sūti. ⁴⁹⁹ C¹ sūti. ⁵⁰⁰ C¹ sūti. ⁵⁰¹ C¹ sūti. ⁵⁰² C¹ sūti. ⁵⁰³ C¹ sūti. ⁵⁰⁴ C¹ sūti. ⁵⁰⁵ C¹ sūti. ⁵⁰⁶ C¹ sūti. ⁵⁰⁷ C¹ sūti. ⁵⁰⁸ C¹ sūti. ⁵⁰⁹ C¹ sūti. ⁵¹⁰ C¹ sūti. ⁵¹¹ C¹ sūti. ⁵¹² C¹ sūti. ⁵¹³ C¹ sūti. ⁵¹⁴ C¹ sūti. ⁵¹⁵ C¹ sūti. ⁵¹⁶ C¹ sūti. ⁵¹⁷ C¹ sūti. ⁵¹⁸ C¹ sūti. ⁵¹⁹ C¹ sūti. ⁵²⁰ C¹ sūti. ⁵²¹ C¹ sūti. ⁵²² C¹ sūti. ⁵²³ C¹ sūti. ⁵²⁴ C¹ sūti. ⁵²⁵ C¹ sūti. ⁵²⁶ C¹ sūti. ⁵²⁷ C¹ sūti. ⁵²⁸ C¹ sūti. ⁵²⁹ C¹ sūti. ⁵³⁰ C¹ sūti. ⁵³¹ C¹ sūti. ⁵³² C^{1</}

dīsvā „hinā aṇhikaṃ sajjātikaṃ” mamsaṃ khāditaṃ¹ bha-
vissati, pariggāhissāmi² aṇ³ ti adhovāṇe tathā sariregan-
dhaṃ ghāyitvā sajjātimamsassa⁴ khāditaabhāvaṃ natvā tāpasam
noupagamva paṭikkamitvā⁵ carī. So pi tassa anāgamanam⁶
natvā muggaraṃ khipi. Muggaro sarire apatitvā naḍḍuttā-
kotiyam⁷ pāpuṇi. Tāpaso⁸ „gaccha, viraddho” smiti⁹ āha. Bo-
dhisatto „maṇ tāva viraddho si, cattāro pana apāye na vi-
raddho sīti”¹⁰ palāyitvā caṃkamaṇakotiyam¹¹ tñitavammikaṃ¹²
paṇisitvā aṇṇena chiddena sīsam¹³ vīharitvā tona saḍḍham¹⁴ salla-
panto¹⁵ dve gāthā abhāsī:

1. Samanāṃ¹⁶ taṃ maññamāṇo upagañehim¹⁷ asaṇṇatāṃ,
so maṇ dandena pahāsi yathā assamaṇo¹⁸ tathā. 97.
2. Kin te jātāhi dummedha, kin te ajīnasāṭṭiyā, (Dhp. v. 261.)
abhanṭarāṇ¹⁹ te gahanaṃ, bāhiraṃ parimajjasi. 98.

Tatha asaṇṇatāṃ ti ahaṃ kīyāthi saṇṇatāṃ assamaṇam²⁰ eva. 13
mānā²¹ taṃ samano aṇ ti samānāpātāya samano maññamāṇo upagañ-
ehim²², pahāsi ti pahasi, ajīnasāṭṭiyā ti ekimsam kate pānena ajīna-
samano tñyam²³ ke attā, abhanṭarāṇte gahanaṃ ti²⁴ tva sarirabbha-
taraṃ vāpuraṃ vya sīsam²⁵ gāthāpūro vya tva sarirapūro vya vaumiko
kīlasegahanaṃ²⁶, bāhiraṃ ti bāhiraṃ, bāhiraṃ sariraṃ parimajjasi²⁷, taṃ²⁸
antapharusaṭṭāya bahimattāya²⁹ bahimattāya³⁰ vya assalapam³¹ vya ca hoti³².

Tam sutvā tāpaso tatiyaṃ gātham āha:

1. Ehi godhā nivattasā, bhūṇja sālṇam³³ odanam,
telam³⁴ lonāṇ³⁵ ca me attāhi pahūtam³⁶ mayha pippalam³⁷ ti. 99.

¹ B¹ samajāṭika, B² samāsejāṭika. ² C¹ khādita. ³ C² -hāsi. ⁴ B¹ sam-
jāṭi. ⁵ C¹ parikkhādetva. ⁶ B¹ -nathavā. ⁷ C¹ natv kotiyam, C² natv
gāthakotiyam, B² ugaṭṭakoti, B³ naḍḍuttakoti. ⁸ B¹ natv. ⁹ B¹ gaccha-
tāre viraddho, B² gacchahite viraddho. ¹⁰ B¹ add vatvā. ¹¹ B¹ tñitam-
¹² B¹ -pento. ¹³ B¹ -pan. ¹⁴ C¹ -gacchim? B¹ -gacchita, B² -gacchim.
¹⁵ B¹ -sa. ¹⁶ B¹ -ram. ¹⁷ B¹ -sa. ¹⁸ C¹ -nam. ¹⁹ B¹ -gacchi, B² -gac-
chitā. ²⁰ C¹ -am gahanaṃti. ²¹ C¹ -am, B¹ -pagaṇḍhapare, B² -pagaṇḍha-
puro. ²² B¹ -nam. ²³ B¹ -siti. ²⁴ B¹ -s. ²⁵ C¹ -hamadhatāya, C² -bāhira-
tāya. ²⁶ -bāhiraṭṭāya, B² -bāhiraṭṭāya. ²⁷ C¹ -laddham, C² -laddham? B¹
-laddham. ²⁸ C¹ -laddham? C² -laddham, B¹ -laddham, wanting to B¹. ²⁹ C¹
ma hoti, C² ma hoti cur. to ca hoti, B¹ should be the place of a hoti,
³⁰ B¹ -bāhiraṭṭāya.

Tattha pahūtaṃ¹ mayha pipphalin ti no kesaṃ sūttadanaṃ² talaleṇaṃ eva kūṭṭajjākaṃ³ givakamaricepipphalippahhedam⁴ kaputabbhaṇḍam pi mayhādi kabhāṇi sūhi, tenābhisaṇḍhataṃ sūttinaṃ odanaṃ hruṇṇa ehi⁵.

Taṃ satvā Bodhisatto catutthaṃ gātham āha:

- 3 4. Esa bhūyā pavekkhāmi vammikāṃ sataporisāṇi,
telaṃ loṇaṃ ca kin te si ahitaṃ mayha pipphalin ti. 100.

Taṃ pavekkhāmi⁶ pavasāmi, ahitaṃ ti yam etaṃ tara kapu-
tābhāṇasūhihitaṃ pipphalin etaṃ mayhaṃ ahitaṃ asappāyaṃ ti.

- Evaṃ ca pana vatvā „are⁷ kūṭajajila, sace idha vasissasā⁸
10 gocaragāme manuseh⁹ eva⁷ taṃ ‘ayaṃ coro’ ti gāhāpetvā vip-
pakāraṃ pāpessāmi, siḥhaṃ palāyassā¹⁰ ‘ti tajjesi¹¹. Kūṭa-
jajilo tato palāyi.

- Satthā imaṃ deṇassāṃ¹² āharitvā jātakaṃ samodhāpesi: „Tadā
kūṭajajilo ayaṃ kubakabhikkhū āhoṣi, godharājā¹³ ahaṃ evā¹⁴ ‘ti.
15 Godhājātakaṃ¹⁵.

6. Kakkārājātaka.

- Kāyusa ye nāvahare ti. Idam Satthā Jetaṇṇo ri-
haranto Deradattaṃ ārabhha kathesi. Tassa hi saṃghaṇḍaṃ bhin-
ditvā gataṃ¹⁶ aggaśāvakāhi saddhim parivāya apakkantāya¹⁷ uḇha-
20 lohitā¹⁸ mukhaṇḍo uggañchi¹⁹. Atha bhikkhū sūmmasāhāyāṃ
kathāṃ samutthāpesuṃ: „āvuso Deradatto musāvādaṃ katvā²⁰ saṃ-
ghaṇḍaṃ bhinditvā idāmi gilāṇa lutvā mahādakkhaṃ anubhoti²¹. Satthā
āgautvā „kāya na ‘tiha bhikkhave etarahi kathāya sannissimā²² ti
pucchitvā „imāya sāmā²³ ‘ti vutte „na bhikkhave idāṃ²⁴ eva pubbe p’
33 esa musāvādi²⁵ yeva²⁶, na c’ esa idāṃ²⁷ eva²⁸ musāvādaṃ katvā duk-
khaṃ²⁹ anubhoti pubbe pi anubhoti yevā³⁰ ti vuttvā aññataṃ āharī:

¹ Bā katujāṇa. ² Bā sūttadānaṇa. ³ Bī -vassanūmariceṇa-, Bā -vassanūmariceṇa-. ⁴ Bā bhūṇajāṇi. ⁵ Bā tara. ⁶ Cā -ti. ⁷ Bā -sāyaya. ⁸ Bā satthā-
⁹ Bā sūmmasā- ¹⁰ add pana. ¹¹ Bā godharājātakaṃ parivāyaṇa. ¹² Bā
tathāgataṇa. ¹³ Cā apakkantā, Bī pakkantāṇa. Bā pakkantāya. ¹⁴ Bā uḇhaṇḍa-
¹⁵ Bā -gacchi. ¹⁶ Cā akatvā, Cā akatvā corr. to karā. ¹⁷ Cā tat -ā. ¹⁸ Cā
ya. ¹⁹ Bā idāṃ, Bī omiṭṭa idāṇa, Cā omiṭṭa musāvādi - - - idāṇa. ²⁰ Bā
mahādu-.

Attie Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭie rajjaṃ kārente
 Bodhisatto Tāvatisabhavane aññatara devaputto ahoṃi.
 Tena kho pana samayena Bārāṇasīyaṃ mahā ussavo ahoṃi,
 Bahū¹ nāgasappaṇā ca bhūmatthakāpi devā ca āgantvā us-
 savaṃ olokayimāsu, Tāvatisabhavanāte pi cattāro devaputtā²
 kakkārūni³ nāma dibbapupphāni tehi katacumbatāṃ⁴ pīlan-
 dhitvā ussavadassanaṃ agamimāsu⁵, dvādasayojanikāṃ nagaraṃ⁶
 tesāṃ pupphānaṃ gandhena ekagandhaṃ ahoṃi. Manussā⁷, imāni⁸
 pupphāni kena pīladdhānti⁹ upadhārentā¹⁰ caranti¹¹. Devaputtā¹²
 „anhe ete upadhārentīti“ vatvā¹³ rājāgārā¹⁴ uppatitvā ma-
 hantena devānubhāvenākāse¹⁵ atthamāsu. Mahājano sannipatī¹⁶.
 Rājāpi saddhiṃ uparājādīhi agamāsi. Atha ne „kataradeva-
 lokato“ āgacchathā¹⁷ ‘ti pocehimāsu¹⁸. „Tāvatisadevalokato
 āgacchāmā“ ‘ti. „Kena kammaṇa āgat’ atthā“ ‘ti. „Ussa-
 vadassanattāyā“ ‘ti. „Kiṃpupphāni nāma’ etānīti¹⁹. „Dib-
 bakakkārupupphāni²⁰ nāmā“ ‘ti. „Sāmi, tumhākaṃ devaloke
 aññāni pīlandheyyātha, imāṃ²¹ ambakāṃ²² dethā“ ‘ti. Deva-
 puttā „imāni dibbapupphāni“ mahānubhāvānaṃ ōva²³ anu-
 chavikāni, manussaloke lāmakānaṃ duppaññānaṃ hinādhi-
 mettikānaṃ dussillānaṃ na anucchavikāni, ye pana manussā²⁴
 imehi ca imehi ca guṇehi²⁵ samannāgatā tesāṃ etāni²⁶ anu-
 chavikāntīti²⁷ evaṃ ca pana vatvā tesu jettakadevaputto pa-
 ṭhamāṃ gāthāṃ āhu:

1. Kāyena ye oāvahare vācāya na musā bhaye

yaso laddhā na majjeyya sa ve²⁸ kakkārum²⁹ arahatīti. 101. 93

¹ C¹ B¹ bahu. ² C² kakkāruṇi B² kakkāru. B² kattāro corā te kakkāru. ³ B² -rumpāḥaṇaṃ, C² -cumbatāṃ. ⁴ B² āgati. ⁵ B² āgacchamāsu. ⁶ C² imāni. ⁷ B² pīladdhānti. B² pīlandhanānti. ⁸ C² B² -te. ⁹ B² vāra. ¹⁰ B² te de. ¹¹ B² āvā. ¹² C² -gārā, B² -gā. ¹³ B² -vāna ākāse. ¹⁴ B² -vāra. ¹⁵ B² adā etāni. ¹⁶ B² āgā. ¹⁷ B² -kattāru. B² -kakkāru. ¹⁸ B² imāni am-
 bākāni. B² imāni tumhākaṃ. ¹⁹ B² dipakakkārupupphāni, B² dibbakakkārupup-
 phāni. ²⁰ B² mahānubhāvāni evānaññāva, B² mahānubhāvānaññāva. ²¹
 C² imehi ca imehi sa guṇehi. C² manussā imehi ca manussā imehi ca guṇehi
 ca guṇehi. ²² anucchavikāni manussaloke - - etāni evānti in B². ²³ C²
 vāra. ²⁴ B² kattāruṇi, B² kakkāruṇi.

tuhtakavâ akô¹ sa sâdurâsathujasath² na kharûjati samvikkhujavâ³ va⁴ bhûñjati
so imâni pupphâni arahatî⁵.

Purohito⁶ „aham⁷ etehi gûṇehi samannâgato“ ti vatvâ tîni
tâni pi⁸ âharâpetvâ pîṇḍhitvâ catutthahi devaputtah⁹ yâci.
So catuttham¹⁰ gâtham âha:

1. Sammukhâ¹¹ vâ paroṅkhâ¹² vâ¹³ yo¹⁴ sante na parihhâsati
yathâvadi tathâkâri sa¹⁵ ve kakkârum¹⁶ arahatîni. 104.

Tass¹⁷ attho¹⁸ yo puggalo sammukhî¹⁹ vâ parammukhî²⁰ vâ siddhigunayutta
santo²¹ parihhâsato²² na akkhasi²³ na parihhâsati²⁴ yam²⁵ vadeya²⁶ vedani²⁷ tad²⁸ eva
kâya²⁹ katvâ so imâni pupphâni arahatîni.

Purohito „aham³⁰ etehi gûṇehi samannâgato“ ti vatvâ tîni
pi³¹ âharâpetvâ pîṇḍhi³². Devaputtâ cattârî³³ pi pupphacum-
butâni³⁴ purohitassa datvâ devalokam³⁵ eva garâ. Tesaṃ gatakatê
purohitassa sîle mahati³⁶ vedanâ uppajjati, tiṅhena³⁷ sikkharena³⁸
nimmathitâni³⁹ viya⁴⁰ ayayauteṇa⁴¹ pîṭṭhâni⁴² viya⁴³ sisani⁴⁴ ahoṣi.
So vedanâmatto aparâparam⁴⁵ parivattamâno mahâsaddena⁴⁶ viravi,
„kim⁴⁷ etan⁴⁸“ ti eva vattie „aham⁴⁹ mam⁵⁰“ antare avijjamâṇe yeva
gûṇe ‘atthîti’⁵¹ musâvâdadh⁵² katvâ te devaputte⁵³ pupphâni⁵⁴ yâci⁵⁵,
harati⁵⁶ etâni mama⁵⁷ sisato⁵⁸ ti âha. Tâni haratî⁵⁹ haritum
nâsoṅkhamiso, ayapattena⁶⁰ baddhâni⁶¹ viya⁶² ahesu⁶³. Attha⁶⁴ nati
ukkipitvâ⁶⁵ geham⁶⁶ nayimā. Tassa⁶⁷ tattha⁶⁸ viravantassa⁶⁹ satta
divasâ⁷⁰ vîṭṭivattâ. Rājâ amacca⁷¹ âmantetvâ „dassu⁷²“ brâhmano
marissati, kiṃ⁷³ karomâ⁷⁴ ti âha⁷⁵. „Deva, puna⁷⁶ ussavam⁷⁷
kârema⁷⁸, devaputtâ⁷⁹ puna⁸⁰ âgacchissanti⁸¹“, Rājâ puna⁸²

¹ B akato, B4 akato. ² C² adbu-, B4 sâdurâ-. ³ B4 suthi³ va. ⁴ C⁴ akato-
titi. ⁵ B4 addi pi. ⁶ B4 omi pi and add pupphâni. ⁷ B4 parammukhâ
in the place of paroṅkhâ vâ. ⁸ C⁸ yâ; C⁸ ya. ⁹ B kakkârum, B4 kakkârum.
¹⁰ C¹⁰ sante, B4 same vupassate, B4 omits sante. ¹¹ B4 omi pi. ¹² B4 addi
sattâni. ¹³ C¹³ va. ¹⁴ B4 rucchiakini. ¹⁵ C¹⁵ akaso, C¹⁵ tathena, B4 gata.
¹⁶ B4 addi ahesu. ¹⁷ C¹⁷ siddhigunayutta corr. to nimmathitani, C¹⁷ nimmathitani
corr. to -tithani, B4 nâsoṅkhamiso. B4 nimmathitani. ¹⁸ B4 paves, B4 vi-
jâni. ¹⁹ B4 ayapattena, B4 ayapattena. ²⁰ B4 add va. ²¹ B4 add imâni.
²² C²² -ti corr. to -sim, B4 -ti; B4 add so aham vedanâppatto samannâgato
sikkhâreṇa. ²³ B4 omits harati. ²⁴ B4 ayapattena corr. to -pattena, B4 -vattena
corr. to -pattena. ²⁵ B4 tathassa, B4 pattena. ²⁶ B4 -and, B4 -ti. ²⁷ B4
vattâ. ²⁸ B4 ussava kârema. ²⁹ C²⁹ âgacchanti. ³⁰ B4 omits puna.

ussavam kāresi. Devaputtā pona āgantvā sakalanagaraṃ
pupphagandhena ekagandham katvā tañ' eva' rājagane aṭ-
ṭhaṃsu. Mahājano sannipatī, dussilabrāhmanāṃ ānetvā tesāṃ
purāto nrena nipajjāpesuṃ. So „jīvitāṃ me detha sūmino“
5 ti devaputte yāci. Devaputtā „tuyhāṃ dussilaassa pāpadham-
massa' annuucchavikāṇ' atāni' pupphāni, tvaṃ² sūhe vaḍces-
sāmīti saṇṇī abosi, attano musāvādaphalaṃ laddhaṃ“ ti taṃ³
mahājanamajjhe⁴ garahitvā sīsaato pupphacumbatāṃ⁵ apānetvā
mahājanassa ovādaṃ datvā sakatṭhānam eva agamaṃsu.

10 Satthā imaṃ desanaṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
brāhmaṇo Devadatto abosi, tesu devaputtesu eko Kassapo eko Mog-
gallāno eko Sāriputto, jeṭṭhadēvaputto⁶ pona ahaṃ evā“⁷ ti. Kak-
kārajātakaṃ⁸.

7. Kākātijātaka.

15 Vāti cāyam⁹ tato gundho ti. Idam Satthā Jetavane
viharanto ekam ukkaṇṭhiṇabhiḍḍikkhuṃ ārabbha kathesi. Tadā
hi Satthā taṃ bhikkhuṃ „saccaṃ kira tvaṃ bhikkhu“¹⁰ ukkaṇṭhito¹¹
ti pucchitvā „saccaṃ bhante“¹² ti vutte „kaṃsā ukkaṇṭhito eti“¹³
„kilesavaseṇa bhante“¹⁴ ti „bhikkhu, mātuḡamaṃ nāma arakkhiya, na
20 sakkā rakkhituṃ, porāṇakapaṇḍitā¹⁵ mātuḡamaṃ¹⁶ mahāsamudda-
majjhe sīmbhāḍahavimāṇe¹⁷ vaṇṇapetrāpi¹⁸ rakkhituṃ naṃakkhimurū¹⁹
‘ti vutrā atītaṃ āhāsi:

Attō Bārāṇasiyam Brahmadatto rajjam kārento
Bodhisatto tassa aggamahesiya kucchismiṃ nibbattitvā va-
30 yappatto pitu accayena rajjam kāresi. Kākātī²⁰ nām' aṣaṃ
aggamahesi abosi akhirapā devaccharā viya. Ayam ettha

¹ Bid. satthava. ² Bid. cotti no. ³ Bid. pāpakaṃmassa. ⁴ Bid. -kavāntaṃ. ⁵ Bid. add. panna. ⁶ Bid. omīti tam. ⁷ Bid. add. dussilabrāhmanāṃ. ⁸ Bid. -cotta-
pittakam. ⁹ Bid. jethakade. ¹⁰ B. takkara -- chathanassa, 1. d. takkara -- cha-
tham. ¹¹ Bid. yayam. ¹² C. Bid. bhikkhuṃ, C. omīti saccaṃ -- bhikkhu. ¹³ Bid. add. et. ¹⁴ Bid. add. pi. ¹⁵ C. -ma, C. -mā cotti. to. -manu. ¹⁶ Ti sippa-
dāhivā, B. sippaḍḍumavā. ¹⁷ C. sa. Bid. vaṇṇanto. ¹⁸ Bid. ākavati.

sankhepo, vitthārato pana asitavattikum¹ Kunāla-jātako avi-
bhavissati. Tada pan' eko supannarājā manussavesenāgantvā²
raññā³ saha jūtam⁴ kilanto Kākātīyā⁵ aggamahesiyā paṭilad-
dhacitto tam ādāya supannabhavanam netvā tāya saddhīm
abhirami. Rājā devim apassanto⁶ Naṭakuveram nāma gan-
dhabbām⁷ „tvam vicināhi⁸ nan⁹ ti āha¹⁰. So tam¹¹ supanna-
rājānam pariggahetvā¹² ekasmiṃ sare erakavane nipajjivā
tato supannassa¹³ gamanakāle pattantare nisīdinvā supanna-
bhavanam gantvā tāya saddhīm kilesasamaggam katvā puna
tase¹⁴ eva pattantare nisinno āgantvā supannassa raññā saha¹⁵
jūtam¹⁶ kilanākāle¹⁷ attano vīgam gahetvā jūtamandalam¹⁸
gantvā rañño santike thito gītakavaseṇa¹⁹ paṭhamam gā-
tham āha:

1. Vāti cāyam²⁰ tato gandho yattha me vasati piyā,
dūra ito hi Kākātī²¹ yattha me nirato mano ti. 105. 12

Tassa gandho ti tassā dibbagandhavilāhītyā sariragandho, yattha me
ti yattha supannabhavane nāma piyā vasati tato imā saddhīm katvā²² āya-
samsaggāya tassā imassa kāyena saddhīm āgato gandho vājatin adhippāyo,
dūra ito hi imamhā jūtam dūra, bhāro nipānmaro, Kākātī²³ deri,
yattha me ti yassa upari mano mano nirato,

30

Tam sutvā supanno dutiyam gātham āha:

2. Katham samuddam patari²⁴, katham patari²⁵ Kebukam,
katham satta samuddāni katham sīmbalim āruhīti. 106.

Tassa attho: tvam imam Jambudīpasamuddam tassā parato Kebukam²⁶
nadiṃ²⁷ pakketantareṇa thitvā satta samuddāni ca katham ari²⁸, ken' upa-
yena tūpo, satta samuddāni atikkamitvā²⁹ jūtam amhakaṃ bhavanam stū-
tārukkhañ ca katham āruhīti.

¹ C¹ -u. ² B¹ -va gantvā. ³ B¹ rañña. ⁴ C¹ jūtam, B¹ jutam. ⁵ B¹ kakati,
B¹ kākavati. ⁶ C¹ devīra passanto, C² devīra passanto corr. to devīmapassanto,
B¹ deva apassanto, B¹ devī apassanto. ⁷ C¹ -bba. ⁸ C¹ -hi, C² -hi. ⁹ B¹
add vicinanto. ¹⁰ B¹ add sura. ¹¹ B¹ add pattantareṇa nikkamitvā. ¹² B¹ -va.
¹³ B¹ saddhīm. ¹⁴ C¹ dūtam, B¹ juta. ¹⁵ B¹ add gandhabbo. ¹⁶ C¹ B¹ juta.
¹⁷ B¹ gītakavaseṇa. ¹⁸ B¹ vīgam. ¹⁹ B¹ kākavati. ²⁰ B¹ kata. ²¹ B¹ kāk-
vati kākavati. ²² B¹ dāmaṭari. ²³ B¹ atari. ²⁴ B¹ add nāma. ²⁵ C¹ B¹
nadi, C¹ nadi. ²⁶ B¹ atari. ²⁷ C¹ -metvā.

Tam sutvā Nāṭakuvēro tatigāṃ gātham āha:

1. Tayā samuddam atarūh¹, tayā atari Kebukadh,
tayā satta samuddāni, tayā sīmballū Aruhū ti. 107.

Tattha tayā ti tayā² karasabbhūṇa tara pottantare nisthāno aham sabb-
3 tam etam akāsi ti attho.

Tato supannarājā catuttham gātham āha:

1. Dhi-r-atthu mañ māhākāyaṃ, dhi-r-atthu mañ acetanaṃ,
yattha jāyā³ aham jāraṃ āvahāmi vāhāmi vā⁴ ti. 108.

Tattha dhi-r-atthu mañ ti sūtanam gacchanto āha, acetanaṃ ti ma-
10 hāsavitā⁵ lābhābhāgaparibhāraṇa ajānāsiya acetanaṃ, yatthā ti yaṃā, idam etamā hēti; yaṃā aham attāno jāyā jāraṃ tvaṃ gacchabbham pat-
tānare uttāpam ānento⁶ āvahāmi neṇa cā vāhāmi teva dhi-r-atthu mañ ti.

So tam anetvā Bārāṇasirañño vā⁷ datvā puna na⁸ agamāsi.

Sattā imam deṇaṇaṃ⁹ āharitvā saccāsi pakāsetvā jātakaṃ ca-
15 modānesi: (Succapuriyosāne ukkaṃṣṭhabhikkhū sotāpattiṃhale pa-
tiṭṭhabhij) „Tadā Nāṭakuvēro ukkaṃṣṭhabhikkhū ahoṃ rājā¹⁰ aham
evā¹¹“ ti. Kāḍāti-jātakaṃ¹².

8. Anuṇṇosopiya-jātaka.

Bahunnam vijjati¹³. Idam Sattā-Jetavana viharanto
20 ekam matahharīyakutumbikam¹⁴ āsēbha kathevi. So kira
bhariyāya matāya na mahāyatī na lhuḍḍatī¹⁵ na kammanto¹⁶ payojesi.
sāṇḍatthū ekaḥḥlūbhūto ālāhamaṃ guntā parideramāno vicari, ab-
hantare paṇ¹⁷ assa kūḍe ūpo¹⁸ vya sotāpattinaggassa upanissayo
jalati. Sattā paṇḍasamaye lokāsi etokento tam dātvā „Imassa
25 mañ thapetrā añño koci sokam haritvā¹⁹ sotāpattinaggassa dāyako
u²⁰ atthi, bhavissāmi²¹ sa avassayo“ ti pacchābhataṃ piḍḍapālapaṭṭh-
kanto pacchāsamaṇaṃ ādāya tassa gehadvāraṃ patvā²² kuṭumbikena

¹ Itā - ti. C^o - rini corr. to - ri. ² Itā caṃt tayā. ³ Itā cā, C^o āvahāmi mahā-
mivā. ⁴ C^o - vāh. ⁵ Itā ajānanto. ⁶ Itā caṃt vā. ⁷ Itā puna nagaram, Itā
na puna nagaram. ⁸ Itā dhammaḍe. ⁹ Itā add paṇa. ¹⁰ Itā kīkavatiya
jātakaṃ suttamaṇḍa. ¹¹ Itā vijāti bhōditi. ¹² C^o mātakutumbikam, Itā mata-
hharīyam, Itā - yam. corr. to - ya. ¹³ Itā vāyat na pīti na lhuḍḍatī
14 Itā - tam. ¹⁵ Itā paṭṭipā. ¹⁶ Itā bhāṭipetrā, Itā uharapetrā. ¹⁷ Itā gantā.

mitvā¹ gāmaṇaṃ² katapaccuggamaṇādisakkhāro puṇṇattāṇaṃ nāma
 keṇchake³ āgataṃ vanditvā⁴ sakaṇṭhaṃ nāma⁵ „upāsaka kim⁶
 tuṇhhiṇṇo sīti⁷“ pucchitvā⁸ „āma bhante bhariyā ma kālakatā⁹,
 taṃ¹⁰ anussento cintemīti¹¹“ vutte „upāsaka, bhijjanadhammaṃ nāma
 bhijjati, taṃhiṃ bhīṇaṃ na yuttam¹² cintetum¹³“, porāṇakapaṇḍitāpi¹⁴ 5
 bhariyāya matāya bhijjanadhammaṃ bhīṇam¹⁵ ti na cintayimā¹⁶“ ti
 vatrā¹⁷ imaṃ yācīto aññam¹⁸ ahaṃ:

Attitavattin¹⁹ Dasanipāto Cullabodhi-jātake²⁰ „vibbhavissati.
 Ayam²¹ paṇ²² eṭṭha saṃkhbho: Attito Bārūpasīyam²³ Brahma-
 datta²⁴ rajjam²⁵ kārento Bodhisatto²⁶ brāhmanakale nibbattitvā²⁷ 10
 veyappatto²⁸ Takkasīlāyam²⁹ sabbasippāni³⁰ uggaṇhitvā³¹ mātāpitun-
 naṃ³² santikaṃ³³ agamāsi. Imasmiṃ jātake³⁴ Mahāsatto³⁵ komāra-
 brahmacāri³⁶ ahoṃ. Ath³⁷ assa mātāpitaro „dārapariyesanam³⁸“
 karoma³⁹“ ti ārocayimā. Bodhisatto „na mayhaṃ gharāvāsen⁴⁰
 attho, ahaṃ⁴¹ tomhākaṃ accayena⁴² pabbajissāmīti⁴³“ vatrā⁴⁴ tehi 15
 puṇappuna⁴⁵ yācīto⁴⁶ ekam⁴⁷ kaṇḍanarūpaṃ⁴⁸ kāretvā⁴⁹ „evarūpaṃ⁵⁰
 kumārīkaṃ⁵¹ labhamāṇo gacchissāmīti⁵²“ āha. Tassa mātāpitaro
 „taṃ kaṇḍanarūpaṃ⁵³ paṭicehannayāṇa⁵⁴ āropetvā⁵⁵ gacchatha,
 Jambodīpatalam⁵⁶“ vicinanta⁵⁷ yatth⁵⁸ evarūpaṃ⁵⁹ brāhmaṇa-
 kumārīkaṃ⁶⁰ passatha⁶¹ tatthe⁶² imaṃ kaṇḍanarūpaṃ⁶³ datvā⁶⁴ taṃ 20
 ānethā⁶⁵“ ti mahantena⁶⁶ parivārena⁶⁷ manusse⁶⁸ pesesom. Taṃhiṃ
 pana⁶⁹ kāle⁷⁰ ek⁷¹ puṇḍavā⁷² satto⁷³ Brahma-lokato⁷⁴ pavitvā⁷⁵ Kāsiraṭṭhe⁷⁶
 nigamagāma⁷⁷ suttiko⁷⁸ vibbhavassa⁷⁹ brāhmaṇassa⁸⁰ gehe⁸¹ kumārīkā
 hutvā⁸² nibbatti. Sammillahāsīnā⁸³ sakk⁸⁴ nāmaṃ⁸⁵ akāma. Sā
 soḷasavassakāle⁸⁶ abhirūpā⁸⁷ ahoṃ⁸⁸ pāsādikā⁸⁹ devaccharapaṭibhāgā 25
 sabbalakkhaṇasampannā⁹⁰, tassāpi⁹¹ kilesavassena⁹² cittaṃ⁹³ nāma
 na⁹⁴ appannapubbaṃ⁹⁵, accantabrahmacāriṇi⁹⁶ ahoṃ. Kaṇḍena-

¹ B⁴ angaṇa. ² B⁴ -go. ³ B⁴ -ko. ⁴ B⁴ -ana. ⁵ C⁴ kim⁶ upāsaka. C⁴
 oṇṇa⁷ bhī. ⁶ C⁴ oṇṇi⁷ tuṇh⁸ - - sīti. ⁷ C⁴ pucchī. ⁸ B⁴ kīlāsi. ⁹ B⁴ add
 akam. ¹⁰ B⁴ omī¹¹ cintemī. ¹¹ B⁴ accitum. ¹² B⁴ cūḷa. ¹³ B⁴ komārīka-
 B⁴ komāraka. ¹⁴ B⁴ dārīka. ¹⁵ B⁴ -nam. ¹⁶ B⁴ -rūpakam. ¹⁷ B⁴ -ko.
¹⁸ C⁴ yattikapaṭheva. ¹⁹ C⁴ yattikapaṭheva. ²⁰ B⁴ add²¹ kaṇḍanarūpaṃ. ²¹ B⁴ brah-
 macārikam²² kumārī. ²² B⁴ kālaka. ²³ C⁴ -pāsāka. B⁴ sammillahāsīnā.
 B⁴ sampillahāsīnā. ²⁴ B⁴ kīlaka.

rūpakam¹ ādāya vicarantā² taṃ gāmaṃ pāpunisū. Tattha
manussā taṃ diṣvā „asaṅkabrāhmanagassa dhītā Sammālabhāsini³
kīṃkāraṇā idha (tātā⁴ ti āhaṃsu. Manussā taṃ sutvā brāh-
manakulaṃ patvā⁵ Sammālabhāsiniṃ⁶ vāresuṃ. Sā „ahaṃ
5 tumbhākam accayena pabbajissāmi, na me gharāvāsaṃ attbo⁷
ti mātāpituṇṇaṃ āsanaṃ pesesi. Te „kiṃ karosi⁸ kumāriko⁹
ti vaivā kaṇḍanarūpaṃ¹⁰ gahetvā taṃ mahantena parivārena
pesayisū. Bodhisattassa ca Sammālabhāsiniyā¹¹ ca obhinnaṃ
pi anicchantānaṃ ñeva maṅgalaṃ karisū. Te ekagabbhe¹²
10 ekasmiṃ sayāhe sayantāpi na aññamaññaṃ kilesavasena olo-
kayisū, dve bhikkhū dve¹³ brahmā¹⁴ viya ca ekattbhāne vasisū.
Aparabhāge Bodhisattassa mātāpitare kālam akāsu. So
tesaṃ sartrakiccaṃ kutvā Sammālabhāsiniṃ¹⁵ pakkosāpetvā
„bhaddo mama kulasantakā astikoṭṭiyo, tara kulasantakā asti-
15 koṭṭiyo, imā¹⁶ ettakam¹⁷ dhanam gahetvā¹⁸ kuṭumbaṃ paṭi-
paṭṭi¹⁹, ahaṃ pabbajissāmi²⁰ āha. „Ayyaputta, tayi pabba-
jante ahaṃ pi pabbajissāmi, na sakkomi taṃ jahitun²¹ ti.
„Tena hi ehi²² sabbam dhanam dānamukhe viṣajjetvā khola-
pidaṃ viya sampattiṃ chaddetvā²³ Himavantaṃ parivāraṃ ubho
20 pi tāpasapabbajjāṃ pabbajjtvā vanamūlaphalāhārā tattha ciraṃ
vasitvā lonambhāsevanatthāya Himavantaṃ otaritvā²⁴ anupubbena
Bārāṇasīṃ²⁵ patvā rājuyyāne vasisū. Tesaṃ tattha vasa-
ntānaṃ sukkumālāya²⁶ paribbājikāya nirojati²⁷ misakalhattaṃ
paribhuñjatiyā lohitapakkhandikābhūḍho oppajji, sā sappāya-
25 bhesajjāṃ alabhamānā dubbalā ahoṣi. Bodhisatto bhikkhā-
cāravellāya taṃ pariggahetvā nagaradvārāṃ netvā ekissā sālāya
phalake nipajjāpetvā sayam bhikkhāya pāvisi. Sā tasmīṃ
anikkhante yeva kālam akāsi. Mahājano paribbājikāya rūpa-

¹ Cū - kaṭṭa. ² Bā add manussā. ³ Bā sammālabhāsini. ⁴ Bā gantvā. ⁵ Bā
sammālabhāsini. Bā sammālabhāsini. ⁶ Bā karissāsi. ⁷ Bā - ā. ⁸ Bā - ehi. ⁹ Bā -
Lan. ¹⁰ Cū - bhāsaṇiyo. ¹¹ Bā add vāresuṃ. ¹² Bā omi dve. ¹³ Bā Cū; Bā
brahmanā. ¹⁴ Bā sammālabhāsini. Bā sammālabhāsini. ¹⁵ Bā al. ¹⁶ Bā -
15 Bā add imā. ¹⁷ Bā - paṭṭi. ¹⁸ Bā - paṭṭi. ¹⁹ Bā - paṭṭi. ²⁰ Bā - paṭṭi. ²¹ Bā -
20 Bā add te. ²² Cū - ehi. Cū - ehi. ²³ Bā - jateya. ²⁴ Cū - jateya.

sampattiṃ disvā parivāretvā rodati paridevati. Bodhisatto
bhikkhaṃ caritvā āgato tassā matabbhāvaṃ ñatvā „bhijjana-
dhammaṃ bhijjati, sabbe saṃkhārā aniccā evaṃgatikā yevā”
’ti vatvā tāya nipannaphalākāy’ eva’ nisīditvā missabbhojanaṃ²
bbhūjitvā mukhaṃ vikkhālesi. Parivāretvā thitamahājano
„ayaṃ’ te bhante paribbajikā kiṃ hotīti” pucchī. „Gihikāle
me pādaparicārikā abhoṭīti”. „Bhante, mayāhi tāva na san-
thamhāma”, rodāma paridevāma, tomhe kasmā na rodathā”
’ti. Bodhisatto „jīvamānā tāv’ esā’ mama kiñci’ hoti, idāni
paralokasamaṅgitāya na kiñci hoti, paraṇavasaṃ’ gatā,
aham’ kisaṃ’ rodāmi” mahājanassa dhammaṃ desento imā
gāthā abhāsi:

1. Bahunnaṃ vijjati bhoṭī³, tehi kiṃ me⁴ bhavissati,
tasmā etaṃ⁵ na socāmi piyaṃ Sammālabhāsiniṃ⁶. 100.
2. Tan taṃ⁷ ce anusoceyya⁸ yaṃ yaṃ⁹ taṃ na vijjati
attānaṃ anusoceyya adā maccuvasaṃ gataṃ¹⁰. 110.
3. Na h’ eva thitah’¹¹ nāsinaṃ¹² na sayānaṃ¹³ na p’ addhagoṃ¹⁴ —
yāva pūti nimisati¹⁵ tatāpi¹⁶ sarati-bbayo¹⁷. 111.
4. Tatth’ attāni yata-ppaddhe¹⁸ vinābhāve aadāyey¹⁹
sasaṃ²⁰ sasaṃ dayitabbāṃ vītaṃ²¹ anannasocitaṃ²² ti. 112. 90

Taṃha bahunnaṃ vijjati bhoṭīti³ ayam’ bhoṭīti³ amhe chaddetvā
idāni aññesaṃ bahunnaṃ matasattānaṃ¹¹ anāre vijjati anuvijjati¹², tehi me
kiṃ bhavissati¹³ tehi mebhavissati¹³ eiddhiṃ vattamāno idāni esā¹⁴ kiṃ

¹ B⁰ nipannaphalakeyya. ² B⁰ missabbho- ³ B⁰ ayam. ⁴ C⁰ saṃtham-
hāma. ⁵ C⁰ saṃthamhāma corr. to -bhāma. ⁶ B⁰ saṃthamhā, B⁰ saṃthamhāma. ⁷ B⁰
tāva eva’ ra. ⁸ B⁰ add’ na. ⁹ B⁰ mayāmayānaṃ. ¹⁰ C⁰ kassa. ¹¹ C⁰ hoti, C⁰
hoti corr. to bhoṭi, B⁰ bhoṭi. ¹² B⁰ me kiṃ. ¹³ C⁰ eham, B⁰ hezam. ¹⁴ B⁰
sammālabhāsi, B⁰ sammālabhāsi. ¹⁵ B⁰ tam tam. ¹⁶ B⁰ anubhojeyya. B⁰ an-
nusoceyyaṃ. ¹⁷ B⁰ anusoceyyaṃ, B⁰ piyaṃ. ¹⁸ B⁰ patinā. ¹⁹ C⁰ hi vītaṃ,
C⁰ vītaṃ. ²⁰ B⁰ na vītaṃ. ²¹ B⁰ nipannaṃ, B⁰ nipannaṃ. ²² B⁰ pat-
tāgā, B⁰ patāgā. ²³ C⁰ yāva pūti nimisati, C⁰ yāva pūti nimisati, B⁰ yāva
pūti nimisati, B⁰ yāva pūti nimisati. ²⁴ B⁰ tatāpi. ²⁵ B⁰ sarati vayo.
²⁶ C⁰ mīthamhāma, C⁰ mīthamhāma, B⁰ mīthamhāma, B⁰ mīthamhāma, B⁰
mīthamhāma, B⁰ mīthamhāma. ²⁷ B⁰ -yo. ²⁸ B⁰ bhavāsi, B⁰ bhavāsi. ²⁹ B⁰ mahā-
janā. ³⁰ C⁰ anannasocitaṃ, B⁰ anannasocitaṃ. ³¹ C⁰ bhoṭi. ³² C⁰ bhoṭi, B⁰ bhoṭi
³³ B⁰ mīthamhāma. ³⁴ B⁰ mīthamhāma in the place of anuvijjati. ³⁵ B⁰
mīthamhāma, B⁰ mīthamhāma.

bhāvanā kītabhā, yam pan' etam vītanā¹ vīgatan matam anussasāyā² na
anussasāyā³ it.

Evam Mahāsatto catūhi gāthāhi aniecatākāram⁴ dīpento
dhamma⁵ desesi. Mahājano paribbājikāya sārīrakiccā⁶ akāsi.
Bodhisatto Himavantā⁷ pavasiṭvā jhānābhīññam⁸ nibbattetvā⁹ 5
Brahmaloka-parāyano ahoṣi.

Satthā imam deṣaṇam¹⁰ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakaṃ an-
modhānesi: (Saccapariyoḍaṇe kuṇṇabiko sotāpatiphalo patipphahī)
„Tadā Sammilābhāsi¹¹ Rāhulamā¹² ahoṣi, tāpaṇo pana saro evā¹³
'd. Ananussāyājātakaṃ¹⁴.”

10

9. Kālabhāhujātaka.

Yam annapāna¹⁵ s'ā¹⁶ 'd. Idam Satthā Vajuvane viharanto
hatalābhasakkāraṃ Deradatta¹⁷ ārabhā kathesi. Deradattena hi
Tathāgato upphāso kopaso bandhivā dhanuggaheso¹⁸ poyajitesu Nālā-
giri¹⁹ sajjānen²⁰ aasa²¹ doro pākato jāto. Ath²² aasa pūṭṭhapā²³ 15
dhurabbattādini²⁴ manussā harimū. Rājāpi nam na okesa. So hata-
lābhasakkāro kalesu viññāpetvā kkoṇṇagato carī²⁵. Bhikkhū dhamma-
sabbhāyā²⁶ katham samutthāpeṇa: „Āvuso Deradatto lābhasakkāraṃ
uppādesā²⁷ mīti²⁸“ uppasaṇaṃ pi thareti kātum nāsakkhī²⁹. Satthā
āgacchitvā „kāyaṃ na 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sammā³⁰“ ti 20
pucchitvā „amāya nāma³¹“ 'p vutte „na bhikkhave idā³²“ eva pubbe p'
esa hatalābhasakkāro ahoṣi³³“ vevā aṭṭam āharī:

Attito Bārāṇasīyam Dhanañjaye³⁴ rajjam karento
Bodhisatto Rādho nāma suko ahoṣi mahāsarīro paripanna-
gatto, kaṇiṭṭho pan' aasa Pūṭṭhapādo nāma. Eko luddako te 25
dve pi jāne bandhivā netvā Bārāṇasīrañño adāsi. Rājā ubbo
pi te suvannapañjaro pakkhipitvā suvannatattake³⁵ madhulāje

¹ B' itam, B' it. ² B' aniecatā. ³ B' -timera. ⁴ B' -ānāsamāpattayo.

⁵ B' dhamma- ⁶ B' samphā. ⁷ B' -somaḥajā, B' -somaḥajā, both add
etamam. B. Cf. Vol. I p. 495. II p. 132. ⁸ C' abhīramāḍiṇa, C' abhīramāḍiṇa
corr. to abhīramā- ⁹ B' -vīrajjantena, unaltered aasa, ¹⁰ B' upajjhāpāni.

¹¹ B' āvuso, ¹² B' vīra. ¹³ B' tā- ¹⁴ B' dhammañjaya, B' dhammañjaye,

¹⁵ B' brahmadatta. ¹⁶ C' -andhake, B' -arjake.

khādāpento sakkharodakam pāyento paṭṭajaggi, sakkāro mahā
 ahoṣi, lābhaggaṃyasaṃgappattā ahesum. Ath' eko vanācarako
 Kālabāhuṃ¹ nāma² ekam mahākālamakkatāraṃ ānetvā raṇṇo³
 adāsi, taṃsa pacchā āgatattā mahantataro⁴ lābhasakkāro ahoṣi,
 5 sukānam parihāyi. Bodhisatto tādilakkhaṇayoga⁵ na⁶ kiñci
 āha, kaṇṭṭho paṇ⁷ assu tādilakkhaṇābhāva⁸ taṃ makkatassa
 sakkāraṃ asahanto „bhātika, pubbe imasmiṃ rājakule sādu-
 rasakkhādaniyādīm ambākam eva denti, idāni mayam na la-
 bhāma, Kālabāhumakkatassa⁹ eva haranti¹⁰, mayam Dhanañ-
 10 jayaraṇṇo¹¹ santikā lābhasakkāraṃ alabbhantā imasmiṃ ṭhāne
 kiṃ karissāma, ehi araṇṇatu eva gantvā vasjesāma¹²“ ti tena
 saddhim sallapanto¹³ paṭhamam gātham āha:

1. Yaṃ annapāṇ¹⁴ assa pure labhāma
 taṃ dāni sakkhāmigam¹⁵ eva gacchati,
 15 gacchāma dāni vanam eva Rādha
 asakkatā v' amhā¹⁶ Dhanañjayāyā¹⁷ ti. 113.

Tattha yaṃ annapāṇassa¹⁴ ti yaṃ annapāṇasāssa raṇṇo suttikā, apa-
 rogattho sādvasanā, Dhanañjayāyā¹⁷ ti karaputtho annapāṇasā¹⁴, Dha-
 nañjayena asakkatā vanha¹⁶, annapāṇa¹⁴ ra¹⁵ na labhāma kiñci eva asakka¹⁶
 20 amhā¹⁶ ti aṭṭho.

Tam evvā Rādho dutiyam gātham āha:

2. Lābho alābho ayyaso ayyaso ca¹⁸ (Dāsaratha-Jāt. p. 9.)
 nindā paṇāsa¹⁹ ex²⁰ sakkaṃ ca dukkham
 ete aniccā manujesa dhanmā,
 25 mā suta, kiṃ soṇasi Pottṭhapadā²¹ ti. 114.

Tattha yaso ti bhavijayapittāro, ayyaso ti tassābhāvo, ca ti ete aṭṭha
 loka-dhammā manujesa aniccā, lābhaggaṃyasaṃgattā¹⁸ hutvāgi aparena samāyena

¹ B¹ kālabāhu, B² kālabāhu. ² B¹ kālabāhu. ³ C¹ B¹ mahantaro. ⁴ C¹
 nādhārik-, C² thārik-, B¹ tādilakkhaṇayogena, B² tādilakkhaṇayogena. ⁵ B¹
 amhā na. ⁶ B¹ tādilak-, ⁷ C¹ dāraṇṇi or dāraṇṇi? B¹ denti. ⁸ B¹ dhanāñ-
 jayena. B² dhanāñjaya-. ⁹ B¹ -paṇṇo, ¹⁰ B¹ sakkā-. ¹¹ B¹ raṇṇā. ¹² B¹
 dhanāñjayāyā. ¹³ B¹ -maraggaṃ; dhanāñj. - - dānam vantiṃ in B¹. ¹⁴ B¹
 raṇṇāti, C¹ vanha corr. to vanha. ¹⁵ B¹ -paṇṇā, vantiṃ ca. ¹⁶ B¹ na
 sakka. ¹⁷ B¹ yaṃ ayyaso ca. ¹⁸ B¹ amhā ca. ¹⁹ B¹ lābhaggaṃyasaṃgappattā.

appalābhā appasāhā¹ koma, niccalābhito² u' atthi, yasaṭṭen pi³ eva⁴ nayo.

Tam sutvā Poṭṭhapādo makkato usūyam⁵ apanetum asak-
konto tatiyam gātham āha:

1. Addhā tuvaṇi paṇḍitako si Rādha,
jānāsi atthāni⁶ anāgatāni,
kathan⁷ na sākhānigam⁸ dakkhissāma⁹
nibbāpitam¹⁰ rājakulato va¹¹ jammaṇ ti. 115.

Tattha kathan¹² bā 'H koma u' kho upayama, dakkhissāma¹³ 'H dak-
khiṇāma, nibbāpitam¹⁴ 'H niccābhūtam¹⁵ nikkhānam¹⁶, jammaṇ ti¹⁷ 10
lāmakāṇi.

Tam sutvā Rādho catuttham gātham āha:

2. Cāleti kammam, bhakṣum karoti,
muhum muhum bhāyayato¹⁸ kumāre,
sayam eva tam kāhati Kālabāhu
yenārakā¹⁹ thasanti annapānā ti. 116.

Tattha bhāyayato²⁰ kumāre ti rājakumāre²¹ attisati, yena²² ti yena
kāramā, ārakā thasanti²³ yena kārapena imamhi anna²⁴ pi dāte thasanti
sayam eva tam kāraṇam karisanti, mā evam etasā cintayāmi attho.

Kālabāhu²⁵ pi katipāhen²⁶ eva rājakumārānaṃ parato²⁷
kappacālanādinī karonto kumāre bhāyāpesi, te bhūtā²⁸ vasa-
ram akamaṇ. Rājā „kim etan“ ti pucchitvā tam attham sutvā
„nikkaḍḍhatha na“²⁹ ti makkatam³⁰ nikkaḍḍhāpesi, sukānaṃ
lābhasekkāro³¹ pakatiko³² va³³ ahesi.

¹ C¹ -sakkā. ² B¹ add nāma. ³ B¹ usūyām. ⁴ C¹ atthi, C² attha. ⁵ B¹
kathan. ⁶ C¹ -gaṇ, B¹ sakkā. ⁷ B¹ dakkhāma. ⁸ C¹ nibbāpitam, C² nib-
bhāpitam? corr. to nibbā. ⁹ B¹ nibbāpitam. ¹⁰ B¹ nibbāpitam. ¹¹ C¹ and va
¹² B¹ kathan. ¹³ B¹ dakkhāma. ¹⁴ C¹ nibbā. ¹⁵ B¹ nibbā. ¹⁶ B¹ nibbā. ¹⁷
B¹ nibbā. ¹⁸ B¹ nibbāpitam. ¹⁹ C¹ nibbā. ²⁰ B¹ āpitam, B² nibbāpitam. ²¹
C¹ bhāyayato. ²² B¹ bhāyayato corr. to bhāyayato, B² āyayato, B³ bhāyayato. ²³ B¹
add va, B² ya. ²⁴ C¹ B¹ bhāyayato, C² bhāyayato corr. to bhāyayato. ²⁵ C¹ rāja.
²⁶ C¹ kila. ²⁷ C¹ kila, C² kila, B¹ bhūtasekka. ²⁸ B¹ and makkatam. ²⁹
B¹ add pama. ³⁰ B¹ -sakkā. ³¹ C¹ va, B² and va.

Satthā maṇḍaṇaṃ desanāṃ¹ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā Kālābhū² Deradatto ahoṣi. Poṭṭhapādo Anando. Rādhā paṇa ahaṃ evā³“ ti. Kālābhūjātakaṃ⁴.

10. Sīlavīmaṇḍasajātaka.

8 Sīlaṃ kīreva kalyāṇaṃ ti. Idam Satthā Jetarane viharanto sīlavīmaṇḍasakabrahmaṇaṃ ārabhha kathesi. Dve pi vatthūni heṭṭhā kathitāṃ⁵ eva. Idha paṇa Bodhisatto Bārāṇasīrāṇṇo purohito ahoṣi.

So attano sīlaṃ⁶ vīmaṇṣanto⁷ tīṇi divasāni herasāṇika-
10 phalākato⁸ kulāpanaṃ gaṇhi. Taṃ „coro“⁹ ti¹⁰ raṇṇo das-
sasmā. So raṇṇo santiko ṭhito¹¹

1. Sīlaṃ kir' eva kalyāṇaṃ, sīlaṃ loke anuttaraṃ,

passa; ghoravāso nāgo sīlavā ti na haṇṇatīti¹² 117.

paṭhamagāthāya sīlaṃ vannaṭvā rājānaṃ pabbajjaṃ anujānā-
15 petvā pabbajitūṃ gacchati. Ath' ekasmiṃ¹³ sūnāpano¹⁴ soṇo
maṇḍapesiṃ gaṇetvā akāsaṃ¹⁵ pakkhandi. Tam aṇṇe sakupā
parivāretvā pādanakhatandakādhi¹⁶ paharanti. So taṃ duk-
khaṃ sahitaṃ asakkonto maṇḍapesiṃ chaddesi. Apsaro gaṇhi.
So pi tath' eva viheṭṭhiyamāṇo chaddesi. Ath' aṇṇo gaṇhīti
20 evaṃ yo yo¹⁷ gaṇhi taṃ taṃ sakupā anubandhiṃsu, yo yo
chaddesi so so sukhito ahoṣi¹⁸. Bodhisatto taṃ¹⁹ diṣvā „ime
kāṃā nāmo maṇḍapesūpamā, ete gaṇhantānaṃ yeva dukkhāṃ
vissajjantānaṃ sukhaṃ“ ti cintetvā dutiyaṃ gātham āha:

1. Yāvad ev' ass' ahū²⁰ klūci tāvad eva akkhādisu²¹

25 saṃgamma kulatā loke, na himsanti akkīcananā ti. 118.

¹ Bā dharmade. ² Cā kila. ³ Cā kila. Bā add navameṇi. ⁴ Cā sīla. ⁵ Cā -akko. ⁶ Bā kīraṇṇapa. ⁷ Bā add gaṇetvā. ⁸ Bā add paṭhaman ga-
tham āha. ⁹ Bā add hūya. ¹⁰ Bā add divase. ¹¹ Cā eva. Cā anujāpano
corr. to anujāpe. Bā sūnāpanato, Bā sūnāpanato. ¹² Bā -te. ¹³ Cā -bhū-
dhi. ¹⁴ Cā omīte eva yo. Bā gaṇhi teva yo evam. Bā gaṇhi teva yo yo evam.
¹⁵ Bā -to va hoti. ¹⁶ Bā amit taṃ. ¹⁷ Cā abh, Bā evaṃ ahū. ¹⁸ Cā ak-
kī-
dieu corr. to akkhā. Cā akkhā. Bā akkhādisu.

Tass' attibho: yāved eva ssa samsāsa-āhu kīlū; makkhena gahitāde mām-
sakkhandam tāvad eva nam' ānasmim' loke kulāli samāgantvā khādīman, samim'
pana viasattijhe tam enaḍi akhīssamān' nippallobdham' pakkhīn' samsakkhīn'
ca kīmaṇṭitū.

So oagarā nikkhamitvā antarāmagge ekasmim' gāme sāyam 3
ekassa' gehe nipaṇṇi. Tattha pana Piṅgalā nāma dāsi¹ „su-
kavelāya nāma² āgaccheyyāsīti“ ekena purisena saddhūn' sam-
ketam akāsi. Sā sāmikānam pāde dhovitvā tesu nipaṇnean
tassāgamanam oloketi ummāre nisiditvā „idāni āgamissati
idāni āgamissati“ paṭhamayānam pi majjhimayānam pi vīti- 10
nāmesū, paccāsasamaye pana „na so idāni āgamissati“
chinṇāsa hutvā nipaṇṇitvā niddam okkami. Bodhisatto idam
kāraṇam diṅvā „ayaṁ 'dāni' puriso āgamissati" āsāya'
ettakam kālān' nisinnā idāni 'ssa anāgamanabhāvam' ūtvā
chinṇāsa hutvā sukhān' supati, kilesesu hi āsā nāma duk- 15
kham' nirāsābhāvo³ ca sukhān' ti cintetvā tatiyaṁ gā-
tham āha:

1. Sukhān' nirāsā⁴ supati⁵, āsā phalavati sukhā,

āsam' nirāsam' katvāna sukhān' supati Piṅgalā ti. 119.

Tattha phalavattī yassa āsāya phalaṁ boddham' hoti sā tassa phalassa 20
sukhasāya sukhā nāma⁶, nirāsam' katvā anāsam'⁷ katvā chinṇitvā⁸ pajahitvā
ti attibho; Piṅgalā ti Piṅgalā⁹ dāsi idāni sukhān' supati.

So ponadivase tato gāma' araññam' pavasanto araññe
ekam' tāpasaṁ jhānam' appetvā nisinnam' diṅvā „idhaloke ca
paraloke ca" jhānasukhato uttaritarom'¹⁰ sukhān'¹¹ n' attibūti¹² 25
cintetvā eamittam' gātham āha:

1. Na samādhiparo attīhi samin' loke paramhi ca,

na parañi nāpi¹³ attānam' vihiṇṇasati samāhito ti. 120.

¹ B¹ ekasmim'. ² C¹ dāsi. ³ B¹ omi nāma. ⁴ B¹ add so. ⁵ B¹ addāya.
⁶ B¹ -ss. ⁷ B¹ -so. ⁸ C¹ nupati. ⁹ B¹ add nirāsasupati. ¹⁰ B¹ nān-
bhāsa nirāsam, B¹ nānāsa ca nirāsam in the place of anāsam. ¹¹ B¹ chly-
jivā. ¹² B¹ -la. ¹³ C¹ omi paraloke ca. ¹⁴ B¹ add āsānam. ¹⁵ B¹ add
nāma. ¹⁶ C¹ na paramhi.

Tattha na samādhīpare ti¹ samādhīro² paro aṇṇo sukhadhammo
nāma³ p' attheti.

So araṇṇaṁ pavasiṭvā⁴ isipabbajjaṁ pabbajjtvā jhānābhū-
ṇaṁ uppādetvā Brahmaloṇa-parāyano ahoṣi.

- 3 Satthā imaṁ deṇṇaṁ⁵ āharitvā jātakaṁ samodhāresi: „Taṁ
purohita⁶ aham eva⁷“ ti. Silasīmaṁsajātakaṁ⁸. Kuṇḍūsaka-
vagga-tatiyo.

4. KOKILAVAGGA.

1. Kokālikajātaka.

- 10 Ya ve kāle asampatte ti. Imaṁ Satthā Jetavane vi-
haranto Kokālikaṁ ārabhā kathesi. Vatthum Takkārikajātaka⁹
vithāritam¹⁰.

- Attā pana¹¹ Bārāṇasīyaṁ Brahmadaṭṭe rājjaṁ kā-
rente Bodhisatto tassa amaccaratanaṁ¹² ahoṣi. Rājā bahu-
15 bhāṇi ahoṣi. Bodhisatto „tassa taṁ bahubhāṇitaṁ nisedhes-
sāmiti“ ekam upamaṁ upadhārento vicarati. Ath¹³ ekadivasaṁ
rājā uyyānaṁ gantvā maṅgalasilāpatte nisteti. Tass¹⁴ upari
ambarakkho atthi; tatthi¹⁵ ekaemin¹⁶ kākakulāvake kākakokilā¹⁷
attano aṇḍakaṁ nikkhipitvā agamāsi. Kāki taṁ kokilanda-
20 kam¹⁸ paṭijaggi. Aparabhāge tato kokilapotako nikkhami.
Kāki „putto me“ ti saṇḍāya mukhatuṇḍakena¹⁹ gocarāṁ āha-
ritvā taṁ paṭijaggi. So avirūḥhapakkho akāle yeva kokila-
ravaṁ rāvi. Kāki „syam idāṁ²⁰ eva tāva aṇṇaṁ ravaṁ

¹ B¹ adda samādhīpare, B² samādhīpare. ² C¹ -dhīro. ³ B¹ dhammo. ⁴ C¹ āraṇṇaṁ, B¹ adda pana. ⁵ B¹ adda deṇṇaṁ. 1. Cfr. Fve Jātaka p. 48.
⁶ B¹ isikāsiya. ⁷ B¹ -amāsa attham āharit. ⁸ B¹ amāsa pana. ⁹ B¹ amāsa aṇḍaka. ¹⁰ B¹ tatiyo. ¹¹ C¹ B¹ kāle, B² kāle. ¹² B¹ -jāṇaṇa.
¹³ C¹ B¹ -timpāna.

ravati¹, vaddhanto² kim karissasīti³ lonḍena⁴ kottetvā⁵ māretvā kulāvaka⁶ pātesī. So raṇṇo padamūle pati. Rājā Bodhi-sattam pucchi: „kim etaṃ sahāyā“⁷ ti. Bodhisatto „ahudh rājānaṃ vinetunā“⁸ ekaṃ upamaṃ pariyesāmi, laddhā dāni p'esā⁹ ti cintetvā „mahārāja, atimukharā akāle bahubbhānino¹⁰ evarūpaṃ¹¹ labhanti, ayaṃ mahārāja kokilapotako kākīyā puṭṭho¹² avirūḥhapakkho¹³ akāle yeva viravi¹⁴, atha naḥ kākī 'nāyāṃ mama puttako' ti ānavā mukhatuḍḍena¹⁵ kottetvā¹⁶ māretvā¹⁷ pātesī, manussā vā hontu tīraschhānā vā akāle¹⁸ bahubbhānino evarūpaṃ¹⁹ dokaṃ anubhavantīti²⁰ vatvā imā gā-
thā abhāsī:

1. Yo ve kāle asampatte ativelam pabbhāsati²¹
evam so nihato²² seti kokilāyeva²³ atraḷo. 121.
2. Na hi saṭṭhaṃ²⁴ sunisitaṃ²⁵ viṣaṃ haḷāhalam²⁶ iva
evam nikatṭhe²⁷ pāteti vācā dubbhāsita yathā. 122.
3. Tasmā kāle akāle vā²⁸ vācaṃ rakkheyya paṇḍito,
nātiveḷam pabbhāseyya apī attasamamhi ca²⁹. 123.
4. Yo ca³⁰ kāle mitam³¹ bhāse matipubbo vicakkhaṇo³²
sabbe amitte ādeti supanno uragaṃ³³ iva ti. 124.

Tathā kāle asampatte ti attano varanakkāle asampatte²¹, ativeḷam ti 20
velakkhānaṃ²² kutaḥ atthekappamānaṃ²³ bhāsati, haḷāhalam²⁴ i.e. 'ti haḷi-
halam²⁵ i.e. nikatṭhe²⁶ ti tasmā heva²⁷ khāse appamattako kāle, tasmā ti
yasmā sunitā saṭṭha²⁸ haḷāhalasanto pā khippasaraṃ dubbhāsitavaseṇam

¹ B¹ ravī. ² B² vaddhaṇṇo, C² vaddhe-. ³ B³ lonḍakena. ⁴ C⁴ kottṭhe-, C⁵ kottṭhe-
corr. to kotte-, B⁶ kote-. ⁵ B⁷ pāvāretunā, B⁸ nāvāretunā. ⁶ B⁹ mēsa, B¹⁰ mayā. ⁷
B¹¹ adda dukkhaṃ. ⁸ B¹² kokilīyā puttā in the place of kākīyā puṭṭha. ⁹ B¹³
-putto, B¹⁴ -putto. ¹⁰ B¹⁵ kōkīlāraṇṇaṃ ravī. ¹¹ B¹⁶ -tūṇḍakena. ¹² C¹⁷ kothetvā,
C¹⁸ laddhe- corr. to kotte-, B¹⁹ kotte-. ¹³ B²⁰ add kulāvaka. ¹⁴ B²¹ add ca.
¹⁵ B²² labhantīti, B²³ labhantīti. ¹⁶ B²⁴ pāṭṭhū-. ¹⁷ C²⁵ nī-, B²⁶ nīpāto. ¹⁸ B²⁷
-ā vīya. ¹⁹ C²⁸ saṭṭhaṃ corr. to saṭṭhaṃ, B²⁹ saṭṭhaṃ. ²⁰ B³⁰ -nīsa-. ²¹ C³¹ B³²
-halam, C³³ -halam corr. to -halam. ²² B³⁴ nikāḷadha, B³⁵ nikāḷhe. ²³ B³⁶ vā
akāle, B³⁷ kāle vā akāle vā. ²⁴ B³⁸ -manhi vā, B³⁹ -maypi vā, C⁴⁰ -mampi ca.
²⁵ B⁴¹ ca. ²⁶ B⁴² -ta. ²⁷ C⁴³ -no. ²⁸ B⁴⁴ -gam. ²⁹ C⁴⁵ appanto. ³⁰ B⁴⁶ valem
stikkatam. ³¹ C⁴⁷ -kappamānam. ³² all four MSS. -lam. ³³ B⁴⁸ -haḷi. ³⁴
B⁴⁹ nikāḷhe. ³⁵ C⁵⁰ tasmā heva, B⁵¹ tasmā, omitting heva, B⁵² tasmā yeva. ³⁶
B⁵³ -nīsaṭṭhaṃ, B⁵⁴ -nīsaṭṭhaṃ, C⁵⁵ sunitā saṭṭhaṃ.

eva pāṭeti¹ taṃvā, kiṃvā ahiṃsā² vā ti vattham³ puttakkāle ca⁴ akāle ca⁵ vācā⁶
 rakkhetha⁷; attvānam na bhāsiyya, api attanā samaṃ ti nānākarane pi
 puggale ti aṭṭho, matipubbo ti matin purācārikam⁸ katvā kathanena matipubbo,
 vīcakkhano⁹ ti āyama vīcāreṇvā aṭṭhavinūṣanapuggalo¹⁰ vīcakkhano¹¹ nāma.
 5 uragam¹² ivā ti uragam¹³ iva, idam¹⁴ vuttam¹⁵ hoti; yathā supappo samuddaṃ
 khohhetvā mahābhogaṃ uragam¹⁶ idoti gaṇhaṃ¹⁷ ādipitvā ca¹⁸ na¹⁹ nati²⁰ simbalin
 āropetvā madhuraṃ khādāti evam²¹ eva²² yo matipubbhāgamo²³ vīcakkhano²⁴
 tasmān²⁵ puttakkāle mātān²⁶ khādāti so sabbe amitte idoti gaṇhāti²⁷, attano vasa²⁸
 vatteti²⁹

10 Rājā Bodhisattvaṃ dhammadesanān³⁰ sutvā tato paṭṭhāya
 mitabhāṇi³¹ ahoṃ, yasaṃ c³² aṃsa vadhetvā³³ mahanta-
 tarān³⁴ adāsi.

Saṭṭhā tvaṃ desanaṃ³⁵ āharitvā jātakaṃ samodhāreṇi: „Tadā
 kakkapetake Kokāliko ahoṃ, paṇḍitānacco³⁶ pana aham³⁷ evā³⁸ ti.
 15 Kokālikajātakaṃ³⁹.”

2. Rathalaṭṭhiyātaka.

Api hantvā hato brūṃti⁴⁰. Idam⁴¹ Saṭṭhā Jetavana ri-
 haranto Kosalaraṇṇō purahitaṃ āmbhūka kathesi. So kira ra-
 thena attano bhogagāmakaṃ⁴² gacchanto sambādhe⁴³ maggo ratham⁴⁴
 20 pājento ekaṃ sakaṇṭasattham⁴⁵ divā „tumbhakaṃ sakaṇṭaṃ aponeṭha⁴⁶” apa-
 neṭhā⁴⁷ ti gacchanto⁴⁸ sakaṇṭe upanīyamāno⁴⁹ kuṇḍhitvā⁵⁰ parodaḷaṭṭhiṃ⁵¹
 purimasakaṇṭe sakaṇṭikassa khipi⁵². Sā rathadhūro⁵³ paṭihatā nīva-
 tītīvā⁵⁴ tassa⁵⁵ eva⁵⁶ naḷāṇaṃ⁵⁷ pahari, tāvad⁵⁸ eva⁵⁹ naḷāṇe⁶⁰ gaṇḍo⁶¹ upphahi.
 So nīvattītīvā „sākaṇṭhehi pabaṇṭe⁶² mhlī⁶³” raṇṇō āroceṇi. Sakaṇṭike
 25 pakkosaṇṭetvā⁶⁴ vinicchinantā⁶⁵ tassa⁶⁶ eva⁶⁷ doṣaṃ addasaṃsaṃ. Ath⁶⁸ eka-
 diṇasaṃ⁶⁹ dhammasabbhāyaṃ katham⁷⁰ samutṭhāpesum⁷¹: „āvuso, raṇṇō

¹ B¹ pāṭeti, B² pāṭeti. ² B¹ vā. ³ B¹ vā. B² omīti ca akāle ca. ⁴ C¹ rak-
 khathēva. ⁵ C¹ -no. ⁶ B¹ attacintana-, B² atthacintana-. ⁷ all four MSS. -gam.
⁸ B¹ -gaṇ. ⁹ C¹ gaṇhāti. ¹⁰ B¹ omīti ca. ¹¹ B¹ taṃ khamāhāra. ¹² C¹
 evam. ¹³ C¹ atipubbago-, C² matipubbago-. ¹⁴ C¹ -no. ¹⁵ B¹ -am. ¹⁶ C¹
 -ul. C² B¹ -ot. ¹⁷ B¹ vadhīrā. ¹⁸ B¹ dhammaṇḍo-. ¹⁹ B¹ -taṃnacco. ²⁰
 B¹ add paṭhamam. ²¹ B¹ brūṃti. ²² B¹ -gāma. ²³ C¹ sambādhe, B¹ sam-
 pādhe. ²⁴ B¹ omīti aponeṭha. ²⁵ so all four MSS. ²⁶ C¹ B¹ apañi-. ²⁷ B¹
 -khipi. ²⁸ C¹ khipi, B¹ sakkhīmbhi pahari. ²⁹ C¹ rathidhūro, B¹ so rathadhūro,
 B² sē rathadhūro. ³⁰ B¹ -taṃ. ³¹ B¹ -gāma. ³² B¹ -te. ³³ C¹ gaṇḍo. ³⁴
 B¹ -tomhlī. ³⁵ B¹ vinicchayanta. ³⁶ B¹ add bhikkhū.

kira purohito "sākaṭikehi pahato nibbhi"¹ attamā² karoma sayam eva paraṭṭhiti"³. Saṭṭhā āgantvā „kāya na 'ittha bhikkhave etarahi katiṇāya samsinna"⁴ ti pucchitvā „imāya nāma"⁵ 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe p' esa orarūpaṃ karoti' evā"⁶ 'ti vatvā attānaṃ āharī:

3

Attito Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ karente Bodhisatto tass' eva vinicchayaṃmacco ahosi. Atha rañño purohito rathena nitano bhogagāmaṃ gacchanto ti sabbam purimaṣadisam eva, idha pana tena rañño ārocite rājā sayam vinicchaye nisiddhivā sākaṭike pakkosāpetvā kammaṃ asodhetvā¹⁰ va „tumhehi mama purohitaṃ koṭṭetvā¹¹ nalāte gaṇḍo¹² utthāpito" ti vatvā „sabbassaharaṇaṃ¹³ tesam karothā"¹⁴ 'ti āha. Atha naṃ Bodhisatto „tumhe mahārāja kammaṃ¹⁵ asodhetvā va etesaṃ sabbasaṃ¹⁶ harāpetha, ekacco pana attanā va¹⁷ attānaṃ paharitvāpi 'parena"¹⁸ pahaṭ' amhā"¹⁹ 'ti vadanti,²⁰ tasmā avinicchitvā²¹ kātum na yuttaṃ rajjaṃ karentena²² nāma²³, nisāmetvā²⁴ kammaṃ kātum vaṭṭatīti²⁵ vatvā imā gāthā abhāsī:

1. Apī hantvā hato brāti²⁶ jetvā²⁷ jīno²⁸ ti bhāsati,
pubb' ev' akkhāyino²⁹ rājā ekadattū³⁰ na saddahe. 125.
2. Tasmā³¹ paṇḍita jātiso³² supeyya itarassa pi,
ubhinnaṃ vacanasaṃ sutvā yathā dhammo tathā kare. 126.
3. Alaso gihī kāmabbhogi na sādhu,
asaññato pabbajito na sādhu,
rājā na sādhu anisaṃmakārī,
yo paṇḍito kodhano tam na sādhu. 127.

33

¹ B⁴ -romhiti. ² C² -addham. ³ B⁴ aparajhiti. B⁴ aparajhiti, C² paraṭṭhiti. ⁴ B⁴ -ti jetvā. ⁵ C² kappajetvā? C² kodhetvā corr. to koṭṭetvā, B⁴ koṭṭetvā. ⁶ C² gaṇḍo. ⁷ B⁴ sabbasaṃ. ⁸ asodhetvā va - - - kammaṃ waiting to B⁴. ⁹ B⁴ sabbasaṃ, B⁴ sabbasaṃ. ¹⁰ B⁴ omīti va. ¹¹ C² paharena, C² paharena corr. to paharena. ¹² B⁴ -taṇhā. ¹³ B⁴ sinicidra, C² avinidra. ¹⁴ C² karentena. ¹⁵ B⁴ omīti nāma. ¹⁶ B⁴ asodhetvā, B⁴ asodhetvā. ¹⁷ C² sabbasaṃ. ¹⁸ B⁴ brāti. ¹⁹ B⁴ jetvā. ²⁰ so all four MSS. ²¹ C² pubbakka, B⁴ pappavakkha-mihino, B⁴ pubhavakkhāyino. ²² B⁴ aññadattū. ²³ B⁴ addāti. ²⁴ B⁴ jeyyo.

4. Nāṇamma khattiyo kayirā nāṇisamma disampati,
nisammakāriṇo rāja yaso kitti ca vaddhaṭṭi. 128.

Tattha api karivā ti api ako attano va attānaṃ karitvā paraso kato¹
'mitti brūti'² kattiṭṭi³, Jetivā⁴ jino⁵ ti sayasi vā pana parasi jivā⁶ aham
5 jito 'mitti'⁷ bhāseti, akaḍaṭṭhō⁸ 'ti mahārija pubbaṃ eva⁹ rājakulaṃ paṭvā
akkhāyantaṃsa pubbhakkhāyino «kaḍaṭṭhu»¹⁰ na siddhaṃ, «attānaṃ vacanāṃ na
siddhaheyya, tasmā ti yaso paṭhamatarāṃ āgantevā»¹¹ khattantaṃ «kaddhena
vacanāṃ na vaddhaṭṭabham tasmā yathā dhammo ti patha vīthicchayanaḍḍhro
(kha) tathā kareyya, asaṅḍhato ti lāyadhi asaṅḍhato dussilo, tam na sādhi
10 'ti tam taso paṇḍitaṃsa sūparato puggalaṃ aṭṭhānagāhitaṃ»¹² dāḥakapa-
saṃkhātaṃ kodhanam¹³ tūḥ¹⁴ na siddhu, «āṇiyamā»¹⁵ ti na «āṇiyetvā»¹⁶,
disampati dhammā paṭi¹⁷ mahārija, yaso kitti ca 'ti 'ti anāyapariṇapari-
vāro¹⁸ c' eva khattantaṃ ca vaddhaṭṭi.

Rāja Bodhisattassa vacanāṃ antvā dhammena vinicchini¹⁹,
15 dhammena vinicchiyamāne²⁰ brāhmaṇase²¹ eva ḍoṣo jāto ti.

Sattā imā dhammadessanaṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
„Tadā brāhmaṇo va etarahi brāhmaṇo²², paṇḍitānacco aham evā²³ 'ti.
Rathalaṇṇhi jātakaṃ²⁴.

3. Godhajātaka.

20 Tadava me tvaṃ ti. Idam Sattā Jetavane vīharanto
ekam kuṇumbikam ārubha kathiṃ. Vatthum beṭṭhā vithāraṇam
eva. Idha pana teṇaṃ uddhāraṃ sādhetvā²⁵ āgacchantānaṃ antarā-
magge luddakā²⁶ „ubho pi khādathā²⁷ ti ekam pakkagodham²⁸ adāma²⁹.
So puriso bhariyam³⁰ pāṇiyatthāya peṇetvā abbaṃ godham khādetrā
25 tassa āgatakalā „bhaddo godhā palāra³¹ ti āha. „Sodhu saro,
pakkagodhāya palāyantiyā kim sakkā kātum³² ti. Sā Jetavane pā-

¹ jito pakato. ² jito brūti. ³ jito kattiṭṭi. ⁴ jito jivā. ⁵ so all four MSS.

⁶ C¹ paraṇijivā corr. to paroṇijivā, B¹ paraṇi jivā, B² paraṇi jivā, C² paraṇijivā.

⁷ C² jino. ⁸ B¹ aṭṭhaḍaṭṭhu. ⁹ B¹ pubbaṃ. ¹⁰ B¹ aṭṭhaḍaṭṭhu. ¹¹ B¹ gantevā, B² omitti āgantevā. ¹² B¹ aṭṭhānāṃ gāhika-, C² āṇānāḍḍhagāhika-, C³ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²² āṇānāḍḍhagāhika-, C²³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³² āṇānāḍḍhagāhika-, C³³ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴² āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴³ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁴⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵² āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵³ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁵⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶² āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶³ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁶⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷² āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷³ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁷⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸² āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸³ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁸⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹² āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹³ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C⁹⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁰⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹¹⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹²⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹³⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁴⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁵⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁶⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁷⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁸⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹² āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹³ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C¹⁹⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰² āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁰⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹² āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²¹⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²²⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²²¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²²² āṇānāḍḍhagāhika-, C²²³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²²⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²²⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²²⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²²⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²²⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²²⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²³⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²³¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²³² āṇānāḍḍhagāhika-, C²³³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²³⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²³⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²³⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²³⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²³⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²³⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴² āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁴⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵² āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁵⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶² āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁶⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷² āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁷⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸² āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁸⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹² āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹³ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C²⁹⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰² āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰³ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁰⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹² āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹³ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C³¹⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³²⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C³²¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³²² āṇānāḍḍhagāhika-, C³²³ āṇānāḍḍhagāhika-, C³²⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C³²⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C³²⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C³²⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C³²⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C³²⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³³⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C³³¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³³² āṇānāḍḍhagāhika-, C³³³ āṇānāḍḍhagāhika-, C³³⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C³³⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C³³⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C³³⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C³³⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C³³⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴² āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴³ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁴⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵² āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵³ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵⁶ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵⁷ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵⁸ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁵⁹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁶⁰ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁶¹ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁶² āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁶³ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁶⁴ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁶⁵ āṇānāḍḍhagāhika-, C³⁶⁶ āṇānā

tīraṃ¹ pīrivā² Sattha³ santike⁴ nānāpi⁵ Satthārā⁶ „kiṃ upāse-
 ayaṃ⁷ to hitakāmo⁸ asaseho⁹ upakārako¹⁰ ti pucchitā¹¹ „bhante ahaṃ
 etassa hitakāma¹² asasehā¹³, ayaṃ¹⁴ pana mayi niseho¹⁵ ti āha. Satthā
 „hoti, mā cintāsi, evaṃ nāṃ¹⁶ eṃ karoti¹⁷, yadā¹⁸ pana to gupāṃ
 saratī tadā tuyaṃ¹⁹ ōva²⁰ sabhacariyaṃ²¹ deti²²“²³ vtvā²⁴ tehi²⁵ yācīto²⁶ 3
 aññāṃ²⁷ āhāri:

Attitaṃ²⁸ pi²⁹ heṭṭhāvuttazadisam³⁰ eva, idha³¹ pana³² tesam³³ ni-
 vattantānaṃ³⁴ antarāmagge³⁵ luddakā³⁶ tesam³⁷ kilantabhlāvaṃ³⁸ diṣvā³⁹
 „dve⁴⁰ pi⁴¹ janā⁴² khādathā⁴³“⁴⁴ ti⁴⁵ ekam⁴⁶ pakkagodhaṃ⁴⁷ adāmaṃ⁴⁸.
 Rājadhītā⁴⁹ naṃ⁵⁰ valliya⁵¹ bandhitvā⁵² ādāya⁵³ maggaṃ⁵⁴ paṭipajjī.⁵⁵ 10
 Te ekam⁵⁶ saraṃ⁵⁷ diṣvā⁵⁸ magga⁵⁹ okkamma⁶⁰ assatthamālo⁶¹ nist-
 diṃsu. Rājaputto „gaccha⁶² bhaddo, sarato⁶³“ paduminipannena⁶⁴
 ndakam⁶⁵ āhoro, mamsam⁶⁶ khādiessāma⁶⁷“ ti āha. Sā⁶⁸ godhaṃ⁶⁹
 sakkhāya⁷⁰ laggetvā⁷¹ pāṇiyatthāya⁷² gatā. Itaro⁷³ sabbam⁷⁴ godhaṃ⁷⁵
 khādītva⁷⁶ agganaṅguttham⁷⁷ gahetvā⁷⁸ parammukho⁷⁹ nistī. So⁸⁰ 15
 tāya⁸¹ pāṇiyam⁸² gahetvā⁸³ āgatāya⁸⁴ „bhaddo, godhā⁸⁵ sakkhāya⁸⁶ ota-
 ritvā⁸⁷ vammikam⁸⁸ pavisi, ahaṃ⁸⁹ dhāvītvā⁹⁰ agganaṅgutthe⁹¹“ gahē-
 siṃ⁹², gahitattthāvaṃ⁹³ batthe⁹⁴ yeva⁹⁵ katvā⁹⁶ bhindīva⁹⁷ bilam⁹⁸
 pavittthā⁹⁹ ti āha. „Hotu¹⁰⁰ deva, pakkagodhāya¹⁰¹ palāyantiya¹⁰²
 mayam¹⁰³“ kiṃ¹⁰⁴ karissāma, ehi¹⁰⁵ gacchāma¹⁰⁶“ ti¹⁰⁷ pāṇiyam¹⁰⁸ pīrivā¹⁰⁹ 20
 Bārāṇasīṃ¹¹⁰ āgamaṃsu¹¹¹. Rājaputto¹¹² rājāṃ¹¹³ patvā¹¹⁴ taṃ¹¹⁵ agga-
 mahesiṭṭhāne¹¹⁶ thapesi, sakkārasammāno¹¹⁷ pan¹¹⁸ nesa¹¹⁹ n¹²⁰ attī.
 Bodhisatto¹²¹ tassā¹²² sakkāraṃ¹²³ karetakāmo¹²⁴ rañño¹²⁵ santike¹²⁶ thatvā¹²⁷
 „panu¹²⁸ mayam¹²⁹ ayye¹³⁰ tumbhākam¹³¹ santikā¹³² kiñci¹³³ na¹³⁴ labhāma,
 kiṃ¹³⁵ na¹³⁶ olokethā¹³⁷“ ti āha. „Tāta, ahaṃ¹³⁸ eva¹³⁹ rañño¹⁴⁰ santikā¹⁴¹ kiñci¹⁴² 25
 na¹⁴³ labhāmi, tuyaṃ¹⁴⁴ kiṃ¹⁴⁵ dassāmi¹⁴⁶, rājāpi¹⁴⁷ mayham¹⁴⁸ bhānī¹⁴⁹ kiṃ¹⁵⁰
 dassati, so¹⁵¹ araṇṇato¹⁵² āgamanakāle¹⁵³ pakkagodhaṃ¹⁵⁴ ekako¹⁵⁵ va¹⁵⁶

¹ C² -yam. ² B² -nā. ³ C² -ayan. ⁴ C² tehitakāmo corr. to tehitakāmo, C² tehitakāmo, B² tehitakāmo. ⁵ B² asaseho. ⁶ B² asaseho. ⁷ C² -ayan. ⁸ B² karoti. ⁹ C² deti, B² adāsi. ¹⁰ B² -ko. ¹¹ B² omīti pi. ¹² B² adāsi. ¹³ B² tadā. ¹⁴ B² omīti sarato. ¹⁵ B² adāsi adāsi. ¹⁶ B² parammukhaṃ, B² parammukhā. ¹⁷ B² -dasi. ¹⁸ C² -si, C² -si corr. to siṃ, B² aggaṃsi. ¹⁹ B² thatvā. ²⁰ C² chijjira. ²¹ B² omīti mayam. ²² B² -si. ²³ B² -ghāṇa-maṃ. ²⁴ B² no, B² pana. ²⁵ B² adā si. ²⁶ B² omīti ekako va.

khāditi¹. „Ayye, na devo evarūpaṃ karissati, mā evaṃ avacutthā“ ti. Atha naṃ devī „tuyhaṃ² taṃ³ tāta na pākataṃ, raṇṇo yeva pākataṃ mayhaṃ cā“⁴ ti vatvā paṭhamam gātham āha:

- 3 1. Tadēva me tvaṃ vidito vanamajjhe rathesattha
yassa te khaggabaddhassa sannaddhassa tiritino⁵
assatthadumaśkhāya pakkagodhā palāyathā⁶ ti. 129.

Tattha tadēva⁷ ti taamhi⁸ deva⁹ kāle apam mayhaṃ ediyako¹⁰ akirako¹¹
ti evaṃ tvaṃ vidito, aḍḍe¹² paṇi tava saḍḍhavaṃ na janantīti¹³ aṭṭho, khagga-
10 baddhassa¹⁴ ti baddhakaggassa, tiritino¹⁵ ti tiritivacchaṃ¹⁶ nivatthassa, maggi-
gamanakāle¹⁷ pakkā¹⁸ ti aṅgarapakkā¹⁹ godhā²⁰ palāyathā²¹ ti.

Evaṃ raṇṇo katadosaṃ parisamajjhe²² pākataṃ katvā
kathesi. Taṃ evvā Bodhisatto „ayye devassa appiyakālato
pabbhūti“²³ ubhinnam pi aphāsakaṃ katvā kasmā idha vasathā²⁴
15 ti vatvā dve gāthā abhūsi:

2. Name namantassa, bhaje bhajantaṃ, (vo. II p. 205, Minayef,
kiccānukubbassa kareyya kiccaṃ, Gr. Palā p. XXVIII.)
nānatihakāmasa²⁵ kareyya attham,
asambhajantaṃ pi na sambhajeyya. 130.
30 3. Caje cājantaṃ, vanatham²⁶ na kayirā,
apetacittena na sambhajeyya,
diḍḍhaṃ dumaṃ khinaphalaṃ ti²⁷ ittvā
aṇṇaṃ samekkhēyya, mahā hi loko ti. 131.

Tattha name namantassa²⁸ ti yo²⁹ attānaṃ³⁰ mudutthema³¹ namaṃ
25 tassa³² eva paṇimēyya, kiccānukubbassa³³ ti attāno³⁴ oppannam³⁵ kiccaṃ
anukubbamāsa³⁶ eva, anāti³⁷ hakāmasa³⁸ ti avadhihāmasa³⁹, vanatham⁴⁰ na

¹ C¹ khāditi, B¹ khāditi. ² B¹ tuyhaṃ. ³ B¹ omīti tam. ⁴ C¹ raṇṇo
yeva eva mayhaṃ pākataṃ, C² x. yeva mayhaṃ pākataṃ. ⁵ B¹ yeva. ⁶ C¹ B¹
ediyako. ⁷ C¹ -ā, B¹ omīti akirako. ⁸ B¹ aḍḍe. ⁹ B¹ -vanta. ¹⁰ C¹ -pakko,
C² B¹ -pakka. ¹¹ C¹ godhāya. ¹² B¹ mahājanmajhe, B² mahāmagha. ¹³ C¹ B¹
-bhūti. ¹⁴ B¹ aṭṭho. ¹⁵ C¹ -tath corā to them, C² paratham corā to
vanatham. ¹⁶ C¹ omīti ya. ¹⁷ C¹ attāno. ¹⁸ B¹ attāni. ¹⁹ B¹ avadhihāsi.
20 C¹ vanti, C² vanatha, B¹ cāntāni, B² -cāntāni.

kayirā ti tassam ujante tussāpuccham¹ na karoyya, apaterittena² ti upa-
gatacittena³, na sambhajeyyā⁴ ti na samāgaccheyya; aññam⁵ asakkāheyyā⁶
ti aññam⁷ olokeyya, yathā dīje kinnaphalam⁸ rukkham⁹ āvara aññam¹⁰ phata-
bhacittam¹¹ rukkham¹² gacchati tathā kinnarāgam¹³ purisam¹⁴ āteti aññam¹⁵ sasen-
ham¹⁶ upasaccheyyā¹⁷ ti adhippāya

8

Rājā Bodhisatte kathento¹ yeva² tassā gupam³ ariritvā
„bhaddo ettakam⁴ kalam⁵ tava gupam⁶ na sallakkhesim⁷“, paṇḍi-
tassa me kathāya sallakkhitam⁸“, mamāparādham⁹“ aha, idam¹⁰
sakalarajjam¹¹ tuyh¹² eva¹³ dammiti¹⁴ vatvā catuttham¹⁵ gā-
tham¹⁶ āha:

10

1. So te karissāmi yathānubhāvam
kataññutam¹⁷ khattiye¹⁸ pekkhamāno,
sabbam¹⁹ ca te issariyam²⁰ dadāmi,
yass²¹ icchasi tassā tavam²² dadāhiti²³. 132.

Tattha so ti so ahom¹ yathānubhāvam² ti yathāsthitam³ yathābalam⁴,
yass⁵ icchasi⁶ tassā icchasi⁷ tassā idam⁸ rajjam⁹ idam¹⁰ katvā yam¹¹ icchasi¹²
tam¹³ dadāhiti¹⁴.

12

Evam¹⁵ vatvā rājā deviyā sabbissariyam¹⁶ adāsi, „iminā-
ham¹⁷ etissā gupam¹⁸ ariripito¹⁹“ ti paṇḍitassāpi mahantam²⁰
issariyam²¹ adāsi.

10

Saithā imam¹ devanam² āharitvā³ jātakam⁴ samodhānesi: (Sacca-
pariyosāno ubbo pi⁵ jayampatikā⁶ sotāpattiphalo⁷ paripphahimsu) „Tadā
jayampatikā⁸ va etarahi⁹ jayampatikā¹⁰, paṇḍitāmaro¹¹ pama¹² ahāsu evā¹³
ti. Gadhajātakam¹⁴“.

¹ B¹ tussāmetam, B² tussāmetam. ² B¹ add viraṭṭaritteneva. ³ C¹ add na. ⁴ B¹ modhāmetam, B² dhammā rukkhā. ⁵ B¹ āharitvā. ⁶ C¹ -ga. ⁷ C¹ repeat kathento. ⁸ B¹ omi yeva. ⁹ C¹ -ti, C² lakkhevi, B² sallakkhevi. ¹⁰ B¹ sallakkhevi. ¹¹ C¹ mama pa-, B¹ mama spon. ¹² B¹ tuyhamāro. ¹³ C¹ āharitvā, B¹ khattiye, B² khattiya. ¹⁴ B¹ dadāhiti. ¹⁵ C¹ icchā. ¹⁶ C¹ ca. ¹⁷ C¹ dadāhiti. ¹⁸ B¹ yass¹⁸ icchasi¹⁹ tassā idam²⁰ rajjam²¹ idam²² katvā yam²³ tam²⁴ paricchasi²⁵ tam²⁶ dadāmi ti. ¹⁹ B¹ --- yassa idam²⁰ rajjam²¹ idam²² katvā tam²³ evam²⁴ icchasi²⁵ tam²⁶ dadāhiti. ²⁰ B¹ vassāca pama. ²¹ C¹ vassā. ²² B¹ dhammāro. ²³ B¹ add tava adhippāya. ²⁴ B¹ omi pi. ²⁵ B¹ add tanyam.

4. Rājovāda-jātaka.

Uvasece taranāssānan ti. Idam Satthā Jetavanā vi-
haranto rājovādanā ārabhā kathesi. Vattham Tesakunajātaka vitthū-
ruto¹ āvibharissati. Iha pana Satthā „mahārāja, porāṇakurājāno pi
5 paṇḍitānaṃ katham suttā dhammena rajjāni karetvā² sagga-jadaṃ³
pūrayamānā gamimāsu” ti vatrā raṇṇo yācito uttama āharī.

Attha Bārāṇasīyaṃ Brahmadatto rajjāni karente
Bodhisatto brāhmaṇakule nibhattitvā yayappatto sikkhita-
sabbasippo isipabbajjāni pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca
10 nibhattitvā⁴ ramaṇīye Himavantapadese⁵ vanamūlaphalābhāro
vihāsi. Tada rājā agunapariyesako hutvā „atthi nu kho” koci
agunāni kathento” ti pariyesanto antojane ca bahijane ca⁶
antonagare ca bahinagare ca⁷ kañci attano avagavādhāni adisvā
„janapade kathan ti”⁸ aṇṇātakavesena⁹ janapadaṃ cari. Ta-
15 trāpi avagavādhāni apassanto attano guṇakatham eva suttā
„Himavantapadese” nu” kathan ti”¹⁰ araṇṇāni pavasitvā ca-
ranto¹¹ Bodhisattassa asemaṃ patvā taṃ abhivādetvā kata-
patisanthāro ekamattāni nisīdi. Tada Bodhisatto araṇṇato
paripakkāni nigrodhaphalāni¹² āharitvā bhudjati¹³, tāni honti
20 madhuraṇi ojavantāni sakkharacuppasadiṣāni¹⁴. So rājānaṃ
pi āmantetvā „Idam” mahāpuñña nigrodhappakkāni¹⁵ khādītva
pāṇīyaṃ piva” ti¹⁶ āha. Rājā tathā katvā Bodhisattāni puc-
chi: „kin nu kho bhante” idam¹⁷ nigrodhappakkāni¹⁸ atīviya
madhuraṇa” ti. „Mahāpuñña, nūna” rājā dhammena samena
25 rajjāni kareti¹⁹, tena taṃ madhuraṇa” ti. „Raṇṇo adhammi-

4. Cfr. Ten Jātakas p. 107. ¹ C^o vitthārituto, B^o omīto vitthārituto. ² B^o ka-
ruto. ³ B^o sagga-jadāni. ⁴ C^o nibhattitvā, B^o nipattitvā. ⁵ B^o -pā- ⁶
B^o ant ca. ⁷ C^o omīto bahijane ca, B^o omīto antojane ca bahijane ca. ⁸
C^o B^o omīto bahinagare ca. ⁹ B^o kathaniti. ¹⁰ C^o aṇṇātakave- ¹¹ B^o khmo.
¹² B^o kathaniti, B^o kathani. ¹³ B^o eka-. ¹⁴ C^o -pattāni. ¹⁵ B^o parikkā-
¹⁶ C^o sakkāra-, C^o sakkāra- sutt. to sakkāra-, B^o sakkāra-. ¹⁷ B^o imāhi. ¹⁸
C^o -pattāni, B^o -pakkāni, B^o -pakkāphalāni. ¹⁹ C^o jetaṃ, C^o jetaṃ, B^o jeta-
vāhiti. ²⁰ B^o omīto bhante. ²¹ C^o -pattāni. ²² B^o nūna, B^o nu, C^o nūna.
²³ B^o -ca.

Tatthe gavaṃ ti gunṇam¹, saramānānaṃ ti nāḍi² anaratanāṃ³, jīm-
han ti jimbhāṃ kṛṣṇāṃ, natte ti nāyako pāṇeṇ gacchante pavajjethake⁴
naṣṭha⁵, paṇeṇa itareṇa payā ti itare saṁsāṇe purataraṃ eva adhammaṃ caṇḍiṭṭi
ertho, dukkham⁶ seṭṭhiṃ no leśaṇaṃ seṭṭhi⁷ catṭhā pi triyāpethesu dukkham
eva vindaṃ, adhammiko ti yaḍi tīṇi cāṇḍiḍḍagatvassena⁸ adhammiko hoti,
sukham seṭṭhiṃ sece tīṇi agatigamanāni paḍhāya dhammiko hoti saḍḍhaṃ raj-
jhaṃ catṭhā triyāpethesu sukhappattāṃ⁹ eva hoti.

Rāja Bodhisattassa dhammaṃ sutvā attano rājahāvaṃ
jānapetvā „bhante pubbe nigrodhapakkam¹⁰ aham eva madhu-
raṃ katvā tittakam¹¹ akāsiṃ, idāni pana¹² madhuraṃ kari-
sāmiti¹³ Bodhisattam vandiṭvā gantvā dhammena rajjhaṃ karento
sabbam paṭipākatikam akāsi.

Sattāḥ imaṃ deṣṣaṇāṃ āharitvā jātakaṃ samodhāpesi: „Tadā rājā
Aṇando abho, tūpaṃ pana aham evā¹⁴ ti. Rājovāda jātakaṃ¹⁵,

13

5. Jambukajātaka.

Brabū pavaddhakāyo¹⁶ so ti. Idam Sattā Vejyano¹⁷
vihāro Deṇadatto Sugaṭṭāyakaṇḍam¹⁸ ārabha kassasi.
Vattham hetthā vithāritam eva. Ayaṃ pan¹⁹ ettha anukhepo: Sat-
thārā „Sāriputta Deṇadatto tūbo divā kiṃ akāsi²⁰“ rutte therā
āha: „bhante tūbhākaṃ anukaronto mama hatthe vijānā²¹ datvā
nipajji, aha naṃ Kokkiko ure jannuṇā²² pahari²³, iti so tūbhākaṃ
anukaronto dukkham²⁴ anubhavā²⁵“. Tam sutvā Sattā „na²⁶
Sāriputta Deṇadatto idāṃ²⁷ eva mama²⁸ anukaronto dukkham²⁹ anu-
bhosi³⁰ pubbe pi³¹ anubhoṣi yavā³²“ ti ratvā therena³³ yācito
atiṭṭam āhāri:

Attē Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjhaṃ karento
Bodhisatto sīhayanīyaṃ nibhattitvā Himavantaḡuhaya³⁴ va-

¹ B¹ gunṇam. ² C² naḍiṇaṃ. ³ B³ anaratanāṃ. ⁴ B⁴ -ko. ⁵ B⁵ -kko, and
add puratara. ⁶ C⁶ dukkham, C⁷ sukkham. ⁷ B⁷ heradameva, omitting seṭṭhi. ⁸
B⁸ agatigamanavassena. ⁹ B⁹ sukkham. ¹⁰ C¹⁰ -pattam. ¹¹ B¹¹ tittā. ¹² B¹²
omitt pana. ¹³ B¹³ add catuttham. ¹⁴ B¹⁴ paraḡha. ¹⁵ B¹⁵ jeyayano. ¹⁶ B¹⁶
-īyaṃ, omitting karuṇam. ¹⁷ B¹⁷ bhjānāṃ, C¹⁷ vijānīyaṃ. ¹⁸ B¹⁸ jayana, B¹⁹
jannuṇa. ¹⁹ C¹⁹ -cuti. ²⁰ C²⁰ -am. ²¹ C²¹ -bhavati, B²² -bhottā. ²² B²² add
āha. ²³ B²³ add kīrjāṇa. ²⁴ B²⁴ -ti. ²⁵ B²⁵ pava. ²⁶ B²⁶ tena. ²⁷ B²⁷ -te.

santo ekadivasaṁ mahisaṁ vadhitvā¹ khādīvā pāṇiyaṁ piv-
tvā² āgacchati³. Eko sigālo taṁ divā palāyitoṁ asakkento
ndarena⁴ nipajji „kim jambukā“⁵ ‘ti’ vutte „upatthahissāmi taṁ
bhaṇte“⁶ ti āha. Siho „tena hi ebhīti“ taṁ attano vasaṇatthā-
naṁ netvā divase divase maṁsaṁ āharitvā poseti⁷. Tassa
sīhaviḥhāseṇa thūlassariraṁ⁸ pattiassa⁹ ekadivasaṁ māno uppajji.
So sīhaṁ opasankamitvā āha: „ahaṁ sāmi niccakkāmaṁ tam-
hākaṁ palibodho, tumhe niccaṁ maṁsaṁ āharitvā maṁ po-
setha, aḍḍa tumhe idh’ eva hottha, ahaṁ ekaṁ vāraṇaṁ vadhi-
tvā maṁsaṁ khādīvā tumhākaṁ¹⁰ āharissāmi“¹¹. Siho „mā
te jambuka etaṁ rucci, na tvaṁ vāraṇaṁ vadhitvā maṁsaṁ¹²
khādakanyoniyāṁ nibbatto, ahaṁ te vāraṇaṁ vadhitvā va da-
ssāmi, vāraṇo nāma mahākāyo“¹³, mā vilomaṁ¹⁴ ganhi, mama
vacanaṁ karohīti“¹⁵ vatvā paṭhamāṁ gāthāṁ āha:

1. Brahā pavaddhakāyo¹⁶ so dighadātho hi jambuka, 13
na tvaṁ tamhi¹⁷ kule jāto yattha ganhanti kuṇḍjaraṁ ti. 137.

Tattha brahā ti mahanto, pavaddhakāyo¹⁸ ti udḍhaggaṭṭakāyo¹⁹,
dighadātho ti dighadanto, tehi dantaṁ tumhākaṁ paharitvā jīvakkhayaṇaṁ
pāpeti, yatthā²⁰ ‘ti’ paṇḍitā kule²¹ jāto mattevāraṇo gacchanti tvaṁ tattha na²²
jāto, sigālokaṁ para²³ jāto²⁴ ti vutta.

Sigālo sīheṇa vāriṇo yeva²⁵ guhato²⁶ nikkhamitvā ukkhat-
taṁ hukku hukku²⁷ ‘ti’ sigālikaṁ nādaṁ²⁸ naditvā gantvā²⁹
pabbatapādaṁ elokento ekaṁ kālāvāraṇaṁ³⁰ pabbatapāde³¹
gacchanti³² divā ullāṁghitvā³³ „tassa kumbho patitāmi“³⁴
parivattitvā pādamūle pati. Vāraṇo purimapādaṁ ukkhipitvā³⁵
tassa matthake patitthapesi³⁶, sīsaṁ bhijjitvā³⁷ cunnāṁ³⁸

¹ B¹ add 'mamaṁsa'. ² B¹ add 'guhaṁ'. ³ B¹ gacchati. ⁴ B¹ urana. ⁵ B¹ add 'va'. ⁶ B¹ -vetti. ⁷ B¹ -ratuṁ. ⁸ B¹ add 'pi'. ⁹ B¹ mama. ¹⁰ B¹ add pavaddhakāyo. ¹¹ B¹ vāraṇaṁ. ¹² B¹ paraṇa. ¹³ B¹ tattha. ¹⁴ B¹ add 'dham'. ¹⁵ B¹ sīhakaṁ. ¹⁶ B¹ na tattha. ¹⁷ B¹ pi. ¹⁸ B¹ add 'si'. ¹⁹ C¹ vāraṇa vāraṇa in the place of vāriṇo yeva. ²⁰ B¹ guhā. ²¹ B¹ hukku hukku. ²² B¹ sigālikaṁ, C¹ omi nādaṁ. ²³ B¹ pabbataṁ hito in the place of gantvā. ²⁴ so all four MSS. ²⁵ B¹ -dona. ²⁶ B¹ āga. ²⁷ C¹ ullāṁghitvā, B¹ ullāṁghitvā. ²⁸ C¹ -titha. ²⁹ B¹ khādītva. ³⁰ B¹ supparicunnāṁ, C¹ cunnāṁ corr. to supparicunnāṁ.

jātam. So tatth' eva anutthunanto sayi. Vāraṇo kuṇḍanādaṃ¹
keronto pakkāmi. Bodhisatto gantvā pabbatamatthake thūto
taṃ vināsapattāṃ diṣvā „attano mānaṃ nissāya nattho sigālo“
ti tiesso gāthā abhāsī:

- 3 1. Aslho sīhamānena y² attānaṃ vikubhati
 kutthun³ va⁴ gajam āsajja seti⁵ bhūmyā⁶ anutthunam. 138.
 2. Yaśassin⁷ uttamapuggalaṣṣa
 enūjātakkhandhassa mahabbalaṣṣa
 asamekkhiya thāmabalaṭṭapattin⁸
10 3. Yo⁹ c' idha¹⁰ kammāṃ kurute pamāya
 thāmabalaṃ attani sādhiṇiditvā
 jāpema¹¹ manasa subhāsītena
 parikkhavā so vipulaṃ jinātīti. 140.

- 15 Tattho vikubhatīti parivatteti. kutthun¹² vā ti sigālo/lyā, anu-
 thunam ti anutthunanto¹³. idam vuttam¹⁴ hoti: yathā sayāṃ kutthun¹⁵ mahantaṃ
 gajam¹⁶ paṇṇa anutthunanto bhūmyāṃ seti vram¹⁷ yo¹⁸ aṇṇo pi dubbal¹⁹ ka-
 lassa viḍḍhaṃ karoti so pi vvarupa so hoti. yaśassin²⁰ ti isariyavato.
 uttamapuggalaṣṣ²¹ ti kīyabalaṃ ca jhambalaṃ ca uttamapuggalaṣṣo. enū-
20 jātakkhandhassa²² ti sasanūttamakkhandhassa²³, mahabbalaṣṣa²⁴ ti ma-
 hābhikkhavaṣṣa. thāmabalaṭṭapattin²⁵ ti vvarūpaṣṣa sīhasa thāmānakkhātā-
 hataṃ c' eva sīhājātanakkhātāṃ upapattin²⁶ ca ajānitā, kīyathamaṃ ca
 jhambataṃ ca sīhupapattin²⁷ ca ajānitā ti attā, sa vatteti attānaṃ
 pi teṇa sādhiyā²⁸. māhāmanāso ayaṃ jambulo nāgaso kato māhavyamā-
25 so, pamāya²⁹ ti pamānāṭṭi upapattikkhātā; pamāṇā³⁰ ti pi pāṭha attāno pa-
 māṇo gahera yo attāno pamāṇaso kammāṃ kurute³¹ ti attā, thāmabalaṃ
 ti thāmānakkhātāṃ kīyabalaṃ thāmā³² ca jhambataṃ cā' ti pi³³ attā, jāpema³⁴
 ti jāpema³⁵ ajhānasa³⁶ ti attā, manasa³⁷ ti aṇṇāṇi paṇṇāṇi sādhiṇi sa-
 manāṇā karanta; subhāsītena³⁸ ti asubbhāsītayuttena anavajjavāsanena.

¹ Hā vedha. ² C' kutthun, B' kunda, Hā kura. ³ Hā gā. ⁴ Hā sayi. ⁵ C' bhūmyā, C' -ya corr. to -yā, Hā bhūmā. ⁶ C' -khaluppattin, B' -khalup-
 pattin corr. to -baluppattin. ⁷ Hā pathamabalaṭṭapattin, Bā -baluppattin. ⁸ Hā
 so, Bā amāsa ca. ⁹ Hā yā. ¹⁰ C' so. ¹¹ C' viddha corr. to viddha, Bā jra-
 ¹² Hā jampama, Bā jappama. ¹³ C' kutthun, B' kuthā, Bā kunda. ¹⁴ C' ti-
 ranattho, Bā anutthunanto. ¹⁵ Hā kuthā, Bā kunda. ¹⁶ Hā vedham. ¹⁷ C'
 so, Bā amāsa yo. ¹⁸ Hā upapattinā. ¹⁹ C' mahāba. ²⁰ C' Hā -baluppattin,
 B' -baluppapattin. ²¹ C' upapattin. ²² C' sīhupattin. ²³ C' teṇa sādhiyā,
 Bā attānaṃ sīhasa vedham. ²⁴ C' pamāna corr. to pamāṇā. ²⁵ Bā kammā-
 nā. ²⁶ Hā kīyathā. ²⁷ Bā amāsa pi. ²⁸ japp-.

parikkhāsi ti parikkhāsaṃpanna, so vipulāṃ jīnūti so¹ evaṃso hoti²,
yathā kiñci kammāṃ kurumāṇo amāno ikhāmi³ ca balāṃ ca śatvā jāgamaṇava-
rena⁴ paricchinditvā sikkhāntāṃ bhāsanto karoti, so vipulāṃ mābantaṃ attham
jīnāti so paraṃjānāti⁵.

Evam⁶ Bodhisatto imāhi⁷ gāthāhi imasmim loke kattakka- 5
yuttakāṃ kammāṃ kathesiṭi.

Satthā imāṃ dṛṣṭvā⁸ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
eḷḷo Devadatto abosi, eḷḷo⁹ aham evā¹⁰” ti. Jambukajātakaṃ¹¹.

6. Brahmacattajātaka.

Tiṇaṃ tiṇaṃ ti¹² lapasitā. Idam Satthā Jetavane vi- 10
hārento ekam¹³ kuhakam¹⁴ ārahiha kathesi. Paccuppannavatthum
kathitam eva.

Atte pana Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kā-
rento Bodhisatto tassa atthadhammānussāseko amacco
abosi: Bārāṇasīrājā mahatiyā senāya Kosalarājānaṃ abbhug- 15
gantvā Sāvattiṃ patvā¹⁵ yuddhena¹⁶ nagaraṃ pavasiṭvā rājā-
naṃ ganhi. Kosalarājāṇo pana putto Chatto¹⁷ nāma kumāro
atthi, so aññatakavesena nikkhamitvā Takkaṣilaṃ gantvā tayo
vede aññārasaṃ ca¹⁸ sippāni uggaṇhitvā Takkaṣilato nik-
khami¹⁹, sabbaśamayasippāni sikkhanto ekam²⁰ paccantaḡama- 20
kaṃ²¹ pāponi. Tathā nissāya pañcaśatāpasaṃ araṇiṇe paṇṇa-
sālāsu vasaṇti. Kumāro te upasāṃkamitvā „imesaṃ²² pi sa-
ntike kiñci sikkhassāmiti²³” pabbajitvā yathā²⁴ te jānanti tathā
sabbam uggaṇhi²⁵. So aparabbhāge gatasatthā jāto. Ath’
ekadivasaṃ isiggaṃ amantervā „mārisaṃ kammā Majjhimadesaṃ 25
na gacchathā²⁶” ti pucchi. „Mārisa, Majjhimadeso manussaṃ

¹ It¹ ya. It² omīta so. ³ It³ aham. ⁴ It⁴ jappa-. ⁵ C⁵ paraṃjānāti, It⁵ pari-
hāyati. ⁶ It⁶ add⁶ tthi. ⁷ It⁷ dhammadeso-. ⁸ It⁸ add⁸ pana. ⁹ It⁹ add⁹ paṇ-
camaṇi. ¹⁰ It¹⁰ add¹⁰ ekam. ¹¹ C¹¹ kumbhakand, It¹¹ add¹¹ bhikkhu. ¹² It¹²
sāvattiyaṃ, anuttaraṃ patvā. ¹³ It¹³ mahiyuddhena. ¹⁴ C¹⁴ ratta, C¹⁵ jatto, It¹⁵
cho. ¹⁶ It¹⁶ aññārasa, anuttaraṃ ca. ¹⁷ It¹⁷ nikkhami. ¹⁸ It¹⁸ -gāmaṇi. ¹⁹
It¹⁹ add¹⁹ pi. ²⁰ C²⁰ ya. ²¹ It²¹ -hitvā.

nāma paṇḍitā, te pañham pucchanti¹ anumodanam karenti
maṅgalaṃ bhayaṇḍanti asakkonti² garahanti³, mayam tena bha-
yena na gacchāmā⁴ 'ti. „Mā tumhe⁵ bhāyatha, aham etam
sabbam karissāmi⁶“. „Tena hi gacchāmā⁷ 'ti sabbe attano
5 parikkharam⁸ vividham⁹ ādāya anupubbena Bārāṇasīn patti¹⁰.
Bārāṇasirājāpi Kosalarajjam attano hatthagatān katvā tattha
rājayutto¹¹ thapetvā sayam tattha vijjamaññakaṃ¹² dhanam ga-
hetvā Bārāṇasīn patvā¹³ uyyāne lohacāṭṭiyo pūrāpetvā nida-
hivā tasmim samaye Bārāṇasīyam eva vasati. Atha to isayo
10 rājuyyāne rattim vasitvā punadivase nagaram bhikkhāya pav-
sitvā rājadvārah¹⁴ agamāsu. Rājā tesam iriyāpathe¹⁵ paṇ-
ḍitvā pakkosāpetvā mahārale nisidāpetvā¹⁶ yāgukhaṭṭakam¹⁷ lajvā
yāva bhattakālā tam tam pañham pucchī. Chatto¹⁸ raṇṇo
cittam ārādhento sabbapañhe vissajjetvā bhattakiccāvasāne pi
15 vicitram¹⁹ anumodanam akāsi²⁰. Rājā soṭṭhitarān pasanno
paṭiññam gahetvā sabbe pi te uyyāne vāsesi²¹. Chatto ni-
dhiuddharanamantam jānāti, so tattha vasanto „kahan nu kho
iminā mama pitu santakam dhanam nihitaṃ²² ti²³ mantam pari-
vattetvā²⁴ olokento uyyāne nihitabbhāvaṃ²⁵ ūtvā „idam ga-
20 hetvā mama rajjam gahessāmi²⁶“ cintetvā tāpase āmāsetvā
„māriaṃ, aham Kosalarāṇṇo putto, Bārāṇasirāṇṇā ambhakaṃ
rajje gahite aññātakavesena nikkhamitvā attakam kalam attano
jivitaṃ amurakkhimi, idāni me kulasantakam dhanam laddham,
aham etam²⁷ ādāya gantvā attano rajjam gahessāmi²⁸, tumhe
25 kim karissathā²⁹ 'ti āha. „Mayam pi tayā va saddhim gamhe-
ssāmi³⁰ 'ti. So „ādhā³¹ 'ti³² mahante cammaṃpasāṃbhake karetvā
rattibhāge bhūmim khamitvā³³ dhanacāṭṭiyo oddharitvā pasābha-

¹ D¹ pucchissanti. ² C¹ B¹ -to. ³ B¹ garahissanti. ⁴ B¹ tumhe mā, C¹ evaṃ
mā. ⁵ C¹ āhāmi. ⁶ C¹ -ham. ⁷ B¹ patvā. ⁸ B¹ rājayutto, B¹ rājaputto.
⁹ B¹ -nam. ¹⁰ B¹ gantvā. ¹¹ C¹ -am. ¹² B¹ -tham. ¹³ B¹ add tāvā. ¹⁴ B¹ add
14 B¹ add tā, B¹ tā. ¹⁵ B¹ addham. ¹⁶ B¹ lajvā. ¹⁷ B¹ vāgpeti. ¹⁸ B¹
B¹ nidaṇṇo, B¹ nidaṇṇo. ¹⁹ C¹ parivattetvā, B¹ parivattitvā. ²⁰ B¹ nida-
hita. ²¹ B¹ gahissāmi. ²² C¹ etam. ²³ C¹ -māi corr. to -mā, B¹ gan-
hissāmi. ²⁴ B¹ add mantetvā. ²⁵ C¹ kham-, C¹ -māi corr. to -māi.

kesu dhanam¹ pakkhipitvā cātiyo tiṇassa pūrāpetvā pañca isi-
satāni aṇṇe ca manusse dhanam gūhāpetvā palāyitvā Sā-
vatthim gantvā sabbe rājayutte² gūhāpetvā rājān gahetvā pā-
kāraṭṭālakādūlpaṭisaṁkharapaṇ³ kāretvā⁴ pana sapattaraṇṇā
yuddhena agahetabhaṁ katvā nagaram⁵ ajjhāvasi. Bārāṇasi-
raṇṇo pi „tāpasā uyyānato dhanam gahetvā palātā“ ti āro-
cayimān. So uyyānam gantvā cātiyo vivarāpetvā tiṇam eva
passi, tassa dhanam nissāya mahanto soko uppajji. So na-
garam gantvā „tiṇam tiṇam“ ti vippalapanto carati⁶, nāssa
koci sokam nibhāpetum sakkoti⁷. Bodhisatto cintesi: „raṇṇo⁸
mahanto soko, vippalapanto⁹ carati, tīḥpetvā kho pana maṁ¹⁰
nāssa¹¹ aṇṇo koci sokam vinodetum samattiho“ ti¹². „Nisso-
kam naṁ¹³ karissāmiti“ so ekadivasaṁ tena saddhīm sukha-
nisiṁso tassa vippalapana-kāle¹⁴ paṭhamam gātham āha:

1. Tiṇam tiṇam ti lapasi, ko nu te tiṇam āhāri, 13
kin nu te tiṇakice¹⁵ atthi¹⁶, tiṇam eva pabbhāsesi¹⁷. 141.

Tatha tiṇam te tiṇakicesi¹⁸ kin nu te tiṇakice¹⁹ attham
atthi²⁰, tiṇam eva pabbhāsesi²¹ tvaṁ hi kevalam tiṇam tiṇam ti tiṇam eva
pabbhāsesi, asukati²² nāma²³ 'ti' na katha²⁴, nāma²⁵ 'ti' ssa katha²⁶, aso-
kati²⁷ bāhi²⁸ 'ti' mayam²⁹ te³⁰ āharissāmi, aha gata te tiṇam³¹ attho³² n'
atthi, nikkāraṇaṁ mē vippalapiti³³.

Rājā taṁ sutvā³⁴ dutiyam gātham āha:

2. Idhāgamā brahmacāri brahā Chatto bahussuto,
so me³⁵ sabhaṁ samādhāya tiṇam nikkhippa gacchatiti. 142.

Tatha brahā ti³⁶ Chatto ti³⁷ tassa³⁸ sōman, sabhaṁ samādhāya³⁹
ti⁴⁰ sabhaṁ dhanam gaheva, tiṇam nikkhippa gacchatiti⁴¹ cātiyo⁴² tiṇam
pakkhipitvā⁴³ gata ti⁴⁴ dassento⁴⁵ evam āha:

¹ B¹ omā dhanam. ² B² rājaputta. ³ B³ kīḍḍasamāpa. ⁴ B⁴ kīḍḍpetvā.

⁵ B⁵ -va. ⁶ B⁶ vippanto pi carati, B⁷ vippanti vīcarati. ⁷ C⁸ sakkoti. ⁸ B⁹ rājā. ⁹ B¹⁰ vippanto. ¹⁰ C¹¹ man. ¹¹ B¹² imassa. ¹² B¹³ nāma natthi in the place of ti. ¹³ B¹⁴ katham in the place of man. ¹⁴ B¹⁵ vippallanta-kāle, B¹⁶ vippanta-. ¹⁵ C¹⁷ tiṇakessanti. ¹⁶ C¹⁸ -āharissāmi. ¹⁷ C¹⁹ -nam. ¹⁸ C²⁰ katha²¹ corr. to katha²². ¹⁹ C²³ mayam. ²⁰ B²⁴ ro. ²¹ B²⁵ -passi, B²⁶ -passi. ²² B²⁷ taṁ sutvā rājā. ²³ B²⁸ ce, B²⁹ ve. ²⁴ B³⁰ tassento. ²⁵ so all four MSS. ²⁶ B³¹ nikkhi-

Tam autvā Bodhisatto tatiyaṃ gātham āha:

- a. Ev' etadā¹ hoti kattiabbaṃ appena bahum icchatā:
sabbaṃ sakassa ādānaṃ anādānaṃ² tīṇassa ca³ 'ti. 143.

Tass' artho: appena tīṇesa bahudhanam⁴ icchatā evaṃ etaṃ kattiabbaṃ⁵
3 totā, paḍidam⁶ pīṭa sattaṃkāṭi sakassa dhanassa sabbaṃ ādānaṃ agayhūpakassa⁷
tīṇassa ca⁸ anādānaṃ, tī mahāṭṭhā se brahā Chatto gahetabbayuttakaṃ attano
pīṭa sattaṃkāṭi dīṇaṃ gahetvā gahetabbayuttakaṃ tīṇaṃ vāṭṭa⁹ paḍāpīṭva
gatv. tattha kī paridhevanā¹⁰.

Tam autvā rājā catuttharā gātham āha:

- 10 a. Sīlavanto na kubbanti, bālo sīlāni kubbati,
aniceasīlāni dussīlāni, kiṃ paṇḍoccaṃ karissatthi. 144.

Tamha sīlavanto tiye sīlappamāṇabrahmacārya¹¹ evaerūpaṃ na kubbanti,
bālo sīlāni kubbatīti bālo pana durāsāro evaerūpāni attano anādānaṃkāṭi-
dāna¹² karoti, aniceasīlāni ti adbhavāni ālgharattāni appavattana¹³ sīlāna sa-
15 manūgatāni, dussīlāni ti dussīlāni¹⁴, kiṃ paṇḍoccaṃ karissatthi eva-
rūpaṃ puggalaṃ bīhūssacca-paribhāṭitaṃ¹⁵ paṇḍoccaṃ kiṃ karissat¹⁶ kiṃ sampā-
dhevatī¹⁷, kiṃ nipphatīti¹⁸ ex' aṇa karissatthi.

Tam garahanto vatvā tāya Bodhisattassa kathāya¹⁹ nis-
soko hotvā dhammena rajjāṃ kāresi.

- 20 Suttā imāni desanāni²⁰ āharitvā jātakam samodhānesi: Tada
brahā Chatto kubbakabbikkhū uhuṃ, paṇḍitānuccho pana aham evā²¹
ti. Brahāchuttajātakaṃ²².

7. Piṭṭhajātaka.

- 25 Na te piṭṭhaṃ ti. Idam Sattā Jetaṇṇa viharanto aññā-
taraṃ bhikkhūṃ ārahāṇa kathesi. So kira janapadāto Jetaṇṇaṃ
gautvā puttacārāṇaṃ paṭisaṃmetvā Sattāraṃ vunditvā sāmaparadāhuro
pucchī: „āvuso Sāvatthiyanā²³ āgāmatukabbhikkhūnaṃ ke²⁴ nṇakāraṇā²⁵

¹ B' so, C² evaṃ. ² C³ na. ³ C⁴ mā. C⁵ vi. B' add tattha kī paridhevanā.
⁴ C⁶ bahum. ⁵ B' anapeghapakassa. B' agayhūpakassa. ⁶ C⁷ evaṃ ca. ⁷ so
all four MSS. ⁸ B' vattā, B' vāṭṭa. ⁹ B' add sīlāni. ¹⁰ C¹¹ appamattena
corr. to appavattana, B' appamattena. ¹¹ C¹² dussīlāni. ¹² B' evaṃ.
¹³ B' evaṃ kī. ¹⁴ B' nipphatīti, C¹⁵ vattīti. ¹⁵ B' gāthaya. ¹⁶ B' dham-
ma. ¹⁷ B' add chetā. ¹⁸ B' -ti. ¹⁹ C²⁰ keke. C²¹ B' ke.

ti. „Āvuso Anāthapiṇḍiko nāma mahāseṭṭhi, Viśākhā nāma mahā-
 opāsakā ti, ete bhikkhusaṃghassa opakāraḥ mātipiṭṭhāniyā“ ti.
 So „saddhū“ ti punadivase pāto va ekabhiḥkhussa pi apavattakāle
 Anāthapiṇḍikassa gharadvāraṃ agamāsi. Tath avelāya¹ gatuttā² koci
 na olokeni. So tato kīñci alahhivā Viśākhāya gharadvāraṃ gato.
 Tattāpi aṭṭag eva³ gatuttā kīñci na labhī⁴. So tattha tattha⁵ carī-
 tvā⁶ puna gacchanto⁷ yāguyā niṭṭhitāya gato. Puna pi tattha tattha
 caritvā⁸ bhatte⁹ niṭṭhite gato. So viharāṃ gantvā¹⁰ „dve pi kulāni
 asaddhāni appasannā“ eva, ime bhikkhū „saddhāni passannāni“ ka-
 thenti¹¹ tāni¹² kulāni¹³ paribhāvanto¹⁴ caratī. Ath ekadvāraṃ
 dhammasabbhāyaṃ¹⁵ kathaṃ samuṭṭhāpesuh: „āvuso, aṅko kira jāna-
 pado bhikkhū atikālass“ eva kuladvāraṃ gato, bhikkhaṃ alahhivā¹⁶
 kulāni paribhāvanto caratī¹⁷. Sattā āgantvā „kāyaṃ nu ttha bhik-
 khavo etarahi kulāya sammisimā“ ti pucchitvā „imāya sāmā“ ti
 rutte tam¹⁸ pakkosāpetvā „saccaṃ kira“¹⁹ ti pucchitvā „saccaṃ
 bhante“ ti rutte „kassā tath“²⁰ bhikkhū kuṭṭhasi, pubbe uppanne
 Buddhe tāpasāpi tva kuladvāraṃ gatā²¹ bhikkhaṃ alahhivā na
 kuṭṭhimsu²² ti vatvā aṭṭaṃ āharī:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjāṃ karente
 Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā yayappatto Takka-
 sīlāyaṃ sabbasāppāni sikkhitvā aparabhāge tāpasapabbajjāṃ
 pahajāto²³. So Himavante ciraṃ vasitvā lopambāsevanat-
 thāya Bārāṇasīṃ²⁴ patvā nyyāne vasitvā punadivase nagaraṃ
 bhikkhāya pāvisi. Tada Bārāṇasī-seṭṭhi saddho hoti passanno.
 Bodhisatto „katarāṃ kulagharaṃ saddhaṃ“ ti pucchitvā „seṭ-
 thigharaṃ“²⁵ ti sutvā seṭṭhine gharadvāraṃ agamāsi. Tasmiṃ
 khaye seṭṭhi rājupatthānaṃ gato. Maṇṇesāpi tam²⁶ na pas-
 simsu. So nivattitvā gacchati. Atha naṃ seṭṭhi rājakulā²⁷

¹ Bā - gītuphā. ² Bā aṭṭavāya, C² - ya eva. to - ya. ³ C² hatuttā, B² tatthā.

⁴ C² - eva. B² evaṃ va. ⁵ Bā labhāsi. ⁶ B² asaddhāni. C² evaṃ na tattha.

⁷ Bā - eva. ⁸ B² pūhāya. Bā puna āga. ⁹ C² - bhatte. ¹⁰ B² tāni tāni.

Bā khonhāni. ¹¹ B² adda hi, Bā ti. ¹² B² paribhāvanto. ¹³ Bā add bhikkhū.

¹⁴ Bā na labhāsi in the place of alahhivā. ¹⁵ Bā add bhikkhū. ¹⁶ Bā kira

ahhāsi. ¹⁷ Bā evaṃ eva. ¹⁸ Bā gantvā. ¹⁹ Bā pabbaj. ²⁰ C² - eva.

²¹ Bā seṭṭhine gharā. ²² Bā naṃ. ²³ Bā - tato.

nivattanto¹ disvā vanditvā bhikkhābhājanāṃ gaḥetvā gharāṃ²
 netvā nisīdāpetvā pādadhovanamakkhanayāgukkhajjakādihi³
 santappetvā antarābhatte kiñci kiñci kārṣṇaṃ pucchitvā katta-
 bhattakiccāṃ vanditvā ekamantaṃ nisīdono „bhante amhākaṃ
 3 gharadvāraṃ⁴ āgatā nāma yācaka vā dhammikasamaṇabrāh-
 maṇā vā sakkārasammānaṃ alaḍḍhitvā gatapubbā nāma u⁵ atthi,
 tomhe paṇ⁶ aṇṇa⁷ amhākaṃ dārakehi aditṭhattā āsanāṃ vā
 pāṇiyāṃ vā pādadhovanāṃ vā yāgubhattāṃ vā alaḍḍhitvā va-
 gata, ayaṃ amhākaṃ doṣo, taṃ no⁸ khamitum vaṭṭatīti⁹“ vatvā
 10 paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Na te pīṭhaṃ udāsīmha na pāṇāṃ na pi bhojanāṃ,
 brahmacārī¹⁰ khamasseu me, etaṃ passāmi accayan ti. 145.

Tatha na te pīṭhaṃ udāsīmhe¹¹ u pīṭhaṃ pi te na dadāsimhe¹².

Taṃ sutvā Bodhisatto datiyāṃ gāthāṃ āha:

10 1. N¹³ evābhisajjāmi na cāpi kappe,
 na cāpi¹⁴ me appiyam āsi kiñci,
 atho pi me āsi manovitaṅke:
 etādiso cūṇa kulassa dhammo ti. 146.

Tatha evābhisajjāmiti u¹⁵ eva laggāmi, etādiso ti imassa kulassa
 20 etādiso nūna bhāro¹⁶, adiyakavāṇṇo¹⁷ eva¹⁸ bhāriyāntīti evam¹⁹ me mano-
 vitakko uppanno.

Taṃ sutvā seṭṭhi itarā dve gāthā abhāsi:

2. Es²⁰ asmākaṃ kule dhammo pitupitāmaho sadā:
 āsanāṃ udakaṃ pajjāmi²¹ sabb²² etaṃ upadāmaṃ. 147.

23 1. Es²³ asmākaṃ kule dhammo pitopitāmaho sadā,
 sakkacca²⁴ taṃ²⁵ upatṭhahāma²⁶ uttamaṃ viya ātākaṃ
 ti. 148.

¹ 304 nivattanto. ² 304 gharadvāraṃ. ³ 304 -dhovanatelanakkhaya-. ⁴ 304
 -ra. ⁵ O² paṇa aṇṇa, 304 paṇa, samitṭhaṃ aṇṇa. ⁶ O² tante, 304 taṃ no. ⁷ O²
 -rā, 304 -rā. ⁸ 304 āyama, 304 āpāyama. ⁹ O² vāpi. ¹⁰ 304 sakkāro. ¹¹
 O² idā, 304 na adā-, 304 ariyavāso. ¹² 304 ekāsa. ¹³ 304 evam. ¹⁴ 304 ma-
 jja. ¹⁵ O² sakkāsa corr. to sakkaccaṃ, 304 sakkaccaṃ, 304 saccāsa. ¹⁶ 304 omi-
 caṇ. ¹⁷ 304 upatṭhahāma.

Tatthā dhammo ti sabbaso, piṭapittamaṇo ti piṭṭhaṇṇ¹ ca piṭṭa-
mahānāṇ² ca suttako, ndaṇṇo ti pādābhavenandakam, paḍḍaṇ³ ti pādama-
khaṇṇaṇ⁴, sabbetan ti sabbam etam, nipadāmaso ti nibbapākaṇ⁵ upaseggi
dāmaso ti attho, paṇḍā⁶ ti vuttam kaṭṭi, āmāni yāra suttamaṇi kulaparivattā
diyakarāṇaṇ⁷ va⁸ andāḍḍaṇ⁹ vāṇṇo ti dasseti, attamam¹⁰ vīya ṇātakaṇ¹¹ ti
mūlārāṇ¹² vīya ca¹³ pītārāṇ¹⁴ vīya ca mayam dhammikaṇ¹⁵ samapam¹⁶ vā tejjhamāṇāṇ¹⁷
ca sīlā¹⁸ sakkaṇṇam sabbattham upaṭṭhahāmi¹⁹ ti sūto.

Bodhisatto pana katipaham Bārāṇasissetthino dhamman
desento tattha vasitvā puna Himavantam eva gantvā abhiññā
ca samāpattiyo ca nibbattesi²⁰.

Satthā imāni devanaṇi āharitvā saccaṇi pakāsetvā jātakaṇi samo-
dhānesi: (Saccaparivāṇe so²¹ bhikkhu sotāpattiṭṭhale paṭṭipatti) „Tadā
Bārāṇasikereṭṭhi Anando ahesi²², iṭṭaso²³ aham eva²⁴ ti. Piṭṭha-
jātakaṇi²⁵.”

8. Thūsaṅṅaka.

Viditvā thūsaṇ²⁶ ti. Idam Satthā Vajuvano vāharanto
Ajāta-sattakumārāṇ²⁷ ārabbhā kathesi. Tasmā kira mātukuc-
chigate tassa mātā Kosalarājadhītīya Rimbhāraraṇṇo dakkhiṇajānaṇ-
lobhāṇ²⁸ pivaṇḍobhaḷo uppaḍḍitvā thaddho²⁹ ahesi. Sā paṇḍurikāhi
pucchitā tāsāṇi tam atthāṇi urocesi. Rājāpi sutvā nemittike³⁰ pakko-
vāpetvā „deviyā kira evaṇṇo dolaḷo uppanno, tassa³¹ kā upphattitī³²”
pucceti. Nemittakā „deviyā kucchimā³³ nibbatto³⁴ sattu tumbhe
māretvā rājjan gabbhasatī³⁵ āhāṇṇa. Rājā „vace³⁶ manā puttā manā
māretvā rājjan gabbhasatī ko ettha doro³⁷ ti dakkhiṇajānaṇ³⁸”
satthena phāḷāpetvā³⁹ lobhāṇi suttappasāṭṭakam⁴⁰ gāḷāpetvā deviyā pā-
yesi. Sā cintesi: „vace manā kucchiyāṇi nibbatto puttā pītārāṇi
māressatī kiṇ⁴¹ me tenā⁴² ti” aṇ gabbhapāṇatthina⁴³ kucchimā mad-

¹ D¹ piṭṭa. ² B¹ majjan, B² majjan. ³ B¹ -paṭṭaṇ. ⁴ so C¹ for pādāṇ? B¹
param daddāmi. ⁵ B¹ ca, B² omīti va. ⁶ B¹ omīti ca. ⁷ C¹ B¹ -ka. ⁸ B¹ nipattitvā.
B² nipattatvā, both add brahmalokaparāyano ahesi. ⁹ B¹ omīti so. ¹⁰ satthā - -
ahesi wanting in D¹. ¹¹ B¹ add pana. ¹² B¹ piṭṭha-, B² piṭṭa-, both add
vuttamam. ¹³ B¹ -attam, C¹ -am. ¹⁴ B¹ haṇḍho. B² uppanno in the place
of uppaḍḍitvā thaddho. ¹⁵ B¹ -taka. ¹⁶ B¹ tassa. ¹⁷ all four MSS. iṭṭaso.
¹⁸ B¹ -amhi. ¹⁹ B¹ -ti. ²⁰ B¹ add ssa. ²¹ C¹ -jattam, B¹ -jattam. ²²
phalāpe, C¹ phalāpe corr. to phā-, B¹ phāḷitvā. ²³ C¹ -tanjakana, C² -tiddha-
kena, B¹ -vattakana. ²⁴ B¹ km. ²⁵ B¹ -mam.

dāpeti¹ soḍḍepeti². Rājā ūtvā sam pakkuaṇḍepetvā³ bhadda⁴ mayham
 kira puttā maṃ māretvā⁵ rajjam gaṇhissati⁶, na kho paṇāham ajārā-
 maro, puttamukhaṃ me paṇṇitum⁷ dehi, mā ho paḍḍhāsi⁸ evaṇṇapaṃ
 kaṃmaṃ⁹ akāsi¹⁰ āha. Sā tato paṭṭhāya uyyānaṃ gantvā kucchā
 5 maddāpeti¹¹. Rājā ūtvā tato paṭṭhāya uyyānagamanam¹² āvāresi.
 Sā paṇḍakagabbhā¹³ puttāṃ vijāyi. Nāmagahanaḍḍivasa¹⁴ c' aṇṇa
 ajāta¹⁵ eva¹⁶ pīṭasattubhāvato Ajātasattakumāro¹⁷ tv-eva nūnaṃ ka-
 ridāsu¹⁸. Taṃhi kumārāparihāreṇa vadḍhante¹⁹ Sattthā ekadāsaṃ
 pañcasatthikkhuparivuto raṇṇo nivesanaṃ gantvā nisīdi²⁰. Rājā
 10 Buddha-pamukhaṃ bhikkhuṃṅghaṃ paṇṇitena khāḍḍanyena²¹ bhojāni-
 yena parivivāretvā Sattthāraṃ vanditvā dhammaṃ supanta nisīdi. Ta-
 mhaṃ khāḍḍo kumārāṃ maḍḍetvā²² raṇṇo adāsi. Rājā bahavasāccheṇa²³
 eva²⁴ puttāṃ gaṇetvā āramhā²⁵ nisīdāpetvā²⁶ puttāgataṃ peṇṇa puttāṃ
 eva²⁷ manāyanta dhammaṃ m²⁸ supāti. Sattthā tassa paṇādaṃ²⁹ ūtvā
 15 „mahārāja pubbe rājāso pette āsāṃkamāṇā paṇḍchame³⁰ kāretvā „am-
 bhākaṃ acceyyena mīhaṇtvā³¹ rajje paṭṭhāpyyāthā³² „u ānāpeṇa³³“ ti
 vatrā tena yāceto aññātam ābari:

Attie Bārāṇasiyaṃ Brahmadaṭṭe rajjam karente
 Bodhisatto Takkasilāyaṃ disāpāṃokkho ācariyo hutvā bahū
 20 rājakumāre ca brāhmaṇakumāre ca sippaṃ vācesi. Bārāṇasi-
 raṇṇo pi puttā soḷasavassakāle tassa sāntikaṃ gantvā tayo
 vade³⁴ saḷhasippāni ca oggaṇhitvā³⁵ paṇḍunnaṣippo ācariyaṃ
 āpucchī. Acariyo āṇḍavijjāvasena taṃ olokento „imassa put-
 taṃ nissāya antarāyo paṇṇāyati³⁶“, tam ahaṃ attano ānubhāvena
 25 harissāmiti³⁷ cintetvā catasso gāthā bandhitvā rājakumārassa
 adāsi evaṃ ca paṇa vadesi³⁸: „tāta, paṭṭhamāṃ gāthāṃ rajje
 paṭṭhāya tava puttassa soḷasavassakāle bhaddāṃ bhūñjanta³⁹
 vadeyyāsi, duttiyaṃ mahāpaṭṭhānakāle, tatiyaṃ pāsādaṃ⁴⁰
 abhirūhamāno sopānasissa⁴¹ thātvā, cututthaṃ vāsaghaṇe⁴² siri-

1 Bāḍ - si. 2 Bāḍ - soḍḍepeti. Bāḍ - si. tapeti. 3 Bāḍ - rā. 4 Bāḍ - paṇṇitum
 ma. 5 Cāḍ - kamam. 6 Bāḍ - raḍḍa. 7 Cāḍ - ākka. 8 Bāḍ - paṇṇagabbhā.
 Bāḍ - paṇḍunnaḍḍa. 9 Bāḍ - jassasa. 10 Bāḍ - omā kumāra. 11 Bāḍ - nāma-
 kumāra. 12 Cāḍ - vadḍhante, Bāḍ - vadḍhante. 13 taṃhi - - - - - nāhi - - - - -
 14 Bāḍ - nūna. 15 Bāḍ - ānubhāva. 16 Bāḍ - sa dhammaṃ. 17 Bāḍ - bhikkhava-
 18 Bāḍ - adā. 19 Bāḍ - yāceti. 20 Bāḍ - gāthā. 21 Bāḍ - paṇa taṃ (tapeti, Bāḍ - paṇa
 tam - - - - -). 22 Bāḍ - adā. 23 Cāḍ - dāma. 24 Bāḍ - soḷasavass.

gabbhaṃ pavisaṃto nimmāre tathavā¹ ti. So „sādhū“² ti sam-
 paticechitvā ācariyaṃ vanditvā gato³, nparajje⁴ patitthāya pitu
 accayena rajje patitthāsi. Tassa putto soḷasaavassakāle rañño
 uyyānakkāladānaṃ atthāya nikkhamantassa sirivibhavaṃ⁵ diśvā
 pitarā⁶ māretvā⁷ rajjāṃ gaheṭṭakāmo hotvā attano upatthā-
 kānaṃ kathesi. Te „sādhū deva, mahallakakāle laddhena
 issariyena ko⁸ attho, yena kenaci upāyena rājānaṃ māretvā
 rajjāṃ gaṇhituṃ vaṭṭatitī“ vadimāu. Kumāro „visāṃ khādā-
 petvā māreṣṣāmīti“⁹ pitarā saddhīm sāyamāsaṃ bhūñjanto
 visāṃ gaheṭvā¹⁰ nisīdi. Rājā bhattapātiyaṃ bhaṭṭe¹¹ āraḍḍhe
 yeva paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Viditāṃ thusaṃ undurānaṃ, viditāṃ pana taṇḍulaṃ,
 thusaṃ thusaṃ vivajjetvā taṇḍulaṃ pana khādare ti. 149.

Tattha viditāṃ ti kāḷareddale¹² pi ambhakāre undurānaṃ thusaṃ thusa-
 bhāvena taṇḍulo¹³ va taṇḍulabhāvena viditā pākato yeva¹⁴, idha pana kāḷari-
 pelliṭṭavassena¹⁵ thusaṃ viditāṃ taṇḍulaṃ ti vuttath, khādare ti thusaṃ vaj-
 jettvā taṇḍulaṃ eva khādanti, idha vuttath hoti: tatra kumāro yathā undurānaṃ
 ambhakāre pi thusaṃ thusabhāvena taṇḍulo taṇḍulabhāvena pākato te thusaṃ
 vajjettvā taṇḍulaṃ eva khādanti evaṃ evaṃ matto pi tava vīraṃ gaheṭvā ni-
 sīduṃbhāro pākato ti. 150

Kumāro „ñāto 'mbhīti“¹⁶ bhūto bhattapātiyaṃ visāṃ upane-
 tuṃ¹⁷ avisahitvā utthāya rājānaṃ vanditvā gato¹⁸. So¹⁹ tam
 attham attano upatthākānaṃ ārocetvā „ajja tāv' amhi ñāto,
 idhaṃ katham māreṣṣāmīti“²⁰ pucchā. Te tato patthāya uyyāne
 paticechannā hutvā nikāṇṇikavassena²¹ mantayamānā „atth' eko
 upāyo, khaggam sannayhitvā²² mahāupatthānaṃ²³ gatakalā
 amaccānaṃ antare tathavā rañño pamatiabbhavaṃ ātvā khag-
 gena paharitvā māretuṃ vaṭṭatitī“²⁴ vavattthapesoṃh. Kumāro
 „sādhū“²⁵ ti sampaticechitvā mahāupatthānakāle²⁶ saṇṇaddha-

¹ Bāṭ tathā. ² Bāṭ opā. ³ Cā -rañja. ⁴ Cā -ram. ⁵ Cā māreṣṣāmī. ⁶ Cā
 amhi ko. ⁷ Bāṭ add na. ⁸ Bā bhūto, Bā bhaṭṭe. ⁹ Bā kāḷareddale, Bā
 kāḷe -rañja. ¹⁰ Cā -ja. Bā -ja. ¹¹ Bā amhi yeva. ¹² Bā -līḷṭavassena.
¹³ Bā pāteruṃ. ¹⁴ Bā tathā pāṭayī. ¹⁵ Bā amhi so. ¹⁶ Cā nikāṇṇikā. ¹⁷ ka-
 māro corr. to nīḷṭavassena. Bā nīḷṭā. ¹⁸ Cā saṇṇaddhā, Bā sannayhitvā. ¹⁹ Bā
 -na. ²⁰ Cā -tathavā, Bā upatthānakāle.

khagga¹ gantvā ito e' ito ca² rañño paharaṇokāsaṇḍi upadhā-
resi³. Tasmim̐ khase rājā dutiyas̐ gātham̐ āha:

1. Yā⁴ mantapā⁵ araññasmiṇḍi yā ca gāme nikammiḥ⁶

yañ⁷ e' etam̐ itī e' itī ca⁸ etam̐ pi viditam̐ mayā ti. 150.

3. Taṭṭha araññasmiṇḍi ti uyyāne, nikammiḥ⁹ ti kammasūle mantanā¹⁰,
yañ¹¹ etam̐¹² itī¹³ etī¹⁴ ca¹⁵ ti yañ ca etam̐ idāni mama paharaṇokāsaṇḍi-
yevaṇaṇḍi¹⁶, idam̐ vuttam̐ hoti: ita kumāro, yā eṇā tava uttaro upatthābhā-
ṇaḍḍim̐ uyyāne ca gāme ca nikammiḥ¹⁷ mantanā¹⁸ yañ e' etam̐ idāni mama
paharaṇokāsaṇḍi¹⁹ itī e' itī ca²⁰ kāmam̐²¹ etam̐ pi²² sabbade mayā sūtaṇḍi.

10. Kumāro „jānāti me veribhāvaṇḍi pitā²³ ti²⁴ palāyitvā upa-
tthākkānaṇḍi ārocesi. Te sāttaṭṭhadiṇḍiṇaṇḍi atikkamitvā „kumāra
na te pitā²⁵ veribhāvaṇḍi jānāti, takkamattena tvaṇḍi evaṇḍi-
saññit̐ abosj, mārehi nan²⁶ ti vadīmaṇḍi. So ekadivasaṇḍi khaggaṇḍi
gahetvā sopānamatthake²⁷ gabbhe atthāsi. Rājā sopānamat-
15 thake²⁸ (hito tatiyaṇḍi gātham̐ āha:

2. Dhammena kira jātaṇḍi piṭā puttasaṇḍi makkato

daharaṇaṇḍi eva santassa dantehi phalam̐ acchijjā²⁹ ti. 151.

- Taṭṭha dhammena³⁰ ti sabbāvaṇḍi, puttasaṇḍi makkato ti piṭā makkato
puttasaṇḍi makkataputtaṇḍi³¹, idam̐ vuttam̐ hoti: yakkā araṇḍi jāto makkato attano
20 upatthaparihāsaṇḍi ārambanto tarupasaṇḍi makkataputtaṇḍi³² dantehi phalaṇḍi
chinditvā puribhāvaṇḍi vāseti tathā tava pi³³ atijjakkāmaṇḍi phalaṇḍi uyyā-
sere³⁴ puribhāvaṇḍi nāsaṇḍi.

- Kumāro „ganhāpetukāmaṇḍi maṇḍi pitā³⁵ ti bhito palāyitvā
„pitaraṇḍi maṇḍi³⁶ santajjito³⁷ ti upatthākkānaṇḍi ārocesi. Te ad-
25 dhammasamatte³⁸ vītivatte „kumāra, sace tam̐ rājā jāneyya
ettakaṇḍi kalam̐ nādhivāseyya, takkamattena taya kathitāṇḍi³⁹,

¹ Bā add. hantā. ² Cā ito et. ³ Bā -ti. ⁴ Cā yā. ⁵ Bā -mā. ⁶ Cā nikammi-
corr. to nikammi-, Bā nikā-, Bā ānikkammiḥ. ⁷ Cā yā. ⁸ Bā itī etīti ca, Bā
itī etīti. ⁹ Cā -kammi-, Bā nikā-. ¹⁰ Cā mantapā, Cā mantāna corr. to
mantapā, Bā mantāna. ¹¹ Cā ya. ¹² Cā etam̐, Cā etam̐ corr. to etam̐,
Bā etattham̐. ¹³ Bā itī etīti ca. Bā itī etīti. ¹⁴ Bā -kāmam̐-, Bā -kāmaṇḍi
pa-. ¹⁵ Bā nikā-. ¹⁶ Cā Bā -nā. ¹⁷ Bā karamatthāya, paharaṇatthāya. ¹⁸ Bā
itī etīti. ¹⁹ Bā sante kāmam̐. ²⁰ Cā -vam̐, Bā etam̐, samitāya pi. ²¹ Bā
add. tato. ²² Bā itī na te. ²³ Cā -na- corr. to -na-, Bā -na-. ²⁴ Bā ac-
chijjā. ²⁵ Bā -takassa. ²⁶ Bā vadh in the place of tavepi. ²⁷ Bā uppat-
tavepi. ²⁸ so Cā Bā instead of kamj Cā -itarapā. ²⁹ Bā adha-. ³⁰ Cā -tanti.

mārehi nan¹ ti vadihan. So ekadivasaṃ khaggaṃ gahetvā
uparipāsāde sirisayanam pavisitvā „āgacchantam ieva nam
pahariasāmiti²“ heṭṭhā pallanake nīpajji³. Rājā bhuttasāya-
māso parijanam ayvojetvā „nīpajjissāmiti⁴“ sirigabbhaṃ pavi-
sitvā⁵ ummāre ṭhatvā catuttham gātham āha:

5

1. Yam etam parisappasi ajā kēṇi⁶ va sāsaṇe

yo p' āyāṇ heṭṭhato seti etam pi viditāṃ⁷ mayā ti. 152.

Tiṭṭha parisappasit⁸ bhayena ito e' ito va heṇi⁹ sāsaṇe n' āsa-
pakkhetta, yo piyaṇ ti yo pi ayaṇ, idam vuttam hoti yam pi etad¹⁰ āsa-
pavaneṇa¹¹ pariṭṭhakkasajako¹² vīya bhayena ito e' ito ca kamaṇṇaṃ pathamam¹³
etad¹⁴ gahetvā¹⁵ āgata e' it¹⁶ dutṭham khaggaṇe paharitukāṇaṃ katvā āgata e'
tattiyam khaggaṇe idāya sopānammattaka¹⁷ ṭhatvā¹⁸ aṭṭhāsi idāni māt¹⁹ mava-
sāmiti heṭṭhā sayane nīpajjati e' saḅbam etad²⁰ jantam, na tath²¹ idāni lajjāmi²²
gahetvā tījjanam kassāmi²³, etad²⁴ tassa 'ajānantaṃ' eta e' gāthā tath²⁵
aṭṭham²⁶ ājijjati²⁷

15

Kumāro „nāto 'mhi pitarā, idāni mam nāsessatit²⁸“ bha-
yappatto²⁹ heṭṭhā sayanā nikkhandivā khaggaṃ raṭṭho pāda-
mūle chaḍḍetvā³⁰ „khamāhi me devā³¹“ ti pādamūle udareṇa³²
nīpajji. Rājā „na mayham koci³³“ kumārā jānātīti tvad³⁴ cin-
tesit³⁵ tam taljeivā samkhalikabandhanena bandhāpetvā kāra-
paḅharan³⁶ pavasetvā³⁷ ārakkham ṭhapesi. Tada rājā Bodhi-
suttassa gūṇaṃ sallakkhevi. Tato³⁸ aparabhāge kalam akāsi.
Tassa sarirakleśam katvā kumārā bandhanāgarā niharitvā
rajo patiṭṭhapesum.

Satthā imāṃ deśanāṃ³⁹ āharitvā „evaṃ mahārāja poruṇaka-
rājāṇa āramkittabhayuttakam āramkanti⁴⁰“ imāṃ⁴¹ kārāṇaṃ katvāsi.

¹ C¹ pari- corr. to pahari-, B¹² māressāmi. ² B¹² māṇā. ³ B¹² -ayito. ⁴ B¹
ajakāro, B¹² ajjakāro. ⁵ C¹ -tam. ⁶ C¹² -am. ⁷ B¹² sappesi, B¹² sappeti. ⁸ B¹
yathā piyaṇti utam vām, B¹² yam pi etad¹⁰ vām. ⁹ C¹² -na, B¹² āsappānam,
¹⁰ C¹² -āna etaka, B¹² -āna etaka, B¹² -ā etaka. ¹¹ C¹² add e'. ¹² B¹ ās-
masi, B¹² āsāmi. ¹³ C¹ -na- corr. to -pa-, B¹² -pa-. ¹⁴ B¹² omitt ṭhatvā.
¹⁵ C¹² mami, B¹² tath. ¹⁶ B¹² tvam. ¹⁷ B¹² ājijjāmi. ¹⁸ B¹² kārāṇaṃ.
¹⁹ C¹ B¹² repeat tam. ²⁰ B¹² repeat etam. ²¹ C¹² ājijjati. ²² B¹² add e',
B¹² so. ²³ B¹² ṭhatvā. ²⁴ B¹² mami. ²⁵ C¹² koci. ²⁶ C¹² kārāṇaṃ.
²⁷ C¹² kārāṇaṃ. ²⁸ corr. to kārāṇaṃ. ²⁹ B¹² pavase-
petvā. ³⁰ B¹² so. ³¹ B¹² dharmade- ³² C¹² idam.

evaṃ kathaṃ pī rājā n' eva sallakkheṣi. Satthā¹ jātakam samodhānesi: „Tadā Takkamāyāṃ disāpāmekkhe ācariyo aham evā²“ ti. Thusa jātakam³.

9. Bāverujātaka.

5 Adassanena morasā⁴ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto hatalābhasakkhāre sūthiy⁵ ārabha kathaṃ. Tūthiyā hi amuppane Buddhē lābhena abhesam uppane pana⁶ hatalābhasakkhārā suriyuggumane khajjopanakā viya jāta. Tesam⁷ pavattim ārabha⁸ dhammasambhāyāṃ katham samuṭṭhāpesam, Satthā āgantvā „kāya m
10 'tiha bhikkhave etarahi kathāya samuṭṭhā⁹“ ti pucchitvā „bhāya nāmā¹⁰“ ti vutte „na bhikkhave idāṃ¹¹ eva pubbe pī yāva guparantā na uppajjanti tāva niggunā lābhaggeyasaggunapattā¹²“ ahesam, guparantesu pana oppannesu niggunā hatalābhasakkhārā jāta¹³“ ti evatā sūtam āhāri:

15 Attha Bārāṇasiyam Brahmadatto rajjam karente Bodhisatto morayoniyam nibbatitvā vuddhim¹⁴ anvāya so-bhaggappatto uraṇṇe vicari. Tadā ekacce vāpijā disakakam gahetvā nāvāya Bāverurattam agamamsu¹⁵. Tasmim¹⁶ kira kālā Bāveruratthe sakunā nāma n' atthi, Āgātāgata¹⁷ rattiha-
20 vāsino tam kūpagge¹⁸ nisinnam divā „passath¹⁹ imassa chavi-vanṇam galapariyosānam mukhatupajakam manigulakasaadisaṃ²⁰“ akkhitvā²¹ kākam eva passamitvā te vāpijake²² āhamsu: „imam ayyo²³“ sakunam amhākam detha²⁴, amhākam hi²⁵ imā attha²⁶, tumhe attano ratthe aṇṇam labhissathā²⁷“ ti. „Teṇa hi mū-
25 lena²⁸“ gahathā²⁹“ ti. „Kahāpanena³⁰“ no detha³¹“ ti. „Na

¹ B' omits even mahārāja - - - rājā. ² B' add eva sammāsambuddho. ³ B' add jātakam. ⁴ Cfr. Milindā in Mélanges Artistiques Indes du Bulletin de l'Acad. de St. Pétersbourg. Tom. VI. p. 381. (CP) ⁵ B' add buddhe. ⁶ B' add tam. ⁷ B' add bhikkhū. ⁸ C' omits yugga. ⁹ B' vuddhim. ¹⁰ B' ag-. ¹¹ CP add ev. ¹² Cā. -te. ¹³ B' sakunapaccāhā, B' pañcāra. ¹⁴ C' -gulaka-, C' -gulaka-, corr. to -gulaka-, B' manigulasadisaṃ, B' manigulakasa-. ¹⁵ CP rāsi-, C' vāsi-, corr. to vāpi-. ¹⁶ C' ayyo, CP B' ayyo. ¹⁷ CP B' dethā. ¹⁸ C' -kamit, C' -kamul, C' -kampl. ¹⁹ CP add ti. ²⁰ B' -lāsi. ²¹ B' pañ-
cāhā.

demā¹ 'ti. Anupubbena vaddhetvā „sātana deṭhā“ 'ti vutte
 „ambhākaṃ esa bahūpakāro, tumhehi pana saddhiṃ mottī“
 hotū² 'ti kaḥāpūsaasatāṃ gahetvā adāseu. Te taṃ gahetvā³
 suvaṇṇapaṭṭijare pakkhipitvā nānappakāreṇa macchamaṇṣeṇa
 c' eva⁴ phalāphalena⁵ ca paṭijaggimāu. Aññesaṃ sakupānaṃ
 avijjamaṇatṭhāne⁶ dasaḥi asaddhammehi samaunāgato kāko
 lābhaggayaasaggappatto ahoṣi. Punavāre te vāpijā ekam ma-
 yūrarājānaṃ⁷ gahetvā yātbā accharāsaddena⁸ vassati⁹ pānīp-
 pahārasaddena¹⁰ naccati evaṃ sikkhāpetvā Bāverurattṭhaṃ
 agamanāseu. So mahājane sannipatite nāvāya dhure ṭhatvā¹¹
 pakkhe viḍḍanti¹² madhuraesatāṃ nicchāretvā nacci. Ma-
 vuasā taṃ diavā somavassajātā „etaṃ ayyo“ saḥhaggappat-
 taṃ¹³ susikkhitasakuparājānaṃ¹⁴ ambhākaṃ deṭhā¹⁵ 'ti āhamaṃ.
 „Amhehi pāthamaṃ kāko ānito, taṃ gaṇhittva, idāni etaṃ
 morarājānaṃ ānāyima, etaṃ¹⁶ pi yācatha, tumhākaṃ ratṭhe
 sakupānaṃ¹⁷ adma gahetvā āgantvaṃ na sakkā¹⁸ 'ti. „Hotu
 ayyo“¹⁹, attano ratṭhe aññam labhissatha, imaṃ vo de-
 tthā²⁰ 'ti mūlaṃ vaddhetvā sahasseṇa gaṇhiseu. Atha natṭi
 sautaratanavacitte paṭijare ṭhapetvā macchamaṇṣaphalāphalehi
 c' eva²¹ madhulājasakkharāpānakādīhi ca paṭijaggimāu. Ma-
 yūrarājā lābhaggayaasaggappatto jāto. Tassāgatakālato paṭ-
 ṭhāya kākasa lābhāsakkhāro parihāyi, koṭi²² naṃ oloketum
 pi²³ na icchati²⁴. Kāko khādaniyabhojanīyaṃ alabhāmāno
 kākā 'ti vassanto gantvā ukkārabbhūmiyaṃ otari.

Sattā dvā vattāni gahetvā abhisambuddho huteṃ imā pāthā²⁵
 abhāsi.

¹ Over mottā, Bā mott. ² Bā otvā. ³ Bā nmi eva. ⁴ Bā cehi. ⁵ C¹
 -na thāna. ⁶ Bā morari. ⁷ C¹ -ra-. ⁸ C¹ naccati vassati. ⁹ C¹ pāni-. ¹⁰
 C¹ viḍḍu-. C¹ viddu-. B¹ viddu-. B¹ pakkhārasatā. ¹¹ Bā ayyo. ¹² C¹ -ito.
 C¹ -ito cori. te -itāṃ. ¹³ Bā -saddha-. ¹⁴ C¹ evam. C¹ evam evat. te evam.
¹⁵ B¹ -nā. C¹ -pānaṃ. ¹⁶ Bā sakkati. ¹⁷ C¹ ayyo. Bā ayyā. ¹⁸ Bā add. pi.
¹⁹ Bā -naṃ, counting pl. ²⁰ C¹ icchati, Bā icchi.

1. Adassasena morassa sikkhino mañjubhūyino
kākam sattha apūjesuṃ manassa ca phalena ca. 153.
2. Yudā ca sarasampanno moto Bāverum āgamā
atha lābho ca sakkāro vāyassa ahāyatha¹. 154.
- 3 2. Yāva n' uppalijati Buddho dhammarājā pabbhāṅkaro
tāva nūne apūjesuṃ puthū² samagabrahmaṇṇa. 155.
4. Yadā ca sarasampanno Buddho dhammam adesāyi
atha lābho ca sakkāro tūṭhīyamaṃ ahāyatha³ ti. 156.

Tatha sikkhino⁴ u sikkhāya sammānāgataṃ, mañjubhūyino u ma-
 10 dharassasena, apūjesuṃ u pūjeyissu⁵, sattha⁶ phalena nā u māyappa-
 lārena⁷ phalaphalena ca⁸, Bāverumāgato u⁹ Bāverurajjham¹⁰ āgato, Bāverum
 ti pi pātho, ahāyathā u parilīno¹¹, dhammarājā u savahī lokuttara-
 dhammehi parisaṃ saṃjjetī dhammarājā, pabbhāṅkaro u satta-lokasaṃbhāra-
 15 lokesu¹² alokassa katanā¹³, sarasampanno u brahmasareṃ samasāgato,
 dhammamadesāyīti sarasareṃdhammamā pakkessīti¹⁴.

Imā catasso gāthā bhāsītva¹⁵ jātakaṃ samodhānesi: „Taḍā
 kūko Nigunṭho Nāthaputto¹⁶ ahoṃ, morarājā¹⁷ aham evā¹⁸” ti.
 Bāverujātakaṃ¹⁹.

10. Visayhajātaka.

- 20 Adāsi dānāni. Idam Satthā Jetaṇvane viharanto Anā-
 chapīṇḍikam ārabha kassosi. Vattum heṭṭhā Khadruṅgārājātaka²⁰
 vuttāritum eva. Idm pana Satthā Anāthapiṇḍikam āmantevā „po-
 sūpakopandhā²¹ gahapati dānam nā adāsi²²” ākāse jhatvā vāra-
 25 tam Sakkaṃ devarājānaṃ²³ paṭibhūtvā dānam dādiṃ²⁴ yevā²⁵ ti
 vatrā tena yācāto atītaṃ āhāsi:

Attite Bārānasyaṃ Brahmadaṭṭe rājāṃ karente
 Bodhisatto asitikoṭṭhanavibhavo²⁶ Visayho²⁷ nāma seṭṭhi

¹ C^o abhā-, C^o abbā- corr. to abhā-. ² C^o Bā patho. ³ vāyassa = sikkhino
 wanting in D^o. ⁴ Bā apū- ⁵ Bā add manassa ca. ⁶ Bā add manassa;
 C^o -karakena. ⁷ C^o ma. ⁸ C^o gamā² ti in the place of Bāverumāgato ti. ⁹
 Bā -rathe. ¹⁰ C^o -na, Bā -nā. ¹¹ Bā satta-lokasaṃbhāra-lokesu, Bā satta-
 loke saṃbhāra-lokesa-lokesu. ¹² Bā add yā pabbhāṅkaro, Bā pabbhāṅkaro. ¹³
 Bā -dhi, C^o -si ti, C^o -si ti. ¹⁴ Bā -sena. ¹⁵ Bā add-, Bā nā-. ¹⁶ Bā
 moto-, Bā add pana. ¹⁷ Bā eva sammāsamuddho. ¹⁸ Bā add navaṃam.
¹⁹ Bā Khadruṅgā- ²⁰ Bā -rājā. ²¹ Bā dānam adāsi²² vatrā. ²² Bā de-
 varājānaṃ. ²³ Bā adāsi. ²⁴ C^o Bā amā dhana. ²⁵ Bā vāyā-

kṛtvā pañcāhi ślehi samannāgato dānaññhāsayo dānābhīrato
 ahośi. So cattāsu nagaradvāresu nagaramajjhe nivesanadvāre ti¹
 chaso thānesu dānasāhū² karetvā³ dānañ pavattenā, divase di-
 vāso chasatasahassāni nikkhamanti⁴. Bodhisattassa ca yāca-
 kāmū⁵ ca ekasadiśam⁶ eva bhattam hoti. Tassa Jambudīpañ
 unnamgalañ katvā dānañ dadato dānānubhāvena Sakkabha-
 vanañ⁷ kampi, devarañño pañcekambalasillāsanañ ubhākārañ
 dassesi. Sakko „ko no kho mañ thānā cāvetakāmo“ ti upa-
 dhārento mahāsetthiñ diśvā „ayañ Visayho“ atīya pattha-
 ritvā sakala-Jambudīpañ unnamgalañ katvā⁸ dānañ deti,⁹
 imiñā dānena mañ¹⁰ cāvetvā sayam Sakko bhavissati mañño,
 dhanam assa nāsetvā etañ daliddam¹¹ katvā yatthā dānañ na
 deti tathāssa kāressāmūti¹² cūte tvā sabbañ¹³ dhānadhā-
 ñaṇ¹⁴ telamadhuphānitādiñ¹⁵ antamaso dāsakammakaraṇe pi
 antaradhāpesi¹⁶. Dānavyākṛtā āgantvā „sāmi dānaggañ¹⁷
 pacchamañ¹⁸“, thapitathapitatthāno kiñci na passāmī¹⁹ ti
 ārocayimsu. „Ito paṇibbayañ āharatha, mā dānañ pacchindatha“
 ti bhariyañ pakkosāpetvā „bhaddo dānañ pavattāpehiti“ āha.
 Sā sakalagehañ²⁰ vicinītvā aḍḍhamāsa kamattam pi adāyā
 „ayya, ambhākañ nivatthavattam“ thapetvā aññañ kiñci na
 passāmi, sakalagehañ tucchā²¹ ti āha. Sattaratsanagabbhesu
 dvārañ vivarāpetvā na kiñci addasañ²², setthiñ ca bhariyañ
 ca thapetvā añño²³ dāsakammakarūpi²⁴ na paññāyimsu. Puna
 Mahāsatto bhariyañ āmantetvā „bhaddo, na sakkā dānañ
 pacchinditum, sakalanivesanañ vicinītvā kiñci opadhārehi²⁵
 āha. Tasmīñ khāso eko tipahārako asīto c’ eva kājañ ca
 tipabandhanarājūñ ca dvārantare chaddetvā paḍḍhi. Setthi-
 bhariyā cañ²⁶ diśvā „sāmi imañ thapetvā aññañ na passa-

¹ C¹ cattāsu, B¹ attanāgato ti. ² B¹ diśvā. ³ B¹ karetvā. ⁴ B¹ nikkhamanti
 adāy. ⁵ B¹ vaṇṇikakāyo. ⁶ C¹ ekasadiśam. ⁷ B¹ sakkabha-. ⁸ B¹ veyyabho. ⁹ B¹
 kirento. ¹⁰ C¹ mañ. ¹¹ C¹ dalh- corr. to dall-. ¹² B¹ tathā kāressāmūti. ¹³
 C¹ B¹ sabba. ¹⁴ B¹ añña. ¹⁵ C¹ telam, B¹ -tevattharadim. ¹⁶ B¹ add tadā.
¹⁷ B¹ pacchi-. ¹⁸ C¹ sakalageham. ¹⁹ B¹ sakagehi, B¹ sakalageho. ²⁰ C¹ nivatta-.
 B¹ nivattavattam. B¹ nivattavattam. ²¹ B¹ addesa, B¹ aññasa. ²² C¹ añño.
²³ B¹ -sāraṇiyya. ²⁴ B¹ tadā.

miti¹ āharitvā adāsi. Mahāsatto „bhaddē, mayā ettakam
kālam tīṇaṃ nāma na lāyitapubbam², ajja paṇa tīṇaṃ lāyitva
āharitvā vikkiṇitvā yathānucchavikam dānaṃ daṣṣāmiti³“ dāna-
pacchedabhayaena⁴ asitaṃ c⁵ eva kājaṃ ca rājjuṃ ca gahetvā
nagarā ukkhama⁶ tīṇavatthum⁷ gantvā tīṇaṃ lāyitvā „eko⁸
umbhākam bhaviṣṣati, ekena⁹ dānaṃ daṣṣāmiti¹⁰“ dve tinakalāpe
bandhitvā kāje¹ laggetvā¹¹ ādāya gantvā nagaradvāre vikkiṇitvā
māsake gahetvā¹² ekam koṭṭhāsam yācukāmaṃ adāsi. Yācaka
bahū, tesaṃ „mayham pi dehi¹³, mayham pi dohi¹⁴“ vadantānaṃ
itaram pi koṭṭhāsam datvā tam¹⁵ divasaṃ saddhim bhariyāya
anāhāro vītiṇāṃesi. Imiṇā nīyāmena eha divasā vītiyati.
Ath¹⁶ assa sattame divase tīṇaṃ āharamānassa sattāham nīrahā-
rasaṃ pakatisukhumāhāsa¹⁷ nalāte¹⁸ suriyātapena pahaṭamatte¹⁹
akkhūti bhamiṃsu. So satthiṃ paccupatthāpetum²⁰ asakkonto
tīṇaṃ avattharitvā pati²¹. Sakko tassa kiriyam upadhāra-
yamāno²² vicarati²³. So²⁴ tam khapaṃ²⁵ āgantvā ākāse thātvā
paṭhamam gātham āha:

1. Adāsi dānaṃ pure²⁶ Vīṣayha,

2. dadato ca²⁷ te khayadhammo ahoṃ,

3. itoparaṃ²⁸ ce na dadeyya dānaṃ

tiṭṭheyyum te samūhamaṇṭassa²⁹ bhogū ti. 157.

Tass suttas: umbho Vīṣayha, tvaṃ te pubbe tava gāṇe dānaṃ vīṭamāno
akkala-Jambodīpam³⁰ unvaṃgalam kēvā³¹ dānaṃ adāsi, tassa ca etam³² da-
dato bhogūnaṃ ca khayadhammo khayabhavo³³ ahoṃ, aham apādeyyam kī-
ṇaṃ, itoparaṃ³⁴ ce pi³⁵ dānaṃ na³⁶ dadeyyāsi³⁷ tava samūhamaṇṭassa³⁸ bhogū tam³⁹

1. C¹ lappittham. 2. B¹ -pacchedana-, B² -pacchedana-. 3. B¹ -miti. 4. B¹ dānaṃ. 5. B¹ ettakam. 6. B¹ ettakam. 7. C¹ kīce. 8. C¹ B¹ laggitvā. 9. B¹ lakkhitvā; nagarā -- gahetvā wāṇṇoṃ in B¹. 10. B¹ omīti tesaṃ umbhampi dehi. 11. C¹ omīti tam. 12. B¹ māsake. 13. B¹ -ce, C¹ -yena. 14. B¹ -mena, B¹ -ja-
matena. 15. C¹ -tam. 16. B¹ add. aha. 17. B¹ -ti-. 18. B¹ -raṇṇa. 19. B¹
akkhū. 20. B¹ khapaṇṭha. 21. B¹ pubbe. 22. B¹ ya. 23. C¹ -tam. 24. B¹
sāyha. 25. C¹ -pa. C¹ -pa. 26. B¹ kakkhā. 27. C¹ sevam, C¹ ce sevam. 28. B¹
khayabhavo. 29. B¹ -tam. 30. B¹ add. tvaṃ. 31. C¹ omīti na. 32. B¹
dānaṃ dadeyya kassaci kiṇaṃ na dadeyyāsi. 33. B¹ samūhamaṇṭassa. and add
adāntassa.

eva līṭṭharyam, ito patthāya na dassamhi¹ mayham patthānāṃ dehi, ānāṃ te
bhoge dassessan² ti.

Mahāsatto tassa vacanāṃ sutvā „ko si tvaṃ“ ti āha.
„Sakko ‘ham asmāti’“. Bodhisatto³ „Sakko nāma sayam dā-
naṃ datvā silaṃ samādiyivā“ apasathakammaṃ katvā satta
vatapadāni⁴ pūretvā Sakkattāni patto⁵, tvaṃ paṇa attano⁶
iasariyakārakaṃ⁷ dānaṃ vāressi, anariyaṃ vata karosīti⁸ vatvā
tisso gāthā ubhāsi:

1. Anariyaṃ ariyena sahasanetta

soduggatenāpi akiccaṃ āhu,

mā vo⁹ dhanan taṃ¹⁰ ahuvā janinda¹¹

yambhogahetu¹² vijahemu saddham. 158.

2. Yena eko ratho yāti yāti tenāpare¹³ ratho,

porāṇaṃ nīhitāṃ¹⁴ vaḍḍham¹⁵ vaḍḍhataṃ ūeva¹⁶ Vāsava. 159.

3. Yadi hessati dassāma, nante kim dadāmaṇe,

evam bhūtāpi dassāma, mā dātaṃ pamudamhase¹⁷ ti. 160.

Tathā anariyaṃ ti hinastaṃ pāpakammaṃ, ariyaṃ¹⁸ ti pariuddha-
sirena śārasīryena¹⁹, soduggatenāpi andaliddhāpi²⁰, akiccaṃ²¹ ti
akattābbaṃ ti²² Buddhihāyo ariyaṃ vadanti, tvaṃ jaṇa meṃ²³ anariyamaggaṃ
āropesi²⁴ adhippāya, vo²⁵ ti nipatamattāṃ yambhogahetu²⁶ ti yena dha-
naṃ patthānāṃjanahetu mayam dhanasaddham²⁷ vijahemu paricajjeyyāṃ me
nā dhanan eva mā ahū taṃ na tva dhanena attho ti āpiṇi, ratho ti paṇa kīḷa
pānaṃ, ilaṃ rattaṃ kofī: yena maggaṃ eko ratho yāti añño pi ratho yāti²⁸,
rathesā gatamagga²⁹ oṃ ti ten³⁰ eva maggaṃ yaḍi, porāṇaṃ nīhitāṃ vaḍ-
ḍham³¹ ti paṇa mayā pūḷe ubhāṃ vaḍḍham³² taṃ mayi dharanta³³
yena me āpiṇi³⁴ ti āpiṇi, nante kim dātaṃ pamudamhase³⁵ ti evaṃ Maṇḍarababbhūtāpi

¹ B¹ add tvaṃ. ² B² dassessanti. ³ B³ add tassa vacanāṃ sutvā sakko. ⁴
B⁴ -dāya-. ⁵ C⁵ vatapadāni, B⁵ vatapāḍāni, B⁶ vatapāḍāni. ⁶ B⁶ sakkat-
tappatto, B⁷ -tamparā-. ⁷ B⁷ add āha. ⁸ B⁸ -raṇaṃ. ⁹ C⁹ vo, C¹⁰ na corr. to
vo. B¹⁰ omīta vo, B¹¹ kho. ¹¹ C¹¹ ānattādi, B¹² ānanta. ¹² B¹² devatāya. ¹³ B¹³ paṇa-
B¹⁴ yambhogahetu, C¹⁴ -ta corr. to -tū. ¹⁴ B¹⁴ ānāpāra. ¹⁵ B¹⁵ -ta. ¹⁶ B¹⁶ vattaṃ,
B¹⁷ vattaṃvattāna. ¹⁷ pamudamhase, B¹⁷ pamamhase. ¹⁸ C¹⁸ ananti. ¹⁹
B¹⁹ omīta teṇa, B²⁰ omīta śārasīryena. ²⁰ C²⁰ -ti- corr. to -ti-. ²¹ B²¹ akat-
tabhānti. ²² C²² maggaṃ, C²³ maggaṃ corr. to magga. ²³ B²³ āropesi. ²⁴
B²⁴ ta, B²⁵ kho. ²⁵ B²⁵ omīta yam. ²⁶ B²⁶ dānaṃ. ²⁷ C²⁷ amā yaḍi. ²⁸ B²⁸
omīta gata. ²⁹ B²⁹ vattaṃ. ³⁰ C³⁰ vaḍḍham, B³⁰ vattaṃ. ³¹ C³¹ dharanta, C³²
add vaḍḍham. ³² B³² yena amhā vo mā āpiṇi.

yāva jhāma tva¹ dassama yava, khikkhānā: mā dānam pamadamhasa²
adanto³ hi dānam pamajjati nāma na saraṇa na sallakhaṇi⁴, ahaṇ⁵ paṇa
jvamaṇo dānam pamassatuṇ⁶ na lechama, tasmā⁷ dassama yava⁸ ti dīpeti.

Sakko taṃ paṭibāhitaṃ asakkanto „kīmatthāya dānam
5 dadāsi⁹“ puechi¹⁰. „N¹¹ eva Sakkattaṃ na Brahmattaṃ pat-
thayamāno sabbaññutaṃ patthento panāham dadāmi¹²“.
Sakko tassa vacanaṃ sutvā tuṭṭho hatthena piṭṭhiṃ parimaṇṇi.
Bodhisattassa taṃ khaṇaṃ āeva paribhuttamattassa¹³ eva sa-
kalasarīraṃ¹⁴ paripūri. Sakkānubhāvena paṇ¹⁵ nesa¹⁶ sabbo¹⁷
10 vībhavaparicchedo paṭipākatiko va ahoṣi. Sakko „mahāseṭṭhi
tvam ito paṭṭhāya divase divase dvādasasattasahassāni viśaṇ-
jento dānam dehi¹⁸“ tassa gehe aparimāṇaṃ dhaṇaṃ katvā
taṃ vyajjētvā sakaṭṭhānam eva gato.

Setthā imaṃ devedaṃ¹⁹ kharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
15 seṭṭhibhoriyā Rāhulamātā ahoṣi, Viṇayho²⁰ aham evā²¹“ ti. Vi-
ṇaya-jātakaṃ²². Kakkilavagge catuttho.

5. CULLAKUNĀLAVAGGA.

1. Kaṇḍarijātaka.

Narēnaṃ²³ āramakaraṇā²⁴ ti. Imassa jātakassa vāthāra-
20 kathā Kaṇḍarijātaka²⁵ āvibhavissatthi. Kaṇḍarijātakaṃ²⁶.

¹ B¹ add taṃ. ² B² add ti. ³ B³ addanto. B⁴ addanto. ⁴ B⁵ add yeva.
⁵ C⁶ ahaṇ. ⁶ B⁷ saru-. ⁷ B⁸ add dānam. ⁸ B⁹ addeti. ⁹ B¹⁰ addi bo-
dhisatto. ¹⁰ B¹¹ add āha. ¹¹ C¹² -ram. ¹² B¹³ cassa in the place of parassa.
¹³ C¹⁴ sabbo. ¹⁴ B¹⁵ dadāmi. ¹⁵ B¹⁶ āhamasde. ¹⁶ B¹⁷ add paṇa suthi.
¹⁷ B¹⁸ eva sammasambuddho. ¹⁸ B¹⁹ add dassama. ¹⁹ B²⁰ navamaṇ, B²¹ na-
gamaṇ. ²⁰ B²² āramā: karaṇu. ²¹ B²³ kaṇḍā-, B²⁴ kaṇḍala-. ²² B²⁵ takkha-
rika-, both add paṭhamam.

2. Vānara-jātaka.

Asakkhiṃ¹ vata attānaṃ ti. Idam Saṭṭhā Veluvane viharanto Devadattassa vadhāya parissakkhaṃ² ārabhha kathesi. Vatthum hetthā³ vithāritam eva⁴.

Attō pana⁵ Bārāṇasīyaṃ Brahma-datte raḍḍhaṃ kā-
rente Bodhisatto Himavanta-padese⁶ kapīyoniyaṃ nibbat-
tīvā vayappatto Gaṅgātīre vasi. Ath⁷ ekā anto Gaṅgāya⁸
suṃsumārī Bodhisattassa hadayamaṃse dolaḥaṃ uppādetvā
suṃsumārassa kathesi. So „Bodhisattaṃ udake nimujjāpetvā
māretvā hadayamaṃsaṃ gahetvā suṃsumārīyā dassāmi⁹“ ci-
to¹⁰ tvā Mahāsattam āha: „ehi samma, antara-dīpake phalāphale
khādītum gacchāmi¹¹“ ti. „Ahaṃ kathaṃ¹² gamissāmi¹³“ āha.
„Taṃ mama piṭṭhiyaṃ nisīdāpetvā nassāmi¹⁴“. So tassa cittaṃ
ajānanto lamghitvā piṭṭhiyaṃ nisīdi. Suṃsumāro thekaṃ gantvā
nimujjītuṃ ārabhi¹⁵. Atha natvā vānaro „kiṃ¹⁶ hho maṃ udake
nimujjāpesī¹⁷“ āha. „Ahaṃ taṃ māretvā tava hadayamaṃ-
saṃ mama bhariyāya dassāmi¹⁸“. „Dandha tvaṃ mama ha-
dayamaṃsaṃ udare¹⁹ ti manāsīti²⁰“. „Atha kahaṃ²¹ te tha-
pitaṃ²² ti. „Etaṃ udumbare olaṃbantaṃ na passaṃsi²³“, „Pas-
saṃsi, dassasi pana me²⁴ ti āha. „Āha dassāmi²⁵“. Suṃ-
sumāro dandhatāya taṃ gahetvā nadītīre udumbaramūlaṃ
gato. Bodhisatto tassa piṭṭhito lamghitvā udumbararakkhe ni-
sinno imā gāthā abhāsi:

1. Asakkhiṃ¹ vata attānaṃ vithāritam udakā thalam,
idān² āhaṃ pana tayhaṃ vasaṃ gacchāmi vārija? 161. 23
2. Alam etehi ambhehi³ jambūhi panahehi ca
yāni pārāṇi sammuddassa, varaṃ⁴ mayhaṃ udumbaro. 162.
3. Yo ca uppatitaṃ atthaṃ na khīppam anubujjhati
amittavasaṃ anveti, pacchā ca-m-antappati⁵. 163.

2. Cfr. 1 p. 278, II p. 158, 298. 3. B¹ a. 4. C¹ -mam. 5. C¹ omīti hetthā. 6. B¹ add attānaṃ āhaṃ. 7. B¹ omīti pana. 8. B¹ -ppa-. 9. B¹ -yaṃ. 10. B¹ add sama. 11. B¹ ārabhi. 12. C¹ kiṃ. B¹ kiṃkāraṃ. 13. B¹ nre aṭṭhi. 14. B¹ kahaṃ. 15. C¹ B¹ ambhehi, B¹ pabbhehi. 16. C¹ varaṃ. 17. B¹ ca anu-.

1. Ye ca uppatitāṃ attihāṃ khīppam eva nibodhātī
amuccate suttasambādhiā, na ca paucchānutappatīti. 164.

Tattāha ¹saṅkham² vā³ 'ti samuttho vata ahoim⁴, uttiharun ti ud-
dhatum, vārijā⁵ 'ti amummarun alapani, pāni pāram samuddasā⁶ 'ti
2 Gāṇḍam⁷ samuddānamena āpanto pāni samuddasā pāram gantvā khoditabbāni
sāsa⁸ tahrī⁹ vadati, paeccha cāmasānutappatī¹⁰ 'ti¹¹ uppannam attihāṃ khīppam
ajānanto amittarasa¹² pucchati¹³, pucchā ca samāpattīti.

Iti so catūtho gāthāhi lokikakiccānaṃ¹⁴ oṃphattikāraṇaṃ
kathetvā vanasandam eva pāvīsī.

10 Sattthā muṃḍa¹⁵ desanā¹⁶ āharitvā jātakaṃ amodhānesi: „Tadā
amummaro Devadatto abosi, vānaro aham evā¹⁷ 'ti. Vānara-jātakaṃ¹⁸.

3. Kuntanijātaka.

Avasimha tarāgāre ti. Idam Sattthā Jetavanā viharanto
Kosalarasiddhagela nivutttham kuntani-¹⁹akuṇḍikaṃ²⁰ ārahha kathesi.
13 Sā kira raṇṇo dūteyyahārīkā²¹, dve potakāpi²² 'so²³ atri. Rājā tam
sakunikaṃ ekasā raṇṇo paṇṇam gāhāpetvā pavesi. Tassā gatakalā
rājakulo dārakā te ²⁴akampotake hutthehi parimaddantā²⁵ māresu.
Sā āgantvā te potake²⁶ apussanti „kema me puttakā²⁷ mārītā²⁸ 'ti
pucchi. „Assukena ca assukena eṣā²⁹ 'ti. Tasmā³⁰ ca kālā rājakulo
20 pōḍavanikūyaggho³¹ attā kakkhala pharusa, bhoḍhanabhalena tīṭhanti.
Attha te dārakā na³² vyagghaṃ dāsanāya³³ agamassu³⁴. Sāpi
sakuṇikā tēhi mōdhūṃ gantvā „yuthā mehi mama puttakā hutā³⁵
tath' eva te³⁶ karissāmiti³⁷ te dārake gahetvā vyagghassa³⁸ pāḍamūle
khīpi. Vyaggho mummurūpetvā³⁹ khūdi. Sā mīḍāni me manorathe
25 paṇṇo⁴⁰ 'ti uppativā Himavantaṃ eva gatā. Tam kārānaṃ evā⁴¹
dhammasāhāyaṃ katham amuṇḍāpesuṃ⁴² „āvuso rājakulo kira kun-

¹ Pol - ti. ² C¹ saṅgā. C² saṅgaya. B¹ potāsa, B² gāṇḍā. ³ C¹ khoditabbāni ti alapanetthi. ⁴ Pol ca am-. ⁵ Pol amummarun ev-. ⁶ Pol upagacchati. ⁷ Pol lokasakies. ⁸ Pol dhammasā. ⁹ Pol hūti -- dūtiyaṃ, B¹ eadisi the like. ¹⁰ C¹ khatthāni, B¹ khatthā, B² khatthi. ¹¹ Pol add ahoet. ¹² C¹ pati. ¹³ Pol mate. ¹⁴ C¹ pati. ¹⁵ C¹ B¹ samuṇḍa, B² samuṇḍ. ¹⁶ C¹ potakā. B¹ pōḍavanikūyaggho. ¹⁷ Pol emi am-. ¹⁸ Pol -vattibhā. ¹⁹ Pol āg-. ²⁰ Pol māritā. ²¹ Pol te. ²² Pol vyaggha. ²³ C¹ mummurūpetvā, B¹ murrūpetvā, B² mummurūpetvā. ²⁴ C¹ potāsa, B¹ potāsaṃ. ²⁵ Pol add bhikkhū.

tiñi', yehl 'ssā potakā' mārītā to dūrake vyagghassa purato' pā-
leivā' mārāpetvā' palātā' ti. Satthā āgantvā 'kāya na 'ttha bhikk-
khave etarahi kathāya sammisimā' ti pucchitvā 'Imāya nāma' ti
vutto 'na bhikkhave idān' eṭṭa pulho p' evā attano potaḥhātaka
ghātāpesi yevā' ti vatvā' attinā āhāri: 1

Attā Rārāpasīyaṃ Bodhisatto dhammena samena
rajjam kareti'. Tassa nivesano ekā kuntani' dūteyyahārīkā
ti saḥham purimasadisam eva. Ayaṃ pana viṣeso: Ayaṃ
vyagghena dārake mārāpetvā cintesi: 'idāni na sakkā mayā
idha vasitum, gamissāmi, gacchanti' ca' rañño na suāro- 10
cetvā' gamissāmi, ārocetvā va gamissāmi' sā rājānaṃ upa-
sāṃhamitvā vanditvā ekamantaṃ thitā 'sāmi tumhākaṃ' pa-
mādena mama puttake dārakā māresum, ahaṃ kodhavasikā
hutvā' dārake palimāresum, idāni mayā idha' vasitum na
sakkā' ti vatvā paṭhamam gātham āha: 15

1. Avasiṃha tavāgāre niccaṃ' sakkatappūjitā,

ivam eva dānim akara', haṇḍa rāja vajjān' ahaṃ ti. 165.

Tathā itameva dānimakaro' ti maṃ paṭhamo gāhāpetvā pucchā-
stano pamādena mama piyaputtake āraḥhanto eṭṭa hova idāni eṭṭam maṃ
gamaṇakāraṃ abhī, haṇḍā' ti vasaṃaggattho' nipāto. Rāja' ti Bodhi- 20
stano āpatti, vajjānaṃ ti gacchāmi ahaṃ.

Taṃ evā rājā dutiyam gātham āha:

2. Yo ve kate paṭikate kibbise paṭikibbise

evam' taṃ sammatt' veram vasa kuntani' mā gamā ti. 166.

Tasā' attā: yo puggale parame kate kibbise attano puttaminānādiko dā- 25
tumakāraṃ kate pana attano' tassa puggalaṃ paṭikibbise kate' puti-

1 C^o -ti cori to -ti. 2 B^o kta -etvā nāma kantiṭṭhāsaṃ bhāsa potake, B^o kta
sāṃhā nāma kantiṭṭhā potake yehl. 3 B^o pādamaṃ. 4 B^o khārapeta, B^o khā-
pita. 5 B^o māreva. 6 B^o himavanānāma gati, B^o himavanāna gati. 7 B^o
attano potake ghātaka potake gāhāti vyagghassa pāṇamā' thipitā himavan-
ānāma gati, B^o a potake dārake gāhāti ti pādākhāpitaṃ h. r. 8 B^o adda tathā
yakkha. 9 B^o -ti. 10 C^o -ti, C^o -ti cori to -ti. 11 B^o adda kantiṭṭhā. 12
C^o -ti. 13 B^o adda gata. 14 B^o suāro cetvā na. 15 B^o adda paṇḍa. 16 B^o
adda vete, B^o to. 17 C^o hī amāte idha. 18 C^o idara. 19 B^o -ti. 20 B^o do-
maṇakāra. 21 B^o upasaṃaggattho. 22 C^o -van. 23 C^o B^o -ti. 24 C^o kuntani,
C^o kuntani. 25 B^o -na. 26 C^o paṭikate paṭikibbise.

katani mayā tassā 'ti jānāti, evaṃ¹ taṃ sammati² yevaṃ³ attakena taṃ veruṃ
sammati vāpasantam⁴ hoti, taṃ vasa kutaṇi⁵ mā gamā ti.

Taṃ sutvā⁶ tatiyaṃ gātham āhu:

1. Na katassa ca kattā ca metti⁷ sandhiyate⁸ puna,

5 hadaṃsū⁹ nānujānāti, gacchaṃ¹⁰ nūva rathesabbhā¹¹ 'ti. 167.

Taṃ na katassa ca kattā ca 'ti katassa ca abhikkhūtaṃ¹² upapā-
taṃ¹³ puggalassa idāni vibhatti¹⁴paripāmanā¹⁵ karvā yo kattā ca tassā¹⁶
cā ti tassā dīyanaṃ puggalānam puna¹⁷ mittabhaya¹⁸ nāma na sandhiyati
na ghaṭiyatīti¹⁹ attā, hadaṃsū nānujānātīti teṃ āramāṇa²⁰ mama hada-
10 yaṃ līhetvā²¹ nānujānāti²², gacchaṃ²³ nūva rathesabbhā²⁴ 'ti taṃ āham
mahārāja gamasāmi²⁵ yevā 'ti.

Taṃ sutvā²⁶ rājā catuttham gātham āha:

4. Katassa c' eva kattā ca metti²⁷ sandhiyate²⁸ puna

dhīrānaṃ²⁹ no ca bālānaṃ, vasa kutaṇi³⁰ mā gamā ti. 168.

13 Tass' attā; katassa c' eva³¹ puggalassa yo ca kattā tassā metti³² san-
dhiyate³³ puna, sā puna³⁴ dhīrānaṃ no ca bālānaṃ. Dhīrānaṃ hi metti³⁵
bhikkhūti³⁶ puna ghaṭiyati³⁷, bālānaṃ pana akkhi bhikkhū bhikkhū va hoti³⁸, taṃ
vasa kutaṇi³⁹ mā gamā ti.

Sakunīkā „evaṃ sante pi na sakkā mayā idha⁴⁰ vasitum
20 sāmiti⁴¹ rājānaṃ vanditvā uppatitvā Hīmavantam eva gatā.

Saṭṭhā⁴² imaṃ desaṃ⁴³ āharitvā jātakam⁴⁴ samedhānesi: „Tadā
kutaṇi⁴⁵ yeva etarūhi kutaṇi⁴⁶ āhosi, Bārāṇasirājā puna āham
evā⁴⁷ 'ti. Kutaṇijātakaṃ⁴⁸.

¹ C² eva. ² C² B² -ti. ³ B² veranti. ⁴ C² kutaṇim, C² kutaṇim. ⁵ B²
add kutaṇi. ⁶ C² metti. B² mitti. ⁷ C² sandhiyate, C² sandhiyate, B² san-
dhiyate. ⁸ C² -ya. ⁹ B² add ca. ¹⁰ B² -pīṭṭassa. ¹¹ C² vibhanti.
¹² B² yo kassā ca katassa. ¹³ B² omī puna. ¹⁴ C² -va. ¹⁵ B² add na-
ruccati. ¹⁶ B² mitti. ¹⁷ C² sandhiyate, B² sandhiyate. ¹⁸ C² -kutaṇi,
C² -kutaṇi corr. to -ci, B² -kutaṇi, B² -kutaṇi. ¹⁹ B² omī eva. ²⁰ B²
mittam, B² mitti. ²¹ B² sandhiyate, B² sandhiyate. ²² In C² puna is blotted
out, B² pass. ²³ B² mitti. ²⁴ B² -ti. ²⁵ C² ca hoti. ²⁶ C² -kutaṇi-
nim, B² -kutaṇam, B² -kutaṇam. ²⁷ C² omī idha. ²⁸ B² āhamma. ²⁹
C² kutaṇi, C² kutaṇi, B² kutaṇi, B² kutaṇi. ³⁰ C² kutaṇi, B² kutaṇi,
B² kutaṇi. ³¹ C² kutaṇi corr. to -ti, B² kutaṇi-, and add tatiyaṃ.

4. Ambacorajātaka.

Yo nīliyaṃ¹ maṇḍayatīti. Idam Saṭṭhā Jetavane vi-
 haranto ekam ambagopakatheraṃ² ārabhu katherā. So kira
 mahallakakāle pabbajitvā³ Jetavana-paccante ambavane paṇṇasālaṃ
 kāretvā amburakkhato patitāni ambapakkāni khādanto vicarati, attano⁴
 sambandhamanussānam pi deti. Tasmā bhikkhūcāraṃ pavitthe am-
 bacorakā ambāni pāteṭvā khādītva ca gaṇetvā gacchanti. Tasmā
 khaṇe catasso setṭhādhitāro Aciravatiyā nahātva⁵ vicarantiyo taṃ
 ambavaṇaṃ parissipeti. Mahallako āgantvā tā diṇṇā „tumbhe me
 ambāni khādītānti“ āha. „Bhante, ambe idāni“ āgata, na tumbhakaṃ⁶
 ambāni khādāma“ ti. „Teṇa hi sapatham karothā“ ti. „Karoma
 bhante“ ti sapatham karoma. Mahallako tā hi⁷ sapatham kāretvā⁸
 lajjāpetvā vesaṃjjeṭṭhi. Tassa taṃ kiriyam eutvā bhikkhū dhamma-
 sabbhāyaṃ katham samuttāpeṇaṃ: „āruṇo usuko kira“ mahallako
 attano vasaṇakamhavyamāṃ⁹ pavitthasetṭhādhitāro¹⁰ sapatham kāretvā¹¹
 lajjāpetvā vesaṃjjeṭṭhi. Saṭṭhā āgantvā „kāya nu ‘ttha bhikkhave
 etarahi kadhāya sannaṃsinnā“ ti pucchitvā „imāya nāma“ ti vutte „aa
 bhikkhave idāni“ eva pubbe p’ eṇa ambagopako hūtvā ekā¹² setṭhi-
 dhītaro sapatham kāretvā lajjāpetvā vesaṃjjeṭṭhi¹³ eva nīlam āharī;

Attē Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ karento¹⁴
 Bodhisatto Sakkattaṃ kāreṣi. Tada eko¹⁵ kūṭajaṭṭho Bā-
 rāṇasīyaṃ upanissāya nadittre ambavane paṇṇasālaṃ māpetvā
 ambāni rakkhanto¹⁶ patitāni ambapakkāni khādanto samban-
 dhamanussānam pi dadanto¹⁷ nānappakārena micchājīvena jīvi-
 kaṃ kappento viharati¹⁸. Tada Sakko devarājā „ko“¹⁹ nu kho²⁰
 manussaloke māpāpitāro upatthahanti kule jettāpacāyīkakaṃ-
 mam karonti dānaṃ denti sīlaṃ rakkhanti uposathakammam
 karonti, ke pabbajitvā samanadhammesu yuttapayuttā viharanti,
 ke anūcāraṃ caranti²¹ lokam volokento imā²² ambago-

¹ C² nīl-, B² nīl-. ² C² -kaṇ-, B² -katheram. ³ C² -jīva. ⁴ B² nahātva. ⁵ B² -nava. ⁶ C² -ttha, C² -ttham corr. to -tthā. ⁷ B² -āva, B² -vāsaṇ. ⁸ C² ka-
 rento, C² karonti corr. to -to. ⁹ B² -nāma. ¹⁰ B² -kaṇ-. ¹¹ B² pavittas-.
¹² B² -sannaṃ. ¹³ B² vesaṃjjeṭṭhi. ¹⁴ B² omīti eko. ¹⁵ B² add amburak-
 khato. ¹⁶ B² -danto, B² -dento. ¹⁷ B² -vicaṇti. ¹⁸ C² -kava, C² -ka corr. to
 kava. ¹⁹ B² karonti. ²⁰ B² idam. B² omīti -nava.

4. Dighañ gacchato addhānañ ekikā abhiśāriyā

samketo patinū mā¹ addasa² yā te ambe avāharitī. 171.

Tass³ attheti yā te ambe avāharitī vī⁴ patinū patthayamānā tassā samkethā
abhiśāranatīya abhiśāriyā⁵ nāma hutvā ekā⁶ adutiya⁷ gāvutadīghagāvanamattam⁸
dīghañ addhānañ gacchato⁹ gantvāpi ca tassamīdā sarakkathānañ nāma āgaccheyy- 5
yāceti kato samketo patinū mā¹⁰ addessā¹¹ ti.

Tāya pi sapatham katvā ekamantam thūṭāya cauttarā
catuttham gātham āha:

a. Alamkatā suvasanā mūṇinī candanussadā

ekikā sayana¹² sayatū yā te ambe avāharitī. 172.

16

Sa uttamarhā yeva.

Tāpasso „tumhehi bhāriyā¹³ sapathā katā, aññehi amhiā
khādita¹⁴“ bhavissanti, gacchatha dāni tumhe¹⁵ ti tā ayyojesi.
Sakko bheravarūpārammaṇaṇaṇi dassetvā vūṭatāpassaṇi tato
palāpesi. 17

Satthā imam¹⁶ desanān¹⁷ āharitvā jātakaṇi samodhānesi: „Tathā
kūṭajajjio ayyam amāgopake mahallako¹⁸ abho, entāso sotthidhī-
taro etā yeva. Sakko pana aham eva¹⁹“ ti. Ambacora jātakam²⁰.

5. Gajakumbhajātaka.

Vannaṇi yaḍaggi dahatīti²¹. Idam Satthā Jetavana 20
viharanto ekam²² ālambhikkhū ārabbhā kathesi. So kira Sāvattthi-
vāsī²³ kulaputto sāsaṇe unān²⁴ datvā pabbajjivopī ālaso abho uddesa-
paripucchēyyonī-omanaṇīkārevattapaṭivattādi-paribhāro²⁵ nīvaranābhikkhūto,
miccāntthānādiṇi tath²⁶ eva²⁷ hoti. Tassa tam ālambhikkhū ārabh-
bha²⁸ dhammasambhāyaṇi katham²⁹ samutthāpesum: „āvuso amako nāma³⁰ 25
evarūpe niyyānikasāsaṇe pabbajjitvā ālasiyo kusīto nīvaranābhikkhūto

¹ C²⁶ - pati mā, B²⁶ - te pati mā. ² B²⁶ adha, B²⁶ dāsa. ³ C²⁶ - ta. ⁴ B²⁶ ekikā. ⁵ B²⁶ gāvutān²⁶ dāsaṇi gā-, B²⁶ gāvutadīgha-. ⁶ C²⁶ gacchato, ⁷ B²⁶ ad-
ghā-. ⁸ B²⁶ amhiā²⁶ khāmānī. ⁹ B²⁶ dhammasāsaṇe. ¹⁰ B²⁶ amhi mahallako. ¹¹ B²⁶ eva sāsaṇe samboddhā. ¹² B²⁶ ambajātakaṇi catutthān. ¹³ Tass te Janu-
arij. 1874 T. 4 p. 302. ¹⁴ C²⁶ - dharitī, B²⁶ dahatī. ¹⁵ C²⁶ - i, B²⁶ - am. ¹⁶ B²⁶ - parivattadīgha-, B²⁶ - parivattadīgha-, C²⁶ - parivattadīgha-. ¹⁷ B²⁶ tathā eva.
¹⁸ B²⁶ add bhikkhū. ¹⁹ B²⁶ add bhikkhū.

viharatīti". Satthā āgantvā „kāyaṃ nu 'ttha bhikkhave etarahi ka-
thāya sammāsienā" ti pucchitvā „Imāya nāma" ti vutte „ma bhik-
khave idā" era pubbe pi so' ālasiko yevā" ti vatvā aṭṭhaṃ āhara:

Aṭṭe Bārāṇasīyaṃ Brahmādatte raḍḍhaṃ kārente
2 Bodhisatto tassa amaccaratanaṃ¹ ahoṣi. Bārāṇasirājā āla-
siyajātiko ahoṣi. Bodhisatto „rājānaṃ bodhessāmīti"² ekaṃ
upāyaṃ³ upadhārento caratī⁴. Ath' ekadivasan rājā uyyānaṃ
gantvā amaccaparivento⁵ tattha vicaranto ekaṃ gajakumbhaṃ⁶
ālasiyaṃ passī. Tathārūpā kira ālasiya sakaladivasan gae-
10 chantāpi⁷ ekaṅguladvāṅgulamattam⁸ eva gacchanti⁹. Rājā
tāṃ diṣṣvā „vayassa ko nāma" esā¹⁰ ti¹¹ pucchī. Bodhisatto¹²
„gajakumbho" nāma¹³ esa mahārāja ālasiyo¹⁴, evarūpo¹⁵ hi sa-
kaladivasan gacchanto¹⁶ pi ekaṅguladvāṅgulamattam eva gae-
charitī¹⁷ vatvā tena saddhīm saṃlapanto¹⁸ „ambho gajakum-
15 bha", tumhākaṃ¹⁹ dandhagamanaṃ, imasmiṃ araṇṇe dāvaga-
gimhi oṭṭhite kim karothā²⁰ ti vatvā paṭhaman gātham āha:

1. Vanan yad' aggi dahati pāvuko kaphavattani²¹

katham karosi pacalaka evaṃ dandhaparikkamo ti. 173.

Tenha yadaggiṃ yad' aggi, pavuko kaphavattani²² aggiṃ sa²³
90 eva²⁴vanā²⁵, pacalaka²⁶ ti taṃ ālasiyo, so hi calanto calanto gacchanti, nāma
sa pacalīyati, tāmi pacalako ti vuccati, dandha arakkamo ti caravīriyo²⁷.

Taṃ sutvā gajakumbho²⁸ dutiyaṃ gātham āha:

2. Bahūni rukkhacchiddāni pathavyā rivarāni ca,
tāni ce nābhīsambhoma hoti no kālapariyāyo ti. 174.

25 Tassa²⁹ aṭṭhe paṇḍita, ambhākaṃ ito uttarigamenaṃ nāma u' aṭṭhi, ima-
smiṃ pama araṇṇe rukkhacchiddāni ca pathavivarāni³⁰ ca bahūni, padī³¹ tāni
na pāpamaṃ hoti no kālapariyāyo ti maraṇaṃ eva no hoti.

1 Bod' pessa. 2 Bod' amaccaratanaṃ. 3 Bod' paba-. 4 Bod' upamaṃ. 5 Bod' vica-. 6 Bod' amaccaratapa-. 7 Bod' rājako. 8 Bod' Cā-to pi. 9 Cā' p. -tam.
10 Cā' B' gacchanti, B' gaccharitī. 11 Bod' aṭṭha bodhisattam. 12 Bod' mahāsāte.
13 Cā' aṭṭha. 14 Cā' -pā. 15 Cā' -ra. 16 Cā' gacchanti. 17 Bod' -panto. 18
Cā' kumbhākaṃ. 19 Cā' -vattāni, Cā' -vattani, B' -vattini. 20 Bod' omi eva. 21
Bod' -anāni. 22 Cā' gura-. 23 Cā' pathavī-, Cā' pathavivarāni, Bod' pathavī-,
24 Bod' yadā.

Tam sutvā Bodhisatto itarā dve gāthā ebhāsi:

3. Yo dandhakāle tarati tarāṇiye ca' dandhati
sukkhapaṇṇam va akkamma' attham bhaṇjati' attano. 175.
4. Yo dandhakāle dandhati tarāṇiye ca' tārayi
sasīva rattim vibhajam tass' attho paripūrati. 176. 3

Tatha dandhakāle n tesam tesam kammānāni sukkaṇi' kuttābhakāle,
tarati¹ turite² varena tēni kamānāni karoti, sukkhapaṇṇam³ va' 175 yathā
vittāpavuttābhāsi⁴ vitāpavuttāni bhāṣe⁵ pariso akkama⁶ bhaṇjeyya⁷ tatth' eva⁸
cuppāpavuttam⁹ karēyya¹⁰ evam so attano attham vaṇḍhē¹¹ bhaṇjati¹², dan-
dhatī¹³ dandhāyati dandhakālabhakkammāni¹⁴ dandham eva karoti, tāra- 176
yitī¹⁵ tarati¹⁶ turitāni kūtābhāsi¹⁷ kamānāni turite va karoti, sasīva rattim
vibhajam n yatha nāmanā¹⁸ syam janapakkharettho¹⁹ rattim²⁰ vibha-
janto divaso divaso paripūrati²¹ evam tass' parivassā attho paripūrati²²
vuttam hoti.

Rājā Bodhisattassa vacanāni sutvā tato paṭṭhāya ana- 13
laso jāto.

Sutthā imāni deṇḍam²³ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
gajakumbho²⁴ alasa²⁵ bhikkhu²⁶ ahoṃ, paṇḍitāmmeco²⁷ pana aham evā-
'ti. Gajakumbhajātakam²⁸.”

6. Kesavajātaka.

30

Manussindam jahitvānā 'ti. Idam Sutthā Jetavane vi-
haranto viśvāsahojanum²⁹ ārabhha kathesi. Anāthapindikasā
kīra gehe paṇḍannam bhikkhusatāpam nibaddhahattam hoti, geham

¹ Cā jō va. ² B' aggaṃ. ³ B' akkama. ⁴ Cā bhajati. ⁵ Cā B' sasi-, C'
sasi- cōrt. to sasi-. ⁶ B' dānhatitū. ⁷ Cā yathā vāṭā tapam-, B' yathā
vā jathābhakkam, B' yathā vā tatthā vā sukkaṇi, B' yathā vā tatthā vā sukka.
⁸ Cā bhajeyya, B' bhaṇjeyya. ⁹ B' bhaṇje. ¹⁰ Cā tatthā. ¹¹ Cā cuppāpav-
uttam, B' cuppa cuppa. ¹² B' karēyyam, B' karēyya. ¹³ Cā vadhē, C'
vaḍḍhi, B' vadhā, B' vadhā. ¹⁴ B' bhāṣe, B' bhaṇjati. ¹⁵ Cā dandhe,
B' dandhatī. ¹⁶ Cā dandham-, B' dandhamkūtābhāsi kamāni, B' dandhakālab-
hāni k. ¹⁷ Cā tārayati. ¹⁸ B' turita. ¹⁹ B' nabbam-. ²⁰ B' rattim
rattito. ²¹ B' adda jetyamāno kāmakkharati, B' j. jānapakkharettho ratti,
B' jetyamāno jānapakkharettho ratti. ²² Cā -pāyati ²³ B' dānmoda-,
²⁴ B' gajakumbho. ²⁵ B' ālasya-, B' ālasya-. ²⁶ B' -nam-. ²⁷ B' rāja-,
B' rāja- paṇḍannam. ²⁸ Cā -nam.

- nīcakkāṇi bhikkhusaṅghassa opācādhūtaṃ kūsāvappajjotaṃ nivāta-
parivātaṃ¹. Ath' ekadivasaṃ rājā nagaraṃ paṭikkhimaṃ karonto
asāhina nīvasse bhikkhusaṅghaṃ divā „ahaṃ pi ariyasāṅghassa
nīladdham bhikkham dassāmi²“ vithāraṃ gantvā Saṭṭhāraṃ vanditvā
5 paṇaṇṇaṃ bhikkhavarāṇaṃ nibaddhaṃ bhikkham paṭṭhapesi. Tato
paṭṭhāya rājanivasane nibaddhaṃ bhikkham oḍiyathī³, vassakugandha-
sāhilojanaṃ⁴ paṇitaṃ, viśāṣena paṇa⁵ smehena saṅhatthā dāyakaṃ
a' atthi. rājayuttā dāpenti⁶ bhāttam⁷, bhikkhū mēḍitvā bhūñjitum
na iecchati, nānugataṃ bhātinaṃ gahetvā attano upaṭṭhānakuṇḍo⁸
10 gantvā taṃ bhātinaṃ teṇaṃ datvā tehi dinnam⁹ lūkaṃ vā paṇitaṃ
vā bhūñjanti¹⁰. Ath' ekadivasaṃ raṇṇo bahum phalāphalam āha-
rissa. Rājā „saṅghassa dethā“¹¹ ti āha. Munassa bhattaggaṃ
gantvā „ekabhikkhu pi“¹² a' atthi¹³ raṇṇo āroccema, „Nāna volā-
yaṃ eva tāvā“¹⁴ ti. „Aha volā, bhikkhū paṇa tucchākaṃ gehe
15 bhātinaṃ gahetvā attano“¹⁵ viśāṣikaupaṭṭhāhānaṃ¹⁶ gohaṃ gantvā taṃ
bhātinaṃ¹⁷ datvā tehi dinnam lūkaṃ vā paṇitaṃ vā bhūñjanti¹⁸.
Rājā „mahākaṃ bhātinaṃ paṇitaṃ, kema su kho kāraṇaṃ alubutvā
aṇṇam bhūñjanti, Saṭṭhāraṃ pucchissāmi“¹⁹ sinitvā vithāraṃ gantvā²⁰
Saṭṭhāraṃ pucchā. Saṭṭhā „mahārāja, bhojanaṃ nāma viśāṣapara-
20 maṃ, tucchākaṃ gehe viśāṣaṃ paṇappaṭṭhāpetvā smehena dāyakaṇaṃ
abbhāvā bhikkhū bhātinaṃ gahetvā attano“²¹ viśāṣikkhāṇaṃ²² paribhū-
janti²³. mahārāja viśāṣasādhako aṇṇo taṃ nāma a' atthi, viśāṣikena
dinnam vatumadhuram pi²⁴ viśāṣikena dinnam vāsaṃkshattam²⁵ na
agghati, porāṇakapapaṇḍitāpi roge uppanno²⁶ raṇṇaṃ paṇa²⁷ vājjakulāni
25 gahetvā lūkaṃ kārīto pa roge avajjamaṇaṇṇo²⁸ viśāṣikāṇaṃ saṇṭikaṃ
gantvā aṇṇikaṃ nivāraṇāṇi kanyāgaṃ²⁹ a' eva makkamattasattatṭhaṇṇika-
paṇṇaḥ eva purikkhūtvā virogaṃ³⁰ jātā³¹ ti evaṃ teṇa yācito
attitaṃ āhāti.

Atte Bārāṇasīyaṃ. Brahmaḍatte rajjāṃ kārento
Bodhisatto Kāsaṇṭha brāhmaṇakule nibbatti³² Kappa-

¹ Bāṭ - paṭṭa. ² C¹ dyaṃ, B¹ dyaṃ, B² dyaṃ. ³ B¹ d - aṇṇaṇṇa. ⁴ B¹ jana.

⁵ B¹ - ganta dāpenti. ⁶ B¹ add bhātinaṃ. ⁷ C¹ - kaṇḍa, B¹ - ghaṇḍa. B² - aṇṇa-
kukūḍa. ⁸ B¹ add bhātinaṃ. ⁹ C¹ - diti. ¹⁰ B¹ add etam bhikkham pi

aditvā, B² add et pi a. in the power of ekabhikkhu pi. ¹¹ B¹ - vāyaṃ
aṇṇa. ¹² B¹ repeat attano. ¹³ B¹ viśāṣikāṇaṃ gohaṃ upa-, B² - viśāṣikāṇaṃ
upa-.

¹⁴ B¹ - aṇṇaṇṇa + bh., B² add tevaṃ. ¹⁵ B¹ add vanditvā. ¹⁶ C¹ - jātā,
C² - jātā. ¹⁷ B¹ add ti. ¹⁸ B¹ - takapāṇa, B² - takamattāṇa. ¹⁹ C¹ - aṇṇaṇṇa.

²⁰ C¹ - paṇḍa. ²¹ B¹ - avajjamaṇṇo. ²² C¹ - B¹ - nā. ²³ all four MSS. aṇṇa. ²⁴
C¹ B¹ - mivā.

kunāro ti 'ssa nāmañ ahañsa. So veyappatto Takkaśālayaṃ
 saḍḍasippāni uggaṇhītvā aparabhāge isipabbajjāṃ pabbaji.
 Tada Kesavo¹ nāma tāpaso pañcahi tāpasasatehi parivuto ga-
 pasatthā hutvā Himavante vasati. Bodhisatto tassa santikam
 gantvā pañcannam antevāsikasatānam jetthantevāsiko hutvā²
 viḥāsi, Kesavatāpasassa³ hitajjhāsayo saasneho⁴. Te añña-
 maññam ativissāsikā⁵ ahesuñ. Aparabhāge Kesavo te tāpase
 ādāya lonambānasevanatthāya⁶ Bārāṇasīm patvā rājuyyāne va-
 sitvā punadivase nāgarāṃ bhikkhūya pavēsitvā rājadvāram
 agamāsi. Rājā isigaraṃ diavā pakkosāpetvā attano nivesane¹⁰
 bhojetvā paṭiṇṇam gahetvā uyāne vasāpesi. Atha vasaaratte
 atithe⁷ Kesavo rājānam āpucchī⁸. Rājā „bhante, tumhe ma-
 hallakā, amhe tāva upanissāya vasatha, daharatāpase Hima-
 vantam pesetha⁹“ ti āha. So „sādhu“ ti jetthantevāsina⁹
 saddhīm te Himavantam pesetvā sayam ekako va oḍhiyi.¹³
 Kappo¹⁰ Himavantam gantvā tāpasehi saddhīm vasi. Kesavo
 Kappena vinā vasanto ukkaṇṭhitvā tam datthakkāmo hutvā
 niddam na labhi, tassa niddam alabbhānāssa¹¹ na amma
 āhāro¹² parinānam gacchati¹³, lohitapakkhandikā ahoṣi, bāḷhā ve-
 dana vattiṇti. Rājā pañca vejjakulāni gahetvā tāpasam paṭijaggi,¹⁰
 rogo na¹⁴ vūpasamuṇṇati. Tāpaso rājānam āha: „mahārāja kiṃ
 mayham maraṇaṃ icchatha udāhu ārogakkhāvaṃ“ ti. „Āroga-
 khāvaṃ bhante“ ti. „Tena hi mañ Himavantam pesethā¹⁵
 'ti. „Sādhu bhante“ ti, rājā Nāradaṃ nāma amaccam¹⁶
 „bhaddantam gahetvā vaṇacaraketi¹⁷“ saddhīm Himavantam yā-¹⁸
 hīti¹⁸ pesesi. Nārado tam¹⁹ tattha netvā jaccāgamāsi. Ke-
 savaasāpi Kappo diḍḍhamatte yeva cetasaṅkaro²⁰ vūpasanto,
 ukkaṇṭhikā²¹ putippassaddhā. Ath' assa Kappo ālopeva²²

¹ U² -ma, C² -co cor. to -vo. ² B² Kesavo tāpaso nāma. ³ B² ahiya ti. ⁴ B² add manussapatham gārehi. ⁵ B² soto. ⁶ B² atik-
 hante. ⁷ B² -vra. ⁸ B² -vhiṇṇa. ⁹ B² add vi. ¹⁰ B² alabbhānāssa.
¹¹ B² a l. na, B² sabbe āhāro na. ¹² C² parināmi, C² parināmi cor. to -vāmi.
¹³ C² -vā. ¹⁴ B² add pakkosāpetvā nārada amakkam. ¹⁵ B² -ti. ¹⁶ B²
 omī tam. ¹⁷ B² cetasaṅkaro. ¹⁸ B² -mākena.

adhūpanena udakena suttapannena' saddhim sāmākanvāra-
yāguṃ adāsi, tassa tadā khaṇaṃ āeva lohitapakkhandikā patip-
passambhi. Puna rājā Nāradaṃ pesesi: „gaccha Kesavatā-
passassa pavattim jānahiti“. So āgantvā¹ tam ārogaṃ diṣvā
2 „bhante Bārāṇasirājā pañca vejjakulāni gahetvā patijagganto
tunhe āroge, kātum nāsakkhī, katham vo' Kappo patijaggati“
vatvā paṭhamam gātham āha:

1. Manussindan-jahitvāna sabbakāmasamiddhinān (Dhp. p. 216.)
katham nu bhagavā Kesi Kappassa ramati assame ti. 177.

10 Tattha manussindan-jahitvāna sabbakāmasamiddhinān Bārāṇasirājānaṃ, katham
nu bhagavā Kesiṃ kama nu āhe upāyena² ayam amhākaṃ bhagavā Kesara-
tāpaso³ Kappassa assame ramatiṃ vevā adhena⁴ saddhim sallapanto sīye
Kesavassa abhivattikāraṇaṃ⁵ pucchī.

Tam sutvā Kesavo dutiyam gātham āha:

15 2. Sādhūni rāmaniyāni santi rakkhā⁶ manoramā,
subhāsītāni Kappassa Nārada ramayanti man ti. 178.

Tattha santi rakkhā⁶ it/rakkhā, pāṇiyam⁷ pama rakkhā¹¹ c'eva¹² bhikkh-
iṃ, subhāsītāni¹³ Kappassa katham subhāsītāni ca¹⁴ ramayanti man¹⁵
ti sīthe.

20 Evaṃ ca pana vatvā „evam mān abhiramāpanto Kappo
alopaadhūpanaudakasuttapannamissam¹⁶ sāmākanvārayāguṃ
pāyesi, tāya me sariravyādhi¹⁷ samito¹⁸ ti¹⁹ nirogo²⁰ jāto 'mbhūti“
āha. Tam sutvā Nārado tatiyam gātham āha:

25 3. Salluṇṇi odanāni bhūṃje sucīm²¹ manussūpasecanān,
katham sāmākanvārān²² alonān²³ chādayanti²⁴ tan ti. 179.

¹ C² alonāpāpāḥena, C¹ alonāpanne corr. to -panne. ² B² gantvā. ³ B¹ te.
te. ⁴ C² kama upāyena. ⁵ B² keṭṭhā. ⁶ B² adhēhi. ⁷ C¹ -ramatikkā- corr.
to -tutakkā-, B¹ -ramatikkā-, B² -ramanakkā-. ⁸ C² B¹ rakkhā. ⁹ B¹ rakkhā, C²
rakkhā. ¹⁰ C¹ -B- corr. to -B-, B² -B-. ¹¹ so sī tior MSS. ¹² B² iteva.
¹³ C² subhāsītā. ¹⁴ B¹ oṇṇa ca. ¹⁵ B¹ mān ramayanti, B² tam mān. ¹⁶
C² -alopapanna-, B² alonākaṃ adhūpanam udakasuttam-. ¹⁷ B² sarīre vyādhi.
¹⁸ B² upasamāna. ¹⁹ B² omīti. ²⁰ C¹ nī-, C² niroge, B² aro-. ²¹ C¹ suṇṇi
corr. to suṇṇi. B² suṇṇi. ²² C² -rā-. ²³ C¹ alo, C² alopa. ²⁴ C² eṭṭhā-, B² sidda-.

Taṁha bhūñje ti bhūñji¹ ayam eva vā pātho, ekādayanti ekādayati² pīṇa³ tosa⁴, gūḥābandharukhatta⁵ pana amūḍa⁶ kato, idaṁ vuttam⁷ hoti: so⁸ vāso aśvāni manūṣasena⁹ rājaka¹⁰ rājāraha¹¹ aḍḍhanta¹² bhūñji¹³, taṁ¹⁴ katham¹⁵ idaṁ nūḍakavāra¹⁶ slopan¹⁷ pīṇa¹⁸ tosa¹⁹, katham²⁰ te aśvāni nūḍa²¹.

5

Taṁ sutvā Keśavo catuttham²² gātham²³ āha:

1. Asādam²⁴ yadi vā sādum²⁵ appaṁ²⁶ vā yadi vā bahum²⁷

vissattho²⁸ yattha bhūñjeyya²⁹ viśeṣa³⁰paramā³¹ rasā³² ti. 180.

Taṁha yadi vā sādum³³ ti yadi vā asādam³⁴, viśattho³⁵ ti nūḍa³⁶ nūḍa³⁷ viśa-
sappatto³⁸ hutvā, yattha bhūñjeyya³⁹ ti yasmin⁴⁰ āśvane⁴¹ evam⁴² bhūñjeyya⁴³ 10
taṁha evam⁴⁴ bhūti⁴⁵ yam⁴⁶ kiñci⁴⁷ lhaṇam⁴⁸ sādum⁴⁹ eva, kasmā⁵⁰: yasmi⁵¹ viśeṣa-
paramā⁵² rasā⁵³ viśeṣa⁵⁴ paramā⁵⁵ āśvane⁵⁶ etasa⁵⁷ ti viśeṣa⁵⁸paramā⁵⁹ rasā⁶⁰ ti, viśeṣa-
rasasappatto⁶¹ ti⁶² ki⁶³ yasmi⁶⁴ nūḍa⁶⁵ a⁶⁶ aḍḍh, aḍḍhāḍḍhena⁶⁷ dinnam⁶⁸ catumadikkam⁶⁹ pi
viśeṣa⁷⁰ dinnam⁷¹ aḍḍhāḍḍhena⁷² nūḍa⁷³ aḍḍhāḍḍhena⁷⁴.

Nārado tassā vacanam⁷⁵ sutvā rañño⁷⁶ santikam⁷⁷ gantvā „Ke- 15
savo idaṁ nāma⁷⁸ kathesi⁷⁹“ ācikkhi.

Sattā imam⁸⁰ devanam⁸¹ āharitvā⁸² jātaka⁸³ samodhānesi: „Tadā
rājā⁸⁴ ānanda⁸⁵ āha⁸⁶, Nārado⁸⁷ Sārputto⁸⁸, Keśavo⁸⁹ Bakabrahmā⁹⁰, Kappo⁹¹
āham⁹² evā⁹³“ ti. Keśava⁹⁴ jātaka⁹⁵“.

7. Ayakūṭajātaka.

20

Sabbāyasa⁹⁶ ti. Idam⁹⁷ Sattā⁹⁸ Jetavane⁹⁹ viharanto lo-
kattacariyam¹⁰⁰ ārabha¹⁰¹ kathesi. Vatthum¹⁰² Mahākaphajātaka¹⁰³
āvibhavasi¹⁰⁴.

Attā¹⁰⁵ Bārāṇasīyam¹⁰⁶ Brahma¹⁰⁷datte¹⁰⁸ rajjam¹⁰⁹ kārente
Bodhisatto¹¹⁰ tassā¹¹¹ aggama¹¹²hesi¹¹³ya¹¹⁴ kucchismim¹¹⁵“ vābhattitvā¹¹⁶ 25
vayappatto¹¹⁷ uggahita¹¹⁸sabbasippo¹¹⁹ pīṇa¹²⁰ accayena¹²¹ rajje¹²² patitthāya¹²³
dhammena¹²⁴ rajjam¹²⁵ kāresi. Tadā¹²⁶ manussā¹²⁷ devamaṅgalikā¹²⁸ hutvā

¹ Hā bhūñjati. ² Ek - ti. Bī ekādayanti, Bī ekādayanti tant ekādayati. ³ Hā yo.

⁴ Hā lhaṇaṁ. ⁵ C* taṁ eva, te taṁ, Bī taṁha. ⁶ C* Hā - aḍḍh. ⁷ Hā - aḍḍh.

⁸ so Oḥ; Hā yadi vā sādum, omittitvā ti yadi vā asādam. ⁹ Hā viśeṣasappatta-

yutto. ¹⁰ Hā aḍḍh para. ¹¹ Hā omittitvā para. ¹² Hā aḍḍh aḍḍh. ¹³ Hā aḍḍh aḍḍh.

¹⁴ Hā - kucchismim. ¹⁵ Bī na ag, Bī na ag. ¹⁶ Hā dhammaṁ. ¹⁷ Hā baka-

mahābrahmā. ¹⁸ Hā aḍḍh para. ¹⁹ Bī aḍḍh aḍḍhāḍḍhena, Bī aḍḍhena. ²⁰ Hā - aḍḍh.

bahujaḷakādayo māretvā devatānaṃ balikammaṃ karonti.
 Bodhisatto „pāpo na hantaḷbo“¹ ti bheriṃ carāpeṣi. Yakkhā
 balikammaṃ ālabhamānā Bodhisattassa kuṇḍhivā Himavante
 yakkhasamāgamaṃ katvā Bodhisattassa mārapatthāya ekaṃ
 5 kakkhalaṃ² yakkhaṃ pesesun. So kammikamattaṃ mahantaṃ
 ādittaṃ ayakūṭaṃ gahe tvā „imā naṃ paharitvā māressāmīti“³
 āgantvā majjhimayāmasamauantare Bodhisattassa sayanamat-
 thake aṭṭhāsi. Tasmīṃ khaṇe Sakkassa āsanaṃ⁴ uphākāraṃ
 dassesi. So āvajjamāno taṃ⁵ kāraṇaṃ ātvā Inda-vajiraṃ
 10 ādāya āgantvā yakkhasaṃ upari aṭṭhāsi. Bodhisatto yakkhaṃ
 diṣvā „kiṃ nu kho esa maṃ rakkhamaṇo tūto udāhu māre-
 takāmo“⁶ ti tena saddhīṃ sallapanto⁷ paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Sabbāyasaṃ kuṭṭam atippamāṇaṃ
 paggayha so tittḥatī antalikkhe,
 15 rakkhāya me tvaṃ vihito nu ‘s’ ajja⁸
 udāhu me cetayase vadhāya ‘G. 181.

Tatha vihito nu ajja ti vihito nu aṭṭhāsi.

Bodhisatto pana yakkhaṃ eva passati na Sakkhaṃ, yakkho
 Sakkassa bhayena Bodhisattataṃ paharituṃ na sakkoti. So
 20 Bodhisattassa kathaṃ sutvā „mahārāja, nāhaṃ tava ārakkhāt-
 thāya“⁹ tūto, imāṃ pana jallena ayakūṭena paharitvā taṃ
 māressāmīti āgato ‘mhi, Sakkassa bhayena paharituṃ na sak-
 komīti“ etam atthasā dipento dutiyaṃ gāthāṃ āha:

2. Dūto ‘haṃ rājā idha rakkhassānāṃ,
 25 vadhāya tvaṃ paḥito ‘haṃ aamī,
 Indo ca taṃ rakkhati devarājā,
 ten’ ottamaṇḍaṃ na hi phālayāmīti¹⁰. 182.

Taṃ sutvā Bodhisatto itarā dve gāthā abhāsī:

3. Sace ca¹¹ maṃ rakkhati devarājā
 30 devānaṃ indo Maghava Sūjampati

¹ Bod add pharusaṃ. ² Bod bhavāna. ³ Bḥ imas, Bḥ idas. ⁴ Bḥ -pento.
⁵ Bḥ nu ajja. ⁶ Bḥ rakkhassāthāya. ⁷ Qḥ pā-, Bḥ taṃ muttasāṇaṃ tena
 pharusaṃ, Bḥ tenuttamaṇḍaṃ tena phālayāmīti. ⁸ Qḥ va.

kāman piṣṣe viṇadantu¹ sabbe,

na santase rakkhāsiyā pajāya. 183.

- c. Kāman kandaṇṇa kumbhaṇḍā sabbe paṇaupiṣṣeṇā,
nālaṇ piṣṣe yuddhāya, mahati sū vihesikā ti. 184.

Tatha rakkhāsiyā pajāya² 'u rakkhaseṇarakkhāsiyā³ pajāya, rakkhase- 3
santiṇṇa⁴ n' aṭṭhe, kumbhaṇḍā⁵ n' kumbhamattaraṇṇasādhigā⁶ nibbodaṇā yak-
khi, paṇaupiṣṣeṇā⁷ ti saṅkaraḍḍhanapiṣṣeṇā⁸, nālaṇ⁹ ti piṣṣe nāma mayā
saddhiṇe yuddhāya na samaribhā, mahati¹⁰ sa vihesikā¹¹ ti yam pun' ete yak-
khi saṅkipattiva vihesikam¹² dasseti¹³ mahati¹⁴ 'theṇikā¹⁵ bhayaṇākīradassana-
matṭam¹⁶ eva mayham, na paṇḍham¹⁷ bhāyāmi aṭṭhe. 10

Sakko yakkham palāpetvā Mahāsattam ovaḍivā „mā
bhāyi mahārāja, ito paṭṭhāya tava rakkhāma, mā bhāyittā¹⁸
ti¹⁹ vavā sakaṭṭhānam eva gato.

Satthā imaṇi dāsaṇṇa²⁰ āharitvā jātakaṇ samodhānesi: „Tadā
Sakko Amraddho ahoṣi, Bārāṇasirājā paṇa aham evā²¹ 'ti. Aya- 15
kāṇḍajātakaṇ²².

8. Araññajātaka.

Araññā gāmaṇ āgammā²³ 'u. Idam Satthā Jetavase vi-
haranto thūlīśakumārīkapalobhanam ārabhā kathesi. Vattham
Cullāṇḍakassapaṇātaka²⁴ āvikkhavisati²⁵. 20

Atite paṇa²⁶ Bārāṇasīyam Brahmaḍatte rajjam kā-
rente Bōdhisatto brāhmaṇakule nibbattivā vayappatto
Takkasilāyam uggahitasabbasippo²⁷ bhariyāya kālakatāya
puttāni gahetvā lāpabbajjāni pabbajitvā Himavante vasanto
puttāni assamapade thapetvā phalāphalatthāya gacchati. Tadā 25
coraṇa paccantagāmaṇi paharitvā karamare²⁸ gahetvā gaccha-
tesu ekaṇ kumārīkā palāyitvā taṇi assamapadeṇi puttā tāpaṇa-

¹ C² B² piṣṣeṇāna. C² piṣṣeṇāna. ² B² rakkhāsi. ³ C² kumbhaṇḍamattā.

⁴ B² rakkhāsiṇāna. ⁵ all four MSS. -ti. ⁶ B² vihes. ⁷ B² add a. ⁸ B²

bhayaṇākīradassana. ⁹ B² nālaṇ. ¹⁰ C² mā yattā, C² mā yamā, B² mā bhāpa. ¹¹

B² a. ¹² B² dāsaṇṇa. ¹³ B² add sattaṇṇa. ¹⁴ B² eṭṭha, B² eṭṭha. ¹⁵

B² add attamā thart. ¹⁶ B² omi paṇa. ¹⁷ B² omi sabba. ¹⁸ B² kumārīkā.

Tam sutvā tāpasakamāro „aham tatra imehi guṇehi saman-
nāgataṃ purīṇaṃ kuttu bhūhissāmī, na gaṇḍhāmi, tumbhakaṃ
ñeva santike vasissāmīti“ vatvā nivatti. Ath' aṣṣa pītā kaṣiṇa-
parikammaṃ ācikkhī. Ubbo pi aparibhūvajjhānā Brahma-loka-
parāyaṇā ahesuṃ.

Satthā imāṃ deṣaṇāṃ¹ āharuvā jātakam samodhānesi: „Tadā
putto ca kumārīkā ca ete yeva ahesuṃ“, tāpaṇo nāma eva² „Al.
Araṇṇajātakam“.

9. Sandhibhedaajātakā.

N' eva itthiṇu sāmāññaṃ u. Idam Satthā Jetavanā 10
vihārato pesuṇṇasikkhāpaduṃ ārabha kathesi. Ekasmiṃ hi
samaye Satthā „chabbaggiyā bhikkhū pesuṇṇaṃ upasamharantīti“
sutvā te jukkhaṇḍapāvā „aṇṇaṃ kiṃ tumbha bhikkhave bhikkhūnaṃ
bhāṇḍaajātānaṃ kaṇḍhajātānaṃ rivādam āpanuṇaṃ³ pesuṇṇaṃ upa-
samharatha, tena anuppannāni c'⁴ eva bhāṇḍaṇāni appajanti uppa- 15
nāni ca⁵ bhiyyobhāvāya samvattantīti“ pucchhivā „aṇṇaṃ“ ti vutte
te bhikkhū gaṇḍhivā „bhikkhave, piṇḍā⁶ vācā sāma tikkhāpappahā-
ruṇḍā⁷, daḍḍho pi rivāṇa tāya khūppaṃ bhijjati, taṃ ca paṇa ga-
hetvā attano mettā bhāṇḍanakaṇṇa⁸ sīhanasikhaṇḍiso hotīti“ vatvā
attānaṃ āhari.

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatṭe rajjāṃ kāreṇte
Bodhiantā tassa putto hutvā⁹ Takkaṣṭṭāyaṃ uggahitasippo
piṇa accayena dhammena rajjāṃ kāresi. Tadā eko gaṇḍhako
araṇṇe gokulesu gāvu¹⁰ paṭijaggitvā āgacchanto ekaṃ gaḍbhiniṃ
asaṅkakkhetvā paḥāya āgato. Tassā ekāya alhiyā¹¹ saddhimi viṣṇaṇe 25
uppaṇṇi. Tā¹² ubbo pi daḍḍhamittā hutvā ekato pi caranti¹³.
Athāparabhāgo gāvi vacchakam sīhi sīhapotakam vijāyi. Te
ubbo pi janā kulehi āgatamettiyā¹⁴ daḍḍhamittā hutvā ekato

¹ B¹ dhammaṇḍe. ² B² add pīṭamāhā. ³ B³ eva sammasambuddha. ⁴ B⁴
add aḥamaṇi. ⁵ B⁵ vīradāpennānaṃ. ⁶ C⁶ omīti ca. ⁷ C⁷ -nā cōre, to -uk,
B⁸ -pa. ⁸ C⁸ -na-, C⁹ -yā-. B⁹ paṇḍitapāra-. ⁹ B¹⁰ mīm bhāṇḍaka-, B¹¹
mittā bhāṇḍanta. ¹⁰ B¹² add vajjappatto. ¹¹ B¹³ gāvu. ¹² C¹⁴ akā, B¹⁵ ekaleyya
B¹⁶ akāyeva. ¹³ B¹⁷ itā, C¹⁸ ita siddhā itā. ¹⁴ B¹⁹ ita. ¹⁵ B²⁰ -mittiya.

vicaranti. Ath' eko vanacarako tesam vissāsam diavā araṇṇe
 uppajjanakabhaṇḍam ādāya Bārāṇasīn' gantvā raṇṇo² datvā
 „apī te samma kiñci araṇṇe acchariyam diṭṭhapubban" ti
 raṇṇā putṭho „deva, aṇṇam kiñci na passāmi", ekam paṇa
 5 sihaṇ ca usabhaṇ ca aṇṇamaṇṇam vissāsike⁴ ekato carante⁵
 addasan⁶ ti āha. „Tesam' tatiye uppanne bhayaṇ bhavissati,
 yadā tesam tatiyaṇ passasi atha me ācikkheyyāsīti". „Sādhu'
 devā" ti. Vanacarako⁷ Bārāṇasīn⁸ gate eko sigālo sihaṇ ca
 usabhaṇ ca upatthahi. Vanacarako araṇṇam gantvā taṇ diavā
 10 „tatiyaassa uppannabhāvam raṇṇo kathessāmīti" nagaraṇ gato.
 Sigālo pi cintesi: „mayā thapetvā sihamahesaṇ ca usabha-
 mahesaṇ ca aṇṇam akhāditaṭṭhapubban' nāma n' atthi, ime bhin-
 ditvā imesaṇ mahesaṇ khādisāmīti" so „ayaṇ taṇ evaṇ va-
 datīti" abho pi te¹¹ aṇṇamaṇṇam bhinditvā naciraas¹² eva ka-
 15 lahaṇ katvā¹³ maranākārappatte¹⁴ akāsi. Vanacarako pi gantvā
 raṇṇo „tesam deva tatiyo uppanno" ti āha. „Ko so¹⁵ ti.
 „Sigālo deva" ti. Rājā „ubho pi te¹⁶ bhinditvā mārāpessati,
 mayam tesam matakāle sampāpugessāmī" ti vatvā ratham
 abhiroyha vanacarakadesitena maggena¹⁷ gacchanto tesa aṇṇa-
 20 maṇṇam kalahaṇ katvā jīvitakkhayaṇ pattesu sampāpupi.
 Sigālo¹⁸ tuṭṭhabatṭho¹⁹ ekavārāṇ sihaassa mahesaṇ khādati
 ekavārāṇ usabhassa²⁰. Rājā te ubho pi jīvitakkhayaṇ patte²¹
 diavā rathe ṭhito va²² sārathinā saddhiṇ sallapanto²³ imā
 gāthā abhāsi:

¹ C² -alyam, B² -si, B⁴ -si. ² C² raṇṇo, C⁴ araṇṇe corr. to raṇṇo, B² araṇṇo.

³ C² -mā. ⁴ B² viśaṇ katvā, B⁴ viśāsike katvā. ⁵ C² -to, C⁴ vanacaranto, B² vicarante, B⁴ vanam carante. ⁶ B² -si. ⁷ B² -si. ⁸ B² so eiddhu. ⁹ B² add paṇa.

¹⁰ B² si, B⁴ -alyam. ¹¹ B² mitte in the place of pite. ¹² B² karevā. ¹³ C² B² -os. ¹⁴ B² -si, B⁴ -si. ¹⁵ B² mitte in the place of pite, B⁴ mitte pite.

¹⁶ C² -desitakena, B⁴ vanacarakena maggadesitena, B² vanacarakena maggadesitena, C⁴ vanacarakena maggena corr. to vanacarakadesita-maggena. ¹⁷ B² add paṇa. ¹⁸ B² haṭṭha tuṭṭho. ¹⁹ B² add mahesaṇ khādati.

²⁰ B² -yappatte. ²¹ C² -mitte va. ²² B² -pento.

1. N' eva itthiṇṇa sāmāññaṇa
na pi bhakkhesu sārathī¹,
ath' assa sandhibhedassa
passa yāva eucintitaṃ. 189.
2. Asi tikkho va maḍisaṃhī² 3
pesuṇṇaṃ parivattati.
yath' āsabbhaṃ ca sīhaṃ ca
bhakkhayanti migāḍhamā. 190.
3. Imaṃ so sayanaṃ seti
ya-y-immaṃ³ passasi⁴ sārathī
yo vācaṃ sandhibhedassa
piṇṇassa nibodhati. 191.
4. Te jaṇā sukhaṃ edhanti
narā saggagatā-r-iva
ye⁵ vācaṃ sandhibhedassa 15
nārabodhanti sārathīti. 192.

Tattha n' eva itthiṇṇa¹ ti samma sārathī imesaṃ devānaṃ jaṇānaṃ n' eva itthiṇṇa² sāmāññaṇa atthi na bhakkhesu pi³, aññaṃ eva hi itthiṇṇa sīha ca-
vati aññaṃ asabbha, aññaṃ ca bhakkhesu sīha khādeti aññaṃ⁴ asabbha ti attho,
ath' assa⁵ 'ti evaṃ kaṭakakāraṃ avijjasaṃne pi attha imassa mitta-sandhibhe-
dassa duṭṭhasāpāssa ubbhinnāṃ mameva khādisānāti cintevaṃ ima mārentassa,
passa yāva taṃ eucintitaṃ jātaṃ, eucintitaṃ it⁶ adhippāyo, yathā⁷ 'ti yaṃvā
pesuṇṇe parivattamaṃ asabbhaṃ ca sīhaṃ ca migāḍhamā sigāḍā khādeti, taṃ
pesuṇṇaṃ maḍisaṃhī⁸ tikkho⁹ viya mittaḥḥāṇa ehiṇṇantaṃ eva pari-
vattatiṃ dipeti, yayimam¹⁰ passasi¹¹ samma sārathī yaṃ imaṃ passasi
imesaṃ devānaṃ māsasayanaṃ¹² aññaṃ pi yo puggala sandhibhedassa piṇṇassa
piṇṇavācassa nibodhati gacchati so imaṃ sayanaṃ seti evaṃ evaṃ¹³ marati¹⁴
dassevī, sukhaṃ edhanti¹⁵ sukhaṃ vīdanti labhanti, narā saggagatā-r-ivā
ti saggam gatā dībbabhoga-samugāṇa¹⁶ narā viya te¹⁷ sukhaṃ vīdanti, nāra-

¹ C² kārati, C¹ kārati corr. to kārati. ² C² -sañhi. ³ C² yay-iva, B² yaṃ
yimaṃ. ⁴ B² passati. ⁵ C² yo. ⁶ so all four MSS. ⁷ C² amti su pi. ⁸ C²
add ca. ⁹ B² yāva eucintitaṃ jātaṃ ti, B² yāva eucintitaṃ taṃ jātaṃ ti. ¹⁰ B²
maḍisaṃ pi, C² maḍisaṃhi. ¹¹ B² -passati. ¹² B² yaṃ yimaṃ. ¹³ C² pass-
ati, B² passati. ¹⁴ B² -sayana, B² -sayana. ¹⁵ B² eva. ¹⁶ C² evamevaṃ ma-
tiṃ corr. to evamevaṃpiṃ. ¹⁷ B² amti te.

bodhantīd na sārato¹ paccanti², tādānā sutā³ paccanti sutvā sodevā
viretvā⁴ mettā⁵ abhinutvā pakatthā va hanti⁶.

Rājā imā gāthā bhāsivā sīhassa kesaracammaṇakhadāthā⁷
gāhāpetvā nagaram eva gato.

- 3 Satiḥā imaṃ desaṇaṃ⁸ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
rājā⁹ ahaṃ eva ahoṇi¹⁰“ ti. Sandhikkhedejātakaṃ¹¹.

10. Devatāpaṇḥajātaka.

Hanti hatthehi pādehiṭi. Ayaṃ devatāpuccā Ummagga-
jātako āvibhavissati. Devatāpaṇḥajātakaṃ¹². Cullakunāla-
10 vaggo¹³ pañcama. Catukksaṇipātavaggaṇā niṭṭhita¹⁴.

¹ B¹ na rāto. ² C¹ paccanti. ³ B¹ sutā. ⁴ B¹ sodevā. ⁵ B¹ mettā, B² omittā. ⁶ B¹ hanti. ⁷ B¹ -dādhā, B² dādhā. ⁸ B¹ dhamma- ⁹ B¹ bhāṣitvā. ¹⁰ B¹ ahaṃ. ¹¹ B¹ sammasambuddho in the place of ahoṇi. ¹² C¹ B¹ -bhedakajā-, B² add navaṇḍa. ¹³ C¹ amitt devatāpaṇḥajātakaṃ, B¹ add desaṇaṃ. ¹⁴ B¹ cūla-kuppāla-. ¹⁵ C¹ omitt catukka - - ti, B¹ add pañcavagga pañcamaṇḍitaṃ catukksaṇipātaṇḍitaṃ niṭṭhita.

V. PAÑCANIPĀTA.

1. MAṆIKUṆḌALAVAGGA.

1. Maṇikuṇḍalajātaka.

Jīno¹ rāthassamaṇikuṇḍalā² eā 'ū. Idam Satihā Je-
tavanē viharanto Kosalarājānaṃ antepure padaṭṭhāmacenā ārabhha³
kathesi. Vaittham heṭṭhā vitthārītam eva.

[Idhāpi Bodhisatto Bārāpasīyān⁴ rājā akosi. Daṭṭhā-
macco Kosalarājānaṃ ānetvā Kāsiraṭṭhān gāhāpatvā⁵ bandha-
nāgāro pāpesi⁶. Rājā⁷ jhānaṃ uppādetvā ākāse pallamke⁸
nīlādi. Corarāṇṇo sarīre dāho uppajji. So Bārāpasīrājānaṃ⁹
upasaṇṇikamītvā paṭhamān gātham abhā :

1. Jīno¹ rāthassamaṇikuṇḍalā² eā,
putte eā dāre eā tatth³ eva jīno⁴,
sabbesu bhogesu asesiṭesu⁵

kasmā na santappasi⁶ soka-kāle ti. 1.

15

Tattha jīno¹ rāthassamaṇikuṇḍalā² eā 'ū tam³ mahārāja⁴
rathā eā asse⁵ 16 maṇikuṇḍalāni eā jīno, ratho¹⁶ eā maṇikuṇḍalo¹⁷ ti pi
pāṭha, asesiṭesu¹⁸ 'ū na asesiṭesu¹⁹ nīlānaṃ²⁰ 'ū attho²¹.

¹ C² B² jīno, B² jīno. ² B² -gati. ³ B² add bārāpasīrājānaṃ bandhāpatvā.
⁴ B² bāpapesi. ⁵ B² add tamān. ⁶ B² -kura. ⁷ B² jīno, B² jīno. ⁸ C²
-li, C² -le. ⁹ B² jīno. ¹⁰ B² -kura. ¹¹ C² samāhā-, C² santappasi. ¹²
C² -le. ¹³ B² add tam. ¹⁴ B² add tam. ¹⁵ B² asse. ¹⁶ C² jīnojjharatho,
B² jīnojjharatho, B² jīnojjharatho. ¹⁷ C² -lo, B² -le eā. ¹⁸ B² -kura. ¹⁹ B²
nīlānaṃ. ²⁰ B² nīlānaṃ, B² nīlānaṃ. ²¹ C² abhayaṃ, C² bhayaṃ
instead of bhogesu?

Taṁ sutvā Bodhisatto imā dve gāthā abhāsī:

1. Pubbe va maccam vijahanti bhogā

macco ca ne¹ pubbataraṁ jahāti,

asassatā bhogino kāmakāmi²,

tasmiṁ na socāmi³ ahaṁ sokakāle. 2.

2. Udeti āpūrati⁴ veti cando,

atthihaṁ tappetrāna⁵ paleti sariyo,

viditā mayā sattuka lokadharmā⁶,

tasmiṁ na socāmi⁷ ahaṁ sokakāle ti. 3.

- 10 Taṁhe pubbeva maccam ti maccam bhoga¹ pubbe va pubbataraṁ heva
vijahanti; macco va ta bhoga² pubbataraṁ vijahati, kāmakāmi³ corarājinaṁ
ālapati, ambho kime kāmayaṁāna⁴ kāmakāmi⁵ bhogino nāma loke asassati,
bhogaso vā⁶ natthessa jīvamānā va abhogino honti, bhogam vā⁷ pūhāya sayam⁸
nassanti, tasmiṁ ahaṁ mahajaneṣu sokakāle pi na socāmi⁹ attho, viditā mayā
15 sattuka lokadharmā¹⁰ ti corarājinaṁ ālapento¹¹ ambho sattuka¹² mayā¹³
ittho attho yaso sayam ti idayo lokadharmā viditā, yath¹⁴ esa hi cando odeti
pūrati ca puna ca khipati yathā vā¹⁵ sariyo andhakāraṁ vā dhammaṁ mahantaṁ
lokapadeṣaṁ¹⁶ tappetrāna¹⁷ puna sayam¹⁸ atthihaṁ gacchati na dasseti evam
evaṁ¹⁹ bhogā upparijanti ca vinasanti ca. atthiha kiṁ sokena, tasmiṁ na socā-
20 mi²⁰ attho.

Evam Mahāsatto corarañño dhammaṁ desetvā²¹ idāni tassa²²
evācāraṁ²³ paripaṇhanto:

1. Alaso gīti kāmabhogi nā sādhu, (Cfr. suprap. 105.)

asaññato pubbhajito na sādhu,

25 rājā na sādhu anisammakāri,

yo paṇḍito kodhano taṁ na sādhu. 4.

2. Nisamma khattiyo kayirā nānisamma diṣampati,

nisammakāriṇo rājā²⁴ yaso kitti ca vaḍḍhatitī āha. 5.

¹ Bhā dhane. ² Cā - mi. ³ Cā attanape-, Cā atthantape-, Bī atam (ha-, Bā attham
tha-. ⁴ Bhā atthadhammo. ⁵ Bhā ti pubbeva maccam vā bhoga vā. ⁶ Bhā dhane
bhoga va in the place of ta bhoga. ⁷ Bhā - mi. ⁸ Bī kāmam kāmam, Bā ka-
mam kāmā. ⁹ Bā ca, Bī amita vā. ¹⁰ Bī bho ca, Bā bhoga ca. ¹¹ Bhā add vā
¹² Bī ataloka-, Bā atthuka-. ¹³ Bhā - pento. ¹⁴ Bī atthappakāra, Bā atthuka. ¹⁵
Bā add loke. ¹⁶ Bā omi vā. ¹⁷ Bhā - ppe-, Cā - sen. ¹⁸ Bā kappetrāna.
¹⁹ Bā add attham paleti. ²⁰ Bā esa. ²¹ na puna sayam - - - deseva wanting
in B. ²² Bhā upparajanti. ²³ Cā Bī rājā, Bā rañño.

Imā pana ēva gāthā hettha vithāritā eva¹.

Bodhisattam² khamāpetvā rajjam paṭicchāpetvā³ attano janapadam eva gato.

Sattthā imam dezanam⁴ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā Kosalarājā Anando ahoi, Bārāṇasirājā pana aham evā⁵ ti. Maṇi-
kuṇḍalajātakam⁶.”

2. Sujāta-jātaka.

Kinno santaramāno vā⁷ ti. Idam Sattthā Jetavane vi-
haranto matapitrikakutumbikam⁸ ārabhita kathesi. So kira pitari
mato paridevanāma⁹ carati¹⁰, sokam vinodetum na sakkoti¹¹. Sattthā
taasa sotāpatti-phalūpanissayam¹² diṣṭvā Sāvattthiyyam¹³ pīḍāya caritvā
pacchāsamagadhi¹⁴ ādāya¹⁵ gaham gacchvā paññāttāsane¹⁶ nissoo tam
vanditvā nisintam¹⁷ „kiṃ upāsaka socasi¹⁸” vtvā „āma bhanto” ti
rutte „āvuso porāṇakapapaṇḍiā paṇḍitānam¹⁹ kathaṃ sutvā pitari kāla-
kate na socāmu²⁰” ti vtvā tena yācito aññam āhāri:

Aṭṭhe Bārāṇasiyyam²¹ Brahmadaṭṭe rajjam kārento
Bodhisatto kutumbikagehe nibhatti. Sujātakumāro²² ti
’ssa oḍḍam karissu. Taasa veyappattassa²³ pītāmaho kalam
akāsi. Ath’ assa pītā pītu kālakiriyato²⁴ paṭṭhāya sokasa-
mappito ālāhanato²⁵ aṭṭhāni āharitvā attano ārāme mattika-
thūpaṃ katvā tāni tattha nidahitvā gatagataveḷḷāya²⁶ thūpaṃ
papphehi pūjettvā āvajjanto²⁷ paridevati, u’ eva²⁸ nahāyati²⁹ na
yilimpati na bhuñjati na kammante vicāreti. Tam diṣṭvā Bō-
dhisatto „pītā me ayyakassa matakālato³⁰ paṭṭhāya sokābhikkhūto
carati, thapettvā kho³¹ pana maṃ ahiṇe etam saññāpetum na
sakkoti, ekena nam³² upāyena nissokam karissāmi³³” bahin-

¹ C² -tāmetvā, C³ B² -tanmetvā, B³ -tā yeva. ² B² corarājā bo-. ³ B² -cchā-
detvā. ⁴ B² dhanmade-. ⁵ B² add pethamam. ⁶ C² The Dhamma-Jātaka
p. 39; J. H. Thibaut's Die Legende von Kāśyapamī p. 42. ⁷ B² -pittikamho-.
⁸ C² -na. ⁹ B² vicarati. ¹⁰ B² asakkontena, B² asakkoti in the place of na a.
¹¹ B² add taasa. ¹² C² paññāttāsane samuḍḍamam, omitting nissoo tam vanditvā.
¹³ C² socasi. ¹⁴ C² -to-? ¹⁵ B² kīlakatato. ¹⁶ C² kīl-. ¹⁷ B² gati-. ¹⁸ C²
avujjanto. ¹⁹ B² na. ²⁰ B² na-. = B² omi kho. ²¹ C² iah. B² omi nañ.

gare¹ ekaṃ matagonaṃ diavā tiṇaṃ ca pāṇyaṃ ca āharitvā tassā purato katvā², khāda khāda, pīva pīvā³ 'ti vadati⁴. Āgātā-gatā naṃ⁵ diavā⁶, „amma Sujāta, kiṃ ummattako si, mata-gonassa tinodakaṃ desitī⁷“ vadanti. So kiñci na⁸ paṭivadati.

5 Ath' assa pīta santikāṃ gantvā „putto te ummattako jāto, matagonassa tinodakaṃ detitī⁹“ āhamāsu. Tam sutvā kuṭumbikassa pītaso ko apagato puttaso ko paṭiṭṭhito. So vegena gantvā¹⁰, „nann tvaṃ tāta Sujāta paṇḍito¹¹, kiṃkāraṇā mata-gonassa tinodakaṃ desitī¹²“ vatvā dve gāthā abbhāsī:

- 10 1. Kim nu santaramāno va lāyitvā haritaṃ tiṇaṃ
khāda khādā 'ti lapasī¹³ gatasattam¹⁴ jaraggavaṃ. 6.
2. Na hi annena pāneṃ mato gono samuṭṭhahe,
taṃ¹⁵ ca tucchāṃ vilapasi yathā taṃ dummattī tathā ti. 7.

Tatha santaramāno vā 'ti tūro vya harā, lāyitvā ti lūnā¹⁶.

13 lapasīti vippalapsi, gatasattam¹⁴ jaraggavaṃ ti gataṃ tūro jīvaṃ¹⁵ gonāṃ, yathā taṃ ettha ten ti vippalapsitā, yathā dummattī appaṇḍo vippalapsya¹⁶ tathā tvaṃ tucchāṃ abbhāsi¹⁷ vippalapsitū¹⁸.

Tato Bodhisatto dve gāthā abbhāsī:

- a. Tath' eva tiṭṭhati ekaṃ hatthapādā ca vāladhī,
20 sotā tath' eva tiṭṭhanti¹⁹, maññe gono samuṭṭhahe. 8.
- a. N' ev' ayyukassa ekaṃ vā²⁰ hatthapādā ca²¹ dhasare,
rudasṃ muttikathūpasamhā²² nann tvaṃ sīvā dummattīti. 9.

Tatha tath' eva 'ti yathā pabbha (bhikkhu) tath' eva tiṭṭhati, maññe ti manasa vāladhinaṃ tath' eva tiṭṭhanti apam gono samuṭṭhaheyya²³ 'ti maññamā, neva ayya-kassa²⁴ 'ti ayyakassa paca āhamā vā²⁵ hatthapādā vā²⁶ na dhasare, tiṭṭhapādā vā na dhasare ti pi pātho, nann tvaṃ sīvā dummattīti ekaṃ tāra vāladhinaṃ passento evaṃ āroṇa, tvaṃ pūta na kiñci passasi, phāṇapāṭhanato arhanta āharitvā thūpaṃ²⁷ karvā paridherasi, tū maṃ paticea saṃgūṇena sahasasagūṇena²⁸ tvaṃ eva²⁹ dummattīti, bhijjamaṃhamāsi tāra samkhāra bhijjanti³⁰ tū, tathā ka paridherasi ti.

10

¹ Bā bahiṇṇo. ² Bā thapaya. ³ Bā khādāhi pīvaṃhi aka. ⁴ Cā tadā. ⁵ Bā adda kaṃmā. ⁶ Bā detitī. ⁷ Bā na kiñci. ⁸ Bā -naganivā. ⁹ Bā adda ti. ¹⁰ Bā khāda vilapasi, Bā khādā vilapasi. ¹¹ Cā -nann, Cā -suttam cori, to astanti, Bā -santam. ¹² Bā tvaṃ. ¹³ Cā hi-, Bā hihi-. ¹⁴ Bā -santam. ¹⁵ Bā jīva, Bā jīva. ¹⁶ Bā vilapaya. ¹⁷ Bā omhā abbhāsi. ¹⁸ Bā vilapa. ¹⁹ Bā tiṭṭhi. ²⁰ Bā ca. ²¹ Bā na. ²² Bā -kā-. ²³ Bā muttikathū-. ²⁴ Cā omhā sahasa-, Bā adda nu, Bā nann. ²⁵ Bā tvaṃ sīvā. ²⁶ Bā bhijjanti.

Tadā sutvā Bodhitassa pitā „mama putto paṇḍito, idha-
lokaparalokakiccāṃ¹ jānāti, mama saññāpanatthāya etaṃ
kaṃmaṃ akāsi²“ cintetvā „tāta Sujāta paṇḍita, ‘sabbe sañ-
khārā aniccā’ ti me sātāṃ³, ito paṭṭhāya na socissāmi⁴, pi-
tasokakaraṇaputtena⁵’ nāma jādīsena bhavitabban⁶“ ti vatvā 3
putiassa thutīm karonto⁷.

5. Ādittāṃ vata maṃ santāṃ⁸ ghaṭasittāṃ⁹ va pāvakaṃ¹⁰
vāriṇā viya¹¹ osiṇṇam¹² sabbam nibbāpaye¹³ darah. 10.

6. Abbahi¹⁴ vata me sallāṃ yam āsi¹⁵ hadayanissittāṃ
yo me sokaparetaassa pitasokam apānudi. 11. 16

7. So ‘haṃ¹⁶ abbūlhasaḷḷo¹⁷ smi vītasoko anāvilo,
na socāmi na roḍāmi tava sutvāna mātaya. 12. (Cf. Dh. 66.)

8. Evaṃ karonti sappaññā ye bonti anukampakā¹⁸,
vinivattayanti¹⁹ sokamhā Sujāto pītaram yathā ti. 13.

Tātha nibbāpaye ti nibbāpayi, darah ti sokadaratham²⁰ Sujāto pi- 12
tarah yathā ti yathā mama putto Sujāto maṃ pītaram sandādhā attano sa-
ppaññāya sokamhā vinivattayī evaṃ²¹ aññe pi sappaññā sokamhā vinivattayanti²².

Sattāḥ humā dehamāni²³ āharitvā succāni pakāsetvā jātakam
amodhānesi. (Saccapariyesāne kuṇṇabhiko sotāpattiṇaḥ pariṭṭhahī)
„Tadā Sujāto aham evā²⁴“ ti. Sujātasjātakam²⁵. 20

3. Dhonassakkhajātaka.

Nayidam ullecam bhavitabban ti. Idam Sattāḥ Bhaggeva
Samsamāragitūṃ allosāya Bhessakalāvane viharanto Bodhirāja-
kamārāṃ ārabhha kathesi. Bodhirājakumāro nāma Udenassa²⁶ putto
tasmāṃ kule Samsamāragire²⁷ vasanto ekam pariyodātasippan vad- 25
dhakim pakkosāpetvā aññarājūhi²⁸ sandādhā katvā Kekamādāṃ²⁹ nāma

¹ D¹ -loka kiccā. ² B¹ saññāti. ³ B¹ add ti. ⁴ C¹ -karaha-. ⁵ B¹ add
tha. ⁶ B¹ soc-. ⁷ B¹ ghaṭ-. ⁸ B¹ pāvakaṃ. ⁹ B¹ vata. ¹⁰ B¹ -si. ¹¹ C¹ -yo.
¹² B¹ appuññi? B¹ abbuḷham? ¹³ C¹ -sammāsi. B¹ yamādiṭṭi. ¹⁴ B¹ arāham. ¹⁵
C¹ abbuḷha-. C¹ abbuḷha- var. so abbuḷha-. B¹ appuññi? B¹ abbuḷha-. ¹⁶ B¹
-kammakā. ¹⁷ B¹ -vattanti. ¹⁸ B¹ sokam. ¹⁹ C¹ add tam. ²⁰ B¹ add
piṭha. ²¹ B¹ dhonassāhe-. ²² B¹ add duntiyam. ²³ B¹ add taḷḷo. ²⁴
B¹ -gīt. ²⁵ B¹ aññe) ra-. ²⁶ cf. Dh. p. 323. B¹ -nudeh.

- pāsādan kārūpē¹ kāretvā ca pana „ayam vuddhaki aññassāpā²“ rañño
 evarūpam pāsādan kārēyyā³“ ti maccharāyanto tassa akkhinī up-
 pātesī⁴. Tena tassa⁵ akkhinī uppātābhāvo⁶ bhikkhusaṅghe pākato
 jāto. Tasmā dhammasabbhāyaṃ katham samuṭṭhāpesam: „Araṇo Bo-
 5 dhirājakumāro⁷ tathārūpassa vaḍḍhakino akkhinī uppātāpesī⁸, alho
 kakkhalo pharusso sāhasiko“ ti. Saṭṭhā āgantvā „kāyaṃ na ‘tīha
 bhikkhave etarahi kaṭṭhāya sammānā⁹“ ti pucchitvā „āmāya añnā¹⁰“
 ‘ti vutte „na bhikkhave idān¹¹“ eva pubbe p¹²“ esa kakkhalo pharusso
 sāhasiko va. na ‘kevalāṃ ca idān¹³“ eva pubbe p¹⁴“ esa khattiyyasabbhāsānam¹⁵.
 10 akkhinī uppātāpetvā¹⁶ māretvā tesam manasena balikkamamāṃ kāreṭti¹⁷
 vatvā aññam āharī:

Adito Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kārente
 Bodhisatto Takkasilāyaṃ disāpāmokkho ācariyo ahoṣī,
 Jambudīpatale khattiyanānavā ca¹ brāhmagamānavā ca tass²
 15 eva santike eippaṃ uggaṇhīsu. Bārāṇasīrañño pi putto Brah-
 madattakumāro nāma tassa santike tayo vede uggaṇhi. So
 pana pakatiyā³ kakkhalo pharusso sāhasiko⁴. Mahāsatto⁵ añ-
 gavijjāvasena⁶ tassa kakkhalapharusasāhasikabbhāvam ūatvā
 „tāto tvaṃ kakkhalo pharusso sāhasiko, pharusena nāma⁷“ lad-
 20 dham issariyaṃ aciraṭṭhitikam hoti, so issariye vigate⁸ bhinna-
 nāvo rīya samudde patiṭṭham na jāhāti, tasmiṃ mā evarūpo
 ahoṣīti⁹ taṃ ovaḍanto¹⁰ dve gāthā abhāsi:

1. Na-y-idam oicraṇṇ bhavītabbhaṃ Brahmadaṭṭa
 khemaṃ subhikkhaṃ subhā¹¹ va kāye¹²,
 25 atthaaccaye¹³ mā hu¹⁴ sammūlho
 bhinnapḷavo¹⁵ sāgarassēva majjhe. 14.
2. Yāni karoti puriso tāni attani passati (Cfr. supra vol. II p. 209.)
 kālyāṇakārī¹⁶ kālyāṇam pāpakārī ca¹⁷ pāpakam,
 yādisaṃ vapate¹⁸ hijam tādīsath harate phalaṃ ti. 15.

¹ C¹ aññamaññāssāpi. ² B¹ uppātāpeti, B² uppātāpesi. ³ B² māsassa. ⁴ B²
 uppātāta-. ⁵ B² add kira. ⁶ B² -tā-. ⁷ C¹ -āssam, B² -āssam. ⁸ B² omitti ca.
⁹ B² add pi. ¹⁰ B² add ahoṣi. ¹¹ B² bodhisatto. ¹² B² -bhijjā-. ¹³ B² pana.
¹⁴ B² viraṇṇho. ¹⁵ B² ovaḍanto. ¹⁶ B² subhātava-, B² subhātāva-. ¹⁷ C¹
 atthaaccayo, C² accantayo, B² atthaaccaye, B² attapaccaye. ¹⁸ B² mā āhu. ¹⁹ C¹
 bhinnapḷavo, C² -pḷavo corr. to -pḷavo. ²⁰ B² -ci. ²¹ C¹ vā? ²² B² vappata.

Tatha sūhṛtāvahāye¹ 'ti itā śrīmadāra-yaḥ vīraḥ kṛmān vā su-
bhikṣaṇam vā yā vā² sūhṛtā³ kāye idam sabbam imesam antānam nīlacā-
sabbhāṣam eva na bhavati, idam pana aniccāni bhūtvā abhīradhammaṇi, atthāo-
cāya⁴ 'ti so⁵ vīraḥ aniccatavaṇṇa⁶ isarīya vīraḥ añño paṭhama oṇṇayena
yathā nāma bhīmanaparo⁷ bhīmanāro manaso āgaramajjhe paṇṇāṇi alabhanto
sammālikho brah⁸ vāso sū sūh⁹ sammālikho¹⁰, itāni attāni¹¹ paccasitā tasmā
kammānāṇi phalaṇi vīdantā itāni attāni paccasitā¹² nāma.

So ācariyaṃ vanditvā Bārāṇasim gantvā pita sippaṃ das-
setvā oparajje¹¹ paṭiṭṭhāya pita accayena rajjāṃ pāpuṃ. Tassa
Piṅgiyo¹² nāma purohito ahoṣi kakkhaḷo¹³ pharuse¹⁴. So yasa-
lobhena¹⁵ cintesi: „yaṃ nūnāhaṃ iminā raṇḍā¹⁶ sakala-Jam-
budīpe sabbarājāno¹⁷ gāhāpeyyaṃ¹⁸, evaṃ esa ekarājā tluvis-
sati ahaṃ pi ekapurohito¹⁹ ti so²⁰ rājānaṃ attano kathaṃ
gaṇhāpesi²¹. Rājā mahatiyā senāya²² nikkhamitvā ekassa
raṇḍo nagaraṃ rundhitvā taṃ rājānaṃ gaṇhi. Eten²³ eva upā-
yena²⁴ sakala-Jambudīpe rajjāṃ gaṇetvā rājasahasaparivuto
„Takkasilāya²⁵ rajjāṃ gabessāmhi²⁶“ agamāsi. Bodhisatto
nagaraṃ paṭisaṃkharitvā²⁷ parehi appadhamasiyaṃ²⁸ ukāsi.
Bārāṇasirājāpi Gaṇḍātire²⁹ mahato nigrodharukkhasaṃ mūle
sāpiṃ parikkhipāpetvā upari vitānaṃ kāretvā³⁰ sayanaṃ paṭi-
ṇāpetvā nivāsaṃ gaṇhi. So Jambudīpatale sahaasāṃ³¹ rājāno
gaṇetvā yujjhamāno³² pi Takkasilāṃ³³ gaṇetuṃ asakkonto puro-
hitāṃ pucchī: „ācariya, mayaṃ ettakehi rājūhi saddhiṃ āgan-
itvā³⁴ Takkasilāṃ³⁵ gaṇetuṃ na sakkoma, kiṃ nu kho kāsib-
haṃ³⁶ ti. „Mahārāja rājasahasānaṃ³⁷ akkhinī uppādetvā³⁸ koc-

¹ H¹ sukhatāpa-, H² sukhabhāva-. ² C² va, H² guli va. ³ C² sukhatā, H² sukhatā.

8 C^o āthaceya corā to āthaceya, B āthaca-, B^o āthah a-. 9 B^o yā. 10 B^o ādhātātāna. 11 C^o -ppalava, B^o bhinna napallavā, B^o omiṭṭa bhinnappalava. 12 B^o āhuat. 13 C^o āsam-. 14 C^o ārtān. 15 B^o āmpas-. 16 B^o āpa-. 17 B^o āpāgala. 18 C^o B^o -lo. 19 B^o ād sāhaṭṭe. 20 C^o B^o -ṭe. 21 C^o B^o caṭṭhe, B^o āpāyana. 22 B^o ābba-. 23 C^o -yyam, B^o ād ā. 24 B^o ād ābhavissamī. 25 B^o ād āta, B^o āta. 26 B^o āhāpēti. 27 B^o ād āgarā. 28 B^o ācāyā. 29 B^o -yam. 30 B^o āgāṭṭhānāmi. 31 C^o -seṇicariṭva. 32 B^o āpa-. 33 ā āmaṇṇābhāyā. 34 B^o āgāṇṇādhā. 35 B^o āhāpēti. 36 B^o āsa-. 37 B^o āhāmanā. 38 C^o B^o -lāyā. 39 B^o ād pl. 40 B^o -liyam. 41 C^o āmaṇṇa, B^o āhāsaṇṇājanāthi, B^o āhāsaṇṇājanā. 42 B^o āpāṭēti, ād ād āmāreṭvā.

chīm' phāletvā² pañcamadhuramāsaṃ ādāya imasmiṃ ni-
 grodhe nibbattadevatāya³ balikkammaṃ katvā antavattīhi ruk-
 khaṃ parikkhipitvā lohitapañcaṅgulikāni karoma, evaṃ no
 khippam eva jāyo bhavissatīti⁴. Rājā „sādhā“ ti pañisasitvā⁵
 5 antosāriyaṃ mahābale malle t̥hapetvā ekamekaṃ rājānaṃ
 pakkosāpetvā nippiṭṭānen' eva visaññāhāretvā akkhiṇi appāte-
 tvā māretvā maṇasaṃ ādāya kaḷeharāṇi⁶ Gaṇḍāya⁷ pavāhetvā
 vuttappakāraṃ balikkammaṃ kāretvā⁸ balihheriṃ ākoṭāpetvā
 yujjhāya⁹ gato. Ath' assa aññālakato eko yakkho āgantvā
 10 dakkhiṇaṃ akkhiṃ¹⁰ uppāṭetvā agamāsi¹¹. Mahati vedanā up-
 pajji. So vedanāmatto¹² āgantvā nigrodharnakkhamūle pañ-
 ñattasayane¹³ uttānako nipaṇṇi¹⁴. Tasmīn' khage eko gijjho
 ekaṃ tikkipakoṭṭiṃ¹⁵ atthiṃ gahetvā tassa¹⁶ rukkhagge nisīno
 maṇasaṃ khādītva¹⁷ atthiṃ viassaṇṇesi, atthikoṭi¹⁸ āgantvā
 15 rañño vāmakkhimbi ayaṣūlaṃ vipatitvā¹⁹ akkhiṃ²⁰ bhīndi.
 Tasmīn' khage Bodhisattaṃ vacanaṃ sallakkhesi, so „amhakaṃ
 ācariya 'ime sattā bijānurūpaṃ phalaṃ viya kammānurūpaṃ
 vipākam anubhūnti' kathento idaṃ diṣvā kathesi, mañño²¹ ti
 vatvā vippalāpanto²² dve gāthā abhāsi:

- 20 1. Idam tad ācariyavaṇo
 Pārāsariya yad²³ ābravi: (Cfr. supra vol. II. p. 303.)
 māsu²⁴ tvam²⁵ akarā²⁶ pāpaṃ
 yam²⁷ tam²⁸ pacchā kataṃ²⁹ tape. 16.
 2. Ayam eva so Piṇḍiya³⁰ dhonāsākho³¹
 25 yahiṃ ghātayim' khattiyānaṃ saḥassam
 alaṃkato candanasāralitte³².
 tam eva dukkhaṃ paccāgataṃ³³ māmā³⁴ ti. 17.

¹ B¹ knechi, C¹ knechiyam. ² B¹ pāl-, B² bāl-. ³ B¹ adbhavāta. ⁴ B¹ -su-
 etvā. ⁵ B¹ -va-. ⁶ B¹ -yam. ⁷ B¹ karonto. ⁸ B¹ yuddhāya. ⁹ B¹ -nak-
 khini. ¹⁰ B¹ add athesa. ¹¹ B¹ -nappatto, B² -nāppatto. ¹² B¹ -vīdāna.
¹³ C¹ B¹ nippa-, B² nippiṭṭi. ¹⁴ B¹ -līkaṃ. ¹⁵ B¹ omī tassa. ¹⁶ B¹ -detvā.
¹⁷ C¹ -tim. ¹⁸ B¹ ayaṇṇiṇi viya patitvā. ¹⁹ C¹ akāhi, B¹ akkhiṇi. ²⁰ B¹
 vīlāpanto. ²¹ B¹ porāṇācariya yam. ²² B¹ māsa, B² mase. ²³ C¹ -tā, C² tā
 corr. to tadā. ²⁴ B¹ -ti. ²⁵ C¹ yam. ²⁶ B¹ tam. ²⁷ C¹ katan. ²⁸ B¹ pāya,
 B² pibāya. ²⁹ C¹ dona-, B² vena-. ³⁰ B¹ -āntānūlitā. ³¹ B¹ pacchākatam,
 B² pacchāgataṃ. ³² B¹ māmā.

Tattha idam tadācarīyavāso ti tam idam¹ tassa² ācarīyassa vasaṇado,
 Pārācarīyo³ ti tam gottena kīṭṭeti, pucchā tatam ti yam pāpam tapā ka-
 tam pucchā tadā⁴ tāpēyya⁵ kīlameyya tam mā karitvā oḍḍam adāsi, aham pa-
 asse vasaṇam na karāmi ti, ayameva⁶ ti nigrodhuraṅkham dāsento vīlapi,
 dhonasaṅkho⁷ ti puttāreṇākkho, yaṁim ghārayāmi ti yamhi rukkhe khattiya-
 sahasaṁ māraṇam, aletthete candanasāraṇitthi⁸ ti rājāsaṅkharūhi aletthete
 candanasāraṇitthi⁹ te¹⁰ khattiya mettāham¹¹ ghāṭeṇam, ayam eva so rukkho; idāni
 mayham kīḷeti parittāṇam lāṁham na sakkotitvā dipeti, tamēva dukkham ti
 yaṁ¹² maya pareva¹³ akkhīppāṭṭamadukkhā¹⁴ kaṁam idam me tadēva paṭi-
 ṅgataṁ, idāni en¹⁵ ācarīyassa vasaṇam matthakam puttā ti paridevati.

So evaṁ paridevamāno aggamaheṣiṁ avassarītvā

1. Sāma ca¹⁶ kho candanaḷittagattī¹⁷

laṅghīva sobhaṇṇaṇakassa uggaṭṭā,

adivā¹⁸ kālaṁ karissāmi Ubbarāṁ,

tam¹⁹ me tato²⁰ dukkhataṛaṁ bhāvissattī 18.

gātham āha.

Tes²¹ attho: mattha bhariya avassasāma Ubbarā, yethā nāma sigguraṅkhaṣṣe
 ujū²² uggaṭṭā akkhi mandamāṇteritā²³ kaṁpamāṇā sobhaṇā etam juthiṇṇaṁ
 kuzuminaṁ sobhaṇā, tam aham idāni akkhīṇam²⁴ bhijjamaṇi Ubbarā adivā va kālaṁ
 karissāmaṁ, tam me tassa²⁵ adasanaṁ ito matamadukkhato pi dukkhataṛam
 bhāvissattī.

So evaṁ vippalapaṇto yeva maritvā niraye nibbattī, na
 nam issariyaluddho²⁶ purohito parittāṇam kātuṁ sakkhī, na²⁷
 attano issariyaṁ luddho²⁸, tasmīṁ matamatto yeva balakāyo
 bhijjītvā paḷāyi.

Sattāḥ imāṁ desanāni²⁹ āharitvā jātakaṁ samadāṇesi: „Tudā
 corarājā³⁰ Hedhīrājakumaṛo ahaṁ, Pīṅgiyo³¹ Deraḷatto, dāṇapāmoḁkko
 ācarīyo³² aham evā³³ ti. Dhonasaṅkhaḥajātakaṁ³⁴.”

¹ B¹ idam tam. ² B² omī tassa. ³ B³ parācarī, B⁴ paracarīyo. ⁴ B⁵ tam
 pucchā. ⁵ B⁶ tap-. ⁶ C⁷ yo-. B⁸ venasākkho. ⁷ B⁹ -sāraṇitthi. ⁸ B¹⁰ lothiṇṇa-
 dāsaṇṇitthi. ⁹ B¹¹ omī ta. ¹⁰ C¹² satta- cor. to suttā-. B¹³ suttā-. B¹⁴ yaṁim.
¹¹ C¹⁵ yaṁ. ¹² B¹⁶ pareva. ¹³ B¹⁷ akkhīṇi ap-. ¹⁴ B¹⁸ so. ¹⁵ B¹⁹ va. B²⁰
 omī ca. ¹⁶ B²¹ -gattā. ¹⁷ C²² add va. ¹⁸ C²³ tam. ¹⁹ B²⁴ ito. ²⁰ C²⁵ ujūṇ-
²¹ B²⁶ -lu-. ²² C²⁷ akkhīṇi, B²⁸ akkhīṇam, B²⁹ akkhīṇam. ²³ B³⁰ tamavataṇā.
²⁴ C³¹ -luddho. B³² -yathapaluddho, B³³ -ya- aluddho. ²⁵ B³⁴ add tam. ²⁶ C³⁵ issa-
 rimālo, B³⁶ omī luddho. ²⁷ B³⁷ dāṇamālo-. ²⁸ B³⁸ bīraṇasārājā. ²⁹ B³⁹ pīṅ-
 giyo. ³⁰ B⁴⁰ add paṇa. ³¹ B⁴¹ venasārājā-, B⁴² venasārājā-, both add tatiyaṁ.

4. Uragajātaka.

Urago va tacam jinnam ti. Idam Satthā Jetavane
 viharanto mataputtakakuṭumbikam¹ ārabhha kathesi. Vattum²
 Matabhariyamatapitthavattanasadisam eva. Idhāpi Satthā tath' eva
 3 tassa nivesanam³ gantvā tam āgantvā vanditvā nisinnam „kim⁴ āvase
 socasiti“ pucchitvā „amma bhante puttasm⁵ matakālato paṭṭhāya so-
 cāmiti“ vutte „āvase bhijjanadhammam⁶ nāma bhijjati, nassana-
 dhammam⁷ nassati, tañ ca kbo⁸ na ekas⁹ eva¹⁰ āpi ekasmim¹¹ yeva¹²
 gāme¹³, aparināpesu paṇa cakkavālesu tīsu bhavesu amarapadhammo
 10 nāma n' atthi, tabbhāven¹⁴ eva jhātum samatto ekasamakkhāro pi n'
 atthi, sabbe attā marapadhammā, samakkhārā bhijjanadhammā, porāṇa-
 kapaṇḍitāpi putte mate¹⁵ nassanadhammam¹⁶ natthān¹⁷ ti na socimū¹⁸
 'ti vuttvā tena yācito asītam āhari:

Atto Bārānasiyam Brahmadatte rajjam kārenta
 15 Bodhisatto Bārānasiyā¹⁹ dvāragāmake brāhmanakule nib-
 battitvā kuṭumbam saṅghapetvā kasikammena jivikam kap-
 pesi. Tassa potto ca dhītā oā ti dve dārakā ahesum. So
 puttassa vayappattassa samānakulato kumārikam ānesi²⁰. Iti
 te dāsiyā saddhim²¹ cha janā ahesum: Bodhisatto bhariyā putto
 20 dhītā anpisā²² dāsi. Te samaggā sammadamānā piyasasivāsā
 ahesum. Bodhisatto sesānam pañcannam evam²³ ovādam deti:
 „Tumhe yathāladddhanīyāmena²⁴ dānam detha silam rakkhatha
 uposathakammam karotha, marapasatim²⁵ bhāvettha tumhākam
 maranabhāvam sallakkhetha, imesam hi sattānam maraṇam
 25 dhuvam jivitam addhuvam²⁶, sabbe samakkhārā anicce²⁷ va²⁸ kha-
 yadhammino va, rattim divā ca²⁹ appamattā hothā³⁰ 'ti. Te
 „sādhū“ 'ti ovādam sampaticchitvā appamattā marapasatim³¹
 bhāventi. Ath' ekadivasam Bodhisatto puttena saddhim³² khet-

¹ B¹ -puttanaku-, B² -puttsakaku-. ² B¹ add paṇa. ³ B¹ kim na kbo. ⁴ B¹ add na. ⁵ B¹ -mmā. ⁶ B¹ add paṇa. ⁷ B¹ ekasmim yeva kule. ⁸ B¹ ekasmimheva. ⁹ B¹ add vha kbo. ¹⁰ B¹ add maranadhammam. ¹¹ C¹ -yam. ¹² B¹ āharitvā aśiel in the place of ānesi. ¹³ C¹ B¹ sunhā. ¹⁴ C¹ -nam eva. ¹⁵ C¹ -nam yeva. ¹⁶ B¹ -eva. ¹⁷ B¹ -pānussatim. ¹⁸ B¹ addhuvam. ¹⁹ B¹ omī va. ²⁰ C¹ rattimādvā va. ²¹ B¹ rattimā jivīmā, B¹ rattimā divāmā.

taṁ gantvā kasati¹. Putto kacavarāṇi saṅkkaḍḍhitvā jhāpesi.
 Tassa vidūre ekasmiṁ vammike āsiviso atthi. Dhūmo tassa
 akkhini pahari. So kuddhe oikkhamitvā „imaṁ nissāya“² 'ti³
 catasso dāḥhapi⁴ nimujjāpento⁵ taṁ dāsi. So maritvā va⁶
 pati⁷. Bodhisatto maritvā va⁸ patitaṁ⁹ disvā goṇe ṭhapetvā
 āgantvā tassa matabbhāvaṁ ōtvā taṁ okkhipitvā ekasmiṁ
 rukkhamaḷe nipajjāpetvā pārupitvā¹⁰ u¹¹ eva rodī na paridevi,
 „bhijjanadhammaṁ pana bhijjati“¹², maraḍadhammaṁ mataṁ,
 sabbe saṅkhārā añeṇā maraṇanipphattikā¹³ ti añeṇa bhāvaṁ
 eva sallakkhetvā kasi. So¹⁴ khettaṁ samipena gacchanti ekaṁ
 paṭivissakkaṁ purisaṁ disvā „tāta gehaṁ gacchaṁsi“¹⁵ pucchitvā
 „āma“¹⁶ 'ti vutte „tena hi amhākaṁ pi gharāṁ gantvā brāh-
 maṇiṇo vadeyyāsi: 'ajja kira pubbe viya dvinnāṁ“¹⁷ anāharitvā
 ekass¹⁸ evāhāraṁ¹⁹ āneyyātha²⁰, pubbe pi²¹ ekikā va dāsi āhā-
 raṁ āharati, ajja pana cattāro pi janā suddhavaṭṭhanivatthā
 gandhapupphavatthā āgaccheyyātha“²² 'ti. So „sādhū“²³ 'ti gan-
 tvā brāhmaṇiyyā taṁ²⁴ eva kāsasi. „Kena“²⁵ tāta idam²⁶ sā-
 sannaṁ dinnāṁ²⁷ ti. „Brāhmaṇeṇa ayye“²⁸ 'ti. Sā „putto me
 mato“²⁹ ti āhāsi. Kampanamattam pi³⁰ 'ssa nāhoṁ³¹. Evaṁ
 subhāvitacittā suddhavaṭṭhanivatthā pana³² gandhapuppha-
 vatthā³³ āhāraṁ gāhāpetvā³⁴ sasehi suddhiṁ khettaṁ agamāsi.
 Ekassa pi³⁵ roditaṁ vā paridevitaṁ vā nāhoṁ. Bodhisatto
 puttaṁ nipannacchāyāya eva nisīditvā³⁶ bhūṭi. Bhūttā-
 vasāne sabbe pi dārūṇi³⁷ uddharitvā taṁ citakkaṁ ṭhopetvā
 gandhapupphahi pūjetvā jhāpesuṁ. Kassaci ekabindum pi as-
 saṁ nāhoṁ. Sabbe bhāvitamarapaṇaṭṭhina³⁸. Tessaṁ sīlatejēna
 Sakkaṁ sāsanaṁ³⁹ mūhākāraṁ dassesi. So „ko nu kho maṁ

¹ Bā kasati. ² Bā -ti. ³ Bā nissāya mayham bhayaṁ ti. ⁴ Bā omi pi.

⁵ Bā nimujjāpeti. ⁶ Bā parivattitvā eva omi va. ⁷ Bā patito. ⁸ Bā taṁ
 patitaṁ. ⁹ Bā pārupitvā. ¹⁰ Bā bhinnāṁ. ¹¹ Cā ko. ¹² Bā add bhāvaṁ.

¹³ Bā ekasmiṁ āh. ¹⁴ Bā kareyyātha. Bā hi. ¹⁵ Bā va. ¹⁶ Bā add ti.

¹⁷ Bā imā. ¹⁸ Bā nāhoṁ. ¹⁹ Bā omi pana. ²⁰ Bā add dāsi jama.

²¹ Bā add dāsi jama. ²² Bā add dāsi jama. ²³ Bā add dāsi jama. ²⁴ Bā add dāsi jama. ²⁵ Bā add dāsi jama. ²⁶ Bā add dāsi jama. ²⁷ Bā add dāsi jama. ²⁸ Bā add dāsi jama. ²⁹ Bā add dāsi jama. ³⁰ Bā add dāsi jama. ³¹ Bā add dāsi jama. ³² Bā add dāsi jama. ³³ Bā add dāsi jama. ³⁴ Bā add dāsi jama. ³⁵ Bā add dāsi jama. ³⁶ Bā add dāsi jama. ³⁷ Bā add dāsi jama. ³⁸ Bā add dāsi jama. ³⁹ Bā add dāsi jama.

thānā cāvetukāmo¹ ti upadhārento tesam guṇatejasa upa-
 bhāvam² ūtvā pasannamānaṣo hutvā „mayā etesaṃ santikāṃ
 gantvā sīhanādaṃ nādāpetvā sīhanādapariyosāne etesaṃ nive-
 sanaṃ³ sattaratanaṇṇaṃ⁴ katvā āgantum vaṭṭatīti⁵“ vegena
 5 tattha gantvā ālāhaṇapasse thito⁶ „kiṃ karothā⁷“ ti āha.
 „Ekaṃ manussaṃ jhāpema sāmiti⁸“. „Na tumhe manussaṃ
 jhāpessatha, ekaṃ pana migaṃ māretvā⁹ pacatha, mañño¹⁰“ ti.
 „N’ atth’ etaṃ sāmi, manussaṃ eva jhāpema¹¹“ ti. „Tena hi
 verinamassa vo bhavissatīti¹²“. Atha naṃ Bodhisatto „orasa-
 10 putto ne sāmi, na veriko¹³“ ti āha. „Tena hi vo appiṇaputto
 bhavissatīti¹⁴“. „Atiṇiputto sāmiti¹⁵“. „Atha kaṃā na roḍa-
 sīti¹⁶“. So aroḍanākāraṇaṃ kathento paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Urugo va tacam jinnam (Dhp. p. 200; Thérèse, Kisāg. p. 11.)
 hitvā gacchati saṃ tanum
- 15 evaṃ sarīre nibbhoge
 pete kālakate satī 19.
2. Dayhamāno na jānāti
 nātinam paridevitaṃ,
 taṃsā etaṃ na socāmi,
- 20 gato so taṃsā yā gatīti 20.

Tattha saṃ tanum ti attano sarīraṃ, nibbhoge ti jhānendriyasaṃ-
 reṇa¹ bhogarahitā; pete ti paralokaṃ paṭigato², kālakate ti kālakkāle mato ti
 attho. Idāṃ vuttam loṇi: sāmi mama putto yathā nāma urugo jinnataṃ ni-
 vaṇṇito³ anolokento⁴ anapekko⁵ chaḍḍetvā⁶ gaccheyya evaṃ attano sarīraṃ
 25 chaḍḍetvā⁷ gacchati, taṃsā jhānendriyasaṃreṇa sarīre evaṃ nibbhoge taṃsā ca
 na putte pete⁸ pama paṭigato⁹ anapekkaṃ katvā jhite¹⁰ satī ko roḍaṇṇa¹¹
 vā paridevitaṃ¹² vā attho, ayaṃ hi¹³ yath’ esa¹⁴ sūlehi vijjhātvā dayhamāno
 aṅkhaḍḍakkhaṃ¹⁵ na jānāti evaṃ nātinam paridevitaṃ pi na jānati, tena kār-
 uṇḍhaṃ etaṃ na socāmi, yā taṃsā attagati¹⁶ taṃ so gato¹⁷ ti.

¹ C¹ upa-, C² uḍā- sur, te upa-, B¹ uḍākāraṃ. ² B² -no. ³ B¹ -na-
 paripunnāṃ. ⁴ B² add eta. ⁵ B² -mā ti, omitting sāmi. ⁶ B² add jhā-
 petha. ⁷ B² -yaso abhā-. ⁸ B² pati-. ⁹ B² chaṭṭetvā. ¹⁰ B² -ketvā.
¹¹ B² -pekko. ¹² C² chaḍḍhe-. B² chaṭṭhe-. ¹³ B² mato. ¹⁴ B² gato.
¹⁵ B² kārūḍḍhaṃ. ¹⁶ B² paridevitaṃ. ¹⁷ B² ayaṃ. ¹⁸ B² yathā. ¹⁹ B²
 aṅkhaḍḍakkhaṃ. ²⁰ B² attano gati. B² attano gati. ²¹ B² taṃ gati so gato,
 B² taṃ socāmi ya taṃsā attano gati taṃ so gato.

Sakko Bodhisattassa vacanaṃ sutvā brāhmaṇiṃ pucchī:
 „Amma tuyhaṃ¹ so kiṃ hotīti². „Dasamāse kucchinaṃ pari-
 karitvā thaṇṇaṃ pāyevā tatthapāde saṇṭhapetvā vaddhita-
 putto³ me sāmiti⁴. „Amma piṭṭa tava⁵ purisabhāvena mā⁶ ro-
 dato, mātuḥadayaṃ nāma⁷ mudukaṃ hoti, tvam kasmā na⁸ ro-
 dasīti⁹. Sā aroḍanakāraṇaṃ kathenti¹⁰

1. Anavhāto tato āgā¹¹,
 ananunhāto ito gato,
 yathāgato tathā gato,
 tattha kā paridevaṇā. 21.

10

2. Dayhamāno na jānāti
 nātinaṃ paridevitaṃ,
 tasmā etaṃ na socāmi,
 gato so tassa yā gatīti 22.

gāthadvayaṃ āha.

15

Tattha anavhāto ti ayam itaṃ mayaṃ paralokato anavhuto¹² apetto, āgā¹³
 ti¹⁴ ambākaḥ gahab-āgato, ito ti ito manussalokato gacchanto pi mayaṃ ana-
 nunhāto¹⁵ gata¹⁶, yathāgato ti agacchanto yathā attano¹⁷ eva yaṃ gato
 gacchanto pi tath' eva gato, tattha¹⁸ 'ti tasmā tassa ito gamanaṃ kā pari-
 devanā, dayhamāno ti āhāḥ vuttanayaṃ¹⁹ eva²⁰ vullitabbū.

20

Sakko brāhmaṇiṃ yā kathaṃ sutvā²¹ bhaginīṃ pucchī: „Amma
 tuyh' exo²² kiṃ hotīti²³. „Bhātā me sāmiti²⁴. „Amma bhagi-
 niyo nāma bhātusu²⁵ sasucchā²⁶ honti, tvam kasmā na rodasīti²⁷.
 Sāpi²⁸ aroḍanakāraṇaṃ kathenti²⁹

3. Sacc rode kiā³⁰ nassam,
 tassā³¹ me kiṃ phalaṃ siyā,
 ātimitāssuhajjānaṃ³²
 bhūyyo no³³ aratī siyā. 23.

25

¹ C¹ tumhe, C² tumhe corr. to. tuyhaṃ. ² C¹ vaddhā. ³ C¹ tava, C² talica, B¹ va. ⁴ C¹ na. ⁵ B¹ pana. ⁶ all four MSS. -ra. ⁷ B¹ agā. ⁸ B¹ avhāto, B² anavhāto. ⁹ C¹ āgā, omitting ti, B¹ agā ti. ¹⁰ B¹ add va. ¹¹ B¹ agato. ¹² B¹ add va. ¹³ B¹ -yena, omitting eva. ¹⁴ B¹ add tassa. ¹⁵ B¹ tuyhaṃ so. kiṃ. ¹⁶ C¹ bhāṭesu, C² -tām. ¹⁷ B¹ āhāḥ. ¹⁸ B¹ replace. ¹⁹ B¹ -ti, ²⁰ B¹ āhā. ²¹ B¹ tassa. ²² C¹ -mitta-, C² -mittaḥ corr. to. -mitta-. ²³ C¹ na.

a. Dayhamāno na jānāti
 nātinnā paridevitaṃ,
 tasmā etaṃ na socāmi,
 gato so tassa yā gatīti 24.

3 gāthadvayam āha.

Tatha āha ti yadi āham bhūtaṃ mate radeyyaṃ āmanāsiṃ aṇṇaṃ, bhūta
 pana me tappaccayaṃ vaddhi¹ nāma u² aṭṭhiṃ tassa dasseti, tassa me ti tassa
 mayhami rodantiyā kiṃ phalaṃ ke kusaṃso bhaveyya³, avaddhi⁴ pana paññā-
 10 yatiṃ dīpeti, gāthamittasuhajjānaṃ⁵ ti gāthamittasuhajjānaṃ⁶, ayaṃ eva
 na paṭhu, bhīyyo na ti ye amhikaṃ nātinnā⁷ ca suhadeyā ca tassa adhi-
 katevā aṇṇaṃ ayaṃ.

Sakko bhaginiyā katham sutvā tassa bhariyaṃ pucchi:
 „amma tuyh⁸ eso⁹ kiṃ hotīti“. „Pati me sāmīti“, „Itthiyo
 nāma patinhi mate vidhavā bonti anāthā, tvaṃ kasmā na ro-
 12 dasīti“. Sāpi 'ssa arodanakāraṇaṃ kathenti:

a. Yathāpi dārako candam
 gacchantam anurodati
 evaṃsarpadam ev¹⁰ etaṃ
 yo petam anusocati. 25.

23 a. Dayhamāno na jānāti
 nātinnā paridevitaṃ,
 tasmā etaṃ na socāmi,
 gato so tassa yā gatīti 26.

dve gāthā¹¹ āha.

25 Tass¹² aṭṭho: paṭhi nāma yuttāyuttaṃ bhikkhuniyābhhanīyaṃ¹³ ajānanto
 bāledarako mātā uccheṭṭe uppanne punnemiyyaṃ punnasaṇḍaṃ ākās¹⁴ ga-
 cchantam dīvē amma candam me dehi candam me dehiṃ punappuna rodati
 evaṃsarpadam ev¹⁵ etaṃ ti evaṃnipphatitam¹⁶ eva evaṃ tassa roṇṇam¹⁷
 bho yo petam bhikkhantam anusocati ito pi va āvattakatarāṃ, bhikkhavaṃ; so hi
 26 vijjāmanā candam anurodati, mayhami pana pati mato, etarāhi evijjāmino¹⁸
 sūlehi vijjhitevā dayhamāno pi na kiñci jūṇitīti.

¹ B¹ vaddhi. ² B² add mayham. ³ B³ avuddhi, B⁴ avuṇṇi. ⁴ C¹ -mitta-

⁵ B⁵ -mittasupadānaṃ. ⁶ B⁶ tuyham. ⁷ B⁷ gāthadvayam. ⁸ C² B⁸ -nt-niyaṃ.

⁹ B⁹ -soṇa. ¹⁰ B¹⁰ nipattitam, B¹¹ nipattitam. ¹¹ B¹² roṇṇam. ¹² C³ vijj-.

Sakko bhariyāya katham¹ sutvā dāsim pucchi: „amma tuyb² eso³ kiṃ hotitī⁴“. „Ayyo me sāmītī⁵“. „Nūna⁶ ivaṃ iminā pīletvā⁷ bādhetvā⁸ paributtā bhaviṣṣasi⁹“, taamā ‘sumato ayaṃ’¹⁰ ti na rodasīti¹¹“. „Sāmi mā evaṃ avaca, na ca etaṃ¹² etāssa anucchavikaṃ, khantimettānuddayasampanno me ayya-¹³ putto ure saṇivagghitaputto viya ahoṣitī¹⁴“. „Atha kasmā na rodasīti¹⁵“. Sāpi ‘ssa aroḍanakāraṇaṃ kathenti:

u. Yathāpi [brahma¹⁶] udakakumbho¹⁷

bhinno appaṭisaṇḍhiyo

evaṃsāmpadam ev¹⁸ etaṃ

yo petam anusoṇati. 27.

10. Dayhamāno na jānāti

ñātinam paridevitam,

taṃ etaṃ na soṇāmi,

gaṇo so tassa yā gatitī 28.

gāthadvayam āha.

‘Tass’ attho: yathā nāma udakakumbho¹⁹ ukkhippamāno²⁰ pettvā yathā-
bhinno²¹ puna tām kapāḍāni paṭipāṭiya²² thapetvā asahidehītvā²³ paṭipāṭiko²⁴
kāṭum na sakko²⁵ yo petam anusoṇati tassāpi²⁶ etaṃ anusoṇanam evaṃnip-
phattikam²⁷ esa hoti mātassa²⁸ jīvāpetum asakkuneyyato, liddhīmato²⁹ yā
liddhānubhāvena bhūṇaṃ kumbham eandehītvā³⁰ udakassa pūreṇaṃ sakko bha-
veyya, līlākato pama liddhībatena³¹ pi na sakko paṭipāṭiko³² kāṭum ti. Itarā
gāthā vuttā yeva.

Sakko sabbesaṃ dhammakatṭhāṃ sutvā paṇḍitvā „tumhehi
appamattehi³³ maraṇasati bhāvitā³⁴“, mā³⁵ tumhe ito paṭṭhāya³⁶
suhatthena kammaṃ³⁷ karittha³⁸, ahaṃ³⁹ Sakko devarājā,
ahaṃ vo gehe sattaratanaṃ aparimāṇaṃ karissami, tumhe dānaṃ

¹ B¹ saṇḍhi. ² B² tuybā. ³ B³ eso. ⁴ B⁴ nana. ⁵ B⁵ pīletvā. ⁶ B⁶ pothetvā.

⁷ C¹ -ti cor. to -si. C² B² -ti. ⁸ B³ sūmuttā ahaṃ. ⁹ B⁴ omīta etaṃ. ¹⁰ B⁵ omīta brahma. ¹¹ C¹ udakam. ¹² B² ukkhippamāno. ¹³ B³ sāmītī bhī-

ti. ¹⁴ B⁴ asahidehītvā. ¹⁵ C¹ -ke, C² -ko cor. to -ke, B³ paṭipāṭika, B⁴ paṭipaka-
tikam. ¹⁶ B⁵ sakko. ¹⁷ B⁶ yathāpi. ¹⁸ B⁷ utpāṭikam, omīting evaṃ.

¹⁹ B⁸ add puna. ²⁰ B⁹ -māno. ²¹ B¹⁰ -nā. ²² C¹ -ko C² -ke, B³ paṭi-
pāṭikam. ²³ B⁴ tumhe appamatte, B⁵ tumhe appamatte. ²⁴ B⁶ -bhāveṇa.

²⁵ B⁷ add mā. ²⁶ B⁸ add mā. ²⁷ B⁹ -eti ti. ²⁸ B¹⁰ omīta ahaṃ.

detha sīlam rakkhatha oposatham upavasatha¹, appamattā
 hethā² ti tesu evādaṃ datvā gehaṃ aparimitādhānaṃ³
 katvā pakkāmi.

Satthā imaṃ dhammaḍḍanaṃ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam
 5 sammohānesi: (Saccapariyosāno kuṇḍaliko sotāpatti-phale pat[ti]hahī)
 „Tadā dāsi Khujjuttarā ubosi, dhūtā Uppalavannā, putte Rahulo, mātā
 Khemā, brāhmaṇo pana aham evā⁴” ti, Uragajātakaṃ.

5. Ghatajātaka.

10 Aññe sossanti rodanti. Idam Satthā Jetavane vi-
 haranto Kosalaruñño⁵ amaccam ārabhha kathesi. Vatthum hetthā
 kathitasadiṣṣam eva. Idha pana rājā attano upakāraṇassa amaccassa
 mahantam ysam datvā paribhedakānaṃ kuthaṃ gahetvā taṃ⁶ ban-
 dhitvā⁷ bandhanāgāre kāresi⁸. So tattha nisīno va sotāpattimaggam
 15 nibbattesi. Rājā tassa guṇam sallakkhetvā maccāpesi. So gantha-
 mālam ādāya Sattho santikaṃ gantvā vanditvā nisīdi. Atha nam
 Satthā „anatto hira te uppamo” ti pucchitvā „āma bhante⁹, anu-
 tthena pana me atthe āgato, sotāpattimaggo nibbanno” ti rutte „pa
 kko upānika tvaṃ ōva¹⁰ anattthena vitham āhari, poruṇakapaṇḍitāpi
 20 pana āharissū” ti rutvā teva yācito nītam āhari:

Attite Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam kārento
 Bodhisatto tassa aggammhesiyā kucchimhi nibbatti, Ghata-
 kumāro¹¹ ti¹² ssa nāmaṃ karissu. So aparena samayena Tak-
 kasīlāyaṃ¹³ uggahitasippo dhammena rajjam kāresi. Tass¹⁴
 25 antepure¹⁵ eko amacco dubbhi. Taṃ so paccakkhato natvā
 rutthā pabbājesi. Tadā Sāvattihiyaṃ Vamkerajā¹⁶ nāma rajjam
 kāresi. So tassa santikaṃ gantvā upatthahitvā hetthāvutta-
 nāyen¹⁷ eva attano vacanam gahāpetvā¹⁸ Bārāṇasirajjam ga-
 hāpesi. So¹⁹ rajjam gahetvā Bodhisattam samkhalikāhi ban-
 30 dhāpetvā bandhanāgāraṃ pavasesi. Bodhisatto jhānaṃ²⁰ nib-

¹ But oposathakammam karotha.

² so all four MSS.

³ But add ekam.

⁴ C¹

omits⁵ taṃ. ⁶ But radi bandhāpetvā.

⁷ But pavasesi.

⁸ But add ti.

⁹ But

Ohara-. ¹⁰ C¹ -ya. ¹¹ But tassa an-.

¹² But dhanika-.

¹³ But gāha-.

¹⁴ But

add pi. ¹⁵ C¹ ānāṃ.

battetvā ākāse pallanikena nisīdi. Vamkassa' varire dāho²
 utthahi. So gantvā Bodhisattassa suvaṇṇādāsaphullapaduma-
 sassirikam³ mukham diśvā Bodhisattam pucchanto pathamam
 gātham āha:

1. Añño socānti rodanti, añño assumakho jano, 5
 paṇṇamakhavanno si, kasmā Ghata⁴ na socaṅgīti. 29.

Tatthe añño ti taṁ thepetvā sammānussā.

Ath' aṇṇa Bodhisatto asocanākārapam kathento sesa-
 gāthā⁵ abhāsi:

1. Nābbhattaharo⁶ soko nānāgniasukhāvaho⁷, 10
 tasmā Vamka⁸ na socāmi, n' atthi soke duttiyyatā⁹. 30.
 2. Socam paṇḍukisibhoti¹⁰, bhattañ c' aṇṇa na roccati,
 anittā sumanā hontī sallaviddhassa ruppato. 31.
 3. Gāme vā yadi vārañño piṇṇe vā yadi vā thale (Dbp. v. 98, 121.)
 na man tam āgamissatī¹¹, evam dīttapado aham. 32. 15
 4. Yass' attā¹² nālam eko sabbakāmarasāhara
 sabbāpi pathavi¹³ tassa na sukham āvāhissatīti¹⁴. 33.

Tattha nābbhattaharo¹⁵ ti na abbhattaharo¹⁶ ayam eva vā piṇṇo,
 soko nāma abbhattam stikkantam niroddhaṇṇaṁ sūtem¹⁷ pūṇa nāharati, duttiy-
 yatā¹⁸ ti sūhīyatā¹⁹, attāharaṇa vā anāgāraharaṇa²⁰ vā soko nāma ka- 20
 saci sukhe²¹ na hoti, tenāpi kāramāṇam na socāmi vadaṁ, aṇṇa ti aṇ-
 ṇanto, sallaviddhassa ruppato²² ti sokasallasa viddhassa ro' aṇṇa ghaṭṭi-
 yamāna²³, dīttā vata na paṇḍukisibhoti²⁴ piṇḍu²⁵ amittā sumanā
 hontīti attho, na man tam āgamissatīti aṇṇa Vamka²⁶ aṇṇa gā-
 mādāy yathā kathesi theraṁ suttam²⁷ paṇḍukaabbhivādiṇa sokamīlakaṁ 25
 vyasamam²⁸ tam²⁹ na āgamissati, evam dīttapado ti yathā tam vyasamam³⁰
 nāgacchati³¹ evam mayā jhānapadāṁ dīttam³², atthahokasūhamam³³ ti pi

¹ Bā dhakkirijassa. ² Bā gā. ³ B' anānādiṇasūpunnappapadumassassirikam,
 Bā anānādiṇasūpunnappadumassassirikam. ⁴ Bā ghata. ⁵ Bā ratana. ⁶ B' nap-
 pattiṇa, Bā nābbhattaharo. ⁷ Bā iā. ⁸ Bā dhaka. ⁹ B' -yutakā, Bā -ti-
 yutā. ¹⁰ C' -kicci, Bā -kicci. ¹¹ C' -santi. ¹² B' yasatī, Bā yasatī. ¹³
 Bā patha. ¹⁴ Bā eva. ¹⁵ Bā nābbhatta. ¹⁶ Bā nābbhatta, Bā nābbhatta-
 hāro. ¹⁷ B' attanati, Bā attanānā. ¹⁸ Bā -sūhī. ¹⁹ Bā sūhīyā. ²⁰ Bā
 -aharaṇa. ²¹ C' amita, anāgāra. vā. ²² C' sūhī, C' sūhī roccati, to sūhīyā. ²³
 Bā rūpato. ²⁴ Bā sūhīyā. ²⁵ B' miccāmitassa. ²⁶ C' dīttā, Bā paṇḍu,
 Bā piṇḍu. ²⁷ B' dāsa, Bā dhakkā. ²⁸ Bā māmā. ²⁹ Bā bya. ³⁰ Bā
 omīti tam. ³¹ Bā nāgacchati. ³² Bā add tam. ³³ Bā -dhammapadā.

kūṇṭṭhī¹ āha. „Bhante tumhe etesaṃ aruciya² sīlaṃ dettha, ete tumhākaṃ kathāṃ bhinditvā³ asakkhontā gacchanti, tumhe ito paṭṭhāya evarūpānaṃ sīlaṃ mā daddithā⁴“ ti. Thero anattāmaṇo ahoṣi. Taṃ pavattitvā sutvā dhammasabbhāyaṃ kathāṃ samuttāpasesuṃ: „āvuso Sāriputta! there kīra diṭṭhaditṭhānaṃ yeva⁵ sīlaṃ detthi⁶. Sattā⁷ āgantvā „kāya vo ‘ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisiṃhā⁸“ ti pucchitvā „imāya nāma⁹“ ti vutte „na bhikkhave idāṃ¹⁰ eva pubbe p¹¹ esa diṭṭhaditṭhānaṃ¹² ayācantānaṃ eva sīlaṃ detthi¹³“ vtvā uttāra āhāsi:

Attīte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam kārente Bodhisatto brāhmaṇakulo nibbattitvā¹⁴ vayappatto, so¹⁵ Takkaśīlāya¹⁶ disāpāṃmokkhaśācariyassa¹⁷ jettāhantevāsiko ahoṣi. Tada so ācariyo diṭṭhaditṭhānaṃ¹⁸ kevattādināṃ ayācantānaṃ yeva¹⁹ „sīlaṃ gacchatha“, sīlaṃ gacchatha²⁰ ti sīlaṃ deti, gacchetvāpi na rakkhanti. Ācariyo tam attītaṃ antevāsikānaṃ ārocesi. Antevāsikā „bhante tumhe etesaṃ aruciya²¹“ dettha,²² tasma bhindanti, ito dāni paṭṭhāya yācantānaṃ²³ ñeva dadeyyātha mā ayācantānaṃ²⁴ ti. So vippatīsārī ahoṣi, evaṃ saṃto pi diṭṭhaditṭhānaṃ²⁵ sīlaṃ deti yeva. Ath²⁶ ekadivasaṃ ekasmiṃ gāma mānussa āgantvā brāhmaṇavācanaśatthāya²⁷ ācariyaṃ nimantayimāsu. So Kāraṇḍīyaṃ²⁸ māṇavaṃ pakkosivā²⁹ so „tāta, ahaṃ na gacchāmi, tvaṃ ime pañcasate mānava gacchvā tattha gantvā vācanakāni³⁰ patiocchitvā³¹ ambhākaṃ dinnakoṭṭhāsaṃ āharā³²“ ti pesesi. So gantvā paṇinivattaṇto³³ antarāmagge ekam khandaraṃ³⁴ dīsvā cintesi: „ambhākaṃ ācariyo diṭṭhaditṭhānaṃ³⁵ ayācito va³⁶ sīlaṃ deti, ito dāni paṭṭhāya yathā³⁷ yācantānaṃ ñeva deti tathā naṃ karissāmi³⁸“ so tesu māṇa-

¹ Bā adatti. ² B diṭṭhānaññeva, B diṭṭhaditṭhānaṃ ayācantānaññeva. ³ B diṭṭhaditṭhānaṃ. ⁴ B diṭṭhānaṃ korandīya nāma so. ⁵ B diṭṭhānaṃ. ⁶ B diṭṭhānaṃ. ⁷ B diṭṭhānaṃ. ⁸ C āy-, C āy- corr. to ay-, B āyācantānaññeva. ⁹ B diṭṭhānaṃ. ¹⁰ B diṭṭhānaṃ. ¹¹ B diṭṭhānaṃ. ¹² C āy-, C āy- corr. to ay-. ¹³ B diṭṭhānaṃ. ¹⁴ B diṭṭhānaṃ. ¹⁵ B diṭṭhānaṃ. ¹⁶ C āy-, C āy- corr. to ay-. ¹⁷ B diṭṭhānaṃ. ¹⁸ B diṭṭhānaṃ. ¹⁹ B diṭṭhānaṃ. ²⁰ B diṭṭhānaṃ. ²¹ B diṭṭhānaṃ. ²² B diṭṭhānaṃ. ²³ B diṭṭhānaṃ. ²⁴ B diṭṭhānaṃ. ²⁵ B diṭṭhānaṃ. ²⁶ B diṭṭhānaṃ. ²⁷ B diṭṭhānaṃ. ²⁸ B diṭṭhānaṃ. ²⁹ B diṭṭhānaṃ. ³⁰ B diṭṭhānaṃ. ³¹ B diṭṭhānaṃ. ³² B diṭṭhānaṃ. ³³ B diṭṭhānaṃ. ³⁴ B diṭṭhānaṃ. ³⁵ B diṭṭhānaṃ. ³⁶ B diṭṭhānaṃ. ³⁷ B diṭṭhānaṃ. ³⁸ B diṭṭhānaṃ.

vesu¹ sukhañisinnesu² utthāya mahantaṃ sīlaṃ³ ukkhipitvā
kandarāya⁴ khīpi puna pi puna pi⁵ khīpi yeva. Atha naṃ te
mānavā utthāya „ācariya kiṃ karoṣīti“ āhaṃsu. So na kiñci
kathesi. Te vegena gantvā ācariyassārocesuṃ⁶. Ācariyo
8 āgantvā tena saddhīṃ sallapaṇto⁷ paṭhamam gātham āha:

1. Eko araṇṇe girikandarāya⁸
paggayha paggayha sīlaṃ⁹ pavecchasi
punappunam santaramānarūpo,
Kārandiya¹⁰ ko nu tava idh¹¹ attho ti. 34.

10 Tattha ko nu tava idhutto ti ko nu tava idha kamācāya¹² sikkhi-
panena¹³ attho.

So tassa vacanaṃ sutvā ācariyaṃ bodhetukāmo¹⁴ dutiyaṃ
gātham āha:

2. Ahaṃ h¹⁵ imam sāgarasevitaṇṇam¹⁶
15 samam karissāmi yathāpi pāṇin
vikiriya sūnūni ca pabbatāni ca,
tasmi sīlaṃ¹⁷ dariyā¹⁸ pakkipāmiti¹⁹. 35.

Tattha aham himan ti aham hi imam mahāpāṇinam, sāgarasevitan-
tan²⁰ ti sāgarasī sevitaṇṇaṃ caturantaṃ, yathāpi pāṇin ti bahubhūtaṃ vā
20 samam karissāmi, vikiriya ti vikṛita, sūnūni ca pabbatāni ca²¹ ti pab-
bupabbate ca sikkhapabbate ca²².

Tam sutvā brāhmaṇo tatiyaṃ gātham āha:

3. Na imam²³ mahim²⁴ arahati²⁵ pāṇikappaṃ²⁶
samam manusso karaṇāya-m-eko²⁷,
25 maññam²⁸; imaṃ heva dariṃ²⁹ jigimhaṃ³⁰
Kārandiya³¹ hāhasi³² jīvalokaṃ ti. 36.

¹ C¹ -ve. ² C¹ sukhañ. ³ C² sī. C³ si. corr. to si. B¹ su. ⁴ B¹ -yam.

⁵ B¹ punajjenuhi. ⁶ B¹ -yama āro. ⁷ B¹ -pento. ⁸ B¹ se. ⁹ B¹ ko.

¹⁰ B¹ -yam. ¹¹ B¹ sili. ¹² B¹ pabo. ¹³ C¹ -nanti. B¹ -tanti. ¹⁴ B¹

kandarāyaṃ. ¹⁵ B¹ knt. ¹⁶ C¹ sāgarasī sevitaṇṇam. ¹⁷ B¹ si ti attho. ¹⁸

C¹ ima corr. to imam, B¹ yima. ¹⁹ C¹ mahi, B¹ mahi. ²⁰ B¹ āharati. ²¹

B¹ -kamam. ²² B¹ karo. ²³ C¹ dariṃ, B¹ duri. ²⁴ B¹ jiggimhaṃ, T¹ jigi-

ham, C¹ jiggimha corr. to jiggimham. ²⁵ C¹ hāhasi, B¹ hāyat.

Tatthe karanāyameko¹ ti karanāya² eko, eko kātun na sakkodhi di-
peti, maññāmaññheva darīṇ³ jigimāsa⁴ ti ekaṃ maññāmi tīṭhatu
paṭhariṇam heva⁵ ekaṃ darīṇ⁶ jigimāsa⁷ pūraṇasthāya ayyamanto aham⁸
pariyessāmi upāyaṃ vicānāmi va tvaṃ imaṃ jivākaṃ hāhasi⁹ jahassasi
maññassāmi ahaṃ.

5

Tam autvā mānave catuttham gātham āha:

4. Sace ayam¹⁰ bhūtattharahā¹¹ na sattho¹²
samaṃ manusso karaṇḍīya-m-eko¹³
evam eva¹⁴ tvaṃ¹⁵ brahme ime manusso
nānāditthike nānāyissasi te¹⁶ ti. 37.

10

Tasā¹⁷ ahaḥ: sace ayam¹⁸ eko manusso imaṃ bhūtattharahā mahāpaṭhavīṇi
samaṃ kātun na sattho¹⁹ na samattho evam eva tvaṃ ime dussile manusso
nānāditthike nānāyissasi te²⁰ etam²¹ ahaṃ paṭharīṇa²² ahaṃ paṭharīṇa²³ ti va-
danto ahaṃ vasaṃ²⁴ na ānāyissasi, paṇḍitapurisā yeva hi paṇḍitpātari akū-
salo²⁵ ti paṭharī²⁶, samāramocakādayo paṇ²⁷ etthe kuaṇḍāsaṃsīno so tam²⁸
katham ānāyissasi, tamā ditthaditthānaṃ²⁹ ahaṃ adatvā yācantiṇaṃ heva dehiṇi.

15

Tam autvā ācariyo yuttam vadati. Kāraṇḍīko³⁰ idāni „na
evam³¹ karissāmi³²“ attapo vīradūhabbhāvaṃ ātvā pañcamam
gātham āha:

5. Saṃkhittarūpena bhavaṃ mama³³ attham
akkhāsi Kāraṇḍīya³⁴ evam etam:
yathā na sakkā paṭharī-samāyaṃ
kātarā manussena tathā manussa ti. 38.

20

Tatthe samāyaṃ ti samā³⁵ ayam.

Evam ācariyo māgavassa thutim akāsi. So pi nam bo-
dhetvā³⁶ gharāṃ nesi.

25

¹ B¹ kā-, B² karu-, C² kara- corr. to ka- ² B² ka-, B³ karu-, ³ B² darī-, B³ darī-

⁴ B² jigimā-, B³ jigimā-, ⁵ B² maññheva- ⁶ C² ekaṃ darī-, B² ekaṃ darī- ⁷ C² jigimā-

saṃ, B² jigimā-, B³ jigimā-, C² jigimāsa corr. to jigimāsa ahaṃ ahaṃ ahaṃ

maññāmi tīṭhatu paṭhariṇam heva ekaṃ darīṇaṃ jigimāsaṃ. ⁸ C² ahaṃ, B²

ahaṃ. ⁹ B² hāyasi ¹⁰ B² aham. ¹¹ C² aha- ¹² B² sakkā, B³ sakkā. ¹³

B² kā-, ¹⁴ C² e- ¹⁵ B² tvaṃ, B³ tvaṃ. ¹⁶ C² -yissasi, B² -yissasi.

¹⁷ B² ahaṃ. ¹⁸ B² sakkā, B³ nānā na sattho. ¹⁹ B² -yissasi, B³ -yissasi.

²⁰ B² etam. ²¹ C² paṭharī. ²² B² vasa- ²³ B² -im. ²⁴ C² -haṃ, B² -haṃ.

²⁵ B² te vasa- ²⁶ B² ditthaditthānaṃ. ²⁷ B² karaṇḍīya, B³ karaṇḍīyako. ²⁸

B² evaṃpaṭharī. ²⁹ B² kō-. ³⁰ B² samāya, B³ samā. C² samaṃ. ³¹ B² pa-

bodhetvā -ayam.

Satthā: *Imaṃ desanāṃ*¹ āharitvā jātakāṃ samodhānesi: „Tadā
brāhmaṇo Sāriputto ahoṣi, Kāruṇḍiyamāṇaro² pana ahaṃ evā”³ ‘ti.
Kāruṇḍiyajātakaṃ⁴.

7. Laṭṭhikajātaka.

3 Vandāmi tam kuṇjara satṭhīhāyanāṃ ‘ti. Imaṃ Satthā
Vejusaro viharanto Devadattāṃ ārabbhā katthesi. Ekasmiṃ hi
divase⁵ dhammasabhāyaṃ kathāṃ samuṭṭhāpesuṃ: „āvuso Devadatto
kakkhālo pharusso sūhasiko, satteṣu karuṇāmatṭakam⁶ pi ‘ssa n’
atthiṭi”. Satthā āgantvā „kāyaṃ na ‘tiha bhikkhave etarabi kathāya
10 sammāsiṇṇā”⁷ ‘ti pucchitvā „Imāya nāṃ”⁸ ‘ti yutte „sa bhikkhave idāṃ”
eva pubbe p’⁹ esa nikkaruṇa yevā”¹⁰ ‘ti vaitvā atītaṃ āhāri:

Añite Hārāpasīyaṃ Brahmaddatto rajjaṃ karente
Bodhisatto hatthiyonīyaṃ nibbattitvā vaysappatto pāsādiko
mahākāyo asītisahassavāraṇaparivāro yūthapati hutvā Hima-
25 vantapadese¹¹ vihāsi. Tadā ekā laṭṭhikā sakunīkā hatthīnadi
vicāraṇatthāne aṇḍāni nikkhipi. Tāni pariṇatāni¹² bhinditvā
sakoṇapotakā nikkhamiṃsu. Tesu¹³ avirūḍḍhapakkhesu uppati-
tūṃ asakkonteṣu yeva Mahāsatto asītisahassavāraṇaparivato¹⁴
gocarāya caranto tam padesaṃ sampatto¹⁵. Tam diavā laṭṭ-
30 hīkā cīntesi: „ayaṃ hatthirājā mama potake madditvā māres-
sati, huṇḍa naṃ puttakānaṃ parittānathāya dhammikaṃ rak-
khuṃ yācāmi”¹⁶ sā ubho pakkhe ekato katvā taṃsa purato
ghatvā pāthamaṃ gātham āha:

1. Vandāmi tam kuṇjara satṭhīhāyanāṃ¹⁷
20 āraṇḍākaṃ¹⁸ yūthapatim¹⁹ yasasīṃ²⁰,
pakkhehi tam pañjalikaṃ karomi:
mā me vadhi puttake gubbalāya ‘ti. 39.

¹ B¹ dhammasaṃ- ² B² ko-, B³ kōṇḍḍiyakam- ³ B⁴ ko- aṭhamam. ⁴ B⁵
sāṃ bhikkhū. ⁵ B⁶ -matam. ⁶ B⁷ -ppa-. ⁷ C⁸ B⁹ -na-, C¹⁰ -na cori. 10
-na-. ¹¹ C¹² -naṃ. ¹² B¹³ -viraṇḍasahassa-. ¹³ B¹⁴ patta. ¹⁴ C¹⁵ -na. ¹⁵
C¹⁶ -ka, C¹⁷ -ṭṭhika, B¹⁸ arañḍa, B¹⁹ arañḍākaṃ. ¹⁶ C²⁰ -ti, B²¹ -ti. ¹⁷ C²² -saṃ,
C²³ B²⁴ -saṃ.

Tattha sotthihāyana¹ u sotthivassakāle² hāyanaḥolaṇ³, yassa⁴ te⁵ ti parivārasampanna⁶, pakkhehi⁷ taṃ pañjalikaṃ⁸ u ahaṃ pakkhehi⁹ tava añjalikaṃ karomīti¹⁰ aha.

Mahāsatto „mā cintayī laṅkike, ahaṃ te puttake rak-
khissaṃ¹¹ ti sakunapota¹² kāṇaṃ upari gantvā¹³ asitīyā hatthisa-
hassesa gatesa¹⁴ laṅkikaṃ āmantetvā „amhākaṃ paccato
eko ekacārīka¹⁵ hatthi¹⁶ āgacchati, so amhākaṃ vacanaṃ na¹⁷
karissati¹⁸, tasmim āgate taṃ pi yācitvā¹⁹ puttakāṇaṃ sotthi-
bhāvaṃ kareyyāsīti²⁰ vatvā pakkāmi. Sāpi tassa paccogga-
manaṃ katvā ubbohi²¹ pakkhehi²² añjalikāṃ katvā dutiyaṃ gā-
tham āha:

a. Vandāmi taṃ kuṇḍara ekacārīṃ²³
ārañṇakath²⁴ pabbatasānugocaraṃ²⁵,
pakkhehi taṃ pañjalikaṃ karomī:
mā me vadhī puttake dubbalaṃ²⁶ ti. 40.

Tattha pabbatasānugocaraṃ²⁷ ti ghaṇaṇḍapabbatesu ca paṇḍu-
pabbatesu ca gocaraṃ gāṇhitaṃ²⁸.

So tassa vacanaṃ sutvā tatiyaṃ gātham āha:

a. Vadhiṣṣāmi te laṅkike puttakāṇi,
kim me tuvaṃ kālaṃ dubbalaṃ²⁹,
satam³⁰ sahaṣṣāni³¹ pi tādisīnaṃ
vāmena pādena papothayeyyau ti. 41.

Tattha vadhiṣṣāmi te ti teṇ kasmā mama carapamagge puttakāṇi
thaṇḍa³², yasmaṃ thaṇḍaṇḍa tasmā vadhiṣṣāmi te puttakāṇi³³ aha³⁴, kim me tuvaṃ
kālaṃ³⁵ ti mayhem mahāthāmeṇa teṇa dubbalaṃ³⁶ katvessaṃ, papothayeyyau³⁷
ti ahaṃ³⁸ ti³⁹ tādisīnaṃ pakkhīnaṃ⁴⁰ satasahasānaṃ⁴¹ satasahasānaṃ pi vāmena
pādena papothayeyyau, dakkhiṇa⁴² paṇḍu katha⁴³ va u⁴⁴ ahaṃ⁴⁵.

¹ C¹ -apa-, B¹ -vassakakāle. ² C² -miti bolāṇ. ³ C³ B³ -vā, B⁴ -vā. ⁴ C⁴ -vā. ⁵ B⁵ -kāṇi karomī. ⁶ B⁶ -vā. ⁷ B⁷ -vā. ⁸ B⁸ -vā. ⁹ B⁹ -vā. ¹⁰ B¹⁰ -vā. ¹¹ B¹¹ -vā. ¹² B¹² -vā. ¹³ B¹³ -vā. ¹⁴ B¹⁴ -vā. ¹⁵ B¹⁵ -vā. ¹⁶ B¹⁶ -vā. ¹⁷ B¹⁷ -vā. ¹⁸ B¹⁸ -vā. ¹⁹ B¹⁹ -vā. ²⁰ B²⁰ -vā. ²¹ B²¹ -vā. ²² B²² -vā. ²³ B²³ -vā. ²⁴ B²⁴ -vā. ²⁵ B²⁵ -vā. ²⁶ B²⁶ -vā. ²⁷ B²⁷ -vā. ²⁸ B²⁸ -vā. ²⁹ B²⁹ -vā. ³⁰ B³⁰ -vā. ³¹ B³¹ -vā. ³² B³² -vā. ³³ B³³ -vā. ³⁴ B³⁴ -vā. ³⁵ B³⁵ -vā. ³⁶ B³⁶ -vā. ³⁷ B³⁷ -vā. ³⁸ B³⁸ -vā. ³⁹ B³⁹ -vā. ⁴⁰ B⁴⁰ -vā. ⁴¹ B⁴¹ -vā. ⁴² B⁴² -vā. ⁴³ B⁴³ -vā. ⁴⁴ B⁴⁴ -vā. ⁴⁵ B⁴⁵ -vā.

Evāñ ca pana vatvā so tassā puttake pādena saṁcunne-
tvā muttēna pavāhetvā nadanto¹ pakkāmi. Laṭṭhikā² rukkha-
sākhāya nisīditvā³ „idāni tvam nadanto⁴ gaccha⁵, katipāhen⁶
eva me kiriyadi passiasasi, kāyabalato nāpabalaesa mahanta-
5 tarabhāvam⁷ na jānāsi, bho⁸ jānāpessāmi⁹ tan¹⁰ ti taṃ santaḥ-
jayamānā¹¹ catutthadi gātham āha:

1. Na h' eva sabbatttha balena kiccaṃ,
balam hi bālaesa vadhāya hoti,
karissāmi te nāgarājā¹² anattham
10 yo me vadhi¹³ puttake dubbalāyā¹⁴ 'ti. 42.

Tattha balenā¹⁵ 'ti bāyabalena, anatthan¹⁶ ti evaḍḍham¹⁷, yo me ti yo
tvam meṃa dubbalāya puttake vadhi gātheti.

Evam¹⁸ vatvā katipāham ekam kākam upatthahitvā tena
tuṭṭhena „kin te karomīti“ vuttā¹⁹ „sāmi aññam me kātābham
15 n' atthi etassa pana ekacārivāraṇassa tuṇḍena paharitvā tum-
hehi akkhinī bhinnāni paccāsimsāmiti“ āha. Sā tena²⁰ „sā-
dhū“ 'ti sampatīcehite²¹ ekam nīlamakkhikam upatthāhi, tāya
pi „kin te karomīti“ vuttā²² „iminā kākena²³ ekacārivāraṇassa
akkhisu bhinnesa tumhehi“ tattha āsāṭikam pātitaṃ icchā-
20 miti²⁴ vatvā tāya pi „sādhū“ 'ti vutto ekam maṇḍūkam
upatthahitvā tena „kin karomīti“ vuttā²⁵ „yadā esa ekacāri-
vāraṇo andho hutvā pāṇiyam pariyesati tadā pabbatamatthake
ṭhita²⁶ saddam katvā etasmiṃ pabbatamatthakam²⁷ abhirūḷhe²⁸
otaritvā papāte saddam kareyyātha, ettakam aham tumhākam
25 santikā paccāsimsāmiti“ āha. So pi tassā vacanāṃ sutvā
„sādhū“ 'ti sampatīcehi. Ath²⁹ ekadivasasā kāko vāraṇassa

1. B¹ nadī va. 2. B² -laṭṭhikā-. 3. B³ nīḷhitvā. 4. C⁴ taṃ nadanto, B⁴
idāni pavāhetvā nadanto, B⁵ 1. tāva vāraṇo nadanto. 5. B⁵ gacchāsi, B⁶ gaccha-
si. 6. B⁶ mahantabha-. 7. B⁷ horu. 8. C⁸ ja-. 9. B⁹ han. 10. C¹⁰ B¹⁰ ja. 11.
B¹¹ vadhi. 12. B¹² evaḍḍham. B¹³ omīti av-. 13. B¹³ sā evam. 14. B¹⁴ vutta, B¹⁵
vutta. 15. B¹⁵ tena hi, samītiing-ā, B¹⁶ so tena hi. 16. B¹⁶ -cehitvā, B¹⁷ -cehitato.
17. B¹⁷ vutta. 18. B¹⁸ kākama. 19. C¹⁹ -ha, C²⁰ -hava corr. to -ha. 20. C²⁰ -mi,
samītiing-ā. 21. iminā kākena - - - vutta samītiing in B. 22. B²² n, B²³ -ḷhitto.
23. B²³ -sa. 24. B²⁴ abhirūḷhe, B²⁵ -rūḷhame.

dve pi akkhiṇi-tuṇḍana bhindī makkhikā sāsātikam pātesī. So
 pulavehi khajjanto¹ vedanamatto pipāsāya abhihāto pāṇiyam
 pariyesamāno vicari. Tasmim kāle maṇḍūko pabbatamatthake
 ihatvā saddam akāsi. Vāraṇo „etiha pāṇiyam bhavissanti“²
 pabbatam abhīrūhi³. Atha maṇḍūko otarivā papāto ihatvā⁴
 saddam akāsi. Vāraṇo „etiha pāṇiyam bhavissanti“ papāta-
 bhimukho gacchanto pavattetvā⁵ pabbatapāde paṭivā jīvita-
 khayam pāpuṇi. Laṭukikā tassa marabbhavam ātvā „dittā
 me paccāmittassa piṭṭhi“⁶ haṭṭhatuṭṭhā tassa khandho cam-
 kamitvā yathakammaṃ gatā.⁷

10

Sattā „na bhikkhave keṇaci saddhā. veram nāma kātabbhā,
 evaṇṇasampannam nāma vāraṇam ime cattāro janā ekato hutvā
 jīvita-khayaṃ pāpesu“⁸ ti

3. Kākaṃ ca passa laṭukikam maṇḍūkam ālammakkhikam.

ete nāgāni aghātesuṃ, passa verassa verinam.

15

taamā hi⁹ veram¹⁰ na kayirātha api yena ca keṇaci 48.

Imam abhiśambodhagātham evā¹¹ jātakaṃ samodhānesi:

Tattha passā¹² ti aniyamāṇaṇam¹³ etan. bhikkhū¹⁴ passā sandhāya rut-
 tantā passetha bhikkhave ti vuttam bho, ete ti ete cattāro ekato hutvā, aghā-
 tesuṃ ti¹⁵ sadhiman, passa verassa verinam¹⁶ ti passetha verikāṇam ve-
 rassa¹⁷ gatiṃ ti aṭṭho.

20

„Tadā ekacārāhatthi Devadatto ahoṃ. yāthapati passā aham
 evā“¹⁸ ti. Laṭukikajātakaṃ¹⁹.

8. Colladhammapāḷajātaka.

Ahameva dūsiyā bhūnahatā ti. Idam Sattā Vejjarano²⁰
 viharanto Devadattassa vadhāya parikkāmanam ārabbhā kuthesi. Aḍ-
 ḍesu jātakaṃ Devadatto Rodhisattassa tīsamattam pi kāmā nācakkhi²¹.

25

¹ B¹ pulavehi, parikhajjanto. ² B² -rōyhi. ³ B³ parigallivā. B⁴ pavattetvā
 upatigallivā. ⁵ B⁵ omis hi. ⁶ C⁶ veram. ⁷ C⁷ tassa. ⁸ B⁸ aniyamayāya
 aṭṭho. B⁹ aniyamāṇa aṭṭho. ⁹ C⁹ -a. B¹⁰ bhikkhūnam. ¹⁰ C¹⁰ sam, omittam ti.
¹¹ C¹¹ sam, omittam ti. ¹² C¹² verassa. ¹³ B¹³ nā aṭṭhamam. ¹⁴ C¹⁴ B¹⁴ na-

kāḍḍyavatthanivatto rattamālādharo parasaṃ¹ sīhasa thapetvā
 upadhānaghaṭikam ādāya āgautvā rājasaṃ vanditvā „kiṃ ka-
 romi devā“² 'ti atthāsi. „Devīyā sīragabbhaṃ gautvā Dhamma-
 pālam ānehi³“⁴. Devī pi raṇṇo kuṇṇitvā nivattanabhāvaṃ⁵
 ñatvā Bodhisattam ure nipajjāpetvā rodamāṇā nisīdi. Cora-
 ghātako gautvā tam piṭṭhiyaṃ paharitvā hatthato kumāraṃ⁶
 acchēditvā⁷ ādāya raṇṇo saṇṭikam āgautvā⁸ „kiṃ karomi devā“⁹
 'ti āha. Rājā „ekam phalaṅkam āharāpetvā purato tikkhīpā-
 petvā jidha naṃ nipajjāpehi¹⁰“ āha. So tatthā akāsi. Candā-
 devi pi puttassa pacchato va paridevamāṇā āgāmehi¹¹. Puna
 coraghātako „kiṃ karomi devā“ 'ti āha. „Dhammapālassa
 hatthe chindā“¹² 'ti¹³. Candā devī „mahārāja mama putto satta-
 māsiṅko bālako na kiñci jānāti, u' atth' etassa“¹⁴ doko, doko
 pana honto mayi¹⁵ bhaveyya, tasmā mayham hatthe chindāpe-
 hi¹⁶ imam attham pakāseṇ¹⁷ paṭhamam gātham āha:

1. Aham eva dūsiyā bhūnahatā raṇṇo Mahāparāpāsa,
 pamañceṇ¹⁸ Dhammapālān, hatthe me deva chedehi. 44.

Tattha dūsiyā ti dūṣikā, tumhe devā anuṭṭhamāṇā¹⁹ dhammapālā²⁰
 ti attho, dūṣikā ti yī pāṭhe ayaṃ²¹ attho, bhūnahatā ti hatathūna hata-
 vadāhi²² attho, raṇṇo ti idam dūsiyā ti yathā sojjanabbhū, aham raṇṇo Ma-
 hāparāpāsa²³ paridhakkāsi²⁴ na²⁵ kumāro, tasma nirepacāṇam etam bālakaṃ
 muñceṇ²⁶ Dhammapālān, evo hi²⁷ hatthe ched/parikkāma dhammapālāya hatthe-
 me²⁸ deva chedehi²⁹, ayaṃ ettha attho.

Rājā coraghātakaṃ olukeṇi. „Kiṃ karomi devā“ 'ti. „Pa-
 pañcaṃ akatvā hatthe chindā“ 'ti. Tasmim āhāṇe coraghā-
 take tikkhīnaparasaṃ³⁰ gahetvā kumārassa turunavamaṣakāre³¹

¹ so all four MSS. ² B¹ ānehihi. B² ānehihi, both add āha. C¹ ānehi. ³ B¹ nivattanāha. ⁴ C¹ -ro. C² more corr. to ānupam. ⁵ B¹ acchēditvā, C² ac-
 chētvā, C³ omits acchēditvā. ⁶ B¹ gautvā. ⁷ C¹ -sati. ⁸ so C¹, B¹ āgarehi.
⁹ B¹ aha āha. ¹⁰ B¹ natthava tassa. ¹¹ C¹ āhe so -āha mayi honto mayi. B¹
 doko mayham doko pana mahanta pi mayi. ¹² C¹ B¹ -ti. C² -voti corr. to
 -voti. ¹³ C¹ B¹ muñceṇ. B² omits muñceṇ. ¹⁴ C¹ -ha. C² anuṭṭhamāṇam
 corr. to anuṭṭha. B¹ ex -becumāṇa. B² anuṭṭhamāṇā corr. to anuṭṭha. ¹⁵
 C¹ dhamapā. ¹⁶ B¹ -dūṣikā, B² -dūṣikā. ¹⁷ B¹ āyāṃ. ¹⁸ B¹ -āha. ¹⁹ B¹
 āha. ²⁰ B¹ me hatthe. ²¹ C¹ B¹ -pha. ²² C¹ -kalire corr. to -kalire, B¹
 -kalire, B² -kalire.

viya dve hatthe chindi. So¹ hatthesu chijjamānesu n² eva
rodī na paridevi, khaññi ca mettā³ ca purecārikam katvā
adhivāsesi. Candā pana devī chinnahatthakotiṃ⁴ uccaṅge
katvā lohitalittā paridevamānā vīcarati. Puna coraghātako
3 „kiṃ karomī devā“⁵ ti pucchī. „Dve pi pāde chindā“⁶ ti.
Tatv⁷ sutvā Candā dutiyam gātham āha:

1. Aham eva dāsīyā bhūnahatā ruñño Mahāpatāpassa,
pamuñcanto⁸ Dhammapālaṃ, pāde me deva chedehitī. 45.

Tatv⁹ adhippāyo puttanayen¹⁰ eva vedhobbo.

10 Rājāpi puna coraghātakam ānāpesi. So ohho pi pāde
chindi. Candā devī pāde pi uccaṅge katvā lohitalittā pari-
devamānā „sāmi Mahāpatāpa, chinnahatthapādā nāma dārakā
mātarā posetabhā bonti, aham khaññi katvā mama puttakam
posessāmi, dehi me etan“¹¹ ti āha. Coraghātako „kiṃ deva
15 katā¹² rājānā¹³, nittihitaṃ mama kiccaṃ“¹⁴ ti pucchī. „Na tāva
nittihitaṃ“¹⁵ ti. „Aha kiṃ karomīti“¹⁶. „Sisam assa chindā“¹⁷ ti.
Tato¹⁸ Candā¹⁹ tatiyam gātham āha:

2. Aham eva dāsīyā bhūnahatā ruñño Mahāpatāpassa,
pamuñcanto²⁰ Dhammapālaṃ, sisam me deva chedehitī. 46.

20 vatvā ca panā²¹ attano sisam upanesi²². Puna coraghātako
„kiṃ karomī devā“²³ ti pucchī. „Sisam assa chindā“²⁴ ti. So
sisam assa chinditvā „katā deva rājānā“²⁵ ti pucchī. „Na
tāva katā“²⁶ ti. „Aha kiṃ karomīti“²⁷. „Asitupphena nam“²⁸
pañicchitvā²⁹ asimālam³⁰ nāma kārehitī. So tassa kalevaruṃ³¹
25 Akāso khīpivā asitupphena³² pañicchitvā³³ asimālam³⁴ nāma
katvā mahātale vippakiri. Candā Bodhisattassa mamsam uc-
cāṅge katvā mahātale paridevamānā³⁵

¹ C² B² amī an, C² B² add devā. ² B² mettā. ³ C² -tiyaṃ, B² -ti. ⁴
C² muñcanto, B² stam muñcanto, B² etan muñcanto. ⁵ B² katā, B² kasaṇ. ⁶
C² -nā, B² rājā jñā, B² rājānam, C² rājā jñā. ⁷ B² tatv⁷ sutvā. ⁸ B² add devī.
⁹ B² addā sī. ¹⁰ B² -nāmesī. ¹¹ C² B² -nā, C² -nā corr. to nā. ¹² C² mātā ti.
¹³ C² -nā, ¹⁴ B² sampā. ¹⁵ C² -nā. ¹⁶ C² kafo corr. to kafo. B² kafo.
¹⁷ B² addā mātā. ¹⁸ B² sampā. ¹⁹ C² -nā. ²⁰ B² add itan gāthā abhāsi.

a. Na ha' nūn' imasā rañño mīṭṭāmarcā ca vijjare suhadā
ye na vadanti rājānam: mā ghātayi orasañ' puttān: 47.

a. Na ha' nūn' imasā rañño mīṭṭā māt' ca vijjare suhadā
ye na vadanti rājānam: mā ghātayi atiraṇaṃ' puttān' ti 48.

Imā gāthā abhāsi.

Taṃha mīṭṭāmarcā ca vijjare suhadā ti mīṭṭā marcā¹ rañño mīṭṭā-
māṇamīṭṭā² ca sabbakieru³ sabbakieru⁴ amara⁵ et mudukadayaṃ amara⁶
vā keci na vijjanti, ye na vadanti ye adhiṇṇā itare rājānaṃ agareṇa attano
piyaputtān mā ghātayi ha vadanti imasā rājānam na paṭivedheṇi te n' ehi
yeṇ⁷ 'ti mādā, dūṭṭagāthāya⁸ āsati āsati.

10

Imā ca⁹ pana dva gāthā vaivā Candā devī ubbhoḥi hat-
thehi hadayaṃmahānā dhārayamānā tatīyaṃ gāthā¹⁰.

a. Candanasārānūṭṭā¹¹ bāhā chiṇṇanti Dhammapāḷassa
dāyādassa¹² pathavyā, pāpā me deva ruffhanti¹³. 49.

Taṃha dāyādassa pathavyā ti pūṇa santāpāya cāntānūṭṭā¹⁴ pathaviyā 16
dāyādassa lobhacandanasārānūṭṭā¹⁵ hatthehi chiṇṇanti pada chiṇṇanti āsān chi-
jati, uttābhā¹⁶ et¹⁷ kato tere vaṇṇaṃ pucchinditeṇa gato ti dīṇi eṇa eḍḍi
vippalapanti¹⁸ eṇa āha, pāpā me deva ruffhanti¹⁹ deva mayham pi
imāni ekaṃ dhāretuṃ asakkonti²⁰ itthaṃ ārujhati²¹.

Tassa evaṃ paridevamānāya eva²² dāyhamāṇe voḷvane 20
veḷu viya hadayaṃ phalitā²³, tatth' eva²⁴ jīvetakkhayaṃ
pattā. Rājāpi pallamke²⁵ thātuṃ²⁶ asakkonto mahātale pati,
padaraṇ²⁷ dvidhā chiṇṇi²⁸, so tato pi bhūmiyaṃ pati. Tato
catunahutūḍḍhikāni dvīyojanaṇṇasabassabahalāpi ghaṇapathavi
tassāgareṇa dhāretuṃ asakkonti²⁹ bhijjivā vivaraṃ adāsi, 23
avīcīto jāla uṭṭhāya kuladattikena kambhalena parikkhipanti

¹ Bā hi. ² C² Bā ca. ³ Bā amara. ⁴ C² puttān, and insert here the follow-
ing verse. ⁵ Bā imasā. ⁶ Bā mīṭṭāmarcā. ⁷ Bā adāya evāra. ⁸
Bā adāya pi. ⁹ Bā -yam. ¹⁰ Bā māt' ca. ¹¹ C² māt' here verse 6. ¹²
C² -nāraṇaṃ. ¹³ Bā -māraṇaṃ. ¹⁴ C² da. ¹⁵ C² Bā ca. ¹⁶ C² ca - eṇa. ¹⁷
ca. ¹⁸ C² -āraṇaṃ. ¹⁹ Bā pi. ²⁰ Bā vilapanti. ²¹ C² ruffhanti. ²² C² ro-
nuffhanti, C² ruffhanti eṇa. ²³ to mīṭṭā. ²⁴ Bā mīṭṭā. ²⁵ Bā evaṃ. ²⁶
C² pa. ²⁷ Bā phā. ²⁸ Bā tattheva ag. ²⁹ Bā ag tattheva. ³⁰ Bā -kama. ³¹ Bā
dhāretuṃ. ³² Bā sandhāretuṃ. ³³ Bā -raphalaṇaṃ. ³⁴ Bā bhijji. ³⁵ C² Bā
-ti. ³⁶ Bā -ca.

viya tañ gahetvā avcimsi khipi. Candāya ca Bodhisattasā
ca amaccā saritakkiccatā karissu.

Satthā imāṃ desanāṃ¹ āharitvā jātakam samodhāresi: „Tadā
rājā Devadatto abho, Candā Mahāpaṭṭapaṭi, Dhammapālakumāro paṇa
8 aham eva”² ti. Cūladhammapāla-jātakam³.

9. Savannamigajātaka.

Vikkama re mahāmigā⁴ ti. Idam Satthā Jetavane vi-
haranto Sāvatthiyaṃ ekam kuladhītaram ārabhva kuthesi. Sā
kita Sāvatthiyaṃ dvimadā aggasāvakaṇaṃ upatthāhakaḥkulassa dhītā
10 caḍḍhā paṇanā Buddha-mānikā dhammamānikā saṅghamānikā ācāra-
sampannā paṇḍitā dānādhipuṇḍābhiratā. Tañ aññaṃ Sāvatthiyaṃ
eva samāvajjīti kam micchādittthikakulam⁵ vāresi. Ath’ aññā⁶ nātā-
pitāro „amhākaṃ dhītā caḍḍhā paṇanā tīṇi ratanāni manāyati dānā-
dipuṇḍābhiratā, tumhe micchādittthikā, imissāpi⁷ yathāruciyā dānam⁸
15 dātum dhammam vā sotum vihāram vā gantum sīlāṃ vā rakkhituṃ
oposathu vā kātum na desathu, na mayāṃ tumhākaṃ dassāma”,
attano caḍḍhā micchādittthikakulā va⁹ kumārīkaṃ gaṇathā¹⁰” ti āhuṃsu.
Teh paṭikkhittā¹¹ „tumhākaṃ dhītā amhākaṃ gharāṃ gantvā yathā-
dhippāyeta saḥkama etāṃ karotu, mayāṃ na vāressāma, deṭṭha no
20 etāṃ” ti vuttā „tona hi gaṇathā¹²” ti vuttā bhaddakena mahāhat-
tēna paṇḍalakkiriyaṃ kaivā tañ attano gharāṃ mayima. Sā vattā-
cārasampannā putthivratā abho, caṇḍasaṇḍaravattāni¹³ katvā eva hontī¹⁴.
Sā ekadivasaṃ sāmikam āha: „Jochāṃ¹⁵ aham ayyaputta amhākaṃ
kulopakattherāmaṃ dānam dātum” ti. „Sādhu bhaddo yathājjhāsayena
25 dānam dehi” ti. Sā ekadivasaṃ¹⁶ there nimantāpetvā mahāsakkā-
raṃ¹⁷ kaivā paṇḍitabhojanena¹⁸ bhojetvā ekamantaṃ viṇḍitvā „bhante
imāṃ kulāṃ micchādittthikam asocchānam, tūpaṃ ratanānaṃ guṇaṃ na
jānāti¹⁹, sādhu ayyā yāva imāṃ kulāṃ tūpaṃ ratanānaṃ guṇaṃ
jānāti²⁰ tāva idhī²¹ eva bhikkhaṃ gaṇathā²²” ti āha. Therā odhivā-
30 setvā tathā nibodduṃ bhūṇṇoti. Paṇa²³ sāmikam āha: „ayyaputta

¹ Bā dhammaḍḍe. ² Cā colla. Bā add aḥamāṃ. ³ Cā Bā - kumka. ⁴ Bā
vera corr. in vera, Cā vera. ⁵ Cā - saṃmā, Cā omite pi. ⁶ Bā add vā. ⁷ Bā
dema. ⁸ Bā sādāma - kulāḍa. ⁹ Bā - itāpi. ¹⁰ Bā gaṇathā, Bā gaṇā. ¹¹
Bā - rakkhikāva. ¹² Bā katvā viḥāsi. ¹³ Bā omite eka. ¹⁴ Bā mahāntāṃ
sa. ¹⁵ Bā - janāḥ. ¹⁶ Cā jhantī. ¹⁷ Bā add aḥ.

therā idh' eva¹ nibaddham āgacchanti, kimkāraṇā tulle na pas-
 satthā² ti. Tam sutvā³ „sālu passissāmhi“ vutte sā punadvase
 therānaṃ bhattakiccapariyosāne tassa ārocesi. So upasamkhamitvā
 therēhi saddhim paṭisaṅkhāraṃ katvā ekamantaṃ nisīdi. Ath' assa
 dhammasamāpatti dhammakathaṃ kathesi. So therassa dhammakathāya
 e' eva iriyāpathe⁴ ca paṭidurā tato paṭṭhāya therānaṃ nisīdanāsanaṃ
 paṭṭāpeti⁵ pāṇiyan ca parissāreti⁶, antarahatte dhammakathanā su-
 nāti. Tassāparabbhāge⁷ micchādittihī bhijji. Ath' ekadivasaṃ therō
 testar dvinnam pi dhammakathanā kathento saccaṃ pakāsesi, sacca-
 pariyoṇe ubbo pi⁸ sotāpattiṃle paṭṭhahitvau. Tato paṭṭhāya
 tassa mātāpitare ādhi katvā antamaṃ dāsaṃmakarāpi sabbe pi⁹
 micchādittihī bhinditvā buddhadhammasaṅghānāsmaka¹⁰ yeva jātā.
 Ath' ekadivasaṃ sā dārīkā attano¹¹ sāmikā¹² āha: „ayyaputta, kim
 me gharāvāseṇa, icchāmi¹³ aluṃ pabbajjitu“ ti. So „sādu bhadda,
 aluṃ pi pabbajjissāmi“ mahantaṃ parivāreṇa taṃ bhikkhunīpa-
 sayā¹⁴ evā pabbajjettā sayam pi Suttāraṃ upasamkhamitvā pab-
 bajjāni yāci. Tam Suttā pabbajesi, pucchā¹⁵ upasampādesi. Ye
 ubbo pi vipassitvā¹⁶ sacrasa¹⁷ eva arahattaṃ pāpuṃsū. Ath' eka-
 divasaṃ dhammasaṅghāyaṃ katham sannuṭṭhāpeṇa¹⁸ „āroṇa asukā nāma
 daharabhikkhūni attano e' eva¹⁹ paccaya²⁰ jātā sāmikasaṃ va, ubbo
 pi²¹ pabbajjivā vipassitvā²² arahattaṃ pāpuṃsū“ ti. Sattā āgan-
 tvā „kāyaṃ na ittha bhikkhave etarahi kathāya sannuṃsū“ ti puc-
 chitvā „imāya nāma“ ti vutte „na bhikkhave idāṃ eva tāva esā
 sāmikā rāgapasā moceṣi, pubbe p' esā porāṇakapaṇḍite pana mara-
 ṇapāsā²³ moceṣi“ evā tūhi alasi, tehi yāci²⁴ attānaṃ āhāsi.

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjāṃ karente
 Bodhisatto Himavante migaṇḍīyaṃ nibbatitvā²⁵ yayap-
 patto abhirūpo ahasi²⁶ pāsādiko²⁷ suvaṇṇavaṇṇo lakkhaṇa-

¹ Bāḍ idha. ² Bāḍ omi t. a. ³ Bāḍ -chaṇa. ⁴ C⁴ nisīdanā. C⁴ omi paṭṭā-
 peti. ⁵ B⁵ tato yathā therānaṃ āsanaṃ paṭṭāpeti pāṇiyan parissāreti. Bāḍ tato
 p. th. āsanaṃ paṭṭāpeti yathānaṃ parissāreti. ⁶ B⁶ tassa ca ap. B⁶ tassa ap.
⁷ Bā adda āyamputtā. ⁸ Bāḍ omi pi. ⁹ C⁹ -nikā. ¹⁰ Bāḍ omi attāno. ¹¹
 C¹¹ -kassa. ¹² C¹² -passaṃyam. B¹² bhikkhūnīpaṇṇasayāṃ, B¹² bhikkhūnīpasa-
 yaṃ. ¹³ Bāḍ omi pucchā. ¹⁴ B¹⁴ vipassanaṃ vadhettā. B¹⁴ v. bhavettā vā-
 dhettā. ¹⁵ C¹⁵ evā Bā yeva. ¹⁶ B¹⁶ attāno nāpi, Bā attāno. ¹⁷ Bā omi v. ¹⁸
 B¹⁸ a puttā tamāni pāpeti, Bā a puttā taṃ nibbānaṃ pāpeti. ¹⁹ C¹⁹ vatte idāni
 bhikkhave esā sāmikā rāgapasā moceṣi porāṇakapaṇḍitā naṃ maraṇapāsena.
²⁰ Bāḍ omi tūhi - - to. ²¹ C²¹ -arvā. ²² Bā adda dassaniyo.

katehi¹ viya haṭṭhapādehi rajatadāmasadiśehi² viśānehi³ man-
 gulapatibhāgehi⁴ akkhihi⁵ rattakambalahheṇḍasadiśeṇa⁶ mu-
 khesa ca samannāgato. Bhariyāpi⁷ esa mīgī⁸, sāpi⁹ abhīrūpā
 abosi¹⁰. Te sammaggā sammōdamānā¹¹ vasiṇṇsu¹². Asitissahassa-
 5 vicitramigā Bodhisattam upatthahimṇsu. Tesu evam vasantesu eko
 migaluddako¹³ migavṛtibisu pāsam¹⁴ odḍesi¹⁵. Ath¹⁶ ekadivasam
 Bodhisatto migānaṃ purato gacchanto pādena pāse bandhi-
 tvā¹⁷ „chindissāmīti“ ākaḍḍhi sammam chindi¹⁸, puṇa ākaḍḍhi
 mamam¹⁹ chindi²⁰, puṇa ākaḍḍhi nahūreṃ²¹ chindi²², pāso²³
 10 atthim āhacca atthāsi. So pāsam chinditum asakkanto marapa-
 bhayena tajjito baddharāvaṃ²⁴ ravi. Tam satvā bhittā migā-
 gaṇā palāyimṇsu²⁵. Bhariyā paṇ²⁶ aṇṇa palāyitvā migānaṃ
 antaram²⁷ olokenī Bodhisattam²⁸ adisvā „imam bhayaṃ may-
 haṃ sāmikassa“ uppannaṃ bhavissatīti²⁹ veyena tassa su-
 15 tikam gantvā asumakhi rodamānā³⁰ „sāmi tyam hi³¹ mahab-
 halo, kim esa pāsam sandhāretum na sakkhissasi, veyam
 janetvā chindāhi na“ ti tassa ussāheṃ janenti³² paṭhamam
 gātham āha:

1. Vikkama re mahāmiga, vikkama re haripādo,

20 chinda vānttikam pāsam, nāham ekā vane rama ti. 50.

Tutto vikkamā³³ ti parakkama³⁴ ākaḍḍhe³⁵ ti attho, re ti āmantāro nipāto,
 haripādū³⁶ ti tassa pādāro paṭṭhāya sakalasattam evaṇḍarantam³⁷, ayam
 paṇa saraten³⁸ evam illo, nāham ekā vane rama ti ahaṃ tava³⁹ ahaṃ sāka⁴⁰
 25 mīgā vane na ramissamī, moodakam paṇa appahatā susitvā maraṇa-
 32 mīti dāveti.

¹ B⁴ ākkhārasapari. ² B⁴ -gūṭikapa. ³ B⁴ mañjulikāpa. ⁴ B⁴ adda ca. ⁵ B⁴ kambalagapāru. ⁶ B⁴ tarumamigā. ⁷ B⁴ omīti sāpi. ⁸ B⁴ adda dāsa-
 piyā, B⁴ pāṇḍiko. ⁹ B⁴ te sammaggāgāssam vasiṇṇsu. ¹⁰ C⁴ tesu evam te ekā
 migaluddako. B⁴ toḍḍa luddako in the place of ten - - ko. ¹¹ B⁴ pāso. ¹²
 B⁴ odḍesam. B⁴ odḍesam. ¹³ B⁴ vajjirā. ¹⁴ B⁴ chijji. ¹⁵ B⁴ punḍa-
 dhantassa mamam. ¹⁶ B⁴ -ru. ¹⁷ C⁴ pāsam. B⁴ pāso a. ¹⁸ B⁴ bandha-
 ravam. ¹⁹ B⁴ -to -ṇo palāyī. ²⁰ B⁴ -re. ²¹ B⁴ tam. ²² B⁴ piyab-. ²³
 C⁴ -on, C⁴ -mī corr to m. ²⁴ B⁴ pi. ²⁵ aṇṇa M⁴SS -ti. ²⁶ C⁴ parakkā. ²⁷
 C⁴ B⁴ -jā. ²⁸ C⁴ -mīya, B⁴ te sutannapādo sakalasattam pi tassa antaram-
 veyam. ²⁹ B⁴ taya. ³⁰ C⁴ ekāka.

Tam sutvā Bodhisatto¹ dotiyaṃ gātham āha :

2. Vikkamāmi na pāreṇi² bhūmih³ sumhāmi⁴ vegasā,
dalho vārattiko pāso pādam me parikantatīti. 51.

Tatha vikkamāmi⁵ khamdo aham⁶ viriyam karomi, na pāreṇi⁷ pā-
sam⁸ pana chetvissam⁹ na sakkomī¹⁰ attho, bhūmih¹¹ sumhāmi¹² ap¹³ na chin-
deyyan¹⁴ ti pāso bhūmih¹⁵ pāsāmi¹⁶ vegasa, parikantatīti¹⁷ cammāni¹⁸ chij-
danto samanta kantati

Atha nam migi „sāmi, mā bhāyi, ahaṃ attano balena
luddaṃ¹⁹ yācitvā²⁰ mama²¹ jīvitam pi datvā²² tava jīvitam āha-
rissāmi²³“ Mahāsattam²⁴ assāsetvā²⁵ lobhāpittaṃ Bodhisattam²⁶
pariggahetvā²⁷ atthāsi. Luddako pi asī²⁸ ca sattis²⁹ ca gahetvā³⁰
kappuṭṭhānuggi³¹ viya āgacchi³². Sā tam dītvā „sāmi, luddako
āgacchati, ahaṃ attano balena³³ tava mocetum karissāmi, tvaṃ
mā bhāyīti³⁴ migam assāsetvā³⁵ luddassa³⁶ paṭipatham³⁷ gantvā
paṭikkasitvā³⁸ ekamantam³⁹ thitā tam vanditvā „sāmi mama
sāniko⁴⁰ suvannavanno silācūrasampanno⁴¹ asītibhassānam⁴² migā-
nam⁴³ rāja⁴⁴“ ti Bodhisattassa⁴⁵ gupam⁴⁶ kathetvā⁴⁷ migarāje⁴⁸ thita yeva
attano vadham⁴⁹ yācanti⁵⁰ tatiyaṃ gātham āha :

3. Atharassu palāsāni, asin⁵¹ nibbha⁵² luddaka,
paṭhamo⁵³ mam⁵⁴ hanitvāna⁵⁵ hana pacchā mahāmigan⁵⁶ ti. 52.

Tatha palāsāni⁵⁷ manam⁵⁸ thapanatthāya⁵⁹ palāsapaggini⁶⁰ atharassu,
asin⁶¹ nibbha⁶² ti⁶³ asikkaso⁶⁴ asin⁶⁵ nīkara⁶⁶ ti⁶⁷ attho, luddaka⁶⁸ ti⁶⁹ dāru-
kammāna⁷⁰ jīvitāni⁷¹ tena⁷² namena⁷³ ālapan⁷⁴.

Tam sutvā luddo „manussabhūṭāpi⁷⁵ attano⁷⁶ sāmikassa⁷⁷
atthāya⁷⁸ attano jīvitam⁷⁹ na denti⁸⁰ aha tiracchānā⁸¹ pageva, kim
idaṃ⁸² ti⁸³ acchariyappatto⁸⁴ „ayam⁸⁵ manussabhāṣaya⁸⁶ madhurena

¹ B'd migā. ² B'd pāreṇi. ³ B'd sumhā-. ⁴ B'd pāsā-. ⁵ C'd evaddeyyā,
C'd evaddeyyā, B'd nama¹ ekaddeyyā. B'd akkhamādeyyā. ⁶ B'd and² vegasā.
⁷ C'd B'd -atth. ⁸ B'd -akam. ⁹ B'd tava. ¹⁰ B'd omitt³ manā - - - datvā. ¹¹ B'd dītvā
soca⁴ yācanto⁵ na⁶ sakkhissāmi⁷ mama⁸ jīvitampi⁹ datvā¹⁰ tava¹¹ j. āharissāmi¹². ¹² B'd
-gacchi. ¹³ B'd balam, and omitt¹⁴ tava¹⁵ mocetum. ¹⁴ B'd -ekama. ¹⁵ C'd paṭi-
patham. ¹⁶ B'd -bhi, B'd -bha. ¹⁷ B'd aṭṭhapasattham, B'd paṭṭhapasattham. ¹⁸
B'd nibbha-. ¹⁹ B'd omitt¹⁶ ludd- - - ti. ²⁰ B'd nibbha¹⁷ tīsa. ²¹ C'd asitthāya.
²² B'd paricajanti. ²³ B'd ayam¹⁸ pana¹⁹ tiracchānagatāpi²⁰ sāmikassa²¹ atthāya²² jī-
vitam²³ paricajanti²⁴ to the place of aha - - - ayam

sareṇa kaṭhehi, aṇṇa imissā ca patino ca¹ jīvitaṃ daṇṇitū²
tasaṃ³ paṇaṇaṇe⁴ catuttham gātham āha:

1. Na me sutam⁵ vā dīṭṭham⁶ vā bhāsaṇtīm⁷ mānusiṃ⁸ migim⁹,
evaṃ ca bhaddo sukhi bhoṃ eso cāpi mahānāga ti. 53.

- 5 Tatha sutam⁵ vā dīṭṭham⁶ vā ti¹⁰ mayā ito-pubbe evaṇipam dīṭṭham
vā sutam vā n¹¹ aṇṇi, bhāsaṇtīm⁷ mānusiṃ⁸ migim⁹ ti śloke hi ito
pubbe mānusiṃsena¹² bhāsaṇtīm⁷ migim⁹ n¹¹ eva ca¹³ addasethi¹⁴ bhāsaṇtīm,
yesam pana na¹⁵ me sutam⁵ vā dīṭṭham⁶ vā bhāsaṇtīm mānusiṃ migim⁹ ti
pāli¹⁶, tassā yathāpālāṃ eva aṇṇo, bhaddo ti leṭṭhako¹⁷ paṇḍito¹⁸ upayaku-
10 sado¹⁹, hi tam āpattiṃ ca²⁰ pana²¹ eso cāpi mahānāga ti dve pi janā²²
sukhi naddukkhā bhoṃ ti tam²³ sammavāso²⁴ so luddako Bodhisattaso aṇṇi-
tāṃ gamā vāsiyā sammāpāṇam āśinoti²⁵ pade laggitaṃ pāṇa²⁶ aṇṇikam²⁷
aṇṇikā²⁸ sammāhi sammāhi madhehi mameva nahāriti²⁹ nahāriti³⁰ paṭipāṭe³¹
pāṭe³² hatthena parivajjī, tam kharuṃ yeva³³ Mahāseṭṭhasa pūritapāṇāṇi-
15 naddhena³⁴ luddassa mameva³⁵ aṇṇikā³⁶ ca migiyā³⁷ maddhamakkuḍḍhena
ca³⁸ sammamameva³⁹ aṇṇikā⁴⁰ paṭipāṭiyā aṇṇikā⁴¹ Bodhisatto pi⁴² sukhi
naddukkhā bhoṃ⁴³ aṇṇikā⁴⁴

Migī Bodhisattaṃ sukhitam diṇvā somanassajātā luddassa⁴⁵
aṇṇi⁴⁶ dānaṃ karevoti⁴⁷ pañcamam gātham āha:

- 20 2. Evam luddaka nandassa sāha sabbehi nālihi⁴⁸

yathāham aṇṇa nandāmi mottam diṇvā mahānāga ti⁴⁹. 54.

Bodhisatto ca evam cinteti: „mayham jīvitaṃ ca migiyā
ca aṇṇisahassamigāṇaṃ ca jīvitaṃ imina luddena dinnam⁵⁰,
mayham avassayo jāto, mayāpi⁵¹ 'ssa avassayena bhavitum vaṭ-

¹ Bā - cāpi, Bā - cāpi. ² Bā - omī - cāpi. ³ Cā - ti. ⁴ Bā - ti. ⁵ Bā - dīṭṭha.

⁶ Bā - ti. ⁷ Bā - mānusi, Bā - mānusi. ⁸ Bā - migi. ⁹ Cā - omī ti. ¹⁰ Bā - aṇṇi.

¹¹ Bā - aṇṇi. ¹² Bā - aṇṇikā. ¹³ Bā - ti, Bā - ti, Cā - ti corr. to - ti. ¹⁴ Bā -

omī ca. ¹⁵ Bā - aṇṇi. ¹⁶ Cā - omī na. ¹⁷ Cā - aṇṇi, Bā - aṇṇi. ¹⁸ Cā - omī pāli.

¹⁹ Cā - ti, Bā - luddako. ²⁰ Bā - to. ²¹ Bā - to. ²² Bā - omī ca. ²³ Bā - pu-

naṇṇo, Bā - puṇa. ²⁴ Cā - Bā jāto. ²⁵ Cā - tassā. ²⁶ Bā - laggapāṇam, Bā

laggapāṇam, ²⁷ Bā - aṇṇikā, Cā - aṇṇikā corr. to - aṇṇikā. ²⁸ Bā - aṇṇikā.

²⁹ Bā - aṇṇikā. ³⁰ Bā - aṇṇikā. ³¹ Bā - aṇṇikā. ³² Cā -

paṭipāṭe. ³³ Bā - bhāsaṇtīm migiyā ca. ³⁴ Bā - omī ca. ³⁵ Bā - mahānāga-

saṇṇikā. ³⁶ Bā - mahānāga. ³⁷ Bā - mahānāga. ³⁸ Bā - mahānāga. ³⁹ Bā - mahānāga.

⁴⁰ Bā - mahānāga. ⁴¹ Bā - mahānāga. ⁴² Bā - mahānāga. ⁴³ Bā - mahānāga.

⁴⁴ Bā - mahānāga. ⁴⁵ Bā - mahānāga. ⁴⁶ Bā - mahānāga. ⁴⁷ Bā - mahānāga.

⁴⁸ Bā - mahānāga. ⁴⁹ Bā - mahānāga. ⁵⁰ Bā - mahānāga. ⁵¹ Bā - mahānāga.

yoṃ luddo ti the place of bodhisatto dinnam.

jaṭṭi¹ attano gūṇajēṭṭhakassa bhāvena „dadantassa dātabham
yuttan“ ti gocarabhūmiyaṃ diṭṭhaṃ ekaṃ maṇikkhaudham tassā
datvā „sanna ite paṭṭhāya pāṇātipātādini na kari, iminā²
kuṭumbāṇa saṅghapetvā³ puttadāre⁴ posento⁵ dānasallādini⁶ puñ-
ṇāni keroḥīti“ tassa⁷ oṇḍaṇ⁸ datvā araṇṇhaṃ pāvasi.

3

Sattāḥ imāṃ desanāṃ⁹ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
luddo¹⁰ Channa shosi, mīḍo¹¹ ayaso¹² daharabhikkhuni, mīgarājā pana
sham evā¹³“ ti. Savaṇṇamigajātakam¹⁴.

10. Sussondijātaka.

Vāti gaodho tūmarāṇaṃ ti. Idam Sattāḥ Jetavane ti- 10
haranto akkaṇṭhitabhikkhuni ārobha kathesi. Tam hi¹⁵ Sattāḥ
„saccaṃ kira tvaṃ bhikkhu akkaṇṭhito“ ti pucchitvā „sacca“ ti
vutte „kim diṇṇā“ ti „alambakatamātugāmaṃ“ ti vutte „mātugāmaṇā“
eva bhikkhu na sakkā rakkhituṃ, porāṇekapapaḍḍhā supaṇṇabhavane
katvā¹⁶ rakkhantāpi rakkhituṃ nā-sakkhimsu¹⁷“ ti; vuttvā tena yācīto 15
hītam āharī:

Attito Bārāṇasīyaṃ Tambarājā nāma rajjaṇaṃ kāresi.
Tassa Sussondī¹⁸ nāma aggamahesi shosi attamarūpadhārā,
Tadā Bodhisatto supaṇṇayoniyaṃ nibbatti. Tasmim kāle
Nāgadīpo Seramadīpo¹⁹ nāma hoti. Bodhisatto tasmim dīpe 20
supaṇṇabhavane vasati. So Bārāṇasīṃ gantvā Tambarājena
saddhīm mānavavesena²⁰ jūtaṃ kīlāti. Tassa rūpasampattidi
diṇṇā²¹ „ambakam raṭṭhā saddhīm evarūpo nāma mānava“²² jū-
taṃ kīlāti²³ Sussondiyā²⁴ ārocesuṃ. Sā taṃ dattukāmā
huttvā ekadivasaṃ²⁵ alambakaritvā jūtaṃaṇḍalaṃ āgantvā pari- 25

¹ Bā imāṃ. ² B² -posento. ³ C² -dārīhi, C³ -dārīdīhi. ⁴ C² -posento, C³ -po-
sento por. to posento, B² omits puttadare posento. ⁵ C² -dānādīhi. ⁶ Bā tassa.
7 Bā āhammaṇḍa-. ⁸ Bā -juddako. ⁹ Bā omits ayaso. ¹⁰ Bā add navaṇṇaṇḍa.
¹¹ Bā saṭṭi, Bā saṭṭhi. ¹² Bā natva, Bā omits katvā. ¹³ B² anasābhaddi, Bā say-
yonandī, C² -sussandī. ¹⁴ C² -sura-, C³ -sura-, B² -serupa-, Bā -soduma-. ¹⁵ Bā
nānavaṇṇa-. ¹⁶ Bā add paṭṭhāriti, Bā paṭṭhāriti. ¹⁷ Bā vako, Bā mānavaṇḍa, C²
omits mānava. ¹⁸ C² -sussandiyā, Bā sayonandiyā. ¹⁹ C² omits eka.

cārikānaṃ uotare thitā taṃ¹ olokesi. So pi devīṃ olokesi.
 Dve pi aññamaññāre paṭibaddhacittā ahesuṃ. Supanṇarājā
 attano ānubhāvena nagare vātaṃ samutthāpesi. Gehapatana-
 bhayena² rājaniveśanā munasaṃ nikkhamiṃsa. So attano ān-
 5 ubhāvena andhakāraṃ kutvā devīṃ gahetvā ākāseṇa Nāgadipe
 attano bhavanāṃ pāvisi. Sussandhiyā³ āgatattṭhānaṃ vā gatatt-
 ṭhānaṃ vā jānanta nāma nāhesuṃ. So tāya saddhiṃ abhi-
 ramamāṇo gantvā raññā⁴ saddhiṃ jūtaṃ kiṭati. Rañño pana
 Saggio nāma gandhabbo atthi. So deviyā gatattṭhānaṃ ajā-
 10 nanta taṃ gandhabbāṃ āmantetvā „gaccha tāva“, sabbaṃ
 thalajalapathāṃ anavicaritvā deviyā gatattṭhānaṃ passa⁵ “ti
 oyyojesi. So paribbayaṃ gahetvā dvārāgāmato paṭṭhāya vi-
 cinanto Bharukacchaṃ⁶ pāpuṃ. Tada ca Bharukacchavāṇijā
 nāvāya Savanṇabbhāmim⁷ gacchanti. So te upasaṃkamitvā
 15 „ahaṃ gandhabbo, nāvāya vetanaṃ khaṇḍetvā tumbhakaṃ gan-
 dhabbāṃ kariessāmi, taṃ pi pethā⁸ “ti āha. Te „saddhū⁹ “ti
 taṃ āropetvā nāvaṃ vīssajjesuṃ¹⁰. Te sukhapayātāya nāvāya
 taṃ pakkosivā¹¹ „gandhabbāṃ no karohīti“ āhamsu. „Ahaṃ
 gandhabbāṃ kareyyaṃ, mayi pana gandhabbāṃ karonte mac-
 20 chā calissanti, aha vo nāvā bhijjissanti¹²“. „Mānusaṃatto¹³
 gandhabbāṃ karonte¹⁴“ macebhānaṃ calanaṃ nāma n¹⁵ atthi,
 karohīti¹⁶. „Tena hi mā mayhaṃ kujjhīṃthā¹⁷“ ti vīṇaṃ mace-
 chetvā¹⁸ tantissareṇa gītassareṇa anattikkamanto gandhabbāṃ
 ākāsi. Tena saddena sammattā¹⁹ hotvā macechā calīṃsu. Ath²⁰
 25 eko makaro uppatitvā nāvāya²¹ patanto²² nāvaṃ bhīndi. Saggio
 phalake nipaṭṭhitvā yathāvātaṃ gacchanto Nāgadipe supanna-
 bhavanassa nigrodharokkhaṃsa²³ santikaṃ pāpuṃ. Sussandi²⁴
 pi devī supannarājassa jūtaṃ²⁵ kiṭitum²⁶ gatagatakāle²⁷ vimānā

¹ Iti namo. ² Cā tano cora. to tano. ³ Cā -pā-. ⁴ Iti sandhiyā. Iti sayasandhiyā.
⁵ Cā sūssandhiyā. ⁶ Iti vaddhi ca abhiramanto. ⁷ Iti ita. ⁸ Iti dāma. ⁹ Cā
 -mijam. Iti -bhūmim. ¹⁰ Iti vīssajjāpessuṃ. ¹¹ Iti -āropetvā. ¹² Iti mahāpā-
 sāmā. Iti mahāpāsaṃ. ¹³ Iti mānusaṃ. ¹⁴ Iti mānusaṃ. ¹⁵ Iti mānusaṃ. ¹⁶ Iti mānusaṃ.
¹⁷ Iti mānusaṃ. ¹⁸ Iti mānusaṃ. ¹⁹ Iti mānusaṃ. ²⁰ Iti mānusaṃ. ²¹ Iti mānusaṃ.
²² Iti mānusaṃ. ²³ Iti mānusaṃ. ²⁴ Iti mānusaṃ. ²⁵ Iti mānusaṃ. ²⁶ Iti mānusaṃ.
²⁷ Iti mānusaṃ.

otaritvā velante vicaranti Saggagandhabham¹ diṣvā sañjānitvā
 „katham āgato sīri“ pucchi. So saḥbam kathesi. „Tena hi
 mā bhāyitī“ tam assāsetvā bāhāhi pariggahetvā vimānāni āro-
 petvā sayanapitṭhe nipajjāpetvā samassasitthakāle dibbabhōjanam
 datvā dibbagandhodaḥena mahāpetvā dibbavatthehi acchādetvā 2
 dibbagandhapupphehi alamkaritvā puna dibbasayane nipajjā-
 petvā³ evaṃ tam paṭijaggamānā supannarāṇiṇo āgatavelāya⁴
 patiechādetvā gatakalē tena saddhim kilasavaseṇa abhirami.
 Tato māsaḍḍhamāsaṇṇeyena Bārāpasī-vāsiṇe vāṇijā dārūḍḍaka-
 gahapathāya⁵ tasmim dīpe nigrodharukkhamulān⁶ sanpattā. 10
 So tehi saddhim nāvaṇi abhiruḥha Bārāpasim ganitvā rājānaṃ
 diṣvā va tassa⁷ jūtakkīṇavelāya vipaṇi gahetvā⁸ gandhabham
 karonti paṭhamam gātham āha:

1. Vāṭi gandho timirānaṃ, kusamuddo⁹ va¹⁰ ghosavā.

dīre ito pi Samsamāḍī¹¹, Tambā kāmā todanti man ti. 36. 12

Tatha timirānaṃ u timirarukkhapuppheṇa, tam kilo nigrodham pati-
 vestrā timirarukkha sūlhi, te sandhāy¹³ evaṃ vadati¹⁴. kusamuddo¹⁵ ti khul-
 daksamuddo, ghosavā ti mahāraṇṇa, taso¹⁶ eva nigrodhasaṇṇe samuttham
 sandhāy¹⁷ evaṃ āha. ito kilā timirānā nagarā, Tambā¹⁸ u rājānaṃ ślapati,
 aṭṭhāvā Tambakāmā ti Tambasā kāmātakāmā¹⁹ Tambakāmā nāma, te²⁰ man
 20 kādāyo vijjanti²¹ u dīpeti.

Tam sotvā supanno dutiyam gātham āha:

2. Katham samuddam utari, katham addakkhi Serumam²²,

katham tassa ca tuyhaṇ ca ahū²³ Sagga samāgamo ti. 56.

Tatha Serumam²⁴ ti Serumadīpan²⁵

13

¹ B¹ saggam-. ² B² nipajjāpeti-. ³ P³ āgamaṇi-. ⁴ B⁴ āgataṇṇagaha-. ⁵
 B⁵ -ta, B⁶ -ta. ⁶ B⁶ raṇiṇo in the place of va tassa. B⁷ vasantopure. ⁷ B⁷ add
 raṇiṇo. ⁸ C⁸ kusamuddho. C⁹ kusamuddo corr. to kassā-. B⁹ kusamuddho.
¹⁰ B¹⁰ ca. ¹¹ B¹¹ sayamānā. ¹² C¹² vadanti. ¹³ C¹³ kusamuddho, C¹⁴ B¹⁴ kus-
 samuddo. ¹⁵ B¹⁵ khuladakkamā. ¹⁶ B¹⁶ tā. ¹⁷ B¹⁷ vijjanti. ¹⁸ C¹⁸ sotv-,
 C¹⁹ sotv- corr. to sot-, B¹⁹ sotv-, B²⁰ sotv-. ¹⁹ B¹⁹ ahū, B²⁰ āhū. ²⁰ B²⁰ sotv-. ²¹
 C²¹ sotv- corr. to sot-, B²¹ sotv-.

Tato Saggo tisso gāthā abhāsī:

- a. Bharukaccha-payāṭṭanā¹ vāṇijānaṃ dhanesīnaṃ
makarehi bhinnā² nāvā, phalaken³ ahaṃ aplaviṃ. 57.
1. Sā maṃ saṇhena mudanā niccaṃ candanagandhīn⁴
2 sūkenā uddharī bhaddā mātā puttāṃ va orasāṃ. 58.
3. Sā maṃ annena pānena vaṭṭhena sayanena ca
attanāpi ca mandakkhī, evaṃ Tamba vijānahitī. 59.

Tatha sā maṃ saṇhena¹ ti evaṃ phalakena² tīraṃ uttinnam maṃ sa-
moddharo vicarantī³ sa⁴ dīpā mā bhūjīti saṇhena⁵ oṇḍuṃ varasena⁶ samas-
10 cāretvā ti attho, amkenā⁷ ti bhāsyagalam idha amko⁸ ti vuttam, bhaddā ti
dassantī pāsādikā, sā maṃ annena⁹ ti sa maṃ ena annādiṇā santappeṇ¹⁰
attho, attanāpi¹¹ tā ti na kevalaṃ annādiṇ¹² eva¹³ attanāpi maṃ abhikameti¹⁴
santappeṇ¹⁵ dīpeti, mandakkhīti mandavaggaṃ mudanā akārena¹⁶ oḷakamā¹⁷
ti vuttam bodi, mattakkhīti pi paṇḍo mudanattāpi¹⁸ viya¹⁹ akkhāti²⁰ samannāgata²¹ ti
15 attho, evaṃ Tamba²² ti evaṃ Tambarīja jānati.

Sopanno gandhabbassa¹ kathentassa² eva vippeṭṭisārī hutvā
„ahaṃ supaṇṇabhavane vasanto pi rakkhituṃ nāsakkhīm, kim
etāya dussīlāyā“³ ti taṃ ānetvā rūḍḍo datvā⁴ pakkāmi. Tato
paṭṭhāya puna nāgaṇḍhi.

- 30 Suttā imāṃ devanā¹ āhuritvā soccāmi pakkāsetvā jātakam sa-
moddhānesi (Sacca pariyoṇaṃ ukkanthitabhikkhu sotāpattiṭṭhale paṭṭi-
ṭṭhāhi) „Tadā rājā Ānando āhozi, supaṇṇarājā paṇa ahaṃ evā“² ti,
Succandijātakam³. Maṇikūṇḍalavagga paṭṭhama⁴.

¹ Bāṭ dāru-. ² C¹ makarehaṇḍhiṇā. C² makarehaṇḍhiṇā eva. 16. eva. B³ ma-
karehi ābhīdā, B⁴ makarehi bhūṭidā. ³ C¹ B² -ti, B³ -tam. ⁴ B¹ maṃ vaṇḍi,
B² sa maṃ, C³ omiṭṭa sa. ⁵ B¹ aṇḍuṇā. ⁶ B¹ aṇḍu. ⁷ C¹ B² -dīpasev, B³
-dīpasev. ⁸ C¹ -ti, B² -manti, B³ -manti. ⁹ C¹ -kena-, B² -ti, B³ -vā. ¹⁰ B¹
paṭṭheṭṭhāretvā, B² paṭṭheṭṭhāretvā. ¹¹ B¹ dīpamāde, ¹² B¹ aṇḍuṇā, B² aṇḍu
dassantī. ¹³ B¹ aṇḍu taṇḍhānaṃ maṇikūṇḍalaṃ saṇḍhānaṃ varasādhanaṃ va uragā
dhaṇḍakajānaṃ kāraṇāyaṃ paṭṭheṭṭhānaṃ paṭṭhānaṃ saṇḍhānaṃ taṇḍhānaṃ.

2. VANNĀROHAḬAVAGGA.

1. Vannārohaḥajātaka.

Vannārohaṇā¹ ti. Idam Sattā Jetavane viharanto dve
 aggasāvake ārabhha kathesi. Ekasmim hi samaye ubho pi ma-
 hātherā, imam antovassam² suññāgāram³ anubrūhesāmā⁴ ti Sattā-
 ram⁵ āpucchitvā gupam⁶ palāya sayam eva pattacivariṇ⁷ ādāya Je-
 tavana⁸ nikkhamitvā ekam⁹ paccantagāman¹⁰ nissāya araṇṇe viharāmu,
 Aññataro pi vighāsādo therānam¹¹ upaṭṭhānam¹² karonto tatth¹³ eva eka-
 mante vasi. So therānam¹⁴ samaggarāsam¹⁵ diṇvā, ime atiriya sa-
 maggā vasanti, vakkā¹⁶ nu kho ete aññamaññam¹⁷, bhinditum¹⁸ ti cinitvā
 Sāriputtatheram¹⁹ upasamkamitvā, kin²⁰ nu kho bhante ayyena Mahā-
 moggallānatherena²¹ saddhim²² tumhākaṃ kiñci veram²³ atthitī²⁴ puechi.
 „Kiṃ pavāso“ ti. „Eva bhante ‘mama gatakāle Sāriputto nāma
 jātigottakulapadeshi²⁵ vā sutagaddhapati²⁶redhaddhī²⁷ vā mayā sad-
 dhim²⁸ kiṃ pabotthī²⁹ tumhākaṃ agupam³⁰ eva katheti³¹“. Therō sitam³²
 katvā „gaccha³³ tvaṃ āvuso“ ti āha. So parasmim³⁴ pi diṇvaso Mahā-
 moggallānatherena³⁵ pi upasamkamitvā tatth³⁶ eva kathesi. So pi nam³⁷
 sitam³⁸ katvā „gaccha³⁹ tvaṃ āvuso“ ti vatvā Sāriputtatheram⁴⁰ upasam-
 kamitvā „āvuso⁴¹ esā⁴² vighāsādo tumhākaṃ santiko kiñci kathesi⁴³“
 puechi. „Avāso“ mayāpi saddhim⁴⁴ kathesi, imam⁴⁵ viharitum⁴⁶ vatta-
 titī⁴⁷. „Sādhī⁴⁸ āvuso viharā“ ti. Therō „mā idha vasi⁴⁹“ accharam⁵⁰
 paharitvā⁵¹ viharī. Te ubho pi samaggarāsam⁵² vasitvā Sattā van-
 tikam⁵³ gantvā vanditvā nissidāmu. Sattā patimanthāroṇ⁵⁴ katvā „va-
 kkhema⁵⁵ vassam⁵⁶ vatthū⁵⁷“ ti pucchitvā „bhante eka vighāsādo amhe⁵⁸
 bhinditukāmo hutvā bhinditum⁵⁹ asakkonto palāyitī“ vutte „na kho⁶⁰
 Sāriputta⁶¹ bhā⁶² eva jabbo p⁶³ esā⁶⁴ tumhe bhindisāmitī⁶⁵ bhinditum⁶⁶
 asakkonto palāyitī“ vatvā tena yācito atitam⁶⁷ āharī.

Atte Bārāṇasiyam⁶⁸ Brahmadatte⁶⁹ rajjam⁷⁰ kārento
 Boddhisatto⁷¹ araṇṇe⁷² rukkhadevatā⁷³ ahoṇi. Tada⁷⁴ siho ca

¹ C^{ms} -sam. ² C^{ms} -ggā. ³ B^{ms} -stha-. ⁴ B^{ms} -am. ⁵ B^{ms} -sam. ⁶ B^{ms} -
 omā⁷ nam. ⁸ B^{ms} -sā. ⁹ B^{ms} -sā. ¹⁰ B^{ms} -sā. ¹¹ B^{ms} -sā. ¹² B^{ms} -sā. ¹³ B^{ms} -sā. ¹⁴ B^{ms} -sā. ¹⁵ B^{ms} -sā. ¹⁶ B^{ms} -sā. ¹⁷ B^{ms} -sā. ¹⁸ B^{ms} -sā. ¹⁹ B^{ms} -sā. ²⁰ B^{ms} -sā. ²¹ B^{ms} -sā. ²² B^{ms} -sā. ²³ B^{ms} -sā. ²⁴ B^{ms} -sā. ²⁵ B^{ms} -sā. ²⁶ B^{ms} -sā. ²⁷ B^{ms} -sā. ²⁸ B^{ms} -sā. ²⁹ B^{ms} -sā. ³⁰ B^{ms} -sā. ³¹ B^{ms} -sā. ³² B^{ms} -sā. ³³ B^{ms} -sā. ³⁴ B^{ms} -sā. ³⁵ B^{ms} -sā. ³⁶ B^{ms} -sā. ³⁷ B^{ms} -sā. ³⁸ B^{ms} -sā. ³⁹ B^{ms} -sā. ⁴⁰ B^{ms} -sā. ⁴¹ B^{ms} -sā. ⁴² B^{ms} -sā. ⁴³ B^{ms} -sā. ⁴⁴ B^{ms} -sā. ⁴⁵ B^{ms} -sā. ⁴⁶ B^{ms} -sā. ⁴⁷ B^{ms} -sā. ⁴⁸ B^{ms} -sā. ⁴⁹ B^{ms} -sā. ⁵⁰ B^{ms} -sā. ⁵¹ B^{ms} -sā. ⁵² B^{ms} -sā. ⁵³ B^{ms} -sā. ⁵⁴ B^{ms} -sā. ⁵⁵ B^{ms} -sā. ⁵⁶ B^{ms} -sā. ⁵⁷ B^{ms} -sā. ⁵⁸ B^{ms} -sā. ⁵⁹ B^{ms} -sā. ⁶⁰ B^{ms} -sā. ⁶¹ B^{ms} -sā. ⁶² B^{ms} -sā. ⁶³ B^{ms} -sā. ⁶⁴ B^{ms} -sā. ⁶⁵ B^{ms} -sā. ⁶⁶ B^{ms} -sā. ⁶⁷ B^{ms} -sā. ⁶⁸ B^{ms} -sā. ⁶⁹ B^{ms} -sā. ⁷⁰ B^{ms} -sā. ⁷¹ B^{ms} -sā. ⁷² B^{ms} -sā. ⁷³ B^{ms} -sā. ⁷⁴ B^{ms} -sā.

vyagghe ca araṇhe pabbatagghāyaṃ vasaṃti. Eko aigālo te
 upatthahanto tesaṃ vigghāsāṃ¹ khādityā mahākāyo hutvā eka-
 divasaṃ cintesi: „mayā siḥavyagghamaṃsaṃ² na khādītapob-
 haṃ, mayā ime dve jaṇe bhīdituṃ vaṭṭati, tato tesaṃ kala-
 haṃ katvā matānaṃ maṃsaṃ khādissāmīti“ so sihaṃ upasaṃ-
 kamītvā „kīṃ sāmi tumhākaṃ vyagghena saddhīṃ klūḍi verāṃ
 atthīti“ pucchī. „Kīṃ pana³ sammā“ ti. „Esa bhanto ‘mama’⁴
 gatakkāle siho nāma sarīravaggena vā ārohaparicāhena vā
 jātilalaviriyehi vā mama kalābhūgaṃ⁵ na pāpunāti⁶ tumhākaṃ
 10 avannaṃ⁷ eva katheti⁸“ āha. Atha naṃ siho „gaccha tvaṃ, na
 eso evaṃ kathesaṃti“ āha. Vyagghaṃ pi upasaṃkamītvā
 eten⁹ eva upāyena kathesi. Taṃ sutvā vyagghe sihaṃ upa-
 saṃkamītvā „samma tvaṃ kira idaṃ c¹⁰ idaṃ ca vadesīti“
 pucchanto paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

- 15 1. Vangāroheṇa jātiyā balā nikkamaṇena ca
 Subāhu na mayā seyyo Sudātha¹¹ iti bhāsaṃti¹². 60.

Tattha haṃ nikkamaṇena vā¹³ ti kāyabalaṇa vā eva viriyabalena ca,
 Subāhu na mayā seyyo ti ayam Subāhu nāma vyagghe eten¹⁴ kāraṇaṃ mayā
 n¹⁵ eva sadiṇo na uttarāro ti saccena kira tvaṃ soḍhaṇāhi¹⁶ dātthāhi samasā-
 20 gata Sudātha piṇḍarāja evaṃ vadesīti.

Taṃ sutvā Sudātho sassa catasso gāthā abhāsi:

7. Vangāroheṇa jātiyā balā nikkamaṇena ca
 Sudātho na mayā seyyo Subāhu iti bhāsaṃti¹⁷. 61.
 8. Evaṃ ce maṃ¹⁸ vīharaṇtaṃ Subāhu samma dubbhaṃ,
 95 na dāc¹⁹ āhaṃ tayā saddhīṃ samivāsaṃ abhirocaye. 62.
 9. Yo paresaṃ vacanāṇi saddahettha yathātathāṃ
 khippaṃ bhijjetha mittasmiṃ verāṃ ca pasava bahūṃ. 63.
 10. Na eo mitto yo sacā appamatto
 bhedāsāhki sandhaṃ evānupassi,

¹ B¹ -ādaṃ. ² B² -vyagghānaṃ maṃsaṃ. ³ B³ -amā kīṃ pa. ⁴ B⁴ -
 mama. ⁵ B⁵ -adā pi. ⁶ B⁶ -aggaṃ. ⁷ B⁷ -adā. ⁸ B⁸ -ādāhi. ⁹ C⁹ B⁹ -
 -atthīti. ¹⁰ B¹⁰ -evāṃ bhāsaṃti ev. C¹⁰ -evāṃ soḍhaṇāhi. ¹¹ B¹¹ -bhāsi, B¹² -bhāsaṃti.
¹² C¹² -evāṃ evāṃ.

- kira brāhmanā¹ ti. „Na mahārāja kuṭumbāṇaṁ vilumpāmi, mayhaṁ
 pana ‘sīlam nu kho mahantaṁ sutam nu kho’ ti kukkucāṇaṁ ahoi,
 sv-āham ‘eteṣu katarāṇaṁ nu kho mahantaṁ’ ti vimaṇṇanto tayo vāre
 kabāpapaṇaṁ gaḇḇhiṇaṁ, tadā maṁ esa haṇḍhāpetvā tumbhākaṁ dassesi,
 5 idāni me sutāto sīlassa mahantabhāvo ātā, na me gharāvāsen’ attho,
 pabbajjissāṁ ahaṁ” ti pabbajjāṇaṁ anujāṇāpetvā gharadvārāṇaṁ anoloke-
 tvā va Jetavanāṇaṁ gantvā Satthāraṇaṁ pabbajjāṇaṁ yāci. Tassa Satthā
 pabbajjāṇaṁ ca upasaṁpadāṇi ca dāpesi. So acirūpasāṁpanno vipassitvā
 aggaphalaṁ patiṭṭhahi. Dhammasabbhāsaṇaṁ kathaṁ samuttāpessuṇaḥ:
 10 „ārāso asokabrāhmanāṇo attano sīlaṁ vimaṇṇitvā pabbajito vipassitvā
 arahattaṁ patto” ti. Satthā aḇḇantvā „kāyaṁ nu ‘ttha bhikkhave eta-
 rāṇi kathāya sammāsimā” ti paccchitvā „imāya nāma” ti vatte „na
 bhikkhave idāni” ayam eva pubbe paṇḍitāpi sīlaṁ vimaṇṇitvā pabba-
 jitvā attano patiṭṭhaṇaṁ kariṇṇu yevā” ti vatvā attāṇaṁ āhāri:
- 15 Atti Bārāṇasīyaṁ Brahmaḍatte rajjāṇaṁ kārente
 Bodhisatto brāhmanakula nibhāttitvā yayappatto Takkasi-
 lāyaṇa² sabbasāppaṇa³ uggaḇḇhitvā Bārāṇasīṇa⁴ gantvā⁵ rājāṇaṇaṁ
 passā. Rāja tassa pureḍḍitattāṇaṇaṁ adāsi. So paḇḇcasāllāni
 rakkhati. Rāja⁶ naṁ ‘sīlavā’ ti gaṛuṇaṁ katvā passati. So
 20 cīntesi: „kīṇu nu kho rājā ‘sīlavā’ ti maṇi gaṛuṇaṁ’ katvā pas-
 sati ndāhu sutādhārayutto” ti sabbhaṁ paccuppannavatthu-
 sadisaṁ eva, idha pana so brāhmaṇo „idāni me sutāto sīlassa
 mahantabhāvo ātā” ti vatvā imā paṇḇca gāthā abhāsā:
1. Sīlaṇaṁ seyyo sutāṇaṁ seyyo itī me saṁsayaṇaṁ abhū,
 25 sīlaṁ eva sutā seyyo itī me o’ attāhi saṁsayaṇo. 65.
2. Moghā jāti ca vaṇṇo ca, sīlaṁ eva kīṛ’ uttamāṇaṁ,
 sīlena anupetassa suten’ attho na vijjati. 66.
3. Khattiyo ca adhammattho vessa cādhammanissito⁷
 te pariccajji⁸ ubho loke upapaḇḇjanti duggatāṇi. 67.
4. Khattiyaṁ brāhmaṇaṁ vessa aḍḍā capḇālapukkasā⁹
 30 idha dhammaṇaṁ caritrāṇaṁ bhavanti tīḇḇve samā. 68.

¹ Bāḇ - nava. ² C² - ya. ³ Bāḇ onti sabbā. ⁴ C² - āyaṇa. ⁵ Bāḇ āg-. ⁶ Bāḇ
 rājāpi. ⁷ C² - gāro. ⁸ B² - vassa adhi-. Bāḇ vassa adhi-.

4. Na vedā samparāyāya na jāti no pi bandhavā

sakañ ca sīlān sarhsuddham samparāyasukkhāya cā 'ti. 69.

Tathā sīlān eva eutv ayyo ti sutapariyattito satagunena sakasa-
gusena sīlān eva uttaritān¹ ti, evaṃ ca pana vetvā sīlān nāmi² eteṃ eka-
eḷḷhaṃ samvattasena duvidhaṃ cārittavārittavasena tividhaṃ kāyāvacca-
nikkama-kavassena satubbidhaṃ pāṇamakkhassatvatothidriyassatvatothi³ vapārisuddhi-
paccayasannihitavasena⁴ ti mātikan⁵ tūj-etrā⁶ uttārento sīlāna vaṇṇaṃ bhūṇi⁷,
moghā⁸ ti sphaṭṭi⁹ tucchā, jāti¹⁰ khattiyakulāṇaṃ nibbatti, vaṇṇo¹¹ ti sarira-
vaṇṇo abhirūpabhāvo, so hi yasmi¹² sārabbhiṇaṃ jātisampadā¹³ vā vaṇṇasampadā¹⁴ vā
sagga-sukhaṃ¹⁵ dāṇaṃ na sakkoti¹⁶ tasmi¹⁷ ubhayam¹⁸ pi tam moghaṃ ti kha, ut-
tāram eva kīrā¹⁹ ti anussavassena vadati na pana ayyam²⁰ jhāsi, anupetassā²¹
ti anupagataṃ, sutasattivo na vijjati²² sārabbhiṇaṃ sutapariyattimattena
idhaloka²³ vā paraloka²⁴ vā kīci²⁵ tadāpi nāma n²⁶ aṭṭhi, tato parā dve gāthā
jātyā moghahāredassanantam²⁷ vuttā, tathā te paricerajjubho loka ti te
dussellā²⁸ dotaloka²⁹ vā mammaloka³⁰ vā 'ti' ubho³¹ loka paricerajjivā duggatim³²
upapejjaṃ, vāḍḍālapukkhū³³ ti chavachaddakasaṇḍālā³⁴ ca pupphasāḍḍāka-
pukkhū³⁵ ca bhavanti³⁶ idhalo³⁷ aṃmā³⁸ ti ete sabbhe pi sīlānubhāvena dotaloka
nibbatti³⁹ samā⁴⁰ honti, nibbissā⁴¹ ducā⁴² v'eva⁴³ saṃkham⁴⁴ gacchanti, paṇḍamagāthā
saḍḍentam⁴⁵ pi sutasīlān⁴⁶ moghahāredassanantam⁴⁷ vuttā, tase⁴⁸ aṭṭho mahārāja
etu vadāsyo⁴⁹ tūj-etrā⁵⁰ idhaloka⁵¹ yasamattadānam⁵² samparāya⁵³ dattiya⁵⁴ vā tatiya⁵⁵ vā
ubhaya⁵⁶ yasam⁵⁷ vā sukham⁵⁸ vā dāṇaṃ⁵⁹ nāma na sakkoti, sampasuddham⁶⁰ pana
attana⁶¹ sīlān eva tam⁶² sakkoti.

Evam Mahāsatto satagunam⁶³ kathetvā rājānam⁶⁴ palibaj-
jaṃ annjānūpetvā⁶⁵ tam divasaṃ eva Himavantaṃ pavasitvā⁶⁶
isipabbajjaṃ pabbajitvā⁶⁷ abhiññā⁶⁸ ca samāpatitvo⁶⁹ ca nibbattetvā⁷⁰
Brahmaloka-parāyano⁷¹ āhosi.

Saithā imān⁷² desanā⁷³ āharitvā⁷⁴ jātakam⁷⁵ samodhānesi: „Tadā
sīlān⁷⁶ vīṇasitvā⁷⁷ isipalibhajjaṃ pabbajito⁷⁸ aham⁷⁹ evā⁸⁰ 'ti. Sīla-
vīmaśasajātakaṃ⁸¹”.

¹ B¹ add. ² B² jātsampadāvaṇṇa. ³ C³ vāṇasampadāvaṇṇasampadāvaṇṇa. ⁴ B⁴ omitt. vā vā. ⁵ B⁵ aor. ⁶ C⁶ ca. omitt. ti. ⁷ B⁷ add. pi. ⁸ C⁸ -asāvaṇṇa cor. to -asā vaṇṇa. ⁹ C⁹ -asā tevaṇṇa cor. to -asā dattā¹⁰ tiva. ¹¹ B¹¹ saṅkham. ¹² C¹² sammatā. ¹³ C¹³ sammatadānam cor. to sammatā. ¹⁴ B¹⁴ sammatadānam. ¹⁵ B¹⁵ add. dāṇaṃ. ¹⁶ B¹⁶ -na. ¹⁷ B¹⁷ dhamma. ¹⁸ B¹⁸ add. dattiyat.

3. Hirijātaka.

Hirintarantaṃ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Anā-
thupiddikassa saḥāyaṃ paecantavāsiṃ seṭṭhiṃ ārabhita katheṣi.
Dve pl vāṭṭhūni Ekaniṭṭhāte navaṇavaggaṃsa¹ pariyesāna²jātaka³ vī-
3 thārītā⁴ eva. Idha pana „paecantavāsi⁵seṭṭhiṃ manussā paecānna-
sabbasāpateyyā⁶“ attano vantaḥkassa aśmīno hutvā palātā⁷ ti Bārāṇasi-
seṭṭhiṃsa ārocite Bārāṇasiseṭṭhi⁸ „attano sammikam āgatānam kattaḥ-
bam akaroniā⁹“ nāma papkāraḥ na labhanti yevā¹⁰ ti vatrā imā
gūṭhā abhūvā¹¹:

- 10 1. Hirin tarantaṃ vijigucchamānaṃ
tavāham aasmī¹ iti bhāsamānaṃ
seyyāni kammāni anādiyantaṃ
n² eṣa mamaṃ ti itī taṃ³ vijaṇṇā. 70.
2. Yaṃ hi kayirā taṃ hi vade yaṃ na kayirā na taṃ vade,
15 akarontaṃ bhāsamānaṃ pariṇānanti paṇḍitā. 71. (J. 20 v. 1)
3. Na so mitto yo sadā appamatto (i. supra p. 100 v. 3.)
bhedaśaṅki randhaṃ evāṃpassi,
yaṃni⁴ ca seti urasīva putto
sa vo mitto yo abhejjo⁵ parehi. 72.
- 20 4. Pāmujjakaraṇaṃ⁶ bhāsaṃ paṇasaśvahanam sukhaṃ
phalaṇisaṃsa bhāveti vahaṇṭa porisaṃ dhuraṇ. 73.
5. Pavivekaraṇaṃ pītvā rasaṃ upasameṣu⁷ ca (Dhp. 7. 201)
niddaro hoti nippāpo dhammapitirasaṃ pīvaṃ ti. 74.

Tatha hirintarantaṃ ti jājāto vikkamaṇiṇaḥ, vijigucchamānaḥ ti
25 mitṭhābhāvaṃ jigucchamānaḥ, tavāhamasmī¹ ity aśmīn mitto ti kevalaṃ
vantaḥkassena eva bhāsamānaḥ, seyyāni kammāni² dāsaṃni³ vantaḥkassa
anurūpāni uttamaḥkassamāni, anādiyantaṃ ti akarontaṃ⁴, nāma mamaṃ ti
evāṃpassi puggalaḥ⁵, 100⁶ mama⁷ mitto⁸ ti na⁹ vijaṇṇā, pāmujjakara-

¹ C¹ navaṇavagga, C² navaṇavaggaṃsa eva te navaṇavaggaṃsa, B¹ parhamavaggaṃsa. ² B¹ seṭṭhiṇiṇa-. ³ C¹ B¹ akaronā, C² akaronā cor. to -na, B¹ akaronā. ⁴ C¹ B¹ aasmī. ⁵ B¹ na. ⁶ C¹ abhejjo, C² abhejja cor. to abhejjo, B¹ abhejjo, B² abhejjo cor. to -jjo. ⁷ B¹ pāmuja-. ⁸ B¹ muṇḍa. ⁹ C¹ -vudhi, B¹ -vudhi, B² vudhi. ¹⁰ C¹ na, C² -na cor. to na. ¹¹ B¹ B² -pā - - lā. ¹² B¹ B² na - na. ¹³ C¹ na. ¹⁴ B¹ mitto. ¹⁵ B¹ vudhi - na, B² v. na.

nam thāman ti dānam pi atam pi bhāvanāpi paṇḍitehi kalyāṇamittāni sad-
 dham mitrabhāro ti¹ idha pana tujjajakāraṇa mitrabhāro eva sandhaya² evam
 āha, paṇḍitāna hi kalyāṇamittāna saddhijā mitrabhāro pāmojjam pi karoti pa-
 sammam³ pi āvāso lōhalokapassalokassa khāyikassalokasukkhaheturā⁴ sukham ti
 pi vuccati, tamā etā ca⁵ phalaṇ ca ānāmanā ca satipassamāno phalānto⁶
 kulaputto⁷ purisāhi sahābhām dānallābhāvānāmitrabhāvaanākkhātāni caru-
 bhāma pi parissamā dukkāni vahanā etam⁸ mitrabhāvaanākkhātāni pāmojjakāra-
 na⁹ thānaṇ passamārahanta¹⁰ enāhaṃ bhāvāni vaḍḍheti, na paṇḍitāni mitra-
 bhāvaṃ bhūdaṇṇi āpēti, pavivekharavaṇa ti kappacittupadhānivādhāna
 saṃsa te vireṇa nissaya uppannaṃ sammāsaṃsa, saṃsa kappasamāsa¹¹ ca ti
 kilesatūyasaṃsa lōdhasamāsaṃsa, niddāro ho ti nippāpa ti sabbakilesa-
 daratūbhāvaṇa niddāra¹² kilesābhāvaṇa nippāpa ho ti, ākammapiṭṭhasāna
 ti dhammapiṭṭhasāna¹³ saṃsa, vimuttapiṭṭhasāna¹⁴ pīṭanti¹⁵ pi¹⁶ attha

Iti Mahāsatto pāpamittasamāsaḥ saggato ubhaggo pavivekha-
 rava amatamāhānābhāvaṇa pāpetvā desanākūṭaṇ gaṇṇi. 15

Saṭṭhā imāni desanāni¹⁷ āharitvā jātakāni amodhānesi: „Tadā
 Bārāṇasīyeṭṭhi ahaṃ eva¹⁸ ahaṇi¹⁹ ti. Hirijātakaṃ²⁰,”

4. Khajjopanakajātaka.

Ke nu santamhi²¹ pajjate ti. Ayaṃ Khajjopanakapaṇṇo²²
 Mahāsammasge vithhāro āvibhavissati. Khajjopanakajātakaṃ²³ 20

5. Ahigundikajātaka.

Vuttombhū²⁴. Idam Saṭṭhā Jetavane viharanto ekaṃ
 mahallakākaṃ²⁵ ārabbhā katiheṇi. Vuttum heṭṭhā Sālakajātaka²⁶
 vithhārituṃ. Ithāpi so mahallako ekaṃ gāmadārakaṃ pabbajetvā
 akkosati paharati. Dārako palāyitvā vibhāma. Dutiyam pi tadā²⁷ 25

¹ Iti pi. ² C¹ sammāsa, C² sammāsa corr. to sammā. ³ C¹ -sa, B¹ -roko, B² -saṭṭha. ⁴ C¹ etā ca. C² etā ca. B¹ etāni, omitting ca. ⁵ B¹ -tihi. ⁶ C¹ etam.

⁷ B¹ pāmojjakaraṇa. B² pāmojjakaraṇa. ⁸ C¹ -rahantaṇ, B¹ -rahantaṇ. ⁹ B¹ -messa. ¹⁰ B¹ niddāro, B² -roti. ¹¹ C¹ -ti, B¹ vimuttāni. ¹² B¹ pīṭanti.

¹³ B¹ adda tāllyam. ¹⁴ C¹ samāpi. ¹⁵ B¹ samāpi. ¹⁶ C¹ khajjā penake-
¹⁷ C¹ omīti khaṇ. B¹ adda vuttamāni. ¹⁸ B¹ mutto, B² diutto. ¹⁹ B¹ adda
 bhikkhūni. ²⁰ B¹ sūtaja, B² sūlukaṇḍa; off. supra vol. II p. 267. ²¹ B¹ nam,
 B² omīti tadā.

pabbājetvā tath' eva akāsi. Tatiyam pi vibbhamitvā puna yāciyamāno
 eloketum pi na icchi. Dhammasabbhāyaṃ¹ katham samutthāpesuṃ:
 „āruso asukamahallako attano sāmāserena sahāpi vināpi vasitōṃ² na
 sakkoti, itaro tassa dosaṃ diṭṭvā puna eloketum pi na icchi, suhadayo
 3 kumārako³ ti. Satthā āgantvā „kāya na 'ttha bhikkhave etarahi
 kathāya sannisinā⁴ ti pucchitvā „imāya nāma⁵ ti vutte „na bhik-
 khave idān' eva pubbe p' esa sāmāsero suhadayo vasati, dosaṃ diṭṭvā
 puna eloketum pi na icchatīti⁶ vtvā attitaṃ āhosi:

Attito Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam karente
 10 Bodhisatto dhaññavāṇijakule nibbattitvā vayappaṭto dhañña-
 vikkayena jivikaṃ kappeti⁷. Ath' eko ahigunḍiko⁸ makkataṃ
 gahetvā akkhāpetvā ahim kilāpento Bārāṇasīyaṃ⁹ usave-
 ghuttho¹⁰ tam makkataṃ dhaññavāṇijakassa santike thapetvā
 ahim kilāpento¹¹ sattadivasāni carī¹². So pi vāṇijo makkataṃ
 15 khādunīyabhojanīyaṃ adāsi. Ahigunḍiko¹³ sattame divase us-
 savakilāmatto¹⁴ āgantvā tam makkataṃ veļapesikāya tikkat-
 tum paharitvā ādāya uyyānaṃ gantvā bandhitvā niddaṃ ok-
 kami. Makkato bandhanaṃ mocetvā ambarukkhaṃ abhiruyha
 ambāsi khādanto nisīdi. So pabuddho rakkhe makkataṃ diṭṭvā
 20 „etaṃ mayā upalāpetvā gahetum vattatīti¹⁵ tena saddhīm salla-
 panto paṭhamam gātham āha:

1. Vutto 'mhi¹⁶ samma sumukha jūte akkhaparājito,
 sevehi¹⁷ ambapakkāni, viriyaṃ te bhakkhayāmaso ti. 75.

Tatha akkhaparājito¹⁸ ti akkhehi parājito, sevehi¹⁹ ti pāṭhe, seve-
 25 hi²⁰ pi pāṭhe.

Tam sutvā makkato sesagāthā abhāsī:

2. Alikaṃ vaia maṃ samma abhūtena paṇḍasayi²¹,
 ko te auto vā diṭṭho vā sumukho nāma makkato. 76.

¹ B¹ bhikkhū dham-. ² B² santum. ³ B³ -ti. ⁴ C⁴ -gūṇiko, B⁴ -ku-
 ḍiko. ⁵ C⁵ ha pe after bārāṇasīyaṃ, omitting usave -- - ahigunḍiko. ⁶ B⁶
 sanghāto. ⁷ C⁷ kilanto instead of ahim kilāpento. ⁸ B⁸ eicari. ⁹ B⁹ -ku-
 ḍiko. ¹⁰ B¹⁰ -khanato, B¹¹ -kilpako. ¹¹ B¹¹ mutto-, B¹² dhutto-. ¹² B¹² sādhehi,
 B¹³ hārehi. ¹³ C¹³ akkhasapa-. ¹⁴ B¹⁴ sādhehi, B¹⁵ hārehi. ¹⁵ C¹⁵ seveheti, B¹⁶
 sevehitāti, B¹⁷ pāṭhe ti pi ayanava. ¹⁶ B¹⁶ paṭhe, B¹⁷ paṇḍasayi.

- a. Ajjāpi me taṃ munasī yaṃ mañ tvaṃ¹ ahigunḍika²
dhaññāpaṇsū pavisitvā matto chātāṃ hañsī³ mañ. 77.
1. T⁴ āhañ⁵ saraṃ dukkhaseyyaṃ api rājjam pi kāraye
n⁶ eva taṃ⁷ yācito dajjam⁸, tañhā hi bhayatajjito. 78.
2. Yaṃ ca jaññū kule jātāṃ gabbhe tittāṃ⁹ amacchariṃ¹⁰
tena sakkhīṃ¹¹ ca mittaṃ ca dhiro sandhātum arahatīti. 79.

Taṃha alikadu vatā¹² 'ti muṇi vata. abhōtenā¹³ ti arājjamānena, ku ra
ti karṇa teyā, sūmukho¹⁴ ti sūndaramukho. ahigunḍika¹⁵ 'ti nam āpato,
ahigunḍika¹⁶ 'ti pi pātho. chātāṃ¹⁷ ti pighacchabbhūṭhanam dabbhaṇaṃ kapaṇam,
hañsīti¹⁸ vepuṇṇakāya sikkhatum pabutaṃ, tāhaṇ¹⁹ ti tam āhaṇ. vataṃ²⁰ ti
cāturo. dukkhaseyyaṃ²¹ ti leṇḍu āpato dukkhasayanaṃ, api rājjampi
kāraye²² ti saro pi kāraṇasārajjam gaherā mayhaṇ dātva mañ rājjam kīre-
yoti²³ evaṃ pi²⁴ n²⁵ eva nam yācito dajjam, tañ etam pi sambhakkam āhaṇ
teyā yācito na dadeyyam, kīṃkārapo²⁶ tañhā hi bhayatajjito²⁷ ti tañhā hi
āhaṇ teyā bhayena tajjito²⁸ ti arho, gabbhe tittāṃ²⁹ ti sambhavaṇena
māṇukucchiyaṃ yata alankārapāṭiyante sayanagabbhe yata³⁰ ti tittam bhoga-
kāya āpāṇam, sakkhīṃ³¹ ca mittaṃ cā³² ti sakkhībhāṇo³³ ca mittaṃbhāvaṃ ca
cātthāropena kulāṭṭhena tittena āpāṇenena amacchariṃ³⁴ sakkhīṃ paṇḍito samb-
dhātum pūna ghaṭṭeṇi arahatī. teyā pūna kapaṇena ahigunḍikena³⁵ sakkhīṃ ko
pata mittaṃbhāvaṃ ghaṭṭeṇi³⁶ ettha

Evam vatvā vānaro ghaṭṭam³⁷ pāvisi.

Sattā imāṃ deṇḍanā³⁸ āharitvā jātakaṃ samudhānesi: „Tadā
ahigunḍika³⁹ mahallaka⁴⁰ abori, makkajo sāmaṇero, dhaññavāṇijjo
aham evā⁴¹ 'ti. Ahigunḍikajātikam⁴².

¹ C¹ samma tvaṃ, B² yañ teñā mañ. ² C³ -gunḍika, B⁴ -kunḍika. ³ C⁵ sa-
kanto jātāṃ kīṇḍi corā to mañto j hañsī, C⁶ mañto j kīṇḍi. B⁷ muṇi chātā-
kaṇi pāṇḍi, B⁸ dhurā sāraṇi hañsī. ⁴ B⁹ āhaṇ. ⁵ B¹⁰ vataṃ. ⁶ B¹¹ dha-
tam, B¹² rājjam. ⁷ C¹³ mhi, C¹⁴ mhi corā to mhi. B¹⁵ mhi, B¹⁶ mhiṃ.
⁸ B¹⁷ -ti. ⁹ C¹⁸ sakkhī, B¹⁹ sakkhī. ¹⁰ C²⁰ -gunḍikā, B²¹ -kunḍika. ¹¹ C²²
-gunḍika, B²³ -kunḍika, B²⁴ -kunḍika. ¹² C²⁵ jataṃ, ¹³ C²⁶ -mhi. ¹⁴ B²⁷ adda
ta. ¹⁵ B²⁸ mhiṃ. C²⁹ mhi. ¹⁶ C³⁰ B³¹ sakkhī, B³² sakkhī. ¹⁷ C³³ sakkhā-
B³⁴ sakkhī. ¹⁸ C³⁵ -gunḍikena, B³⁶ -kunḍikena. ¹⁹ B³⁷ vanaṃ sāmaṇi ghaṭṭam,
B³⁸ vanaṃ sāmaṇi, C³⁹ vanaṃsaṇam. ²⁰ B⁴⁰ dhammaṇḍo. ²¹ C⁴¹ -gunḍika, B⁴²
-kunḍika. ²² B⁴³ adda bhikkhū. ²³ C⁴⁴ -gunḍika-, B⁴⁵ -kunḍika-, B⁴⁶ add
pāṇḍam.

3. Gumbiya-jātaka.

Madhuraṇṇaṃ madhuraṇaṃ tū. Idāṃ Satthā Jetavaṇṇa-
vibhanto ukkaṇṭhitaṃ bhikkhū ārabbhā katthesi. Taṃ hi Satthā
„saronaḥ kira tvaṃ bhikkhu ukkaṇṭhito“¹ ti pucchitvā „accama
bhānte“² ti „kim diṇṇā“³ ti „alamkatamātogāmaṃ“⁴ ti vutte „bhikkhu
ine pañcakāmaguṇā nāma ekena Gumbikena“⁵ halāhalavisam pakkhi-
pivā magge thapitamadhuṇḍiā“⁶ ti vtvā tena yaṇṇe nītaṃ āhāsi:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rājjaṃ karente
Bodhisatto satthavāhakule nibbattitvā veyyapatto Bārāṇasito
10 pañcahi sakatazatehi bhaṇḍaṃ ādāya voharattthāya gacchanto
mahāvattaniatāvidvārāṃ patvā satthake⁷ sannipādetvā „ambho
imeṃhiṃ magge visapaṇṇapupphaphalādini atthi, tumhe kiñci
akhāditaṃ pubbaṃ“⁸ khādanti maṃ apucchitvā⁹ mā khādittthā¹⁰
“tū. amanussāpi viṣaṃ pakkhipitvā bhattāddapuṭamadhukaphalā-
15 phalāni¹¹ thapenti, tāni pi maṃ anāpucchitvā mā khādittthā“
“ti ovādaṃ datvā maggaṃ patipajji. Ath¹² eko Gumbiyo nāma
yakkho aṭaviyā majjhathāna¹³ magge paṇṇāni attharitvā halā-
halavisayuttāni¹⁴ madhukhaṇḍāni¹⁵ thapetvā sayam muggasāmaṇṇe
madhuraṃ gaḥanto viya rukkhe koṭṭento viya carati. Ajānanta
20 „puññattthāya thapitāni bhavissanti“¹⁶ khādितvā jīvitaḥkḥayaṃ
pāpupanti. Amanussā āguttvā te khādanti. Bodhisattassa
satthakamanussāpi¹⁷ tāni diṇṇā ekacce lola-jātikā adhivāsetuṃ
asakkonta khāditaṃsu, paṇḍita-jātikā „pucchitvā khādissāma“
“ti¹⁸ gaḥetvā atthāṃsu. Bodhisatto te diṇṇā hatthagatāni chaḍ-
25 dāpeṃ, yehi¹⁹ paṭhamataraṃ khāditaṃ te maritaṃsu, yehi ad-
dhakhāditaṃ tesaṃ vamaṇayoggaṃ datvā vantakāle catu-

¹ BM add ti. ² BM add yakkheṇa. ³ BM -madhuraṇṇaṃ adhiṇṇa. ⁴ BM satthake,
C¹ satthike, C² samake corr. to satthike. ⁵ C¹ -tam pubbaṃ. ⁶ C² B¹ apu-.

⁷ B¹ -diṇṇa, B² -dāṭha. ⁸ C¹ āhamaṇḍa-, C² bhattāddapuṭa-, B³ bhattāpuṭa-,
B⁴ bhattāpuṭa-. ⁹ B¹ magge-, ¹⁰ B² -viṣamāyuttāni. ¹¹ B³ -phalāni.

¹² C¹ Bodhisattassa satthakamanussāpi, C² bodhisattassa satthakamanussāpi, B³
bodhisattassa satthakamanussāpi, B⁴ bodhisattassa satthakamanussāpi, ¹³ B¹ add
tam, ¹⁴ C¹ ahi.

5 eayo¹ ti sarīraguḍaya vasaḥ² mutapamāccheyya³, evameva ime kāma⁴
 ti yathā vattānīmahāmagga⁵ vasaṁ nikkhittam evam ātitha vattita nikkhitta⁶
 ime kāma, ātura ti ekantamarasaddhammatāya ātura⁷ āsantamarasā⁸ pa-
 10 parivajjenti⁹ ti¹⁰ ye vuttappakāra paṇḍitapuriā ālocanā eṭṭe evarūpe kāma
 vājenti¹¹, saṁgama¹² loka ti to loka laggamājjhena saṁgama ti laddhamānāṁ
 rūpiddhānāṁ kilesajātāṁ accagunā, ātithā vasaṁ ti veditabbā, atikkamanā¹³
 ti ātitha¹⁴.

(Saccapariyesāne akkaṇṭhitubbhikkhū sotāpattiphale paṭiṭṭhahī).

10 „Tadā satthavāho¹⁵ aham eva¹⁶ āhosi¹⁷ ti. Gumbhiyajātakaṁ¹⁸.

7. Sāliyajātaka.

Yeyam sāliyacchāpo¹⁹ ti. Idam Satthā Veluvane vi-
 haranto „Āvuso Devadutto tāsakārako pi bhavituṁ nāsakkhīti²⁰“ va-
 ccanam ābrahṁsa kathesi²¹.

15 Bārānasiyam hi Brāhmadatte rajjam karente Bo-
 dhiasatto gāmake kutumbiyakule nibbattitvā tarunakāle taru-
 nakumārakehi²² saddhīm gāmadvāre nigrodharukkkhamūle kīṭati.
 Tadā eko dubbalavejjo²³ gāme kiñci kammaṁ alabhītva nik-
 khaṇto²⁴ tam thānaṁ patvā akaṁ sappam viṭabhiñtantarena
 20 āsani niharitvā muddāyantaṁ dīpā „mayā gāme pi kiñci na
 laddham, ime dārake vañcetvā sappena dasāpetvā²⁵ tikicchitvā
 kiñciṇṇā eva gaṇhissāmīti²⁶“ cintetvā Bodhisattam āha: „sace
 sāliyacchāpaṁ passeyyāsi gaṇheyyāsīti“. „Āma gaṇheyyam“

¹ C¹ gubāyayo. ² C² vasaṇako, B¹ vasaṇato. ³ B¹ -vuso ti. ⁴ C¹ kāma.

⁵ B¹ -vattānti-, C¹ onā mātā. ⁶ C¹ nikkhente, B¹ onāti evam - - - - - . ⁷ B¹ -āhammatānā, C¹ -tāya laggatā. ⁸ C¹ -ga. ⁹ B¹ -vattita, ¹⁰ C¹ B¹ -vitta.

¹¹ B¹ -vattānti-, ¹² B¹ -vājenti-, B¹ -vājenti-. ¹³ B¹ vājenti. ¹⁴ C¹ -vattānti.

¹⁵ B¹ adda satta abhiṇṇasānāni gāthā vattā. ¹⁶ B¹ adda pama. ¹⁷ B¹ eva, mūt-
 tīya āhosi. ¹⁸ B¹ adda chāttham. ¹⁹ C¹ yosamāliyajāto, C¹ yosamāliyajāpo.

²⁰ B¹ yosamāliyacchāpo. ²¹ C¹ na. ²² B¹ adda tadā hi satta na bhikkhava-

idāna vuppa pama mama dāraṇakāro pi abhiṇṇasānāni vattā ātitha
 āhosi, B¹ adda. ²³ B¹ tarunadārakehi, B¹ pamaññantarehi. ²⁴ B¹ mahāli-

kaṇṇa, B¹ dubbalavejjo. ²⁵ C¹ nikkhanta rotti, to nikkhanta, B¹ nikkhā-

manto. ²⁶ B¹ -vattānti.

ti. „Pass' eso' vīṭabbhiantare sayito" ti. So sappabhāvaṃ
ajānanto rukkhaṃ āruyha taṃ gīvāya' gahetvā sappo ti
ñātvā¹ nivattitoṃ adento' sugahitaṃ gahetvā² vegena khīpi.
So gantvā vejassa gīvāya' patito gīvāya' paliveṭṭhetvā kara-
karāṇi khādītva³ tatth' eva naṃ pādetvā palāyi. Manussa
parivārayiṃsu. Mahāsatto sampattapariyāya dhammaṃ desento⁴

1. Yo 'yam' sāliyachāpe" ti kaṇhasappaṃ agāhaya
tena sappen' ayaṃ dattho hato pāpānussāsako. 85.

1. Ahanantaṃ ahantāraṇi yo nara hantum icchati
evaṃ so nibato seti yathāyaṃ puriso hato. 86.

2. Ahanantaṃ aghātentaṃ yo nara hantum icchati
evaṃ so nibato seti yathāyaṃ puriso hato. 87.

3. Yathā paṇḍumuttāṃ puriso paṭivātaṃ paṭikkhipe
taṃ eva so¹² rajo haṇṭi yathāyaṃ puriso hato. 88.

4. Yo appadattassa narassa dassati (Dhp. v. 105.)
suddhassa poṇassa anaḍḍhaṇassa

tun eva bālāṃ pacceti pāpaṃ

sukkhāṃ rajo paṭivātaṃ va khitto ti. 89.

ima gāthā abhāsi¹³.

Tattha yojan¹⁴ ti jo ayam ayam eva vā pātho, saṃyogayam ti sappeṇ
ayam, sayam eva¹⁵ tena sappeṇ dattho, pāpānussāsako ti pāpakāṃ anussāse-
naṃ¹⁶ anussāsako, ahanantaṃ ti aghātentaṃ, ahantāraṇi ti aghātentaṃ¹⁷,
suddhassa¹⁸ ti nīlaperādhassa, poṇassa¹⁹ ti saccassa, anaḍḍhaṇassa²⁰ ti idam
pi nīlaperādhavāṇaṃ ḍeṇa sandhiya vuttam, pacceti ti kammaṇṇikkhakaṃ
huteṃ pāpeti²¹.

Satthā imam desunam²² āharitvā jātakaṃ samudhānesi: „Tadā
dubbalaṃveḷlo²³ Devadatto alasi, paṇḍitadabharako²⁴ paṇaṃ uham eva"
'ti. Sāliya-jātakaṃ²⁵.

¹ Hā pacceti. ² Hā -yam. ³ Hā -vā. ⁴ Hā nivattitumadento. ⁵ Hā omiṭṭa
sappo - - gahetvā. ⁶ Hā -yam. ⁷ Hā -vam. ⁸ Hā karāṇāṇi jānānti. ⁹ Hā
kāṇakagatam jānānti. ¹⁰ Hā adda ima gāthā abhāsi. ¹¹ Hā jāyam, Hā yajayam.
¹² Hā -vā. ¹³ Sāliyachāpe. ¹⁴ Cā jo. ¹⁵ Hā omiṭṭa ima - - si. ¹⁶ Hā jāyam,
Hā yajayam. ¹⁷ Hā yo ayam sayam, Hā so ayam eva. ¹⁸ Cā -kaṇḍa cora to -nāsi.
Hā omiṭṭa anussāsanam. ¹⁹ Hā mā. ²⁰ Hā pati. ²¹ Hā dhammasa. ²² Hā ma-
hāsiho -vājo. Hā vājo. ²³ Hā -dāraṇa. ²⁴ Hā add -sattamaṇi.

8. Tacasārajātakā.

Amittahatthathagatā ti. Idam Satthā Jetarane vī-
barnato paṇḍūpāramitā ārabbhā kathesi. Tada ti Satthā „na
bhikkhave idān' eva pubbe pi Tathāgato paṇḍarā upāyakusalo yevā"
9 ti vataṭṭaṃ atitān' āhāri:

Atte Bārāṇasīyam Brahmaḍatte rajjam kārente
Bodhisatto gāmake kuṭumbikakule nibbattitvā ti¹ sabbam
purimajātakaniyāmen' eva kathetabbam. Idha pana vejje²
mate gāmaवासिनो „mannesamārakā" ti³ dārake gaddhalehi ban-
10 dhitrā „raṇḍo dasseṣāmā" ti Bārāṇasīm⁴ nayīma. Bodhisatto
anarāmagge yeva sesadārakānam ovādam adāsi: „tumhe mā
bhāyatha, rājānam divvāpi abhītā tuṭṭhindriyā bhāveyyātha,
rājā amhehi saddhīm paṭhamataram kathessati, tato paṭṭhāya
saram jānissāmi" ti. Te „sādhū" ti sampaticechitvā tathā ka-
12 riṃsu. Rājā te abhīte tuṭṭhindriye divvā „Ime mannesamārakā
ti kuṇḍaṇḍakabaddhā ānitā, evaṃpeṇ dukkham paṭṭāpi ca na
bhāyanti tuṭṭhindriyā yeva, kin na kho etesaṃ nasocanākāra-
nam", pucchissāmi ne" ti paṭhamam gatham āha:

1. Amittahatthathagatā tacasārasamappitā
20 paṇaṇnamukhavappātha kasmā tumhe na socathā ti. 90.

Tumhe amittahatthathagatā ti kuṇḍaṇḍakhe divvā⁵ bandhitrā
komentānam amittānam hatthagatā⁶, tacasārasamappitā ti kuṇḍaṇḍakhe⁷
baddhantā evam āha, kasmā ti evaṃpeṇ paṇaṇnam paṭṭāpi tumhe ānīkātva
na socathā ti⁸

23 Tam sutvā Bodhisatto sesagāthā alihāsi:

2. Na socanāya paridevanāya
attho va⁹ labbho¹⁰ api appako pi,
socantam suam dukkhitaṃ¹¹ viditvā
paccatthikā attamaṇā bhavanti. 91.

¹ B¹ appatti, B² nibbattitvā, omitting ti. ² B¹ vejje. ³ B² sad te. ⁴ C¹
-riyad. ⁵ B¹ 400-. ⁶ B² -yam. ⁷ B¹ hatthathagatā. ⁸ B² vejje. ⁹ B¹
adda paricchi. ¹⁰ B² ca. ¹¹ C¹ labbhe. ¹² B² dukkhi.

a. Yato ca kho paṇḍito āpsāso
na vedhaṭi atthavinicchayaññā
paccatthukāssa' dukkhita' bhavanti
diṭṭvā mukham avikāraṃ¹ purāṇam. 92.

4. Japena² mantena sabbhāsirena
anuppadānena pavēniyā vā
yathā yathā yattha labbhetu attham
tathā tathā tattha parakkameyya. 93.

5. Yato ca' jāneyya³ alabbhaneyya
mayā vā⁴ aññena vā esa attho
asoccamāno adhivāsareyya⁵
kamman dajjham kinti karomi dānti. 94.

Tattha attho ti vedhā, paccatthikā attamanā ti evam⁶ purāṇa
anantam dukkhitaro vāḍḍha paravāṇā atthacittā hontu, tassa tussanakkāraṇam
nāma paṇḍitena kāmā na vedhaṭi dīpenti. yato ti yadā, na vedhaṭi ti attha- 15
vinicchayena na kappati, atthavinicchayaññā ti tassa tassa atthassa vinic-
chayaṇaṇaṇa, japena⁷ ti mantaparijāpanena⁸, mantanaṃ ti paṇḍitā sabb-
bhāsi mantagāhanena, sabbhāsirena ti pīyasaṇḍana, anuppadānena ti
labhānāna, pavēniyā⁹ ti kulasāmaṇa, idam vuttam heṭi; mahārāja paṇḍi- 20
tena nāma āpsāso uppannena na soccābham khamatābham, imesu paṇe pad-
danti kāmāni sabbatāsaṇḍana paravāṇā jhātābhi, aco ki sakkoti manāsa
parijāpita¹⁰ mukkhābandhanam¹¹ karepi te jhātābhi, tatthi sakkontena pa-
pāṇā sabbhāsi mantatā evam upāyam sabbakkhāsi jhātābhi, pīyasaṇḍa
vuttam sakkontena pīyasa vāyāpi te jhātābhi, tatthi sakkontena vinicchaya- 25
nānaṇaṇa labhenti dānti jhātābhi, tatthi sakkontena kulasāmaṇā kabbhāsi
mayā adhivāsareyyā sabbā vuttābhi na sabbakāṇā co aco vā pavāpāsaṇḍa ti
evam vijjāmanā sabbakāṇā ghāṭatāpi¹² jhātābhi etā' vā, yathā yathā ti
etere jhātāni kāmāni paṇe paṇe kāmāni yathā yathā attano vedhāni
labbheyya, tathā tathā ti tassa tassa kāmāni tattha tattha parakkameyya pa- 30
cakkameṇa kati paccatthikā jāneyyā¹³ ti adhivāsaṇḍa, yato vā jāneyyā¹⁴ ti yato
jāneyyā¹⁵ mayā vā aññena vā esa attho alabbhaneyya¹⁶ nānapakkāraṇa

¹ ti paravāṇā, Bṛ paravāṇā. ² Bṛ mukhā. ³ Bṛ atthā. ⁴ Bṛ jāpana.
Bṛ jāpana. ⁵ Co vā corr. to vā. Co vā. ⁶ Co jāneyyā, Co nāḍḍha. ⁷ Co Bṛ
ca, Bṛ vā. ⁸ Bṛ jāneyyā. ⁹ Bṛ evam. ¹⁰ Bṛ jāneyyā. Bṛ jāneyyā. ¹¹ Bṛ pa-
cakkameṇa, Bṛ paravāṇā. ¹² Co vā corr. to vā. ¹³ Co
-jāṇā corr. to -jāṇā. Bṛ -jāṇā. Bṛ -jāṇā. ¹⁴ Co Bṛ -jāṇā. ¹⁵
Co -jāṇā. Co -jāṇā. Co -jāṇā. ¹⁶ Bṛ yadā paṇe vā.

Satthā imam desanāṃ¹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā Mittavindako dubbacabbakkho ahoṣi, deraputto pama aham evā²“ ti. Mittavinda-jātakam³.

10. Palāsa-jātaka.

- 5 Hamao palāsamavacā⁴ ti. Idam Satthā Jetuvade viharanto kilesaniggaham ārabbhā kathesi. Vuttam Paṇḍajātako⁵ āvūbhavissati. Itha pama Satthā bhikkhū āmaṇṇetvā „bhikkhave kileso⁶ nāma āsamikkhabbo⁷, appamattako sammā pi nigrodhagaccho viya viñāsam pāpeti, porūcakapaṇḍitāpi āsamkitabbam⁸ āsamikkham⁹
- 10 yevā¹⁰“ ti vatvā uttama āhari.

- Atte Bārāṇasīyam Brahmaḍatīe rajjam kārento Bōdhisatto suvaṇṇaḥamsayoniyam nibbattivā vayappatto Citta-kūṭapabbate Suvannaguhāyam vasanto Himnavantapadesa jātasare sayam jātasālin khādīvā khādītva¹¹ āgacchati. Tassa
- 15 gamanāgamanamagga mahāpalāsarukkho ahoṣi. So gacchanto pi tattha viśasmitvā gacchati, āgacchanto pi viśasmitvā āgacchati. Ath¹² asmiṃ¹³ rukkhe nibbattadevatāya saddhīm viśāso ahoṣi. Aparabhūge ekasakuṇikā¹⁴ ekasmiṃ¹⁵ nigrodharukkhe nigrodhapakkam¹⁶ khādītva gantvā tasmim palāsarukkhe ni-
- 20 vāditvā viṭabbhiantare¹⁷ vaccaṃ pātesi. Tato nigrodhagaccho jāto, so caturaṅgulamattakāle rattaṅkurapalāsatāya sobhati. Hamsarājā tathā diśvā rukkhadavatam āmaṇṇetvā „samma palāsa nigrodho nāma yamhi rukkhe jāyati vaḍḍhento¹⁸“ tam nāseti, imassa vaḍḍhitum mā dehi, vimānam¹⁹ te nāsesati²⁰,
- 25 paṭigacce²¹ eva²² nāb addharitvā chaḍḍehi²³, āsamkitabbayuttam nāma āsatikkim vattati²⁴ palāsadavatāya saddhīm mantento paṭhamam gātham āha:

¹ B¹ dhāmanāsi. ² B² -dakaḷḷi-, and siddhāyamaṇi. ³ C³ paṇḍa- gant. to paṇḍā-. B⁴ paṇḍasagga-. ⁴ B⁵ -es. ⁵ B⁶ -bbā. ⁶ B⁷ -bbā. ⁷ C⁸ -khaṇḍa. C⁹ -khaṇḍa. B¹⁰ āsamikkha, B¹¹ āsamikkha. ⁸ B¹² samit one khā-. ⁹ B¹³ āsamikkha. ¹⁰ B¹⁴ ekā-. ¹¹ B¹⁵ āsamikkha. ¹² C¹⁶ -pakkhaṇ, B¹⁷ -pattam. ¹³ B¹⁸ -bhāntare, B¹⁹ -pattam. ¹⁴ B²⁰ vaḍḍhento va. ¹⁵ C²¹ -nam. ¹⁶ B²² -bbā. ¹⁷ B²³ paṭikhaṇḍa, B²⁴ paṭikhaṇḍa. ¹⁸ C²⁵ chaḍḍhe-

1. Hāmsa palāsaṃ arava: nigrodho samma jāyati,
amkasmim te nisīso va' so te mamnāni checcarito. 100.

Pallavapādo jan' etha abhisanpūddhena¹ kutvā Saṃhāsi² vutto. Pallavāni ti palāsaḍḍatāni, samma 'n' soyaṃsa, amkasmim ti tikkhīyāni, so te mamnāni checcariti so³ te⁴ amkasa vaḍḍhitaṃparto⁵ viya jīvitāni chinnasāni arha, jīvitamāhārā hi idha mamnāni⁶ vutti.

Tam evvā tassa vacanāni agābanti⁷ palāsaḍḍatā dūtīyaṃ gātham āha:

2. Vaḍḍhatām⁸ eva nigrodho, patitth⁹ asa¹⁰ bhavām¹¹ ahmā
yathā pitā vā mātā vā, evam eso bhavissatiti. 101.

Samma¹² na tvaṃ¹³ jānāsi: vaḍḍhatām¹⁴ eva asa¹⁵, ahmā na¹⁶ yathā bālātale puttānaṃ mātipitāro patitthā honti tathā bhavissāmi, yathā pana samvaḍḍhā puttā pache mahallakakkāni mātipitunnāṃ patitthā honti mayham pi¹⁷ mahallakakkāni evam eva so¹⁸ patitthā bhavissatiti.

Tato hāmsa tatiyaṃ gātham āha:

3. Yam tvaṃ amkasmim vaḍḍhesi¹⁹ khīrarukkham bhayānakam
āmanā kho tam gacchāma vaḍḍhi-m-asa na ruccatiti. 102.

Tattha yathā tvaṃ ti yasmi tvaṃ esāni bhayādayakam khīrarukkham āpattam²⁰ viya amkasa vaḍḍhesi²¹, āmanā kho tam ti samā mayhā tam āmanetvā jhūpavā gacchāma, vaḍḍhimasa²² 'ti esa vaḍḍhi oṭṭham na ruccatiti.

Evāṃ ca pana vatvā haṃsarājā pakkhe pasāretvā Uttarakūtapabbatam eva gato. Tato patṭhāya na punāgañchi²³. Aparabhāge nigrodho vaḍḍhi. Tasmim ekā rukkhadevatāpi nibbatti. So vaḍḍhito²⁴ palāsam bhaḍḍi²⁵, sikkhāya²⁶ saddhim²⁷ yeva devatāya vimānaṃ pati. Sā tasmim kāle haṃsarañño vacanāni sallakkhetvā idam anāgatabhayaṃ diṣvā „haṃsarājā

¹ C^o omi va. ² B⁴ -idho. ³ C^o amita so. ⁴ C^o B¹ omi te. ⁵ B¹ aha te samvaḍḍhe sapatto, B² ahāntamvaḍḍhe sapatto, C^o vaḍḍhitaṃparto ⁶ B¹ dhammānāni ⁷ al' fent MSS. -al. ⁸ C^o vacatām, C^o vacatām cora. to vaḍḍhatām, B¹ vaḍḍhiām. ⁹ B¹ patthassa, C^o -tthissa. ¹⁰ B¹ tassattho samma. ¹¹ B¹ tvaṃ na. ¹² C^o vaḍḍhanām. ¹³ B¹ vaḍḍhāle kile ca, B⁴ vaḍḍhi eva so. ¹⁴ B¹ manasā. ¹⁵ B¹ add pache. ¹⁶ C^o evam so. ¹⁷ C^o vaḍḍhehi, C^o vaḍḍheti. ¹⁸ C^o vaḍḍheyi, C^o vaḍḍhesi. ¹⁹ B¹ pana nāgacchi. ²⁰ B¹ so ca vaḍḍipatto, B¹ so vaḍḍanto. ²¹ B¹ bhūṇḍi. ²² B¹ -khāhi.

kathesi, ahañ pañ' assa vacanañ na kāsīti ti¹ paridevamāna
catinthari gātham āha:

1. Idāni kho mañi bhāyati Mahāveru-nidassanani,

hamaassa anabhināya² mahā me bhayam āgatañ ti. 103.

3 Tattha idāni kho mañi bhāyatiñ ayañ nigrodho tarunakāle so-vaṇṇ
idāni mañi bhāyapeti suttañeti³, mahānecunīdassanani ti Sinerupabbha-
tassajjissam mahantam, hamaññāssa racanam aṭṭha ajjāṇṇa tarunakāle yeva etassa
anuddharanti⁴ mahā me bhayam āgatañ ti idāni mayham mahantam bha-
yam āgatañ ti paridevi.

10 Nigrodho pi vaddhanto⁵ sabham palāsam bhañjivā⁶ khānu-
kam⁷ eva akāsi, devatāya vimānañ sabham antaradhāyi.

5. Na⁸ tassa vaḍḍhi kusallappasattiā⁹

yo vaddhamāno ghasate patitttham,

tass' uparodham parivamkamāno

15 patārayi¹⁰ mūlavadhāya¹¹ āhiro ti. 104.

pañcamā bhikkhambuddhagāthā.

20 Tattha kusallappasattiā¹² ti kusalehi parattiā¹³, ghasate ti khūḍati
vināśati aṭṭha, patārayi ti¹⁴ patarati¹⁵ āyamañi, idam vuttam hoñi: bhikkhava
yo vaḍḍhamāno aṭṭham patitttham nūseti tassa vaḍḍhi¹⁶ pañḍitehi na parattiā¹⁷
25 tassa pañā bhikkhatarasā tā bhikkhava tā parissayassa ito me uparodho¹⁸ bha-
vissati evam uparodham vināśam parivamkamāno āhiro bhikkhambuddho mūla-
vadhāya parakkamati¹⁹.

35 Satthā imam devañam²⁰ āharitvā vuccāmi pakāsettvā jātakam sa-
modhānesi: (Saccapariyosāne pañcasatā bhikkhū aralattam jappu-
ya nūhan) Tada' evamvahanāno ahañ eva abho²¹ ti. Pañca-
jātakam²². Vaggārohavagga dutiya²³.

¹ C² and. ² B² antāsetti, B³ antāsesi. ³ B² -tattā, C² anuddharanti. ⁴ C²
vaddhanto. ⁵ C² khajji-, B² khūḍeti, B³ bhañjivā. ⁶ C² khānuḍham, C³ khānuḍham
corr. to khānuḍham, B² khānuḍham. ⁷ C² omits na, C³ has added na. ⁸ C²
-lāpa-, B² -lappasatti, B³ -lappasatti. ⁹ B² antārayi, C² patārayi, B³ pakārayi. ¹⁰
B² -vattiya, B³ -vattiya. ¹¹ C² -lāpa-, B² -lappasatti. ¹² B² -attiā, ¹³ B²
pakā-. ¹⁴ C² -tā-, B² pakārañ. ¹⁵ B² andhi. ¹⁶ B² na parattiā, B³ nappa-
sattiā. ¹⁷ C² -āha. ¹⁸ C² -māñ, C³ -māñ corr. to nūseti. ¹⁹ B² dhammedo-
²⁰ B² add devañam. ²¹ B² add tassodhānam: vaggāroho aṭṭhvimānañ
āharitvā eva bhikkhava bhikkhambuddham gummāyāmi aṭṭhvimānañ mūla-
vadhañ na pallākañ ti.

3. ADÐHAVAGGA.

1. Dīghitikkosaḷajātaka.

Ēvaṃbhūtaṣṣa te rājā 'ti. Idam Sattikā Jetavanā vi-
haranto Kosambhake bhagḍapakārake ārabha kathesi. Tesāṃ
hi Jetavanān āgantvā khamāpanakāḷe Sattikā na¹ āmantetrā „bhū-
khave tumbhe mayham arasā mukhato jātā² puttā nāma³, puttahi na
pitara⁴ dinnam ovādam madditam na vattati, tumbhe pana mama ovādam
na karittha, porāpakapayḍitā attano mātāpitara gahetvā rajjam
gahetvā thitacore pi araṇṇe kattiḥapatham⁵ āgate 'mātāpitāṃ dinnam
na maddissāmā⁶ 'ti na mārayimā⁷.. 'ti vattā attanā āhari. Imas-
miā⁸ pana jātake dve pi vattāmu Saṃghabhedakajātaka vāthārato
āvibharissanti.

So pana Dīghāyukumāro⁹ araṇṇe attano aḷke nipaṇṇam
Bārāpasirājānaṃ cūḷāya gahetvā „idāni mayham mātāpitughā-
takam coram coddasa khaḍḍāni¹⁰ katvā chindissāmi¹¹“ asin¹²
akkhipanto¹³ tasmim khaṇe mātāpitūhi dinnam ovādam saritvā
„jivitaṃ¹⁴“ vajanto pi tesāṃ ovādam na maddissāmi¹⁵ kevalam
imam tajjessāmi¹⁶“ ciṇetvā paṭhamam gātham āha:

1. Evaṃbhūtaṣṣa te rāja āgatassa vaso mama
atthi na¹⁷ koci¹⁸ pariya¹⁹yo²⁰ yo²¹ tam dukkhā pamocaye ti.

ti. 105.

Tattha vaso mama²² ti mama vassam āgatassa, pariya²³yo ti āraṇam.

Tato rājā dutiyam gātham āha:

2. Evaṃbhūtaṣṣa me tāta²⁴ āgatassa vaso tava²⁵
o²⁶ atthi no koci²⁷ pariya²⁸yo²⁹ yo mam dukkhā pamocaye ti. 106.

¹ B¹ te. ² C² -to, C³ -to corr. to -ta. ³ C⁴ ca⁵ C⁶ na corr. to nāma. ⁴ B¹
kattiḥam gataṃ, B² kattiḥagataṃ. ⁵ B¹ macca, B² ovādam bhinditum na vattati
na bhindissāmi⁶ na bhindissāmi. ⁶ B¹ attā na paccuppanna ta imasanti. ⁷ B²
dīghāva-. ⁸ B¹ khaḍḍakkhaḍḍikam, B² -ghāṭṭakavaram cūḷā khaḍḍāni. ⁹ B²
-panta. ¹⁰ C¹ -taṇ. ¹¹ B¹ na. ¹² C² koci. ¹³ C³ pariyā, C⁴ pariyā. ¹⁴
C⁵ na. ¹⁵ C⁶ na. ¹⁶ C⁷ na. ¹⁷ C⁸ na. ¹⁸ C⁹ na. ¹⁹ C¹⁰ na. ²⁰ C¹¹ na. ²¹ C¹²
ko. ²² C¹³ pariyā.

Tattha na ti nipātamattā, n' atthi kosi¹ pariya² ya³ taṃ⁴ staṇṇā
dubbhā pamocaye ti attho.

Tato Bodhisatto avasesagāthā abhāsi:

1. Nāñhaṃ sucaritaṃ rāja nāñhaṃ rāja subhāsitaṃ
tāyate maranakāle⁵, evaṃ ev' itaruṃ⁶ dhanam. 107.
4. Akkoṇḍhi mañi evadhī mañi ajini mañi ahāsi me, (Dhp. v. 2-3.)
ye⁷ taṃ upanayhanti⁸ veram tesam na sammati. 108.
4. Akkoṇḍhi mañi evadhī mañi ajini mañi ahāsi me,
ye taṃ na upanayhanti⁹ veram tes' upasamati. 109.
10. 6. Na hi verena verāni sammantīdha kudācannam
avereṇa ca sammanti, esa dhammo sammantaṃ ti. 110.

Tattha nāñhaṃ sucaritaṃ ti nāñhā sucariṭṭa, ayaṃ eva vā pātho; tha-
petvā sucaritaṃ añhaṃ na paṇṇuṃti vā¹ attho, idha sucariṭṭa ti² māñāpāṭhā
dhanam evadhī sandhāy evaṃ iha³, evamevā⁴ ti niraṭṭhakam eva, idha
15 vuttam hoti: mahārāja añhaṃ evadhīmaṃ sukkaṃ nāma añhaṃ n' atthi, yaṃ evaṃ itaruṃ dhanam
evam eva niraṭṭhakam eva hoti, evaṃ hi idam mayham kōṭṭamābhassamattam
pi dhanam dadanto jivitaṃ na labheyyāsi, tasmā vedittabbam evaṃ dhanam
sucaritasubhāsitaṃ⁵ eva niraṭṭharap ti, saṃgāthānaṃ pi ayaṃ saṃkhepattho: ma-
20 hārāja ye purāṇā⁶ ayaṃ mañi ekkoṇḍhi ayaṃ mañi pahoti ayaṃ mañi ajini ayaṃ
mañi vantakam añhaṃ evaṃ veram upanayhanti⁷ bandhītvā viya hadaya tha-
petvā tesam veram na upasamati⁸, ye paṇ' evaṃ⁹ na upanayhanti¹⁰ hadaya
na thapetvā tesam upasamati¹¹, vattāni hi na kadāci verena sammanti¹² avereṇa¹³
eva pana sammanti, esa dhammo sammantaṃ¹⁴ purāṇa¹⁵ dhamma viraṭṭhappa-
25 vattāni saṃbhāro ti.

Evam ca pana vatvā Bodhisatto „ahaṃ mahārāja tayi na
dubbhāmi, tvam pana mañi mārehi¹⁶ tassa hatthe asim tha-
peti. Rājāpi „nāhaṃ tayi dubbhāmi¹⁷ sapattham katvā tena
addhīm nagaraṃ gantvā taṃ amuccānaṃ dassetvā „ayaṃ
30 bhāṇa Kosalarañño putto Dighāvukumāro, iminā mayham jivi-

¹ C² kosi. ² C² pariya. ³ C² so. ⁴ B² mañi. ⁵ C² -ve. ⁶ B² evadhīma.

⁷ B² ye ca. ⁸ B² upanayhanti. ⁹ B² omis vā. ¹⁰ B² add pi subhāsitaṃ ti pi.

¹¹ jiv' -dam yeve sandhāyāha. ¹² B² -vitaṃ su-, B² subhāsitaṃ, omitting su-
carita. ¹³ C² ya-. ¹⁴ B² C² vāpa. ¹⁵ C² yeṇantaṃ, B² yeṇantaṃ, B² ye-

capānantaṃ. ¹⁶ C² -mayhanti, B² -mayhanti. ¹⁷ C² upasamanti, B² uppa-

samanti, C² B² upasamanti. ¹⁸ B² add ti. ¹⁹ B² -yaḥ, B² esa purāṇaṃ.

tañ dinnam, na labbhā imam kiñci kālam" ti vatvā attano dhitarañ datvā pita santake rajje patitthāpesi. Tato patthāya ubho¹ samaggā sammomadamānā rajjāñ kāresum.

Satthā imam dhanam² āharitvā jūtakam samodhānesi: „Tadā mātāpitāro mahārājakulāni ahesum, Dighāvukumāro³ aham evā"⁴ ti. 5
Dighitiko salajātakam⁵.

2. Migapotakajātaka.

Agārā paccupetassā⁶ 'ti. Idmā Satthā Jetavanā viharanto ekam mahallakam ārabhā kathesi. So kir' ekam dāmakam pabbhāesi. Sāmagaro tañ sakkaccaṃ apatthahitvā aparabhāge 10
upāsukena kālam akāsi. Tassa kālakiriyaṃ mahallako sokābhikkhūto imhaññeṇa eaddena paridevanto vicari. Bhikkhū⁷ suññāpetum sakkentū⁸ dhammasabbhāyūñ katham amutthāpesum: „āvuso asuko mahallako sāmagarassa kālakiriyaṃ paridevanto vicarati. Maragassati-
bhāyasmā paribāhito⁹ es' bhavissatiti". Satthā āgacchvā „kāya su 15
'vha bhikkhave etarūhi kathāya sammānu"¹⁰ ti pucchitvā „amāya nāma"¹¹ 'ti vutte „na bhikkhave idāñ' eva pubbe p'eva nāman mame paridevanto vicarati"¹² vevā attamān āhari:

Attā Bārāṇasiyam Brahmadaṭṭe rajjāñ kāraṇe Bodhisatto Sakkattañ kāraṇā. Tadā eko Kāśirattḥa- 20
vāsi¹³ Himavantañ pavasiṭvā isipabbajjāñ pabbajjivā phalā-phalena yāpeti¹⁴. So ekadivasañ araññe ekam matamātikam migapotakam diavā assamañ anetvā gocharaṃ datvā posesi. Migapotako vaṇḍhanto abhirūpe ahoṣi sobhaggappatto. Tā-
paso tañ attano puttakam katvā pariharati. Ekadivasañ 25
migapotako bahun¹⁵ tipaṇḍ khāditvā ajtrakena kālam akāsi. Tāpaso „putto me mato"¹⁶ ti paridevanto vicarati. Tadā Sakko devurājā lokam pariganhanto tañ tāpasañ diavā

¹ Bā add pi. ² Bā dhanassa. ³ C¹ -yo-. Bā add pana. ⁴ C¹ dighi. Bā dighatthakko-. Bā add parhamam. ⁵ C¹ asārāpocuttassā. Bā arākaṇa-. Bā asārāpocuttapā-. ⁶ Bā add tañ. Bā ti. ⁷ C¹ Bā -to-. ⁸ C¹ eko. ⁹ Bā kakkara-
thavālikābhāmano. ¹⁰ Bā -at. ¹¹ Bā balañ.

„sadivejessāmi nan“ ti āgantvā akāse thito paṭhamam gātham āha:

1. Apārā paccupetassa¹ anāgāraassa te sato
samanassa na tam sādhu yaṁ petam annecassāmi. 111.

2. Tam evvā tāpaso dūṭiyam gātham āha:

1. Samvāseṇa hve Sakka manussassa migassa vā
hadaya jhāyate pemaṁ, tam nu sakkā asocitum ti. 112:

Tatha taṁ va sakkā² ti tam manussam va manussikam vā va sakkā
as³ socitum, socim asocim⁴ ti

10 Tato Sakko dve gāthā abhāsi:

1. Matam marissaṁ rodanti ye rudanti lapanti ca,
tasmiṁ tvaṁ⁵ isiṁā rudī⁶, roditadī⁷ mogham āhu sonto. 113.

2. Roditeṇa hve brahṇe mato peto samujjhāhe
sabbhe saṁgammā rodāma aññamaññassa ūtako ti. 114.

13 Tatha marissaṁ ti ye⁸ idāni marissati tam, lapanti vā⁹ ti vippe-
lapanti va. idam suttaṁ kettu: ye vā¹⁰ loka upatā¹¹ ca marissaṁtā¹² ca rodanti
ca rudanti¹³ pava¹⁴ vippalapanti ca, tamā saṁ pucchijjā¹⁵ dīṇasā nāma v¹⁶
ārohi¹⁷, ārohiṇā¹⁸ sādāpi gantamā¹⁹ ca marissaṁtā²⁰ ca ārohiṇā, taṁ mā ro-
diti²¹ tasmiṁ tvaṁ isiṁā rudī²², ārohiṇā²³: roditadī²⁴ moghamāhu sonto

20 ti²⁵ sonto²⁶ hi²⁷ Rudhāṇayo²⁸ roditam mogham ti vadanti, mato peto ti ye
sato mato peto ti soccanti yaḍi so roditeṇa samujjhāheyya evvā sonto kin-
nikkama²⁹ ārohiṇā³⁰ sabbhe³¹ saṁgammā aññamaññassa ūtako rodāma, yasmiṁ
pama te roditakāreṇa va uttāraṇā³² tasmiṁ paṇḍito roditaṁ ti³³ roditeṇa mo-
ghabbhāsam sādhati

23 Evam Sakkassa kathentassa³⁴ tāpaso „niratthakam roditaṁ“
ti³⁵ sallakkhetvā Sakkassa thutim karonto tisso gāthā abhāsi:

¹ C¹ agatipaccupetassa, B¹ agatipaccupetassa, B² agatipaccupetassa. ² C² sabb-
kam, C³ sakkam corr. to sabbā. ³ B³ a. ⁴ C⁴ B⁴ asocimiyāham, C⁵ asocim-
corr. to socim. ⁵ B⁵ socimiyāham. ⁶ C⁶ B⁶ omīṭi tasmiṁ tvaṁ, C⁷ B⁷ intra-
sonadantijitaka. ⁷ B⁷ rodī. ⁸ C⁸ roditam na, C⁹ roditam tak. ⁹ C⁹ a. ¹⁰
C¹⁰ va corr. to ca, B¹⁰ omīṭi ca. ¹¹ B¹¹ omīṭi terudanti. ¹² B¹² corr. ¹³ B¹³ aji,
C¹⁴ adda ja, C¹⁵ na. ¹⁴ B¹⁴ attī instead of natti. ¹⁵ B¹⁵ roditi. ¹⁶ C¹⁶ omīṭi ti.
¹⁷ C¹⁷ B¹⁷ omīṭi sonto. ¹⁸ C¹⁸ B¹⁸ omīṭi hi. ¹⁹ B¹⁹ adda pana paṇḍita. ²⁰ on C²⁰,
C²¹ nikkama. ²¹ B²¹ nikkamā instead of nikkamā. ²² B²² kinīṭi tasmiṁ āro-
hiṇā in the place of kin -- ārohiṇā. ²³ B²³ kinābbera. ²⁴ B²⁴ sonto in the
place of roditadī. ²⁵ C²⁵ repeat ka. ²⁶ C²⁶ add tak.

1. Ādittam vata mam santam ghataṣṭitam vā pavakam
vārinā viya asīṣam' sabbam nibbāpaye darām. 115.
2. Abbahi² vata me sallam yam m' asi³ hadayanissitam
yo me sokuparetassa puttassokam apānudi. 116.
3. So 'ham abbeṣṣasallo' 'emi vītasoko anāvalo,
na socāmi' na rodāmi tava sutvāna Vāsavā 'ti. 117. (Cfr. supra p. 100.)

Tatke sammāsiṭṭi⁴ yam⁵ me sal, hadayanissitam ti hadayo⁶ mami-
dam, apānudi⁷ aham.

Sakko tāpasassa ovādam datvā sakaṭṭhānam eva gulo.

Suttāḥ huam. desanā⁸ āharitvā jātakaḥ sammohānesi: „Tadā to
tāpaso mahallako ahoṣi, mīgo sammāpuro, Sakko⁹ aham evā¹⁰ 'ti.
Migapota kajātakaḥ¹¹“.

3. Mūsikajātaka.

Kuṇim gatā katṭha gatā ti. Idam Sattthā Vajjuvane
vohuroto ājānāntum ārabbhā kathesi, Vattimā loṭṭhā Hama-
jātaka vithāritam eva. Idhāpi hi¹² Sattthā tath' eva rājānassa sakkim
puttens saddhim kilamānam sakkim dhammam suṇamānam dāvā tam
nissāya suṇāṇo bhayaṃ uppajjisattiti¹³ natvā „mahārāja, porāṇakarājāno
kīṇakīṇaham āsankhivā¹⁴ attano putte¹⁵ ambhākaḥ dhūmakāto rajjam
kārenti¹⁶“ ti ekamante akārenti¹⁷ ti vatrā attitāḥ āhri:
10

Attis Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam kārente
Bodhisatto Takkaṣiṭṭiyaṃ brāhmaṇakule nibbatthivā disa-
pāmokkhaṇariyo ahoṣi. Tassa santike Bārāṇasiraṇṇo putto
Yavakumāro nāma sabbaṣippāni uggaṇhivā anuyogaṃ datvā
gantukāmo tam āpucchī. Acariyo „puttam nissāya tassa an-
tarāyo bhavissattiti¹⁸“ āgavijjāvassena ātvā „etam¹⁹ assa²⁰ ha-
rissamīti²¹“ ekam upamaṃ upadhāretum ārabhi. Tadā pan' assa
15

¹ Bā - ei. ² Bā abbulam. ³ Bā samāsi. Bā yam mām. ⁴ Cā abbulha, Cā Bā
abbulha. ⁵ Bā yamānti. ⁶ Bā yam. ⁷ Cā - ya. ⁸ Bā dharmade. ⁹ Bā
sā paṇa. ¹⁰ Bā sād dattiyam. ¹¹ Cā idam pi. ¹² Cā katvā corr. to -kanti,
Bā - ātipatā. Bā - kanti. ¹³ Cā putto, Cā putto corr. to putte. ¹⁴ Bā kārenti.
¹⁵ Bā attam, Bā evam. ¹⁶ Bā ākassanti.

- eko asso ahoṣi, tassa pāde vaṇo utthahi, tam vanānurakkha-
 pattham' gehe yeva karimau. Tasseāvidāre eko udapāno' atthi.
 Ath' ekā mūsikā gehā nikkhamitvā neasassa pāde vanam khā-
 dati. Asso vāretum' na sakkoti. So ekadivasaṃ vadanam
 5 adbhāsetum' asakkento mūsikam khādītum' āgataṃ pādena pa-
 haritvā māretvā' udapāno' pātesi. Assagopakā' mūsikam apas-
 santā „aññeso divasassa mūsikā āgantvā vaṇam khādati, idāni
 na paññāyati, kham' nu kho gatā' ti vadimau. Bodhisatto
 taṃ kāranaṃ paccakkham' katvā „aññe añjanantā' kham' mū-
 10 sikkā' ti vadanti, mūsikaya pana māretvā udapāne khittabhavam
 aham' eva jānāmīti". So idam' eva kāranaṃ upamaṃ katvā
 paṭhamam' gātham' bandhītva rājakumārassa udāsi. So aparaṃ
 pi upamaṃ upadhārento tam' eva assaṃ satirūjhavanam' nikk-
 khamitvā ekam' yavavattum' gantvā „yavam' khādisāmi"ti
 15 vaticchiddena mukham' pavasantam' diṣvā tam' eva upamaṃ
 katvā duttiyam' gātham' bandhītva tassa udāsi. Tattiyam' gātham'
 pana attano paññābalen' eva bandhītva tam' pi tassa datvā
 „tāta tvaṃ rajje patitthāya sāyam' nahānapokkharaniṃ gacchanto
 yāva dhurasopānā' paṭhamam' gātham' sajjhāyanto gaccheyyāsi,
 20 tava nivasapāsādam' pavasanto yāva sopānapādamaṃlā" dutti-
 yam' gātham' sajjhāyanto gaccheyyāsi, tato yāva sopānamatthakā
 tattiyam' gātham' sajjhāyanto gaccheyyāsi" vatvā pesesi. So
 kumāro gantvā uparājā hutvā pita accayena rajjam' kāresi.
 Tassa' eko putto jāyī". So soḷasavaṇṇakāle rājjaḷobhena „pi-
 25 taram' māressāmi"ti cintetvā upatthāke āha: „mayham' pitā
 taruṇo, aham' etassa dhūmakālam' olokeno mahallako lha-
 vissāmi jarājjoṇo, tādise kāle laddhena pi rajjena ko attibo" ti.
 Te āhamaṃ: „deva na sakkā paccantaṃ gantvā corattaṃ"
 kātum', tava pitaram' kenaci upāyena māretvā rajjam' gaṇhā"

¹ C¹ B¹ -gātham, C² -gātham tacc to -gātham. ² C¹ B¹ -no. ³ B¹ dāre-
 B² bandhāre. ⁴ C¹ B¹ omīti māretvā. ⁵ B¹ -na. ⁶ B¹ parakkā-. ⁷ B¹ pav-
 santam. B² pavasantam. ⁸ C¹ dāra-, C² -nam, B¹ dhurasopānā, B² dhūra-
 sopānā. ⁹ B¹ nivasapāsā-. ¹⁰ C¹ B¹ -lām. ¹¹ B¹ vijāyī. ¹² B¹ vasaṇṇasam-
 B² vasaṇṇasam.

ti. So „sādhā“¹ 'ti auto nivesane rañño sāyam nahānapok-
kharanīsamīpan gantvā „ettha tam² māreṣṣāmīti“³ khaggam
gahetvā utthāsī. Rājā sāyam Mūsikam nāma dāsiṃ „gantvā“⁴
pakkharanīpitthim sodhetvā ehi, nahāyissāmīti“⁵ pesesi. Sa
gantvā pakkharanīpitthim sodhenti⁶ kumārāṃ passi. Kumāro
attano kummassa pākābhābhavahayena tam dvidhā chinditvā
pakkharanīyam pātesi. Rājā nahāyitum agamāsi⁷. Sezajano
„sajjāpi Mūsikā dāsi“⁸ na punāgacchati, kuhiṃ gatā kattha
gatā“⁹ ti āha. Rājā

1. Kuhiṃ gatā kattha gatā iti lālapati¹⁰ jano, 10
aham eva eko jānāmi: udapāne Mūsikā hatā¹¹ ti 118.
paṭhamam gātham bhananto pakkharanīpīraṃ agamāsi.

Tattha kuhiṃ katthā¹² 'ti aññamaññarevacaṇāni, iti lālapati¹³
„eva vippalapati“¹⁴, iti ayam gātho ajānanto jano Mūsikā¹⁵ dāsi¹⁶ kuhiṃ gatā
ti vippalapati rājakumārāna¹⁷ dvidhā chinditvā Mūsikā pakkharanīyam¹⁸ 15
pākābhāvāni aham eva eko¹⁹ jānāmi rañño ajānanta²⁰ eva jano attamā dīpeti

Kumāro „mayā katakammam mayham pitarā nātan“²¹ ti
bhutto palāyitvā tam attamā upatthākaṇaṃ āroceti. Te sattaj-
ṭhādivasaccayena puna tam āhamev: „deva sace rājā jāneyya“²²
na²³ tuhi²⁴ bhaveyya, takkāgāhena²⁵ pana tena vuttam bha-
vissati, mārehi na²⁶ ti. So pun²⁷ ekadivasaṃ khaggahattho
sopānapādanūlo ṭhatvā rañño āgamanakāle ito c' ito ca
paharapokāsam olohesi. Rājā

1. Yuth' etam²⁸ iti c' iti ca²⁹ gadrabho va nivattasi³⁰,
udapāne Mūsikam hanivā yavam bhakketum iochaṣīti 119. 21
dutiyaṃ gātham sajjhāyanto agamāsi.

¹ C¹ ka, C² ka corr. to na, B¹ nam. ² B¹ gahetvā. ³ C¹ B¹ -iti, C² B¹ -ti.
⁴ B¹ ag-, B² agga-. ⁵ C¹ B¹ -eti. ⁶ B¹ -te. ⁷ C¹ gatā. ⁸ B¹ 2, gatā kattha
gatā. ⁹ B¹ -te ti. ¹⁰ B¹ -lappati. ¹¹ C¹ B¹ -ā. ¹² C¹ B¹ -eti. ¹³ B¹
rājā-. ¹⁴ C¹ -piyā. ¹⁵ C¹ avāmeko, B¹ ahamevako. ¹⁶ C¹ jānanta, C² nama
corr. to jāneyya. ¹⁷ C¹ B¹, C² ita. ¹⁸ C¹ B¹ -ti. ¹⁹ C¹ takkāgāhena. ²⁰ B¹
raho etam, B² yavam. ²¹ C¹ 24, B¹ etimā ca, B² chit' ca. ²² C¹ nivattasi,
C² nivattasi, B² nivattasi.

Ayam pi gāthā yasmā tvaṃ hi ehi va¹ ito c' ito va² paharapokasam
 etakanto gadrabha va³ nivattiss' itasmā tam⁴ jhāmi purimadivasaṃ pokkharo-
 alyam Mūlakaṃ⁵ dāsiṃ⁶ katuva⁷ aḷḷe maṃ Vataṛājānaṃ bhākkhamaṃ tebhāsi
 rañño ajānante⁸ va imam attham dipeti

- 5 Kumāro⁹ „ditthe 'mhi pitara¹⁰ ti uttaso¹¹ paḷāyi. So puna
 addhamāsamantam atikkamivā „rājānaṃ davyā¹² paharivā¹³
 māressāmiti¹⁴ ekam dighadandakam dabbipaharaṇam gahetvā
 olambetvā atthāsi. Rājā¹⁵

- 10 „Dabāro c' asi dammedha paṭhamuppatthito¹⁶ suzu,
 digham etaṃ¹⁷ samāsajja¹⁸ na te daṣṣāmi jīvitaṃ ti 120.
 tatiyaṃ gātham sajjhāyanto sopānamatthakam abbirūhi.

- Tatha paṭhamuppatthito ti paṭhamavayo uppatthito uppatto, paṭhamo-
 vayo jīvaṃ ti attho, suzu ti tamayo, digham ti dighadandakam dabbipahara-
 ṇam. samāsajja¹⁸ ti gahetvā olambetvā ttho ehi attho. Ayam pi gāthā duma-
 medha attano vayoṃ paribhūṇitvā na labhessā¹⁹ na te diṃ lajjhetu²⁰
 15 māressā¹⁴ āharaṇakāraṇaṃ etimhivā attho pava tvāṇāpessāmiti rañño ajānante⁸
 va kumārāṃ saraṇajānaṃ imam attham dipeti

- So tam divasaṃ paḷāyitvā saakkanto „jīvitaṃ me dehi
 devā²¹ ti rañño pādamūle nipajji. Rājā tam tajeivā samkha-
 20 likāhi bandhāpetvā bandhanāgāre karetvā setacchattrassa hetthā
 alamkatarājāsane nisiditvā „ambākāṃ ācariyo disāpāmoḃkha-
 brāhmaṇo imāṃ mayhaṃ autarāyaṃ disvā imā tisso gāthā
 adāssi²²“ hatthatuttho odānento saesagāthā abhāsi:

1. Nāntaḷḷikkhabhavanena²³ a²⁴ aṅgaputtasirena vā
 25 puttena hi paṭṭhayito sīlūkehi pamocito. 121.
 2. Sabbam sutam adhiyetha²⁵ hinamukkattāhamajjhimam,
 sabbassa attham jāneyya, na ca sabbam payojaye,
 hoti tādāśako kālo yaṭṭha atthāvahanāṃ sutaṃ ti. 122.

¹ C¹ va, C² ci, B¹ omitta. ² C¹ va. ³ B¹ vija. ⁴ C¹ vā. ⁵ C¹ B¹ -ka.
⁶ C¹ B¹ -si. ⁷ C¹ gantvā. ⁸ C¹ omitt ku-. ⁹ B¹ uttaso, B² uttaso. ¹⁰ B¹
 dehiyā, B² lehiyā. ¹¹ B¹ omitt pa-. ¹² C¹ omitt vā. ¹³ C¹ -ko, C² -ko
 vort. to -co. ¹⁴ B¹ digham etaṃ, B² dighadandakam. ¹⁵ C¹ -sajja, B¹ -sajjam.
 B² samāsajja. ¹⁶ C¹ daṣṣāmi. ¹⁷ B¹ na te diṃ jīvaṃ jīvitaṃ. ¹⁸ B¹ tam
 mā-. ¹⁹ B¹ attham. ²⁰ C¹ gantvā, B¹ antaḷḷikkhabhavanena. ²¹ B¹ atiseyya,
 B² adhiyeyya.

Yattha nentalikkhubbhavanenā¹ 'ti antālikkabbharanam āgacsi dū-
 bavināśānā, abhā aje antālikka bhavanam pi na vāḷho, tamā antālikka-
 bhavanānāpi aje mātānato na marito 'mā, nāḷgaputtasāraṇa vā ti siḷa-
 sakkhikāro vā puttāpi hi na pamocito, puttāna hi patihayito ti aham
 pona attano puttā² vā aje³ māreṇa⁴ patikā, silōkehi pamocito pi so
 'mā ācariyena bandhito⁵ dhanāhi sakkāhi pamocito, aṭṭha ti pariyaṭṭi⁶,
 adhīyeṭhā ti⁷ paṇḍeyya sikkheyya, hinamokkharīhamajjhiman ti hinam,
 vā hāṃ majjhiman vā nīṇam vā sabbam adhiyātabbam vā 'ti āpiṇi, na na
 sabbam payojaya⁸ ti bhinna mantā vā sippa vā na payojaya, attanam eva
 payojeyya⁹ 'ti attho, yattha atthā aham aṭṭha ti yaṃhi¹⁰ kāḷe Mahāsaḍḍha-
 paṇḍitassa kumbhakāraṇamīkaranam viya yam kiṇci sikkhāsaṭṭha¹¹ atthāvaṇaḥ
 bāṇi mīre pi kiṇci bāṇi jōṇa ti attho.

Aparahlūge raḍḍho accayena kumāro rajje paṭiṭṭhāsi.

Satthā jinaṃ desanāṃ¹² āharitvā jātakam sameddhānesi: „Tadā
 dīpāpāmokkhācariyo ahaṃ eva ahoṃ¹³ 'ti. Mūsikajātakaṃ¹⁴. 19

4. Culladhannuggahajātaka.

Sabbam bhaggaṃ ti. Idam Satthā Jetavanā vāhanto
 purāṇadattiyikapalohkapaṃ ārabbe kathesi. Tena bhikkhūnā
 „purāṇadattiyikā maṃ bhante ukkaṭṭhāpetthi“¹ vutte Satthā „evā bhik-
 khū lthi na idāṃ eva“² teyham uṇṇathakārikā, pubbe pi te etam nī-
 sāya esinā esāṃ chinnu³ ti⁴ vatrā bhikkhūhi⁵ yācīto⁶ attāṃ āhāsi:

Atite Bārāṇasīyāṃ Brahmadaṭṭe rajjam kāreṇe
 Rodhīsatto Sakkarāṃ kāreṇi. Tadā ekō Bārāṇasībrāhmano
 mānavo Takkaśilāya⁷ sabbasippāni uggaṇhivā dhanukamme
 nipphattiṃ patto Culladhannuggahapaṇḍito⁸ nāma abhosi. Ath⁹
 assa ācariyo „ayam mayā andisāṃ sippaṃ uggaṇhūhi“¹⁰ attāno
 dhītaraṃ adāsi. So tam gahetvā „Bārāṇasīṃ gamisāmi¹¹“
 muggaṃ paṭipajji. Antarāmagge ekō vārāṇo ekam padesaṃ
 suḍḍhaṃ akāsi, tam thānaṃ abhūrahītaṃ¹² na koci usāhi¹³.
 Culladhannuggahapaṇḍito¹⁴ mānassānaṃ vārentānaṃ¹⁵ vāren- 20

¹ Bāṇi mīre. ² Bāṇi puttānā aje. ³ Cā-mā, Bā-ua, Bā-yaṇi. ⁴ Bā adhi-
 yeyyā ti. ⁵ Cā mātā. ⁶ Bā dhammānā. ⁷ i Bā adhi tēyāṇi. ⁸ Cā omā vā
 āhāna. ⁹ Bā chinnasīhi. ¹⁰ Bā tēhi. ¹¹ Bā omāti Bā gā. ¹² Bā-yaṇi. ¹³
 Bā gāḷa. ¹⁴ Cā-āṇa. ¹⁵ Bā-āṇi. ¹⁶ Bā pāsāntānaṃ.

tñnam ñeva bhariyaṃ gabetvā taṃ atavimukhaṃ abhirūhi.
 Ath' assa atavimajjhe¹ vāraṇa uṭṭhahi. So taṃ kombhe sa-
 rena vījhi. Sare vinivijjhivā pucchābbāgena nikkhami. Vā-
 raṇa tatth' eva pati. Dhanuggahapandito taṃ tñnam khe-
 3 mmaṃ katvā parato² aññasaṃ ataviṃṇaṃ pāpuni. Tatthāpi paññāsa
 corā maggasaṃ hananti. Tam pi so maussesi variyamāno³
 abhirūhivā⁴ tesaṃ corānaṃ mige vadhivā maggasaṃpe mah-
 4 saṃ pacivā khādantānaṃ tñitatthānaṃ pāpuni. Corā taṃ
 alambakatapaṭiyattāya bhariyāya saddhim āgacchantam diṣvā
 10 „gaṇhasāma“⁵ 'ti assāhaṃ karimisu. Corajettṭhako porisalak-
 khaṇakusalo, so taṃ olōketvā va „uttamapurisaṃ ayaṃ“⁶ ti āvā
 ekassa pi uṭṭhahitum na addasi⁷. Dhanuggahapandito⁸ „gaccha,
 'amhākaṃ p' ekaṃ⁹ mahasaṃlāṇaṃ deṭṭhā¹⁰ 'ti vatvā mahasaṃ
 āharā¹¹ 'ti tesaṃ¹² santikaṃ bhariyaṃ pesesi. Sā gantvā
 12 „ekaṃ kira mahasaṃlāṇaṃ deṭṭhā“¹³ 'ti āha. Corajettṭhako „anag-
 gho poriso“¹⁴ ti sūtaṃ dāpesi. Corā „amhehi kira pakkam'¹⁵
 khādisasati¹⁶“ apakkamamāsaṃlāṇaṃ adāpasi. Dhanuggaho at-
 tānaṃ sambhāvetvā „mayhaṃ apakkamamasaṃ dadanti¹⁷“ co-
 rānaṃ¹⁸ kuṇṇhi. Corā „kūṇ ayaṃ ev' eko poriso, mayhaṃ itthiyo“¹⁹
 20 ti tājjetvā upaṭṭhahimsu. Dhanuggaho ekūmapaññāsa jano
 ekūnapaññāsāya²⁰ kaṇḍehi vijjhivā pātesi. Corajettṭhakaṃ
 vijjhituṃ kaṇḍaṃ nāhosi²¹. Tassa kira kaṇḍanāliyaṃ²² sama-
 pannaṃ²³ eva²⁴ kaṇḍāni, tesu ekena vāraṇaṃ vījhi ekūna-
 paññāsāya cora²⁵. So corajettṭhakaṃ pāteṭvā²⁶ tassa ore ni-
 22 sinno „ākaṃ assa“²⁷ chindissāmhi²⁸ bhariyāya hatthato assūṃ
 āharāpesi. Sā taṃ khapaṃ ñeva corajettṭhake lobhaṃ katvā

¹ B¹ add sampantakāle so. ² B¹ pō. ³ B¹ add pi bhariyaṃ gabetvā. ⁴ C¹
 -rūhivā, B¹ abhirūhi, B² -rūya. ⁵ B¹ -ma nan. ⁶ B¹ nidaḍ. ⁷ B¹ add
 khāde tñam. ⁸ B¹ peti, B² ekaṃ pakkā. ⁹ C¹ te, C² so corr. to tesaṃ. ¹⁰
 B¹ pakkamamasaṃ. ¹¹ B¹ khādisasāmi ti. ¹² C¹ coraṃ, C² corā corr. to co-
 rānaṃ. ¹³ C¹ -addi. ¹⁴ C² nāhoṭi. ¹⁵ B¹ -nālarakam. ¹⁶ C¹ sampannaṃ,
 C² sampantānaṃ corr. to samapannaṃ, B¹ samapāññāsam. ¹⁷ B¹ yera. ¹⁸
 B¹ ekūnapaññāsa cora vijjhivā. ¹⁹ C¹ adda itthiṃ, C² itthiṃ, crossed over.
²⁰ B¹ assā.

corassa hatthe¹ tharun² aśmikasā hatthe³ thalam⁴ ṭhapesi.
 Coro tharundandam⁵ parāmasitvā asin⁶ olharitvā Dhanoggahassa
 alaam⁷ ehindi⁸. So tam ghātetvā itthin⁹ ādāya gacchaato jātim
 pucchi. Sā¹⁰ „Takkaṣiḷāya¹¹ disāpāmekkhācariyassa dhitāmbhūti¹²“
 āha. „Katham¹³ tvaṃ iminā laddhā¹⁴“ ti. „Mayham¹⁵ pitā¹⁶ 'ayam¹⁷ 5
 mayā sodisun¹⁸ katvā eippam¹⁹ sikkhīti²⁰ tussitvā²¹ maṃ imassa
 adāsī, sāham²² tayi sineham²³ katvā attano²⁴ kuladattikasāmikam²⁵
 mārāpesin²⁶“ ti. Corajettṭhako „kuladattiyam²⁷ tāv²⁸ eṣā sāmikam²⁹
 mātasi, aṭṭham³⁰ paṇ³¹ ekam³² diavā³³ mama pi³⁴ evam³⁵ evam³⁶ karis-
 sati, imam³⁷ chaḍḍetum³⁸ vaṭṭatīti³⁹“ cintetvā gacchanto antarā- 10
 magge ekam⁴⁰ kunnadin⁴¹ uttānataalam⁴² taṃkhaṇḍakapūram⁴³ diavā
 „bhaddo, imassa⁴⁴ nadiyā⁴⁵ samsamāro⁴⁶ kakkhalo, kiṃ⁴⁷ karomā⁴⁸“ ti
 āha. „Sāmi⁴⁹ sabbam⁵⁰ ābharanabhaṇḍam⁵¹ mama attarāsāṅge
 bhaṇḍikam⁵² katvā paratiram⁵³ netvā⁵⁴ puna āgantvā⁵⁵ maṃ gabetvā
 gacchā⁵⁶“ ti. So „sādhā⁵⁷“ ti sabbam⁵⁸ ābharanabhaṇḍam⁵⁹ ādāya 1
 nadim⁶⁰ otaritvā taranto viya paratiram⁶¹ patvā⁶² tam⁶³ chaḍḍetvā
 pāyāsi⁶⁴. Sā tam⁶⁵ diavā „sāmi⁶⁶“, maṃ chaḍḍetvā viya gacchasi,
 kasmā⁶⁷ evam⁶⁸ karosi, ehi⁶⁹ mam⁷⁰ pi ādāya gacchā⁷¹“ ti tena sad-
 dhiṃ sallapan⁷²ti pāthamam⁷³ gātham⁷⁴ āha:

1. Sabbam⁷⁵ bhaṇḍam⁷⁶ samādāya⁷⁷ pāram⁷⁸ tinco⁷⁹ si brāhmaṇa,
 pacchā⁸⁰ gaccha⁸¹ lahum⁸², khippam⁸³ mam⁸⁴ pi tārehi⁸⁵ dān⁸⁶ ito⁸⁷ ti. 123. 10

Tam⁸⁸ lahum⁸⁹ khippam⁹⁰ ti lahum⁹¹ pacchā⁹² gaccha, khippam⁹³ mam⁹⁴ pi
 tārehi⁹⁵ dān⁹⁶ ito⁹⁷ ti atthe.

Coro tam⁹⁸ netvā⁹⁹ paratira¹⁰⁰ ṭhito¹⁰¹ yeva¹⁰² dutiyam¹⁰³ gātham¹⁰⁴ āha:

2. Asanthutam¹⁰⁵ maṃ cīrasanthutena¹⁰⁶ (Cf. *supra* p. 21.) 25
 nimin¹⁰⁷o bhott¹⁰⁸ adhuvam¹⁰⁹ dhuvena,

¹ C¹ hatthaso. ² C² tā- corr. to thā-, C³ tām corr. to tharun. B⁴ barun. B⁵ tarun. ⁶ C⁶ samhathe. ⁷ B⁷ nāli. B⁸ dhāram. ⁸ B⁹ dhamāṇḍam. ⁹ C¹⁰ -diavā, C¹¹ -diavā corr. to -di. ¹⁰ C¹² gatti sī. ¹¹ B¹³ -yam. ¹² C¹⁴ dhitū-
 kīti, B¹⁵ dhitāmbhūti. ¹³ B¹⁶ -nā. ¹⁴ C¹⁷ mappi. B¹⁸ mappi, B¹⁹ pi, omitting mama.
¹⁵ B²⁰ -khaṇḍakapūram, B²¹ -khaṇḍakapūram. ¹⁶ C²² pāyati. ¹⁷ B²³ add km.
¹⁸ C²⁴ gaccha. ¹⁹ C²⁵ -ta, C²⁶ -tā. ²⁰ C²⁷ samikamam mā vīrasanthutena, C²⁸
 vīrasanthutena mā vīrasanthutena, B²⁹ samantam mam cīrasanthutena, B³⁰ abhiṇham sam-
 tam cīrasanthutena. ²¹ C³¹ niminoti hotum, B³² niminoti bhott, B³³ niminotiyya totti.

mayāpi bhoṭi¹ nīmineyya aññān,
ito ahañ dūratarān gamissān ti. 124.

Si bhoṭi vutū² yeva.

Coro pana „ito ahañ dūratarān gamissān, tiṭṭha tvaṃ“
5 ti tassā viravantiyā va³ ābharapabbhaḍḍaṃ ādāya palāto⁴. Sā
balā atriicchathāya evarūpaṃ vyasanam patā. Anāthā hutvā
avidūre ekaṃ elagalāgumbhaṃ⁵ upagantvā rodamānā nisīdi.
Tasmim khane Sakko lokam olokeno tam atriicchathāhatam⁶
samikā ca jārā⁷ va parihīnam rodamānaṃ diṭvā „etaṃ nig-
10 gaṇhītvā lajjāpetvā āgamissāmi“ Mātaliṃ ca Pañcasikhaṃ ca
ādāya tattha gantvā naditīre ṭhatvā „Mātali tvaṃ maccho
bhava, Pañcasikha tvaṃ sakuṇo bhava, ahañ pana sigālo
hutvā mukheṇa māṃsapinḍaṃ gahe tvā⁸“ eṭissā sammukhaṭṭhā-
naṃ⁹ gamissāmi, tvaṃ mayi tattha gate udakato nīlanighītvā¹⁰
15 mama purato pata, athāhaṃ mukheṇa gaṇhitam māṃsapinḍaṃ
chaddetvā macchaṃ gahe tuṃ pakkhandissāmi, tasmim khane
tvaṃ¹¹ Pañcasikha tam¹² māṃsapinḍaṃ gahe tvā ākāse up-
pata¹³, tvaṃ Mātali udake pati¹⁴“ ti ānāposi. „Sādhū devā“
ti. Mātali maccho aho si, Pañcasikho sakuṇo aho si, Sakko
20 sigālo hutvā māṃsapinḍaṃ mukheṇādāya tassā sammukhaṭṭhā-
naṃ agamāsi. Maccho udakā uppatitvā sigālaṃ purato pati,
so mukheṇa gaṇhitamāṃsapinḍaṃ chaddetvā macchatthāya¹⁵
pakkhandi, maccho uppatitvā udake pati, sakuṇo māṃsapin-
ḍaṃ gahe tvā ākāse uppati, sigālo ubho pi alabbhitvā elaga-
25 lāgumbhaṃ¹⁶ olokeno dummukho nisīdi. Sā tam diṭvā¹⁷ „atric-
chathāhato¹⁸“ n’ eva māṃsān na macchaṃ labhīti¹⁹ kūṭaṃ²⁰

¹ C¹ bhoṭi, C² bhoṭi, B¹ bhoṭi, B² bhoṭi. ² B¹ vutū, B² vutū, B³ vutū. ³ B¹ viravanti va. ⁴ B¹ palāto tato. ⁵ C¹ ala-, B¹ elavā-, B² elagā-, ⁶ B¹ atri-
chathāya, omittān hatam. ⁷ C¹ jārā, B¹ jārā, B² evā. ⁸ B¹ gaṇhītvā, B² gaṇhītvā.
⁹ B¹ sammukha-. ¹⁰ C¹ -ghe tvā. ¹¹ C¹ tam, C² tam corr. to tvaṃ, B¹ omitt
tvaṃ. ¹² B¹ tvaṃ. ¹³ B¹ uppati. ¹⁴ B¹ macchassatthāya. ¹⁵ C¹ ala-, B¹
elavā-, B² elagā-. ¹⁶ B¹ adā apam. ¹⁷ B¹ -cāpa hato. ¹⁸ C¹ kūṭaṃ, B¹
kūṭam, B² kotam.

bhīḍanti¹ viya mahāhasitam hasi. Tam sutvā sigālo tatiyaṃ
gātham āha:

3. Kāyaṃ aḷaḷāgumbhe² karoti ahuhāliyaṃ,

na-y-idha naccan³ vā gitam vā tālam vā aśamaḥhitam,

anambhakāle⁴ sussaṇi kin nu jagghasi ebbhaṇe ti. 125

Tattha āyaṃ ti kē ayaṃ, aḷaḷāgumbhe² (kamboḷgumbhe³, aku-
hāliyaṃ ti dantavidamaḥkam⁴ mahāhasitam naccan⁵, tam⁶ kē vā aśamaḥ
gumbhe karoti pucchati. nayidha naccan⁷ vā ti imasmim (hanc kassaci mo-
canta⁸ naccan⁹ ti gāyanti¹⁰ gitam vā hatthe aśamaḥhitam kate vidanteva
aśamaḥhitam hatthetālam vā ti atthi yaṃ¹¹ diva tvaṃ haṃyesseti¹² dīpeti. 16
anambhakāle³ ti āroḍḍhamāle¹³, aṇṇaṇṇiṃ sundaraceti¹⁴ kin nu jagghasi
hanc nu¹⁵ karuṇa tvaṃ vedhūṃ yuttakāle āroḍḍhamāle¹⁶ vā mahāhasitaṃ
hasi, ebbhaṇe¹⁷ ti tam paccāsaṇṇa ālapati.

Tam sutvā sē caruttham gātham āha:

4. Sigālo bāla dommedha appaṇṇiṃ si jambuka,

jīṇo¹⁸ macehaṇ ca pesiṇ ca kapano viya jhāyasīti. 126.

Tattha jīṇo¹⁸ ti jaṇṇattoḥṇṇo, pesiṇ ti manasapesiṇ, kapano siya
jhāyasīti saṃsamahāṇḍikam parajīṇo kapano siya jhāyaṃ socaṇi cūṇesi.

Tato sigālo pañcamam gātham āha: (Dhp. v. 102.)

5. Suddasam vajjaṃ aṇṇesam attano pana duddasam,

jīṇa¹⁹ patiṇ ca²⁰ jārāṇ ca²¹ tvaṃ pi maṇe va jhāyasīti. 127.

Tattha tvaṃ pi maṇere jhāyasīti pāpadhamme dāsaḷle ahaṇ²² tva
maṇe paccareṇ ikkhesāsi tvaṃ pana atthecchakya hoti ram²³ muḍḍattā²⁴
dīpṭhake²⁵ care²⁶ paṭibaddhessitū huraṇ taṇ ca²⁷ jārāṇ²⁸ kuladattakāṇ ca po-
ṭṭi²⁹ jīṇa³⁰, maṇe upadiya sataggena saṃsaṃsaṃeva tapasatā vā³¹ huraṇ ca
jhāyasīti paridesavatti lajjāpatā viṇṇakāraṇ pāpeti Mahāsatte evam āha.

¹ all four MSS. -ti. ² C¹ etc., B¹ aḷṇṇā, B² aḷagana. ³ B¹ anambh. ⁴ C¹ etc., B¹ aḷagana. ⁵ B¹ kamboja-, B² kambojaṃ. ⁶ C¹ danta-. ⁷ B¹ tam tālam. ⁸ C¹ add ca. ⁹ C¹ add vā. ¹⁰ B¹ kam. ¹¹ C¹ bhā- corr. to ka-, B¹ haṃyesseti. ¹² B¹ etc., ¹³ B¹ amh tu. ¹⁴ C¹ āro-, C² āro- corr. to aro-, ¹⁵ C¹ B¹ etc., ¹⁶ C¹ jīṇo, B¹ jīṇa, B² jīṇo. ¹⁷ C¹ jīṇā, B¹ jīṇā. ¹⁸ C¹ paṭibaddhessitū, B¹ pati ca. ¹⁹ C¹ jārāṇ, C² jārā, both anattāṇ vā, B¹ jārāṇ ca. ²⁰ C¹ etc., ²¹ B¹ etc., ²² C¹ etc., ²³ C¹ etc., ²⁴ C¹ etc., ²⁵ C¹ etc., ²⁶ C¹ etc., ²⁷ C¹ etc., ²⁸ C¹ etc., ²⁹ C¹ etc., ³⁰ C¹ etc., ³¹ C¹ etc.

Sā tassa vacanān aṭṭhā

a. Evam etaṃ migarāja yathā bhāsuṃ jambuka,

sā nāndhaṃ ito gantvā bhaddo hessam vacānugā ti 128.
gātham āha.

3 Tatha n'it'ā 'ti ekamaṭṭhe¹ v'pato, sā aṭṭh' ito gantvā puna jhāma
bhāṭṭam labhivā ekamaṭṭhe² eva tassa bhāṭṭe vacānugā vacānti³ bhāṭṭamhi.

Aṭṭh' assā anācārīya dussillāya katham sutvā Sakko deva-
rājā osānagātham āha:

i. Yo hare⁴ mattikathālam⁵ kamsathālam pi so hare,

10 katham yeva⁶ tayā pāpam puna p' eva⁷ karissasīti. 129.

Tass' aṭṭho: anācāre kim kathesi yo mattikathālam⁸ harati evamathāla-
rajathālakathālam kamsathālam pi so harat' eva⁹, idān' eva tayā pāpam āssam
eva na sakko sava sandhāretum¹⁰, eva tvaṃ puna pi evam karissasīti yeva¹¹ ti.

Evam so tam lajjāpetvā vippaṭisāram¹² pāpetvā vakatthā-
15 naṃ eva agamāsi.

Saṭṭhā itam devanam¹³ āharitvā saṃgāh' pakāsetvā jātakam sa-
modhānesi: (Saccapariyosāne akkaphāṭṭhikkhū eṭṭaputtiphale paṭi-
thahi) „Tadā Dhamuggahe akkaphāṭṭhikkhū ahaṃ, sā jṭhi paripa-
dotiyikā. Sakko devarājā¹⁴ ālum eva¹⁵ ti. Culladhamuggaha-
20 jātakam¹⁶.”

5. Kapota-jātaka.

Idān' khomhiti. Idam Saṭṭhā Jetavane viharanto ekam
loṭabhiṭṭikkhū ārabhā kathesi. Jetavatham¹⁷ anekaso¹⁸ vitthā-
ritam eva. Tam¹⁹ puna Saṭṭhā „vacaṃ kira tvaṃ bhikkhu loṭa²⁰”
25 ti pucch²¹, „āma bhanto²² ti rutte „na kho bhikkhu idān' eva pubbe
pi tvaṃ loṭa loṭatīyā ca puna jīvitaṭṭhayaṃ patto²³ ti rutvā attham āhari:

¹ C² ekamaṭṭhe. ² C² vacānti, C³ vanti corr. to vacanti, B¹ vacānti, B² vacānti. ³ C² hare corr. to hare. ⁴ C² mattika- corr. to ka-, B¹ mat-
tikathālam, B² mattikathā. ⁵ B¹ kassāsa, E² kassāsa, ⁶ B¹ meva. ⁷ B¹
-kam-, B² -ka- ⁸ C² harata, C³ harata, B¹ so rata, B² so harata. ⁹
C² sandhāretum. ¹⁰ B¹ v'pato. ¹¹ B² dhamma-. ¹² B² add puna.
¹³ B¹ eṭṭa-, B² eṭṭa-, both add catuṭṭham. ¹⁴ C² B¹ -tthū. ¹⁵ B¹ -kam. B²
-kassāsa. ¹⁶ C² tvaṃ, B¹ outis tvaṃ. ¹⁷ B² add ti. ¹⁸ C² E² outis pucch

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rājāṃ kāranta
 Bodhisatto pārāpatayoniyaṃ¹ nibbattitvā Bārāṇasīsetṭhiṇo
 mahānase nīlapacchiyaṃ² vasati. Ath' eko kāko macchimaṃ-
 saluddho tena saddhiṃ mettīm katvā tatth' eva vasi. So eka-
 divasaṃ bahūṃ³ macchamaṃsaṃ disvā „idam⁴ khādissāmīti“⁵
 tintināyanto⁶ nīlapacchiyaṃ⁷ yeva nipajjītvā pārāpatena „ehi
 samma gocharāya gamissāmā“⁸ ti vuccamāno pi „ajirakena ni-
 panṇo 'mhi, gaccha tvaṃ“ ti agantvā⁹ tasmiṃ gate¹⁰ „gato me
 paccāmittakapṭako“¹¹, idāni yathārucim macchamaṃsaṃ khādia-
 sāmīti“ cintetvā paṭhamam gātham āha:

1. Idāni kho 'mhi sukhito arogo
 nikkapṭako, nippatito¹² kapoto,
 kāhāmi¹³ dāni hadayassa tutthiṃ,
 tathā hi maṃ maṃsaśākaṃ baletiti¹⁴. 150.

Tattha nippatito¹⁵ ti nippato, kapoto¹⁶ ti pārāpato¹⁷, kāhāmi ā- 15
 nīti karissāmi dāni, tathā hi maṃ maṃsaśākaṃ baletiti tatthāhi maṃ-
 saṃ ca sīrasaṃ, sīsaṃ ca mayhaṃ baletti karoti. utthēhi khādi ti vadamānaṃ
 ājā usāhaṃ maṃ karoti sīso.

So bhattakārako¹⁸ macchamaṃsaṃ pacitvā mahānasaṃ nik-
 khamma sarirato sedam pavāhente¹⁹ pacchito nikkhamitvā²⁰
 rasakarotiyaṃ²¹ nillyi²². Karoti²³ kṛṇoti²⁴ suddam akāsi.
 Bhattakārako vegena gantvā²⁵ kākaṃ gahetvā sabbapattāni
 luñhetvā allasāṇḍigīveraṃ ca siddhatthake ca piṇḍitvā pūṭitak-
 kena madditvā sakālasariraṃ makkhetvā ekaṃ kaṭhalam²⁶.

¹ B¹ pārāva-, B² pārāvatte-. ² B¹ nīla-, B² nala-, C¹ nīla-. ³ B¹ bahu. ⁴
 B¹ idam, B² amhi idam. ⁵ C¹ chintissāyanto corr. to tintināyanto, B¹ gillāyanto
 vjya, B² nittināyanto. ⁶ C¹ nīla-, B² nīla, B³ nala-. ⁷ B¹ āyanta. ⁸ C¹ B¹
 āyanta, C² āg- corr. to ag-. ⁹ C¹ gate, C² gate corr. to gate. ¹⁰ C¹ -ka-
 ṭhako corr. to -kapṭako, B² -kaṇḍako. ¹¹ B¹ nippatiko, B² nippattiko. ¹²
 C¹ B¹ ka-. ¹³ B¹ phaletiti. ¹⁴ C¹ B¹ nippattito, B² nippattiko. ¹⁵ C¹ -to.
¹⁶ B¹ -rato. ¹⁷ C¹ -hārako, C² -bhārako, B² -hārako. ¹⁸ C¹ -to, B¹ -hedi,
 B² -hama. B³ add kāko. ¹⁹ B¹ adda maṃsaṃ kārāṇiputāṃ khādītvā. ²⁰ B¹
 rasakarotiyaṃ. ²¹ B¹ nillyitvā, C¹ nili. ²² B¹ amhi karoti. ²³ B¹ kṛṇoti.
 B² kṛṇoti, C¹ kṛṇoti. ²⁴ C¹ B¹ vegena gantvā. ²⁵ B¹ kaṇḍam, B² kaṭhalam.

ghaṇṇasitvā vijjhātvā suttakena tassa givāya¹ bandhivā nīla-
pacchiyaṃ² yeva naṃ³ khīpivā⁴ agamāsi. Pārāpato⁵ āgantvā
tam disvā „kā esā⁶ balākā⁷ mama saṅgyassa pacchiyaṃ nī-
pannā, caṇḍo hi⁸ so āgantvā ghāteyyāpi⁹ na¹⁰ ti paribhāsaṃ
3 karonto dutiyaṃ gātham āha:

2. Kāyaṃ balākā⁷ sikkhiṇī cori laṅghipitāmaha¹⁰, (1. vol. II p. 100.)
oraṃ balāke āgaccha, caṇḍo me vāyaso sakhā ti. 131.

83 heṭṭhārentatthā yeva.

Tam sutvā kāko tatiyaṃ gātham āha:

10 2. Alaṃ hi¹¹ te jagghitāye mamaṃ diavāna edisaṃ
villinaṃ sūdaputtana piṭṭhimaddena makkhitaṃ ti. 132.

Tattha alaṃ ti paribhāsaṃ¹² āpato, jagghitāye ti haṇṭvā¹³, idam
vuttam hoti idāni maṃ edisaṃ evaṃ dukkhapavāso diavā yeva alaṃ¹⁴ haṇ-
tana¹⁵, ma idāni kāle paribhāsaṃ¹⁶ karoti.

13 So kelivā¹⁷ karonto va¹⁸ puna catutthaṃ gātham āha:

4. Sonahāto suvillito annapāneṇa tappito,
kaṇṭhe¹⁹ ca te vajuriyo, agamā nu Kajamgalāṃ ti. 133.

Tattha kaṇṭhe ca te vajuriyo ti ayaṃ te vajuriyamaṇi²⁰ pi kaṇṭhe
pīṇāro²¹, evaṃ annaṃ²² kālam annāṇam alaṃ na dāsaṃ²³ annāy²⁴ evaṃ
20 āha, Kajamgalāṃ ti idāni Sīrāpato yeva²⁵ Kajamgalā²⁶ ti vāṇipetā²⁷. Ito
nikkhamitvā kanti²⁸ anto nagaṇaṃ gata ti paribhāsaṃ.

Tato kāko pañcamaṃ gātham āha:

5. Mā te mitto amitto vā agamāsi Kajamgalāṃ,
piṭṭhāni²⁹ tattha lāyitvā³⁰ kaṇṭhe bandhanti vaḍḍhanaṃ³¹

23

ti. 134.

1 Bā - yam. 2 C¹ nīla-, B¹ nīla-, B² nīla-. 3 B¹ tam. 4 B¹ pakāḍ-
pitvā, B² nikkhīpitvā. 5 B¹ - anto. 6 C¹ - yeva. 7 B¹ balākā. 8 B¹ ai. 9
B¹ - yya, B² ghāteyyāpi. 10 C¹ - lāghī-, B¹ laṅghī-, B² laṅghī-. 11 C¹
alaṃbā, C² alaṃbā cori. to - bi. 12 C¹ - dhama. 13 B¹ haṇṭvā. 14 B¹ amita
alaṃ. 15 B¹ haṇṭvā vasa. 16 B¹ - kaṇṭhe, C¹ - kaṇṭhe cori. to - kaṇṭhe. 17 B¹ va.
18 C¹ - tho, C² - tho cori. to - tha. 19 C¹ - manā. 20 B¹ piṇṇa. 21 B¹ piṇṇa.
22 C¹ dāsaṃ, B¹ dāsaṃ. 23 C¹ - dāsaṃ. 24 B¹ - to. 25 B¹ - to. 26 C¹
kaṇṭhe, B¹ kaṇṭhe, B² kaṇṭhe. 27 B¹ kaṇṭhe. 28 B¹ kaṇṭhe. 29 B¹ kaṇṭhe.
30 C¹ vaḍḍhanaṃ, B¹ amita vaḍḍhanaṃ, B² vaḍḍhanaṃ.

Tamha piḍḍasūti¹ piḍḍanti², tattiha lāyitvā³ ti taṇhū Bārāṇasīnagara
luhāitvā⁴ saddhavanā⁵ ti kathaḥakam⁶.

Tam sutvā pārāpato⁷ osānagātham āka:

a. Puna pi⁸ āpajjasi⁹ samma, eḷlaṃ¹⁰ hi tava tādissath¹¹, (vol. II p. 333.)
na hi mānusekā bhogā subbuñjā honti pakkhinā ti. 135. ¹²

Tamha puna pi¹³ āpajjasi¹⁴ puna pi¹⁵ evaṇupādi āpajjissasi¹⁶ evaṇupādi
hi te eḷlaṃ ti.

Iti tam¹⁷ so ovaḍitvā tattha avasitvā pakkhe pasāretvā
aññārittha agamāsi. Kāko¹⁸ tatth¹⁹ eva jīvitakkhayaṃ pāpuni.

Sattihā imam desanān²⁰ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam sa- ²¹
modhānesi: (Saccapariyosāne lolaḥhikkhu anāgāṃphale patiṭṭhahi)
„Tamā kāko lolaḥhikkhu ahoṣi, kapoto²² aham evā²³ ti. Kapota-
jātakam²⁴. Aḍḍharaggo tatiyo²⁵. Paṇḍanipātavammaṇā²⁶
niṭṭhiā.

¹ Iti piḍḍanti, B⁴ mīcchāni. ² Iti omitta pi-, B⁴ mīcchāni. ³ B⁴ palā-, ⁴ C² saddhān, B¹ vattaman, B⁴ vattaman. ⁵ B¹ kapālikam, B⁴ kathaḥakam. ⁶ B⁴ -vato
⁷ B¹ -si, B⁴ mīpajjasi. ⁸ Iti eḷlaṃ. ⁹ C² sād-, ¹⁰ C² -sati, B⁴ mīp-. ¹¹ Iti omitta pi. ¹² B⁴ nam. ¹³ B⁴ mīd pi. ¹⁴ B⁴ dhammā-, ¹⁵ C² -ṇo, B⁴ sād poma. ¹⁶ C² -ṇo, B⁴ sād pakkhamam. ¹⁷ aḍḍharaggo tatiyo wanting in B⁴ C² C³ after a. i. Iti sādā rasavuddhānā, Cīghakosalam kapotakam uṇṇakam eḷḷasammaggaṃ kapotanti, in jātakakathāya paṇḍanipātajātakapāṇiṭṭhe attavammaṇā niṭṭhiā, paṇḍanipatta. ¹⁸ C² papiṇi-, p. niṭṭhiā wanting in B⁴.

VI. CHANIPĀTA.

1. AVĀRIYAVAGGA.

1. Avāriyajāṭaka.

Māssu kujjhi bhūmipatīti. Idam Sattbā Jetavane vi-
 5 baranto ekaṃ titthanāvikaṃ ārabbhā kathesi. So kira hālo ahoṣi
 aññāgī¹, u' eva Buddhādīnaṃ rataññaṃ na aññesaṃ puggalānaṃ
 guṇaṃ jānāti² caṇḍo pharusso sāsasiko, Ath' eko jānapado³ bhikkhu
 „Buddhupaṭṭhānaṃ karissāmi⁴“ āgacchanto sīyaṃ Aciravatitittham
 patvā taṃ evaṃ āha: „upāsaka, paratīraṃ gāmissāmi, nāraṇa⁵ de-
 10 hiti⁶. „Bhante, idāni akālo, ekaṃmāṃ thāne vaṇassū“ ti. „Upāsaka,
 idha kuhū vaṇissāmi, gaṇhitvā maṃ gacchā“ ti. So kujjhitvā „ehi
 re vamaṇā“ ti therasā uḍḍam āropetvā ajukam agantvā⁷ heṭṭhā nā-
 vaṃ uttvā⁸ alloḷam⁹ katvā tassa¹⁰ cīvarasā temetvā¹¹ anihakūrave-
 jāya uyyojesi. So¹² vāharaṃ gantvā taṃ divasaṃ Buddhupaṭṭhānaṃ
 15 okāsaṃ alabbhivā punadīyaṃ Sattthāraṃ apasāṃkamaṇivā vanditvā eka-
 mantam nisīditvā Sattthārā katapaṇṇanthāro „kadā āgato sīti“ vutte
 „hiyyo“¹³ ti „atha kasmā ajja Buddhupaṭṭhānaṃ āgato sīti“ vutte
 sam attham ārocesi. Taṃ uttvā Sattthā¹⁴ „na kho bhikkhu idāni¹⁵ eva
 pubbe p' eva pharusso va¹⁶, idāni pana teṇa tvaṃ kilamito; pubbe¹⁷
 20 paṇḍito kilamesīti“ ratvā teṇa yācitvā aññam āhosi:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rājjaṃ karenta
 Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vaysppatto Takkaṇi-

¹ Bā - go. ² Bā - ti. ³ Bā - ja-. ⁴ Cā nāro, B nāraṇa ma. ⁵ Cā - go. ⁶ Bā
 ehi nadiyam. ⁷ Bā uḷḷam. ⁸ Cā add patum. ⁹ Bā add kilāmetvā. ¹⁰
 Bā sīla so. ¹¹ Bā add bhante. ¹² Cā omī l. a. a. ¹³ Bā pharusso vando
 sāsasiko. ¹⁴ Bā add vappa.

lāyam sabbasippāni uggaṇḍitvā isipabbajjāni pabbajitvā digham
addhānaṃ Himavante phalāphalena yāpetvā loṇambilaservanā-
tthāya Bārāṇasim patvā rājuyyāne vaasitvā punadivase nagaram
bhikkhāya pāvisi. Atha naṃ rājamaṅgalam pattaṃ rājā disvā
tassa iriyāpathe pasādivā antepūram ānetvā bhojetvā paṭiññam
gaḥetvā rājuyyāne vāsesi¹, devasikam upaṭṭhānaṃ agamāsi.
Tam onam Bōdhisatto „rañño nāma mahārāja cattāri agati-
gamaṇāni vajjetvā appamattena² khantimettānuddayasampan-
nena hutvā dhammena rajjāṃ karetabban“ ti vatvā devasikam
ovadanto

10

1. Māssu kujjhi bhūmipati, māssu kujjhi rathesabbha,

kuddhaṃ appaṭikujjhanto³ rājā ratṭhassa pūjito. 1.

2. Gāme vā yadivārañṇe nūne va yadivā thāle (Dbp. v. 98.)

sabbattha-m-annāsāmi: māssu kujjhi rathesabbhā⁴ ti 2.

dve gāthā vadeti⁵.

15

Tattha ratṭhassa pūjito ti svarūpo rājā ratṭhassa pujaṇīyo hoti
arūpo sabbatthamanusselāmāṇi etena pūjēdāya yathā kuthaṇṇaṃ vanto⁶
p⁷ abhū⁸ mahārāja imāya eṇa annasāmi⁹, tam annāsāmi, etena vā pūjēdāya
yathā kuthaṇṇaṃ vanto pi thasatta pi, māssu kujjhi rathesabbhā¹⁰ ti evaṃ
vāḍḍhā tathā annasāmi: rañña nāma kujjhitum na vattati, kuddhāraṇṇa: rājāno
rāma vāḍḍhāraṇṇa, tesaṃ kuddhāraṇṇa¹¹ vamanamattena¹² eṇa kaddu jivitaṭṭhayaṇ
pāpamantitā

16

Evam Bōdhisatto rañño āgatāgatadivase imā¹³ gāthā va-
dēti¹⁴. Rājā pasannacitto Mahāsattassa satasāhassapaṭṭhāna-
kam¹⁵ gāmaṃ¹⁶ adāsi. Bōdhisatto paṭikkhipl. Iti so tatth¹⁷ 23
eva dvādasa saṇivacchare¹⁸ vaasitvā¹⁹, anticiram nivuttho²⁰ smi,
janapadacārīkam tāva²¹ caritvā āgamissāmi²² ti rañño akathetvā
va uyyāṇapālam āmantetvā „tāta ukkaṇṭhitarūpo²³ smi, jana-
padam caritvā āgamissāmi, tvaṃ²⁴ rañño kātheyyāsi²⁵“ vatvā

¹ B¹ vaasitvā. ² B² -nana. ³ C³ -kuddhanto, Dbp. -kujjhanto. ⁴ B⁴ abhūti.

⁵ C⁵ dvādassatto. C⁶ dvādassatto varj. te vanto. ⁶ B⁶ pūjām. ⁷ B⁷ anna-
sāmi. ⁸ B⁸ kujjāna. ⁹ B⁹ addā dve. ¹⁰ B¹⁰ abhūti. ¹¹ B¹¹ -nana. ¹² B¹²
pāpamantitā. ¹³ B¹³ -rañ. ¹⁴ B¹⁴ pasājitvā. ¹⁵ C¹⁵ rāvaṇ. ¹⁶ B¹⁶ addā pūjivā.

pakkanto Gaṅgāya nāvātittam¹ pāpuṇi. Tattha Avāriyapitā²
 nāma nāviko ahoṣi bālo, n' eva gupavantānaṃ gunṇaṃ na at-
 tano³ āyāpāyaṃ⁴ jānāti, Gaṅgaṃ taritukāmaṃ janam paṭha-
 maṃ tāretvā pacchā vetanaṃ yāceti, vetanaṃ adantehi⁵ ead-
 5 dhiṃ kalahaṃ karonto akkosappahāre yeva bahū labhati⁶ ap-
 palābham, evarūpe andhabālo.

Taṃ sandhāya Satthā abhisambuddho butvā tatiyaṃ gātham āha:

1. Avāriyapitā⁷ nāma ahū Gaṅgāya nāviko,
 pubbe janam⁸ tāretvāna pacchā yāceti vetanaṃ,
 10 ten' assa bhaṇḍanaṃ hoti, na ca bhogehi vadḍhatīti. 3.

Tattha Avāriyapitā⁷ ti Avāriyā⁸ nāma tassa dhūḷa, tassa vassā Avāriya-
 pitā⁹ nāma jāto, tassa bhaṇḍanaṃ ti ten' assa kīraṇaṃ tesa pacchā yā-
 ceyyamaṇa jābena eaddhiṃ tassa bhaṇḍanaṃ hoti.

Bodhisatto taṃ nāvikaṃ upasamkamitvā „āvuso paratīraṃ
 15 maṃ pehīti“ āha¹⁰, „Samaṇa kiṃ¹¹ me vetanaṃ dassasīti“.
 „āvuso ahaṃ bhogavaḍḍhiṃ atthavaḍḍhiṃ dhammavaḍḍhiṃ
 nāma kathessāmi“¹²¹³. Nāviko „dhuvaṃ esa mayhaṃ kīcei
 dassatīti“ taṃ paratīraṃ uttvā „dhi me nāvāvetanaṃ“ ti¹⁴.
 So tassa „sādh' āvuso“¹⁵ ti paṭhamam bhogavaḍḍhiṃ kathento

- 20 1. Atīpnaṃ yeva yācassu apāraṃ¹⁶ tāta nāvika,
 aṇṇo hi tippassa mano, aṇṇo hoti taresino¹⁷ ti 4.
 gātham āha.

Tattha apāraṃ ti tassa nāvika paratīraṃ atīpnaṃ eva janam orinattāre
 thitaṃ yeva vetanaṃ pīssaṃ, tato labbham gahetvā gatte thāna thapetvā pacchā
 25 manussa paratīraṃ heyyatī, eyam te bhogavaḍḍhi bhavissatīti, aṇṇo hi tīp-
 passa mano ti¹⁸ paratīraṃ gataṃ hi aṇṇo mano hoti¹⁹, adatte va²⁰ gata-
 kāme hoti, yo puṇ' esa taresi²¹ nāma²² taresi²³ eadā paratīraṃ gantukāme
 hoti so atīpnaṃ pi dattā gantukāme hotīti, hi taresino²⁴ aṇṇo mano²⁵ hoti,
 tasmā tvaṃ atīpnaṃ eva yācēyyatī, eyam²⁶ tava te bhogānaṃ vadḍhi māna.

¹ It' nāvātittam. ² C² avāriyā. ³ It' edde va. ⁴ It' upāyaṃ. ⁵ It' adante. ⁶ It' bahutara hoti. ⁷ C² -vā- ⁸ C² -janaṃ. ⁹ C² -vā-. ¹⁰ C² -vā-. ¹¹ It' edde taṃ sutvā so āha. ¹² C² kiṃ. ¹³ It' edde sam sutvā. ¹⁴ It' edde āha. ¹⁵ It' aṇṇo ā-. ¹⁶ C² -pa- ¹⁷ It' paresino. ¹⁸ It' adde tava. ¹⁹ It' bhavati. ²⁰ It' amite va. ²¹ It' pāreṇ. C² taresi. ²² It' noma. ²³ It' paratīraṃ. ²⁴ C² omitti mano. ²⁵ C² -yaṃ.

Nāviko cintesi: „ayam¹ tāva me ovādo bhavissati, idāni pan² esa aññam kiñci mayham dassatīti³“. Atha nam Bodhisatto: „ayam⁴ tāva te āvuso bhogavaḍḍhi, idāni atthadhammavaḍḍhih⁵“ sunā⁶ „ti vatvā ovadanto

5. Gāma vā yadi vāraṇṇe sinne vā yadi vā thale

sabbattha-m-annāsāmi: māssu kuḍḍhi nāvikā⁷ ti 5.

gātham āha. Iti⁸ ‘ssa’ imāya gāthāya atthadhammavaḍḍhih⁹ kathetvā „ayam¹⁰ te atthavaḍḍhi¹¹“ ca dhammavaḍḍhi¹² cā¹³ ti āha. So pana¹⁴ dandhapuriso¹⁵ tam ovādam na kismiñci mañña-māno „idaṃ samano tayā mayham dinnam nāvavetanam¹⁶“ ti āha. „Āmāvuso“ ti. „Mayham iminā kammam n¹⁷ atthi, aññam me dehitī¹⁸“. „Āvuso idaṃ thapetvā mayham aññam n¹⁹ atthīti²⁰“. „Atha kasmā mama nāvam ārūḷho sīti²¹“ tāpasam Gaṅgātīre pāteṭvā ure²² nisīditvā mukham ev²³ assa pothesi.

Satthā „iti kho bhikkhave yam so tāpaso ovādam datvā raṇṇo²⁴“ 15
santikā gāmarāmaṃ labhi tam eva ovādam andhabālāssa nāvikaṃ
kathetvā anukhapothamam pāpuṃ. tamā ovādam dentem²⁵ „yuttajanaṃ“
eva dātabbo na yuttajanaṃ²⁶“ ti vatvā abhisambuddho hotvā ta-
dantaram gātham āha:

6. Yāy²⁷ eva²⁸ anuāsaniyā rājā gāmarāmaṃ adā

tāy²⁹ eva³⁰ annāsaniyā³¹ nāviko pahari mukhe³² ti. 6.

Tassa tam paharantass³³ eva bhariyā bhattam gabetvā āgatā, tam³⁴ tāpasam disvā „sāmi, ayam³⁵ tāpaso³⁶ rājakulā-pako, mā paharīti³⁷“ āha. So³⁸ kuḍḍitvā „tvam me imam kū-tatāpasam paharitam na dasīti³⁹“ atthāya tam paharitvā pātesi. 25
Bhattapāti⁴⁰ patitvā bhijji⁴¹, tassa ca⁴² garagabbhāya gabhho bhāmiyam pati. Atha nam manussā samparivāretvā „puri-

¹ C² ayam. ² B² dassatīti. ³ all three MSS. -i. ⁴ B² -oñhi. ⁵ C² itasā, C² itasā vatt, to -ssa. ⁶ C² -āh. ⁷ B² omits pana. ⁸ B² pāpapa-. ⁹ C² udare. ¹⁰ B² dān-. ¹¹ C² ya-. ¹² C² ya-eva. ¹³ C² tā-eva. ¹⁴ C² -sān-kiyā. C² -sālekhiyā corr. to -ciyā. ¹⁵ B² mukham. ¹⁶ C² mah, C² takā. ¹⁷ B² adde nāma. ¹⁸ B² adde punadere. ¹⁹ C² -ti, B² atthabhattapāti. ²⁰ C² bhijji, C² bhijji corr. to bhijji. ²¹ B² adde pana.

sagghātakacoro" ti gahetvā bandhitvā rañño dassesum. Rājā vinicchinivā tassa rājānam¹ kāresi.

Satthā abhisambuddho hutvā imam attham pakāsete osānagātham āha:

- 5 7. bhattam bhinnam, hatā bhariyā, gabbho va² patito chamā,
migo va jātarūpena na ten' attham abandhi sū³ 'ti. 7.

Tattha bhattam bhinnam ti bhattapāl⁴ bhinnā, hatā ti pahatā, chamā ti bhūmīyam, migo va jātarūpenā⁵ 'ti yathā migo sūvennam vā⁶ muttāmanāḍḍha⁷ sū modhitvā gacchanto pi attharivā nijaḥanto pi tena jātarū-
10 penā attano attharavajjhīm bandhīrūm nibbatterūm na sakkoti evam so audha-
tūlo paṇḍitū dīpanovādam⁸ sūvāpi attano attham bandhīrūm⁹ nibbatterūm na¹⁰
sakkhīti vuttam hoti, abandhi sū¹¹ 'ti ettha hi bandhi¹² so ti evam attho
veddhabbo¹³, so hi¹⁴ tmesam padānam¹⁵ hi¹⁶ sū 'ti sandhi hoti

Satthā imam āsannam¹⁷ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam an-
13 odhānessi: (Saccapariyosāne so bhikkhu sotāpattiṭṭhale patiṭṭhahi
„Tadā cāviko idāni nāviko, rājā āmudo¹⁸, tāpaso¹⁹ aham evā²⁰ 'ti.
Avāriyajātakam²¹).

2. Setaketojātaka.

Mā tāta kujjhi na hi sādhu kodho ti. Idam Satthā
20 Jetarāne viharanto kuhakabhikkhum²² ārabbhā kathesi. Pac-
cuppannarattthum Uddāḷajātaka āvībhavissati.

Attā pana Bārāṇasīyam Brahmadatto rājānam kā-
rento Bodhisatto Bārāṇasīyam dīśāpāmoḁkhācariyo
huvā pañcasata mānave mante vāceti. Nesam²³ jettako Se-
25 taketo nāma udiceabrāhmaṇakule nibbatto mānavo. Tassa jātim
nissāya mahanto māpo abosi. So ekadivasam aññehi mānavehi
saddhūn nagarā nikkhamanto nagaram²⁴ pavisanto ekam cau-

¹ C¹ -nam, C² -nam corr. to -nam, B¹ -nam, B² -nam. ² C¹ vā, B¹ vā. ³ C¹ -
sū, B¹ -sū sū. ⁴ C¹ -ti, B¹ -pāl. ⁵ B¹ adda hīranūm vā. ⁶ B¹ -dīmanā
sū. ⁷ B¹ -gabbho. ⁸ B¹ -nā. ⁹ C¹ -sū, B¹ -dīmanā sū. ¹⁰ B¹ -bandhi. ¹¹
B¹ -dabbho. ¹² B¹ ti. ¹³ C¹ -pā. ¹⁴ C¹ -hi, B¹ -omā hi. ¹⁵ B¹ -dham-
mado. ¹⁶ B¹ adda -sū. ¹⁷ B¹ adda -pā. ¹⁸ C¹ -vā- corr. to -vā, B¹
adda -pā. ¹⁹ B¹ -kā. ²⁰ B¹ -sū. ²¹ B¹ -omā nagaram.

dālam disvā „ko si tvaṃ“ ti pucchitvā „caṇḍālo ‘ham asmihi’¹
 vutte tassa’ sarīraṃ paharitvā āgatarātassa² attano sarīre
 phosanabbhayaṇa „nassa caṇḍālo³ kālakanni⁴, adhovātaṃ yāhiti⁵“
 vatvā vegena tassa uparivātaṃ agamāsi. Caṇḍālo si ghatarāṃ
 gantvā tassa uparivāte aṭṭhāsi. Atha naṃ so „nassa⁶ kāla-
 kanni⁷“ suttūntaraṃ akkosi paribhāsi. Caṇḍālo „tvaṃ ko
 si“ pucchī. „Brāhmaṇamāpavo ‘ham asmihi’“. „Brāhmaṇo
 hotu“, mayā pana puṭṭhapañhaṃ⁸ kathetum sakkhiṣsamīti⁹.
 „Āma sakkhiṣsamīti“. „Sace na sakkosi pādantaro¹⁰ taṃ ga-
 memīti¹¹. So attānaṃ takketvā „āgamehīti“¹² āha. Caṇḍāla-
 10 putto tassa kathaṃ¹³ parisāṃ¹⁴ gāhāpeitvā „māṇava disā nāma
 katarā“ ti pañhaṃ pucchī. „Disā nāma puratthimādayo“ ca-
 tasso disā¹⁵ ti. Caṇḍālo „abhaṃ taṃ etaṃ disaṃ¹⁶ na puc-
 chāmi, tvaṃ ettakam pi ajānanto mama sarīre pahaṇavātaṃ¹⁷
 jīgucchasi¹⁸“ taṃ khaṇḍhatṭhiko¹⁹ gabetvā onametrā attano
 15 pādantarena gamesi²⁰. Māṇava taṃ pavattitū ācariyassācī-
 kkhītau²¹. Ācariyo „saccam kira tāta Setaketu caṇḍālen’ asī²²
 pādantarena gamito²³“ ti. „Āma ācariyo, so maṃ caṇḍāla-
 dāsiputto ‘disāmettam pi na jānātīti’ attano pādantarena ga-
 mesi²⁴, idāni disvā kattabham assa jāmissamīti“²⁵ kuddho
 20 caṇḍālaputtāṃ akkosi²⁶. Athācariyo²⁷ „tāta Setaketu, mā
 tassa kujjhi, paṇḍito caṇḍālaputto²⁸, na so taṃ etaṃ disaṃ
 pucchī sñhaṃ pucchī, tayā pana dīṭṭhasautaviññātato²⁹ adīṭṭha-
 sautaviññātāṃ³⁰ eva bahutaraṃ³¹ ti evadanto dve gāthā abhāsi:

1. Mā tāta kujjhi, na hi sādhu kodho,

bahum pi te adīṭṭhaṃ assutaṃ ca,

¹ Bā samāna. ² Bā -tāta-. ³ Cā tassa caṇḍālo, Bā tvaṃ caṇḍālo. ⁴ Bā
 -kanni. ⁵ Cā tassa, Cā nassa? Bā adda -vassā. ⁶ Cā hoti. ⁷ Bā putṭha-
 8 Bā -hi. ⁹ Bā -eva. ¹⁰ Cā gamesīti, Bā bhāmemīti. ¹¹ Bā ābhāsamāhāsi
 12 Bā kha. ¹³ Bā patibhāsi. ¹⁴ Bā putṭha-. ¹⁵ Cā disaṃ. ¹⁶ Bā pahata-
 17 Cā -viti. ¹⁸ Cā ā-, Bā khaṇḍhatṭhiko. ¹⁹ Cā gamesī, Bā bhāmeti. ²⁰ Bā
 -yassa ā-. ²¹ Bā -npi. ²² Bā bhāmeti. ²³ Bā bhāmeti. ²⁴ Bā kaccasamīti.
 25 Bā adda paribhāsi. ²⁶ Bā aha naṃ ā-. ²⁷ Bā caṇḍālaputto paṇḍito byatto.
 28 Cā -tano, Cā -tano eva. ²⁹ Bā -tato, Bā -tato. ³⁰ Bā adīṭṭhasautā-

māṭāpītā disā tā¹ Setaketu,
ācariyam āhu disataṃ pasatthā. 8.

9. Agārino annadapānavatthadā² (= vol. I. p. 101.)

avhāyikā tam pi disaṃ vadanti,

esā³ disā paramā Setaketu

yaṃ patvā dukkhi sukhino bhavanti. 9.

- Tatha na hi sādhu kodhā ti kodhe nima⁴ uppajjamāno nibbāṭa-
dubbhāsitān aṭṭhaṇṭhaṃ āsiṭṭhaṃ jantum na deti⁵ na sādhu na laṭṭhako,
naḥampi te adittikaṃ ti taye vaḥkhuṃ adittikaṃ sotena ce sutam eva be-
huraṇe, disā tā⁶ ti disā māṭāpīṭaro puttānaṃ paṇḍitarānaṃ uppamattā po-
vatthimadisa nāma jāti ti vadati⁷, disataṃ pasatthā ti ācariya pana dak-
khiṇeyyattā disataṃ pasatthā dakkhiṇā disā ti Buddhādaye ariya āhu kathaṃ
dipenti vadati⁸, agārino ti gahapitā, annadapānavatthadā⁹ ti annadā
pānavatthadā¹⁰ ca, avhāyikā¹¹ ti eṭṭha deyyadhammaṃ paṭigrahaṭṭhā¹² ti
pakkasamāhā, tam pi disaṃ vadanti¹³ tam pi Buddhādaye ariya ekaṃ¹⁴
disaṃ vadanti, imā caṭupaccayadāyaka gahapitā paṇḍitā¹⁵ apadāṭṭhā¹⁶ dham-
mikasaṃghaṃ brahmacariya upasāṇabhāṭṭā eka¹⁷ disā nāma ti dipeti, aparo tayo:
ye ete agārino annadapānavatthadā nāma chakkamaggasaṃpatiddhikāṭṭhena¹⁸
upari¹⁹ avhāyante ye avhāyikā dhammikasaṃghaṃbrahmacariyaṃ tam pi disaṃ²⁰ va-
danti tam Buddhādaye ariya upatimadanti²¹ nāma vadanti²² dipeti, vuttam
pi e²³ stam:

Māṭāpīṭa disā pubbā acariya dakkhiṇā disā {x vol. I. v. 101 and
puttādaya disā pañcā mātānasecā ca²⁴ uttarā Grimbet. S. 8 p. p. 101.

Disakammasakāraṃ hettvā uddham samasārahamaṇa,

esā disā sammaseyya aṭṭham²⁵ kula ghitā.

- Esā²⁶ disā ti idam paṇḍa nibbanaṃ sandhaya vuttam, jātadinnā hi ānappa-
kārena dukkhaṃ dukkhiṇā satā tam paṇḍa siddhikā sukhino bhavanti, esā eva
ca antebhā agatapubbā²⁷ disā nāma, ten²⁸ eva tam paramā ti eka²⁹, vuttam
pi e³⁰ stam:

¹ so C¹; B¹ māṭāpīṭā. ² B¹ annavāna. C¹ annapāna. corr. to annadapāna. ³ B¹
eti. ⁴ C¹ kodhanāma. ⁵ B¹ sakkoti. ⁶ B¹ jāti. ⁷ B¹ acariyamāhu. ⁸ C¹
vadanti. ⁹ C¹ annadā pānavā vatthadā, C¹ annadapānavatthadā, B¹ annapāna-
vatthadā. ¹⁰ C¹ eṭṭha pāna, C¹ annadā vatthadā corr. to a. pānada v. ¹¹ C¹
amhā. C¹ amhā. corr. to avhā. ¹² B¹ pati. ¹³ B¹ etam. ¹⁴ B¹ yena.
¹⁵ C¹ ādipitā, C¹ ādipitā. B¹ avhāyikā. ¹⁶ B¹ eti. ¹⁷ C¹ chakkamagga. B¹
atthā. ¹⁸ B¹ upari. ¹⁹ B¹ sūda nāma ti. ²⁰ B¹ -mānā. C¹ -sa. ²¹
B¹ va. ²² B¹ appamatto. ²³ all three MSS. via. ²⁴ C¹ āg. corr. to ag. B¹
āg. ²⁵ B¹ seneva eṭṭam nibbanaṃ paramāti mā.

Samaṭṭhīyam¹ amarasam² (+ vol. 1 p. 50.)

relapattāṇa paṭhā parihareyya

evaṃ sacittāna amarakkha³

paṭhajāṇe dīṇaṃ saccapubbā⁴ n.

Evaṃ Mahāsatto māgavassa⁵ diṣā kathesi. So paṇa „caṇ- 5
dālen' amhā' pādantarena gamito" ti tasmiṃ thāne avasitvā
Takkasilāṇaṃ gantvā diṣāpāmokkhācariyaassa⁶ santeke sabbasip-
pānī uggaṇhītvā ācariyena amonēsto Takkasilato sikkhamitvā
sabbasamayasiṃham sikkhanto vicari. So ekam paecantagā-
maṃ patvā taṃ nissāya vasaṇte⁷ pañcosate tāpase diṣvā tesam 10
santeke pahajitvā yaṃ⁸ te jānanti sippamānācarāṇaṃ⁹ taṃ
uggaṇhītvā¹⁰ tehi parivuto¹¹ Bārāṇasīṃ patvā¹² punadvase
bhikkhaṃ¹³ caranto rājagigāṇaṃ agamāsi. Rājā tāpasāṇaṃ
iriyapathe pasiditvā antonivesane bhojetvā te attano uyyāṇe
vāsesi¹⁴. So ekadivasam tāpase parivisitvā „ājja sāyaṇhe 15
uyyāṇaṃ gantvā ayye vandissāmi" āha. Setaketu uyyāṇaṃ
gantvā¹⁵ tāpase sannipāte tvā¹⁶ „mārisā¹⁷ ajja rājā āgamiṣsa-
titi" āha „rājāno ca¹⁸ māma sakīṃ ārādhetvā yavatāyukaṃ
sukhaṃ jīvitum sakkā, ajja ekacce vaggulivutaṃ caratha
ekacce kanthakaseyyam¹⁹ kappetha ekacce pañcātapaṃ tap- 20
petha²⁰ ekacce nkkuṭikappadhānam annyuñjatha ekacce odako-
gāhanakammanā²¹ karotha ekacce manta sajjhāyathā²² 'ti vi-
cāretvā sayam paṇṇasāladvāre apassayapīṭhake²³ nisīdītvā
pañcavaṇṇapaṇḍasamujjalavāṇaṇaṃ²⁴ ekam potthakaṃ²⁵ vicitra-
vaṇṇe ādhārake²⁶ thapetvā suakkhitehi catthi pañcahi māna- 25
vehi pucchite pucchite²⁷ atthe kathesi. Tasmiṃ khane rājā

¹ C¹ -stthīyam, B² -stthikāsi. ² B² -saratam. ³ B² -akkheyya. ⁴ B² -ag-, C¹ -ag- -sacc- to -ag-. ⁵ B² -tathamassam. ⁶ C¹ -nampt, B² -lena. ⁷ C¹ -ekkhassa. ⁸ B² -to. ⁹ B² -ya. ¹⁰ B² -sippam tā manta -sippam -ti. ¹¹ B² -sadda -gāṇasāṇaṃ -ti. ¹² B² -vāseto. ¹³ B² -gāntvā. ¹⁴ B² -bhikkhāya. ¹⁵ B² -vāsesi. ¹⁶ B² -ag-. ¹⁷ B² -paṭṭipetvā. ¹⁸ B² -sammā -mārisa. ¹⁹ B² -catthi -ca. ²⁰ C¹ -kappasaseyyam, B² -kappaka-. ²¹ B² -kappetha. ²² B² -sacchāraṇa-. ²³ B² -piṭhake. ²⁴ B² -vāṇaṇaṇaṃ. ²⁵ B² -pucchite. ²⁶ B² -pucchite. ²⁷ C¹ -pucchite pucchite.

āgantvā te micchātapaṃ karonte diavā tuṭṭho Setaketuṃ upa-
sambhavitvā vanditvā ekamantaṃ nisinnā purohitena saddhīm
sallapanto tatiyaṃ gātham āha:

1. Kharājina jāṭilā paṇḍakadantā
dummukkhārūpā¹ ye 'me' jappanti²
kaccē nu te mānusaake payoge
idaṃ vidū parimuttā apāyā ti. 10.

Tattha kharājina¹ ti kharehi ajjhānā samannāgata, paṇḍakadantā ti danta-
kagghassa akhādanena malagghitadantā, dummukkhārūpā² ti anajjhitaama-
10 jṭhāḍḍhaṇṭhāsanapārūpanā³ māligandhaḍḍhepenavajjita⁴ khilīṭṭharūpā ti vuttam
hoti, ye me jappanti⁵ ye ime⁶ manta sajjhāyanti, mānusaake payoge ti
manusehi kattaḍḍhepayoge⁷ jhātā, idaṃ vidū parimuttā apāyā ti imasmim
payoge thatvā imam lokam idivā pāketam kate kaccē⁸ nu ete isayo estūh⁹
apāyehi manta ti pucchati

15 Tam sutvā purohito catuttham gātham āha:

1. Pāpāni kammāni karitvāna¹¹ rāja
bahussuto ce na careyya dhammam
sahassavedo¹² pi na taṃ paṭicca
dukkhā pamañce caranāṃ apatvā ti. 11.

20 Tattha karitvāna¹¹ ti karvā, caranāṃ ti saha sīlāni ajjhasamāpattiyo,
idaṃ vuttam hoti: mahārāja, ahaṃ bahussuto¹² mahā sahasavedo¹³ pi ce ti-
dham anattitāṃ dhammam na careyya pāpāni¹⁴ eva¹⁵ careyya so tūhi pāpāni
kammāni karvā¹⁶ taṃ bahussutam paṭicca¹⁷ sīlasamāpattisaṃbhūtaṃ caranāṃ apa-
tva¹⁸ dukkhā na mañce¹⁹ apāyadukkhato na mucce²⁰ eva²¹ ti āhi.

25 Tam sutvā rāja tāpasesu²² pasādaṃ hari²³. Tato Setaketu²⁴
cintesi: „imassa rañño tāpasesu pasādo udapādi, tam paṇ-
esa purohito vāsiyā paharivā viya chindī, mayā etena saddhīm
kathetum vaṭṭati²⁵ so tena saddhīm kathento pañcamam gā-
tham āha:

¹ B¹ dummukkhārūpā, C¹ dummukkhā-. ² B² ime. ³ B³ jappanti. ⁴ C⁴ dummukkhārūpā. ⁵ B⁵ anajjhāyapaccāhassa āmahāḍḍhaḍḍhaṇṭhāsanapārūpanā. ⁶ B⁶ anavajjita. ⁷ B⁷ ye etanti. ⁸ C⁸ emi ime. ⁹ B⁹ gati. ¹⁰ B¹⁰ kīḍā. ¹¹ C¹¹ eva, C¹² -evā corr. to -eva. ¹² B¹² -ahedo. ¹³ B¹³ pāpāni kammāni. ¹⁴ B¹⁴ apatvā. ¹⁵ B¹⁵ mucce. ¹⁶ C¹⁶ muḍḍheva, C¹⁷ muḍḍheva corr. to muḍḍheva. B¹⁷ muḍḍeva corr. to muḍḍeva. ¹⁸ C¹⁸ -so. ¹⁹ B¹⁹ aharī. ²⁰ C²⁰ -ko, C²¹ -ko corr. to -kara. ²¹ B²¹ -ko.

3. Sahassavedo¹ pi na taṃ paṭicca
dakkhā pamaññe caranāṃ spatvā²,
maññāmi vedā aphaḷā bhavanti,
sasaññamanā³ caranāṃ ñeva saccan ti. 12.

Tassa⁴ attho: sace sahassavedo¹ pi taṃ bāhusaccan⁵ paṭicca caranāṃ spatvā² uttāmanā na dakkhā pamaññe evaṃ sante⁶ abhāsi maññāmi⁷ tayo vedā aphaḷā⁸ honti sasilam⁹ sithhasanāpatticaranaṃ¹⁰ ekam saccan¹¹ hoṭi¹².

Taṃ sutvā purohito chaṭṭhaṃ gātham āha:

- a. Na h' eva vedā aphaḷā bhavanti
sasamāyamanā¹³ caranāṃ yeva¹⁴ saccan,
kittin¹⁵ hi pappoti adhiacca vede
santim pun¹⁶ eti¹⁷ caragena danto ti. 13.

Tassa¹⁸ attho: tayo vedā aphaḷā sasamāyamanā¹³ caranāṃ eva saccan¹⁴ seyyan¹⁵ uttāmanā pavaram na h' eva honti, kittinā¹⁶ hi pappoti tayo vede adhiacca¹⁷, allichalhamma¹⁸ kittinattarā yasanattarā¹⁹ labhati itoparam aññam n' atthi, tamā²⁰ na te aphaḷā, santim pun²¹ eti²² caragena pama danto, sīle paṭiṭṭhāya²³ samā-
pattayo nibbattevā samapattipadaṭṭhānam²⁴ vījassanāṃ vedāhanta²⁵ accantaan-
tin²⁶ riddhānam²⁷ nāma taṃ eti pappoti.

Iti purohito Setaketuno vādam bhinditvā te sabbe gihī
kāretvā phalakāvudhāni gāhāpetvā mahantatarake²⁸ katvā²⁹ so
rañño upatthāke³⁰ kāresi, ayaṃ kira mahantatarakānaṃ³¹ vaṃso.

Sattā imāṃ deṇṇaṃ³² āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
Setaketu kuhake bhikkhu ahoṃ, caṇḍālo³³ Sāriputto³⁴, purohito pana
aham evā³⁵ ti. Setaketujātakaṃ³⁶.

¹ B¹ -bhedo. ² B² -spatvā. ³ B³ -sasamāyamanā. ⁴ B⁴ -adda ca. ⁵ B⁵ -asil-
lam. ⁶ C⁶ -nam. ⁷ C⁷ -amite saccan. ⁸ B⁸ -paḷḷeva. ⁹ -nam yeva. ¹⁰ -nam yeva
corr. to -nam yeva. ¹¹ B¹¹ -pavati. ¹² C¹² -sathasāññāna. ¹³ C¹³ -add hi. ¹⁴
B¹⁴ -adda aṭṭa. ¹⁵ B¹⁵ -raḍḍhanta. ¹⁶ B¹⁶ -sa accantānam. ¹⁷ C¹⁷ -nibbā. ¹⁸ C¹⁸
mahantatā tevke. B¹⁹ -takāra. ¹⁹ C¹⁹ -tāra. ²⁰ C²⁰ -tāna. ²¹ C²¹ -mahanta-
ratānaṃ corr. to mahantatarakānaṃ. ²² C²² -B²² -dhammaḍḍe. ²³ B²³ -laputto.
²⁴ B²⁴ -adda rajā ānanda. ²⁵ B²⁵ -adda dattipad.

3. Darimukhajātaka.

Pamko ca kāmā ti. Idam Saṁthā Jetaṇṇe viharanto ma-
hānēkkhamman¹ ārabhha kuthesi. Paccuppannavatthum heṭṭhā²
kathitam eva.

- Atte pana Rājagahanagare³ Magadhīarājā nāma
rajjam kāresi. Tada Bodhisatto tassa aggamahesiya kuc-
chimhi nibhatti, Brahmadattakumāro ti⁴ assa nānam
akamso. Tassa jātadivase yeva purohitassāpi puto vijāyi,
taasa mukhaṁ ativiya sobhati⁵, ten⁶ assa Darimukho ti nāmaṁ
akamso. Te ubbo pi rājakulo yeva aṇṇvaddhā⁷, te aṇṇa-
maṇṇaṁ piyasahāya hutvā soḥasavassakāle Takkaṣilani gantvā
sabbasippāni uggaṇhivā „sabbasamayaasippaṁ ca sikkhiseṁma
desacārittaṁ⁸ ca jānissāma⁹“¹⁰ ti gāmanigamādisu carantā Bārā-
naṣiṁ patvā devakule vasitvā punnadivase Bārānaṣiṁ bhikkhāya
paviṣṇu¹¹. Tattha ekasmiṁ kale „brāhmaṇe¹² bhojetvā vā-
cānakam dassāma¹³“¹⁴ ti pāyasaṁ pacitvā āsāṇi paṇṇattāni
honti. Manussa te ubbo pi bhikkhāya carante disvā „brāh-
maṇā āgatā¹⁵“¹⁶ ti gehaṁ pavesetvā Mahāsattassa āsane sod-
dhavattham paṇṇāpesuṁ Darimukhassa¹⁷ rattakanibalaṁ. Da-
rimukho taṁ nimittāni disvā „ajja mayhaṁ aṇḍāyo Bārāṇa-
siyaṁ rājā bhavissati, ahaṁ saṇāpatīti¹⁸“ aṇṇāsi. Te tattha
bhūṇḍitvā vācānakam gabetvā maṅgalaṁ vatvā nikkhamu
rājyayānaṁ agamāsu¹⁹. Mahāsatto maṅgalasīlāpatie²⁰ ni-
pajji, Darimukho paṇ²¹ assa pāde parimajjanto nisīdi. Tada
Bārānaṣeīraṇṇo matassa sattamo divaso hoti. Purohito raṇṇo
sarirakiccaṁ kāretvā²² aputtake rajje sattadivassāni phussa-
ratham viṣaṇḍesi. Phussarathakiccaṁ²³ Mahājanakajātako āvi-
bhavissati. Phussaratho nagarā²⁴ nikkhamitvā tattha catu-

¹ Bā mahābhikkhūmanādi. ² Cā ante heṭṭhā. ³ Cā -hā-, Cā -hanāmanagare.

⁴ Cā -sobha. ⁵ Bā -vaḍḍhā. ⁶ Bā -carikā. ⁷ Bā carissāma. ⁸ Bā -vissatā. ⁹

Bā -naṇi. ¹⁰ Bā -kūṭṭhā. ¹¹ Bā āgacchathā. ¹² Bā aṇḍa āsane. ¹³ Bā aṇḍa

tattha. ¹⁴ Bā mahāmaṅga. ¹⁵ Bā -sāvi. ¹⁶ Bā -rathavissajjanakiccaṁ. ¹⁷

Cā -rāṇi.

raṅginiyā senāya parivuto anekasatthi turiyehi vajjamānehi
 uyyānadvāraṃ pāpuni. Darimukho turīyasaddaṃ sutvā „sāhā-
 yassa me' phussarathaṃ āgacchati, aji' eva' rājā hntvā may-
 haṃ senāpatitthānaṃ dassati, ko me gharāvāsen' attbo, nik-
 khamivā pabbajissāmi" Bodhisattaṃ anāmantetvā va' eka- 5
 mantaṃ gantvā paṭicchanno' atthāsi. Purohito' uyyānadvāre
 rathaṃ thapetvā uyyānaṃ pavittho Bodhisattaṃ maṅgalasilā-
 patte nipaṇṇaṃ diavā padesu lakkhaṇāni oloketvā' „puñṇavā
 santo' dvīśahassadīpaparivārānaṃ' catunnaṃ pi dipānaṃ rajjāṃ
 kāretnaṃ samattho, dhīti paṇ' assa kīdisā" ti sabbaturiyāni' 10
 paggaṇhāpesi. Bodhisatto pabujjhītvā mukhato sātakaṃ apa-
 netvā mahājanaṃ oloketvā puna sātakena mukhaṃ paṭicchā-
 detvā thokaṃ nipajjitvā passaddharathā utthāya silāpatte pal-
 lamkena nisīdi. Purohito jannukena' patitthāya „deva tum-
 hākaṃ rajjāṃ pāpupāṭṭi" āha. „Aputtakāṃ bhāṇe rajjāṃ" ti. 15
 „Āma deva" ti. „Tena hi sādhu" ti sampajjicchi. Tassa uyyāne
 yeva abhiṣekaṃ akāmsa. So yasamatantatāya Darimukhaṃ
 na sarī'. Rathaṃ' aruḥa mahājana-parivuto nagaraṃ pavi-
 sitvā padakkhiṇaṃ katvā rājadvāre gṛhito va umaccānaṃ thā-
 nantarāni vicāretvā pāsādaṃ abhirūhi. Tasmīn khāṇe Dar- 20
 mukho „suñṇaṃ dāni" uyyānaṃ' ti āgantvā maṅgalasilāya
 nisīdi. Ath' assa purato paṇḍupalāsaṃ' pati. So tasmīn
 yeva paṇḍupalāse khayavayaṃ paṭṭhapetvā tilakkhaṇaṃ sam-
 masitvā paṭhaviṃ unnādento paccakabodhiṃ nibbattesī. Tassa
 taṃ khanaṃ ōva gihiliṅgaṃ antaradhāyi, liddhimayapaṭṭaeti- 25
 varaṃ ākāsatō utaritvā sarīre paṭimucci', tāvad eva attha-
 parikkhāraddhara iriyāpathasampanno vasaasatikathero' viya

¹ B' muna sakkāyassa, C' sūto me. ² B' ajjessa corr. to ajjess, C' ajjo. ³

B' ca. ⁴ B' -nna. ⁵ āgacchati - - - purohito waiting in C'. ⁶ B' adda ayam.

⁷ C' satta, C' satta? ⁸ C' dvīśahassadīpaparivāraṃ, C' -saddīpaparivāraṃ corr.

to -vārānaṃ. ⁹ B' adda akappahāreṇa. ¹⁰ B' janno-, C' janno- corr. to

janno-. ¹¹ B' assatvā in the place of na sarī. ¹² B' rathavataṃ. ¹³ C'

suñṇāni corr. to suñṇāni, C' suñṇā dāni. ¹⁴ B' -so. ¹⁵ C' -mucci, B'

-mucci. ¹⁶ B' sathrasatthā.

hutvā iddhiyā ākāse uppatitvā Himavantapadese Nandamūla-
 pabbhārāṇ¹ agamāsi. Bodhisatto dhammena rajjāṇ kāresi,
 yasamāhantatāya pana yasena pamatto hutvā cattālleṣa vassāni
 Darimukhaṇi na zari, cattāllisatime² pana saṁvacchare taṁ
 5 saritvā³ „mayhaṁ sahāyo Darimukho nāma atthi, kahaṁ nu
 kho so“ ti taṁ daṭṭhukāme ahoṣi. So tato paṭṭhāya antepure
 pi parisamajjhe pi „kahaṁ nu kho mayhaṁ sahāyo Dar-
 mukho“, yo⁴ me tassa vasaṇaṭṭhānaṁ katheti⁵ mahantaṁ assa⁶
 yasam dassāmiti⁷ vadati. Evaṁ⁸ tassa punappunaṁ taṁ sa-
 10 raṇtass⁹ eva aññāni¹⁰ dasa saṁvaccharāṇi atikkantāni. Dar-
 mukho paccakabuddho pi paññāsavassaccayena āvajjanto¹¹
 „maṁ kho sahāyo saratthi“ ōtvā „idāni so mahallako“ putta-
 dhītādīhi vuddhippatto, gantvā dhammaṁ kathetvā pabbā-
 jessāmi taṁ¹² ti iddhiyā ākāsenāgantvā uyyāne oṭaritvā su-
 15 vappapatimā viya silāpatte nisīdi. Uyyānapālo taṁ disvā
 upasāṅkamitvā „bhante kuto tumhe eṭṭha“ ti pucchī. „Nan-
 damūlakapabbhārato“ ti. „Ko nāma tumhe“ ti. „Darimukha-
 paccako“ nāmāhaṁ āvuso“ ti. „Bhante amhākaṁ rājānaṁ
 jānātha“¹³ ti. „Āma“¹⁴, gihikālo no sahāyo“ ti. „Bhante,
 20 rājā tumhe daṭṭhukāmo, kathamī ‘ssa“¹⁵ tumhākaṁ āgatabha-
 van“¹⁶ ti. „Gaccha kathekhi“¹⁷. So gantvā¹⁸ tassa āgantvā
 silāpatte nissinnabhāvaṁ rañño katheṣi. Rājā¹⁹ „āgato kira
 me sahāyo, paṇissāmi na“²⁰ ti rathaṁ āruya mahantena
 parivārena uyyānaṁ gantvā paccakabuddhaṁ vanditvā paṭi-
 25 santhārāṇ katvā ekamantaṁ nisīdi. Atha paṇi paccakabuddho
 „kiṁ Brahmaḍatta dhammena rajjāṇ kāresi, agatigamaṇaṁ
 na gacchasi, dhamatthāya lokaṁ na pīlesi, dānādāni puññāni

¹ C¹ -lakpa-, B⁴ -lakapa- ² C² -same, C³ -same corr. to -satime, B⁴ -sattik-
 kāme ³ B⁴ -relativatitvā sitta so taṁ saritvā. ⁴ B⁴ adds ti na. ⁵ C² so, C³
 so corr. to yo. ⁶ C³ B⁴ -si. ⁷ B⁴ -taṁ, smiling assa. ⁸ C² -evan. ⁹ B⁴
 adds pi. ¹⁰ C² -vaggi-. ¹¹ C² -kk. ¹² B⁴ -naṁ. ¹³ B⁴ -khe-. ¹⁴ C² -na-
¹⁵ B⁴ adds jānami. ¹⁶ B⁴ tassa ¹⁷ B⁴ -vaṇ. katheṣamhi. ¹⁸ B⁴ adds
 ti vevā rathamutto va in the place of gantvā ¹⁹ B⁴ taṁ sutta rājā. ²⁰
 C³ taṁ?

karosīti¹ ādini vadanto patisanthāram katvā „Brahmadatta,
mahallako si, etarahi kāme pahāya pabbajjītuṃ te samayo“ ti
vatvā tassa dhammam desento pathavasm gātham āhu:

1. Pamko ca kāmā palipā² ca kāmā
bhayaṇ³ ca m-etam⁴ timūlan⁵ pavuttam,
rajo ca dhūmo ca mayā pakāsītā⁶,
hivā tuvaṃ pabbaja Brahmaddattā⁷ ti. 14.

Tathā pamko ti udako jātini tūssavālanakumudagocchādini⁸ adhippe-
rant, yathā hi udakam tarantam jaggāpentī tathā satthēraṇṇagaram tarantāsa
yogāvacarassa paṇṇakamaguna sabbhe vā pana vatthukāṇṇakāṇāṃ jaggāpā-
vareṇa pamko nīma, tūssamhi hi pana pamko santi⁹ vīsatā devāpi manussāpi
itthēchāṇḍa kīlāmantī¹⁰ penderanti, palipā¹¹ ca kāmā ti palipo vassati ma-
hāaddamo pamhā jaggā sakkaramāgādayo pi¹² sūhāpi vīraṇāpi arāṇaṃ nūtha-
civā gantvā ca sakkontī, vatthukāṇṇakāṇāṃpi tamavāṇṇakāṇāṃ palipā¹³ ti
vanti. paṇḍhāvanto pi hi santi tesu kāmā sakhī¹⁴ lajjakāḷato patihāya te kāmā
padhātā vāṇṇāṃ nūthāya akkhaṇṇam apalibodham samāyāsa pabbajjāya upa-
gantvā na sakkontī, bhayaṇ¹⁵ ca m-etam ti bhayaṇ¹⁶ ca etam mukhā vyāḷjaṇa-
sādhikāyāsa vāṇṇā, timūlan¹⁷ ti dhi mūlhi patthitāṃ¹⁸ viya samlā, bala-
vabhayaṇ¹⁹ etam nāmaṃ, pavuttam ti tūthāṇṇa vā kāmā dūma dīḷḷhadhammā-
kasaṃparayitāsa attānuraḍḍhāyadikkāsa v²⁰ eva²¹ devatthamākamākarasāṇṇāṇā-
nāvutirogavāsapavattāsa²² ca bhayaṇa paccayaṇṇa²³ balavathayan²⁴ ti Bho-
dhaṇṇakabodhāṇṇakāṇā²⁵ eva sabbhāṇṇobodhāṇṇakāṇā²⁶ ca pavuttāṇā khattiāṃ
dīpāṇā ti attho, atthavā bhayaṇ²⁷ ca m-etam ti bhayaṇ²⁸ ca mayā etam²⁹ timū-
lan³⁰ pavuttam ti evam atthā attho dīḷḷhadho yora, rajo ca dhūmo ca³¹ ti
vajjāḷḷamāḍḍānti rajo ti³² dhūmo ti ca mayā pakāsītā, yathā hi³³ sūnā-
cassa³⁴ sūnāṇṇakāṇā³⁵ puriṇāsa parivā sakkhamāraṇaṃ patitāṃ tam puri-
sāṇā dūbhāṇṇā sabbhāṇṇā³⁶ khattiāṃ karoti evam eva dīḷḷhadhāna ākasaṃ
patvā³⁷ randa viya³⁸ suriya viya ca jōṇa paṇḍāṇṇāpi³⁹ sakkā kāmāraṇāsa anto-
paṇḍāḷḷato⁴⁰ patthāya gunavarāṇṇagūṇasabbhāṇṇasādhāṇṇā⁴¹ upahatāṇā dū-
bhāṇṇā sabbhāṇṇā khattiāṃ yeva hontī⁴², yathā ca dīḷḷhadhā⁴³ pakāṇṇakāḷato⁴⁴ pat-
thāya su, sūnāḍḍā⁴⁵ bhāṇṇakāṇāṇā hontī⁴⁶ evam eva⁴⁷ atipariśuddhāṇṇā-

¹ Bā - po. ² Cā - mētā. ³ Bā - to. ⁴ Bā - mīta. ⁵ Bā - mīta. ⁶ Bā - adda
roḷḷanti. ⁷ Cā - omīta pi. ⁸ Cā - sakkī, Cā ti corr. to sakkī, Bā - sakkī. ⁹ Bā - pati-
tham. ¹⁰ Cā - varam, Cā - yeva. ¹¹ Cā - roṇavāṇṇapattāsa, Bā - roṇavāṇṇapattāsa.
vāsapavattāsa. ¹² Cā - titha, Bā - yathā. ¹³ Bā - balavathayan. ¹⁴ Bā
rajo. ¹⁵ Cā - omīta mīta. ¹⁶ Bā - adda ca. ¹⁷ Cā - ti. ¹⁸ Bā - sūnāḷḷa. ¹⁹ Bā
- sūnāḷḷa. ²⁰ Cā - sabbhāṇṇā, Bā - so - sakkī. ²¹ Bā - gantvā. ²² Bā
adda ca. ²³ Bā - paṇḍāṇṇāpi. ²⁴ Cā - kīle mīta. ²⁵ Bā - gunavarāṇṇagūṇa
vāṇṇasādhāṇṇā. ²⁶ Bā - adda gunavarāṇṇagūṇā. ²⁷ Bā - hata. ²⁸ Bā
- dīḷḷhāpi. ²⁹ Bā - omīta hontī. ³⁰ Bā - eva.

oḥ¹ kāmādhūmena pabhaṭakālo paññāya gūṇarinasappattiyā mahājanamaññhe
 kḷḷaṭṭi va kutvā paññāyenti, id² rajadūmmasariḷḷhatiya eṭa kīmi rajo ca dhiṭṭha
 eḷ³ 'ti-maya' tvaḥaṇ paññāṭi, tasmā tva⁴ kīma hīva⁵ tvaṇ pabbajja Brahma-
 datta⁶ 'ti rājānaṇ pabbajjāya upeṭṭhe⁷.

5 Taṃ sutvā rājā kiṇesehi attano baddhabhāvān⁸ kathento
 duttiyaṃ gātham āha:

2. Gatito⁹ ca ratto ca adhimuccchito¹⁰ ca
 kāmesv-āhaṇ brāhmaṇa, bhīmasarūpaṃ¹¹
 taṇ n¹² ussahe jivikattho pabātun,
 10 kāhāmi puññānī anappakāṇṭi. 15.

Taṭṭha gatito¹ ti abhiṭṭhāvāpāḍakāyaganthana² baddhō, ratto ti pa-
 kattiḷḷapena rāgaṇa ratto, adhimuccchito³ ti ativiya mucchito⁴, kāme-
 ssaḥaṇ ti duriḍḍhaṇ pi kāmeseṇa theṇi, brāhmaṇa⁵ ti paccakabuddhaṇ āraṇa,
 15 bhīmasarūpaṇ⁶ ti bahavarūpaṇ, taṇ ussahe⁷ ti jivikattho pabātun ti
 kāhāmi puññānī⁸ dānaṇāpasaṇṇakāmaṇṇakāḍḍhānī pana puññānī anappa-
 kāṇī bahūnī karissāmi⁹. Eṭaṇ kīmesakīma nāṃ¹⁰ eṭa eṭṭhi aṭṭhakkālo¹¹ pa-
 ṭṭhāya apasentiṇa na sakkā, yena sakkā¹² (kathito mahāpuriso paccakabuddhe¹³
 pabbajjāya gūṇaṇ kathento¹⁴ pi pabbajjītaṇa na sakkāmi¹⁵ āha. Yo¹⁶ Dīpaṇi-
 20 katapādamaṇa attāṇa sakkāveṇa¹⁷ āhāna Buddhakīraṇakāḍḍhaṇa vicinanto tat-
 tiyaṇ¹⁸ nekkhammapāramitā¹⁹ dīva.

Imaṇ tvaṇ tattiyaṇ tiva dāhaṇ katvā samādiya (Ufr. vol. I, n.)

nekkhamma²⁰ paramitā²¹ saccha yaḍi bodhīnī paṭṭunī loṭṭaṇī

Yaḍḍā andughaṇa gūṇaṇa cīvarasūthe²² dokkhaḍḍhaṇa

na taṭṭha rūgaṇa abhiṭṭhe²³ mūṭṭhiṇ yeva gūṇaṇa

Taṭṭi²⁴ eṭa tvaṇ, sabbabhaṇa pavaṇ andughaṇa tiva

nekkhammābhīmaṇṇa²⁵ kutvā sammodhīnī pāpanīsaṇṭi²⁶

eṭaṇ nekkhamma gūṇaṇa paṭikkhe²⁷ eṭa aṭṭha paccakabuddhaṇa pabbajjāya gūṇaṇa

ratvā kiṇeṇa chaddetvā²⁸ eṭaṇaṇa boḷḷi vācamaṇa āhāṇa āhāṇa chaddetvā eṭa-

20 maṇa bhavituṇa sakkāmi²⁹ vadaṇi. Imasmiṇ tiva loṭṭa aṭṭha mūṭṭhikkā nāma.

taṇṇa paṭṭaṇ: aṭṭha puggala mūṭṭhikkasāṇṇaṇa paṭṭikkhaṇṭi, kāmamūṭṭhika

¹ C² = buddhā. ² C² = imāhi. ³ B⁴ = jātā. ⁴ B⁴ = bhāṇī janeti. ⁵ eṭa C² for
 eṭṭhi? B⁴ gāṇḍhū nā gāṇḍhū? ⁶ B⁴ = mūṭṭheṇa. ⁷ C² = kīma, B⁴ = kīma. ⁸ C² =
 gāṇḍhū, B⁴ = abhiṭṭhāvāpāḍakāyaganthana. ⁹ B⁴ = mūṭṭheṇa. ¹⁰ C² = bhīmasarūpaṇ, C²
 = bhīma. ¹¹ B⁴ taṇ ussahe ti taṇ duriḍḍhaṇ pi kāmeseṇa theṇi. ¹² C² = sakkā. ¹³ C² = āhāṇ, B⁴ = āhāṇ. ¹⁴ B⁴ = dīpaṇa. ¹⁵ B⁴ = eṭa. ¹⁶ B⁴ = yeva. ¹⁷ B⁴ = yeva. ¹⁸ B⁴ = yeva. ¹⁹ B⁴ = yeva. ²⁰ C² = nekkhamma. ²¹ B⁴ = paramitā. ²² C² = rūgaṇaṇ janeti, B⁴ = rūgaṇaṇ janeti. ²³ B⁴ = sakkā. ²⁴ C² = sakkā. ²⁵ B⁴ = sakkā. ²⁶ B⁴ = sakkā. ²⁷ B⁴ = sakkā. ²⁸ B⁴ = sakkā. ²⁹ B⁴ = sakkā.

lobharasagato¹, bodhummettako² vithasasagato³, dīghummettako⁴ vipallhasasagato⁵,
 mohummettako⁶ aññāpasasagato⁷, yakkhummettako⁸ yakkharasagato⁹,
 pīthummettako¹⁰ pīthasasagato¹¹, surummettako¹² pānasasagato¹³, vyasummettako¹⁴
 sohasasagato¹⁵ ti, imesu¹⁶ atthasu¹⁷ ummettakaso¹⁸ Mahāsatto¹⁹ (masuñi²⁰ jātako²¹ kīntu-
 mettako²² hutvā lobharasagato²³ pabbajjigūṇa²⁴ na aññāsi. Eten²⁵ anattakāra- 5
 kam²⁶ pa²⁷ imam²⁸ gūṇaparidhānastam²⁹ lobham³⁰ jñāsi³¹ kaṃmā³² assā³³ pari-
 meṣottu³⁴ na sakkonāsi: anuṃsaṃgā³⁵ sabbāsu³⁶ aññāsi³⁷ kappakā³⁸ satacchā-
 sām³⁹ ekato⁴⁰ vaḍḍhitakkhāreṇa⁴¹, evaṃ⁴² satto⁴³ pi⁴⁴ tam⁴⁵ paṇḍitā⁴⁶ appamādi⁴⁷ kāmā⁴⁸ ti
 ādinam⁴⁹ aññāseṃ⁵⁰ paccavekkhanānam⁵¹ vasesa⁵² pajahanti.

Ten⁵³ eva⁵⁴ Darimukkhō⁵⁵ paccakabuddhō⁵⁶ Mahāsattena⁵⁷ „pab- 10
 bajitūh⁵⁸ na sakkomīti⁵⁹“ vutte⁶⁰ pi⁶¹ dharanikkhepaṃ⁶² akatvā⁶³ utta-
 rim⁶⁴ pi⁶⁵ evadanto⁶⁶”

1. Yo atthakāmasa hitānukampino
 ovajjamāno na karoti sāsanāni
 idam⁶⁷ eva⁶⁸ seyyo⁶⁹ ti⁷⁰ maññamāno 15
 punappunāni⁷¹ gabbhaṃ⁷² upeti⁷³ mando. 16. (Dhp. v. 136.)
1. So ghorarūpaṃ⁷⁴ nirayaṃ⁷⁵ upeti⁷⁶
 sabbāsenbhaṃ⁷⁷ muttakariṇāpārāṃ,
 satī⁷⁸ sakāye⁷⁹ na⁸⁰ jahanti⁸¹ gīdhā
 ye⁸² honti⁸³ kamesu⁸⁴ āvitarāgā⁸⁵ ti 17. 20.

dve⁸⁶ gāthā⁸⁷ āha.

Tattha⁸⁸ atthakāmasa⁸⁹ ti⁹⁰ vaḍḍhikāmasa⁹¹, hitānukampino⁹² ti⁹³ hita-
 mudittena⁹⁴ anukampantassa⁹⁵, ovajjamāno⁹⁶ ti⁹⁷ evadiyamāno, idameva⁹⁸ seyyo
 ti⁹⁹ yaṃ¹⁰⁰ atthāsi¹⁰¹ gahitāraṃ¹⁰² seyya¹⁰³ anuttama¹⁰⁴ pi¹⁰⁵ samānāsi¹⁰⁶ tam¹⁰⁷ idam¹⁰⁸
 eva¹⁰⁹ seyyo¹¹⁰ ti¹¹¹ maññamāno, mando¹¹² ti¹¹³ so¹¹⁴ aññāsi¹¹⁵ puggalo¹¹⁶ mānukucchiya 25
 vāseṃ¹¹⁷ nūkkemati. punappunāni¹¹⁸ gabbhaṃ¹¹⁹ upeti¹²⁰ yevā¹²¹ ti¹²² attho, so¹²³ gho-
 rarūpaṃ¹²⁴ ti¹²⁵ mahāraja¹²⁶ so¹²⁷ mando¹²⁸ tam¹²⁹ mānukucchiṃ¹³⁰ upeti¹³¹ ghorarūpaṃ¹³² dāruga-
 jātāṃ¹³³ nirayaṃ¹³⁴ upeti¹³⁵ nama, mānukucchi¹³⁶ ti¹³⁷ nirasācchikā¹³⁸ idha¹³⁹ nirayo¹⁴⁰ vutto,
 Catukūḍḍikanirayo¹⁴¹ nama¹⁴² katāro¹⁴³ ti¹⁴⁴ vutto, mānukucchi¹⁴⁵ eva¹⁴⁶ vattamā¹⁴⁷ satthā,
 Avicimāhanirayo¹⁴⁸ nibbattasattassa¹⁴⁹ ti¹⁵⁰ aparāparaṃ¹⁵¹ idhāranaparidhāraṇaṃ¹⁵² hont¹⁵³ yeva,
 tamā¹⁵⁴ tam¹⁵⁵ Catukūḍḍikanirayo¹⁵⁶ ti¹⁵⁷ vattamā¹⁵⁸ so¹⁵⁹ labbhāsi, mānukucchiya¹⁶⁰ paṇa 30

¹ Bd -sagato. ² Bd dohasasagato. ³ Bd -jayasagato. ⁴ C^o add ma-
 hāsatto. ⁵ Bd -kīntu. ⁶ Bd -pāna. ⁷ Bd -jāna. ⁸ C^o -mucchiṃ,
 Bd parivajjitūh. ⁹ Bd bandhā. ¹⁰ Bd adda dvegathamāna. ¹¹ Bd adda
 satī. ¹² Bd sakāye. ¹³ Bd te. ¹⁴ Bd vaḍḍhitakā. ¹⁵ Bd adda ajjeham. ¹⁶
 Bd anuttaram. ¹⁷ Bd ya. ¹⁸ C^o Bd aññāsi. ¹⁹ -si corr. to -nt. ²⁰ C^o -kud-
 dika-, Bd -kappa-. ²¹ Bd adda ti. ²² C^o oah? ²³ Bd -kaṇḍha-.

eva vā dāya vā māse catthi pi¹ paṇḍitā ito v. ito va. gauram² nima na sakki,
atthamāhāre akāse catthikūḍḍha³ catthakūḍḍha⁴ eva hutvā acchikkhamā. itasmā
eva⁵ Catthakūḍḍhāniyo⁶ ti vuccati, subhāsubha⁷ ti vakkhamā sambha⁸,
subhānam⁹ ti hi samābhābhukimam yugāvaśarakālaputtinam mānukcehi vāntam
subhāsammatā, tena cattani:

- 8 Ajāḍḍā juddhaśammatā¹⁰ saṁsāra cūṭṭamattā¹¹ (Cf. vol. II p. 107)
mānukcehi papapāpā¹² juddhaśammatā apasāto.
Dhī-rattā¹³ meṁ ātama pāṭikāya¹⁴
Jagucchitā¹⁵ saṁsāra vyādhihānam,
10 attha-pyūṭṭā¹⁶ adhimucchitā¹⁷ pāṭi
kāpenti¹⁸ maggaṁ sugatāpāpā¹⁹.

Sattā²⁰ ti kassā²¹ cāṭṭā²² kassā²³ kassā²⁴ kassā²⁵ na jahanitū tam²⁶
mānukcehi na parisaṁvā²⁷, yiddhā²⁸ ti pāṭhā²⁹, ya³⁰ kōṭṭā³¹ ya kāmā³²
vāṭṭā³³ kōṭṭā³⁴ ti vāṭṭā³⁵ gabbhā³⁶ na jahanitū.

- 15 Evaṁ Darimukhe paccakabuddho gabbhokkantimūlakam³⁷
parihāramūlakam³⁸ ca dukkham daseetvā idāni gabbhavuttiṭṭhāna-
mūlakam³⁹ daseetum

5. Mīlhenā līṭā ruhīrena makkhitā

samhena līṭā upanikkhamanti,

- 20 yam yam hi kāyena phusaṁti tāvade
sabbam asātaṁ dukkham eva kevalam. 18.

6. Divā vadāmi na hi aññato savaṁ⁴⁰,

pubbenivāsam bahukam saramīti

diyaḍḍhagātham āha.

- 25 Tattha mīlhenā līṭā ti mahārāja luo pāṭi mānukcehi upanikkhamanti
na catthāṅgandham viṭṭhāṅgā samābhāṅgā pīṭṭhāṅgā⁴¹ mikkhamanti, pari-
cagāṅgā pama makkhitā pīṭṭhāṅgā hutvā mikkhamanti, ruhīrena makkhitā
ti rattalohitaśammatāni⁴² ca⁴³ hutvā na mikkhamanti, rattalohitamakkhitā
pama hutvā mikkhamanti, samhena līṭā ti na kāpi⁴⁴ na⁴⁵ catthāṅgāna
30 vīṭṭā⁴⁶ mikkhamanti, bahulapīṭhāsammatā⁴⁷ pama hutvā mikkhamanti,

¹ Bā omiṭṭa pi. ² Bā ātāṭṭam. ³ Bā -kassāna. ⁴ Bā eva. ⁵ Bā omiṭṭa eva. ⁶ Cā -kassāṅgāna, Cā -kassāṅgā, Bā -kassāṅgāna. ⁷ Cā -kassā -cattā -cattā. ⁸ Cā -kassā -cattā. ⁹ Bā -cattā. ¹⁰ Cā -cattā. ¹¹ Cā -cattā. ¹² Cā -cattā. ¹³ Cā -cattā. ¹⁴ Cā -cattā. ¹⁵ Cā -cattā. ¹⁶ Cā -cattā. ¹⁷ Cā -cattā. ¹⁸ Cā -cattā. ¹⁹ Cā -cattā. ²⁰ Cā -cattā. ²¹ Cā -cattā. ²² Cā -cattā. ²³ Cā -cattā. ²⁴ Cā -cattā. ²⁵ Cā -cattā. ²⁶ Cā -cattā. ²⁷ Cā -cattā. ²⁸ Cā -cattā. ²⁹ Cā -cattā. ³⁰ Cā -cattā. ³¹ Cā -cattā. ³² Cā -cattā. ³³ Cā -cattā. ³⁴ Cā -cattā. ³⁵ Cā -cattā. ³⁶ Cā -cattā. ³⁷ Cā -cattā. ³⁸ Cā -cattā. ³⁹ Cā -cattā. ⁴⁰ Cā -cattā. ⁴¹ Cā -cattā. ⁴² Cā -cattā. ⁴³ Cā -cattā. ⁴⁴ Cā -cattā. ⁴⁵ Cā -cattā. ⁴⁶ Cā -cattā. ⁴⁷ Cā -cattā.

¹ Bā omiṭṭa pi. ² Bā ātāṭṭam. ³ Bā -kassāna. ⁴ Bā eva. ⁵ Bā omiṭṭa eva. ⁶ Cā -kassāṅgāna, Cā -kassāṅgā, Bā -kassāṅgāna. ⁷ Cā -kassā -cattā -cattā. ⁸ Cā -kassā -cattā. ⁹ Bā -cattā. ¹⁰ Cā -cattā. ¹¹ Cā -cattā. ¹² Cā -cattā. ¹³ Cā -cattā. ¹⁴ Cā -cattā. ¹⁵ Cā -cattā. ¹⁶ Cā -cattā. ¹⁷ Cā -cattā. ¹⁸ Cā -cattā. ¹⁹ Cā -cattā. ²⁰ Cā -cattā. ²¹ Cā -cattā. ²² Cā -cattā. ²³ Cā -cattā. ²⁴ Cā -cattā. ²⁵ Cā -cattā. ²⁶ Cā -cattā. ²⁷ Cā -cattā. ²⁸ Cā -cattā. ²⁹ Cā -cattā. ³⁰ Cā -cattā. ³¹ Cā -cattā. ³² Cā -cattā. ³³ Cā -cattā. ³⁴ Cā -cattā. ³⁵ Cā -cattā. ³⁶ Cā -cattā. ³⁷ Cā -cattā. ³⁸ Cā -cattā. ³⁹ Cā -cattā. ⁴⁰ Cā -cattā. ⁴¹ Cā -cattā. ⁴² Cā -cattā. ⁴³ Cā -cattā. ⁴⁴ Cā -cattā. ⁴⁵ Cā -cattā. ⁴⁶ Cā -cattā. ⁴⁷ Cā -cattā.

tehiṇaṃ id' pabbhavuttipāṇāḍḍhe vīṭṭi saṃvut' nikkhamanti, tēvaḍḍa¹ n' jesaṃ
 eameja, idāṃ² vuttam' heṭṭi mahārāja ime eṭṭa tasmā mātukurohito nikkhamana-
 samaye eṭṭa³ ujjhāṭṭhita nikkhamanti yaṃ, yaṃ nikkhamanamaggam padameṃ
 vā hattham⁴ vā padam⁵ vā phusanti tam' sebbhaṃ vāṭṭam⁶ āmalāharam⁷ tēva-
 lam' aasammasam⁸ dikkham' vya phusanti, sukkhāṃ dāma⁹ tesam¹⁰ tasmāṃ sa-
 maye n' mhi¹¹, divā¹² vadāmi na hi aḍḍato sarvaṃ¹³ n' makkhiṇa¹⁴ eṭṭa
 imam' eṭṭakam' eṭṭanto na eḍḍeto sarvaṃ¹⁵ aññaṃ¹⁶ sammāsaṃ¹⁷ vā bhāṭṭha-
 maza¹⁸ vā¹⁹ vuttā²⁰ vadāmi attano²¹ paṇa²² paccakabodhikkhāpasa²³ divā²⁴ pavittibhira
 parekkham' kaṭva²⁵ vadāmi²⁶ aṭṭho, pubbe²⁷ vā²⁸ sakk' bahukaṇ²⁹ n' hi idāṃ attano
 ānubbhāvaṃ dassento āha, idāṃ vuttam' heṭṭi mahārāja eṭṭa³⁰ hi, pubbe nā-
 vuttakkham' āpaṇipāṇāḍḍitam³¹ pubbenivāsaṃ³² bahuk³³ sarīraṃ, eṭṭa³⁴ eṭṭa-
 kappāḍḍikāhi dve³⁵ saṃkheyyāni³⁶ sarīraṃhi.

Idāṃ Satthā abhisambuddho³⁷ kuṭvā „ovaṃ so paccakabuddho
 rājānaṃ³⁸ sabbhāṭṭakathāya³⁹ saṃganhīti⁴⁰“ yāvā oṇhe⁴¹ upaddha-
 gātham⁴² abhāsi⁴³:

n⁴⁴. Citrāhi⁴⁵ gāthāhi⁴⁶ eutthāsaṭṭhi⁴⁷

Darimukho⁴⁸ ujjhāpayi⁴⁹ Sumedhau⁵⁰ ti. 19.

Tēva citrāhi⁵¹ amāntasamānāḍḍhi, eutthāsaṭṭhi⁵² eutthāsihi, Da-
 rimukho⁵³ ujjhāpayi⁵⁴ Sumedhau⁵⁵ n' bhikkhava⁵⁶ so Darimukho⁵⁷ paccaka-
 buddho⁵⁸ ten' Sumedhau⁵⁹ samāsaṭṭham⁶⁰ kīṇāṭṭakāra⁶¹ jamaṇasamāntam⁶² rājānaṃ⁶³
 ujjhāpayi⁶⁴ āpaṇi⁶⁵ eṭṭano⁶⁶ vacanaṃ⁶⁷ gāthāpēṭṭi⁶⁸ aṭṭho.

Paccakabuddho⁶⁹ kāmesu⁷⁰ jesaṃ⁷¹ dassetvā⁷² attano⁷³ vaca-
 nan⁷⁴ gāhāpervā „mahārāja, idāṃ⁷⁵ pabbajja⁷⁶ vā mā vā, mayā⁷⁷
 paṇa⁷⁸ tuyham⁷⁹ kāmesu⁸⁰ ādinava⁸¹ pabbajjāya⁸² ca ānisaṃha⁸³ kathito,
 tvam⁸⁴ appamatto⁸⁵ hobhīti⁸⁶ yāvā⁸⁷ savaggarājahanāso⁸⁸ viya⁸⁹ ākāso⁹⁰
 uppatitvā⁹¹ valāhaka⁹² gabbhaṃ⁹³ maddanto⁹⁴ Nandanulūkapabbhāram⁹⁵
 eva⁹⁶ gato. Mahāsatto⁹⁷ dasanakkhasamodhānussamujjalam⁹⁸ añjalim⁹⁹
 sīrasamim¹⁰⁰ thāpetvā¹⁰¹ nomosamāno¹⁰² thātvā¹⁰³ tasmā¹⁰⁴ dassanavika-

1 B¹ idāṇvā. 2 B² gattim. 3 C³ eṭṭāṇam, B⁴ aasam⁴ corr. vā aasam. 4 C⁵ -eva, B⁶ sammāsaṃ. 5 B⁷ paṇam. 6 B⁸ natthi. 7 B⁹ pavam. 8 C¹⁰ add vā. 9 B¹¹ adda eṭṭaṇa. 10 B¹² -buddha-. 11 C¹³ bahukāṇam, C¹⁴ bahukāṇam corr. to -kaṇam. 12 B¹⁵ apam. 13 B¹⁶ pubbe pi vuttakkham' āpaṇipāṇāḍḍitam, 14 C¹⁷ babo, C¹⁸ babo corr. bahut, B¹⁹ kaha corr. to bahukāṇam. 15 B²⁰ -gāthāya. 16 C²¹ -kūṭṭi, C²² -gāthāhi. B²³ -gāthi. 17 B²⁴ -thamāha. 18 B²⁵ ujjhāpayi. 19 C²⁶ ujjhāpayi, C²⁷ ujjhāpayi, B²⁸ ujjhāpayi. 20 B²⁹ -āha. 21 C³⁰ adda ānisaṃ, C³¹ āha. 22 B³² natthi. 23 C³³ adda vā. 24 C³⁴ sambuddho. 25 B³⁵ vira- sānaṃ. 26 C³⁶ pabbajja, B³⁷ pabbajjam. 27 C³⁸ ādinavaṃ, B³⁹ ādinava. 28 C⁴⁰ -lapa-

yam¹ atthe² jeṭṭhaputtam³ pakkosūpetvā⁴ rajjam⁵ paticchāpetvā⁶
mahājanassa⁷ rodantassa⁸ paridevantassa⁹ kāme¹⁰ pahāya¹¹ Mma-
vantam¹² pavisitvā¹³ paṇṇasālam¹⁴ māpetvā¹⁵ isipabbajjam¹⁶ pabbajjtvā¹⁷
nacirass¹⁸ eva¹⁹ abhiññā²⁰ ca²¹ samāpattiyo²² ca²³ nibbattetvā²⁴ Ayupari-
4 yosāne²⁵ Brahmaloḷkūpago²⁶ ahoṣitī²⁷.

Satthā²⁸ imam²⁹ deṇḍam³⁰ āharitva³¹ saccāni³² pakāsetvā³³ jātakaṃ³⁴ so-
modhānesi³⁵: (Saccapariyosāne³⁶ bahū³⁷ sotāpinnādayo³⁸ ahaṇam³⁹) „Tadā⁴⁰
rāja⁴¹ aham⁴² eva⁴³ ahoṣi⁴⁴“ ti. Darimukha⁴⁵ jātakaṃ⁴⁶.

4. Nerujātaka.

- 10 Kākolā⁴⁷ kākasaṃghā⁴⁸ cā⁴⁹ ti. Idam⁵⁰ Satthā⁵¹ Jetavane⁵² vi-
haranto⁵³ aññatarāṃ⁵⁴ bhikkhūṃ⁵⁵ ārabbsa⁵⁶ kaṭhesi⁵⁷. So⁵⁸ kira⁵⁹ Sattho⁶⁰
santike⁶¹ kammattihānaṃ⁶² gahetvā⁶³ ekaṃ⁶⁴ paccantagāmaṃ⁶⁵ agamāsi⁶⁶. Ma-
mma⁶⁷ tassa⁶⁸ triyāpathe⁶⁹ pariditvā⁷⁰ tam⁷¹ bhajetvā⁷² paṭijñam⁷³ gahetvā⁷⁴ aññe⁷⁵
paṇṇasālam⁷⁶ kāretvā⁷⁷ tattha⁷⁸ vasāpesum⁷⁹, niviya⁸⁰ c⁸¹ assa⁸² sakkārum⁸³
15 karimū⁸⁴. Ath⁸⁵ eke⁸⁶ sassaṭṭavādā⁸⁷ āgaminū⁸⁸. Te⁸⁹ nesaṃ⁹⁰ vacanaṃ⁹¹
sutvā⁹² tesaṃ⁹³ viṣaṇṇetvā⁹⁴ sassaṭṭavāde⁹⁵ gahetvā⁹⁶ tesaṃ⁹⁷ yeva⁹⁸ sakkārum⁹⁹
karimū¹⁰⁰. Tato¹⁰¹ uccchedavādā¹⁰² āgaminū¹⁰³. Te¹⁰⁴ sassaṭṭavāde¹⁰⁵ viṣaṇṇetvā¹⁰⁶
uccchedavāde¹⁰⁷ gahimū¹⁰⁸. Ath¹⁰⁹ aññe¹¹⁰ acelakā¹¹¹ āgaminū¹¹². Te¹¹³ ucche-
davāde¹¹⁴ viṣaṇṇetvā¹¹⁵ acelakavādāṃ¹¹⁶ uggaḥhimū¹¹⁷. So¹¹⁸ tesaṃ¹¹⁹ guṇā-
20 guṇaṃ¹²⁰ ajānantānaṃ¹²¹ munuseṇaṃ¹²² santike¹²³ dukkheṃ¹²⁴ vasiṭvā¹²⁵ vuttha-
vasso¹²⁶ parāretvā¹²⁷ Sattho¹²⁸ santikaṃ¹²⁹ gantvā¹³⁰ katapatisanthāro¹³¹ „khamu¹³²
vaṇṇaṃ¹³³ vuttho¹³⁴ sīti¹³⁵“ vutte¹³⁶ „paccantade¹³⁷ nissāya¹³⁸ bhanto¹³⁹“ ti¹⁴⁰ vutvā¹⁴¹ „su-
khaṃ¹⁴² vuttho¹⁴³ sīti¹⁴⁴“ vutvā¹⁴⁵ „bhanto¹⁴⁶ guṇāguṇaṃ¹⁴⁷ ajānantānaṃ¹⁴⁸ santike¹⁴⁹
dukkheṃ¹⁵⁰ vuttho¹⁵¹ ‘sīti¹⁵²‘ āha¹⁵³. Satthā¹⁵⁴ „bhikkhū¹⁵⁵, perāṇakapaṇḍitā¹⁵⁶
25 tīnecchānanyoniyaṃ¹⁵⁷ nibbattāpi¹⁵⁸ guṇāguṇaṃ¹⁵⁹ ajānantela¹⁶⁰ saddhīm¹⁶¹ ekadiva-
sam¹⁶² pi¹⁶³ na¹⁶⁴ vacimū¹⁶⁵, tam¹⁶⁶ attano¹⁶⁷ guṇāguṇaṃ¹⁶⁸ ajānantihāno¹⁶⁹ kammā¹⁷⁰ va-
sīti¹⁷¹“ evvā¹⁷² tena¹⁷³ yācito¹⁷⁴ attitaṃ¹⁷⁵ āharī¹⁷⁶:

Atthe¹⁷⁷ Bārāṇasīyaṃ¹⁷⁸ Brahmadaṭṭo¹⁷⁹ rajjam¹⁸⁰ kārente¹⁸¹
Bodhisatto¹⁸² savaṇṇahaṃsayaṇiyaṃ¹⁸³ nibbatti¹⁸⁴, kaṇṭṭhabhā-

¹ C^o -vissayam, B^o -vissaya. ² B^o atikkanta. ³ B^o -rehiḍḍetvā. ⁴ B^o -tesseva.
⁵ B^o -aj. ⁶ B^o dhammaḍḍe. ⁷ C^o add. ki. ⁸ B^o add. paṇa. ⁹ B^o eva,
suddhima¹⁰ ahoṣiṃ. ¹¹ B^o add. tattham. ¹² B^o kāre. ¹³ C^o etassa. ¹⁴ B^o
atthāhaṇ. ¹⁵ B^o ag. ¹⁶ B^o tesaṃ. ¹⁷ B^o tesaṃhiva. ¹⁸ B^o -dham. ¹⁹ B^o
acelakānaṃ. ²⁰ B^o gahimū. ²¹ C^o caṣṭi, B^o vacasīti.

tāpi 'asa atthi, te Citta-kūṭapabbhate vasanti Himavanta-padese'¹
 sayanājātanālin khādanti. Te ekadivasanti tattha caritvā Citta-
 kūṭaṃ āgacchaṃtā antarāmagge ekaṃ Neruṃ nāma kaṣcāna-
 pabbataṃ divā tassa matthake nisidimsu. Taṃ pana pabba-
 taṃ niseṣya vasantā² sakunā³ catuppādā ca⁴ gocarabhiṇṇiyāṃ
 nānāvanna⁵ honti, pabbataṃ pavittakūlate paṭṭhāya tass'⁶
 obhāseṇa suvaṇṇavannā va⁷ honti. Taṃ divā Bodhisattassa
 kaniṭṭho kāraṇaṃ ajānitvā „kin⁸ no khe attha kāraṇaṃ“ ti
 bhātara⁹ sadhim sallapanto dve gāthā abhāsā:

1. Kākola kākasaṃghā ca mayā¹⁰ ca patataṃ¹¹ varā 16
 sabbe va sadisā hema imāṃ āganna pabbataṃ. 20.

2. Idha sthā ca vyagghā ca sigālā ca migādhamā
 sabbe va sadisā honti, ayaṃ ko nāma pabbato ti. 21.

Tattha kākola ti vasaṭṭhā, kākasaṃghā ti pakatthakakaghaṭṭā¹² para-
 caṭṭā¹³ varā ti pakkhiseṭṭhā, sadisā hema ti samavattā hema 15

Tassa vacanaṃ sutvā Bodhisatto tatiyaṃ gātham āha:

3. Imāṃ Nerū¹⁴ ti jānanti manussā pabbatuttamaṃ,
 idha vanna sampannā vasanti sabbapāpino ti. 22.

Tattha idha vanna ti imasmiṃ Nerupabbate obhāseṇa vaṇṇa-
 pannaṃ hiva. 20

Taṃ sutvā kaniṭṭho sesagāthā āha:

4. Amānaṃ¹⁵ yuttha¹⁶ siyā santāna¹⁷ vā vimānaṃ¹⁸
 hmasammanāna¹⁹ vāpi na tattha vasa divase²⁰. 23.

5. Yuttha alaso²¹ dakkho ca sūro bhūru ca pūjyā
 na tattha saṃto nivasanti avisesakare nage²². 24. 25

¹ Bā -ppa- ² C² -taṃ, C³ -taṃ corr. to -tā. ³ C² -no, C³ -no corr. to -nā?
 Bā saṇṇasaṃghā ca. ⁴ C² omīti ca ⁵ Bā va. ⁶ Bā kin. ⁷ Bā abhayaṇa. ⁸
 Bā -yaṃ. ⁹ C² paratataṃ, C³ paratanā? Bā patatataṃ. ¹⁰ C² pakatthakakaghaṭṭā
 corr. to kākaghaṭṭā, Bā pakatthā tākā. ¹¹ C² patataṃ. ¹² Bā neru. ¹³ C²
 amānaṃ, C³ amānaṭṭi? Bā amāna. ¹⁴ Bā vanti ¹⁵ C² santāna, Bā santā-
 naṃ. ¹⁶ C² pūjā-, Bā pūjā-. ¹⁷ C² -sammanāna, Bā uttasammanāna. ¹⁸ C²
 divase, C³ nīdivase corr. to nīvase, Bā vasa divase. ¹⁹ C² adda va, C³ va corr.
 to ca. ²⁰ C² -kare nage, Bā -karo naro.

6. Nāyaṃ Neru vibhajati¹ hīnamukkaṭṭhamajjhime,
avisesakaro Neru, handa Neruṃ jahāmasa ti. 25.

Tattha peṭhamagāthīy² aṭṭho³, tattha antīmā⁴ paṇḍitānaṃ vāsaṃ-
panūṇaṃ mūhanassa ahhāvena amānāsi⁵ vā avamānāseyya⁶ elinānaṃ⁷ eva hīnā-
8 naṃ⁸ vā dhammānaṃ sammānaṃ⁹ slyā tattha divasaṃ pi¹⁰ na taseyya, pūjīyā
d ete ettha akkandhiyā¹¹ piṇḍa¹² pūjīyā¹³ haṇḍi, sammānaṃ saḅbasaṃ labhanti,
hīnamukkaṭṭha¹⁴ hīma¹⁵]] hīma¹⁶ ti jāṇitakulapadesasāṃhāraṇāpāṇi¹⁷ hīma¹⁸ ti
majjhime¹⁹ eva ukkaṭṭhe²⁰ na ayaṃ na vibhajati²¹, handā²² ti varasaggaṭṭha²³
nīpāto, jahāmasa²⁴ ti pariceṇjāma.

10 Evaṃ ca pana vatvā ubbo pi te hamaṃ oppatitvā Citta-
kūṭam eva gātā.

Satthā hamaṃ desanaṃ²⁵ āharitvā saccāni²⁶ pakāsetvā jātakāni so-
modhāmasi: (Saccapariyosāno so bhikkho sotāpattiṭṭhānaṃ patipīṭhāhi)
„Tadā kaṇṭhahamaṃ Ahaṃa ahaṃ, jeṭṭhe²⁷ ahaṃ evā²⁸“ ti. Neru-
15 jātakāni²⁹.

5. Āsāṃkajātaka.

Āsāvati nāma latā ti. Idam Satthā Jetavane viharanto
purāṇadutiyaikapaloṭṭhanaṃ ārabhha kṛtsesi. Vatthum Indriya-
jātaka āvibhavissati. Idha pana Satthā taṃ bhikkhuṃ³⁰ „saccāni
30 kiṃ evaṃ ukkaṇṭhito“ ti pucchitvā „saccāni bhante“ ti vutto „kena³¹
ukkhaṇṭhāpito ahi“ „purāṇadutiyaikāya bhante“ ti vutto „amma, evā
itihi tuyhaṃ anuttakārikā, pubbe pi cāra etaṃ nissāya caturāṅgim³²
venāni³³ oṇṭitvā³⁴ Hīmaṃvanti³⁵ padese³⁶ mahantaṃ dukkhaṃ anubhāvanto
tihi³⁷ sabbhaccaharāṇaṃ³⁸ vassitvā³⁹ ratvā⁴⁰ attānaṃ āhāri:

20 Attito Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto rajjam karente
Redhiesatto Kāsīgāme brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto

¹ C² - si, B² - jīṇāna. ² B² - (th)jyamattho. ³ C² - sakkāna, B² - sammānaṃ.

⁴ C² - sammāni; B² - samānaṃ. ⁵ C² - divasāni, B² - navate in the place of divasāni. ⁶ B² - abhāṭṭhiyā. ⁷ C² - pūjāni, C² - pūjāni corr. to piṇḍa. ⁸ C² - aḍḍa yā, C² - tā. ⁹ C² - desamāṇācāraṇāsi-, B² - gottasāṇācāraṇāsi-. ¹⁰ C² - hīma, C² - hīma corr. to hīma. ¹¹ B² - jaṇṇi. ¹² C² - vasa-, B² - coddanatha. ¹³ B² - dhamma-. ¹⁴ B² - jeṭṭhahamaṃ pana. ¹⁵ B² - adda catthāna. ¹⁶ B² - adda pakkāṇipattā. ¹⁷ C² - ke, C² - ke corr. to keṇa. ¹⁸ C² - ni, B² - ni, C² - ni corr. to -ni. ¹⁹ C² - jiyitvā, C² - patitvā. ²⁰ B² - ppa-

pavisiṭvā Mahāsattam vanditvā¹ „bhante, itthiyo nāma brahmacariyassa malam², tumhākaṃ dhītaraṃ ahaṃ paṭijaggissāmīti³ āha. Bodhisatto pana „kiṃ⁴ nu kho etasmiṃ padume“ ti āsākaṃ katvā udakaṃ taritvā⁵ „antabbāvena⁶ tassā kumārīkāya Āsāikā ti nāmaṃ akāsi. So taṃ rājānaṃ⁷ „imaṃ gaheṭvā gacchā⁸“ ti ujukaṃ avatvā „mahārāja imāya kumārīkāya nāmaṃ jānanto gaṇhitvā gacchā⁹“ ti āha. „Tumhehi kathite āsāeṃmi¹⁰ bhante“ ti. „Ahaṃ¹¹ na kathemi, tvaṃ nāmaṃ jānanto¹² gaheṭvā yāhi¹³“. So „sādhā¹⁴“ ti sampaticchitvā ito¹⁵ paṭṭhāya amaccehi saddhīm „kiṃnāma¹⁶“ nu kho esā¹⁷ ti nāmaṃ upadhāreti. So yāni dejjānāni nāmaṃi tāni kittetvā „asaṅkā¹⁸ nāma¹⁹ bhavissatīti²⁰ Bodhisattena saddhīm kathesi. Bodhisatto²¹ „na²²“ evaṃnāma²³“ ti paṭikkhipati. Raṇḍe²⁴ nāmaṃ upadhārentassa²⁵ eva samvaccharo atīto²⁶. Matthiassamanussae

sihādayo vājā²⁷ gaṇhanti, Oghajātīkakaripantho²⁸ hoti, makkhīkakaripantho²⁹ va hoti, sītena kilamitvā bahū³⁰ maranti. Rājā „kiṃ³¹ me etāyā³²“ ti Bodhisattassa kathetvā pāyāsi³³. Āsāka-kumārīkā phalīkavātapānaṃ vivaritvā³⁴ atṭhāsi. Rājā naṃ³⁵ dievā „mayāṃ tāva³⁶“ nāmaṃ jānitum na sakkoma, tvaṃ Hī-

marante yeva vasa, mayāṃ gamissāma³⁷“ ti āha. „Mahārāja, tvaṃ gacchanto mādisaṃ itthiṃ na labhisāsi³⁸. Tāvattīmasadevaloke Uttalutāvane Āsāvati nāma latā atthi, tassā³⁹ phalassa abbhantare dibbapānaṃ nibbattaṃ⁴⁰, taṃ ekaṃ vāraṃ pivetvā⁴¹ cattāro māse mattā hutvā dibbasayane sayanti, sā pana vasa-

¹ Bā adda ekamantaṃ nisthitvā paṭṭhasiddhāraṇaṃ katvā. ² Bā adda hoti. ³ Bā kiṃ. ⁴ Cā katī- corr. to tarī-, Bā utarī. ⁵ Cā adda, Cā sikkā- corr. to sikkā-, Bā anta-. ⁶ Bā mahārāja in the place of i. r. ⁷ Bā mahāsiṃhā. ⁸ Bā adda te. ⁹ Bā adda va. ¹⁰ Bā itā. ¹¹ Cā kiṃ. ¹² Bā kaṃ. ¹³ Cā nāma- corr. to nāma. ¹⁴ Cā -na. ¹⁵ Bā pana evaṃ nāma na. ¹⁶ Bā adda tāva. ¹⁷ Bā adda sadā. ¹⁸ Cā sikkā corr. to sikkā, Bā sikkā. ¹⁹ Cā -paṭṭo corr. to -paṭṭho? Bā -paṭṭho. ²⁰ Cā -paṭṭo corr. to -paṭṭho? Bā -paṭṭho. ²¹ Cā bahu, Bā bahumantasaṃ. ²² Cā kiṃ. ²³ Bā adda manussae. ²⁴ Bā adda sikkāsaṃ dāte-sā. ²⁵ Bā taṃ. ²⁶ Bā itā. ²⁷ Bā itā. ²⁸ Bā adda me vānantaṃ saṃhā. ²⁹ Bā itā. ³⁰ Cā -na, Cā -ti corr. to -na. ³¹ Cā pivetvā.

asasahasse¹ vassasahasas² phalati, surāsaṇḍā devaputtā³ 'to
phalaṃ labhisāma⁴ 'ti dibbapānapipāsam⁵ adhivāsetvā vassa-
sahasam nibbandhaṃ⁶ gantvā tam⁷ latam 'ārōgā⁸ nu kho⁹ ti
olokenti, tvaṃ puna ekasamvaccharen¹⁰ eva¹¹ ukkaṇṭhito, āsā-
phalalābho nāma sukho, mā ukkaṇṭhiti¹² vatvā tīaso¹³
gāthā abhāsi:

i. Āsāvati nāma latā jātā Cittalatāvane,

tasseṃ vassasahasasena ekam nibbattate phalaṃ,

tam devā payirupāsanti tāva dūrapphalam satim¹⁴. 20.

ii. Āsims¹⁵ eva tvaṃ rāja, āsā phalavati sukhā,

āsimsath¹⁶ eva¹⁷ so pakkhi¹⁸, āsimsath eva¹⁹ so diḷo. 27.

a. Tassa cāsā²⁰ sammijjhittā²¹ tāva dūragatā satī²²,

āsims²³ eva tvaṃ rāja, āsā phalavati sukhā ti. 28.

Tatha Āsāvati evamānāsi²⁴, si hi yaṃ tassa phalo āsā uppajjati
tasmā evamānāsi labhi²⁵, Cittalatāvane ti evamānake uyyāne, tasmā
kīra uyyāne riṭṭhulābhānaṃ pabbhā pavithraparipīḍānaṃ²⁶ devānam asira-
samam cittaṃ²⁷ karoti, ten' eva Cittalatāvanaṃ ti nāma jātam, payirupā-
santi punappunam apenti²⁸, āsims evā²⁹ ti āsimsāhi³⁰ yeva patikhi yeva
mā āsarechedaṃ³¹ hammaṃ karohi³².

Rājā tassā kathāya³³ bajjhivā puna amacce sannipātetvā³⁴ so
dasanāmaṃ³⁵ kāretvā nāmaṃ gavesanto aparam pi samvac-
charaṃ vasi. Tassā dasanāmake pi nāmaṃ na hoti³⁶, asu-
kaṃ³⁷ nāma 'ti vutte Bodhisatto paṭikkhipat³⁸ eva³⁹. Puna
rājā „kiṃ⁴⁰ me imāya⁴¹ 'ti pāyāsi. Sāpi⁴² vātapāne thatvā
attānaṃ dassesi⁴³, Rājā „tiṭṭha tvaṃ⁴⁴, mयाṃ gamissāmi⁴⁵ 25

¹ Bā - asasa. ² Cā - asa, Bā omits vassa-.

³ Cā devaputtā. ⁴ Bā - bah. pi.

⁵ Bā nibbandhaṃ. ⁶ Cā it. Cā it corr. to tam. ⁷ Bā at. ⁸ Cā - āro.

⁹ Bā dūrapphalo pati. ¹⁰ Bā tevattho ca. ¹¹ Cā Bā - l. ¹² Bā isattho ca. ¹³ Bā

Cā tassa vāyāse, Cā tassa tavāse corr. to tassa cāsi, Bā tassa tassā. ¹⁴ Bā

-jjharāsi. ¹⁵ all three MSS. satī. ¹⁶ Bā - pakāsi. ¹⁷ Bā asam nāmaṃ la-

bhaṃ. ¹⁸ Bā sabbā. Cā omits pavithra. ¹⁹ Bā citraṃ. ²⁰ Bā upāsevati.

²¹ Bā āsimsath evā. ²² Bā isatthi. ²³ Bā āsarecheda. ²⁴ Bā adda vadati. ²⁵

Bā gāthāya. ²⁶ Bā - pāṭipotevā. ²⁷ Cā dasanāma, Bā dasanāmakaṃ. ²⁸ Cā na

hoti. Bā nāho. ²⁹ Cā - ka. ³⁰ Cā - piteva. ³¹ Cā kim. ³² Bā adda puna

³³ Bā adda tam diḷvā. ³⁴ Cā vasa.

'ti āha. „Kasmā yāsi¹ mahārāja“ 'ti. „Tava nāman jānitum
na sakkomīti“. „Mahārāja, kasmā nāman na jānissasi², āhā³
nāma⁴ āsamijjhasukā⁵ n⁶ atthi⁷, eko⁸ bako pabbatamuddhani
thito⁹ attanā patthitān labhi, tvaṃ kasmā na labhissasi¹⁰, addi-
3 vāsehi mahārāja“ 'ti. „Eko kira bako ekasmiṃ padumasare
gocaraṃ gahetvā uppatitvā pabbatamatthake nhiyi, so tam
divasaṃ tatth¹¹ eva vasitvā punadivase cinteṣi: 'ahaṃ imasmiṃ
pabbatamatthake sukhānisiṇno, sāce ito anotaritvā¹² etth¹³ eva
nisiṇno gocaraṃ gahetvā pāṇiyān pivitvā imān divasaṃ va-
10 seyyaṃ bhadrakaṃ vata assā¹⁴ 'ti, atha naṃ¹⁵ divasaṃ eva
Sakko devarāja asuranimmathanā¹⁶ katvā Tāvātinsahhavana
devissariyaṃ laddho cinteṣi: 'mama tāva manoratho mattha-
kaṃ patto, atthi nu kho araṇṇe koci aparipuggāmanoratho'
ti¹⁷ upadhārento tam bakam disvā 'imassa manorathaṃ mattha-
13 kaṃ pāpesāmi¹⁸, bakassa nisiṇnatthānato avidūre ekā naḍi
atthi, Sakko tam naḍiṃ¹⁹ oghapuggaṃ katvā pabbatamattha-
keṇa pesesi, bako tatth²⁰ eva nisiṇno macche khādītva pāni-
yān pivitvā tam divasaṃ tatth²¹ eva vasi, udakam pi bhassi-
tvā gataṃ, evaṃ mahārāja bako pi tāya attano āsāya²² pha-
16 lam labhi²³, tvaṃ kasmā na labhissasīti²⁴ vatvā āsimssethevā²⁵
'ti ādih āha.

Tattha āsimssethevā²⁶ 'ti ādihā yeva²⁷, pakkhāhi yuṇṇoya pakkhāhi²⁸
dīḍḍhattum jānāsiya dīḍḍho²⁹, tāva devarāja³⁰ ti pabbatamatthakeṇo man-
chānā ca udakassa ca³¹ dīḍḍhāvān pessa, evaṃ devarāja³² āsimsā³³ Sak-
22 kassa āsimssethevā³⁴ bakassa ka³⁵ pāṇi yeva 'ti³⁶.

Rāja³⁷ tassa kathāṃ sutvā rūpe³⁸ bojjhitvā³⁹ kathāya allina
gantum asakkonto⁴⁰ amacco sannipātetvā satanāman⁴¹ kārasi,

¹ Bā payasi. ² Bā -atthi. ³ Itā āha. ⁴ Bā nāman. ⁵ Cā -jḥḥatki, Bā āsamie-
chanāsi nāma. ⁶ Bā adda na vassatūn anāhi. ⁷ Bā adda kira. ⁸ Cā -nhiyo.
⁹ Cā -varāhi. ¹⁰ Bā anasarevā. ¹¹ Bā tam. ¹² Bā asurāhiṭi. ¹³ Bā adda
so. ¹⁴ Cā Cā naḍi. ¹⁵ Bā naḍi. ¹⁶ Bā labhati. ¹⁷ Bā āsimsāyā. ¹⁸ Bā
āsamāyā. ¹⁹ Bā āsimsā yeva. ²⁰ all three MSS. -i. ²¹ Bā dīyo. ²² Bā
-gatā. ²³ Cā kārasi, Cā -kārasi, ²⁴ Bā -to. ²⁵ Cā āsimsā. ²⁶ Bā -re.
²⁷ Bā ādih. ²⁸ Cā omīi sakkeva---ti. ²⁹ Bā āha rāja. ³⁰ Bā āsimsā.
³¹ Bā adda tassa. ³² Bā adda rāja. ³³ Bā āsimsānāman.

satanāmvavasena¹ gavesantassāpi² 'essa' aññañ saṁvacccharaṁ
 attitaṁ. So tinnāñ saṁvacccharānañ accayena Bodhisattañ
 opasāṁkamitvā „satanāmvavasena aṅkaṁ nāma³ bhuvissati
 bhante“ ti pucchī. „Na jānāsi mahārājā“ ti. So „gamiṣāṁ“
 idāni⁴ mayā“ ti Bodhisattañ vanditvā pāyāsi. Āsaṁkakaṁmā-
 rikā puna pbeḥkavātapānañ⁵ nissāya thitā⁶. Rājā tañ⁷ dievā
 „tvaṁ tiṭṭha, mayāṁ gamiṣāṁā“⁸ ti āha. „Kasmā mahārājā“
 ti. „Tvaṁ mañ vacanen⁹ eva santappesi“ na kāmaratiyā, tava
 madhuravacana¹⁰ tañjhivā vasantassa mama tinn saṁvacccharāni
 atikkantāni, idāni gamiṣāṁti¹¹“¹² vatvā.

1. Sampesi kbo mañ vācāya, na ca sampesi kammaṇā¹³,
 mālā sereyyakasa¹⁴ eva¹⁵ vaṇṇavanta āgandhikā¹⁶. 29.
2. Aphalaṁ madhuraṁ vācā yo mittesu pakubbati¹⁷
 adadañ¹⁸ avisaṁjanta¹⁹ bhogañ sandhi²⁰ ten²¹ assa jīrati. 30.
3. Yam hi kayirā²² tam²³ hi vade, yañ na kayirā²⁴ na tam vade,
 akarentaṁ bhāsamānañ parijānanti paṇḍitā. 31. (J. 363 v. 2.)
4. Balañ ca vata me khīnaṁ, pāṭheyyaṁ ca na vijjati,
 sañke paṇḍuparodhāya²⁵, haṁḍa dāni vajāṁ²⁶ ahañ ti 32.
 ima gāthā abhāsi.

Taṁsa sampesiṁ santappesi²⁷ pīṇa²⁸, sereyyakasa²⁹ ti sapāka-
 kuraṇḍakasa³⁰, deṇḍāṇaṁ³¹ eva³² tam³³, yañ kiñci jena suvaṇṇakuraṇḍakajīva-
 ramaṇadikam³⁴ aññaṁ pi pupphañ āgandhakañ³⁵ saṁha tañ sandhāy³⁶ eva
 āha, vaṇṇavanta āgandhikā ti yañ sereyyakadīpañ³⁷ mālā suvaṇṇatāṭṭāya
 dāsaṇa tappeti āgandhāya³⁸ gandheṇ na tappeti evaṁ tinn pi mañ
 dāsaṇavasaṇa³⁹ eva tappeti⁴⁰ na kammaṇā⁴¹ ti dīpeti, adadañ ti bhadda⁴²
 ya⁴³ luṇa nāma bhogañ dāsaṇā⁴⁴ madhuravacanaṇa vatvā tañ bhogañ⁴⁵
 adadañ avisaṁjanta⁴⁶ kesaṇa madhuravacanaṇa eva karoti jena sandhiṁ assa

¹ Bā -māvatassena. ² C² -vattāpasa. ³ Bā -sāṁkakaṁmā, C² -vaṇḍā. ⁴ Bā -
 ma dāni. ⁵ Bā -balisāṁkakaṁmā. ⁶ Bā -adā. ⁷ C² tam -vattā. ⁸ Bā -
 mañ. ⁹ Bā -tappesiṁ. ¹⁰ Bā -mañ. ¹¹ Bā -vattā. ¹² Bā -kammaṇā. ¹³
 Bā -sereyyakasaṇa. ¹⁴ C² sereyyakasaṇa. ¹⁵ Bā -dhakā. ¹⁶ Bā -pakubbati.
¹⁷ C² -adā. ¹⁸ C² -adā. ¹⁹ Bā -vattā. ²⁰ Bā -kariyā. ²¹ Bā -vattā. ²² C²
 -saṁkapaṇḍuparodhāya. ²³ C² -pīṇa. ²⁴ Bā -pīṇa. ²⁵ C² -kasaṇa. ²⁶ Bā -mālā sereyya-
 kasa. ²⁷ Bā -kuraṇḍakasa. ²⁸ Bā -eva. ²⁹ Bā -kuraṇḍakajīva. ³⁰ Bā -
 dāni. ³¹ C² -kakaṁmā. ³² Bā -sereyyakadīpaṇa. ³³ Bā -dhakā. ³⁴ C²
 tappeti. ³⁵ Bā -tappeti. ³⁶ Bā -kammaṇā. ³⁷ C² -bhadda. ³⁸ C² -ya. ³⁹ C²
 bhoga. ⁴⁰ Bā -avisaṁjanta.

mittassa sabbhī¹ jīṇaṃ mittasāntavaṃ² na gahāyati³, pāṭheyyaṃ eṃ⁴ 'u bhadda
mayham tava manḍarāvaṇaṃ⁵ bandhitaṃ⁶ sūlā⁷ samraccherūhi⁸ vasaṇṇaṃ eva⁹
baddhassaratthapaḍḍāsikkhātun¹⁰ balaṃ eṃ khipam manussānaṃ bhāṭatetaṃ-
sikkhātun¹¹ pāṭheyyaṃ eṃ o' attāhi, tamke paṇuparodhāyā¹² 'u ev-āhaṃ tūh¹³
eva attano jīvitaṃvāsaṃ āsānkāmi, haṇḍa idān¹⁴ āhaṃ gacchāmi¹⁵.

Āsāṇkakaumārīkā raṇṇo vacanāṃ sutvā „mahārāja, tvaṃ
mayham nāmaṃ jānāsi, tayā vuttam eva, mama nāmaṃ idam
me pitu kathetvā maṃ gaṇhivā yāhiti¹⁶ raṇṇā saddhīm sallapaṇi¹⁷
„Etad eva hi me nāmaṃ yaṇṇāṃ¹⁸ asmi¹⁹ rathesabbha,
„Āgamehi²⁰ mahārāja, pīṭaraṃ āmantayāmi²¹ ahaṃ ti 33.
āha.

Tass²² ahaṃ; yaṇṇāmi²³ āhaṃ smi²⁴ tam etarū²⁵ āmantay²⁶ eva mama
nāmaṃ ti.

Rājā²⁷ Bodhisattassa santikaṃ gantvā vanditvā „bhante
tumbhakaṃ dhītā Āsāṇkā-nāma²⁸ ti āha²⁹. „Nāmaṃbāstakālato
patthāya³⁰ gahetvā gaccha mahārāja³¹ ti. So Mahāsattam
vanditvā phullikavimānadvāraṃ āgantvā³² „bhadda pīṭarāpi³³
mayham dinnā, ehi dāniti³⁴. „Āgamehi³⁵ mahārāja³⁶, pīṭaraṃ
āmantayāmi³⁷ ahaṃ³⁸ ti vatvā pāsādā oṭarivā Mahāsattam van-
ditvā khamāpetvā raṇṇo santikaṃ āgatā. Rājā tam gahetvā
Bārāṇasīṃ gantvā puttadhiṭṭhāhi vaddhanto piyasambhāsaṃ vasi.
Bodhisatto aparīhīnājjhāno Brahmaloce uppajji.

Satthā imāṃ desanāhi³⁹ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam sa-
modhānesi: (Saccapariyosāṇe ukkanṭhiṇabhlukkhu sotāpattiṃphale patij-
ṭhahi) „Tadā Āsāṇkakaumārīkā purāṇadutiyyikā ahaṃ, rājā ukkanṭhi-
tabhlukkhu, tāpaṇ⁴⁰ ahaṃ eva⁴¹ ti. Āsāṇkajātakam⁴².

¹ Bā saddhī. ² C¹ -santavaṃ, Bā -santavaṃ. ³ C¹ Bā -ji. ⁴ Bā -nena. ⁵ C¹ gahāyita, Bā ambhajhita. ⁶ C¹ asva, C² asva corr. to carinissava. ⁷ C¹ -paḍḍiti, C² -paḍḍiti corr. to -paḍḍiti, Bā -paḍḍiti. ⁸ C¹ sabbhāpānu-
parodhā. ⁹ all three MSS. -ti. ¹⁰ C¹ -sammā. ¹¹ Bā -metā. ¹² Bā yam
nāmaṃ. ¹³ C¹ adda tavaṃ. ¹⁴ Bā tam eva rājā. ¹⁵ C¹ -ānāmi, C² -ka-
nāmi corr. to -ānāmi, Bā ānāmi. ¹⁶ Bā adda tam eva mahāsatto. ¹⁷
Bā adda tam. ¹⁸ Bā adda āha. ¹⁹ Bā pīṭarā ti. ²⁰ Bā dāni gāmiṇāmi ti. ²¹
C¹ āha, C² āha corr. to āga. ²² C¹ -rājā ti. ²³ Bā dhammaṃ. ²⁴ Bā
adda paṇa. ²⁵ Bā adda paṇṇamaṃ.

6. Migālopajātaka.

Na me ruceṣṣaṃ ti. Idam Saṭṭhā Jetavane viharanto ekam
dubbacabbhikkhū¹ ārabba kathesi. Saṭṭhā taṃ bhikkhū² „so-
caṃ kira tvaṃ³ dubbaco“⁴ ti pucchitvā „āma bhante“⁵ ti vutte „na
kko bhikkhu idā⁶ eva⁷ pubbe pi tvaṃ dubbaco“, dubbacabbāvaṃ⁸
pana nissāya paṇḍitānaṃ vacanaṃ akaraṇṭa verambhāvānukhe⁹ ni-
dhanam¹⁰ gato sūti¹¹ vatvā aṣṭaṃ āhāri:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rājāṃ karente
Bedhisaṭṭo giṇṇhayoniyaṃ nibbattitvā¹² Aparappagijjho¹³
nāma ahoṣi. So giṇṇhaganaparivuto Giṇṇhapabbate¹⁴ vasi.
Putto paṇ¹⁵ assa Migālopo¹⁶ nāma thāmahaḷasampanno ahoṣi,
so aññesaṃ giṇṇhānaṃ sīmaṃ atikkamitvā uccaṃ¹⁷ oppati¹⁸.
Giṇṇhā „putto vo¹⁹ atidūraṃ uppattīti“²⁰ giṇṇharañño ācikkhimaṃ.
So²¹ taṃ pakkositvā „tvaṃ kira tāta atincaṃ gacchasi“,
atluccaṃ gacchanto jīvitakkhayaṃ pāpuṇisassatī²² vatvā tiseṃ
gāthā abhāsi:

- i. Na me ruceṣṣaṃ Migālopo²³ yassa te tādisā gati,
atuccaṃ tāta patasi, abhūmiṃ tāta sevasi. 34.
- ii. Catukkappaṃ va²⁴ kedāraṃ²⁵ yadā te pathavi siyā
tato tāta nivattaṣṣu, māṣu²⁶ etto paraṃ gami. 35.
- iii. Santī aññe²⁷ pi sakunā pattayānā vihaṅgamā,
akkhittā vātavegena natthā te sassaṭṭhasamā²⁸ ti. 36.

Tattha Migālopo²⁹ ti puttaṃ nāmanālapati, atuccaṃ tāta patasi
tāta tvaṃ aññesaṃ giṇṇhānaṃ sīmaṃ atikkamitvā atluccaṃ gacchasi, catuk-
kappaṃ va³⁰ kedāraṃ³¹ ti mahāraṇṇā³² sīmaṃ ācikkhāsi³³, idam vuttaṃ
hoṭi: tāta yadā te eyaṃ mahāpathavi catukkappakedāraṃ³⁴ rīya siyā vasaṃ³⁵

¹ B¹ dubbacca-. ² B² adda pakkosāpetvā. ³ B³ adda bhikkhu. ⁴ B⁴ -ceṣṣi. ⁵ B⁵ adda dubbacco. ⁶ B⁶ -ceṇa yeva. ⁷ B⁷ -ābhūmukha. ⁸ C⁸ -na, C⁹ -na corr. to -naṃ. B⁹ byasanaṃ. ⁹ C⁹ B¹⁰ -tirovā. ¹⁰ C¹⁰ apanna-, B¹⁰ apanandogijjho. ¹¹ B¹¹ giṇṇhakappa-. ¹² B¹² eniga-. ¹³ B¹³ atincaṃ. ¹⁴ C¹⁴ oppatti corr. to up-
patiṭṭi, B¹⁴ upatati. ¹⁵ B¹⁵ te putto. ¹⁶ C¹⁶ oppattitī corr. to uppatitī, B¹⁶
upatattī. ¹⁷ B¹⁷ taṃ vuttā so. ¹⁸ C¹⁸ omiṭṭa gacchasi, C¹⁸ gacchasi. ¹⁹ B¹⁹ ca-
C¹⁹ kaṭṭa-. ²⁰ C²⁰ māṣu, B²⁰ māṣu. ²¹ C²¹ atidū. ²² B²² passati-. ²³ B²³
māṣamāsa. ²⁴ C²⁴ ācikkhati, C²⁴ ācikkhati corr. to āti-. ²⁵ C²⁵ -ra. C²⁶ -ra
corr. to -ce. ²⁷ B²⁷ omiṭṭa vasaṃ.

khuddhā eha hutvā paṭṭhāyetha¹ atha tvaṃ etakkā khīnā nivatīyeyyāsi, eto
 purāṇaṃ mā gacchāsi, santāsi a² hīva pīti na kesaḷaṃ itam eva aññhe pi gijjhā evaṃ
 kuttimā³ 'hi dipeti, akkhāritā⁴ ti te pi amhākeṃ sīmanā atikkamāro gata vāta-
 vegaṇa khaddhā⁵ tussasīro, sassa⁶ sīsamā⁷ ti sassa⁸ hī⁹ pabhavi, pabbatādihi
 > samāni atīreṇa maññamānā aṇṇaṃ vassasāsaṇṇa¹⁰ pāpānāni āyāsi apavattāpi an-
 terā va¹¹ nattha¹² ti aññhe.

Migālopa¹³ anovādakattā pīti vacanaṃ akatvā laṃghanto
 laṃghanto pītara¹⁴ akkhātāni sīmanā āsāvā taṃ¹⁵ atikkamma
 kālavāte patvā tepi¹⁶ chinditvā uppatito verambhāvātāmanukhaṃ
 10 pakkhandi. Atha naṃ verambhāvātā pahariṃsu. So tedi paha-
 tamatto¹⁷ va¹⁸ khaṇḍākkhaṇḍāni hutvā ākāse va¹⁹ antaradhāyi.

1. Akatvā Aparāṇṇa²⁰ pīti vaddhaṇa²¹ bhāṇanaṃ
 kālavāte²² atikkamma verambhānaṃ vasaṃ agā²³. 37.

2. Tassa pūtā va dārā ca ye c' aññhe anujjivā
 15 sabbe vyasaṇṇaṃ²⁴ āpāduṃ anovādakaro dije²⁵. 38.

3. Evaṃ pi tīḥa vaddhānaṃ²⁶ ye vākyad²⁷ nīvaṇajjhāsi
 atīṣṭamāro ditto gijjhā vāṭṭasāsaṇṇa²⁸.

sabbe vyasaṇṇaṃ²⁹ pappanti akatvā vaddhāsaṇṇaṃ³⁰ ti 39.

4. imā tīve abhisambuddhagāhā.

20 Tattā anujjivā ti taṃ nīṣāya jīvanakā³¹, anovādakaro dije³² ti
 taṇṇaṃ Migālopa³³ pītara³⁴ akaronti³⁵ sabbe p- eto tvaṃ addhāni sīma-
 nāni gacchāsi vīṇasaṃ pāpānāni. Evaṃ pīti³⁶ bhikkhava yāhi so gijjhā
 evaṃ³⁷ ye aññhe pi paha³⁸ti va pabbhāsi va hīrambhāpakkāraṃ³⁹ vaddhānaṃ⁴⁰
 vacanaṃ na gacchāsi⁴¹ so pi ayaṃ sīmanā atikkāmetvā⁴² etanto dīva⁴³ gacchati⁴⁴
 25 gijjhā va vyasaṇṇaṃ pāpānāni.

Sattā imāni desanāni⁴⁵ āharitvā⁴⁶ jātakaṃ sammudhānesi. „Tadā
 Migālopa⁴⁷ dubbhacubbhikkhu sīhe, Aparāṇṇa⁴⁸ aham etā⁴⁹ 'G. Mi-
 gālopa⁵⁰ jātakaṃ⁵¹.”

¹ B¹ -jittā. ² B² passati. ³ B³ vāṭṭa sassa⁴ti. ⁴ B⁴ vi. ⁵ B⁵ natthā. ⁶ C⁶ add ti. ⁷ B⁷ pīti. ⁸ C⁸ nāni. ⁹ C⁹ tedi. ¹⁰ B¹⁰ pabhā. ¹¹ B¹¹ anujā
 va. ¹² B¹² yeta. ¹³ C¹³ aparāṇṇa. B¹⁴ aparāṇṇa. ¹⁴ B¹⁴ vākyad. ¹⁵ C¹⁵ gijjhā. ¹⁶ B¹⁶ gacchā. ¹⁷ B¹⁷ gacchā. ¹⁸ B¹⁸ gacchā. ¹⁹ C¹⁹ gacchā.
²⁰ B²⁰ gacchā. ²¹ B²¹ gacchā. ²² C²² -to dije. ²³ B²³ vaddhāna. ²⁴ C²⁴ -yan.
²⁵ C²⁵ sīma. ²⁶ C²⁶ sīma. ²⁷ C²⁷ sīma. ²⁸ B²⁸ sīma. ²⁹ B²⁹ sīma. ³⁰ B³⁰ sīma. ³¹ B³¹ sīma. ³² B³² sīma. ³³ B³³ sīma. ³⁴ B³⁴ sīma. ³⁵ B³⁵ sīma. ³⁶ B³⁶ sīma. ³⁷ B³⁷ sīma. ³⁸ B³⁸ sīma. ³⁹ B³⁹ sīma. ⁴⁰ B⁴⁰ sīma. ⁴¹ B⁴¹ sīma. ⁴² B⁴² sīma. ⁴³ B⁴³ sīma. ⁴⁴ B⁴⁴ sīma. ⁴⁵ B⁴⁵ sīma. ⁴⁶ B⁴⁶ sīma. ⁴⁷ B⁴⁷ sīma. ⁴⁸ B⁴⁸ sīma. ⁴⁹ B⁴⁹ sīma. ⁵⁰ B⁵⁰ sīma. ⁵¹ B⁵¹ sīma.

7. Sīrikālakappijātaka.

Kā nu kāḷeṇa' vaṇṇeṇā 'ti. Idam Satthā Jetavana vi-
haranto Anāthapiṇḍikam ārabhha kathesi. So hi sotāpatti-phale
patijjhita-kālate patthāya akkhaṇḍāni pañcassilāni rakkhī¹, bhariyāpi 'ssa
puttadhitare pi dāsāpi bhatīm gahetvā kaṇṇamā karentā² kammaka-
rāpi sabbe rakkhimā yeva. Ath' ekadivasaṃ³ dhammasabbhāyaṃ ka-
tham samutthāpesuṃ: „āvuso Anāthapiṇḍiko sūci' o' eva sūci-parivāro
ca kutvā caratīti". Satthā āgautvā „kāyaṃ nu 'ttha bhikkhave etarahi
kathāya sannisinno" ti pucchitvā „Imāya nāma" 'ti vutte' „bhik-
khave" porāṇakapaggatāpi sūci-parivārā⁴ ahesuṃ" ti vuttā atītam āhāri: 10

Atte Rārāṇasiyam Brahmadatte rajjam karente
Bodhisatto seṭṭhi⁵ kutvā dānam adāsi sīlam rakkhī⁶ upo-
sathakammam⁷ kari⁸, bhariyāpi 'ssa pañcassilāni rakkhī, put-
tadhitare pi dāsakammakaparisaṇḍāpi⁹. So Sūci-parivārasaṭṭhi
t' eva¹⁰ pañṇāyittha. So¹¹ cintesi: „sace mayā sūcitarasilo" 15
koṇi āgamiyasati¹² tassa mama nisīdanapallamkam vā nīpajjana-
sayanam vā dātuṃ na yuttam, anucchiṭṭham¹³ aparibhuttam
dātuṃ vattatīti¹⁴ attano upatthāne yeva ekapasse¹⁵ aparibhutta-
pallamkam ca sayanaṃ¹⁶ ca pañṇāpesi¹⁷. Tasmim samaye
Cātummahārājikadevaloke Virāpakkhamahārājassa dhītā Kāla- 20
kaṇṇī¹⁸ nāma Dhataratthamahārājassa¹⁹ dhītā Sīri²⁰ ca²¹ nāma
'ti imā dve bahuvā²² gandhamālā²³ ādāya „Anotatte kille-
sāmā" 'ti Anotattapittim²⁴ gacchimā²⁵. Tasmim pana dahe
bahūni tittāni, tesu Buddhānam titthe Buddhā va²⁶ nahā-
yanti²⁷, paccakabuddhānam titthe paccakabuddhā va²⁸, bhik- 25

¹ all three MSS: -lo. ² B² rakkhati. ³ C² -tānam, B² -to. ⁴ B² addo bhik-
khu. ⁵ B² addo na. ⁶ B² addo idāneva pabbhe pi. ⁷ B² sūci yeva parivārā
va. ⁸ C² seṭṭhim. ⁹ B² rakkhati. ¹⁰ B² uposatham. ¹¹ B² keroti. ¹² B²
addo pañcassilāni rakkhimā. ¹³ B² tva. ¹⁴ B² atthakāḷeṇam so. ¹⁵ B² sace ya
sūci-parivārasilāko. ¹⁶ B² āgacchiasati. ¹⁷ C² anuci-, B² anucchiṭṭham. ¹⁸ B²
attho atthano vasshatthānassava ekapassena. ¹⁹ B² seṭṭhasannā. ²⁰ C² pallāpūpeli.
²¹ C² -vanti corr. to -kaṇṇi. B² -kaṇḍika. ²² B² dāḍḍa rathassa mahā-. ²³ C²
siri, B² siri. ²⁴ C² omits ca. ²⁵ B² -hu. ²⁶ B² mālāpāḍham. ²⁷ B² -pi-
tham. ²⁸ B² upo. ²⁹ B² yeva. ³⁰ B² bhā-. ³¹ B² omits va and addo
abhiyanti.

khūṇaṁ titthe bhikkhū va¹, tāpasanaṁ titthe tāpasā va¹,
 cātummahārājikādisu chasu kāmāggesu devaputtānaṁ titthe
 devaputtā va¹, devadhītānaṁ titthe devadhītā va nahāyanti².
 Tatr' imā³ dve gantvā⁴ „ahaṁ paṭhamam⁵ nahāyissāmi⁶, ahaṁ
 5 paṭhamam⁷ ti tittḥatthāya kalahaṁ karissu. Kālakaṇṭi⁸ „ahaṁ
 lokam⁹ vicāremi, tasmā paṭhamam¹⁰ nahāyitum¹¹ yutt' amhiti¹²“
 vadati. Sīri¹³ „ahaṁ mahājanassa issariyadāyikkā¹⁴ paṭipadāya
 rūtā¹⁵, tasmā paṭhamam¹⁶ nahāyitum¹⁷ yutt' amhiti¹⁸“ vadati.
 Tā „amheṣo paṭhamam¹⁹ nahāyitum²⁰ yuttarūpaṁ²¹ cattāro ma-
 10 hārājāno jānissanti²²“ tesam²³ santikam²⁴ gantvā „amheṣo kā²⁵
 paṭhamam²⁶ Anotatte²⁷ nahāyitum²⁸ yuttarūpa²⁹ ti pucchissu.
 Dhatarattha-Virūpakkhā „na sakkā amhehi³⁰ vinicchitum³¹ ti
 Virūjha-Vessavapānaṁ³² bhāram³³ akāmesu. Te „amhehi³⁴ pi na
 sakkā, sāmipādamaṇḍe³⁵ yeva pesessumā³⁶“ ti tā Sakkassa san-
 15 tikam³⁷ pesesum. Sakko tāsam³⁸ vacanam³⁹ sutvā cintesi: „imā
 dve pi mama manussānaṁ ñeva dhītaro, na sakkā mayā imaṁ
 aṭṭam⁴⁰ vinicchitum⁴¹ ti, aha tā⁴² āha: „Bārāṇasīyaṁ Sucipari-
 vāro nāma seṭṭhi attḥi, tassa ghare anucchitṭhāsanaṁ e⁴³ ova⁴⁴
 ānucchitṭhāsayanaṁ ca paññattam⁴⁵, yā tathā nisiditūṁ ca⁴⁶ sa-
 20 yitūṁ ca⁴⁷ lubhati sā paṭhamam⁴⁸ nahāyitum⁴⁹ yuttarūpa⁵⁰ ti.
 Tam⁵¹ sutvā Kālakaṇṭi⁵² tam⁵³ khaṇam⁵⁴ ñeva nīlavattham⁵⁵ nīva-
 setvā nīlavilepanam⁵⁶ vīlīpītvā nīlamanipilāndhanam⁵⁷ pilān-
 dhītvā⁵⁸ yantapāsāne⁵⁹ viya devalokā⁶⁰ otaritvā majjhimayāma-
 samanandare seṭṭhino pāsādassa upatṭhānadvāre sayanassa
 25 avidūratṭhāne⁶¹ nīlarambim⁶² visasajjētvā ākāse aṭṭhāsi. Seṭṭhi

¹ B¹ adda nahayanti. ² B² na. ³ B³ tatha imā. ⁴ B⁴ ag-. ⁵ C⁵ -kaṇṭi, B⁶ -kaṇṭi, devatthā. ⁶ B⁷ adda pāṇam. ⁷ B⁸ yuttakamhiti. ⁸ B⁹ siri. ⁹ B¹⁰ aśṛīyadāyikkā. ¹⁰ B¹¹ dhīta. ¹¹ B¹² yuttamhiti. ¹² B¹³ adda tā. ¹³ B¹⁴ adda ma. ¹⁴ B¹⁵ -jattadabo. ¹⁵ C¹⁶ -he, C¹⁷ -he corr. to kohl. ¹⁶ C¹⁸ -otram, C¹⁹ -nikam corr. to -nānam, B¹⁷ vinicchitṭhāsayanānaṁ. ¹⁷ C²⁰ amhe. ¹⁸ C²¹ amhi-. B¹⁸ te amhehi pi na sakkāssama Sakkassa pāṇamūlānere. ¹⁹ B²² sakko. ¹⁹ C²² anneri-. B²⁰ anucchitṭhāpattikam, omittung eṭṭa. ²⁰ C²³ nīlānandāna, B²¹ -am vā. ²¹ B²⁴ -am vā. ²² all these MSS. -kaṇṭi. ²² B²⁵ amhi māl. ²³ C²⁶ -dhi, C²⁷ -dhi corr. to -dhāva. ²⁴ B²⁸ -pālāno. ²⁵ B²⁹ -tato. ²⁶ B³⁰ -re khāna.

oloketva taṃ addasa, dassanen' ev' assa' appiyā ahosi amā-
nāpā. So tīva saddhiṃ sallapanto paṭhamam gātham āha:

1. Kā nu kālena¹ varena na cāpi piyadassanā,

kā vā² tvaṃ kaṣa vā dhītā, katham jānemo taṃ³ ma-
yan ti. 40.

Taṃha kālena¹ 'ti ullavanena² 'O saritavattāhharavavane³, na
cāpi piyadassanā⁴ ti dhamo bhikkhave taṃ⁵ anasandanit⁶ ti tvaṃ,
evā⁷ ca devadhitā⁸ anicātā⁹ dussā, taṃ¹⁰ dassanen' ev' assa' appiyā jhā, ten'
evam āha¹¹, kā vā tvaṃ ti kā¹² ca¹³ tvaṃ syam eva vā¹⁴ pātho.

Taṃ sutvā Kālakappi¹⁵ dutiyam gātham āha:

2. Mahārājass' aham¹⁶ dhītā Virūpakkhassa caṇḍiyā,

aham Kāli alakkhikā, Kālakannit¹⁷ mam vidū,

okāsam yācito dehī, vasemo tava santika ti. 41.

Taṃha vao¹⁸ jī¹⁹ ti²⁰ kodhanakkhāveṇa²¹ hi mayham caṇḍit²² namam karṇam,
alakkhikā²³ ti nipponā²⁴, mam vidū²⁵ ti evā²⁶ mam sūrammahārajapadeva-
loke jānanti, vasemo²⁷ ti mayham ajā²⁸ charatit²⁹ tava santika³⁰ vasayyāma,
stambho me anucessi³¹ khaṇe³² okāsam dehīti.

Tato Bodhisatto tatiyam gātham āha:

a. Kinnale kimsamāgāre purise nīvase³³ tvaṃ,

putthā me Kāli akkhāhi yathā jānemo taṃ³⁴ mayan ti. 42.

Taṃha nīvase³⁵ ti tava cittaṇa³⁶ vasa³⁷ putthāha³⁸.

Tato sā attano guṇam kathenti catuttham gātham āha:

1. Makkhī pakkāsi sārumbhī lasukī macchari saṭhe

so mayham puriso kanto laddham yassa³⁹ vinassatīti. 43.

Tasa⁴⁰ uttho: so puriso attano kaṭagāṇam na jānāti guṇamakkhī⁴¹ loṭi
attano kinnāpā⁴² kinnā⁴³ kaṭhā⁴⁴ kīd⁴⁵ aham⁴⁶ sam⁴⁷ jānāmi⁴⁸ yugagāham⁴⁹.

¹ Bā sabbadassanenavassā. ² C¹ Bā -le-. ³ C¹ mī, C² mī corr. to ca. ⁴ C¹ taṃ. ⁵ all three MSS. -le-. ⁶ Bā ullavaṇa. ⁷ Bā saritavattāhharavavane. ⁸ C¹ anasandanitī corr. to anā-, Bā na anasandanitī. ⁹ Bā assa. ¹⁰ Bā tenā-
vāha. ¹¹ C¹ pā. ¹² C¹ evaṃ ca. ¹³ C² -kāpā, Bā -kāpā pi. ¹⁴ Bā -thāhi.
¹⁵ Bā adda kodhanā. ¹⁶ Bā nipponā. ¹⁷ C¹ evam. ¹⁸ Bā vasemo tava san-
tika. ¹⁹ Bā mayham aham. ²⁰ C¹ anucessi- and add sayyaveva, Bā anucessi³¹ khaṇe-
yama. ²¹ C¹ uttaseva, C² nīvaseva. Bā nīvase. ²² C¹ taṃ. ²³ C¹ nīvaseva,
Bā nīvase. ²⁴ Bā cittaṇāha. ²⁵ Bā yassa, C¹ yassa corr. to yassa. ²⁶ C¹ eva
vatahi. ²⁷ Bā ajā. ²⁸ Bā yugagāham.

Atha nañ garahanto Mahāsatto aṭṭhamāñ gātham āha:

„Apehi etto tvaṃ¹ Kālī, n' etañ ambesu vijjati,
aññāñ janapadañ gaccha nigame rājadhāniyo² ti. 47.

Tathā apehīti apesacca, netañ ambesu³ 'ti etañ⁴ makkhādikañ tara
piyabhākararapañ ambesu⁵ na vijjati⁶ a' atthi, nigame rājadhāniyo⁷ d
nigame pi aññā⁸ rājadhāniyo⁹ pi aññattha gaccha yathā mayāñ na vassāma¹⁰
'ti āpenti.

Taṃ sutvā Kālakaraṇī¹ additā² hntvā anantarañ gā-
tham āha:

„Ahañ pi kho taṃ jānāmi: n' etañ tumbesu³ vijjati,
santi loke alakkhikā, saṅgharanti⁴ bahuñ dhanāñ,
ahañ Devo ca me bhātā ubbo nañ⁵ vidhamemasīti. 48.

Tathā netañ tumbesu⁶ n' ti yañ⁷ nāma piyabhākararapañ makkhādikañ;⁸
yena⁹ ahañ aññāpi samānāgato tañ tumbesu n' aññīti ahañ pi¹⁰ etañ
jānāmi, santi loke alakkhikā ti aññe pañā loke nisellā nipputāñ santi
saṅgharanti¹¹ te nisellā nipputāñpi¹² samānā etehi makkhādikañ¹³ balu-
dhanāñ saṅgharanti¹⁴ piñjāñ karanti, ubbo nañ¹⁵ ti tañ pañā etehi saṅ-
gharitvā¹⁶ ihaññāñ dhanāñ ahañ ca mayham eva¹⁷ bhātā Devo¹⁸ ca nāma de-
vapañā ti ubbo pi akato hntvā vidhamema¹⁹ nāma, ahaññāñ pañā balu-
dibbabbhegi²⁰ atthi, dibbāñ karanti dibbāñ sayanāñ²¹ tañ dadeyyāñ vā na²²
vā, ko me tarā attho ti varā patikāmi.

Tassā pakkantakāle Sīri devadhītā suvaṇṇavaggehī vattha-
vilepanehī²³ suvaṇṇodassanena ca²⁴ alakkārenāgantvā²⁵ upa-
tthānavāre pitarasīm²⁶ vissajjetvā samehi pādehi samath pa-
thaviyañ patitthāya sagāravā aṭṭhāsi. Tañ dievā Mahāsatto
paṭhamāñ gātham āha:

„Kā nu dibbena vaggena pathavyā²⁷ suppatitthitā,
kā vā tvañ kassa vā dhītā, katham jāvemu taṃ²⁸ mayāñ
ti. 49.

¹ C¹ omī tvañ. ² B¹ -dhāniyo. ³ C¹ etañ. ⁴ B¹ addē pi. ⁵ B¹ addē vā.
⁶ B¹ pañāmi. ⁷ all three MSS. -kañ. ⁸ C¹ addhī-, C¹ atthi- corr. to addhī-.
⁹ C¹ addē na. ¹⁰ B¹ sañkharanti. ¹¹ B¹ pañā. ¹² B¹ yañ. ¹³ C¹ -kararapañ-
makkhādikañ. ¹⁴ B¹ omī yañ. ¹⁵ B¹ addē āho. ¹⁶ C¹ nipputi, C¹ nipputi.
¹⁷ C¹ -kāhi. ¹⁸ C¹ ubbo pi nañ, C¹ nañ corr. to tañ. ¹⁹ B¹ sañkha-. ²⁰ B¹
addē vā. ²¹ C¹ dāva. ²² B¹ -māma. ²³ B¹ bahūni -bbegimī. ²⁴ B¹ sayāni.
²⁵ B¹ na. ²⁶ C¹ addē vilepā. ²⁷ B¹ omī ca. ²⁸ B¹ -rena āg-. ²⁹ C¹ -si,
C¹ -rañ, B¹ pitarasīm. ³⁰ B¹ pathavyā, C¹ pathavyā. ³¹ C¹ tañ.

Tattha dībbanā 'd' viṇiṭṭhena sūmanasa

Taṃ sutvā Sīri dutṭiyaṃ gātham āha:

11. Mahārājaas' ahaṃ' dhlā Dhatāratṭhassa' sirimato,
ahaṃ Sīri ca Lakkhi ca, bhūripaṇṇā ti maṃ vidā,
2 okāsaṃ yācito dehi, vasesu tava santike ti. 50.

Tattha Sīri ca Lakkhi ca 'd' Sīri ca Lakkhi ca ahaṃ eva na aṇṇā,
bhūripaṇṇā ti maṃ vidā 'd' maṃ Cūṭummaṭṭarājādevatoka paṭhavissamāya
vipulapaṇṇāya' sūmanasagatā ti jānanti. * 31000 'd' tava santike anucchāṭṭhāne *
sayasa ca sikkatūhi vateppīma okāsaṃ me dehihi.

Tatoparam

10. Kimsile kimsamācāre purise nivase' tuvaṃ,
putṭhā me Lakkhi akkhāhi yathā' jānemu taṃ' mayam'. 51.

12. Yo vāpi sīte athavāpi anhe
vātātape ḍaṃsaasirimsape ca
khudaṃ pipāsaṃ abhibhuyya sabhaṃ
rattinidivaṃ yo satataṃ niyutto
kālabhataṃ¹ ca na bhāpeti atthaṃ²
so me manāpo nivase ca tamhi³. 52.

11. Akkodhano mittavā cāgavā ca⁴
sīlāpapaṇṇo asatṭho ujjubbhūto⁵
saṃgāhako sakkilo saṃhavāco
mahatṭapatto⁶ pi nivātavutti⁷
taṃ' āhaṃ pose⁸ vipulā bhavāmi
ūmi samuddassa yathāpi vappamī. 53.

- 25 15. Yo vāpi⁹ mitte athavā amitte
seṭṭhe sarikkhe athavāpi hīne
atthaṃ carantaṃ athavā anatthaṃ
āvi raho saṃgaham eva vatte

¹ C^o ahaṃ. ² BQ -rathe. ³ B^o -lāya po. ⁴ C^o sūmanā, B^o sūmanāṭṭha. *
C^o nivasase, B^o vīte. ⁵ BQ katham. ⁶ C^o tam. ⁷ C^o B^o mayanti. ⁸ BQ kē.
lāparāṇ. ⁹ C^o atthaṃ. ¹⁰ C^o tamhi corr. to tamhi, C^o tamhi corr. to tamhi,
B^o nivaseṃ tamhi. ¹¹ C^o sa, C^o sa corr. to sa. ¹² C^o sa, B^o uya. ¹³ C^o
mahanta, C^o mahanta. ¹⁴ B^o mahanta. ¹⁵ C^o -tā. ¹⁶ C^o B^o taseṭṭhaṃ,
C^o pose, B^o tamhi ham pose. ¹⁷ B^o cāpi.

yācām na vajjā pharusāṃ kaḍāci
matassa jīvasa ca¹ tassa homi. 54.

10. Etesaṃ yo aññastaraṃ labhitvā
kanta² siri³ majjati appapañño
taṃ dīttarūpaṃ visamaṃ carantaṃ
kattāvaṇṇaṃ⁴ va vivajjavāmi. 55.

17. Attanā⁴ kūrute lakkhim alakkhim kurut⁵ attanā,
na hi lakkhim alakkhim vā añño aññassa kārako ti 56.
setthissa poeṇhā⁶ hoti Sīriyā vasaṇṇā⁷.

Tattha dhammasatthimape ti dhammā vuccanti pāṇāsamakkhikā, sabbā¹⁰
 makkhikajātī¹¹ adhippetā, srimasapā¹² ti¹³ digbajjā, dhammā sa srimasapā ca
 dhammasatthimape, tasmin dhammasatthimape soti, idam vuttam hoti: yo ma-
 hāsetthipuriṇo sīto vā uṇho vā tatātape vā dhammasatthimape vā soti etadhi
 sītādhihi pāṇamaṇo pi sātā c' eva sītādhihi khudam pipasā c' ti sabbam
 p' nam paricetayam abhikkhūyā abhikkhavīra tīṇaṁ tīyā¹⁴ āgamaṇā tatthidhi:
 tam keṭṭhānījāden c' eva dānētiṇṇāden ca sutānā ātānā kamamev juttā¹⁵
 attānam yojitvā vattati¹⁶, kālāhatacūcā¹⁷ ti keṭṭhānījāden kālādhihi¹⁸ dham-
 paricetayānāraṭṭhānādharmasāraṇādhiheva¹⁹ dhamparicetayānādhihedam diṭṭha-
 dhammasamparipāyānādhihānam²⁰ sītham na hāpeti juttapayānādhihe karoti yeva
 sa mayhaṇa manāpā tasmiṇ ca parice aham pīrasāmi, ākkudhano ti adhi-
 20 samakkhāriyā samannāgato, mitāva ti kalyāṇamitthi samannāgato, oṇava
 ti dhammayāsaṇāgato, saṃgāhako ti mittasamgāhānāsaṃgāhādhammasaṃ-
 gāhānam²¹ kīṭako, sakkhiṇ ti mudavāro: saṃvāro ti matāvāro²², mā-
 hātipattā²³ pi nīṭāvavuttīti mahantaṁ thānaṁ vipulāṇaṁ leccāyānaṁ patta
 pi yasaṁ anuddhato nīcavutti paṇḍitānaṁ oṇakaro hoti, tassābham pāsa ti
 25 tasmin aham purice, vipulā bhavāmi ti ākkudhiko homi, so hi mahatiyā
 sīriyā paḍaṭṭhaṇam²⁴, āmī²⁵ samuddassa yaṭṭāpi vāṇaṇa ti yaṭṭi pāma
 samuddassa vāṇaṇa alokēttānaṁ uparipari āgacchamāṇā āmī²⁶ vipulā khāyati
 oṇam aham tasmiṇ puggala vipulā homi ti dipati, āvī raho ti sammutthā²⁷ ya
 paravuttāna ca, saṃgāhamāva vatte ti tasmin mitadhihede puggala sa-
 30 mutthidham saṃgāham eva vatte parivatte²⁸, na c'ājjā ti yo ce kadāci ki-
 mīdhi pi kīle pharmanāgamaṇo na vadeyya madhuvāraṇo hoti, māṭassa ti-

¹ *Cō* -sa. ² *Hō* -sa. ³ *Bō* -viri, *Hō* -stri. ⁴ *Hō* karissatācā, *Bō* karissatācānā.
⁵ *Hō* -na. ⁶ *Hō* -pucchā, ⁷ *Cō* -nañ, *Hō* -tiñjānā. ⁸ *Hō* adda vā. ⁹ *Hō* adda
hū -dānā, ¹⁰ *Hō* -cāthapā. ¹¹ *Hō* -māti. ¹² *Cō* -tiñjānā. ¹³ *Hō* -piyā.
¹⁴ *Hō* -jānā, *vajjāti*. ¹⁵ *Hō* -kāṇṇā. ¹⁶ *Cō* -ādhina vā, to -ādhina, *Cō* -ādhī
vā, to -ādhī, *Hō* -ādhī. ¹⁷ *Cō* -māti. ¹⁸ *Hō* -pikānā. ¹⁹ *Hō* -āṇṇā.
²⁰ *Hō* -kāṇṇānā. ²¹ *Hō* -māti. ²² *Cō* -māti. ²³ *Cō* -māti. ²⁴ *Cō* -māti.
²⁵ *Cō* -jā. ²⁶ *Cō* -māti. ²⁷ *Cō* -māti. ²⁸ *Cō* -māti. ²⁹ *Cō* -māti. ³⁰ *Cō* -māti.

8. Kukkuṭajātaka.

Sueṭṭapattacchedanā ti. Imam Satthā Jetavane vi-
 haranto ekaṃ ukkaṇṭhiṭṭhikkhuṃ ārabha kathesi. Tam bhik-
 khuṃ Satthē „kasmā ukkaṇṭhito sīti“ pucchitvā „ekaṃ alaṃkata-
 ṭṭhiṃ“ diāvā kilesavassena bhante“ ti vutte „bhikkhu ṭṭhiyo nāma 5
 vañcetvā upalāpetvā“ attano vasaṃ gatakāle vināsaṃ pāpanena¹ bi-
 jāri² viya hotīti³“ vatvā⁴ attamā āhāri:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjaṃ kūrante
 Bodhisatto araṇṇhe kukkuṭayoniyaṃ nibbattitvā anekasata-
 kukkuṭaparivāro araṇṇhe vasaati. Tassa avidūre ekā hijārikāpi⁵ 10
 vasati, sā ṭhapetvā Bodhisattaṃ sesakukkute⁶ upāyena vañcetvā
 khādi. Bodhisatto tassā gahanaṃ na gacchati⁷. Sā cintesi:
 „ayaṃ kukkuṭo ativiya saṭho“ amhākaṃ ca saṭhabhāvaṃ⁸
 upāyakusalabhāvaṃ⁹ na jānāti, imam mayā¹⁰ ‘bhariyā te bha-
 vissāmiti’ upalāpetvā attano vasaṃ āgatakāle khāditaṃ vatta- 15
 titi¹¹“ sā tena nisinnarokkhassa mūlaṃ gantvā vāṇabbhāsana-
 pubbaṇṇigamāya vācāya taṃ yācamānā paṭhamam gātham āha:

1. Sueṭṭapattacchedana¹² lambacūlavihāṇigama¹³

oroḥa¹⁴ dumaśākhāya, mudhā bhariyā bhavāmi te ti. 57.

Taṭṭha sueṭṭapattacchedana¹⁵ ti sueṭṭheṭṭi pattiḥ katacchedana. 20
 mudhā¹⁶ ti vinā mūlena bhūṭi gahetvā.

Tam sutva Bodhisatto „imāya mama sabbañātaka“ khā-
 dita, idāni maṃ upalāpetvā khādītukāma¹⁷, uyyojessāmi na¹⁸
 ti cintetvā dutiyam gātham āha:

2. Catuppada¹⁹ tvaṃ kalyāṇi²⁰, dipad²¹ āham²² manorame, 25

migī pakkhi asaññutta²³, aññaṃ pariyesa sāmikao ti. 58.

¹ Bā alaṃkatapariyattam sīti. ² Bā -lābhavā. ³ Bā pāpani. ⁴ Bā loṭṭhāri.

⁵ Bā hoti. ⁶ Bā adda muhi abhi tona yāti. ⁷ Bā -ā. ⁸ Bā avasane ku-

⁹ Bā taṭṭha samānāṇa na katha. ¹⁰ Bā paṭho. ¹¹ Bā paṭha-. ¹² Bā -sadda.

¹³ Bā adda āhā. ¹⁴ Bā -oroḥa-. ¹⁵ samplāḍa-. ¹⁶ Bā oruḥa. ¹⁷ Cī mudhāni

oyy. 18 Bā mudhāni, Bā dhumāni. ¹⁹ Bā sabbhe āhā. ²⁰ Bā adda abhi. ²¹ Bā

-ā. ²² Cī Bā -u. ²³ Bā dya-. ²⁴ Cī pakkhiya sa-, Bā pakkhi saṃyutta.

7. Ye ve' uppatitañ aṭṭhañ khippum eva nibodhati
mucate sattusambhādā³ kukkuṭo va biḷāriyā ti. 63.
Imā abhisambuddhagāthā⁴.

Tattha aṭṭhañ ti caturiyena samasāgata, aṭṭhiṭi biḷāyo, paṇṇiṭi aṭṭapo
vaṇṇo upanēhi, biḷāri viya 'ti yathā so biḷāri tam kukkujam natum vayanā⁵ 5
evam sūhā⁶ nāriyo nemi yeva, uppatitañ aṭṭhañ ti uppannāde kibhā eva
aṭṭham, na samubhijjhaṭṭi⁷ yathāsambhavana na jānāmi. paccāhā, eva mānā-
tappati⁸ paccāhā va samutappati, kukkuṭo vā 'ti yathā so⁹ ānena¹⁰ sam-
panno kukkuṭo biḷāriṭo mutto evam sattusambhādāte mucati¹¹

Sattāḥ imāñ deṇṇam¹² āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam 10
samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkuṭṭhābhikkhu sotāpattiṭṭhāde patiṭ-
ṭhaṇi) Tada kukkuṭarājā¹³ aham eva ahoṇi ti. Kukkuṭajātakam¹⁴.

9. Dhammaddhajajātaka.

Dhammam caratha ṇātaya ti. Idam Sattā Jetaṇe
viharanto ekañ kukakam¹⁵ bhikkhum ārubha kathesi. Tada hi 15
Sattā „na bhikkhave ayaṃ idān' eva¹⁶ pubbe pi kukako yvā¹⁷ 'ti
vatvā aṭṭhañ āharī:

Atte Bārāṇasiyam Brahmaḍatte rajjam kārente
Bodhisatto sakunayoniyam nibbattitvā vayappatto sakuna-
saṅghaparivato samuddamajjhe dīpake vasi. Ath' ekacce 20
Kāśirattṭhavasino vāṇijā disākākam gahetvā nāvāya samuddam
pakkhandimsu. Samuddamajjhe nāvā bhijji¹⁸. Disākako¹⁹ tam
dīpakam gantvā cinteasi: „ayaṃ mahāsakunasamgho, mayā ku-
hakakammam katvā etesaṃ andakāni c' eva chāpake ca khā-
ditum vattatīti²⁰ so otaritvā sakunasamghassa majjhe mukhaṃ 25
vivaritvā ekena pādena paṭṭhaviyam aṭṭhāsi. „Ko nāma traṇ
sāmīti²¹ sakunehi potṭho „ahaṃ dhammiko nāma“ 'ti āha.
„Kasmā pana ekapādena tṭhito sīti²². „Mayā dutiye pāde

¹ B⁴ ca. ² B⁴ muḍheate sathasādhamaṇā. ³ B⁴ omiṭṭa abhi. ⁴ C¹⁰ vāyanti. ⁵
B⁴ aṭṭha. ⁶ C¹⁰ omiṭṭa anu. ⁷ C² anu. corr. to manu-, B⁴ anu-. ⁸ B⁴ omiṭṭa
so. ⁹ B⁴ ānā. ¹⁰ B⁴ muḍheati. ¹¹ B⁴ dhammaḍa-. ¹² B⁴ adda pana ¹³
B⁴ adda aṭṭhaṇi. ¹⁴ C² B⁴ ka. ¹⁵ B⁴ adda kukako. ¹⁶ B⁴ nāvāya: bhij-
janti. ¹⁷ B⁴ yathāsi.

nikkhutte paṭhavi dhāretum na sakkotīti¹⁴. „Atha kasmā
mokhaṃ vivaritvā tiṭṭhasīti¹⁵. „Mayaṃ aññaṃ āhāraṃ na
khādāma, vātaṃ eva pivāmā¹⁶“ ti, evaṃ ca pana vatvā te sa-
kuṇe āmantetvā¹⁷ ovādaṃ vo dassāmi, taṃ supāthā¹⁸“ ti tesam
5 ovādavaseṇa paṭhamam gātham āha:

1. Dhammaṃ caratha ūtayo, dhammaṃ caratha, bhaddaṃ vo,
dhammacārī¹⁹ sukhaṃ seti asmiṃ loke paramhī cā²⁰ ti. 64.

Tatha dhammaṃ carathā²¹ ti kāyamecariṭṭhādaṃ dhammaṃ caratha,
ūtayo ti te ālāpaṭi, dhammaṃ caratha bhaddaṃ vo B-ekavārā²² cori-
10 tvā mā osakkatha puna²³ carath²⁴ eva, bhaddaṃ vo bhavissatīti, sukhaṃ seti B
dassasāmi esam, dhammacārī puna²⁵ sukhaṃ tiṭṭhati gacchati uttāraṃ sayati²⁶
sabbhijjāpaṭhaṃ sukhaṃ hotīti ālāpaṭi.

Sakuṇā „ayaṃ²⁷ kohaṇḍheṇa aṇḍakāni²⁸ khādītum evaṃ va-
datīti²⁹“ ajānītvā taṃ vaṇṇetā dutiyam gātham āhaṃsu:

15 2. Bhaddako vat³⁰ ayaṃ³¹ pakkhī diḍḍha paramadhammiko,
ekapādeṇa tiṭṭhanto dhammaṃ evānusaṃsatīti³². 65.

Tatha dhammamamā³³ ti sabbhāraṃ eva anusaṃsatīti kathaṃ³⁴.

Sakuṇā taṃsaṃ dussasassa saddahitvā „tvaṃ kira sāmī añ-
ñaṃ³⁵ gocaraṃ na³⁶“ gacchasi, vātaṃ eva bhakkhesi³⁷, tena hi
10 aṇḍakāni aṇḍakāni ca chāpake ca olokeyyāsīti³⁸ vatvā gōca-
rāya gacchanti. So pāpo tesam gatakāle aṇḍakāni chāpake ca
kucchipūraṃ khādītva tesam āgamanakāle upasanto hutvā
mukhaṃ vivaritvā ekena pādeṇa tiṭṭhati. Sakuṇā āgantvā
puttake apassantā „ko nu kho khādātīti³⁹“ mahāsaddheṇa vira-
20 vanti, „ayaṃ kāko dhammiko“ ti tasmim āsankamattam pi na
karonti⁴⁰. Ath⁴¹ ekadivasaṃ Mahāsatto cintesi: „idha pubbe
keci parīpantho⁴²“ n⁴³ aṭṭhi, imassāgatakālato paṭṭhāya jāto,
imam pariggahetum vaṭṭatīti⁴⁴ so sakuṇehi saddhīm gocarāya
gacchanto viya hutvā nivattitvā paṭicchannatṭhāṇe aṭṭhāsi.

¹ C² -atīti. ² B² khādāma. ³ cfr. Dh. v. 165, all three MSS. -i. ⁴ B² -vāraṃ.
⁵ B² punaṃpunam. ⁶ C² puna. ⁷ B² seti. ⁸ B² aṇḍa kāko. ⁹ B² aṇḍa ceva
chāpake. ¹⁰ B² vatīyam. ¹¹ B² -atīti. ¹² B² -at. ¹³ C² añña. ¹⁴ C² omite
na. C² has addad na. ¹⁵ B² -atīti. ¹⁶ C² -roti. ¹⁷ C² -pano, C² -uttho corr.
to -pantho, B² -bandho.

Kāko¹ „gatā sakuna“² ti nirāsaṃko hutvā aññhāya³ gantvā
 añḍakāni ca chāpake ca khādītva punāgantvā mukhaṃ viva-
 ritva ekena pādena aññhāsi. Sakunārājā sakunesu āgatesu sabbe
 sannipātāpetvā „ahaṃ vo ajja puttakānaṃ paripanthāhi“ pari-
 ganhanto imaṃ pāpakākaṃ⁴ khādantaṃ addasaṃ, aha uṃ
 ganhāmā“⁵ ti sakunasamīghaṃ ānetvā samparivāretvā⁶ „sacē
 palāyati ganheyyātha uṃ“⁷ ti vatvā avasesagāthā⁸ abhāsi:

2. Nāssa sīlaṃ vijānātha, anaññāya pasathaatha,

bhutvā añḍaṃ ca potaṃ ca dhammo dhammo ti bhāsati. 66.

1. Aññāṃ bhaṇatī vācāya, aññāṃ kāyena kubbaṭi, 70
 vācāya vo ca kāyena na taṃ dhammaṃ adhiṭṭhito. 67.

3. Vācāya sakhilo manoviduggo

paṭicehanno⁹ kūpasayo¹⁰ hanhasappo

dhammadhajo gāmanigamasādhū¹¹

bhaddako¹² ḍujjāno purisena bālīseṇa¹³. 68. 15

4. Imāṃ tapdhehi pakkhehi pādā ca¹⁴ imāṃ vipothatha,

chavaṇi h¹⁵ imāṃ vināsetha, nāyaṃ samvāsanārāho ti. 69.

Tattha nāssa sīlaṃ ti na¹⁶ ssa sīlaṃ, anaññāya ti aññetvā bhutvā
 ti khādītva, vācāya na ca kāyena ti ayam hi vatanen ssa dhammaṃ evaṇi¹⁷
 kāyena jana na karoti, na taṃ dhammaṃ adhiṭṭhito ti tamhi¹⁸ jāni- 20
 tattho paṭhāyāṃ dhammaṃ bhaṇatī tam na adhiṭṭhito¹⁹ tamhiṃ dhammo na
 paṭiṭṭhito, sacāya sakhilo ti²⁰ vatanena manā, manoviduggo ti manasā
 viduggo dappareṇi²¹ vāso, paṭicehanno²² ti yasmāṃ bile aṇḍaṃ tena
 channo, kūpasayo ti kilāso, dhammadhajo ti suvratadhammaṃ dhajasi
 karvā vatanena dhammadhajo²³, gāmanigamasādhū²⁴ ti gāmanā ca tilga- 25
 manā ca sīdhu, bhaddako ti sambhavito, ḍujjāno ti ayam vataṇḍo dāsaṃ
 paṭicehannakammanā bālīseṇa²⁵ aññāseṇa purisena na sakā jantun, pādā ci-
 manā²⁶ ti attano²⁷ pādāna ca²⁸ imāṃ, vipothathā ti paharatha hanatha,
 chavaṇi ti āmakaṃ, nāyaṃ ti ayam ambehi saddhiṃ ekamhiṃ jhāne sam-
 vasaṃ na arahatīti.

¹ It adda pi. ² It vutthāya. ³ It -bandho. ⁴ It pāpakākaṃ kā. ⁵ It -sann-
 ghaṃ āmaṇḍetvā tam pari-. ⁶ It ssa-. ⁷ C² channo. ⁸ It kūpasayo. ⁹
 It -gamāṇu sīdhu. ¹⁰ C² omīti bhaddako, It has sammatā. ¹¹ C² bālīseṇa,
 C² bālīseṇa. ¹² C² sīlaṃ, omitting ti. ¹³ C² vadati. ¹⁴ It tamā. ¹⁵ C²
 adda na. ¹⁶ C² hoti. ¹⁷ It nappaveso. ¹⁸ C² add ehaṇḍo. ¹⁹ C² dhamma-
 dhajo, C² dharo corr. to -dhajo. ²⁰ It -gamāṇu sīdhu. ²¹ It kilāmanā. ²²
 C² pādāmanā, C² pādāmanā corr. to pādāmanā. ²³ It repeats attano.
²⁴ C² pādāna, C² pādāna corr. to pādāna.

Evāñ ca paṇa vatvā sakunajettṭhako sayam eva ladighitvā
tassa sise¹ tundena pabari, avasesā² tundapādapakkhehi paha-
rimāsu. So tatth' eva jīvitaṭṭhayaṃ pāpuji.

Saṭṭhā imaṃ desamaṃ āharitvā jāṇamaṃ sammādhānesi: „Tadā
s kāko kuhakabhikkhū ahoṃ, sakunarājā³ ahaṃ evā⁴“⁵ ti. Dhamma-
dhaṃajātakaṃ⁶.

10. Nandiyamigajātaka.

Sace brāhmaṇa gaccheviti⁷. Idam Saṭṭhā Jetavana vi-
haranto ekaṃ mātuposakabhikkhū⁸ ārabhha kathesi. Tam hi
10 Saṭṭhū „saccā kira tvaṃ bhikkū gāhi poseti“⁹ pucchitvā „saccā
bhante“¹⁰ ti „kin te bhettī“¹¹ „mātāpitaro bhante“¹² ti vutte „sādhū
sādhū bhikkhū porāṇakapapaṇḍitānaṃ ruṭṭheṃ pāṭesi, porāṇakapapaṇḍitā
hi āracehānayoṇiyaṃ nibbattitrāpi¹³ mātāpitaṃnaṃ¹⁴ jīvitaṃ adameṃ“¹⁵
ti vatvā atītaṃ āhāri:

15 Atiṭṭe Kosalaratṭhe Sākete Kosalarāja¹⁶ rajjāṃ kareṇte
Bodhisatto migayoniyaṃ nibbattitvā vayappatto Nandiyā-
mige nāma hutvā sīlācārasaṃpanno mātāpitaro poseti. Tadā
Kosalarājā migavittako hoti, manussānaṃ kaṣikaniṃmādiṇi kātuṇi
adatvā mahāparivāro devasikaṃ migavaṇ¹⁷ gacchati. Manussā
20 saṃnipatitvā „ayyā“¹⁸, ayaṃ rājā ambhakaṃ kammaccheduṃ¹⁹
kuroti, gharāvāso vinassati, yaṃ²⁰ nūna mayāṃ Añjanavanaṇḍi-
yānaṃ²¹ parikkhipitvā dvāraṃ yojetvā pokkharapiṇi khaṇitvā
tināni ropetvā dandamuggarādihatthā araṇṇaṃ pavāsitvā gumba-
paharaṇṭā²² mige niharitvā parivāretvā gorūpāni viya vjaṇi
25 uyyānaṃ pavesetvā dvāraṃ pīḍhitvā raṇṇo ārocāpetvā²³ attano
kammaṃ kareyyāmaṃ²⁴ ti mantayimāso. „Att' eso²⁵ upāyo“²⁶ ti
sabbe ekacchanda hutvā uyyānaṃ sajjetvā araṇṇaṃ pavāsitvā

¹ It -sasi. ² It adda sakuna. ³ It adda paṇa. ⁴ It adda natamaṃ. ⁵ It
gaccheviti. ⁶ It mātū-. ⁷ It nibbattitvā. ⁸ It -tanaṃ. ⁹ all itres MS
-tājā. ¹⁰ It -ruṭṭheṃ. ¹¹ Cms ayya. ¹² It -akkaṃ. ¹³ It yaṃ. ¹⁴ It -va-
naṃ uyyānaṃ. ¹⁵ It pahāraṇṭā. ¹⁶ It -veta. ¹⁷ It te ambhaka.

yojanamattatthānaṃ¹ parikkhīpīṃsu. Tasmā khano Nandiyo
 ekasmiṃ khuddako² gumbhe mātāpitaro gahetvā bhūmīyaṃ nī-
 panno hoti. Manussa nānāphalakāvadhahatthā bahunā bahunā³
 pājetvā taṃ gumbhaṃ parikkhīpīṃsu. Ath' ekacco mige olo-
 kentā⁴ taṃ gumbhaṃ pavisiṃsu. Nandiyo te diṣvā „ajja mayā⁵
 jīvitaṃ pariccajivā mātāpītuṃnaṃ⁶ jīvitaṃ dātum vattatīti"⁷
 cintetvā atthāya mātāpitaro vanditvā „amma tāta, ime manussa
 imāṃ gumbhaṃ pavisitvā amhe tayo pi passissanti, tumhe ekaṃ⁸
 upāyena jīveyyātha, jīvitaṃ vo seyyo, ahaṃ tumhākaṃ jivita-
 dānaṃ datvā manussahi⁹ gumbapariyante¹⁰ thatvā gumbhe¹¹ paha-
 tamatte¹² yeva nikkhamissāmi, atha te 'imasmā khuddaka-
 gumbhe eko yeva migo bhavissatīti"¹³ maññamānā gumbhaṃ na
 pavissanti¹⁴, tumhe appamattā hothā¹⁵ 'ti mātāpitaro khamā-
 petvā gamanasajjo atthāsi. So manussahi gumbapariyante
 thatvā unnaditvā¹⁶ gumbhe pahatamatte¹⁷ yeva tato nikkhami.¹⁸
 Te „eko v' ettha"¹⁹ migo bhavissatīti²⁰ gumbhaṃ na²¹ pavisiṃsu.
 Nandiyo²² gantvā migānaṃ antaraṃ pāvisi. Manussa pari-
 vāretvā sabbe²³ mige uyyānaṃ pavasetvā dvāraṃ thaketvā
 raḍḍho ārocetvā sakatthānaṃ agamīṃsu. Tato patthāya rājā
 sayam eva gantvā ekam migam vijjhītvā gahetvā vā²⁴ eti²⁵ po-
 seivā vā²⁶ āharāpesi²⁷. Migā vāraṃ²⁸ thapayīṃsu. Pattavāro
 migo ekamante tiṭṭhati. Taṃ vijjhītvā ganhanti²⁹. Nandiyo
 pokkharapiyaṃ pāṇīyaṃ pīvati, tipāṇi khādati, vāro paṇ' asā
 na tāva pāpunnāti. Atha bahunnāṃ³⁰ divasānaṃ accayena tassa
 mātāpitaro taṃ datthukāmā hutvā „ambākaṃ putto Nandiya-
 migarājā nāgabalo thāmasampanno sace jīvati avassam vatīṃ
 laṃghitvā ambākaṃ dassanattthāya āgamiṃsati, sāsaṇaṃ assa

¹ C² -ba, C³ -na corr. to -ana. ² B⁴ -ka. ³ C² -ha. ⁴ C² -to. ⁵ B⁴ -tānaṃ.

⁶ C² -to, B⁴ -seesu. ⁷ C² gumbhe, B⁴ gumbapariyante. ⁸ C² ekogumbhe, B⁴ -
 stup- corr. to gumbhe, B⁴ -peta. ⁹ B⁴ pahatante. ¹⁰ C² -eti. ¹¹ B⁴ pa-
 riyante. ¹² C² upa-, B⁴ upa-. ¹³ B⁴ -ia-. ¹⁴ C² ettha. ¹⁵ B⁴ na gum-
 bhaṃ. ¹⁶ B⁴ aha mahāyo. ¹⁷ C² asthā, C³ sabbeṃ corr. to sabbe. ¹⁸ B⁴ vā.
 C² has omitted corr. vā. ¹⁹ C² eti corr. to eti, B⁴ chitī ekadivā, ²⁰ B⁴ amba
 vā, and adds ekakaṃ. ²¹ B⁴ -eti. ²² B⁴ ta-mi-, C² -vāra. C³ vāra corr. to
 -vāraḥ. ²³ B⁴ ganhatti. ²⁴ B⁴ -hānaṃ pi.

pesossamā¹ "ti cintetvā maggaṇamīpe² thatvā ekam brāhmaṇaṇ
 dievā „ayya kahaṁ gacchasīti" mānusikāyā vācāya pucchitvā
 „Sāketan" ti vutte puttassa sāṇṇaṇ³ pahisaṇtā paṭhaman
 gātham āhamisu:

- 2 1. Sace brāhmaṇa gacchasi Sākete Añjanamvanam
 vajiāsi Nandiyam nāma puttam asmākam orasam:
 mātāpitā ca te vuddhā⁴, te taṁ icchanti passatun ti. 70.

Tass' attho: sace taṁ brāhmaṇo Sāketam gacchasi Sākete Añjanamvanam
 nāma nyyānam atthi, tathā asmākam putto Nandiyō nāmo mīlo, taṁ vadey-
 10 yāsi: mātāpitara⁵ te vuddhā te pīva na maranti tīva taṁ passitum icchantīti.

So „sādhū" 'ti sampajjicchitvā Sāketam⁶ gantvā puna-
 divaso nyyānam pavisitvā „Nandiyamigo nāma kataro" ti puc-
 chi. Migo āgantvā tassa samīpe thatvā „ahan" ti āha. Brāh-
 maṇo taṁ attham krocesi. Nandiyō taṁ sutvā „gaccheyy"
 15 āham brāhmaṇa⁷, vatthū lamghitvāpi no na gaccheyyāṁ, mayā
 pana raṇṇo santikā nivāpapaṇabhojanam⁸ bhuttaṁ, taṁ me
 igatthāne thitam, imeṣaṇ cāpi migānaṁ majjhe elavuttho 'sui,
 tassa me raṇṇo c' eva etesaṇ ca sotthibhāvaṁ akatvā attano
 balam adassetvā gamanaṁ nāma ayuttam⁹, attano pana vāre¹⁰
 20 sampatte aham etesaṁ sotthibhāvaṁ katvā sukhito āgacchissā-
 mīti¹¹ imam¹² attham pakāseṇto dve gāthā abhāsī:

2. Bhuttā mayā nivāpā¹³ rājino pāṇabhojanam,
 taṁ rājāpīṇam avabhottuṁ¹⁴ nāhaṁ brāhmaṇa-m-urasam. 71.
 3. Odahiesam¹⁵ ahaṁ passam khurapāṇissa¹⁶ rājino,
 25 tadāham sukhito mutto api passeyya¹⁷ mātaram ti. 72.

Tattha nivāpā ti¹⁸ taṁ taṁ¹⁹ pāṇam āvutthā²⁰ nivāpā²¹, pāṇabho-
 janam ti pāṇiṇā ca avasāraṇiṇā ca, taṁ rājāpīṇam ti taṁ raṇṇo santikā²²
 samkalhitvā samodhāritatthena²³ pīṇam, avabhottuṁ²⁴ ā dubbhutam²⁵

¹ Bā vuddhā. ² Bā adde ca. ³ Bā -amagaram. ⁴ Bā -pāti. ⁵ Bā nivāpapaṇa-
⁶ Bā na yu-. ⁷ Bā vāro pana. ⁸ Bā tam. ⁹ C¹ -pa, B¹ -pāti. ¹⁰ C¹ av-
 hantam, B¹ avabhuttam, B¹ vabhuttam. ¹¹ C¹ -pāti, B¹ -rappa-, B¹ khurap-
 pāti for khurappa. ¹² Bā passeyya. ¹³ C¹ -pāti corr. to -pāti, B¹ -pāti.
¹⁴ Bā mutto ahaṁ taṁ. ¹⁵ C¹ -pāti, B¹ -pāti. ¹⁶ B¹ -pāti. ¹⁷ C¹ -akam,
 C¹ -rakā, B¹ -rakā. ¹⁸ B¹ -pāti. ¹⁹ C¹ -pāti, B¹ -pāti. ²⁰ C¹ -pāti, B¹ -pāti.
²¹ C¹ -pāti, B¹ -pāti.

bhūṇijjituṃ¹, raṇṇo hi² kiemaṃ anipphādeno taṃ avahhujjati nāma, es-āhaṃ
 evaṃ avahhottuṃ³ na avasāmi⁴ vadāmi, brāhmaṇaṃ uṇṇashe ti⁵ e⁶ vetha
 brāhmaṇo⁷ 'ti ālapanā, mahāro sandhivaseṇa⁸ vutto, odahhi⁹ sāmakaṃ pa-
 saṃ khurapaṇi¹⁰ sā¹¹ rājāno ti ahaṃ brāhmaṇa attano vāte patte khurap-
 paṇi sannahite¹² āgataṃ raṇṇo migayōthāno nikkhamitvā ekamanto thava maṃ
 vijjha maṃ vijjha mahārāja¹³ 'ti vattā attāno mahāphāsukapasaṃ odahhi¹⁴ sāmā¹⁵,
 sukkiṭto mutto ti tadā ahaṃ maranabhayaṃ mutto sukkiṭto niddakkhe raṇṇā¹⁶
 anuññito api nāma māraṇaṃ paṇayyau ti.

Taṃ sūtvā brāhmaṇo pakkāmi. Aparabhāge tassa vāra-
 divase rājā mahantena parivārena uyyānaṃ āgañchi¹⁷. Mahā-
 satto ekamanto¹⁸ aṭṭhāsi. Rājā „migam vijjhi¹⁹ sāmāti“ khurap-
 paṇi sannahī. Mahāsatto yathā aṇṇe maranabhayaṭṭajjitā palā-
 yanti evaṃ apalāyitvā nibbhayo hutvā mettaṃ purecārīkaṃ
 katvā mahāphāsukapasaṃ²⁰ odahitvā²¹ nieccalo²² aṭṭhāsi. Rājā
 tassa mettānubhāvena saraṃ viasajjetuṃ nāsakkhi. Mahāsatto²³
 „kiṃ mahārāja saraṃ na muñcasī, muñcā²⁴“ 'ti āha. „Na
 sakkomi migarājā²⁵“ 'ti. „Tena hi guṇavantaṇaṃ guṇaṃ jāna,
 mahārāja²⁶ 'ti“. Tada rājā Bodhisatto pasīditvā dhanuṃ
 chaddetvā „imāṃ²⁷ acittāṃ²⁸ kaliṅgarnakandam pi tava gu-
 ṇaṃ jānāti, sacittako manussabhūto pi ahaṃ na jānāmi“,
 mayhaṃ khamathā²⁹, abhayaṃ te dammiti³⁰ āha. „Mahārāja,
 mayhaṃ tava abhayaṃ desī³¹, ayaṃ³² uyyāne migagaṇo kiṃ
 karissatitī³³. „Etassa³⁴ pi³⁵ dammiti“. Evaṃ Mahāsatto Ni-
 grodhujātake vuttanayen³⁶ eva subbesaṃ³⁷ araṇṇe migānaṃ ākā-
 sagata³⁸ saakupaṇa³⁹ saraṃ⁴⁰ abhayaṃ dāpetvā rājānaṃ⁴¹
 pañcasu silesu paṭiṭṭhāpetvā „mahārāja, raṇṇā nāma agatī-
 gamanaṃ pahūya dasarājadharme akopentena dhammena sa-
 mena rajjaṃ karetuṃ vaṭṭatitī“.

¹ B¹ - tath. ² C¹ ti. C² ti corr. to ti. ³ C³ - bostan, C⁴ - bhottan, B⁴ - bhuttan.

⁴ C⁵ - uṇṇa. ⁵ B⁵ padasandhi. ⁶ C⁶ B⁶ - rappa-. ⁷ C⁷ - naho, corr. to - nahi.

B⁷ - nagi-. ⁸ B⁸ addo odahhiṃ. ⁹ C⁹ araṇṇo corr. to araṇṇā, C¹⁰ raṇṇo. ¹⁰

B¹⁰ āgacchi. ¹¹ B¹¹ - vath. ¹² B¹² - phan-. ¹³ C¹³ - vadhā-, C¹⁴ - vadhāti corr.

to - vadhāti. ¹⁴ B¹⁴ adda vā. ¹⁵ B¹⁵ - muñcethi. ¹⁶ B¹⁶ - dāhi. ¹⁷ C¹⁷ add apittakam.

¹⁸ B¹⁸ ahaṃ sacittako m. pi tava guṇaṃ na jānāmi migarāja. ¹⁹ C¹⁹ - māmā. ²⁰

B²⁰ - dāhi. ²¹ B²¹ adda paṇa. ²² B²² - vath. ²³ B²³ addo abhayaṃ. ²⁴ B²⁴ adda

pi. ²⁵ B²⁵ - nānampijalamacchānaṃ pi.

4. Dānaṃ aññaṃ pariccāgaṃ ajjavaṃ maddavaṃ tapasā
akkodhaṃ avihimsā ca khaṇṭi ca avirodhanasā, 73.

1. Icc-ete kusale dhamme thito passāmi¹ attani,
tato me jāyate pīti somanassaṃ c' anappakaṃ ti 74.

3 evaṃ vutte² rājadharmme gāthābandhana³ eva⁴ desetvā
katipāhaṃ rañño santike vasitvā nagara⁵ sabbasattānaṃ abha-
yadānappakāssanaṃ⁶ savaṇṇabheriṃ carāpetvā „appamatto hohi
mahārāja“⁷ ti vatvā mātāpituṇaṃ⁸ dassanattāya gato.

6. Migarājā pure āsīn Kosalassa niketave

10 Nandīyo nāma nāmena abhīrūpo uttuppado. 75.

7. Taṃ imaṃ vadhituṃ āgāhehi dāyasmā⁹ Añjanārāṇa
dhanuṃ adejjhaṃ katvā¹⁰ naṃ sandhāya¹¹ Kosalo. 76.

8. Tassāhaṃ odahūṃ passuṃ khurappāssa¹² rājino,
tadāhaṃ sukkhito mutto mātaraṃ dattūṃ āgato ti 77.

15 Imā abhisambuddhagāthā honti.

Tattha Kosalassa niketare ti Kosalarañño niketare tassanattānaṃ,
tassa santike vasitvāsanu ti attāho, dāyasmā ti migānaṃ vasaṇattāya dīne
nyūṇe, adejjhaṃ¹³ katvā¹⁴ ti vyūṇa saddhīm ekato katvā, āropetvā ti
attāho, sandhāya¹⁵ ti sandakhiyā¹⁶ rojjetvā, odahūṃ ti odhasūṃ, mātaraṃ
20 dattūṃ āgato ti dassanattānaṃ vtaṃ, rañño dhammaṃ desetvā sabbasattānaṃ
abhayattāya savaṇṇabheriṃ carāpetvā mahārājaro dattūṃ āgato¹⁷ vnti attāho.

Sattā imaṃ desamaṃ¹⁸ āharitvā saccūṇi pakāsetvā jātakaṃ sa-
modhānesi: (Saccapariyosāne mātuposukabhikkhū sotāpattiṭṭhale paṭi-
ṭṭhāhi) „Tadā mātāpituro¹⁹ mahārājakulāni ohesuṃ, brāhmaṇo Sāri-
putto, rājā Ānanda, migarājā²⁰ ahaṃ evā“²¹ ti. Nandīyaṃiga-
25 jātakaṃ²². Avāriyavaggo²³ poṭṭhavo.

¹ It passāmi. ² It adda udgarajā. ³ It -bandhanava. ⁴ It nāgarājāmañña.
⁵ It abhayattānaṃ appakāssanattānaṃ. ⁶ It -tanaṃ. ⁷ It -dassanū. ⁸ It sa-
vājjamaṃ katvā. ⁹ It sandāya, It sandheyya. ¹⁰ It -vāssa, It khurappā. ¹¹
It savajjaṃ. ¹² It imaṃ sandheyyā. ¹³ It sandheyyā. ¹⁴ It It -dhammaṃ. ¹⁵
It adda pana. ¹⁶ It Nandīyaṃigaṃ jātakaṃ. ¹⁷ It Nandīyaṃigaraṃ jātakaṃ
dassanū. ¹⁸ It -vaga.

2. SENAKAVAGGA.

1. Kharaputtajātaka.

Saccam kireyamāhamsū 'ti. Idam Satthā Jetavane vi-
haranto purāpadutiyyikapalobhanam ārabbhū kathesi. Tam hi
bhikkhum Satthā „saccam kira tam¹ ukkaṇṭhito“ 'ti pucchitvā „āma
bhante“ ti² „kena ukkaṇṭhāpito sūti“ „purāpadutiyyakāyā“ 'ti vutto
„bhikkhu, ayaṃ te itthi anattakārikā, pubbe pi tam imam nissāya
aggim pavisitvā maranto paṇḍite nissāya jīvitam labhiti“ eva
attham āhāsi:

Attho Bārāṇasīyam Senake³ nāma raṭṭhe⁴ rajjanī kā- 10
rento⁵ Bodhisatto Sakkattam kāresi. Tada Senakassa raṭṭho
ekena nāgarājena⁶ saddhim mītabbhāvo hoti. So kira nāga-
rājā nāgabhanam nikkhamitvā thale gaccam gahanto carati.
Atha nām gāmadārakā diṅvā „sappo ayaṃ“ ti leḍḍanādhi⁷ pa-
harimsu. Rājā uyyānakijikam⁸ gacchanto diṅvā „kiṃ ete dā- 15
rakā karouti“ ti⁹ pucchitvā „ekam sappam paharantīti“ suttvā
„paharitam mā detha, palāpettha ne“ ti palāpesi. Nāgarājā
jīvitam labhivā nāgabhanam gantvā bahāni ratanāni ādāya
addharattasamaye raṭṭho sayanigharam¹⁰ pavisitvā tāni¹¹ rata-
nāni dutvā „mayā tumhe nissāya jīvitam laddham“ ti raṭṭhā¹² 20
saddhim mītabbhāvam katvā punappunam gantvā rājānam pas-
sati. So attano nāgamānavikāsu ekam kāmesu atittam nāga-
mānavikarū rakkhanatthāya raṭṭho santiko thapesi „yadā etam
na passasi tadā imam mantam parivatteyyāsīti“ c' assa¹³
ekam mantam adāsi. So ekadivasam uyyānam gantvā nāga- 25
mānavikāya saddhim pokkharaniyam udakakīlam kiṇi. Nāga-
mānavikā ekam udakasappam diṅvā attabbhāvam vījahitvā tena
saddhim asaddhammam patisevi¹⁴. Rājā tam apassanto „kham

¹ B⁴ adda bhikkham. ² B⁴ adda vutto. ³ all three MSS. -ko. ⁴ all three
MSS. rāja. ⁵ C¹² -to. ⁶ B⁴ -raṭṭhā. ⁷ B⁴ leḍḍanādhi. ⁸ B⁴ uyyānam kiṇitem.
⁹ C¹² B⁴ sayana-. ¹⁰ B⁴ omāte tēni. ¹¹ C¹² raṭṭho. ¹² B⁴ tava. ¹³ B⁴ patis.

nu kho gatā¹ ti mantam parivattetvā anācāram karontiṃ
 disvā velupesikāya pahari. Sā kuṇḍhitvā tato nāgabHAVANAM
 gantvā „kaṃā āgatāsīti“ puṭṭhā „tumbhākaṃ sahāyo maṃ
 attano vacanam aḅhanthiṃ² piṭṭhiyāṃ paharīti“ pabāram das-
 5 sesī³. Nāgarājā tattato⁴ ajānitvā⁵ va cattāro nāgamānavake
 āmantetvā „gacchatha, Senakassa sayanigharam⁶ pavisitvā nā-
 sāvātena tam bhusam⁷ viya viddhamsethā“⁸ ti pesesi. Te
 gaṇtvā raṇṇo sirisayane nipannakāle gabbhaṃ pavisiṃsu. Te-
 sam pavisanavelāyam eva⁹ rājā devīm āha: „jānāsi nu kho
 10 bhaddhe nāgamānavikāya gataṭṭhānaṃ¹⁰“ ti. „Na jānāmi devā“
 ti. „Ajja sā¹¹ anbhākaṃ pokkharāṇiyam kiṇanakkāle attabhā-
 vanāṃ vijāhitvā ekena udakasappeṇa saddhiṃ anācāram akāsi,
 atha naṃ ahaṃ ‘evam mā karīti’ sikkhāpanatthāya velupes-
 ikāya pahariṃ, ‘nāgabHAVANAM’ gantvā sahāyassa me añṇam
 15 kiñci kathetvā mettiṃ¹² bhindeyyā¹³“ ti me bhayaṃ appajja-
 titi¹⁴. Tam sutvā nāgamānavakā tato va¹⁵ nivattitvā nāga-
 bhavanam gantvā nāgarājaṃ tam attham ārocesuṃ. So sam-
 vegappatto hutvā tam khaṇam āeva raṇṇo sayanigharam¹⁶
 āgantvā tam attham ācikkhitvā khamāpetvā „idaṃ me dandā-
 20 kamman“ ti sabbarūṭajānanamantaṃ¹⁷ datvā „yaṃ mahārāja
 anagghamanto¹⁸, sace imaṃ mantam añṇassa dadeyyāsi¹⁹
 datvā²⁰ va aggih pavisitvā mareyyāsi²¹“ āha. Rājā „sādhū“
 ti sampatīcehi. So tato patthāya pipīlikānam pi²² saddam
 jānāti. Tass²³ ekadivasam mahātale nisīditvā madhuphāpitaṃ
 25 khādanīyam²⁴ khādantassa ekam madhubhindaṃ ca phāṇitabīn-
 duṃ ca²⁵ pūvakhaṇḍaṃ ca²⁶ bhūmiyaṃ pari. Ekā pipīlikā²⁷ tam
 dievā „raṇṇo mahātale madhucāṭi bhinnā, phāṇitasakataṃ

¹ all thina MSS. -ti. ² B¹ -ti. ³ C¹ tatano, C² tatthaso corr. to tattato?
 B⁴ tatthato. ⁴ C¹ aj-. ⁵ B¹ -agatan. ⁶ B¹ -tes sama nibbavātena bhusam.
⁷ C¹ -yam yeva, C² -ya yeva corr. to -yam yeva-. ⁸ B¹ omits ā. ⁹ B¹ sā
 nā-. ¹⁰ B¹ aditthā. ¹¹ B¹ ca. ¹² B¹ -nagaram. ¹³ C¹ -rutajānanamanta-
 mantam, C² -jānanamantam, B¹ -rutajān-. ¹⁴ B¹ -agho-. ¹⁵ B¹ aditthā.
¹⁶ B¹ vasa. ¹⁷ B¹ Kippīlikānam, omittung pi. ¹⁸ C¹ B¹ -m-. ¹⁹ C¹ omits
 phā-. ²⁰ C¹ pūva, C² pūva corr. to pūvakhaṇḍaṃ. ²¹ B¹ bipīlikā.

pūvasakaṭaṃ oikkujjitaṃ, madhuphāṇitapūve¹ khādathā² 'ti vi-
 ravanti carati. Rājā³ tassa ravaṃ sutvā hasi. Rañño samipe
 ṭhita⁴ devī „kin nu kho diṇvā rājā hasīti“ cintesi. Tasmiṃ
 khādanīyaṃ⁵ khāditvā nahātvā pallaṃke nisiṃse ekaṃ mak-
 khikaṃ sāmiko „ehi bhaddo, kilesaratiyā ramāma⁶“ 'ti āha. 5
 Atha naṃ sā „adhivāsehi tāva sāmi, idāni rañño gandhe āha-
 rissanti, tassa vilimpantaassa pādamūle gandhacūṇṇaṃ patis-
 sati, āhaṃ tattha vasitvā⁷ sugandhā bhavissāmi, tato rañño
 piṭṭhiyaṃ nipajjitvā ramissāma⁸“ 'ti āha. Rājā tam pi saddaṃ
 sutvā hasi. Devī „kin nu kho diṇvā hasīti“ puna cintesi. 10
 Puna rañño sāyamāsāṃ bhuñjantassa ekaṃ sithhaṃ⁹ bhūmiyaṃ
 pati. Pipīlīka¹⁰ „rājakulo bhattasakaṭaṃ bhaggaṃ¹¹, bhattaṃ
 bhuñjantā¹² n' atthīti“ viravimsu. Taṃ sutvā rājā puna pi
 hasi. Devī suvaṇṇakaṭacechuṃ gaheṭvā rājānaṃ parivisanti¹³.
 „mam nu kho diṇvā rājā hasīti“¹⁴ parivitakkesi. Sā raññā 15
 saddhiṃ sayanaṃ āruya nipannakāle „kiṃkāraṇa¹⁵ deva hasīti“
 pucchi. So „kiṃ“ te mama hasitakāraṇena¹⁶ 'ti vatvā puna-
 puna¹⁷ nibaddho¹⁸ katthesi. Atha naṃ sā „tumbhakaṃ jānana-
 mantaṃ mayhaṃ dethā¹⁹“ 'ti vatvā „na sakkā dāton“ ti paṭi-
 khittā ti²⁰ puna nibandhi²¹. Rājā²² „sac²³ āhaṃ imaṃ mantaṃ 20
 tuyhaṃ dassāmi marissāmi²⁴“ āha. „Maranto pi mayhaṃ dehi
 yevā²⁵“ 'ti. Rājā mātogaṃavasiko hutvā „ādhū²⁶“ 'ti sam-
 paṭicchitvā „imassa mantaṃ datvā aggih²⁷ pavisissāmi²⁸“ ra-
 thena uyyānaṃ pāyāsi. Tasmiṃ khaṇe Sakko devarājā²⁹ lokaṃ
 olokento imaṃ kāraṇaṃ diṇvā „ayaṃ bālarājā mātogaṃaṃ 25
 nissāya 'aggih³⁰ pavisissāmi³¹“ gacchati³², jīvitaḍḍhaṃ assa das-
 sāmīti³³ Sujasa asurakaṇḍaṃ ādāya Bārāṇasīṃ agantvā³⁴ tam

¹ B⁴ -putaṇṇa pūvaṇṇa. ² B⁴ aha rājā. ³ all three MSS. -nā. ⁴ B⁴ vattho-
 tvā. ⁵ C² alataṃ corr. to sithhaṃ, B⁴ bhāmasitthhaṃ? ⁶ B⁴ tipīlī-. ⁷ B⁴ adda
 āgantvā. ⁸ C² -jati, B⁴ -jathā. ⁹ C² -ti, B⁴ -vassantaṃ. ¹⁰ C² baṭṭhi, C⁴
 hasitū corr. to hasitū. ¹¹ C² kin. ¹² B⁴ -punnasa. ¹³ B⁴ nibandham puc-
 chi rājā. ¹⁴ so C² instead of pi? B⁴ -kkhīpiva, omitting ti. ¹⁵ B⁴ puna-
 punasa nibandham yāci. ¹⁶ C² rājā, C⁴ ja. ¹⁷ B⁴ devā. ¹⁸ B⁴ adda devitā
 saddhiṃ. ¹⁹ B⁴ omits de-. ²⁰ B⁴ adda āhaṃ. ²¹ B⁴ gantvā.

ajikam kstvā attanā¹ ajo hutvā „mahājano mā passiti²“ adhi-
 tthāya rañño rathassa purato ahosi. Tam rājā c' eva rathe
 yuttasindhavā ca passanti, añño koci na passati. So kathā-
 samuttihāpanattham³ ajikāya saddhim methunadhammam pati-
 5 sevanto⁴ viya ahosi. Tam eko rathe yuttasindhavo disvā
 „samma aja⁵ mayam pubbe 'ajā kira hālā ahirikā⁶ ti assumha⁷
 na⁸ passimha“, tvaṃ kira⁹ raho paṭicchannatthāne¹⁰ kattabham
 anācāram¹¹ amhākaṃ ettakāraṃ¹² passantānaṃ āeva karosi na
 lajjasi, tam no pubbe sutam iminā dīṭṭhena sametīti¹³ vatvā
 10 paṭhamam gātham āha:

1. Saccam kir' evam āhamsu bhastam¹⁴ bālo ti paṇḍitā,
 passa: bālo rahokammam āvikubbam na bujhatīti. 78.

Tattha bhastam¹⁴ d' ajadā, paṇḍitā ti ānassampannā te; bālo ti ve-
 danti¹⁵ saccam kira vadanti¹⁶, passa' U āsapanam, passatā 'ti ettha; na
 15 bujhatīti evam¹⁷ kītuṃ na¹⁸ yuttam ti na jānāti.

Tam sutvā ajo dve gāthā abhāsi:

2. Tvaṃ ca¹⁹ kho samma bālo si, kharaputta vijāgahi²⁰;
 rajjuyāsi²¹ parikkhitto vammakottho obitemukho. 79.
 3. Aparam pi²² samma te balyam²³ yo mutto na palāyasi,
 20 so ca hālātaro²⁴ samma yaṇṇ²⁵ tvaṃ vahasi²⁶ Senakan ti. 80.

Tattha tvaṃ ca¹⁹ kho samma 'ti samma sindhavo mayāpi kho tvaṃ
 bālataro, kharaputtā 'ti so kira gadraḥhasa jātako²⁷, tena²⁸ tam evam āha.
 vijāgahi²⁰ aham eva bālo ti jāna²⁹, parikkhitto ti yugena saddhim gīṇya
 parikkhitto, vammakottho ti vammakottho, obitemukho³¹ ti mukhabandhakena³²
 25 thepitemukho, yo³³ mutto na palāyassīti yo tvaṃ rathato mutto sammā
 munnakāle paliyitrā srahām na pavassā³⁴, tam te apalāyanaṃ aparam³⁵ pi

¹ Rd -on. ² Rd passati ti. ³ Rd adda rathassa purato. ⁴ Rd pati-. ⁵ Rd
 adda rāja. ⁶ Rd assumā. ⁷ Rd idāneva. ⁸ Rd -hā. ⁹ Rd pana. ¹⁰ Rd -one
 thāne. ¹¹ Rd adda carī. ¹² Rd ettha-. ¹³ Rd gantam, Rd garam. ¹⁴ Rd gan-
 tan. ¹⁵ Rd -ti. ¹⁶ C² vadati. ¹⁷ Rd ekam. ¹⁸ Rd a. ¹⁹ C² Rd omīti ca.
²⁰ Rd -nāhi. ²¹ Rd rajjunhi, Rd rajjuyāpi. ²² Rd ayaṇ pi, Rd ayaṇ hi. ²³
 Rd bā-. ²⁴ Rd bāla-. ²⁵ C² yaṇ. ²⁶ C² Rd -ti. ²⁷ C² tvaṃ, omitting ca.
²⁸ Rd jād-. ²⁹ Rd adda kona. ³⁰ Rd -nāhi. ³¹ Rd jānāti. ³² C² -ta. ³³
 Rd -bandhena. ³⁴ C² omīti yo. ³⁵ C² pavasi, Rd pavassasi, C² pavasi corr.
 to pavassā.

hāyadh, so ca bhātaro ti yam ivam Senakam vahasā an¹ Senako to-
jāpi² bhātaro.

Rājā tesam³ ubhinnam pi katham jānāti, tasmā tam su-
panto sanikam rathadi pesesi. Gadrabho pi 'ssa⁴ katham
sutvā puna catuttham gātham āha:

4. Yan⁵ nū sammā aham bālo ajarāja⁶ vijānāhi,

atha kena Senako bālo tam me akkhāhi pucchito ti. 81.

Tattha jan ti karaputhe paratattavacanam⁷, na⁸ 'ti tātthā⁹ nipāto,
idam vuttam bho: sammā ajarāja yena ito tīracchānagatatthēna¹⁰ kīra-
nena aham bālo tam tvaṃ kīranam jānāsi¹¹, sakkā¹² etam taya¹³ ātūm, aham¹⁴
tīracchānagatatā¹⁵ va¹⁶ bālo, tasmā¹⁷ kharaputā 'ti idam vadanto suttham¹⁸ va-
dasi¹⁹, ayaṃ puna Senako rājā kena kīranena bālo, tam me²⁰ kīranam puc-
chito akkhāhi.

Tam ācikkhanto ajo²¹ paṭicamanā gātham āha:

5. Uttamattham²² labhītvāna bhariyā yo padassati²³

tena jahissat²⁴ attānam²⁵ sā e' ev' assa na hessatīti²⁶. 82.

Tattha uttamattam²⁷ ti sabbarūpajānana-mantam²⁸, tena²⁹ 'ti tena tassā
mantappadānasaṃskhātēna³⁰ kīranena tam datvā³¹ aggāto pavasanto attānam ca
jahissat³² sā e' assa bhariyā na bhavissat³³, tasmā³⁴ esa taya³⁵ ajo³⁶ bhātaro
yo labdhān yassā sikkhānto na sakkoti.

Rājā³⁷ tassa vacanam sutvā „ajarāja³⁸ ambhākam sotthim
karonto pi tvaṃ nēva karissasi, katheli tāva no kattabba-
yuttan³⁹ ti āha. Atha nam ajarājā „mahārāja imesam sattā-
nam attanā⁴⁰ aṇṇo piyataro nāma n' atthi, ekaṃ piyabhaṇḍam

¹ B⁴ addo pi. ² B⁴ omitta pi. ³ C⁴ nesaṃ? ⁴ B⁴ sintharo pi tassa. ⁵

C⁴ B⁴ yam. ⁶ C⁴ ajā-. ⁷ C⁴ karaputhe paratattam, B⁴ karaputhe paratatta-
vacanam. ⁸ B⁴ anussavathe. ⁹ C⁴ -tatthāna. ¹⁰ B⁴ jānāmi. ¹¹ B⁴ addo kkh.

¹² B⁴ addo hi. ¹³ C⁴ -gatam nāma, C⁴ -gatattava? corr. to -gatattāva, B⁴ -ga-
tattāva. ¹⁴ B⁴ addo me. ¹⁵ B⁴ suttham. ¹⁶ C⁴ -ti. ¹⁷ B⁴ tasmā tam me.

¹⁸ B⁴ tam sutvā ajarājā ācikkhanto. ¹⁹ B⁴ uttamantam, B⁴ uttamantam. ²⁰
B⁴ bhariyā na bhavissati. ²¹ B⁴ tena ajassatattānam, C⁴ piyessat-, C⁴ piyessat-,

²² C⁴ hessatīti, C⁴ sā corr. to aa, B⁴ sā tassa jahissatīti. ²³ B⁴ uttamantam.

²⁴ B⁴ -rūpajānana-mantam. ²⁵ B⁴ tena sabbarūpajānana-mantasaṃskhātēna

²⁶ B⁴ niso in the place of tam datvā. ²⁷ C⁴ piyessati, C⁴ piyessati, B⁴ jahis-
sati jahissati. ²⁸ B⁴ -riti. ²⁹ C⁴ tassa. ³⁰ C⁴ tasmāpi, C⁴ taya³¹. ³¹ B⁴ tato

rājā. ³² C⁴ B⁴ -jā. ³³ B⁴ -yuttaken. ³⁴ C⁴ -no.

nissāya attānaṃ nāsetuṃ laddhaṃ¹ yasaṃ pahātum na² vaṭ-
tatīti³ vatvā chaṭṭhamam⁴ gātham āha:

a. Na ve 'piyaṃ me'⁵ ti janinda tādiso

attam niraṃkatvā⁶ piyāni sevati,

attā va seyyo paramā va seyyo

labbhā⁷ piyā ocitatthena⁸ pacchā ti. 83.

Tattha piyaṃ me⁵ ti piyaṃ me ti⁹ ayam eva vā pātho, idāni vuttanta
koti: Janinda tādiso¹⁰ tumhādiso yasaṃahante jhilo puggalo akāso piya-
bhaṇḍam¹¹ nissāya idāni piyaṃ me ti attam¹² niraṃkatvā¹³ attānaṃ chaṭṭhetvā
10 tāni piyāni na sevati¹⁴ eva, kimkāraṇa: attā va seyyo paramā va seyyo ti
yasmā sataggena sahasasaggena attā va seyyo varo uttamo, kuto: paramā va¹⁵
seyyo, paramā attamāpi¹⁶ aññasma piyabhaṇḍā ti attā, attā hi sakāro¹⁷ pi-
kāratthe¹⁸ nipāto¹⁹ ti chaṭṭhabbo, labbhā piyā ocitatthena²⁰ pacchā ti
ocitatthena²¹ hi vadāhitathena²² yasaṃattena²³ purisena pacchāpi²⁴ nāma
15 sakā laddham, tasmā²⁵ kāraṇa attā na²⁶ nāsetabbo²⁷ ti.

Evam Mahāsatto rañño ovādaṃ adāsi. Rājā tussitvā
„ajarāja kuto āgato sīti“ pucchi. „Sakko ahaṃ mahārāja,
tava anukampāya tam²⁸ maraṇā mocetuṃ āgato 'mhiti“²⁹. „De-
varāja ahaṃ 'etiasā'³⁰ mantam dassāmi³¹ avacaṃ, idāni kiṃ
20 karomi³²“³³. „Tumhākaṃ ubhinnaṃ pi vināseṇa kieccaṃ n'atthi,
'sippassa upacāro³⁴“ ti vatvā etaṃ katipayehi pahārehi pa-
harāpehi³⁵, iminā upāyena na gaṇhissatīti³⁶. Rājā „sādhā“³⁷ ti
sampaṭicchhi. Mahāsatto rañño ovādaṃ datvā sakaṭṭhānaṃ eva
gato³⁸. Rājā uyyānaṃ gantvā devīm pakkosāpetvā āha „gan-
35 hissasi bhaddhe mantan“ ti. „Āma devā“³⁹ ti. „Tenā hi
upacāraṃ karohīti“⁴⁰. „Ko upacāro“⁴¹ ti. „Piṭṭhiyaṃ pahāra-

¹ Rd laddha. ² Rd omite na. ³ Rd chaṭṭham. ⁴ C² re. ⁵ Rd attānaṃ katvā.

⁶ Rd adda va, B¹ na. ⁷ C² ojjhattena. ⁸ C² re. ⁹ so all three MSS. instead of re, Rd omite ti. ¹⁰ Rd adda ti. ¹¹ Rd adda pi. ¹² Rd attānaṃ. ¹³ Rd umite parasa va. ¹⁴ Rd omite pi. ¹⁵ Rd sakāro. ¹⁶ Rd kāraṇatthe. ¹⁷ Rd omite ti. ¹⁸ C² ojjhattena. ¹⁹ C² ojjhattena na, C² ojjhattena. ²⁰ C² vadāhitatthena, Rd omite pacchā ti ocitatthena hi vadāhitathena. ²¹ Rd yasaṃattena. ²² Rd pacchāpiya. ²³ C² natasma. ²⁴ C² na corr. to nam. ²⁵ C² nāsenatabbo, C² nāsenaditto corr. to nāsetaditto, Rd na attā nāsenatabbo. ²⁶ C² nava. ²⁷ C² omite mhitā. ²⁸ Rd ahaṃ. ²⁹ Rd adda mahārāja. ³⁰ Rd -rumb- karomi. ³¹ Rd pahārāpehi, C² katipaya pahāra pahārāhi. ³² Rd adda ti.

sate patamāne¹ saddam kātuṃ na vaṭṭatīti². Sā mantalobbhena „sādhū“ ti sampatiṇcehi. Rājā cetake³ kaṣā gāhāpetvā⁴ ubbosu passesu pabarūpesi. Sā dve tayo pahāre⁵ adhivāsetvā tato-
param „na me manten“ attho⁶ ti viravi. Atha naṃ rājā „tvam maṃ māretvā mantam gaṇhitakāmā“ ti⁷ piṭṭhiṃ⁸ nie- 5
caminam kāretvā vissajjāpesi. Sā tato patthāya pana kathe-
tuṃ nāsakkhi⁹.

Satthā imam dēvaṇaṃ¹⁰ āharitvā saecāni pakāsetvā jātakaṃ sa-
modhānesi: (Sāccapariyosāne ukkaṇṭhitabhikkhu sotāpattiṭṭhale paṭi-
ṭṭhahi) „Tadā rājā ukkaṇṭhitabhikkhu abosi, devī purāḍḍhiyikā, aso 10
Sāriputto, Sakko“¹¹ aham evā¹² ti. Kharaputtajātakaṃ¹³.

2. Sūciġātaka.

Akakkasaṃ¹⁴ ti, Idam Satthā Jetayane viharanto paṇḍu-
pāramim ārabba kathesi. Vatthum Mahāummaggo¹⁵ āvibharissati.
Tadā pana Satthā bhikkhū āmantetvā „na bhikkhave idān“ eva pubbe 15
pi Tathāgato paṇḍavā¹⁶ upāyakusalo yevā¹⁷ ti vtvā atitāṃ āharī.

Atīte Bārāṇasiyaṃ Brahmaḍatto rajjaṃ kārente
Bodhisatto Kāsiratṭhe kammārakule nibbattitvā vayappatto
pariyodātasippo ahoṣi. Mātāpitāro pan' assa daliddā. Tesam
gāmato avidūre aṇṇo sahasakutiko kammāragāmo. Tattha 20
kammārassahassassa¹⁸ jeṭṭhakakammūro¹⁹ rājavallabho addho²⁰
mahaddhano. Tass' ekā dhitā ahoṣi²¹ uttamarūpadharā deva-
charapāṭiḥhāgā Janapadakalyāṇilakkhaṇehi²² samannāgatā. Sā-
mantagāmesu manussā vāsīpharasuphālapācanādikārāpanat-
thāya²³ taṃ gāmaṃ gantvā yebbhuyyena taṃ kumārīkaṃ pas- 25
santi. Te attano uttaro gāme gantvā nisinnatṭhānādisu tassā

¹ C² pamāṇe corr. to pamāṇe, B² pavattamāṇa. ² B² coragātaka. ³ C² omite
k. g. ⁴ B² adda dīno. ⁵ C² montenatti, C² manto natthi corr. to mante-
nattho. ⁶ B² att. ⁷ B² piṭṭhiyaṃ. ⁸ B² na. ⁹ B² dhāmmade-. ¹⁰ B² adda
jessa. ¹¹ B² adda pathamaṃ. ¹² B² -saṃ pharusaṃ. ¹³ B² -umallaġātaka
¹⁴ B² adda kuttā. ¹⁵ B² -sahassa. ¹⁶ B² jeṭṭhako. ¹⁷ B² addho. ¹⁸ B² attāhi.
¹⁹ B² -umalla-. ²⁰ B² -sukarāsuphālapācanādini tē-.

rūpam¹ vaṇṇenti. Bodhisatto tam sutvā savaṇasamaggena
bandhītvā² „pādaparicūrikam tam³ karissāmi⁴“ uttamajātikan
syam⁵ gahetvā ekam sukhinam ghanam sūcin katvā pāse
vījhitvā odake⁶ opilāpetvā⁷ aparam pi tathārūpam eva tassā⁸
s koskam katvā pāse⁹ vījhi, iminā nīyāmena tassā sattakose¹⁰
akāsi, katham akāsi¹¹ na vattabham, Bodhisattānam hi nāpa-
mahantatāya kārūpam ijjhati¹². So tam sūcin uḷikāya¹³ pak-
khipitvā ovaṭṭikāya katvā tam gāmaṃ gantvā kammārajettīha-
kaassa vasaṇavīthim pucchitvā tattha gantvā dvāre ṭhatvā „ko
mama haṭṭhato¹⁴“ ovaṇūpam nāma sūcin mūlena kīntum ic-
chatī¹⁵“ sūcin vaṇṇento jettīhakakammāragharasamīpe¹⁶ ṭhatvā¹⁷
paṭhamam gātham āha:

1. Akakkasaṃ aphaṇasaṃ kharadhotam supāsīyam¹⁸

sukhumam tikhiṇaggaṃ ca ko sūcin ketum icchatīti. 84.

15 Tass attho: patalessa vā tilakassa vā odhīpo vā¹⁹ akkharena akakkasaṃ,
vattāḷya²⁰ aphaṇasaṃ, kharena²¹ arma²² pāṇena dhotam²³ khar-
adhotam, supāsārena suviddhena²⁴ pāsena samannāgetam supāsīyam²⁵, su-
hātīya²⁶ sukhumam, aggaṇa tikhiṇatīya tikhiṇaggaṃ sūcin mama ha-
ṭṭhato molam dāṇv ko kīntum icchatīti.

20 Evaṃ ca pana vatvā puna pi tam vaṇṇento dutiyam
gātham āha:

v. Sumajjaṃ ca supāsaṃ ca anupubbam suvaṭṭitam²⁷

ghanaghātimam²⁸ paṭīthaddham ko sūcin ketum icchatīti. 85.

Tattha sumajjaṃ ti kīrtitadakkasūpasaṃ sutthi majjima, supāsaṃ ti
25 sukhena pāsevadhakena²⁹ vidhīyatī³⁰ suvatthapāsam, ghanaghātimam³¹ ti yā
ghāṭīyamānū³² adhikaranti³³ anupāsaṃ syam ghanaghātimā ti vuccati³⁴, ti-
dā ti attho, paṭīthaddham ti amodakam.

¹ Bā vaṇṇarūpam. ² Bā bahitvā. ³ Bā omits tam. ⁴ Bā ut nan ti. ⁵ Bā
ayasaṃ. ⁶ Bā udakena. ⁷ Bā uppi-. ⁸ Cā tassa. ⁹ Bā eam. ¹⁰ Bā -aaka.

¹¹ Bā samijjhati yeva. ¹² Cā nūl-. ¹³ Cā koma āma hato, Cā mama hato corr.
to -haṭṭhato. ¹⁴ Bā -gharadhotassa-. ¹⁵ Bā gantvā. ¹⁶ Cā -akam. ¹⁷ Cā omits
vā. ¹⁸ Bā mathakīya. ¹⁹ Bā akkharena ca. ²⁰ so Cā; Bā omits arena. ²¹ Bā
dhotitvā. ²² Bā -vīnāntena. ²³ Cā -am, Cā -am corr. to -yam. ²⁴ Cā ha-
tāyam, Cā apahatīya, Bā sannatāya. ²⁵ Cā -vadhītam. ²⁶ Cā -tim, Cā -cira
corr. to -timam, Bā -ghāṭīyam. ²⁷ Bā -ka vajirena. ²⁸ Bā vidhāto. ²⁹ Bā
-ghāṭīya. ³⁰ Bā ghāṭīya. ³¹ Bā -yam. ³² Bā suttati.

Tasmīn khape sā kumārikā bhuttapātārāsān¹ pītaram darathapaṭippassambhanatthān² enllasayanaka³ nīpannān tālavantaṇa vījayamānā Bodhisattassa madhurasaddān⁴ sutvā alla-piṇḍamaṇḍaena⁵ hadaye pahaṭṭā⁶ viya ghaṭṭasahassena nibbāpita-darathū⁷ viya hutvā „ko nu kho esa madhurena⁸ saddena⁹ kammārānān vasaṇagāme sūciṇ¹⁰ vikkiṇāti, kena nu kho kammena āgato, jānissāmi na¹¹“ ti tālavantaṇa ṭhapetvā gehā nikkhamma¹² buhi āludake ṭhatvā tena saddhiṇ¹³ kathesi¹⁴. Bodhisattānaṇ¹⁵ patthitaṇ¹⁶ nāma samījjhati, so hi tassā yev¹⁷ atthāya taṇ¹⁸ gāmaṇ¹⁹ āgato. Sā yeva²⁰ tena saddhiṇ²¹ kathenti „maṇava²² sakalaratṭhavarāsiṇo sūcīlādīnaṇ²³ atthāya imaṇ²⁴ gāmaṇ²⁵ āgacchanti, tvaṇ²⁶ bālātāya kammāragāme sūci²⁷ vikketum²⁸ icchasi, sace pi divasaṇ²⁹ sūciyā vaṇṇaṇ³⁰ bhāssissasi³¹ na te koci hatthato sūciṇ³² gaṇhissatī, sace³³ mūlaṇ³⁴ laddhum³⁵ icchasi aññaṇ³⁶ gāmaṇ³⁷ yāhīti³⁸“ vatvā dve gāthā abhāsī:

a. Ito dāni patāyanti³⁹ sūciyo balissāni ca,

ko 'yaṇ⁴⁰ kammāragāmasmiṇ⁴¹ sūci⁴² vikketum⁴³ icchati. 86.

i. Ito satthāni gacchanti kammantā vividhā puthū,

ko 'yaṇ⁴⁴ kammāragāmasmiṇ⁴⁵ sūci⁴⁶ vikketum⁴⁷ arahatīti⁴⁸. 87.

Tattha ito dānīti imasmīn⁴⁹ ratṭhe dāni sūciyo⁵⁰ balissāni ca sūcīni ca⁵¹ upakaraṇāni imābhā kammāragāma⁵² patāyanti⁵³ nikkhamanti, taṇ⁵⁴ tena divasaṇ⁵⁵ pattharanti⁵⁶ āgacchanti, ko 'yaṇ⁵⁷ ti evaṇ⁵⁸ sante ko 'yaṇ⁵⁹ imasmīn⁶⁰ kammāragāme sūciṇ⁶¹ vikkiṇti⁶² icchati⁶³, satthānīti⁶⁴ Bīraṇaṇ⁶⁵ gacchanti⁶⁶ nānappakāraṇī⁶⁷ atthāni⁶⁸ ito ca gacchanti, vividhā puthū⁶⁹ ti nānappakāraṇī⁷⁰ bahukammantāpi sakalaratṭhavarāsiṇaṇ⁷¹ ito gaṇhīsupakaraṇaṇ⁷² ratṭhanti⁷³

Bodhisatto tassā vacanaṇ⁷⁴ sutvā „bhaddo tvaṇ⁷⁵ ajānanti aññaṇena evaṇ⁷⁶ vadasīti⁷⁷“ vatvā dve gāthā abhāsī:

¹ C² -ram. tvaṇ, C³ -rahitvaṇ corr. to -raṇsaṇ. ² C⁴ omīti da-. ³ B⁵ cūja-sayana. ⁴ B⁶ allamaṇḍapīḍena. ⁵ B⁷ -ti. ⁶ B⁸ -ti, C⁹ -tham. ⁷ B¹⁰ ālma-. ⁸ B¹¹ -mitvā. ⁹ B¹² thatvā ko nesa. sace pi divasaṇ¹³ sūciyā vaṇṇaṇ¹⁴ bhāssissasi¹⁵ na, koci tatāto anā gaṇhissatīti bodhisattassa saddhiṇ¹⁶ evaṇ¹⁷ katheti. ¹⁸ B¹⁸ ta. ¹⁹ B¹⁹ vikkiṇti. ²⁰ C²⁰ -ti. ²¹ B²¹ adda tvaṇ. ²² B²² piṭṭā. ²³ B²³ icchasi, B²⁴ icchati. ²⁴ B²⁵ adda ca. ²⁵ B²⁶ omīti ca. ²⁶ B²⁷ nikkhamanti dānaṇ²⁸ nantaraṇ²⁹ pattharanti. ²⁸ B³⁰ -viti. ²⁹ C³¹ B³² -siyam. ³⁰ B³³ adda pi. ³¹ B³⁴ -ra-gaṇava. ³² B³⁵ vadasīti.

3. Sāciṇ¹ kammāragāmasmiṇ² vikketabbā pajānatā,
 ācariyā va sañjānanti kammaṇ³ sukataḍḍakkatā⁴. 88.
 a. Imañ ca te piṭā bhadde sūciṇ⁵ jaññā mayā kataṇ⁶
 tayā ca mañ⁷ nimaṇṭeyya yañ c' atth' aññā⁸ ghare
 dhanan ti. 89.

Tattha sūciṇ ti sībhattivipallāso kato, tōmaṇ⁹ vuttāso hoti: aññā nāma
 pajānatā paṇḍitena purisena kammāragāmasmiṇ¹⁰ yva vikketabbā, kikkikāratā;
 ācariyā sañjānanti kammaṇ¹¹ sukataḍḍakkatā¹², tassa tassa hi sippassa ācariyā
 va¹³ taṃmiṇ¹⁴ taṃmiṇ¹⁵ sippa sukataḍḍakkatā¹⁶ kammāṇ¹⁷ jānanti. evaṃ kammā-
 10 rakkaṇṇaṇ¹⁸ ajānantānaṃ gahapatikānaṃ gāmaṇ¹⁹ gantvā nāma sūciyā sukata-
 ḍḍakkatābhāratā²⁰ kakkhāsi jānāpassānaṃ²¹, imasmiṇ²² pana gāmaṇ²³ mama balāna²⁴ jānā-
 passāmihi, evaṃ²⁵ Bodhisatto luḍḍā gāthāya atthāso balāna²⁶ vāṇaso, tayā ca mañ²⁷
 nimaṇṭeyyā²⁸ ti bhadde saccā tava²⁹ piṭā imaṇ³⁰ mayā kataṇ³¹ sūciṇ³² idha³³ vā
 eṇā evaṃ vā³⁴ katā ti jāneyya imaṇ³⁵ te dhlitaraṇ³⁶ pāpapatikkārikāna³⁷ sammi
 15 gāpāhi taṇ ti evaṇ³⁸ tayā ca mañ³⁹ nimaṇṭeyya yañcattāññā⁴⁰ ghare
 dhanan⁴¹ yañ ca aññā⁴² avāññā⁴³ vā avāññā⁴⁴ vā ghare dhanan⁴⁵
 atthi tena mañ⁴⁶ nimaṇṭeyya, yañcassaññā⁴⁷ ti pi pāṭho, yañ ca aṇṇā⁴⁸ ghare
 aññā⁴⁹ dhanan⁵⁰ atthi⁵¹ attho.

Kammārajettṭhako sabbāṇ⁵² tesāṇ⁵³ kathāṇ⁵⁴ sutvā „auma⁵⁵“
 20 ti dhlitaraṇ⁵⁶ pakkosivā⁵⁷ „kena⁵⁸ saddhhiṇ⁵⁹ sallapaṇṭi⁶⁰“ puc-
 chi. „Tāta, eko manusso sūciṇ⁶¹ vikkikāti⁶², tena saddhhiṇ⁶³
 ti⁶⁴. „Tena hi pakkosāhi nan⁶⁵ ti. Sā gantvā pakkosā.
 Bodhisatto⁶⁶ kammārajettṭhakam⁶⁷ vanditvā⁶⁸ atthāsi. Atha
 nan⁶⁹ „kataragāma⁷⁰ vāsiko⁷¹ sīti⁷²“ pucchi⁷³. „Ahaṇ⁷⁴ asuka-
 25 gāma⁷⁵ vāsī⁷⁶ asukakammāraṇ⁷⁷ putto⁷⁸ ti. „Kaṇ⁷⁹ idhāgato⁸⁰
 sīti⁸¹. „Sūci⁸² vikkayattṭhāyā⁸³ ti. „Āhara⁸⁴, sūciṇ⁸⁵ te pas-

¹ Iti sūci. ² Iti kammāragāmasmiṇ, P/ kammāṇ³ sukataḍḍakkatāṇ. ³ Iti
 yañcattāññāṇ, P/ yañcattāññāṇ. ⁴ Iti sukataḍḍakkatāṇ. ⁵ Iti ca. ⁶ Iti āgata
⁷ Iti āgataḍḍakkatā. ⁸ C¹ -passā, C² -passā corr. to -passāmi, B¹ -passāmihi.
⁹ C¹ taṇ, C² taṇ. ¹⁰ Iti kikkikā. ¹¹ Iti omiṭa vā. ¹² Iti aḍḍa tava. ¹³
 Iti yañcattāññāṇ. ¹⁴ Iti aḍḍa pi. ¹⁵ Iti taṇṇā. ¹⁶ C¹ ayaññā, C² ayaññā,
 Iti yaññā ayaññā. ¹⁷ Iti aḍḍa. ¹⁸ Iti sammi. ¹⁹ Iti pakkosāpivā. ²⁰ C¹
 tava. ²¹ Iti pavi. ²² C¹ -natī, C² -natī corr. to -natī. ²³ Iti saddhhiṇ²⁴ sala-
 paṇṭi. ²⁴ C¹ taṇ. ²⁵ Iti aḍḍa gāmaṇ²⁶ pavi. ²⁶ Iti aḍḍa āgataṇ. ²⁷
 Iti aḍḍa so. ²⁸ C¹ -gāmaṇ. ²⁹ C² omiṭa pucchi. ³⁰ Iti omiṭa ahaṇ. ³¹
 Iti -vāsikombi. ³² C¹ idā, C² idā corr. to idā. ³³ Iti vikkayattṭhāyā. ³⁴
 C¹ āhara corr. to āhara, Iti āhā.

sāmā¹ 'ti. Bodhisatto attano gūṇaṃ sabbesaṃ majjhe pa-
 kasetukāmo „nānu ekakāṇaṃ² olokitato³ sabbesaṃ majjhe
 olokitam varan⁴ ti āha. So „sādhū tātā⁵ 'ti sabbe kammāre
 sannipādetvā⁶ teli parivato „āhara⁷ tāta⁸ sūcin⁹ ti āha.
 „Ācariy aekaṃ adhikaraṇiṃ¹⁰ ca udakapuppaṃ¹¹ ca kaṃsathālam¹²
 āharāpethā¹³ 'ti. So āharāpesi. Bodhisatto ovattikato¹⁴ sū-
 cinālikam¹⁵ niharitvā adāsi. Kammārajetthako tato sūcin¹⁶
 niharitvā „ayaṃ tāta sūceti¹⁷ pucchī. „Nāyaṃ sūci, kosako
 eso¹⁸ ti. So upadhārento¹⁹ n²⁰ ev²¹ antaṃ na koṭṭim addasa.
 Bodhisatto āharāpetvā²² nakhena²³ kosakaṃ apapetvā „ayaṃ²⁴
 sūci, ayaṃ²⁵ kosako²⁶ ti mahājanassa dassetvā sūcin²⁷ ācari-
 yassa hatthe kosakaṃ²⁸ pādamaḷe thapesi. Puna tena²⁹ „ayaṃ
 maññe³⁰ sūceti³¹ vutto „ayaṃ pi³² sūcikosako yevā³³ 'ti vatvā
 nakhena paharanto patipāṭiyā cha kosako kammārajetthakassa
 pādamaḷe thapetvā „ayaṃ sūceti³⁴ tassa hatthe thapesi.³⁵
 Kammārasahassaṃ aṅguliyo poṭhesi³⁶, celukkhepā³⁷ pavat-
 tiṃsu. Atha naṃ kammārajetthako „tāta imāya sūciyā kiṃ
 balau³⁸ ti pucchī. „Ācariya balavaporisena³⁹ adhikaraṇiṃ
 ukkhipāpetvā adhikaraṇiyā heṭṭhā udakapāṭiṃ⁴⁰ thapāpetvā⁴¹
 adhikaraṇiyā majjhe imam sūcin⁴² paharathā⁴³ 'ti. So tathā⁴⁴
 kāreivā adhikaraṇimajjhe sūcin⁴⁵ aggena⁴⁶ pahari. Sā adhi-
 karaṇi nibbhiḍḍitvā⁴⁷ udakapiṭṭhe kesaggamattam pi uddham⁴⁸ vā
 adho vā ahutvā tiriyaṃ patitthāsi. Sabbakammārā⁴⁹ „amhēhi
 ettiakaṃ kalam 'kammārā nāma edisā hontiti' sutivasenāpi⁵⁰
 na sutapubban⁵¹ ti aṅguliyo poṭhetvā⁵² celukkhepasahassaṃ⁵³

¹ Bā ekako. ² Cā olokitato, C' vandāpettato, Bā alakkasatti pucchitvā, anu-
 ttag vo. ³ Bā olokitam varataran. ⁴ Bā -pāṭetvā. ⁵ Bā āha. ⁶ Bā adda
 mayam pāsāma te. ⁷ Bā -paṭ. ⁸ Cā udāpūṇaṃ. C' udāpūṇaṃ corr. to
 udāka-, Bā udakapūṇaṃ. ⁹ Cā -ālikam, C' -alam. ¹⁰ Cā -vaddhi-. ¹¹ Cā
 -ji-. ¹² Bā adda sāhetvā. ¹³ Cā -padhā-. ¹⁴ Bā adda anupubbena. ¹⁵ Bā adda
 tam. ¹⁶ Bā omiṭṭa ayaṃ. ¹⁷ Bā dassetvā sūcikosakaṃ ācariya. ¹⁸ Bā kosa.
¹⁹ Bā adda ti. ²⁰ Bā omiṭṭa sūceti vutto ayaṃ pi. ²¹ Bā vā. ²² Cā pāṭesi.
 C' poṭhesi corr. to poṭhesi, Bā poṭhesiṃ. ²³ Bā -pāṭ. ²⁴ Bā -vati pu-. ²⁵
 Bā -pāṭ. ²⁶ Bā thapetvā. ²⁷ Bā agghe. ²⁸ Bā nibbhiḍḍitvā. ²⁹ Bā sabbe-
³⁰ Cā sūci-, C' sūci- corr. to sūci-. ³¹ Cā poṭhe-, Bā appothe-.

pavattayissā. Kammārajettṭhako dhītarāṃ pakkosittvā¹ tasmīṃ
 ñeva paṇṇamajjhe „ayāṃ kumarikā tuyham eva anucchavikā“²
 ti udakam patetvā adāsi. So aparabhāge kammārajettṭhakas³
 accayena⁴ tasmīṃ⁵ gāme kammārajettṭhako āsi⁶.

- 5 Sautṭhā imāṃ desanāṃ⁷ āharittvā saccāni pakāsetvā jātakāṃ sa-
 modhānesi: „Kammāraṇḍhitā Rāhulamūtā ahoṣi, paṇḍitakammāraputto⁸
 aham evā“ ti. Sūci-jātākāṃ.

3. Tuṇḍilajātaka.

- Nara chandako ti, Idāṃ Sautṭhā Jetuvāne viharanto ekaṃ
 10 maraṇabhīrakabhikkhūṃ ārabha kathesi. So kira Sāvattṭhi-
 vāsī-kulaputto „āsano“¹ pabbajittvā maraṇabhīrako ahoṣi, appamattakam
 pi sūkhācalanāṃ² daṇḍakapotaṇāṃ³ „okkhamantuppadasuddhāṃ rā añṇam
 vā“⁴ tathārūpaṃ suttvā maraṇabhayaṭaṇṇito hutvā kucchiyam viddha-
 saso⁵ viya kampanto⁶ vicarati. Bhikkhū dhammasabbhāyaṃ katham
 15 samuttṭhāpeṇaṃ: „āvuso asukabhikkhū“⁷ kira maraṇabhīrako appa-
 mattakam pi saddam suttvāpi⁸ kampamāno⁹ palāyati, lueskā ca sat-
 tṭhāṇam maraṇam eva dhuvaṃ jīvitam addhuvam, nam nāma tad eva
 yoniso manasikātabban¹⁰ ti. Sautṭhā āgantvā „kāyaṃ nu ‘ttha bhikkhave
 starahi kathāya sannibbāṇā“¹¹ ti pucchittvā „āmāya nāma“¹² ti vutto tam
 20 bhikkhūṃ pakkosāpetvā „saccam kira tvaṃ“¹³ maraṇabhīrako“ ti „āma-
 bhānto“¹⁴ ti tena paṭiññāto „na bhikkhave idāṃ“ eva pubbe p’ na
 maraṇabhīrako yevā“ ti vuttvā añṇam āharī:

- Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjāṃ karento
 Bodhisatto sūkariyā kucchiamīṃ¹⁵ paṇḍandhiṃ gaṇhi.
 25 Sūkari paṇṇastagabbhā dve putte vijāyi. Sā ekadivasaṃ te
 gahetvā ekaṃim āvāṇo nipajji. Ath’ ekā Bārāṇasīdvārāgama-
 vāsini¹⁶ mahallikā¹⁷ kappāsakhettato pācchipurāṃ¹⁸ kappasam

¹ B⁴ -sippetvā. ² B⁴ -kassa so-. ³ B⁴ -sadda yeva. ⁴ B⁴ -ahoṣi. ⁵ B⁴ -dham-
 maḍe-. ⁶ B⁴ -sadda paṇṇa. ⁷ B⁴ -buddhāsi-. ⁸ C² -ca. ⁹ C² -patta, C³ -patta
 corr. to -pata. ¹⁰ B⁴ -sadda saddhā. ¹¹ B⁴ -pariṭhasaddho. ¹² B⁴ -pento. ¹³
 B⁴ -ko nīma bhikkho. ¹⁴ C² B⁴ -suttvā ti. ¹⁵ C² -kappa. B⁴ -ravanto. ¹⁶ B⁴
 manasikāreva kī-. ¹⁷ B⁴ -sadda bhikkhu. ¹⁸ B⁴ -sūhi. ¹⁹ B⁴ -siggamadāravā-
 alā. ²⁰ B⁴ -sadda rūhi. ²¹ B⁴ -puggam.

ādāya yaṭṭhiyā bhūmim ākoṭenti' āgañchi. Sūkarī tam sad-
 dam antvā maraṇabhayaṇa' puttake chaḍḍetvā palāyi. Mahal-
 likā sūkarapotaḥke disvā puttasaññam paḷlabhitvā pacchiyam
 pakkhipitvā gharāṇaṃ netvā jetṭhassa' Mahātuṇḍiḷḷo kaṇṭṭhassa
 Collatuṇḍiḷḷo ti nāmaṃ katvā' te puttake viya posesi. Te
 aparabhāge vaḍḍhitvā thullasārira' shesam. Mahallikā „ime
 no mūlena dehiti“ vuccamānāpi „puttā' me“ ti vatvā kaseaci
 na deti. Ath' ekasmiṃ chaṇakāle' dhuttā suram pivantā'
 manisa khīṇa „kuto no kho manisaṃ labhiṣṣāmā“ ti vīmaṇ-
 santā mahallikāya gehe sūkarānaṃ' atthibhāvaṃ ſatvā mūlaṃ 10
 gahe tvā tattha' gantvā „amma mūlaṃ gahe tvā ekam no sū-
 karaṃ dehiti“ āhaṃsa. Sā „alaṃ tāta, puttā' nāma man-
 isaṃ khādanatthāya kiṇantānaṃ' dadantā' atthi ti“ paṭi-
 khipi. Dhuttā „amma, manisaṇaṃ sūkara nāma puttā na
 honti“, dehi no“ ti 11 punappuna yācantaṭṭāpi 12 alabbhitvā ma- 13
 hallikam suram pāyevā mattakāle „amma, sūkarehi kiṃ ka-
 riṣṣasi, mūlaṃ gahe tvā paribbayaṃ karohi ti“ tassa katthe ka-
 hāpasaṃ thapayimāsa 14. Sā kahāpasaṃ gahe tvā „tāta“, Mahā-
 tuṇḍiḷḷaṃ dātum na sakkā, Collatuṇḍiḷḷaṃ 15 pana gahathā 16 ti
 āha. „Kham so“ ti. „Ayaṃ etasmiṃ' gacche“ ti. „Sad- 10
 dam assa dehiti 17“. „Āhāraṃ na pasevāmi 18“. Dhuttā mū-
 len' ekam 19 bhattapātīm āharāpesam. Mahallikā tam gahe tvā
 dvāre thapitam sūkaradoniṃ pūretvā dopisampe atthāsi. Tim-
 samattā dhuttāpi pāsahatthā tatth' eva atthamāsa. Mahallikā
 „tāta Collatuṇḍiḷḷa 20 ehi re 21“ ti tassa saddam akāsi. Tam 22

1 all three MSS. -ti. 2 B² adds dve. 3 B² Jetṭhassam. 4 B² karitvā. 5 B²
 thūla-. 6 B² puttakā. 7 C² -pa-. 8 B² -ti. 9 C² -m. 10 C² suram, C²
 sūharāṇa. 11 B² tam gahaṃ. 12 C² puttā. 13 C² ti-. 14 C² thantānaṃ corr. to
 thantānaṃ. 15 C² dadatthi corr. to dadatthā and this again to dadantā. 16
 B² tāta puttā me ti etc puttā nāmaṃ manisaṃ kh. kiṇantānaṃ dātā nāmaṃ mat-
 thitvā. 17 B² adds dehi. 18 B² adds puttā. 19 C² vīyamaṇāpi. 20 B² tha-,
 C² thapimāsa. 21 B² -ta. 22 B² eha-. 23 C² eka-. 24 C² dehi, C² dehi corr.
 to dehiti, B² dehiti. 25 B² āhāraṃ pasevāmi. 26 C² mūlenaham, B² mūlena
 onḍitvā kaṇ. 27 B² amisa sa.

sutvā Mahātundilo „ettakam kalam mama mātara¹ Cullatundī-
 lassa² saddo na dinnapubbo, mañ yeva paṭhamam saddāyati,
 avassam aḷḷa amhākam bhayañ uppannam bhavissatitī³ añ-
 ñāsi. So kaṇṭṭham āmantetvā⁴ „tāta, mama mātā tañ pak-
 kosati⁵, gaccha tāva, jānāhiti⁶“. So gacchā ulkkhamitvā
 bhattadonisamīpe tesam thitabbhavam diṣvā „aḷḷa me maraṇam
 uppannam⁷ ti maraṇabhayaṭṭajjito nivattitvā kampamāno bhāta
 santikam āgantvā santhambhitum⁸ nāsakkhi, kampamāno⁹
 paribbhamati. Mahātundilo tañ diṣvā „tāta, tvañ pañ¹⁰ aḷḷa
 vedhasi bhamasi¹¹ pavisaṇaṭṭhānam olokesi, kiñ¹² nūñ¹³ etañ
 karoṣitī¹⁴ pucchī. So attanā¹⁵ diṭṭhakāraṇaṇi kathento paṭha-
 man gātham āha:

1. Navachandake¹⁶ dāni¹⁷ diyyati,
 punṇāyañ¹⁸ doñi, surāmiñ¹⁹ thita,
 bahuke jañe pāsapaṇṇike,
 ne ca²⁰ kho me paṭibhātī bhūñjitum ti. 90.

Tatto Navachandake¹⁶ dāni¹⁷ diyyatī bhikkha pubbe amhākam
 kuṇḍakeyaṇu¹⁸ vā jhāmabharan¹⁹ vā diyyati, aḷḷa pana navachandakam²⁰ es-
 vāharan²¹ dānam²² diyyati, punṇāyañ²³ doṇitī aḷḷa amhākam bhattadoṇi
 30 soddhābhāṭassa punṇā, surāmiñ²⁴ thitā ti ayyāpi ne tassā²⁵ santiko thita,
 bahuke jañe ti ne karasā ca ayyā vā²⁶ añño pi bahuke jañe pāsapaṇṇiko²⁷
 thito²⁸, ne ca kho me paṭibhātīti aḷḷa evam etasmi thitabbhavaṇ pi²⁹
 idam bhāṭam bhūñjitum pi sayhañ ne paṭibhātī ne roccatīti attā.

Taṃ sutvā Mahāsatto „tāta Cullatundila³⁰, mama kiñ mātā
 35 eṭṭh³¹ eva³² sūkare posentā nāma yadattam poseti³³ sv-assa³⁴

¹ Cā -rañ. ² Bā -sā. ³ Bā -sā. ⁴ C² -siti. ⁵ Bā paḷā. ⁶ C² satham-
 hitum corr to sathambhi. Bā sathambhi. ⁷ Bā adde va. ⁸ Bā teach aḷḷa
 pana paribbhamasi. ⁹ C² kin. ¹⁰ Bā no. ¹¹ Bā channake. ¹² C² dāna. ¹³
 Bā -ya. ¹⁴ Bā suddhāñ, Bā suddhā pi. ¹⁵ Bā ce. ¹⁶ Bā -chinnā. ¹⁷ C²
 kuṇḍaka. C² kuṇḍake. corr. to kuṇḍake. Bā tuṇḍila. corr to tuṇḍila. ¹⁸ Bā
 soddhābhāma. ¹⁹ Bā -channā. ²⁰ Bā karaka. ²¹ Bā doṇi. ²² C² -ya.
 C² -ya corr to yañ. Bā punṇā. ²³ Bā suddhāñpi. ²⁴ Bā tassā. ²⁵ C²
 ca corr. va. Bā pi. ²⁶ all three MSS. -ulko. ²⁷ Bā adde idha paṭhamatto sat-
 tami yañe sanappagumbha ti iddha. ²⁸ C² -vam pi. ²⁹ C² ettha, C² aṭṭe corr.
 to etthā. ³⁰ C² senti, C² posenti. ³¹ Bā svāyam.

attho ajja matthakam patto, tvaṃ¹ mā cintayāsi² vatvā ma-
dhurena sareṇa Buddhāṇṇāya dhammaṃ desento dve gāthā
abhāsī:

1. Tasasi bhamaṃ lenam icchasi
attāno si kuhūṃ gamissasi,
appossukko bhuñja Tūṇḍila,
maṇṣatthāya hi posiyāmasi. 91.

2. Ogaha³ rabadam akaddamam⁴,
sabbam sedamalam pavāhaya⁵,
gaṇḍhāhi navam vilepanam
yassa gaṇḍho na kadāci⁶ chijjati. 92.

Tassa dasapāramiyo āvajjivā mettāpāramiṃ purecārikam
katvā paṭhamam padum⁷ udāharantass⁸ eva saddo⁹ sakalam¹⁰
dvādasayojaniyam¹¹ Bārānasīṃ ujjotharivā¹² gato. Sotasa-
khaṇe¹³ yeva rājaparaṇādayo ādim katvā Bārānasivāsino āga-
mimso, anāgatāpi gebe tthita va supimso. Rājapurisā gaccham
bhinditvā bhūmim samam katvā valikam¹⁴ okirīmesu¹⁵. Dhut-
tānam surāmadō chijji¹⁶, pāse chaddetvā dhammam supamānā
aṭṭhamso. Mahallikāya pi maddo¹⁷ chijji¹⁸. Mahāsatto ma-
hājanamajjhe Cullatūṇḍilassa¹⁹ dhammaḍḍanāṃ ārabhi²⁰.

Tattha tasasi bhamaṃ lenam icchasi, tvaṃ¹ eva khamanto
bhamaṃ, lenam icchasi paṭṭhamam olokeṃ, attāno siṃ tvaṃ pubbe mahā-
kassu matṭa paṭṭharāso hoti², mā ajja³ nīrapakkhā⁴ amhe vhaṇṇasi. Idam
kuhūṃ gamissasi⁵, ogaha⁶ 'ti ogaha, ayaṃ eva vā pātho. pavāhaya⁷ 'ti
kārehi⁸, na chijjati na nassati, idam vuttam hoti⁹; soḍa maraṇato bhā-
yasi¹⁰ akaddamam pokkharayāsi otarivā tava sarīre sabbam sedam va malā ca
parāhavi¹¹ niccaṃ surabhigandhavilepanam vilompi¹² 'ti¹³.

¹ Bā omits tvaṃ. ² B' ogamā. B' obhāha. ³ C² -ma. ⁴ B' -hassu. ⁵ C² kadāci.

⁶ Bā pā. ⁷ C² saddam. ⁸ Bā -ja. ⁹ Bā -ikkā. ¹⁰ C² -ta. C² -ta- cor. to
-ttha-. ¹¹ Bā omits one sota. ¹² Bā vālu-. ¹³ C² otarīhan. ¹⁴ Bā chiddi.

¹⁵ Bā surāmadō. ¹⁶ Bā cūla-. ¹⁷ Bā ārabhi, C² āharī. ¹⁸ Bā abasi. ¹⁹ Bā
adda pana. ²⁰ Bā nīrapakkhā. ²¹ C² -ti. ²² all three MSS; ogaha. ²³ Bā
pavāhavi kārehi attho. ²⁴ Bā adda tva. ²⁵ Bā tassā. ²⁶ C² pa-. ²⁷ Bā
-pāhi. ²⁸ Bā repeats tassa dasapāramiyo - - - desanāṃ ārabhi kathaṃ, vide supra.

Tam sutvā Cullatundilo¹ „mayham bhātā evaṃ vadeti,
ambhākaṃ ca vamsa pokkharaniṃ otarivā nahānaṃ² sarīrato
„sedamalapavāhanaṃ³ purāṇavilepanaṃ hāretvā navavilepana-
gahanaṃ⁴ ca kismiṃci⁵ kāle n⁶ aithi, kin nu kho sandhāya
c bhātā maṃ evaṃ āhā⁷“ ti pucchanto catutthaṃ gātham āha:

4. Katamo rahado⁸ akaddamo,
kiṃ su sedamalan ti vuccati,
katamaṃ ca navaṃ vilepanaṃ
yassa⁹ gandho na kadāci¹⁰ chijjati. 93.

15 Tam sutvā Mahāsatto „tena hi¹¹ ohitasoto suṇāhiti“ Bud-
dhaññhāya dhammaṃ desento

5. Dhammo rahado¹² akaddamo,
pāpaṃ sedamalan ti vuccati,
sīlaṃ ca navaṃ vilepanaṃ,
tassa¹³ gandho na kadāci¹⁴ chijjati. 94.

16 6. Nandanti sariraghātino,
na ca nandanti sariradhārino,
punnāya ca punnamāsiyā
raṃamānā va jahanti jivitaṃ ti 95.

20 imā gāthā āha¹⁵.

Tattha dhammo pañcavallasaṇḍāni¹⁶ tihi vuccati¹⁷ sarirato bodha-
pakkhyadharmā aṃśamahāññhānaṃ ti sabbo p¹⁸ esa dhammo nama, akad-
damo ti rūpādharmahammatīti¹⁹ kīṭṭhakkaddamānam abbhava akaddamo, imiṃ
evaññhammato vātaṇḍavā nibbānaṃ eva desenti, „yevā bhikkhavo dhammaṃ sam-
bhūtā vā apambhūtā vā virāgo tesu dhammānaṃ aggaṃ abhijjati, yadidaṃ
25 madammanudana pīṇaṃ imayo aṇḍamuggāḥaṇa vāṇḍapanchado²⁰ vā bhikkhavo
virāgo nirodho nibbānaṃ“ ti²¹ vuttam, tad ev²² esa²³ desento ita Cullatundilo²⁴
aham nibbānatālakaṃ rahado²⁵ ti kathesi, jātjācīryadhīmarāṇi²⁶ hi²⁷ tani²⁸
eva u²⁹ nīhi, ece pi maraṇato murettakamo³⁰ nibbānagāminīnaṃ paṭipadaṃ³¹
30 gaṇhā³² ti; upanīṇayapaccayavassu ita Bodhivatto evaṃ kathesi, pāpaṃ eḍa-

¹ H¹ culla-. ² H² nāhā. ³ C³ -pajahanaṃ. ⁴ H⁴ navaṃvilepanaṃ. ⁵ C⁵ na-
vavilepanaṃ. ⁶ C⁶ -mici. ⁷ H⁷ -mo nu dahado. ⁸ C⁸ kassa. H⁸ tassa.
H⁸ tassa cor. to yassa. ⁹ C⁹ -si. ¹⁰ H¹⁰ eḍa kanīṭha. ¹¹ H¹¹ dahado. ¹² H¹²
abbhāsi. ¹³ H¹³ pañcavallasaṇḍāna-. ¹⁴ H¹⁴ vāṇḍa-, adding tathapakkhyadhā-
rāṇaṃ. ¹⁵ H¹⁵ eḍa hi. ¹⁶ H¹⁶ tadava. ¹⁷ H¹⁷ culla-. ¹⁸ H¹⁸ daka-. ¹⁹ H¹⁹
-nāḍini. ²⁰ H²⁰ amila hi. ²¹ H²¹ muṇḍi-. ²² H²² -pattiyā.

mañño ti ita Cullatunnillā¹ pāpañ samsamāsaññāntā samsamāñ ti potaosa-
 paññāññā² kattiññā, tam yāñ³ etāñ ekaviddhena pāpañ padidam manopadāwe,
 dvaviddhena pāpañ papakam⁴ ca sūlam papika⁵ ca dūṭṭhi, triaviddhena pāpañ xijī⁶
 duccatāññā, catubbiddhena pāpañ cattāri agatigammanā, pañcaviddhena pāpañ
 pañca cirokhiḷā, aṣṣabbiddhena pāpañ ita apāratā, sattaviddhena pāpañ eata⁷
 asaḍḍhammā, aṭṭhaviddhena pāpañ aṭṭha micchattā, navaviddhena pāpañ nava
 aghātavasthū⁸, dasaviddhena pāpañ dasa akusalakammupathā, bahuviddhena
 pāpañ rāgo doṣo moho ti⁹ ekaḍḍasatikkāḷḷasena vibhāṭṭā akusaladhammā ti,
 sabbe pa¹⁰ etam pāpañ sariraññāntasamsamāsaññāñ¹¹ ti paññāññā¹² kattiññā,
 eilañ ti paññāññāñ dasaḷḷam catupārtendūḷḷāññāñ, itaṃ ita sūlam catujāṭi-
 gandharvāpanasāññāñ ti vadanti¹³, eassa¹⁴ ti tassa sūlāsa gandho tūva vayeṇa na
 kadāpi chijjati¹⁵ akasalekahi paṭṭharitvā gacchati,

Na pupphagandho paṭṭhātam eti (Dhp. v. 26-27.)

na candanañ tagarāmaññāñ¹⁶ vā,

etāñ ca gandho paṭivātam eti,

sabbe itaṃ appurito paṇāti.

Candanañ tagarāmaññāñ¹⁷ uppalāmaññāñ¹⁸ aṭṭha vassāñ

etāñ gandhājātaññāñ¹⁹ aḷḷagandho aññāñ²⁰,

Appamañño ayañ gandho y²¹ āyañ tagarāmaññāñ,

yo ca sūlāsañ gandho eṭṭi dāveṇa uttamañ ti,

kandanti²² sariraghaṭṭiñ ti ita Tunjillā ime aññāpamāññāñ²³ madhuramañ-
 ñāñ²⁴ khāḍḍasāma pottāḍḍamā²⁵ khāḍḍasāmañ ti pāñātipālam karonti²⁶ paññāññāñ
 tassaññāñ, pāñātipālo aṇṇitvā bhāṇitvā bahullikato²⁷ nityasamvattāññāñ²⁸ hoṭi, ti-
 micchāyāññāñ²⁹ pe³⁰ pāñātipālam aṇṇitvāññāñ³¹ hoṭi, yo sahābhāññāñ³² pāñātipālam
 vipāto so³³ manussabhāññāñ³⁴ appāyukāññāñ³⁵ hoṭi tūvañ pāñātipālo
 aññāññāñ na jñānti, aññāññāñ³⁶

Madhurañ madhūñāñ³⁷ bālo yāva pāpañ na paṇṇāññāñ³⁸ (Dhp. v. 28.)

madhurasāññāñ³⁹ hoṭi

Caranti⁴⁰ bāḷā dummāḍḍā amittapāra aññāñ⁴¹ (Dhp. v. 29.)

karonti⁴² pāpakam kammam yam hoṭi kaṇṇakapphalam,

etākañ pi na jñānti

Na tam kammam kaṭam sādhu yam hoṭi kaṇṇakapphalam⁴³ (Dhp. v. 30.)

yassa aṇṇamukho roḍam vipākañ paṭṭhāññāñ⁴⁴,

na na paññāññāñ⁴⁵ ita Tunjillā⁴⁶ ye pañ⁴⁷ ete sariradhāññāñ⁴⁸ eṭṭi so aññāñ

¹ B¹ eḷḷa-. ² B² adda vā. ³ B³ aghāñ-, C⁴ aghāñ-. ⁴ B⁵ adda evam. ⁵ B⁶ -tamā-
⁶ B⁷ puruṇaṇa-. ⁷ C⁸ vadati. ⁸ B⁹ chijjati. ⁹ B¹⁰ adda pi ca. ¹⁰ C¹¹ B¹² -to.
¹¹ B¹³ bhāṇitvā. ¹² B¹⁴ pa. ¹³ C¹⁵ omi so. ¹⁴ C¹⁶ -kassāññāñ-. B¹⁷ apāñ-
 ñāññāñ-. ¹⁵ B¹⁸ aññāññāñ karonti, C¹⁹ omi jñānti a. ¹⁶ B²⁰ paṇṇāññāñ yadā ca
 paṇṇāññāñ pāpañ madhura. ¹⁷ B²¹ paññāññāñ. ¹⁸ B²² -no. ¹⁹ B²³ -ti. ²⁰ so aṭṭhi
 three MSS. ²¹ B²⁴ -tiñ aṭṭhi pāpañ paṇṇāññāñ. ²² aṭṭhi three MSS. na candanañ
 ti, B²⁵ adda sariradhāññāñ ti. ²³ B²⁶ sūlāsañ.

marasā igacchante¹ ṭhapetvā sDhamigatāḥatthājanīyasaṃjñāyakkūṭṭhāve ara-
sesi² Bodhisattavo idmā karvā bhāṇanti nāma u' atthi³

Sabbe taṇanti dhammasa, sabbevaṃ jīvitaṃ piyaṃ, (Uhp. v. 106.)
attānaṃ upamaṃ karvā na haneyya na ghātaya,

- 5 punnāyā⁴ u' gunapunnāya, punnamāsiyā⁵ u' punnaraṇḍayuttāyā⁶ māsāṃ
vā pūreṭvā ṭhātāya iḍḍā kira punnamāslupasaṭṭhādivāso⁷ hoti, ramamānā⁸
va jāhanti jīvitaṃ u' sāa⁹ Tuppāḥā¹⁰ mā soḷi mā paridevi, maraṇassa nāma
te bhāṇanti¹¹ yesaṃ abhāntare sūḍḍigatā u' atthi, mayāṃ paṇa sūḷḷārasaṃ-
pannā puññarante, tasmā amhāḍiṭṭā sātā ramamānā va jāhanti jīvitaṃ u'.
- 10 Evaṃ Mahāsatto madhureṇa sureṇa Buddhaviḷāsena¹² dham-
maṃ desesi. Mahājāṇakāyā¹³ satasahassaso¹⁴ aṅguḷiyo¹⁵ poṭhe-
suno¹⁶, celukkhepā ca pavattimsu¹⁷, sādhu-kārasaddapunnā¹⁸
antallikkho¹⁹ ahoṣi. Bārāṇasīrājā Bodhisattam²⁰ rajjena pūṇetvā²¹
mahallikāya yasam²² datvā ubho pi to²³ gandhōdakena nahā-
15 petvā vatthāni nivāsetvā²⁴ gīvāsu maṇḍiratanāni pilandhāpetvā
nagaraṃ netvā puttattṭhāve ṭhapetvā mahantena parivāreṇa
paṭijaggi. Bodhisatto raṇḍo pañcasālāni adāsi, sabbe Bārāṇasi-
vāsino ca Kāśirattṭhāvāsino ca sālāni²⁵ rakkhimsu. Mahāsatto²⁶
tesam²⁷ pakkhadivasesu dhammaṃ desesi, vinicchayaṃ nisīdītva²⁸
20 attā tīresi²⁹, tasmājñi dharamāve kūtattakārakā³⁰ nāma nā-
hesun. Aparabhāge rājā kām akāsi. Mahāsatto tassa sa-
rfraparihāraṃ kāretvā vinicchaya³¹ poṭṭhakaṃ likhāpetvā „imaṃ
poṭṭhakaṃ olokentā³² attam³³ tīreyyāthā³⁴“ u' i vatvā mahā-
janassa dhammaṃ desetvā appamādeṇa ovaḍītva³⁵ saḍḍesaṃ
25 rodantānaṃ paridevantānaṃ eva³⁶ saddhiṃ Collatupḍileṇa³⁷
araṇḍāni pāvisi. Tada³⁸ Bodhisattassā³⁹ ovaḍo saṭṭhivassasāha-
sāni pavatti⁴⁰.

¹ C² -to, C³ -to corr. to -to. ² C⁴ omī punna. ³ C⁵ -yuttā, B⁴ -andasseryuttāya.
⁴ B⁴ sālāna. ⁵ C⁶ bhāṇanti, B⁴ bhāṇanti. ⁶ B⁴ buddhaviḷāsi. ⁷ C⁷ -ya. ⁸ B⁴
pāṇasāha. ⁹ C⁸ -li. ¹⁰ B⁴ poṭṭhesun, C⁸ poṭṭhā. ¹¹ B⁴ -tattāna. ¹² C⁹ -gū,
C⁸ -saddāpunnā corr. to -gū, B⁴ -saddapunnā. ¹³ C⁹ -kkhā, C⁸ -kkhā. ¹⁴
B⁴ pūṇi. ¹⁵ B⁴ adda gahetvā. ¹⁶ B⁴ -sāpetvā, additvā gandhādāni sūḷḷāpetvā.
¹⁷ B⁴ pañcasā. ¹⁸ B⁴ adda pi. ¹⁹ B⁴ na. ²⁰ B⁴ viḷāsi. ²¹ B⁴ āyakkā. ²²
B⁴ -ya. ²³ C¹⁰ -to, B⁴ -ketvā. ²⁴ C¹¹ attāna. ²⁵ B⁴ karoyyāthā. ²⁶ B⁴ ova-
ḍāna datvā. ²⁷ B⁴ -vāḍāṇā. ²⁸ B⁴ -sālā. ²⁹ B⁴ -tassa. ³⁰ B⁴ -vattit.

Satthā imasā demanah¹ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakaṃ samodhanesi: (Saecapariyosāne² so³ maraṇabhīruko sotāpatti-phala paṭi-
 phalū) „Tadā rājā Anando ahesi. Cullatunḍilo⁴ maraṇabhīruko bhik-
 khu, parisā Boddhaparisā. Mahātunḍilo pana aham evā⁵” ti.
 Tunḍilajātakaṃ⁶.

4. Suvannakakkatnakajātaka.

Siṅgi miga⁷ u. Idam Satthā Yaśuvane viharanto Anan-
 dattherassa satano aṭṭhāya⁸ jīvānpariccāgaṃ ārabhha kathesi.
 Vatthum yāva dhanuggahapayojenā Khaṇḍahāla-jātaka Dhanapālaga-
 jitaṃ⁹ Cullahāna-jātaka¹⁰ kathitaṃ. Tadā pana¹¹ dhammasambhāyaṃ 10
 kathaṃ samajjhāpesuṃ: „āruṇo dhammabhāṇḍāgārīka-Anandatthero
 sekhalapaṭivambhīdāpatto lutvā Dhanapālako āgacchante Sammasambod-
 dhassa jīvitaṃ pariccajitū¹². Satthā āgacchvā „kāya na ’tha bhik-
 khavo etarahi kathāya sammānā¹³” ti pucchitvā „imāya nāma¹⁴” ti
 vutte „na bhikkhavo idāṃ” eva pubbe pi¹⁵ Anando mayhaṃ pariccatta- 15
 jivito¹⁶ yevā¹⁷” ti vatvā aññataṃ āharī.

Attā Rājagahassa¹⁸ pubbapasse¹⁹ Sālinḍiyat²⁰ nāma
 brāhmaṇagāmo hoti. Tadā Bodhisatto tasmim gāme kassaka-
 brāhmaṇa-kule²¹ nibbattitvā vayappatto kuṭumbaṃ saṇṭhāpetvā
 tassa gāmaṣṣa pubbuttaradisāya²² ekasmiṃ Magadhakkhette²³ 20
 karissasahassamattaṃ²⁴ kaṣāṇ kāresi²⁵. So ekadivassaṃ ma-
 masehi saddhiṃ khettaṃ gantvā kammakāre²⁶ „kasathā²⁷” ti
 āṇāpetvā mukhadhovanatthāya khetta-koṭṭiyāṃ mahāntaṃ sob-
 bhāṇ upasamākami. Tasmim kho pana sobbhe eko suvanna-
 vāguo kakkatako paṭivasati abhirūpa pāsādiko. Bodhisatto 25
 dantakattṭhaṃ khādītva taṃ sobbhāṇ otarī. Tassa mukha-

¹ Bā dhammaḍḍa. ² Cā amā so. ³ Bā amā so. ⁴ Bā eḷḷa. ⁵ Bā adda
 satiyā. ⁶ Cā dhamma, Cā sūgamaḷa, Bā sūgamaḷa. ⁷ Cā aṭṭha, Cā aṭṭha eḷḷa.
 10 aṭṭhāya. ⁸ Bā karissasajjasaṇṇa. ⁹ Bā tadā hi bhikkhū. ¹⁰ Bā paṇa. ¹¹ Bā
 jātakaṃ pariccajitū. ¹² Bā karissasajjasaṇṇa. ¹³ Bā puppatatāpasse, Cā amā
 pubbapasse. ¹⁴ Cā -yā. ¹⁵ Bā karissā. ¹⁶ Bā -rāya dāsa. ¹⁷ Bā gāmaḷa.
¹⁸ Bā aṭṭhakarissasajjasaṇṇa. ¹⁹ Bā karissā. ²⁰ Bā karissā. ²¹ Bā karissā.

dhovanakāle kakkatako¹ santikaṃ āgañchi². Atha naṃ eo
 ukkhipitvā attano uttarisātakantare nipaṇṇāpetvā gahetvā
 khette kattabbakiecaṃ kutvā gacchanto tatth³ eva naṃ eobhhe
 pakkhipitvā gehaṃ agamāsi. Tato paṭṭhāya khettaṃ āga-
 5 chanto paṭhamam taṃ⁴ eobhhaṃ gantvā kakkatakaṃ uttari-
 sātakantare⁵ nipaṇṇāpetvā⁶ paccā kammantaṃ vicāreti. Ii
 tesam aññamaññaṃ⁷ viṣṣāso dalho ahoṃ. Bodhisatto nibad-
 dham khettaṃ āgucchati. Akkhisu⁸ paṃ⁹ aṣṣa pañca pasādā
 tūni¹⁰ maṇḍalāni suviṇḍdhāni hutvā paṇṇayanti. Ath¹¹ aṣṣa
 10 khettsakoṭṭiyam¹² ekasmiṃ tāle¹³ kākakelāvako¹⁴ kākī tassa¹⁵
 akkhini diavā khādītukāma hutvā kākam āha: „sāmi dohaḷo
 mama¹⁶ uppanno¹⁷ ti. „Kimdohaḷo nūma¹⁸ ti. „Ekassa¹⁹ brāh-
 maṇassa akkhini khādītukam²⁰ amhiti²¹. „Duddohaḷo te up-
 panno, ko etāni āharitum sakkhissasīti²². „Tvaṃ²³ na sakko-
 15 sīti²⁴, aham p²⁵ etam²⁶ jānāmi²⁷, yo paṃ²⁸ esa tālassa
 avidūre vammiko²⁹ ettha kaṇhasappo vasati, tam upaṭṭhasi³⁰,
 so etam dāsivā³¹ māressati, ath³² aṣṣa³³ akkhini uppāte-
 tvā tvaṃ āharissasīti³⁴. So „sādhu³⁵ ti sampāṭicchitvā
 tato paṭṭhāya kaṇhasappaṃ upaṭṭhasi³⁶. Bodhisattena³⁷ pi
 20 vāpitasassānaṃ³⁸ gabbhagahapokāle kakkatako mahā ahoṃ.
 Ath³⁹ ekadivasaṃ sappa kākam āha: „samma tvaṃ⁴⁰ nibaddham
 maṃ upaṭṭhasi, kim te karomīti⁴¹. „Sāmi, tumhākaṃ dāsiyā
 etassa khettsāmikassa akkhīso dohaḷo uppajji, sv-āham tum-
 hākaṃ ānubhāyena tassa akkhini labhissāmīti tumho opatṭha-
 25 hāmīti⁴². Sappa „hotu, na-y-idaṃ garukam, labhissasīti⁴³ tam
 assāsetvā punadivase brāhmaṇassa āgamanamagge kodāramari-

¹ Bā adda bodhisattassa. ² Bā agamāsi. ³ Bā paṭhamaterasā. ⁴ Cā uttaritvā-
⁵ Cā omīta gacchanto - - - petvā. ⁶ Bā omīta ah-. ⁷ Bā aggaṃ ca. ⁸ Bā ah,
 Cā nūi eṇṇa to Gol, Cā dāt. ⁹ Bā -khetassa ko-. ¹⁰ Cā tale, Bā tālagge. ¹¹
 Bā adda ekā. ¹² Cā omīti tassa, Bā hū kākī athāi sī tassa. ¹³ Cā Bā mā,
¹⁴ Bā atassa. ¹⁵ Bā adda paṇa. ¹⁶ Bā adda omā na sakkoṇi. ¹⁷ Bā omīta p.
¹⁸ Bā -mitti. ¹⁹ Bā adda athāi. ²⁰ Bā upaṭṭhāhi. ²¹ Bā dāsiyā-. ²² Bā tassa
 to the place of atthasa. ²³ Bā āharitūti, vāharitū tvaṃ. ²⁴ Bā upaṭṭhāhi. ²⁵
 Cā -itona, Bā -itena. ²⁶ Bā vappiassa-. ²⁷ Bā adda kīṃkavāṇa.

yādañ' nissāya tiñhehi¹ pāṭicchanno hutvā tassāgamanān' olokeno
 nipajji. Bodhisatto āgacchanto paṭhamān' abhīham' otaritvā
 mukhañ' dhovitvā sinehañ' paccupaṭṭhāpetvā suvannapakkaṭṭa-
 kañ'² ālīngitvā uttarisāṭakantare nipajjāpetvā khettañ' pāvīsi.
 Sappo tañ' āgacchantān' disvā va'³ varena pakkhanditvā pīṇdi-
 kamahse⁴ ḍasitvā⁵ tatth' eva pātetvā vammikān' sādhāya pa-
 lāyi. Bodhisattassa patacañ' ca kaṭṭacanakakkatakaṣṣa sātaka-
 rarato laṅghanañ' ca kākassa āgantvā Bodhisattassa ure nīl-
 yanañ' ca apucchāpurimañ' ahoṣi⁶. Kāko nīlyitvā akkhiṇañ'
 tuṇḍaṃ pasāresi⁷. Kakkatako „imañ' kākāñ' nissāya manā
 saḥāyassa bhayañ' uppamañ', etasmāñ' gaḥite sappo āgacchis-
 saritī“ sandāsena gahanta viya kākāñ' givāya⁸ aṇa⁹ dāhañ'
 gahetvā kilamevā thokañ' sīṭhilaṃ akāsi. Kāko „kissa mañ'
 samma¹⁰ chaddetvā palāyasi, esa¹¹ mañ' kakkatako viheseti¹²,
 yāva na marāmi¹³ tīva¹⁴ ehi¹⁵“ sappañ' pakkasanto paṭhamāñ'
 gāthāñ' āha:

1. Sīṅgi migo āyatacakkhunetto (Cf. II p. 33.)

aṭṭhittaco vārisayo¹⁶ alomo,

tenābhībhūto kapapañ' rudāmi,

hare sakka kissa nu mañ' jāhōsīti. 96.

20

Tanka sīṅgimigo¹⁷ ti sīṅgisuvannapakkaṭṭāya¹⁸ ca alomukkhūṭānāñ'¹⁹ ja
 sīṅgānāñ' aṭṭhītāya kakkatako vutto, āyatacakkhunetto ti āgacchēhi cakkhu-
 mukkhūṭēhi vettēhi samantūmeto, aṭṭhiṃ eva teso aṇā ti aṭṭhittaco, hare
 sakka ti āpānaṃ etañ', abhū²⁰ saḥāya ti alho.

Sappo tañ' sutvā mahantañ' phanañ' katvā kākāñ' assā-
 sento agamāsi.

Saṭṭhā imañ' aṭṭhañ' dipento abhisaṃbuddho hutvā ḍaṭṭiyañ'
 gāthāñ' āha:

¹ B¹ - onahka-. ² B² onite va-. ³ B³ paṇḍanaṃsaṃsaṃsaṃsa-. ⁴ B⁴ apacca
 apu-. ⁵ B⁵ hoī. ⁶ B⁶ akkhini tuṇḍena pasāresi. ⁷ B⁷ kākassa givāyaṃ. ⁸ C⁸
 aṇa, C⁹ aṇa epi. to aṇa-. ⁹ B⁹ aṇaṃ sappaṃ. ¹⁰ B¹⁰ aṇa. ¹¹ B¹¹ -ko ti
 to viheseti. ¹² C¹² mē-, C¹³ mahāmi? B¹³ mahāmi. ¹³ B¹⁴ tīvaṃsa. ¹⁴ C¹⁴
 -jāso, C¹⁵ -jāso. ¹⁵ C¹⁵ sīṅgi. to: to sīṅgi-, B¹⁶ sīṅga-. ¹⁶ B¹⁶ sīṅga-. ¹⁷ C¹⁷
 kha- to: to ala-, B¹⁸ ala-. ¹⁸ C¹⁸ aṇa.

2. So passasanto mahatā phanena
bhujāṅgamo kakkatāṃ ajjhapatto
sakkhā sakkhāraṃ paritāyamāno.
bhujāṅgasomā kakkatāko gahesitī¹. 97.

3 Tattha kakkatamaajjhapatto ti kakkatākaṃ sampatto, sakkhā sakkhā-
raṃ ti saḥāya saḥāyaṃ, sakkam sakkhāraṃ ti pi gātho, attāno saḥāyaṃ ti attāno.
paritāyamāno ti cakkhamāno, gahesitī² duttiyena āsena³ givāya⁴ gāthāko gahesi.

Atha nañ kilametvā ibokam sithilam akāsi. Atha sappo
„kakkatākā nāma n⁵ eva⁶ vāyasamañsam⁷ khādanti na sappo-
mañsam⁸, kena nu kho kāraṇena ayaṃ anuho gahitī⁹“ oñ-
tettvā taṃ pucchanto tatiyaṃ gātham āha:

a. Na vāyasam¹⁰ no pana sapparājāṃ¹¹
ghūsatthiko kakkatāko adeyya¹²,
pucchāmi taṃ āyatanetta-cakkha¹³
atha kissa hetu¹⁴ mha¹⁵ ubho gahitā ti. 98.

12 Tattha ghūsatthiko ti āharatthiko kuttā, adeyya¹⁶ ti ādeyyeṃ, sa-
kāraṇa¹⁷ sojjeva na gahitī attāno.

Taṃ entvā kakkatāko gāhanakāraṇaṃ kathento dve
gāthā abhāsi:

10 a. Ayaṃ puriso mama atthakāmo¹⁸,
yo¹⁹ mañ gahetvāna dakāya²⁰ notī,
tasmiñ²¹ mte dukkham anappakam me,
ahañ ca eso ca ubho na homa. 99.
25 a. Maman²² ca disvāna pavaddhakāyaṃ²³
sabbo jano himsitum eva²⁴-m-icche,
sādan²⁵ ca thullan²⁶ ca mudan²⁷ ca mañsam²⁸
kākāpi man²⁹ disvā³⁰ vihethayeyyū³¹ ti. 100.

¹ B¹ agghesitī. ² C² B² at-, C² āsena corr. to āsena. ³ B² -yañ. ⁴ C² nāmaneva, B² nāma na. ⁵ B² kākā-. ⁶ B² gahatī. ⁷ B² sādā kucchasaṃpatti, B² kucchasaṃpatti in the place of sapparājāṃ. ⁸ B² ad-. ⁹ B² -cakkhupetta. ¹⁰ B² hetu. ¹¹ so all three MSS. ¹² B² -re. ¹³ C² katha-, C² katha- corr. to attāno. ¹⁴ C² so. ¹⁵ C² dā-, C² dā- corr. to dā-, B² udakāya. ¹⁶ B² yasmāñ, B² tasmiñ. ¹⁷ B² pavadda-, C² pavatta-. ¹⁸ C² kida-, B² kistūnheva. ¹⁹ C² pho-, C² pho- corr. to tho-, B² phūa. ²⁰ C² dīrā, B² dīrāna. ²¹ B² vithethayeyyū, B² vithethayeyyū, C² vithethayeyyū, C² -eyyū corr. to -eyyū.

Tattha ayaṃ ti bodhisattavo siddhanti, attakāmo ti hitakāmo, daḍḍiya¹
 natthi ya² maṃ sampāyeyyamo³ uttasāṇakena gahetvā udakkāya nehi aṇṇaṃ
 vasaṇakasaṃbhaṇṇaṃ pāpeti, tassatā⁴ maṃ ti aṇṇaṃ pā imasmāhi thānaṃ marisaṃti
 vasaṇṇi⁵ maṃ⁶ mama khāḍḍavattakāro mahantaṃ dukkhaṃ bhavissatīti dipeti,
 ubbo na hema⁷ ti dve⁸ jaṇaṃ na bhavissāma, mamañca divā⁹ ti gāthāya
 ayaṃ aṭṭho: āhaṃ ca apareṇ pi¹⁰ kāraṇaṃ, imasmāhi maṃ anāthaṃ uppaṇa-
 yaṃ maṃ vaḍḍhitakāya¹¹ ti divā¹² sabbo jaṇo imassa kakkatākassa vāḍḍhā ca
 ihuḷḷa¹³ ca vāḍḍhā ca mamaṃ ca¹⁴ maṃ¹⁵ māretuṃ locheyya, na kavalāsa¹⁶ ca¹⁷
 jaṇo¹⁸ tīreccānabbhūta¹⁹ kākāpi maṃ divā²⁰ vithayeyyuma²¹ vithayeyyuma²²
 mātreyyuma.

16

Taṃ sutvā asappo²³ cintesi: „eken²⁴ upāyena imaññ vañ-
 cetvā kākāṃ ca attānaṃ ca mocessāmīti²⁵“. Atha maṃ vañ-
 cetuṃ²⁶ chaṭṭhaṃ gātham āha:

a. Sac²⁷ etassa hetu²⁸ mha²⁹ ubbo gahitā
 utthāto poṣa viṣaṃ ācamāmi³⁰,
 mamañ ca kākāṃ ca pamañca khāḍḍam,
 pure viṣaṃ gāḷham upeti maceva ti. 101.

18

Tattha sacetasso hetu³¹ mha³² sac etassa kāraṇaṃ, utthāto³³ ti nibbāto
 hetu, viṣaṃ ācamāmi³⁴ ti³⁵ aṇṇaṃ mha³⁶ vasaṇā ākaḍḍhama nibbāsaṃ paṇi³⁷ ka-
 romi³⁸, pure viṣaṃ gāḷham upeti maceva ti imaññ hi maceva mayā aṇ-
 cāmyanābhāṇi³⁹ viṣaṃ gāḷham kavalāsaṃ hutvā upasaṃveyya, taṃ⁴⁰ yeva na⁴¹
 upasaṃvehi⁴² tīreṇ aṇṇaṃ dve⁴³ pi jaṇa⁴⁴ mātreyā⁴⁵ ti.

20

Taṃ sutvā kakkatāko cintesi: „ayaṃ eken⁴⁶ upāyena
 maṃ⁴⁷ dve⁴⁸ pi jaṇa viṣaṃjāpetvā paḷḷiyitukāmo, mayhaṃ upāya-
 kosallaṃ na jhānāti, ahaṃ dāni yathā sappa sañcaritūṃ sakkoti⁴⁹
 evaññ aṇṇa⁵⁰ aṭṭhilaṃ karissāmi, kākāṃ pana n⁵¹ eva viṣaṃjjes-
 sāmīti⁵² evaññ cintetvā sattamaṃ gātham āha:

23

¹ B¹ uda. ² C² so. ³ C³ sam. B⁴ appi. ⁴ B⁵ ya. ⁵ C⁶ evaṃ taṃbhi.

⁶ B⁷ paṇi. ⁷ B⁸ adda pi. ⁸ B⁹ -vaṇ, aṇṇiṇṇaṃ pi. ⁹ B¹⁰ mama vaḍḍha. ¹⁰

C¹¹ ihuḷḷa. B¹² ihuḷḷa. ¹¹ B¹³ mamañca. ¹² B¹⁴ amhi maṃ. ¹³ C¹⁵ ca. B¹⁶ ca i

¹⁴ B¹⁷ adda mamañca. ¹⁵ B¹⁸ -vagaṭṭhā. ¹⁶ B¹⁹ -bodhēyyanti. ¹⁷ B²⁰ amhi

vithayeyyuma. ¹⁸ B²¹ amhi sappa. ¹⁹ B²² -maṃ. ²⁰ B²³ -ekāmo. ²¹ B²⁴ he-

tumhi. ²² B²⁵ aṇṇa. ²³ B²⁶ heṇumbhi. ²⁴ B²⁷ vasaṇāvaṇamāmi. ²⁵ B²⁸ taṃ.

²⁶ B²⁹ adda puna nibbāsaṇaṃ karissāmi. ²⁷ C³⁰ -māsaṇaṃ, B³¹ aṇṇaṇṇiṇṇa-

maṃ. ²⁸ C³² sam. ²⁹ C³³ sam. B³⁴ amhi ca. ³⁰ B³⁵ adda khāḍḍam. ³¹ C³⁶

amhi, C³⁷ aṇṇa corr. to aṇṇa, B³⁸ āha

1. Sappañ pamokkhāmi na-tāva kākāñ,
 paṭibaddhako bhohi¹ tāva kākko,
 purisañ ca² diśvāna sukhūñ arogañ³
 kākāni pamokkhāmi yath' eva sappan ti. 102.

2. Tassa paṭibaddhako ti paṭibhago⁴, yatheva sappan ti yathā kha-
 vanti⁵ sappan mahānāmi tathā kākāñ pi pamokkhāmi, kavaladi evaḥ tassa
 brāhmaṇassa sarīratto vighaṇā vānāñ ācamāhi⁶.

Evañ ca pana vatvā tassa sukhacaranattham⁷ alañ⁸ sithi-
 lam akāsi. Sappe viṣam ācamitvā⁹ Mahāsattasa sarīrañ nih-
 10 bisañ akāsi. So niddukkho utthāya pakativaggañ¹⁰ eva aṭṭhāsi.
 Kakkajako „saco ime dva pi¹¹ arogā bhavissanti mayhañ sa-
 bhāyassa vaddhi nāma na bhavissati, viñāseṣṣāmi ne¹² ti cin-
 tatvā kattariyā¹³ uppalamakulāñ¹⁴ viyañ¹⁵ aṭṭhi¹⁶ ubhinnam pi
 15 sisanā kappetvā Jivitaḥkayañ pāpesi. Kāki pi tamhā thānā
 palāyi. Bodhisatto sappassa sarīrañ dandakena¹⁷ vedhetvā¹⁸
 gumbapiṭṭhe¹⁹ khīpi, suvaṇṇakakkajakāñ sobbhe viṣajjetvā
 nahātvā Sālinḍiyagāmam eva gato. Tato paṭṭhāya o' assa²⁰
 kakkajakena saddhiñ adhikataro viṣāso ahoṣi.

Sarāhā imam doṣasam²¹ āharitvā saccāni pakāsetvā Jātakañ sa-
 20 modhānento oṣṇagūtham āha:

1. Kāko tadā Devadatto ahoṣi,
 Māro puna kaphasappa ahoṣi,
 Anando bhaddo kakkajako ahoṣi,
 ahañ tadā brāhṇaṇo homi tatthā²² ti. 103.

25. Saccapariyosāno bahū²³ sotapannādayo ahoṣum. Kāki puna gūthāya²⁴
 na vuttā. ā Cūḍamāgavikā ahoṣīti. Suvaṇṇakakkajako Jātakañ²⁵.

¹ C^h hohi, C^o hoi corr. to hohi, B^h hoi. ² C^h -vā, omittiq ca. ³ C^h
 ā- corr. to ar-, B^h ā-. ⁴ C^h pa-. ⁵ C^h bhavatiā corr. to -vanti, C^o ha-
 vanti. ⁶ C^h ā-ā, B^h ā-ā-. ⁷ B^h mukhañ sarīraṇattham. ⁸ C^h B^h alañ,
 C^o alañ corr. to alañ. ⁹ B^h ā-ā-. ¹⁰ B^h adda jāk. ¹¹ B^h katherikāya. ¹²
 C^h uppalavakā, B^h kuppala-. ¹³ C^h al-, C^o al- corr. to al-, ¹⁴ C^h -kō. ¹⁵
 C^h veyha, C^o veyha-. ¹⁶ B^h rammitam. ¹⁷ B^h omittā caṣa. ¹⁸ B^h dhommade-
¹⁹ B^h sathā. ²⁰ all three MSS. bahū. ²¹ B^h -yam. ²² B^h adda rammitam.

5. Mayhaka-jataka.

Sakupo Mayhako sammā 'ti. Idam Satthā Jetavana vi-
 haranto āgantukaseṭṭhiṃ ārabha kathaṃ. Sāvattihiyaṃ hi
 āgantukaseṭṭhi nāma aḍḍho¹ ahoṃ mahadāhano, so v' eva attanā²
 bhuge bhūṇi na paresaṃ adāci. nānuggaraso paṇṇabhajane upanāse
 tam na bhūṇati³. bhaṅgadutiyaṃ⁴ kaṇḍakam eva bhūṇati⁵, dhūpa-
 vāḍhesu kāsikavattiheṣu upanāhesu tāni hāretvā ihūlagulavālukaśāṭake⁶
 nirvāseti, ajāniyayutto⁷ musikamakaravācchite ratho upanāse tam harā-
 petvā⁸ kattararathakena gacchati⁹ paṇṇabhattena dhāriyamāneṣu.
 So yāraṇṇaṃ dānādāsu poṇṇeṣu ekam pi akatvā kālakato¹⁰ Korava-
 nāye nibbatti. Tassāputtakam¹¹ sūpatreyyaṃ rājakulam¹² satthāhi
 rattidivasaṃ¹³ rājakulam¹⁴ paveseṃ. Tasmiṃ pavese rājā bhutta-
 pātaraṃ Jetavanaṃ gantvā Satthāraṃ vauditrā¹⁵ „kiṃ mahārāja Bud-
 dhupaṭṭhānaṃ na karosīti¹⁶ yutte „bhante Sāvattihiyaṃ āgantuka-
 seṭṭhi¹⁷ nāma kālāṃ kari¹⁸, tassa¹⁹ assāṃkadhane umbhākaṃ ghato²⁰
 āhāriyamāno²¹ yeva satto divasā²² gūṭā, so paṇa ettakaṃ dhanam
 labhitrāpi v' eva attanā paribhūṇi na paresaṃ adāci, rakkhapa-
 riggaḍḍipakkharāṇi vi²³ aṣṇa dhanam ahoṃ, so ekadivasaṃ pi paṇi-
 tabhajanādānaṃ tassaṃ anasubbhavitrā va maraṇamukhaṃ paripābo,
 evaṃ anuccari apomāsaṃto²⁴ kiṃ katvā ettakaṃ dhanam paṇḍabhi²⁵,
 ken²⁶ aṣṇa bhogeṣu cittaṃ na nimaṇi²⁷. Satthāraṃ pucchā. „Ma-
 hārāja dhaṇḍābho ca dhanam luddhā aparibhūṇanākāraṇaṃ²⁸ es taṃ²⁹
 eva katan³⁰ „ti katvā tena yūcito uttaro āhāri:

Attā Bārāṇasiyaṃ Brahmadatto rajjāṃ karento Bārāṇasi-
 seṭṭhi assaddho ahoṃ anuccari, na kassaci³¹ kiñci oṭi, na kiñci³²
 samgaṇhāti. So ekadivasaṃ rājapaṭṭhānaṃ gacchanto Tagaraṃkhiṃ
 nāma paccakabuddhaṃ piṇḍāya carantaṃ diṭvā vauditrā „adabbhā
 bhante bhikkhū³³ ti pucchitvā „naṃ carāma³⁴ mahāseṭṭhi³⁵ yutte

¹ C¹ aḍḍo, C² ṛḍ aḍḍho. ² B¹ -no, ³ B² -ji. ⁴ C¹ bhaṅgadā-, B² phāṇ-
 gado-. ⁵ C¹ ihu-, B² iholaṃ bhūṇanavācchitaka. ⁶ C¹ aḍḍo, B² āniya-. ⁷ B²
 tadā pi āhāripetvā, adding Jayagavayuttana, C¹ tadā jahāretvā corr. so tadā ha-
 rāpetvā. ⁸ B² adda suvaṇṇabhatta dhāriyamāno tam upanāse. ⁹ B² kālāṃ
 kari. ¹⁰ C¹ so assā-, B² tassa apo-. ¹¹ B² idanti rājakule in the place of
 rājakulam. ¹² C¹ -dīrehi. ¹³ B² amita rājakulam. ¹⁴ B² -seṭṭhi. ¹⁵ C¹
 kālakari, C² kālāṃ kari, B² kālāṃ katarā. ¹⁶ B² amita tassa. ¹⁷ B² āniya-
 vāḍhesu, omitting yeva. ¹⁸ B² rattidivasaṃ. ¹⁹ B² aḍḍo hi. ²⁰ B² latthi. ²¹
 B² ramāṇi. ²² C¹ -bhujakā-, C² -bhūṇjakā-, B² -āhārapabbāva, omitting ca. ²³
 B² -to. ²⁴ B² kassam. ²⁵ so all three MSS. ²⁶ B² naṃ labhissacchi anuccariṇo.

parisaṃ āgāpesi „gaccha bhāṇā¹ ambhākaṃ gharāṃ netvā² tasmā
 pullamke nāśāpetyā ambhākaṃ paṭiyattabhuttasaṃ pattaṃ pūretrā
 dāpehīti“. So paccakabuddhaṃ gharāṃ netvā nāśāpetyā seṭṭhibhāri-
 yāya ācikkhi. Sā nānaggaraṃsaṃ³ bhuttasaṃ pattaṃ pūretrā tassa
 5 odāsi. So bhuttam gubetrā seṭṭhinivasaṃ nikkhamitvā antapavī-
 tthiṃ⁴ paṭipajji. Seṭṭhi rūjakulā⁵ paccāgucchanta taṃ diṣvā vanditvā
 „Juddhaṃ bhante bhattā“ ti pucchi. „Juddhaṃ mahāseṭṭhīti“. So
 pattaṃ⁶ olakettvā cittaṃ pasādetuṃ nācikkhi, „bhāṇā me bhuttam
 dāṣā vā kammakārā⁷ vā bhūñjitvā dukkaraṃ⁸ pi kammaṃ kareyyuṃ.
 10 aho vuta me jāñhi“⁹ aparacetaṇaṃ paripuggaṃ kātuṃ nācikkhi.
 Dāṇaṃ hi¹⁰ nāya dāso cetanā paripuggaṃ kātuṃ sakkanta¹¹ eva¹²
 mahapphalinū¹³ hoti

Pubbe va dāṇā sumanā bhavāna.

dādam pi ce attamaṇā bhavāna.

15 dātvāpi ce nāntappāma pucchā.

tasmiṃ ti anhaṃ dāharā na piyare¹⁴.

Pubbe va dāṇā sumanā dādam cittaṃ pasādaye.

dātvā attamaṇā¹⁵ hoti, eṣā yaññaṃ¹⁶ sampadā.

Iti kha¹⁷ mahārāja āgautukuseṭṭhi Tagaraṃsihi-paccakabuddhaṃ¹⁸
 20 dinnapaccayena babhū¹⁹ dhanaṃ paṭilabhi²⁰, dātvā aparacetaṇaṃ
 paṇitaṃ kātuṃ samantthetāya bhoge bhūñjitvā nācikkhi²¹. „Puttaṃ
 paṇa kasmā na labhi bhante“ ti. Satthā „pattassa alābhakāraṇaṃ
 pi tena²² eva kutaṃ mahārāja“²³ (ti tena yācito atitāṃ āharā

Attho Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ karente

25 Bodhisatto asūkoṭṭivibhaye²⁴ seṭṭhikole nibbartitvā vayo-
 patto mātāpitumnaṃ accayena kaṇṭṭhaṃ saṃgaṇhitvā kuṭum-
 haṃ vicārento gharaḍvāre dānasālaṃ karetvā mahādānaṃ
 pavattento agāraṃ ajjhāvasi. Atha²⁵ aasa eko putto jāyi²⁶.
 So tassa padasā gamanakkāle kāmesu ādinavasi²⁷ pekkhamas-
 30 sa ānisaṃsaṃ²⁸ diṣvā saddhūṃ-pattadārena sabbam gharā-

¹ Bā-āṇā. ² Bā-āṇā. ³ Bā-raṇa. ⁴ Bā-vitthiyam. ⁵ Bā-tara. ⁶ Bā-
 bhuttam. ⁷ Bā-kārā. ⁸ Bā-rāṇā, omittung pi. ⁹ C² dukkha. ¹⁰ C² jāñhi. C² jāñhi
 corr. to jāñhi. ¹¹ Bā-dāṇaṃhi. ¹² Bā-sakkon tassaeva. ¹³ this verse is wan-
 ting to Bā. ¹⁴ Bā-attamaṇam. ¹⁵ Bā-paṭilabheva. ¹⁶ Bā-omittu āho. ¹⁷ C²
 kha. ¹⁸ Bā-kha. ¹⁹ Bā-labhitvā, omittung dātvā. ²⁰ Bā-labhitvā. ²¹ Bā-va.
²² Bā-ajāyā. ²³ Bā-kāṇā diṣvā. ²⁴ Bā-nikkhamāsiṇā.

vibhavaṃ kaṇiṭṭhasa uyyādetvā „appamatto dānaṃ pavatte-
hiti“ evādaṃ datvā isipabbajjaṃ pabbajjtvā abhiññā ca samā-
pattiyo ca nibhattetvā Himavantaṭṭhese vihāsi. Kaṇiṭṭho pi
‘ssa ekaṃ puttāṃ paṭilabhi. So taṃ vadḍhantaṃ disvā cin-
tesī: „mama bhātu putte jivante kuṭumbaṃ bhijjītvā¹ dveddhā² 3
bhaviesati³, bhātu puttāṃ māreśśāmiti⁴. Atha nam ekadi-
vasaṃ nadiyaṃ opilāpetvā māresi. Tam eva⁵ nabhātvā āgataṃ
bhātu jāya „kahaṃ⁶ mama putto“ ti pucchī. „Nadiyaṃ uda-
kakijikāṃ⁷ kiji, atha nam⁸ vleinanto nāddasaṃ“ ti. Sā⁹ rodi-
tvā taṃhi ahoṣī. Bodhisatto taṃ pavattīhīntvā „idaṃ kiecaṃ 10
pākaṭaṃ karissāmiti“ ākāśenāgantvā¹⁰ Bārāṇasīyaṃ otarītvā
annivatho supāruto tassa gharadvāre ṭhatvā dāṇasālināṃ adisvā
„sālāpi“ iminā asappuriseva nāsīti¹¹ ti cintesi. Kaṇiṭṭho¹¹
tassa āgatabhāvaṃ sutvā¹² āgantvā Mahāsattaṃ vandītvā pā-
sādaṃ āropetvā subhojanaṃ bhojesī. So bhattakiccāvasāno 13
sukhakathāya nisinno „dārako na paññāyati¹³, kahaṃ na kho
so“ ti pucchī. „Mato bhante“ ti. „Kena kārāṇenā“ ti.
„Udakkakīlanatthāno¹⁴, asukakārāṇenā¹⁵ ‘ti na¹⁶ jānāmiti¹⁶.
„Kiṃ tvaṃ asappurisa na¹⁷ jānissasi, tayā katakiecaṃ may-
haṃ¹⁸ pākaṭaṃ, nann tvaṃ iminā kārāṇena taṃ māresi, kiṃ 20
nu¹⁹ tvaṃ rājādīnaṃ vasaṃ naṣṣamānaṃ¹⁹ dhanāṃ rakkbhi-
tum²⁰ sakkupeyyāsi, Mayhasakunassa ca tuyhaṃ ca kiṃ nānā-
kārāṇaṃ“ ti. Ath’ assa Mahāsatto Buddhakijjhāya dhammaṃ
desanto imā gāthā abhāsi:

1. Sakuṇo Mayhako nāma gīṛisānudaricaro²¹ 22
pakkam pippalam²² āroya mayha mayhan²³ ‘ti kandaṭi.

104.

¹ It bhūndītvā. ² It āvī-. ³ It -nīti. ⁴ Bē mām. ⁵ It kubi. ⁶ It -kijjāṃ.
⁷ It adda udako. ⁸ It yā aī. ⁹ Bē -na gantvā. ¹⁰ It dāsaṃ. ¹¹ It
adda piṭṭa. ¹² It āvā. ¹³ It ppa-. ¹⁴ It adda ca. ¹⁵ It omīti na.
¹⁶ It mayhaṃ. ¹⁷ It adda kho. ¹⁸ It nīyamānaṃ. ¹⁹ It adda nāma.
²⁰ It gīṛisānudaricaro. ²¹ Cā pīpalam, It pīppasīm, IV pīppaṇṇam. ²² It
mayhaṃ mayham, Cā -hā.

Evam Mahāsatto tassa dhammaṃ desetvā dānaṃ paṭi-
pākatikaṃ¹ kāretvā Himavantaṃ eva gantvā aparihinajjhāna
Brahmalokūpago ahoṣi.

Satthā imaṃ desanaṃ² āharitvā „iti kho maharāja āgantukaseṭṭhi
lāhaṃ puttassa mārītattā ettakaṃ kālāṃ u’ eva puttāṃ na dhītaraṃ³
alabbhitvā⁴” ti vatvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā kauṭṭho āgantu-
kaseṭṭho ahoṣi, jeṭṭho⁵ ahaṃ evā” ti. Mayhaka-jātakaṃ⁶.

6. Dhajavīheṭṭhajātaka.

Dubbaṇṇarūpan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto¹⁰
lokatthacariyaṃ ārabbhā kathesi. Vatthum Mahākaphajātako
āvīkharissati. Tadā paṇa Satthā „na bhikkhave idāṃ” eva pubbe pi
Tathāgato lokassa aṭṭhaṃ caci⁷ yevā” ti vatvā aññuṃ āhari:

Attē Rārāpasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ kāreṇṭe
Bodhisatto Sakko ahoṣi. Tadā eko vijjādharo vijjaṃ pari-¹⁵
vattetvā aḍḍharattasamayo⁸ āgantvā Bārānaśiraṇṇō mahesiya⁹
saddhiṃ aticarati. Tassa paricārikāyo aññiṃsu¹⁰. Sā sayam
eva rājānaṃ upasamkamitvā¹¹ „deva eko puriso aḍḍharatta-
samayo¹² aṅgabbhaṃ pavisitvā maṃ dāseti”¹³ āha. „Sak-
khiṃsasi paṇ’ aṣa kiñci saññānaṃ kāṭṇ” ti. „Sakkomi¹⁴
devā” ti. Sā jātihīṇgulakapātīṃ¹⁵ āharāpetvā tassa purisassa
rattīṃ āgantvā abhīramitvā gacchantassa piṭṭhiyaṃ pañcañ-
gulikaṃ datvā pāto va raṇṇō āroceki. Rājā maṇusse ānāpesi:
„gacchatha, sabbadisāsu oloketvā piṭṭhiyaṃ katajātihīṇgulika-
purisaṃ¹⁶ gāṇhathā” ti. Vijjādharo pi rattīṃ anācāraṃ kari-¹⁸
tvā divā susāne suriyaṃ namassanto ekapādeca tiṭṭhati. Rāja-
purisaṃ divā tam¹⁷ parivārayiṃsu. So „pākaṭaṃ me kammaṃ

¹ Jāḍaṃ eva paṭi. ² Bā dhammaḍa. ³ Bā alāhaṃ. ⁴ Bā jethako paṇa. ⁵ Bā
mayhaka-jātako. ⁶ Bā lokatthacariyaṃ carati. ⁷ Bā -ti-. ⁸ Bā
aggama-. ⁹ Bā saññānaṃ. ¹⁰ Bā aḍḍa aha. ¹¹ Bā -si-. ¹² Bā -likapātī.
¹³ Bā jātihīṇgulikaṃ, omitting kasa. ¹⁴ Bā tam divā.

- jānantī¹ vijjam parivattetvā ākāse² uppatitvā gato. Rāja-
 tam³ divā āgatapurise „addasathā“ ti puechi. „Āma adda-
 eṁmā“ ti. „Ko nān⁴ eso“ ti. „Pabbajito devā“ ti⁵. So
 hi rattim anācāraṁ katvā divā pabbajitavesena vasati⁶. Rāja-
 5 „ime⁷ divā samapavesena caritvā rattim anācāraṁ karonti⁸,
 pabbajitānaṁ kujjhātvā micchāgahanaṁ gahe tvā „mayham vi-
 jito“ sabbe pabbajitā palāyantu, dīttadīttānaṁ⁹ nēva rāja-
 naṁ karissanti¹⁰ bheriṁ carāpesi. Tiyojanasatika-Kāsi-
 ratthā¹¹ palāyitvā sabhapabbajitā¹² aññarājadhāniyo aga-
 10 mimsu¹³, sakala-Kāsiratthe¹⁴ manussānaṁ ovādaḍḍyako eko pi
 dhammikasamaṇabrāhmaṇo nāhosi, anovādaḍḍa manussa pharusā
 ahesuṁ, dānasīlavimukhā¹⁵ matamata¹⁶ yebhuyyena apāye nib-
 battimisu, sagge nibbattanakā nāma nāhesuṁ. Sakko nayo¹⁷
 deve¹⁸ apassanto „kin na kho kāraṇaṁ“ ti avajjitvā vijjā-
 15 dharaṁ nissāya Bārānasiraññā kuddhena micchāgahanaṁ ga-
 hetvā pabbajitānaṁ ratthā pabbajitabhāvaṁ ātvā „thapetvā
 maṁ añño imassa rañño micchāgahanaṁ“ bhinditum samattho
 nāma n¹⁹ atthi²⁰, rañño ca ratthavāsinaṁ ca avassayo bhavis-
 sāmiti²¹ cinte tvā Nandamūlapabbhāre²² pacceka buddhānaṁ sau-
 20 tikaṁ gantvā²³ „bhante mayham mahallakaṁ ekam pacceka-
 buddhaṁ detha, Kāsirattham²⁴ paṇḍessāmiti“ āha. So
 samgattheraṁ eva labhi²⁵. Ath²⁶ assa pattacīvaraṁ gahe tvā
 tam purato katvā sayam pacchato hutvā sirasimān añjalim tha-
 petvā pacceka buddhaṁ namaṁsanto uttamarūpadhāre māṇavako
 25 hutvā sakalanagarassa matthakamatthakena tikkhattoṁ vica-
 ritvā rājadvāraṁ gantvā ākāse atthāsi. Rañño ārocayimisu²⁷:
 „deva eko“ abhirūpo māṇavako ekam samaggaṁ ānetvā rāja-

¹ all three MSS. jānanti. ² B4 -vāsa. ³ B4 te. ⁴ so all three MSS. ⁵
 B4 adds pabbajitā. ⁶ B4 jivitā ime. ⁷ B4 dīttadīttānaṁ, omitting nēva. ⁸
 B4 -anti. ⁹ B4 kīḍākaratthā. ¹⁰ B4 sabbe. ¹¹ C. B4 ig-. ¹² B4 -kāḍkaratthā.
¹³ B4 -āṇi muḍḍetvā. ¹⁴ B4 matā-. ¹⁵ B4 na. ¹⁶ B4 devaputta. ¹⁷ C2
 man rañño imassa micchāgahanaṁ nāma nāhesuṁ. - - - natthi wanting in
 C. ¹⁸ B4 -akapa-. ¹⁹ B4 adds vanditvā. ²⁰ B4 kīḍakara-. ²¹ B4 labhito
 gato. ²² B4 -esi. ²³ B4 omits eko.

dvāre ākāśe 'thito' ti. Rājā āsanaṁ utthāya¹ śhapañjare thatvā
„mānavaka kasmā ivam abhirūpe samāno etasā virūpasama-
passa" pāttacīvaraṁ gabetvā namassamāno 'thito' ti tena sad-
dharmaṁ śallopanto pathamaṁ gātham āha :

r. Dubbagnarūpan tvaṃ¹ ariyavaṇṇī
 purakkhvatvā pañjaliko namassasi,
 seyyo nu te so udavā sarikkho,
 nāmaṃ paraṃ² attano cānī³ brāhmi. 110.

Taitha ariyasaṅghāni sūnderarūpe, veyyā hu te so ti eva vīrūpapah-
tājim¹ kīṃ nu tayaḥ uttaritāro adāhu arikkhā ti, parasaṅghāno ca ti mame 10
parasaṅga ca ātmano ca bhāmanā brūhīti pucchati.

Atha nam Śakko „mahārāja samapā^o nāma garutthāniyā^o,
tana me nāman lapitum na labbhati^o, mayham^o pana te nā-
man^o kathessāmi^o“ vatvā dutivān gāthān āha:

7. Na nāmagottam' gaṇhanti rāja
sammaggatān' ujjugatāna^{ti} devā,
ahañ ca te nāmadheyyaṇ' vadāmi:
Sakko 'ham asemi tīdasānam indo ti. 111

Tattha sammaggatānujjagatā¹¹ devā u maharāja sabbasaṃ-
 sikkhā yathāssaṃsāseva¹² sammāsiṃhā agghapalehī sabbattham paratato saccā-
 maggatānaṃ¹³ ujjaṇā va¹⁴ ābhayaḥkheṇa maggaṃ nibbānaṃ gacchā ujjagatvā
 mahābhikkhūsaṃsāraṇaṃ uppatthiṃsasi¹⁵ uttaritarānaṃ viśuddhikkhevaṃsaṃ uppatthiṃsava¹⁶
 nīmagatvā uṇa gacchāmi, ābhaya te sāmādheryyā u āpi te āhāra ātāpā
 vānādhāryyā mīhāṇa kathaṃ¹⁷.

Tam sutvā rājā tatīyagāthāya bhikkhūn namassane" āni- 35
samāsaṃ nacebhi:

2. Yo dīvaḥ bhikkhuh carapūpapannam
purakkhateḥ aññaliko¹¹ namassati

¹ *Bd* rūṭhāya. ² *Bd* -passa sa-. ³ *C*^o itam corr. to itvam. ⁴ *C*^o -api, *Bd* parassa sa attano api. ⁵ *Bd* -papa-. ⁶ *C*^o -gam, *Bd* -ga-. ⁷ *C*^o -tiya, *C*^o -tiyā corr. to nīya, *Bd* gurvābhāya. ⁸ *Bd* sa vā ne nāpāṭṭam na lebbhā. ⁹ *Bd* yam mayham. ¹⁰ *C*^o nāma, *C*^o vāma corr. to nāman. ¹¹ *Bd* samugga-
pajujjāṇam. ¹² *C*^o yāthā-, *C*^o yāthā- corr. to yathāva-, *Bd* yathābhāvaṃ sarasa-.
¹³ *C*^o upunāva, *Bd* omīta upunēva. ¹⁴ *Bd* upapatti-. ¹⁵ *Bd* -essamī. ¹⁶ *Bd* nā-
manasāna, *C*^o nāmanasā, *C*^o nāmanasa, all three MSS. bhikkhu. ¹⁷ *Bd* pāṇāli-

Tāni sutvā rājā osānagātham āha:

1. Akkodhano niccapasannojetto¹

sabbāttithiyācayogo² bhavitvā

nihaeca mānam abhivādayissam³

sutvāna devinda sabbāsītāniti. 116.

4

Tattha sabbāttithiyācayogo⁴ bhavitvā ti sabbesaṃ attithāna; āgati-
gaṭṭhāna āgantukānaṃ yam yam te yācanti tassa tassa⁵ yutta sammehariko bha-
vitvā⁶, sabbam tehi pācetiyaṭṭhaṃ⁷ daddamāno⁸ ti attitho, sutvāna devinda
sabbāsītāniti tassa sabbāsītāni sutvā ahaṃ evarūpe bhavissāmīti vadati.

Evaṃ ca paṇa vatvā pāsādā oruṃha paccekabuddham van- 10
ditvā ekamantaṃ attthāsi. Paccekabuddho ākāse pallamkena
nisīditvā „mahārāja, vijjādharo na⁹ samso, tvaṃ ito paṭṭhāya
'atueccho loko, attithi dhammikasamaṇabrāhmaṇa'¹⁰ ti āutvā dā-
nam dehi¹¹ silaṃ rakkha¹² uposathakammaṃ karohīti¹³ rājā-
nam ovadi¹⁴. Sakko pi Sakkānubhāvena ākāse ṭhatvā „ito 15
paṭṭhāya appamattā bothā¹⁵ ti nāgarānaṃ ovādaṃ datvā „pa-
lātā samaṇabrāhmaṇā āgacchantaṃ¹⁶ ti bheriā carāpesi. Atha
te obho pi sakaṭṭhānaṃ eva agamaṃsu¹⁷. Rājā¹⁸ ovāde ṭha-
tvā¹⁹ puñṇāni akāsi²⁰.

Sattthā imasā deśanaṃ²¹ āharitvā saccaṇi pakāsetvā jātakaṃ sa- 20
modhānesi: „Tadā paccekabuddho parinibbuto, rājā āvande ahoṃ,
Sakko²² ahaṃ evā²³ ti. Dhajaviheṭṭhajātakam²⁴.

7. Bhīṣapupphajātaka.

Yametan ti. Idam Sattthā Jetavane viharanto aññata- 25
raṃ²⁵ bhikkhūnaṃ ārabhha kathesi. So kira Jetavanā nikkhamitvā
Kosalaraṭṭhe aññatarasā arañṇaṃ nissāya viharanto ekadivasaṃ padu-

¹ B¹ niccapo. ² B² -thi-. ³ B³ abhivādayissam. ⁴ C⁴ -cithi-, C⁵ -mhi-, B⁴
-tithi-. ⁵ B⁵ omitta oṃe tassa. ⁶ B⁶ bavitvā bhavitvā ca. ⁷ B⁷ sabbeteṇi yā-
cetiṇaṃ. ⁸ B⁸ adda yācito. ⁹ C⁹ add. so. ¹⁰ B¹⁰ deha. ¹¹ B¹¹ rakkhathe. ¹²
B¹² -rothāsi. ¹³ B¹³ ovādetvā. ¹⁴ B¹⁴ -sūti. ¹⁵ B¹⁵ adda tassa. ¹⁶ B¹⁶ adda
dānādāni. ¹⁷ B¹⁷ -siti. ¹⁸ B¹⁸ dhamma- ¹⁹ B¹⁹ adda paṇa. ²⁰ C²⁰ dhara-
B²⁰ paṭṭheṭṭhaviheṭṭhajātakam, chaṭṭhaṃ. ²¹ C²¹ -ra, C²² -ra corr. to -raṇa.

masarāṇi otaritvā pupphitapadumaṇi¹ disvā adhorāte phatrā upasiṅghi.
 Atha naṃ tasmādi vanaṣaṇḍe² adhiratthā devatā „mārisa, tvaṃ³ gau-
 dhatheno nāma⁴, idā te⁵ ekaṃ theyyānaṃ⁶” ti saṃvejesi. So tāya
 5 saṃvejito pana⁷ Jetavanāni āgantevā Sattthārāni vanditvā nissimmo „ka-
 ṇaṃ bhikkhū aīruttho sūti⁸” puṭṭho „saṅkavanasaṇḍo⁹ nāma, tattha ca
 naṃ devatā¹⁰ evaṃ¹¹ nāma saṃvejesitū¹² āha. Atha naṃ Sattthā „na
 kko bhikkhū pupphaṃ upasiṅghanto tvaṃ etā devatāya saṃvejito,
 porūpakapapaṇḍitāpi saṃvejitaṇḍā¹³” ti vatvā tena yācito atitāni āhari-

Atte Bārāpasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṇi kārente
 10 Bodhisatto ekasmiṃ Kāsiṇigame¹⁴ brāhmaṇakule nibba-
 titvā vayappatto Takkasilāyaṃ uggaṇḍitasippo¹⁵ aparabhāge i-
 pabbajjaṃ pabbajitvā ekaṃ padumasaṇḍaṇi nissāya upavasanto¹⁶
 ekadivasam saraṇi¹⁷ otaritvā sopoppahitapadumaṇi upasiṅgha-
 māno¹⁸ atthāsi. Atha naṃ ekā devadhitrā rukkhakkhaṇḍhavi-
 15 varo thatvā saṃvejayamānā¹⁹ paṭhamāni gāthāni āha:

1. Yam ekaṃ vārijaṃ pupphaṃ adinnaṃ²⁰ upasiṅghasi
 ekaṇḍam etaṃ theyyānaṃ, gaṇḍhatheno si mārisā²¹ ti. 117.

Tattha ekaṇḍametan ti eko koṭṭhiso eva.

Tato Bodhisatto dutiyaṃ gāthāni āha:

20 2. Na harāmi, na bhaṇjāmi²², āra siṅghāmi vārijaṃ,
 aṭṭha kena nu vaṇṇena gaṇḍhattheno ti vuccatīti. 118.

Tattha āra siṅghāmiti dāse phlū ghāyāmi²³, vaṇṇena²⁴ ti kāraṇena.

Tasmāi pana²⁵ khaṇo eko puriso tasmāi sare bhāsāni e²⁶
 eva khaṇati puṇḍarikāni ca bhaṇjati²⁷. Bodhisatto tam disvā
 25 „āra thatvā²⁸ upasiṅghantaṃ ‘coro’ ti²⁹ vadasi³⁰, etaṃ puri-

¹ Bā supphitaṇḍa. ² Bā vana. ³ Bā omīta vana. ⁴ Bā adda vana. ⁵ Bā ti. ⁶ Bā theyyagandhin. ⁷ Bā pana. ⁸ Bā -saṇḍe, C² -saṇḍaṇi. ⁹ Bā tat-
 theva de-. ¹⁰ C² eva, C³ eva corr. to evaṃ. ¹¹ Bā kāsikagāme. ¹² Bā ugga-
 ṇḍita-. ¹³ Bā upasiṅghanto. ¹⁴ Bā omīta saraṇi. ¹⁵ C² upasāḍe, Bā upasiṅgha-
 yamāno. ¹⁶ Bā -ji-. ¹⁷ C² -ma; C³ -ma corr. to -maṇi. ¹⁸ Bā bhā-. ¹⁹
 Bā siṅghāmi. C² gā-. ²⁰ Bā omīta pana. ²¹ Bā tān-. ²² Bā naṃ gāṭvā
 in the place of ā th. ²³ C² si corr. to ti, Bā si. ²⁴ Bā vadattha.

sam kasmā na bhaggaṇti¹ tāya saddhim sallopano tatiyaṁ
gātham āha:

1. Ye 'yaṁ bhissāni khaṇati puruḍarikaṇi khaṇṇati
evaṁ ākiṇṇakammanto kasmā eso na vuccati. 119.

Tatha ākiṇṇakammanto o kakkhalakammanto dāruṇakammanto.

Ath² assāvacaṇakārapaṇ³ ācikkhaṇti devatā catuttha-
pañcamagāthā abhāsi:

4. Ākiṇṇaluddo puriso dhāticeḷaṁ va makkhito,
tasmiṁ me vuccanāṁ n' atthi, taṁ ca arahāmi vattave'. 120.
5. Anaṅgapassa poṇassa niccaṁ aucigavesiṇo
vslaggamattāṁ pāpassa abbhāmatāṁ⁴ va khāyatāti. 121.

Tatha dhāticeḷaṁ va 'ti khaḍḍaṁghāṇikamuttagāthamakkhitaṁ dhā-
diyaṁ nivaritthavasiṁ tiya ayaṁ pāpamakkhito yeva, tena kārueṇa tasmiṁ
noma⁵ tasmā n' atthi, taṁ ca arahāmi vattave' pane evādikāṁ hoṇi
piyaṁ, tasmi appamattakam pi ayuttam kareṇam vattum arahāmi tasmā 'ti,
anaṅgapassa⁶ 'ti middhassa tunkhāssa, abbhāmatāṁ va khāyati⁷
mahānagapamāṇam kutaṁ upatthāsi, idāṁ kasmā evārūpaṁ dāraṁ abbhā-
ṇikaṁ⁸ karoti

Tāya pana samvejito Bodhisatto samvegappatto chaṭṭhaṁ⁹
gātham āha:

6. Addhā maṁ yakkha jāṇāsi atho maṁ anukampasi,
puṇa pi yakkha vajjāsi¹⁰ yadā paṇasasi edisaṁ ti. 122.

Tatha yakkhā 'ti devataṁ āpatti, vajjāsi¹¹ vadeyyāsi, yadā paṇ-
asaṁ edisaṁ ti yadā mama evārūpaṁ dāraṁ paṇasaṁ tadā evaṁ etaṁ¹² vā-
piyaṁ¹³ vadati.

Ath¹⁴ aṇṇa devatā¹⁵ sattamaṁ gātham āha:

7. N' eva taṁ¹⁶ upajivāmi na pi te bhutaṁ¹⁷ amhase¹⁸,
tvam eva bhikkhu jāneyya yann gaccheyya suggaṭṭin ti. 123.

¹ C² aḍḍhaṇṇa. B² aḍḍhaṇṇa aya. ² B² vattave. ³ B² -mutto. ⁴ C² meva. ⁵ B² -muttoṇa sa khaḍḍaya. ⁶ B² abbhā. ⁷ B² chaṭṭhamam. ⁸ B² -hi. ⁹ C² vajjāyati. ¹⁰ C² vāṇaṇṇa amhā. B² evaṁ maṁ. ¹¹ B² vadeyyāsi. ¹² B² tasmā sī devatāhi. ¹³ B² nevaḍḍha. ¹⁴ C² bhataṁbhāsa. C² bhataṁbhāsa. B² te bhāṭṭakammāsa cor. 10 ābhāṭṭaṇṇa.

Tatthā bhatakkamhase¹ 'ti tara² bhatthā³ kammakarēpi ta⁴ na hema,
kintāraṇā tam⁵ sabbakāleṇa rakkhamānā vicariṇissimā 'ti dipeti, yena gae-
choyya⁶ 'ti bhikkhu yena kammena tvaṇi sugatidā gaechoyyesi⁷ tvaṇi eva
jineyyāsi⁸.

3. Evaṃ sā taṇṇa ovādaṃ datvā attano vimānaṃ eva pā-
vitthā. Bodhisatto pi jhānaṃ nibbattetvā Brahmalo-
kūpago ahoṣi.

- Satthā imaṃ desanāṃ⁹ āharitvā saccūni pakāsetvā jātakaṃ sa-
modbhūnesi: (Saccapariyosāne so⁷ bhikkhu sotāpattiṭṭhale patipīṭhahi)
10 „Tadā devadhūtā Uppalavannā ahoṣi. tāpaṇo¹⁰ ahaṃ eva¹¹ 'ti. Bhi-
sappupphajātakaṃ¹².

8. Vighāsa-jātaka.

- Susukhaṃ vātā 'ti. Imaṃ Satthā Pubbārāme viharanto
kejjailake bhikkhū ārabbsa kuthesi. Tesu¹³ Mahāmoggallāna-
15 therena pāsādaṃ kampetvā saṃvejiteṇa dhammasatthāyaṃ bhikkhū
tesaṃ oguṇaṃ kathentā nisīdissaṃ. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha
bhikkhave itarāhi kathāya sannaṣṣinnā¹⁴ 'ti pucchitvā „imāya nāma¹⁵ 'ti
vutte „na bhikkhave idāṃ¹⁶ eva pubbe p¹⁷ ete kejjailakā yevā¹⁸ 'ti
vattā uttamaṃ āhāri:

- 20 Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ karente
Bodhisatto Sakko ahoṣi. Ath¹⁹ „sāññatarasmiṃ Kāsigāme²⁰
satta bhātaro kāmesu dosaṃ disvā nikkhamitvā isipabbajjaṃ
pabbajitvā Mejjhārāṇi²¹ vasantā yoge yogaṃ akatvā²² kāya-
daḍḍhābhahula²³ hutvā nānappakāraḥ²⁴ kiṭṭhakaṃ²⁵ kiṭṭitvā²⁶ ca-
25 riṃsu. Sakko devarājā „ime saṃvejessāmiti²⁷ soko²⁸ hutvā
tesaṃ vasaṇatthānaṃ āgantvā ekasmiṃ rukkhe niliyitvā te
saṃvejento paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

¹ C¹ -bhase, B⁴ bhatikamhase. ² C² tara. ³ so C³; B⁴ bhatthā. In the
place of tava bhatthā. ⁴ B⁴ karēpi. ⁵ B⁴ nathe, C⁴ omits tam. ⁶ B⁴
dhammasa. ⁷ B⁴ omits so. ⁸ B⁴ adda pana. ⁹ B⁴ bhūṭha - - suttamaṃ.
¹⁰ B⁴ adda hi. ¹¹ B⁴ omits ahi. ¹² B⁴ kassika. ¹³ B⁴ majjhā, C⁴ mejjhe-
¹⁴ B⁴ katha. ¹⁵ C² -dapphi-, C³ -dambhūli-, B⁴ -dalhi-. ¹⁶ B⁴ -ram. ¹⁷ B⁴
kijāṃ. ¹⁸ B⁴ kiṭṭitā. ¹⁹ B⁴ soko.

1. Suseukham vata jīvanti ye janā vighāsādino,
dīṭṭhe va dhamme pāsamsā, samparāye ca suggatitī. 124.

Tatha vighāsādino ti bhutanirekam bhojante sandhāyāha, dīṭṭhe
va dhamme ti ye vārūpa te dīṭṭhe va dhamme pāsamsā, samparāye ca tesam
sugatī hoti, ege uppalantitī¹ adhippiyasa vadati.

Atha tesu eko tassa vacanam sutvā avasese āmantetvā
dutiyaṃ gātham āha:

2. Suvassa bhāsamanassa na nisāmetha paṇḍitā,
idam supoṭha² sodariyā: amhe vāyaṃ pasamsatīti. 125.

Tatha bhāsamanassa ti mānusiyo vācya³ bhāsanassa, na nisā- 16
methā⁴ idam supoṭha⁵, idam supoṭha⁶ ti idam aha⁷ vacanam anōtha⁸,
sodariyā ti samāse⁹ udāte rutthabhāveṇa¹⁰ te ālapanto āha.

Atha ne⁷ paṭikkhipanto suko tatiyaṃ gātham āha:

3. Nāhaṃ tumhe pasamsāmi, kuṇapādā¹¹ supoṭha¹² me:
ucchiṭṭhabhojino¹³ tumhe, na tumhe vighāsādino ti. 126. 18

Tatha kuṇapādā¹¹ ti kuṇapakkhātā¹² H te ālapati

Te tassa vacanam sutvā sabbe pi catutthaṃ gātham āharāsu:

4. Sattavassā pabbajitvā Mejjhārāṭṭhe sikkhādino
vighāsen¹⁴ eva yāpentā mayaṃ ce bhoto gārayhā
ke nu bhoto pasamsiyā¹⁵ ti. 127. 20

Tatha sikkhādino ti cūḷāya samamāgatā, vighāsenā¹⁴ ti etaken
kālam sattavassāmi sikkhāvagge vighāsen¹⁴ eva yāpentā yaṃ bhoto gārayhā aha ke
nu te¹⁵ pasamsiyā ti.

Te lajjāpento Mahāsatto pañcamaṃ gātham āha:

5. Tumhe sikkhānaṃ vyagghānaṃ vālānaṃ cāvasatthakam
ucchiṭṭhen¹⁶ eva¹⁷ yāpentā maññivho vighāsādino ti. 128. 22

Tatha vālānañcāvasatthakam¹⁶ ti aśvāśālamigānaṃ¹⁷ ca avasatthakam
ucchiṭṭhabhojanaṃ¹⁸

¹ Bā upapa-. ² Bā -id-. ³ Bā manosebhāsāya. ⁴ Bā imassa. ⁵ Bā aha. ⁶
Bā vuttha-. ⁷ Bā te. ⁸ Bā -suppā-. ⁹ C¹ uci-. Bā⁷ ucchiṭṭha-. ¹⁰ Bā ku-
nappa-. ¹¹ Bā ko--. C¹ ko--sikkā. ¹² C¹ ko--sūnā. ¹³ C¹ ko nu te. Bā ke
na bhoto in the place of aha ke nu te. ¹⁴ C¹ uci-. Bā ucchiṭṭhaya-. ¹⁵
C¹ -am, omitting ti. ¹⁶ C¹ tassatā-. C¹ tassā- corr. to tassā-.
C¹ -am, omitting ti. ¹⁷ C¹ tassatā-. C¹ tassā- corr. to tassā-.

Taṃ sutvā tūpasā „sace¹ mayam na vighāsādā attha ke carahi te vighāsādā²“ ti. Atha tesam³ so tam attham⁴ ācikkhanto chaṭṭham⁵ gātham āha:

- a. Ye brāhmaṇassa samannassa aññassa⁶ eva⁷ vanibbino
 8 datvāna sesam⁸ bhuñjanti te janā vighāsādino ti. 129.

Tattha vanibbino ti tam tesu khādam⁹ yācanakassa¹⁰

Evam te lajjāpetvā Mahāsatto sakaṭṭhānam eva gato.

- Saṭṭhā ime¹¹ desanā¹² āharitvā saccam¹³ pakāsetvā jātakam¹⁴ amodhūnesi: „Tadā te¹⁵ satta bhātarō ime kejjasilakā bhikkhū abessuḥ.
 10 Sakko¹⁶ aham evā¹⁷“ ti. Vighāsajātakam¹⁸.

9. Vaṭṭakajātaka.

- Paṇṇāso ti. Idam¹⁹ Saṭṭhā Jeta-vane viharanto ekaṃ lolakikkhū²⁰ sandhāya²¹ kathesi. Tam²² hi Saṭṭhā „saccam²³ kira traṃ²⁴“
 15 lolo²⁵ ti pucchitvā „ama bhante“ ti vutte „na kho bhikkhu idān²⁶
 eva²⁷ pubbe pi traṃ lolo va²⁸“, loṇṭhā²⁹ eva ca³⁰ pana Bārāṇasīyam³¹
 batthigavāssapurisakūṇapehi atitto³² „ito uttaritarāṃ labhisāṃti“
 araññam³³ pavittā³⁴ sīti³⁵ vatvā atittam³⁶ āharī:

- Atitto Bārāṇasīyam³⁷ Brahmadatte rajjam³⁸ kārento
 Bodhisatto vaṭṭakayoniyam³⁹ nibbattitvā⁴⁰ araññe lūkhatīma-
 20 bijābhāro vasi⁴¹. Tadā Bārāṇasīyam⁴² eko lolakāko batthikūṇa-
 pādīhi atitto „ito uttaritarāṃ labhisāṃti“ araññam⁴³ pavittvā
 phalāphalāni⁴⁴ khādanto Bodhisattam⁴⁵ diṣvā „nyam⁴⁶ vaṭṭako
 ativiya ihūlasarīro, madharagocaram⁴⁷ khādati maññe⁴⁸, etassa
 gocaram⁴⁹ pucchitvā tam⁵⁰ khādītvā aham⁵¹ ihūlo bhavissāmi“
 25 einteivā Bodhisattassa uparibhāge sakkhāya⁵² mītyi. Bodhisatto

¹ Bā sante sace. ² Bā attha ke carahi te ghetvā. ³ Bā chaṭṭhamam. ⁴ Bā
 aññā vā. Bā aññassa pi. ⁵ Bā yācakas. ⁶ Bā dhammāde-. ⁷ Bā amāsa te.
⁸ Bā adda pana. ⁹ Bā -ācājjātakam¹⁰ ahamam. ¹⁰ Bā arābhā. ¹¹ Bā adda
 bhikkhu. ¹² Bā adda lolo. ¹³ Bā jeta. Cā ti. ¹⁴ Bā -tiya va. ¹⁵ Cā -mā ti.
¹⁶ Cā -ceti, Bā nipputtvā. ¹⁷ Bā sesam. ¹⁸ Bā -jam. ¹⁹ Bā -vāso ge-
²⁰ Bā adda ti. ²¹ Bā adda pi.

tena apucchito va' tena saddhim paṭisanthāraṃ karonto pa-
ṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Paṭṭhaṃ bhuñjase bhaddhāṃ sappitelaṃ ca mātula,
atha kena nu vaṇṇena kiṃ tvam asi vāyasa' ti. 130.

Tattha bhaddhāṃ ti manussikāṃ bhojananiyāmena paṭṭhāditabhaddhāṃ, mā-
tula' ti tathā pīyasamuddhārenūlapati, kiṃ ti appamāṇasokhito.

Tassa vacanāṃ sutvā kākā tisso gāthā abhāsi:

2. Amittamajjhe vasato tesu āmisam' esato'
nīccam ubbiggashadayassa kuto kākassa' dajhiyaṃ. 131.
3. Nīccam ubbegina' kākā vaṇṇā pāpema kammunā,
laddho piṇḍo na piṇeti', kiṃ ten' asmi vaṭṭaka. 132.
4. Lūkhāni tinabhiṇi appasinehāni bhuñjasi,
atha kena nu vaṇṇena thūlo tvam asi vaṭṭakā' ti. 133.

Tattha dajhiyaṃ ti evaṃpasa mukham kākassa kuto dajjhaharo', kuto
thūlo ti attho, ubbegina' ti ubbegavato', kākā ti kākānaṃ eva nāman, 13
laddho ti te ithe manussasamāhāritanipamāpāpema kammuna laddho piṇḍo'
na piṇeti'¹⁰ na te peṭṭi, tenasmiṃ tena kīraṇabhaddhā kiṃ asmi, appa-
sinehāni mundaṃḍa'¹¹, lūkhā kiṃ Bodhisattva paṭṭhahojana'¹² thūladhi
sādhā buraṇḍi vaṭṭakassa piṇḍagocaraṃ'¹³ kathento'¹⁴ āha.

Tam' sutvā Bodhisatto attano thūlabhāvakāraṇaṃ kathento: es

5. Appicchā appacintāya aviḍḍāragamanena ca
laddhāladdhena yāpento thūlo ten' asmi vāyasa. 134.
6. Appicchassa hi posassa appacintisukhassa ca
susanāgahitapamāṇassa¹⁵ vutthi susamudānaya' ti 135.

Imā gāthā¹⁶ āha.

Tattha appicchā ti āhāro'¹⁷ appicchatāya nīlānabatāya, kevalam' anīrāya-
panavassena¹⁸ āhārikatānatāya¹⁹ 'ti attho, appacintāya' ti²⁰ ajja kham

¹ C² va. B² omits tena ap. va. ² B² amittasama-apakkhato. ³ C² kīyasa.

⁴ C² ubbhita, C² ubbhita, B² ubbiggino. B² applegino. ⁵ C² piṇeti, B² piṇeti.

⁶ B² dajhi-. ⁷ C² ubbhahino. B² ubbigino. ⁸ B² ubbigavato. ⁹ B² ti tena

kīraṇena pārasantakavilumpanasamkhārena pāṇā laddhapīṇḍo. ¹⁰ C² piṇe-, B²

piṇe-. ¹¹ B² amajāti. ¹² B² .ragocaraṃ. ¹³ B² gahitago-. ¹⁴ B² purachanto.

¹⁵ B² .tamānaya. B² .tamānaya. ¹⁶ B² omits i. g. ¹⁷ B² .rera. ¹⁸ B² pi-

taṭṭhāya. ¹⁹ B² omits vacana. ²⁰ C² sūthara-, C² vābhara- varr. ta. -hara-, B²

vohāraharaṇayā. ²¹ B² addo vaṭṭakā.

Tam sutvā kāko dutiyaṃ gātham āha:

1. Parūḷhakaecchanakkhalomo shani kamme suryāvato
cirassan¹ nahāpitaṃ laddhā lomantaṃ apahārayin² ti. 137.

Tattha ahaṃ kamme suryāvato ti³ ahaṃ tassamhi rājhamme suryā-
vato⁴ ekissam alabhamiṃ parūḷhakaecchanakkhalomo issin⁵ ti vadati. apahāra-
yin⁶ ti ajja bhāressi⁷.

Tato Bodhisatto tatiyaṃ gātham āha:

1. Yan nā lomam ahāresi dullabham⁸ laddhu⁹ kappakaṃ
atha kiṃ carahi te samma kaṇṭhe kiṇakipāyati¹⁰. 138.

Tass' uttho: yaṃ tva dullabham¹¹ kappakaṃ labhivā lomam harāpess¹² ti
taṃ harāpaya, aha kiṃ carahi te vayasā¹³ idam kaṇṭhe¹⁴ kiṇikipāyati¹⁵.

Tato kāko dve gāthā abhāsi:

1. Manussaekhumālānaṃ maṇi kaṇṭhesu lambati,
tes' āhaṃ sunakkhāmi, mā tvaṃ maññi dāvā kataṃ. 139.
2. Saco p' imam pihayasi¹⁶ massukuttim sakāritam¹⁷
kārayissāmi te samma maṇiṃ cāpi dadāmi te ti. 140.

Tattha maṇiṃ svaṇiparade manussānaṃ ahaṃ manṭarānaṃ kaṇṭhesu
lambati, tesāhaṃ ti tesam ahaṃ, mā tvaṃ maññi ti tesā pana etad¹⁸ mayā
dāvā kataṃ ti mā maññi¹⁹, pihayasi²⁰ sace imam meva kataṃ massukuttim
tvaṃ tehasi.

30

Tam sutvā Bodhisatto chaṭṭham²¹ gātham āha:

1. Tvaṃ āeva maṇiṃ²² chaṇṇo²³ sukātāya ca massuyā,
āmanta kho taṃ gacchāmi, piyaṃ²⁴ me tav' adassanā ti. 141.

Tattha maṇiṃ²⁵ ti maṇiṃ²⁶, āva eva vā pāho. idam tvaṃ hoti
samma vāyasa tvaṃ āeva imasā maṇiṃ suvaṇṇavāko tvaṃ ca²⁷ sukātāya ma-

31

¹ C² adda va. C² has crossed over va. ² B² ajjahi-. B² sōmantapajjāhāraṇi.

³ B² adda tam. ⁴ B² ahaṃ samma pārāvatakammesobhāvato. ⁵ B² ahoi. ⁶ B² ajjahi-.

⁷ B² ajja pahāressi. ⁸ B² laddha. ⁹ C² -yaṃ. B² idam kaṇṭhe
kiṇāyati. ¹⁰ B² idam kaṇṭhe kiṇāyati. ¹¹ B² bhava dullabha. ¹² B² harāsi.

¹³ B² vāyasa. ¹⁴ C² -o, B² kaṇṭhe. ¹⁵ B² kiṇāyati. ¹⁶ B² piyaṃ. ¹⁷ C² -tutti
sukāritam. B² massavāṇṇasā. B² massukuttisukāritam. ¹⁸ B² ahaṃ. ¹⁹ B²

maññissati. ²⁰ C² haya-. B² sace pi maṃ piyāyati. ²¹ B² chaṭṭhamam. ²²

B² -pi. ²³ B² chaṇṇo. ²⁴ C² piyaṃ. ²⁵ C² B² -ni. ²⁶ C² B² -no. ²⁷

C² va. B² imasā, omitting va.

sayā¹, mama pana² tava adassanam³ eva piyaṃ, taṃsā taṃ āmantayitvā
gacchamīti.

Evañ ca pana vatvā⁴ uppatitvā aññattha gato. Kāko
pana⁵ tatth⁶ eva jīvitakkhayaṃ patto.

8. Satthā maṃsā ḍaṇḍam⁷ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakaṃ sa-
modhānesi: (Saccapariyodāne loḷabhiḷḷikkhu anāgāmiphalo patiṭṭhabhā
„Tadā kāko loḷabhiḷḷikkhu ahoṃ. pārāpato⁸ aham evā⁹ ti. Kāka-
jātakaṃ¹⁰. Senakavaggo¹¹ dutiyo. Chanipāṭavaggaṇa aññhitā.

¹ Bā sukhasāsa maccu. ² Bā omiṭṭa pana. ³ Bā da-. ⁴ Bā adda bodhisaṃso.

⁵ Bā cāmmade-. ⁶ Bā -vato pana. ⁷ Bā pārāpataji- nevamāde. Bā loḷi nāma.

⁸ Bā suttavaggo, Bā soka-

VII. SATTANIPĀṬA.

1. KUKKUVAGGA.

1. Kukkuṭātaka.

Diyaddhakukkū ti. Idam Sattbā Jetavane viharanto rājo-
vādam ārabhha kathesi. Paccuppannavatthum Tesakupājātaka 3
ārihharissati.

Attā pana Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto rajjam kā-
rente Bodhisatto tassa atṭhadhammānusāsako amacco
abho. Rājā agatigamane patiṭṭhāya adhammena rajjam kāresi,
janapadāni piṭetvā¹ dhanam eva saṃhari. Bodhisatto² rājā- 10
nāni ovaditukāmo ekaṃ upamaṃ upadhārento carati³, raṭṭhe
ca vāsāgāraṃ vippakataṃ hoti anuṭṭhitacchadanam⁴, kaṇṇikam
ārūpetvā gopānasiyo pavasitamattā honti⁵. Rājā kiṇanattāya
uyyānaṃ gantvā tattha vicarivā tam⁶ gehaṃ pavasitvā ullo-
kento kaṇṇikamaṇḍalaṃ diṣvā attano uparipatanabhayena nik- 15
khamitvā hanti tṭhito puna ulloketvā⁷ „kin na kho nissāya
kaṇṇikā tṭhita, kin nissāya gopānasiyo“ ti cintetvā Bodhisattaṃ
pucchanto pathamaṃ gāham āha:

¹ B⁴ pṭi-. ² B⁴ aṭṭha bo-. ³ B⁴ vica-. ⁴ C⁴ anuṭṭhita-, B⁴ anuṭṭhita-. ⁵
C⁴ honti. ⁶ B⁴ anṭito tam. ⁷ B⁴ oṭo-.

1. Diyaḍḍhakukku udayena kappikā,
vidatthiyo¹ añña parikkhipanti nam
sasimsapā² sāramayā aphoggakā³
kukim thitā uparito⁴ na dhamasati. 1.

8 Tattha diyaḍḍhakukku 'ti diyaḍḍharatā, udayenā 'ti uccattemā,
parikkhipanti nam ti tam par' etam añña vidatthiyo parikkhipanti, parikkhe-
pate aññavidatthippamānā⁵ ti vuttam hoti, kukim thitā ti kamma paṭṭijhā-
butvā na dhamasati na patati⁶.

Tam sutvā Bodhisatto „laddhā dāni me rañño ovadat-
10 thāya⁷ upamā⁸“ ti cintetvā⁹

2. Yā timsati sāramayā sujjukā¹⁰
parikiriya¹¹ gopānasiyo samam thitā¹²
tāhi saṅgahitā¹³ balasā paṭṭijā
samam thitā¹⁴ uparito na dhamasati. 2.

- 15 3. Evam pi¹⁵ mittehi dajjhehi¹⁶ paṇḍito
abbejjarūpehi suclhi mantihī¹⁷
susaṅgahito¹⁸ siriyā na dhamasati
gopānasibhāravahā va kappikā ti 3.

imā gāthā āha.

20 Tattha yā timsati sāramayā ti yā etā¹⁹ sāramukhamayā timsati go-
pānasiyo, parikiriya²⁰ 'ti parivāretā²¹, samam thitā²² ti samahhāgathitā²³,
balasā paṭṭijā ti gopānasihī balasa pūetvā sujjha saṅgahitā ekibaddhā
kuta, paṇḍito ti ānāzamparimo rājā, suclhīti suclhasamācārehi kalyāṇamittehi,
mantihīti²⁴ mantakusalehi²⁵, gopānasibhāravahā va kappikā ti yathā
25 gopānasinam bhāra²⁶ vahamāna kappikā na dhamasati evam rājā²⁷ uttappa-
lārehi mantihī²⁸ abbejjahadapehi²⁹ susaṅgahito sthito na dhamasati na patati
na³⁰ parikkhipanti.

¹ B' vidatthiyo ca.

² B' yā sasapā.

³ B' ape-.

⁴ C² uparito.

⁵ B' uccattema.

⁶ C² -nā, omitting ti. B' aññavidatthiyo.

⁷ B' -itthi.

⁸ B' -da-

natthiyo.

⁹ B' adda imam gātham āha.

¹⁰ B' apoggakā.

¹¹ C² -kariya.

B' kiro.

¹² B' samantā.

¹³ C² ti saṅgahitā.

B' tāhi sa-

saṅgahitā. B' tāhi saṅgahitā.

¹⁴ B' samantā.

B' samantā.

¹⁵ C² evam.

¹⁶ C² evam.

¹⁷ B' -varitā.

¹⁸ B' samantā.

¹⁹ B' samantā.

²⁰ C² mantī-
soti to mantā.

²¹ B' mantī-.

²² B' -sāramukhamā.

²³ B' -jāpi.

²⁴ B' -itthi.

²⁵ B' abbe-.

²⁶ B' neve.

Rājā 'Bodhisatto katheṇa' yeva attano kiriyaṇa sallak-
khetvā „kaṇṇikāya asati gopānasiyo na patitṭhanti“, gopāna-
sīhi asaṅgaḥitā kaṇṇikā na tiṭṭhati, gopānasāsa bhijjantisa¹
kaṇṇikā patati, evaṃ evaṃ adhammiko rājā attano mittāmacce
ca balakāye ca brāhmaṇagahapatike ca asaṅgaḥanto tesu
bhijjantesu tehi asaṅgaḥito issariyā dhamasati, raṇṇā pāma
dhammikenā bhavitabban² ti. Ath' assa tasmiṃ khaṇe paṇ-
nākāratthāya mātuluṅgaṃ āharissaṃ. Rājā „sahāya imaṃ
mātuluṅgaṃ khādā“³ ti Bodhisattānaṃ āha. Bodhisatto⁴ gahetvā
„mahārāja, idaṃ⁵ khādituṃ ajānantaṃ tittakaṃ vā karonti
ambilaṃ vā, jānantaṃ paṇa paṇḍitā tittakaṃ hāretvā ambilaṃ
anīharitvā mātuluṅgarasaṃ anāseivā va khādantīti“⁶ raṇṇo
imāya upamāya dhamasatigharaṇāpāyaṃ dassento dve gā-
thā āha:

1. Kharattacaṃ mellaṃ⁷ yathāpi satthavā⁸ 15
anāmasanto⁹ pi karoti tittakaṃ
samāharan¹⁰ asādukaroti patthivā¹¹
asādukayirā tanuvattam uddharan¹² 4.
2. Evaṃ pi gāmanigamesu paṇḍito
asāhasaṃ rājadhanāni samgharaṇ¹³ 20
dhammanuvatti¹⁴ paṭipajjamāno¹⁵
sa phāṭiṇ¹⁶ kayirā aviheṭṭhayaṃ paran ti. 5.

Tattha kharattacaṃ ti thaddhatarasā, mellaṃ¹⁷ ti mātuluṅgaṃ, bellaṃ¹⁸
ti vā¹⁹ piṭṭho, ayam eva²⁰ attho, satthavā ti satthakakhettho, anāmasanto ti
bhattitacāṃ tanukaṃ pi ataccanto²¹ idaṃ phalaṃ tittakaṃ karoti, samāharan
ti samāharanto²² bhattitacāṃ taaccanto²³ auto²⁴ ca²⁵ ambilaṃ anīharanto²⁶
tam asāduṃ karoti, patthivā²⁷ ti rājasaṃ āpatti, tanuvattamuddharan²⁸

¹ Bā repeṇa k. ² Bā na tiṭṭhanti ³ C² bhajjantisa, Bā bhijjantesu. ⁴ Bā adda
taṇ. ⁵ Bā imaṃ. ⁶ Bā adda vatvā. ⁷ Bāf bellan. ⁸ Bāf sattha-. ⁹ Bā -vanto.
¹⁰ Bā -haran. ¹¹ Bā satthivā. ¹² C² -rin. Bā -vaddhamuddharan. Bā tanu-
ghandhamudharan. ¹³ C² -vuttin. Bāf -vatti. ¹⁴ C² -na. ¹⁵ C² satthāti, C²
sappāṭi corr. to yathāti, Bā sappāṭi. Bā satthāti. ¹⁶ Bā phellan. ¹⁷ C² me-. ¹⁸
Bā pi. ¹⁹ Bā -auto. ²⁰ C² samān. ²¹ Bā omitta auto. ²² Bā va. ²³ C² atth-.
Bā āh-. ²⁴ C² -rin. Bā tanubandhamuddharan.

- ti tanukade pana varjati' siddharanto sabbaso¹ tittikkaso anapanitass² tath
 esādhun eva karissā, eva³ ti evam pasāditā rājāpi sādhasam ānādyatubhāya⁴
 vasaṇi agacchento agatigamanasā pahāya rajhama apīsetvā upasādhānaṁ vananika-
 vaddhananīyamena⁵ madhukarānaṁ seyyun gahavā madhukarānīyamena⁶ ca⁷
 3 dhanam saṅgharanto⁸
 Dānaṁ sīlam paricāgacchā ajjāyāni maḍḍavāni tapam (supra p. 31)
 akkodham avikkhāsi ca khanti ca avirodhanan ti⁹
 Imasam dānaṁ rājādharmānaṁ anuyuttanena dharmānāvattāti katra pa-
 10 ttipajjamaṇo so attano ca pariccā ca phāṭim¹⁰ saṅghikā¹¹ karoyya paṇaṁ
 avibhotthento¹² yeva¹³ ti.

- Rājā Bodhisattena saddhīm mantento va¹⁴ pokkharapittirāṇ
 gantvā¹⁵ supupphitāni bhāsaariyavannaṇi udakena anupalīttam
 padumaṇi diāvā āha: „sahāya idam¹⁶ padumaṇi udake jātam¹⁷
 eva udakena alippamānaṇi¹⁸ tthītan¹⁹ ti. Attha natthi Bodhisatto
 15 „mahārāja raṇṇāpi²⁰ evarūpen²¹ eva²² bhavitabban²³ ti ovadanto²⁴
 a. Odātamūlāni²⁵ saccivārisambhavaṇi
 jātāni yathā pokkharapissa²⁶ ambujāni
 padumaṇi yathā agginikāsiṇhālīmaṇi
 na kaddamo na rajo na vāri līmpati 6.
 20 i. Evam pi vohāraseneṇi asāhasaṇi
 visuddhakammaṇṭam apetaṇāpakāni
 na līmpati kammakilesa, tādiso
 jātāni yathā pokkharapissa ambujan ti 7.
 imā gāthā āha.

- 25 Tathā odātamūlāni²⁷ ti paṇḍaramūlāni, ambujan ti padumaṇi eva
 varamaṇi, agginikāsiṇhālīmaṇi ti agginikāsiṇi suriyena phāḍīmaṇi vikkhītaṇi
 ti attha, na kaddamo na rajo na vāri līmpati ti eva kaddamo na rajo
 na udakam līmpati makkhetvā attho, lepatice-eva pītho, bhummattā²⁸ eva eṇam
 paṇḍarāni, eṇam kaddamānaṇi na līmpati na alīpyanti attho, vohāraseneṇi

¹ C² vaddham, B⁴ tanukam amahanāham. ² B⁴ adda pana. ³ B⁴ any. ⁴
 C² sahapiya-, B⁴ āpamāṇabhāya. ⁵ C² -kathiva-, B⁴ -kalandhana-. ⁶ C² -ka-
 ramaṇi-. ⁷ B⁴ omitta ca. ⁸ B⁴ adda uttari āha. ⁹ B⁴ adda H. ¹⁰ C² pā,
 B⁴ phāḍi. ¹¹ B⁴ rajhikammaṇi. ¹² C² -thanto, C² -pbeḥanto, B⁴ -bento. ¹³
 B⁴ omitta va. ¹⁴ B⁴ adda nattha. ¹⁵ B⁴ manā. ¹⁶ B⁴ -kena adātan. ¹⁷ C²
 allīpe-. ¹⁸ B⁴ rajhā oḍma. ¹⁹ B⁴ -pema. ²⁰ B⁴ evadanto āha. ²¹ C² eva-
 dāta-, B⁴ vada-, B⁴ odaka-. ²² C² -ghāna. ²³ B⁴ gāthā.

So ekadivasam gocarabbhūmiyaṃ Giriyaṃ¹ nāma sigālāṃ palā-
yitum appahontam udarena² nipannam diavā „kiṃ samma“³ 'ti
pucchitvā „upaṭṭhātukāmo 'mhi sāmīti“⁴ vutte „sādhū upaṭṭha-
bassā“⁵ 'ti tam gahetvā⁶ attano vasaṇaguham ānesi⁷. Bodhi-
satto tam diavā „tāta Manoja, sigālā nāma dossilā pāpa-
dhammā akiceva niyojenti, mā etadā attano santike karūti“
vāretum nāsakkhi. Ath' ekadivasam sigālā assamaṇassadi khā-
ditukāmo Manojam āha: „sāmi amhehi ṭhapetvā assamaṇeṣaṃ
aṇṇaṃ akhāditaṃpuḥhaṃ n' atthi, assaṃ gaṇhissāma“⁸ 'ti.
10 „Kahaṃ pana samma assā⁹ hontīti“. „Bārāṇasīyaṃ nadittre“
ti. So tassa vacanaṃ gahetvā tena saddhiṃ assānaṃ nadi-
yaṃ nahānaveḷāyaṃ gantvā ekaṃ assaṃ gahetvā piṭṭhiyaṃ
āropetvā varena attano gahādvāraṃ¹⁰ eva āgato. Ath' assa
piṭṭā assamaṇaṃ khādितvā „tāta assā nāma rājabbhogā, rājāno
10 anekamāyā, kosalāhi dhanuggahāhi vijjhāpenti, assamaṇeṣaṃ
khādanaṃsāha nāma dighāyukā na honti, ito paṭṭhāya¹¹ mā assaṃ
gaṇhīti“ āha. Siho piṭṭu vacanaṃ akatvā gaṇhat' eva. „Siho
assa gaṇhīdīti“ sutvā rājā antonagare yeva assānaṃ pokkha-
raṇiṃ kūresi¹². Tato pi āgantvā gaṇhi yeva. Rājā assasālam
15 karetvā antosālāyaṃ eva tinodakaṃ dāpesi. Siho pākāra-
matthakena gantvā antosālāto pi gaṇhi yeva. Rājā ekaṃ
akkhapavedhiṃ dhanuggahaṃ pakkosāpetvā „sakkhiṃsasi tāta
sīham vijj' tu“¹³ ti āha. So „sakkomīti“¹⁴ ratvā pākāraṃ nis-
sāya sīhassāgamananaggo attakuṃ¹⁵ katvā otthāsi. Siho
20 āgantvā bahiṃsāne sigālāṃ¹⁶ ṭhapetvā assagahaṇatthāya¹⁷ na-
gamaṇṇ pakkhandi. Dhanuggaho „āgamanakāle atitikkhiṇo vago“¹⁸
ti sīham avijjhītvā assaṃ gahetvā gamanakāle garubbhāratāya
ollinavegaḍi sīhaṃ tikkhiṇena nārācena paccabhābhe vijjhī.
Nārāco puratthimakāyena nikkhamitvā ākāse¹⁹ pakkhandi.

¹ Bā vīri-. ² Bā uena. ³ Bā paṇṇa g. ⁴ Bā nmi. ⁵ Bā tena hi samma la-
bhaṃ aṇṇa. ⁶ Bā gūhāyaṃ. ⁷ nā ito -- ito pa. wanting in Bā. ⁸ Bā kara-
paṇ. ⁹ Bā Bā aṭṭha-. ¹⁰ Dhanugg -- sigālāṃ wanting in Bā. ¹¹ Bā assāhaṇat-
thāya. ¹² Bā -- aṇṇa.

Siho „viddho 'amiti' hi' viravi. Dhanuggaho tañ vijjhivā
asañi viya jiyāṃ pothesi'. Sigalo sīhassa ca jiyāya' ca sad-
dañ sutvā „sahāyo me' vijjhivā mārito bhavissatīti, mata-
kena' hi saddhīm viśeṣo nāma n' atthi, idāni mama pakatiya-
sanavanam eva' gamissāmīti" attanā va saddhīm sallapanto
dve gāthā abhāsi:

1. Yathā cāpo ninnamati jiyā cāpi' nikujati'
haññate nūna Manojo migarājā sakhā mama. 8.
2. Handa dāni' vacantāni pakkamāmi yathāsukham,
n' etiādisā sakhā honti, labbhā me jīvato sakhā ti. 9. 10

Tathā yathā ti yonikkāreṇ' eva¹² cāpo ninnamati, haññate nūna' ti
nūna haññati, etiādisā ti esurūpā matubā sakhāya nūna na honti, labbhā
me ti jīvato¹¹ mama sakhāya nāma sakhā labdhum.

Siho pi ekavegeṇ' eva¹³ gantvā asañi gubhādvare pātetvā
sayam pi maritvā va¹⁴ pati. Ath' asā ātākā nikkhamitvā 13
tañ lohitamakkhitañ pahārasukkheli paggharitalohitañ pāpa-
janasevitāya jīvitakkhayaṃ pattaṃ addasamān, divs' c' asā
pitā mātā bhaginī pajāpatīti paṭipāṭiya catasso gāthā bhā-
sīhu¹⁵:

1. Na pāpajanasevī accantasukham edhati,
Manojam passa semānaṃ, Gīriyassānusevāni¹⁶. 10.
2. Na pāpasampavanīkena mātā puttou' vandati,
Manojam passa semānaṃ acchannaṃ samhi lohite. 11.
3. Evam āpajjati¹⁷ poṣo pāpiyo ca nigacchati
yo va hitānaṃ vacanaṃ na karoti atthadassinam¹⁸. 12. 13
4. Evañ ca so hoti¹⁹ tato va pāpiyo
yo uttamo adhamajanāpasevī²⁰.

¹ B⁴ omitta hi. ² all three MSS. asañi, B⁴ potesi. ³ C⁴ jiyā. ⁴ B⁴ adda dha-
nuggahena. ⁵ B⁴ -ke. ⁶ B⁴ pakatiyavasanaṃeva. ⁷ B⁴ vāpi. ⁸ C⁴ -kujja-
cori. 10 -kujja-, B⁴ nigujhati. ⁹ B⁴ haniddāni. ¹⁰ C⁴ yonikkāreṇa, B⁴ thēna-
kāreṇeva. ¹¹ B⁴ amita me, C⁴ omitt ti, C⁴ jivato. ¹² B⁴ -na. ¹³ B⁴ omitta
va. ¹⁴ B⁴ sakhā-. ¹⁵ C⁴ -nim, B⁴ bhārayassānusevāni, B⁴ bhāriyassānusevāni.
¹⁶ C⁴ -ti, B⁴ -to. ¹⁷ B⁴ -dassanāni. ¹⁸ B⁴ gati. ¹⁹ C⁴ -nopaśevī, B⁴ adham-
ajanāpasevā, B⁴ adhamajanāpasevī.

Attie Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rājāṃ karento Bodhisatto duggatagahapatikule nibbatti, Sutamā ti 'ssa nāmaṃ akaṃsū. So veyappatto bhatin katvā matāpitaro possetvā pitari kālakate mātaram posesi. Tasmīṃ pana kāle Bārāṇasīrājā migavittako ahoṃsi. So ekadivasaṃ mahantena parivārena yojanadviojanamattam¹ araṇṇam pavasitvā „yaṃsa tthitathānena² migā palāyati so imasā nāma jito“³ ti sabbesaṃ ārocāpesi. Amaccā raṇṇo dhuvamaggaṭṭhāno⁴ koṭṭhakaṃ chādetvā adamsu. Manussesā migānaṃ vasaṇaṭṭhānaṃ parivāretvā unnaḍantehi⁵ utthapitesu⁶ migesu eko epimigo raṇṇo tthitathānam⁷ paṭipajji. Rājā „naṃ vījhiassāmīti“⁸ saradā khīpi. Uggahitamāyo migā saradā mahāphāsukābhimukham⁹ āgacchantāṃ āstvā parivattitvā saradā viddho viya hutvā pati. Rājā „migo me viddho“¹⁰ ti gahanaṭṭhāya dhūvi. Migo utthāya vātavegena palāyi. Amaccādayo rājānaṃ avahasimsu¹¹. So migam aro-¹² bandhitvā kilantakāle khaggena dvidhā chinditvā ekasmiṃ daṇḍakaṃ leggetvā¹³ kājaṃ vahanto viya¹⁴ āgacchanto „thokaṃ viessamissāmīti“¹⁵ maggasaṃpā tthitāṃ vatarukkhāṃ¹⁶ upagantvā nipaṇṇitvā niddaṃ okkami. Tasmīṃ pana vāṇe¹⁷ nibbatto Makhādevo¹⁸ nāma yakkho tattha pavitthe Vessavaṇassa santikā¹⁹ khāditaṃ labhi²⁰. So rājānaṃ utthāya gaecchantāṃ²¹ „tittṭha, bhakkho si me“²² ti hatthe gaṇhi. „Tvaṃ konāmo“²³ ti. „Ahaṃ idha nibbattayakkho, imasā thānaṃ pavitthake khāditaṃ labhāmīti“²⁴. Rājā dhitiṃ²⁵ upaṭṭhapetvā „kiṃ aṇṇi“²⁶ eva²⁷ khādissasi²⁸ nibaddhaṃ khādissasi²⁹ pucchā. „Labbhanto nibaddhaṃ khādissāmīti“³⁰. „Aṇṇa imasā“³¹ migasā khādītva maṃ viśaṇṇehi³², ahaṃ³³ te sva paṭṭhāya ekāya bhattapāṭiyā saddhiṃ akāṃ manassāṃ pesesāmīti“³⁴. „Tena hi appamatto hohi, apesitadivasaṃ

¹ Qo dviyo- corr. to yojanadvioyo. Bō yojanamattam. ² Bō tthitathāna. ³ Bō dāṇḍa. ⁴ Bō vasaṇaṭṭhānena. ⁵ Bō saretvā unnaḍe-. ⁶ Bō utthap-. ⁷ Bō tthitathāna. ⁸ Bō vāṇe. ⁹ Bō leggetvā. ¹⁰ Bō nidda viya. ¹¹ Bō vāṇe. ¹² Qo vāṇe, Bō vatarukkhā. ¹³ Bō māgha-. ¹⁴ Bō labhāhi. ¹⁵ Bō eḍḍe dāṇḍe. ¹⁶ Bō eḍḍe dā. ¹⁷ Bō aṇṇi. ¹⁸ Bō eḍḍe maṃ. ¹⁹ Bō eḍḍe udāna. ²⁰ Bō rājā imasā aṇṇi. ²¹ Bō aṇṇi. ²² Bō ahaṃ.

- tam heva khādisāmīti¹. „Aham² Bārāṇasirājā, mayham avijjā-
mānaṃ nāma n' atthīti³. Yakkho paṇḍitāra gahetvā tam vi-
sajjesi. So nagaraṃ pavisitvā tam attham ekassa atthacara-
kassa amaccassa kathetvā „idāni kiṃ kātubban⁴“ ti pucchī⁵.
5 „Divasaparicchedo kato deva⁶“ ti. „Na kato“ ti. „Ayuttāṃ vo⁷
ketaṃ evaṃ karontehi⁸, mā cintayittha, bahū bandhanāgāre⁹
manussa¹⁰“ ti. „Tena hi tvaṃ etaṃ kammaṃ kama, mayham
jīvitam dehīti¹¹. Amacco „sādhū“ ti sampatichchitvā¹² devasikāraṃ
bandhanāgārato manussaṃ niharitvā bhattapātin gahetvā¹³
10 kiñci ajānāpetvā va yakkhassa pesesi. Yakkho bhattam bhū-
jitvā manussaṃ khādati. Aparabhāge bandhanāgārāni niman-
nussāni jātāni. Rājā bhattahārakaṃ alabhanto maranubhayena
kampi. Atha naṃ amacco assāsetvā „deva jīvitāsāto dhanasā
kalavatarā, hatthikkhandhe sahasasabhaṇḍikam thapetvā¹⁴ ko
15 imaṃ dhanam gahetvā yakkhassa bhattam adāya gamissatīti¹⁵
bberīṃ carāpema¹⁶“ ti vatvā tathā karesi. Bodhisatto¹⁷ cin-
tesī: „aham bhātiyā māsakaddhamāsakaṃ saṃgharitvā klechena
mātaram posemi¹⁸, imaṃ dhanam gahetvā mātu datvā yak-
khaṃsa santikam gamissaṃsi, sace yakkhaṃ dametum sakkhi-
20 sāmi icc-etaṃ kusalam, uce sakkhiassaṃsi mātā me sakkhaṃ
jīvissatīti¹⁹ so tam attham mātu ārocetvā „alam tātā, nu mam²⁰
attho dhanenā²¹“ ti dve vāre paṭikkhitto tatīyavāre tam anā-
pucchā²² va „āharath²³ ayyo“ sahasaṃ, aham bhattam haris-
sāmīti²⁴ sahasaṃ gahetvā mātā datvā „amma mā cinteyi,
25 aham yakkhaṃ dametvā mahājanassa sotthim katvā²⁵ ajj²⁶ ova
tavāssakulīnanamukhaṃ hasāpento²⁷ āgacchissāmīti²⁸ mātaram
vanditvā rājapurihehi saddhim rañño santikam gantvā vanditvā
atthāsi. Tato raññā „tāta tvaṃ²⁹ bhattam harissavīti³⁰ vutte
„āma deva“ ti āha. „Kiṃ te“ laddhum vaṭṭatīti³¹. „Tum-

¹ C² āha. ² C² pucchitvā. ³ Id² iv. ⁴ B² santapi. ⁵ B² -ressu. ⁶ B² adda
atthi. ⁷ C² -paṭicchi. ⁸ B² gāhāpetvā. ⁹ B² -pehi. ¹⁰ Id² āha tam mātā ha-
¹¹ Id² -vassī. ¹² Id² pucchatvā. ¹³ C² āharathayya, B² āharatha ayya. ¹⁴ B²
harissamī. ¹⁵ B² bhāpento va. ¹⁶ C² crath tātā, C² omitti tātā. ¹⁷ Id² adda na.

bhākaṃ suvannapādukaṃ devā¹ 'ti āha. „Kimkāraṇa²“ ti. „Deva
 so yakkho rukkhamaṃ bhūmiyaṃ thitake khādītum labhati,
 ahaṃ etassa santakabbhūmiyaṃ aṭṭvā³ pādukaṃ thassāmiti⁴.
 „Aññaṃ kiṃ laddhum vaṭṭatīti⁵. „Tumbhākaṃ chattaṃ devā⁶
 'ti. „Idaṃ kinatthāya⁷“ ti. „Deva yakkho attano rukkhac-
 chāyāya thitake khādītum labhati, ahaṃ tassa rukkhacchā-
 yāya⁸ aṭṭvā chattaacchāyāya thassāmiti⁹. „Aññaṃ kiṃ lad-
 dhum vaṭṭatīti¹⁰. „Tumbhākaṃ khaggaṃ devā¹¹ 'ti. „Iminā ko
 attho¹² ti. „Deva amānassāpi¹³ āvudhahatthanaṃ bhāyanti
 yevā¹⁴ ti. „Aññaṃ kiṃ laddhum vaṭṭatīti¹⁵. „Tumbhākaṃ su-
 vannapātīm pāretrā¹⁶ tumbhākaṃ bhūṇjanakabbhattaṃ¹⁷ devā¹⁸ 'ti.
 „Kimkāraṇa¹⁹ tāta²⁰“ ti. „Deva mādisassa nāma paṇḍitapurisassa²¹
 mattikapātīyā lūkkhaḥhojanaṃ²² haritum na²³ anucchavikaṃ²⁴ ti.
 „Sādhu tāta²⁵“ 'ti rājā sabbaṃ dāpetvā tassa²⁶ eva²⁷ veyyāvacca-
 kare paṭipādesi²⁸. Bodhisatto „mahārāja, mā bhāyi²⁹“, ajjā-
 haṃ yakkhaṃ dametvā tumbhākaṃ sotthiṃ katvā āgamiyāmiti³⁰
 rājānaṃ vanditvā upakaraṇāni³¹ gāhāpetvā tattha gantvā ruk-
 khassāvidūre manusse³² thapetvā suvannapādukaṃ āruya khag-
 gaṃ sannayhitvā setacchattaṃ matthake katvā kaṇṇanapātīyā
 bhattaṃ gahetvā yakkhassa santikaṃ pāyāsi. Yakkho mag-
 gaṃ olokento taṃ disvā „ayaṃ puriso na aññesu divaseṣu
 āgamananiyāmena eti, kiṃ na kho kāraṇaṃ³³ ti cintesi. Bodhi-
 satto pi rukkhasamīpaṃ gantvā va³⁴ asitundena bhattapātīm
 antochāyāya karitvā chāyāsanne³⁵ thito paṭhamam gātham āha:

1. Rājā te bhattaṃ pāhesi suciṃ mahāsūpasecanam,
 makhādevaṇṇiṃ³⁶ adhivatthe ehi nikkhama³⁷ bhūṇjassa³⁸
 'ti. 15.

¹ C^o -ā- -, B^o -ā-ā- - adāva. ² B^o rukkhassa chā-. ³ C^o ma- corr. to ama-
 B^o ma-. ⁴ C^o jeva, omittitvā ti, B^o -cāti. ⁵ B^o pāṇi sabbetvā. ⁶ C^o -ka-
 pattaṃ, B^o addo pūretvā deha. ⁷ B^o -tassa-. ⁸ C^o -taka-, C^o kaṭṭha- corr.
 to kullikha-, B^o kullikhaḥ-. ⁹ C^o na corr. to so, B^o an-. ¹⁰ B^o tassa. ¹¹
 B^o -deh-. ¹² B^o -yūtha-. ¹³ C^o B^o -kū-. ¹⁴ B^o m, rukkhassāvidūre. ¹⁵ B^o
 omiṭṭa va. ¹⁶ C^o chāyante corr. to chāyapante, B^o chāyāya puriyasse. ¹⁷ B^o
 māgha-. ¹⁸ B^o nikkhama.

Tatha pākeṣiṇ' pahlō, makkhādevaṣṣiṇi¹ adhiṇatthe ti makkhā-
deṇa² ti vataṇṇakko³ vuccat, tasmā adhiṇatthe ti devataṃ āpasi.

Taṃ sutvā yakkho „imaṃ purisaṃ vaṇcētvā antoḥkāyaṃ
paviṭṭhaṃ khādisāṃti“ cintetvā dutiyam gātham āha:

- 3 2. Ehi māpava orena bhikkham ācāya sūpināsi,
tvaṃ ca māpava bhikkhā ca⁴ ubho bhakkhā bhavissathā⁵
ti. 16.

Tatha bhikkhaṃ ti nama nibbaddhabhikkhaṃ, sūpināsi ti sūpi-
ta sampannāsi.

Tato Bodhisatto dve gāthā abhāsī:

8. Appakena tuvaṃ yakkha thullam atthaṃ jahissasi,
bhikkhaṃ te nāharissanti jaṇā maraṇasaṃvīno: 17.
9. Laddhāyaṃ yakkha tava niccabbhikkhaṃ⁶
10 suciṃ paṇṭhaṃ rāsasā⁷ upetaṃ,
bhikkhaṃ ca te āhariyo narō iḍha
sudullabho bhōti khādite mayiti. 18.

Tatha thullamatthaṃ ti appakena kīrayena mātantaṃ atthaṃ jahis-
santi⁸ dassoti. nāharissanti⁹ ti paṭṭhaya maraṇasaṃvīno¹⁰ hutaṃ na āharis-
santi¹¹ aha tvaṃ majjassakko¹² rāya¹³ rakkho¹⁴ nīrabāro¹⁵ dabbhāto¹⁶ bhavissasīti. (ad-
dhāyaṃ ti laddham¹⁷ ayaṃ laddhaṃ¹⁸ gamanāsi, idaṃ ruttam¹⁹ hoti samantā
yakkha, yaṃ ahaṃ aṇṇa²⁰ āharāsi²¹ idaṃ tava niccabbhikkhaṃ²² suciṃ paṇṭhaṃ²³
māsaṃ upetaṃ laddhigamanāsi²⁴ devadāsaṃ te āgacchissasīti²⁵, āhariyo²⁶ ti
āharasako²⁷, idaṃ vataṇṇa²⁸ hoti: asse²⁹ tvaṃ idaṃ bhikkhaṃ³⁰ gehetvā³¹ igataṃ
25 maṃ bhakkhasi³² aṇṇa³³ oṇṇa³⁴ aya³⁵ majj³⁶ bhakkhite³⁷ āhacāpako³⁸ aṇṇa³⁹ nara⁴⁰ iḍha⁴¹ sudul-
labho⁴² bhavissasīti, khādite⁴³ āharāsi: mādiso⁴⁴ ti āharasāyaṃ aṇṇa⁴⁵ paṇṭhanamānaso⁴⁶ u
atthi, majj⁴⁷ pava⁴⁸ khādite⁴⁹ Suttāno⁵⁰ pi nama yakkhaṃ⁵¹ khādite⁵² aṇṇasā⁵³ kassa⁵⁴
30 so⁵⁵ laddhā⁵⁶ bhāṇissasīti⁵⁷ bhāṇissasīti⁵⁸ na laddhissasīti, aha⁵⁹ te ho⁶⁰ paṭṭhaya⁶¹ āha-
janāya⁶² daddhāsi⁶³ bhavissasīti, amhākaṃ⁶⁴ pi rājānaṃ⁶⁵ gacchāma⁶⁶ na laddhissasīti,
kassa⁶⁷ rakkhā⁶⁸ rakkhāsi⁶⁹, aha⁷⁰ paṃ⁷¹ idaṃ bhuttaṃ⁷² bhūṇṇitvā⁷³ maṃ pahi-
26 māsasīti ahaṃ te⁷⁴ raddhā⁷⁵ kathaṃ⁷⁶ nibbaddham⁷⁷ bhuttasīti⁷⁸ pamevāsīti, atthānaṃ⁷⁹ pi na

¹ B⁴ māgha-. ² B⁴ vatta-. ³ B⁴ ya-. ⁴ B⁴ -asati. ⁵ B⁴ -bhavissati. ⁶ C⁴
rāsasā, C⁴ rāsasā vataṇṇa⁶ to rāsasā, B⁴ rāsasā. ⁷ B⁴ nāhar-. ⁸ C⁴ laddhā. ⁹ C⁴ laddhā.
B⁴ laddhā. ¹⁰ C⁴ -santi. ¹¹ C⁴ āha-. B⁴ āharasakko. ¹² B⁴ bhakkhāsi.
sati. ¹³ B⁴ āharasā. ¹⁴ C⁴ kassa vataṇṇa¹⁴ to kassa, B⁴ kassa. ¹⁵ B⁴ aṇṇa¹⁵ so.
¹⁶ C⁴ bhavissati. C⁴ -bhavissati. ¹⁷ B⁴ rāsasā. ¹⁸ B⁴ omīti to.

te khadditvā na dassenti, aham hi tara santake¹ thōve² na thasenti³ pi-
chikkāsa thassenti, rukkhacchāyā⁴ pi te na thasenti attano cāmanacchāyā⁵
eva thasenti, sace paṇa⁶ mayā saddhā⁷ vīrajjhāsā⁸ khagga⁹ tam¹⁰ daddhā
saddhā¹¹ aham hi¹² aṇṇa¹³ sādāṭṭham¹⁴ eva satta¹⁵ kate¹⁶ igāte¹⁷ ti. Evaṃ kīva
nam Mahāsatto jāṇesi.

Yakkho „yuttaṃ¹⁸ māpavo vadatiti“ sallakkhetvā paṇa-
sacitto dve gāthā abhāsī:

1. Mam¹⁹ esa²⁰ Satano attho yathā bhāsasi māpavo,
mayā tvaṃ samannuṇṇāto sotthiṃ passāhi²¹ mātaraṃ. 19.
2. Khaggaṃ chattaṃ ca pātīṃ ca gacch²² evādāya māpavo,
sotthiṃ passatu te mātā tvaṃ ca passāhi mātaraṃ ti. 20.

Tatha SUTANO ti Bodhisattvo āpaci, yathā bhāsāsi yathā tvaṃ
bhāsasi tathā²³ ye esa yathā bhāsito attho esa mam²⁴ attho mayham²⁵ sava²⁶
vajjham.

Yakkhasa katham²⁷ sutvā Bodhisatto „mama kammam²⁸ 25
nipphannaṃ, damito me yakkho, bahum²⁹ dhanam³⁰ laddham,
rañño vacanam³¹ katan³²“ ti tuṭṭhasitto yakkhasa anumodanam³³
karunto osānegātham³⁴ āha:

1. Evaṃ yakkha sukhi hohi saha³⁵ sabbhe³⁶ sātthhi,

dhanam³⁷ sa me adhigataṃ, rañño ca³⁸ vacanam³⁹ katan⁴⁰ ti 21. 26
vatvā ca pana yakkham⁴¹ āmantetvā „samma, tvaṃ pubbe aku-
sālekammam⁴² katvā kakkhaḥ pharuso paresam⁴³ lohitamamsa-
bhakkho yakkho hutvā nibbato, ito paṭṭhāya pāṇātipātādini
mā karitī“ sile āvāsāsam⁴⁴ dassiye⁴⁵ cādinavam⁴⁶ kaṭhetvā
yakkham⁴⁷ pañcasu silesu paṭṭhāpetvā „kiṃ te araṇṇavāsena,⁴⁸ 25
ehi⁴⁹ nagaradvāre tam⁵⁰ nisiddāpetvā aggabhattalābhin⁵¹ karomiti⁵²
yakkhena⁵³ saddhā⁵⁴ nikkhamitvā khaggādini⁵⁵ yakkham⁵⁶ eva⁵⁷
gāhāpetvā Bārāṇasam⁵⁸ agamāsi. „Sutavo māpavo yakkham⁵⁹
gahetvā⁶⁰ eṭṭi⁶¹“ rañño ārocesam⁶². Rājā amaccaparivuto Bo-

¹ C¹ santake corr. to santi-, B² santi. ² B² athāve. ³ C³ omitt pāṇikāsa (has-
sini, C³ has added the same later. ⁴ B⁴ -yathā. ⁵ C⁵ add so. ⁶ C⁶ -ti, C⁶
vīrajjhāsā corr. to vīrajjhāsāsi-, B⁷ vīrajjhāsāsi. ⁷ B⁷ tvaṃ. ⁸ B⁸ pi. ⁹
B⁹ yuttaṭṭham. ¹⁰ B¹⁰ eva. ¹¹ C¹¹ passasi. ¹² C¹² B¹² yathā. ¹³ B¹³ mayham¹⁴ eva.
¹⁴ B¹⁴ omitt ca. ¹⁵ C¹⁵ -silye, C¹⁵ -silye corr. to -silye, B¹⁵ dāsaṇḍe. ¹⁶ B¹⁶ ca
te. ¹⁷ B¹⁷ omitt p. ¹⁸ B¹⁸ yakkham, omittung eva. ¹⁹ B¹⁹ abhi.

dhisaññassa paccuggamanam katvā yakkham nagaradvāre nis-
 dāpetvā aggabhaddalābhinam¹ katvā nagaram pavisevā bherin
 carāpetvā nāgare sannipātevā Bodhisattassa guṇam kathetvā
 senāpatitṭṭhānam adāsi, sayā ca Bodhisattassa ovāde thātvā
 * dānādini puññāni katvā sagga-parāyano ahoṣi.

Sattitū imāṃ desanāṃ¹ āharitvā saccaṃ pakāsetvā jātakam an-
modhānāsi: (Saccapariyesāhe mātuposakabhikkhu sotāpatti-phale pati-
-tthahi). Tadā yakkho Aṅgulimālo ahoṃ, rājā Anando, mānava² ahaṃ
evā³ 'ti. Suttanajātakam⁴.

31

4. Gijjhajataka.

Te Kathaṃso karissanti. Idam Saṭṭhā Jetavana n-
haranto ekaṃ mātīposakabhikkhū¹ ārabha katha².

Attite Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rājjaṃ kārente
 Bodhisatto giḷḷhayaṇīyaṃ nibbattitvā⁷ veyappatto vuddha⁸
 13 parihiṇacakkhuko mātāpitaro giḷḷhaguhāya⁹ t̥hapetvā gomaṇḍa-
 sādini āharitvā posesi. Tasmā kāle Bārāṇasi-susāne eko
 nesādo aniyametvā giḷḷhānaṃ pāse¹⁰ oḍḍesi. Ath¹¹ ekadivasaṃ
 Bodhisatto gomaṇḍaṃ¹² pariyesanto susānaṃ pavittho pādena¹³
 pāse¹⁴ bajjhītvā attano na ciutesi¹⁵, vuddhe paṇa¹⁶ mātāpitaro
 20 anussarītvā „kuthaṃ nu kho me mātāpitaro yāpessanti¹⁷, mama
 baddhābhavaṃ¹⁸ pi ajānantaṃ anāthā nippaccayaṃ pabbata-
 guhāyaṃ eva sussitvā marīassanti maññe¹⁹ ti vilapanto paṭṭha-
 maraṃ gātham āha:

1. Te kathan nu karissanti vaddha" giridariseyā,
 23 ahañ baddho 'smi pāsena Niliyasa vasañ gato ti. 22.

Татьяна Николаевна¹⁸ и ее супруги несли дары.

1 C^a-bhikkhu, R^a-bhaddikābhikkhu. 2 R^a dhamma-, 3 R^a adda paṇa. 4 C^a-na, R^a adda satiyam. 5 R^a-rupassakam-, 6 R^a adda caṇḍha nimajjhake vibhavaṇṇaṇi. 7 all three MSB -āterā. 8 R^a buddhe, C^a pubba. 9 R^a-yathā. 10 R^a paṇa corā to pāṇa. 11 R^a-saddi. 12 R^a omīte p. 13 R^a pāṇa. 14 R^a adda poppi. 15 R^a omīte paṇa adda parikkamārahakkhe. 16 R^a adda pt. 17 R^a bandha-. 18 C^a-ba-, R^a ruḍḍā. 19 C^a-ni-

Tassa paridevato sutvā¹

1. Kiñ gijjha paridevasi, kā nu te paridevaṇa,
na me aṭṭo vā diṭṭho vā bhāsanto mānusiṃ dījo². 23.
 2. Bharāmi mātāpitāro vaddho³ giridarīsaye,
te kathaṃ nu kariyanti, ahaṃ vasaṃ gato tava⁴. 24. 3
 3. Yan nu gijjho yojanasataṃ⁵ kuṇḍapāni avekkhati
kaṣṇā jālaṃ ca pāsāṃ ca āsajjāpi na bujjhasi⁶. 25.
 4. Yadd parābhavo hoti poṣo jīvitasaṃkhayē
atha jālaṃ ca pāsāṃ ca āsajjāpi na bujjhati⁷. 26.
 5. Bharassu mātāpitāro vaddho⁸ giridarīsaye, 10
mayā tvam samanubbhūto sotthiṃ paṇḍitā dātako⁹. 27.
 6. Evasi luddako¹⁰ nandassu salla sakkehi nātibhi,
bharissam mātāpitāro vaddho¹¹ giridarīsaye ti¹² 28.
- nesādaputtēna dutiyā gijjhena tatiyā ti imā gāthā paṭi-
pātiyā vuttā. 15.

Tathā yannu¹³ 'ti yān nu etāṃ leka kathiyanti¹⁴, gijjho yojanasataṃ¹⁵ kuṇḍapāni avekkhati¹⁶ yojanasataṃ adikkamaṃ thilāni pi kuṇḍapāni paṇḍitā, tām yadā tatā¹⁷ atha kaṣṇā paṇḍi imāṃ jālaṃ ca pāsāṃ ca āsajjāpi na bujjhasi¹⁸ akkhamā āgacchāpi na jānanti¹⁹, parābhavo ti²⁰ bhavo, bharassu²¹ 'ti tassa so Bodhisatto²² dhammakathāṃ sutvā paṇḍito²³ gijjhakā²⁴ paridevato na attano paridevato mātāpitūnaṃ²⁵ paridevato pāyāṃ mānusiṃ dījo²⁶ ti²⁷ mātāvā āha tava²⁸ ca poṣo jīvitasaṃkhayā modakkamaṃ paṇḍito²⁹.

Ath³⁰ aṇṇa Bodhisatto³¹ maraṇadukkhaṃ mutto sukhito anu-
modanaṃ karonto osānugātham³² vatvā mukhaparāṃ³³ mānusiṃ 20
ādāya gantvā³⁴ mātāpitūnaṃ³⁵ adāsi.

Sattā imāṃ desanāṃ³⁶ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakāṃ anu-
modhānesi: | Saccapariyosāṇu mātīposakābhikkhu³⁷ sotāpatiphalo pa-

¹ B² atha nesādaputto gijjhakā² paridevasaddham³ sutvā dutiyagāthamāsi. ² B² addo ti gijjho āha. ³ B² vuddho. ⁴ B² tava ti nesāto āha. ⁵ B² -noṇ-. ⁶ B² -eti gijjhakā² āha. ⁷ C² -si, B² -eti. ⁸ B² -ke ti. ⁹ B² juddha. ¹⁰ B² omitti ti. ¹¹ C² -jyati, C² -jyati, B² -jyati. ¹² C² -ati. ¹³ C² tattham, C² tattham corr. to tatthā. B² kathaṃ corr. to katham. ¹⁴ so all three MSS. ¹⁵ B² -tūnaṃ. ¹⁶ B² tatth. ¹⁷ B² -tūnaṃ. ¹⁸ B² -re. ¹⁹ B² omitti gantvā. ²⁰ B² dhammakā- ²¹ B² mātā-.

giḥhahi) „Tadā meśaduputto Channo ahaṃ, mātāpitare' mahārāja-
kulāni, giḥharāja' aham evā" ti. Giḥhajaḥṭakam¹.

5. Dabbhapūpphajātaka.

Anutīrxeṣī bhaddante ti. Idam Suttikā Jetaṇṇe vi-
haranto Upanandam Sakyaputtam ārohhā kathesi. So hi vāso
pabbajitvā appicchatāḍḍiguno pahāya mahātaṇho ahoṃ, vassūpanāyikāya
dve tayo rihāre pariggahetvā ekasmim chattaṃ vā² upāhanam vā³
ekasmim kattarayaṭṭhiṃ vā udakambham vā ṭhapetvā ekasmim sa-
yam⁴ vaṃsi. So ekasmim jaṇapadavibhāre vasaṃ upagantvā „bhik-
khūhi nāma appicchehi bhavitaḥṭam" ti ākāse caṇḍam uppiḥṇento⁵
viya bhikkhūnaṃ paccayasantasodipakam⁶ ariyatamasapaṇipadam. Ka-
thesi. Tam sutvā bhikkhū manoranāsi⁷ puttaciṇṇarūṃ chaddetvā matti-
kāpattūṃ⁸ c' eva paṇḍukūlacīṇarūṃ ca gaḥḥimā. So itarāṃ aṭṭaṇo
caṇḍaṇṭṭhāno ṭhapetvā vuttiharaso pavāretvā yūnakum pūretvā Jeta-
ṇṇam gacchanto antarāmaggo ekaṃ aṇṇavivāharaso piṭṭibhūgo
jāde vallyā palluddho⁹ „addhā ettha" ti kūci laddhaham bhariṇa-
thi¹⁰ tam vibhāraṃ pavasi. Tattha pama dve mahallakabbikkhū¹¹ va-
saṃ upagacchiman. te dve ca thūlasāpake ekaṃ ca sukhamakum-
balam labhitvā bhājetum asakkontā nu¹² divā „thero no bhājetvā
dassathī" tiṭṭhacittā „mayam bhante imam vassāvāsikam bhājetum na
sakkoma, imam no māsāya vivādo hoti, imam¹³ ambhākam bhājetvā
dethā" ti āhameu. So „sūdu bhājesāṃti" dve thūlasāpake dīṇa-
nam pi detvā¹⁴ „ayam ambhākam vinayadharānaṃ pāpuṇāsi" ka-
balam gahetvā pakkāmi. Te pi therā kambale vāṇāy ten' eva sad-
dhiṃ Jetaṇṇam gantvā vinayadharabhikkhūnaṃ¹⁵ tam attham āro-
cetvā „labbhati no¹⁶ bhante vinayadharānaṃ evam vijepam bhāḍitun-
ti āhameu. Bhikkhū Upanandatthereṇa ābkatam¹⁷ puttaciṇṇarūṃ¹⁸
divā „mahāpuṇḍo si tvaṃ āvuso, bahum te puttaciṇṇarū laddham" ti
vadameu. So „kuto me āvuso puṇṇam, imam¹⁹ upāyena imam lad-
dham" ti sabbam kathesi. Dhammamabhāyam²⁰ katham vamaṇṭṭhā-
peṇam: „āvuso Upanando Sakyaputto mahātaṇho mahāloḥho" ti.

¹ Hā tadā mī-. ² Hā adda para. ³ Hā adda caṇṭṭhāsi. ⁴ Hā adda ekasmim.

⁵ Hā adda ekasmim pattaṃ. ⁶ Hā samayaṃ. ⁷ Hā ettha. ⁸ Hā ka. ⁹ Hā manāpāsi. ¹⁰ Hā ka. ¹¹ Hā palladdho. ¹² Hā mūḍhe ettha. ¹³ Hā ka. ¹⁴ Hā taṃ. ¹⁵ Hā idam. ¹⁶ Hā bhājetvā. ¹⁷ Hā mūḍhe vinayadhara. ¹⁸ Hā labhātī m kha. ¹⁹ Hā etthi, ²⁰ Hā ciṇṇarū. ²¹ Hā adda me. ²² Hā bhikkhū āb-

Sattā āguttā „kāya na 'iṣa bhikkhave etarahi kārhāya sammā-
 slenā" ti pucchitvā „imāya nāma" 'ti vutte „na bhikkhave Upanan-
 dena paṭipadāya anucchavikāṃ kotah, parasa paṭipadam kaṭṭhenta
 nāma bhikkhunā paṭhamam attano anucchavikāṃ katvā pucchā paro
 oradḍhabbo".

Attānam eva paṭhamam paṭirūpe nivaya, (2 Dh. v. 100; cfr. J. II p. 101.)

ath' aṭṭam anussāseyya, na kilāseyya paṇḍito ti

imāya Dhammapado gāthāya dhammam desetrā „na bhikkhave Upa-
 nando idāu' eva pubbe p' ass' mahālobho va', na ca utān' eva' ime-
 sma santakam vīlumpati pubbe pi' vīlumpi revā' ti vaivā ati-
 tam āhāri

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rājjan karente
 Bodhisatte nadittre rukkhadevatā ahoṃ. Tada eko si-
 gālo Māyavi nāma bhariyaṃ gaheva nadittre ekaṃmiṃ tṭhāse
 vasi. Ath' ekadivasaṃ sigālaṃ sigālā evam āha' : „dohaḥ
 me sāmi upponno, allarohitamacchaṃ khāditaṃ icchāmi".
 Sigālo „appaṇṇukā' hohi, āharissāmi te" ti nadittre caranto
 vāliya pāde paḥibuddhivā' anuttram eva agamāsi. Tasmim
 khane Gambhīracārī ca Anutracārī ca 'ti dve uddā maccho
 pariyesantā t're aṭṭhaṃsu. Tesu Gambhīracārī mahantaṃ ro-
 hitamacchaṃ disvā vegena udakaṃ pavisitvā taṃ naṅgutthe
 gaṇhi. Balavā maccho parikaḍḍhanto payāsi'. So „mahā-
 maccho ubhinnaṃ pi no pahosati, ehi me sahāyo hohi"
 itarena saddhiṃ sallapanto' paṭhamam gātham āha:

1. Anutracārī bhaddaṃ te, sahāya-m-anudhāva maṃ,

mahā me gaḥito maccho, so maṃ harati vegasā ti. 29.

Tasma sahāyam-anudhāva maṃ¹ ti sahāya-anudhāva-maṃ, sandhi-
 varena mahāro vutto, idam vuttam hohi: yathākaṃ imāṃ macchena na sam-
 āhīṇāsi² esam maṃ naṅgutthakkaṃ³ gaheva itasā⁴ sandhāva⁵ ti.

¹ B¹ kṛts mahāroho. ² B² cūṭṭa va. ³ B³ na ca indānava, C⁴ amh' na va.
⁴ C⁵ amh' vīlumpati pubbe pi. ⁵ B⁶ sigālā aṭṭhānta āha. ⁶ C⁷ -kko. ⁷ B⁸
 -paṇḍitvā corr. te -baṇḍitvā. ⁸ B⁹ yam. ⁹ B¹⁰ -pento. ¹⁰ B¹¹ rohitā. ¹¹ C¹²
 amh' maṃ. ¹² C¹³ -hi-, B¹⁴ -ha-. ¹³ naṅguttham sampe, D¹⁴ naṅguttham sampe
 corr. te -khaṇḍe, B¹⁵ naṅgutthakkaṃ. ¹⁴ C¹⁶ eva. ¹⁵ C¹⁷ -va.

Tam sutvā itaro dutiyam gātham āha:

2. Gambhīracārī bhaddan te, dāḥaṃ gaṇhāmi thāmasā,
 ahaṃ taṃ uddharissāmi supanno uragam-m-ivā¹ ti. 30.

Tatha thāmasā ti thāmasa, uddharissāmi uddharissāmi, supanno
 2 uragam-m-ivā² ti garuḷo³ suppaṇṇo⁴ tiya.

Atha dve pi te ekato hutvā rohitamaccāhaṃ niharitvā
 thale⁵ ṭhapetvā mūretvā⁶ „bhāḥeḥiti“⁷ kalahaṃ katvā bhājetuṃ
 asakkontā⁸ ṭhapetvā āsiddhūsu. Tasmā khano sigālo taṃ
 thānaṃ anupatto. Te taṃ diṣvā ubbo pi paocuggamānaṃ
 10 katvā „ayaṃ samma dabbhapuppha maccho“⁹ ambehi ekato
 hutvā gahito, taṃ nō bhājetuṃ asakkontānaṃ vivādo uppanno,
 samabbhāgaṃ nō bhājetvā deḥṭi“¹⁰ tatiyaṃ gātham āhaṃsu:

3. Vivādo nō samuppanno, dabbhapuppha¹¹ saṇḥi me,
 samēhi medhakaṃ samma, vivādo vūpasammataṃ ti. 31.

15 Taṇṇa dabbhapupphā¹² ti dabbhapupphasamānavaṇṇatāya¹³ taṃ ā-
 patī, medhakaṃ ti kalahaṃ.

Tesaṃ vacānaṃ¹⁴ sutvā sigālo attano balāṃ dīpento

4. Dhammaccho¹⁵ taṃ pure āsiṃ, bahu atthaṃ me tīritāṃ,
 samēhi medhakaṃ¹⁶ sammā¹⁷, vivādo vūpasammataṃ ti. 32.

20 imaṃ gātham vatvā bhājento

5. Anutirācārī¹⁸ naṅguṭṭhaṃ, sīsaṃ Gambhīracārīno,
 athāyaṃ majjhimo khaṇḍo dhammatṭhassa¹⁹ bhavissatīti 33.
 imaṃ gātham āha.

Tatha pathamagāthāya ayaṃ artho: ahaṃ pubbe vāḷinaṃ vintechayāmacco
 25 bho, teṃ mayā vintechaya niddhivā bahum atthaṃ²⁰ tīritāṃ, tesaṃ tesaṃ²¹
 brāhmaṇagahapattikānaṃ²² taṃ bahu atthaṃ tīritā²³, vintechitvā²⁴ v-āhaṃ tumhāci-
 sānaṃ samajātikānaṃ catuppārāsaṃ atthaṃ tīrituṃ kiṃ na sakkhīssāmi, ahaṃ²⁵
 30 vā samēhi medhakaṃ, samma maha nissāya tumhākaṃ vivādo vūpasammataṃ²⁶

¹ Bā¹ - gaṇḍa. ² Bā urānivā ceti. 30 urānivā. ³ C² - ḍo. ⁴ Bā tte. ⁵
 Bā adda teva. ⁶ C² Bā - it. ⁷ Bā¹ dabbhapuppa. ⁸ Bā dabbhapupphā. ⁹ Bā
 taṃ in the place of t. v. ¹⁰ Bā - gah. ¹¹ Bā samma. ¹² 30 C²; Bā anu-
 tirācārī, W¹ anutirācārī. ¹³ C² - dhamma. ¹⁴ Bā - adda vā. ¹⁵ C² has added
 one tesaṃ, Bā omits one. ¹⁶ Bā - kaddhaṃ. ¹⁷ Bā tīritā. ¹⁸ Bā vintechitvā.
¹⁹ C² - ayaṃ. ²⁰ C² - at vūpasammataṃ.

ti, evaṃ sa pana satvā maccchaṃ tayo kottāsa karā: Anāgataṃ tvaṃ na-
guttamā gūḥa, sseṃ Gāṇḍhārānāṃ kuta, aṭṭhaṃ¹ majjhima khattiyo
ti apī ca syaṃ majjhima kottāsa, aṭṭhaṃ: aṇḍā u² aṭṭha, imaṃ dīva kottāsa
attikānāṃ tito syaṃ majjhima kappo dhammatthaṃ³ vinicchayaṃ sikkhāsa
mayhaṃ bhavissati.

Evam tvaṃ maccchaṃ vībhajitvā „tunhe kalahaṃ akatvā
naṅguttamā ca sīsaṃ ca khādatha“⁴ ti vatvā majjhimakappaṃ
mukheṇ⁵ jaṇitvā teṣaṃ paṇḍitānaṃ heva⁶ pāyāsi⁷. Te su-
hassaṃ⁸ parājitaṃ viya dummukhā nīdītva chaṭṭhaṃ gātham
āhaṃsu:

„Cīraṃ pi bhakkho abhavissa sace na vivādamase,
aṇṭṭhakaṃ⁹ anāṅguttamā sigālo harati rohitā ti. 34.

Tatha cīraṃ pi dīva vā¹⁰ tayo vā¹¹ dīvaṃ anāṅgutaṃ vuttaṃ.

Sigālo pi „ajja bhariyaṃ rohitamaccchaṃ khādāpessāmīti“¹²
tutthacitto tassā santikāṃ agamāsi. Sā taṃ āgacchantaṃ dīva¹³
abhinandamāṇā

1. Yathāpi rājā nandeyya rājāṃ laddhāna khattiyo
ev¹⁴ aham ajja nandāmi dīvaṃ punnamukhaṃ patin ti 35.
imaṃ gātham vatvā adhigamūpāyaṃ pucchanti

2. Kathaṃ nu thalajo santo ndake maccchaṃ parāmasi,¹⁵
puttho me samma akkhāhi kathaṃ adhigatam tayā ti 36.
imaṃ gātham āha.

Tatha kathaṃ u¹⁶ khāda bhaddo ti maccchakkaṇḍe purāṇe kappi
kathaṃ nu tvaṃ thalajo samāno¹⁷ ndake maccchaṃ gacchitvā pucchati¹⁸.

Sigālo tassā adhigamūpāyaṃ acikkhanto anantaraṃ¹⁹ gā-
tham āha:

3. Vivādena kiṇā honti, vivādena dhanakkhayā,
jina²⁰ uddā vivādena, bhoṇṇa Māyāvi rohitā ti. 37.

¹ Bā acāyāṃ. ² Bā si. ³ Cā dhammā. ⁴ Bā saccā macc-. ⁵ Bā teṣaṃ pa-
ṇḍitānaṃ yeva jaṇitvā. ⁶ Bā pāyāsi. ⁷ Bā -ya. ⁸ Cā aṇṭṭhakaṃ. ⁹ Bā anāṅguta-
ti. ¹⁰ Bā aṇḍā ca khattiyo. ¹¹ Cā mīna, Cā mīna corr. to samāno. ¹² Cā
pucchanti, Bā pucchati. ¹³ Cā anantaraṃ, Cā anantaraṃ corr. to ananta-. ¹⁴ Cā
pāyāsi, Bā ji.

Tattha vi-vādena kiāḥ honti ti bhadda ime paṭi vivādena karuṇā vi-
vādena nissāya kiāḥ appamāṇasāhakaḥ hontu, vi-vādena dhanakkhaya ti bi-
vāḍḍharatanaḍḍhānān dhanasūbhāḥajāpi¹ vādena² eva honti, dāṇa dā-
dātesu³ ān⁴ parijitā parijitā dhanakkhayaṃ pāpunāhi ito jayabhāgaḍḍhāna-
2 jina⁵ uddā ti dā⁶ pi vādena⁷ eva imāḥ maccharā jina⁸, teṃsā vasa maya
ābhāsa⁹ uppatthi mā vādhāsi¹⁰, kevaṃsā¹¹ jineḥ bhūṇa Mayā¹² rohitā ti.

Itarā¹³ abhāsaṃbuddhagāthā:

10. Evaṃ evaṃ manussesa vivādo yaṃtha jāyati
dhammaṃṭhaṃ paṭi dhāvanti, so hi nesaṃ vināyako,
10 dhamāpi tattha jāyanti¹⁴ rājakoṇo ca¹⁵ vāḍḍhanti. 38.

Tattha¹⁶ evamevaṃ ti bhikkhave yaṃtha ete uddā jina evaṃ evaṃ man-
ussa pi yaṃtha thāna vivādo jāyati tattha so manussa dhammaṃṭhaṃ paṭi dhā-
vanti vināyakoṇo upasāṃkamaṃti, kiṃkaraṇā¹⁷ so hi nesaṃ vināyako¹⁸,
teṃsā vivāḍḍharatanaḍḍhānān vivāḍḍharatanaḍḍhānān ti tattha, dhamāpi tattha¹⁹ ti tattha
15 te vivāḍḍharatanaḍḍhānān paṭi jāyanti iteṃsā samāki parihāyanti dāṇa²⁰ eva
jayabhāgaḍḍhānān ca rājakoṇo ca²¹ vāḍḍhanti.

Sattā imāḥ desanā²² āharitvā saccaṃ pakāsetvā jānān sa-
modhānesi: „Tadā sigālo Upmanno āhosi, uddā eva mahallakā, teṃsā
kāraṇassa paccakkhakārikā rukkhadervatā²³ aham evā²⁴ ti. Da-
20 bhapupphajātakaṃ²⁵.

6. Dasappakajātaka.

Dasappakam²⁶ iṅkhiṇadhāraṇa ti, Idam Sattā Jetavane
viharanto purāṇadūtiyikapaḷobhanam ārahāṇa kathesi. Taṃ²⁷ hi
bhikkhūṃ „saccaṃ kira traṃ ukkaṇṭhito²⁸ ti pucchitvā²⁹ „saccaṃ
3 bhante³⁰ ti „kena ukkaṇṭhāpito³¹ ti „purāṇadūtiyikāya³² ti vutto
„bhikkhū, ayaṃ itthi tvaṃ anuttarakārikā, pubbe pi traṃ imam
nissāya cetasikarogena maraṇto³³ paṇḍite nissāya jīvitam alatthā³⁴
20 ti vuttvā atitāṃ āharī:

¹ B⁴ -yā. ² C⁴ -vā-, B⁴ -vāda-. ³ C⁴ -mitāto. ⁴ B⁴ ji-. ⁵ B⁴ uddā uddā.
⁶ C⁴ jina, B⁴ jina. ⁷ C⁴ -pa-, C⁴ -paṇḍitaṃ corr. to B⁴. ⁸ C⁴ -pucchāsi.
⁹ B⁴ -dāṇa. ¹⁰ C⁴ -ro. ¹¹ B⁴ ja-. ¹² B⁴ pa. ¹³ C⁴ -to. corr. to B⁴. B⁴ -to.
¹⁴ B⁴ -ka. uddā to. ¹⁵ C⁴ -ro. B⁴ pa. ¹⁶ B⁴ dhammaḍḍhā-. ¹⁷ B⁴ uddā paṇḍite.
¹⁸ B⁴ dāḍḍhāpupphā - - paṇḍitaṃ. ¹⁹ B⁴ paṇḍitaṃ. ²⁰ B⁴ -ro. ²¹ C⁴ -mitā.
pucchitvā. ²² B⁴ -mitāto. ²³ B⁴ -mitā.

Attho Bārāpasīyam Maddavamahārāja' rajjani kā-
rente Bodhisatto brahmagakule nibbatti. Senakakumāro ti
"esa nāman karimān". So vayappatto Takkaśīlāyam sabbasip-
pāni aggahetvā¹ Bārāpasīyā' paccāgantvā Maddavarāṇṇo attha-
dhammānhaṇṇasako amacco ahoṣi, Senakapapaṇḍito ti vutto² sakala- 3
nagare cando viya sūriyo viya paṇḍāyi. Tadā raṇṇo purohitaputto
rājūpatthānam āgato sabbālaṇhākārapatimanditam³ uttamariṇa-
dhamam raṇṇo aggamahesiṃ disvā paṭibaddhacitto hutvā gulhaṃ
gantvā nīrahāro nipajjitvā sahāyakehi puṭṭho tam attham āro-
cesi. Rājā⁴ „purohitaputto na diyaṭi, kaḥaṇi na kho⁵“ ti 10
pucchitvā tam attham sutvā tam pakkosāpetvā „ahaṃ“ te
imam sattadivasaṇi dammi, sattāham ghere katvā atthame di-
vase āneyyāsi⁶“ aha. So „sādhu⁷“ ti sampaticchitvā tam ge-
ham ntvā tāya saddhiṃ abhiramī. Te aññamaññaṃ paṭi-
baddhacittā hutvā kiñci ajānāpetvā aggadvāreṇa palāyitvā 15
aṇṇassa raṇṇo vijitam āgamaṃsu⁸. Koci gatattthānam na jā-
nāti⁹, nāvāya gatamaggo viya ahoṣi. Rājā nagare bheriṃ
carāpetvā nānappakāreṇa vicinanto pi tassa¹⁰ gatattthānam na
aṇṇāsi. Ath' aṇṇa tam nissāya balavaso ko uppaṇṇi, hadayaṃ
upham hutvā lohitaṃ pagghari, tato patthāy' aṇṇa¹¹ kucchito 20
lohitaṃ nikkhami, vyādhi mahanto ahoṣi. Mahantāpi rāja-
vejja tikicchitum nāsakkhimā¹². Bodhisatto „āmaṇṇa raṇṇo
vyādhi n' atthi, bhariyaṃ pana apassanto cetasi karogena put-
tho¹³, upāyena tam tikicchiṣāmi¹⁴“ Āyuraṇ¹⁵ ca nāma Pokku-
saṇ ca¹⁶ raṇṇo paṇḍitāmaṇṇe āmantetvā „raṇṇo deviyā adas- 25
saṇena cetasi karogaṃ ṭhapetvā aṇṇo rogo n' atthi, bahūpa-
kāro¹⁷ kho pan'¹⁸ amhākaṃ¹⁹, upāyena naṃ tikicchāma, rājā-

¹ B¹ malita mahā-. ² B² nāmanakaman. ³ B³ aggaṇṇitvā. ⁴ C⁴ -siyā, C⁵ -siyā corr. to aṇṇo, B⁶ -si. ⁵ so all three MSS. ⁶ C⁶ -pari-, B⁷ -paṇi-.
⁷ B⁸ rājāpi. ⁸ B⁹ adds so. ⁹ C⁹ than. ¹⁰ B¹⁰ ig-. ¹¹ B¹¹ jini. ¹² B¹² tassa.
¹³ B¹³ paṭhāya tassa. ¹⁴ B¹⁴ na-. ¹⁵ C¹⁵ pu- corr. to plu-. ¹⁶ C¹⁶ iya-, C¹⁷ ayuraṇ corr. to ā-, B¹⁸ āyuraṇ. ¹⁷ B¹⁷ adds dve. ¹⁸ B¹⁸ adds ca. ¹⁹ B¹⁹ paṇi.
²⁰ B²⁰ adds tassa.

gaṇe samajjāṃ karetvā asidh' gilāṇaṃ jānantaṃ¹ asidh' gilāpema²,
 rājānaṃ sīhapapājare katvā samajjāṃ olokāpessāma³, rājā
 asidh' gilāṇaṃ diṣvā 'atthi nu kho ito aññāṃ dukkaratarāṇ'⁴
 ti pañham' pucchissati, tam⁵ samma Āyura tvaṃ 'asentaṃ
 5 nāma dadāmi⁶ti vacanaṃ ito dukkaratarāṇ' ti vyākareyyāsi,
 tato samma Pukkusa tam' pucchissati, ath' assa tvaṃ 'ma-
 hārāja, dadāmi⁷ti vatvā adadato sā vācā aphalā hotiti, tathā-
 rūpiṃ vācāṃ na keci upajivanti⁸, na khādanti na pivanti, ye
 pana tassa vacanassānuechavikāṃ⁹ karonti yathāpatisiñḍantaṃ
 10 attham' denti yeva idaṃ tato dukkaratarāṇ' ti evaṃ vyākarey-
 yāsi, itoparaṃ kattabbam' ahaṃ jānissāmi¹⁰ti' vatvā samajjāṃ
 kāresi. Atha te tayo¹¹ paṇḍitā rañño saṅgikāṃ gantvā „ma-
 hārāja, rājāṅgaṇe samajjā vattati, tam' olokentānaṃ¹² dukkham
 pi na dukkham' hoti, ehi gacchāma¹³ti' ti rājānaṃ uttvā sīha-
 15 pañjaram' vivaritvā samajjāṃ olokāpesuṃ. Bahū¹⁴ janā attano
 attano¹⁵ jānaṃkasippaṃ daseesuṃ. Eko pana puriso tettiṃ-
 saṅgilaṃ tikkhādhārāṃ asiratanāṃ gilati. Rājā tam' diṣvā
 „ayam' puriso etaṃ asidh' gilati, 'atthi nu kho ito aññāṃ duk-
 karatarāṇ' ti ime paṇḍite pucchissāmi¹⁶ti' cintetvā Āyuraṃ
 20 pucchanto paṭhamad' gātham' āha:

1. Dasannakam¹⁷ tikkhādhārāṃ asidh' sampantaṃ pāyinaṃ
 parisaṃyam' puriso gilati kiṃ dukkaratarāṃ tato,
 yad aññāṃ dukkaraṃ thānaṃ tam¹⁸ me akkhāhi puc-
 chito ti. 30.

23. Tatha dasannakam¹⁷ ti Dasannakaratti¹⁸ uppannaṃ, sampanna-
 pāyinaṃ¹⁹ ti sampannam²⁰ paralohitapāyinaṃ²¹, parisaṃyam' ti parisaṃmajjho
 dhamalohbhaṇaṃ ayam' puriso gilati, yadāññāṃ ti²² ito aññānaṃ yaṃ aññāṃ
 dukkaraṃ tam²³ Kāraṇaṃ tam²⁴ maya pucchito kasshehiti.

¹ B⁴ -ca. ² B⁴ gilāpetvā, C² add tath. ³ B⁴ olokāpessāma. ⁴ B⁴ omitta tam. ⁵ mūlā vacanaṃ - - na keci tipa wanting in B⁴. ⁶ C² -nassanta-. ⁷ C² nayo: C² nayo corz. to tayo, B⁴ tayo-pi. ⁸ C² -kento nam, C² -kento tath. ⁹ B⁴ kicchāma. ¹⁰ C² B⁴ -u. ¹¹ B⁴ omitta one attano. ¹² B⁴ paona-, B⁴ dasappa-. ¹³ B⁴ tath. ¹⁴ C² -pāyina. ¹⁵ B⁴ omitta sampannam. ¹⁶ C² -pi, B⁴ -lohita-pāyinaṃ. ¹⁷ B⁴ asidh' yato yato aññāṃ. ¹⁸ B⁴ dukkaratarāṃ. ¹⁹ B⁴ tath.

Atha' so kathento dutiyaṃ gātham āha:

2. Gileyya puriso lobhā asin sampanna pāyinaṃ,
yo' ca vujjā dadāmiti taṃ dukkaratarāṃ tato,
sabb' aññaṃ sukaraṃ ṭhānaṃ, evaṃ jānāhi Māgadhā' ti. 40.

Tattha vujjā ti vadēyya, taṃ dukkaratarāṃ ti taṃ dadāmiti vac- 3
naṃ tato asigilānato dukkaratarāṃ, sabbāññaṃ¹ ti sukaraṃ nāma tava dāsa-
miti vacanaṃ ṭhapeti aññaṃ sabbam² pi lānaṃ³ vohatva, Māgadhi⁴ ti
rājānaṃ gottanāpari⁵.

Raṇṇo Āyurapanditassa vacanaṃ sutvā „asigilānato kira
'idaṃ nāma dammiti' vacanaṃ dukkaraṃ, abhā ca 'purohita- 10
puttassa devīm dammiti' avacaṃ, atidukkaraṃ vata me ka-
taṃ' ti vimāṇasantaṃ' eva hadaye soko thokaṃ tanuttam'
gato. Tato „parassa idaṃ' nāma¹² demiti vacanato pan' añ-
ñaṃ¹¹ dukkaratarāṃ atthi nu kko¹³ ti cintetvā Pukkusapandi-
tassa¹⁴ saddhīm sallapanto tatiyaṃ gātham āha:

3. Vyākāsi Āyuro paṇhaṃ atthadhammassa¹⁵ kovido,
Pukkusaṃ dāni pucchāmi: kiṃ dukkaratarāṃ tato,
yaḍ aññaṃ dukkaraṃ ṭhānaṃ taṃ¹⁶ me akkhāhi pucchito

ū. 41.

Tattha paṇhaṃ artham¹⁷ ti paṇhasa attham vyākāsi¹⁸ vuttam hoti. 20
dhammassa kovido ti tadantahajetvā ganthe¹⁹ āvuso, tato ti tato vacanato
kiṃ dukkaratarāṃ.

Ath' esa vyākaroṇto Pukkusapandito catutthaṃ gātham āha:

4. Na vācam²⁰ opajivanti aphalaṃ gīraṃ²¹ udīritāṃ,
yo' ca datvā avākayirū taṃ dukkaratarāṃ tato, 25
sabb' aññaṃ sukaraṃ ṭhānaṃ, evaṃ jānāhi Māgadhā' ti. 42.

Tattha datvā ti sukaraṃ nāma demiti paṇḍitaṃ datvā, avākayirū ti
taṃ paṇḍitaṃ²² atthato dānato tasmā lobhaṃ avākareyya chādeyya²³, taṃ

¹ Bā arhassa. ² Cā so. ³ Bā/ mādhavā. ⁴ Cā sabbam, Cā eva corā to sabbam.

⁵ Cā amhi sabbam, Bā sabbam. ⁶ Bā ka-. ⁷ Bā -na -. ⁸ Bā tanaṃ. ⁹ Bā
jamaṃ. ¹⁰ Bā amhi nāma. ¹¹ Bā pana -. ¹² Cā add pana. ¹³ Bā paṇḍa artham-

¹⁴ Bā taṃ. ¹⁵ in Cā: Bā paṇḍa artham. ¹⁶ Cā ganthe. Bā attho. ¹⁷ Bā evam.

¹⁸ Bā lāna. ¹⁹ Bā sappati-. ²⁰ Bā uccādeyya.

bhaddhāṃ (dādeyya)¹ 'u vuddha² hoṃ, tato ti saṅghāto³ ca⁴ assakaṃ nāma te
 āmūti⁵ vacanāṃ ca tad eva dukkaratarāṃ.

Raño tam pi⁶ vacanāṃ sutvā „aham⁷ 'purohitaputtassa
 devin⁸ demūti⁹“ paṭhamāṃ vatvā vācānneccavāṇāṃ¹⁰ katvā¹¹
 5 adāsini, dukkarāṃ vata me katan¹² ti parivittakentassa soka
 tanukataro¹³ jāto. Ath¹⁴ aasa etad ahoṃ: „Senakapanditato
 añño paṇḍitaro nāma n¹⁵ atthi, imam pañham etam pucchis-
 sāmīti¹⁶“ tato tam pucchanto pañcamāṃ gātham āha:

8. Vyākāsi Pukkuso pañham atthadhammassa¹⁷ kovidē,
 10 Senakam dāmi pucchāmi: kiṃ dukkaratarāṃ tato,
 yaḍ aññam dukkarāṃ tñānam tam¹⁸ me akkhāhi pucchito
 ti¹⁹. 43.

Ath²⁰ aasa vyākaroṇto Senako chaṭṭham²¹ gātham āha:
 9. Dadeyya puriso dānam appaṃ vā yaḍivā bahum,
 12 yo ca datvā nūtatapē²² tam dukkaratarāṃ tato,
 sabb²³ aññam sakarāṃ tñānaṃ, evaṃ jānāhi Māgadā²⁴ ti. 44.

Tathā nūtatapē²⁵ u atthano sikkhantaṃ²⁶ atthasāpakaṃ pīyabhandaṃ
 parasaṃ datvā āmūtīkhaṃ magā idam dīnaṃ ti evaṃ tad pīyabhandaṃ kṛbbsa
 ye²⁷ pucchī²⁸ āmūtīkappaṃ na socati tad saṅghāto²⁹ ca saṅkhaṃ nāma demūti³⁰
 20 vacanato ca tassa dīnaṃ ca dukkaratarāṃ. Iti Mahāsatto rājānaṃ saññapento.³¹
 kathaṃ. Dānam hi datvā aparacetu³² ca dussaddhītyā³³, tassa saṃdharana-
 dukkaratā³⁴ Vessantarajītakasā āpita ti, vuttam³⁵ u etāṃ³⁶:

Adū³⁷ cāpuṃ gahetvāna khaggaṃ bandhītvā³⁸ vāmato
 āyāmi soka pīṇo, puttanaṃ hi vadha dukko³⁹.
 25 Adhā hi me im⁴⁰ dukkharāpam⁴¹ yaḍ kumārā vithāṇare,
 tassa ca dhammam aññāya te datvā amūtīkassutū⁴².

Rājā⁴³ Bodhisattassa vacanāṃ sutvā sallakkhesi: „aham⁴⁴
 atthano manen⁴⁵ eva purohitaputtassa devin⁴⁶ datvā sakamanāṃ

¹ B¹ na da-. ² B² rukkhantaṃ. ³ B³ omite saṃ. ⁴ B⁴ omite ca. ⁵ B⁵ dem-
 mūti. ⁶ B⁶ tam, omitting pi. ⁷ B⁷ vācāyāṃ-. ⁸ B⁸ oḍḍa tam. ⁹ C⁹ tanuk-
 karo. ¹⁰ IV/ C¹⁰ arhade-. ¹¹ B¹¹ tam. ¹² dhammassa kovidē ti tadatthajutaka - - -
 pucchito ti wanting in C¹². ¹³ B¹³ -tappe. ¹⁴ B¹⁴ -moddara. ¹⁵ so all these
 MSS. ¹⁶ C¹⁶ so. ¹⁷ C¹⁷ omite pucchā. ¹⁸ B¹⁸ nāma te ādānamūti. ¹⁹ B¹⁹ sabbā.
²⁰ C²⁰ -takkā. ²¹ B²¹ pa dussaddhītyā. ²² C²² -pā-, B²² tamāṃ saṃdharānanāda-.
²³ B²³ omite ti x, hetam. ²⁴ B²⁴ a-. ²⁵ B²⁵ -takkā. ²⁶ C²⁶ mu-. ²⁷ C²⁷ mu-corr. to du-.
²⁸ B²⁸ -tappi-. ²⁹ B²⁹ rājāpi.

sapilhāretum na sakkomi, socāmi kilamāmi, na me idaṃ amuc-
chavikam, saccā¹ mayi sasuehā bhavoyya idaṃ² issariyaṃ chud-
detvā na palāyeyya, mayi³ pana sineham⁴ akatvā palāṭṭāya
kiṃ tāya mayham⁵ ti. Tass⁶ evaṃ cintentassa padumapatte
udabindu⁷ viya sabbo⁸ soko vivatṭitvā⁹ gato. Tam khacchā
ñev¹⁰ assa¹¹ kucchi pariaanthāsi. Nirogo¹² sakkhito hūtvā Bodhi-
satissa thutim karonto oṣānagātham āha:

1. Vyākāsi Ayuro pañham aha Pukkusa-periso,
sabbe pañhe atihoti yathā bhāsati Senako ti. 45.

Tatha yathā bhāsatīti yathā paṇḍito bhāsatī tathā eva¹³ etam¹⁴ : dānam 10
nama datta n¹⁵ eva anurupabbau¹⁶ ti.

Imam pan¹⁷ nesa thutim katvā tattho bahum¹⁸ dha-
nam adāsi.

Sattāha imam dezamā¹⁹ āharitvā succāmi pokāsetvā jātakam sa-
modhānesi: (Saccapuriyosāne ukkaṇṭhitabhikkhū sotāpattiphalo patij- 11
jhaṃ) „Tadā rājamaheś purāṇadūtiyikā ahoṃ. rājā ukkaṇṭhitabhik-
khu, Āyura-panḍito Moggallāno, Pukkusa-panḍito Sāriputto, Senaka-
panḍito²⁰ aham evā²¹ ti. Dasappakajātakam²²“.

7. Sattubhastajātaka.

Vibbhantacitto ti. Idaṃ Sattāha Jetavane viharanto 20
pāṇḍūpāramiṃ ārabhva kathesi. Piccuppannavatthum²³ Umāgga-
jātaka vibhavitvāni.

Attā Bārāṇasīyaṃ Janako nāma rājā rajjam kāresi.
Tada Bodhisatto brāhmaṇakule nibbatti, Senakakumārō
ti 'ssa nāman karīman. So veyappatto Takkasīlāya²⁴ sabha- 25
sippāni uggaṇṭhitvā Bārāṇasim puccāpantvā rājānam paesi.
Rājā tam amaccuṭṭhāne ṭhapesi mahantaṃ c' nesa yasaṃ

¹ Bā edda sa. ² Bā imam. ³ Cā mayham. ⁴ Cā aha. ⁵ Bā udahā. ⁶ Bā sabha.
⁷ Bā vivatṭetvā. ⁸ Bā hāva cāsa. ⁹ all three MSS. ut-. ¹⁰ Bā pethavataṃ.
¹¹ Bā -tappi-. ¹² Bā -u. ¹³ Bā dhammado-. ¹⁴ Bā edda pana. ¹⁵ Bā panha-
jātakam sathāsi, Bā dappana-. ¹⁶ all three MSS. -u. ¹⁷ Bā -gati.

anuppadāsi. So rañño atthañ ca dhammañ ca anuśāsi. Ma-
 dhurakatho dhammakathiko hūtvā rājānaṃ pañcaṣu silesu pa-
 tiṭṭhāpetvā dāne uposathakamma dasakusalakammupathesu¹ 'ti
 imāya kalyāṇapaṭipadāya patiṭṭhāpesi. Sakalaratṭhe² Bud-
 dhānaṃ uppannakālo viya ahosi. Pakkhadivasesu rājā ca
 uparājādāyo ca sahbe sannipatitvā³ va⁴ dhammasabham sa-
 jenti⁵. Mahāsatto sajjitadhammasubbhāya sarabhapallabhakama-
 jhagato⁶ Buddhalīlāhāya⁷ dhammaṃ deseti. Buddhānaṃ dham-
 makathāseadhi⁸ e⁹ assa¹⁰ kathā hoti. Ath¹¹ aññataro mahallaka-
 10 brāhmaṇo dhanabhikkhaṃ caritvā kahāpaṇasahasasū¹² hāritvā
 ekasmiṃ brāhmaṇakule nikkhipitvā¹³ „puna bhikkhaṃ carissā-
 mīti“ gato. Tassa gatakkāle¹⁴ tam kulāṃ kahāpaṇe valā-
 jesi¹⁵. So āgantvā kahāpaṇe dharāpesi. Brāhmaṇo kahāpaṇe
 dātum asakkanto attano dhītaraṃ tassa pādapariçārikaṃ katvā
 15 adāsi. Brāhmaṇo tam gahetvā Bācūvasito avidāre¹⁶ brāhmaṇa-
 gāme vāsaṃ kappesi. Ath¹⁷ assa bhariyā daharatāya kāmeseu
 atitā nāñena tarunabrāhmaṇena saddhiṃ micchācāraṃ cari.
 Soḥasa hi atuppiyavatthūni¹⁸ nāma, katamāni soḥasa: sāgāro
 sabbasavantīhi na tappati, aggi opādāneṇa na tappati, rājā
 20 ratṭheṇa na tappati, bālo pāpehi na tappati, itthi methuna-
 dhammeṇa alakkāreṇa vijāyaneṇa¹⁹ 'ti imehi tūhi na tappati,
 brāhmaṇo mantehi na tappati, jhāyi vihārasampattiya²⁰ na tap-
 pati, sekho apacayena²¹ na tappati, appiccho dhūtaguṇeṇa²²
 na tappati, āradhaviṛiyo viriyārambhena na tappati, kathiko²³
 25 sākacchāya na tappati, visārado parisāya na tappati, saddho
 saṅghupatthāneṇa na tappati, dāyako pariccāgeṇa na tappati,
 paṇḍito dhammasavaneṇa na tappati, catasso parisā²⁴ Tathāgata-
 dassaneṇa na tappanti²⁵. Sāpi brāhmaṇi methunadhamma²⁶

¹ B⁴ dassakulo. ² C² -rattho. ³ B⁴ -pāterā. ⁴ B⁴ amita va. ⁵ C² sajjanti.
⁶ B⁴ ratanipallabhiko varagato. ⁷ B⁴ adho tiya. ⁸ C² -ca, C³ ca. ⁹ B⁴ nikkha-
 mitta. ¹⁰ B⁴ kuta-. ¹¹ C² va-, B⁴ valāheṇa. ¹² B⁴ adho rāsamāṃ. ¹³ B⁴
 tappantiya-. ¹⁴ B⁴ appamajena. ¹⁵ C² dho-, B⁴ dhātāgā-. ¹⁶ B⁴ dham-
 mika-. ¹⁷ B⁴ -tūhi. ¹⁸ B⁴ -esa.

attitā¹ tam brāhmaṇaṃ niharitvā viśatthā² pāpakammaṃ kat-
 tukāma³ hutvā ekadivasaṃ dhammaṃ nipaṭṭhitvā „kiṃ bhōtīti“
 vutta⁴ „brāhmaṇa, ahaṃ tava gehe kammaṃ kātum na sak-
 komi, dāsiṃ⁵ ānehitī“⁶. „Bhōtī, dhanam⁷ me c’ attibi, kiṃ⁸
 datvā ānehitī“⁹. „Bhikkhaṃ caritvā dhanam pariyesitvā āne-
 hitī“¹⁰. „Tena hi bhōtī pātheyyam me saṭṭhehitī“¹¹. Sā tassa
 baddhasattubhaddhasattūnaṃ¹² cammaapasāmbakam pūretvā adāsi.
 Brāhmaṇo gāmanāgarājadhānisa caranto sattakahāpapaśatāni
 labhivā „alam me ettakaṃ dhanam dāsi dāsaṃdāyā“¹³ ‘ti ni-
 vattitvā attano gāmanā āgacchanto ekasmiṃ udakaphāsuka-
 ṭṭhāne paṣāmbakam muṇcitvā sattum khādītva paṣāmbakamukham
 abandhitvā va pāṇiyam pivitum otinno. Ath’ ekasmiṃ ruk-
 khasaṇṇe eko kaḥḥasappo sattugandhaṃ ghāyitvā paṣāmbakam
 pavasitvā bhogaṃ¹⁴ abhūṇṇitvā sattum khādanto nipaṭṭhi. Brāh-
 maṇo āgantvā¹⁵ abbhāntaraṃ anoloketvā paṣāmbakam bandhitvā¹⁶
 amhe kutvā pāyāsi. Atha naṃ antarāmagge ekasmiṃ rukkhā
 nibbattiadevatā khandhavivare¹⁷ ṭhatvā „brāhmaṇa, sace antarā-
 magge vasissasi¹⁸ sayam marissasi, sace aṇṇa gharāṇi gamissasi
 bhariyā te marissatīti“¹⁹ vatvā antaradhāyi. So olokeno de-
 vatāni adisvā bhūte maraṇabhayataṭṭhito rodanto paridevanto²⁰
 Bārāṇasīnagaradvāraṃ sampāpusi. Tada ca pana²¹ paṇḍara-
 suposatho hoti, alaṃkatadharmāṇaṃ nispiditvā Bodhisattassa
 dhammakathādivaso²², mahājāno gandhapupphādihatto vagga-
 vaggo hutvā dhammakatham sotum gacchati. Brāhmaṇo disvā
 „kahaṃ gacchathā“²³ ‘ti pucchitvā „brāhmaṇa, aṇṇa Senaka-
 paṇḍito maṇḍhureṇa sareṇa Buddhāṇṇihāya dhammam deseti,
 tvaṃ na jānāsi“²⁴ vutte²⁵ cintesi: „paṇḍito kira dhamma-
 kathiko ahaṃ c’ anki maraṇabhayataṭṭhito, paṇḍitāpi“²⁶ kho pana

¹ Bā anattā. ² Bā viśatthā. ³ Bā kātu-. ⁴ Bā dāsi dāsam. ⁵ Cā -nam. ⁶ Bā ki, Cā kiṃhi. ⁷ Bā adde dha. ⁸ Bā -sattakamheṇa. ⁹ Bā -ge. ¹⁰ Bā adde paṣāmbakassa. ¹¹ Bā -cittagge. ¹² Cā viśatth. Bā viśatthā. ¹³ Cā -vitt. ¹⁴ Bā omitti pana. ¹⁵ Bā -an. ¹⁶ Bā nānagaṇ-. ¹⁷ Cā gacchā. ¹⁸ Bā ki tvaṃ pi na jānāsi. ¹⁹ Cā vutta corr. first to vutte and afterwards to vutte, Bā adde so. ²⁰ Bā omitti pi.

mahantaṃ pi sokam baritum sakkonti, mayāpi tattha gantvā
 dhammaṃ sotum vaṭṭatīti¹ so tehi saddhīm tattha gantvā
 Mahāsattaṃ parivāretvā nisinnāya sarājikāya parisāya pari-
 yante sattupasāmbhakena khandhagatena dhammāssaṃsato avidūre
 5 maraṇabhayaḥhitto² atthāsi. Mahāsatto Ākasaṇḍam oṭārento
 viya amatavassam vassanto viya³ dhammaṃ desesi. Mahājano
 sañjāta-somanasso sādhu-kāraṇaṃ datvā dhammaṃ assosi. Paṇḍitā
 ca nāma disācakkhukā honti⁴. Tasmim khayo Mahāsatto pa-
 sannapaṇḍappasādanī⁵ akkhinī amullevā samantato parisam-
 10 olokeno tam brāhmaṇaṃ diāvā cintesi: „ayaṃ⁶ etikkā parivā-
 so manassajātā sādhu-kāraṇaṃ datvā dhammaṃ sunāti, ayaṃ paṇ-
 eko brāhmaṇo dhamassappatto rodati, etass⁷ abbhantare⁸ asan-
 jananasamatthena sokena bhavitabbam, tam assa ambileṇa
 paharītvā tambamalaṃ⁹ viya padamapaḷāsaṃ udakābdu¹⁰ viya
 12 vinivaṭṭetvā etth¹¹ eva naṃ nissokam tuṭṭhamānasaṃ katvā dham-
 maṃ desessāmiti¹² so tam āmantetvā „brāhmaṇa, Senakapaṇḍito
 nāmāhaṃ, idāṃ¹³ eva taṃ viasokam karissāmi, vissattho kathe-
 hīti¹⁴ tena saddhīm sallapanto paṭhamam gātham āha:

1. Vibbhantacitto kupitindriyo si,

20 nettehi te vāriṇaṃ savanti,

kin te natthasī kiṃ pana paṭṭhayaṇo

idhāgamā brahmo tad imha¹⁵ brūhīti. 46.

Tatto kupitindriyo etī akkhindriyam eva sandhāya ghaṭṭindriyaṃ¹⁶
 etī āha, vāriṇaṃ si assabbinduṃ, taṃhā¹⁷ ti codanathe āpāto, tam hi Ma-
 22 hāsatto codento evamāha: brāhmaṇa, etā nāma divi kārasihi assanti pari-
 deyaṇi sattasācakkhāreṇa klemidā¹⁸ eva piyaṭṭikā natthi vā kīṇidā¹⁹ eva piya-
 ṭṭikāṃ paṭhetvā abbhanti vā, assittha kin te natthasī kiṃ vā pana paṭṭha-
 yanto tam idhāgamā²⁰, idāṃ me khīppam brūhīti.

¹ C^o - bhayatejhiro. ² Itā mūlā a. v. v. ³ C^o honti. ⁴ B^o sampama-
 paṇḍapaṇḍitā. ⁵ Itā omija ayaṃ. ⁶ B^o etassa v. ⁷ B^o tamassa amullevā
 pahāretvā tambamalaṃ viya padamala. ⁸ B^o udakābintum. ⁹ C^o brahmaṇa di-
 ghaṇ. ¹⁰ C^o brāhmaṇa digamā corā, to - digha. ¹¹ B^o kupitito. ¹² B^o klemid-
 cid. ¹³ B^o idā v. ¹⁴ B^o idā v. ¹⁵ B^o idā v. ¹⁶ B^o idā v. ¹⁷ B^o idā v. ¹⁸ B^o idā v. ¹⁹ B^o idā v. ²⁰ B^o idā v.

Atth' assa attano sokakāraṇaṃ, kathento brāhmaṇo dutti-
yam gātham āha:

1. Mīyetha bhariyā¹ vajato mam' aḷḷa,

agacchato maraṇaṃ āha² yakkho,

etena dukkhena pavadhito³ ami,

akkhāhi me Sonaka etam aññhan ti. 47.

Tattha⁴ vajato ti gātham gacchantassa, agacchato ti agacchantassa,
yakkho ti amaraṇagge eka yakkhadevatā, evaṃ āha⁵ 'ti vadasi, ā Kīra Devato
paṇḍito te⁶ brāhmaṇa vacchasaṃpe ti anālikhanti Bodhisattvesa bhūti-
bhārapakkāsanābham nāstīhi, etena dukkhena⁷ ti gacchato bhariyā ma-
raṇadukkhena⁸ agacchato attano maraṇadukkhena⁹, ten' ami pavadhito
gheḍḍito kampito, etam aññhan ti etam āññanam, yena me kāraṇaṃ gacchato
bhariyā maraṇaṃ agacchato attano maraṇaṃ hett¹⁰ etena me kāraṇaṃ teḷi-
khitto añño.

Mahāsatto brāhmaṇassa vacanāni sutvā samuddamattabake¹¹
jālaṃ khipanto viya ānājālaṃ pattharivā „imesaṃ sattānaṃ
bahūni maraṇakāraṇāni: samudde nimuggāpi maranti, tattha
vāḷamacchehi gahitāpi, Gaṅgāya patitāpi¹² sumanmārehi gahitāpi,
rukkhato patitāpi kaptakena viddhāpi, nānappakārehi āvudhehi
pāhatāpi, visam khādītāpi ubbandhītāpi¹³ papāte patitrāpi¹⁴
atītiādīhi¹⁵ vā nānappakārehi vā rogehi opaddatāpi maranti
yeva, evaṃ bahūni maraṇakāraṇaṇaṃ katarena nu kho kāraṇaṃ
aḷḷ¹⁶ esa¹⁷ brāhmaṇo antarāmagge vāsanto sayasi marissati ge-
ham assa vajato bhariyā marissatī¹⁸ cinteasi, cintoento eva ca¹⁹
brāhmaṇassa khandhe pasibbakaṃ diṇvā „imasmiṃ pasibbake²⁰
ekena sappena pavitthena bhavitabbam, pavisanto ca pana so²¹
imasmiṃ brāhmaṇe pātaraśasamaye sattum khādītā pasibbaka-
mukhaṃ abandhītā va²² pāṇīyaṃ pātum gate sattugandhena²³
pavittho bhavissatī, brāhmaṇo pi pāṇīyaṃ pivitvā āgato sap-
paṇḍa pavitthabbhāvaṃ ajānitvā va pasibbakaṃ bandhītā ādāya²⁴

¹ U² -yā, B² -yāya. ² C² āha. ³ C² stattha. C² viamattā. ⁴ B² vata. ⁵
B² maraṇaṃ. ⁶ B² maraṇaṃ hett. ⁷ tenasmiṃ --- hett wanting in B². ⁸ B²
adda tattha. ⁹ C² -ā. ¹⁰ B² -āpi. ¹¹ B² amādihi. ¹² B² aḷḷa. ¹³ B²
omita ca. ¹⁴ B² paṇḍa. ¹⁵ B² omita va. ¹⁶ B² adda sappē.

pakkanto bhavissati, ev-āyaṃ antarāmagge vasanto sāyaṃ¹
 vasaṇatthāne 'sattum khādisāmiti' pasibbakaṃ muñcivā hat-
 thaṃ paveseṣati, atha naṃ sappo hatthe ḍasivā jīvitakkha-
 yaṃ pāpessati², idam assa antarāmagge vasantassa maraṇa-
 5 kāraṇaṃ, saṃs paṇa gehaṃ gaccheyya pasibbaka bhariyāya
 hatthagato bhavissati, sā 'antobhantaṃ olokessāmiti' pasibba-
 kaṃ muñcivā hatthaṃ paveseṣati, atha naṃ sappo ḍasivā
 jīvitakkhayaṃ pāpessati, idam assa ajja gehaṃ gatassa³ bhari-
 yāya maraṇakāraṇaṃ⁴ ti upāyakosallaṇṇaṇe⁵ eva aññāsi. Ath'
 10 assa etad ahoṣi: „iminā sappena⁶ kaṇhasappena sarena nib-
 bhayena bhavitabbaṃ, yaṃ hi⁷ brāhmaṇassa mahāphāsukaṃ
 paharaṇte pi⁸ pasibbake attano calanaṃ vā phandanaṃ⁹ vā na
 dasseti, evarūpāya parisāya majjhe pi attano¹⁰ atthibhāvaṃ na
 dasseti, taṃā iminā kaṇhasappena sarena nibbhayena bhavi-
 15 tabbaṃ¹¹ ti idam pi so upāyakosallaṇṇaṇe¹² eva¹³ dīhhaṇakkhuna
 pāsanto viya aññāsi. Evaṃ sarājikāya parisāya majjhe sa-
 paṃ pasibbakaṃ pavisaṇtaṃ dievā tītipariso viya Mahāsatto
 upāyakosallaṇṇaṇe¹⁴ eva paricchindivā¹⁵ brāhmaṇassa pañhaṃ
 kathaṃto tatiyaṃ gātham āha:

40 x. Bahūni thānāni vicintayitvā
 yaṃ ottha vakkhāmi tad eva saccaṃ,
 maññāmi te brāhmaṇa sattabhastaṃ¹⁶
 ajānato kaṇhasappo pavittṭho ti. 48.

Tanna bahūni thānāni bahūni kāraṇāni, vicintayitvā ti pavittṭ-
 45 jhivā cintasāna pavatṭaajīvāho viya¹⁷ huta, yaṃ ottha vakkhāmi yaṃ
 te āhaṃ ettha kāraṇaṃ āhaṃ kāraṇaṃ vakkhāmi, taṃ ettha saccaṃ ti tad ev
 otthaṃ¹⁸ dīhhaṇakkhuna dievā kathaṃto āhaṃ bhavissanti dipaṃ, maññāmi te
 vakkhāmi, sattabhastaṃ¹⁹ ti suttapassibbakaṃ, ajānato ti ajānanta eva
 ettha kaṇhasappo pavittṭho ti maññāmi.

¹ Bā sayam. ² Bā pāpessati. ³ Bā gaccheyya. ⁴ Bā omiṭṭa sappaṇa. ⁵ Bā

omiṭṭa hi. ⁶ Bā hi. ⁷ Bā bandhanaṃ. ⁸ Bā nāle ca. ⁹ Bā -sallāṇa nāpāṇa.

¹⁰ Bā -cchintā corr. to -cchindivā. ¹¹ Cā -bhataṃ corr. to -bhastaṃ, Cā Bā
 -bhataṃ, Bā suttabhastaṃ. ¹² Bā -carena sabbaṃ pavittṭhivā ti. ¹³ Bā lo-
 ḍeva kathaṃ.

Evañ ca pana vatvā „atthi te brāhmaṇa eśāmiti pasib-
hake sattā“¹ ti pucchā. „Atthi paṇḍitā“² ti. „Añña pātara-
savelāya sattum khāditi“³. „Āma paṇḍitā“⁴ ti. „Katha nist-
ditvā“⁵ ti. „Arañña rukkhamaśāsin“⁶ ti. „Sattum khādīvā
pāṇiyam pātuṃ gacchanto pasibbakamukham bandhi na han-
dhīti“⁷. „Na bandhīm⁸ paṇḍitā“⁹ ti. „Pāṇiyam pīvitvā āgato
pasibbakam oloketvā bandhīti“¹⁰. „Anoloketvā bandhīm¹¹ paṇ-
ḍitā“¹² ti. „Brāhmaṇa tava pāṇiyam pātuṃ gatakaḷe ajāna-
tass¹³ eva te sattugandhena pasibbakam sappo pavitttho ti muṇi-
ñāmi, etam eṭṭh¹⁴ attham¹⁵, tasmā pasibbakam olāretvā parisā-
majjhe thapetvā mukham¹⁶ mocetvā paṭikkamma thito ekam
daḍḍam¹⁷ gahetvā pasibbakam tāva pahara, tato patthapapa-
ṇam¹⁸ sūṇā ti katvā nikkhamantaṃ kaṇhasappam¹⁹ diṇvā nikk-
kamkho bhavissasīti“²⁰ catuttham²¹ gātham āha:

1. Ādāya daḍḍam²² parisumbha²³ bhāstan²⁴,
pass²⁵ eṣamūgaṃ uragaṃ dijjivhaṃ,
ehiṇ²⁶ aṇṇa kamikhaṃ vicikicchitāni,
bhinjāṇamam²⁷ passa, paṇuṇa bhāstan²⁸ ti. 40.

Tattha parisumbha²⁹ ti pahaṇa, passamūgaṃ ti vāpagaḥaranta
amūhena eṣamūgaṃ³⁰ pasibbakato nikkhamantaṃ dijjivhaṃ uragaṃ passa, ehiṇ³¹
aṇṇa kamikhaṃ vicikicchitāni³² ti aṇṇa na kho me pasibbaka sappo vāṇi
ti atthi³³ kakkham³⁴ eva paṇappana appaḍḍamāni³⁵ vicikicchitāni³⁶ ca aṇṇa ehiṇa,
amūgaṃ saddha³⁷ avāṇam³⁸ hi me veyyakaraṇam³⁹, idā⁴⁰ eva nikkhamantaṃ
bhinjāṇamam⁴¹ passa, paṇuṇa bhāstan⁴² ti.

Brāhmaṇo Mahāsattassa katham⁴³ sotvā saṇiviggo bhayap-
atto tathā akāsi. Sappo pi bhoge⁴⁴ dandena pahate⁴⁵ pa-
sibbakamukhā nikkhamitvā mahājanaṃ olokeno atthāsi.

¹ Bā - satti. ² Bā - smiṃ paṇḍitā ti. ³ C¹ bandhīti na -, C² smiṃ bandhi
na, Bā - mukham tīm bandhīti na bandhīti brāhmaṇa ti. ⁴ Bā - dhāmi. ⁵ Bā
- dhesīti. ⁶ Bā - dhāmi. ⁷ Bā eṭṭhamattha katham. ⁸ Bā pasibbakam. ⁹ Bā
- khaṇḍa. ¹⁰ C¹ - sampha. Bā patthapapaṇam. ¹¹ All these MSS. - dū. ¹² C¹
- sumba. C² Bā - sumba? Bā - sampha. ¹³ C¹ bhāstan corr. to bhāstan, Bā
bhāstan, Bā attham. ¹⁴ Bā bhāstan, Bā bhāstan. ¹⁵ C¹ - sumba, C² - sumba corr.
to - sumba. ¹⁶ C¹ - samukham. ¹⁷ Bā atthasūṇāti. ¹⁸ Bā kate, C¹ - pahāsi.

Tam aṭṭhaṃ pakāseṇa Satthā paṇḍanaṃ gātham āha :

3. Sombiggarūpa parikkāya majjhe

“o brāhmaṇo suttasāhassaṃ¹ paṇḍito,

uttha nikkhami urago vaggatejo

5 āsivāso sappo phanaṃ karivā ti. 50.

Sappassa phanaṃ karivā nikkhamanakkāle Mahāsattassa sabbāṇa-
Buddhasaṭṭva vyākaraṇaṃ ahoṃ². Mahājano celukkhapasāhasaṭṭa-
pavattesi, aṅgulipūṭhasaṭṭasūni³ parihhamaṃsu, ghaṇamoghavassam⁴
viya suttaratanaṃsu⁵ vassā, sādhu-kārasaṭṭasāhasaṭṭaṃ⁶ pavattisū-
10 mahāpūṭhavibhujjānaṃsaddo⁷ viya ahoṃ. Idam pana Buddhahijhāya
evavūpasaṃ paṭṭhasaṃ⁸ kakkhamāṃ bāma n⁹ eva jātiyā balaṃ¹⁰ na gottu-
kulaṃ padasavyasaṃdhanāṃsu¹¹ balaṃ. kassa pan¹² etam balaṃ ti, paṇḍitya¹³,
paṇḍavā hi puriso vipassamaṃ vaddhetvā ariyamaggaṃvāraṃ vicaritvā
amataṃmahānibbānaṃ pavisaṃ, sātaka-pāramitā paṇḍitā¹⁴ pucchakabodhim pi
15 sammāsaṃbodhim pi paṇḍitijhātī, amataṃmahānibbānaṃsappakasaṃ hi
dhammesu paṇḍā va seṭṭhā, avaseṇā tassa¹⁵ parivārā¹⁶ honā, taṃ
etam¹⁷ vuttam :

Paṇḍā hi seṭṭhā kuṇḍā vadaṃti

sakkhattarājā-r-iva tārakānaṃ,

19 sīlam sīrā cāpi sataṃ ca dhammaṃ¹⁸

anvayikā paṇḍavato bharaṇitā¹⁹.

Evam kathite ca pana Mahāsattassa paṇḍhe eko ahigunḍiko
sappassa mukhaṃdhanam²⁰ kaivā sappam gaṇetvā araṇṇhe
vissajjesi. Brāhmaṇo rājānaṃ apasaṃkamitvā jayāpetvā nūja-
25 lāṃ paggayha raṇṇo thutidā karonto upadḍham gātham āha :

a. Suladdhalābhā²¹ Janakassa raṇṇo

yo passati Sonakaṃ sādhu-paṇḍānaṃ ti. 51.

Tasā aṭṭhe : sādhu-paṇḍānaṃ ti uttamapāṇānaṃ Sonaka-paṇḍitānaṃ, akkhe-
naṃsattva teccānecchakkaṇaṃ viya²² cakkhūhi paṇḍitānaṃ labhet; tassa raṇṇo
26 Janakassa etc²³ teccānecchakkaṇaṃ dāsaṃalābhā suladdhalābhā vata etena, lā-
dhesu²⁴ labhalābhena eta va lābhā suladdhā hāma²⁵ ti.

¹ Hā suttasāhassaṃ. ² Bā - aṭṭi. ³ Bā - potanaṃ. ⁴ Bā adda vassā. ⁵ Bā
amita vata. ⁶ Bā bhijjānaṃ. ⁷ Cā Bā paṇḍitaṃ. ⁸ Bā phalaṃ. ⁹ Bā - dā-
naṃ. ¹⁰ Bā adda balaṃ. ¹¹ Cā tassa. ¹² Bā adda ca. ¹³ Cā suttasānaṃ,
Cā tato notan. ¹⁴ Bā dhamma. ¹⁵ Cā vakkha - vatt, to lāha, Bā paṇḍa-. ¹⁶
Bā - bandhana. ¹⁷ Bā - bho. ¹⁸ Cā piya. ¹⁹ Bā amita eta. ²⁰ Bā laddhana.

Rañño¹ thutim katvā pana pasibbakato sattakahāpana-
satāni gahetvā Mahāsattassa thutim katvā totthidāyam dātu-
kāmo diyadāhagātham āha:

Vivattacchaddā² nu eī sabbadaasi,
āṇaṃ³ nu te brāhmaṇa bhikkisarūpaṃ, 5
„Imāni me sattasatāni atthi,
gaṇhāhi sabbāni dadāmi tuyham.
Tayā hi me jivitaṃ aṇṇa laddham,
attho pi bhariyāya-m-akāsi sotthim ti. 52.

Tatha vivattacchaddā² nu⁴ eī sabbadaasi ti kīṃ nu kho tasmā sab- 10
bbaṃ dhammākarosa vivattacchaddaṃ cetaseneyyadhamma⁵ sabbatāni buddho ti
chutimassa pacchā, āṇaṃ⁶ nu te brāhmaṇa bhikkisarūpaṃ ti anāhu
sabbhehōvopī⁷ sace⁸ tva āṇaṃ⁹ bhikkisarūpaṃ sabbatānāṇaṇa¹⁰ eīya bolavā
ti, tayā hi me ti tva ki dhammā aṇṇa mayā jivitaṃ laddham, attho pi bha-
riyāyamakāsi sotthim ti attho pi me bhariyāya tasmā eva sotthim aṇṇa; ti 15
na vateṇ sace¹¹ pi suttasāssaṃ bhavēyya dadeyya evāhu suttakam eva dhamma
imāni¹² sattasatāni gaṇhā¹³ ti punappuna bodhisattaṃ yati.

Tam antvā Bodhisatto aññhamāṃ¹⁴ gātham āha:

„Na paṇḍitā vedanaṃ¹⁵ ādiyaṃti
citrāhi gāthāhi¹⁶ sabbhāsītāhi, 20
ito pi te brahma¹⁷ dadantu vittaṃ,
āḍāya tvaṃ¹⁸ gaccha sakkaṃ nikketaṃ ti. 53.

Tatha vedanaṃ¹⁵ ti vetanaṃ¹⁶, ayaṃ eva vā pāṇa, ito pi te brahma 25
ti brahmanaṃ mama pādamūlato pi tuyham dhammaṃ dadantu, āḍāya tvaṃ
gaccha¹⁸ ti ito aññāni Gāṇi satāni gahetvā sabbasabbhāṇāṇaṃ āḍāya sakkaṃve-
tanaṃ gaccha.

Evāṃ ca pana vatvā Mahāsatto brāhmaṇassa sahasaṃ
pūrāpento kahāpane¹⁹ dāpetvā „brāhmaṇa kena tvaṃ dhana-
bhikkhāya pesito²⁰ ti pacchā. „Bhariyāya²¹ paṇḍitā²² ti.

¹ Bā brahmaṇa pi rañño. ² Bā vivattacchaddā, B' vivattacchaddā. ³ Cā -naṃ. ⁴ Bā vivattacchaddamcchaddāna. ⁵ Bā vivattacchaddavivattanēyya-. ⁶ Bā aṇṇa. ⁷ Bā adda atthiya. ⁸ Bā adda ma. ⁹ Bā chetthū. ¹⁰ Cā B' vete-, Bā veda- sutt. ¹¹ Bā vete-. ¹² Bā kullāhi. ¹³ Bā brahma. ¹⁴ Cā B' tam. ¹⁵ Cā vetaṇ, C' vetanaṃ. ¹⁶ Cā vetaṇ, Bā devadamaṇi sutt. ¹⁷ Cā vetaṇ. ¹⁸ Cā vete-, Bā vetaṇaṇ. ¹⁹ Cā gacchāhi. ²⁰ Bā -nana. ²¹ Bā adda mora.

- „Bhariyā te mahallikā daharā“ ti. „Daharā paṇḍitā“ ti.
 „Tena hi sā aññena saddhiṃ anācāraṃ kareṇti ‘nibbhayā hutvā
 karissāmīti’ taṃ pesesi, sace ime kahāpane gharāṃ nassasi sā
 te dukkhena laddhakahāpane attano jāraṃ dassasi, tasā
 5 tvaṃ ujukam eva gehaṃ agantvā¹ bahigāme rukkhamūle vā
 katthaci² vā kahāpane thapetvā paviseyyāsīti“³ vatvā taṃ uyyo-
 Jesi. So gāmasamiparā gantvā ekasmiṃ rukkhamūle kahā-
 pane thapetvā sāyaṃ gehaṃ agamāsi. Bhariyā pi ‘ssa tasmiṃ
 khaṇe jārena saddhiṃ nisīnā hoti⁴. Brāhmaṇo dvāre thaptvā
 10 „bhotīti“ āha. Sā tassa saddaṃ sallakkhetvā dīpaṃ nibbā-
 petvā dvārāṃ vivaritvā brāhmaṇe antopaviṭṭhe itaraṃ nīla-
 ritvā dvāramūle thapetvā gehaṃ pavisitvā pasibbake kiñci
 adlavā „brāhmaṇa kiṃ te bhikkhaṃ caritvā laddhaṃ“ ti puc-
 chi. „Sahassaṃ me laddhaṃ“ ti. „Kahaṃ pana taṃ“ ti.
 15 „Asukatthāne nāma thapitā, pāto vu āharissāma, mā cinta-
 yīti“. Sā gantvā jāraṃ ācikkhi. So nikkhamitvā⁵ attano⁶
 thapitaṃ viya gaudi. Brāhmaṇo punadivase gantvā kahāpane
 apaseanto Bodhisattassa santikaṃ gantvā „kiṃ brāhmaṇā“⁷ ti
 vutte „kahāpane na paseāmi paṇḍitā“ ti āha. „Bhariyā pana
 20 te⁸ ācikkhitā“ ti. „Āma paṇḍitā“⁹ ti¹⁰. Tāya¹¹ jāraṃ ācik-
 khitabhāvaṃ ūtvā „atthi pana te brāhmaṇa bhariyākulū-
 pakabrāhmaṇo“¹² ti pucchi. „Atthi paṇḍitā“¹³ ti. „Tuyham pi
 atthīti“. „Āma paṇḍitā“¹⁴ ti. Ath¹⁵ āssa Mahāsatto sattā-
 naṃ divasānaṃ paribbayaṃ dāpetvā „gaccha, paṭhamam di-
 25 vasaṃ tvaṃ satta bhariyā te sattiā ti euddasa brāhmaṇe ni-
 mantetvā bhojettha, punadivasato patthāya ekekaṃ hāpetvā
 sattame divase tvaṃ¹⁶ ekaṃ bhariyā¹⁷ te ekaṃ ti dve brāh-
 maṇe nimantetvā bhariyāya te sattadivase¹⁸ nimantitabrāhma-
 nassa¹⁹ nibaddhaṃ²⁰ āgamanabhāvaṃ ūtvā mayhaṃ āroce-

¹ C² Bā 4. ² C² 2. corr. to 1. ³ B⁴ yatta ka-. ⁴ B⁴ āha. ⁵ laddhaṃ ti pucchi - - nikkhamitvā waiting in Bā. ⁶ C² -nā, C² -nā corr. to -no. ⁷ B⁴ bhariyāya te. ⁸ C² adde taya jaraṃ ācikkhitā ti āma paṇḍitā ti. ⁹ B⁴ mahā-satto taya. ¹⁰ B⁴ bhariyāyaka-. ¹¹ B⁴ -yāya. ¹² B⁴ tava. ¹³ B⁴ -va. ¹⁴ ab three MSS. -candhi-. ¹⁵ B⁴ nibbajjanāṃ.

hiū¹ āha. Brāhmaṇo tathā katvā „sallakkhito me paṇḍita nibaddhañ²” bhuñjanakabrāhmaṇo³ ti Mahāsattassārocesi⁴. Bodhisatto tena saddhīm purise pesetvā tam brāhmaṇam ānāpetvā⁵ „asukkarukkhamaḷato te imassa brāhmaṇassa santikam kahāpanasahassam gahitañ⁶” ti pucchi. „Na gahāmi paṇḍitā⁷” ti. „Tvañ mama Senakapaṇḍitabhāvañ na jānāsi, āharāpessāmi tam kahāpanaṃ” ti. So bhūto „gahitā⁸ me” ti sampaticchi. „Kin te katā⁹” ti. „Tath¹⁰ eva paṇḍita thapitā¹¹” ti. Bodhisatto brāhmaṇam pucchi: „brāhmaṇa, kin te sā yeva bhariyā hote odāhu aññañ gahissasāsi¹²”. „Sā yeva me¹³ hote paṇḍitā¹⁴” ti. Bodhisatto manasse pesetvā brāhmaṇa-kahāpane¹⁵ ca brāhmaṇiñ ca ānāpetvā¹⁶ corabrāhmaṇassa hatthato kahāpane brāhmaṇassa dāpetvā itarassa rājāṇaṃ karetvā¹⁷ nagarā niharāpetvā brāhmaṇyāpi ānañ karetvā¹⁸ brāhmaṇassa mahantañ yasañ datvā attano yeva santike vasāpesi.¹⁹

Saṭṭhā mañḍaṇaṃ²⁰ āharitvā saccāmi pakāsetva jātakañ samodhānesi: (Saccapariyosāne bahū²¹ sotāpatti-phaladāni sacchikarissu) „Tadā brāhmaṇo Anando ahośi. devatā²² Sāriputte, pariṇā Buddhapariṇā, Senaka-paṇḍito²³ ahañ eva ahośi²⁴” ti. Sattubhastajātakaṃ²⁵.

20

8. Atthisaenajātaka.

Ye me²⁶ ahañ na jānāmi ti. Idam Saṭṭhā Ajarā²⁷ nissāya Aggājare cetiye viharanto kuṭṭikārasikkhāpadañ ārabhā kathesi. Paccuppamavattitvañ haṭṭhā Maññaṇajhājātaka kathitam eva. Saṭṭhā paṇa te bhikkhū āmānetvā „bhikkhave pubbe²⁸”

¹ Bā añbandha. ² Bā -ttassa s-. ³ Cā āha-, Bā nharāpetvā. ⁴ all three MSS. -to.

⁵ Bā thapitā. ⁶ Bā brahmaṇassa-. ⁷ Bā -rāpetvā. ⁸ Bā nagarañ pharāpāpetvā brāhmaṇyāpi rājānañnañ kārāpetvā. ⁹ Bā dhammaḍe-. ¹⁰ all three MSS. -u.

¹¹ Bā rukkhade-. ¹² Bā udda paṇa. ¹³ Bā evā, omitting ahośi. ¹⁴ Cā -bhatta-. Bā -bhastajātakañ sammamañ. Bā -bhastajā-. ¹⁵ Cā ya. ¹⁶ Cā -vyañ. ¹⁷ Bā omitta pubbe.

anuppatto Buddhe kāhiraṇṇapabbajjāya pabbajitā rājūhi parivāṇāpi¹
 'yācanā nāma parivāṇaṃ appiye āmanāpā' ti na yācāmu" ti vatrā
 atitān āhāri:

Atithe Bārāṇasīyam Brahmadattis rajjaṃ kareṇto
 Bodhisatto ekasmiṃ nīgame brāhmaṇakule nibbatti. At-
 tṭhisenakumāro² ti 'ssa nāmaṃ karimā. So veyappatto Tak-
 kasillāya³ sabbasippāni uggaṇhītvā aparabhāge kāmesu ādina-
 van diavā⁴ isipabbajjaṃ pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo
 ca nibbattitvā Himavantapadeso ciraṃ vasitvā loṇambilase-
 10 vanatthāya manussapatham otaṇitvā⁵ Bārāṇasīṃ patvā vyyāne⁶
 vasitvā punadivase bhikkhūya caranto rājāṇaṇaṃ agamāsi.
 Rājā tassācāravihāre paṇḍitvā taṃ pakkosāpetvā⁷ pāsādanta
 pallamke nisīdāpetvā aṭṭhojanaṃ bhojetvā bhojanāvasāso anu-
 modanaṃ autvā paṇṇo patinñāṃ gaḍetvā Mahāsattāṃ rā-
 10 juyāne vāsesi⁸ divasassa⁹ ca¹⁰ dve tayo vāre upatṭhānaṃ
 agamāsi. So ekadivasaṃ dhammakathāya¹¹ paṇṇo „rajjaṃ
 ādīṃ katvā yena vo¹² atithe taṃ vadeyyāthā¹³“ ti pavāresi.
 Bodhisatto „īdaṃ nāma me dehīti¹⁴“ na vadati. Aññe yācāṃ
 „īdaṃ dehīti¹⁵“ icchitīochiraṃ yācanti, rājā esaṃjamaṇo doti
 10 yeva. So ekadivasaṃ cintesi: „aññe yācanakavanibbaka¹⁶“
 'īdaṃ c' īdaṃ c' ambhakaṃ¹⁷ dehīti¹⁸ maṃ yācanti, ayyo puna
 Atṭhiseno pavāritakālato patṭhāya na kiñci yācati, paññavā
 kho paṇ¹⁹ esa upāyakusalo, pucchiesāmi naṃ²⁰ ti so ekadi-
 12 vasaṃ bhuttapātārāso gantvā²¹ ekamantaṃ nisīno aññesaṃ²²
 yācanakāraṇaṃ tassa cāyācanakāraṇaṃ²³ pucchanto paṭhamāṃ
 gāthāṃ āha:

1. Ye 'me²⁴ ahaṃ na jānāmi Atṭhisena vanibbako

te maṃ kaṇṇaṇaṃ yācanti, kaṇṇā²⁵ maṃ tyāṃ na yāca-
 sīti. 54.

¹ Bā parivā. ² Bā -nakaku. ³ Bā -yam. ⁴ Bā adda gharāvāso nākkhamitvā.
⁵ Bā adda anupubbena. ⁶ Bā rājuyāso. ⁷ Bā nīmantāpetvā. ⁸ Bā vāsesi.
⁹ Bā divase. ¹⁰ C' va. ¹¹ Bā dhammi. ¹² Bā ta. ¹³ Bā yācāṃ vanibbaka.
¹⁴ Bā ca atthi. ¹⁵ Bā adda vanditvā. ¹⁶ Bā adda yācānāṃ. ¹⁷ Bā ca ayyāso.
¹⁸ C' va. ¹⁹ C' kaṇṇā, C' kaṇṇi corr. to kaṇṇā.

Tatha vanibbake ti yācaka, saṅgamaṇa ti saṅgamaṇa, idam vuttam
hoti: ayya Atthiṣaṇḍa ye 'me vanibbake ahaṃ dhamagottajāṭhulapudasaṃsāra
kāma etc ti pi na jhāmaṃ etc maṃ saṅgamaṇivā icchāmicchāma yācanti tesu
pama karuṇā-maṃ āhūti na yācanti.

Tam sutvā Bodhisatto dutiyaṃ gātham āha:

1. Yācako appiyo hoti, yācam adadam appiyo,
rasamāham tam na yācāmi, mā me viddesaṇā¹ ahū ti. 55.

Tatha yācako appiyo² hoti ti ye ki mahārāja puggalo idam me do-
khi yācako³ so māpamānam pi māpamācādinam pi appiyo hoti amānāpo,
tama appiyabhāro Mālikanthajīrakaṃ dīperabho, yācam ti yācāma bhādam⁴,
adadam ti adadamāno, idam vuttam hoti: yo pi yācāma⁵ na deti so māli-
kāro dūhi karā adadamāno puggalo yācakaṃ⁶ appiyo hoti, tasmā ti pastuṃ
yācako pi dīyakaṃ yācāma bhādam adadamāno pi yācakaṃ appiyo hoti tasmā
aham tam na yācāmi, mā me viddesaṇā⁷ ti soce hi⁸ ahaṃ yūceyyam eva⁹
tava viddesaṇa¹⁰ bhavēyya, so me tava¹¹ samitā uppannā viddesaṇa, soce pama
vama na dāpeyyasī¹² mama viddesaṇa¹³ bhavēyyasī, so¹⁴ vā¹⁵ mama tavi viddesa-
ṇa, evam saṃvethāpi me me viddesaṇā¹⁶ ahū ti, me na abhinānam pi matā¹⁷
bhijjiti¹⁸, idam attama sampassanto ahaṃ tam na¹⁹ yācāmi.

Ath¹ aasa vacanāni sutvā rājā tisso gāthā abhāsi:

2. Yo ca yācanaḥjivāno²⁰ kāle yācam²¹ na yācanti
paraṃ ca puññā dhamseti attanāpi na jīvati. 56.
3. Yo ca yācanaḥjivāno²² kāle yācāmi²³ yācanti
paraṃ ca puññam labbheti attanāpi ca jīvati. 57.
4. Na va dīssanti²⁴ appaṇṇā diṇvā yācakaṃāgate,
brahmacāri piyo me si, varaṃ tvaṃ²⁵ bhaṇṇam²⁶ icchasīti. 58.

Tatha yācanaḥjivāno²⁰ ti yācanaḥjivāno²¹, apani etc vā pāṭha, idam
vuttam hoti: Ayya Atthiṣaṇḍa ye yācanaḥjivāno dhammiho saṃso vā brah-
macāri²² paṭicabbassa yūcakaḥ²³ yācam²⁴ na yācanti²⁵ so paraṃ ca dīyakaṃ
puññā²⁶ dhamseti²⁷ paṭicappāpi attanāpi ca sukham na jīvati, puññam lab-

¹ Bā vāda-. ² Cā appiyo. ³ Cā yāca-. ⁴ Cā yācābham. ⁵ Bā yo pi
yācanti tam, Cā yācāma corr. to yācāma. ⁶ Cā yācakaṃ. ⁷ Bā vācācāna
āhu. ⁸ Bā omits hi. ⁹ Bā -yyamā me. ¹⁰ Bā vāda-. ¹¹ Bā tava. ¹² Cā
dada-. ¹³ Bā adda pi. ¹⁴ so all three MSS. ¹⁵ Bā omits vā. ¹⁶ Cā omits
evam saṃvethāpi mā me viddesaṇā. ¹⁷ Bā -i. ¹⁸ Cā bhijjiti. ¹⁹ Bā adds karuṇā
20 Cā Bā yo ca --. Bā -jivāno. ²¹ Cā Bā yāca, Cā yāca corr. to yācam. ²² Bā
yācānam. ²³ Bā dīssanti, Bā dīssanti. ²⁴ Cā tam, Bā varaṃ tvaṃ. ²⁵ Bā
ahāma, Bā aḥam. ²⁶ Bā -jivāno. ²⁷ so Cā; Bā yācāno. ²⁸ Bā yūcāpatta-
kāla. ²⁹ Bā yācānaḥ. ³⁰ Bā adda kiṇḍhava yācābham na yācā. ³¹ Bā puñ-
ñam. ³² Bā dhammeti.

Rāja Bodhisattvasa vacanāni sutvā „bhante yadi sapañño-
upatthāko attanā va ātvā kulopakassa dātabbāni deṭṭi aham
pi tumbhākam idaṃ c' idaṃ ca dhammā" sattamaṃ gā-
tham āha:

7. Dadāmi te brāhmaṇa rohinīnaṃ (Cfr. supra p. 31.) 5
gavaṃ sahasaṃ saha puṇḍavana,
ariyo hi ariyassa kathaṃ na dajjā
sutvāna gāthā tava dhammayutta ti. 60.

Tuṭṭha rohinīnaṃ ti sutarappanāṃ, gavaṃ aḥassāṃ ti khleśāśāhi-
śīmadhūrasasaparibhogaṭṭhaya evaṭṭapānaṃ guṇaṃ¹ sahasaṃ tvaṇaṃ dāmi², 10
tam me puṇḍava³, ariyo ti ācāriyo, ariyassa ti ācāriyassa, kathaṃ
na dajjā ti tena kāraṇena na⁴ dadeyya.

Evam vutte Bodhisatto „ahaṃ mahārāja ahiṇeṇa pabba-
jito, na me gāvhi attho" ti patikkhipi. Rāja tass' ovāde
thatvā dānādini puññaṇi katvā saggaparāyano ahoṃ, so pi 15
aparihinajjhāno Brahma-loke uppajji⁵.

Satthā imaṃ deṇaṇaṃ⁶ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakaṃ sa-
modhānesi: (Saccapariyosāṇe bahū cetāpattiphalādīnaṃ patitthitā) „Tadā
rāja Ānando ahoṃ, Aṭṭhiseno⁷ aham evā" ti. Aṭṭhisenajātakaṃ⁸.

9. Kapijātaka.

30

Yattha verī nivasatīti. Idam Satthā Jetavana vi-
haranto Devadattassa paṭhavipavesanaṃ āmbhha kathesi.
Tasmaṃ hi paṭhaviṃ pavitṭhe dhammasambhāyam kathaṃ samuṭṭhā-
pesuṃ⁹: „āvuso Devadatto saha parisāya naṭṭho" ti. Satthā āgan-
tvā „kāyaṃ nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sammāmaṃ" ti puc- 35
chitvā „amāya nāma" ti vutte „na bhikkhave idaṃ eva" ti saha pari-
sāya naṭṭho pubbe pi maṃ yevā" ti vuttvā atitthaṃ āharī:

Autte Bārāṇasīyaṃ Brahma-datte rajjaṃ kārento
Bodhisatto kapiyonīyaṃ nibbattitvā pañcasatakapi-parivāro

¹ B¹ adda vadanto. ² B² vasaṭṭhāna, C³ gacchati. ³ C⁴ dāmiṭṭi. ⁴ B⁵ pati-
⁵ C⁶ omīti na. ⁶ B⁷ -jati. ⁷ B⁸ dhamma. ⁸ B⁹ adda pati. ⁹ B¹⁰ adda
sāmaṇa. ¹⁰ B¹¹ -uttapa. ¹¹ B¹² adda devadatto.

- rājuyyāne vasati¹. Devadatto pi kopiyoniyaṃ nibbattitvā pañ-
casatapakapiparivāro tatth² eva vasi. Ath' ekadivasaṃ puro-
hite³ uyyānaṃ gantvā nahātvā alaṃkaritvā nikkhamante eko
lolakapī puretaraṃ gantvā uyyānadvāratoranamatthake nist-
5 ditvā tassa matthake vaccaṃ⁴ pāṭetvā pana uddham olaken-
tassa mukhe pātesi. So nivattitvā „hoti, jānissāmi tumhākaṃ
kattabban⁵“ ti makkate santajjetvā⁶ nahātvā pakkāmi. Tena
veraṃ gahetvā makkatānaṃ santajjitabhāvaṃ Bodhisattassa
ārocesuṃ. So „verinaṃ nivāsanatthāne⁷“ nāma vasitum na
10 vattatitī, sabbo pi kapiguno palāyitvā aññattha gacchatā⁸ „ti
kapisahasanesāpi⁹“ ārocāpesi. Dabbacakapī attano parivā-
ramakkate gahetvā „pacchā jānissāmiti¹⁰“ na palāyi¹¹. Bodhi-
satto attano parivāraṃ gahetvā araññaṃ pāvisi. Ath' eka-
divasaṃ ekissā vihikottikāya¹² dāeṭṭya ātapo¹³ pasārambhitaṃ¹⁴
15 khādanto eko eḷako ummukena¹⁵ pahāraṃ labhitvā ādittasa-
rīro palāyanto ekissā batthiśālāya nissāya tipakutiyā kuḍḍe¹⁶
sarīraṃ ghaṇesi. So aggī tipakutikaṃ¹⁷ ganhi, tato utthāya¹⁸
batthiśālāya ganhi, batthiśālāya batthiṇaṃ piṭṭhi jhāyi, batthi-
vejjā batthiṇaṃ paṭijagganti. Purohito pi makkatānaṃ ga-
20 haṇḍapāyaṃ upadhārento vicarati. Atha caṃ rājupatthānaṃ
āgantvā nisinnaṃ rājā āha: „ācariya, bahū nā batthi¹⁹ va-
nitiā²⁰ jātiā²¹“, batthivejjā paṭijaggitum na jānanti, jānāsi²² kbo
kiñci bhesajjan²³“ ti. „Jānāmi mahārājā²⁴“ ti. „Kin nama²⁵“ ti.
„Makkatavasaṃ mahārājā²⁶“ ti. „Kahaṃ labhisāma²⁷“ ti.
25 „Nāno uyyāne bahū makkatā²⁸“ ti. Rājā „uyyāne makkate
māretvā vasaṃ ānetā²⁹“ ti āha. Dhanuggahā gantvā pañ-
casante pi makkate vijjhutvā māresuṃ. Eko pana jeṭṭhaka-
makkato palāyanto sarappahāraṃ³⁰ labhitvāpi tatth' eva apa-

¹ B² vasi. ² All three MSS. -to. ³ B² vaccaṃphidam. ⁴ B² sandha jetvā puna.
⁵ B² vāsaṃ. ⁶ C² -sahasasāpi, C³ -sahasasāpi corr. to -sahasāpi, B² -sa-
hasasānaṃ pi. ⁷ B² omits na palāyi. ⁸ C² -koṭṭikāya, B² vihikottikāya. ⁹ B²
-ppa. ¹⁰ B² -rīteritthi. ¹¹ C² omukkena, C³ omukikēka, B² ummukkena. ¹² C²
toṭṭhe, B² kutte. ¹³ B² -nyam. ¹⁴ B² pi in the place of utthāya. ¹⁵ All
three MSS. -i. ¹⁶ vattitā corr. to vattikā, B² ganhiā. ¹⁷ B² omits jāti. ¹⁸
B² adds na. ¹⁹ B² -mi. ²⁰ B² pa-, omitting sara.

titvā Bodhisattvassa vasanaṭṭhānaṃ patvā pati. Vānarā „am-
hākaṃ vasanaṭṭhānaṃ patvā mato“ ti tassa pahāraṃ laddhā¹
matabhāvaṃ Bodhisattvassa ārocesuṃ. So āgantvā² kapigaṇa-
majjhe nisinnā „paṇḍitaṇaṃ evādaṃ katvā veritṭhāne vasantā“
evaṃ vinassantīti“ kapigaṇassa evādavaseṇa imā gāthā abhāsi: 3

1. Yattha verī nivasatī³ na vase tattha paṇḍito, (Jāt. I p. 117.)
ekarattaṃ dirattaṃ vā dukkhaṃ vasatī verisu. 61.

2. Dīso ve⁴ luhucitī⁵ aṇṇa posassa anuviddhiyyato
ekassa kapino hetu⁶ yūthassa anayo kato. 62.

3. Bālo ca⁷ paṇḍitamānī yūthassa parihārako
sacittaṇṇa vasaṃ gantvā sayethāyaṃ⁸ yathā kapī. 63. 10

4. Na sādhu balavā bālo yūthassa parihārako,
ahito bhavati ṇātināṃ sakunānaṃ va cetako. 64.

5. Dhīro ca balavā sādhu yūthassa parihārako
hito bhavati ṇātināṃ Tidasānaṃ va Vāsavo. 65. 15

6. Yo ca silā ca paṇṇā ca sutā ca⁹ attanī¹⁰ paṇṇatī
ubhinnam atthāṃ¹¹ caratī attano ca parassa ca. 66.

7. Tasmā tulleyya-m-attānaṃ sīlapaṇṇāsutāṃ¹² iṃ
gaṇaṃ vā¹³ parihare dhīro eko vāpi paribbaje ti. 67.

Tattha lahurittaraṃ¹⁴ ti lahuritto eṇa, idam vuttam hoti: yo poso la- 20
hurittassa mittassa vā ṇātinā va anuviddhiyyatī anuvattatī tassa posassa anu-
vidhiyyato ca lahuritto dīso hoti verikkocam¹⁵ karoti, ekassa kapinā ti paṇṇa
ekassa¹⁶ lahurittassa andhabālaṇṇa kapino hetu eṇaṃ sakalassa yūthassa anayo
evāpīti¹⁷ mahāvīraṇo kato ti, paṇḍitamānīti¹⁸ yo ayyam bālo kuto ahaṃ
paṇḍito ti attānaṃ mahāmaṇṇo paṇḍitanaṃ evādaṃ akatā sakassa¹⁹ cittaṇṇa 25
vassaṃ gacchati so sacittaṇṇa vasaṃ²⁰ gantvā yathā ayya²¹ dubbhekapī mata-
sayanaṃ sayite evaṃ sayatī²² ti ahaṃ, na sādhu ti bālo nāma balasampanno
yūthassa parihārako²³ na sādhu na laṭṭhako²⁴, kim kārasi so hi ahito
hoti ṇātināṃ, vināṇam evāvaṇṇa, sakunānaṃ va cetako ti²⁵ yathā²⁶.

¹ Bā laddha. ² Bā gantvā. ³ Bā adda nāma. ⁴ Cā -asatī, Bā silvasatī. ⁵ Cā ve,
Bā dīso va. ⁶ Bā -am. ⁷ Bā vā. ⁸ Bā passethāyaṃ. ⁹ Bā caṇṇatī. ¹⁰ Cā
atthāṃ. ¹¹ Bā -sutāpi ca. ¹² Cā gāmanvā, Cā gāmanāṃ corr. to gāmanvā, Bā
gāmanā. ¹³ Cā verikkocam, Cā verī- corr. to verit. ¹⁴ Bā passattha eṇaṇṇa.
¹⁵ Bā aruḍhā. ¹⁶ Cā Bā adda paṇḍitamānī. ¹⁷ Bā ca. ¹⁸ Cā omīti gacchati
so a. v. ¹⁹ Bā yathāyaṃ. ²⁰ Bā matam passatī na passatī evaṃ passatī.
²¹ Bā adda unna. ²² Bā laddhako. ²³ Cā omīti ti. ²⁴ Bā adda hi.

- uttarakupāṇam dipakattitiro¹ divasaṃ pi vassanto añño akkhaṃ te māreṇ ā-
taka vā² māreṇ tesam āra abhite hutv evaṃ ti attho, hita bhavati³ dī kāyena
pi vācāya pi manasāpi ātakirako pava, ubbhinnamattāham caratīti⁴ yō⁵
hiha puggala eta aññāya gūṇa attani passati so mayhaṃ āraṇṇam pi atthi
2 paññāpi sutapariyattī pi atthi⁶ tatiato jhūtiṇṇaṃ gāṇaṃ perikaranto attano ca
parasaṃ ca⁷ attānaṃ parikkhevā antanānaṃ ti ubbhinnam⁸ pi aṭṭham eva carati,
ruleyyamattānaṃ ti⁹ ruleyya attānaṃ; ruleyya¹⁰ ti ruleyya, ālappaññā-
sutāmiṇi¹¹ ti etāni aññāni vā, idam evaṃ hoti: yasmā¹² aññāni attani
samānupassanto ubbhinnam aṭṭham carati¹³ saṃsa¹⁴ paññito etāni aññāni vā
10 attānaṃ pi tesu ruletvā paṭṭipatto ou kha 'mhi sīle'¹⁵ paññāya eute ti kīretvā
paṭṭipattibhāraṇaṃ paccakkham kava dhiro gāṇaṃ vā¹⁶ parikkheyya catuṣa tripa-
patham vā¹⁷ hūva parikkheyya vatteyya¹⁸, parikkheyyapakkasāpi hi vā-
kacirānāpi¹⁹ imehi sīlā dhammehi samannāgataṃ²⁰ eva bhavittabham

Evam Mahāsatto kapirājā hutvāpi vinayapariyattikiccāṃ
15 kathesi²¹.

Sattihā imāṃ deṇṇāṃ²² āharitvā jātakam sammadhānesi: „Tadā
dubbhacakapi Doradatto āhesi, parivāpi²³ eva²⁴ Doradattapariyā, pañ-
takapi rājā pona aham evā²⁵ ti. Kapijātakam²⁶.

10. Bakabrahmajātaka.

- 20 Dvāsattatīti. Idam Sattihā Jetavane viharanto Baka-
brahmāṇaṃ ārabhka kathesi. Tassa hi „Idam niccāṃ dhuvaṃ sa-
saṃsaṃ acaranadhammaṃ, ito aññāṃ loke nissaraṇam nibbānaṃ nāma²⁷
n' atthi²⁸“ evaṃ diṭṭhi uppajji²⁹. Heṭṭhūpopattiko³⁰ kīr³¹ eva Brahmā
pubbe jhānaṃ bhāvetvā Vekapphalesu nibbatto. Tattha paṇḍanta-
kappaparimāṇaṃ³² āyva kkepervā Suddhakkheṇa nibbatitvā catu-
35 sūlakkappe kkepervā tato cuto aññakappāyukeṇ³³ Abhaṃsaṇa nib-
batī. Tatr' eva evā diṭṭhi uppajji. So hi n' eva Upatibrahmaloka-
kato cutiṃ na tattha uppattiṃ anussari, tadubbhayaṃ pi apassanto
evaṃ diṭṭhiṃ gacchi. Bhūgavā tassa uttoparivitakkam aññāya eyya-

¹ C² dipakattitiro, B² dipakattitiro. ² B² omite eva, ³ C² so. ⁴ C² omite
attano ca parasaṃ eva. ⁵ B² -naṃ, omittvā ti ubbhinnam. ⁶ C² omite ruleyya
mattānaṃ. ⁷ C² ruleyya corrected to ruleyya attānaṃ ruleyya. ⁸ B² sutapariyā,
⁹ C² yathā. ¹⁰ C² caratīti. ¹¹ C² kammā. ¹² C² sīla. ¹³ B² omite vā.
¹⁴ B² pava. ¹⁵ B² sīle ti. ¹⁶ B² -si. ¹⁷ B² dhammaṇḍa. ¹⁸ B² omite eva.
¹⁹ B² omite nassamāni. ²⁰ B² omite nāma. ²¹ B² uppajjati. ²² C² uppatti-
B² parikkheṇa. ²³ B² aññakkeṇa kappena.

thāpi nāma balavā puriso sammāññitān vā bāhaṃ pasāreyya pasāritān
vā bāhaṃ sammāññeyya evaṃ evaṃ¹ Jetavanaṃ antarahito taṃhiṃ Brah-
maṇḍoke pāturahosi. Brahmā Bhagavantaṃ divā „ehi kho mārisa,
evāgataṃ mārisa, cirassam² kho mārisa imān paṇiyāyaṃ akāsi yadi-
daṃ idhāgamanāya³, idaṃ hi mārisa niccaṃ idaṃ dhuvam idaṃ sa-
sutuṃ idaṃ⁴ kevalam idaṃ⁵ accharadhammaṃ, idaṃ hi na jāyati na
jīyati na miyati⁶ na cavati na uppajjati, ito pi⁷ pan⁸ aññam uttarim
nissaraṇaṃ a⁹ atthhi¹⁰ āha. Evaṃ vutto Bhagavā Sakabrahmaṇḍaṃ
etaṃ ayoca: „arivijāgato vata bho Bako Brahmā, arivijāgato vata bho
Bako Brahmā, yatra hi nāma niccaṃ āeva sammānaṃ niccaṃ¹¹ ti vak-
khati — pe¹² — sutuṃ ca pan¹³ aññam uttarim nissaraṇaṃ u¹⁴ atth¹⁵
aṇṇaṃ uttarim nissaraṇaṃ¹⁶ ti vakkhaṇti¹⁷ āha. Tam sutvā Brahmā
„tvam evaṃ kathesi¹⁸, tvam evaṃ kathesīti, ti mam esa anuvijjanto
anubandhati¹⁹ cintetvā yathā nāma „dubbhāluco²⁰ katipaye pahāre
labhivā vā „kim aham eva corō, asuko pi corō, asuko pi corō²¹ ti ti
subbe²² saḥāye²³ ācikkhati tath²⁴ eva Bhagavato anuyogabhayabhito²⁵
aṇṇo pi attano saḥāye²⁶ ācikkhanto paṇḍamaṃ gātham āha:

1. Dvāsettiṭṭi Gotama puñṇakammā

Vasavattino jātiyuraṃ attitā.

zyam antinā vedagā Brahmaṇḍapattī²⁷.

asmūbhijjappanti janā anekā ti 68.

Tathā dvāsettiṭṭi na kevalam bho Gotama aham eva aha kho imas-
siddhī Brahmanḍoके मयाद्विसेति जना पुण्णकाम्मा²⁸ अन्नेना उपरि अत्तानो
वासव वत्तानेना²⁹ Vasavattino jāti na jaraṃ ca attā, ayaṃ no vedāhi gateti
vedagā ayaṃ³⁰ Gotama antina-Brahmaṇḍapattī³¹ peccimakoṭippattī³² seṭṭha-
bhāveppattī, asmūbhijjappanti janā anekā ti amhe aṇṇe saḥā janā paṇ-
jālikā hutvā ayaṃ kho bhavaṃ Brahma Maḥābrahma ti idhiṃ vaṇṇeti bhava-
vaṇṇi paṇṇenti pāṇenti³³, aha vata³⁴ mayam pi evaṃpa bhāveyyama³⁵ ti lecha-
ṇitī attito.

Tassa katham sutvā Satthā dutiyam gātham āha:

¹ Bā eva. ² Bā adda vata. ³ Bā imāya gamanāya. ⁴ C² omits idaṃ. ⁵ Bā omits idaṃ. ⁶ Bā omits na miyati. ⁷ Bā sa. ⁸ C² niccābham. ⁹ Bā pa. ¹⁰ C² omits uttarim nissaraṇaṃ bethānham. ¹¹ Bā omits tvam evaṃ kathesi. ¹² Bā -to-. ¹³ Bā does not repeat a. pi c. ¹⁴ Bā adda pi. ¹⁵ Bā -jakeṇ. ¹⁶ Bā -bhayamattū. ¹⁷ Bā -yake. ¹⁸ Bā Brahmanḍapattī. ¹⁹ Bā -kammakammā. ²⁰ Bā omits vataṃ vattānena. ²¹ Bā adda bho. ²² Bā antinā Brahmanḍapattī. ²³ Bā -nikoṭippattī. ²⁴ Bā -hayanū. ²⁵ Bā itā.

2. Appāmi hī etaṃ na hī diḡham āyu.
 yam evaṃ Baka maññasi diḡham āyu.
 etaṃ sahasāṇam ārabuddhānaṃ
 āyuraṃ pajānāmi tavāhaṃ Brahme ti. 69.

3. Tattha etaṃ sahasāṇam ārabuddhānaṃ ti ārabuddhasaṃskhātānaṃ
 gataṃānaṃ sataśchaṭṭhaṃ¹. vasaṇam hi dāsaḍḍasakaṃ² etaṃ, daṇḍatāni³ sa-
 hasāṇaṃ, etaṃ sahasāṇaṃ⁴ sataśchaṭṭhaṃ⁵ etaṃ sahasāṇaṃ⁶ koṭi nāma, etaṃ
 koṭītasasasāṇaṃ⁷ pakvā nāma, etaṃ pakvātasasāṇaṃ⁸ koṭīppakvā nāma,
 etaṃ koṭīppakvātasasāṇaṃ⁹ ekaṃ saṃhutāṃ nāma, etaṃ saṃhutātasasāṇaṃ¹⁰
 10 etaṃ ninnasutāṃ nāma, ekaṃ paṇāka etaṃ gaṇetum saḷḷaṇṇaṃ. tatopa-
 raṇaṃ gataṃ nāma Buddhānaṃ eva vasaṇaṃ, tattha etaṃ ninnasutātasasāṇaṃ
 ekaṃ abhūtaṃ, vasaṇi abhūtaṃ¹¹ ekaṃ ārabuddhaṃ, taṃ ārabuddhānaṃ¹² sata-
 sahasāṇaṃ ekaṃ abhūtaṃ nāma¹³, etaṃ Bakaṃ Brahmano¹⁴ taṃ tasmā¹⁵ bhava
 avasāṇaṃ¹⁶ āyuraṃ¹⁷ sandhāya Bhagavā evaṃ āha.

13. Taṃ¹⁸ evvā Bako tatiyaṃ gātham āha:
 1. Anantadassī Bhagarāham aṇṇi
 jātijaraṇaṃ sokaṃ upātivatto,
 kiṃ¹⁹ me purāṇaṃ vatasālavantaṃ.
 ācikkha me taṃ yam ahaṃ vijāṇāmi ti. 70.

20. Tattha Bhagavā ti. Bhagava tumhe āyuraṃ pajānāmi tavāhaṃ ti vadaṇaṃ²⁰.
 ahaṃ anantadassī jātijaraṇaṃ sa sokaṃ upātivatto aṇṇi vadaṇaṃ vatasālavanta-
 naṃ ti vatasāṇaṇaṃ²¹ ca allavataṃ²² ca, taṃ vuttaṃ koṭi yam tumhe saḍḍhāṇaṃ.
 Buddhā evaṃ aṇṇi kiṃ mayhaṃ purāṇaṃ vataṃ sa allavataṃ²³ ca. ācikkha me
 taṃ yam ahaṃ taṃ ācikkhitaṃ yathācāraṇaṃ vijāṇeyyaṃ ti.

23. Ath' aṇṇa Bhagavā aṇṇāni vattāṇi āharitvā ācikkhantaṃ sataśchaṭṭhaṃ
 gāthā abhāsi:

1. Yaṃ tvaṃ apāyesi bahū manasse
 pipāsita ghaṃmaṇi samparete
 taṃ te²⁴ purāṇaṃ vatasālavantaṃ
 20 suttappaboddhaṃ va anussarāmi. 71.

¹ Bā - aṇṇaṃ. ² Bā dāsaṇaṃ dāsaṇaṇṇaṃ. ³ Bā - āṇaṃ. ⁴ C² - dāsaṇaṃ. ⁵ C² - dāsaṇaṃ. ⁶ C² - dāsaṇaṃ. ⁷ C² - dāsaṇaṃ. ⁸ C² - dāsaṇaṃ. ⁹ C² - dāsaṇaṃ. ¹⁰ C² - dāsaṇaṃ. ¹¹ C² - dāsaṇaṃ. ¹² C² - dāsaṇaṃ. ¹³ C² - dāsaṇaṃ. ¹⁴ C² - dāsaṇaṃ. ¹⁵ C² - dāsaṇaṃ. ¹⁶ C² - dāsaṇaṃ. ¹⁷ C² - dāsaṇaṃ. ¹⁸ C² - dāsaṇaṃ. ¹⁹ C² - dāsaṇaṃ. ²⁰ C² - dāsaṇaṃ. ²¹ C² - dāsaṇaṃ. ²² C² - dāsaṇaṃ. ²³ C² - dāsaṇaṃ. ²⁴ C² - dāsaṇaṃ.

5. Yathā Epikūḥasamā jamaḥ gahitaṃ
amocayī gayhaka nīyyamānaṃ
taṃ te purāṇaṃ vataṣaḥvantaṃ
suttappabuddho va amasarāmi. 72.
6. Gaṇḍāya sotasmim gahitaṃvān
luddheṇa nīgema manussakanyā¹
amocayittha bahasā paṇṇya.
taṃ te purāṇaṃ vataṣaḥvantaṃ
suttappabuddho va amasarāmi. 73.
7. Kappo ca te buddhasaro abhūm,
sambuddhivantaṃ vatinam² amaññaṃ.
taṃ te purāṇaṃ vataṣaḥvantaṃ
suttappabuddho va amasarāmi. 74.

Tattha apāyessitī pāyasa, ghaṇṇamāni sampacceta ti ghaṇṇena sam-
pareta āvīya phoṭṭha ghaṇṇamānānta, suttappabuddho vā 'ti paccakāle 12
supanato³ supinamā paṇḍitā taṃ supinakāṃ vīya amasarāmi. So kira brahmā
ekasmiṃ kappe tāpaṇa bhūtvā maruḥantā⁴ vācento bahunnam⁵ kaṇṭhapāṇpen-
mānaṃ pāṇiyam⁶ bhāritvā adāsi. Ath⁷ ekadivasaṃ ako sattharaho paṇḍitā sa-
ka⁸saṇṭhi maruḥantāraṃ⁹ paṇḍita¹⁰, manussā diṇā¹¹ vāsatthapetam¹² saṃkhotā
sattadivasaṃti āhūyitvā lūhadārūḍhā¹³ nīrahāra¹⁴ taṇhābhūḥitā¹⁵ idāni sa pīyasaṃ 20
n¹⁶ atthitū sakā¹⁷ parivattitvā gaṇe manussā bhāṇṇasakāṇaṃ nīyapīyasaṃ.
Tada tāpaṇa brahṇanto te diṇā sa mayi paravato¹⁸ vassethā¹⁹ 'ti etāsa iddhā-
nubhāvena²⁰ Gaṇḍānetam²¹ vāsatthapetā vāsatthābhūḥitā²² ekāsa,
vassānāṇaṃ mayi. Manussā pāṇiyam²³ pīyitvā saṃhītvā gaṇe suttappetvā vata-
sāpataṃ tīrasaṃ lāyitvā dārūṇi gaṇetvā diṇāsa saṃkhotitvā āropi kaṇṭhāraṃ atthā- 22
nāṇaṃ, taṃ vāsatthay²⁴ vāsaṃ vuttam²⁵. Ekaḍḍhesamā ti Eviyā tīrasaṃ nūyitvā
kāle, gayhakanīyyamānaṃ ti taramāraṅgikāḥ gaṇetvā nīyyamānaṃ. So 23
kira tāpaṇa aparāmanā kāle ekāsa paccantagāmanā nīlāya nadītiṇe vassānāṇa
vikkāsi. Ath²⁶ ekasmiṃ diṇasaṃ pabbatato corā āvāritvā taṃ gāmaṃ pahaṇitvā
mahājāṇaṃ gaṇetvā pabbalam²⁷ āropetvā antareṇamagga cariyamānaṃ²⁸ pāpātvā 20
pabbatābhīram²⁹ parivattitvā āhāraṃ paṇḍitā³⁰ nīyitvāsaṃ. Tāpaṇo gaṇaḥkha-
dīnaṃ c³¹ eva dārūḥitānaṃ³² sa mahāntam³³ sītasāraṃ³⁴ anivā mayi paravato
mā vassethā³⁵ 'ti lūhadārūḥitānaṃ atthābhāraṃ vāsatthitvā³⁶ catamarāṅgīya³⁷ anāya
parivato eṇāṃ kuttvā pūddhaḥkhorim³⁸ āroṇḍipento³⁹ sam⁴⁰ jhāmaṃ agāmaṃ. Carīya-

¹ C² -kappā, B⁴ -kappa, B⁵ -kamma. ² C³ -vassānāṇaṃ, C⁴ vassānāṇaṃ, B⁴ sambuddhivantaṃ vāsattham, B⁵ -vantaṃ vāsaṃ. ³ so C²; B⁴ sabbanto. ⁴ B⁴ manu-. ⁵ B⁴ paṇḍita. ⁶ C² divasa. ⁷ C³ -dārūḥitā, C⁴ -dārūḥitā, B⁴ -dārū-
jaka cora te -dārūḥitā. ⁸ C² -kappa, B⁴ -kappa. ⁹ C³ -jaka. ¹⁰ B⁴ m. p.
mā. ¹¹ B⁴ -va. ¹² B⁴ vāsatthābhūḥitā. ¹³ C² -vā. ¹⁴ B⁴ -vā. ¹⁵ B⁴ -vā. ¹⁶ B⁴ -vā. ¹⁷ C² B⁴ -vā. ¹⁸ C² -vā. ¹⁹ B⁴ -vā. ²⁰ B⁴ -vā. ²¹ C² B⁴ -vā. ²² C² B⁴ -vā. ²³ C² B⁴ -vā. ²⁴ C² B⁴ -vā. ²⁵ C² B⁴ -vā. ²⁶ C² B⁴ -vā. ²⁷ C² B⁴ -vā. ²⁸ C² B⁴ -vā. ²⁹ C² B⁴ -vā. ³⁰ C² B⁴ -vā. ³¹ C² B⁴ -vā. ³² C² B⁴ -vā. ³³ C² B⁴ -vā. ³⁴ C² B⁴ -vā. ³⁵ C² B⁴ -vā. ³⁶ C² B⁴ -vā. ³⁷ C² B⁴ -vā. ³⁸ C² B⁴ -vā. ³⁹ C² B⁴ -vā. ⁴⁰ C² B⁴ -vā. ⁴¹ C² B⁴ -vā.

So Saithā vacceena attanā katakammam¹ caritvā² thuthe karonto
osāmagātham āha :

3. Addhā pajānāsi mam³ etam āyasm,
anānam pi jānāsi, tathā hi Buddho,
tathā hi t' āyasm jaḍḍamabbhāvo
obhāssayam⁴ tiṭṭhami Brahma-lokan⁵ ti. 75.

Tathā rathā hi Buddho ti tathā hi evam Buddho, Buddhānam hi
ānānam āyasm n' atthi, sambuddhamānānam jaḍḍamabbhāvo yeva hi te⁶ Buddhā⁷ ānāsi
'ti tam dassehi⁸, tathā hi āyasm ti buddhastu yeva⁹ paṇi āyasm jaḍḍo sari-
tappabbhāvo¹⁰, obhāssayam tiṭṭhami imam sakālam pi Brahma-lokam¹¹ obhā- 10
santo atthasi.

Evam Saithā attano Buddhaguyam jānāpento dhammam¹² dasetrā
saccāni¹³ pakāsehi. Saccapariyosāne dasamuttānam¹⁴ Brahma-sakassā-
nam¹⁵ anupādāya āvarehi citta¹⁶ vimuocissam¹⁷. Iti Bhagavā bahun-
nam¹⁸ Brahmaṇahe āvassayo hutvā Brahma-lokā Jetavaṇam āganivā tat- 15
tha kathānaniyāmen¹⁹ eva tam dhammasdesanāni kabhetrā jātakam²⁰ anu-
dhānesi: „Taḍā Kevatāpāso Baka-Brahmā ahoṃ, Kappamāyaro aham
evā²¹ ti. Bakabrahmajātakaṃ²². Kakkavaggo paṭhamo,

2. GANDHĀRAVAGGA.

1. Gandhārajātaka.

20

Itivā gāmasakassānanti. Idam Saithā Jetavāno viha-
ranto bhikkhujjussannidhikārasikkhāpadam ārabhha kathesi.
Vatthum¹ pana Rājaghe samuṭṭhami. Ayasmatā Pīṇḍiyaracehena²
ārāṇḍakulāni mocetvā rājanivesanāni gantvā raṇḍo pāsāde iddhibalena
vetaṇṇamāyā kato manussā pasāditvā theressa pañcabbhesajjāni paḍi- 25
pimā. So³ tāni parissāya viśajjesi, Parissā pana⁴ bhāṇuṇṇikā⁵ ahoṃ,

¹ Bā addhā tatthagatasā. ² Bā omitti te. ³ Bā buddho. ⁴ Bā omitti tam das-
sehi. ⁵ Bā addhā sa. ⁶ Bā -bhikkhubbhāvo. ⁷ Bā jānāsi saccāni. ⁸ Bā sam-
pattānam. ⁹ Bā dasabrahma. ¹⁰ Bā omitti. ¹¹ Bā pi mukheṇ. ¹² Bā -bhā-
nam. ¹³ Bā addhā dasamuttā. ¹⁴ Bā -dava-. ¹⁵ Bā omitti sa. ¹⁶ Bā paṇassā.
¹⁷ Bā ha-

laddham laddham¹ 'kolamhe'² pi ghaṭe pi puttattahavikāyo pi³ pūrevā
 pajjāmesī. Manussa divā „mahācchā ime samaṇā“ autokopphāgarikā⁴
 ti ujjhāyimesu. Satthā taṃ pavattim evā⁵ 'yaṃ kho pana tāni gilā-
 nānaṃ bhikkhūnaṃ' ti sikkhāpadaṃ paṇḍapetrā „bhikkhave porāṇaka-
 paṇḍitā anuppanne Buddha bhūṇakapabbajjāṃ pabbajjivā paṇḍalā-
 mattakāṃ sakkhantāpi lopasakkharamattakāṃ punodivasaṇṭhāya nida-
 haṇṭe⁶ garahitāsu, tamhe pana evarūpe niyyānikasānaṃ pabbajjivā
 dotiyatatiyadivasaṇṭhāya⁷ saṃnidhā⁸ karethā⁹“ ti vatra suttāni āharī-

Aṭṭhe Gandhāraraṭṭhe Bodhisatto Gandhāra-
 10 rañño putto hotvā pitu accayena rajje patitthāya dhammena
 rajjāṃ kāresi. Majjhimapadeso pi Videhuraṭṭhe Videha nāma
 rājā rajjāṃ kāresi. Te dve pi rājāno aditthasahāyā¹ va²
 hotvā aṇḍamaṇḍanā³ thiravissāsā⁴ ahesuṃ. Tādā manussa
 dighāyukā honti, timsavassasahassāni jīvanti. Ath⁵ ekadā
 12 Gandhārarājā puṇṇamposathadivase samādinnaṃ mahātale
 paṇḍattavarapallakāṃkamajjhagato⁶ vīratena eḥspaṇḍareṇa pā-
 cinalokadhātum olovento amaccānaṃ dhammatthimuttakathāni
 kathento nisīdi. Tasmiṃ khago gaganatalaṃ abhūṭamghantam
 eva⁷ paripunnāṃ candamaṇḍalaṃ Rāho avatthari. Candap-
 20 pabhā antaradhāyi. Amaccā candālokaṃ apasantaṃ candassa
 Rāhona gahitabhāvaṃ rañño ārocesuṃ. Rājā candam oloke-
 tvā „ayaṃ cando āgantukaṃpakkiḷḷesena upakkilitt⁸“ nippa-
 bho jāto, mayham p⁹ esa rājaparivāro upakkilḷeso, na kho
 pana me¹⁰ taṃ patirūpaṃ y¹¹ āham¹² Rāhona gahitacando viya
 22 nippabho bhavēyyaṃ, visuddhe gaganatale virocantaṃ canda-
 maṇḍalam eva¹³ rajjāṃ pāhāya pabbajjissāmi, kim me pareṇa
 evaditena, kule ca gane ca alaggo hotvā attānaṃ eva evadanto
 vicariissāmi, idam me patirūpaṃ¹⁴ ti cintetvā „yaṃ icchatha

¹ B¹ only one laddham. ² B¹ kolampe. ³ C¹ pattharika-, C² patthattar- corr.
 to parattarika-, B² parattahavikāya pt. ⁴ B² adds saḷyaputṭiya. ⁵ all three MSS.
 -to. ⁶ B² -cattiyamhite-. ⁷ B² adds kareṇa ayutthā ro. ⁸ B² aditthavissāsā.
⁹ B² amira va. ¹⁰ C¹ -m pt. ¹¹ B² kṛavi-. ¹² B² -kamajjha-. ¹³ B²
 -ghantaraṇi niva. ¹⁴ B² upakī-. ¹⁵ B² so pana kho me. ¹⁶ B² atthāṇi.
¹⁷ B² -am rfy.

tam¹ karothā² "ti rajjam amacānam niyyādeā. Dvīsa pi
 Kaamira-Gandhāra-ṭṭhesu so³ rajjam chaḍḍetvā isipabbaj-
 jam pabbajitvā Jhānabhinnaṃ⁴ nibbattetvā Jhānaratisamappito
 Himavanta-padese vāsaṃ kappeṣi. Videharājāpi „sukhaṃ me
 sahāyasaḥ⁵ "ti vānīje pucchitvā tassa pabbajitabhāvaṃ sutvā
 „mama sahāye pabbajito aham rajjena kiṃ karissāmi⁶ " satta-
 yojane⁷ Mithilānagare rajjam⁸ tiyojanasatike Videharatthe so-
 lasasu gāmasabheseso pūritāni koṭṭhagārāni solasaasahasasā-
 takitthiyo chaḍḍetvā puttadhitaro amanasikaritvā Himavanta-
 padeseṃ pavasitvā pabbajitvā pavattiaphalabhojano hutvā sa-
 mavattavāsaṃ⁹ vasanto viharati¹⁰. Ta ubho pi samavatta-
 cāraṃ¹¹ carantā aparabhāge samāgacchissu, na pana aña-
 maññasā aññānissu, sammōdamānā ekato va samavattavāsaṃ¹²
 vassissu¹³. Videhatāpaso¹⁴ Gandhārātāpasassa upatthāpam
 karoti. Tesāṃ ekasmiṃ puṇṇamadivase aññatarasmiṃ rukkhā-
 mūle mādhitvā dhammayuttam katham¹⁵ kathentānaṃ gaganatale
 virocamaṇaṃ candamaṇḍalaṃ Rāhu avatthari. Videhatāpaso „kin
 na kho candaṃsa pabbhā natthā¹⁶ "ti ulloketvā¹⁷ Rāhu-gahitaṃ¹⁸
 candaṃ dievā „ko na kho eso ācariya candaṃ avattharitvā
 nippabham akkhaṭṭi¹⁹ " pucchi. „Antevāsika, ayaṃ Rāhu nāma
 cundaso²⁰ oko²¹ " upakkilesa, virocitum na deti, aham pi Rāhu-
 pahaṭṭaṃ²² candamaṇḍalaṃ dievā idam parisuddhacandamaṇḍa-
 laṃ²³ āgantokaupakkilesena²⁴ nippabham jātāṃ²⁵, mayham pi
 idam rajjam upakkilesa, yāva²⁶ candamaṇḍalaṃ Rāhu viya
 idam nippabham na karoti²⁷ tāva pabbajissāmi²⁸ cintetvā tāva
 eva Rāhu-gahitaṃ candamaṇḍalaṃ²⁹ ārammaṇaṃ katvā mahā-
 rajjam chaḍḍetvā pabbajito³⁰ ti. „Ācariya tvam Gandhārarājā³¹

¹ Bā adda rajjam. ² Bā ekasmi. ³ Bā -āhāyo. ⁴ Bā -nīke. ⁵ Cā rajjaṃ,
 Bā amita rajjam. ⁶ Bā samapavatta-. ⁷ Bā sūari. ⁸ Bā -vassissasmi. ⁹ Bā
 -vattissasmi. ¹⁰ Cā satthas, Bā sarissu. ¹¹ Bā jati vi-. ¹² Bā dhammattha-
 puttakathas. ¹³ Bā si olekatvā. ¹⁴ Cā -gahitaṃ, Bā rāhuna gahitaṃ. ¹⁵ Cā
 eka, Cā eka car. in eka. ¹⁶ Bā -gahitaṃ. ¹⁷ Bā -dāhassa candamaṇḍalassa.
¹⁸ Bā -loka upa-. ¹⁹ Bā adda taṃ. ²⁰ Bā adda maṇi. ²¹ Bā sa svatti. ²²
 Bā adda rāhu viya idam nippabham ti.

ti. „Āma ahaṃ“ ti. „Ācariya, ahaṃ Videharatthe Mithilā-
nagare Videharājā nāma, naṃu mayāṃ aḍḍhamāññaṃ aditṭha-
sahāya“ ti. „Kiṃ paṇa te ārammaṇaṃ ahoṣiṭi“. „Ahaṃ
‘tunhe pabbajitā’ ti sutvā ‘addhā pabbajjāya guṇaṃ’ aḍḍasāṃsā’
ti tambe yeva ārammaṇaṃ katvā rajjaṃ pahāya pabbajito“ ti.
Te tato paṭṭhāya ativiya samaggā sammōdamānā pavattāphala-
bhojanā hūtvā vicariṃsu. Tattha digharattaṃ vasitvā ca¹ paṇa
loṇambilāsevanatthāya Himavantiato oṭaritvā ekaṃ paccanta-
gāmaṃ pāpuṇiṃsu². Manussā tesāṃ iriyāpathe paṣṣitvā bhik-
khaṃ datvā paṭiññaṃ gaheṭvā araṇṇe ratiṭṭhānādinī³ mūpetvā
vasāpesuṃ, antārāmagge pi tesāṃ⁴ bhattakiccakarapaṭṭhāya
udakaphāsekaṭṭhāne sālaṃ kāresuṃ. Te paccantagāme bhik-
khaṃ caritvā tāya paṇṇasālāya⁵ nisiditvā paribhūñjitvā attano
vasanattṭhānaṃ gacchanti. Te pi nesaṃ manussā⁶ āhāraṃ da-
damānā ekadā loṇaṃ patte⁷ pakkipitvā denti⁸ ekadā alona-
kāhāraṃ eva denti. Te ekadivasāṃ paṇṇapute bahutaraṃ
loṇaṃ adāsu. Vedehatāpaso⁹ loṇaṃ adāya gantvā Bodhi-
sattassa bhattakiccekāle pahonakaṃ¹⁰ datvā attano¹¹ pamāṇa-
yuttaṃ gaheṭvā atirekaṃ paṇṇapute bandhitvā „alopakadivase
bhavissatīti“ tiṇavattīantare¹² tṭhapesi. Atha¹³ ekadivasāṃ alo-
pake āhāre laddhe Vedeho¹⁴ Gandhārassa bhikkhūbhājanāṃ
datvā tiṇavattīantarato¹⁵ loṇaṃ āharitvā „ācariya loṇaṃ gaṇ-
hathā“ ti āha. „Ājja manussehi loṇaṃ ta dinnath, tvaṃ
kuto labhīti“¹⁶. „Ācariya, purimadivasaṃ¹⁷ manussā bahun
loṇaṃ udāmaṃ, athāhaṃ ‘alopakadivase bhavissatīti’ atirekaṃ¹⁸
tṭhapesiṃ“ ti. Atha naṃ Bodhisatto „meghapurisa tiyojana-
satikaṃ Videharatthaṃ pahāya pabbajitvā atificanabhāvaṃ
patvā idānī loṇasakkharāya taphaṃ janesiṭi“ tujjetvā ovaḍanto
paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

¹ Bā - yakk. ² Bā aḍḍe mahantaṃ. ³ Cā - va. Cā va rutt. to ca. ⁴ Bā sampā-

⁵ Bā ratiṭṭhānādinī. ⁶ Bā na-. ⁷ Bā omiṭṭe paṇṇa. ⁸ Bā manussā tesāṃ.

⁹ Bā loṇapante loṇaṃ. ¹⁰ Bā aḍḍe ekadā paṇṇapute bandhitvā denti. ¹¹ Bā vi-

¹² Bā loṇaṃ. ¹³ Bā aḍḍe pi. ¹⁴ Bā - asati. ¹⁵ Bā - tiṇāmantare. ¹⁶ Bā vi-

¹⁷ Bā - vatthiṇaṃ. ¹⁸ Bā labhathesi. ¹⁹ Bā - ae. ²⁰ Bā - kalopah.

1. Hivā gāmasahassāni paripuṇṇāni sojasa

koṭṭhāgarāni phitāni sannidhīm dāni kubbasāti. 76.

Tattha koṭṭhāgarāni¹ suvaṇṇapaṇṇāsaṇṇasamuttāhātanaṁkoṭṭhāgarāni² c'
eva dussakkoṭṭhāgarāni³koṭṭhāgarāni⁴ va, phitāni⁵ pūrāni, sannidhīm
dāni⁶ kubbāsati idāni⁷ eva bhavissati tadyadīdāsa bhavissatīti lonamattāni sa-
niddhū kareṇu.

Videha evaṁ garahiyamāno garahāni asahanto paṭipakkhe
hutvā „ācariya, tumhe attano dosam adisvā mayham eva dosam
passatha, nana tumhe 'kim me parena ovaditena, attānam eva
ovadissāmīti' rejjam chaḍḍetvā pabbajitā, te⁸ idāni maṁ kasmā⁹
ovadathā¹⁰ 'ti dutiyam gātham āha:

2. Hivā Gandhāravisaṇṇaṁ pabbatadhaṇadhāniyaṁ¹
pasāsanaṁ² nikkhanto idha dāni pasāsavīti. 77.

Tattha pasāsanaṁ³ ti ovādasasānanidānato, idha dāni⁴ idāni idāni
araṇṇa kessā maṁ ovadathā⁵ 'ti.

15

Taṁ sutvā Bodhisatto, tatiyaṁ gātham āha:

3. Dhammaṁ bhaṇāmi Vedeha¹, adhammo me na ruccati,
dhammaṁ me bhaṇamānassa na pāpaṁ upalippati². 78.

Tattha dhammaṁ ti sabbhavaṁ, Buddhādāni vaṇṇāni paṇṇāsaṇṇaṁ kārāṇaṁ
eva, na ruccati³ti adhammo nāma asabbhavo⁴ mayham kaddeṇ na ruccati, na
pāpamopalippti⁵ti⁶ mama sabbhavam eva kārāṇaṁ eva⁷ bhaṇantassa pāpaṁ
nāma haḍaye na aliyati⁸, ovādadānaṁ nam evaṁ Buddhapaṇṇāsaṇṇadhaṇadhāni-
baddhisattānaṁ paranta, tehi dīṇovāditā hūā na gacchanti, ovāduḍḍiyakassa pāpa
pāpaṁ nāma u⁹ atthi:

Niddhinaṁ va pavattaraṁ yam passe vaddhassinaṁ

25

niggaḍḍharādiṇa medhāvīṇa tassaṁ pavattitā bhaje,

tāḍḍhaṁ bhajamānassa sreyo hoti na pāpāya.

Ovadeyy¹ amasāreyya asabbhū² va nīcāreya,

asataṁ hi so piya hoti, asataṁ hoti appiyo ti. (Dhp. v. 30-31.)

Vedehatāpaso¹ Bodhisattassa katham sutvā „ācariya
atthaniissitaṁ kathentenāpi param ghaṭṭetvā² rosetvā kathetum

¹ Bā - didhanako. ² Bā omite te. ³ Bā babutadhaṇadhāniyaṁ. ⁴ Bā/ pasāsanaṁ.

⁵ Bā vi-. ⁶ Bā/ -līpattīti. ⁷ C. Bā asā-. ⁸ Bā omite kārāṇameva. ⁹ Bā līp-

pati. ¹⁰ Bā vi-. ¹¹ Bā ghaṭṭe.

na vaṇṇati, tvaṃ mañ kuṇḍhasatthena¹ mundaṇo² viya atipha-
rusaṃ kathesi³“ vatvā eṭṭutthaṃ gātham āha:

4. Yena kenaci⁴ vannaṃ paro labhati ruppanaṃ
mahatthiyampi⁵ ce vācaṃ na taddi bhāseyya paṇḍito ti. 79.

1 Tadda yena kenacit¹ dhammeyuttanāpi kāraṇena, labhati ruppamaṃ
ti ghaṭṭanaṃ² dūṣaṇaṃ³ ruppanaṃ labhati yeva. na tam bhāseyya⁴ 'ti tasmā
tam: paṭapuggalaṃ yāya so vācāya ruppati⁵ tam mahatthiyam⁶ mahantaṃ atthi-
nassitaṃ pi⁷ vācaṃ na bhāseyya⁸ 'ti attho.

Ath⁹ assa Bodhisatta pañcamaṃ gātham āha:

10 5. Kāmaṃ ruppataṃ vā mā vā bhūsaṃ vā vikiriyyatu,
dhammaṃ me bhāṇamāssa na pāpaṃ opalippatit¹⁰. 80.

Tatha kāmaṃ ti kamaṇṇa, idam vuttam hoti: ayutakāroko puggalo
ayuttam te kamaṃ ti vādiyamāno kamaṇṇa¹¹ eva kuṇḍhaṃ¹² va mā vā kuṇḍhaṃ¹³
atthava bhūsaṃvutthi¹⁴ viya vikiriyyatu, mayham pama dhammaṃ¹⁵ bhāṇamāssa
15 pāpaṃ pāpaṃ ti attho.

Evāṃ ca paṇa vatvā „na vo“ ahaṃ Ānanda tathā parak-
kamaṇṇaṃ yathā kumbhakāro āmaḥ āmakammatte¹⁶, niggayha
niggayhāhaṃ Ānanda vakkhāmu, yo saro so thassaṇṇi¹⁷ imassa
Sugatovādassa anurūpāya paṭipattiyam¹⁸ thavā yathā kum-
20 bhakāro bhājanasaṃ punappuna ākoṭevā āmakam agahetvā
pakkam eva bhājanam gahatī¹⁹ evaṃ punappun²⁰ ovaditvā
magganhitvā pakkabhājanasadiṇo²¹ puggalo gahetabbo ti das-
aetum puna tam ovadanto

6. Noce assa sakā buddhi²² vinayo vā susikkhito
25 vane andhamahiso va careyya bahuko jano. 81.

7. Yasmā ca paṇ' idh²³ ekacce ācāraṃhi²⁴ susikkhita
tasmā vinitavinaya²⁵ caranti sasamūhita²⁶ ti. 82.

Idaṃ gāthadvayam āha.

¹ B⁴ vaṇṇati kuṇḍhasatthakama. ² B⁴ ma-. ³ C⁶ mahitthiyamhi, B⁷ mahitthi-
yam mī. ⁴ B⁴ ghaṭṭa-. ⁵ C⁶ ruppanaṃ, B⁴ dūṣaṇa. ⁶ B⁴ dūṣati. ⁷ C⁶
mahatthi-. B⁷ mahatthi-. ⁸ B⁴ -tad, omitting pi. ⁹ B⁴ -lampa-. ¹⁰ B⁴ ku-
ṇḍhaṃ. ¹¹ B⁴ omitti ka-. ¹² B⁴ omitti āka-. ¹³ B⁴ kha. ¹⁴ C⁶ omitti āmaḥ.
B⁷ has amakammatte. ¹⁵ B⁴ -ya. ¹⁶ C⁶ -hanti, B⁴ karati gahatī. ¹⁷ C⁶
-dissam. ¹⁸ C⁶ āvāsa-, B⁷ āvāsa-.

Tass' ethe : sammā Vedhe¹ imasmi² hi suttānam sacc attano³ buddhiyā
 paññāya⁴ vevādāyaka⁵ nikkāya⁶ ācāriyapuggalā⁷ vinayo⁸ ca suttikkhito⁹ na bhavissa
 ssahe¹⁰ sante¹¹ pāṭha¹² vācā¹³ dīghā¹⁴ vā¹⁵ vā¹⁶ andhamāsi¹⁷ gocarā¹⁸ gocarā¹⁹ vācā²⁰
 nikkāsa²¹ ka²² ca²³ (thānam²⁴ ajānanto²⁵ eveda²⁶ tatthā²⁷ amulā²⁸ dī²⁹ lha³⁰)³¹ bhaṅko³² jano³³ rureyya,
 yasmā³⁴ pāṭha³⁵ idh' ekacce³⁶ sakāya³⁷ buddhiyā³⁸ rakkhā³⁹ satta⁴⁰ ācāriyasaṅghe⁴¹ āra-
 paññā⁴² sikkhā⁴³ tassa⁴⁴ ācāriyehi⁴⁵ attano⁴⁶ anurūpe⁴⁷ vinaye⁴⁸ vinnatā⁴⁹ vinnasvissa⁵⁰
 susevā⁵¹ sikkhā⁵² ekaggavatta⁵³ hura⁵⁴ evantā⁵⁵ti, tūlha⁵⁶ idam⁵⁷ dasseti⁵⁸: tūlha⁵⁹ hi⁶⁰ vattāna⁶¹
 gihā⁶² hura⁶³ attano⁶⁴ kulā⁶⁵ nari⁶⁶ am⁶⁷ pabbajitena⁶⁸ pabbajjā⁶⁹ nārō⁷⁰pi⁷¹ sikkhā⁷² sikkhā-
 sabbā⁷³, gihā⁷⁴ pi⁷⁵ hi⁷⁶ attano⁷⁷ kulā⁷⁸ nārō⁷⁹ pē⁸⁰sa⁸¹ kassapa⁸² kassapa⁸³ sikkhā⁸⁴ va⁸⁵ sam-
 panna⁸⁶ jiva⁸⁷ hura⁸⁸ susevā⁸⁹ sikkhā⁹⁰ vattā⁹¹ti, pabbajjā⁹²pi⁹³ pabbajjā⁹⁴ nārō⁹⁵ pē⁹⁶sa⁹⁷ pabbajjā⁹⁸ sikkhā⁹⁹
 sikkhā¹⁰⁰ kassapa¹⁰¹ kassapa¹⁰² sikkhā¹⁰³ vattā¹⁰⁴ti, pabbajjā¹⁰⁵pi¹⁰⁶ pabbajjā¹⁰⁷ nārō¹⁰⁸ pē¹⁰⁹sa¹¹⁰ pabbajjā¹¹¹ sikkhā¹¹²
 sikkhā¹¹³ kassapa¹¹⁴ kassapa¹¹⁵ sikkhā¹¹⁶ vattā¹¹⁷ti, pabbajjā¹¹⁸pi¹¹⁹ pabbajjā¹²⁰ nārō¹²¹ pē¹²²sa¹²³ pabbajjā¹²⁴ sikkhā¹²⁵
 sikkhā¹²⁶ kassapa¹²⁷ kassapa¹²⁸ sikkhā¹²⁹ vattā¹³⁰ti, pabbajjā¹³¹pi¹³² pabbajjā¹³³ nārō¹³⁴ pē¹³⁵sa¹³⁶ pabbajjā¹³⁷ sikkhā¹³⁸
 sikkhā¹³⁹ kassapa¹⁴⁰ kassapa¹⁴¹ sikkhā¹⁴² vattā¹⁴³ti, pabbajjā¹⁴⁴pi¹⁴⁵ pabbajjā¹⁴⁶ nārō¹⁴⁷ pē¹⁴⁸sa¹⁴⁹ pabbajjā¹⁵⁰ sikkhā¹⁵¹
 sikkhā¹⁵² kassapa¹⁵³ kassapa¹⁵⁴ sikkhā¹⁵⁵ vattā¹⁵⁶ti, pabbajjā¹⁵⁷pi¹⁵⁸ pabbajjā¹⁵⁹ nārō¹⁶⁰ pē¹⁶¹sa¹⁶² pabbajjā¹⁶³ sikkhā¹⁶⁴
 sikkhā¹⁶⁵ kassapa¹⁶⁶ kassapa¹⁶⁷ sikkhā¹⁶⁸ vattā¹⁶⁹ti, pabbajjā¹⁷⁰pi¹⁷¹ pabbajjā¹⁷² nārō¹⁷³ pē¹⁷⁴sa¹⁷⁵ pabbajjā¹⁷⁶ sikkhā¹⁷⁷
 sikkhā¹⁷⁸ kassapa¹⁷⁹ kassapa¹⁸⁰ sikkhā¹⁸¹ vattā¹⁸²ti, pabbajjā¹⁸³pi¹⁸⁴ pabbajjā¹⁸⁵ nārō¹⁸⁶ pē¹⁸⁷sa¹⁸⁸ pabbajjā¹⁸⁹ sikkhā¹⁹⁰
 sikkhā¹⁹¹ kassapa¹⁹² kassapa¹⁹³ sikkhā¹⁹⁴ vattā¹⁹⁵ti, pabbajjā¹⁹⁶pi¹⁹⁷ pabbajjā¹⁹⁸ nārō¹⁹⁹ pē²⁰⁰sa²⁰¹ pabbajjā²⁰² sikkhā²⁰³
 sikkhā²⁰⁴ kassapa²⁰⁵ kassapa²⁰⁶ sikkhā²⁰⁷ vattā²⁰⁸ti, pabbajjā²⁰⁹pi²¹⁰ pabbajjā²¹¹ nārō²¹² pē²¹³sa²¹⁴ pabbajjā²¹⁵ sikkhā²¹⁶
 sikkhā²¹⁷ kassapa²¹⁸ kassapa²¹⁹ sikkhā²²⁰ vattā²²¹ti, pabbajjā²²²pi²²³ pabbajjā²²⁴ nārō²²⁵ pē²²⁶sa²²⁷ pabbajjā²²⁸ sikkhā²²⁹
 sikkhā²³⁰ kassapa²³¹ kassapa²³² sikkhā²³³ vattā²³⁴ti, pabbajjā²³⁵pi²³⁶ pabbajjā²³⁷ nārō²³⁸ pē²³⁹sa²⁴⁰ pabbajjā²⁴¹ sikkhā²⁴²
 sikkhā²⁴³ kassapa²⁴⁴ kassapa²⁴⁵ sikkhā²⁴⁶ vattā²⁴⁷ti, pabbajjā²⁴⁸pi²⁴⁹ pabbajjā²⁵⁰ nārō²⁵¹ pē²⁵²sa²⁵³ pabbajjā²⁵⁴ sikkhā²⁵⁵
 sikkhā²⁵⁶ kassapa²⁵⁷ kassapa²⁵⁸ sikkhā²⁵⁹ vattā²⁶⁰ti, pabbajjā²⁶¹pi²⁶² pabbajjā²⁶³ nārō²⁶⁴ pē²⁶⁵sa²⁶⁶ pabbajjā²⁶⁷ sikkhā²⁶⁸
 sikkhā²⁶⁹ kassapa²⁷⁰ kassapa²⁷¹ sikkhā²⁷² vattā²⁷³ti, pabbajjā²⁷⁴pi²⁷⁵ pabbajjā²⁷⁶ nārō²⁷⁷ pē²⁷⁸sa²⁷⁹ pabbajjā²⁸⁰ sikkhā²⁸¹
 sikkhā²⁸² kassapa²⁸³ kassapa²⁸⁴ sikkhā²⁸⁵ vattā²⁸⁶ti, pabbajjā²⁸⁷pi²⁸⁸ pabbajjā²⁸⁹ nārō²⁹⁰ pē²⁹¹sa²⁹² pabbajjā²⁹³ sikkhā²⁹⁴
 sikkhā²⁹⁵ kassapa²⁹⁶ kassapa²⁹⁷ sikkhā²⁹⁸ vattā²⁹⁹ti, pabbajjā³⁰⁰pi³⁰¹ pabbajjā³⁰² nārō³⁰³ pē³⁰⁴sa³⁰⁵ pabbajjā³⁰⁶ sikkhā³⁰⁷
 sikkhā³⁰⁸ kassapa³⁰⁹ kassapa³¹⁰ sikkhā³¹¹ vattā³¹²ti, pabbajjā³¹³pi³¹⁴ pabbajjā³¹⁵ nārō³¹⁶ pē³¹⁷sa³¹⁸ pabbajjā³¹⁹ sikkhā³²⁰
 sikkhā³²¹ kassapa³²² kassapa³²³ sikkhā³²⁴ vattā³²⁵ti, pabbajjā³²⁶pi³²⁷ pabbajjā³²⁸ nārō³²⁹ pē³³⁰sa³³¹ pabbajjā³³² sikkhā³³³
 sikkhā³³⁴ kassapa³³⁵ kassapa³³⁶ sikkhā³³⁷ vattā³³⁸ti, pabbajjā³³⁹pi³⁴⁰ pabbajjā³⁴¹ nārō³⁴² pē³⁴³sa³⁴⁴ pabbajjā³⁴⁵ sikkhā³⁴⁶
 sikkhā³⁴⁷ kassapa³⁴⁸ kassapa³⁴⁹ sikkhā³⁵⁰ vattā³⁵¹ti, pabbajjā³⁵²pi³⁵³ pabbajjā³⁵⁴ nārō³⁵⁵ pē³⁵⁶sa³⁵⁷ pabbajjā³⁵⁸ sikkhā³⁵⁹
 sikkhā³⁶⁰ kassapa³⁶¹ kassapa³⁶² sikkhā³⁶³ vattā³⁶⁴ti, pabbajjā³⁶⁵pi³⁶⁶ pabbajjā³⁶⁷ nārō³⁶⁸ pē³⁶⁹sa³⁷⁰ pabbajjā³⁷¹ sikkhā³⁷²
 sikkhā³⁷³ kassapa³⁷⁴ kassapa³⁷⁵ sikkhā³⁷⁶ vattā³⁷⁷ti, pabbajjā³⁷⁸pi³⁷⁹ pabbajjā³⁸⁰ nārō³⁸¹ pē³⁸²sa³⁸³ pabbajjā³⁸⁴ sikkhā³⁸⁵
 sikkhā³⁸⁶ kassapa³⁸⁷ kassapa³⁸⁸ sikkhā³⁸⁹ vattā³⁹⁰ti, pabbajjā³⁹¹pi³⁹² pabbajjā³⁹³ nārō³⁹⁴ pē³⁹⁵sa³⁹⁶ pabbajjā³⁹⁷ sikkhā³⁹⁸
 sikkhā³⁹⁹ kassapa⁴⁰⁰ kassapa⁴⁰¹ sikkhā⁴⁰² vattā⁴⁰³ti, pabbajjā⁴⁰⁴pi⁴⁰⁵ pabbajjā⁴⁰⁶ nārō⁴⁰⁷ pē⁴⁰⁸sa⁴⁰⁹ pabbajjā⁴¹⁰ sikkhā⁴¹¹
 sikkhā⁴¹² kassapa⁴¹³ kassapa⁴¹⁴ sikkhā⁴¹⁵ vattā⁴¹⁶ti, pabbajjā⁴¹⁷pi⁴¹⁸ pabbajjā⁴¹⁹ nārō⁴²⁰ pē⁴²¹sa⁴²² pabbajjā⁴²³ sikkhā⁴²⁴
 sikkhā⁴²⁵ kassapa⁴²⁶ kassapa⁴²⁷ sikkhā⁴²⁸ vattā⁴²⁹ti, pabbajjā⁴³⁰pi⁴³¹ pabbajjā⁴³² nārō⁴³³ pē⁴³⁴sa⁴³⁵ pabbajjā⁴³⁶ sikkhā⁴³⁷
 sikkhā⁴³⁸ kassapa⁴³⁹ kassapa⁴⁴⁰ sikkhā⁴⁴¹ vattā⁴⁴²ti, pabbajjā⁴⁴³pi⁴⁴⁴ pabbajjā⁴⁴⁵ nārō⁴⁴⁶ pē⁴⁴⁷sa⁴⁴⁸ pabbajjā⁴⁴⁹ sikkhā⁴⁵⁰
 sikkhā⁴⁵¹ kassapa⁴⁵² kassapa⁴⁵³ sikkhā⁴⁵⁴ vattā⁴⁵⁵ti, pabbajjā⁴⁵⁶pi⁴⁵⁷ pabbajjā⁴⁵⁸ nārō⁴⁵⁹ pē⁴⁶⁰sa⁴⁶¹ pabbajjā⁴⁶² sikkhā⁴⁶³
 sikkhā⁴⁶⁴ kassapa⁴⁶⁵ kassapa⁴⁶⁶ sikkhā⁴⁶⁷ vattā⁴⁶⁸ti, pabbajjā⁴⁶⁹pi⁴⁷⁰ pabbajjā⁴⁷¹ nārō⁴⁷² pē⁴⁷³sa⁴⁷⁴ pabbajjā⁴⁷⁵ sikkhā⁴⁷⁶
 sikkhā⁴⁷⁷ kassapa⁴⁷⁸ kassapa⁴⁷⁹ sikkhā⁴⁸⁰ vattā⁴⁸¹ti, pabbajjā⁴⁸²pi⁴⁸³ pabbajjā⁴⁸⁴ nārō⁴⁸⁵ pē⁴⁸⁶sa⁴⁸⁷ pabbajjā⁴⁸⁸ sikkhā⁴⁸⁹
 sikkhā⁴⁹⁰ kassapa⁴⁹¹ kassapa⁴⁹² sikkhā⁴⁹³ vattā⁴⁹⁴ti, pabbajjā⁴⁹⁵pi⁴⁹⁶ pabbajjā⁴⁹⁷ nārō⁴⁹⁸ pē⁴⁹⁹sa⁵⁰⁰ pabbajjā⁵⁰¹ sikkhā⁵⁰²
 sikkhā⁵⁰³ kassapa⁵⁰⁴ kassapa⁵⁰⁵ sikkhā⁵⁰⁶ vattā⁵⁰⁷ti, pabbajjā⁵⁰⁸pi⁵⁰⁹ pabbajjā⁵¹⁰ nārō⁵¹¹ pē⁵¹²sa⁵¹³ pabbajjā⁵¹⁴ sikkhā⁵¹⁵
 sikkhā⁵¹⁶ kassapa⁵¹⁷ kassapa⁵¹⁸ sikkhā⁵¹⁹ vattā⁵²⁰ti, pabbajjā⁵²¹pi⁵²² pabbajjā⁵²³ nārō⁵²⁴ pē⁵²⁵sa⁵²⁶ pabbajjā⁵²⁷ sikkhā⁵²⁸
 sikkhā⁵²⁹ kassapa⁵³⁰ kassapa⁵³¹ sikkhā⁵³² vattā⁵³³ti, pabbajjā⁵³⁴pi⁵³⁵ pabbajjā⁵³⁶ nārō⁵³⁷ pē⁵³⁸sa⁵³⁹ pabbajjā⁵⁴⁰ sikkhā⁵⁴¹
 sikkhā⁵⁴² kassapa⁵⁴³ kassapa⁵⁴⁴ sikkhā⁵⁴⁵ vattā⁵⁴⁶ti, pabbajjā⁵⁴⁷pi⁵⁴⁸ pabbajjā⁵⁴⁹ nārō⁵⁵⁰ pē⁵⁵¹sa⁵⁵² pabbajjā⁵⁵³ sikkhā⁵⁵⁴
 sikkhā⁵⁵⁵ kassapa⁵⁵⁶ kassapa⁵⁵⁷ sikkhā⁵⁵⁸ vattā⁵⁵⁹ti, pabbajjā⁵⁶⁰pi⁵⁶¹ pabbajjā⁵⁶² nārō⁵⁶³ pē⁵⁶⁴sa⁵⁶⁵ pabbajjā⁵⁶⁶ sikkhā⁵⁶⁷
 sikkhā⁵⁶⁸ kassapa⁵⁶⁹ kassapa⁵⁷⁰ sikkhā⁵⁷¹ vattā⁵⁷²ti, pabbajjā⁵⁷³pi⁵⁷⁴ pabbajjā⁵⁷⁵ nārō⁵⁷⁶ pē⁵⁷⁷sa⁵⁷⁸ pabbajjā⁵⁷⁹ sikkhā⁵⁸⁰
 sikkhā⁵⁸¹ kassapa⁵⁸² kassapa⁵⁸³ sikkhā⁵⁸⁴ vattā⁵⁸⁵ti, pabbajjā⁵⁸⁶pi⁵⁸⁷ pabbajjā⁵⁸⁸ nārō⁵⁸⁹ pē⁵⁹⁰sa⁵⁹¹ pabbajjā⁵⁹² sikkhā⁵⁹³
 sikkhā⁵⁹⁴ kassapa⁵⁹⁵ kassapa⁵⁹⁶ sikkhā⁵⁹⁷ vattā⁵⁹⁸ti, pabbajjā⁵⁹⁹pi⁶⁰⁰ pabbajjā⁶⁰¹ nārō⁶⁰² pē⁶⁰³sa⁶⁰⁴ pabbajjā⁶⁰⁵ sikkhā⁶⁰⁶
 sikkhā⁶⁰⁷ kassapa⁶⁰⁸ kassapa⁶⁰⁹ sikkhā⁶¹⁰ vattā⁶¹¹ti, pabbajjā⁶¹²pi⁶¹³ pabbajjā⁶¹⁴ nārō⁶¹⁵ pē⁶¹⁶sa⁶¹⁷ pabbajjā⁶¹⁸ sikkhā⁶¹⁹
 sikkhā⁶²⁰ kassapa⁶²¹ kassapa⁶²² sikkhā⁶²³ vattā⁶²⁴ti, pabbajjā⁶²⁵pi⁶²⁶ pabbajjā⁶²⁷ nārō⁶²⁸ pē⁶²⁹sa⁶³⁰ pabbajjā⁶³¹ sikkhā⁶³²
 sikkhā⁶³³ kassapa⁶³⁴ kassapa⁶³⁵ sikkhā⁶³⁶ vattā⁶³⁷ti, pabbajjā⁶³⁸pi⁶³⁹ pabbajjā⁶⁴⁰ nārō⁶⁴¹ pē⁶⁴²sa⁶⁴³ pabbajjā⁶⁴⁴ sikkhā⁶⁴⁵
 sikkhā⁶⁴⁶ kassapa⁶⁴⁷ kassapa⁶⁴⁸ sikkhā⁶⁴⁹ vattā⁶⁵⁰ti, pabbajjā⁶⁵¹pi⁶⁵² pabbajjā⁶⁵³ nārō⁶⁵⁴ pē⁶⁵⁵sa⁶⁵⁶ pabbajjā⁶⁵⁷ sikkhā⁶⁵⁸
 sikkhā⁶⁵⁹ kassapa⁶⁶⁰ kassapa⁶⁶¹ sikkhā⁶⁶² vattā⁶⁶³ti, pabbajjā⁶⁶⁴pi⁶⁶⁵ pabbajjā⁶⁶⁶ nārō⁶⁶⁷ pē⁶⁶⁸sa⁶⁶⁹ pabbajjā⁶⁷⁰ sikkhā⁶⁷¹
 sikkhā⁶⁷² kassapa⁶⁷³ kassapa⁶⁷⁴ sikkhā⁶⁷⁵ vattā⁶⁷⁶ti, pabbajjā⁶⁷⁷pi⁶⁷⁸ pabbajjā⁶⁷⁹ nārō⁶⁸⁰ pē⁶⁸¹sa⁶⁸² pabbajjā⁶⁸³ sikkhā⁶⁸⁴
 sikkhā⁶⁸⁵ kassapa⁶⁸⁶ kassapa⁶⁸⁷ sikkhā⁶⁸⁸ vattā⁶⁸⁹ti, pabbajjā⁶⁹⁰pi⁶⁹¹ pabbajjā⁶⁹² nārō⁶⁹³ pē⁶⁹⁴sa⁶⁹⁵ pabbajjā⁶⁹⁶ sikkhā⁶⁹⁷
 sikkhā⁶⁹⁸ kassapa⁶⁹⁹ kassapa⁷⁰⁰ sikkhā⁷⁰¹ vattā⁷⁰²ti, pabbajjā⁷⁰³pi⁷⁰⁴ pabbajjā⁷⁰⁵ nārō⁷⁰⁶ pē⁷⁰⁷sa⁷⁰⁸ pabbajjā⁷⁰⁹ sikkhā⁷¹⁰
 sikkhā⁷¹¹ kassapa⁷¹² kassapa⁷¹³ sikkhā⁷¹⁴ vattā⁷¹⁵ti, pabbajjā⁷¹⁶pi⁷¹⁷ pabbajjā⁷¹⁸ nārō⁷¹⁹ pē⁷²⁰sa⁷²¹ pabbajjā⁷²² sikkhā⁷²³
 sikkhā⁷²⁴ kassapa⁷²⁵ kassapa⁷²⁶ sikkhā⁷²⁷ vattā⁷²⁸ti, pabbajjā⁷²⁹pi⁷³⁰ pabbajjā⁷³¹ nārō⁷³² pē⁷³³sa⁷³⁴ pabbajjā⁷³⁵ sikkhā⁷³⁶
 sikkhā⁷³⁷ kassapa⁷³⁸ kassapa⁷³⁹ sikkhā⁷⁴⁰ vattā⁷⁴¹ti, pabbajjā⁷⁴²pi⁷⁴³ pabbajjā⁷⁴⁴ nārō⁷⁴⁵ pē⁷⁴⁶sa⁷⁴⁷ pabbajjā⁷⁴⁸ sikkhā⁷⁴⁹
 sikkhā⁷⁵⁰ kassapa⁷⁵¹ kassapa⁷⁵² sikkhā⁷⁵³ vattā⁷⁵⁴ti, pabbajjā⁷⁵⁵pi⁷⁵⁶ pabbajjā⁷⁵⁷ nārō⁷⁵⁸ pē⁷⁵⁹sa⁷⁶⁰ pabbajjā⁷⁶¹ sikkhā⁷⁶²
 sikkhā⁷⁶³ kassapa⁷⁶⁴ kassapa⁷⁶⁵ sikkhā⁷⁶⁶ vattā⁷⁶⁷ti, pabbajjā⁷⁶⁸pi⁷⁶⁹ pabbajjā⁷⁷⁰ nārō⁷⁷¹ pē⁷⁷²sa⁷⁷³ pabbajjā⁷⁷⁴ sikkhā⁷⁷⁵
 sikkhā⁷⁷⁶ kassapa⁷⁷⁷ kassapa⁷⁷⁸ sikkhā⁷⁷⁹ vattā⁷⁸⁰ti, pabbajjā⁷⁸¹pi⁷⁸² pabbajjā⁷⁸³ nārō⁷⁸⁴ pē⁷⁸⁵sa⁷⁸⁶ pabbajjā⁷⁸⁷ sikkhā⁷⁸⁸
 sikkhā⁷⁸⁹ kassapa⁷⁹⁰ kassapa⁷⁹¹ sikkhā⁷⁹² vattā⁷⁹³ti, pabbajjā⁷⁹⁴pi⁷⁹⁵ pabbajjā⁷⁹⁶ nārō⁷⁹⁷ pē⁷⁹⁸sa⁷⁹⁹ pabbajjā⁸⁰⁰ sikkhā⁸⁰¹
 sikkhā⁸⁰² kassapa⁸⁰³ kassapa⁸⁰⁴ sikkhā⁸⁰⁵ vattā⁸⁰⁶ti, pabbajjā⁸⁰⁷pi⁸⁰⁸ pabbajjā⁸⁰⁹ nārō⁸¹⁰ pē⁸¹¹sa⁸¹² pabbajjā⁸¹³ sikkhā⁸¹⁴
 sikkhā⁸¹⁵ kassapa⁸¹⁶ kassapa⁸¹⁷ sikkhā⁸¹⁸ vattā⁸¹⁹ti, pabbajjā⁸²⁰pi⁸²¹ pabbajjā⁸²² nārō⁸²³ pē⁸²⁴sa⁸²⁵ pabbajjā⁸²⁶ sikkhā⁸²⁷
 sikkhā⁸²⁸ kassapa⁸²⁹ kassapa⁸³⁰ sikkhā⁸³¹ vattā⁸³²ti, pabbajjā⁸³³pi⁸³⁴ pabbajjā⁸³⁵ nārō⁸³⁶ pē⁸³⁷sa⁸³⁸ pabbajjā⁸³⁹ sikkhā⁸⁴⁰
 sikkhā⁸⁴¹ kassapa⁸⁴² kassapa⁸⁴³ sikkhā⁸⁴⁴ vattā⁸⁴⁵ti, pabbajjā⁸⁴⁶pi⁸⁴⁷ pabbajjā⁸⁴⁸ nārō⁸⁴⁹ pē⁸⁵⁰sa⁸⁵¹ pabbajjā⁸⁵² sikkhā⁸⁵³
 sikkhā⁸⁵⁴ kassapa⁸⁵⁵ kassapa⁸⁵⁶ sikkhā⁸⁵⁷ vattā⁸⁵⁸ti, pabbajjā⁸⁵⁹pi⁸⁶⁰ pabbajjā⁸⁶¹ nārō⁸⁶² pē⁸⁶³sa⁸⁶⁴ pabbajjā⁸⁶⁵ sikkhā⁸⁶⁶
 sikkhā⁸⁶⁷ kassapa⁸⁶⁸ kassapa⁸⁶⁹ sikkhā⁸⁷⁰ vattā⁸⁷¹ti, pabbajjā⁸⁷²pi⁸⁷³ pabbajjā⁸⁷⁴ nārō⁸⁷⁵ pē⁸⁷⁶sa⁸⁷⁷ pabbajjā⁸⁷⁸ sikkhā⁸⁷⁹
 sikkhā⁸⁸⁰ kassapa⁸⁸¹ kassapa⁸⁸² sikkhā⁸⁸³ vattā⁸⁸⁴ti, pabbajjā⁸⁸⁵pi⁸⁸⁶ pabbajjā⁸⁸⁷ nārō⁸⁸⁸ pē⁸⁸⁹sa⁸⁹⁰ pabbajjā⁸⁹¹ sikkhā⁸⁹²
 sikkhā⁸⁹³ kassapa⁸⁹⁴ kassapa⁸⁹⁵ sikkhā⁸⁹⁶ vattā⁸⁹⁷ti, pabbajjā⁸⁹⁸pi⁸⁹⁹ pabbajjā⁹⁰⁰ nārō⁹⁰¹ pē⁹⁰²sa⁹⁰³ pabbajjā⁹⁰⁴ sikkhā⁹⁰⁵
 sikkhā⁹⁰⁶ kassapa⁹⁰⁷ kassapa⁹⁰⁸ sikkhā⁹⁰⁹ vattā⁹¹⁰ti, pabbajjā⁹¹¹pi⁹¹² pabbajjā⁹¹³ nārō⁹¹⁴ pē⁹¹⁵sa⁹¹⁶ pabbajjā⁹¹⁷ sikkhā⁹¹⁸
 sikkhā⁹¹⁹ kassapa⁹²⁰ kassapa⁹²¹ sikkhā⁹²² vattā⁹²³ti, pabbajjā⁹²⁴pi⁹²⁵ pabbajjā⁹²⁶ nārō⁹²⁷ pē⁹²⁸sa⁹²⁹ pabbajjā⁹³⁰ sikkhā⁹³¹
 sikkhā⁹³² kassapa⁹³³ kassapa⁹³⁴ sikkhā⁹³⁵ vattā⁹³⁶ti, pabbajjā⁹³⁷pi⁹³⁸ pabbajjā⁹³⁹ nārō⁹⁴⁰ pē⁹⁴¹sa⁹⁴² pabbajjā⁹⁴³ sikkhā⁹⁴⁴
 sikkhā⁹⁴⁵ kassapa⁹⁴⁶ kassapa⁹⁴⁷ sikkhā⁹⁴⁸ vattā⁹⁴⁹ti, pabbajjā⁹⁵⁰pi⁹⁵¹ pabbajjā⁹⁵² nārō⁹⁵³ pē⁹⁵⁴sa⁹⁵⁵ pabbajjā⁹⁵⁶ sikkhā⁹⁵⁷
 sikkhā⁹⁵⁸ kassapa⁹⁵⁹ kassapa⁹⁶⁰ sikkhā⁹⁶¹ vattā⁹⁶²ti, pabbajjā⁹⁶³pi⁹⁶⁴ pabbajjā⁹⁶⁵ nārō⁹⁶⁶ pē⁹⁶⁷sa⁹⁶⁸ pabbaj

Saṭṭhā āgautvā „kāya su 'ttha bhikkhave etarahi kathāya samm-
sinnā" ti pucchitvā „Imāya nāma" ti rutte „su bhikkhave idān'
eva pubbe pi Tathāgato nātinam attham carat' evā" ti vatvā
atitān āhāri:

- 5 Aṭṭe Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjān karente
Bodhisatto kapīyoniyān nibbattitvā yayappatto ārohaparīṇā-
hasampanno thāmahaḷūpeto¹ asītisahassakapigaṇaparivāro Hi-
mavāntapadesa vasati. Tattha Gaṅgāfirāṇ nissāya sākāvaṭṭa-
pasampanno sandacchāyo² bahalapatto pabbatakūṭṭan viya sam-
10 uggato amharukkho ahosi, nigrodharukkho ti pi vadanti, tassa
madhurān phalāni dibbagandharasāni mahantāni mahanta-
kūṭṭappamāṇāni³, tassa ekiesā sākāya phalāni thale patanti
ekiesā⁴ Gaṅgājale, dvinnān sākānān phalāni majjhe rukkha-
mūle patanti. Bodhisatto kapigaṇeṇ ādāya tatha phalāni
15 khādanto „ekasmin kāle imassa rukkhassa" ndake patita-
phalaṃ⁵ nissāya amhākaṃ bhayaṃ uppajjissatīti" udakamat-
thake⁶ sākāya ekaṃ phalaṃ pi anayasesetvā pupphakāle ka-
lāyamattakālato⁷ paṭṭhāya khādāpeti c' eva pātāpeti ca.
Evaṃ sante pi asītiyā⁸ vānarahassehi aditṭham⁹ kippilakaputa-
20 paṭicchannān¹⁰ ekaṃ pakkam phalaṃ¹¹ nadiyaṃ patitvā ud-
dhaṃ ca adho ca jālaṃ bandhāpetvā ndakakīḷaṃ kīḷantassa
Bārāṇasiraṇṇo uddhajāle¹² laggi. Raṇṇo divasaṃ kīḷivā sāyaṃ
gamanassmaye¹³ kevattā jālaṃ ukkhipantā tam¹⁴ diṇvā „asaṅka-
phalaṃ¹⁵ nāma" ti ajānantā raṇṇo dassesun. Rājā „kīṃ
25 phalaṃ nāma" etau" ti pucchī. „Na jānāma devā" ti. „Ke
jānissantīti"¹⁶. „Vanacarakā¹⁷ devā" ti. „Sō vanacarake"¹⁸
pakkosāpetvā tesān santikā „ambapakkān" ti sutvā churikāya
cbinditvā pathamaṃ vanacarake¹⁹ khādāpetvā attanāpi²⁰ khādī,

¹ Bḥ adda paṇḍarabattikaphalaṃ ahoṣi. ² Bḥ vana-.

³ C¹ nālmahesota-. Bḥ sil-
mahantakūṭṭapamāṇāni. ⁴ Bḥ adda sākāya. ⁵ C¹ amhā rukkhassa. ⁶ Bḥ

-sachāka-. ⁷ C¹ -mattha. ⁸ C¹ kalāya-. Bḥ pupphakālato pappayamattakālato.

⁹ Bḥ asitī. ¹⁰ C¹ aditṭha. ¹¹ Bḥ kippilika-. ¹² C¹ amhā pakkam phalaṃ.

¹³ Bḥ udāham-. ¹⁴ C¹ asayam-. Bḥ āyayaphasamayam. ¹⁵ C¹ nam. ¹⁶ Bḥ anu-

kam. ¹⁷ Bḥ -ṇṇ-. ¹⁸ Bḥ pucchā atthapi.

Itthāgārassa¹ pi amaccānam pi dāpesti. Rañño ambapakkaraso
 aakalasartram pharivā² atthāsi. So rasatapāya bandhivā³
 tassa rukkhassa⁴ thitattānaṃ vanacarake⁵ pucchitvā tehi
 „Himavantapadeso⁶ nadittre“ ti vutte bahū nāvāsamghāte ban-
 dhāpetvā vanacarakehi⁷ desitamuggena uddhasotaṃ⁸ agamāsi. 5
 „Ettakāni divasānīti“ paricchedo na kathito. Anupubbena
 taṃ thānaṃ patvā „eso so⁹ deva rukkho“ ti vanacarakā rañño
 āeikkhāsu. Rājā nāvā¹⁰ thāpetvā mahājanaparivato padasā
 tattha gantvā rukkhamūle sayanaṃ paññāpāpetvā¹¹ ambapak-
 kāni khādītva nānaggarasabhojanaṃ khañjitvā nīpajji. Sab- 10
 bāsu¹² diāsasu ārukkhāni thāpetvā aggim karimeu. Mahāsatto
 manussesu niddaṃ okkantasa¹³ adḍharattasamaye¹⁴ parisāya
 saddhim āgamāsi¹⁵. Astisabassavānarā sakkhāya sakkhāni
 carantā ambāni khādanti. Rājā pabojhivā kapiganaṃ diāvā
 manusse utthāpetvā¹⁶ dhanuggahe pakkosāpetvā „yathā ete“ 15
 phalakhādakā vānarā na palāyanti tathā te¹⁷ parikkhīpivā
 vijjhatha, ve ambāni ca¹⁸ vānaramattheaṃ ca khādisseṃmīti¹⁹
 āha. Dhanuggahā „sādhū“ ti sampatiucchitvā rukkhāni pari-
 vāretvā sare sandahitvā²⁰ atthāsu. Te diāvā vānarā maraṇa-
 bhayabhita palāyituṃ asakkontā Mahāsattaṃ upasāṃkamitvā²¹ 20
 „deva palāyanamakkate vijjhiseṃmā“ ti rukkhāni parivāretvā
 dhanuggahā thitā, kim karomā²² ti pucchitvā kampaṃānā
 atthāsu. Bodhisatto „mā bhāyittha, ahaṃ vo jīvitaṃ dassa-
 mīti“ vānaraganāni samassāsetvā ujukaṃ uggaṭasakkhāni abhi-
 uryha²³ gaṇḍābhimukhaṃ gatasakkhāni²⁴ gantvā tassā²⁵ pariya- 25
 tato pakkhaṇitvā dhanusatamattaṃ²⁶ thānaṃ atikkamma
 Gaṇḍāttre ekasmiṃ gumbamatthake patitvā tato uryha
 „mamāgatatthānaṃ“ ettakāni bhavissarīti²⁷ ākāsaṃ paricchin-

¹ B¹ .sā. ² B² pappajjivā. ³ B³ amita ru-. ⁴ B⁴ -ti-. ⁵ B⁵ -rikānam.
⁶ B⁶ -adham-. ⁷ B⁷ amita so. ⁸ B⁸ sidda nadityaṃ. ⁹ C⁹ pañña- corr. to
 pañña-. C¹⁰ pañña-. ¹¹ B¹¹ sabba. ¹² B¹² okkamaṃ-. ¹³ B¹³ -rattin-. ¹⁴ C¹⁴
 a-. ¹⁵ B¹⁵ nīpā-. ¹⁶ B¹⁶ te. ¹⁷ B¹⁷ paṃ thānaṃ in the place of atthā te. ¹⁸
 B¹⁸ deva. ¹⁹ B¹⁹ -māti. ²⁰ B²⁰ sanhajjivā. ²¹ B²¹ -mānaṃ. ²² B²² kva. ²³
 B²³ amita ga-. ²⁴ all three MSS. 2352. ²⁵ B²⁵ -matta. ²⁶ B²⁶ -māna-.

dītvā ekam vattalataṃ mūle chinditvā sōdhetvā „ettakam¹
 rukkhe bajjhissati ettakam ākāsattṃham bhaviṣṣati“ imāni dve
 tṃhānāni vavatthapetvā attano kaṭṭiyam bandhanam² na sallak-
 khesi. So taṃ lataṃ ādāya ekakotiṃ Gaṇḍātīre patitṭhita-
 5 rukkhe bandhitvā ekam attano kaṭṭiyam bandhitvā vātaccchinna-
 valābhakavegena³ dhanusatamattam⁴ tṃhānam laṃghitvā kaṭṭiyam
 baddhaṭṭhānassa⁵ asallakkhitattā rukkham pāpunittum asak-
 koto ubbohi hatthehi ambasākkham dāham gahitvā vānara-
 gapassa saḍḍam⁶ adāsi: „siggam mama piṭṭhiṃ maḍḍamānā-
 10 vattalātāya sotthigamanam gacchathā“⁷ ti. Aṭṭisahasavānara
 Mahāsattam vanditvā khamāpetvā tathā agamanāsu⁸. Taddā
 Devadatto pi makkato hutvā tesam abbhantaro hoti, „ayam⁹
 me paccāmittassa piṭṭhiṃ passittum kālo“ ti occasākkham āru-
 ha vegaṃ janētvā tassa piṭṭhiyam pati. Mahāsattassa hada-
 15 yam chijji, balavavedanā uppajji. So pi taṃ vedanāmattaṃ¹⁰
 katvā pakkāmi. Mahāsatto ekako va abosi. Rājā anidda-
 yanto vānarehi ca Mahāsattena ca katakiriyaṃ sabbaṃ diṣvā
 „ayam tiracchāno hutvā attano jīvitaṃ agapetvā parisāya sot-
 thibhāvam eva akāsi“ cintento nīpajji. So pabbātāya rattiyā
 20 Mahāsattassa tussitvā „na yuttam imam“¹¹ kapirājānam uḍe-
 tum, upāyena nam otāretvā patijaggissāmi“¹² Adhogaṅḍāya
 saṃghātam¹³ tṃhetvā tattha aṭṭakam¹⁴ bandhāpetvā saṅkham
 Mahāsattam otārāpetvā piṭṭhiyam kāsāvavattham pattharāpetvā
 Gaṇḍodakena nahāpetvā phāpītodakam¹⁵ pāyetvā parisuddha-
 25 sarīram¹⁶ sahasapākateṇa¹⁷ abbhāṇāpetvā¹⁸ sayanapiṭṭhe tela-
 cammaṃ pattharāpetvā¹⁹ tattha taṃ²⁰ nīpajjāpetvā attanā²¹
 nīce āsane nisīditvā paṭhamam gātham āha:

¹ Bā adda tṃhānam. ² Bā -nathanam. ³ Bā -hāro viya vega. ⁴ Bā -tra. ⁵
 Bā bandhanatṭhā-. ⁶ Bā saḍḍam. ⁷ Bā -. ⁸ Bā so ayam. ⁹ Bā -uppattam.
¹⁰ Bā amita -. ¹¹ Bā ante-. ¹² C² samkham, Bā nīvasaṃghātam. ¹³ C²
 attha-. ¹⁴ Bā phālitto-. ¹⁵ Bā paribhikkham ca-. ¹⁶ Bā -pāṇena telena. ¹⁷
 C² abbhāje-, Bā abbhāṇitvā. ¹⁸ C² tel-, Bā elakkakamam saṃharāpetvā saṅ-
 kam. ¹⁹ Bā omiṭa tam. ²⁰ C² attanam.

1. Attānaṃ saṅkamaṃ¹ katvā yo sotthiṃ samatārayi
kim tvaṃ tesāṃ kīma² tuyaṃ honti ete mahākapiṭi. 83.

Taṃ attā³: aṃbhe mahākapi yo tvaṃ attānaṃ saṅkamaṃ⁴ katvā tulaṃ⁵
apetva jīvaṃ paricajjivā⁶ ime vānare sotthiṃ samatārayi⁷ khomona santāressi⁸
kim tvaṃ tesāṃ hosi kīma⁹ tuyaṃ vā kīma¹⁰ ete¹¹ hontī. 5

Taṃ sutvā Bodhisatto rājānaṃ evadanto eva¹² gāthā
abbhāsi:

2. Rājāhaṃ issaro tesāṃ yūthassa pariṇārako
tesāṃ sokapareṭṭānaṃ bhīṭānaṃ¹³ te arindama. 84.
3. Sa¹⁴ laṅghayitvā attānaṃ viśaṭṭhadhannuno satam
tato aparapādeṣu dajhaṃ baddhalatāgunam¹⁵ 85.
4. Chinnabbham iva vātena nuppo¹⁶ rukkhāṃ upāgamiṃ,
so 'haṃ appabbhavaṃ tattha sākhaṃ hatthahi aggahi. 86.
5. Taṃ maṃ viyāyataṃ santaṃ sākkhāya ca latāya ca
samanakkamantā pādehi sotthiṃ sākkhāviga gata. 87. 10
6. Taṃ maṃ na tapate bandho¹⁷, vadho¹⁸ me na tapessati,
sukham āharitāṃ tesāṃ yesaṃ rajjam akārayiṃ. 88.
7. Esā te upamā rāja atthessandassanī¹⁹ katā²⁰,
rañṇā²¹ raṭṭhaṣṣa yoggassa balassa nigamassa ca
sabbhesaṃ sukham etthabbam²² khattiyena pajānatā ti. 89. 20

Tattha tesāṃ ti tesāṃ attānaṃsaṅkamaṃ vānarenaṃ, bhīṭānaṃ te ti tva
vijjheṇatthāya āpetaṃ tūṭṭṭhe bhīṭānaṃ, arindama ti rājānaṃ āpetaṃ, rājā
hi evaṭṭhānaṃ²³ arinam dāmanato²⁴ arindama ti tucati, viśaṭṭhadhannuno
satam ti anāpāditadhannestappamāṇam (hānam attānaṃ ākāse ullāṅghayitvā
viśaṭṭhetvā tato imamhā rukkhā laṅghitvā gataṭṭhacāto aparapādeṣu²⁵ idha
kāṭṭhāgāṃ vandhāya vuttam, Bodhisatto hi kaṭṭhāge taṃ latāgunam dajhaṃ
bandhītvā paṇḍhinaṃpādehi²⁶ bhūṇṇiyam²⁷ akkhamitvā viśaṭṭhetvā vātavegaṃ āki-
ssaṃ pakkhandi, nuppo²⁸ rukkhāṃ upāgamiṃ ti vātavegaṃ abbham iva

¹ C² saṅkamaṃ. ² B² kīma, B³ kīdhamam. ³ C² tattha. ⁴ B² saṅkamaṃ, C²
saṅkamaṃ. ⁵ B² tulaṃ. ⁶ C² -āressi, B² samatārayi. ⁷ C² omite kh. a. ⁸
B² khumbe corr. to kīma. ⁹ B² omite kīma. ¹⁰ B² enti. ¹¹ B² eva. ¹²
B² -na. ¹³ B² su. ¹⁴ B² dajhabandham b-, B² dajham paṇḍham b-, ¹⁵
B² nuppo. ¹⁶ C² baddho. ¹⁷ B² aṭṭo. ¹⁸ C² -ti. ¹⁹ B² taṃ upamā arin-
dama in the place of a. k. ²⁰ C² rañṇā. ²¹ B² sabbham, B² omite sukha-
metth-. ²² B² -dīmanā. ²³ B² arindamanato, C² omite a. d. ²⁴ B² adda ti
paṇḍhāpādeṣu. ²⁵ B² paṇḍhāpā-. ²⁶ B² bhūṇṇi. ²⁷ B² ru-.

- attano vegaṇṇitena¹ vātena nuggo² yathā vātaṇṇinābhham³ vātena evaṇ
attano vegaṇṇa nuggo² hutvā imaṇṇaṃ ambarakkhadā upāgamiṇa, appabbhaṇ
ti so 'haṃ' vattiha āśāppadeṇa rukkham pāpuṇṇiṇa appabbhaṇ⁴ tassa ruk-
khasa sikkhāṃ hatthehi gāheṇ⁵ ti aṭṭho, vīḷḷayatan ti rukkhasābhaya ca
vattatāya ca vīḷḷāya khamaratanti tiya vīṭṭaṇ⁶ ākaddhinasariraṇ⁷, samannu-
khamantā ti mayā annhūṇāti maṇḍa vanditvā khamāpetvā⁸ padehi samannukha-
manā nīrantaraṇa eva akkhamantā vettihā gati. tade imaṇṇaṃ na tapate bā-
dha⁹ ti nāpi no vattiyā¹⁰ bandha¹¹ tapeti nāpi idāṇi mureṇaṇi tappessati,
kikkāraṇi: sukham āharitaṇṇa tesaṇ ti¹² yasmā yesaṇ ahaṇi rajjāṇi akā-
rayhiṇi tesaṇ mayā sukham āharitaṇṇa, ete hi mahārāja-ayāṇi no uppannāni duk-
khaṇi haritvā sukham āharissanti¹³ asmi rajjāṇaṇi āhamaṇṇa, ahaṇi pi tamhākaṇi
uppannāni dukkhāṇi¹⁴ parisaṇṇi-eva¹⁵ utteṇaṇi rājā jātā, tam ājā mayā ste-
saṇi maraṇadukkhaṇi haritvā jīvitasukham āhetaṇṇa, tam maṇḍa¹⁶ nāpi bandha¹⁷
tapeti na maraṇavadha¹⁸ tappessati, evā te upamaṇi ti evā te mahārāja mayā
katakiriyaṇa upamaṇi, tam saṇṇohiṭi tamāṇi indiya upamaṇi sabbasandeva attano¹⁹
diyyamaṇaṇi ovādaṇi ema, taṇhā²⁰ rajjhassā²¹ ti mahārāja taṇhā bhāma de-
chuyana²² tiya rajjhaṇi apīṇevā estabbhāṇi agatiṇ²³ pahāya evaṇti²⁴ tadhi-
gahavatthūhi saṇṇaṇṇaṇṇaṇi dāsaṇi rājadhamaṇṇaṇi parissibhāya mayā tiya attano
jivitaṇi pi²⁵ parisaṇṇiṭṭvā kinā me²⁶ rajjhavāṇiṇa vīratābhaya gimbhāḍi vīra-
dāra ālīṇi ca²⁷ parivārakehi²⁸ ca parivaṇṇi²⁹ nra pūti³⁰ naccanti³¹ steṇa
vātena vīḷḷamaṇḍa³² yathāruṇṇa attano santakhaṇi parissibhūjantā kāyikacetasā-
sukhasamaṇṇiṇa bhavayyū ti sakkarattikassa ca rathasakkāṇṇiyugavāhanaṇa³³
yappassa pattikasaṇṇikkhāsaṇa³⁴ bolassa ca negumaṇapadaṇasamākhāsaṇa³⁵ nigā-
maṇaṇi ca sabbesaṇi sukham eva estabbhaṇi pavesitabbhaṇi ti aṭṭho, khattiyuṇa
paḷāṇatā ti khattiyuṇaṇi adhipatiṇṇāṇa khattiyā ti ca laṇṇaṇāṇaṇi paṇaṇa
avasesasatte sikkhamā paḷāṇatā ājāṇasampannaṇa bhavitabbhaṇi ti.

Evāṇ Mahāsatto rājāṇaṇi ovadanto va annāsanto va³⁶
kālaṇ akāsi. Rājā amacce pakkosāpetvā „imassa kapirājassa
rājāṇaṇi viya sarirakiccaṇi karoṭhā“ 'ti vatvā itthāgāraṇi pi
ānāpesi: „tunhe rattavatthanivattā vikiṇṇakosā“ daṇḍadīpika-
haritvā kapirājāṇaṇi parivāreṭvā ājāṇaṇi gacchathā“ 'ti.

¹ B¹ attanā jantena vegaṇa. ² B² ru-. ³ B³ amabbha. ⁴ B⁴ aham. ⁵ C⁵ appabbha-. ⁶ B⁶ agga-. ⁷ C⁷ vīṭṭaṇ. ⁸ B⁸ -taṇi sariraṇi, C⁸ ākaddhi ākaddhita-. ⁹ B⁹ omīta kha-. ¹⁰ C¹⁰ bandha. ¹¹ C¹¹ -yo. ¹² C¹² -sam, omitting ti. ¹³ C¹³ -ti. ¹⁴ B¹⁴ ro-. ¹⁵ B¹⁵ -mi iṇeva. ¹⁶ C¹⁶ samāṇi, B¹⁶ teṇa hi samāṇi. ¹⁷ B¹⁷ maraṇato. ¹⁸ B¹⁸ adda pi. ¹⁹ B¹⁹ -o. ²⁰ B²⁰ neṇṇaṇi, C²⁰ adda neṇṇa. ²¹ B²¹ -āgamaṇaṇi. ²² B²² eṇa. ²³ B²³ -taṇi, omitting pi. ²⁴ C²⁴ khatte. ²⁵ B²⁵ omīta ca. ²⁶ B²⁶ pādapaṇṇāṇi. ²⁷ B²⁷ -vāṇi. ²⁸ C²⁸ -o. ²⁹ C²⁹ -o. ³⁰ C³⁰ vīṇi. ³¹ C³¹ vīṇi. ³² B³² hja-. ³³ C³³ -tāṇa eṇa vāhaṇa. ³⁴ C³⁴ -kāsaṇi, B³⁴ -kāsaṇi-. ³⁵ B³⁵ nigā-. ³⁶ B³⁶ omīta a. va. ³⁷ B³⁷ parisaṇṇa-

Amaccā dārūnaṃ sakaṣasatamattena cītakam karimisu. Rājū-
 nadi karananiyāmen¹ eva Mahāsattassa sarītrakiccaṃ katvā sīsa-
 kapālaṃ gahetvā rañño santikaṃ agamamsu. Rāja Mahā-
 sattassa ājāhane cetiyaṃ karetvā dīpa jālāpetvā gandhamālādīhi
 pūjetvā sīsakapālaṃ suvaṇṇakhaṇitaṃ karetvā kuntagge tha-
 petvā purato karetvā gandhamālādīhi pūjento² Bārāpasin³ gantvā
 antorājadvāre ṭhapetvā sakalanagaraṃ sajjāpetvā sattāhaṃ
 pūjeth⁴ kareṃ. Atha taṃ dhātum gahetvā cetiyaṃ karetvā
 yāvajjivam⁵ gandamālādīhi pūjento⁶ Bodhisattassa ovāde paṭi-
 thāya dṣeṇādīni puṇṇāni karonto dhammena rajjaṃ karetvā⁷
 sagga-parāyano abhoṃ.

Suttā lomaṃ desanāṃ⁸ āharitvā sacchāni pakāsetvā jātakaṃ an-
 modhānesi: „Tadā rāja Amuddo abhoṃ⁹, pariṇā Buddhapariṇā, kapi-
 rāja¹⁰ aham eva“ ti. Mahākapijātakaṃ¹¹.

3. Kumbhakārajātaka.

14

Ambāhamaddaṃ vaṇamantarasmin¹ ti. Idhaṃ Suttā
 Jetaṇne viharanto kilesaniggaham² ārabbha kathesi, Vajjhiṃ
 Pāṇiyājātaka³ āvibharisanti. Tadā paṇa Sāratthiyaṃ paṇasatasa-
 hāyakā⁴ paḍhaḍḍivā antokoṭṭisanthāre⁵ vaṇamānā⁶ adḍharattasamaye
 kāmarūṇakkaṃ vītakkayimāsu. Suttā attano sāvake cattiyā⁷ tayo vāre⁸
 divasaṃ tayo vāre⁹ ti rattimdivaṃ cha vāre¹⁰ olokento kiki¹¹ va¹²
 apātaṃ viya camaci¹³ va¹⁴ vālaṇhiṃ viya mātā piyaputtaṃ viya eka-
 cakkhukaṃ pariso cakkhuṃ viya rakkhati, taṃhiṃ taṃhiṃ yeva khaye
 uppannakilesaṃ¹⁵ niggaṇṇuṃ¹⁶. So taṃ divasaṃ adḍharattasamaye
 Jetaṇnaṃ paṭigamanto¹⁷ tesam¹⁸ bhikkhūnaṃ vītakkasamuddhāraṃ natvā¹⁹
 „tesaṃ bhikkhūnaṃ abhantaṃ²⁰ ayaṃ kilesaṃ radḍhanto²¹ arahattaṃ
 hetum²² chandasaṃ, idha²³ eva²⁴ nesaṃ kilesaṃ niggaṇṇitvā²⁵ arahattaṃ
 daseṇuṃ²⁶“ gandhakūṭṭo, nikkhamitvā²⁷ Anandattheraṃ²⁸ pakkosivā²⁹ Ananda

¹ Bāṇiyā. ² Bārāpasin --- pūjento wanting in Bā. ³ Bā dhammaṇḍa. ⁴
 Bā adda dūthakapi devadatto. ⁵ Bā adda paṇa. ⁶ Bā rajjovādājātakaṃ, Bā
 adda dūthakapi. ⁷ C¹ paṇḍitaṃ, C² paṇḍitaṃ, corr. to paṇḍitaṃ. Bā paṇḍitaṃ.
⁸ Bā saṇḍita. ⁹ Bā adda sāvake. ¹⁰ Bā sūta 14. ¹¹ Bā ca. ¹² Bā anu-
 ki. ¹³ Bā haṇi.

antokoḷisanthāre¹ vasaṇakabbhikkhū sabbe va sannipātehi² sammipātāpetvā paṇḍatta-Buddhāsaṇe nisidi³. „Bhikkhave, antoparavāsa-kkhesānaṃ vasa⁴ vuttitum na vaṭṭati, kilesa hi vaddhamāno paucchamutto viya mahāvīnaṇṇaṃ pāpeti⁵. Bhikkhunā nāma appakam pi⁶ kilesaṃ niggaṇḍhitum vaṭṭati⁷, porāṇakapaṇḍitā appamattakā: ārammaṇaṃ disvā obbhantare paravattinikkilesaṃ niggaṇḍhitvā paccakabodhin⁸ nibbatesun⁹ ti vatvā aññaṃ āhara:

Aññe Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto rajjaṃ kārente Bodhisatto Bārāṇasinagarassa dvāragāme kumbhakāra-
 10 kule nibbattivā vayappatto kuṭumbaṃ santhapetvā ekaṃ put-
 taṃ ca dhītaraṃ ca labhivā kumbhakārakaminam¹⁰ nissāya putta-
 dāraṃ¹¹ posesi¹². Tada Kāliṅgarattho Dantapurānagare¹³ Ka-
 raṇḍe¹⁴ nāma rājā mahanteṇa parivāreṇa uyyānaṃ gacchanto
 15 disvā hatthikkhandhagato¹⁵ yeva hattham paśāretvā ekaṃ am-
 bapindaṃ gahetvā uyyānaṃ pavisitvā maṇḍalaṇḍilāya nissāya
 dātabhayuttakānaṃ dātvā ambam paribhuñji. Raṇṇā gahita-
 kālato putthāya sesehi nāma gahetabbam eva¹⁶ ti amaccāpi
 brāhmaṇagahapatikādayo pi ambāni pādetvā khādīhaṃ. Paccā
 20 paccā¹⁷ āgataṃ rukkham āruya muggarehi pothetvā obhagga-
 vibhaggaśākhaṃ katvā āmakaphalam¹⁸ pi asasetvā khādīhaṃ.
 Rājā divasaṃ uyyāne¹⁹ kiṭṭivā sāyaṇphasamaye alaṃkatabhatthik-
 khandhe²⁰ nisiditvā gacchanto taṃ rukkham disvā hatthito
 oṭarivā rukkhamaṇḍaṃ gantvā rukkham oloketvā „ayaṃ pāto
 25 va passantānaṃ atittikaro phalabhārabharito sobhamāno aṭ-
 ṭhāsi, idāni gahitaphalo obhaggavibhaggo asobhamāno ṭhito“ ti
 cintetvā puna aññato olokeno aparaṃ nipphalaṃ ambarukkham
 disvā „esa rukkho attano nipphalabhāvena mundaṇanipabbato
 viya sobhamāno ṭhito, ayaṃ puna phalitabhāvena“ imaṃ

¹ Bā - antāhāre. ² Bā - ditthi. ³ Bā - āsana. ⁴ Bā - si. ⁵ Bā appamattakāṃ pi.
⁶ Bā - ditthi. ⁷ Bā - dhiṭṭhānaṃ. ⁸ Cā - rakolaṃ. ⁹ Bā - dānaṃ. ¹⁰ Cā pa- ¹¹
 Bā naṇḍa-. ¹² Bā kapaṇḍako. ¹³ Bā hatthikkhandaragato. ¹⁴ Bā only one
 paccā. ¹⁵ Cā āmakha-. ¹⁶ Cā - nam. ¹⁷ Bā - dhavara. ¹⁸ Bā sphala bhā-

vyasanān paṭto, idam agāramajjham pi phalitarukkhasadisā,
 pabbajjā nipphalarukkhasadisā, sadhanassa¹ eva bhayaṃ atthi²
 niddhanassa bhayaṃ n³ atthi, mayāpi nipphalarukkheṇ⁴ viya
 bhavitabban⁵ ti phalarukkhasa ārammaṇaṃ katvā rukkhamaḷe
 ṭhītako va tīni lakkhaṇāni sallakkhetvā vipassanaṃ vaddhetvā⁶
 paccekabodhiñāṇaṃ nibbattetvā „viddhamāsita⁷” dāni me māta-
 kucchikutikā, chinna⁸ tisa bhavesu paṭisandhi, sodhitā sam-
 sārukkārabbhūmi, sosita⁹ assasamuddo, bhinna¹⁰ atthipākāro¹¹,
 n¹² atthi me puna paṭisandhiti¹³ āvajjanto¹⁴ sabbalāmaṅkārapati-
 mandito¹⁵ va atthāsi. Atha naṃ amaccā āhaṃsu: „atibalaṃ¹⁶
 ṭhīti¹⁷ attha mahārāja¹⁸” ti, „Na mayaṃ rājāno¹⁹, paccekabuddhā
 vāma mayaṃ²⁰” ti. „Paccekabuddhā na²¹ tumbhādisā honti devā²²”
 ti. „Atha kidisā hontī²³”. „Oropitakesamasankāsāvavatttha-
 patiechannā kule vā gaṇe vā alaggā vātaecchinnavālāhaka-
 rāhumottacandamaṇḍalapatiḥhāgā²⁴” Himavati²⁵ Nandamūla-
 pabbhāre vasanti, evarūpā deva paccekabuddhā²⁶ ti. Tasmīn
 khane rājā hatthaṃ ukkhipitvā sīsaṃ parāmasi, tāvad ev²⁷ assa
 gghilīṇaṃ antaradhāyi samapallīṇaṃ patur ahoṣi:

‘Ticivaraṃ ca paṭto ca vāsi sdeci ca bandhanaṃ

parissāvanena atth²⁸’ ete yuttayogassa bhikkhuno ti

evamvuttaṃ samapariṭṭhārā²⁹ kāyapaṭibaddhā³⁰ va ahesuṃ.
 So ākāse thatvā mahājanaṃ ovādem datvā anilapathena
 Uttarahimavante Nandamūlapabbhāram eva agamāsi. Gandhāra-
 ratthe pi Takkaṣilaṇagare Naggajī³¹ nāma rājā uparipāsāde
 pallaṅkavaramajjhagato akaṃ itthiṃ ekakahatthe³² ekekaṃaṇi-
 valayaṃ³³ pilandhitvā avidāre nisīditvā gandhaṃ piṇṇamānaṃ³⁴
 diyaṃ „etiāni maṇivalayāni³⁵ ekekaḥhāvena³⁶ na ghaṭṭanti³⁷ na
 vīravanti³⁸”³⁹ olokeno nisīdi. Atha sā dakkhiṇahatthato

¹ C¹ sūti atthi. ² C² -rukko. C³ -rukko cori to rukkhena. ³ C⁴ Bā vi-
 dham-. ⁴ C⁵ sodhiti. Bā sūti: mayā. ⁵ Bā rikūdo. ⁶ Bā ama-. ⁷ C⁶ -ento. ⁸
 Bā -pati-. ⁹ Bā mahārā-. ¹⁰ Bā nāma. ¹¹ C⁷ -lāhaka-, Bā -lāhatarāhumāhāna-.
¹² Bā -vante. ¹³ Bā -vanta-. ¹⁴ Bā kīye-. ¹⁵ Bā māṭṭi. ¹⁶ C⁸ amti evāka. ¹⁷
 Bā -kam na-. ¹⁸ Bā amti māṭṭi. ¹⁹ C⁹ -gana-. ²⁰ Bā ghaṭṭanti. ²¹ C¹⁰ vi-
 varaṃ, Bā dāhivanti.

- valayaṃ vāmahatthe yeva pilandhitvā dakkhīnahatthe¹ a gan-
dham saṃkaḍḍhitvā pīṇitum ārabhi. Vāmahatthe valayaṃ²
dutiyaṃ āgama ghaṭṭiyamānaṃ³ saddam akāsi. Rājā tāni
dve valayāni aññamaññaṃ saṃghaṭṭentāni⁴ viravantāni diṅvā
5 cīntesi: „idaṃ valayaṃ ekekakāle na ghaṭṭesi, dutiyaṃ āgama
ghaṭṭeti saddam karoti, evaṃ eva ime sattāpi ekekā na ghaṭ-
ṭanti⁵ na viravanti dve tayo hutvā aññamaññaṃ saṃghaṭṭanti⁶
kalahaṃ karonti, ahaṃ pana Kasūira-Gandhāresu⁷ dvīsu
rajjesu ratthavānīno vicāresi, mayāpi ekavalayasadisena hutvā
10 param avicāretvā attānaṃ eva vicārentena⁸ vasitum vaṭṭatīti⁹
saṃghaṭṭanavalayaṃ¹⁰ ārammaṇaṃ katvā yathānizānaṃ va tīni
lakkhaṇāni sallakkhetvā vipassanaṃ vadḍhetvā paccakabodhi-
ññaṃ nibhattesi, sesaṃ purimasadisam eva. Vīdeharatthe
Mithilaṇagare Nimirājā nūma¹¹ bhuttapātārāso amaccagaṇa-
13 parivuto vīvaṭasīhapañjareṇa antaravithiṃ pekkhamāno atthāsi.
Ath¹² eko sene sūnāpato mahaṣeṇiṃ gaheṭvā ākāsaṃ pak-
khandi. Tam enaṃ ito c¹³ ito ca gijjhādayo sakunā sampari-
vāretvā āhāreṭu tuṇḍena viheṭhenta pakkhena¹⁴ paharanta
pādehi maddanta agamissa¹⁵. So attāno vadham asahamāno¹⁶
20 taṃ mameṃ chādhesi¹⁷, añño gaṇhi, sakunā imaṃ muḍcitvā
taṃ anubandhissa, tena pi viassaṭṭhaṃ añño aggahesi, tam pi
tath¹⁸ eva viheṭhesuṃ. Rājā te sakuno diṅvā cīntesi: „yo yo
mahaṣeṇiṃ gaṇhi tassa tass¹⁹ eva dukkhaṃ, yo yo viassaṭṭesi
tassa tass²⁰ eva sukhaṃ, ime pi pañca kāmagaṇe²¹ yo yo gaṇ-
23 haṭi tassa tass²² eva dukkhaṃ, itarassa sukhaṃ, ime hi ba-
hunnāṃ sādharmaṇā, mayhaṃ kho pana soḷasa itthasahassāni,
mayā viassaṭṭhamahaṣeṇiṇeṇa viya senena²³ pañcakāmagaṇe
pabāya sukhiteṇa bhavitum vaṭṭatīti²⁴ yoniso manasikaronto

¹ B¹ mahāva-, ² B² saṃghaṭṭi-, ³ C¹ -ā, B² -to, ⁴ C¹ ghaṭṭe-, B² ghaṭṭe-, ⁵ B¹ ghaṭṭeti, ⁶ B¹ imameṃ Gandhāre-, ⁷ B¹ viraso-, ⁸ B¹ -mahāva-, ⁹ B¹ nimittamaraṇā, ¹⁰ B¹ pakkhehi, ¹¹ B¹ āgamaṇa, ¹² C¹ -na, C² -ne corr. to -no, ¹³ C¹ -chādhesi-, B¹ chādhesi, ¹⁴ C¹ -vā, C² -vā corr. to -pa, ¹⁵ C¹ senena, C² senenā corr. to senena, B¹ viassaṭṭhamahaṣeṇiṇeṇa asama viya, ¹⁶ B¹ adda so.

yathābhūto va tīni lakkhaṇāni sallakkhetvā vipassanaṃ vad-
 dhetvā paccakabodhiñāṇaṃ nibbattesi, sesaṃ purimasadisam eva,
 Uttarapañcālaratṭha Kampillanagare Dummukho¹ nāma² rājā
 bhuttapātaraṃ sabbālamkārapatimandito³ amaccaparivato vi-
 vaṭasīhapañjarena rājasiṅgaṇaṃ olokento aṭṭhāsi. Taṃnīṃ khaṇa⁴
 vajadvāraṃ vivarīṃsu, usabhā vajato nikkhamitva kilesavasena
 ekaṃ gāvaṃ anubandhiṃsu, tathā⁵ eko tikhiṇasiṅgo mahāusabho
 aññaṃ usabhaṃ āgacchantaṃ disvā kilesamaccherābhūhūto ti-
 khiṇasiṅgena antarasatthimhi⁶ pahari, tassa pahāramukheṇa
 antāni nikkhamiṃsu⁷, tathā⁸ eva jivitakkhayaṃ pāpuṃ. Rājā⁹
 disvā cintesi: „Ime¹⁰ sattā tiracchānagata¹¹ ādīni katvā kilesava-
 sena dukkhaṃ pāpanti, ayaṃ usabho kilesaṃ nissāya jivi-
 takkhayaṃ patto, añño pi sattā kilesaḥ¹² eva kamanti, mayā
 imesaṃ sattānaṃ kampanakilesa pahāraṃ vattatiti¹³ so tītako
 va tīni lakkhaṇāni sallakkhetvā vipassanaṃ vaddhetvā pacc-
 kabodhiñāṇaṃ nibbattesi, sesaṃ purimasadisam eva. Atha¹⁴ eka-
 divasaṃ to¹⁵ cattāro paccakabuddhā bhikkhācāravelaṃ sallak-
 khetvā Nandamūlapabbhārā nikkhamma Anotattadāhe nāga-
 latūdanatkaṭṭhaṃ khādinvā katasarīrapaṭṭijagganā¹⁶ Manosilātale
 thetvā¹⁷ nivāsetvā¹⁸ pattacīvaram ādāya iddhiyā ākāso upparitvā¹⁹
 pañcavaṇṇavalāhake maddamānā gantvā Bārāṇasīnagaradvāra-
 gāmaṃ²⁰ avidūre oṭarinvā ekaṃnīṃ phāsukaṭṭhāne cīvaram
 pārupitvā²¹ pattaṃ gahetvā dvāragāmaṃ²² pavāsitvā piṇḍāya
 caranto Bodhisattassa gehadvāraṃ samapūṇiṃsu. Bodhisatto
 te disvā tutthacitto²³ gehaṃ pavesetvā²⁴ paññattāsane nisīdā-
 petvā dakkhiṇodakam datvā paṇṭena khādaniyena bhojaniyena
 parivisitvā ekamantaṃ nisīditvā saṃghattheraṃ vanditvā
 „bhante, tumhākaṃ pabbajjā ativiya sobhati, vippasannāni kho
 indriyāni, parisuddha²⁵ chavivaṇṇa²⁶, kiṃ nu kho ārammaṇaṃ

¹ Bā - dummukho. ² Cā - omā nāma. ³ Bā - pañ- ⁴ Bā - adde gopālakā. ⁵ Cā -
 -antānīṃpi, Bā - antānīṃ. ⁶ Bā - adde so. ⁷ Bā - adde tam. ⁸ Bā - antā te. ⁹
 Bā - pañjareṇa. ¹⁰ Bā - omā phayvā. ¹¹ Bā - cāmarāsa. ¹² Cā - parā, Bā -
 -rupitvā. ¹³ Bā - gāmadvāraṃ. ¹⁴ Bā - adde tathā. ¹⁵ Bā - parāsa. ¹⁶ Bā - ā-

disvā tamhe imam bhikkhācariyam pabbajjam upagatā¹ ti pucchī,
yathā ca saṅghattheram evam² 'assa pi upasamkamitvā pucchī.
Ath' assa te cattāro pi janā „aham asukaraṭṭhe asukanagare
asukarājā nāma hutvā“ ti ādinā nayena attano attano abhinik-
3 khamanavattthūni kathetvā paṭipāṭiya ekakaṃ gātham āhaṃsn:

1. Amb' āham addam vaṇamantarasmim
nīlobhāsam phalinam³ samvivirūjham,
tam addasam phalaheṭū⁴ vibhaggam,
tam disvā bhikkhācariyam carāmi. 90.

10 2. Selam sunattam⁵ naraviraṇiṭṭhitam⁶
nāri⁷ yugam dhārayi appasaddam,
dutiyaṃ ca āgama ahoṣi saddo,
tam disvā bhikkhācariyam carāmi. 91.

15 3. Dija dijam kuṇapam āharantam⁸
ekam samānam bhukā ambecca
āhāraheṭū⁹ paripātayimso,
tam disvā bhikkhācariyam carāmi. 92.

20 4. Usabb' aham addam yūṭhasa majjhe
calakkakum vaṇṇabalūpapannam,
tam addasam kāmāheṭū¹⁰ vitunnam,
tam disvā bhikkhācariyam carāmiti. 93.

Tatha ambāhamaddam ti ambarakkham aham addasam, vaṇamanta-
rasmim ti vaṇantara¹ ambaranamajjhe ti ettha, samvivirūjham ti savaḍḍhi-
tam, tamaddasam ti tam jeyyāto nikkhamanto² phalaheṭū vibhaggam
25 pama addasam, tam disvā ti tam phalaheṭu bhaggam³ disvā paṭiladdhasam-
vego parikkhābhāsanam nibbattetvā imam bhikkhācariyam pabbajjam upagato
'ami, tamā bhikkhācariyam carāmi⁴ idam ca phalaheṭu vibhaggam am-
barakkham⁵ dāsanato paṭhāya sabbam attācāram kathetvā va kathetvā⁶, se-
tinam vīrajjāyaso pi eva⁷ nayo, eṇam paṃ ettha sunattānapadāpamā⁸,
30 selam ti manivaleyam, naraviraṇiṭṭhitam⁹ ti viraṇiṭṭhitam¹⁰ paṭipāṭi-

¹ C^o omīti evam. ² B⁴ -tam. ³ all four MSS. -tu. ⁴ B⁴ -yam. P¹ samuttha.

⁵ B⁴ -viraṇiṭṭhitam. P¹ -viraṇiṭṭhitam. ⁶ all four MSS. -ri. ⁷ B⁴ -pamā vira-
kavam. ⁸ B⁴ vaṇamantaro. ⁹ C^o -akkhamo. ¹⁰ B⁴ vibha-. ¹¹ B⁴ vibhagga-
ambarakkhāssa. ¹² B⁴ āssasi. ¹³ C^o -padadāsi. ¹⁴ B⁴ naraviraṇiṭṭhitam. ¹⁵ B⁴
siddhagateti nibbittam.

[illegible]

Bodhisatto ekekaṃ gātham suvā „sādhu bhante tum-
hākaṃ ev' etaṃ āramappaṃ anurūpaṃ" ti ekekassa paccaka-
buddhassa thutīm akāsi, taṃ ca pana catuhi janehi desitāṃ
dhammakatthaṃ sutvā gharāvāse anapekkhe lutvā pakkanteṃ
paccakabuddhesu bhuttapātaraṇe sukkaṃ' nisinnā bhariyaṃ
āmantetvā „bhaddhe ete cattāro paccakabuddhā rājāṃ paḍāya
pabbajitā akiñcanaṃ apalibodhā pabbajjāsukheṇa" vitināmeti,
ahaṃ pana bhūtiyā jīvikaṃ kappemi, kim me gharāvāseṇa,
tvaṃ puttako saṃganhanti' gehe vasā" ti vatvā dve gā-
thā āhu :

3. Karapḍu¹² nāma Kalīṅgānam¹³ Gaudhārānaś ca Naggajī
Nimirājā Videhānam Pañcālānaś ca Dummukho¹⁴,
ete ratthāni hitvāna pabbajjhau akiñcanaḥ. 94.

a. Sahh' ev' ime¹¹ devasamā samāgata¹²
aggi¹¹ yathā paljāhito tath' ev' ime¹², 90
aham pi ekō carissāmi¹² Bhaggavi¹⁰
hītvāna kāmāni yathodhikānti¹¹. 95.

Tārañ aṭṭho¹³ : bhaddo so saṅghatthituro-paccakāraṇḍho¹⁴ Dāraṇḍo nāma
 āgare Karuṇḍo¹⁵ nāma Kaṅgūṇaṇḍo janapadaṇḍo rājā, duttiyo Takkadāṇḍo¹⁶
 Naggāṇḍo nāma Oṇḍharūṇaṇḍo janapadaṇḍo rājā, tatiyo Mithiṇaṇḍo Nimi eṇḍa
 Viṭṭhūṇaṇḍo janapadaṇḍo rājā, caruttiyo Kampillāṇḍo Damaṇḍo¹⁷ nāma
 Uṇḍapakkāṇḍo janapadaṇḍo rājā, te evaṇṇapaṇḍo rājāhiṇi hitva eṇḍaṇḍo hitva
 pabbajjimuṇḍo¹⁸, ime puṇa sabbe pi viroddhiṇḍaṇḍo pūrtamapaccakāraṇḍoṇḍo samāṇa
 eṇḍo samāṇeṇḍo, yaṇḍa hi eṇḍo pabbajjito eṇḍaṇḍo iṇḍa¹⁹ eṇḍa me uṇḍo²⁰ ime pi

¹ Bā-schl. ² Bā-yangam? ³ C²-pam maha-, Bā gupapam shāṭṭam. ⁴ Bā omis sam. ⁵ Bā koṭanta. ⁶ Bā saṅgakkatūdhara. ⁷ Bā-kha. ⁸ Bā omis pabbajjā. ⁹ C²-ii, Bā-sā. ¹⁰ Bā-saṅgā. ¹¹ Bā abhā. ¹² Bāf-karakatū. ¹³ Bāf-kadhā. ¹⁴ Bā mudukko. ¹⁵ C²-vanna, Bāf-pīma. ¹⁶ Bāf omis samā. ¹⁷ all foni MSS. -i. ¹⁸ Bāf-pīma. ¹⁹ C²-eko sa-, Bāf-eko ii-, Bāf-eko-rasā. ²⁰ Bā aggaṇi, Bā aggaṇam. ²¹ Bā yatopphāṇi, Bā sāsadditū. ²² Bā tsaṇṇaṇi. ²³ Bā-ro-. ²⁴ Bā karakaṇḍamko. ²⁵ Bā-ja-. ²⁶ C²-adda abhavaṇa. C² has crossed over abhavaṇa. ²⁷ C² omis ii, C² omis me ii.

3 iath' eva¹ sūḍhiṃ paṇaḥi ganehi oḥāseṇti. yathā evo iathā aham pi² eko
 carissasmi attho, bhaggavati pana³ bhariyāni āpajoti, hīrvāna kāmāni
 rūpādayo vattitvāme hīrā, yathodhikkāni⁴ attano odhivassā⁵ āhāsi.
 5 idāme vuttam hoṃ: rūpādhivassāna⁶ yathodhi⁷ te vattitvāme paḥaya aham pi
 pabbajitva eko carissasmi, yathodhikkāni⁸ pi pātho, tass' attho⁹ para
 uparato¹⁰ odhi stressa ti yathodhikkāni uparākojḥāsi¹¹, pabbajissāmi sūḍhi-
 kālato paṭṭhāya hi kāmakāmaṇam eko koṭṭhāso uparato nāma hoti nirudhito
 tassā vattitvāme kāmakojḥāso pi uparato va¹² hoṃti.

Sā tassā kathāṃ sutvā „mayham pi kho sāmi paccaka-
 10 buddhānaṃ dhammakathāni sutakālato paṭṭhāya ghare¹³ cittaṃ
 na santāḍḍhi¹⁴ vtvā:

15 v. Ayam eva kālo¹⁵, na hi añño atthi,
 anussāsita me na¹⁶ bhareyya paccā,
 aham pi ekā¹⁷ carissāmi bhaggava
 sakunt va muttā purisassa hatthā ti 98.
 imāṃ gāthāṃ āha.

Tathā anussāsita me na¹⁸ bhareyya paccā ti anussāso¹⁹ oḍḍako
 na bhareyya duffabhattā oḍḍakānaṃ, tasmā ayam eva pabbajitva²⁰ kālo na hi
 añño atthi daseṇti, sakunt va muttā ti yathā sakuntissa gaherā sakunt-
 20 paccāyāṃ āhīrasa sakuntla tassā hatthāso muni ekā sakunt anilapatho loma-
 ghayitvā yathānuttariṃ jhāmaṃ paṇṇā ekā²¹ careyya tathāham²² pi tva ha-
 tho muttā ekā²³ va carissāmi sayam pi pabbajitvāme hīrvā evaṃ tva.

Bodhisatto tassā kathāṃ sutvā tuḥḥi²⁴ ahoṃ. Sā pana
 Bodhisattaṃ vāṇesvā pareturāṃ pabbajitukāma „sāmi pāṇi-
 25 yatitthāṃ gamissāmi dārake olokehi²⁵ ghaṭaṃ ādāya gacchanti²⁶
 viya palāyitvā nagarasāmaṇte tāpasānaṃ santikāṃ²⁷ gantvā
 pabbaji. Bodhisatto tassā anāgamanāṃ ātvā sayam dārake
 posesi. Aparabbāge tesu thokam vadḍhitvā attano ayaṇṇā²⁸
 jāṇanasamatthataṃ²⁹ pātesu³⁰ tesāṃ vīmaṇsanatthāṃ ekadi-

¹ C¹ omite tatheva and adda me. ² B² adda pabbajitva. ³ B³ omite pana.
⁴ B⁴ yathodhikkāni. ⁵ C⁵ oḍḍhi-, B⁵ oḍḍhi-. ⁶ C⁶ oḍḍhi-, B⁶ oḍḍhi-. ⁷ C⁷ ya-
 thodhi. ⁸ B⁸ yathodhikkāni. ⁹ B⁹ -ri-. ¹⁰ B¹⁰ va. ¹¹ B¹¹ āgāra. ¹² C¹² -je.
 B¹² āyasa kōko. ¹³ C¹³ eo na. B¹³ -sika nava. ¹⁴ C¹⁴ add va. ¹⁵ B¹⁵ -sika.
¹⁶ B¹⁶ pabbajitva. ¹⁷ B¹⁷ adda va. ¹⁸ B¹⁸ tatha aham. ¹⁹ B¹⁹ ekā. ²⁰ C²⁰ B²⁰
 -i. ²¹ all three MSS. -i. ²² B²² -ka. ²³ B²³ āyasa. ²⁴ B²⁴ -kam. ²⁵ C²⁵
 parthava, B²⁵ sampattava pi.

vaasaṁ bhattaṁ pacanto thokaṁ uttandulaṁ paṇi ekadivasaṁ
thokaṁ kilinnaṁ ekadivasaṁ supakkaṁ ekadivasaṁ atikilinnaṁ
ekadivasaṁ alopakaṁ¹ ekadivasaṁ atilopaṁ². Dārakā „tāta ajja
bhattaṁ uttandulaṁ ajja atikilinnaṁ³ ajja supakkaṁ⁴ ajja
alopakaṁ⁵ ajja atilopaṁ⁶“ ti kathesun. Bodhisatto⁷ „āma
tātā“ ti vatvā cintesi: „Ime dārakā idāni āmapakkalopikālonikā-
ni⁸ jānanti, attano dhammatāya jīvitum sakkhissanti, mayā pa-
bajitum vattatīti“. Atha te dārake nātakakulānaṁ⁹ dassetvā¹⁰
isipabbajjati pabbajitvā nagarasāmaṇe yeva vasi. Atha paṇi
ekadivasaṁ Bārāṇasiyam bhikkhūya caranti¹¹ paribhājikā diṣvā¹²
vanditvā „ayya dārakā te nāsitaṁ maññe“ ti āha. Mahāsatto
„nāhaṁ dārake nāsemi, tesam attano ayaṇāya jānanakāle“ pa-
bajito¹³ mhi, tvaṁ tesam acintetvā pabbajjāya abhiramā¹⁴“ ti
vatvā osānagātham āha:

„Āmaṁ pakkaṁ ca jānanti atho lopaṁ alopikaṁ“¹⁵,
tam ahaṁ diṣvā pabbajim, car¹⁶ eva¹⁷ tvaṁ carāṁ ahaṁ ti. 97.

Tetiha tamahaṁ ti taṁ ahaṁ dārakānaṁ kiriyam diṣvā pabbajito, ca-
reva¹⁸ tvaṁ carāmaṁ ti teva pi bhikkhūcariyam eva care, ahaṁ pi
bhikkhūcariyam eva carissāmīti.

Iti so paribhājikaṁ ovaditvā uyyojesi. Sāpi ovādaṁ ga-
hatvā Mahāsattaṁ vanditvā yathārucitaṁ tñānaṁ gatā¹⁹. Tha-
petvā kira taṁ divasaṁ na te puna aññamaññaṁ addāsamsu.
Bodhisatto²⁰ jhānābhiniṇṇaṁ nibbutetvā brahmalokūpage abosi.

Sattā imāni deṣanaṁ²¹ āharitvā²² jātakaṁ samodhānesi: (saeca-
pariyosāne paṇasaṭā bhikkhū arahatto patijjhāhamsu) „Tadā dhūā²³
Uppalavannā abosi, putto Rāhulakammāro, paribhājikā Rāhulamātā,
paribhājako²⁴ ahaṁ evā“ ti. Kumbhakārajaṭakaṁ²⁵.

¹ Bā - halam. ² Bā ajja kilinaṁ. ³ Bā adda ajja atikilinnam. ⁴ Bā lo-. ⁵ Bā
-pakkaṁ. ⁶ Bā eussa bodhisatto ajja. ⁷ Cā - kati, Bā pakkalopikānti. ⁸ Bā ātakānaṁ,
Cā - ulānaṁ. ⁹ Bā diṭṭvā paticchāpavā aṇṇa tāta ime dārake siddhakaṁ pava-
hanti vattā sa Rāhulānaṁ paridetaṇṭīnaṁ aññeva nagarā uttkhamitvā. ¹⁰ Bā
-jāni. ¹¹ Cā āṇṇa-, Bā āyānāya. ¹² Bā - pa-. ¹³ Cā careva cori. to caretha,
Bā caretha. ¹⁴ Cā carava cori. to caretha, Bā caretha. ¹⁵ Bā gacchitvā. ¹⁶ Bā
adda ca. ¹⁷ Bā dhammaṇe-. ¹⁸ Bā adda saccāni pakāsetvā. ¹⁹ Bā adda pana.
²⁰ Bā adda satijam.

4. Daḥhadhammajātaka.

- Ahañce daḥhadhammāyā¹ 'ti. Idam Satthā Kosam-
 biyaṃ masāya Ghesikārāme² vharanto Udenassa raṇṇo Bhad-
 dāvatijayabhāṭṭhinaṃ³ ārabha kathesi: Tassa pana hatthiniyā⁴
 5 laddhaviḍḍhānaṃ ca Udenassa rājaraṇṇo ca Mātāṅgaḷātsako ārihavi-
 sati. Ekadivasaṃ pana sē hatthini nagarā nikkhamanti Bhagavantaṃ
 pāto va sriyaganaparivutaṃ anupamāya Buddhasirīya nagaraṃ piṇḍiya
 parisaṃtaṃ diṇvā Tathāgatasā pāḍamūle nipajjivā „Bhagavā sabbaññū
 sabbalokaṇiṭṭhārī⁵, Udeno vamsarājā⁶ man tarunakāle kaṃmam ut-
 10 tharituṃ samatthakāle 'imaṃ masāya⁷ jīvitaṃ ca rājāṇ ca devā⁸ ca
 laddhā⁹ ti piyāyitvā mahantaṃ parihāraṃ adāsi, sabbaññikārehi utam-
 karitvā¹⁰ tiṭṭhanatthāne¹¹ gandhaparibhuggaṃ¹² kāretvā¹³ samanta citra-
 sūmā parikkhāpāpetvā¹⁴ gandhatehena dīpaṃ jāletvā¹⁵ dhūmatatthakāṃ¹⁶
 thapāpetvā¹⁷ karisuchadāṇṇatthāne¹⁸ savaṇṇakāṭākaṃ paṭipphāpetvā¹⁹ man
 15 citrattharakapṭṭhiṃ²⁰ thāpeti, rājaraṇṇaṃ ca²¹ me nūnaggara-sabbhijānaṃ²²
 dāpeti, idāni pana me mahallakakāle²³ kaṃmam uttharituṃ samat-
 thakāle sabbaṃ taṃ parihāraṃ acchiṇṇi, anāthā nippaccayā hutvā
 arañṇe ketakāni khādanti²⁴ jivāmi, aññāṃ mayhaṃ paṇṇarapaṇaṃ n'
 atthi, Udenaṃ²⁵ mama guṇaṃ sallakkhāpetvā²⁶ porāṇakaparihāraṃ me
 20 paṭipākātikāṃ kāratha Bhagavā²⁷ ti paridevymānā Tathāgataṃ yāci.
 Satthā „gaccha teva, ahaṃ te raṇṇo kathetvā yasmaṃ paṭipākātikāṃ
 kāresūmi²⁸“ evā²⁹ raṇṇo nivesasundvāraṃ agamāsi. Rājā Tathāgataṃ
 parasevā³⁰ antonivesane³¹ budha-pamukkassa bhikkhuvagghassa³² ma-
 hādānaṃ paratteṣi. Satthā bhattakicesapariyosāne anamodanaṃ ka-
 25 rente „mahārāja Bhaddavatthikā kulā³³“ ti pucchī. „Na jānāmi bhante³⁴
 ti. „Mahārāja upakārakānaṃ yasmaṃ dātvā mahallakakāle gabhetuṃ³⁵
 nāma me vaṭṭati, kataññuṃ katavedinā bhavituṃ vaṭṭati. Bhaddava-
 tikkā idāni mahallikkā jarājijjā anāthā hutvā arañṇe ketakāni khādanti³⁶
 jivati, taṃ³⁷ jippekāle anātham kāvomaṃ tumhākaṃ ayuttan³⁸ ti Bhad-
 30 dāvatikāya guṇaṃ kathetvā „sabbaṃ porāṇakaparihāraṃ pākutikaṃ³⁹

¹ Bā ahañce - - - dhammasa. ² Cā Bā - ahañce. ³ Bā adda sē. ⁴ Cā - ri, Bā lokasā-
 dāraṇaṃ. ⁵ Bā ca rājā. ⁶ Bā adda mayā. ⁷ Bā devā cori, te devā. ⁸ Cā
 - ri, Cā - ri cori, te - ri. ⁹ Bā tiṭṭhathāne. ¹⁰ Bā gandheṇa pa. ¹¹ Bā adda matu-
 kaccavappatthasavhānaṃ baṇṭhāpetvā. ¹² Bā jūḷāpetvā. ¹³ Bā dhūmatatthā-
 kāle. ¹⁴ Bā - chadāṇṇathāne. ¹⁵ Bā citrattharakapṭṭhiṃ ca. ¹⁶ Cā rājāraṇṇa, Cā
 rājaraṇṇa. ¹⁷ Bā - nañce. ¹⁸ Cā - ri. ¹⁹ Cā Bā - ri, Cā - ri cori, te - ri. ²⁰
 Bā - natthānaṃ. ²¹ Bā ante - - parasevā. ²² Bā omite bhikkhū. ²³ Bā jake-
²⁴ all three MSS. - ti. ²⁵ Bā omite taṃ. ²⁶ Bā paṭipā-

karohitī¹ vatvā pakkāmi. Rājā tathā akāsi. „Tathāgato kira
 Bhaddavatikāya gope² kathetvā porāṇakayaso paṭipakatiko kārto“³
 ti sakale nagaram paṭṭhaci. Bhikkhusaṅghe pi⁴ sā paratti pākāṣā
 jāta, aha⁵ bhikkhū dhammasaḥbhāyānāṃ katham samutthāpesum: „āvuso
 Saṭṭhārā kira Bhaddavatikāya goṇaṃ kathetvā porāṇakayaso paṭi-
 pakatiko kārto“ ti. Saṭṭhā āgantvā „kāyaṃ me ‘tiha bhikkhave sta-
 rahi kathāya sannidhā“⁶ ti pucchitvā „āyāya nāma“⁷ ti vutte „na
 bhikkhave idāṃ“ eva pubbe pi Tathāgato uttaraṃ goṇaṃ kathetvā na-
 ttham⁸ yasam paṭipakatikaṃ⁹ kuresi yovā“¹⁰ ti vatvā attitaṃ āhaci:

Attite Bārāṇasiyaṃ Daḥadhammo nāma rājā rajjāṃ
 kuresi. Tadaṃ Bodhisatto amaccakule nibbattitvā vayas-
 patto taṃ rājānaṃ upatthahi. So tassa santikā mahantaṃ
 yasam labhivā amaccaratanaṭṭhāne¹¹ atthāsī. Tadaṃ tassa
 rañño ekā oṭṭhivādhi thāmabala-sampannā mahabhalā āhosi.
 Ekadivasam yojanasatani gacchati, rañño dūteyyaharaṇakiccāṃ
 karoti, saṃgāme yuddham katvā sattumaddanaṃ karoti. Rājā
 „ayam me bahūpakārā“¹² ti tassa sabbālaṇṇikāraṃ datvā Udenena
 Bhaddavatikāya dinnasaddiṣaṃ saḥbhārihāraṃ dāpesi. Ath’
 assā jinnadubbala-kāle rājā sabbam yasam gaṇhi. Sā tato paṭ-
 thāya anūthaṃ katvā araṇṇe tiṇapaṇṇāni khādanti jīvati. Ath’
 ekadivasam rājakule bhājaneso appabonteso rājā kumbhakāraṃ
 pakkosāpetvā „bhājanāni kira na-ppahoutiti“¹³ āha. „Gomayā-
 haranayānake yojetum gope¹⁴ na labhāmi devā“¹⁵ ti. Rājā tassa
 katham sutvā „amhākaṃ oṭṭhivādhi kuhū“¹⁶ ti pucchī. „At-
 tano dhammatāya carati devā“¹⁷ ti. Rājā „ite“¹⁸ paṭṭhāya taṃ
 yojetvā gomayaṃ āharā“¹⁹ ti taṃ kumbhakāraṃ naḍasi. Kum-
 bhakāro „sādhu devā“²⁰ ti tathā akāsi. Ath’ ekadivasam sā
 nagarā nikkhamamānā²¹ nagaraṃ pavasantāni Bodhisattath
 dāya²² tassa pādamaḷe nipajjitvā paridevamānā „sami, rājā
 maṃ taruṇakāle bahūpakārā ti sallakkhetvā mahantaṃ yasam

¹ Hā - gopi. ² Hā - goṇaṃ paṭi. ³ Cā - ghoṇaṃ hi. ⁴ Hā - siddhā sa. ⁵ Cā - kārto, Cā
 nattham car. in saṭṭhāra. ⁶ Hā - amaccā thāne. ⁷ Hā - gūṇaṃ goṇa. ⁸ Hā - katham.
⁹ Cā - ita. ¹⁰ Cā - nikkhamamānā nagaraṃ. Hā - nikkhamānā nagaraṃ. ¹¹ Cā - nikkham-
 amānā. ¹² Hā - sādhu caritvā.

appattiṃ appaṭisaṇa, taṃ hiṃ tadā hi¹, ayaṃ eva vā paṭhe, dinnā u
 chedā raṇṇo chakamāṇam² katra kumbhakāraṇa dinnā u.

Bodhisatto tassa katham sutvā „tvam mā soci, attam
 raṇṇo kathetvā tava yassam paṭipākatikam karissāmi” tam
 samassāsetvā nagaram pavisitvā bhuttapātarāso raṇṇo santikam³
 gantvā katham samuṭṭhāpetvā „mahārāja, nann tumbhākam⁴
 asukā nāma oṭṭhivyaḍhi⁵ asukattihāne ca asukattihāne ca uro
 sallam bandhitvā saṃgāman⁶ nittari, asukadivasam nāma gi-
 vāya paṇṇam bandhitvā pesitā⁷ yojanasatam agamāsi, tumhe
 pi ’sā mahaṭṭam yassam adattha⁸, sā idāni kuhin⁹” ti. „Tam¹⁰
 aham kumbhakāraṇa gomayāharagattihāya¹¹ adāsin” ti. Atha
 nann Bodhisatto „yuttam nu kho¹² mahārāja tumbhākam tam¹³
 kumbhakāraṇa yānake yojanattihāya dātum” ti vatvā¹⁴ ovāda-
 rasena satasā gāthā abhāsī:

1. Yāvatāsimsati¹⁵ paṇe tāvad eva pavipati,¹⁶
 attihāpaye jahanti¹⁷ nam oṭṭhivyaḍhi¹⁸ va¹⁹ khattiyo. 101.
2. Ye pubbe katakalyāṇo katattiho nāvabujjhati
 attihā tassa palujjanti ye honti abhipattihā²⁰. 102.
3. Ye pubbe katakalyāṇo katattiho-m-anubujjhati²¹
 attihā tassa pavaḍḍhanti ye honti abhipattihā²². 103.
4. Tam vo vadāmi bhaddam vo²³ yāvat²⁴ ettha samāgatā:
 sabbe kataññuno hota, ciraṃ²⁵ aṅgamhi tāsasathā²⁶ ’ti. 104.

Tattha paṭhamattihāya tva attihā idh²⁷ akacce aññamaññito paṇe yāvatā-
 samsati²⁸ paṇe idam nāma me ayaṃ kūttho sakāleṇaṇi paṇeṇaṇi tvaḍ
 eva tam puriṇam pavipati²⁹ bhajati sevati, tassa paṇe attihāpaye vaḍḍhiyo apa-
 gamaṇe paṭipākatikā tam³⁰ hanākieṇaṇi paṭṭhitaṇi paṇam akacce bāli imam
 oṭṭhivyaḍhiṇi ayaṃ khattiyo eva jahanti, katakalyāṇo u paruna attano kata-
 kalyāṇakamma³¹, katattiho u nipphāḍakieṇo, nāvabujjhatīti paṇā tam

¹ B¹ tadā hi ti tathā hi. ² C² -ka, C³ -ka corr. to -kam, B⁴ chakamāṇam.

³ B⁴ -dhi. ⁴ B⁵ -siva. ⁵ C⁶ adattā, C⁷ -ā corr. to -a, B⁸ adanta. ⁶ B⁹
 kahoti. ⁷ C⁸ -yaka. ⁸ B⁹ na yuttam kho. ⁹ B¹⁰ katham. ¹⁰ B¹¹ adde raṇṇo.

¹¹ B¹² -gi. ¹² B¹³ -dhi va. ¹³ B¹⁴ -dhi va. ¹⁴ B¹⁵ -paṭṭiyā. ¹⁵ B¹⁶ anuṇa m.

¹⁶ B¹⁷ attipattiyā. ¹⁷ B¹⁸ bhaddanta. ¹⁸ B¹⁹ vasatā. ¹⁹ B²⁰ -iti. ²⁰ B²¹ pa-
 gāṇhā, C²² pavipati. ²¹ B²² tadā tam. ²² C²³ -paṇaṇo.

perena kalam upakāram tassa¹ jarāññamāle na varati attunā² dīnam pi ya-
 sath pure ganhati paññajanti³ bhijjanti⁴ nassanti. ye honti abhiṣat-
 tihita ti ye leci aṭṭhi⁵ lechhi⁶ nāma honti sabbhe nassanti dīpeti, mīṭṭha-
 dābhijjaggaḥsa⁷ hi paṭihitapattāṭṭha⁸ aggimhi paṭṭhivāggaṃ, eṇa nassati, ka-
 2 tatiṭṭha manubujjhati⁹ suttattho aṇṇabujjhi¹⁰, mahāse tyaññasamādhāyassa
 gahitā, tathā .. vadāmi¹¹ tesa karaṇena tuma vadāmi, tassa¹² .. 'ti
 kassāṇaṃ butṭa cira¹³ kalam saggamhi dīṭṭhasampatti¹⁴ aṇṇhavaṇṇi paṭṭha-
 hāsaṭṭha.

Evam Mahāsatto rājānaṃ ādim katvā sammipatitānaṃ¹⁵
 10 zabbessaṃ ovādath adāsi. Tam sutvā rājā oṭṭhiviyādhiya yasaṃ
 pākatiṃ¹⁶ akāsi Bodhisattassa ca ovāde itatvā¹⁷ dānādini
 puññaṃ karitvā¹⁸ saggaparāyaṇa ahaṃsi.

Sattā mānā deṇṇaṃ¹⁹ āharitvā jātakaṃ samadhānesi: „Tadā
 itṭhivādi²⁰ Bhaddavatika ahaṃsi. rājā Anando, amaso²¹ ahaṃ eṇa²²
 15 'ti. Daḥhadhammajātakaṃ²³.

5. Somadattajātaka.

Ye mānā pure paṇḍetenti. Idmā Sattā Jetavāne vi-
 haranto ānātarāṃ mahallakāṃ ārabha kathesi. So ki²⁴ ekam
 sāmaṇeraṃ pabbajesi. Sāmaṇero²⁵ tassa upakāro²⁶ itṭhārūpaṇa
 20 rogeṇa kāṇa akāsi. Mahallako tasmim kālakaṭṭha²⁷ rodanto²⁸ paṇ-
 devanto vicarati. Tam divā bhikkhū dhammasabbhāyaṃ kathaṃ sam-
 utṭhāpesuṃ: „Araso anukamahallako sāmaṇerasa kālakiriyāya ro-
 danto²⁹ paṇḍevanto vicarati mazaṇṇasuttikammutṭhānarabho māṇe³⁰ ti.
 Sattā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya smmi-
 25 āmu³¹ ti pucchitvā „imāya nāma³² 'ti vutte „na bhikkhave idā³³ eva
 palhe p' eṇa imasmim mātā rodanti yevā³⁴ 'ti vatvā attinā āharī:

Attite Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjam kārente
 Bodhisatto Sakkattam kāresi. Ath' eko Kāsinigamavāsi-
 brāhmaṇapamahāsaḥ kame pahāya Himavantam pavasiṭvā is-

¹ Bā upakāraṇaṃ. ² Bā amāsaṃ. ³ Cā bhajanti. ⁴ Bā amite aṭṭha. ⁵ Bā yamyathā. ⁶ Bā eṇa. ⁷ Bā sammipatitānaṃ. ⁸ Bā paṭṭha. ⁹ Bā adda dīnam. ¹⁰ Bā adda. ¹¹ Bā dhammaṇḍa. ¹² Bā adda paṇḍa. ¹³ Bā adda eṇa. ¹⁴ Cfr. supra p. 215. ¹⁵ Bā so ad-. ¹⁶ Bā adda butṭa. ¹⁷ Bā kalam karonte. ¹⁸ Bā rod-.
 19 Bā amāsaṃ. 20 Bā bhajanti. 21 Bā amite aṭṭha. 22 Bā yamyathā. 23 Bā eṇa. 24 Bā sammipatitānaṃ. 25 Bā paṭṭha. 26 Bā adda dīnam. 27 Bā adda. 28 Bā dhammaṇḍa. 29 Bā adda paṇḍa. 30 Bā adda eṇa. 31 Cfr. supra p. 215. 32 Bā so ad-. 33 Bā adda butṭa. 34 Bā kalam karonte. 35 Bā rod-.

pabbajjati pabbajitvā aññhāsekiyāya vanumūlaphalehi¹ yāpento²
 ekadivasaṃ phalāphalatthāya gato ekasā hatthipicchāpaṃ divā
 attano assamaṃ ānetvā puttattthāne tthupetvā Somadatto ti
 'ssa nāmaṃ katvā ttipapaṇṇāni khādāpento puttijaggi. So va-
 yappatto mahāsāriro katvā ekadivasaṃ bahum gacaram³ ga-
 hetvā ajjirakena dubbalo abhosi. Tāpaso taṃ assamaṇapade⁴ ka-
 tvā phalāphalatthāya gato. Tasmān anāgate yava hatthipotako
 kalam akāsi. Tāpaso phalāphalaṃ gahetvā āgacchanto „aññesu
 me divasesu⁵ putto paccuggamanasā karoti, ajja na dissati,
 kahan nu kho gato⁶ ti paridevanto paṭhamam gātham āha: 10

1. Yo mañ pure paccudeti araṇṇe dūram āyato
 so na dissati mātāṅgo, Somadatto kalam gato ti. 105.

Tattha pure ti na pure, paccudeti paccuggacchati, araṇṇe dūram ā-
 yato ti āyasmānāyassa araṇṇe mañ āyati paccudeti āyato ti āyasmānāyassa.

Evam paridevaṃāno āgantvā taṃ caṃkumanakoṭiyam patitaṃ 15
 divā gale gahetvā⁷ paridevanavasen⁸ eva⁹ duttiyaṃ gātham āha:

2. Ayam va¹⁰ so mato seti allapimkaṃ va chijjite¹¹,
 bhunṇya¹² nipatito seti, amara¹³ vata kuṇjaro ti. 106.

Tattha ayam va¹⁴ ti¹⁵ viḥḍitassattha¹⁶ vasaḍḍo¹⁷, ayam eva so añño ti
 taṃ viḥḍitena evam āha, allapimkaṃ¹⁸ ti mūlavalāṇḍiyam āgacchamāṇam¹⁹,
 chijjite²⁰ ti chijjita, gimhakāle mañhanthasamāya²¹ viḥḍapalāṇa²² nakheṇa
 chanditā patta mūlavalāṇḍiya āgacchamāṇa²³ riyā²⁴ ti vattaso bho, bhunṇya²⁵ ti
 bhunṇiyam, amara²⁶ vata²⁷ ti mato²⁸ vata, amara²⁹ ti pāṇo.

Tasmān khape Sakko lokam ulokento³⁰ „ayam tāpaso
 puttadāraṃ pahāya pabbajito, idāni hatthipotake puttasaṇḍāṇam 25
 katvā paridevaṃ, aññvejetvā³¹ nam antim patilābhessāmhi³²
 tassa assamaṇapadam āgantvā ākāse tthito tattiyaṃ gātham āha:

¹ B4-phalāphalehi. ² B4 aṇṇa yāsam kappasā. ³ B4 bahugghājanam. ⁴ B4
 -dese. ⁵ B4 divasesu me. ⁶ B4 adda va. ⁷ B4 -devamanā. ⁸ B4 vā. ⁹ B4
 allasāṇḍam va vachito. ¹⁰ B4 bhunṇā. ¹¹ so all three MSS. ¹² B4 vāso.
¹³ B4 -vattaso. ¹⁴ all three MSS, vā-. ¹⁵ B4 -vattaso. ¹⁶ B4 -jara va āgac-
 chamāṇam ex. ¹⁷ B4 vañhito. ¹⁸ B4 añña tattiha. ¹⁹ B4 -kāpallina. ²⁰ B4
 allakura. ²¹ B4 bhunṇā. ²² so all three MSS. ²³ Ch. mato. ²⁴ B4 adda
 tam divā. ²⁵ B4 adda va. ²⁶ Ch. -ta-. B4 -jāḍḍiyasāṇḍāṇi.

6. Anāgāriyupetassa vippanuttassa cetasa (Cfr. supra p. 214.)
samanassa na taṃ sādhu yaṃ petam amuocaṣiṭi. 107.

Tassa vacanāṃ sutvā² catutthāṃ gāthāṃ āha:

7. Sāhivāsena have Śakka manussassa migassa vā
8 hadaye jāyati³ peṇaṃ, taṃ⁴ na sakkā asocituṃ ti. 108.

Taṃ migassa vā ti imasmā tūhe sabbe pi timicchāṃ migā ti vuttā,
taṃ ti piyāyitvā⁵ satthā.

Atha naṃ ovaḍanto⁶ Sakko dvo gāthā abbhāsi:

9. Mataṃ marissaṃ rodanti ye rodanti lapanti ca,
10 iṣi mā rudī⁷, roditaṃ moghaṃ āhu santo...⁸ 109.

10. Kanditena have⁹ brahmo mato peto samutthāhe,
sabbe saṃgāmma rodāma aññamaññassa nātako ti. 110.

Taṃ ye rodanti¹⁰ lapanti cā¹¹ ti brahmo¹² ye sātā rodanti ca
paridevaṃti sa sabbe te manā ye ca marissaṃ taṃ rodanti, tesāṃ yeṇa rodan-
13 tinaṃ sammutthānāto n¹ aṭṭhi, taṃā taṃ iṣi mā yadi¹⁴, āhāraṃ¹⁵ rodī-
taṃ moghaṃāhu santo paṇḍitā ā¹⁶ roditaṃ āpphalaṃ¹⁷ ti eḍḍanti, mato
peto ti yadi sūa peto ti saṃkhāro tato mato rodissa samutthāheyya evaṃ
sante sabbe pi mayā samāzanti¹⁸ aññamaññassa ātako rodāma kha-
nikkamaṃ¹⁹ accāhi²⁰ ti.

20. Tāpaso Sakkassa vacanāṃ sutvā satim patilabbhivā vīta-
soko²¹ assūni majjivā²² Sakkassa thutivasena sesagāthā²³ āha:

1. Adittaṃ vata maṃ santāṃ ghaṭasittāṃ²⁴ va pāvakaṃ
vārinā viya osiṇcaṃ²⁵ sabhaṃ nibbāpaye darasā²⁶. 111.

2. Abbahi²⁷ vata me sallāṃ yaṃ āsi²⁸ hadayanisāṭaṃ
23 ye me sokaparetaṃ puttāsokaṃ apānudi. 112.

¹ B² adda tāpaso. ² B² -to. ³ B² taṃ. ⁴ B² piyāyanti. ⁵ B² ovaḍa-
C² rudi. B² rodī. ⁶ so all three MSS.; two syllables wanting; wrongly cor-
rected supra p. 214. ⁷ C² -va. ⁸ C² -to. ⁹ B² brahmo. ¹⁰ C² -roḍa. ¹¹
B² -pari. ¹² B² -tam, undirring ti. ¹³ so C² instead of nikkamaṃ? cfr. supra
p. 214. B² khaṇi kassa. ¹⁴ B² gata-. ¹⁵ B² majjivā for paṇḍitā or paṇ-
chitvā. ¹⁶ B² sūma pi gāthā. ¹⁷ B² ghaṭa-. ¹⁸ B² osiṇcaṃ. ¹⁹ B² darasā.
²⁰ C² -hi. B² ābhūti. ²¹ so all three MSS.; cfr. supra p. 215.

„So 'ham abbūhassallo 'amī vittasoko anāvilo,
na socāmi na rodāmi tava sutvāna Vāsava' 'ti. 113,

Tā heṭṭhā vuttā' yeva.

Evam Sakko tāpasam ovaḍitvā¹ sakatṭhānam eva gaṭṭo.

Saṭṭhā imam desanam² āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā³
hatthipotako sāmagaro abhosi, tāpaso mahallako. Sakko⁴ aham evā"
'ti. Somadattajātakam⁵.

6. Susimajātaka.

Kāḷāni keṭāni pure ahevan ti. Idam Saṭṭhā Jēstavase
viharanto mahānekkhammam⁶ ārabhha kathesi. Tasmiṃ hi⁷ sa- 10
maye bhikkhū dhammasābhāyam aniditvā Dasabulasse nekkhammam⁸
vaṇṇayimāsa. Saṭṭhā āgantvā „kāya na 'ttha bhikkhave etarahi ka-
thāya samāsimā⁹“ ti pucchitvā „Imāya nāmā¹⁰“ ti vutto „anacehiyaṃ
bhikkhave mayā idāni¹¹“ anekāni kappakopasatāsahassāni pūciapāra-
minā¹² mahānekkhammābhikkhammam¹³, pubbe p¹⁴ aham¹⁵ tye- 15
jānasatike Kāśiratthe¹⁶ rajjam chaddetvā nekkhammam¹⁷ nikkhanto
yevā¹⁸“ ti vuttvā sūtam āhāri:

Aṭṭe Bārānasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjam kārente
Bodhisatto tassa purohitassa aggamahesiyā kucchimāmi¹⁹
nibbatti. Tassa jātadivase yeva Bārānasirāṇṇo²⁰ putto jāyi²¹. 20
Tenaṃ nāmagahagadivase Mahāsattassa Susimakumāro ti²²
nāman akārise rājaputtassa Brahmadaṭṭakumāro ti. Bārā-
sirōjā „puttena me saddhim²³ ekadivase jāto²⁴“ ti Bodhisattam
āpāpetvā²⁵ dhātīyo datvā tena saddhim ekato va vaḍḍhesi.
Te ubbo pi²⁶ vayappattā abhirūpā devakumāravaggaṇo²⁷ hutvā 25

¹ B4 anāḍitvā. ² C5 omite ti. B4 tē heṭṭhā vuttatthā. ³ B4 -nessa ovaḍitam datvā.

⁴ B7 dhamma- ⁵ B4 sidda pama. ⁶ B4 sidda pāsamam. ⁷ B4 mahābhikkham-
mamam. ⁸ B4 omite hi. ⁹ B4 nikkhammamam. ¹⁰ B4 dāni. ¹¹ C5 -mitā, C6
-pāramma cett, te -pārammā, B4 -pārammā. ¹² B4 mūhhiṇikkhammam. ¹³ B4

pāham. ¹⁴ B4 kāsika-. ¹⁵ B4 omite na-. ¹⁶ B4 kucchimāmi. ¹⁷ B4 sidda pi.

¹⁸ B4 rājāyi. ¹⁹ B4 tassa. ²⁰ B4 Bārāṇasī brahmadattena saddhim. ²¹ so all

three MSS. instead of anā-? ²² B4 -vattito.

Takkaṇallāya' saḍḍaeippāni ugganhitvā paccāḍḍamānasa. Rājā-
 putto uparājā hutvā Bodhisattana saddhīm ekato khādanto
 pīvanto nisīdanto pītu accayena rājān patvā Mahāsattassa
 mahantaṃ¹ yasaṃ datvā purohitaṭṭhāne ṭhapetvā ekadivasaṃ
 6 nagaraṃ sajjāpetvā Sakko devarājā viya alamikato Erāvaṇa-
 paṭibhāgassa mattavacavāraṇassa khandhe nisīditvā Bodhisattam
 paccāḍḍasane hutthipīṭṭhe nisīdāpetvā nagaraṃ padakkhiṇaṃ
 akāsi. Māṭāpi 'essa' „puttaṃ olokessāmīti“² siḥapaṇjare ṭhatvā
 tassa nagaraṃ padakkhiṇaṃ katvā āgacchantassa paccāto
 10 nisīnnaṃ purohitaṃ³ diṇvā paṭibaddhacittā hutvā sayanagab-
 bhaṃ pavasiṭvā „imaṃ alabbhaci eṭṭh' eva marissāmīti“⁴ āhā-
 raṃ paccinditvā⁵ nipaṇṇi. Rājā māraṇaṃ apassanto „kahiṇi
 me' mātā“⁶ iti poṇḍitvā „gilāḍā“⁷ ti sutvā tassa santikāṃ
 gantvā vanditvā „kīṃ amma aphāḍankaṃ“⁸ ti pucchi. Sā laj-
 12 jāya na kathesi. So gantvā rājapallāṃke nisīditvā attano agga-
 mahesiṃ pakkosāpetvā „gaccha, ammayā aphāḍukaṃ jānāhīti“⁹
 pesesi. Sā gantvā piṭṭhīṃ parimaṇṇanti pucchi. Itthiyo nāma
 itthiṇaṃ rabaṇaṃ na nigūhanti¹⁰. Sā tassa taṃ atthaṃ āro-
 cesi. Itarūpi taṃ sutvā gantvā raṇṇo ārocesi. Rājā „hotu,
 20 gaccha naṃ samassāsehi“¹¹, purohitaṃ rājānaṃ¹² katvā tassa
 taṃ¹³ aggamahesiṃ karissāmīti“¹⁴. Sā gantvā samassāsehi.
 Rājāpi purohitaṃ pakkosāpetvā etaṃ¹⁵ atthaṃ ārocetvā
 „samma, mātu me jivitaṃ dehi, tvaṃ rājā bhaviṃssaṃ, sā ag-
 gamahesi, ahaṃ uparājā“¹⁶ ti. So „na sakkā evaṃ katan“¹⁷ ti
 25 paṭikkhipitvā puna¹⁸ yāciyamaṇṇo sampañcehi. Rājā puro-
 hitaṃ rājānaṃ māraṇaṃ¹⁹ aggamahesiṃ kāretvā sayanaṃ uparājā
 ahesi. Tesam saṃaggavāso vasaṇtānaṃ aparaddhāge Bodhi-
 satto agāraṇaṭṭhe ukkaṇṭhito kāme pahāya pabbajjāya nanaṭa-
 citto²⁰ kilesaratiṃ anallīyanto ekako va tīṭṭhati ekako va nisī-
 30 danti ekako va sayati bandhanaḍḍāre buddho viya paṇjare pak-

¹ Bā - āṇaṃ. ² Bā - tā. ³ Bā mātā piya. ⁴ Bā - āpattāna. ⁵ Bā parā. ⁶ C¹ na. ⁷ C² kubbhūti. ⁸ Bā āṇaṇḍa. ⁹ Bā andā ti taṃ. ¹⁰ C³ rājāna. ¹¹ Bā naṃ. ¹² Bā teva. ¹³ Bā - āpattāna. ¹⁴ C⁴ itarūpi. ¹⁵ Bā utthānito.

khiitakukkuto viya ca ahoṣi. Ath' assa aggamahesi „ayaṁ
rājā mayā saddhīm nābhīramati, ekako va tiṭṭhati visīdanti say-
yam kappeti, ayaṁ kho pana daharo tarune ahaṁ mahallikā,
sise me palitāni paññāyanti, yaṁ nūnāhaṁ 'sise deva ekapalitānaṁ
paññāyati' musāvādaṁ katvā eken' upāyena rājānaṁ paṭi-
jānapetvā mayā saddhīm abhīramāpeyaṁ" ti cintetvā ekadi-
vasaṁ rañhe sise ukā vicinanti viya hutvā „deva mahallako
si jāto, sise te ekaṁ palitānaṁ paññāyati" āha. „Teṇa hi
bhaddo ekaṁ palitānaṁ luñcivā mayhaṁ yava hatthe ṭhapehīti".
Sā tassa staato ekaṁ kesaṁ luñcivā taṁ chaḍḍetvā attano
sise¹ palitānaṁ gahetvā „Idaṁ te deva palitānaṁ" ti tassa hatthe
ṭhapesi. Bodhisattassa taṁ diṣvā va bhittasatissa kaṇḍasa-
paṭṭasadiṣe naḷāto² sedā muccimā³. So attānaṁ ovaḍanto
„Sustha, evaṁ daharo hutvā mahallako jāto, ettakaṁ⁴ kālānaṁ
gāthakalale amuggagāmasūkara viya kāmakalale nimmajjivā⁵
tath' kalalānaṁ jahitum na sakkosi, anuṁ kāme pahāya Hima-
vantaṁ pavasiṭvā pabbajitvā brahmacariyavāsassa te kālō" ti
cintetvā paṭhamāṁ gāthāṁ āha:

1. Kālāni kesāni pure ahoṣaṁ
jātāni sīsamhi yathāpadasa,
tān' aṇṇa setāni Sustha diṣvā
dhammaṁ carā⁶, brahmacariyassa kālō ti. 114.

Tattha yathāpadasa ti ara sīsaṁ samānaṁ tasmā⁷ kesāni⁸ amūḍhe
padasaṁ ito pubbe kīlāsi⁹ bhāraṁ bhāraṁ¹⁰ tasmā¹¹ jātāni ahoṣaṁ ti
vadeṭṭi, dhammaṁ carā ti dhammasikkhamapathabhāvaṁ carā ti attānaṁ
eva āpasi¹², brahmacariyassa ti mūlavinivāsaṁ te kālō ti sūto

Evam Bodhisattena brahmacariyavāsassa gane vaṇṇito
itaraṁ „ahaṁ imaṁ 'lobhaṁ'¹³ kariseāmīti¹⁴ viśaṇṇaṁ eva
karin¹⁵ ti¹⁶ bhittasatā „Idāni 'ssa apabbajjanatthāya sarīra-
vaṇṇaṁ vaṇṇasāmīti¹⁷" dve gāthā abhūvā:

¹ palitāni --- attano sise wanting in C¹. ² B¹ - patrasallāsa mūlāna. ³ B¹
muccimāna. ⁴ B¹ ettha. ⁵ C¹ carā. ⁶ C¹ omi eva tasmā. ⁷ C¹ kīlāsi. ⁸
C¹ kīlāsi. ⁹ B¹ bhāraṁ bhāraṁ. ¹⁰ B¹ bhāraṁ bhāraṁ. ¹¹ B¹ omi eva.
¹² B¹ - pāsi. ¹³ B¹ laganaṁ. ¹⁴ B¹ karoti. ¹⁵ B¹ vaṇṇasāmīti cintetvā.

2. Mam' eva deva-palitani¹ na tayhani,
mam' eva sīsam mama uttamaṅgam,
attham karissan ti musā abbānīh²,
ekāparādham khama rājasattā³. 115.

3. „Daharo tuvaṇh⁴ dassaniyo si rājo,
paṭhamaggato hosi⁵ yathā kaḷiro,
rajjān ca kārehi mamañ ca passa,
mā kālīkaṇ anndhāvi janindā⁶ ti. 116.

Tattha mama eva sīsam ti mam' eva sīsam jīvapalitan¹ ti dipeti, tasmā tassā eva vevananaṃ, attham ti attano vaddhā karissamhi musā kathesiṃ. ekāparādham ti imam² mayhā etam aparādham, paṭhamaggato ti paṭhamavayaṃ aggaṃ, hosi tu hosi³, paṭhamavayaṃ puggāto sīti attho, hosi yeva vā pāho, yathā kaḷiro ti yathā amiddhaccharunakajiro⁴ mandavāreṇa apivā sobhāti⁵ evarūpo si tvaṃ ti dassati, paṭhamaggato hosi pi⁶ pāho, tassā attho: yathā paṭhamaggato sarupakajiro dassatiyo hoti evam tvaṃ pi dassaniyo, mamañ ca passa ti imamañ ca olōchi mā mama attham tūharaṃ⁷ karit⁸ attho, kālīkaṇ ti brhmaratīyasarataṇ⁹ nāma dutiya vā tatiya vā atthābhāve vipākajenanto kālīkaṇ nāma, rājjān paṇe imamañ yeva atthābhāve kāmagaṇa-sukhappaddhāna abhīkhaṇ, so¹⁰ imam akīrttaṃ¹¹ palāpa mā kālīkaṇ am-
29 dhāveṇi vadati.

Bodhisatto tassā varananaṃ sutvā „bhaddo tvaṃ bhavitabham ev¹² etaṃ¹³ kathesi, parinamanto¹⁴ hi vayo¹⁵ imehi kālakesehi parivattitvā sunhakasadiśehi¹⁶ pandarehi bhavitabham, aham hi ulluppāḍīkusumadāmasukumārānaṃ¹⁷ kañcana-
23 rūpakapaṭibhāgānaṃ¹⁸ uttamayabbanavilāsamattānaṃ¹⁹ khattiyakānūññānaṃ vaye parinamanto jarappattānaṃ²⁰ vevaniyaṇ c' eva sarirabhaṅgaṃ²¹ ca passaṃhi, evaṃ vipattipariyosāno h' esa²² bhaddo jīvaloko²³ ti vatvā upari Buddhānīhaya dhammaṃ desento:

¹ B² pte-. ² B² abhāsi, C² abhāsi evar, te abhāsi. ³ C² -vettam, B² rājā-sāhāsi. ⁴ C² -vāh. ⁵ B² hosi. ⁶ B² sīsa asāḷānaṃ palitan, C² -vapaṭi jīvapalitan. ⁷ B² idam. ⁸ B² hoti āhesi. ⁹ B² -studdhaccharī-. ¹⁰ B² -sobbha-māna. ¹¹ C² omitt pi) B² hosi pi. ¹² B² omitt vi-. ¹³ B² karohi. ¹⁴ C² -yappasapaṇa, B² -yapaṇaṇa. ¹⁵ B² adā vāh. ¹⁶ C² omitt so i. e. ¹⁷ C² etam, B² -attham mevaṇ. ¹⁸ C² -pā-. ¹⁹ C² -vā vayo, B² kathesi tate amma vaye. ²⁰ so C², B² sīnalāka-. ²¹ B² -dāmasāḷāsaṇa-. ²² B² -vārūpa-pari-. ²³ B² -lāsaṇapattānaṃ. ²⁴ B² jarappa-. ²⁵ C² -bhagga, B² sarira-bhaṅga. ²⁶ B² mogha.

4. Paṣāmi vo 'bahi dāharim kumārīm
 sūmatthupāssaṃ' sutanurū sūmajjhāṃ,
 kālāpavāḷā¹ va pavallamāṇā
 sū² lobhayanti³ va nareṣu gacchati⁴. 117.

5. Tam ena⁵ paṣāmi pureṇa nārīm
 sūtikāṃ⁶ nūvutikāṃ va⁷ jaccā
 daṇḍam gahetvā va⁸ pavaddhamāṇam
 gopānasibhoggasamāṃ caranti⁹ ti 118.

gāthādvayaṃ āha.

Teṭṭha vo ti sūpīṇamattam, sūmatthupāssaṃ¹⁰ ti sūmatthupāssaṃ¹¹, 16
 etam eva ti pāṭhu, sūbhupāssa¹² matthachattavaggaṃ¹³ ti attho, sutanurū ti
 sūndaravāṇā¹⁴, sūmajjhāṃ ti sūmajjhāṇā¹⁵ sūmajjhāṇā¹⁶ va¹⁷, kālāpavāḷā¹⁸ va
 pavallamāṇā¹⁹ ti²⁰ yathā noma tarunakāle sūsamugamā²¹ kālavallipavāḷā va
 Imva mandavāṇeritā ti²² o²³ ti²⁴ va pavallāti evam pavallamāṇā tikkhissamā
 dasayamāṇā kumārīkā lobhayanti²⁵ va nareṣu gacchati²⁶, samipajjhe bhāva- 15
 vacanāḥ, purisāḥ sūtikā te purisā kīlāssavassena paṭolbhayanti²⁷ viya gacchati.
 tamena²⁸ paṣāmi parāṇā²⁹ ti tam evam nārīm apatena santayena jarā-
 puttam³⁰ antarekharūpasobham³¹ paṣāmi, bodhissati ti paṭhamapāthāya rūpe
 sūtikāṇā³² bāhetvā idāni ādinavaṇa³³ dassenti evam āha, sūtikāṃ nūvutikāṃ
 va³⁴ jaccā ti sūtikāntarākarāṇā va nūvutikāntarākarāṇā³⁵ sū jāṇīya, gopāna- 20
 sibhoggasamāṃ³⁶ ti gopānasāmanā bhoggaṇā³⁷ gopānasāmanā³⁸ bhogga-
 saritāṇā³⁹ utamāṇā⁴⁰ nūvutikāṇā⁴¹ purisāṇā⁴² viya caramāṇā⁴³ ti attho,
 kāmā⁴⁴ va Bodhissatena dāharakāleṇa⁴⁵ dāra pūna nūvutikāle⁴⁶ dīttapobba
 nāma ti attho, āpatena dīttabbaṇā⁴⁷ sūdhāya paṇ⁴⁸ etad sutam.

Iti Mahāsaṅgīto imāya gāthāya rūpasa ādinavaṇa⁴⁹ dassetvā 25
 idāni ugāramajjhe uttama⁵⁰ anabbhacati⁵¹ pakāseṇa⁵².

¹ Bā sūmattho. ² Cā kālāpa. Bā kālāppa. ³ Bā pa. ⁴ All three MSS. -ti.
⁵ Bā gacchā. ⁶ Bā enaṇ. ⁷ Bā sūti. ⁸ Bā nūvutikā⁵³ va. ⁹ Bā na. ¹⁰ Bā
 sūmattho. ¹¹ Bā sūbhāṭṭha⁵⁴ māttho. ¹² Cā -phassa, Bā sūppāssaṇam. ¹³ Bā
 mattho. ¹⁴ Cā -vāḷā⁵⁵ va. ¹⁵ Bā amma va. ¹⁶ Bā kālāppa. ¹⁷ Bā adda kāle
 vāḷā⁵⁶ va⁵⁷ bāṭṭā. ¹⁸ Bā -va. ¹⁹ Cā⁵⁸ ti⁵⁹ ti⁶⁰. ²⁰ Cā -ti. Bā pavallapavāḷā.
²¹ Bā gacchāti. ²² All three MSS. -ti. ²³ Bā enaṇ. ²⁴ Cā jarāpa- corr. to
 jarāppa. Cā jarāppa. Bā sūjāpa. ²⁵ Bā -tam rūpasa⁶¹ bhagappattāṇā. ²⁶ Bā
 -kāra. Cā sūdhā⁶² nūvutī⁶³ va. ²⁷ Bā -bhagga. ²⁸ Bā bhogga. ²⁹ Bā adda
 amma. ³⁰ All three MSS. ³¹ Bā nūvutikā⁶⁴ kāmāṇā. ³² Cā -ti. Bā -tāni.
³³ Bā -ti. ³⁴ Cā pūnānūvutikā. Cā pūnānūvutikāle. Bā pūna⁶⁵ nūvutikāle. ³⁵
 all three MSS. -ti. ³⁶ Bā adda gāthādvayaṃ āha.

Sattihā imam desanam¹ āharitvā saccānī² pakāse³, bahū⁴ amāsa-
pāsam pāpetvā jātukam samodhāpeti: „Tadā aggamahesī Bāhulamātā
ahosi, rājā⁵ Ānando, Susīmanarājā⁶ aham evā⁷” ti. Susīmanarājā⁸.

7. Kotisimbalijsāka.

Aham dāsa⁹ sātthamvyāman ti. Idam Sattihā Jetavane¹⁰
viharanto kilesa¹¹ aniggaham ārabhha kathesi. Vuttikum¹² Punnāpātaka¹³
ārihharisati. Idhāpi Sattihā antokoṭisambhāre¹⁴ kāmarūpakkābhūbhāte
paṇḍasato bhikkhū¹⁵ dīrā¹⁶ saṅgham¹⁷ samupāpetvā¹⁸ „bhikkhave āma-
kitaḥḥayuttikam nāma āsāmekum vattati, kilesā nāma vadḍhamā¹⁹
nigrodhūdayo viya rukkham puriam bhajanti²⁰”, ten²¹ eva pubbe koṭi-
sambaliyam²² nibbatti²³ devatā ekam sakunam nigrodhabijjānī²⁴ khādītā²⁵
attano rukkhasa²⁶ sakkhantaresu²⁷ racca²⁸ pātenim dīrā²⁹ ito me
vināsa³⁰ vināsa³¹ bhavissati³² khayappattā³³ abhūti³⁴, vutvā³⁵ at-
tam āhāri:

Attite Bārāṇasīyam Brahmaḍdatte³⁶ rājām kārente³⁷
Bodhisatto koṭisambaliyam³⁸ rukkhadevatā³⁹ lutvā nibbatti.
Ath⁴⁰ eko supannarājā⁴¹ diyaddhaya⁴²ojanasatikam attābhāva⁴³m mā-
petvā⁴⁴ pakkhavātehi mahāsamudde⁴⁵ udakam dvidhā⁴⁶ katvā ekam
vyāmasahassāyāmanam⁴⁷ nāgarājānam⁴⁸ naṅguṭṭhe⁴⁹ gaḥetvā⁵⁰ makhe
tassa⁵¹ gaḥitagocaram⁵² chaddāpetvā⁵³ koṭisimbali⁵⁴m sandhāya⁵⁵
vanamatthakena⁵⁶ pāyāsi. Nāgarājā⁵⁷ „olambento⁵⁸” attānam mo-
cessānti⁵⁹ ekasmim⁶⁰ nigrodharukkhe⁶¹ bhogam⁶² pavasetvā⁶³ nigro-
dham⁶⁴ vethetvā⁶⁵ gaṇhi. Supannarājā⁶⁶ mahābala⁶⁷tāya⁶⁸ nāga-
rājassa mahāsuratāya⁶⁹ ca nigrodharukkhe⁷⁰ samugghātam⁷¹ āga-
māsi. Nāgarājā⁷² n⁷³ eva rukkham⁷⁴ viśaṇṇesi. Supanno⁷⁵ saddhim⁷⁶
nigrodharukkhe⁷⁷na nāgarājānam⁷⁸ gaḥetvā⁷⁹ koṭisimbali⁸⁰m⁸¹ patvā⁸²
nāgarājānam⁸³ rukkhakkhandhapitṭhe⁸⁴ nipaṇṇāpetvā⁸⁵ udarassa⁸⁶

¹ B¹ āhamāde-. ² B² -saccā saccapattiyānā. ³ B³ bahujam. ⁴ B⁴ saḥḥa-
raja. ⁵ B⁵ adda paṇa. ⁶ B⁶ adda chāṭham. ⁷ so also supra p. 195 instead of
pāṇiya-, cf. supra p. 18; B⁷ paṇḍasa-. ⁸ B⁸ -sakkhanta. ⁹ B⁹ bhikkhusam-
¹⁰ B¹⁰ -tipetvā. ¹¹ so all three MSS. ¹² B¹² koṭi-. ¹³ B¹³ -na. ¹⁴ B¹⁴ -va.
¹⁵ C¹⁵ abhūti, C¹⁶ abhūti. ¹⁶ B¹⁶ paṇa. ¹⁷ B¹⁷ itanto. ¹⁸ B¹⁸ mātā.
¹⁹ B¹⁹ -mā. ²⁰ B²⁰ oḍḍha rukka.

phāletvā nāgamodanā khādīvā sesaṃ¹ kaleharanā² samudde
vissajjesi. Tasmīn pana nigrodhe ekā sakunikā³ atthi, sā ni-
grodharukkhe vissatthe uppativā koṭṭisimbaliyā⁴ sakkhantare
nisīdi. Rukkhadevatā taṃ diṣvā „ayam sakunikā mama
5 rukkhakkhandhe vaccaṃ pātesati, tato nigrodhagaccho vā
pilakkhagaccho⁵ vā uṭṭhahitvā sakalarukkhaṃ ottharivā gac-
chissati⁶, aha me vimānaṃ nassissasitī⁷ bhūtatassā pavedhī.
Tassa⁸ pavedhantiyā koṭṭisimbali⁹ pi¹⁰ yāva mūlā pavedhī.
Supannarājā taṃ pavedhamānaṃ diṣvā kārāṇaṃ pucchanto
10 dve gāthā āha¹¹:

1. Ahaṃ dasasatanivvyāmanā¹² nragam ādāya-m-āgato¹³,
taṃ ca maṃ ca mahākāyaṃ dhārayaṃ na-ppavedhasi. 121.

2. Aha imam khuddakaṃ pakkhim appamādisataradī mayā
dhārayaṃ¹⁴ vyadhase¹⁵ bhūto kam atthaṃ koṭṭisimba-
15 ku¹⁶. 122.

Tatthe dasasatanivvyāmanā ti asahasavyāmayāmanā, nragamādāya-
māgato¹⁷ ti evaṃvutthantam nragam ādāya idha āgato, taṃ ca maṃ ca 'ti taṃ
ca nragam¹⁸ maṃ ca, dhārayaṃ ti¹⁹ dhārayamāna, vyadhase²⁰ kampesi,
kamatthan ti khamatthan, tena kārāṇā ti pucchati, tam vā atthaṃ sam-
20 pannaṃ ti pi attha²¹, koṭṭisimbali²² rukkhantimena devatā²³ kīpaṭi,
so hi dīghatthirukkhe khandhasakkhase²⁴ nūhanatīya koṭṭisimbali²⁵ nāman
lebhī²⁶, tasmīn adbhutthadevaputtasā²⁷ pi taṃ eva nāman.

Ahi²⁸ aesa kārāṇaṃ kathento devaputto catasso gāthā
abhāsi:

25 1. Mathasabbakkho tvaṃ²⁹ rāja, phalaṭṭhakkho ayam dījo,
ayam nigrodhahitjāni pilakkhadumbarāni³⁰ ca
āssutthāni ca bhakkhetvā khandhe me odahissati. 123.
2. Te rukkhā samvirūhanti³¹ mama passe nivātajā,
te maṃ pariyanandhissanti, arukkham maṃ karissare. 124.

¹ B¹ -aa. ² B² -varanā. ³ B³ koja-. ⁴ B⁴ milakkhū. ⁵ B⁵ bhūdhāyanti. ⁶ C⁶ -tassa. ⁷ B⁷ mūla pi. ⁸ B⁸ chhiat. ⁹ B⁹ āmā ca. ¹⁰ B¹⁰ -sagga. ¹¹ B¹¹ bhāṭṭhā. ¹² All three MSS. -koja-. ¹³ C¹³ -gāthā. ¹⁴ C¹⁴ -mū. ¹⁵ C¹⁵ -vyā-. ¹⁶ B¹⁶ -vyā-. ¹⁷ B¹⁷ -gāthā. ¹⁸ B¹⁸ -kha. ¹⁹ C¹⁹ -bhāt. ²⁰ B²⁰ -aa. ²¹ C²¹ -varā. ²² B²² milakkhū-. ²³ All three MSS. -yān-.

5. Santī aññe pi rukkhāse mūlīce khaudhīno duma
lūnā sakunajātene¹ bijam āharitā hatā. 125.
6. Ajjhārōḥhābhivaddhanū brahantam pi vanaspatinū,
taṃmā rāja pavadhāmi sampassamī nāgataṃ bhayaṃ ti. 126.

Tattha oḍḍhavaritū varam pūtesseti, te rukkhā ti te² tehi bhōhi jātā nigrodhdāyo vuttā, samavirūḥanā³ samvirūḥanā² vaddhārenti, mama passā ti mame ekkhamarūḥa, nīvāṇaṇi ti mama sikkhā vāṇa⁴ nīvārītā⁵ uttāse jātā, pariyevasandhāsanā⁶ ete evam vaddhā⁷ mahā pariyevasandhārenti, ayaṃ anābhāṇḍipaya⁸, karissare ti ahi⁹ evaṃ pariyevasandhā¹⁰ mahā erukkhāse eva karissamī vaddhā¹¹ bhāṇḍipamā, rukkhāse ti rukkhā, mūlīce ti khaudhīno¹² ti mūlāsampannā¹³ ti eva khaudhasampannā¹⁴ ca, duma ti rukkhā-varamam eva, bijamāharitā ti vijam āharitā, hatā ti aññe pi imasmiṃ¹⁵ vane pakkā vāṇāse vanti, ajjhārōḥhābhivaddhanū nigrodhdāyo¹⁶ rukkhānā¹⁷ ajjhārāse vuttā mahantam pi aññam vanaspatinū anābhāṇḍipā vaddhārenti¹⁸ dāveṇ, aha pama vanaspati passamī vanaspatinū tayo pi pāṇā¹⁹ vā, rājā²⁰ ti sampassamī āpasi.

Rukkhadevatāya vacanānū sutvā supaṇṇo osāmagātham āha:

1. Samkeyya samkītabbānī rakkheyya^{1a} nāgataṃ bhayaṃ,
anāgatabhaya^{1b} dhiro ubho loko avekkhatiti^{1c}. 127.

Tattha anāgatabhayaṃ ti pīṇātipāṇānā² vīraṇāse dīḍḍhamamīkam³ pi samperāyīkam⁴ pi anāgatabhayaṃ⁵ rakkhati nāma, pāpamīre vīripaggale ca sampasamkamāse⁶ pi anāgatabhayaṃ rakkhati nāma, evam anāgatabhayaṃ⁷ rakkheyya^{1a}, anāgatabhaya^{1b} ti anāgatabhaya⁸ kīrānā⁹, imā bhāyāse sampasanto dhiro dīḍḍhokā¹⁰ pīṇānā¹¹ ca avekkhatī^{1c} āloketi nāma.

Evaṃ ca pana vatvā supaṇṇo attano ānubhāveṇa taṃ¹² pakkhīṇū tamhā rukkhā palāpesi¹³.

Sattā imāse deṇḍamā¹⁴ āharitvā „āsamkītabhayuttakam āvumkītam vuttatī¹⁵“ saccaṇī pakāsetvā jātānū samodhāvesi: (Sōcca-

¹ C¹ -jātāse corr. to -jātāse, B¹ -jātāse. ² B¹ tehi, C¹ te corr. to tehi.

³ C¹ samvirūḥa-, ⁴ B¹ -asa. ⁵ C¹ -ayamere vā pāṇa. ⁶ C¹ add duma.

⁷ B¹ adda pi. ⁸ B¹ adda hi. ⁹ as C¹; B¹ pama vanaspati ti vāṇāse pa

vāye pi pāṇā, B¹ pama vanaspati vāṇāse pāyā pi pāṇā. ¹⁰ C¹ -yyā. ¹¹

B¹ -asa-, B¹ -ape-. ¹² B¹ -tamhā-. ¹³ C¹ -ya. ¹⁴ B¹ evaṃ rakkheyya

anāgataṃ bhayaṃ rakkhati. ¹⁵ B¹ -te bhayaṃ kīrānā. ¹⁶ B¹ -ka. ¹⁷ B¹ -ape-

¹⁸ B¹ -ti. ¹⁹ B¹ dīḍḍhamade-. ²⁰ B¹ adda vatvā.

pariyosāna pañcasatā bhikkhū arāhatta paṭṭhahimsu) „Tadā va-
pappurāṇā Sāriputta ahoṣi, rukkhaderatā¹ aham evā² ti. Koṭi-
simhailijātakaṃ³,”

8. Dharmakārijātaka.

- 5 Rājā apucchī Vīdhūraṃ ti, idhaṃ Satthā Jetuvane vi-
haranto Kosalaranāṇo āgantukasaṃgahaṃ ārabhha kassesi. So
kima ekasmiṃ samaye paccāgātamaṃ porāṇakayodhessaṃ saṃgahaṃ
akatvā⁴ atthivavāgātamaṃ āgantukānaṃ ya⁵ sakkārosummānaṃ akāsi.
Ath' asmi paccanto kupite⁶ yuddhatthāya⁷ gataṃ „āgantukā laḍḍha-
10 sakkārā yujjhissanti“⁸ porāṇakayodhā na yujjhissu. „porāṇakā⁹ yuj-
jhissanti“¹⁰ āgantukāpi na yujjhissu. Corā¹¹ jantūsu. Rājā parājito
āgantukasaṃgahadesu attama parājitatthāvaṃ katvā Sāvattihā¹²
paccāganivā „kin nu kho aham eva evaṃ karonto parājito odāhu
aṇṇo pi rājāno parājitatubbhā¹³ ti Dambulāṃ pucchissāmi“¹⁴ tthatta-
15 pātariṇo Jetuvanaṃ gantvā Satthāraṃ¹⁵ tam attama pucchī. Satthā
„na kho mahārāja tvaṃ heva¹⁶ aka¹⁷“, porāṇakarājāno pi āgantukasaṃ-
gahaṃ katvā parājita¹⁸ ti vattā tvaṃ yācāti attama āharā:

- Attā Kuroratthe Indapattanagare Yuddhitthilagotto
Dhamañjayo nāma Koravyarāja rajjama karesi. Tadā Bo-
20 dhisatto tassa¹⁹ purohitakule²⁰ nibbattitvā vayappatto
Takkaṇṇiṇiṇi²¹ sabbasippāni ugghāhitvā Indapattama āgantvā²²
pitu neceyena purohitatthānaṃ labhivā raṇṇo atthadhammaṇu-
ssaako ahoṣi, Vīdhūrapandito ti²³ esa nāmaṃ akāsi²⁴. Tadā
Dhamañjayarājā porāṇakayodhe agapetvā āgantukānaṃ yeva²⁵
25 saṃgahaṃ akāsi. Tassa paccanto kupite²⁶ yuddhatthāya²⁷ ga-
tassa „āgantukā jānissanti“²⁸ „porāṇakā jānissanti“²⁹ n' eva
porāṇakā āgantukā³⁰ yujjhissu. Rājā parājito Indapattama
eva paccāganivā „āgantukasaṃgahassa katabhāvena parājito

¹ B¹ adda penna. ² all three MSS. koṭi. B² adda sattamaṃ. ³ C¹ ākasi pava.
to. karva. ⁴ B¹ -arāhatta. ⁵ B¹ kuppi-. ⁶ B¹ -ayodhā. ⁷ B¹ adda rāpānaṃ. ⁸ C¹ -jyaṃ, B¹ -L. ⁹ B¹ adda vanditva. ¹⁰ B¹ tthāva,
anditva aka. ¹¹ B¹ omitta tassa. ¹² B¹ -tassa kula. ¹³ B¹ -yahi. ¹⁴ B¹ paccāga.
¹⁵ B¹ karitaṃ. ¹⁶ B¹ -arāhatta. ¹⁷ B¹ kuppi-. ¹⁸ B¹ yujjhathāya. ¹⁹ B¹ na ā-

„mhi” cintesi. So ekadivasam „kin nu kho aham eva āgan-
tukasaṅgaham katvā parājito” odāhu aṅhe pi rājāno parājita-
pabbhā atthi, Vīdhūrapaṇḍitam pucchissāmhi” cintetvā tam
rājapaṭṭhānam āgautvā nisinnam tam attham puechi.

Atth’ assa tam pucchamākāraṇīyaṃ āvikkanto Satthā upaddha-
gāham āha:

1. Rājā apuechi Vīdhūram dhammakāme Yuthiṭṭhū ti

Tattha dhammakāme ti susattadhammapāre

api brāhmaṇa jānāsi ko eko bahu socatī¹. 128.

Sesampadhiyāthāya puna’ ayaṃ attho: api sama brāhmaṇa tam² jānāsi³
ko brahmāṇo loka eko bahu socati⁴ nānākaṇṇa socatī⁵.

Tam sutvā Bodhisatto „mahārāja, kiṃsoko nāma tumhā-
kaṃ soko, pubbe Dhūmakāraṇāmako” ajapālābrāhmaṇo mahān-
tam ajayūtham gahetvā arāṇhe vajjam katvā tattha ajā’ tha-
petvā aggū ca dhūmam ca katvā ajayūtham paṭijagganto kṛt-
rādho paribhūjanto vasi. So tattha āgate suraṇṇavapṇa-
sarabhe” diṣvā teṇa sineham katvā ajā’ agapetvā ajānam suk-
kāraṇaṃ sarabhānam katvā saradakāle sarabheṇa paṭāyirvā Hi-
mavantaṃ gateṇa ajāṇa vīnatthāsu sarabhe upassanto sokena
paṇḍurogiṃ hitvā jīvītakkhayaṃ patto, ayaṃ āgantukasaṅgaham
katvā tumhehi satagaṇeṇa” sahasagaṇeṇa socitvā kilamītvā
vīnaṣam patto” ti idam udāharanam āharitvā⁶ dassento

1. Brāhmaṇo ajayūtheṇa bahutejo⁷ vane vasati

dhūmam akhaī Vāsettho rattimdivam atandito. 129.

2. Tassa tathadhūmagandheṇa sarabhā makasattitā⁸

vassāvāsaṃ upagaṇchum⁹ Dhūmakāraṇaṃ santike. 130.

3. Sarabheṇa manam katvā ajā so¹⁰ nāvabujjhattha,

āgacchanti vajanti¹¹ vā, tassa tā vīnaṣam¹² ajā. 131.

¹ Bā edite mlt. ² all three MSS. -vsi. ³ Bā so vsm kho. ⁴ Bā bahu soca-
ati. ⁵ Bā socatīti. ⁶ C² -nāmeko, C³ -nāmeko corr. to -nāmeko, Bā mahā-
kāraṇāmako. ⁷ Bā aja. ⁸ Bā -gaṇeṇa-. ⁹ C² -ve, C³ -ve corr. to -vāna. ¹⁰ Bā
āgacchati. ¹¹ C² -ve, Bā bahuvajanti. ¹² C² -jittitī, Bā makasattitā. ¹³ Bā
-gaṇchum. ¹⁴ Bā pu. ¹⁵ Bā vajanti. ¹⁶ C² vīnaṣam corr. to vīna-. Bā vīnaṣam,
anta. m.

3. Sarabhā' saradakāle pahīnamakase' vane
pāvisum giriduggāni nadīnam pabbhāvaṇi ca. 132.
4. Sarabhe ca gate diavā ujā ca vibhavaṇi gatā
kise ca' vivanno āsi paṇḍurogī ca brāhmaṇo. 133.
5. Evaṃ yo' saṃ niramkatvā āgantuṃ' kurute piyaṃ
so eko bahu socati Dhūmakāriva brāhmaṇo ti. 134.

Taṃsa bahutaje' ti lakṣaṇadhaṇo', dhūman akāśaṃ makkhita-
paripanthaharānāṃ' aggā' ca dhūman ca akāśa, Yāsaṭṭho ti taṃsa
gottaṃ atāraditā d' anākaṃ bura, tamdhūmagandhānā' ti' tona dhūma-
10 gandhata, sarabhā ti sarabhamāsa, makasattitā' ti makasāhi upadduta
pāṇi ti¹, asamaṃkikkhāpi makasagahana' eva gahitā, vasaṭṭāsaṇ ti vasa-
ṭṭavāsaṇ², manam katvā ti sinesha upāṇetvā, sarabujjhatā' ti
atāradita carita apaschanti ca³ vājato⁴ atāraṇaṃ paccanta⁵ ca, etikā
kātā etikā gatā' ti ka jānti⁶, taṃsa ti vivanno⁷ ti taṃsa ti⁸ evaṃ
15 apāvasakkhittā' ti vāparipanthāditā atākkhiyamaṇā aje vāparipanthāditā
vinnama⁹, sabbā ca¹⁰ vinnatā, nadīnam pabbhāvaṇi cā' ti pabbhāvaṇi
pāṇiṇaṃ pabbhāvaṇiṇi ca pavitthā, vibhavaṇi ti ujā ca¹¹ vinnamaṇaṃ
gate diavā jāntivā, kase vivanno ti āhāradīyaka¹² aje pabbhā' ti sarabhe
sāsi-
gahitā te pi asasaṇṇa oḥhato paccitāsaṇṇa atākkhittā¹³ kase c' eva dubbhaṇo
20 ca ahoṣi, evaṃ yo¹⁴ sam niramkatvā ti evaṃ mahārāja yo akāśaṃ parāsaṇ
ajjhantikaṃ janam nibhāsitvā pabbhā kāmbeṭi agantvā āgantuṃ piyaṃ karoti
so tumhāssa eko bahu socati¹⁵, ayaṃ so mayā dasseti Dhūmakārī¹⁶ brāhmaṇo
sya bahu socati.

Evaṃ Mahāsatto rājāsaṃ saṇṇāpento kathesi. So pi
25 saṇṇatitū¹⁷ gantvā taṃsa paṇḍitvā¹⁸ bahum dhanam adāsi¹⁹.
Tato paṭṭhāya ca ajjhantikasamgaham eva karonto dānāḍḍhi
puṇṇāni katvā sagga-parāyano ahoṣi.

Sattāsaṃ desanaṃ²⁰ āharitvā jātakaṃ amosāḍḍhesi. Taṃsa
Koravyarājā Amosā ahoṣi, Dhūmakārī Pasenadi Kosalā, Vidhura-
30 paṇḍito²¹ aham eva²² ti. Dhūmakārījātakaṃ²³.

¹ B' adda ca. ² C' adda vasa. ³ C' omi ca. ⁴ C' jo. ⁵ C' B' -ā.
⁶ C' -ara, B' -aja. ⁷ B' khandhā bāhino. ⁸ B' omi paṇṇa. ⁹ B' -ā
ati. ¹⁰ B' -samaddatā. ¹¹ B' omi ti. ¹² C' -raṇi. ¹³ B' eva. ¹⁴ B'
adda caritvā. ¹⁵ C' -ā. ¹⁶ B' atāgati. ¹⁷ B' jānti. ¹⁸ B' vinnama. ¹⁹
C' omi ti. ²⁰ C' ajā. ²¹ C' vinnama. B' vinnama. ²² C' vī. C' pa.
²³ B' ajānaṃ. ²⁴ B' āhāradīyaka. ²⁵ B' omi pa. ²⁶ C' B' soka. ²⁷ C'
jo. B' omi jo. ²⁸ B' -ti. ²⁹ B' -ti. ³⁰ C' kāmāṇṇaṇi, B' āḍḍhi.
³¹ B' omi i. p. ³² B' akāśi. ³³ B' āhamades. ³⁴ B' adda paṇṇa. ³⁵
B' adda vinnama.

9. Jāgarajātaka.

Ko dha jāgaratam sutte il. Idam Satthā Jetavane vi-
 haranto aññataram upāsakam ārabhha kathesi. So hi sotāgammā
 aniyasāvako Sāvatthiṭṭhe nakaṭasatthena¹ saddhim² kantāramaggam paṭi-
 paṭṭi. Satthavāho tattha ekasmiṃ adakaphāsukatṭhāne pañcasata-
 saktāni³ mocetrā khūdanijabbhejanīyam samvidahitvā vāsam upa-
 gañchi⁴. Manussā tattha tattha nipaṭṭhitvā supiṃsu. Upāsako pama
 satthavāhassa santike ekasmiṃ rukklamāle caṇḍakamutṭhi adhiṭṭhāsi.
 Atha „naṃ sattham vilumpāma⁵“⁶ ‘ti pañcasatacorā nānāārudhāni⁷
 gahetrā tattham parivāretvā atthamāsu. Te taṃ upāsakam cam-
 kamantam diṅvā „imassa niddāyanaḥkāle vilumpissāmā⁸“⁹ ‘ti tattha
 tattha¹⁰ atthamāsu. So pi tiyāmarattim¹¹ caṇḍakamī yeva. Corā paccūsa-
 samaye gahitagahitapāsāganuggarādāyo¹² chaḍḍetvā „aho satthavāha
 imam upasādetam jaggantam puttam nissāya jīvitam labhivā tava
 santakassa sāmiko¹³ jāto si¹⁴“, etassa sakkāram kareyyūsi¹⁵“¹⁶ pakka-
 mīmaṃ. Manussā kālaṃ¹⁷ eva vutṭhāya tchi chaḍḍite pāsāpādāyo¹⁸
 diṅvā „imam nissāya amhehi jīvitam labdham“¹⁹ ‘ti upāsakassa sakkāram
 adāruṃ. Upāsako pi iochitattṭhānam gantvā katakiccā pama Sā-
 vatthiṃ²⁰ āgantvā Jetavanam gantvā Tathāgataṃ pūjetvā vasdhitvā
 niallha „kiṃ upāsako na paṇḍāyoesi²¹“²² vutte viam²³ attham āroceti.
 Satthā „na khe upāsako tvaṃ āva²⁴“²⁵ aniddāyivā jagganto²⁶ viessam
 labhi, porāṇakapaṇḍitāpi jaggantā²⁷ viessagunam labhiṃsā²⁸ ‘ti vatvā
 teṇa yācāṃ nitam āhari.

Atte Bārāṇasīyam Brahmadatto rajjam kurento
 Bodhisatto brāhmaṇakule nibhattivā veyappatto Takka-
 silkāya²⁹ sabbasippāni uggaṇhivā paccāgantvā agāramajjhe va-
 santo aparabhūge nikkhamivā seipabbajjam pabbajivā naciṇa³⁰
 eva jhānābhūṭānam nibhattetvā Himavantaṭṭhāse thūnacāṇḍakamī-
 riyaṭṭho hutvā vasanto niddam anupagantvā sabharattim
 caṇḍakamāsi. Ath³¹ aṇḍa caṇḍakamakotiyam rukkhhe nibbatta-
 30

¹ B¹ - paṇḍitakato. ² B² - paṇḍitakamāsiṇi. ³ B³ - gacchi. ⁴ B⁴ - pītakamī.
⁵ B⁵ - nācāra. ⁶ B⁶ - mitta. ⁷ B⁷ - oṇa. ⁸ B⁸ - tattha. ⁹ B⁹ - tiyāmarattim. ¹⁰ B¹⁰ - gahita.
¹¹ B¹¹ - gahita. ¹² B¹² - gahita. ¹³ B¹³ - si. ¹⁴ B¹⁴ - si. ¹⁵ B¹⁵ - si. ¹⁶ B¹⁶ - si. ¹⁷ B¹⁷ - si.
¹⁸ B¹⁸ - si. ¹⁹ B¹⁹ - si. ²⁰ B²⁰ - si. ²¹ B²¹ - si. ²² B²² - si. ²³ B²³ - si. ²⁴ B²⁴ - si.
²⁵ B²⁵ - si. ²⁶ B²⁶ - si. ²⁷ B²⁷ - si. ²⁸ B²⁸ - si. ²⁹ B²⁹ - si. ³⁰ B³⁰ - si. ³¹ B³¹ - si.

sattho aśāṇaṇṇā ariyā eṣā 'ti ima kīṇā vīṇā pāṇā teva ariya
sabbhāreṇa jāgaratamānaṇa te upādāya ahaṃ sutto nāma dyaṃte ti attho, evaṃ
jāgatetaṃ ti evaṃ devate ahaṃ jetaṃ kīṇāreṇa jāgaratamānaṇa nāma 'ti, eṣā
nāya sabbāṇā¹ paṇa.

Evam Mahāsattena pañhe kathite tūṭhā devatā tassā²
tūṭhā karonti aśāṇagātham āha:

1. Sādhū jāgaratamā sutto, sādhū suttasa jāgaro,

sādhū mētaṃ vijānāsi, sādhū paṭibhaṇāsi me ti. 141.

Tassa sādhū 'ti sādhū tathakāro³ katvā⁴ imā⁵ paṭihāsi kethesi. mayeṃ
pi naṃ evaṃ eṣā kethesi 'ti.

10

Evam eṣā Bodhisattasa tūṭhā katvā attano vimānaṃ
eva pāvisi.

Satthā imam dāsaṇaṃ⁶ āharitvā jātakam samodhānesi: „Taṇhā de-
vatā⁷ Uppalavṇāṇā ehesi, tāpaṇa⁸ ahaṃ evā⁹“ ti. Jāgarajātakam¹⁰.

10. Kummāsapīṇḍajāraka.

11

Na kirāṭṭhīti. Imam Satthā Jetavane viharantaṃ Maḷli-
kam¹ devatā ārabhāsi kethesi. Sā hi Sāvatthiyam ekasā mālakāra-
jetthakassa dhiṭā uttamarūpadhara mahāpūṇā² soḷasaṇṇakāle eka-
divasaṃ kumārīkāḷi sādhamā³ pupphārāmaṃ⁴ gacchanti⁵ tayo kummā-
sapīṇḍe gahetvā⁶ pupphapaccāhiyaṃ⁷ tṭhapetrā⁸ gacchati. Sā nagaraṃ
nikkhamasakāle Bhagavatam aarāpabbhaṇa⁹ vissaṇṇetvā bhikkhu-
saṃghapavivutaṃ nagaraṃ parisaṇṇamā¹⁰ divā tayo kummāsapīṇḍe upa-
nesi. Satthā maharūjadattiyam¹¹ pattaṃ upaṇetvā¹² paṭiggahesi. Sāpi
Tathāgataṃ pade vasaṃ vanditvā¹³ buddhārāmaṇaṃ¹⁴ pīṭhā gahetvā¹⁵
ekamantaṃ¹⁶ aṭṭhāsi. Satthā tam oloketvā¹⁷ etaṃ pāṭvā¹⁸ kī¹⁹. Āyasmā²⁰
Ānanda „ko vo kha betu²¹ Tathāgataṃ aṭṭhāraṇāyā²²“ ti cintetvā²³
Bhagavatam pucchā. Atha²⁴ aṇa Satthā „Ānanda ayaṃ kumārīkā
imemaṃ kummāsapīṇḍakāmaṃ²⁵ phalena²⁶ aji²⁷ eva Kosalaraṇṇa²⁸ ugga-
mahesi bhavissanti²⁹ aṭṭhāraṇam³⁰ kethesi. Kumārīkāpi pupphārāmaṃ

12

13

14

¹ Bā sabba. ² Bā bodhi-. ³ Bā adda teva. ⁴ Bā dhamma-. ⁵ Bā dāsa-
dhiṭā. ⁶ Bā adda paṇa. ⁷ Bā adda navaṇam. ⁸ Bā -ka. ⁹ Bā pabbhāraṇam.
¹⁰ all three MSS. -1. ¹¹ Cā -ya. ¹² Bā parā kī. ¹³ Bā adda kō paccayo.
¹⁴ Bā -soma. ¹⁵ Bā -jānam.

gatā¹. Tam divasam eva Kosalarājā Ajātasattunā saddhiṃ yujjhanto²
yuddhaparājito paḷḷyī. Tato³ assaṃ abhinīya āgacchanto tassā⁴
gītāśāṇḍam sutvā paṭibaddhaeṭṭe assaṃ⁵ āvāsābhīmukhaṃ pesosi.
Paññasampannā kumārīkā rājānam divā apalāyitrā va āgantvā sa-
5 assaṃ⁶ nāsāya rajjyā⁷ gaṇhi. Rājā assapiṭṭhiyaṃ nisīno va „su-
tāmikāsi assāmikāsi“ pucchitrā assāmikabhāyaṃ hatvā assā oruṇṇa
vātūlapakkhanto tassā anke⁸ nīpanno mahuttamā vīssamitrā tam assa-
piṭṭhiyaṃ nisīdāpetvā balakāyaparivato nagaraṃ parivitrā⁹ uttano
kulagharasū pavesetrā sāyanhasamaye yānaso pahinitrā mahantena
10 sakkāreṇa¹⁰ sammānoṇa kulagharato ānāpetvā ratsurāsēhi thāpetvā
abhisēkaṃ datvā aggamahesin akāsi. Tato paṭṭhāya ca raṇḍo piyā
ahosi manāpā pahitṭhāyitādihi¹¹ paṇcehi kalyāṇadhammehi samānā-
gatā patilevatā, Buddhānam pi vallaḥhā abosi. Tassā Sattāṃ tayo
kummāsapiṇḍe datvā tam sampattidā adhigatabhāvo sakalanagaraṃ
15 pattharitrā gato. Ath¹² ekadivasaṃ dhammasabbhāyaṃ kathāṃ su-
mutṭhapessun: āvuso, Mallikā devī Buddhānam tayo kummāsapiṇḍe
datvā tesam¹³ phoṭṭha tam divasam eva abhisēkaṃ patṭi. Aho
Buddhānaṃ mahāgunatā¹⁴ ti. Sattā āgantvā „kāyaṃ su ‘ttha bhik-
khare etarāhi kathāya sammānā“ ti pucchitrā „māya nāma“¹⁵ ti
20 vutte „assacchariyāṃ bhikkhava Mallikāya ekassa sabbānā-Buddhasa“¹⁶
tayo kummāsapiṇḍe datvā Kosalarāṇo aggamahesibhāvādhigamo, kasmā
Buddhānaṃ guṇamahantatāya¹⁷, parāyakaaparajitā pana pacceka-Bod-
dhānaṃ alonkaṇ¹⁸ uttamaṃ kummāsam datvā tassa phoṭṭha dotiya
utabbhāve tiyojnakasatūka Kāśirajṭhe rajjasin¹⁹ pāpūyāsi²⁰ ti
25 evaṃ uttamā ubari:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjam kārento
Bodhisatto ekasmiṃ daḍḍakule²¹ nibbattitrā vayappatto
ekaṃ setṭhiṃ oḷḷāya bhatiyā kammaṃ karonto jivikaṃ kap-
pesi. So ekadivasaṃ „pātaraśatthāya me bhavissanti“ antarā-
20 paṇato cattāro kummāsapiṇḍe gahetrā kammantaṃ gacchanto
cattāro pacceka-Buddhe bhikkhācārathāya Bārāṇasi-nagarā-
bhīmukhe āgacchanto divā „me bhikkhaṃ sandhāya Bārāṇasim

¹ Bā gantā. ² Bā yujhanti. ³ Bā palāyitrā in the place of palāyito. ⁴ Cā
add tam. ⁵ Bā assaṃ. ⁶ Bā onte v. ⁷ Bā aṇḍo. ⁸ Bā adda tam. ⁹ Bā va.
¹⁰ Bā -kāṇḍi. ¹¹ Bā āna. ¹² Cā Bā -ānā-. ¹³ Bā -mahatā-. ¹⁴ Cā -v.
¹⁵ Cā rajjasin. ¹⁶ Bā -ti. Cā -ti. corr. to -ti-.

gacchanti, mayhañ e' ime' cattāro kummāsapindā attā, yan
 uññāhañ imesañ¹ dadeyyan² ti cintetvā te upasāhikamittvā va-
 dītva „bhanta ime me' hatthe cattāro kummāsapindā, ahañ
 ime tumbhākañ dadāmi, sādho me bhante patigāhātha³, evaṃ
 idaṃ puññañ mayhañ bhavissati diḥharattañ hitāya sukhāya⁴
 'ti vatvā tesāñ adhivāsanañ vidītva yālikāñ nesaṃpetvā cattāri
 āsanañi paññāpetvā⁵ tesāñ upari sakkhāhaṅgaṃ attharītva
 paccēka-Buddhe patipāṭiyā nisidāpetvā paṇḍaputena udakañ
 āharītva dakkhiṇodakañ pātetvā catusu pātesu cattāro kummā-
 sapinde patitṭhāpetvā vādītva „bhante etesañ nissandena⁶
 daḍḍidagehe⁷ nibhatti nāma mā hota, sabbaḍḍutāṇānaṃ paṭi-
 vedhasa⁸ paccayo hoti⁹ ti āha. Paccēka-Buddhā paribhū-
 jītva paribhogāvasāro anumodanañ katvā uppatitvā¹⁰ Nanda-
 mūlapabbhāraṃ eva agamaṃsa. Bodhisatto añjaliṃ paṇḍayha
 paccēkabuddhagatañ¹¹ pitiṃ gahetvā tesu cakkhupathe¹² nittesu¹³
 kammaṃtañ gantvā yāvattāyakañ anussarītva kalam katvā
 tassa phaleṇa Bāraṇasirañño aggamahesiyā kucchimim¹⁴ nib-
 batti. Brahmaḍattakumāro ti¹⁵ āsa nāmañ akāma. So attano
 padasā gamanakkāto patthāya „ahañ imasmiṃ ñeva nagare
 bhatako¹⁶ hutvā kammaṃtañ gacchanto paccēka-Buddhānaṃ¹⁷
 cattāro kummāsapinde datvā tassa dānassa phaleṇa idha nib-
 batto¹⁸ ti paṇḍuḍḍāse mukhaṇimittāñ viya saḥhapurimajāti-
 kiriyañ¹⁹ jātiāsaṇṇānena pākatañ katvā passi. So veyappatto
 Takkaṣilañ²⁰ gantvā sabbaṣippāni uggaṇhītva āgantvā²¹ sikkhi-
 tasippaṃ pitu dassetvā tūṭṭhena pitaraṃ uparajje²² patitṭhāpito²³
 aparabbhāge pitu accayena rajje patitṭhāsi. Ath' āsa attama-
 rāpadharaṃ Kosalarāñño dhītaraṃ ānetvā aggamahesiṃ akāma.
 Chattamaṇḍaladivasaṃ pan' āsa sakalanagaraṃ devanagaraṃ
 viya alamkarimā. So nagaraṃ padakkhinasi katvā alamkata-

¹ C¹ mayhañ ūcīsa. B¹ mayha pīsa. ² B¹ adda ime. ³ C¹ lue. ⁴ B¹ pari-
 gaṇha. ⁵ B¹ puñña. ⁶ B¹ -ñ. ⁷ C¹ amite āṭṭa. ⁸ paṇḍaputena... uppa-
 titvā ti vānting in C¹. ⁹ B¹ -buddha gate. ¹⁰ B¹ -tūsa. ¹¹ B¹ -mā. ¹²
 B¹ -ko. ¹³ B¹ -sabbā. ¹⁴ B¹ -lāya. ¹⁵ B¹ paribhogaṃ. ¹⁶ B¹ opa-

pāṇādam abhirūhitvā mahātalamajjhe sammāsāpitasatocchattam'
 pallabhkam āruya' nisinnā parivāretvā tūte ekato amacco
 ekato brāhmanagahapatiādayo nānāvidhavesavilāsaśamujjale'
 ekato nānāvidhapapākārahatthe' nagaramanasse' ekato alam-
 5 katadevaccharāsaṃghā' viya soḷasaśassasatthā nātākiganā'
 ti imam' atimānorāmaṃ sirivihhavaṃ olokeno attano pabbā-
 kammaṃ anussaritvā idam sūvappapīṇḍikam kañcanamāla-
 setucchattam' imāni 'ca'¹ anekasāhassāni hatthivāhanavatho-
 vāhanāni.² magimuttādiṇḍīpūrītā sārāgabbhā nānāvidhadhañña-
 10 pūrītā mahāpaṭhavi devaccharapaṭibhāgā nāriyo cā 'ti saḷbo
 p' esa mayham sirivihhavo na aññassa santako catumnaṃ
 paccēka-Buddhānaṃ dinnassa³ catukummāsapindadānass' eva
 santako, te nissāya mayā⁴ esa⁵ laddho⁶ ti paccēka-
 Buddhānaṃ guṇaṃ anussaritvā attano kammaṃ pākāsaṃ akāsi.
 15 Tassa taṃ sarantassa⁷ sakalasariraṃ pīṭiyā pūri. So pīṭiyā temūta-
 hadayo mahājanamajjhe⁸ udānagitaṃ gāyanto dve gāthā abhāsī-

1. Na kir' atthi anomaḍassēsu⁹

pāricariyā¹⁰ Buddhessa appikā¹¹. (C vol. I ²³³/₁₄)

sukkhāya aloṇikāya ca

20 passa phalaṃ kummāsapīṇḍiyā. 142.

2. Hatthi garāssā ca¹² me bahū

dhanadhaññaṃ¹³ paṭhavi ca keyalā

nāriyo e' imā accharūpamā,

passa phalaṃ kummāsapīṇḍiyā ti. 143.

25 Tattha anomaḍassēsu 'ti anomaḍassē¹⁴ anomaḍassē¹⁵ paccabuddhā-
 nassa dīṭhatā paccēka-Buddhā anomaḍassēna nāma, pāricariyā¹⁶ ti abhi-
 vidhāpaccarūṭṭhāradhānamūlābhā¹⁷ nāloṇikariyāpi¹⁸, sampatto dīssā attano
 santakam appaṇi cā saḷbo cā saḷham cā saḷham cā paṇṇam cā deyyadhammaṃ cūṭṭha
 paṇḍitoṇaṃ guṇaṃ pākāsaṃeva tassa cānaṃ vīṇḍibeva phalaṃ saḷḷahitvā

¹ Bā sammāsāpitasatthā. ² Bā abhirūṭṭhā. ³ Bā nānāvidhavesavilāsaśamujjale. ⁴ Bā
 -lāsa. ⁵ Cā nā. ⁶ Bā -sa-; nagaram padak -- devaccharā is wanting in C.

⁷ Cā -gāthā. Bā nātākiṭṭhiganā. ⁸ Bā idam. ⁹ Bā -im-. ¹⁰ Bā omīta ca.

¹¹ Bā -nānāvidhapapākārahā. ¹² Cā dinnadānassa. ¹³ Bā omīta mayā. ¹⁴ Bā aka.

¹⁵ Bā jama. ¹⁶ Bā -nānāmajjhe. ¹⁷ Cā -lān-. ¹⁸ Cā pa-. ¹⁹ Bā appa-

²⁰ Bā al. ²¹ Cā -āḍā. ²² Cā anomaḍassa. Bā anomaḍāssa. ²³ Bā tā. ²⁴

Cā pa-. ²⁵ Bā -paccapathanasālikamūlā-. ²⁶ Bā -yādī.

parivajjakkiyāpi¹. Bodhisattō ti paroca-Bodhisattō, appikā² ti manā pa-
 rittā nāma e' attā kira, cakkhāyā³ ti manohāya, ānupittāya⁴ ti phāsa-
 vāhittāya, nipphānattā⁵ ti e' ānupikā ti vutta, kummasapīṭhāyā⁶ ti cattāro
 kummasapīṭhe ekam katā⁷ gahitaṃ, tam⁸ kummasam vāṇhāy⁹ evaṃ āha,
 gahitaṃnāṃ samasābhāṃṇāṃ amāsaṃ sallaṭṭhāya¹⁰ cittaṃ paṇḍitā phala-
 jūṭṭhāṃkhiṇā¹¹ uṇṇaṃ oṭṭaṃ vāṇhāya¹² dīṇadakkhiṇi appikā¹³ oṭṭaṃ, e' attā,
 nibbatattāṇa¹⁴ mahāsaṃparittā¹⁵ dātā¹⁶, vuttāṃ, kaṭi e' attā:

N' attā eṭṭa paṇḍitaṃhi appikā¹⁷ oṭṭaṃ dakkhiṇa

Tattāṇaṃ vā Sambuddha āha vā tassa cittaṃ u¹⁸,

Amāsaṃ ca parā¹⁹ attāsaṃ dīṇattāṇā

²⁰ Kīṭṭhāṇaṃ āhaṃ adāsiṃ bhikkhūna pīṭhāya saraṇassa.

Tassa me paṇa vīṇassaṃ, accharā kāmavaṇṇinā²¹ haṃ amā.

Accarāṇāṇāṇāṇaṃ pavatā²², paṇa pūṇṇāṇaṃ vīṭṭhaṃ.

Tena me tīḍḍaṃ vāṇya, teṇa me līḍa-m-ijjhaṇi.

Uppajjantā vā me kkoṇā ya keci maharā piyā, ja-vol ti p-am j

te²³ aṇhi evaṃ jattāṇāṇhāva²⁴ raṇaṃ ca me sabbadā²⁵ pabbhāṇhi

evam-āṭi-Vimāṇa²⁶ Bhāṇṇāṇaṃ, āhaṃ adāsiṃ ti manāḍḍhaṇā²⁷ ca attā-

dhāṇā²⁸ m, paṭṭhāvi ca kavaṇā pi sakkā e' eṇa mahāpāṭhāvi²⁹ vāṇapāṭha-

vāṇa hatthagāṇaṃ māṇḍāṇaṃ vadati, paṇa phalaṃ kummasapīṭhāyā³⁰ ti

attāṇa dāṇapāṭhaṃ³¹ dāṇaṇṇa evaṃ āha, dāṇapāṭhaṃ kira Bodhisatta ca sabb-

hāṇā³² Buddha yeva vā jāṇaṃ, ten³³ eva Sattā³⁴ tīvaṇṇāṇaṃ suttantaṃ kaṭṭhaṃ

evāṇ³⁵ vā bhikkhāva³⁶ attā jāṇeyyāṇa³⁷ dāṇaṇṇāṇhāṇa³⁸ āpāṇā³⁹ yattāṇaṃ

jāṇaṃ⁴⁰ na attā⁴¹ bhūṭjeyyāṇa⁴² na vā nāṇa⁴³ māṇḍāṇaṇaṃ⁴⁴ cittaṃ par-

ivāḍḍa⁴⁵ āṭṭheyya⁴⁶ ja pi uṇṇaṃ āṇa⁴⁷ mātā⁴⁸ kkoṇa⁴⁹ caritaṃ kaṭṭhaṃ⁵⁰ tva pi

na māṇḍāṇāṇa⁵¹ bhūṭjeyyāṇa⁵² tva uṇṇa⁵³ parivajjakki⁵⁴ uṇṇa, paṇa⁵⁵ vā kko

bhikkhāva⁵⁶ attā u⁵⁷ evaṃ jāṇaṃ dāṇaṇṇāṇhāṇa⁵⁸ vīṭṭhaṃ yattāṇaṃ jā-

ṇaṇṇa⁵⁹ tva⁶⁰ adāsi⁶¹ bhūṭjāṇā⁶² māṇḍāṇaṇaṇa⁶³ vā tva⁶⁴ cittaṃ par-

ivāḍḍa⁶⁵ āṭṭheyya⁶⁶

Bodhisatto pi attāṇa⁶⁷ chaṭṭamaṃgaladivase saṃjāta-
 pitipāmojja⁶⁸ imāhi dvīhi gāthūhi udānagitaṃ gāyī. Tato par-
 itthāya „rañño piyagītakaṃ⁶⁹“ ti Bodhisattaasa nāṭakiniyo sa-
 sanāṭakagandhabhāḍḍayo pi antopura jano pi antonagaravāsino
 pi amaccamandaleṇa pi „ambākaraṃ rañño⁷⁰ piyagitaṃ“ ti tad

¹ C¹ -v. ² B² appa. ³ B³ akato katā. ⁴ B⁴ omitta tam. ⁵ B⁵ phalaṃ
 parivajjakkaṇāṇa. ⁶ C⁶ nibbatattāṇāṇa. ⁷ B⁷ -nimeta. ⁸ C⁸ B⁸ -citt. ⁹ B⁹
 adda tīṭṭanta nibbata epi sama citta samam phalaṃ uttapanāḍḍheyyaṃhi satta
 zaccāṇāṇa¹⁰ -v. ¹¹ C¹¹ parā. C¹² paṇḍitā. ¹³ B¹³ -vīṇāvaṇṇinā. ¹⁴ B¹⁴
 adda attāṇā vā. ¹⁵ B¹⁵ adda vā. ¹⁶ B¹⁶ adda tvaṃ. ¹⁷ C¹⁷ māraha. C¹⁸ māraha-
 vā. ¹⁹ B¹⁹ māraha. B²⁰ -ta. ²¹ B²¹ -vā. ²² B²² na. ²³ B²³ adda vā. ²⁴ B²⁴
 na. ²⁵ C²⁵ adda vā. ²⁶ C²⁶ -mā. B²⁷ -mā. ²⁸ B²⁸ -gitaṃ. ²⁹ piyagītakaṃ
 ti - - - rañño vāṇṇaṇa B³⁰.

eva gītam gāyanti. Evañ adbhāṇa gate aggamahesi taasa
 gītassa attham jānitukāma abosi, Mahāsattam pana pucchitum
 na viśahati. Ath' assā ekasmiṃ guṇe paśīditvā ekadivasañ rājā
 „bhadda vuraṇ te dassāmi, vuraṇ gāhā“¹ 'ti āha. Sā²
 „sādhū deva gāhāmīti“. „Hatthiassādīsa te kiṃ dāmitti“.
 „Deva tumhe nissāya mayham na kiñci n' atthi, na me etehi
 attho, sacce pana dātukāma' attho tumhākaṃ gītassa attham
 kathetvā dethā“³ 'ti. „Bhadda ko te imiṇā vareṇa attho, aññaṃ
 gāhāhīti“. „Deva aññena me attho n' atthi, staṇ eva gāhā-
 mīti“⁴. „Sādhū bhadda kathessāmi, tuyham pana ekikāya rāḥo
 na kathessāmi“⁵, dvādasayojanikāya Bārāṇasīyā bheriṇ carā-
 petvā rājadvāre⁶ ratanamaṇḍapam⁷ kāretvā ratanapallamkaṃ
 pañṇāpetvā⁸ amaccabrāhmaṇādthi⁹ nāgarehi c' eva soḷasahi¹⁰
 itthiśalassahi¹¹ ca¹² parivuto tesam majjhe¹³ ratanapallamkaṃ ni-
 siditvā kathessāmīti“¹⁴. Sā „sādhū deva“¹⁵ 'ti sampajjehi. Rājā
 tathā kāretvā amaragataparivuto¹⁶ Sakko devarūjā viya ma-
 hājānakāyaparivuto ratanapallamkaṃ nisīdi. Devī pi saḥḥalath-
 kārapatimaṇḍitā kañcanabhaddapliṭham¹⁷ attharitvā ekamantaṃ
 akkhikoṭṭiyā oluketvā tathārūpe¹⁸ thānaṃ nisīditvā „deva tumhā-
 kam tussitvā gāyannamaṇḍalagītassa tāva me attham gaganā-
 tale“¹⁹ candaṃ²⁰ utthāpentu²¹ viya pākataṃ katvā kathethā²²
 'ti vatvā turīyaṃ gātham āha:

2. Abhikkhaṇaṃ rājakuṇḍara²³

gāthā bhāsasi kosalādhipa,

pucchāmi tam ratthavaddhana²⁴

bāḷham²⁵ pīṭhassa paṭṭāsasīti. 144.

Tatha kosalādhipi²⁶ 'ti na so Kosalaratthādhipo, kusalā paccādhānā
 adhīpatin katvā²⁷ viśahati, tena tam²⁸ ālopeti evam āha, kusalādhipa kusalā-

¹ Bā -āhi. ² C² omits sā. ³ Bā kathemi. ⁴ Bā -sa. ⁵ Bā pañṇāpetvā. ⁶ Bā utthā sa. ⁷ C² -eshi, C² -vahi corr. to -sahi. ⁸ Bā omits ca. ⁹ C² jhe, Bā ajhe corr. to majjhe. ¹⁰ Bā amaccasana. ¹¹ C² itthānūrūpe. ¹² Bā -pa-. ¹³ Bā pūṇasena-. ¹⁴ Bā attho-. ¹⁵ Bā kofica. ¹⁶ Bā -johana. ¹⁷ Bā dāha. ¹⁸ C² -sah katvā, Bā -ti katvā. ¹⁹ Bā deva na nam to the place of tena tam.

kaṇṭhāya¹ ti aho, bhāṇa² piṭṭhāno ti adhiya pāṭhāno³ korva bhāṇa,
tasma kathaṇṭha āva me ekaṇṭha pāṭhāno⁴ aṭṭhaṇ ti.

Ath' assā gāthāy⁵ aṭṭhaṇ⁶ āvikaṇṭo Mahāsatto catasso
gāthā abhāsi:

1. Inasmim⁷ yeva nagare kule aññatara ahuṃ⁸,
parakammakaro āsīm⁹ bhatako sīlasmavato. 145.
2. Kammāya nikkhamant¹⁰ āhaṇ¹¹ caturo samāge addasaṃ
ācārasīlasmampanne sītibhūte anāsavo. 146.
3. Teṇu cittaṃ paṇādetvā¹² nisīditvā paṇṇasanthate
adaṇ¹³ Reddhānā¹⁴ kummāsaṇ¹⁵ paṇṇaṇo sakehi pāpūl¹⁶. 147.
4. Tassa kummāsaṇ¹⁷ kuṇḍaṇṇa idam me edisaṇ¹⁸ phalaṃ,
anubhomi idam rajjaṃ phitaṃ¹⁹ dharaniṃ uttamaṇ ti. 148.

Tattha kule āvikaṇṭo ti nāma²⁰ vā gattena vā apkāto ekasmim²¹
vassakule, ahuṃ²² ti nibbattiṇi, parakammakaro kelo²³ ti tasmim kule
jāto²⁴ ahuṃ²⁵ deliddatāya²⁶ parava²⁷ kammāni korvā jivitaṃ²⁸ kappento para-
kammakaro bālhi, bhatako²⁹ ti paravetaṇṭhato³⁰, ācārasanto ti paṇṇa-
sīlasmavato³¹ thito, bhūtiyā jivanto ti āvikaṇṭo³² pāṭhāno sīlasmampanno³³ vā ahoṇi
ti āpatti, kammāya nikkhamā³⁴ nūṭṭhaṇ³⁵ ti sām divasaṇi kappasāsa³⁶ kīcassa
karaṇṭhāya nikkhamto āhaṇ³⁷, caturo samāge addasaṇ³⁸ ti bhadda³⁹ ahoṇi
nagare nikkhamma⁴⁰ mahamaggaṇi āruḷha⁴¹ ātana⁴² kammakammāni⁴³ gacchanto
bhikkhathāya⁴⁴ ācārasamaggaṇi⁴⁵ parivanta⁴⁶ samāpatti⁴⁷ vattito⁴⁸ pabbajjito⁴⁹ adda-
saṇ⁵⁰, ācārasīlasmampanno⁵¹ ti ekasīlāyā ācāraṇi⁵² jivikakappantaṃ⁵³ an-
āsāro⁵⁴ nāma, tassa pāṭhānāya ācāraṇi⁵⁵ vā mahāphalaḥ⁵⁶ ātana⁵⁷ ātana⁵⁸ vā
samānāgata⁵⁹, āvikaṇṭo⁶⁰ ti āpatti⁶¹ parivāṇa⁶² paṇṇaṇo⁶³ vā ācārasamaggaṇi⁶⁴
nāma⁶⁵ vā āvikaṇṭapanna⁶⁶, anāsavo⁶⁷ ti kummāsaṇā⁶⁸ nūṭṭhaṇ⁶⁹ ti āvikaṇṭo⁷⁰
kummāsaṇ⁷¹ upat⁷² santhate⁷³ paṇṇasanthare⁷⁴ āvikaṇṭo⁷⁵ nūṭṭhaṇ⁷⁶ ti āvikaṇṭo⁷⁷ āvikaṇṭo⁷⁸
nūṭṭhaṇ⁷⁹ vā āvikaṇṭo⁸⁰ ti āvikaṇṭo⁸¹ āvikaṇṭo⁸² āvikaṇṭo⁸³ āvikaṇṭo⁸⁴ āvikaṇṭo⁸⁵
kummāsaṇ⁸⁶ āvikaṇṭo⁸⁷, kuṇḍaṇṇa⁸⁸ ti āvikaṇṭo⁸⁹ āvikaṇṭo⁹⁰ āvikaṇṭo⁹¹ āvikaṇṭo⁹²
āvikaṇṭo⁹³ āvikaṇṭo⁹⁴ āvikaṇṭo⁹⁵ āvikaṇṭo⁹⁶ āvikaṇṭo⁹⁷ āvikaṇṭo⁹⁸ āvikaṇṭo⁹⁹ āvikaṇṭo¹⁰⁰

¹ Bā dāha. ² Bā pāṭhānaṇṭo. ³ Bā pāṭhānaṇṭo. ⁴ Bā aho. Bā aho. C
aham. ⁵ Bā aho. ⁶ Bā aho. ⁷ Bā aho. ⁸ Bā aho. ⁹ Bā aho. ¹⁰ C jivita
corr. to pā. Bā pāṭhānaṇṭo. Bā pāṭhānaṇṭo. Bā pāṭhānaṇṭo. Bā pāṭhānaṇṭo. Bā pāṭhānaṇṭo.
aham. Bā aho. ¹¹ Bā aho. C aho corr. to aho. ¹² C aho. ¹³ Bā aho. C aho.
corr. to aho. ¹⁴ Bā aho. ¹⁵ Bā aho. ¹⁶ Bā aho. ¹⁷ Bā aho. ¹⁸ Bā aho. ¹⁹ Bā aho.
corr. to aho. ²⁰ Bā aho. ²¹ Bā aho. ²² Bā aho. ²³ Bā aho. ²⁴ Bā aho. ²⁵ Bā aho.
corr. to aho. ²⁶ Bā aho. ²⁷ Bā aho. ²⁸ Bā aho. ²⁹ Bā aho. ³⁰ Bā aho. ³¹ Bā aho.
corr. to aho. ³² Bā aho. ³³ Bā aho. ³⁴ Bā aho. ³⁵ Bā aho. ³⁶ Bā aho. ³⁷ Bā aho.
corr. to aho. ³⁸ Bā aho. ³⁹ Bā aho. ⁴⁰ Bā aho. ⁴¹ Bā aho. ⁴² Bā aho. ⁴³ Bā aho.
corr. to aho. ⁴⁴ Bā aho. ⁴⁵ Bā aho. ⁴⁶ Bā aho. ⁴⁷ Bā aho. ⁴⁸ Bā aho. ⁴⁹ Bā aho.
corr. to aho. ⁵⁰ Bā aho. ⁵¹ Bā aho. ⁵² Bā aho. ⁵³ Bā aho. ⁵⁴ Bā aho. ⁵⁵ Bā aho.
corr. to aho. ⁵⁶ Bā aho. ⁵⁷ Bā aho. ⁵⁸ Bā aho. ⁵⁹ Bā aho. ⁶⁰ Bā aho. ⁶¹ Bā aho.
corr. to aho. ⁶² Bā aho. ⁶³ Bā aho. ⁶⁴ Bā aho. ⁶⁵ Bā aho. ⁶⁶ Bā aho. ⁶⁷ Bā aho.
corr. to aho. ⁶⁸ Bā aho. ⁶⁹ Bā aho. ⁷⁰ Bā aho. ⁷¹ Bā aho. ⁷² Bā aho. ⁷³ Bā aho.
corr. to aho. ⁷⁴ Bā aho. ⁷⁵ Bā aho. ⁷⁶ Bā aho. ⁷⁷ Bā aho. ⁷⁸ Bā aho. ⁷⁹ Bā aho.
corr. to aho. ⁸⁰ Bā aho. ⁸¹ Bā aho. ⁸² Bā aho. ⁸³ Bā aho. ⁸⁴ Bā aho. ⁸⁵ Bā aho.
corr. to aho. ⁸⁶ Bā aho. ⁸⁷ Bā aho. ⁸⁸ Bā aho. ⁸⁹ Bā aho. ⁹⁰ Bā aho. ⁹¹ Bā aho.
corr. to aho. ⁹² Bā aho. ⁹³ Bā aho. ⁹⁴ Bā aho. ⁹⁵ Bā aho. ⁹⁶ Bā aho. ⁹⁷ Bā aho.
corr. to aho. ⁹⁸ Bā aho. ⁹⁹ Bā aho. ¹⁰⁰ Bā aho.

Evam¹ Mahāsattassa attano kammaphalaṃ vitthāretvā
 kaṭṭhantassa suvā pasanna² devī „sace malādrūja evaṃ pac-
 cakkhato dānaphalaṃ jānātha ito dānī paṭṭhāya ekam pi³
 bhattapiṇḍaṃ labhivā dhammikasamānabrāhmanapāṇḍitaṃ datva
 5 va paribhuṇṇeyyāthā⁴“ ti Bodhisattassa thutim karonī

s. Dada⁵ bhūṇja ca mī ca paṇādo⁶

cakkam vattaya kosalādhīpa,

mā rāja adhammiko sū,

dhamma⁷ pālaya kosalādhīpa⁸ ti 149.

10 imam gātham āha.

Tatha dāda bhūṇja ca¹ 'ti aññesaṃ datva va suvā bhūṇja, mī ca pa-
 nādo² ti dvandva pāṇḍita³ mī paṇādo⁴, cakkam vattaya kosalā-
 dhīpa⁵ ti kosalaṇḍhāya maharāja paṭṭapadesavāsādhikam carubhikkham dhamma-
 cakkam pavattehi, pavattittho hi⁶ dāṇī cakkhiṃ gacchati, ayaṃ pona kiyo
 15 imo paṭṭhi cakkhiṃ devatākaṃ gacchati, tena dhammasakkavattipāṇḍiteṃ
 gātham⁷ tam cakkam vatthi⁸ pavattehi, mī adhammiko ti paṭṭhā aññe
 bhaddikānaṃ gacchanti lokasū uccāyāso pāṇḍitā rāja dhamma eva sam-
 vādhantā adhammikaṃ kanti tatth tam mī adhammiko sū, dhammaṃ
 pālaya⁹ ti

20 Dānāṃ ālāṃ pariceṇṇaṃ ajjaram madāyaṃ tapasā (supra p. 40)
 akkodhesu vāḍḍhā¹⁰ ca āhanti va vitrodhanā¹¹ ti

Imam paṇa āsavādhānaṃ rājādhammaṃ eva pālaya tāṇḍi mī pavatteja¹²

Mahāsatto tassā vacanāṃ sampaticchanta

s. So¹³ hūṃ tad eva punappunam

25 vaṭṭam ācarissāmi sabbhaṃ

ariyācaritaṃ sukosala¹⁴,

arahaṇto me maṇḍā va¹⁵ passitum ti 150.

gātham āha.

Tatha vaṭṭam ā¹ maggaṃ, ariyācaritaṃ ti ariyaṃ Buddhādāhi leḷḷapaṇa,
 30 sukosala² ti sabbhaṃ, Kosalanāṃ andhite³ ti ariya, arahaṇto ti āhe-
 ssi arahaṇā arāṇā ca ariyaṃ va tatattā pacceyānaṃ arahaṇā evaṃ tadā-
 namā pacceka-Buddha, imam vuttam kanti āhante Kosalarājadhite so āhanti

¹ Bā evaṃ. ² Cāṃ parāmanāṇā. ³ Bā ekam, omitting pi. ⁴ Bā dādan.
⁵ so Cā. Bā omits ca. ⁶ Cā. =. ⁷ Bā omits ca. ⁸ Bā omits pa-. ⁹ Bā
 -jhi. ¹⁰ Bā omits hi. ¹¹ Bā -tāram. ¹² Bā omits va-. ¹³ Bā -ji. ¹⁴ Bā
 -salla. ¹⁵ Cā omits va. ¹⁶ Bā dhiṭṭe.

ānantaṃ me dānaṃ ti tittuṃ akatā paṇapānā¹ taṃ eva ariyāraṇṇaṃ dāna-
māggaṃ āsati² kāmā, mayhaṃ hi aṇṇakāḍḍhīyapattā arāhaṇā³ manāpadānaṃ
āvaraḍḍhaṃ⁴ āhikkāmeti⁵ te yva paṇitūṃ iṇḍhaṃti.

Idaṃ⁶ ca pana vatvā⁷ deviyā sampattiṃ uloketvā „bhadda,
mayā tava purimabhave attano kusala-kammam vitthāretvā⁸
kathitaṃ, imāsaṃ pana nārīnaṃ majjhe rūpena vā līlāvilāsaṇa⁹
vā tayā sadisā ekāpi n¹⁰ attīhi, sā tvaṃ kiṃ kammam katvā
īmāṃ sampattiṃ paṭilabhi¹¹“ pucchanto pana gātham āha:

10. Devī viya accharūpamā
majjhe nāriganassa sabbasī,
kiṃ kammam¹² akāsi bhaddakām,
kenāsī¹³ vaṇṇavati sukosaḷa¹⁴ ti. 151.

Tassa¹⁵ attīhe¹⁶ bhadda¹⁷ kesala¹⁸ Kosala-sāhū sūkhīti¹⁹ tvaṃ rūpa-sam-
pattiya accharūpamā Tidaṃ-pure Sakkaṃ devaraḍḍha āhūtatā devī viya imāsaṃ
nāriganassa majjhe-sabbasī, pubbe kiṃ nāma bhaddakām kalyāṇakammam²⁰ akāsi, 15
kenāsī²¹ kīṇavati evaṃ vaṇṇavati²² jāti ti.

Ath²³ aṇṇa sā purimabhave kalyāṇakammam kathenti sesaṃ
gāthadāyam āha:

11. Ambaṭṭhakulassa khattiya²⁴
dass-zhaṇ²⁵ parapessiya²⁶ abhū²⁷
sāhūtiā²⁸ dhammajivini
silavati ca apāpadānaṇā, 152.
12. Uddhatubhattam āhaṃ tadā
caramānaṃ adāsī²⁹ bhikkhuno
vittā sumanā sayam āhaṃ,
tassa kammasa phalaṃ mam³⁰ edisaṃ ti, 153.

Sāpi kira jātissaraḍḍhāna³¹ paricchinditvā va kathesi.

¹ B² paṇapānānaṃ. ² C² -katā, B² -atā. ³ B² -nī. ⁴ B² evaṃ. ⁵ B²
adda rūḍḍhā. ⁶ B² jhāḍḍhā vā vī. ⁷ C² -maṃ, C² -ma corr. to -maṃ. ⁸ B²
kamaṇi. ⁹ B² -valla. ¹⁰ B² adda sabbasā. ¹¹ B² āhīti. ¹² B² kamaṇi.
¹³ all three MSS. -ti. ¹⁴ C² -khaṇi. ¹⁵ B² dāsa-. ¹⁶ B² -paṇi. ¹⁷ C²
āhī, B² -āhī. ¹⁸ B² sūkhītiā. ¹⁹ C² -sūkhī. ²⁰ B² sāpi kira jātissaraḍḍhāna
āhaṃ tassa attano jātī kalyāṇakamaṇi.

- Tattha ambattakānāvē¹ ti kutumbiyakānāsu, dāsaññan² u dāsi
 ahañ³ dāsaññā⁴ ti pi pātho. parapevīyā⁵ u parakī tassa tassa kucchasa
 kaccatthāya pūtibhī⁶ pesanākāretā, saññetā⁷ ti dāsiyo nama dussilī honti, ahañ
 pana tiki dvārakī⁸ saññatī⁹ sāsasampennā. āhamasajjivīti¹⁰ paravāseanādinī
 5 ākavā dhammāna samsāra pavattasajjivikā, aśavavīlī¹¹ kōtasaampennā¹² gūṇasajjī
 apāpādasanā¹³ ti kalyāṇadassana piyudhammā, uddhatahātiar¹⁴ ti sātano
 pūttakotthasavasaṇa uddharitvī¹⁵ laddhahāgabhāttam¹⁶, tikkhānto¹⁷ ti¹⁸ bhikkhū
 sassa paccakabuddhasa, vīṭṭā¹⁹ sūmanā²⁰ ti²¹ mūṭhā²² sūmanasajjī²³ kammaphalāni
 addhanti, tassa kammaṇṇā²⁴ ti²⁵ tassa²⁶ sabbhikkhādikkakammā²⁷, idāni
 10 vūṇam²⁸ honti; ahañ mahārājā²⁹ pūṭhe Sāvathīyā³⁰ aññatarāsa kutumbiyakutāsa³¹
 dāsi hūvī³² sātano laddhahāgabhāttam³³ aśāya³⁴ nikkhamantī³⁵ ahañ paccakabuddhasa
 piṇḍiya³⁶ sātano³⁷ dīvē³⁸ attāno³⁹ tūṇam⁴⁰ mūṭipetvā⁴¹ sabbhūmādigūṇasampennā
 kammaphalāni⁴² addhanti tassa tathā bhāttam⁴³ aññatā, aññam⁴⁴ yavattiyutā⁴⁵ thevā
 kīṭṭakā⁴⁶ ti⁴⁷ tathā Sāvathīyā⁴⁸ Kevālarāṇḍo⁴⁹ aggasūhetvā⁵⁰ kucchimkī⁵¹ nibbāntvā
 15 idāni tava pāṭha⁵² paricorānā⁵³ evārūpa⁵⁴ sampatū⁵⁵ anubhavāmi, tassa māmā
 kammāsa⁵⁶ idāni⁵⁷ idāni⁵⁸ phala⁵⁹ ti, tattha gūṇasampannāna⁶⁰ dīmanā⁶¹ mahāp-
 phalabāhuvāsesanūṭṭham⁶² agga⁶³ te⁶⁴ paṇṇāna⁶⁵ ti⁶⁶ ca⁶⁷ ssa⁶⁸ dhammānā⁶⁹ sātano
 sabbakāmadādo⁷⁰ mūṭhī⁷¹ ca⁷² sādī⁷³ pāṭha⁷⁴ vithāretabbā⁷⁵.

- Iti te ubho pi attāno purimakkamma⁷⁶ vithāreto⁷⁷ kathetvā⁷⁸
 20 tato pūṭhāya⁷⁹ catthā⁸⁰ nagaradvāresu⁸¹ nagaramajjhe⁸² nivesanadvāre
 ti⁸³ cha⁸⁴ dānasā⁸⁵lā⁸⁶ kārapetvā⁸⁷ sakala-Jambodīpa⁸⁸m⁸⁹ unnadigala⁹⁰m⁹¹
 karontā⁹² mahādāna⁹³m⁹⁴ pavattitvā⁹⁵ silā⁹⁶m⁹⁷ rakkhitvā⁹⁸ uposatha-
 kamma⁹⁹m¹⁰⁰ katvā¹⁰¹ jīvitapariyosā¹⁰²ne¹⁰³ sagga¹⁰⁴parāya¹⁰⁵nā¹⁰⁶ ahesam.

- Sattā¹⁰⁷ lūam¹⁰⁸ dāsa¹⁰⁹nā¹¹⁰m¹¹¹ āharitvā¹¹² jātakam¹¹³ samodhūnēsi: „Tadā
 25 dāsi¹¹⁴ Bāhulanā¹¹⁵tā¹¹⁶ ahosi, rājā¹¹⁷ pana¹¹⁸ ahañ¹¹⁹ evā¹²⁰“ ti. Kummāsa-
 piṇḍa¹²¹jātakam¹²².

II. Parantapajātaka.

- Agamīsanti¹ me² pāpa³m⁴ ti. Idam⁵ Sattā⁶ Ve⁷lūyane⁸ vi-
 haranto⁹ Devadattā¹⁰na¹¹so¹² rudhāya¹³ parikkāma¹⁴m¹⁵ ārahha¹⁶ katha¹⁷ni.
 20 Tadā¹⁸ hi¹⁹ dhammasabbhāyā²⁰m²¹ katha²²m²³ samuṭṭhāpesam²⁴: āvuso²⁵ Devadatto

¹ U¹ dāsaññan. A¹ dāsaññan. ² B² -pa. ³ B³ sāsasam. ⁴ U⁴ sātā⁴ laddha. ⁵ U⁵ sātā⁵ laddha. ⁶ B⁶ sātā. ⁷ U⁷ sātā. ⁸ B⁸ sātā. ⁹ U⁹ sātā. ¹⁰ B¹⁰ sātā. ¹¹ U¹¹ sātā. ¹² B¹² sātā. ¹³ U¹³ sātā. ¹⁴ B¹⁴ sātā. ¹⁵ U¹⁵ sātā. ¹⁶ B¹⁶ sātā. ¹⁷ U¹⁷ sātā. ¹⁸ B¹⁸ sātā. ¹⁹ U¹⁹ sātā. ²⁰ B²⁰ sātā. ²¹ U²¹ sātā. ²² B²² sātā. ²³ U²³ sātā. ²⁴ B²⁴ sātā. ²⁵ U²⁵ sātā. ²⁶ B²⁶ sātā. ²⁷ U²⁷ sātā. ²⁸ B²⁸ sātā. ²⁹ U²⁹ sātā. ³⁰ B³⁰ sātā. ³¹ U³¹ sātā. ³² B³² sātā. ³³ U³³ sātā. ³⁴ B³⁴ sātā. ³⁵ U³⁵ sātā. ³⁶ B³⁶ sātā. ³⁷ U³⁷ sātā. ³⁸ B³⁸ sātā. ³⁹ U³⁹ sātā. ⁴⁰ B⁴⁰ sātā. ⁴¹ U⁴¹ sātā. ⁴² B⁴² sātā. ⁴³ U⁴³ sātā. ⁴⁴ B⁴⁴ sātā. ⁴⁵ U⁴⁵ sātā. ⁴⁶ B⁴⁶ sātā. ⁴⁷ U⁴⁷ sātā. ⁴⁸ B⁴⁸ sātā. ⁴⁹ U⁴⁹ sātā. ⁵⁰ B⁵⁰ sātā. ⁵¹ U⁵¹ sātā. ⁵² B⁵² sātā. ⁵³ U⁵³ sātā. ⁵⁴ B⁵⁴ sātā. ⁵⁵ U⁵⁵ sātā. ⁵⁶ B⁵⁶ sātā. ⁵⁷ U⁵⁷ sātā. ⁵⁸ B⁵⁸ sātā. ⁵⁹ U⁵⁹ sātā. ⁶⁰ B⁶⁰ sātā. ⁶¹ U⁶¹ sātā. ⁶² B⁶² sātā. ⁶³ U⁶³ sātā. ⁶⁴ B⁶⁴ sātā. ⁶⁵ U⁶⁵ sātā. ⁶⁶ B⁶⁶ sātā. ⁶⁷ U⁶⁷ sātā. ⁶⁸ B⁶⁸ sātā. ⁶⁹ U⁶⁹ sātā. ⁷⁰ B⁷⁰ sātā. ⁷¹ U⁷¹ sātā. ⁷² B⁷² sātā. ⁷³ U⁷³ sātā. ⁷⁴ B⁷⁴ sātā. ⁷⁵ U⁷⁵ sātā. ⁷⁶ B⁷⁶ sātā. ⁷⁷ U⁷⁷ sātā. ⁷⁸ B⁷⁸ sātā. ⁷⁹ U⁷⁹ sātā. ⁸⁰ B⁸⁰ sātā. ⁸¹ U⁸¹ sātā. ⁸² B⁸² sātā. ⁸³ U⁸³ sātā. ⁸⁴ B⁸⁴ sātā. ⁸⁵ U⁸⁵ sātā. ⁸⁶ B⁸⁶ sātā. ⁸⁷ U⁸⁷ sātā. ⁸⁸ B⁸⁸ sātā. ⁸⁹ U⁸⁹ sātā. ⁹⁰ B⁹⁰ sātā. ⁹¹ U⁹¹ sātā. ⁹² B⁹² sātā. ⁹³ U⁹³ sātā. ⁹⁴ B⁹⁴ sātā. ⁹⁵ U⁹⁵ sātā. ⁹⁶ B⁹⁶ sātā. ⁹⁷ U⁹⁷ sātā. ⁹⁸ B⁹⁸ sātā. ⁹⁹ U⁹⁹ sātā. ¹⁰⁰ B¹⁰⁰ sātā. ¹⁰¹ U¹⁰¹ sātā. ¹⁰² B¹⁰² sātā. ¹⁰³ U¹⁰³ sātā. ¹⁰⁴ B¹⁰⁴ sātā. ¹⁰⁵ U¹⁰⁵ sātā. ¹⁰⁶ B¹⁰⁶ sātā. ¹⁰⁷ U¹⁰⁷ sātā. ¹⁰⁸ B¹⁰⁸ sātā. ¹⁰⁹ U¹⁰⁹ sātā. ¹¹⁰ B¹¹⁰ sātā. ¹¹¹ U¹¹¹ sātā. ¹¹² B¹¹² sātā. ¹¹³ U¹¹³ sātā. ¹¹⁴ B¹¹⁴ sātā. ¹¹⁵ U¹¹⁵ sātā. ¹¹⁶ B¹¹⁶ sātā. ¹¹⁷ U¹¹⁷ sātā. ¹¹⁸ B¹¹⁸ sātā. ¹¹⁹ U¹¹⁹ sātā. ¹²⁰ B¹²⁰ sātā. ¹²¹ U¹²¹ sātā. ¹²² B¹²² sātā.

Tathāgataṃ māraṇattamaṃ¹ eva pariakkhati, dhanuggahe puyojesi
silaṃ² pavijjhi Nāḷagiriṃ³ viśajjāpesi, Tathāgataṃ vināśanattamaṃ⁴
eva upāyaṃ karoti⁵. Sattā āguntvā „kāyaṃ nu 'ttha bhikkhave
etarahi kathāya vanniṇāṃ"⁶ ti parucchitvā „imāya nāma"⁷ ti vutte
„na bhikkhave idāṃ" eva⁸ pubbe p' esa mama vadhāya pariakkhi⁹.
tāmanattamaṃ pi pana kātum asakkonto aññaṃ¹⁰ va dukkhaṃ su-
bhoshti¹¹ vattā atitāṃ āhurī:

Aste Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kareṇte
Bodhisatto tassa aggamahesiyaṃ kucchimhi nibbattitvā vayo-
patto Takkaṣiḷāya¹² sabbaśippāni sikkhi sabbarāvajānanamantaṃ¹³
ogganhi. So ācariyassa anuyogaṃ dattvā Bārāṇasīṃ¹⁴ paeca-
gaṇhi¹⁵. Pita taṃ oparajje¹⁶ ṭhapesi. Kiñcāpi oparajje ṭhapesi
mārāpetukāmaṃ pana taṃ¹⁷ hntvā dātthum pi na lechi. Ath' ekā
sigāli deva potake gahetvā rattinā manussesu patisaḷḷineṣu niddha-
maneṃ¹⁸ nagaraṃ pāvisi. Bodhisattassa ca pāsāde sayanagab-
bhassa avidūre¹⁹ ekā sālā atthi, tatth' eko addhikamanusso upā-
hanā²⁰ omuñcītvā pādumūle bhūmiyaṃ ṭhapetvā ekaṃ phalake
nīpajji na tāva niddāyati²¹. Sigāliya potakā chātaka²² vira-
vīnaṃ. Atha nesaṃ mātā „tātā"²³ mā saddaṃ karittha, etassa
sālāya eko manusso upāhanā omuñcītvā bhūmiyaṃ ṭhapetvā²⁴
phalake nīpajji, na tāva niddāyati²⁵, tassa niddāyanaṅkāle
etā upāhanā āharitvā tumhe khādāpessāmi²⁶ attano bhāsāya
āha. Bodhisatto mantānubhāvena tassa ravaṃ²⁷ jānitvā sa-
yanagabbhā nikkhamma vātapānaṃ vivarītvā „ko etthā"²⁸ 'ti
āha²⁹. „Ahaṃ deva addhikamanusso"³⁰ ti. „Upāhanā te kuhī"³¹
ti. „Bhūmiyaṃ deva"³² 'ti. „Ukkhīpītvā olambītvā ṭhapehī"³³.
Taṃ sutvā sigālī Bodhisattassa kuṇṇhi. Puṇ' ekadivasaṃ sā
tath' eva nagaraṃ pāvisi. Tada c' eko mātamanusso „pāni-

¹ C^o ma-. ² C^o sila, C^o sila. ³ C^o -lī- ecr, 10 -lī-, B^o -lī-. ⁴ B^o -vāṇhaṃ.
⁵ B^o adda vadhāya pariakkhati. ⁶ B^o -sakkāṃ yeva. ⁷ B^o -ma. ⁸ B^o -yaṃ.
⁹ B^o sabbarāvajjā- ¹⁰ B^o -sā, C^o -siyaṃ. ¹¹ C^o parucchā-, C^o B^o parucchāṇhi.
¹² C^o opā-. ¹³ B^o -naṃ. ¹⁴ B^o niddāhanamantaṃ. ¹⁵ B^o -gaḷhāpasse. ¹⁶
C^o upā-. ¹⁷ B^o adda tādā. ¹⁸ B^o -chātā. ¹⁹ B^o nesaṃ mātā tātā, C^o mātā
tātā. ²⁰ C^o -yaṃ. ²¹ C^o -rahaṃ, B^o -bhāsaṃ. ²² B^o adda tātā.

yaṃ pivissāmbhij¹ pokkharaniṃ oṭaranto patitvā nimuggo nī-
 russāsō mari. Nivatthā pan' uesa dve sātakkā, nīvāsantare
 kahāpaṇasahasasāṃ aṅguliyā ca muddikā attli. Taddāpi sā
 puttake „chāt' ambhā 'ti“² viravante „tāta, mā saddam karittha,
 etiesā pokkharaniyā manussō mato, tass' idaṃ c' idaṃ ca attli.
 so pana maritvā sopāne yeva nipanno, tumhe etaṃ manussam
 khādāpessāmīti“ āha. Bodhisatto taṃ sutvā vātapānam vi-
 varitvā „sālāya ko attitī“³ vatvā ekaṃ utthāya „āham devā“
 'ti vutte „gaccha etiesā pokkharaniyā matapurissasā“⁴ sātako
 ca kahāpaṇasahasasāṃ ca aṅgulimuddikāṃ ca gahetvā sariraṃ
 aśea yathā na utthahati evaṃ udake oṣṭāpēhīti“ āha. So
 tathā akāsi. Sā puna' kuṇḍhitvā „purimadivase tāva me
 puttānaṃ upāhanā khādītum nādāsi“,⁵ ajja matamanussam
 khādītum nādāsi⁶, hetu ito dāni⁷ tatthiyadivase eko sapattarājā⁸
 āgantvā nagaram parikkhīpissati, atha taṃ⁹ pitā yuddhathāya
 pesasati, tatra te sīsam chindissanti, atha te gaḥalohitam
 pivitvā veram mañcjesāmi¹⁰, tvaṃ mayā saddhīm veram ha-
 dhasi, jānissāmīti“¹¹ viravitvā Bodhisattam tājjetvā putto ga-
 hetvā nikkhami. Tatthiyadivase sapattarājā¹² āgantvā nagaram
 parivāresi. Rājā Bodhisattam „gaccha tāta tena“¹³ saddhīm
 yoṇḍhā¹⁴ 'ti āha. „Mayā deva ekaṃ dūttham attī, gantum na
 vīśahāmi, sivitantarāyaṃ“¹⁵ bhāyāmīti“. „Mayhaṃ tava“¹⁶ mato
 vā amato vā kiṃ, gacch' eva¹⁷ tvaṃ¹⁸ ti. So „sādhu devā“
 'ti Mahāsatto parisam gahetvā sapattarājāno¹⁹ jhātadvāreṇa
 anikkhamitvā aḍḍam dvāraṃ vivarāpetvā²⁰ nikkhami²¹. Taamim
 gacchante sakalanagaraṃ tuccham viya āhasi, sabbe ten' eva
 saddhīm nikkhamāheva. So ekaamim sabhāgattihare khandhā-
 vāraṃ nivāsetvā acchi. Rājā cintesi: „uparājā nagaram tuc-
 chaṃ katvā lalam gahetvā pulāyi, sapattarājāpi²² nagaraṃ

¹ C¹ chātambhij. ² B¹ matamanussasasā. ³ B¹ sālāya pi. ⁴ B¹ na dāni. ⁵ B¹ id-
 id-. ⁶ B¹ sāmanta-. ⁷ all three MSS. namb. ⁸ C¹ amiti. ⁹ B¹ na eko so-
 mamarājā. ¹⁰ B¹ dāni. ¹¹ C¹ -jā. ¹² B¹ tvaṃ. ¹³ B¹ gacchāheva. ¹⁴ B¹
 vāraṃ. ¹⁵ C¹ amiti aḍḍam - - - mī.

parivāretvā tñhito, idāni mayham jivitaṃ a' atthi¹. So „jivitaṃ rakkhissāmi²“ devāṃ ca purohitaṃ ca Parantapaṃ nāma³ ekani pādamūlakaṃ ca⁴ gahetvā rattiāhāge aṇṇātakavosena palāyitvā āraṇṇaṃ pāvisi. Bodhisatta tassa palātakkhāvaṃ sutvā nagaraṃ pavisitvā yuddham katvā sapattama⁵ palāpetvā rajjāṃ gaṇhi. Pitrāpi⁶ esa ekasmiṃ nadītiṃ pannaśālaṃ kāretvā phalāphalaṃ yapento vasi. Rājā ca purohitaṃ ca phalāphalatthāya gacchanti. Parantapudāso devīya⁷ suddhima punnaśālayaṃ eva hoti. Tatrāpi⁸ rājānaṃ patieca devīya⁹ knechissimā gabbha¹⁰ patiṭṭhahi. Sā abhinhasamaggavasaṃena¹¹ Parantapena¹² suddhima¹³ utieci. Sa¹⁴ ekadivasaṃ Parantapaṃ āha: „raṇṇā¹⁵ nāte¹⁶ a' eva tava na mayham jivitaṃ atthi¹⁷, mārehi na¹⁸“ ti. „Kathaṃ mārenti¹⁹“. „Esa taṃ²⁰ khaggaṃ ca²¹ nahānaśākaṃ ca gāhāpetvā nahāyitaṃ gacchati, tatra²² esa nahānaṭṭhāge pamādaṃ katvā khaggena āsanaṃ chinditvā suriraṃ²³ khaṇḍākhandaṃ katvā bhūmīyaṃ nikkhaṇḍhi²⁴“. So „sādhā²⁵“ ti sampaticehi. Ath²⁶ ekadivasaṃ purohita²⁷ yeva phalāphalatthāya gantvā avidūre raṇṇo nahānaṭṭhassaṃante²⁸ ekaṃ rukkhaṃ āreya phalāphalaṃ gaṇhāti. Rājā „nahāyissāmi²⁹“ Parantapaṃ khaggaṃ ca nahānaśākaṃ ca gāhāpetvā nadītiṃ³⁰ agamasi. Tatra naṃ nahānakāle pamādaṃ āpannaṃ „māreṣāmi³¹“ Parantapo³² pīvāya gahetvā khaggaṃ nikkhipi. So maraṇabhaya³³ vira³⁴vi. Purohita³⁵ saddaṃ sutvā olokento Parantapaṃ rājānaṃ mārentaṃ dīxvā bhūtabhūta³⁶ sākhāṃ viesajjetvā rukkhato āreya ekaṃ gumbaṃ pavisitvā nisīdi³⁷. Parantapo³⁸ tassa sākhāvissajjanasaddaṃ sutvā rājānaṃ māretvā bhūmīyaṃ nikkhaṇṭvā³⁹ „imasmīṃ⁴⁰ tñhāṃ sākhāvissajjanasaddo⁴¹ aho⁴²si, ko nu kho atthā⁴³“ ti ciniento⁴⁴ kaṇḍo⁴⁵ adisvā nahātvā gato. Tassa gata⁴⁶kāle purohita⁴⁷ nisinnaṭṭhānā⁴⁸ nikkhama⁴⁹, raṇṇo khaṇḍā-

¹ B¹ adda dāraṇi. ² B² sapataṇ. ³ C³ tatra yā. ⁴ C⁴ samaggavasaṃena. ⁵ C⁵ adda ta. ⁶ B⁶ add. ⁷ C⁷ -āntaka. ⁸ B⁸ adda raṇṇa. ⁹ B⁹ abhi tava. ¹⁰ B¹⁰ adda dāra. ¹¹ B¹¹ nikkhaṇḍhi. ¹² B¹² adda taṃ. ¹³ B¹³ bhūtabhūta. ¹⁴ B¹⁴ uṇṇi. ¹⁵ sa abhi tava. ¹⁶ B¹⁶ -āntaka. ¹⁷ B¹⁷ adda. ¹⁸ B¹⁸ -āntaka. ¹⁹ B¹⁹ adda. ²⁰ B²⁰ adda. ²¹ B²¹ adda. ²² B²² adda. ²³ B²³ adda. ²⁴ B²⁴ adda. ²⁵ B²⁵ adda. ²⁶ B²⁶ adda. ²⁷ B²⁷ adda. ²⁸ B²⁸ adda. ²⁹ B²⁹ adda. ³⁰ B³⁰ adda. ³¹ B³¹ adda. ³² B³² adda. ³³ B³³ adda. ³⁴ B³⁴ adda. ³⁵ B³⁵ adda. ³⁶ B³⁶ adda. ³⁷ B³⁷ adda. ³⁸ B³⁸ adda. ³⁹ B³⁹ adda. ⁴⁰ B⁴⁰ adda. ⁴¹ B⁴¹ adda. ⁴² B⁴² adda. ⁴³ B⁴³ adda. ⁴⁴ B⁴⁴ adda. ⁴⁵ B⁴⁵ adda. ⁴⁶ B⁴⁶ adda. ⁴⁷ B⁴⁷ adda. ⁴⁸ B⁴⁸ adda. ⁴⁹ B⁴⁹ adda.

khaṇḍikam chinditvā āvāte nikkhātābhāvaṃ natvā pahātva at-
tano vadhanabbhayaṃ¹ andhavesaṃ gabetvā paṇḍasālāṃ aga-
māsi. Tam diśvā Parantapo „brāhmaṇa kin te katan“ ti
āha: So ajānanto viya „deva akkhīni me nāsetvā āgate ‘mhi,
2 vesanāsi viṇe araṇṇe ekasmiṃ vammīkapasse atthāsīṃ, tat-
tekena āśevisena nāsāvāto vissattho me“ bhavissatīti“. Para-
ntapo „na maṃ jānātīti“ deva² ‘ti vadati’, samassāseṣsāmi nan-
ti „brāhmaṇa, mā ointayi, ahaṃ³ tam paṭṭhaggaṃsāmiti“ assā-
setvā phalāphalaṃ datvā santappesi. Tato paṭṭhāya Paranta-
10 padāse phalāphalaṃ āharati. Devī pi puttāṃ vījāyi. Sā
putte vadḍhante ekadivasaṃ paccāsasamaye sukhanisīnaṃ saṇi-
kaṃ⁴ Parantapadāsaṃ atad⁵ avoca: „tvaṃ rājānaṃ mārento
keuuci⁶ dūttho“ ti. „Na maṃ koci addasa, sakkhāvissatthā-
saddaṃ⁷ pana assoniṃ, tassā sakkhāya mānussaena vā tiracchā-
15 nna vā vissatthābhāvaṃ na jānāmi, yadā⁸ kadāci pana me
bhayaṃ āgacchati yena“⁹ sakkhā vissatthā¹⁰ tato āgamissatīti“
tāya suddhīm sallapanto paṭhamam gātham āha:

1. Agamissati me pāpam, āgamissati me bhayaṃ,
tadā hi callā sakkhā mānussaena migena¹¹ vā ti. 154.

20. Tattā pāpam ti lāmakam anittam ākammam, bhayaṃ ti cūḍupāḍha-
jam pi me āgamissati, na sakkā nigrahituṃ¹², kikkhāna: tadā hi callā sakkhā
pana mānussaena vā migena vā ti na paṇḍeyati, tasmā¹³ tato maṃ bhayaṃ
āgamissati¹⁴ eva.

To „purohito nuddāyatīti“ maññimāsu. So pana suḍḍā-
25 yanto va¹⁵ tesam kathaṃ assosi. Ath’ ekadivasaṃ purohito
Parantapadāse phalāphalattathāya gate attano brāhmaṇiṃ saritvā
vippalapanto¹⁶ detiyam gātham āha:

¹ Bā vadhabba-. ² Bā andas me. ³ Cā -nti, Bā saṅjānāti. ⁴ Bā -nti. ⁵ Cā
aheti. ⁶ Bā -ni. ⁷ Bā omāsa and. ⁸ Cā -nācā. ⁹ Bā api va sakkhāvissatthā-
saddhā. ¹⁰ Bā yā. ¹¹ Cā āgacchantaṃ, anuttīṇaṃ yena. ¹² Bā andas gatu. ¹³
Cā -gāra. ¹⁴ Cā na gāyanti, Bā sakkā gāyanti. ¹⁵ Bā kammā. ¹⁶ Bā -yamāsu.
¹⁷ Bā -nti.

v. Bhīruyā nūna me kāmo avidūre vasantiyā

karissatī kiṣaṃ paṇḍum, sā va sākā Parantapan ti. 155.

Tattha bhīruyā ti nūna nāma appamattaken¹ eva² bhāyati, taṃsā bhīrū³ ti vasesi. avidūre ti nūddūre ito, kaddapayajananamattake vasantiyā bhīruyā mayhaṃ brāhmaṇiyā ye maṃsā kāma uppanna so nūna maṃsā kiṣaṃ ca paṇḍum⁴ 5 va karissatīti dasseti. sā va sākā itī lokeṇa paca opammanā dasseti, yaṭṭhā sākā Parantapaḥ kiṣaṃ paṇḍum karoti⁵ evaṃ ti attho. itī brāhmaṇa gātham eva tadasi, attham paṇḍu na⁶ kuthoti, taṃsā itiyā gāthaya kiṣaṃ dehiyā apikatanu⁷.

Atha maṃ „kiṃ kathesi brāhmaṇa“⁸ ti āha. So pi⁹ 10 „saṃlakkhitaṃ me“¹⁰ ti vatvā puna ekadivasam tatīyam gātham āha:

1. Socayissatī maṃ kantā gāme vasam¹¹ aninditā,

karissatī kiṣaṃ paṇḍum, sā va sākā Parantapan ti. 156.

Tattha socayissatīti sokappādanena¹² saṃlakṣeṇesseti, kantā ti ittho- 13 bhariyā, gāme vasaṃ ti Bārasavā¹⁴ vasaṃti adhippiyo, aninditā ti agara-
hīnā uttamarūpadhara.

Puna¹⁵ ekadivasam tatattham gātham āha:

2. Taya maṃ h¹⁶ asitāpaṇḍi¹⁷ mīlitāni¹⁸ bhagītāni¹⁹ ca

kiṣaṃ paṇḍum²⁰ karissanti, sā va sākā Parantapan ti. 157. 20

Tattha taya maṃ haṃsitāpaṇḍi²¹ taya maṃ hī asitāpaṇḍi²², idam²³ euttamā hōti: bhaddo sakkhivatte²⁴ sājanasakkāya²⁵ nīharitvā abhisaṃlakṣita-
asitāpaṇḍi²⁶ hī²⁷ taya²⁸ ca²⁹ pavasiṃti mandasāṃtāni³⁰ ca madhusāṃtāni³¹ ca
mayā³² vīraṃsāṃsakkā³³ vīraṃsāni³⁴ Parantapan taya kiṣaṃ paṇḍum karissan-
ti, pakāraṃ vakāraṃ³⁵ karvā saṃgati³⁶ pi gātho jaya. 25

Aparabhāge kumāro veyappatto ahosi soḷasavassuddesiko.

Atha maṃ brāhmaṇo yaṭṭhikoṭṭhū gāhāpetvā nahānatthiṭṭhaṃ
gantvā sakkhīni ummāletvā olokesi³⁷. „Nānu tvaṃ brāhmaṇa

¹ Bā - kēnāpi. ² Cā - vesi. ³ Bā nulle na. ⁴ Cā - pi. ⁵ Bā - tamara, Cā - tamara cor. to - tamara. ⁶ Bā vasaṃ. ⁷ Bā sokupa. ⁸ Bā - yam. ⁹ Bā pun. ¹⁰ Cā - bhāsitāpaṇḍi? Cā - hāsitāpaṇḍi. Bā - haṃsitāpaṇḍi. Bā - saṃgati. ¹¹ Cā - mīlitāni, Bā - sakkā. ¹² Bā - bhāgi. ¹³ Cā - u. ¹⁴ Bā maṃ haṃsitā anigam. ¹⁵ Bā - āka. ¹⁶ Bā - sakkā. ¹⁷ Bā - abhisaṃlakṣitāya sakkā - sakkā. ¹⁸ Bā - tara. ¹⁹ Bā - u. ²⁰ Cā - mūha. ²¹ Bā vīraṃsā. ²² Cā - vīra. Bā - vīraṃsā. ²³ Cā - omā vīraṃsā. Bā - sakāraṃ vakkāraṃ. ²⁴ Bā - saṃgati. ²⁵ Bā - adda kumāra.

andho¹ ti āha. So „nāhaṃ andho, iminā paṇ²“ upāyena jī-
 vitam rakkhāmīti³ vtvā „tava pītaram jhāṇāsi⁴“ āha. „Āmā⁵
 ‘ti’⁶. „Nāyaṃ tava pītā, pītā paṇa te Barāṇasirājā⁷, ayaṃ
 tumhākaṃ dāso, so mātari te vippatipajjivā imasmiṃ thāno
 tava pītaram māretva nikhanīti⁸“ atthini niharitvā⁹ dassesi.
 Kumārassa balavakodho¹⁰ appoḍhi. Atha yaṃ „Idaṃ kiṃ karo-
 mīti“ puerhi. „Yaṃ tena¹¹ imasmiṃ yava titho pīto te kaṭam
 taṃ karohīti¹²“ sabham pavattim āvikkhāvā kumāram kati-
 pāhaṃ tharugunhasaṃ¹³ alkkhāpesi. Ath¹⁴ ekadivasam kumāro
 khaggaṃ ca nahānasāpakaṃ ca gahetvā „nahāyitum gacchāma
 tāta¹⁵“ ti āha. Parantapo „sādha¹⁶“ ti tena saddhūṃ gaṇo.
 Ath¹⁷ assa nahāyitum otunnakāle dakkhiṇapattikena saṃ vāma-
 hatthena cōlam gahetvā „tvaṃ kiṃ imasmiṃ yava titho
 mama pītaram cōlāya¹⁸“ gahetvā viravantiṃ māresi, ahaṃ pi
 taṃ tath¹⁹ eva karissāmi²⁰“ āha. So maranabhayaṃ hito pari-
 devamāno dve gāthā abhāsi:

3. Agama²¹ nūna so saddo asamsi nūna so tva,

akkhātāṃ nūna taṃ tena-ya²² taṃ sākhaṃ akampayī. 158.

4. Idaṃ kho taṃ²³ samāgama²⁴ mama bāhassa cintitaṃ:

76 tadā hi caṇṭhā sākhaṃ manussena migena vā ti. 159.

Tathā agama²⁵ ti yo sakkhāccho nūna taṃ agama sampatto, asamsi
 nūna so tava²⁶ ti so saddo²⁷ ita āvasesi māhū, atthānam nūna asā
 tena²⁸ ti yo asato tadā taṃ sākhaṃ akampayī ita eva²⁹ te pītā marito
 ti nūna taṃ bhāram akkhāto, samāgama³⁰ ti samāgama, samāgataṃ ti
 attho, yaṃ mama bāhassa; tadā³¹ caṇṭhā³² sākhaṃ manussena migena vā tato³³
 me bhayaṃ appajjissati³⁴ cintitaṃ paripakkhitaṃ³⁵ āha; āhaṃ tva sakkhā
 samāgataṃ ti vuttam hoti.

Tato kumāro osāragātham āha:

1. Tath³⁶ eva tvaṃ aveḍi³⁷ avañci pītaram mama

80 gantva sākhaṃ chādentā āgamissati me³⁸ bhayaṃ ti. 160.

¹ Iti namana. ² Iti ayaṃ me pītā ti vutto. ³ Iti āyama raja. ⁴ C¹ -ji-
⁵ C² ha-, B¹ nāha-. ⁶ B² -sāha. ⁷ C³ -ta. ⁸ Iti -katham-. ⁹ C⁴ pīto tena kaṭam
 karohīti, C⁵ pīto tena kaṭam karo- corr. to -katham-. ¹⁰ C⁶ C⁷ -gunham,
 Iti āhantakāpam. ¹¹ B⁸ cōlam. ¹² B⁹ -ti. ¹³ C⁸ B¹⁰ -ti. ¹⁴ B¹¹ -ti.
 Iti four MSS. -gama. ¹⁵ C⁹ asato. ¹⁶ B¹² eva. ¹⁷ B¹³ -gama. ¹⁸ B¹⁴
 kadā. ¹⁹ C¹⁰ -ti. ²⁰ B¹⁵ karo. ²¹ B¹⁶ paritak-. ²² B¹⁷ -sāha. ²³ B¹⁸ -ti.

Tadā tatheva itam atedhī¹ tat² eva itam aññā³, aśācī pi-
taram mame⁴ ti tasmā hi mama aññācā mahāyutta⁵ paccānā⁶ ti vācāretā⁷
mahāyutta⁸ mārēti⁹ khaṇḍakke¹⁰llo¹¹gā¹² bhūditvā¹³ uññānīti¹⁴ naca Anel jhā-
nānti mayham pi svaṃjānam bhayam kaccānānti¹⁵ rakkhe¹⁶. Idam kha¹⁷ pana
tam ānāpabbhaya¹⁸ idāni¹⁹ tathāssā²⁰ ti.

Iti tatā eva²¹ tatth²² eva²³ jīvītakkhayam²⁴ pāpetvā²⁵ uññānī-
tvā²⁶ sakkāhi²⁷ paccācchādetvā²⁸ khagga²⁹m dhoṃjtvā³⁰ nahātvā³¹ paṇṇa-
sālān³² gantvā³³ tassa³⁴ mārikabbhāvā³⁵ purahitassa³⁶ kathetvā³⁷ mā-
tarā³⁸ paribhāṇtvā³⁹ „idha kim karissāma⁴⁰“ ti tayo⁴¹ jaṇā⁴² Bā-
raṇāsīn⁴³ eva⁴⁴ agamān⁴⁵. Rodhānto⁴⁶ kaṇṭhāssa⁴⁷ uparājju⁴⁸ vā
datvā⁴⁹ dānādāni⁵⁰ poṇḍāni⁵¹ karitvā⁵² saggapada⁵³m⁵⁴ pārosi⁵⁵.

Sattā⁵⁶ imam⁵⁷ deṇṇam⁵⁸ āharitvā⁵⁹ jātaka⁶⁰m samodhānesi⁶¹. „Tadā
pitarājā⁶² Devadatta⁶³ oho⁶⁴ puttarājā⁶⁵“ aham⁶⁶ evā⁶⁷ ti. Parantapa-
jātaka⁶⁸m⁶⁹. Gaṇḍhāravagga⁷⁰ dutiya⁷¹. Sattani⁷² pātavaṇṇā⁷³
uggāṇā⁷⁴.

¹ Iti - dham. ² Iti - eva. ³ Iti - eva. ⁴ Iti - eva. ⁵ Iti - eva. ⁶ Iti - eva. ⁷ Iti - eva. ⁸ Iti - eva. ⁹ Iti - eva. ¹⁰ Iti - eva. ¹¹ Iti - eva. ¹² Iti - eva. ¹³ Iti - eva. ¹⁴ Iti - eva. ¹⁵ Iti - eva. ¹⁶ Iti - eva. ¹⁷ Iti - eva. ¹⁸ Iti - eva. ¹⁹ Iti - eva. ²⁰ Iti - eva. ²¹ Iti - eva. ²² Iti - eva. ²³ Iti - eva. ²⁴ Iti - eva. ²⁵ Iti - eva. ²⁶ Iti - eva. ²⁷ Iti - eva. ²⁸ Iti - eva. ²⁹ Iti - eva. ³⁰ Iti - eva. ³¹ Iti - eva. ³² Iti - eva. ³³ Iti - eva. ³⁴ Iti - eva. ³⁵ Iti - eva. ³⁶ Iti - eva. ³⁷ Iti - eva. ³⁸ Iti - eva. ³⁹ Iti - eva. ⁴⁰ Iti - eva. ⁴¹ Iti - eva. ⁴² Iti - eva. ⁴³ Iti - eva. ⁴⁴ Iti - eva. ⁴⁵ Iti - eva. ⁴⁶ Iti - eva. ⁴⁷ Iti - eva. ⁴⁸ Iti - eva. ⁴⁹ Iti - eva. ⁵⁰ Iti - eva. ⁵¹ Iti - eva. ⁵² Iti - eva. ⁵³ Iti - eva. ⁵⁴ Iti - eva. ⁵⁵ Iti - eva. ⁵⁶ Iti - eva. ⁵⁷ Iti - eva. ⁵⁸ Iti - eva. ⁵⁹ Iti - eva. ⁶⁰ Iti - eva. ⁶¹ Iti - eva. ⁶² Iti - eva. ⁶³ Iti - eva. ⁶⁴ Iti - eva. ⁶⁵ Iti - eva. ⁶⁶ Iti - eva. ⁶⁷ Iti - eva. ⁶⁸ Iti - eva. ⁶⁹ Iti - eva. ⁷⁰ Iti - eva. ⁷¹ Iti - eva. ⁷² Iti - eva. ⁷³ Iti - eva. ⁷⁴ Iti - eva.

VIII. ATTHANIPĀTA.

1. KACCĀNIVAGGA.

1. Kaccānijaṭṭaka.

Odātaraṭṭhā¹ ti. Idam Saṭṭhā Jetavane riharanto añña-
 5 tarāṃ mātīposakāṃ² ārabbhā kathesi. So kira Sāvathūyāṃ kulā-
 dārako ācārasampanno pitari kālakaṭṭhā³ mātidevata⁴ hutvā mukha-
 dhovanadantakaṭṭhadāmanahāpūnapādaḥoyamāḍḍireyyāraccekumhena⁵ c'
 eva yāgubhattādīhi ena mātaraṃ paṭijaggi. Atha nam mātā „tāta
 aññāni pi gharāvāsakicāni attīhi, ekam samajātikakulā⁶ kumarikam
 10 gaṇha⁷, sū mām possessati, vām pi attano kammam karissasīti“ āha.
 „Amma, ahaṃ attano hitasukham paccāsīnassamāno tunde upaṭṭha-
 hāmi, ko añño evam upaṭṭhahissatīti“⁸. „Kulavaddhacakkamma⁹“ tūma
 tāta kāmāni vaṭṭatīti¹⁰. „Na mayham gharācāyasa aithe, ahaṃ tunde
 upaṭṭhahitvā tumbhakkhū dhūmahāle pabbajjissāmīti“¹¹. Ath' eva
 15 mātā punappunā yacchvāpi manam atabbhamānā taṇa chandam agā-
 hetvā samajātikakulā kumarikāṃ āvesi. So mātaram appatikkhāpivā
 tāya saddham samvāsaṃ kappeti¹². Sāpi „mayham sāmiko mahanten'
 vassāhena¹³“ mātaram upaṭṭhahati¹⁴, ahaṃ pi nam upaṭṭhahissāmīti¹⁵,
 cintetvā tam sakkaccaṃ upaṭṭhahi. So „ayam me mātaraṃ sak-
 20 kaccāṃ upaṭṭhahamīti“¹⁶ tato paṭṭhāya laddhaladdhāni madhurakkhādani-
 yāni¹⁷ tassā yeva deti. Sā aparakkhāge cinteti: „ayam laddhaladdhāni
 madhurakkhādaniyāni¹⁸ mayham hēva deti, attīhā mātaram uṭṭharitū-

¹ Id' mātā. ² Id' kālakaṭṭhā. ³ Id' mātidevata vāyā. ⁴ Id' dhovanena danta-. ⁵ Id' kāmāni. ⁶ Id' kāmāni. ⁷ Id' samajātikakulā. ⁸ Id' samajātikakulā. ⁹ Id' samajātikakulā. ¹⁰ Id' samajātikakulā. ¹¹ Id' samajātikakulā. ¹² Id' samajātikakulā. ¹³ Id' samajātikakulā. ¹⁴ Id' samajātikakulā. ¹⁵ Id' samajātikakulā. ¹⁶ Id' samajātikakulā. ¹⁷ Id' samajātikakulā. ¹⁸ Id' samajātikakulā.

kāmo bhavissatīti nibburaṇūpāyaṃ assā karissāmīti¹ evaṃ ayaṃso
 ammaṃjñitvā ekadivassam āha: „vāmi tayaṃ bahū nikkhaṇṭe² tava mātā
 mām akkosaṃti³. So tvaṃ ahoṃ. Sā cintesi: „mām mahallikam
 ajjhāpetvā⁴ puttamaṃ patikkūlam karessāmīti⁵“ tato paṭṭhāya yāgum
 dadamānā accuṇṇhaṃ vā atisītaṃ⁶ vā atilopam vā alopam vā deti.
 „amma accuṇṇhā atilopā⁷“ ti eva rutte pūretvā sītodakam pakkhipati.
 puna „atisītalā nīllopā yevā⁸“ ti rutte „idāṃ eva ‘accuṇṇhā atilopā’
 ti⁹ vadati. ko tvaṃ tesotum sakkhissatīti¹⁰ mahāsaddam karoti. na-
 bhāradakam pi accuṇṇham katvā paṭṭhiyaṃ sīlōcati¹¹, „amma piṭṭhi me jhā-
 yaṃti¹²“ eva rutte puna¹³ pūretvā sītodakam¹⁴ pakkhipati. „atisītam
 amma¹⁵“ ti rutte „idāṃ eva ‘accuṇṇhaṃ’ ti vatvā puna¹⁶ ‘atisītan’ ti
 vitarasi¹⁷, ko etisā ayaṃmānā sakkissatīti¹⁸“ pativisarakānam katheti¹⁹.
 „amma māṇake me bahū maṇḍukā²⁰“ ti rutte pi māṇakam nī-
 haritvā itassa upari attano māṇakam poṭhitrā²¹ „poṭhito²² me²³“ ti
 atiharitvā²⁴ pāṇāpeṇi, mahāsupāṇikā dīḍḍheṇi māṇkunhi²⁵ khaḍḍa-
 mānā sabbharattim aślunā va vīṭināmetvā „amma sabbharattim mah-
 kuṇḍhi²⁶ khādī²⁷ amhīti²⁸“ vadati, itarā „hiyya²⁹“ te māṇo³⁰ poṭhito³¹,
 pare³² poṭhito³³, ko imi³⁴ś kīcam nibharitum sakkotīti³⁵“ pativatrā³⁶
 „idāmi patte³⁷“ ajjhāpessāmīti³⁸ tattha tattha khalasamghāṇikapālitaṃ³⁹
 viṇṇakiriteṃ „ko mām sakalageham assuṇṇe karoti⁴⁰“ rutte „mātā te
 evaṃ⁴¹ karoti⁴²“, „mā karīti⁴³“ vacsamānā kulahaṇā karoti. „aham
 avarūpāya kāmakaṃpiyā⁴⁴“ saddhiṃ okageṇa vaditum na sakkema, etam
 vā ghare vasāpehi amma vā⁴⁵ ti āha. So tassa vacsamāṃ sutvā⁴⁶
 „bhaddo tvaṃ tava tarupā, yaṃtha katthaci gantvā jivitum sakkosi,
 mātā puna me dubbalā, aham ev⁴⁷ assā patissarupam, tvaṃ nikkha-
 mitvā attano kulam gacchā⁴⁸“ ti āha. Sā tassa vacsamāṃ sutvā bhītā⁴⁹
 cintesi: „na sakkā mām mānu antum bhinditum, ekamūṇu⁵⁰ assā mātā
 piyā, ece panāham kulagharam gamissāmi vīlha⁵¹āvāsam⁵²“ vasantī⁵³
 dukkhītā bhavissāmi⁵⁴, purimanīyāmen⁵⁵ eva⁵⁶ sasaṃ āroditvā paṭi-

¹ It - khamante. ² It aha-. ³ It karissam-. ⁴ It - atilam. ⁵ It alonasi
 amma. ⁶ It atilopam vates puna atisītalā ti. ⁷ It - vanti. ⁸ It dharati. ⁹
 It panappumma. ¹⁰ It atisītanakam. ¹¹ It idāpeva. ¹² It anānam amma
 ti rutte tatthi vadati. ¹³ It sabbam sakkhissatīti. ¹⁴ It sabbam. ¹⁵ It mah-
 kuṇḍi. ¹⁶ It pappoṇe. ¹⁷ It poṭhito. ¹⁸ It atipapoti. ¹⁹ It am- cor. is abhi-
 It abhi-. ²⁰ It upāṇā ratiṃmaṅgulaṃ. ²¹ It māṇkunhi. ²² It hiyya.
²³ It māṇkunhi. ²⁴ It poṭi-. ²⁵ It adhi pi. ²⁶ It pappoti. ²⁷ It ka-
 mattho. ²⁸ It vati. ²⁹ It - It. ³⁰ It mām putteva. ³¹ It - nikkhatīti. ³² It
 avarūpam. ³³ It kām-. ³⁴ It - It. ³⁵ It - It. ³⁶ It - It. ³⁷ It - It. ³⁸ It - It. ³⁹ It - It. ⁴⁰ It - It. ⁴¹ It - It. ⁴² It - It. ⁴³ It - It. ⁴⁴ It - It. ⁴⁵ It - It. ⁴⁶ It - It. ⁴⁷ It - It. ⁴⁸ It - It. ⁴⁹ It - It. ⁵⁰ It - It. ⁵¹ It - It. ⁵² It - It. ⁵³ It - It. ⁵⁴ It - It. ⁵⁵ It - It. ⁵⁶ It - It.

jaggissāmi¹” eā tato paṭṭhāya parimāsaṇam eva eā paṭijaggi.
 Ath’ ekadivasaṃ so upāsako āhamaṃsaaravattthāya Jetavanam gacchā
 Sattthāraṃ vuccitvā ekamantam nisīdi. „kiṃ upāsaka pinnakammassa
 na-ppamajjasi, mātā upatthāmmakammam puresi²” so vuto³, „āma
 5 tthante, mama mātā mayham aruciya yeva akam kuladārakam āseri.
 eā idā⁴” idā cūṇānārakammam⁵ akāseri⁶. sabbam Satttha āsekkhivā
 „iti khamavā eā itthi n’ eva mam mātā’ antari bhidditum sakkhi
 idāni mam sakkaccaṃ upatthahatū⁷” āha. Sattthā tassā katham
 vutta⁸. „idāni tava tvaṃ āvuso⁹” tassā varanam na akāseri, pubba paṃ¹⁰
 10 cūṇā vācamaṃ tava mātinaṃ nikkadḍhitvā maḥ māsāya paṇa¹¹
 gelaṃ āserā paṭijaggi¹². vata tava yācā mīnam āhaci.

Atthe. Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍaṭṭe nijaṃ kārento
 aṇḍatarasā kalassa putto pitari kālakato¹ mātidevato² hutvā
 vuttaniyāmen³ eva mātaraṃ paṭijaggi⁴ sabbam hetthākathi-
 15 tanīyāmen⁵ eva vittharetabbham. „Ahaṃ svarūpāya kālakaṇṇiya
 saḍḍhiṃ vasitum na sakkomi, etadā vā ghare vasāpeli mam
 vā” ti vutto pana tassā katham gahetvā⁶, „mātā yeva me
 doṣo” ti mātaraṃ āha: „amma tvaṃ nīcāṃ imasmiṃ ghare
 kalahatū karasi, ito nikkhamitvā aṇḍasmiṃ⁷” yathāracita⁸.
 20 itāne vasāhi⁹. Sā „sādhū” ti rodamaṇā nikkhamitvā akam
 mittakulam¹⁰ māsāya bhatū hutvā dukkhena jīvikaṃ¹¹ kappesi.
 Sassaṇṇā nikkhantakālo¹² māsāya gabbho paṭijaggi, sā „āya
 kālakaṇṇiya gehe vasamāṇāya gabbham pi na labhiṃ”, idāni
 me¹³ laddho¹⁴ ti patino eva paṭivisesakāṇaṃ eva kathenti¹⁵ vi-
 25 cari¹⁶. Aparabhāge puttāṃ vijāyitvāpi sāmikam āha: „tava
 mātari gehe vasamāṇāya puttāṃ na labhiṃ, idāni me laddho,
 imināpi¹⁷ kārassas tassā kālakaṇṇiabhāvaṃ jhāsihi¹⁸. Itarā
 „mama” kira nikkadḍhitakālo puttāṃ labhiṃ” eva cintesī:
 „sādhū tasmāni loka dhammaṃ mato bhavissati¹⁹, soce hi

¹ kāl-ka. ² kāl-āditi-ka-ka. ³ kāl-va-āserā. ⁴ kāl-āditi-ka-ka. ⁵ kāl-āditi-ka-ka.
⁶ kāl-āditi-ka-ka. ⁷ kāl-āditi-ka-ka. ⁸ kāl-āditi-ka-ka. ⁹ kāl-āditi-ka-ka.
¹⁰ kāl-āditi-ka-ka. ¹¹ kāl-āditi-ka-ka. ¹² kāl-āditi-ka-ka. ¹³ kāl-āditi-ka-ka.
¹⁴ kāl-āditi-ka-ka. ¹⁵ kāl-āditi-ka-ka. ¹⁶ kāl-āditi-ka-ka. ¹⁷ kāl-āditi-ka-ka.
¹⁸ kāl-āditi-ka-ka. ¹⁹ kāl-āditi-ka-ka.

dhammo mato na bhavēyya mātarāṃ pothetvā nikkaddhantā'
 pattaṃ na' jabbeyyūṃ anukhaṃ na jiveyyūṃ, dhammassa
 matakabbhantam dassāmiti¹ eā ekadivasaṃ tiṭṭhitthāṃ cā
 taṇḍulaṃ ca pacanathāllikāṃ ca' dabbhā cādāya' amakasa-
 sūnam ganivā tithi manussasāsehi uddhamaṃ katvā aggim²
 jāletvā³ odakam oruyha sasāsaṃ⁴ nahātvā⁵ sātakaṃ⁶ vikkhāle-
 tvā uddhamaṭṭhānam āgamtvā keṇa mocetvā taṇḍula dhoritam
 ārabhi. Tada Bodhisatto Sakko devarājā uhoṣi, Bodhi-
 eṭṭā ca nāma appamattā haṃti. So tasmim khano lokam
 odakento tuṃ dakkhappattam „dhammo mato“ ti sādāya⁷
 dhammassa matakabbhantam dātukāmaṃ diāvā „ajja mayham
 bulam dassasāmiti“⁸ brāhmanavesena vāḥṣamaggam paṭipanna
 viya hotvā tam diṣvā⁹ magga okkamma tassā santeke thutvā
 „amho aśāso āhāraṃ pacantā¹⁰ nāma n' attā, tvaṃ imiṃ
 idha“¹¹ pakkama tilodanena kiṃ karissasīti¹² katham samatthā-
 15 pento paṭhamam pātham āha:

1. Odātavattā ecei allakesā

Kaccāmi kiṃ kumbhīm apasayitvā¹³

piṭṭhā tiṭṭha dhorasi¹⁴ taṇḍulāni,

tilodano hobhīti kissa heṭṭi¹⁵ ti. 1.

20

Tamha Kaccāṇṭhī nāma¹⁶ nāpati, kumbhīm apasayitvā¹⁷ ti pa-
 cāthāllikāṃ manussasāsehi¹⁸ āropetvā, hobhīti¹⁹ vyasa tilodano tassa
 kela bhavissati, kiṃ attāṃ kiṃcāpi²⁰ magga apaccāraṃ²¹ attāḍa attā.

Att' assa sā, ācikkhanti duriyam pātham āha:

2. Na kho ayaṃ brāhmana bhojanatthā²²

tilodano hobhīti sādhu pakko²³,

dhammo mato, tassa bahutāmajjā²⁴

paṃ karissāmi aśānamajjhe ti. 2.

25

¹ Bā 414/415. ² Bā punyattā. ³ Cā ilika corā to 40. Cā parattātilikā.
⁴ Cā pāthāllikā, Bā pāthāllikā. ⁵ Bā ca ādāya. ⁶ Bā jātā. ⁷ Bā
 gāṇṭhā. ⁸ Bā nāpāṇā. ⁹ Bā vāḥṣam. ¹⁰ Bā xanditā. ¹¹ Bā paccāraṃ.
¹² Bā attā. ¹³ Cā apasayitvā, Bā sādāyitvā, Bā sādāyitvā. ¹⁴ Cā dhorasi,
 Cā kesi. ¹⁵ Bā attā pāthā. ¹⁶ Cā kiṃ a. Bā kiṃcāpi. ¹⁷ Bā
 aśāso. ¹⁸ Cā hobhīti, Bā hobhīti. ¹⁹ Bā vā bhavissati. ²⁰ Bā sādā-
 21 Bā attā. ²² Cā pāthā. ²³ Bā bahutāmajjā. Bā bahutāmajjā. Cā sa-
 bahutāmajjā.

Tattha dhammo n' jeyhappamāṇamānā e' eva dvidhassanariadhammo
 eva, tassa bahūtamajjā¹ n' uddham dhammassa idam marakabbhaṇṇaṇ
 karissanti² aññhe.

Tato Sakko intiyaṇ gātham āha:

- 3 1. Anavicca Kaccāni karohi kiccāni,
 dhammo mato, ke nu tav' et' asaññā³,
 Sahassanetto atulānubbhāvo⁴,
 na miyyatī dhammavaro kadācīti⁵. 3.

10 Tattha anavicca n' apaparikkhīti⁶ jantava, ke nu tarotassāmi⁷ u⁸
 ke nu tava etam⁹ kikkhī¹⁰, Sahassanetto n' attīnaṇ dhammavaraṇ nita-
 madhammaṇ¹¹ kalyāṇassenti¹² evam āha

Tam vacanam sotvā itarā dve gāthā abbhāsi:

1. Dalhappamāṇam mama ettha brahme,
 dhammo mato, n' aññhe mam' ettha kakkhā,
 15 ye ye va dāni pāpā¹³ bhavanti
 te te va dāni sukhitā bhavanti. 4.
 2. Senisā hi mayham vāṇjhā¹⁴ ahosi,
 sā mam vadhivāna¹⁵ vijāyi puttāni,
 sā dāni sabhassa kulassa issarā,
 20 aham pan' amhi apaviddhā ekikā ti. 5.

Tattha dalhappamāṇam n' dalham thiram nissamvayam bhūmāni ettha
 mama-ppamāṇam n' vadati, ye ye n' tassa metābhāve kāraṇam dassenti¹⁶ evam
 āha¹⁷, vadhivāna¹⁸ n' pūthetā¹⁹ kikkapāṇitā, apaviddhā p. chāp-
 pāṇitā²⁰ amhi antva ekikā vadamī.

25 Tato Sakko chaṭṭham²¹ gātham āha:

1. Jivāmi vo bhad, nāham mato 'amī,
 tav' eva attāya idhāgato 'amī,
 yā tam vadhivāna vijāyi puttāni
 sahā va²² puttēna karomi bhasman ti. 6.

30 Tattha so n' upāsaṇamān-

¹ Bā lubbha-. ² Bā tarotassam. ³ Bā asaññāna-. ⁴ Cā -rodāśādamī. Cā
 -rodāśādamīti. ⁵ Cā -kikkhīti. Bā evam kikkhīti. ⁶ Bā dā-. ⁷ Bā pāpādamā-
⁸ Bā vadā-. ⁹ Cā Bā vādhī-. Cā vādhīti. ¹⁰ Cā add tattha. ¹¹ Cā -rodā-. ¹²
 Bā pūthetā-. ¹³ Cā -vā. Bā chāpāṇitā. ¹⁴ Bā chaṭṭhamam ¹⁵ Bā pā.

Itara tañ sutvā „dhī kiñ kathesi, mama natto amaraṇā-
kāraṃ¹ karissāmīti“ sattapaṃ gātham āha:

„Evañ² ca te ruccati devaraṇa,
mam³ eva atthāya idhāgato ai,
ahañ ca putto supiṇṇā ca nattā
sammodamāṇā gharam āvasamā⁴ ti. 7.

Ath⁵ assā Sakko atthamam gātham āha:

„Evañ⁶ ca te ruccati Kāṭiyāni,
hatāpi⁷ santa na jahaṇi dhammam,
tvañ ca putto supiṇṇā ca nattā
sammodamāṇā gharam āvasāhi⁸ ti. 8.

Tatha hatāpi santa o yadi tvañ poḥitāpi nikkāḥ (hi)ṭāpi samāna tava
dīcaken natthamhammam na jahaṇi evam sante yathā tvañ⁹ ihaṇi¹⁰ tathā hotu,
khan te imasmiñ gṛhe paṇāno ti.

Evañ ca pana vatvā Sakko alambakatapaṭiyatto attano ānu-
bhāvena ākāse jhatvā „Kaccāni tvaṃ mā idhāyi, putto ca te
supiṇṇā ca mamānubhāvenāgantvā¹¹ antarāmagge khamāpetvā tañ¹²
ādāya gamissanti, appamattā vasa¹³“ ti vatvā attano jhānam
eva gato. Te pi Sakkānubhāvena tassā gūḍaṃ anussaritvā
„kahan no mātā¹⁴ ti antegāme manosse pucchitvā „suzānābhhi-
mukhi¹⁵ gata¹⁶ ti sutvā „amma amma¹⁷“ ti susānaniaggam paṭi-
pajjitvā tam diṇvā va pādesu paṭivā „amma amhākaṃ dōsam
khamāhīti¹⁸ khamāpesuṃ. Sāpi nattāraṃ gaṇhi. Iti sammo-
damāṇā geham gantvā tato putthāya samaggavāsam vasimsu.

„Sā Kāṭiyāni¹⁹ supiṇṇāya saddhiṭṭhā
sammodamāṇā gharam āvasāhi²⁰,
putto ca nattā ca upatthahamsu
devānam ludda adhiggaḥhi²¹ ti. 9.

ayam²² abhisambuddhagāthā.

¹ C² āhi jhā - - nāni; C³ āhi jhā - - mananattapāraṇakāraṃ. B⁴ sutvā āha
Kiñ kathesi paharesuṭṭhā amaraṇakāraṇiṇi. C⁵ sutvā dīci kathesi mama natto
amaraṇakāraṇiṇi. ² B⁶ eva; ³ B⁷ eva; ⁴ B⁸ - pethā. ⁵ B⁹ - na āg-. ⁶ C¹⁰ omi tam.
⁷ B¹¹ kaṇhi. ⁸ B¹² - kham. ⁹ C¹³ khamahi ne hi; C¹⁴ khamāhi ne hi. ¹⁰ all four
MSS. - ni. ¹¹ B¹⁵ - āmen. ¹² B¹⁶ adāya gāthā.

Tathā sa kaccāyaggaṃ bhikkhuno sī Kaccāyaggaṃ, āvāsanamānāna
adhiṅgaḥhitā u paribhūta Sakkāna anugahitā kuruṃ āvāsanābhāvaṃ sam-
aggahāsaṃ vācānaṃ ti.

Sattā mānā dhammadāsaṇaṃ āharitvā saccāṃ pakāsetvā jātakāṃ
sammādhāraṇā; (Saccapariggāsaṇe so upāsako sotāpattiṃphalaṃ pātiṣṭhāhi)
„Tadā mātīpasaṅko“ vā¹ etarūhi mātīpasaṅko². āharitvāpi ‘sa’ tadā
āharitvā vā³, Sakko⁴ ahaṃ evā⁵ ‘ti. Kaccāyaggaṃti⁶.

2. Atthasaddajātaka.

Idaṃ pure aṇṇamāhū ti. Idaṃ Sattā Jetavane vi-
haranto Kosalaṇṇāṇā aḍḍhamattasamaye sutāṃ bhikkhūnakaṃ avinibbhoga-
saddam āvubbha¹ kathesi. Tathūhaṃ heṭṭhā lobhakamūhijātako ka-
thāmasādhāṇaṃ eva. Idaṃ² pana Sattā „mayham bhāṇte jūṇaṃ sam-
dānaṃ sutattā kida bhavissanti“ vutta³ aṇṇā bhūyī mahārāja, na te
etesaṃ sutapaccayā kooli⁴ suturāyo bhavissanti, na hi mahārāja eva-
rūpaṃ bhūyāsaṅkaṃ avinibbhogasaddam⁵ itam⁶ ev⁷ ako suḥi, judda⁸ pi
rājāso evarūpaṃ saddam⁹ sutā¹⁰ brāhmaṇaṇaṃ katham¹¹ gahetvā sabba-
catukkāyaṇaṃ yajitakāṇā¹² pagḍitānaṃ katham¹³ sutā¹⁴ yaṇṇāharat-
thāya¹⁵ gahitasutte¹⁶ viṇaḍḍetvā nagare māghātābheriṃ sutāpasaṃ¹⁷
ti vatrā tena yācito uttamaṃ āharit.

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjhaṃ kārento
Baddhisatto ashiṅkoṇivibhava brāhmaṇaṇakule nibbatti¹vā va-
yappatto Pakkasāyānaṃ uggahitasappa² mārāpittouṇaṃ accayena
ratanavilokanaṃ³ kaivā⁴ sabbaṃ vibhavajātāṃ dānaṃukhe
viṇaḍḍetvā kāṇa⁵ pabbāya⁶ Himavantaṃ pavasi⁷vā isipabbajjāṃ
pabbajjivā jhānābhikkhāṃ⁸ nibbattetvā⁹ aparabbhāge loṇumbila-
sevanattthāya manusekapallāṇaṃ caranto Bārāṇasīṃ¹⁰ patvā ny-
yāna¹¹ vasi. Tadā Bārāṇasīrājā sīrasayane osiṇṇo aḍḍharatta-
samaye¹² attā¹³ sadde¹⁴ asosi: paṭṭamaṃ rājanivesanaṇṇasāmantā
ayyāne¹⁵ eko bako¹⁶ sadḍama¹⁷ akāsi, dutiyaṃ tasmaṃ sadde¹⁸ anu-
paccāhine¹⁹ yeva²⁰ hatthidāḍḍi²¹ya toraṇaṇivāṇi²² lākā²³ sadḍama²⁴ akāsi,

¹ Id¹ mārā. ² Id² omite vā. ³ Id³ mārā -- abhoḍi. ⁴ Id⁴ omite vā. ⁵ Id⁵ yeva.
⁶ Id⁶ eḍḍi pana. ⁷ Id⁷ saccāṇā -- paribhūta. ⁸ C¹ Id⁸ idam. ⁹ C² Id⁹ avubbhā. ¹⁰
Id¹⁰ āvāsanā. ¹¹ C³ Id¹¹ yaṇṇāharatā. ¹² Id¹² vudda. ¹³ C⁴ Id¹³ vācānaṃ. ¹⁴ Id¹⁴
bhāṇa. ¹⁵ C⁵ Id¹⁵ vā. ¹⁶ Id¹⁶ rājapasaṃ. ¹⁷ Id¹⁷ vācānaṃ.

tatiyaṃ rājagehe kaṇṇikāya nivuttihagunapāṇako¹ saddam akāsi,
 cārinthahā rājagehe posāvanīyakakilo saddam akāsi, paṭṭamaṃ
 tatth² eva³ posāvanīyakamūgo⁴ saddam akāsi, chaṭṭham tatth⁵
 eva⁶ posāvanīyakavūnaro⁷ saddam akāsi, sattamaṃ tatth⁸
 eva⁹ posāvanīyakakinnaro¹⁰ saddam akāsi, aṭṭhamam tasmim
 sadde anupacchinno yeva rājānivesanamattakena uyyānān
 gacchanto pucchekābuddho ekam udāsam udānento saddam
 akāsi. Bārāṇasirājā ke aṭṭha sadde sutvā bhittatasito pāṇa-
 divaso brāhmaṇe pucchi. Brāhmaṇā „antarāyo te mahārāja
 paññāyati“, saḍḍacintikkayaññam yajissāmā¹¹ 'ti vatvā raññā
 „yuthārucim karothā¹² 'ti anuññātā hatthapahatthā rājakulato
 nikkhamitvā yaññakammam ārahimsu. Aṭṭha nesaṃ jetṭhaka-
 yaññākkārābrāhmaṇassa¹³ antevāsīmānavo paṇḍito vyatto ācari-
 yaṃ āha: „Ācariya evarūpaṃ kakkhalaphuraṇaṃ¹⁴ bahunnaṃ
 kuttānaṃ viṇṇakammam mā karitī“. „Tāta, tvaṃ kim jānāsi,
 soce pi aññaṃ¹⁵ kiñci na bhavissati¹⁶ macchasaṃsaṃsaṃ tava
 bahun¹⁷ khādātoṃ jabbissāmā¹⁸ 'ti. „Ācariya kucchim¹⁹ nissāya
 nīraye nibbattanakammam mā karothā²⁰ 'ti. Tam sutvā sasa-
 brāhmaṇa²¹ „ayam amhākaṃ lābhantarāyaṃ karoṭhi“ tassa
 koṭṭhimsu. Mānavo tesaṃ bhayena „tega hi tumhe maccha-
 manasaṃ khādānāpāyaṃ karothā²² 'ti“ nikkhamitvā bahinagara
 rājānaṃ nivaretuṃ samatthasū dhammikasaṃsaṃsaṃ apadhārento
 rājyūyānaṃ gūryā Rodhisattam diṭṭvā vanditvā²³ „kiṃ tumhā-
 kaṃ santesu anukampā n' atthi, rājā bahusatte maretvā yañ-
 ñaṃ yajāpeti, kiṃ te²⁴ mahājanaṃsa bandhānamokkham katvā
 na vattatīti²⁵“ āha. „Mānava²⁶ ettha n' eva rājā amhe jā-
 nāti na mayam rājānaṃ²⁷ 'ti. „Jānātha paṇa bhante raññā²⁸
 sutasaddānaṃ nissandaṃ²⁹ 'ti³⁰. „Āma jānāmitī“. „Jānanta

¹ B⁴ kaṇṇikāya nivuttihagunapāṇako. ² B⁴ tattham. ³ B⁴ -pamiga. ⁴ B⁴ -nikkaṇḍa. ⁵ B⁴ -yakkha. ⁶ B⁴ bhavissati. ⁷ B⁴ -kinnu yaṇ. ⁸ B⁴ -lapha-
 rucim jātānaṃ. ⁹ B⁴ yaññam. ¹⁰ B⁴ addo na. ¹¹ C² -in, B⁴ -i. ¹² B⁴ omis-
 ssa. ¹³ B⁴ addo vatvā. ¹⁴ B⁴ addo bhanta. ¹⁵ C² omis kiñci. ¹⁶ C² ya-
 dha. ¹⁷ B⁴ mānava, C² mānava. ¹⁸ B⁴ -nam jānāma. ¹⁹ B⁴ bhanta
 raññā pāṇa. ²⁰ B⁴ nippanāti.

rañño kasmā na kathethā" 'ti. „Mānava, kim sakkā 'aham
 jānāmī" nulaṭe siṅgam bandhivā caritum, sace idhāgantvā
 pocchissati kathessāmī" 'asā" 'ti. Mānava vegena rājakulam
 gantvā „kim tāra" 'ti vutte „mahārāja tumbhehi sutasaddhānaṃ
 5 nipphattim jānanako eko tāpaso tumbhākaṃ uyyāne maṅgala-
 silāya' nisinne 'sace maṃ pucchati kathessāmī' vadati, gan-
 tvā' pucchitum vaṭṭasīti". Rājā vegena tattha gantvā tāpasam
 vanditvā katapatissanthāro nisiditvā „saccam kira bhante tumbhe
 mayā sutasaddhānaṃ nipphattim jānāthā" 'ti pucchi. „Āma
 10 mahārāja" 'ti. „Tena hi kathetha tāva me" 'ti. „Mahārāja,
 tesam sutapaccayā tava koci antarāyo n' atthi, purānuyyāne'
 pana te eko bako atthi, so gocaram alabhante jighacchāpareto'
 pathamam saddam akāsīti" tassa kiriyam attano ānāse
 paricchinditvā pathamam gātham āha:

- 15 1. Idam pure ninnam āhu bahumacechaṃ mahodikaṃ,
 āvāso hakarājassa pottikaṃ bhavanam mama,
 ty-ajja bhekena' yāpema, okam na vijahāma ti. 10.

Tattha idam ti maṅgaleppakkharanāṃ kammāya vadati, sā hi pubbe'
 udakatumbeṇa udaka parivāse bahudikā' bahumacechā, idam pana udakam
 20 paricchintunāṭṭe na bahodikā' jaṇe, ty-ajja bhekena' ti te mayam ājja-macech
 alabbhātā maṅgala-kammāyena yāpema, okam ti evam jighacchāpīlūpī'¹ vasaṇa-
 thānaṃ na vijahāma.

„Iti mahārāja so bako jighacchāpīlūto saddam akāsi, sace
 pi tam jighacchāto" mocetukāmo tam uyyānam soḍḍāpetvā
 25 poṭṭharaṇam udakassa pāreḍhīti"². Rājā tatthā kāretum ekaṃ
 amaccam āvāpesi. „Matthiśālatorane" pana te mahārāja ekā
 kālī vasaṇānā attano puttasaṅkena dutiyasaddam akāsi, tato pi
 te" bhayaṃ n' atthīti" vatrā dutiyam gātham āha:

3. Ko dutiyam aṭṭassa Baandhorass' akkhi bhejjati"³,
 30 ko me putte kulāvaṇ ca maṃ ca sotthim karissatīti 11.

¹ B⁴ -yath. ² B⁴ adda tam. ³ C⁴ -vathā. ⁴ B⁴ adda ethe rājā te sadda
 katheti āha. ⁵ B⁴ po. ⁶ B⁴ -cehāya pa-. ⁷ B⁴ bhāge-. ⁸ B⁴ omīti pubbe.
⁹ B⁴ mahodakā. ¹⁰ B⁴ -cehāya pīlū. ¹¹ C⁴ -ato. ¹² B⁴ puretvā pathāpohīti.
¹³ B⁴ -ikya to-. ¹⁴ B⁴ omīti te. ¹⁵ so C⁴ B⁴ for bhacchati? B⁴ bhajjati.

vattā ca pana „ko nāma te mahārāja hatthiśālāya hatthi-
 mendo“ ti puechi. „Handhuro nāma bhante“ ti. „Ekakkhi-
 kāno so mahārāja“ ti. „Āma bhante“ ti. „Mahārāja, hatthi-
 śālāya te dvāratorane ekā kākī kulāvakam katvā andakāni¹
 nikkhipi, tāni parimatāni², kākapotakā nikkhamā³, hatthimendo
 hatthim āruya sālato nikkhamanto ca pavisanto ca amkusa-
 kena kākim pi puttako pi⁴ esā paharati kulāvakam pi vid-
 dhamseti, sā tena dukkhena piḍḍā tassakkhibbedam⁵ āyāxanti⁶
 evam āha, aace te kākīyā mettacittam atthi etam Bandhuraṃ
 pakkosāpetvā kulāvakaviddhamisanato vārehi⁷. Rājā tam
 pakkosāpetvā paribhāsivā⁸ bhāretvā⁹ aññassa tam hatthim
 adāsi. „Pāsādakannikāya pana te mahārāja eko gunapānako
 vasati, so tattha¹⁰ phegguṃ khādītva tasmim khīpe¹¹ saram
 khāditoṃ nāsakki, so bhakkham alabhivā¹² ukkhamitoṃ pi
 asakkonto paridevamāno tatiyam pi saddam akāsi, tato pi te¹³
 bhayaṃ u¹⁴ atthīti¹⁵ vtvā tassa kiriyam attano ājāyena paric-
 chinḍivā tatiyaṃ gātham āha:

a. Saṭṭhā parikkhatā¹⁶ pheggu yāva tassā¹⁷ gati ahu,
 kkhābhakkho mahārāja sūre na ramati guno ti. 12.

Tattha yāva tassā¹⁷ gati ahu ti yāva tassā¹⁷ phegguṃ nipphatti sūre¹⁸
 tā¹⁹ sabbā khādīti, na ramati²⁰ mahārāja so gūṇako tato nikkhamitva ga-
 munāpānāyaṃ pi apasanto paridevaṃ, nharāpehi na ti āha.

Rājā ekam purisaṃ āpāpetvā upāyena nharāpesi²¹. „Ni-
 vesane²² te mahārāja ekā posāvanikā kokiḷā atthīti²³. „Atthi
 bhante“ ti²⁴. „Mahārāja, sā attanā nivutthapubbam vana-
 saṇḍam saritvā ukkanthivā²⁵ kadā nu kho imamhā pañjarā
 muḍcivā²⁶ ramaṇiyam vanasaṇḍam gacchiassāmīti²⁷ catuttham
 saddam akāsi, tato pi te bhayaṃ n²⁸ atthīti²⁹ vtvā catuttham
 gātham āha:

¹ Bā adda perapankatāni. ² Bā parika. ³ Bā -ti. ⁴ Bā nāre akkhībhedanam.

⁵ C¹ -te, C² Bā -ti. ⁶ Bā -setvā. ⁷ C¹ bhā, Bā paḷa. ⁸ Bā adda tattheva.

⁹ Bā khāno. C¹ khāna. ¹⁰ Bā -kharāra, Bā -kharā. ¹¹ C¹ tassā. ¹² Bā

yāva sāl. ¹³ Bā adda va. ¹⁴ Bā nāma. ¹⁵ Bā mahārāja --- peṭi wanting

in Bā. ¹⁶ Bā adda pana. ¹⁷ C¹ omā ti.

1. Sā nūnāham ito gantvā raṭṭho mutto niveśanā
attānāṃ ramayissāmi dumasākkhāniketi¹. 13.

Taika dumasākkhāniketi² suppaṭṭhānaṃ rakhasākkhānaṃ kammā-
ketaṃ kammā.

2. Evaṃ ca pana vatvā „ukkaṇṭhitā mahārāja sā kokila,
vissajjehi nan³“ ti āha. Rājā tathā kāresi. „Nivesane pana
te mahārāja eko posāvanīyamigo attāhi⁴“. „Attāhi bhante⁵“ ti.
„Mahārāja, so eko yūthapati attano migāṃ anussarītvā kilesa-
vasena ukkaṇṭhito pañcamam saddham akāsi, tato pi te bha-
30 yam n⁶ attāhi⁷“ vatvā pañcamam gātham āha:

3. So nūnāham ito gantvā raṭṭho mutto niveśanā
aggodakāni piśāmi⁸ yūthassa purato vajan ti. 14.

Taika aggodakāni⁹ ānāhi¹⁰ paṭṭhamaṃ apāṇāṃ anussajjhadakāni
yūthassa purato ānānto ketaṃ na keta piśāmi¹¹.

4. Mahāsatto tam pi migāṃ vissajjāpetvā „nivesane¹² te ma-
hārāja posāvaniko makkato attāhi¹³“ pucchā „āma bhante¹⁴“ ti
vutte „so pi mahārāja Himavāntapadesa¹⁵ yūthapati makkatāhi
saddhim kāmaggiddho hutvā vicaranto Bharatena¹⁶ nāma lū-
dena idhānīto idāni ukkaṇṭhitvā tatth¹⁷“ eva gantukāmo chaṭ-
20 ṭham saddham akāsi, ito pi te bhayaṃ n¹⁸ attāhi¹⁹“ vatvā chaṭ-
ṭham gātham āha:

5. Tam²⁰ maṃ kāmehi saṃpannaṃ²¹ rattaṃ kamesu mucchitaṃ²²
ānāyi Bharato²³ luddo bhāriyo, bhaddam²⁴ attāṃ te ti. 15.

Taika bhāriko ti bhārikarājhevaṃ, bhaddamattāṃ²⁵ te nimmāṇattāṃ
25 so vānaro āha, tūyham pana bhaddam²⁶ attāṃ, itasajjehi nan ti.

Mahāsatto tam vānarāṃ vissajjāpetvā „nivesane pana te
mahārāja posāvanikakinnaro attāhi²⁷“ pucchitvā²⁸ „attāhi²⁹“
vutte „so mahārāja attano kinnariyā kutaṃ³⁰ gūṇāṃ anussa-

¹ C¹ -kha-, C² -kha- corr to -kha-. ² so E¹; C² piśāmi, B² piśāmi. ³ B²
sāda aggodakāni. ⁴ B² sāda migāhi. ⁵ B² sāda pana. ⁶ B² -pa-. ⁷ C² bha-
rātens corr to -hama, B² bhaddate. ⁸ B² -du xto. ⁹ C² tam. ¹⁰ C² -pattāhi.
B² pamattāhi. ¹¹ C² pucchitā, C³ kāmehi mucchitā, B² rattaṃ kamesu mahā-
dham. ¹² B² vānaro. ¹³ B² bhāriyo bhātto, B³ bhāriyo bhaddam. ¹⁴ B²
bhāriyo. ¹⁵ B² tatthā. ¹⁶ B² pucchā. ¹⁷ B² kama.

ritvā kilesāturo sattamaṃ saddam akāsi, so hi tāya saddhimi
ekadivasaṃ tuṅgapabbatasikharam āruhi, te tattha vanṇa-
gaṇḍhasanipamāni¹ nānāpupphāni ocinantaṃ piḷandhaniṃ suriyam
astham enaṃ² nā sallakkhesuṃ, attham gate suriye oṭarantaṃ
andhakāro ahosi, tattha³ naṃ kinnarā⁴ 'sāmi andhakāro vattati,
apakkhalanto appamādena oṭarā⁵ 'ti vatvā hatthe gahetvā
otāresi, so tāya taṃ vacanaṃ anussarītva saddam akāsi, tato
pi te bhayaṃ u⁶ attūti⁷ taṃ kāraṇaṃ attano nāpene paric-
chindītva pākātaṃ karonto sattamaṃ gātham āha:

'Andhakāratimissāya⁸ tuṅge upari pabbato

sā maṃ sapheṇa mudanā mā pādam khaṇi-y-asmaniti⁹. 16.

Tattha andhakāratimissāya¹ ti andhabhāvikāke² taṃ, tuṅge ti
idhima, sapheṇa mudanā ti matṭena³ mudukena vacanena, mā pādam
khaṇiyasmaniti⁴ yakāro vyañjanaśābhiyaṃ gahitaṃ, idam vuttamā heṭi sā
maṃ kinnarā sapheṇa mudanā vacanena sūti appamatto heṭi mā pādam khaṇi
yasmaniti⁵ yathā te upakkhalitvā pāda pāsaṇamāni na khesūṇā⁶ tatthā oṭara
ti vatra hatthe gahetvā oṭāresi.

Iti Mahāsatto kinnareṇa katasaddakāraṇaṃ kathetvā taṃ
vissajjāpetvā „mahārāja, attāmo udānasiddo ahosi, Nanda-
mūlapabbhāraṇam hi⁷ eko paccakabuddho attano āyusaṃ
khārāparikkhayaṃ⁸ ūtvā manussapathaṃ gantvā 'Hārānasi-
raṇṇaṃ nyyāse parinibbāyiksāmi, taṃsa me manussa sarīraṇi-
khepaṃ katvā⁹ sādhuṭṭikam kiṭṭvā¹⁰ dhātupūjaṃ katvā sagga-
pathaṃ pāressanti¹¹ iddhānabhāvena āgacchanto¹² tava pāsāda-
matthukam¹³ pattakāle khandhabhāraṃ oṭāretvā Nibbānapa-
pavesanadīpanaṃ udānaṃ udāsesīti¹⁴ paccakabuddhena vuttamā¹⁵
gātham āha:

¹ B² -ganḍhasaṇṇaṃ sam-. ² B² attabhaḥmātam. ³ B² taṃ. ⁴ B² -rahi. ⁵
B² -māsaṃ, B² -māsaṃ. ⁶ B² khaṇi-. ⁷ B² -cinṭyaṃ. ⁸ B² -raṇa. ⁹
B² matṭena. ¹⁰ B² khaṇiyasmaniti. ¹¹ B² khaṇi asmaniti. ¹² B² khaṇasanti.
¹³ B² khaṇi. ¹⁴ B² -re pari-. ¹⁵ B² karetvā. ¹⁶ B² -kilaṃ kiṭṭvā. ¹⁷ C²
idhā-, C² idhā- corr. to iddhā-, B² iddhā -- ākkaṃ pucchanto. ¹⁸ B² -dassama.
¹⁹ C² uttamaṃ.

a. Asaḍḍasaṃ jātikhayantadassī
 na gabbhaseyyaṃ punar āvajjissam,
 ayaṃ hi me antimā¹ gabbhaseyyā.
 khīno me saṃsāro punabbhavāyā² 'ti. 17.

5 Tass³ attho: Jattya khayantassakkhāssa nibbānassa⁴ dūṭhanti jātikha-
 yantadassī ahaṃ⁵ asaḍḍasaṃ puna gabbhaseyyaṃ na āvajjissam. ayaṃ hi⁶ me
 antimā⁷ jati paccimasabbhaseyyā⁸, khīno me punabbhavāyā⁹ khandhapatipapa-
 sakkhāto saṃsāro ti.

„Idaṃ ca pana so udānaṃ vatvā imaṃ ayyānaṃ āgama
 10 ekassa supupphitaṃ sālassa¹⁰ mūle parinibbuto, ehi mahārāja
 sarirakjocam aṃsa kurohīti¹¹“ Mahāsatto rājānaṃ gahetvā pae-
 ccekaboddhassa parinibbutatthānaṃ gantvā¹² sariraṃ dassesi.
 Rājā tassa sariraṃ disvā saddhimi¹³ balakāyena gandhamālādīhi
 pūjetvā Bodhisattassa vacanaṃ nissāya yaṇṇaṃ hāretvā sabba-
 15 sattānaṃ jīvitadānaṃ datvā nagare māghātahheriṃ¹⁴ carāpetvā
 sattānaṃ sādhuṭṭhānaṃ karetvā¹⁵ sabbagandhacitake mahantena
 sakkārena paccakaboddhassa sariraṃ jhāpetvā catumahāputhe
 thūpaṃ karesi. Bodhisatto pi raṇṇo dhammaṃ desetvā „ap-
 pamatto bohitvā¹⁶ evaditvā Himavantaṃ eva pavisitvā brahma-
 20 vihāreṃ kammaṃ¹⁷ katvā aparihīnajjhāno Brahmaṇḍoka-pari-
 yaṇo ahoṣi.

Satthā imaṃ desanaṃ¹⁸ āharitvā „mahārāja tassa saddassa kā-
 raṇā¹⁹“ tava koci antarāyo n²⁰ atthīti. yaṇṇaṃ karāpetvā²¹ mahājanaṃ
 jīvitāṃ dehitvā²² jīvitadānaṃ datvā²³ nagare bheriṃ carāpetvā jātakaṃ
 25 samodhānesi: „Tadā rājā Anando ahoṣi, māyava Sāriputto, tāpaṇo²⁴
 ahaṃ evā²⁵“ 'ti. Aṭṭhasaddajātakaṃ²⁶.

(C¹ C² antimā paccima. C³ ayaṃ hi me antimā paccimā vett⁴ to ayanantimā
 paccimā. B⁵ ayanantimā paccimā. ⁶ B⁶ tathā asaḍḍasaṃ jātikhayantadassī
 asaḍḍasaṃ jātikhayantassa nibbānassa. ⁷ B⁷ omāṭṭa ahaṃ. ⁸ B⁸ antimā hi. ⁹
 B⁹ -me-. ¹⁰ C¹⁰ -sā. ¹¹ C¹¹ -sā. ¹² B¹² parinibbuta. ¹³ B¹³ tathā hi. ¹⁴ B¹⁴
 māghātā. ¹⁵ B¹⁵ -kīṭṭa. ¹⁶ B¹⁶ parikam-. ¹⁷ B¹⁷ dhammaṃ. ¹⁸ B¹⁸
 sutā. ¹⁹ B¹⁹ -pā. ²⁰ B²⁰ -pā. ²¹ B²¹ -pā. ²² B²² -pā.
 duttiya.

3. Sulasāṅgata.

Idam corappakāyūram ti. Idam Satthā Jetavane vi-
 haranta ekaṃ Anāthapiṇḍikassa dāsiṃ ārabhha khesi. Sā kira
 ekasmiṃ usatradivase dāsiḡena saddhiṃ uyyānaṃ gacchati¹ attano
 eāsiṃ Puṇḍalakkhaṇadeviṃ ābharanaṃ yāci. Sā tassa² satasa-
 hussamūlāṃ attano ābharanaṃ adāsi. Sā taṃ pīḷandhitvā dāsiḡena
 saddhiṃ uyyānaṃ pāyāsi³. Ath⁴ eko coro tassa ābharanaṃ lobhaṃ
 uppādetvā „imaṃ māretvā ābharanaṃ harissāmi” tīya saddhiṃ
 aḷlapanto⁵ uyyānaṃ gantvā tassa maṭṭhamamsasurādhiṃ adāsi. Sā⁶
 „kilesavassena deti⁷ māhe” ti gahetvā uyyānakijam kilivā vasa-
 manāthāya⁸ sāyaḡhasanaye uḷpaṇṇo⁹ dāsiḡena¹⁰ sithāya tassa san-
 tikaṃ agamāsi. So „bhudde. imaṃ thānaṃ apaṭicchamaṇṇaṃ, thokaṃ
 parato¹¹ gacchāma” ti āha. Taṃ sutvā itarā „maṃsiṃ thāne na¹²
 sikkā rāhasakammaṇaṃ kātuma, ayaṃ pana nissamsayaṃ mato¹³
 māretvā pīḷandhuḷabbhaḡaṃ haritakāmo bhavissati, hotu sikkhā-
 pesāmi naṃ” ti cintetvā „sāmi surāmadena me sukkaṃ”¹⁴ sariraṃ,
 pāṇiyam tava mado pāyehi¹⁵ ekaṃ kūpaṃ vetvā „ito me pāṇiyam
 uḷḷeṇa¹⁶” ti rajjuṃ ra ghaṭṭaṃ ca dassesi. Coro rajjuṃ kūpe oṭā-
 resi. Atha naṃ onamutvā¹⁷ adakam sīḷantaṃ¹⁸ mahabbhā¹⁹ dāsi
 ubbohi hatthehi ānisaḡaṃ²⁰ paharivā kūpe khipivā „na tvaṃ etā-
 kena marissāsi” ekaṃ muhantaṃ iṭṭhakaṃ matthake ānumhi²¹. So
 utthi²² eva jīvitakkhayaṃ patto. Sāpi nagaraṃ parivutvā sāmīniyā
 ābharanaṃ dadamānā „maṃ”²³ amhi²⁴ aḷḷa imaṃ ābharanaṃ nissāya matā²⁵
 ti sabbaṃ taṃ pavattim ārocesi. Sāpi Anāthapiṇḍikassa ārocesi.
 Anāthapiṇḍiko Tathāgataṃ ārocesi. Satthā „na kha gahapati jḍā”²⁶
 eva eā dāsi thānuppattikapaṇḍāya²⁷ samannāgata, pubbe pi samannā-
 gata²⁸ va, na ca idāṃ eva tīya so mārito, pubbe pi naṃ²⁹ māresi
 yevā³⁰ ti vatvā tena yāciṃ atītaṃ āhaci:

Attite Dārāpasiyam Braḥmadattie rajjam kārento
 Sulasā nāma nagarasolhani pañcasatavappadāsiparivārā ahesi,
 saḡassena rattim gacchati³¹. Tasmim³² yeva nagare Sattuko

1. Cf. sup. p. 38. 2. all four MSS. -ti. 3. C¹ C² tassa. 4. B¹ pāyāsi. 5. B¹
 amūḷḷapanto. 6. B¹ so. 7. B¹ deti. 8. B¹ vasaṃsaṃ. 9. C¹ C² -o. 10. B¹
 parato. 11. C¹ C² omi na. 12. C¹ C² omi māhe. 13. B¹ sikkhiṃ. 14. B¹
 out-. 15. B¹ onamutvā. 16. B¹ out-. 17. B¹ mahabbhā. 18. B¹ ānisaṃ, B¹
 ānisaṃ. 19. B¹ khipi. 20. C¹ C² amamhi, C¹ matamhi, B¹ amamhi. 21. B¹ khipi-
 pāṇipattikapaṇḍāya. 22. C¹ na, C² na. 23. B¹ gacchāsi. 24. B¹ maṃsiṃ.

nāma corō ahoṣi nāgabalo, rattibhāge issaragharāni pavasitvā
yathāruetiṃ vilumpati. Nāgarā sannipatitvā raṇṇo upakkosimsu.
Rājā nagaraguttikāni āpāpetvā „tathā tathā gumbaṃ thapetvā”
coraṃ gābhāpetvā sisam assa chindathā”¹ 'ti āha. Taṃ²
3 pacchābāhaṃ bandhitvā catukke catukke kasāhi tālentā³
āghātanaṃ nenti. „Coro kira gahito”⁴ ti sakalanagaraṃ saṃ-
khubhi. Tada Sulasā vātapāno thāvā antaravithiyāṃ olo-
kenti⁵ taṃ diṣvā paṭibaddhacittā hutvā „sace”⁶ imaṃ yodhaṃ
samatthaparisaṃ⁷ mocetuṃ sakkhissāmi⁸, idaṃ kilīṭṭhakaṃmaṃ
10 akatvā iminā va saddhiṃ saṃvāsaṃ⁹ kappessāmi¹⁰”¹¹ cintitvā
hetthā Kapaverajātake vuttanāyena¹² eva nagaraguttikassa sa-
hassaṃ pesetvā taṃ mocetvā tena saddhiṃ saṃmodamānā
saṃaggavāsaṃ vasi¹³. Coro tinnāṃ catunnaṃ māśānaṃ
accayena cintesi: „ahaṃ imasmiṃ yeva thāne vasitum na
12 sakkhissāmi, tucchahatthena gantum”¹⁴ pi na sakka, Sulasāya
pilandhanaabhaṇḍaṃ¹⁵ sataśahassaṃ agghati, Sulasāni māretvā
idaṃ gābhissāmi¹⁶. Atha naṃ ekadivasaṃ āha: „bhaddo,
ahaṃ tadā rūjapurisēhi nityamāno asukapabbatamatthake ruk-
khadevatāya balikammaṃ paṭisuniṃ, sā maṃ balikammaṃ ala-
20 bhaṇṇā bhūṃsāpeti¹⁷, balikammaṃ¹⁸ karomā”¹⁹ 'ti. „Sādho”²⁰
sāmi²¹, sajjetvā pesethi²². „Bhadde, pesetaṃ na vaṭṭati, ma-
yaṃ ubbo pi sabbaḍḍharanapaṭimoditā mahantena pacivārena
gantrā dassāma”²³ 'ti. „Sādho”²⁴ sāmi, tathā karomā”²⁵ 'ti.
Atha naṃ tathā kāretvā pabbatapādam gutakāle āha²⁶:
23 „bhaddo, mahājanaṃ diṣvā devatā balikammaṃ na patiechhi-
sati²⁷, mayāṃ ubbo va abhirūhitvā demā”²⁸ 'ti so tāya „sādho”²⁹
'ti sampatiechhite taṃ ballpātīm ukkhipāpetvā sayāṃ saṃnaḍ-
dhapaṇicāvudho hutvā pabbatamatthakam abhirūhitvā ekam

¹ C¹ C² B¹ thapāpetvā. ² B¹ sidda gabetvā. ³ C¹ -to, B¹ -sita. ⁴ B¹ -vithi, C¹
-vithiṃ. ⁵ all four MSS. -ti. ⁶ C¹ C² omitt sace. ⁷ B¹ imaṃ corō ti kathita-
pattisaṃ. ⁸ B¹ sakkhimi. ⁹ B¹ saṃaggasaṃ. ¹⁰ C¹ vassitvā. ¹¹ B¹ jātum.
¹² C¹ -nāyāhi. ¹³ C¹ C² ki-, B¹ bhājāmi corr. to bhājāpeti. ¹⁴ B¹ -kam-
maṃ assa. ¹⁵ B¹ sū sādho. ¹⁶ B¹ -mhi. ¹⁷ B¹ -rohi. ¹⁸ B¹ āha.
¹⁹ B¹ sampa-

sataperisāṃ papātaṃ¹ nissāya jātaraḍḍhamūle holim² tṭhap-
petvā „bhaddo, nāham bahikkammatthāya āgato, taṃ pana
māretvā pilandhanāṃ te gahetvā gummassāmiti āgato” mhi, tava
pilandhanāṃ omoṇcitvā nitarasāṭṭake³ bhaddikāṃ karohi⁴” āha.
„Sāmi maṃ kasmā māresāti”. „Dhanakāraṇā” ti. „Sāmi
mayā katagonaṃ anussara, ahaṃ taṃ bandhītvā nīyamānaṃ
setṭhiṃuttana parivattetvā bahun dhanam datvā jīvitaṃ labhā-
peṣim, devasaikāṃ sahassaṃ labhamānāpi aññāṃ purisaṃ na
olokemi, evaṃ hi tava upakārīkā, mā maṃ mārehi, bahun ca
te dhanam dassāmi⁵ dāsi ca bhavissāmi⁶” taṃ yācanti⁷ pa-
thamaṃ gātham āha:

1. Idam sovannakāyūraṃ muttā vejuriyā bahū
sabbam harassu bhaddaṃ te maṃ ca dāsi⁸ sāvayā⁹ ti. 18.

Tatra kāyūraṃ ti gūḍa pilandhanapilandhanāṃ na kāyūraṃ, sāvayā
ti mahājānasmajjhe āveta dāsi¹⁰ katvā pathā¹¹ ti.

Tato Sattukena

2. Oropayassu kalyāṇi, mā bahun paridevāsi¹²,

na cāham abhijānāmi ahanvā dhanam āhataṃ¹³ ti. 19.

attano ajjhāsayānurūpaṃ dutiyagāthāya vuttāya Sulasā thā-
nuppattikāraṇaṃ paṭilabbhītvā „ayaṃ coro mayhaṃ jīvitaṃ
na dassati, upāyena maṃ¹⁴ paṭhamatarāṃ¹⁵ papāte pātetvā jīvi-
takkhayam pāpessāmi¹⁶” ciutetvā gāthadvayam āha:

- a. Yato sarāmi attānaṃ yato patto ’ami¹⁷ viññutaṃ
na cāham¹⁸ abhijānāmi aññāṃ piyutaraṃ teyā, 20.

- i. Ehi taṃ upagūhissāṃ¹⁹ kariṣāṃ ca²⁰ padakkhipaṃ,
na hi dāmi punā²¹ atthi mama tuyhaṃ²² ca saṅgamo ti. 21.

Sattuko taṃ adhippāyaṃ²³ ajānanto „sādhū bhaddo, ehi
upagūhaṃ²⁴ maṃ” ti āha. Sulasā taṃ ukkhattuṃ padakkhi-
paṃ katvā upagūhitvā²⁵ „idāni taṃ sōmi catāsu passeṃ van-

¹ B¹ satapariṣasapamāṇaṃ. ² B² bahikkhujānanti. ³ B³ nitarasāṭṭakena. ⁴ B⁴
adda tiva. ⁵ all four MSS. -ti. ⁶ B⁵ bahūnaṃ paridevesi. ⁷ B⁶ āgataṃ. ⁸
C⁷ C⁸ taṃ. B⁷ omits maṃ. ⁹ B⁸ paṭhamam. ¹⁰ so all five MSS. ¹¹ B⁹ upa-
guyhaṃ. ¹² C⁹ C¹⁰ add taṃ. ¹³ B¹⁰ puna. ¹⁴ C¹⁰ C¹¹ tuyhaṃ. ¹⁵ B¹¹ taṃ-
dhi-. ¹⁶ B¹² -guyhaṃ. ¹⁷ B¹³ -guyhi-

diśāsmṛiti¹ vatvā pādapiṭṭhiyaṁ sīsaṁ tṛapetvā bāhūpasāse
vanditvā pacchimapaśasaṁ gantvā vandamānā viya hutvā nāga-
halā gaṇikā coraṁ dvīsu pacchābhāgesu² gaṇetvā hetṭhāsīsa-
kaṁ³ katva sataporise niraya⁴ khīpi. So tatth⁵ eva cunnavi-
2 cunnāṁ hutvā mari. Taṁ kiriyaṁ diśvā pabbatamatthake
nibattadevatā imā gāthā abbhāsi:

3. Na hi sabbesu tṛānesu puriso hoti paṇḍito,
ittthi⁶ pi paṇḍitā hoti⁷ tattha tattha vicakkhaṇā. 22.
4. Na hi sabbesu tṛānesu puriso hoti paṇḍito,
10 itthi⁶ pi paṇḍitā hoti⁷ lahuṁ atthaviññitikā⁸. 23.
5. Lahū ca vata khīppaṁ ca nikatṭhe samaccetayi,
migaṁ punnāyatenēva⁹ Sulasā Sattukaṁ vadhi. 24.
6. Yo dha uppatitaṁ atthaṁ na khīppam anubhijhati (cfr. p. 400-41)
so haññati¹⁰ mandamati¹¹ coro va girigabbhare. 25.
- 13 7. Yo ca uppatitaṁ atthaṁ khīppam eva nibodhati
muccate sattusambādhā Sulasā¹² Sattukā-m-ivā¹³ ti. 26.

Tattha paṇḍitā hoti⁷ lahu¹⁴ pi¹⁵ paṇḍitā¹⁶ tattha tattha vicakkhaṇā
hoti, aśava itthi paṇḍitā c' eva tattha tattha vicakkhaṇā ca¹⁷ hoti, lahuṁ
atthaviññitikā⁸ ti lahuṁ khīppam atthaṁ viññitiki, lahuṁ ca vata¹⁸ u
70 udandhaṁ ca vata, khīppaṁ cā¹⁹ ti acirena ca²⁰, nikatṭhe samaccetayit-
vanti ke tṛitā va tassa maraṇupāyaṁ cintesi, punnāyatenēva⁹ ti punnāya-
nasmān, idam vuttam hoti yathā²¹ cāke migaṇādeke ākamaṇapunnāyatenā-
smān²² khīppam migaṁ vadhati²³ evam Sulasā Sattukaṁ vadhati, yo dha²⁴ ti
yo imaṁ migaṁ sattaleke, nibodhati²⁵ jānā, Sattukā-m-ivā¹³ ti Sattukaṁ ivā-
85 yathā Sulasā mitta evam mibodhati²⁶ attho.

Iti Sulasā coraṁ vadhitvā pabbatā oraya attano pari-
janaṁsa santikaṁ gantvā „ayyaputto kahaṁ“ ti pucchitā²⁷
„mā taṁ pucchathā“ ti varvā rathaṁ abhīrūhitvā nagaram
eva pāvisi.

¹ B² rattasāsmṛiti. ² B² -bāham. ³ B² sīsam. ⁴ B² narako. ⁵ B² lūhi. ⁶ C² C³ haññi. ⁷ B² lahu atthaṁ vi-. ⁸ C² C³ punnāyatenēva. ⁹ B² punnā-
yatenēva, B² punnāyatenēva. ¹⁰ B² -ta. ¹¹ C² mandamati. C² mani- corr. to
mandā. C² mandamati. B² mandavati. B² mandamati. ¹² C² C³ -āya.
B² -āya. ¹³ C² C³ m. ¹⁴ C² C³ omīti pi. ¹⁵ B² adda hoti. ¹⁶ B² omīti
ca. ¹⁷ B² -renēva. ¹⁸ C² C³ yadā. ¹⁹ B² satapajapunnāyatenāsmi. ²⁰ C² C³
add evanti. ²¹ B² mibodhati. ²² B² pūthā.

Saṭṭhā imasmiṃ deśanam¹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
te ubho² ime va³ ahesuṃ, devatā paṇa aham eva“ ti. Sulaṇṇa-
jātakam⁴.

4. Sumaṅgalajātaka.

Bhuzamhi⁵ kuḍḍhe ti. Idam Saṭṭhā Jetavane vīharanto⁶
Rājovāda⁷ suttaṃ ārabbhva kathesi. Tadā paṇa Saṭṭhā raṇṇā jā-
rito aññāto āhari:

Aññe Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte⁸ rajjaṃ kārente⁹
Bodhisatto tassa aggamahesiya¹⁰ kucchimhi nibbatto vayo-
patto pītu accayena rajjaṃ kāresi¹¹ mahādānaṃ pavattesi.¹²
Tassa Sumaṅgalo nāma nyyānapālo ahoi. Ath' eko pacceka-
buddho Nandanūlapabbhārū¹³ cikkhamitvā carikam¹⁴ cāramāno
Bārāṇasim patvā nyyāno vasitvā punadivase nagaram piṇḍiya
pāvīsi. Tam enaṃ rājā diāvā pasannacitto¹⁵ pāsādam āro-
petvā rājāsane¹⁶ nisidāpetvā nānaggarasehi khādaniyabhojani-
yehi parivisitvā anumodanam¹⁷ sutvā pasanno attano nyyāno
vasanantthāya patinānaṃ gahetvā nyyānaṃ pavasetvā¹⁸ sāyaṃ
pi bhūttapātaraṇo tattha gantvā rattitṭhānadivātṭhānādinī¹⁹
sāyavidahitvā Sumaṅgalam²⁰ nyyānapālam veyyāvaccakaram
katvā²¹ nagaram pāvīsi. Paccekabuddho tato paṭṭhāya ni-
baddham rājagehe bhañjanto tattha ciraṃ vasi. Sumaṅgalo
pi naṃ²² sakkaṇṇam upatṭhāhi. Ath' ekadivasam pacceka-
buddho Sumaṅgalam āmantetvā „ahaṃ katipāham asukapā-
mam nissāya vasitvā āgacchiṣṣāmi“²³ raṇṇo ārocēyyasīti²⁴ vatvā
pakkāmi. Sumaṅgalo pi raṇṇo ārocesi. Paccekabuddho²⁵
katipāham tattha vasitvā sāyaṃ suriye attham²⁶ gate²⁷ nyyā-

¹ Bā dhammaḍe. ² Bā adda pi. ³ Bā yeva. ⁴ C¹ C² -saṭṭhā, Bā adda tattham.

⁵ C¹ C² -sukhi. ⁶ C¹ -danto. ⁷ C¹ C² -to. ⁸ C¹ C² omitti bodhi --- kāmā,
Bā has added this. ⁹ C¹ C² -lakapa. ¹⁰ Bā -kaḍ. ¹¹ Bā adda vanditvā.

¹² Bā -rājānīrasane. ¹³ Bā -pavattā. ¹⁴ Bā -pāni. ¹⁵ Bā adda nāma. ¹⁶
C¹ C² -dātā. ¹⁷ Bā omitti naṃ. ¹⁸ C¹ C² -mi, Bā -mhi. ¹⁹ Bā -attham.

²⁰ Bā adda tam.

- nam paccāgami. Somaṅgalo tassa āgatabbhāvaṃ ajānanto
 attano gehaṃ agamāsi. Paccekaḥbuddho pi puttaccivaraṃ pati-
 sāmetvā thokaṃ jcaṃkamitvā pāsānaphalake nisīdi. Tam
 divasaṃ pana uyyānapāṭassa ghāraṃ pāhuneyyakā' āgamissa.
 9 So tesaṃ sūpavyañjanatthāya „uyyāne abhayuladdhamigam'
 māreṣṣāmiti" dhanuṃ ādāya uyyānaṃ āgantvā' migam upa-
 dhārento paccekaḥbuddhaṃ diāvā „mahāmigo bhavissatiti"
 saññāya saram sandahitvā' vijjhī. Paccekaḥbuddho āsāṃ vi-
 varitvā „Somaṅgalā" 'ti āha. So saṃvegappatto' hutvā'
 10 „bhante' tumbhakaṃ āgatabbhāvaṃ ajānanto 'migo' ti saññāya
 vijjhīm, khamaṭṭha me" ti vatvā „hota, idāni kiṃ karissasi",
 ehi, saram luddhitvā gaḅhā" 'ti vutte' vanditvā saram luddhi.
 Mahatī' vedanā appajjī. Paccekaḥbuddho tatth' eva pari-
 nibbhāyi. Uyyānapāṭo „sace rājā jānissati na me saḥissatiti"
 12 puttadāraṃ gaḥetvā' palāyi. Tāvad eva „paccekaḥbuddho
 parinibbuto" ti devatānubhāvena sakalanagaraṃ akakotāhalam
 jātam. Punadivase maḃussā uyyānaṃ gantvā tam' diāvā
 „uyyānapāṭo paccekaḥbuddhaṃ māretvā palāto" ti rañño kathā-
 yimsū. Rājā mahantena parivārena" gantvā sattāhaṃ sura-
 20 pūjaṃ katvā mahantena sakkārena dhātuyo ādāya cetiyaṃ
 katvā tam pūjento dhammena rajjaṃ kāresi. Somaṅgalo pi
 ekam' saṃvaccharaṃ vītinaṃetvā „rañño oṭṭam jānissāmiti"
 āgantvā ekam' amaccam passitvā' „mayi rañño eṭṭam jānā-
 25 hīti" āha. So' rañño santike tassa guraṃ kathesi. Rājā
 asupanto viya abhosi. Amacco' pana kiñci akathetvā' rañño
 anuttamanubhāvaṃ Somaṅgalassa kathesi. So dutiyasamvac-
 chare pi āgantvā' tatiyasamvacchare puttadāraṃ gaḥetvā
 āgaṇchi'. Amacco rañño' mudabbhāvaṃ' natvā tam rāja-

1 Bē pāhuneyyakā. 2 Bē ādāya uladdhammigaṃ. 3 Bē gantvā. 4 Bē sammayitvā. 5
 Bē bhayappatto. 6 Bē vanditvā. 7 Bē adda āhaṃ. 8 Bē -eti. 9 Bē adda
 10. 11 all four MSS. -R. 12 Bē nissasatitvā in the place of na me saḥissatiti.
 13 Bē adda tam. 14 Bē paccekaḥbuddhaṃ. 15 Bē adda uyyānaṃ. 16 Bē eta.
 17 Bē passatva. 18 Bē amacco pi. 19 Bē eṭṭam amacco. 20 Bē avatā. 21 Bē adda
 taḃeva rājā tenhi abhosi. 22 Bē va agamī. 23 C¹ C² tenhi rañño. 24 Bē eṭṭam-

dvāre thapetvā tassa āgatabhāvaṃ¹ rañño kathesi. Rājā taṃ
pakkosāpetvā paṭisanthāraṃ katvā „Sumaṅgala kasmā taya
mama paññakkhettam² paccakabuddho mārito“³ ti pucchī. So
„nāhaṃ deva“⁴ ‘paccakabuddhaṃ māraṇitū’ māreṣiṇ⁵, api ca
kho iminā nāma⁶ kāraṇena idam nāma akāsi⁷“ ti taṃ pavattim⁸
ācikkhī. Atha naṃ rājā „tena hi mā bhāyitū“⁹ samassāsetvā
puna uyyānupālaṃ eva akāsi. Atha naṃ so amācco pucchī:
„deva, kasmā tumhe dve vāre Sumaṅgalaassa guṇaṃ¹⁰ sutvāpi
kiñci na kathayittha, kasmā pana tatiyavāre sutvā va¹¹ taṃ
pakkosivā¹² anukampittha“¹³ ti. Rājā „tāta, rañña¹⁴ nāma¹⁵
kuddhena sahasā kiñci kātun¹⁶ na vaṇṇati, tenāhaṃ pubbe tughī
hutvā tatiyavāre Sumaṅgalaṃ mama cittaassa mudubbhāvaṃ¹⁷ ātvā
taṃ pakkosāpesiṃ“¹⁸ ti rājavattam¹⁹ kathento:

1. Bhaṃ¹ aṇhi²“ kuddho ti avekkhiyāna³
na tūva dandam paṇayeyya issaro,
aṭṭhānaso appatirūpam attano
paraṃsa dukkhāni bhūṇaṃ udhayaṃ. 27.

2. Yato ca jāneyya paśādam attano
aṭṭhaṃ niyujjeyya paraṃsa dukkhataṃ⁴,
tadāyāṃ aṭṭho ti sayāṃ avekkhiya
aṭṭh⁵ aṇṇa dandam sadisaṃ niveṣayaṃ. 28.

3. Na cāpi jhāpeti paraṃ na attanaṃ⁶
amucchito yo nayato⁷ nayānayaṃ
yo dandadhāro⁸ bhavatidha issaro
sa vānnagutto siriyaṃ na dhamsati. 29.

4. Yo khattiyāse anisammakāriṇo
paṇenti⁹ dandam sahasā paṇucchitā
avappasaṃyutta¹⁰ jahanti jivitaṃ,
ito vimuttāpi ca yaṃti doggaṭṭim. 30.

¹ Bā tassāge. ² Bā -tti. ³ Bā omitta deva. ⁴ C¹ -ti. B² omitta māreṣiṇ. ⁵ B⁶ omitta nāma. ⁶ B⁷ bhāṇaṇam. ⁷ B⁸ omitta va. ⁸ B⁹ adda tha. ⁹ C¹⁰ rañña.
¹⁰ B¹¹ -tam. ¹¹ B¹² bhūṇaṃhi corr in -campi. B¹³ -campi. ¹² B¹⁴ avekkhiyāna.
B¹⁵ avekkhiyāni. ¹³ B¹⁶ -tam. ¹⁴ B¹⁷ -tti. ¹⁵ B¹⁸ -ti. ¹⁶ B¹⁹ -dhara. ¹⁷ C¹⁸ B¹⁹ paṇ-. ¹⁹ C²⁰ -yutta.

5. Dhamme ca ye ariyapavedite ratā (Cfr. Dhṃ. v. 12.

anuttarā te vacasā manasā¹ kammanā² ca,

te santiseraccasamādhisaṇṭhitā

vajanti lokam dubhayaṃ³ tathāvidhā. 31.

6. Rājāham asmi narapamadaṣaṃ⁴ issarō,

sace pi kuṇḍhāmi thapemi attanaṃ⁵,

nisedhayanto janataṃ tathāvidhaṃ

panemi⁶ dandaṃ anukampa yoniso ti 32.

imā gāthā āha.

- 10 Tathā avekkhiyānā¹ 'ti avekkhiyā², idam vuttam hoti: tatra paṭha-
vissaro rājā nāma ahaṃ bhūṃsa, kuddho balavādāpāṇikānaṃ ti katvā aṭṭha-
ratthakūḍḍhahodam dappam parame na parameyya³ na parameyya⁴, kintarānā:
kuddho hi aṭṭhavarāṭṭhakaṃ soḷasaṃvāṭṭhakaṃ katvā aṭṭhahemā aṭṭhahemā attano
cāṇḍakāraṇaṃ ananurūpaṃ⁵ imasā attānaṃ nāma āharipetvā⁶ idam vāsa⁷
15 karotā 'ti parame bhūṃsaṃ dukkhāni balavādikkhāni vāṇeyya⁸, yata ti yadā,
idam vuttam hoti: yadā patta rājā⁹ paramehiṃ uppannam attano paṇḍaṃ
jāneyya aṭṭha parame dukkataṃ aṭṭhaṃ nityūḷḷeyya upaparikkheyya tadā
etadā nityūḷḷanto ayam nāma¹⁰ aṭṭha aṭṭho ayam eva teṇa¹¹ āso ti ayam
attanaṃ¹² paccakkhaṃ katvā aṭṭi¹³ soḷa xperāḍḍakāraṇaṃ aṭṭhavarāṭṭhakaṃ
20 aṭṭi¹⁴ eva soḷasatathakubheṇa soḷa¹⁵ eva kaḍḍheṇa gaḍḍanto dandam¹⁶
madḍam katadāsaṇurūpaṃ¹⁷ nirocaye thapeyya¹⁸ paravatteyya¹⁹ 'ti, amhe-
cchito ti chaṇḍāḍḍhi agāḍḍhecchi²⁰ amhecchito²¹ anadāḍḍhe²² kutiya ye
nayanayam mayā upaparikkhāni so n²³ eva param jhāpeti na attānaṃ,
chaṇḍāḍḍhasena²⁴ hi abhināmaṃ dandam paravatto param pi teṇa dandena jhā-
35 peti dehaṃ piṇḍaṃ attānaṃ pi²⁵ xatṭadāsaṇa papasa, ayam paṇa na param
jhāpeti na attānaṃ ti, ye dandadāsa²⁶ bhavatiṭṭha issaro ti ye idha
paṭhavissaro jato²⁷ idha vattanaṃ dandamecchatiṭṭhaṃ dandam paravatto danda-
dhara²⁸ hoti, xavāṇaḍḍagutta²⁹ gaḍḍavattana³⁰ xavāṇaḍḍagutta³¹ xavāṇaḍḍagutta³²
ditiyā ca dhammāni na paribhāṇati, xavāṇaḍḍagutta³³ jāhantā dhammāni
40 balavāṇaṃ asammānaṃ puttā hontā jivantaṃ jahaṇā, dhamme ca ye ariya-
pavedite ti ye rājānaṃ xatṭavāṇāni dhammāni rājāni paravatte dandavide rāja-
dhamme ratā, anuttarā te³⁴ ti te³⁵ vacasā manasā kammanā³⁶ ca 'ti pi etehi

¹ So all. Bvo MSS. ² Pāṭi kammanā. ³ C¹ C² do., B¹ vāṇa. ⁴ B² paramevudda.

⁵ Pāṭi aṭṭi. ⁶ C¹ B¹ paṇa. ⁷ B¹ avekkhiyāna. ⁸ B¹ avekkhiyāna jantā. ⁹

C¹ C² parameyya; B¹ parameyya. ¹⁰ B¹ vatteyya. ¹¹ B¹ anurū. ¹² B¹ āha-

ratthartha. ¹³ B¹ xatṭasa. ¹⁴ B¹ vāṇe. ¹⁵ B¹ rājāna. ¹⁶ B¹ xatṭasa in the

place of vattana. ¹⁷ B¹ aṭṭi. ¹⁸ B¹ danda. ¹⁹ B¹ danda anu. ²⁰ B¹ upa-

thapeyyāṭṭha. ²¹ B¹ vāṇe. ²² B¹ vāṇe agāṇ. ²³ B¹ anu. ²⁴ B¹ anadāḍḍi.

²⁵ B¹ anu. ²⁶ B¹ anu, omittirig pi. ²⁷ B¹ vāṇa. ²⁸ B¹ rājā. ²⁹ B¹ dhamma.

³⁰ C¹ vāṇa. ³¹ B¹ anu te.

anuttarā jetthahā, te santisaraṇasamādhīkasaṃjhiṇā ti te agatipahīnena
 kilessaṇṇiṇiṇā ca dussāḍḍhasamūhāse saraṇe ca akkagatāya samādhimhi ca sa-
 (hita) paṭṭhiṇā¹ dhammakaṛājāno, vajanāti lokam ābhayaṇ² ti dhammena
 rajjam karotvā mammasalokālo davalokam davalokāse mammasalokam ti ubhaya-
 lokam eva vajanāti, niraṇḍitā na nikkatanti, navaṇḍamānā³ ti āsānā ca
 pamaḍānā⁴ ca, (thapen) attānaṇ⁵ ti kuddho pi kudhavaṇṇa agantvā⁶
 attānaṇ parānakaṛājūh) thapanaṇṇasattho ñeva dhammo (thapen) vinūchaya-
 dhammaṇ na bhindāmi⁷.

Evam chahi gāthāhi rañṇā uttano guṇo kathite sabbāpi
 rājaparisaṇṇa tuṭṭhā „ayam sīlācāraguṇasampattiṇi tumhākaṇ ñeva
 anurūpā“ ti rañṇo guṇaḥ⁸ kathesi. Samaññalo pana parisāya
 kathitāvasāse utthāya rājānaṇ vanditvā añjalim⁹ paggayha
 rañṇo thutim karonto tisso gāthā abhāsi:

1. Sīriṇ¹⁰ ca lakkhiṇ¹¹ ca tam eva khattiya
 janādhipa mā vijahi kudācanaṇ, 32.
 akkodhano niccapasannacitto
 anighe tuvaṇ vaṇṇasatthi pālaya, 33.
2. Gonehi etehi upeta¹² khattiya
 thitamarīyavatti¹³ suvaṇ akkodhano
 sukhi anuppiḷa pasāsa¹⁴ medinim¹⁵, 30.
 ito vimatto pi ca yāhi suggatiṇ. 34.
3. Evam suvinittena¹⁶ subhāsitena
 dhammena nāyena opāyaso nayaṇ
 nibbāpaye samkhubbhitāṇ mahājanāṇ
 mahā va meghe salilena medinim ti. 35.

Tatha sīriṇ¹⁶ ca lakkhiṇ¹⁷ ca ti parivaraṇṇasampattiṇ¹⁸ ca pañṇā¹⁹ ca,
 anighe ti siddhakkhe hutvā, upeta²⁰ khattiya²¹ ti upeto khattiya ayaṇ eva vā
 pūṭhe, thitamarīyavatti²² thitamarīyavatti, arīyavatti²³ nāma āsāṇaḍḍhamma-
 samūhāse parānakaṛājūh, tava²⁴ paṭṭhiṇā²⁵ thitārājadharmā hutvā ti
 anighe, anuppiḷa pasāsa²⁶ medinim²⁷ ti anuppiḷa pasāsa²⁸ medinim ti ayaṇ 30

¹ Bā omitta pa. ² C¹ ā. ³ C² C³ -mā-, Bā navaṇḍamānā. ⁴ C¹ C² -mā-,
 Bā samudā. ⁵ so all four MSS. ⁶ C¹ ā. tott. to ā. Bā ā. ⁷ Bā -mitti. ⁸
 Bā -pa. ⁹ Bā -ti. ¹⁰ C¹ C² -ti, Bā -ti. ¹¹ Bā -ti. ¹² Bā thitamarīyavatti.
 Bā thitamarīyavatti. ¹³ Bā samudā, Bā saba. ¹⁴ C¹ -ti, C² Bā -ti. ¹⁵ Bā sam-
 tana. ¹⁶ C¹ C² -ti, C³ -ti. ¹⁷ C¹ -ti, C² -ti. ¹⁸ C¹ -ti, C² -ti. ¹⁹ C¹ C² -ti.
²⁰ Bā -ti. ²¹ Bā -vatti. ²² Bā thitamarīyavatti. ²³ Bā omitta tava. ²⁴
 Bā anuppiḷasāsa. ²⁵ Bā āpāsa.

eva vā pāṭho, avarūṭṭha¹ 'ti sunayona sotthakārasena, dhammena² 'ti dāsa-
 Tusalekammupathadhammena, āyena³ 'ti puriṇassa⁴ ev' etah⁵ veramanā, upā-
 yaso⁶ ti upāyakoṣṭhena, nāyān⁷ ti nāyāto rajjān amāsaṇṇo dhammikaṭṭhā,
 nibbāpaya⁸ ti (māya paṭipattiya kīyhasotatthadārāṇān⁹ apasanto¹⁰ kīyhasoca-
 1 ekadakkhessamābhūtam¹¹ 'pi mahājanam mahāmaggaṃ saṭṭhena medhūnā¹² vya-
 aḥhā¹³ vya, teva¹⁴ pi tatth¹⁵ eva nibbāpēhīn¹⁶ dipento¹⁷ evam āha.

Satthā Kosalaraṇṇo avādayasena imam dhammodasaṇṇam āharitvā
 jātakam samodhānesi: „Tadā paṇḍekabuddho parinibbato, Sumaṅgalo
 ānando abosi, rājā¹ aham evā²“ ti. Sumaṅgala jātakat³.

10

5. Gaṇḍamālajātaka.

Āṅguraṇṇā¹ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto upa-
 sathakammam ārabhita kathesi. Ekadivasa² hi Satthā uposathiko
 upāsāto āmantetvā „upāsakā, sādhurūpaṇā vo kāmā, uposatham
 upavasantehi ānāsa³ vāso dātabbam sīlān rakkhitaṭṭham kodho na
 12 karābbo mettā bhāvetabbā uposathavāso vaṭṭabbo, porāṇakapaṇḍitā⁴ hi
 ekam khaṇḍūposathakammam⁵ āsāya mahāyasaṇṇa⁶ bhūḥiṇasū⁷“ ti
 vatvā tahi yācīto sīlān āharī:

Attito Bārāṇasiyam Brahmaḍatte rajjān¹ kārente
 tasmiṃ nagare Suciparivāro² nāma setthi abosi asīṭhotidhana-
 10 viḥhavo dānādipuṇṇābhūrato. Tassa puttadāro³ pi parijano pi
 antamaso tasmiṃ ghare vacchakapālakāpi sabbe māssasaṇṇa eha
 divāso uposathān upavasanti. Tadā Bodhisatto ekasmiṃ
 dātiddakule nibbattitvā bhātīn katvā kiechena jīvati. So
 „bhātīn karissāmīti“ tassa geham gantvā vanditvā ekamantam
 15 thito⁴ „kim āgato sīti“ vutte „tumbhākaṃ ghare bhātiya⁵ kam-
 mam⁶“ karapaṭṭhen⁷ ti āha. Setthi „sāṇhesaṃ bhāṭikānaṃ
 āgatadivāso yeva imasmiṃ gehe kammam karontā sīlān rak-
 khaṇti, sīlān rakkhitaṃ sakkontā kammam karothū⁸“ ti va-
 dati, Bodhisattassa pana sīlarakkhaṇācikkhane⁹ sāṇṇān¹⁰ akatvā

¹ Bā sunayona. ² Bā puriṇapadesasena. ³ Bā -āstokkhaṇaṃ dārāṇān. ⁴ Bā
 apasanto. ⁵ Bā -dakkhānā. ⁶ Bā dāsaṇṇa. ⁷ Bā adda pama. ⁸ Bā adda
 caruṭṭham. ⁹ Bā -etā. ¹⁰ Bā akhaṇḍa. ¹¹ Bā sīlipo. ¹² Bā -rā. ¹³ Bā
 etāsa. ¹⁴ Bā kamma. ¹⁵ Bā -na acikkhane.

„sādhu tāta attano bhatim jānitvā kammam karobhī“ āha. So tato paṭṭhāya „subbano“¹ hotvā oram datvā attano kila-matham agamtvā tassa sabbakiccāni karoti, pāto va kammantaṃ gantvā sāyam āgacchati. Ath' ekadivasaṃ nagare chaparī ghosesuṃ. Mahāseṭṭhi dāsiṃ āmantetvā „ajj“² uposathadivasa³ gehe kammakarānaṃ pāto va bhattaṃ pacitvā dehi, kālass' eva bhuñjitvā uposathikā bhavissanti“ āha. Bodhisatto kālass' eva vuttāya⁴ kammantaṃ agamāsi, „ajja“⁵ uposathiko bhavissāsi“ tassa koci nārocesi. Sesakammakārā pāto va bhuñjitvā uposathikā⁶ abesanā. Seṭṭhi pi sapattadāraparijano⁷ uposatham adhiṭṭhahī⁸. Sabbe pi uposathikā attano attano vasanattihānaṃ gantvā aṭṭhaṃ āvajjanta⁹ niddimso. Bodhisatto sakaladivasaṃ kammam katvā xuriyattthagamanavelāya¹⁰ āgato. Ath' assa¹¹ bhattakārikā batthadhovanaṃ datvā pātiya¹² bhattaṃ vadḍhetvā upanāmesi. Bodhisatto „aṭṭhesu divasasu imāya velāya mahāsaddo hoti, ajja kahaṃ gatā“¹³ ti pucchā, „sabbe uposathikā samādiyitvā attano“¹⁴ vasanattihānaṃ gata¹⁵ ti sutvā¹⁶ cīntesi: „ettakānaṃ alavantānaṃ antare ahaṃ eko dassilo hotvā na vassasāmi, idāni uposathāngeṇ adhiṭṭhiteṇ hoti nu kho uposathakammaṃ“¹⁷ no¹⁸ ti so gantvā seṭṭhiṃ pucchi. Atha naṃ seṭṭhi¹⁹ „pāto va anadhiṭṭhitattā sakalakammaṃ“²⁰ na hoti, upadḍhakammaṃ²¹ pana hoti“ āha. So „ettakam pi hoti“²² ti seṭṭhiṃsa santike samādinnaṃ hotvā uposatham adhiṭṭhāya attano vasanokāsaṃ pavasitvā aṭṭhaṃ āvajjanta²³ nipajji. Ath' assa sakaladivasaṃ nirāharatāya²⁴ pacchimayāmasamanantare satthakavātā sammṭhahimsu. Seṭṭhiṃ aṇṇābhessajjāni²⁵ āharitvā „paribhuñjā“²⁶ ti vacsamāno pi „uposatham na bhindissāmi“²⁷, jivitapariyantikaṃ katvā samā-

¹ Bā suttaro. ² Bā ajja. ³ Bā -so. ⁴ Bā vuttāya. ⁵ Bā ajj. ⁶ Bā adda va. ⁷ Bā -so saparijano. ⁸ Bā -hi ti. ⁹ Bā āvarejjanta. ¹⁰ Bā -tihaṃsa. ¹¹ Bā aha. ¹² Bā -so. ¹³ Bā -yam. ¹⁴ Bā -yam. ¹⁵ Bā -tihaṃsa. ¹⁶ Bā adda bodhisatto. ¹⁷ Bā adda maha. ¹⁸ Bā adda maha. ¹⁹ Bā -tihaṃsa. ²⁰ Bā -tihaṃsa. ²¹ Bā -tihaṃsa. ²² Bā -tihaṃsa. ²³ Bā -tihaṃsa. ²⁴ Bā -tihaṃsa. ²⁵ Bā -tihaṃsa. ²⁶ Bā -tihaṃsa. ²⁷ Bā -tihaṃsa.

diya¹ ti āha. Balavavedanā appajji, aruṇṇagamanaveḷāyaṃ²
 satim³ paccupaṭṭhāpetum⁴ nāsakkhi. Atha naṃ „idāni marissa-
 āti“ uharitvā osārake nipaṭṭhāpessum⁵. Tasmim⁶ khaḇe Bārā-
 ṇasirājā rathavaragato mahantena parivārena nagaraṃ pa-
 5 dakkhiṇaṃ karonto taṃ thānaṃ sampāpuni. Bodhisatto tassa
 sirim⁷ oloketvā lobhaṃ uppādetvā rajjaṃ patthesi. So cavitvā
 upaddhuposathakammasa⁸ nissandena tassa aggamahesiya⁹
 kucchisiṃh¹⁰ paṭisandhim¹¹ ganhi. Sā laddhagatibhaparihāra¹²
 dasamāsaccayena puttāṃ vijāyi. Udayakomāro ti¹³ ssa nāmaṃ
 10 akumso. So veyappatto saḅbasippānaṃ¹⁴ nipphattim¹⁵ pāpuni,
 jāṭissaraṇānena attano¹⁶ pubbakammaṃ saritvā „appaṣsa“ kam-
 massa phalaṃ mamēhaṃ¹⁷ ti abhikkhaṇaṃ udāneṃ¹⁸ udānesi.
 So pīṭa¹⁹ accayena rajjaṃ patvāpi attano mahantaṃ sirivibha-
 vaṃ oloketvā tad eva udānaṃ udānesi. Ath²⁰ ekadivasaṃ na-
 15 gare chaṇaṃ sājjayimso. Mahājano kilāpasuto ahoṣi. Tada²¹
 Bārāṇasiyā uttaradvāravāsi²² eko bhatiko udakabhatim²³ katvā lad-
 dhaṃ aḍḍhamāsakaṃ pākāritṭhikāya antare²⁴ thapetvā²⁵ tattha
 udakabhatim²⁶ eva katvā jivamānāya ekāya kapaṇitthiyā sad-
 dhiṃ sadivāsaṃ kappesi. Sā taṃ āha: „sāmi nagare chaṇo
 20 vattati, sace te kiñci atthi mayam²⁷ pī kilēyyamā“ ti. „Āma
 atthāti“. „Kittakaṃ sāmiti“. „Aḍḍhamāsako“ ti²⁸. „Kahaṃ
 so“ ti. „Uttaradvāre jṭṭhakantare“²⁹ thapito ti ito me dvā-
 dasayojanantare³⁰ nidhānaṃ, tava pana hatthe kiñci atthāti³¹.
 „Āma atthāti“³². „Kittakaṃ“ ti. „Aḍḍhamāsako vā“ ti³³.
 25 „Iti tavāḍḍhamāsako“³⁴ mamāḍḍhamāsako³⁵ ti mānako³⁶ hoti,
 tato ekena koṭṭhāsena mālaṃ ekena koṭṭhāsena gandhaṃ
 ekena³⁷ suraṃ gahetvā kilāssāma, gaccha tayā³⁸ thapitaṃ

¹ B¹ -ya. ² B² -uma. ³ B³ -ukhi. ⁴ B⁴ -ppesa. ⁵ B⁵ omits attano. ⁶ B⁶
 appahasa. ⁷ B⁷ mama idan. ⁸ B⁸ -sā. ⁹ all four MSS. -si. ¹⁰ B¹⁰ adda
 bhatī karonto dakkhiṇapāṭāraṃ patvā. ¹¹ B¹¹ -tikam. ¹² C¹² C¹³ add saḇha-
 mānaṃ thara ti. ¹³ B¹³ -kabbhantare. ¹⁴ B¹⁴ dhammāyo-. ¹⁵ C¹⁵ C¹⁶ anhi. B¹⁷
 omits āmaatthi. ¹⁶ C¹⁶ C¹⁷ va, all four MSS. omitting ti. ¹⁷ B¹⁷ -sa aḍḍha-
¹⁸ B¹⁸ -ma koṭṭha-. ¹⁹ B¹⁹ adda va. ²⁰ B²⁰ adda koṭṭhāsena. ²¹ B²¹ gacchatha,
 omitting tayā.

adḍhamāsakaṃ āhara¹ ti. So „bhariyāya me santikā kathā²
laddhā“ ti haṭṭhatuṭṭho „bhaddhe, mē cintayī, āharissāmi naṃ“
ti vatvā pakkāmi. Nāgabalo bhutako³ cha yojanāni atikkamma
majjhantikasamaye vitaceḷḷaṅgārasanthatam⁴ iva unham⁵ vāli-
kam⁶ maddanto dhanaḷlobhenā haṭṭhatuṭṭho⁷ kāsāvanantakani-
vāsano⁸ kanne tālapannam pilandhitvā⁹ etena¹⁰ āyogavattena¹¹
ghaṃ gāyanto¹² rājāṅgaṇena pāyāsi. Udayarāja¹³ sihapajjaram
vivaritvā phito tam tathā gaḇchantam diṣvā „kin nu kho esa
evarūpaṃ vātātaṃ“ agacchvā haṭṭhatuṭṭho¹⁴ gāyanto ga-
chati, pucchissāmi naṃ¹⁵ ti cintetvā pakkosanattāya ekam pu-
risam pahīni. Tena gantvā „rājā tam pakkosati“ vutte
„rājā mayham kiṃ hoti, nāhaṃ rājānaṃ jānāmi“ vatvā¹⁶ ba-
lakkarena nro ekamantram aṭṭhāsi. Atha naṃ rājā pucchanto
dve gāthā ubhāsi:

1. Aṅgarajātā pathavi, kukkulānugatā¹⁷ mahi, 18
atha gāyasi vattāni, na tam tapati ātapo. 36.
2. Uddham tapati ādicco, adho tapati vāluka,
atha gāyasi vattāni, na tam tapati ātapo ti. 37.

Tatha aṅgarajātā ti kho purisa ayaṃ pathavi vādiccāṅgarām vya-
unhajāti¹⁸, kukkulānugatā¹⁹ ti adho bhūtikasamkhātena²⁰ kukkulena²¹ vya-
unharaṇāya²² anugatā, vattāni ti āyogavattāni ārogetvā ghaṃ gāyati.

So rañño katham aṭṭhā vatthiyam gātham āha:

3. Na mah tapati ātapo²³, ātappā²⁴ tapayanti maṃ,
aṭṭhā hi²⁵ vividhā rāja, te²⁶ tapanti, na ātapo ti. 38.

Tatha ātappā²⁷ ti vatthukāmakāḷasaṅkhaṃ, purisaṃ hi te ātapanti²⁸, tamā
ātappā²⁹ ti vuttā, aṭṭhā hi vādiccā ti mahārāja mayham vatthukāmakāḷa-
sāṃ vādiccā aṭṭhāsi nānābhāsaṃkhātaṃ vividhā aṭṭhā aṭṭhā, te mah tapanti
na ātapo ti.

¹ so C² C³, B² omite kathā. ² B² -ti-. ³ C² -sathā-, B² -sathā-. ⁴ B²
omite na. ⁵ B² -lu-. ⁶ B² hathamatho. ⁷ C² -antika-, B² -antani-. ⁸
C² -ti. ⁹ B² ekāna. ¹⁰ C² āyogavattena, C² āyogavattena, B² āyogavattena.
¹¹ B² bhūtam bhāyanto. ¹² B² adda pi. ¹³ B² -lūkatappam. ¹⁴ Aṭṭha -
tuṭṭho wanting in C². ¹⁵ B² adda pucchanto. ¹⁶ C² C³ B² -ti-. ¹⁷ B² -āḷ-
¹⁸ C² B² -ti-. ¹⁹ C² ad-. ²⁰ C² ādicca-. ²¹ B² vādiccāsaṅkhaṃ. ²² C² B² -le-
²³ B² ubhāraṇ-. ²⁴ B² āḷa-. ²⁵ B² ātappā. ²⁶ B² ni. ²⁷ B² adda mah. ²⁸
B² ātappā. ²⁹ B² aṭṭhā.

Atha naṃ rājā „ko nāma te attho“ ti pucchī. So āha:
 „āhaṃ deva dakkhiṇadvāre kapaṇṭhiyā saddhīm samvāsāṃ
 kappayāmi¹, sā maṃ ‘chaṇakīlaṃ’ sāmī² kīḷissāma, atthi te
 kiñci hutthe³ ti pucchī, atha naṃ āhaṃ ‘mama nidhānaṃ
 5 uttaradvāre pākāraṇṭare ṭhapātaṃ’ ti avacaṃ⁴, sā ‘gaccha taṃ
 āhara, bhho pi’ kīḷissāma⁵ ‘ti maṃ pahīni, sā me tassā kathā
 hadayaṃ na vijahati, taṃ maṃ anussarantaṃ kāmātapo tapati,
 ayaṃ me deva’ attho⁶ ti⁷. „Atha⁸ evarūpaṃ vātātaṃ aga-
 petvā kin te tussanākāraṇaṃ yena⁹ gāyanto gacchaṃti¹⁰.
 10 „Deva taṃ nidhānaṃ āharitvā tāya saddhīm abhiramissāmi¹¹
 iminā kāraṇena tuttho gāyāmi¹². „Kiṃ pana’ bho purisa
 uttaradvāre ṭhapātanidhānaṃ satasahasasamattāṃ¹³ atthīti¹⁴.
 „N’ atthi deva“ ti¹⁵. „Tena hi paṇḍāsasahasāni cattālīsa
 tiṃsa viṣati dasa pañca cattāri tayo dve eko kaḥāpano addho
 15 pādo cattāro māsaḥ tayo dve eko māsaḥ“ ti pucchī. Sa-
 baṃ paṭikkhipitvā „addhamāsako“ ti vutte¹⁶. „āma deva, etta-
 kaṃ mayhaṃ dhanaṃ, taṃ āharitvā tāya saddhīm abhira-
 missāmi gacchāmi, tāya pitīyā tena¹⁷ somanassena na maṃ
 esa vātātaṃ tapatīti¹⁸. Atha naṃ rājā „bho purisa evatāpe¹⁹
 20 ātāpe tattha mā gami, āhaṃ te addhamāsakaṃ dassāmi²⁰
 āha. „Deva tumhākaṃ kathāya ṭhatvā taṃ ca gaṇhissāmi²¹
 itaraṃ ca²² na nāsesāmi²³, mama gamanaṃ āhāpetvā²⁴ taṃ pi
 gaṇhissāmi²⁵. „Bho puriso nivatta, māsaḥ²⁶ te dassāmi,
 dve māsaḥ te evaṃ vadḍhetvā²⁷ koṭṭhā koṭṭhāni aparimitāṃ
 25 dhanaṃ dassāmi, nivattā²⁸ ti²⁹ vutte pi „deva taṃ gaṇetvā
 itaraṃ pi gaṇhissāmi³⁰ cceva³¹ āha. Tato setṭhitṭhānādābhi
 ṭhānantarehi palobhito yāva oparajjā³² taṃ eva vatvā „upaddha-

¹ Bā kappesi. ² Bā chaṇakī. ³ Bā omiṭṭhi vā. ⁴ C¹ C² -ca. ⁵ Bā so in the place of deva. ⁶ Bā addhā avaca. ⁷ Bā addhā naṃ. ⁸ Bā addhā va. ⁹ Bā addhā te. ¹⁰ C¹ satte-, Bā yatthassa-. ¹¹ Bā addhā rājā. ¹² C¹ C² vutte. ¹³ Bā omiṭṭhi tena. ¹⁴ C¹ -pe. ¹⁵ Bā -miṭṭhi. ¹⁶ Bā addhā āhāraṇaṃ. ¹⁷ Bā chaṭṭhānāmiṭṭhi. ¹⁸ C¹ āha-, Bā āharāpe-. ¹⁹ Bā gamissāmi. ²⁰ Bā nivattānāmiṭṭhi. ²¹ Bā addhā yāva. ²² C¹ C² dassāmiṭṭhānāni, C² dassāmiṭṭhānāni. ²³ Bā itaraṃ gamissāmiṭṭhi. ²⁴ Bā oparajjāni.

rajjam te dassāmi, nivattā¹ ti vutte sampaticchi. Rājā „gaccha“, mama sahāyassa mūssam² kāretvā nahāpetvā alam-
karitvā ānetha nan³ ti amacce ānāpesi. Āmaccā tathā
akamso. Rājā rājjam dvidhā bhinditvā tassa upaḍḍharājjam
dāpesi. So pāna tam gahetvāpi „addhamāsakapemona“⁴
uttarapassam gato yevā⁵ ti vadanti. So Addhamāsakarājā
māna ahoṣi. Te samaggā sammōdamānā rājjam kārentā eka-
divasam uyyānam gamiṃsu. Tattha kiṭṭvā Udayarājā Addha-
māsakarājāno amhe asam katvā nipaṭṭhi. Tasmiṃ niddam ok-
kanta parivāramanussā kiṭṭhobhavanavasena⁶ tattha tautsa
agamāsu. Addhamāsakarājā „kim me niccakkāma upaḍḍha-
rajjena, imam maretvā aham eva rājjam⁷ kāressāmhi“ kha-
ggaṃ abbhavitvā⁸ „paharissāmi nan“ ti cintetvā puna „ayam
rājā maṃ daliddham⁹ kapanamānussam attanā samānam katvā
maṃto issariye patitthāpesi, evarūpam¹⁰ pāma yusaddiyakam
māretum¹¹ mama icchā uppannā, ayuttam vata me katan¹² ti
satim paṭilabbhitvā khaḡgaṃ pavesesi. Ath' assa duttiyam pi
tattiyaṃ pi tath' eva cittaṃ uppaṭṭhi. Tato cintesi „idaṃ cit-
tam punappuna uppaṭṭhamānam pāpakamma yoḷeyyā“¹³ ti so
asim bhūmīyāṃ kiṭṭitvā rājānaṃ utthāpetvā¹⁴ „khamāhi devā“¹⁵
ti pādeṣa pati. „Nāna samma“ tava mam' antare deṣo n'
atthi¹⁶. „Atthi mahārāja, ahaṃ idaṃ mma akāsi“ ti.
„Tena hi“ samma khamāmi te, icchanto pāna rājjam kārehi,
ahaṃ upatājā hutvā¹⁷ upaṭṭhahissāmhi¹⁸. So „na me deva
rājjon' attho“¹⁹, ayam hi tanhā maṃ apāyesu nibbattāpessati,
tava rājjam, tvaṃ²⁰ eva gaccha, ahaṃ pabbajjissāmi, dīṭṭham
me²¹ kāmāsa mūlam²², ayam hi sammakappentassa²³ vaddhati, na

¹ C² -vatta. ² B¹ gacchatha. ³ B¹ kassamānā. ⁴ B¹ -sakamova. ⁵ B¹
-mūssamāsa-. ⁶ B¹ sahālam-. ⁷ B¹ sammāyitvā. ⁸ B¹ -dā. ⁹ B¹ māreva
rājjam kāreṣāmhi. ¹⁰ B¹ kamma. ¹¹ B¹ nityayevā. ¹² B¹ nīhi-. ¹³ B¹
adda ti. B¹ kiṃ. ¹⁴ C¹ C² tena hata, C³ hanāsi. ¹⁵ B¹ adda tam. ¹⁶ B¹
-na attho. ¹⁷ C¹ taveva, C² tamova, C³ nameva. ¹⁸ B¹ dīṭṭham, omittitvā me
¹⁹ C¹ kāmāsa-. ²⁰ B¹ adda sammakappena.

dhāni¹ nam ito paṭṭhāya saṅkappessāmīti² udānam³ udānento
catottham gātham āha:

4. Addasāṃ kāmā te mūlāni, saṅkappā kāmā⁴ jhāyāsi,
na taṃ saṅkappayissāmi, evaṃ kāmā⁵ na hobhānti⁶. 39.

5. Tattha evaṃ ti evaṃ mama sutare, na hobhānti na appajjhassanti.

Evaṃ ca paṇa vatvā pūna kāmehi anuyuttasā⁷ mahā-
janassa dhammāni desento pañcamam gātham āha:

6. Appāpi kāmā na alāni⁸, bahūhi pi na tappoti,
ababhā⁹ bālalapanā¹⁰, paṭivijjheṭṭha jaggato ti. 40.

10. Tattha ababhā¹¹ ti samvegadhippanaṃ, jaggato ti jaggento; idam vuttam
hoti: mahārāja imassa mahājānassa appāpi¹² vatthukāmaḥhiṇeekāme na alāni
pariyānā¹³ va, bahūhi pi ca tehi na tappoti¹⁴ eva¹⁵, aho ime mama rūpa mama
saddā ti lapanato bālalapanā kāmā, ime vipassanāni vaḍḍhetvā bodhipakkhā-
yānam¹⁶ dhammanāni bhāvanakūṭṭhagāmi anuyutto jagganto kulaputo paṭivijjheṭṭha,
15. paritāpābhāṭṭhikāmayohi abhivamevā peṭṭheyya¹⁷.

Evaṃ 20. mahājanassa dhammāni desetvā Udayarājānaṃ
rajjam paṭicchāpetvā mahājānaṃ assamukham rudamānam¹⁸
pahāya Himavantaṃ pavāsivā pabbajitvā jhānabhinīnaṃ nib-
battee¹⁹. Tassa pabbajitakāle Udayarājā tam udāmaṃ sakalam
20. katvā udānento chaṭṭham²⁰ gātham āha:

a. Appasaṃ kammassa phalaṃ mama-y-idam,
Udayo ajjhagamā mahattapattam,
sauladdhalābhā vata māgavassa
yo pabbajī kāmārāgaṃ pahāyā²¹ ti. 41.

25. Tattha Udayo ti anāmaṃ sandhāya vadeti, mahattapattam ti ma-
hānābhāvaṃ pattaṃ vipulam tisariyaṃ ajjhagama, māgavarā²² ti suttaṃ
majjhima saṃyasse sauladdhalābhā²³ yo²⁴ kāmārāgaṃ pahāyo pabbajito ti
adhippāyoti²⁵ evam āha.

¹ C¹ C² tadāni, B¹ idāni. ² B¹ anāni va. ³ B¹ -mama. ⁴ B¹ kāmā. ⁵ B¹
pohi-, B¹ hobh. ⁶ B¹ -yuttasentassa. ⁷ C¹ C² nāmaṃ. ⁸ B¹ asāni, B¹ asā-
⁹ B¹ bala-. ¹⁰ C¹ -upagāhā, B¹ asāni. ¹¹ B¹ appakāpi. ¹² C¹ C² -pānā,
B¹ pariyānā. ¹³ B¹ tappateneva. ¹⁴ B¹ bodhi-. ¹⁵ B¹ -yā ti. ¹⁶ B¹ ro-
¹⁷ B¹ āpajjhassanti vikkāsi. ¹⁸ B¹ chaṭṭhamam. ¹⁹ B¹ -lābo. ²⁰ B¹ so.

Imiṣṣā pana gāthāya na koci attham jānāti. Atha nam
 ekadivasaṃ aggamahesi gāthāy¹ attham² pucchī. Rājā na
 kathesi. Eko pan³ nassa Gaṅgamālo uṇṇa maṅgalanahāpito,
 so rañño massuṃ karonto paṭhamam⁴ khuraparikkammam⁵ katvā
 pacchā saṇḍāsena lomāni gahhāti. Rañño⁶ khuraparikkamma-
 kāle sukham⁷ hoti lomaharaṇakāle dukkham⁸. So paṭhamam⁹
 tassa varam¹⁰ dātukāmo hoti, pacchā sisacchedam¹¹ ākankhati.
 Aññ¹² ekadivasaṃ „bhuddhe amhākaṃ¹³ maṅgalakappako¹⁴ bālo“
 ti deviyā tam attham ārocetvā „kiṃ pana deva kātum vatta-
 titi“ vutte „paṭhamam¹⁵ lomāni gahetvā pacchā khurakammam¹⁶“
 ti āha. Sā kappakaṃ pakkosāpetvā „tāta idāni rañño mas-
 sukaranadivase paṭhamam¹⁷ lomāni gahetvā pacchā khurapari-
 kammam¹⁸ karoyyāsīti, rañño ca¹⁹ varam²⁰ gahhāhīti“ vutte „aṇ-
 ñena me deva²¹ attho n²² atthi, tumbhākaṃ udānagāthāya²³ attham²⁴
 ācikkhathā²⁵ ti vadeyyāsī, ahaṃ te bahum dhanam dassāmiti“
 āha. So „sādhū“ ti sampatīcchitvā massukaranadivase pa-
 ṭhamam²⁶ saṇḍāsam²⁷ gahhītvā „kiṃ bhane Gaṅgamāla apabbam²⁸
 te karanaṃ“ ti rañño vutto „deva kappakā uṇṇa apabbam²⁹ pi
 karonti“ vatvā paṭhamam³⁰ lomāni gahetvā pacchā khura-
 parikkammam³¹ akāsi. Rājā „varam³² gahhā“³³ ti āha. „Deva
 aṇṇena me attho n³⁴ atthi“, udānagāthāya attham³⁵ kathethā³⁶
 ti. Rājā attano daliddakāle kataṃ³⁷ kathetum lajjanto „tāta
 iminā te vareṇa ke attho, aṇṇam³⁸ gahhā“³⁹ ti āha. „Etaṃ
 eva dehi devā“⁴⁰ ti. So musāvādanbhayena „sādhū“ ti sam-
 patīcchitvā Kummasapiṇḍajātaka vuttanayena⁴¹ sabbam⁴² sañ-
 vidahāpetvā rotanapallamke nisīditvā „ahaṃ Gaṅgamāla pari-
 mahave imasmiṃ yeva sagare“ ti sabbam⁴³ parimakiriyaṃ
 ācikkhītvā „iminā kāraṇena upaddhagātham⁴⁴“, sahāyo pana
 me pabbajito, ahaṃ pamatto hotvā⁴⁵ rajjam⁴⁶ eva kāremīti iminā

¹ B⁴ -ya attham. ² B⁴ adda ya. ³ B⁴ -dhanam. ⁴ B⁴ omits a-. ⁵ B⁴ mā-
 jāka. ⁶ B⁴ adda saṇḍāsena. ⁷ B⁴ -parikkammam. ⁸ B⁴ deva me. ⁹ B⁴ -bāhi.
¹⁰ B⁴ adda tumbhākaṃ. ¹¹ B⁴ karoti. ¹² C⁴ B⁴ katham. C⁴ katham corr. to
 katham. ¹³ B⁴ -naya. ¹⁴ B⁴ adda vate. ¹⁵ B⁴ omits hotvā.

kāraṇena paccēhūpadāḥagātham vadāmiti¹ udānassa attāham²
 kathesi. Tam sutvā kappako „upaḍḍhuposathakammena kira
 rañño ayaṃ sampatti laddhā, kusalam nāma kātābhasi, yaṃ
 nūnāhuṃ pabbajitvā attano paṭiṭṭham kāreyyam“ ti cintetvā
 5 nātibhogaparivattam³ pabhūya rājānam pabbajjam anujānapetvā
 Himavantaṃ gantvā isipabbajjam pabbajitvā tilakkhanam āro-
 petvā vipassanam vadḍhetvā paccēkabodhim patvā iddhiya
 nibbattapattacivaradharo Gandhamūdanapabbato paṇca cha
 vassāni vasitvā „Bāraṇasirājānam“ olokessāmiti⁴ ākāsenā-
 10 gantvā uyyāne maṅgalasīlāya⁵ nisīdi. Uyyānapālo saṅjānitvā⁶
 rañño ārocesi: „deva Gaṅgamālo paccēkabuddho hutvā ākāsenā-
 gantvā uyyāne nisinnō“ ti. Rājā sutvā „paccēkabuddham
 vaudiesāmiti“ vegena nikkhami. Rājamātipi puttēna saddhim
 yeva nikkhami. Rājā uyyānam pavisitvā tam vanditvā eka-
 15 mantam nisīdi saddhim parisāya. So raññā⁷ saddhim paṭi-
 santhāraṃ karonto „kim Brahmadatta appamatto si, dham-
 mena rajjam kāresi, dānādāni peṇṇāni karosīti“ rājānam kulānā-
 mena ālapitvā paṭisanthāraṃ karoti. Tam sutvā rañño mātā
 20 „ayaṃ hinajacco malamañjano⁸ nahāpitaputto attācam na jā-
 nāti, mama puttam pathavissaram jāṇikhattiyam⁹ Brahmadattā
 “ti nāmenālapatīti¹⁰ kuṇḍhitvā sattamaṃ gātham āha:

1. Tapasā pajahantī¹¹ pāpakammanā,
 tapasā nahāpitakumbhakārahāraṇā,
 tapasā abhibbheyya Gaṅgamāla
 25 oāmenālapasā¹² ajja Brahmadattā ti. 42.

Tam¹ arho: Ime ova satta tapasā attano² ketena tapogena pāpa-
 kammāni jahanti, kim pan' evam³ tapasā⁴ nahāpitakumbhakārahāraṇam pi
 pajahanti yeva itam Gaṅgamāla attano tapasā abhibbheyya mame puttam Brahma-
 dattasā nāmenālapasā⁵, paṭiṭṭham⁶ na te etam ti

¹ Eā kathasi. ² C¹ C² vaddham. Eā vuttam. ³ C¹ C² -siṃh-. ⁴ Eā -yam.
⁵ Jit alida gantvā. ⁶ C¹ C² Eā rañño, C³ rañña cōti, so raññā. ⁷ Eā alid.
⁸ Eā -maccano. ⁹ Eā -khattam. ¹⁰ C¹ C² jahanti. ¹¹ Eā -nā. ¹² Eā pattoṭṭi.
¹³ Eā omitti tapasā. ¹⁴ Eā -citi. ¹⁵ Eā -pani.

Rāja mātarān vāretvā paccakabuddhassa gunān pakā-
sento aṭṭhamam gātham āha:

8. Sandiṭṭhikam eva¹ passatha
khañṭhoracciyassa² yo³ vipāko,
yo⁴ saḍḍajanassa vanditā bhū⁵
taṁ vandāma sarājikā samaccā ti. 43.

Taṁ khañṭhoracciyassa¹ 'ti adhiśāsanakhañṭhikā va suttecca 13,
vandāma 'ti taṁ bhānī mayam sarājikā samaccā saḍḍo vandāma. passatha
amā khañṭhoracciyam² vipākaṁ ti.

Kuñḍā mātarī varitāya sessamahājano aṭṭhahitvā „ayuttham¹⁰
tāva¹¹ evarūpaṁ hitvā jaccassa¹² tumhe nāmenālapitum¹³ ti āha.
Rāja mahājānaṁ¹⁴ paṭibhāhitvā tassa gūṇakāṭham¹⁵ kathetum
osaṇṇagātham āha:

9. Mā klāṣi avacuttha Gaḍḍamālaṁ
muninū¹⁶ monapathesu sikkhamānaṁ,
eso hi atarī¹⁷ anṇavaṇi
yaṁ taritvā vicaranti¹⁸ vītasoka ti. 44.

Taṁ muninū¹⁶ ti aṇṇakāṭhagāthasikkhāsekkhapaṇṇakamūlā paccā-
kammānā, monapathesu sikkhamānaṁ ti paṭibhāgapaṭipadibodhapakkhiya-
dhammasikkhāse¹⁷ monapathesu sikkhamānaṁ. anṇavaṇi ti samuṭṭa-
samudāsa¹⁸.

Evam¹⁹ vatvā rāja paccakabuddham vanditvā „bhante
mayham mān khamathā²⁰ ti āha. „Khamāma²¹ mahārāja²² ti.
Rājapariśāpi²³ naṁ khamāpeṣi. Rāja attānū²⁴ nissāya vasa-
natthāya paṭiññam yāci. Paccakabuddho pana adatvā sarājī-
kāya pariśāya passantiyā va ākāse thatvā rañño ovādaṁ datvā
Gaḍḍamādanam eva gato.

¹ B¹ add amā. ² B¹ -acciyassa. ³ C¹ so. ⁴ B¹ so. ⁵ B¹ āha. ⁶ B¹
-acciyassa. ⁷ C¹ C² amā khañṭhī. ⁸ B¹ tadava. ⁹ B¹ adda pi. ¹⁰ B¹ gūṇam.
¹¹ C¹ -ad-. ¹² C¹ C² B¹ -ti. B¹ attham. ¹³ C¹ C² chāranti. B¹ cīvaranti.
B¹ pīsaranti. ¹⁴ C¹ C² munin. B¹ muninā. ¹⁵ B¹ -padāya (ten sikkhān sat-
tāna bodhipakkhā. ¹⁶ B¹ -ramakāsa-. ¹⁷ B¹ evaṇa pana. ¹⁸ B¹ -ml.
¹⁹ B¹ amā pi.

Sattihā imāṃ desanūṃ' āharitvā „evāṃ¹ upāṅkī uposathavāso
nāma vasitabbhūttako²“ ti vatvā jātakam samodhānesi. „Tadā
pucchabuddho parinibbāyi. Aḍḍhamāvakarājā Ānando ahoṣi mahesi³
Rāhulamānā. Udayarājā pama aham evā⁴“ ti. Gaṅgamāla-jātakam⁵.

3

6. Cetiya-jātaka.

Dhammo hve hato kantiṃ. Idāṃ Satiḥ Jetaṇṇa
viharanto Deradattassa paṭhaviparivāsanāṃ ārabhha kathesi. Tas-
sīm¹ hi divase² dhammasahhāyāṃ kathaṃ samuṭṭhāpesuṃ: „āvuso
Deradatto musārōduṃ katvā paṭhavim pavittḥo Avici-parāyano jāto³“

10

ti. Sattihā āguntvā „kāyaṃ nu 'ttha bhikkhava etarahi kathāya
saṃvinnā⁴“ ti pucchitvā „māya nāma⁵“ ti vutte „na bhikkhava idāṃ⁶
eva pubbe pi paṭhavim pavittḥo yevā⁷“ ti vatvā⁸ aññam āhāri:

Atite paṭhamakappe Mahāsammato nāma rājā asam-
kheyyāyuko⁹ ahoṣi. Tassa puttō Rojo nāma, Rojassa¹⁰ Vara-
15 rojo nāma, tassa¹¹ Kalyāṇo nāma, Kalyāṇassa¹² Varakalyāṇo
nāma, Varakalyāṇassa¹³ Uposatho nāma¹⁴, Uposathassa¹⁵ Man-
dhātā nāma, Mandhātussa¹⁶ Varamandhātā nāma, tassa¹⁷ puttō
Caro¹⁸ nāma, Carassa¹⁹ puttō Upacaro²⁰ nāma ahoṣi²¹. Apa-
caro²² ti pi tassa²³ eva nāmatā. So Cetiyaṇṭṭhe Sotthivati-
20 nagare²⁴ rajjati karesi, catūhi iddhihi²⁵ sammānāgato aṭṭa-
uparicaro²⁶ hoti ākāsaḡḡmi, cattāro nadi²⁷ devaputtā catuṣu
pi²⁸ diṣṣau khaggahatthā rakkbanti, kāyato candanagandho
vāyati, mukhato appalagandho. Tassa Kapilo²⁹ nāma brāh-
maṇo purohito ahoṣi. Kapilabrāhmaṇassa³⁰ pama kantiṭṭho
25 Korakalaṃbo nāma rañṇā saddhimi ekācariyakule uggahitasip-
pā bālasahāyo³¹. Tassa kumārakālo yeva „aham rajjati parivā-

¹ Bā dhamma- ² Bā evāse. ³ Bā ahoṣi rañṇo mātā mahāmiya aggamahesi,
Cā Cā mahesi. ⁴ Bā aḍḍa paṭṭhamam. ⁵ Bā -ā. ⁶ Bā aḍḍa bhikkhū. ⁷ na
bhikkhava - - - vatvā, wanting in Cā Cā. ⁸ Bā -yo. ⁹ Bā tassa puttō in the
place of ro-. ¹⁰ Bā aḍḍa puttō. ¹¹ Cā omite Uposatho nāma. ¹² Bā upo-
sathassa puttō varuposatho nāma varuposathassa puttō mantatā nāma. ¹³ Bā
-tassa puttō. ¹⁴ Bā vatamandhātassa. ¹⁵ Bā caro. ¹⁶ Bā carassa. ¹⁷ Bā -ata.
¹⁸ Bā omite ahoṣi. ¹⁹ Bā uparivaro. Cfr. Ind. Stud. 2 Bd. p. 412, Dipavamsa p. 19,
Milindap. p. 202. ²⁰ Bā āvasshiyana-. ²¹ Bā upadāhi. ²² Bā uparivaro. ²³
Bā omite nam. ²⁴ Bā omite pi. ²⁵ Bā kappi. ²⁶ Bā aḍḍa so.

tnyhaṃ purohitatṭhānaṃ dassāmiti¹ paṭijāni. So rajjaṃ pa-
 tvāpi pītu purohitaṃ Kapilabrāhmaṇaṃ² purohitatṭhānato
 cāvetum nāsakkhi. Purohite pana āttano upatṭhānaṃ āga-
 cchante tasmān gāraṇa apacitākāraṃ dasseti³. Brāhmaṇo
 taṃ sallakkhetvā „rajjaṃ⁴ nāma samavayehi saddhim supari-
 hāraṃ⁵ hoti⁶, ahaṃ rājānaṃ āpucchitvā pabbajissāmiti⁷“ cin-
 tvā „deva ahaṃ mahallako, gahe kumāro⁸ atthi, taṃ puro-
 hitaṃ karehi, ahaṃ pabbajissāmiti⁹“ rājānaṃ anujānāpetvā
 puttaṃ purohitatṭhāne thapāpetvā¹⁰ rājuyyānaṃ pavāsitvā isi-
 pabbajjaṃ pabbajitvā jhānābhinnānaṃ nibbattetvā puttaṃ upa-
 nissāya¹¹ tatth¹² eva vāsaṃ kappesi. Korakulambako „ayaṃ
 pabbajanto¹³ mayhaṃ thānantaṃ na¹⁴ dāpesi¹⁵“ bhātari āgā-
 taṃ bandhitvā ekadivasam sukkaṭṭhāsamaye¹⁶ raṭṭhā¹⁷. „Kora-
 kulambaka tvaṃ¹⁸ purohitatṭhānaṃ na karosī¹⁹“ vatte „āma-
 deva na karomi²⁰, bhātā me kareṭṭi²¹“ āha. „Nāno te bhātā²²
 pabbajito²³“ ti. „Āma pabbajito, thānantaṃ pana puttassa
 dāpesi²⁴“. „Tena hi tvaṃ kareṭṭi²⁵“. „Deva pavēsiyā²⁶“ āgataṃ
 thānantaṃ²⁷ bhātaṃ apānetvā na sakkā mayā kātum²⁸“ ti.
 „Evaṃ saṃto ahaṃ²⁹ taṃ mahallakaṃ katvā itaraṃ³⁰“ te ka-
 niṭṭhaṃ karissāmiti³¹. „Kathāṃ devā³²“ ti. „Musāvādaṃ³³
 katvā³⁴“ ti. „Kiṃ deva na jānātha yathā mama bhātā maha-
 tena abbhutaḍḍhammena samannāgato vijjādharo, so abbhūtena³⁵
 tumhe vañcessati, cattāro devaputto antarahite viya karissati,
 kāyato ca mukhato ca gandhaṃ³⁶ duggandhaṃ viya karissati,
 tumhe ākāśā otāretvā bhūmīyaṃ thite³⁷ viya karissati, tumhe³⁸
 paṭhavīṃ pavāsantā viya bhavissatha, tadā tumbhakaṃ kathāya
 paṭiṭṭhātum na sakkhissatha³⁹“ ti. „Tvam evaṃ sūnāṃ mā
 kari, ahaṃ kātum sakkhissāmiti. „Kadā karissatha devā⁴⁰“ ti.

¹ B¹ kappi-. ² B² -a. ³ B³ rājā. ⁴ B⁴ sukkaṭṭha-. ⁵ B⁵ sūhāri. ⁶ B⁶
 -rako. ⁷ B⁷ thapetvā. ⁸ B⁸ nissāya. ⁹ B⁹ pi na. ¹⁰ B¹⁰ unṭe na. ¹¹ B¹¹
 sukkaṭṭhāya na-. ¹² B¹² raṭṭhā. ¹³ B¹³ itaṃ corr. to kilaṃ. ¹⁴ B¹⁴ -mā
 kāmā. ¹⁵ C¹⁵ pavēsiyā. C¹⁶ pavēsiya. B¹⁶ pūcchēsiyā. ¹⁷ B¹⁷ adda mama. ¹⁸
 B¹⁸ kareṭum. ¹⁹ C¹⁹ ahaṃ. ²⁰ B²⁰ itaraṃ. ²¹ B²¹ abbhutaḍḍhammena. ²² B²² suga-
 -²³ C²³ -to. B²⁴ thitiya.

- „Itto sattame divase“ ti. Sā kathā sakulanagare pākataṃ ahoṣi.
 „Rājā kira musāvādam katvā mahallakam¹ khuddakam karis-
 sati“, thānantaram khuddakassa dāpessati, kiṃso nu kho
 musāvādo nāma, kiṃ ullako udāho pitakādissu aññataro vappo²
 ti evaṃ mahājānassa parivittakko udapādi. Tada kira lo-
 kassa saccavādikālo, musāvādo nāma³ evurūpo ti pi na jā-
 nanti. Purohitaputto pi taṃ katham sutvā pītu⁴ katthesi: „Uta
 rājā kira musāvādam katvā tumba khuddake katvā amhākam
 thānantaram mama petteyyassa⁵ dassatīti“. „Tāta rājā musā-
 vādam katvāpi amhākam thānantaram haritum na sakkhi-
 sati“, kataradivassam pana kariseatīti⁶. „Itto kira sattame
 divase“ ti. „Tena hi taṃ mayham āroceyyāsīti“. Sattame
 divase mahājāno „musāvādam passāmā“⁷ ti rājāṅgane sannip-
 patitvā mañcātimañce bandhi⁸. Kumāro gantvā pītu āroceṇi.
 Rājā alamkatapaṭṭiyatto nikkhamitvā mahājānamajjhe rājāṅ-
 gane ākāse ajjhāsi. Tāpaso ākāsenāgantvā⁹ rañño purato
 nisidduvacannamāṃ attharitvā ākāse pallaṅkena nisiditvā „saccam
 kira tvaṃ mahārāja musāvādam katvā khuddakam mahallakam
 katvā tassa thānantaram dātukāmo sīti“¹⁰. „Ama ācariya
 evaṃ me katan¹¹“ ti. Atha nāb so avadanto „mahārāja
 musāvādo nāma bhāriyo gunaparidhamasako, catūsu apāyessu
 nibbattāpato, rājā nāma musāvādam¹² karonto dhammam hanti¹³,
 so dhammam hanitvā sayam eva haññatīti¹⁴“¹⁵ vatvā¹⁶ paṭha-
 nam gātham āba:
 1. Dhammo hato hato¹⁷ hanti, nāhato hanti kaṇḍinam,
 tasmā hi dhammam na hane¹⁸ mā taṃ¹⁹ dhammo hato
 hanīti. 45.

¹ Bā eddo kariseati. ² Bā eddo khuddakam mahallakam kariseati. ³ Bā omitti
nā-. ⁴ Bā eddo suttikam gantvā. ⁵ Bā eddappitussa. ⁶ Bā -till. ⁷ Bā kan-
 dhava sikkham tam. ⁸ Bā -na gantvā. ⁹ Cā Cā -si. ¹⁰ Bā karitāsi. ¹¹
 katvā khudda - - - vādam waming in C. ¹² Bā hanati. ¹³ Cā Cā sakkhi-,
 Bā haññati. ¹⁴ Bā omitti vatvā. ¹⁵ Bā gāth. ¹⁶ Bā haññati. ¹⁷ Bā tam.

Tattha ākammāno ti pūṭhapaṇḍitaṃ adhiṭṭhe¹.

Atha nam uttarāro pi ovadanto „sace mahārāja musā-
vādaṃ karissasī catasso² iddhiyo antarahāyissaṃti³“ vatvā
dutiyaṃ gātham āha:

1. Alikāṃ bhāsamānassa apakkamanti devatā,
pūṭhikā ca mukhaṃ vāti saggaṭṭhā⁴ ca dhamsa⁵
yo jānati⁶ pūcebho pañhaṃ aññathā nam viyakare ti. 46.

Tattha apakkamanti devatā pi mahārāja sace alikāṃ bhāsamā-
nassa devaputā ārakkhāṃ chaḍḍeva antarahāyissaṃti adhiṭṭhāya⁷ tadā, 46
pūṭhikā ca mukhaṃ vāti kāyo ca abho pūṭhagandhaṃ cāpasa-
ṇḍi⁸ sandhāyāha, saggaṭṭhā⁹ ca dhamsa¹⁰ ti ākammā bhāsamāṇā pathaviṃ
parihāyissāti¹¹ ājjanā evam āha.

Tam sutvā rājā bhūto Korakalambakam olokesi. Atha
nam so „mā bhāyi mahārāja, nann mayā pañhamam eva tum- 17
hākam etaṃ kathitaṃ“ ti ādim āha. Rājā Kapilāssa¹² vaca-
nam sutvā¹³ attano katham¹⁴ eva purato karonto „tvaṃ si¹⁵
bhanto kaṇiṭṭho, jeṭṭho Korakalambako¹⁶“ ti āha. Atha¹⁷ sace
saha musāvādena cattāro devaputtā „tādisassa musāvādino
ārakkhaṃ na gaṇhissāmi¹⁸“ ti khagge pūdamulle chaḍḍetvā 20
antarahāyissu, mukhaṃ¹⁹ bhinnakukkūṭaṇḍaṃ²⁰ viya kāyo
vivaṭṭavaccakuṭi viya duggandhaṃ vāyi, ākāsato²¹ bhassitvā
pathaviyaṃ parihāyissāti²² catasso iddhiyo parihāyissu. Atha
nam mahāpurohito „mā bhāyi mahārāja, sace saccam bha-
nissasi sabhaṃ te paṭipākatikā²³ karissāmi²⁴“ vatvā tatiyaṃ 25
gātham āha:

2. Sace hi saccam bhannaṃ hohi rāja yathā pure,

musā ce²⁵ bhāzaso rājā bhūmiyaṃ tiṭṭha²⁶ Cetiya²⁷ ti. 47.

¹ It' idhiṭṭhe. ² It' adda sa. ³ C¹ C² -mā, C³ -na, It' aṇṇābhāsa. ⁴ C¹ C² -mā, C³ -na, It' aṇṇābhāsa. ⁵ It' aṇṇābhāsa. ⁶ It' aṇṇābhāsa. ⁷ It' aṇṇābhāsa. ⁸ It' aṇṇābhāsa. ⁹ It' aṇṇābhāsa. ¹⁰ It' aṇṇābhāsa. ¹¹ It' aṇṇābhāsa. ¹² It' aṇṇābhāsa. ¹³ It' aṇṇābhāsa. ¹⁴ It' aṇṇābhāsa. ¹⁵ It' aṇṇābhāsa. ¹⁶ It' aṇṇābhāsa. ¹⁷ It' aṇṇābhāsa. ¹⁸ It' aṇṇābhāsa. ¹⁹ It' aṇṇābhāsa. ²⁰ It' aṇṇābhāsa. ²¹ It' aṇṇābhāsa. ²² It' aṇṇābhāsa. ²³ It' aṇṇābhāsa. ²⁴ It' aṇṇābhāsa. ²⁵ It' aṇṇābhāsa. ²⁶ It' aṇṇābhāsa. ²⁷ It' aṇṇābhāsa.

Taṃha sādāmyam tīrīhā¹ 'ti bhāṇāyāṃ yeta paṭṭiṭṭha, puna akkāni
laṅghitum na² sakkhissasīti attho.

So „passa mahārāja, pathamaṃ amsāvāden' eva ta ca-
tasso iddhiyo antarāhitā, sallakkhehi³, idāni pi sakkā pati-
pākatikam⁴ kātum⁵ ti vutte⁶ pi „evam katvā⁷ tumhe maṃ
vañcētukāmā⁸ ti dutiyam pi musā⁹ bhagittvā yāva gopphakā¹⁰
pathaviṃ pavisi. Atha naṃ puna pi brāhmaṇo „sallakkhehi
mahārāja¹¹ 'ti vatvā¹² catuttham gātham āha:

1. Akāle vassati¹³ tassa kūlo tassa na vassati
yo jānam pucchito pañham aññathā naṃ viyākare. ti. 48.

Taṃha tassa 'ti yo jānam pucchitapañham¹⁴ aññathāṃ katvā aññathā
vīyākeroti¹⁵ tassa raṇṇo vijjhe dāro yuttakāle avasati¹⁶ akāle vassati¹⁷ attho.

Atha naṃ puna pi „amsāvādaphalena¹⁸ yāva gopphakā¹⁹
pathaviṃ pavittṭho sallakkhehi mahārāja²⁰ 'ti vatvā pañcamaṃ
gātham āha:

2. Sace hi saccam bhāṇasi hohi rāja yathā pure,
musā ce bhāsece rāja bhūmim²¹ pavisa Cetiya²² 'ti. 49.

So dutiyam pi „tvam si bhante²³ kanittṭho, jettṭho Korakalam-
bako²⁴ ti amsāvādāna eva katvā yāva jannuka²⁵ pathaviṃ pa-
vise. Atha naṃ „puna pi sallakkhehi mahārāja²⁶ 'ti

3. Jivhā tassa dvīdhā²⁷ hoti uragassēva disampati
yo jānam pucchito pañham aññathā naṃ viyākare. ti. 50.

4. Sace hi saccam bhāṇasi hohi rāja yathā pure,
musā ce bhāsece rāja bhūmyo pavisa Cetiya²⁸ 'ti. 51.
Imā dve gāthā vatvā „idāni pi sakkā patipākatikam²⁹ kātum³⁰
ti āha. Rājā tassa vacanam³¹ anādiyaṃto „tvam si³² bhante
kanittṭho, jettṭho Korakalambako³³ ti catuttham pi amsāvādāna

¹ B² pati-. ² B² alanghitum. ³ B² addo mahārāja. ⁴ B² omite pati. ⁵ C² C² -a. ⁶ B² āha-. ⁷ B² amsāvāden. ⁸ all four MSS. goppho-. ⁹ B² addo idāni pi sakkā patipākatikam kātum. ¹⁰ B² omite vatvā. ¹¹ C² C² B² -ti. ¹² B² -tamp-. ¹³ B² aññathā naṃ karoti. ¹⁴ B² -balena. ¹⁵ C² C² -iyam. ¹⁶ B² bhūmim, B² bhūmyo. ¹⁷ B² omite si bhante. ¹⁸ C² jannu- corr. to jannu-. ¹⁹ C² C² dvīdhā. ²⁰ B² omite pati. ²¹ B² addo sutvāpi. ²² B² pi.

katvā yāva kaṭṭito paṭhavīm pāvisi. Atha nam brāhmano
„sallakkhehi mahārāja“ 'ti vatvā puna dve gāthā abhāsī:

8. Jivhā tassa na bhavati macchassaḍḍa diṣampati
yo jānam pucchito pañham aññathā nam viyākare. 52.

9. Sacce hi saccam bhaṇasi hohi rāja yathā pure,
musā ce bhāsase rāja bhiyyo pavisa Cetiya 'ti. 53.

Tatha macchassaḍḍa 'ti nibbattanibbattarūpāna musāḍḍāna macchassa
ḍḍa kaṭṭitasamattā jivhā na hoti, mūga sa hoti ti attho.¹

So pañcamam pi² „tvam-si“ bhante kaṇṭhho, jetṭho Kora-
kalambako³ 'ti musāvadaṃ katvā yāva nābhito paṭhavīm pā- 10
visi. Atha nam brāhmano „puna pi sallakkhehi mahārāja“ 'ti
vatvā dve gāthā abhāsī:

10. Thiyo tassa pajāyanti ra pumā jāyare kule
yo jānam pucchito pañham aññathā nam viyākare. 54.

11. Sacce hi saccam bhaṇasi hohi rāja yathā pure,
musā ce bhāsase rāja bhiyyo pavisa Cetiya 'ti. 55.

Tathā tṛtīyo 'ti nibbattanibbattarūpāna musāvādaṃ dṛṣṭvā sa⁴ jāyanti,
puttā na jāyanti ti attho.

Rāja⁵ anādiyitvā chaṭṭham⁶ pi tath' eva musā bhaṇitvā
yāva thanā paṭhavīm pāvisi. Puna⁷ pi brāhmaṇo „sallakkhehi 20
mahārāja“ 'ti vatvā dve gāthā abhāsī:

12. Puttā tassa na bhavanti pakkamanti diṣodisam
yo jānam pucchito pañham aññathā nam viyākare. 56.

13. Sacce hi saccam bhaṇasi hohi rāja yathā pure,
musā ce bhāsase rāja bhiyyo pavisa Cetiya 'ti. 57.

Tatha pakkamanti⁸ sa⁹ musāvādaṃ puttā honti natipittanāna an-
pakkāṃ kute pajāyanti ti attho.

So pāpamittasamaggadosena tassa vacanam anādiyitvā
sattamam pi tath' eva¹⁰ akāsi, ath' assa paṭhavi vivaram
adaṣi, Avāceto jāla atthahitvā ganhi. 30

¹ C¹ C² omīti attho. ² B² -mam, omīti pi. ³ B² pi. ⁴ C¹ C² Kar - - jetṭho.

⁵ B² pa. C² suttā va. ⁶ B² adda tassa vacanam. ⁷ B² atthamam, omīti pi.

⁸ B² atthā nam pu-. ⁹ B² adda puna. ¹⁰ B² tattheva musāvādaḥ.

14. Eṣa rājā isinā sutto¹ antalikkhecaro puro
pāvekkhi² paṭhavā³ e⁴ eso⁵ hīnatto⁶ patva pariṇāyā⁷. 58.
15. Tasmā hi chandāgamanasū⁸ na-ppasamsanti paṇḍitā, (2 vol. II $\frac{177}{22}$)
aduṭṭhacitto bhāseyya girā⁹ saccūpaṇṇihita¹⁰ ti 59.
16. Imā dve abhisambuddhagāthā¹¹ honti.

Tattha 14. rāja ti bhikkhava 20. rājā. Cetiya¹ pubbe antalikkhe caro hutvā
pacche ittha² abhisato³ paribhāsatvā hutvā patva pariṇāyā⁴ attano hī-
pariṇāyā⁵ patva paṭhavā⁶ patitvā⁷ attā, tasmā ti yasmā Cetiya⁸ rājā⁹ chanda-
gamanasū¹⁰ Avīśaṃpātā¹¹ jāte tasmā aduṭṭhacitto ti chandāgā¹² aduṭṭhacitto
10 hutvā saccū¹³ eva¹⁴ bhāseyyā¹⁵ ti.

- Mahājāno „Cetiya¹ rājā² isinā³ akkositvā⁴ musāvāda⁵ katvā⁶
Avīśin⁷ pavittā⁸“ ti bhayappatto⁹ ahoṣi. Rañño paṇḍa¹⁰ puttā¹¹
āganvā¹² „amhāka¹³ avassayo¹⁴ lobhī¹⁵“ vadimsu. Brāhmaṇo¹⁶ „tā¹⁷,
tombhāka¹⁸ pūtā¹⁹ dhammā²⁰ nāsetvā²¹ musāvāda²² katvā²³ isinā²⁴.
25 akkositvā²⁵ Avīśaṃpātā²⁶“, dhammo²⁷ nā²⁸ esa²⁹ hato³⁰ hanati³¹,
tumhehi³² na³³ sakkā³⁴ idha³⁵ vasitū³⁶“ ti vatvā³⁷ sabba³⁸ jetṭham³⁹“ „ehi⁴⁰
tvam⁴¹ tā⁴², pācīnadvāre⁴³ nikkhamitvā⁴⁴ ujukā⁴⁵ gacchanto⁴⁶
sabbasetam⁴⁷ satta⁴⁸ patitṭhitā⁴⁹ hatthiratanā⁵⁰ passissasi⁵¹“, tāya⁵²
saññāya⁵³ tattha⁵⁴ nagara⁵⁵ mūpetvā⁵⁶ vasa⁵⁷, tam⁵⁸ nagara⁵⁹ Hatthi-
10 pura⁶⁰ nāma⁶¹ bhavissatī⁶²“ āha. Dutiyā⁶³ āmantetvā⁶⁴ „tvam⁶⁵
tā⁶⁶ dakkhīnadvāre⁶⁷ nikkhamitvā⁶⁸ ujukā⁶⁹ eva⁷⁰“ gacchanto⁷¹
sabbasetam⁷² assaratanā⁷³ passissasi⁷⁴, tāya⁷⁵ saññāya⁷⁶ tattha⁷⁷ na-
gara⁷⁸ mūpetvā⁷⁹ vasa⁸⁰, tam⁸¹ nagara⁸² Assapura⁸³ nāma⁸⁴ bhavissa-
Gī⁸⁵“ āha. Tatiyā⁸⁶ āmantetvā⁸⁷ „tvam⁸⁸ tā⁸⁹ pācīmadvāre⁹⁰
25 nikkhamitvā⁹¹ ujukā⁹²“ gacchanto⁹³ kesarasi⁹⁴ passissasi⁹⁵, tāya⁹⁶
saññāya⁹⁷ tattha⁹⁸ nagara⁹⁹ mūpetvā¹⁰⁰ vasa¹⁰¹, tam¹⁰² nagara¹⁰³ Sīha-
putra¹⁰⁴ nāma¹⁰⁵ bhavissatī¹⁰⁶“ āha. Catutthā¹⁰⁷ āmantetvā¹⁰⁸ „tvam¹⁰⁹
tā¹¹⁰ uttaradvāre¹¹¹ nikkhamitvā¹¹² ujukā¹¹³ yeva¹¹⁴“ gacchanto¹¹⁵ sab-
baratanamaya¹¹⁶ cakkapaṇḍara¹¹⁷ passissasi¹¹⁸, tāya¹¹⁹ saññāya¹²⁰

1 B¹ iminā patva. 2 B² jaccu. 3 C³ hīnanto, C⁴ hananto, B⁵ hīnathe, B⁶ hīnathe. 4 C⁷ C⁸ -utto, B⁹ iminā alipatto. 5 B¹⁰ -yanti. 6 B¹¹ adda loṇha-
vassa pūdena patitvā. 7 B¹² -uppanno. 8 C¹³ C¹⁴ hanti. 9 B¹⁵ adda tena. 10
B¹⁶ -jathakam. 11 C¹⁷ -ti, B¹⁸ pavissasi. 12 C¹⁹ adda gaccha. 13 C²⁰ C²¹ add
zoccha. 14 B²² -kameva. 15 B²³ paṇḍarakkam.

tattha nagaraṃ māpetvā vasa, tam nagaraṃ Uttarapañcālāḥ
nāma bhaviṣṣatīti¹ āha. Pañcamam āmantervā „tāta toyā
imasmim thāne vasitum na sakkā, imasmim nagare mahāthū-
paṃ katvā nikkhamitvā pacchimanttarāya² diśāya ujukam gac-
cha, gacchanto³ dve pabbate aññamaññam paharitvā⁴ daddarā⁵
'ti sandam⁶ kuronto passissasi, tāya saññāya tattha nagaraṃ
māpetvā vasa", tam nagaraṃ Daddarapuram⁷ nāma bhaviṣṣa-
tīti⁸ āha. Te pañca pi⁹ janā tāya saññāya gantvā tasmim
thāne nagaraṃ māpetvā vasimā.

Satthā imam desanam¹⁰ āharitvā „sa bhikkhave idāṃ eva pubbe¹¹
pi Devadatto musāvadam katvā paṭhavim pariṭṭha" ti vatvā jātakam
samodhānesi: „Tadā Cetiyarājā Devadatto ahoṣi. Kapilabrahmaṇa¹²
aham evā¹³ 'd. Cetiyajātakam¹⁴."

7. Indriyajātaka.

Ye Indriyānaṃ d. Idam Satthā Jetavape vharanto pa-¹⁵
cānandutiyaikapalabhasam¹⁶ ārabha kathesi. Sāvatthiyāṃ kī-
eko kulaputto Satthā dhammedesamāṃ sutvā „na sakkā agāramajjhe
vasentena ekantaparipunnam ekantapariuddham brahmacariyāṃ cati-
tum, niyyānke sāmne¹⁷ pabbajitvā dukkhāṃ¹⁸ antam karissāmi¹⁹
gharaṃbharaṃ puttadārassa niyyādetvā²⁰ Satthāram pabbajjāṃ²¹ yāci.
Satthāpi 'sa pabbajjāṃ dāpeṃ. Tassācariyupajjhāyehi²² maddhā
piṇḍāya carato²³ navakattā²⁴ c' eva bhikkhūnaṃ bahubbhāvaṃ ca
kulagharo vā āsaneṣṭhāya vā āsanaṃ na pāpuṇā²⁵, sanghaṇṇavaka-
kojjanā²⁶ pūtham²⁷ vā phalakaṃ vā²⁸ pāpuṇā²⁹, āhāro³⁰ pi ujukā-
piṭṭheṇa³¹ ghaṭṭitā³², bhikkusāttakayāgum³³ vā³⁴ pūtsikkhakajjanā³⁵
vā jhāmasakkhāṃkuro vā pāpuṇā³⁶, yāpanapamāṇam na hoti³⁷. So

¹ Bā - amita. ² Bā - kāmara gacchanto. ³ Bā - gaccha pa-. ⁴ Bā - sandam.

⁵ Bā - vat. ⁶ Cā - Cā - daddaru. ⁷ Bā - amita pi. ⁸ Bā - dhammeda. ⁹ Bā - kap-
pabrahmaṇaṃ pana. ¹⁰ Bā - adda - catikamam. ¹¹ Cā - du-. ¹² Bā - bodhisaṃ-

¹³ Bā - adda - nikkhamitvā. ¹⁴ Cā - amita pa-. ¹⁵ Bā - tassa ā-. ¹⁶ Bā - caranto.

¹⁷ Cā - navakattā. ¹⁸ Cā - Cā - pāpanantam in the place of na pāpuṇā. ¹⁹ Bā - kāmara kō-. ²⁰ Bā - piṭṭheṇa. ²¹ Bā - amita vā pha - - - - - . ²² Bā - va.

²³ Bā - ujukā-. ²⁴ Bā - all four MSS. instead of -to. ²⁵ Bā - āhāraṃ kaddhāṃ vā
yāgum. ²⁶ Bā - adda - pāpuṇā. ²⁷ Bā - amita pi. ²⁸ Bā - yāpanapamāṇam hoti.

nitaṇā jaddhaṃ gahetvā purāṇadutiyaṃ¹ santikaṃ gacchasi, ath'
 nasa sā pattam gahetvā vanditvā pattato bhattam haritvā² sasanpā-
 tāni yāgubhattasūparyajjānāni deti, mahallako rasiṇaṇhāya bojjhavā
 purāṇadutiyaṃ³ jahitum na sakkoti. Sā cintesi: „baddho nu kho
 5 so ti vimahissāmi nān“ ti. Ath' ekadivasaṃ janapadamaṇussaṃ
 sotamattikāya nahāpetvā gehe nisidāpetvā aṇṇe pi⁴ eva katipaye⁵
 manussā⁶ ānāpetvā⁷ thakam⁸ pānabhojanaṃ dāpesi. Te khādanta
 bhujantā⁹ nisīdanta. Gehdvāre cakkesu gome bandhāpetvā ekam
 sakkatam pi¹⁰ thapāpesi. Sayam pama piṭṭhagabbe nisīditvā pūve poti.
 10 Mahallako āgantvā dvāre ajjhāsi. Tam dāsa¹¹ ekā mahallakaperiso
 „ayye eko therā¹² dvāre jhito“ ti āha. „Vanditvā aticchāpehiḥ¹³“
 „Aticchatha bhante“ ti punappoma kabbetvāpi tam anāgacchantam¹⁴
 dāsa¹⁵ „ayye therā na gacchasi“ ti āha. Sā āgantvā sūnikam ukkhi-
 pitvā oloketvā¹⁶ „aho mama¹⁷ dārakapitā“ ti ratvā nikkhamtvā var-
 15 dāsa¹⁸ pattam gahetvā geham parasetvā bhojetvā bhujanapariyoṇe
 vanditvā „bhante tumho idh' eva parimibbāyatha, mayam ettakam
 kāluṃ“ aṇṇam kulam na gaphima¹⁹, aṇṇāṇike paṇa ghare ghara-
 vāso na santthāti, mayam aṇṇam kulam gaphāma, dūram janapadam
 gacchissāma, tumhe appamattā banta, tace me dāsa atthi khammā²⁰
 20 ti āha. Mahallakassa hadayaphālaṇṇakāle viya phosi. Atha nam
 „aham tam jahitum na sakkomi, mā gaccha vibbhamissāmi, su-
 katthāne²¹ sūjakam peseti, puttacivaram pañcchāpetvā āgacchissā-
 mi“ ti āha. Sā „sādhu“ ti sampapēhi. Mahallako viharāṃ gaṇṭṭvā
 ācāriyupajjhāye puttacivaram pañcchāpeto „kasmā²² evaṃ karasi“
 25 rutte „purāṇadutiyaṃ²³ jahitum na sakkomi, vibbhamissāmi“ ti āha.
 Atha nam te anicchantam āva Sattāṃ santikam netvā „kim bhik-
 khare imaṃ anicchantam āva āgāyitthā“ ti rutte „bhante syam
 akkhanthitvā vibbhamitukāmo“ ti vadiṃsu. Atha maṃ Sattāṃ „accam
 kira vadhā²⁴ akkhanthito“ ti pucchitvā „accam“ bhante“ ti „ko tam
 30 akkhanthāpeti“ „purāṇadutiyaṃ²⁵ bhante“ ti rutte „bhikkhū²⁶ mā itthi
 toyham asābhakārikā, pubbe²⁷ vadhā etam²⁸ nissāya cutuḥ²⁹ jhāceti
 parhiṇo mahādekkham patvā maṃ nissāya tamhā dukkhā mucetvā
 saṭṭham³⁰ jhāmaṃ paṇḍabhiḥ³¹ ratvā atitāṃ āhāsi:

¹ C¹ C² -dō-. ² B¹ tiha-. ³ B² natiya-. ⁴ B¹ parivāraṃ-. ⁵ C¹ add- pot-
 to aṇṇ-. B² ānā-. ⁶ B² sasanā tho-. ⁷ C¹ C² bhajanti, B² bhajanti. ⁸ B²
 atthi aṇṇ sotā. ⁹ B² mahathero. ¹⁰ C¹ C² -peti. ¹¹ C¹ C² ha-. ¹² B²
 -kanto. ¹³ B² ambo amhākam. ¹⁴ B² eukāka kām. ¹⁵ B² gaphāma. ¹⁶ B²
 add- me. ¹⁷ B² add- āva. ¹⁸ B² add- bhikkhū. ¹⁹ B² ima. ²⁰ B² add-
 bhāra. ²¹ B² add- pl. ²² B² tam. ²³ so all four MSS. ²⁴ B² vadhā.

Attu Bārāṇasīyam Brahmadatte rajjān kārunte
 Bodhisatto tassa purahitaṃ paṭicca tassa brāhmaṇiṃ kuc-
 chiṃmā¹ nibbatti. Jāṭadivase e² assa sakalaṃgare Avudhāni
 pajjalimā, ten³ assa Jotipālakumāro ti nāmaṃ karimā.
 So veyappatto Takkaṣiḷāya⁴ sabbasippāni uggaṇhivā raṇṇo
 sippam dassetvā issariyam pahāya kanci⁵ ajānāpetvā agga-
 dvārena nikkhamivā araṇṇam pavasivā Sakkadattiyo Ka-
 viṭṭhakaṃsaṃsaṃ⁶ isipabbajjān paṭhahivā jhānābhīṇṇaṃ nib-
 batesi. Tam tattha vasantaṃ anekāni isikatāni parivāresuṃ.
 Mahāsaṃgamo abho, anta⁷ antevāsikajetṭhakā ahaṃsuṃ. Teṃ
 Sāḷḷasaro nāma isi Kavīṭṭhakaṃsaṃsaṃ⁸ nikkhamivā Soratṭha-
 janapade⁹ Sātodiḷkānāmanadiyā¹⁰ tīre anekasaḥassaṃsipaṇivāro
 vasi. Mendissaro¹¹ nāma isi Pajakuraṇṇo¹² vijjite¹³ Lambacūḷa-
 kum¹⁴ nāma nigamaṃ nissāya anekasaḥassaṃsipaṇivāro vasi.
 Pabbato nāma isi ekam aṭaviṇjanapadaṃ¹⁵ nissāya anekasaḥassa-
 sipaṇivāro vasi. Kāḷadevala nāma isi Avanti-dakkhināpathe
 ekam ghaṇaselaṃ¹⁶ nissāya anekasaḥassaṃsipaṇivāro¹⁷ vasi.
 Kisavaccho nāma isi ekako va Dandakiraṇṇo Kumbharatti-
 nagaraṃ nissāya uyyāne vasi. Anussatāpaso¹⁸ pana Bodhi-
 sattaṃ¹⁹ opatṭhako²⁰ tassa santiko²¹ vasi. Nārado nāma isi
 Kāḷadevalassa kaniṭṭho Majjhimaṇapadeso²² Araḍḍjaragiriṃhi²³
 pabbataṇḍālantaṃ ekako va ekasmiṃ guhāreṇa²⁴ vasi. Araḍ-
 jaragirito²⁵ pana²⁶ avidūre eko ākiṇṇamanusso nigamaṃ atthi.
 Tesāṃ antare mahati²⁷ gahā, tam nadiṃ balaṃ manussaṃ ota-
 ranti²⁸, uttamarūpadharā vannaḍāsiyo pi purise palobhiya-
 mūḍa²⁹ taṃsā nadiyā tīre nisīdanti. Nāradaṭṭāpaso tūko ekam
 diṇvā paṭibaddhacitto hutvā jhānam antaraḍḍhāpetvā nirāhāro

¹ Bē - tūhi. ² Bē - yam. ³ Bē - kīra. ⁴ Bē - kapiṭha. ⁵ Bē - tatha. ⁶ C¹ C²
 kaviṭṭhakaṃsaṃ, Bē - kum - saṃsaṃ, Bē - sakkaṃsaṃsaṃ. ⁷ Bē - purāḷhimaṇa. ⁸ Bē - rāta-
 gūḷānāma. ⁹ C¹ C² - mēṭhi. ¹⁰ Bē - paṇḍalāraṇṇo. ¹¹ C¹ C² - to. ¹² Bē
 kalaṃpacūḷakum. ¹³ Bē - atreṇa. ¹⁴ Bē - akagghalaṃselaṃ. ¹⁵ C¹ C² - nako. ¹⁶
 Bē - aṇḍapīyāṭṭa. ¹⁷ Bē - tassaṃsipa. ¹⁸ Bē - tassaṃsipa. C¹ C² - aṇḍaṇṇa. ¹⁹
 Bē - majjhimaḍḍeso. ²⁰ Bē - aḍḍhāgiri. ²¹ C¹ - ne. ²² C¹ C² - na. Bē - araḍḍhā-
 giriṇ. ²³ Bē - nāma. ²⁴ Bē - maha. ²⁵ Bē - vāraṇṇā. ²⁶ to - sil - tūca. MSS. in-
 stead of palobha-?

- parisussanto kilesavasaṃ gantvā sattāhaṃ¹ nipajji. Atha aasa
 bhātā Kālaadevalo avajjanto² taṃ kārakaṃ ūtvā ākuseṇāgantvā
 lepaṃ³ pāvisi. Nārado taṃ diṣvā „kaṃhā bhavaṃ āgato“⁴ „U
 „Bhavaṃ akallako ti bhavantaṃ patijuggitum āgato“⁵ mhi⁶.
 10 Atha naṃ so „avattbhukam⁷ bhavaṃ kathesi, alikam tucchā-
 kam⁸ kathesi“⁹ musāvādena niggaṇhi. So „so taṃ pahātum
 vattati“¹⁰ Sālisearaṃ ānesi Mendissaraṃ ānesi Pabbhatisaraṃ¹¹
 ānesi. Itaro pi so tayo musāvādena niggaṇhi. Kālaadevalo
 „Sarabheṇḍasattāharaṃ ānessāmiti“¹² ākāseṇa¹³ gantvā taṃ ānesi.
 15 So āgantva¹⁴ taṃ diṣvā „indriyavasaṃ gato“¹⁵ ti itvā „kacci
 si“¹⁶ Nārada indriyānaṃ vasaṃ gato“¹⁷ ti pucchitvā itareṇa ka-
 thaṃ¹⁸ autvā va oṭṭhāya vanditvā „āma ācariya“¹⁹ ti vutto
 „Nārada indriyavasaṃ gatā nāma imasmiṃ attabhāve aus-
 saṇṭā“²⁰ dukkhaṃ anubhavitvā duttiyattabhāva²¹ nirayo nib-
 20 bānti²² vtvā paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Yo indriyānaṃ kāmēna vasaṃ Nārada gacchati
 so pariṇajji²³ ullho loko jīvaṃ eva viṇassatiti²⁴. 60.

- Taṃ ya indriyānaṃ ti Nārada yo puriso rūpaḍaṃ anubhāvaṃ ga-
 25 cheṇa kilesakāraṇaṇa tannaṃ indriyānaṃ tassa gacchati, pariṇajjati²⁵
 loko²⁶ ti so puriso²⁷ mānussalokaṃ va devaṃ taṃ ti²⁸ ti nibho loko pariṇajjati
 nityaḍaṇa anubhāvaṃ, jīvaṇaṃ viṇassatiti²⁹ jīvaṇo yeva ca assaṇa³⁰ vedhitaṃ
 kilesavāraṇaṇa³¹ alibhanta³² sokheṇa viṇassaṃ mahadukkhaṃ papucchati.

- Taṃ autvā Nārado „ācariya kāmasevanam nāma sukhaṃ,
 evarūpaṃ sukhaṃ“³³ kiṃ sandhāya³⁴ dukkhaṃ ti vadasati³⁵
 30 pucchi. Atha aasa Sarabhaṇḍo „tena hi soṇālāti“³⁶ duttiyaṃ
 gāthāṃ āha:

2. Sukhasānantaraṃ dukkhaṃ dukkhasānantaraṃ sukhaṃ,
 so pi patto³⁷ sukhaṃ dukkhaṃ³⁸ paṭikamkha³⁹ varad⁴⁰ sukhaṃ ti. 61.

¹ B4 adda vattati. ² Ta C4 B4 avajji. ³ C2 vasaṃ, C4 vasaṃ vasaṃ ti. ⁴ B4 adda si. ⁵ B4 alikam. ⁶ B4 tuccham. ⁷ C2 kathesi. ⁸ C2 kathesi. ⁹ C2 vattati. ¹⁰ C2 vattati. ¹¹ B4 pabbhāsaṃ. ¹² C2 C4 ā-
 10 na. ¹³ B4 ākāseṇa. ¹⁴ B4 āgato. ¹⁵ B4 āgato. ¹⁶ B4 āgato. ¹⁷ B4 āgato. ¹⁸ B4 āgato. ¹⁹ B4 āgato. ²⁰ B4 āgato. ²¹ B4 āgato. ²² B4 āgato. ²³ B4 āgato. ²⁴ B4 āgato. ²⁵ B4 āgato. ²⁶ B4 āgato. ²⁷ B4 āgato. ²⁸ B4 āgato. ²⁹ B4 āgato. ³⁰ B4 āgato. ³¹ B4 āgato. ³² B4 āgato. ³³ B4 āgato. ³⁴ B4 āgato. ³⁵ B4 āgato. ³⁶ B4 āgato. ³⁷ B4 āgato. ³⁸ B4 āgato. ³⁹ B4 āgato. ⁴⁰ B4 āgato.

Tattha saḅbaśāmanīyaṃ ṭi kāmāsukhaṃ anantaṃ nīrayadukkhaṃ,
dukkhaṃ ṭi vipassakkaḍḍhakaṃ anantaṃ dhammānantaṃ¹ sukhaṃ² e
eva ubbhāsaṃkhaṃ³ ca, idaṃ vuttaṃ totti. Nārada tvaṃ hi eva kāmāseva-
nantaṃ kīlāsi⁴ kūtva ekantadukkhaṃ ubbādhāsi, aṭṭha⁵ saḅbaṃ⁶ vipāsa-
sāya kammaṃ karonti⁷ ca⁸; paṇa⁹ kīlāmaṇi¹⁰, na¹¹ dukkhaṃ aṭṭha¹² saḅbaṃ¹³ ub-
bādhāsi¹⁴ vuttappakāraṃ¹⁵ sukhaṃ¹⁶ patilabbhanti¹⁷, khaṇḍa¹⁸ sandhīyāhaṃ¹⁹ evaṃ²⁰ vailā-
nāhi, vo pi²¹ patto²² ṭi²³ evaṃ Nārada²⁴ idha²⁵ jhānasukhaṃ²⁶ nīseva²⁷ taṃ²⁸ sukhaṃ²⁹
mahantaṃ kāmāsevaṃ³⁰ vataḥkhaṇḍakhaṇḍaṃ³¹ patto, patikāṃ³² khā³³ ṭi³⁴ idha
vipassadukkhaṃ³⁵ chāḍḍeva³⁶ paṇa³⁷ taḍ³⁸ eva³⁹ vataṃ⁴⁰ uttamaṃ⁴¹ jhānasukhaṃ⁴² iṭṭha⁴³
patibhāsi.

Nārada „idaṃ ācariya dukkhaṃ dussahaṃ, ca¹ taṃ
adhivāsetuṃ² sakkomīti³ āha. Atha⁴ naṃ Mahāsatto „Nārada
dukkhaṃ nāma⁵ uppannaṃ⁶ adhivāsetabbhaṃ⁷ eva⁸ ṭi⁹ vatvā¹⁰ tati-
yaṃ¹¹ gātham āha:

1. Kicchakāle¹ kicchasaḅbo² yo kiccham³ nātivattati⁴ 18
sa kicchantaṃ⁵ sukhaṃ⁶ dhīro⁷ yogaṃ⁸ samadhigacchatīti. 62.

Tattha nātivattatīti¹ na² anuvattati³, ayaṃ⁴ eva⁵ vā⁶ pāṭha, idaṃ⁷ vuttaṃ
koti: Nārada⁸ yo⁹ kicchasaḅbaḍḍhakaḥ¹⁰ kicchasaḅbaḥ¹¹ kicchasaḅbo¹² appa-
māto¹³ tava¹⁴ kicchasaḅbaḥ¹⁵ bhāvaupayaṃ¹⁶ karonti¹⁷ kicchasaḅbo¹⁸ kūtva¹⁹ taṃ²⁰ kiccham
pānavaṃ²¹ tava²² vataṃ²³ avattitvā²⁴ tehi²⁵ tehi²⁶ upayaṃ²⁷ taṃ²⁸ kiccham²⁹ abhikkhanti³⁰
vuttaṃ³¹ ca³² dhīro³³ kicchasaḅbaḥ³⁴ sotimāsaḅbaḥ³⁵ uttamaṃ³⁶ sukhaṃ³⁷ jhāna-
sukhaṃ³⁸ adhigacchatī³⁹ taṃ⁴⁰ vā⁴¹ kicchantaṃ⁴² yogaṃ⁴³ adhigacchatī⁴⁴
ekīkantaṃ⁴⁵ vā⁴⁶ pāṇavatīti.

So „ācariya kāmāsukhaṃ¹ nāma² ottamasukhaṃ, na³ taṃ⁴
jahitvā⁵ sakkomīti⁶ āha. Atha⁷ naṃ Mahāsatto⁸ „dhammo⁹
nāma¹⁰ na¹¹ kenaci¹² kāraṇena¹³ nāsetabbo¹⁴ ṭi¹⁵ vatvā¹⁶ satutthaṃ¹⁷
gātham āha:

¹ C¹ dukkhaṃ-. ² B² omīti ca. ³ B³ -ti. ⁴ B⁴ omīti ta. ⁵ B⁵ omīti patī.
⁶ B⁶ adda dukkhaṃ. ⁷ C⁷ C⁸ imāṃ. ⁸ B⁸ satta. ⁹ B⁹ adda vo pi. ¹⁰ all
three MSS. omīti. ¹¹ B¹¹ dukkhasaḅbaḥ. ¹² C¹² C¹³ dukkhasaḅbaḥ. ¹³ C¹⁴ C¹⁵ kicchasaḅbaḥ.
¹⁴ C¹⁶ kicchasaḅbaḥ. ¹⁵ C¹⁷ kicchasaḅbaḥ. ¹⁶ B¹⁸ kicchasaḅbaḥ. ¹⁷ C¹⁹ B²⁰ kicchasaḅbaḥ. ¹⁸ C²¹ kicchasaḅbaḥ.
¹⁹ C²² C²³ nāma. ²⁰ B²⁴ nāma. ²¹ B²⁵ vataṃ. ²² B²⁶ only one
text. ²³ B²⁷ nā. ²⁴ B²⁸ vo. ²⁵ B²⁹ adda anantaṃ karoti. ²⁶ B³⁰ -sukhaṃ.
²⁷ C³¹ C³² kicchasaḅbaḥ. ²⁸ B³³ -ti. ²⁹ C³⁴ adda vā kicchantaṃ. ³⁰ B³⁵ taṃ taṃ kicchasaḅbaḥ.
³¹ C³⁶ C³⁷ kicchasaḅbaḥ. ³² B³⁸ -ti. ³³ B³⁹ ca. ³⁴ C⁴⁰ C⁴¹ -sukhaḥ. ³⁵
B⁴² adda pīṇa. ³⁶ B⁴³ nāma k. k. na nāma.

4. Na h' eva kāmāna¹ kāmā nācatthā n' atthakāraṇā²
na kataṇ ca nikarāṇa³ dhammā cavitum arahasīti. 63.

Tattha kāmāna¹ kāmā ti kāmānaṃ kāmā², catthakāraṇapattānā³ ti
attho, anattatā⁴ natthakāraṇā⁵ ti na anattato na atthakāraṇā⁶, na kataṇa
8 nikarāṇa⁷ ti na kataṇaṃ nipphādanā⁸ nikarāṇa⁹, idam attam hoti: Nārada
na h' eva¹⁰ catthakāraṇapattānā¹¹ dhammā¹² cavitum arahasī, ekamhi anattato
uppanne tath' pottāntakāraṇa pānatikā¹³ na attana¹⁴ pi kāraṇa¹⁵ bhūtena
dhammā cavitum arahasī, evaṃ attā me attho appajjissatīti evam¹⁶ attha-
kāraṇāpi na dhammā cavitum arahasī, kataṇ pama¹⁷ nipphāditam¹⁸ jhāna-
10 evakam ārambhakāraṇa vācāsa n' eva dhammā cavitum arahasīti.

Evam Sarabhaṅgena catāhi gāthāhi dhamme desite Kāḍa-
valo attano kaṇṭṭham ovadanto pañcamam: gātham āha:

5. Dukkham gahapataṃ¹ sādhu, saṃvibhajjāṃ ca bhojanam,
abāso atthallābhesu, atthavyāpatti² avyatho ti. 64.

Tattha dukkham gahapataṃ ti Nārada³ gahapataṃ vasaṇṭīti: gahap-
11 patānaṃ bhojappādanatthiyo anāyasyachakkaṃsalakhaṇasākalikam dukkham
cāha sādhu dakkhiṇāro jappako⁴, saṃvibhajja⁵ āha bhojanam ti duk-
khānaṃ appāditabhogam dhammāsamābhāraṇa⁶ saṃvibhajjā⁷ pori-
bhogakāraṇam attiyam sādhu abāso ti atthallābhe mahante isattiyaṃ uppanne
10 pamādaṇaṃ abāso atthallābhatum⁸ tanyam sādhu, atthavyāpatti⁹ ti
yadā pama attano atthavyāpatti¹⁰ yasaṃsaṃ hoti tadā avyatho vāḷamam ca-
tutikam sādhu, saṃvā evam Nārada jhānaṃ me anārahitaṃ ti na eva, aṇe
indriyānam vasaṇṭi na gahapataṃ nattham pi te jhānaṃ pama pakkāham eva
bhāvaṃsīti.

15 Tam pama¹ Deraḷena² Nāradaṃ ovaditabhāvaṃ āvā Sattā
abhiṇambuddho hotvā chaṇḍham gātham āha:

a. Ettāvatā te paṇḍitaṃ Aālo³ Deraḷo bravi.
no-y-ko⁴ kiṇṇa⁵ pāpiyo yo⁶ indriyānaṃ vasaṇṭi vaje ti. 65.

¹ ET-vaṇṭi, ² Eā Q² na kattaṇā, Bā na kattaṇa atthakeraṇā. ³ al three
MSS. vama. ⁴ Bā vasaṇṭīti pottānā. ⁵ Q² na atthano, Q⁴ na atthato-
cori te anattato, Bā na atthato anattakāraṇā. ⁶ Bā sādū jhānam. ⁷ Bā
nārahitaṇa. ⁸ Bā aṇa. ⁹ Q² E² -ma-, ¹⁰ Q² -o, Q⁴ -a. ¹¹ Bā nana-
12 Q² anattato. ¹³ Bā kāraṇa. ¹⁴ Bā sādū pi. ¹⁵ Bā amita pama. ¹⁶ Bā
eva. ¹⁷ Bā ā. Bā dakkhiṇā - ti. ¹⁸ Q² -attham āpatti, Bā atthavyāpatti, Bā
atthavāpatti. ¹⁹ Bā amita sādū. ²⁰ Bā atthakeraṇa. ²¹ Bā sādū sādūti. ²² Q²
-attho, Q⁴ -atthato. ²³ -attham, Bā anappajjissatīti. ²⁴ Q² atthavyā-
cori te atthavā, Q⁴ atthavyāpatti, Bā atthavyāpatti. ²⁵ Q² atthavyāpatti-
ti, Bā atthavyāpatti. ²⁶ Bā pama. ²⁷ Bā Kāḍaḷena. ²⁸ Bā apāna. ²⁹
Bā vasaṇṭi, Bā vasaṇṭi. ³⁰ Bā kiṇṭi. ³¹ Bā vasaṇṭi yo.

Tas' attho: bhikkhava, anagam etaro paṇḍitasaṃ jano Devale ahrasi, yo pana khevarevassa Indrijānaso vasaṃ sajaṃ so añño pāpiyo n' amhi.

Atha nam Sarabhaṇḍo amantetvā „Nārada, idaṃ idāva suṇa, yo hi paṭhamam eva kattabbayuttakaṃ na karoti so araṇṇam pavittamāpavako viya socati paridevatitī" vatvā attitaṃ āhāri:

Atte ekasmiṃ Kāśinigame ako¹ brāhmaṇamāpavo abhirūpo ahoṣi thāmasampanno nāgatalo, so cintesi: „kim me kasikanimāsiṃ katvā mātāpūthi puṭṭho"², kim pattadārena, kim dānādhi puṇṇho³ katehi⁴, kañci⁵ apocetvā kñci puṇṇam akatvā araṇṇam pavatvā mige māretvā attānam eva possasūmi⁶" so pañcārudhasannaddho Himavantaṃ gantvā vānānūge vadhitvā khādanto anto-Himavante Vīdhavāya nāma naḍiṇi tīre giriṇarikkhittam mahantaṃ pubbatājālam patvā⁷ tattha mige vadhivā vāgāre pakkamamsaṃ khādanto vasaṃ kappesi. So cintesi: „aham sudā⁸ thāmasampanno nāma⁹ na bhavissāmi, dubbalakāle araṇṇo caritum na sakkhassāmi, idān' eva nānāraṇṇamige¹⁰ pubbatājālam¹¹ parasetvā dvāraṃ yojetvā araṇṇam¹² anāhiḍanto¹³ va yaṭhāruceiyā mige vadhitvā khādisasāmi¹⁴ tatthā akāsi. Ath' essa kāle atikkamanto tam kammaṃ matṭhakaṃ pattaṃ, diḍḍhadhammavedaniyam¹⁵ jātam: attāno hatthapāde na labhi, apurāparaṃ parivattitum nā-sakkhi, n' eva kiñci khādanīyam na paṇīyam¹⁶ paṇi, caritum miḍḍhi, manussapeto ahoṣi, gūḷakāle paṭhavi¹⁷ viya caritum bhijjivā rājiyo¹⁸ dassosi, so dūrūpo dassaṇṇito mahādukkham anubhavi, Eram adādhāno¹⁹ gate Sivirāṭṭhe Sivirāṇi nāma „araṇṇo vāgāre"²⁰ pakkamamsaṃ khādisasāmi²¹ amaccānam rājāro viyyadeivā pañcārudhasannaddho araṇṇam pavatvā mige vadhitvā mahantaṃ khādanto²² anupabbena tum pademaṃ patvā tam putisaṃ dvāra bhūto pi²³ dhūti²⁴ upaṭṭhapetvā „ko si tvaṃ amabbo putiṇā"²⁵ ti pucchā, „Sāmi²⁶ manussapeto haṃ"²⁷, attānā katakammassa phalaṃ anubhavāmi²⁸, tvaṃ pana ko sīti²⁹, „Sivirājāham asmi³⁰. „Atha kamma idhāgato sīti³¹.

¹ B¹ omāti kko, C² C³ omāi kko. ² B⁴ pāma-. ³ B⁵ pituṇam upaṭṭhehi. ⁴ C⁶ C⁷ puṭṭhant, D⁸ puṭṭho. ⁵ B⁹ kathehi. ⁶ C¹⁰ B¹¹ kñci. ⁷ C¹² karva. ⁸ B¹³ sappadā. ⁹ B¹⁴ omāti nāma. ¹⁰ C¹⁵ C¹⁶ adā vadhivā. ¹¹ B¹⁷ pubbatājālam. ¹² B¹⁸ staṇṇo. ¹³ B¹⁹ āhi-. ¹⁴ C²⁰ C²¹ B²² -ajyaṃ. ¹⁵ B²³ khādanīyabbhijāniyam pāṇīyam. ¹⁶ B²⁴ paṭhavi, C²⁵ C²⁶ -ajji. ¹⁷ C²⁷ rājīyo. ¹⁸ C²⁸ arthama, C²⁹ atthadāre, to adādhāno. ¹⁹ B³⁰ -va. ²⁰ B³¹ -dantamāno. ²¹ C³² -ti, B³³ -va. ²² B³⁴ dhūti corr. to satthi. ²³ C³⁵ asāmi. ²⁴ B³⁶ -to ti) ahāmi. ²⁵ B³⁷ -bhomi.

„Migamaddasā khēdānantthāyā“¹ ti. Ath' assu so aham pi mahārāja
 (minā va kāramāḍagantvā² manussapeto jāto³ ti sabbaṃ vitthārena
 kathetvā attano dukkhābhāvaṃ rañño āeikkhanto asagāthā āhu :

1. Amittānaṃ va hatthathāna⁴ Siva⁵ pappoti mānava⁶.
2. kammanā vijjāṇaṃ ca dakkheyyaṃ vivāhaṃ sūmaddavaṃ
 eto ca yaso kāpetvā nibbatta⁷ ehi kammehi. 66.
3. So 'haṃ sahasasajjāno⁸ va abandhu aparāyano
 ariyadhammā upakkanto yathā peto tath' ev' aham⁹. 67.
4. Sukhakāmo dukkhāpetvā¹⁰ āpāmo 'maṃ padaro lomaṃ.
 so sukhaṃ niddhigacchāmi eto¹¹ kāmūmmatā-m-ivā¹² ti. 68.

- Tatha amittānaṃ va hatthathānaṃ ti amittānaṃ hatthathāna¹³ vithā-
 naṃ vijjā, Siva¹⁴ ti rajānaṃ āpatti, pappoti mānava¹⁵ ti mānaṃ pāpa-
 kamme¹⁶ pāpanāṃ, attano va¹⁷ kammanā vinnasā pāpuṇṇā¹⁸ vuttam hoti
 kammanā ti kammānāṃ nibbāḍaṃ sūmaddakāraṇaṃ¹⁹, vijjāṇaṃ ti viññāpa-
 11. Vāraṇaṃ²⁰ hatthāpaddhānaṃ appamā dakkheyyaṃ ti viññāpāhāraṇaṃ kha-
 guppādamakosaḍḍhaṃ, vivāhaṃ ti vivāharivākaṃpānaṃ²¹ bandhānaṃ, sūma-
 daddavaṃ ti pāpaviddhānaṃ²² c' eva mānavaṇṇaṃ hitakāmaṃ pāpanivāraṇaṃ
 kālyāṇamittānaṃ²³ ca, so M lōha maddava ti adhippeto, eto eva yaso kāpetvā
 ti eto etāko yasodāyakekkhamme²⁴ kāpetvā va²⁵, nibbatta ehi kammehi
 20. attano kammehi nibbatta²⁶, idam yuttam, hant; eto mahārāja-ṇṇamānava loka²⁷
 kassariyadāyakaṃ kassābhāyavinnasānaṃ kammanā²⁸ akāraṇaṃ appamā āeikkhivā upāyasa
 bhogaṃ upapādetvā sabbavivāhaṃ akāraṇaṃ sāmā arakkhānaṃ mānava āpāmo
 21. lomaṃ²⁹ niverasammathe³⁰ kāpānāṃ mitta āpādetvā loma etāko yasakāraṇaṃ³¹
 yaso ti sandhānaṃ yaso loka-pāpaviddhānaṃ āpādetvā³² āpādetvā loma arādhāna
 25. parivāra³³ āpādetvā pāpākammehi idam mānavaṇṇaṃ hantā nibbatta 'amittā,
 sahasasajjāno³⁴ va 'ti³⁵ sahasasajjānapuriso³⁶ vijjā ti aṭṭha, y-āyā³⁷ samma
 pāpāpāpānaṃ bhogaṃ upādetvā³⁸ etā āpādetvā ehi bhogaṃ jino³⁹ ti pi ettha,
 aparāyano ti āpāraṇaṃ nipputtho⁴⁰, ariyadhammā ti appurisaṇṇammatto,

¹ Bā - na āg. ² so C¹ C² Bā, Bā kassāthāna. ³ Bā aṭṭha, Bā aṭṭha. ⁴ C¹ C²
 mānava, Bā mānava. ⁵ C¹ C² Bā - jino, C¹ - jino corr. to - jino, Bā - jino.
⁶ Bā sabbavāhaṃ, Bā sabbā āpāna. ⁷ C¹ C² dukkhā. ⁸ C¹ etto, Bā etto.
⁹ C¹ C² hatthāthāna, C¹ sabbāthāna corr. to hatthāthāna. ¹⁰ Bā aṭṭha. ¹¹
 C¹ mānava, C¹ C² mānava. ¹² so all three MSS. instead of - so. ¹³ Bā
 omittā va. ¹⁴ C¹ C² - nāṃ, C¹ - nāṃ corr. to - nāṃ. ¹⁵ Bā āpāna kīra. ¹⁶
 C¹ C² - radhāna. ¹⁷ Bā sabbāthāna. ¹⁸ C¹ C² - mitta. Bā - mitta. ¹⁹
 Bā - āg. ²⁰ Bā nipputtho. C¹ C² sabbāthā. ²¹ Bā omittā to - to. ²² C¹ C²
 - yuttakammatto. ²³ Bā - to. ²⁴ Bā pāpāna. ²⁵ Bā - āpāna. ²⁶ Bā kāpetvā,
 C¹ aṭṭha. ²⁷ Bā parivā. ²⁸ C¹ omittā sa - ti, C¹ sahasasajjāna corr. to - jino
 va, omittā Bā, C¹ - jino va. Bā - jino. ²⁹ Bā - jino. ³⁰ C¹ yasakāna, C¹
 yasakāna corr. to yasakāna, C¹ yasakāna, Bā yasakāna. ³¹ C¹ C² - āpāna. ³²
 C¹ C² Bā jino. ³³ Bā nipputtho. Bā etto.

yaithi petu ti yaithi mahu peto kutvā uppajjeyya, itamhāso yeva tathā ma-
nussapeto jāto 'emi' sitho, sukka-kāmo dukkhāpetvā ti sukka-kāmo satta
dukkhāpetvā, sukka-kāmo ti pī piṭho, sayam sukka-kāmo aññam¹ dukkhāpetvā
ti sitho, appaṇṇo smi padam imam ti imam evaṇṇam koṭṭhāsam patto
'emi, paṭhanu' ti pī piṭho, imam² dukkheṣu paṭhabhūram³ atthabhaṇṇam patto
smi sitho, cito⁴ bhāṇamācāmi⁵ ti bhāṇamā vaccaṃ agā, vitarāka-
pārehi samantā paṭikā⁶ tiya saritvā uṭṭhena⁷ mahājāhena⁸ taphanto⁹ kappi-
kaṇṭakāsuṭṭhāni añña sa viddamāni vadati.

Etan ca pana vatvā „aham mahārāja sukka-kāmo param¹⁰ duk-
khāpetvā sitho va dhammo manussapeto jāto 'emi'". Itan pāpaṃ
mā kari, attano¹¹ maggaṃ gantvā dānādini puññaṃ karohi¹² āha.
Rājā tathā katvā saggupathā¹³ pūresi.

Sarabhaṅgasattthā imam kāraṇam āharitvā tāpasam saññā-
pesi. So tassa kathāya¹⁴ saḁvegaṃ paṭilabbhitvā tam vauditvā
kharuāpetvā kaṣinaparikkammaṃ katvā nattham jhānaṃ paṭi-
pākatkam akāsi. Sarabhaṅgo tassa tathā vasitum adatvā
tam ādāya attano assamaṃ gato.

Sattthā imam dhammaṃ āharitvā accāro pakāsetvā jūjakāṃ sa-
modhāpesi (Saccapariyāsaṃ ukkheṭṭhābhikkhu vetaṇṇapattiphaṇe paṭi-
[thahi]: „Taḍā Nārado ukkheṭṭhābhikkhu abho¹⁵”, Sāḁhearo Sāriputta,
Moggissaro Kassapo, Paṭibuto Anuruddho, Kāḁadavālo Kaḁcāro¹⁶,
Appaṇṇo¹⁷ Āṇando, Kisaṇṇeco Moggallāno¹⁸, Sarabhaṅgo pana aham
eva¹⁹ ti. Ādittajātakaṃ²⁰).

8. Ādittajātaka.

Āditta-min ti. Imam Sattthā Jetavane viharanto ma-
diṇḍānaṃ āraḁha kathesi. Asaḁḁānaṃ Mahāgovindasuttaraṇṇa-
nto vithāretvā kathetabbam. Taso pana diṇḍānaṃto ādittadivase
dhammasaḁbhāyaṃ kathesi sāmūṭṭhāpesuṃ: „āṇṇo Kosalārājā vicinitvā

¹ B² petuṃ. ² B² putthasam. ³ B² idam. ⁴ B² pajābhūram. ⁵ C² C² cito, B² cito. ⁶ C² āṇṇo, C² -kappa, B² -kappa. ⁷ C² B² -to. ⁸ B² -jāya. ⁹ B² taphanto. ¹⁰ C² C² para, C² para corr. to param, B² param. ¹¹ B² tamā in the place of emi. ¹² B² emi attano. ¹³ B² sukka-pāram. ¹⁴ B² dhamma-mahā. ¹⁵ B² adda nagaracchagipparipadūtiya. ¹⁶ B² kaḁcāro, C² kaḁcāro. ¹⁷ B² appaṇṇo. ¹⁸ B² mahāma. ¹⁹ B² adda suttamam.

va khettaṃ¹ ūtvā Buddha-pamukhasa ariyasamghassa mahādānaṃ²
 adāleti³. Sattā āgintvā jāya na⁴ ittha bhikkhavo etarahi kathāya
 samasinnā⁵ ti pucchitvā jīmāya nāma⁶ ti vutta „anucchariyaṃ
 bhikkhavo raṇṇa⁷ vicinitvā anuttare puṇṇakhette dāmapatiṭṭhāpanaṃ.
 2 porāṇakapapaṇḍitāpi vicinitvā va⁸ dānaṃ⁹ adāsiṃ¹⁰ ti vtvā attitaṃ āhuti:

Attite Sovīraratthe¹ Roruvanagare Bharatamahā-
 rājā² nāma dasarājadharmo akopetvā catthi saṃgahavatthūhi
 janāhi saṃgahananto mahājanassa mātāpitṭhāne³ thatvā ka-
 paṇiddhikavanibbakayācakkādinaṃ⁴ mahādānaṃ pavatteti. Tassa
 10 Samuddavijaya⁵ nāma aggamahesi ahoṣi paṇḍitā nānasam-
 panna. So ekadivasaṃ dānaggaṃ olokento „mayhaṃ dānaṃ
 dussilā lolasattā bhoṇṇanti⁶, tam maṃ na hāseti⁷, ahaṃ kho
 paṇa sīlavantānaṃ aggadakkhineyyānaṃ⁸ paccakabuddhānaṃ
 dātukāmo, te ca Himavantaṇḍese vasanti, ko nu kho te ul-
 15 mantetvā āneṣeati⁹, taṃ pesesaṃmiti¹⁰ cintetvā tam atthaṃ
 deviyā ārocesi. Atha naṃ sā āha: „mahārāja, mā cinta-
 yittha, ambhakaṃ dātābhaddānabalena sīlabalena saccabalena
 pūpphāni pesetvā paccakabuddhe nimantetvā tesāṃ āgatakāle
 sabbaparikkhārasampannaṃ dānaṃ dassāmi¹¹ ti. Rāja „sādha¹²
 20 ti sampatīcehitvā „sakalanagaravāsino sīlaṃ samādiyaṇtū¹³ ti¹⁴
 bheriṃ carāpetvā sayam pi saparijano upasathāgāni adhiṭṭhāya
 mahādānaṃ pavattetvā sumanapūpphapunnāṃ suvannasamuggaṃ
 gāhāpetvā pāsādā oruya rājāggaṃ thatvā pañcaṇḍāni paṭha-
 viyaṃ patiṭṭhāpetvā pācīnadisābhīmukho vanditvā „pācīna-
 25 disāyaṃ¹⁵ arahante vandāmi, sace ambhakaṃ koci ggaṃ attīhi
 amhesu anukampaṃ katvā ambhakaṃ bhikkhaṃ ganbathā¹⁶ ti
 vtvā sattapūpphamuṭṭhiyo khīpi. Pācīnadisāyaṃ paccaka-
 buddhānaṃ abhāvā¹⁷ punadivase nāgamissa. Dutiyadivase
 dakkhinadisāṃ namassi, tatō pi nāgarā. Tatiyadivase paccā-

¹ Bā puṇṇakhe. ² Bā samasinnā. ³ Cā Cā. ⁴ Bā amha va. ⁵ Bā ma-
 kādi. ⁶ Bā sīvirattho. ⁷ Bā samasinnā. ⁸ Bā -tu-. ⁹ Bā -kinnā. ¹⁰ Cā
 samasinnā. ¹¹ Bā -attī. ¹² Bā -teṭṭi. ¹³ Bā -teṭṭi. ¹⁴ Bā -teṭṭi. ¹⁵ Cā Cā
 -assanti. ¹⁶ Bā samādiyaṇtū nāgarāni. ¹⁷ Bā -ya. ¹⁸ Bā -vota.

maṇissam namassi, tato pi nāgata. Catutthadivase uttaradisaṃ
namassi, namassivā ca paṇa „Uttarahimavanta-padesavāsino
paccekabuddhā¹ amhākaṃ bhikkhaṃ gaṇhanto²“ ti satta-
pupphamuttāhiyo³ viassaḥesi, pupphāni gantvā Nandamūlaka-
pabbhāre⁴ paṇcannam paccekabuddhasatthānaṃ⁵ upari patimau,⁶
te āvajjamānā raṇḍā attho nimantitabhiṃvam⁷ natvā punadivase
satta⁸ paccekabuddhe āmantetvā „mārisā rājā vo⁹“ nimanteti,
tassa saṃgahaṃ karoṭhā¹⁰ ti vadimsu. Paccekabuddhā¹¹ ākā-
saddhantvā¹² rājadrāre¹³ otarimau. Te disvā rājā somanassa-
jāto vanditvā pāsādam āropetvā mahantam sakkāram kaivā¹⁴
dānaṃ dātvā bhattakiccapariyosāne punadivasatthāya¹⁵ puna-
divasatthāyā ti evaṃ paṇcamadivase¹⁶ nimantetvā chāham
bhutānaṃ¹⁷ sattamadivase sabbaparikkhārādānaṃ¹⁸ sajjetvā
suvannakkhacitāni¹⁹ mañcaplthāni²⁰ paṇḍāpetvā²¹ ticcivarādike sabbe²²
samanaparibhoge²³ sattannam paccekabuddhānaṃ²⁴ santike tha-
petvā²⁵ „ho parikkhāre²⁶ tumhākaṃ demā²⁷“ ti vanditvā²⁸
tesaṃ bhattakiccapariyosāne rājā ca devī ca ubbu pi vanditvā²⁹
namassamānā aṭṭhamso. Atha nesaṃ munnodanāṃ karonto
saṃghatthero dve gāthā abhāsi:

1. Ādittasmiṃ agārasmiṃ yaṃ niharati bhājanam³⁰ 10
- tam tassa hoti atthāya no ca yaṃ tattha jāyhati. 69.
2. Evaṃ ādipito³¹ loko³² jarāya maraṇena ca,
nihareth³³ eva³⁴ dānena, diṇṇaṃ hi³⁵ hoti nibbhaṇa³⁶ ti. 70.

Tam ādittasmiṃ ti sakkhāre paṇḍite, bhājanam ti yaṃ kiṃc āpa-
karanam, no ca yaṃ tatthā³⁷ ti yaṃ paṇa mūha jāyhati antamaso tattha-
santaro³⁸ ti sabbam tassa amayakkam³⁹ eva hoti jarāya maraṇena ca
ti demāssam evaṃ, atthato paṇ⁴⁰ eva ekānāsi aggikā ādipito nāma, vi-

¹ C¹ C² sū sū. ² B¹ amhāka. ³ B² sattaṇaṃ paccekabuddhānaṃ. ⁴ B¹
-ca saṃghatthero te. ⁵ B¹ -ca ruru vo. ⁶ B¹ satta ja-. ⁷ B¹ -na-. ⁸ B¹
-vā. ⁹ C¹ omā pu-. ¹⁰ B¹ chādī. ¹¹ B¹ omā sū - - na. ¹² B¹ satta-
santaro. ¹³ B¹ sabbāsa. ¹⁴ B¹ sūda mayam. ¹⁵ B¹ sabbapa-. ¹⁶ B¹
-vā. ¹⁷ B¹ omā -a-. ¹⁸ B¹ bho-. ¹⁹ C¹ C² -hi-, B¹ sūda sūda. ²⁰ C¹
-ka. ²¹ B¹ niharera. ²² niharera. ²³ C¹ B¹ omā hi. ²⁴ C¹ sūda. ²⁵
vay to nī-, B¹ sūda. ²⁶ sūda. ²⁷ C¹ C² -hi-, B¹ sūda. ²⁸ C¹ C² -hi-, B¹ sūda. ²⁹
B¹ -karaṇam.

karathera¹ 'ti tato ebhavesi² appam³ pagalita⁴ loka⁵ dāraṭṭhāḍḍānāvattho-
bbhedaṃ tam tam parikkhāraṃ⁶ dānācānāya nibbādheth⁷ eva⁸, dinnam
hi⁹ appam¹⁰ va hi¹¹ bahuni¹² va yam dinnam tad eva nibbattam¹³ nāma hoti¹⁴.

Evam saṅghatthero anuṇodanāṃ katvā „appamatto hohi
mahārājā“ 'ti raṇḍo ovādaṃ datvā ākāse uppatitvā pāsāda-
kaṇṇikaṃ dvīdha katvā gantvā¹⁵ Nandāmilakappabbhāre¹⁶ yeva
otari¹⁷, tassa dinnaparikkhāro¹⁸ pi ten¹⁹ eva²⁰ saddhiṃ uppa-
titvā pabbhāre²¹ yeva otari, raṇḍo ca deviyā ca sakalasaṅgama
pīṭhiyā punnam ahoṣi. Evam tasmiṃ gate avasesāpi²²

- 10 a. Yo dhammaladdhassa dadāti dānaṃ
uṭṭhānaviriyādhigatassa janta[no]
atikkamma so Vetarapiṃ Yamassa
dibbānti thānāni upeti²³ macco. 71.
- 12 4. Dānaṃ ca yuddhaṃ ca samānam āhu:
appāpi santā bahuko jinanti,
appam pi ce saddahāno²⁴ dadāti
ten²⁵ eva so hoti sukki parattha. 72.
- 20 1. Vīceyya dānaṃ Sagata-ppasattham,
ye dakkhineyyā idha jīvaloke
eteṣu dinnāni mahapphalāni
bījāni vuttāni yathā sukhetto. 73.
- 22 5. Yo pāpabhūtāni abhayaṃ caram
parūpavādā na karoti pāpam
bhīraṃ²⁶ pusaṃsanti, so hi²⁷ tattha sūraṃ,
Uḥayā hi santo na karoti pāpam. 74.
6. Hīnena brahmaṇḍariyena khattiye upapaṭṭati
majjhimena ca devattaṃ, ottamena visajjhati. 75.
7. Addhā hi dānaṃ bahudhā pasattham
dānā ca kho dhammapadaṃ va ayyo,

¹ Bā uharasena. ² Bā teḷaka. ³ Bā -sattham. ⁴ Bā nikkaḍḍeva. ⁵ Bā hosi.

⁶ Bā omite hi. ⁷ Bā suttika-. ⁸ Bā hosi. ⁹ Bā omite ga-. ¹⁰ Bā omite ka-. ¹¹ Bā -nam. ¹² Bā te pari- in the place of tassa dinnaparikkhāraṃ. ¹³ Bā tehi.

¹⁴ Bā nandamūlape-. ¹⁵ Bā -ā pabbhābhāre. ¹⁶ C² C³ upeti. ¹⁷ C² chano.

¹⁸ C² C³ Bā -ro. C² -su. ¹⁹ so C² C³ Bā; B² omite hi.

pubbe va hi pubbatar' eva' eutto
nibbānam ev' ajjhagamū supaññā ti 70.

evam okokāya gāthāya anuṃmodanān katvā tatth' eva aga-
matissa' soddhū parikkhārehi.

Tattha dhammalakkhaṇa 'ti kkhāravāso ālāp katvā yāva vipassaka- 3
yugāvarāso poggaso dhammasa laddhassa dhammalakkhaṇa nāma, eva' uṭṭhāna-
viriyena¹ tassa dhammasa adbhutarā uṭṭhānaviriyādhīpatā² nāma, tassa
pūgalessa yo janta dadāti dānaṃ ti attho, dhammena³ laddhassa uṭṭhāna-
samāhāreṇa viriyādhīpatāssa deyyadhammanā aggaṃ gahervā yo janta uṭṭha-
ranāssu dānaṃ dadāmi pi⁴ attho, upayogātho vā ānāraṇānaṃ katvāp⁵ attha 10
attho vuttābhā, Vāseṇā⁶ ānāraṇānaṃ attho, attha mahānāya sojasa va
ānāraṇānaṃ attho, ti attho, dībhāni jhūṣāni upetiṇa dāraṇaṃ upajāti,
vāmaṇaṇā⁷ 'ti madhura vadanti, kṛayabhīrukaṇa⁸ hi dānaṃ n' atthi bhaya-
bhīrukaṇaṃ vuddhaṃ⁹ n' atthi, jhūṣa āyasa vijātivā yuddhāna yuddham¹⁰
vaddanti, bhāgasa āyasa vijātivā vā āyasa dānaṃ vaddanti, ten' eva ten' ābha- 15
yadā samānaṃ ti vadanti, appāpi āyasa ti tathāpi samāna parivāsaṇāssā la-
bhike jhanti, evaṃ evaṃ appāpi madhuraṇānaṃ baham pi madhuraṇānaṃ la-
bhikāna¹¹ vā¹² bhīrukaṇānaṃ jhanti¹³, appampi vā ti tathāpi n' deyya-
dhammanā kanamā eva phāsa va saddhānaṃ dāni, tassa vā n' ti tena paritā-
deyyadhammanānānaṃ paritākaṇa pi āyasa paritāka¹⁴ vaddanti tena mahāra- 20
'ti, vāseyya dānaṃ ti dakkhiṇā¹⁵ vā¹⁶ dakkhiṇā¹⁷ vā¹⁸ vāseṇā¹⁹ dāna-
nāma, tattha yam vā ten vā adaraṃ āggaṇa²⁰ pūgaleṇa deyyadhammanā vi-
cintitvā dānaṃ²¹ dakkhiṇā²² vāseṇā nāma, yassa vā²³ dānaṃ vā adaraṃ āgga-
ṇānaṃ²⁴ vāseṇā²⁵ dānaṃ dānaṃ dakkhiṇā²⁶ vāseṇā nāma, Soga-
tappasā²⁷ vā ti vāseṇā dānaṃ dānaṃ dakkhiṇā²⁸ paritākaṇa, tattha dakkhiṇā²⁹
vāseṇā³⁰ dānaṃ vā dakkhiṇā³¹ vāseṇā³² vāseṇā³³ vāseṇā³⁴ vāseṇā³⁵ vāseṇā³⁶ vāseṇā³⁷ vāseṇā³⁸ vāseṇā³⁹ vāseṇā⁴⁰ vāseṇā⁴¹ vāseṇā⁴² vāseṇā⁴³ vāseṇā⁴⁴ vāseṇā⁴⁵ vāseṇā⁴⁶ vāseṇā⁴⁷ vāseṇā⁴⁸ vāseṇā⁴⁹ vāseṇā⁵⁰ vāseṇā⁵¹ vāseṇā⁵² vāseṇā⁵³ vāseṇā⁵⁴ vāseṇā⁵⁵ vāseṇā⁵⁶ vāseṇā⁵⁷ vāseṇā⁵⁸ vāseṇā⁵⁹ vāseṇā⁶⁰ vāseṇā⁶¹ vāseṇā⁶² vāseṇā⁶³ vāseṇā⁶⁴ vāseṇā⁶⁵ vāseṇā⁶⁶ vāseṇā⁶⁷ vāseṇā⁶⁸ vāseṇā⁶⁹ vāseṇā⁷⁰ vāseṇā⁷¹ vāseṇā⁷² vāseṇā⁷³ vāseṇā⁷⁴ vāseṇā⁷⁵ vāseṇā⁷⁶ vāseṇā⁷⁷ vāseṇā⁷⁸ vāseṇā⁷⁹ vāseṇā⁸⁰ vāseṇā⁸¹ vāseṇā⁸² vāseṇā⁸³ vāseṇā⁸⁴ vāseṇā⁸⁵ vāseṇā⁸⁶ vāseṇā⁸⁷ vāseṇā⁸⁸ vāseṇā⁸⁹ vāseṇā⁹⁰ vāseṇā⁹¹ vāseṇā⁹² vāseṇā⁹³ vāseṇā⁹⁴ vāseṇā⁹⁵ vāseṇā⁹⁶ vāseṇā⁹⁷ vāseṇā⁹⁸ vāseṇā⁹⁹ vāseṇā¹⁰⁰ vāseṇā¹⁰¹ vāseṇā¹⁰² vāseṇā¹⁰³ vāseṇā¹⁰⁴ vāseṇā¹⁰⁵ vāseṇā¹⁰⁶ vāseṇā¹⁰⁷ vāseṇā¹⁰⁸ vāseṇā¹⁰⁹ vāseṇā¹¹⁰ vāseṇā¹¹¹ vāseṇā¹¹² vāseṇā¹¹³ vāseṇā¹¹⁴ vāseṇā¹¹⁵ vāseṇā¹¹⁶ vāseṇā¹¹⁷ vāseṇā¹¹⁸ vāseṇā¹¹⁹ vāseṇā¹²⁰ vāseṇā¹²¹ vāseṇā¹²² vāseṇā¹²³ vāseṇā¹²⁴ vāseṇā¹²⁵ vāseṇā¹²⁶ vāseṇā¹²⁷ vāseṇā¹²⁸ vāseṇā¹²⁹ vāseṇā¹³⁰ vāseṇā¹³¹ vāseṇā¹³² vāseṇā¹³³ vāseṇā¹³⁴ vāseṇā¹³⁵ vāseṇā¹³⁶ vāseṇā¹³⁷ vāseṇā¹³⁸ vāseṇā¹³⁹ vāseṇā¹⁴⁰ vāseṇā¹⁴¹ vāseṇā¹⁴² vāseṇā¹⁴³ vāseṇā¹⁴⁴ vāseṇā¹⁴⁵ vāseṇā¹⁴⁶ vāseṇā¹⁴⁷ vāseṇā¹⁴⁸ vāseṇā¹⁴⁹ vāseṇā¹⁵⁰ vāseṇā¹⁵¹ vāseṇā¹⁵² vāseṇā¹⁵³ vāseṇā¹⁵⁴ vāseṇā¹⁵⁵ vāseṇā¹⁵⁶ vāseṇā¹⁵⁷ vāseṇā¹⁵⁸ vāseṇā¹⁵⁹ vāseṇā¹⁶⁰ vāseṇā¹⁶¹ vāseṇā¹⁶² vāseṇā¹⁶³ vāseṇā¹⁶⁴ vāseṇā¹⁶⁵ vāseṇā¹⁶⁶ vāseṇā¹⁶⁷ vāseṇā¹⁶⁸ vāseṇā¹⁶⁹ vāseṇā¹⁷⁰ vāseṇā¹⁷¹ vāseṇā¹⁷² vāseṇā¹⁷³ vāseṇā¹⁷⁴ vāseṇā¹⁷⁵ vāseṇā¹⁷⁶ vāseṇā¹⁷⁷ vāseṇā¹⁷⁸ vāseṇā¹⁷⁹ vāseṇā¹⁸⁰ vāseṇā¹⁸¹ vāseṇā¹⁸² vāseṇā¹⁸³ vāseṇā¹⁸⁴ vāseṇā¹⁸⁵ vāseṇā¹⁸⁶ vāseṇā¹⁸⁷ vāseṇā¹⁸⁸ vāseṇā¹⁸⁹ vāseṇā¹⁹⁰ vāseṇā¹⁹¹ vāseṇā¹⁹² vāseṇā¹⁹³ vāseṇā¹⁹⁴ vāseṇā¹⁹⁵ vāseṇā¹⁹⁶ vāseṇā¹⁹⁷ vāseṇā¹⁹⁸ vāseṇā¹⁹⁹ vāseṇā²⁰⁰ vāseṇā²⁰¹ vāseṇā²⁰² vāseṇā²⁰³ vāseṇā²⁰⁴ vāseṇā²⁰⁵ vāseṇā²⁰⁶ vāseṇā²⁰⁷ vāseṇā²⁰⁸ vāseṇā²⁰⁹ vāseṇā²¹⁰ vāseṇā²¹¹ vāseṇā²¹² vāseṇā²¹³ vāseṇā²¹⁴ vāseṇā²¹⁵ vāseṇā²¹⁶ vāseṇā²¹⁷ vāseṇā²¹⁸ vāseṇā²¹⁹ vāseṇā²²⁰ vāseṇā²²¹ vāseṇā²²² vāseṇā²²³ vāseṇā²²⁴ vāseṇā²²⁵ vāseṇā²²⁶ vāseṇā²²⁷ vāseṇā²²⁸ vāseṇā²²⁹ vāseṇā²³⁰ vāseṇā²³¹ vāseṇā²³² vāseṇā²³³ vāseṇā²³⁴ vāseṇā²³⁵ vāseṇā²³⁶ vāseṇā²³⁷ vāseṇā²³⁸ vāseṇā²³⁹ vāseṇā²⁴⁰ vāseṇā²⁴¹ vāseṇā²⁴² vāseṇā²⁴³ vāseṇā²⁴⁴ vāseṇā²⁴⁵ vāseṇā²⁴⁶ vāseṇā²⁴⁷ vāseṇā²⁴⁸ vāseṇā²⁴⁹ vāseṇā²⁵⁰ vāseṇā²⁵¹ vāseṇā²⁵² vāseṇā²⁵³ vāseṇā²⁵⁴ vāseṇā²⁵⁵ vāseṇā²⁵⁶ vāseṇā²⁵⁷ vāseṇā²⁵⁸ vāseṇā²⁵⁹ vāseṇā²⁶⁰ vāseṇā²⁶¹ vāseṇā²⁶² vāseṇā²⁶³ vāseṇā²⁶⁴ vāseṇā²⁶⁵ vāseṇā²⁶⁶ vāseṇā²⁶⁷ vāseṇā²⁶⁸ vāseṇā²⁶⁹ vāseṇā²⁷⁰ vāseṇā²⁷¹ vāseṇā²⁷² vāseṇā²⁷³ vāseṇā²⁷⁴ vāseṇā²⁷⁵ vāseṇā²⁷⁶ vāseṇā²⁷⁷ vāseṇā²⁷⁸ vāseṇā²⁷⁹ vāseṇā²⁸⁰ vāseṇā²⁸¹ vāseṇā²⁸² vāseṇā²⁸³ vāseṇā²⁸⁴ vāseṇā²⁸⁵ vāseṇā²⁸⁶ vāseṇā²⁸⁷ vāseṇā²⁸⁸ vāseṇā²⁸⁹ vāseṇā²⁹⁰ vāseṇā²⁹¹ vāseṇā²⁹² vāseṇā²⁹³ vāseṇā²⁹⁴ vāseṇā²⁹⁵ vāseṇā²⁹⁶ vāseṇā²⁹⁷ vāseṇā²⁹⁸ vāseṇā²⁹⁹ vāseṇā³⁰⁰ vāseṇā³⁰¹ vāseṇā³⁰² vāseṇā³⁰³ vāseṇā³⁰⁴ vāseṇā³⁰⁵ vāseṇā³⁰⁶ vāseṇā³⁰⁷ vāseṇā³⁰⁸ vāseṇā³⁰⁹ vāseṇā³¹⁰ vāseṇā³¹¹ vāseṇā³¹² vāseṇā³¹³ vāseṇā³¹⁴ vāseṇā³¹⁵ vāseṇā³¹⁶ vāseṇā³¹⁷ vāseṇā³¹⁸ vāseṇā³¹⁹ vāseṇā³²⁰ vāseṇā³²¹ vāseṇā³²² vāseṇā³²³ vāseṇā³²⁴ vāseṇā³²⁵ vāseṇā³²⁶ vāseṇā³²⁷ vāseṇā³²⁸ vāseṇā³²⁹ vāseṇā³³⁰ vāseṇā³³¹ vāseṇā³³² vāseṇā³³³ vāseṇā³³⁴ vāseṇā³³⁵ vāseṇā³³⁶ vāseṇā³³⁷ vāseṇā³³⁸ vāseṇā³³⁹ vāseṇā³⁴⁰ vāseṇā³⁴¹ vāseṇā³⁴² vāseṇā³⁴³ vāseṇā³⁴⁴ vāseṇā³⁴⁵ vāseṇā³⁴⁶ vāseṇā³⁴⁷ vāseṇā³⁴⁸ vāseṇā³⁴⁹ vāseṇā³⁵⁰ vāseṇā³⁵¹ vāseṇā³⁵² vāseṇā³⁵³ vāseṇā³⁵⁴ vāseṇā³⁵⁵ vāseṇā³⁵⁶ vāseṇā³⁵⁷ vāseṇā³⁵⁸ vāseṇā³⁵⁹ vāseṇā³⁶⁰ vāseṇā³⁶¹ vāseṇā³⁶² vāseṇā³⁶³ vāseṇā³⁶⁴ vāseṇā³⁶⁵ vāseṇā³⁶⁶ vāseṇā³⁶⁷ vāseṇā³⁶⁸ vāseṇā³⁶⁹ vāseṇā³⁷⁰ vāseṇā³⁷¹ vāseṇā³⁷² vāseṇā³⁷³ vāseṇā³⁷⁴ vāseṇā³⁷⁵ vāseṇā³⁷⁶ vāseṇā³⁷⁷ vāseṇā³⁷⁸ vāseṇā³⁷⁹ vāseṇā³⁸⁰ vāseṇā³⁸¹ vāseṇā³⁸² vāseṇā³⁸³ vāseṇā³⁸⁴ vāseṇā³⁸⁵ vāseṇā³⁸⁶ vāseṇā³⁸⁷ vāseṇā³⁸⁸ vāseṇā³⁸⁹ vāseṇā³⁹⁰ vāseṇā³⁹¹ vāseṇā³⁹² vāseṇā³⁹³ vāseṇā³⁹⁴ vāseṇā³⁹⁵ vāseṇā³⁹⁶ vāseṇā³⁹⁷ vāseṇā³⁹⁸ vāseṇā³⁹⁹ vāseṇā⁴⁰⁰ vāseṇā⁴⁰¹ vāseṇā⁴⁰² vāseṇā⁴⁰³ vāseṇā⁴⁰⁴ vāseṇā⁴⁰⁵ vāseṇā⁴⁰⁶ vāseṇā⁴⁰⁷ vāseṇā⁴⁰⁸ vāseṇā⁴⁰⁹ vāseṇā⁴¹⁰ vāseṇā⁴¹¹ vāseṇā⁴¹² vāseṇā⁴¹³ vāseṇā⁴¹⁴ vāseṇā⁴¹⁵ vāseṇā⁴¹⁶ vāseṇā⁴¹⁷ vāseṇā⁴¹⁸ vāseṇā⁴¹⁹ vāseṇā⁴²⁰ vāseṇā⁴²¹ vāseṇā⁴²² vāseṇā⁴²³ vāseṇā⁴²⁴ vāseṇā⁴²⁵ vāseṇā⁴²⁶ vāseṇā⁴²⁷ vāseṇā⁴²⁸ vāseṇā⁴²⁹ vāseṇā⁴³⁰ vāseṇā⁴³¹ vāseṇā⁴³² vāseṇā⁴³³ vāseṇā⁴³⁴ vāseṇā⁴³⁵ vāseṇā⁴³⁶ vāseṇā⁴³⁷ vāseṇā⁴³⁸ vāseṇā⁴³⁹ vāseṇā⁴⁴⁰ vāseṇā⁴⁴¹ vāseṇā⁴⁴² vāseṇā⁴⁴³ vāseṇā⁴⁴⁴ vāseṇā⁴⁴⁵ vāseṇā⁴⁴⁶ vāseṇā⁴⁴⁷ vāseṇā⁴⁴⁸ vāseṇā⁴⁴⁹ vāseṇā⁴⁵⁰ vāseṇā⁴⁵¹ vāseṇā⁴⁵² vāseṇā⁴⁵³ vāseṇā⁴⁵⁴ vāseṇā⁴⁵⁵ vāseṇā⁴⁵⁶ vāseṇā⁴⁵⁷ vāseṇā⁴⁵⁸ vāseṇā⁴⁵⁹ vāseṇā⁴⁶⁰ vāseṇā⁴⁶¹ vāseṇā⁴⁶² vāseṇā⁴⁶³ vāseṇā⁴⁶⁴ vāseṇā⁴⁶⁵ vāseṇā⁴⁶⁶ vāseṇā⁴⁶⁷ vāseṇā⁴⁶⁸ vāseṇā⁴⁶⁹ vāseṇā⁴⁷⁰ vāseṇā⁴⁷¹ vāseṇā⁴⁷² vāseṇā⁴⁷³ vāseṇā⁴⁷⁴ vāseṇā⁴⁷⁵ vāseṇā⁴⁷⁶ vāseṇā⁴⁷⁷ vāseṇā⁴⁷⁸ vāseṇā⁴⁷⁹ vāseṇā⁴⁸⁰ vāseṇā⁴⁸¹ vāseṇā⁴⁸² vāseṇā⁴⁸³ vāseṇā⁴⁸⁴ vāseṇā⁴⁸⁵ vāseṇā⁴⁸⁶ vāseṇā⁴⁸⁷ vāseṇā⁴⁸⁸ vāseṇā⁴⁸⁹ vāseṇā⁴⁹⁰ vāseṇā⁴⁹¹ vāseṇā⁴⁹² vāseṇā⁴⁹³ vāseṇā⁴⁹⁴ vāseṇā⁴⁹⁵ vāseṇā⁴⁹⁶ vāseṇā⁴⁹⁷ vāseṇā⁴⁹⁸ vāseṇā⁴⁹⁹ vāseṇā⁵⁰⁰ vāseṇā⁵⁰¹ vāseṇā⁵⁰² vāseṇā⁵⁰³ vāseṇā⁵⁰⁴ vāseṇā⁵⁰⁵ vāseṇā⁵⁰⁶ vāseṇā⁵⁰⁷ vāseṇā⁵⁰⁸ vāseṇā⁵⁰⁹ vāseṇā⁵¹⁰ vāseṇā⁵¹¹ vāseṇā⁵¹² vāseṇā⁵¹³ vāseṇā⁵¹⁴ vāseṇā⁵¹⁵ vāseṇā⁵¹⁶ vāseṇā⁵¹⁷ vāseṇā⁵¹⁸ vāseṇā⁵¹⁹ vāseṇā⁵²⁰ vāseṇā⁵²¹ vāseṇā⁵²² vāseṇā⁵²³ vāseṇā⁵²⁴ vāseṇā⁵²⁵ vāseṇā⁵²⁶ vāseṇā⁵²⁷ vāseṇā⁵²⁸ vāseṇā⁵²⁹ vāseṇā⁵³⁰ vāseṇā⁵³¹ vāseṇā⁵³² vāseṇā⁵³³ vāseṇā⁵³⁴ vāseṇā⁵³⁵ vāseṇā⁵³⁶ vāseṇā⁵³⁷ vāseṇā⁵³⁸ vāseṇā⁵³⁹ vāseṇā⁵⁴⁰ vāseṇā⁵⁴¹ vāseṇā⁵⁴² vāseṇā⁵⁴³ vāseṇā⁵⁴⁴ vāseṇā⁵⁴⁵ vāseṇā⁵⁴⁶ vāseṇā⁵⁴⁷ vāseṇā⁵⁴⁸ vāseṇā⁵⁴⁹ vāseṇā⁵⁵⁰ vāseṇā⁵⁵¹ vāseṇā⁵⁵² vāseṇā⁵⁵³ vāseṇā⁵⁵⁴ vāseṇā⁵⁵⁵ vāseṇā⁵⁵⁶ vāseṇā⁵⁵⁷ vāseṇā⁵⁵⁸ vāseṇā⁵⁵⁹ vāseṇā⁵⁶⁰ vāseṇā⁵⁶¹ vāseṇā⁵⁶² vāseṇā⁵⁶³ vāseṇā⁵⁶⁴ vāseṇā⁵⁶⁵ vāseṇā⁵⁶⁶ vāseṇā⁵⁶⁷ vāseṇā⁵⁶⁸ vāseṇā⁵⁶⁹ vāseṇā⁵⁷⁰ vāseṇā⁵⁷¹ vāseṇā⁵⁷² vāseṇā⁵⁷³ vāseṇā⁵⁷⁴ vāseṇā⁵⁷⁵ vāseṇā⁵⁷⁶ vāseṇā⁵⁷⁷ vāseṇā⁵⁷⁸ vāseṇā⁵⁷⁹ vāseṇā⁵⁸⁰ vāseṇā⁵⁸¹ vāseṇā⁵⁸² vāseṇā⁵⁸³ vāseṇā⁵⁸⁴ vāseṇā⁵⁸⁵ vāseṇā⁵⁸⁶ vāseṇā⁵⁸⁷ vāseṇā⁵⁸⁸ vāseṇā⁵⁸⁹ vāseṇā⁵⁹⁰ vāseṇā⁵⁹¹ vāseṇā⁵⁹² vāseṇā⁵⁹³ vāseṇā⁵⁹⁴ vāseṇā⁵⁹⁵ vāseṇā⁵⁹⁶ vāseṇā⁵⁹⁷ vāseṇā⁵⁹⁸ vāseṇā⁵⁹⁹ vāseṇā⁶⁰⁰ vāseṇā⁶⁰¹ vāseṇā⁶⁰² vāseṇā⁶⁰³ vāseṇā⁶⁰⁴ vāseṇā⁶⁰⁵ vāseṇā⁶⁰⁶ vāseṇā⁶⁰⁷ vāseṇā⁶⁰⁸ vāseṇā⁶⁰⁹ vāseṇā⁶¹⁰ vāseṇā⁶¹¹ vāseṇā⁶¹² vāseṇā⁶¹³ vāseṇā⁶¹⁴ vāseṇā⁶¹⁵ vāseṇā⁶¹⁶ vāseṇā⁶¹⁷ vāseṇā⁶¹⁸ vāseṇā⁶¹⁹ vāseṇā⁶²⁰ vāseṇā⁶²¹ vāseṇā⁶²² vāseṇā⁶²³ vāseṇā⁶²⁴ vāseṇā⁶²⁵ vāseṇā⁶²⁶ vāseṇā⁶²⁷ vāseṇā⁶²⁸ vāseṇā⁶²⁹ vāseṇā⁶³⁰ vāseṇā⁶³¹ vāseṇā⁶³² vāseṇā⁶³³ vāseṇā⁶³⁴ vāseṇā⁶³⁵ vāseṇā⁶³⁶ vāseṇā⁶³⁷ vāseṇā⁶³⁸ vāseṇā⁶³⁹ vāseṇā⁶⁴⁰ vāseṇā⁶⁴¹ vāseṇā⁶⁴² vāseṇā⁶⁴³ vāseṇā⁶⁴⁴ vāseṇā⁶⁴⁵ vāseṇā⁶⁴⁶ vāseṇā⁶⁴⁷ vāseṇā⁶⁴⁸ vāseṇā⁶⁴⁹ vāseṇā⁶⁵⁰ vāseṇā⁶⁵¹ vāseṇā⁶⁵² vāseṇā⁶⁵³ vāseṇā⁶⁵⁴ vāseṇā⁶⁵⁵ vāseṇā⁶⁵⁶ vāseṇā⁶⁵⁷ vāseṇā⁶⁵⁸ vāseṇā⁶⁵⁹ vāseṇā⁶⁶⁰ vāseṇā⁶⁶¹ vāseṇā⁶⁶² vāseṇā⁶⁶³ vāseṇā⁶⁶⁴ vāseṇā⁶⁶⁵ vāseṇā⁶⁶⁶ vāseṇā⁶⁶⁷ vāseṇā⁶⁶⁸ vāseṇā⁶⁶⁹ vāseṇā⁶⁷⁰ vāseṇā⁶⁷¹ vāseṇā⁶⁷² vāseṇā⁶⁷³ vāseṇā⁶⁷⁴ vāseṇā⁶⁷⁵ vāseṇā⁶⁷⁶ vāseṇā⁶⁷⁷ vāseṇā⁶⁷⁸ vāseṇā⁶⁷⁹ vāseṇā⁶⁸⁰ vāseṇā⁶⁸¹ vāseṇā⁶⁸² vāseṇā⁶⁸³ vāseṇā⁶⁸⁴ vāseṇā⁶⁸⁵ vāseṇā⁶⁸⁶ vāseṇā⁶⁸⁷ vāseṇā⁶⁸⁸ vāseṇā⁶⁸⁹ vāseṇā⁶⁹⁰ vāseṇā⁶⁹¹ vāseṇā⁶⁹² vāseṇā⁶⁹³ vāseṇā⁶⁹⁴ vāseṇā⁶⁹⁵ vāseṇā⁶⁹⁶ vāseṇā⁶⁹⁷ vāseṇā⁶⁹⁸ vāseṇā⁶⁹⁹ vāseṇā⁷⁰⁰ vāseṇā⁷⁰¹ vāseṇā⁷⁰² vāseṇā⁷⁰³ vāseṇā⁷⁰⁴ vāseṇā⁷⁰⁵ vāseṇā⁷⁰⁶ vāseṇā⁷⁰⁷ vāseṇā⁷⁰⁸ vāseṇā⁷⁰⁹ vāseṇā⁷¹⁰ vāseṇā⁷¹¹ vāseṇā⁷¹² vāseṇā⁷¹³ vāseṇā⁷¹⁴ vāseṇā⁷¹⁵ vāseṇā⁷¹⁶ vāseṇā<

5. Sāmatikkam¹ kīṇabrahmacariyā² nāma; tena khattiyakulo uppaṭṭhā³?, jhānassa
 upasāramattān majjhimān, tena deviloke uppaṭṭhā⁴. Attha samāpattiyo utta-
 mahi, tena brahmaloke uppanno⁵ sūgghāti nāma, sāmaṇa paṇa ālāsanassa eva
 paṭṭhikāya⁶ brahmacariyān hīnam nāma, parimaddhāsiṇa⁷ eva samapattimūhā-
 10. tena majjhiman nāma, parimaddhāsiṇe thareṇ vipassanāna vaḍḍhassa arakkha-
 pati⁸ uttamā nāma, oṣṭagāhikāya arho; maharāja kīṇasā⁹ hi sāmānā¹⁰ eva
 dānaṃ bhūmiḥ paṇṭṭham¹¹ vaṇḍāna dānaṃ paṇa¹² samāthavipassanto amāhitaṃ
 allobhāsamāhitaṃ va sāmāmatikkāma¹³ bhūtiṃ¹⁴. Sāmatapadaṃ eva ālāsa-
 sassa, kīṇakāra¹⁵ pubbe va hi imasmiṃ kappe Kassapaṇḍitaśālidāya pubbaṭṭe¹⁶
 15. eva¹⁷. Yasaḥhāḍasāśālidāya sātā¹⁸ seppetiṇe sayāsiṇi samāthavipassāna¹⁹
 bhāveṇa mīdhānaṃ eva ajjhaṇamā²⁰ adhiṅga²¹ ti.

Evāṃ anttamapaccakabuddho²² anumedanāya sañña Amata-
 mahānibbānaṃ vāpotevā rājānaṃ appamādena avaditvā vatta-
 nāyena ālāna vaṇṇatthānaṃ eva gato. Rājāpi siddhiṃ
 12. mahesiya²³ yāvajjivam²⁴ dānaṃ datvā²⁵ saggapadaṃ²⁶ pūresi.

Sattā imāṃ deṇṇaṃ²⁷ āharitvā „evāṃ pubbe pi paṇḍitā vi-
 ceyyadānaṃ adamsi²⁸“ ti evaṃ jātakaṃ samodhānesi; „Tadā paccoka-
 buddhā parinibbāyīna, Samuddarajaya Rāhulamaṇā abho, Bhāratavājā²⁹
 nāma evā³⁰“ ti. Adittajātakaṃ³¹.

20

9. Atthāna-jātaka.

Gaṇḍakumudiniṭṭi. Idam Sattā Jētavāno vīharanto ekam
 ekkaṇṭhitaḥ bhikkhūn ārabbhā kathesi. Tam³² hi bhikkhūn
 Sattā „saccaṃ kira tvaṃ bhikkhu ekkaṇṭhita³³“ ti³⁴ pucchitvā „sac-
 caṃ bhante“ ti „kīṇakāraṇa³⁵“ ti „kīṇasāmaṇā³⁶“ ti „bhikkhu mātā-
 20. gūṇa nāma akāmaṇiṃ muddhūhi nāma³⁷“ ti, utte paṇḍitā³⁸ dāna-
 sikkān saṇhesaṃ deṇṭhā³⁹ mātagāmaṃ tasetiṃ nāraḥkhiṇaṃ, aṃ⁴⁰
 ekadivasaṃmattam saṇhesaṃ utthāpita⁴¹ va te⁴² gīvāya⁴³ gāhāpetvā aī-

¹ B¹ -mathe-. ² B² kīṇaṇ-. ³ B³ uppaṭṭhāti. ⁴ B⁴ uppaṭṭhānto. ⁵ C⁵ C⁶
 -id-. ⁶ B⁶ arakkhāthupatti. ⁷ C⁷ C⁸ -āha, C⁹ -ittha corr. to -ittham. ⁸ B⁸
 emito pāṇa. ⁹ B⁹ -ān. ¹⁰ B¹⁰ pappucchitvā. ¹¹ C¹¹ attā, C¹² sātā¹³. ¹²
 B¹² -vā. ¹³ C¹³ -mo. C¹⁴ -mo, B¹⁴ arakkhasumhi. ¹⁴ B¹⁴ anttamapaccakabuddhā.
¹⁵ B¹⁵ saggāma. ¹⁶ B¹⁶ emito yā. ¹⁷ B¹⁷ satta yāvajjivān thareṇ tvaṃ sevareṇa.
¹⁸ B¹⁸ saggapūreṇ. ¹⁹ B¹⁹ sāmāmathe. ²⁰ B²⁰ roṇavamaṇāyāṇa paṇa. ²¹ B²¹
 satta aṭṭhamā. ²² B²² sañ. ²³ B²³ sñt. ²⁴ C²⁴ aṇ. corr. to eva, B²⁴ aṇṇa-
 nāya. ²⁵ B²⁵ -āpi. ²⁶ B²⁶ dānaṃ. ²⁷ B²⁷ eva. ²⁸ B²⁸ emito va te. ²⁹
 B²⁹ -yaṃ.

karāpeṣi, evaṃ akataṇṇū mātugāma, mā tassa' kārāṇā kilesavassāṇ
gacchā' ti vevā uttama āhāri:

Athte Bārānasīyaṃ Brahmadatte rajjāṇ kārente
tassa ca putto Brahmadattakumāro Bārānasīsetthino ca putto
Mahādhanakumāro¹ nāma² sahapamukhi³ itā⁴ sahāyā⁵ āheamh,⁶
ekācariyakule yeva aippaṃ oggaṇhīṃsu⁷. Kumāro⁸ pito acca-
yena rajje patitthāsi⁹, setthiputto pi 'ssa santike yevāhoṃ¹⁰.
Bārānasīyaṃ ca ekā nagarasobhaṇi¹¹ vannaḍāsi¹² abhirūpā
ahosi solhaggappattā. Setthiputto devasikāṃ sahasaṃ daivā
niccakāte tīya yeva saddhīṃ abhiramanto pito accayena¹³
setthitthānaṃ labhivā¹⁴ taṃ na¹⁵ vijahi¹⁶, tāth' eva deva-
sikaṃ sahasaṃ daivā abhirami. So¹⁷ divasassa tayo vāro
rājopatthānaṃ gacchati. Ath' assa ekadivasaṃ sāyaṃ¹⁸ rājo-
patthānaṃ gataṃsa raṇḍā saddhīṃ samullapantosa¹⁹ eva suriyo
nithamito²⁰, andhakāraṃ jātaṃ. So rājakulā nikkhamivā²¹
,idāni gehaṃ gantvā āgamanavēlā n' atthi, nagarasobhaṇiyā
yeva gehaṃ gamissāmi²² npatthāke uyyojetvā ekako va tassa
gehaṃ pāviṣi. Atha naṃ sā divā va²³ ,ayyapotta sahasaṃ
ābhatan²⁴ ti āha²⁵. „Bhaddo²⁶ ajja ativikālo jāto, tasmā gehaṃ
agantvā²⁷ manussa uyyojetvā ekako va pavittho 'smi²⁸, eve²⁹
pāna to dīvo sahasa³⁰ dassāmi³¹. Sā cintesi: „ac' āham
ajja okāsaṃ karissāmi aññesa pi divasasu tucchahattho³² āga-
missatī, evaṃ me dhanam parihāyissanti, na dāni 'ssa okāsaṃ
karissāmi³³. Atha naṃ evaṃ āha: „sāmi mayam vannaḍā-
siyo nāma, amhākaṃ sahasaṃ keḷi³⁴ nāma n' atthi³⁵, āhara³⁶
sahasaṃ³⁷ ti. „Bhaddo eve diḍḍhaṃ³⁸ āharissāmi³⁹ paṇap-

¹ Bā tassa. ² Bā mahadatta- ³ Bā adda te ubbo pi. ⁴ Bā -kiṇṇā. ⁵ Bā
-yakkā. ⁶ Bā gacchīsa. ⁷ Bā rājako. ⁸ Bā rajjāṇ patthāpeṣi. ⁹ Bā yeva a-
¹⁰ Cā -āpī, Cā -sabbhū, Cā -sabbhū, Bā -sabbhū. ¹¹ Bā -vāpi. ¹² Bā na
raṇḍā. ¹³ Bā jīvati. ¹⁴ Bā setthiputto. ¹⁵ Bā omāsa sāyaṃ. ¹⁶ Bā atthahamanto.
¹⁷ Bā omāsa va. ¹⁸ Cā Cā omāsa āha. ¹⁹ Bā adda sabbhū. ²⁰ Cā iq- corr. to ag-
Bā anāp- ²¹ Bā omāsa āha. ²² Cā yeva. ²³ Cā anāp- corr. to eve. ²⁴ Bā -atthi.
²⁵ Cā adda dhammā. ²⁶ Bā -battako. ²⁷ Bā dassāmi. ²⁸ Cā Cā -ssa keḷi,
Bā sahasaṃ adāva keḷi. ²⁹ Bā mātthi. ³⁰ Bā dīvo.

- puna yāci. Nagarasobhannā¹ dāsiya ānāpesi: „etassa līha itatvā
 man² oloketum mā adattha, givāya³ nam⁴ gahetvā uharitvā
 dvāram pidaḥathā⁵“ ti⁶. Tā⁷ tathā akaṃsu⁸. So⁹ ciñtesi:
 „aham imāya saddhim¹⁰ attikoḍḍhanam¹¹ khādīm, sā man¹² eka-
 5 divasaṃ tucchahattham¹³ diavā givāya¹⁴“ gahetvā uharāpesi, alio
 mānugāmo nāma pāpe nillajje akataññū mittadubbhīti¹⁵“ ao mānū-
 gāmassa agamam¹⁶ anussaranto anussaranto va vīrajjī paṭikkūla-
 saññam¹⁷ paṭilabbī gharāvāse pi ukkaṇṭhi, tato¹⁸ „kīṃ me gharā-
 vāseṇa, ajj¹⁹“ eva nikkhamitvā pabbajissāmīti²⁰ puna geharū
 10 agantvā²¹ rājānam pi adīsyā va nagarā nikkhamitvā araṇṇam²²
 pavasiṭvā Gaṇḍāṭṭire assamam²³ māpetvā pabbajitvā²⁴ Jhānā-
 bhikkhūnam²⁵ nibbattetvā²⁶ vanamūlaphalābhāro tattha vāsam kap-
 pesi. Rājā tam²⁷ apassanto „katham²⁸ me²⁹ sahāyo“ ti pucchī.
 Nagarasobhanyāpi³⁰ katakammam³¹ sakalanagare pakaṭam³²
 15 jātam. Ath³³ nesa tam³⁴ attham³⁵ ālokkhitvā „Iti te deva sahāyo
 lajjāya gharam pi agantvā³⁶ araṇṇam³⁷ pavasiṭvā pabbajito kirā³⁸“
 ti kathayimān³⁹. Rājā⁴⁰ nagarasobhannim⁴¹ pakkaṃāpetvā „acc-
 eṇaḥ kira tvaṃ ekadivasaṃ sahassaṃ alabbhitvā mama sahāyam⁴²
 givāya⁴³ gāhāpetvā⁴⁴ uharāposi⁴⁵“ pucchī. „Saccam⁴⁶ devā“ ti.
 20 „Pāpe jammī sghaṇṇ⁴⁷ mama sahāyassa gataṭṭhānam⁴⁸ gantvā⁴⁹
 ānehi, tace ānesi jivitaṃ te n’ attihīti⁵⁰. Sā raṇṇo vacanam⁵¹ sutva
 bhīṭā ratham⁵² āruhya mahantena parivāreṇa nagarā nikkhamitvā
 tassa gataṭṭhānam⁵³ pariyesanti⁵⁴ autivaseṇa⁵⁵ sutvā tattha gant-
 tvā vanditvā „ayya mayā⁵⁶ andhabālabbhāvena katadoṣam⁵⁷
 25 sāhu⁵⁸, na pun’ evaṃ karissāmi⁵⁹“ yacitvā „sādhū khamāmi⁶⁰,
 n’ atthi me tayi āghāto⁶¹“ ti vutto „acc⁶²“ me khamatha mayā
 saddhim⁶³ ratham⁶⁴ abhirūḍḍha⁶⁵, nagaram⁶⁶ gacchissāma, nagaram⁶⁷

¹ Bā - gi. ² Bā omits man. ³ Bā - yaṃ. ⁴ Bā adds līha. ⁵ Bā tam sutvā
 ānāyo. ⁶ Bā karīṇ. ⁷ Bā gtha so. ⁸ C¹ tathā, Bā ukkaṇṭhito. ⁹ Bā ānā-
¹⁰ Bā omits pā. ¹¹ Bā upādetvā. ¹² C¹ C² nem. ¹³ Bā manā, ¹⁴ Bā - gi.
¹⁵ Bā karāḥ. ¹⁶ Bā - to Mahāsaṃvāsa āhānam. ¹⁷ Bā adds tam sutvā. ¹⁸ Bā
 kaḍḍhitvā. ¹⁹ Bā adds tam. ²⁰ Bā vasaṇābhānam. ²¹ Bā omits so. ²² C¹
 mayam, Bā māham. ²³ Bā karāḥ. ²⁴ Bā khamatha āham. ²⁵ Bā adds so.
²⁶ me - - - - - wanting in Bā. ²⁷ Bā - rūḍḍha.

gatakkāle yeva yaṃ¹ minna ghare dhanam aṭṭhi sabbam dāsa-
miti² āha. So tassā vacanam sutvā „bhadda idāni tayā sad-
dhiṃ gantum na sakkā, yadā pama imasmim loke yaṃ³ na
bhavittabham tam bhavissati apī nāma tadā gaccheyyan“ ti
vatvā pathamam gātham āha:

1. Gaṇḍā kumudini⁴ santā⁵ suttikharana⁶ ca⁷ kokilā
jambu tālaphalam⁸ dajjā⁹ aṭṭha nūna tadā siyā ti. 77.

Tass' attico: bhadda yaṭṭha hi kumudasaṭṭa kumudeti sadḍhami¹⁰ dīṭṭhami
tath' eva sacc sakāṭṭi maha-dāṇḍi kumudini¹¹ sikkharana¹² pahira¹³ santā upa-
centā siyā sabbakotā¹⁴ ca suttikharana¹⁵ bhaccheyyan¹⁶ abbo pi ca jamburakkho
tālaphalam¹⁷ dadeyya aṭṭha nūna tadā siyā ti aṭṭha tadāsi¹⁸ kile amhātem pi
samagana¹⁹ nūna siyā bhaccheyya nāma ti vuttam hoti.

Evam vatvā puna pī taya „ehl²⁰, gacchām²¹ evā²²“ ti vutte
„gacchissām²³“ evā²⁴“ ti vatvā „kasmim²⁵“ kāle²⁶ ti „asukasmiṃ
cā²⁷“ ti vatvā saggatthā abhāsi:

1. Yadā kacchapalamānaṃ pavāro tividho siyā
hemantikaṃ pāporasam aṭṭha nūna tadā siyā. 78.
2. Yadā makasādūthānaṃ²⁸ attālo²⁹ sukato siyā
dalho ca appakampī ca aṭṭha nūna tadā siyā. 79.
3. Yadā sasavissānānaṃ nisseni sukata³⁰ siyā
saggassārohanattāya³¹ aṭṭha nūna tadā siyā. 80.
4. Yadā nisseniṃ āruya candam khādeyyum³² mūsikā
Rāhu³³ ca paripādeyyum³⁴ aṭṭha nūna tadā siyā. 81.
5. Yadā surāghatam³⁵ pītvā makkhikā gaṇacāriṇi
aṅgāre³⁶ vāsam kappeyyum aṭṭha nūna tadā siyā. 82.
6. Yadā himbotṭhasampanno gadraḍḍho sumukho siyā
kusalo naccagāṭṭasa aṭṭha nūna tadā siyā. 83.
7. Yadā kākā ulūkā ca mantayeyyum³⁷ rahogata
aṭṭhamānānaṃ pihayeyyum³⁸ aṭṭha nūna tadā siyā. 84.

¹ Hā ro in the place of yeva yaṃ. ² Hā yeva. ³ Hā -centā. ⁴ C¹ C² ka. ⁵
Hā bhāssam dajjā. ⁶ Hā sikkharana¹⁰ bhāssam, C¹ C² sikkharana. ⁷ C¹ -yya.
⁸ Hā alda siyā. ⁹ Hā gacchām. ¹⁰ Hā -sam. ¹¹ C¹ C² tarmā. ¹² Hā
-saddānaṃ. ¹³ Hā attālo, P¹ attā. ¹⁴ C¹ saggassa rohanattā. C² saggassa
rohanā ulūka. C³ saggassa rohanattā. Hā saggassattā. ¹⁵ C¹ C² -pādeyyum,
C³ paripādeyyum. Hā paripādeyya corā. ti -deyya. Hā paripādeyyum. ¹⁶ Hā
saggatthā. ¹⁷ Hā sikkharana.

9. Yadda pulasapattānaṃ¹ ebhattaṃ thirataruṃ siyā
vaṣṣassa paṭighātāya atha nūna tadā siyā. 85.
10. Yadda kuloniko² sakupo pabbataṃ Gandhamādanāṃ
tuṇḍenādāya gaccheyya atha nūna tadā siyā. 86.
11. Yadda sāmuddikaṃ nāvāṃ sāyantaṃ³ savatākaraṃ⁴
ceto⁵ ādāya gaccheyya atha nūna tadā siyā. 87.

Tassa siddhiḥ ti eko kaccapaṇḍitaṃsayena pūpphena eko tīlāsa eko
ubbāyena⁶ ti eṃam uppekāra, khamāpittikaṃ pāpuraṇaṃ ti himapāṭasamaye
pāpuraṇaṃ bhavittuṃ samutthiḥ, aṭṭha nūna tadā siyā ti aṭṭha tavaṃ kile
10 mame teyā siddhiṃ khamāsa⁷ eva samuagga siyā, eṃam sabbattha paṭhima-
padanā⁸ yojasettham, attāro sukato⁹ ti abhivādhitā yujjhamāsa purisaṃsataṃ
lakkhetuṃ yathā sakkoti eṃam sukato, pari, siyeyyū¹⁰ ti pulaspeyyum, aṅgāra
ti vāṭṭerikaṅgārasanthāra, eṃam kapppeyyum ti akkhaṇa uttāghatam pāṭiva
māṭa vaepeyyum, himboṭṭhissampannaḥ ti himboṭṭhissampannaḥ oṭṭhāṭi ma-
15 manūgato, samukho ti samuṇḍāssasādhāsamukho¹¹, pihapeyyum ti aṭṭha-
maṇḍāssa sampetita lochanā pihapeyyum pihapeyyum, pulasapattānaṃ¹² ti
vaṭṭhānaṃ pulasapaccakhepanānaṃ¹³, kuloniko ti eko khuddakakulono, sā-
muddikaṃ ti samuḍḍapakkhāṇḍanamaṇḍāraṃ¹⁴, sāyantaṃ savatā-
karaṃ¹⁵ ti yantaṃ¹⁶ e¹⁷ eṃa¹⁸ rāṭṭhāna¹⁹ e²⁰ siddhiḥ sambhārayuttam²¹,
20 ceto²² ādāya ti yadda evatūpaṃ eṃam khuddako pāṇḍavāṇaṃ hantamaṃ ga-
hetaṃ gaccheyyā²³ ti aṭṭha

Iti Mahāsatto imaṃ aṭṭhaṇaparikkappena ekādasa gāthā
abhāsī. Tā²⁴ sutvā nagarasobhanti²⁵ Mahāsattam khamāpetvā
nagaraṃ gantvā raṇṇo tam kāraṇaṃ ārocetvā attano jīvitaṃ
25 yācivā gāhī.

Sattāḥ imaṃ deṇḍanaṃ²⁶ āharitvā „eṃam bhikkhuṃ mātugāmo nāma
akataṇṇū mātadūbhūtī“ vatrā saccāni pakāsevā jātakaṃ samodhānesi
(Saccaparivāsāna ukkaṇṇhitabhikkhu sotāpattiṭṭhale paṭṭipattiḥ): „Tadā
rājā Anando ahaṃ, tāpaṇo²⁷ aham eva“ ti. Aṭṭhāṇajātakaṃ²⁸.

¹ Bā pulā-, H/ mulā-. ² Bā kuliko. ³ Bā say-. ⁴ Bā eko. ⁵ Bā eṃam-. ⁶
Bā aṭṭha sukato. ⁷ C²⁶ C²⁷ -pāḍe-, Bā -vāra-. ⁸ C²⁸ samuṇḍāssasādhāna, C²⁹
sāyanti-, Bā samuṇḍāssasādhāna-. ⁹ Bā mūlāssamatta-. ¹⁰ Bā mūlāssapaccakhepanā-
naṃ. ¹¹ Bā samukho, C³⁰ C³¹ samuḍḍapakkhāṇḍanamaṇḍāraṃ. ¹² Bā paṇḍitānaṃ. ¹³ Bā eṃam eṃa.
¹⁴ Bā kappasamukho-. ¹⁵ Bā eko. ¹⁶ Bā eṃam. ¹⁷ Bā -eṃa. ¹⁸ Bā sambhārayuttam-.
¹⁹ Bā eṃam paṇḍa. ²⁰ Bā eṃam nāvamaṇḍa.

10. *Dīpījātaka*.

Khamaniyam¹ yāpaniyas² ti. Idam³ Suttā⁴ Jetavane⁵ viharanto ekaṃ eḷikam⁶ ārabhha⁷ kathesi. Ekasmim⁸ hi samaye Moggaḷlānatthero⁹ giriparikkhūto ekadvāre giribhajasenāsane¹⁰ vīḥasi. Dvārasamīpe yev¹¹ assa¹² camkamo¹³ abho. Tada¹⁴ eḷakapālaka¹⁵ eḷaka¹⁶ aṭṭha carantā¹⁷ ti giribhajam¹⁸ poveretvā kilantā viharanti. Teṇa ekadvārasam¹⁹ sāyam²⁰ āgantvā eḷake gahetvā gacchantesu²¹ ekā eḷikā dūre curamānā eḷake²² nikkhamante²³ adisvā olūyi. Tam²⁴ pucchā nikkhamantiṃ eko dīpiko²⁵ disvā „khādisāmi²⁶ naṃ“ ti giribhajadvāre²⁷ aṭṭhāsi. Sāpi ito o²⁸ ito ca olokenti²⁹ tam³⁰ disvā „ssa³¹ maṃ māretvā³² khāditu-
kāmāyā³³ (hito, sace³⁴ nivattitvā³⁵ palāyissāmi³⁶ jīvitam³⁷ na³⁸ n³⁹ atthi, aḷḷa⁴⁰ mayā⁴¹ parikkāraṃ⁴² kātum⁴³ vaṭṭathu⁴⁴“ cintetvā⁴⁵ sīḡāni⁴⁶ nikkhāpita⁴⁷ tassa⁴⁸ bhikkhūnaṃ⁴⁹ regena⁵⁰ pakkhanditvā⁵¹ dīpikassa⁵² „to⁵³ gahissāmi⁵⁴“ vipplandato⁵⁵ va⁵⁶ gahayāmi⁵⁷ anupagantvā⁵⁸ regena⁵⁹ palāyitvā⁶⁰ eḷakānam⁶¹ antaram⁶² pāti. Therō⁶³ tam⁶⁴ tassa⁶⁵ kiriyāṃ⁶⁶ disvā⁶⁷ pamaḍivase⁶⁸ gantvā⁶⁹ Tathāgata⁷⁰ ārocetvā⁷¹ „eraṃ⁷² bhante⁷³ sā⁷⁴ eḷikā⁷⁵ attano⁷⁶ upāyakuṇṇatāya⁷⁷ parikkhamāmi⁷⁸ katvā⁷⁹ dīpikato⁸⁰ nmesāmi⁸¹“ āhu. Suttā⁸² „Moggallāna, idāni⁸³ tvaṃ⁸⁴ so⁸⁵ dīpiko⁸⁶ tam⁸⁷ gahetum⁸⁸ nānakkhi, pubbe⁸⁹ paṇa⁹⁰“ naṃ⁹¹ vira-
vantim⁹² māretvā⁹³ khāditi⁹⁴“ vatvā⁹⁵ teṇa⁹⁶ yācito⁹⁷ atitāṃ⁹⁸ āharī.

Atte⁹⁹ Magadharaṭṭhe¹⁰⁰ Bodhisatto¹⁰¹ ekasmim¹⁰² gāme¹⁰³ mahābhōgakule¹⁰⁴ nibbattitvā¹⁰⁵ veyappatto¹⁰⁶ kāmā¹⁰⁷ pahāya¹⁰⁸ isipab-
bajjāṃ¹⁰⁹ pabbajjvā¹¹⁰ jhānābhīṇṇāṃ¹¹¹ nibbattetvā¹¹² oiraṃ¹¹³ Himavante¹¹⁴ vasitvā¹¹⁵ loṇambhāsasevanatthāya¹¹⁶ Rājagaham¹¹⁷ patvā¹¹⁸ ekasmim¹¹⁹ yeva¹²⁰ giribbaje¹²¹ paṇṇasālāṃ¹²² māpetvā¹²³ vāsani¹²⁴ kappesi. Tada¹²⁵ iminā¹²⁶ va¹²⁷ siyāmena¹²⁸ eḷakapālesu¹²⁹ eḷake¹³⁰ carantesu¹³¹ ekodiva-
santi¹³² eva¹³³ eva¹³⁴ ekaṃ¹³⁵ eḷikam¹³⁶ pucchā¹³⁷ nikkhamantiṃ¹³⁸ disvā¹³⁹ eko¹⁴⁰ dīpiko¹⁴¹ „khādisāmi¹⁴² naṃ“ ti dvāre¹⁴³ aṭṭhāsi. Sāpi¹⁴⁴ tam¹⁴⁵ disvā¹⁴⁶ „aḷḷa¹⁴⁷ mayham¹⁴⁸ jīvitam¹⁴⁹ n¹⁵⁰ atthi“, ekeṃ¹⁵¹ upāyena¹⁵² iminā¹⁵³ ad-
dham¹⁵⁴ madhurapaṭiṣanṭhāraṃ¹⁵⁵ katvā¹⁵⁶ hadayamaddavam¹⁵⁷ assa¹⁵⁸.

¹ B¹ dāmanā. ² B² saluvane. ³ B³ mahāma. ⁴ B⁴ giripabbaje¹ vasaṇā² va.

⁵ B⁵ yeva. ⁶ all four MSS. -ti. ⁷ B⁷ tassa¹ abhikkhū. ⁸ C⁸ vippakāraṃ² tassa³.

⁹ B⁹ -va. ¹⁰ B¹⁰ aṭṭha¹ the. ¹¹ B¹¹ amāsa² tava. ¹² B¹² -tassa³ -ti. ¹³ B¹³ nroḍhenti.

¹⁴ B¹⁴ pi. ¹⁵ B¹⁵ gahetvā. ¹⁶ C¹⁶ C¹⁷ etc. ¹⁷ B¹⁷ -nava. ¹⁸ B¹⁸ -lāsaṃ. ¹⁹ etc.

all four MSS. ²⁰ B²⁰ adda¹ addhā² mayham³ jīvitatthāya⁴ parikkhamāmi⁵ kātum⁶ vaṭṭathu.

²¹ B²¹ hadayamaṇḍavasevamaṇḍa.

janetvā jīvitaṃ rakkhissāmhi¹“ cintetvā dūrato² va teṇa
saddhiṃ paṭisaṇhāraṃ karonī āgacchamānā paṭhamam gā-
tham āha:

1. Khamanīyaṃ yāpanīyaṃ³ kacci⁴ mātula te sukhaṃ,
5 sukhaṃ te amma avaca, sukhakāma hi te mayan ti. 83.

Teṇa sukhaṃ te amma⁵ ti mayham mātupi⁶ sombhāso sukhaṃ
puccheyyissīti⁷ aṇṇaṃ mam avoca⁸ ti attho, mayan ti mātula mayam pi sum-
bhāso sukham eva⁹ jehāmi¹⁰ ti.

Tam sutvā āpiko „ayaṃ dhuttika maṃ mātulavādeṇa
10 vāḍḍetukāma, na me kakkhalabbhavaṃ jānāmi“ cintetvā duti-
yaṃ gātham āha:

2. Naḍḍoṭṭham me avakkamma¹¹ heṭṭhayitvāna¹² eḷḷi
a¹³ aṇṇa mātulavādeṇa muṇoṭṭabbā¹⁴ na mañhasi¹⁵. 89.

Tam¹⁶ attho: tvaṃ mama naḍḍoṭṭhamadānā¹⁷ bhikkhūvā heṭṭhayitvā¹⁸ āgac-
15 chāsi, si teṇa aṇṇa mātulavādeṇa muṇoṭṭabbham¹⁹ amhā²⁰ mañhasi²¹ na, evam
mañhasi²² mañhe ti²³.

Tam sutvā itarā „mātula mā evaṃ vadāmi“ vatvā²⁴ tati-
yaṃ gātham āha:

3. Puratthāmaṃkhe nisīṇo si²⁵, ahaṃ te²⁶ mukhaṃ āgatā,
20 pañchato toyha²⁷ naḍḍoṭṭharu, kathaṃ kho²⁸ haṃ avakka-
min²⁹ ti. 90.

Tattha mukhaṃ ti³⁰ adhimukhaṃ, kathaṃ kho³¹ haṃ ti³² tathā tathā pa-
cchato³³ ittham³⁴ ahaṃ kathaṃ avakkāmi³⁵ ti attho.

Attha naṃ so „kiṃ kathesi eḷḷe, mama naḍḍoṭṭhasa
25 aṭṭhitaṭṭhānaṃ³⁶ vāma³⁷ a³⁸ atthiti³⁹“ vatvā catuttham gā-
tham āha:

¹ C¹ C² sammāzani. ² B¹ purato. ³ C¹ C² papanīyaṃ. ⁴ B¹ kacci. ⁵ B¹ teṇa. ⁶ B¹ apakkammaṃ, B² apakkammaṃ. ⁷ C¹ heṭṭhayi-, B¹ toyay-, B² heṭṭhayi-. ⁸ C¹ avoca-. ⁹ C¹ heṭṭhayi-, B¹ toyay-. ¹⁰ C¹ mañhe. ¹¹ B¹ bhaddhābhāgassamāmiṃ mañhasi¹² evamāha. ¹² B¹ evam kathaṃ, omittitvā vatvā. ¹³ C¹ puratthāmaṃkhe, B¹ puratthāpīṇakhe nisīṇamāmi. ¹⁴ C¹ C² toyha. ¹⁵ B¹ toyhaṃ. ¹⁶ B¹ apakkami, B² kho paṇḍa apakkami. ¹⁷ C¹ aṇṇa-
corr. to aṭṭhita-, B¹ aṭṭhitaṃ. ¹⁸ B¹ aṭṭhiti.

5. Yāvatā caturo dīpā sasamuddā sapabbatā
tāvata mayha¹ naṅguttham katham kho tvaṃ vivajjayiti. 91.

Tattha tāvatā ti sutvatā² mama naṅguttham parikkhīpivā gata
ti vadati.

Tam sutvā elikā „ayam pāpu mudhurakathāya na³ all-
yati, patisattu hutvāssa kathesaṃmiti“⁴ paṇcamam gā-
tham āha:

5. Pubbe va m' etam⁵ akkhamasu⁶ mātā pitā ca bhātaro:
digham dutthassa naṅguttham, a' amhi vehāyasāgatā ti. 92.

Tattha akkhamasu⁷ 'ti pubbe va me evam⁸ mātā ca pitā ca bhātaro 10
ca akkhamasu⁹, sambhūti sū āham āsakkamam sutthā tava naṅgutthassa digha-
bhāram sutvā tava naṅguttham pariharanti¹⁰ vehāyasā¹¹ āheva sgaṭi ti.

Atha nam so „jānāmi te aham ākāsenāgatabbhāvam“¹², evam
āgacchanti¹³ pana mayham bhakkhe nāsetvā¹⁴ āgataṃti¹⁵ vatvā
chuttham gātham āha: 11

6. Taṭṭa¹⁶ diyaṇa sīyantiṃ antalikkhasmim¹⁷ eliki
mīgasamgbo paḷayūtha, bhakkho me nāsito taya ti. 93.

Tam sutvā itarā maraṇabbhayaabhītā sūṇam kārapam āha-
ritum asakkenti „mātula mā evarūpam kukkhaḷakammam kari,
jīvitam me dehīti“¹⁸ vilapi. Itaro pi nam vilapantiṃ yeva so
khaṇḍhe gahetvā māretvā khādi.

7. Ico-eva¹⁹ vilapantiyā elikīyā rhaṇḍighaso
galakam soraṇamaddi²⁰, n' utthi dutthe²¹ subhāsitaṃ. 94.

8. N' eva dutthe nayo utthi oḥ dhammo na subhāsitaṃ,
nikkamaṃ²² dutthe yulletha²³, so ca subhī na rajjati 95. 12
imā dve abhisaṃvoddhagāthā.

¹ Bdf mayham, C mayha corr. to mayham. ² Bf ettham thāham. ³ Bf
omiti na. ⁴ Bf hutvā tassa pamsāsamitī. ⁵ Cx sa tam, Bf mayam. ⁶ Bdf
akkhamam. ⁷ Bf akkhāsu. ⁸ Bf eti. ⁹ Bf asakkhamam. ¹⁰ All four MSS. -ti.
¹¹ Bf vehāyasam katā ti. ¹² Bf -agata. ¹³ C² C³ -ti, Bf āgacchanti. ¹⁴
Bf nāhasetvā. ¹⁵ C² C³ tava. ¹⁶ C² -antāhi, Bdf omīti id. ¹⁷ Bdf -evam.
¹⁸ Bf aneṇanepi?, Bf soraṇamaddi. ¹⁹ Bf āhukhe. ²⁰ Bf nikkhamam, C
nikkhamam corr. to nikkhamam. ²¹ Bf dutthe yulletha.

Tatha ruhamāghaso ti ruhirabbakkho lohitapāyī sāhasakadīpiko, gāla-
kasm anvāmadādit¹ gīvāso maddi², dāntā phāsuhi³ aubo; nayo ti āra-
ṇaso, dhammo ti sabbāso, sūbhāsitā ti sukathitarasannāso, sabbaso p⁴
etāso⁵ dūttho v⁶ aūthi⁷ aūtho, nikkamāso⁸ dūttho yujjethā⁹ ti bhikkhavo
3 dūtthapoggalo parakkamo ca yujjeyy, so ca sabbho na rajjati so paṇā
poggalo sabbho sundarāso sūbhāsitāso na rajjati, na sampiyōpāti¹⁰ aūtho.

Tāpaso tesāso kiriyaṇo sabbaso ādāso.

Sattāso tinnāso desanāso¹¹ āharivā jātakāso samodhūnesi: „Tadā
eliki va etarahi eliki¹², dīpiko va¹³ etarahi dīpiko, tāpaso paṇā aham
10 evā¹⁴ ti. Dīpījātakāso¹⁵”. Kaccānāvagga. Aṭṭhanipāta-
vaṇṇanā nīṭṭhitā¹⁶.

¹ B¹ anvāsapāṭṭi, ² B² peṭṭi, ³ B³ pīlesiti, ⁴ B⁴ sabbamāso, ⁵ B⁵ dūttho
atīti, ⁶ C⁶ nikkamāso, C⁷ nikkhamma, C⁸ kamāso corr. to nikkamāso, ⁷ B⁷
yujjethā, ⁸ B⁸ dhammāso, ⁹ B⁹ ādāso ahoṣi, ¹⁰ B¹⁰ pī, ¹¹ B¹¹ ādāso
desanāso, ¹² B¹² aṭṭhanipātaṇṇo nīṭṭhitāso, B¹³ ādāso sakkāraj 1150 etc.

IX. NAVANIPĀTA.

I. Gijjhajātaka.

Parisamkūpattho nāma 'ti. Idam Satthā Jatanane vi-
 haranto ekam dubbacaṃ¹ ārabhva kathesi. Su kira eko kala-
 putto niyyānikasāsaṃ pabbajitvā² atthakāma³hi ācariyupajjhāyehi⁴ c'
 eva sabrahmacārīhi ca „evam te abhikkamutabbhaṃ evaṃ paṭikkama-
 tabbhaṃ evaṃ ālokitabbhaṃ evaṃ vilokitabbhaṃ evaṃ sammūjjitabbhaṃ
 evaṃ parāretabbhaṃ evaṃ pivasetabbhaṃ evaṃ pūrupitabbhaṃ evaṃ
 paṭe gahetabbhaṃ yūpanamattaṃ⁵ gahetvā paccavekkhuvā⁶ va pari-
 bhūjjitabbhaṃ indriyesu gattadiṭṭheṃ⁷ bhujane mattaññeṇā⁸ jīgariyam
 anuyuttensā bhavitabbhaṃ idam āgantukavattam nāma jānitabbhaṃ⁹
 idam gumhāvattam nāma¹⁰ imāni euddasa khandhakarattāni¹¹ nāti
 mahāravattāni¹² tathā te sammā vattitabbhaṃ ime teṇa dhutaṅgagunā¹³
 nāma ete sammādiya vattitabbhaṃ¹⁴ ti evadiyamāno dubbaco¹⁵ ābe-
 akkhamo appadakkhiyaggāhi¹⁶ anuśeṣanā¹⁷. „Ahaṃ tume na naṇva-
 dāmi¹⁸, tume¹⁹ kasmā maṃ vadetha²⁰“, abam eva attano attam vā
 anuttamā vā jānissāmi²¹“, attānaṃ avasaniyaṃ akāsi. Ath' nā-
 duddhacābhāvaṃ²² dātvā bhikkhū dhammasabbhāya²³ agunā ka-
 theṇā²⁴ maddiṃsu. Satthā āgacchvā „kāyaṃ nu 'ttha bhikkhave
 etarahi kathaṃ sammānaṃ²⁵ ti pucchvā „māya nāma²⁶ 'ti vutto tam
 bhikkhuṃ pakkhaṇpetvā „saccaṃ kira teṇa²⁷ dubbaco²⁸ ti pucchvā
 „saccaṃ²⁹ ti vutto „kasmā bhikkhu etarūpe niyyānikasāsaṃ³⁰ pabba-

¹ B¹ -vavabbhāvaṃ. ² B² adda bhāttam. ³ B³ amā³ ji-. ⁴ B⁴ adda jāt-
 tabhanti. ⁵ C⁵ khandhava-. ⁶ C⁶ dātagu-. C⁷ gūṇā. ⁸ B⁸ dubbaco. ⁹ All
 three MSS. -hi. ¹⁰ B¹⁰ anattaveccanijam. ¹¹ C¹¹ B¹² var. ¹² B¹³ adda paṇa. ¹³
 B¹⁴ vadetha. ¹⁴ B¹⁵ karissāmi. ¹⁵ B¹⁶ -vav-. ¹⁶ C¹⁷ amā dhamma. ¹⁷ B¹⁸ -
 kathamā kathamā. ¹⁸ B¹⁹ adda bhikkhu. ¹⁹ C²⁰ -ka-.

jīvā atihakāmānaṃ vacanaṃ na kareṃ, puke pi traṇṇa paṇḍitānaṃ
vacanaṃ akatvā verambavātaṃ mukhe cunnāvicunnāpajāto¹¹ ti vatvā
atītaṃ āhurī:

Attā Gijjhapabbate¹ Bodhisatto gijjhayoniyaṃ nib-
9 hatti. Patto paṇ'assa Supatto² nāma gijjharājā anekasahassa-
gijjhaparivāro thāmasaṃpanno ahosi. So mātāpitare posesi.
Balasampannattā³ paṇa siddharaṃ uppatati, aha naṃ piṭṭa „tāta
vutakam nāma thānam atikkamitvā na gantabbhaṃ“ ti ovadi.
So „sādhū“⁴ ti vatvāpi ekadivasaṃ paṇa vatthe⁵ deve gijjhehi
10 siddhiṃ uppatitvā sasa chāya atibhūmiṃ gantvā verambavāta-
mukhaṃ patvā cunnāvicunnābhāvaṃ pāpuṇi.

Sattā itaṃ attānaṃ dassento abhisaṃbuddhā hutvā itaṃ gā-
thā abhāsī:

1. Parisaṃkopaṭṭha nāma gijjhapaṭṭha⁶ sanantano.
15 tatrāsa⁷ mātāpitare gijjhe posesi jippake⁸. 1.
2. Tesaṃ ajakaraṇa⁹ medaṃ accahāsi¹⁰ bahūtaso¹¹,
piṭṭa ca puttānaṃ avaca jānānaṃ uccāpapātīnaṃ¹²
supattam pakkhasaṃpannaṃ¹³ tejasīnaṃ sūragāminānaṃ. 2.
3. Paripravantaṃ¹⁴ paṭhaviṃ: yadā tāta¹⁵ vījācāhi
20 sāgarena pariḷkhitam cakkam va parimajjalam
tato tāta nivatthasu, māsaṃ etto paraṃ gami. 3.
4. Udupatto¹⁶ si¹⁷ vegena itaṃ¹⁸ pakkhi¹⁹ dijjuttamo
olokayanto vakkhaṇṇo pabbatāni vacāsi ca. 4.
5. Addhaṃ²⁰ paṭhaviṃ gijjhe yathāvāsi²¹ pituṃ sutam²²
30 sāgarena pariḷkhitam cakkam va parimajjalam
[itaṃ tāta nivatthasu, māsaṃ etto paraṃ gami]. 5. (Cfr. p. 221—)
6. Taṃ ca so samatikkhamaṃ paraṃ ev' accavattatha²³
itaṃ ca vātusikkhā iikkhā accahāsi²⁴ bahū²⁵ dijāsi. 6.
7. Nāsakkhi²⁶ ātigataṃ poseṃ punar²⁷ eva nivatthitaṃ,
20 dijje vyasanam āpādi verambhānaṃ vasaṃ gata. 7.

¹ Bā uppajito. ² Bā gijjhakute pabbate. ³ Bā samanto. ⁴ Bā thāmasaṃpanno-
liya. ⁵ O' -saṃ nava-cadda, C' nava-cadda. ⁶ O' -patto, Bā -paṇḍha, B' -
-panto. ⁷ Bā itarupī. ⁸ Bā -re. ⁹ Bā ajakara, B' ajakāra. ¹⁰ C' -bhāsi. ¹¹
so Cā instead of bahūtaso. ¹² C' B' bahūtaso, Bā bahūtā so. ¹³ Bā uccā-
¹⁴ Bā thāmasaṃ. ¹⁵ Bā -pavanta. ¹⁶ Bā ita. ¹⁷ B' ita. ¹⁸ C' ita, Bā
bāhi. ¹⁹ C' Bā ita -i, B' ita. ²⁰ C' -saṃ. ²¹ C' -vāsi, Bā yathāyāsi corr. to
-yāsi, B' yathāyāsi. ²² C' -sita, Bā pituṃ. ²³ Bā paramavapavattatha, B'
-avapavattata. ²⁴ C' -bāsi, Bā bāhi. ²⁵ Bā punar.

„Tasmā tvaṃ¹ bhikkhu mā gūjhaṃdiso bhava, attakāmaṃṇaṃ vacanaṃ karohi²“ so Saṭṭhārā evaṃ evaduo tato paṭṭhāya subhaco³ ahoṃ.

Saṭṭhāpi imaṃ āsannaṃ⁴ āharitvā jātakāṃ samodhānesi: „Tadā⁵ dubhacagūjho⁶ evarahi dubhacabhikkhu⁷ ahoṃ, gūjhapitū paṃ ahaṃ eva⁸“ ti. Gūjḥhajātakaṃ⁹.

2. Kosambijātaka.

Pathasaddo ti. Imaṃ Saṭṭhā Kosambiyam nissāya Ghosī-
tārāme viharanto Kosambiyam bhagḍasakārake ārabhita katheṃ.
10 Vuttitum Kosambakkhandaḥake āgataṃ eva. Ayaṃ paṃ¹ ettha su-
khapo: Tadā kira dūo bhikkhū ekasmiṃ āvase vasiṃsu viṇayadharo
ca² suttantiko ca. Tesu suttantiko ekadivasaṃ sarīravajjaṇaṃ³ katvā
udakakoṭṭhake⁴ ācamaṇaudakāvaseṇaṃ bhājane ṭhapetvā nikkhami.
Paccā viṇayadharo tathā pavitṭhe taṃ udakaṃ divā nikkhamitvā
15 itaraṃ puechi: „taya⁵ udakāṃ ṭhapitaṃ“ ti. „Ama āvuso⁶“ ti.
„Kim paṃ⁷ ettha āpattibhāvaṃ na jānāhi⁸“. „Ama⁹ na jānāmi¹⁰“.
„Ho¹¹“ āvuso, etthāpatti¹²“. „Tena hi paṇḍita¹³ sāmī naṃ“ ti.
„Saco paṃa te āvuso naññejaṃ aṇṇiyā kataṃ¹⁴“ n¹⁵ aithi āputela¹⁶.
„Te tassa āpattiyā anāpattidhīti ahoṃ¹⁷“. Viṇayadharo pi attama-
20 nikkhāmaṃ ayaṃ suttantiko āpattin āpaḍḍamāṇa pi na jānāhi¹⁸.
āroceti. Te tassa nissitake divā „tumbhākam upajjhāyo āpattin
āpaḍḍitvāpi āpattibhāvaṃ na jānāhi¹⁹“ āhamsu. Te gantvā attama
upajjhāyassa ārocesuṃ. So evaṃ āha: „ayaṃ viṇayadharo paṃ
anāpatti²⁰“ itvā idāni āpatti²¹ vadati, musāvādi²²“ ti. Te gantvā
25 „tumbhākam upajjhāyo musāvādi²³“. Evaṃ aññamaññaṃ kalahaṃ
vaḍḍhayiṃsu²⁴. Tato viṇayadharo okāsaṃ lakkhivā tassa āpattiyā²⁵
adassanaṃ²⁶ akkhepaniyakāmaṇaṃ akāsi. Tato paṭṭhāya tesam paccaya-
dāyakaṃ upāśakāpi²⁷ dūo koṭṭhāṃ alhamsu. orāḍapaṭṭigḍḍhikā bhikkhu-
niyo pi ārakkhadavatāpi²⁸ sandaṭṭhā smubbhattā ākkaṇṭhahadavatāpi²⁹

¹ C² tam, ² B⁴ evaco, ³ B⁴ ācamaṇaḍḍo, ⁴ B⁴ dubbhacca, ⁵ B⁴ dubhacca.

⁶ B⁴ adda pathamaṃ. 7. C² Bhāṇḍapada p. 101 and Vinaya vol. I p. 337.

⁸ B⁴ amho ca. ⁹ C² -jānāhi, B⁴ -āha. ¹⁰ C² -āha. ¹¹ B⁴ āvuso. ¹² B⁴ amho.

¹³ B⁴ amho. ¹⁴ C² bhāt, B⁴ bova. ¹⁵ B⁴ ettha a. ¹⁶ C² katham, C² katham.

corr. to katham. ¹⁷ C² āpatti, ¹⁸ B⁴ hoṃ. ¹⁹ B⁴ vadhiṃ. ²⁰ B⁴ -eti. ²¹ B⁴ -ena.

²² B⁴ parayakāpi dāyakaḍḍi, omitting upā-. ²³ B⁴ adda dūo vuttitā.

ahamsu āhamsu. ²⁴ B⁴ amho ka.

yāva Brahmalokā sabbe puthujjanā dve pakkhā ahesam. yāva Aka-
 nītibhāṣasamā jama¹ idam kolūhalaṃ oghamāsi. Ath² eko bhikkhū
 Tathāgataṃ upasamkamitvā ukkhepakānaṃ „dhammiken“ eva kam-
 manāyaṃ³ ukkhāte⁴ ti⁵ ukkhittāsuvaṭṭakānaṃ „dhammiken“ kammena
 ukkhāte⁶ ti laddhinaṃ ukkhepakāni vāriyamānaṃ⁷ pi ca⁸ nesam⁹ 5
 tam¹⁰ anuparivāretrā¹¹ anupabbhāram¹² ārocesi. Bhagavā¹³ „bhūno
 bhikkhusaṃgho bhūno bhikkhusaṃgho“¹⁴ ti tesam santikāṃ gaṇṭhā
 ukkhepakānaṃ ukkhepano itaresaṃ ca¹⁵ āpattiyaṃ adassanāya¹⁶ ādi-
 suraṃ vatrā pakkāmi. Puna tesuṃ tatth¹⁷ eva ekasimāya upasathā-
 diṃ karitvā bhattaggaḍḍhaṃ bhaṇḍanaḍḍhaṃ „āsanantariḥāya mādhi- 10
 tabban“ ti bhattagge vastam paṇḍāpetvā „idāni pi bhaṇḍanaḍḍhā
 viharantīti“ eva tattha gaṇṭhā „alaṃ bhikkhave, mā bhaṇḍanaṃ“
 ti ādini vatrā āśantarena¹⁸ „dhammavādinaṃ Bhagavato vihesam“¹⁹ anic-
 chantaṃ „āganeto bhante Bhagavā dhammasāma“²⁰, apponukko bhante
 Bhagavā dīṭṭhadhammanukhavivāraṇo anuyutto viharati, paṇam etena 15
 bhaṇḍanaṃ kaḍḍhaṃ viggahaṃ vīradena paṇḍāyisāma²¹ ti vutte
 „bhūtagaṇṭhaṃ bhikkhave Sārāṇasīyinaṃ Brahmaṇṭto nāma Kāśirājā
 abhoṇi“²² Brahmaṇṭtina Dighetiassa Kosalarāṇiṃ rajjaṃ acchiṇḍitvā
 mādātakaveṇna vasantassa mādātahāraṃ²³ e²⁴ eva Dighārukumārā²⁵
 attano jivita²⁶ dūne tato paṭṭhāya tesam samaggabhāraṃ ca katth- 20
 tvā „tesaṃ hi“²⁷ nāma bhikkhave rājūnaṃ ādimaḍḍhaṇaṃ²⁸ ādima-
 sathānaṃ²⁹ eva rūpaṃ khantissaccaṃ bhavissati³⁰. idha kho tam³¹
 bhikkhave sobhatha yaṃ tume evaṃ evākkhūte dhammavinaye pabba-
 jitā samāsaṃ khamā va³² bhaveyyātha soratā ca³³ ti evudhivā tatiyaṃ
 pi³⁴ „alaṃ bhikkhave, mā bhaṇḍanaṃ“ ti vāretrā anoramananto dierā 25
 „pariyādimaṇṇupā kho me moghapurisa, na-y-me sakarā saṇḍāpetuṃ“
 ti pakkamitvā punadivase piṇḍapātapaṭikkanto³⁵ gandhakujjā thokaṃ
 viṣṇumitvā seṇāsanaṃ samasāmetvā attanā va³⁶ attano pāṭacīraṃ³⁷
 ādāya saṃghamaṃjhe ākāse thatvā luṃ gāthā abhūsi:

¹ Bā jama. ² Bā na yam. ³ Cā omi ti. ⁴ Cā ādharā, Cā ādhāriya-
 Bā omi ca. ⁵ Bā samāsi. ⁶ Bā omi tam. ⁷ Bā anupabbhāretrā. ⁸ Bā vā-
 jhabhāvaṃ suttā. ⁹ Bā adda samagga kira hanta ti dve vāre pasetvā im
 lehaṇi bhante samagga bhavitum ti vatrā tatthavāre. ¹⁰ Cā Bā do not repeat
 bh. bh. ¹¹ Bā adda sathāretrā. ¹² Bā -nena. ¹³ Bā adda bhikkhūna. ¹⁴ Bā
 plāsaṇa. ¹⁵ all three MS. -i. ¹⁶ Bā -si. ¹⁷ Cā dighayakumārā. ¹⁸ Cā
 vijjā. ¹⁹ Bā omi hi. ²⁰ Cā Bā ad-. ²¹ Cā añ-, Bā omi ād-. ²² Bā -mā.
²³ Cā Bā vāsi. ²⁴ Bā khamā, omittāya va. ²⁵ Bā vāsi dūtiyaṃ pi tatthampi.
²⁶ Bā -tam pe-. ²⁷ Bā omi a-va. ²⁸ Cā Bā -tam.

1. Puthuśaddo samajano, na hālo koci maññatha, (= Vinaya vol. I p. 113.)
saṅghasamīṇa bhijjamānasamīṇa nāññaṃ bhīyyo amaññarūḥ. 10.
2. Parimuttā paṇḍitābhāsā vācāgocara bhāṃno
yāv' iecchanti mukhūyāmaṃ yena nītā na taṃ viḍū. 11.
- * 3. 'Akkocchī maṃ avadhi maṃ ajinā maṃ ahāsi me' (Cfr. supra p. 713.)
ye' taṃ upanayhanti verāṃ tesāṃ na sammanti. 12.
4. 'Akkocchī maṃ avadhi maṃ ajinā maṃ ahāsi me'
ye' taṃ na upanayhanti verāṃ tesūpasammanti. 13.
5. Na hi yereṇa verāṇi sammanti' idha¹ kodhacanaṃ,
averena ca sammanti, ssa dhanamo sanantano. 14.
- 10 6. Pare ca na vijānanti 'mayam ettha yamānase',
ye ca tatiha vijānanti tato sammanti medhagā. 15.
7. Attābhicchiddā² pāṇaharā gavāsadhanaṇhāriṇo,
raṭṭharā viluṇṇamūṇṇaṃ tesāṃ pi hoti saṅgati.
16 kammā tumhāka³ no āyā. 16.
8. Sacce labetha nipakaṃ saḥāyaṃ (Cfr. Dbp. v. 139—41 & p. 139.
saddhūṃcārāṃ sādhuviḥārī dhīrūṃ Suttantip. vv. 21—22.)
abhiḥbhuyya anbhāsi parisaṇyāni
cāreyya ten' attamaṇo satimā. 17.
- 20 9. Ne ce labetha nipakaṃ saḥāyaṃ
saddhūṃcārāṃ sādhuviḥārī dhīrāṃ
rājā va raṭṭhaṃ vijitāṃ paḥāya
eko care mātāg⁴ aruḍḍe⁵ va nāgo. 18.
- 10 10. Ekasena caritaṃ seyyo, o' utthi hālo saḥāyatā,
eko care na ca pāpāni karitā
25 appasukko mātāg⁶ aruḍḍe⁷ va nāgo ti. 19.

Tattha puthu mahā saddo 100¹ ti puthuśaddo, samajano ti samāno
ekasaddo jeno, sabbo āyama² bhaddanakkārajaṇo samantato saddanīcchāraṇa
puthuśaddo³ c' eva saddo ca 'u' vuttasā hoti, na hālo koci maññatha⁴ ti
20 tattha koci eko pi⁵ aham hālo ti⁶ na maññittha, sabbo paṇḍitamāno, sabbo
āyama bhaddanakkārajo jano yeva nāññaṃ bhīyyo maññanti⁷, koci eko pi
aham⁸ hālo ti na maññittha⁹, bhīyyo ca¹⁰ saṅghasamīṇa bhijjamāna aḥṇam pi
aham¹¹, mayham kīraṇena¹² saṅgha bhijjati idam kīraṇaṃ na maññitthi¹³ ti
atthe, parimuttā ti mutthasamāno, paṇḍitābhāsā ti attano paṇḍita-

¹ Bdf ye ca. ² Ck -tiha. ³ Bdf abhicchinnā. ⁴ Bdf -kam. ⁵ Ck -aruḍḍo. Bd
mātavaruḍḍo. ⁶ Ck -aruḍḍo. ⁷ Bd āyama. ⁸ Ck add ca. ⁹ so Ck; Bd amaññā-
nanti. ¹⁰ Bd apam. ¹¹ sabbo paṇḍita - - - maññittha waiting in Ck. ¹² Bd ca.

¹³ Bd adda pi eko. ¹⁴ Bd -nā.

mānasa paṇḍitasūdanā, vācagocara bhāṇino ti cakkāra¹ rasādhara² kato,
 vācagocara ca na³ saṁpatihānādāriyadhammeghacārā bhāṇino ca⁴. Kathambhāṇino⁵
 yāticakhaṇi mukhāḥḥāyāman ti yāva mukhaṁ ḥayamitū⁶ iṇṇanti tīva pa-
 cāretvā aggaḥḥapādehi⁷ thetā bhāṇino, sā pi saṁbhagāraṇa mukhaṁ
 kocaṇaṁ⁸ na karoti⁹ aṭṭha, yena aṭṭa ti yava bhāṇanena iṇṇa nillaja-
 bhāṇaṁ aṭṭa, na iṇṇa viddi ti vāta saṁbhavaṁ idan ti na¹⁰ jhānti, ya¹¹ tām
 upasāyhaṇṭi¹² taṁ akkoḥhi man ti ḍḍikhaṁ ākaraṁ ya upasāyhaṇṭi. samā-
 sana¹³ ti parisaṁ, paṇḍa ti paṇḍita thetetrā tato aṭṭha bhāṇanākaratā para-
 ḥḥāra, te¹⁴ aṭṭha vācāhamajjha koḍḍikhaṁ karontā mayam yamāyasa upa-
 māma¹⁵ nassama¹⁶ satata¹⁷ samāsaṁ maccaṇṭhaka¹⁸ gacchāma¹⁹ ti na jhānti,
 ya ca tattha vijānanti²⁰ ya tattha²¹ paṇḍitā mayam maccaṇṭhakaṁ gac-
 chāma²² ti vijānti, tato samantā meḍḍhagā²³ ti evaṁ hi te jhāntā yonā-
 mahaṇḍakam appādetvā meḍḍhakaṁ khalāṇaṁ vāpasaṁya paṭṭajanti,
 aṭṭhacchāḍḍā²⁴ ti ayam gātha khalāṇadatta²⁵ va Nigghāvakumārā²⁶ ca sa-
 dhāya vutā, naṁ pi heṭi saṁgati, kama²⁷ tumbhaka²⁸ na heṭi yam va²⁹.³⁰
 eva matippannaṁ aṭṭhi cāḥḥanti na pāṇi kṛtā na parisaṇḍhaṇṭi heṭi³¹,
 idam vuttam hōti: bhikkhava iṇṇa. hi nāma utinnadandina³² rajjhaṁ eva-
 rūpa saṁgati saṁgama³³ vātha³⁴ vācāsaṇḍhaṇḍam kṛtā ekam pāṇabhojanam heṭi.
 unḍa evaṁpe sāsana paṭṭajitā sāsana veramattam pi nissajjima³⁵ na cakkha,
 te tumbhakaṁ bhikkhobhāva ti, sara iṇḍhethā³⁶ ti-ḍḍi-sādhāya paṇḍitaḥḥāyasa
 va khalāḥḥāyasa ca³⁷ vāpasaṇṇaḍḍipannā³⁸ vutā, abhikkhavya aṭṭhāṇi
 parisaṇḍhaṇṭi aṭṭha pāṇaparisaṇḍha³⁹ va parisaṇḍhaṇḍhaṇḍha⁴⁰ va abhikkhavya
 iṇṇa iṇḍhāṇi⁴¹ āttamaṇḍa aṭṭi⁴² saṇḍha, rājā va rajjhaṁ vijitā ti yathā
 āttama⁴³ vijitavā⁴⁴ Mahājanaka⁴⁵ ca⁴⁶ Anandakārā⁴⁷ ca⁴⁸ paṭṭha
 ekaka⁴⁹ va cātuma⁵⁰ evaṁ saṇḍha⁵¹ ti aṭṭha, mātaṇḍhāraṇḍha⁵² va vāga ti⁵³
 māṇḍha⁵⁴ ti⁵⁵ paṇḍi vuttam, vāga ti mahantaḍḍhāraṇḍha⁵⁶ aṭṭha, yathā hi
 matippanna⁵⁷ māṇḍhaṇḍha⁵⁸ aṭṭha⁵⁹ na va pāṇi aṭṭha⁶⁰ yathā ca⁶¹
 Pārāyyaka⁶² evaṁ sā cāṇa na ca pāṇi kṛtā ti vuttam hōti.

Saṭṭhā evaṁ kathetrāpi⁶³ te bhikkhū samagge kātuṁ saṁkanto
 Bālakaloṇakāragāmaṁ⁶⁴ ganivā Bhagūtharasa⁶⁵ skibhāve ānandasaṁ
 kathetrā tato tiṇṇaṁ kulaputtanaṁ vasaṇṇāṭṭhānaṁ ganivā tesam
 admaggiraṇa⁶⁶ ānandasaṁ kathetrā tato Pārāyyakavasaṇṇaṇḍam ganivā

¹ G² re- ² B² -no ti bhikkhāraṇa, hi the place of re- ³ B² -gocaraṇa ⁴ B² omite ca. ⁵ B² adda ca. ⁶ B² parisaṇḍha. ⁷ B² aggaḥḥapāde. ⁸ B² mukhaṁ. ⁹ B² adda taṁ. ¹⁰ B² ya va. ¹¹ B² omite te. ¹² B² omite na. ¹³ B² mayam. ¹⁴ B² omite. ¹⁵ B² omite te. ¹⁶ B² aṭṭhacchāḍḍa. ¹⁷ G² -ya. ¹⁸ B² te. ¹⁹ B² paṭṭajanti. ²⁰ B² omite. ²¹ B² adda taṁ. ²² B² omite. ²³ B² adda taṁ. ²⁴ B² omite. ²⁵ B² adda taṁ. ²⁶ B² omite. ²⁷ B² adda taṁ. ²⁸ B² omite. ²⁹ B² adda taṁ. ³⁰ B² omite. ³¹ B² adda taṁ. ³² B² omite. ³³ B² adda taṁ. ³⁴ B² omite. ³⁵ B² adda taṁ. ³⁶ B² omite. ³⁷ B² adda taṁ. ³⁸ B² omite. ³⁹ B² adda taṁ. ⁴⁰ B² omite. ⁴¹ B² adda taṁ. ⁴² B² omite. ⁴³ B² adda taṁ. ⁴⁴ B² omite. ⁴⁵ B² adda taṁ. ⁴⁶ B² omite. ⁴⁷ B² adda taṁ. ⁴⁸ B² omite. ⁴⁹ B² adda taṁ. ⁵⁰ B² omite. ⁵¹ B² adda taṁ. ⁵² B² omite. ⁵³ B² adda taṁ. ⁵⁴ B² omite. ⁵⁵ B² adda taṁ. ⁵⁶ B² omite. ⁵⁷ B² adda taṁ. ⁵⁸ B² omite. ⁵⁹ B² adda taṁ. ⁶⁰ B² omite. ⁶¹ B² adda taṁ. ⁶² B² omite. ⁶³ B² adda taṁ. ⁶⁴ B² omite. ⁶⁵ B² adda taṁ. ⁶⁶ B² omite.

taṭṭha temhāsaṃ vasiṭṭvā puma Kosambhiṃ¹ anāgaṇṭvā Sāvattihim²
 eva agamāsi. Kosambivāsino pi³ upātaka⁴ „Ime kho ayya⁵ Kosam-
 baka⁶ bhikkhū bahuno ambhakaṃ anattihassa kārakā, imehi ohhāhe
 Bhagavā pakkanto, mayam⁷ ime⁸ a⁹ evābhivādanādini¹⁰ karissāma
 5 na upagatānaṃ¹¹ piṇḍakaṃ¹² dassāma, evaṃ ime pakkumbhanti vā
 vīthimānanti vā¹³ Bhagavantaṃ vā¹⁴ pasādesanti¹⁵” asummantayī-
 tvā tathā akāse. To tena dandakammena pīṭṭvā Sāvattihim gantvā
 Bhagavantaṃ khamāpesam.

Satthā¹⁶ jātsakaṃ samodhānesi: „Pitā¹⁷ Suddhodhanamahārāja¹⁸
 10 ahuṃ, matā Mahāmāyā, Dighāvukunāro pama nham evā¹⁹” it-
 ti Kosambijātakaṃ²⁰.

3. Mahānukajātaka.

Dumo yadā hoti. Idam Satthā Jetavane viharanto
 aññataram bhikkhūm ārabha kathesi. So kim Satthā santike
 15 kammajjhānam gahetvā Kosalaṇṇapade aññataram paścantagāmeṃ
 npanisāya arāṇe vihaṃ. Manussā tassa rattiṭṭhānadvātilānādini
 sampādetvā gamanāgamanasampanne thāne senāsanaṃ katvā sakk-
 eṇaṃ upatthabhiṃsu. Tassa tassupagatena pajhamamāse yeva so
 gāme jhāyi, munisānaṃ bījamattaṃ pi arāṇiṭṭhaṃ nāhu²¹, to
 20 tassa²² paṇitaṃ piṇḍapātaṃ dātuṃ nābhikkhūsu, so sappāyasaṇ-
 ṇaṃ²³ piṇḍapāteṇa kilamanto maggaṃ vā phalaṃ vā nibbatteruṃ nā-
 sakkhi. Atha naṃ temhāccheyena Satthāraṃ vandituṃ āgataṃ²⁴
 Satthā paṭisanthāraṃ katvā „kacci²⁵ piṇḍapāteṇa kilamanto pi²⁶ senā-
 ṇanam sappāyaṃ²⁷ ahoṃhi²⁸” pucchi. So tam attham āroceti. Satthā
 25 tassa tam²⁹ senāṇaṃ sappāyaṃ ti ātvā „bhikkhū samāgena oāma
 senāṇaṃ³⁰ sappāye soti lolappacāraṃ pahāya kiṇeṃ eva yaṭṭhādāhaṃ
 paribhūṇitvā santuṭṭhena sammadhammaṃ kātuṃ veṇṇaṃ, porāṇaka-
 paṇḍitā timschāṇayoniyasā nibbattitvā attano vāse sakkharakkhe

¹ B⁴ -hi, C³ -hiyam. ² B⁴ -yam. ³ C³ -vāsi, omitting pi. ⁴ B⁴ -a. ⁵ B⁴
 omits ma-. ⁶ B⁴ nava abhi-. ⁷ B⁴ upakāraṇam. ⁸ B⁴ piṇḍapātam; kathamā
 vasaṃ hi nāma (p. 467, m) - - piṇḍakam wanting in C³. ⁹ B⁴ adds tathā. ¹⁰
 B⁴ omits vā. ¹¹ B⁴ pasādesanti hi. ¹² satthā wanting in C³. ¹³ B⁴
 āvāsanādhānam. ¹⁴ C³ satthā in the place of p. a. a. ¹⁵ C³ -ba-, B⁴ ko-
 ampt - - dutiyaṃ. ¹⁶ nāmaṇā - - nāhoṃhi wanting in B⁴. ¹⁷ B⁴ cassa. ¹⁸
 B⁴ -nam pi. ¹⁹ C³ -garam. ²⁰ B⁴ kiṇeṃ bhikkhū. ²¹ C³ khamāsi. C³ -vāsi
 corr. to -vāsi. B⁴ kilamanto pi. ²² B⁴ -yaṭṭha. ²³ B⁴ omits tam. ²⁴ C³
 -vāsi, B⁴ -hi.

saṅgaṃ khādantūpi¹ loḷuppacāraṃ pakāya saṃtuṭṭhā mūḍhaṃmūḍha
abhināṭvā aññattha na agamissa², tyadā³ kasmā⁴ piṇḍapāto paritto⁵
lūkko⁶ ti saṃpāyasaṃsaṃsaṃ pariccāṇṭhi⁷ ratvā tena yāceto aññattha āhātī:

Attā Himavante Gaṅgātīre ekaṃnith udumbaravane
anekasatasahasā sukā⁸ vasimha. Taṭṭh'eko⁹ sukarājā attano
nivāsaruḅbhassa¹⁰ phalesu khīḷesu yaṃ ādāva¹¹ avasiṭṭhaṃ hotī
anikero vā pattam vā taca vā papaṭikā¹² vā tam khādītva Gaṅ-
gāya pānyam pivitvā paramaṃpicchasaṃtuṭṭho¹³ lutvā añ-
ñattha na gacchati. Tassa¹⁴ appicchasaṃtuṭṭhabbhāvagupena¹⁵
Sakkabhavanam kampi. Sakko āvajjamāno tam diavā tassa
vimamaṇṇattham attano āsubhāvena tam rukkham sukkhāpesi,
rakkho khāṇumatto lutvā chiddāvacciddo¹⁶ vāte paharunte¹⁷
ākoṭiyamāno va¹⁸ atṭhāsi, tassa chiddaḥi cunnāso nikkhamanti,
Sukarājā tāni cunnāsi khādītva Gaṅgāya pānyam pivitvā añ-
ñattha agantvā¹⁹ vāṭatapaṃ agantvā udumbarakhāṇumatthako²⁰
nisidati²¹. Sakko tassa paramaṃpicchabhāvaṃ ātvā „mitta-
dhammaguṇaṃ katiḥpetvā varam aśa dātvā udumbaraṃ ama-
taphalam²² karītva āgamissaṃnithi²³ eko haṃsaarājā lutvā Sojāṃ
asurakāññam purato katvā tam udumbaravanaṃ gantvā avidūre
ekassa²⁴ rukkhassa sakkāya nisīdītva tena saddhim katham
saṃuṭṭhāpento²⁵ paṭhamam gātham āha:

1. Duma yadā hotī phalāpapaṇṇo
bhuṇṇanti nam vīhagā²⁶ sampatantā,
khīṇa ti ātvāna dumaṃ phalāccayo
disodisaṃ yanti tato vīhaṅgamā ti. 20.

25

Tass' attā: sukarāja rakkho nāma yadā phalāpapaṇṇo hotī tathā tam
sikkhā sikkhā sampatanti²⁷ vīhaṅgamā bhuṇṇanti, tam paṇa²⁸ khīṇam ātvā
phalāṇaṃ aśa²⁹ tam rukkhāni disodisaṃ vīhaṅgamā paccanti³⁰.

¹ B¹ attano nivāsaṇaṇṇo rakkho sukkhāgūṇaṇṇaṃ sa khaṇṭhi. ² B² gantū. ³ B³ siddhā paṇa. ⁴ B⁴ parihūto tam. ⁵ B⁵ suvakkā. ⁶ B⁶ tato sikkā. ⁷ B⁷ nivāsaṇaṇṇo. ⁸ C¹ yaṃkhīḷeva, B² yadāva. ⁹ C² paṭikā, C³ ppaṭikā vora. ¹⁰ B¹⁰ papaṭikā, B¹¹ pappatikā. ¹¹ B¹¹ paramaṃ. ¹² B¹² sama. ¹³ C¹³ vāṇaṇṇa. ¹⁴ C¹⁴ vāṇa. ¹⁵ C¹⁵ vāṇa paharunte, B¹⁵ vāṇa parakante. ¹⁶ B¹⁶ sikkā, B¹⁷ sikkā. ¹⁷ B¹⁷ sikkā. ¹⁸ B¹⁸ sikkā. ¹⁹ B¹⁹ sikkā. ²⁰ B²⁰ sikkā. ²¹ B²¹ sikkā. ²² B²² sikkā. ²³ B²³ sikkā. ²⁴ B²⁴ sikkā. ²⁵ B²⁵ sikkā. ²⁶ B²⁶ sikkā. ²⁷ B²⁷ sikkā. ²⁸ B²⁸ sikkā. ²⁹ B²⁹ sikkā. ³⁰ B³⁰ sikkā.

Evāñ ca pana tañ¹ vatvā tato² nyyojetum dutiyum gā-
tham āha :

1. Cara³ carikañ lobhatatuppa mā carī⁴,
kiñ tvañ suva sukkhadumamhi⁵ jhāyasi,
tad iñgha man⁶ brūhi vasantasannibha :
kaṃmā suva sukkhadumam na rīṇcasitī. 21.

Tatto jhāyasitī kiñkārañ sukkhadumamattakā⁷ jhāyante paḍhāyante
utthasī, iñghā⁸ 'ti codanatto nāpāre, vasantasannibhā⁹ 'ti vasantakāle
vasantapade sukkaṇṇasannibhāya¹⁰ sikkhāya¹¹ koth, tena tañ vasantasannibhā¹² 'ti
10 ālapati, na rīṇcasitī na abhāsīti.

Atha nañ sukarajā¹³ „khañ hañsa attano kataññā-
kataveditāya imañ rukkham¹⁴ na jahāmiti“¹⁵ vatvā dve gā-
thā abhāsī :

1. Ye ve¹⁶ sakhīnañ sakhāro bhavanti
pāṇaccaye sukkhadukkhesu hañsa
klīṇaṃ akhīṇaṃ ti na tañ jahanti
santo satam dhammam anusaarantā. 22.
2. So 'hañ satam aññatara¹⁷ 'mi hañsa,
ñāti ca me hoti sakhā ca rukkho,
tam n' ussahē jīvīkattho¹⁸ pahātum
20 khīṇaṃ ti ñatvāna, na h' esa dhammo¹⁹ ti. 23.

Tatto ye ve²⁰ sakhīnañ sakhāro bhavanti²¹ ye sakhīnañ sakhā-
ro hañsa, khīṇaṃ akhīṇaṃ ti paṇṇitā āhāra attano sakhīnañ²² bhogaparikkhāyasa
pi khīṇaṃ pi akhīṇaṃ pi na jahanti, santo dhammamamanusaarantā²³ ti
25 paṇṇitānañ paventi²⁴ anusaarantā, ñāti ca me ti hañsarāje²⁵ ayañ rukkho
samyājanatthena²⁶ ussaham²⁷ hīti ta²⁸ sakhīnañsatantāya²⁹ sakhā ca, jīvi-
kattho³⁰ ti tam ahañ jīvīkāya³¹ antika³² hoti pahātum na sakkoti.

Sakko tassa katham³³ antvā tūtho pasamsitvā³⁴ varañ
dātukāmo dve gāthā abhāsī :

¹ It omits tañ. ² It adds nam. ³ C² varañ, B² carañ. It vara. ⁴ so C²,
B² pari. ⁵ C² sukka dukkha-, B² suva rukkha-, It sukka rukkha-, C² suva
dukkha- corr. so -sukka-. ⁶ C² na, B² nati man. ⁷ B² -bhāya. ⁸ It
suva-. ⁹ C² omits rukkham. ¹⁰ It ca. It ca. ¹¹ B² jīvīkattho. ¹² B² na
so sikkhāman. ¹³ It ca. ¹⁴ It -ya, B² sakhāya. ¹⁵ C² pañsa. ¹⁶ khi-
nañ - - - ex wanting in C². ¹⁷ B² sammānācāraṇakāya, C² sakhīnañsatantāya
¹⁸ C² -tiha, B² -tattho. ¹⁹ It -tiya. ²⁰ It pavanti.

- s. Sādhū sakkhi¹ kaṭam² hoti³ metti⁴ saṁsati⁵ saṁthavo,
 sae⁶ etaṁ⁷ dhammaṁ rocesi⁸ pāsāṁso⁹ xi¹⁰ vijānataṁ. 24.
 u. So te suva¹¹ varaṁ dammi¹² pattayāna¹³ vihaṅgama, (Ofc. p. 10.)
 varaṁ varasaṁ vakkhaṅga¹⁴ yaṁ kiñci¹⁵ manas¹⁶ icchasi¹⁷. 25.

Tattha sādhu¹ ti sampadahanam², sakkhi³ kaṭam⁴ hoti⁵ metti⁶ sam-
 sati⁷ saṁthavo ti sakkhi⁸ bhāra⁹ ca metti¹⁰ va¹¹ parisaṁsejje¹² saṁthato¹³ añ¹⁴ ti¹⁵ yaṁ
 p¹⁶ etaṁ¹⁷ kaṭam¹⁸ sādhu¹⁹ hoti²⁰ laddhakam²¹ bhaddhakam²² eta, saccaṁ dham-
 maṁ ti soce²³ etaṁ²⁴ metti²⁵ dhammaṁ, vijānataṁ ti etaṁ²⁶ saṁso²⁷ viññānaṁ
 pāsāṁso²⁸ bhayuttako²⁹ sūti³⁰ aṁho, so³¹ te³² so³³ ham³⁴ tyaṁ³⁵, varasaṁ³⁶ ti³⁷ iccha,
 manas³⁸ icchasi³⁹ yaṁ kiñci⁴⁰ manas⁴¹ icchasi⁴² sabbaṁ⁴³ taṁ⁴⁴ dadāmi⁴⁵ te⁴⁶ ti.

Tam sotvā¹ sukarājā² varaṁ³ varanta⁴ sattaṁ⁵ gā-
 thaṁ āha:

- i. Varaṁ ce me haṁsa¹ tuvaṁ² dadeyya
 ayaṁ³ rukkho⁴ paṇa⁵ āyura⁶ labhetha,
 so⁷ sākha⁸ phalimā⁹ samviraḷho
 madhatthiko¹⁰ ti¹¹ tti¹²hatu¹³ sobhamāno¹⁴ ti. 26.

Tattha sākha¹ ti sākhasampannō, phalimā² ti phalimā³ sakkhi⁴ upeto,
 samviraḷho⁵ ti samantato⁶ viriḷhāpato⁷ karmapattasamphanō⁸ butvā, madhat-
 thiko⁹ ti samvijaṇānamadhatthuphalaso¹⁰ pakkhitamadho¹¹ viya, madhatthuphalo¹²
 hotvā¹³ ti aṁho.

Ath¹ aṁsa² Sakko³ varaṁ⁴ dadamāno⁵ aṭṭhamāṁ⁶ gāthaṁ āha:

- s. Tam passa¹ samma² phalimaṁ³ ulāraṁ,
 sabhā⁴ va⁵ te⁶ heto⁷ udumbarasa,
 so⁸ sākha⁹ phalimā¹⁰ samviraḷho
 madhatthiko¹¹ ti¹² tti¹³hatu¹⁴ sobhamāno¹⁵ ti. 27.

Tattha sabbhā¹ va² te³ heto⁴ udumbarasa⁵ ti⁶ tva⁷ udumbarasa⁸ sad-
 dhim⁹ saba¹⁰ ekaso¹¹ va¹² vāso¹³ heto:

¹ Bā sakkhivaram. ² Bā samgati. ³ Cā sa, ⁴ Bā pa, Bā pīyama. ⁵ Bā pi, Cā omi al. ⁶ Bā sakkha. ⁷ Cā -am, Bā sampadahanam. ⁸ Bā sakkigataṁ.
⁹ Bā samgati. ¹⁰ Bā bhiṣṭa me- ca. ¹¹ Cā sādā te, and Cā tām. ¹² Bā mitta.
¹³ Bā omi ka. ¹⁴ Bā laddhakam bhaddhakam. ¹⁵ Bā etaṁ. ¹⁶ Bā so. ¹⁷ Bā aham.
¹⁸ Bā sūti. ¹⁹ Bā sūti. ²⁰ Bā sūti. ²¹ Bā sūti. ²² Bā sūti. ²³ Bā sūti. ²⁴ Bā sūti.
²⁵ Cā madhatthi. ²⁶ Bā madhatthi. ²⁷ Bā madhatthi. ²⁸ Bā madhatthi. ²⁹ Bā madhatthi.
³⁰ sampā. ³¹ Bā sabb. ³² Bā sabb. ³³ Cā omi sa.

Evañ ca pana vatvā tam¹ attabbhāvaṃ vijahitvā attano ca
Sujāya ca ānubhāvaṃ dassetvā Gaṅgato² hatthena udakam ga-
heivā udumbarakkhāṇakam pahari³, tāvad eva sikkhāvijāpa-
sāmpanno madhuraphalo rukkho utthahitvā muṇḍa-Manipabbato
viya vilāsasāmpanno⁴ aṭṭhāsi. Sukarājā⁵ tam diya somanas-
sappatto Sakkassa thutim karonto navamaṃ gātham āha:

9. Evaṃ Sakka sukhi hohi saha sabbhehi nātibhi⁶ (Cfr. p. 493.)
yathāham ajja sukhito diyaṇa phalitam dumaṃ ti. 28.

Sakko⁷ tassa varam datvā udumbarasā amataphalam katvā
10 saddhiṃ Sujātāya attano thānam eva gato.

Tam attham dipayamānā⁸ cālā⁹ abhisaambuddhagāthā thapitā¹⁰:

10. Surassa ca varam datvā katvāna saphalam dumaṃ (Cfr. p. 493.)
pakāmi saha bhariyāya derānam Nandanam vasaṃ ti. 29.

Satthā imaṃ dassamā¹¹ āharitvā „evam bhikkhu porūṇakapaṇḍitā¹²
14 tiṃcebhāyoniyaṃ nibbattitvāpi¹³ nīloluṇṇā¹⁴ abesum, tvaṃ¹⁵ kaṃmā
evārūpe sāsane pabbajitvā loluppacāraṃ carasi, gaccha tatth¹⁶ eva
tasā¹⁷“ ti kammatthānam aṇa kathetvā jātakam samodhānesi (sa
bhikkhu tattha gantvā vipassanto arabbhiṃ pāpam): „Toda Sakko
Anuruddho aho, sukarājā¹⁸ ahaṃ evā¹⁹“ ti. Mahāsuka jātakam²⁰.

20

4. Cullasukajātaka.

Santi rukkha ti. Imaṃ Satthā Jetarane²¹ viharanto Ve-
rañjakaṇḍam ārabhā kathesi. Satthari hi²² Verañjāyaṃ ravam
vaatvā anupubbeṇa Sāvatthiṃ anupputa bhikkhū āhammasabhāyam
katham vasaṃjāpevāsi: „Ayaso, Tathāgato khattiyasukhumālo buddha-
23 sukhumālo mahantena iddhānubhāveṇa sammānāgato pi²³ Verañjane²⁴
brahmagena sammānito tomāsaṃ vasaṃto Mārāvajjanavasaṃ²⁵ tassa an-
nikā²⁶ ekadivasaṃ pi bhikkhum alahhitvā loluppacāraṃ pahāya tomāsaṃ
paṭhamūlakapitthodakeva²⁷ yāpento nānattha sa agamāsi, aho Tathā-

¹ Cfr. smāṭi tam. ² Itā paṇḍita. ³ Itā pathari. ⁴ so-Itā; ⁵ Itā vilāpanto, Cfr. vilāpito. ⁶ Itā khīṇasāmpanno. ⁷ Itā sura-. ⁸ Itā adda pi. ⁹ Itā -vama. ¹⁰ Itā abhāsi. ¹¹ Itā āhammoda-. ¹² Itā nīloluṇṇāpi. ¹³ Itā alulupacāra. ¹⁴ Itā adda pama. ¹⁵ Itā smāṭi. ¹⁶ Itā eva - - pama. ¹⁷ Itā -sura - - uttipam. ¹⁸ Itā nīloluṇṇāya. ¹⁹ Itā smāṭi hi. ²⁰ Cfr. ti. ²¹ Itā verañja. ²² Cfr. -vaddha-. ²³ Itā -vama-. ²⁴ Itā ita. ²⁵ Cfr. -pūlakā-. ²⁶ Itā paṭhamūlakapaṭtho. ²⁷ Itā āramūlāpama.

gatānaṃ appicchanantoṭṭibhāro¹ ti. Saithā āgantvā akāya nu
 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sammisimā² ti pucchitvā imāya
 nāmā³ 'ti vutte anacchariyaṃ bhikkhave Taṭṭhagatassa idāni loluppa-
 cārapahānaṃ yo⁴ pubbe tiracchānayanoniyam nibbatto pi loluppacāraṃ
 pahāsi⁵ vutvā aññāsa āhāri. Sabbhaṃ⁶ vatthum heṭṭhākatthitaniyā-
 men⁷ eva⁸ vitthūretabbhaṃ;

1. Santi rukkhā haritapattā dumā nekaphalā bahū,
 kasmā nu sakkhe kojāpe¹ sukassa² nirato mano. 30.
2. Pbal³ assa npabbhuñjīmha nekavassagaya⁴ bahū,
 aphalam pi viditvāna sā va⁵ metti yatthā pure. 31. 10
3. Sakkhañ ca rukkhāṃ⁶ kojāpaṃ⁷ opattam⁸ aphalaṃ dumaṃ
 ohāya sakonā yonti, kiṃ dosaṃ passase⁹ dija. 32.
4. Ye phalaṭṭhā sambhajanti aphalo ti jahanti nañ,
 attaṭṭhapaññā dummedhā te honti pakkhapātino. 33.
5. Sādhū sakkhi kataṃ hoti mittaṃ saṃsati saṃthavo,
 aac¹⁰ etaṃ dhammaṃ rocessi pāsaṃso si¹¹ vijānataṃ. 34. 15
6. So te sura varaṃ dammi pattayāna vihaṅgama,
 varaṃ varasso vakkhaṇa yañ kiñci manas¹² icchasi. 35.
7. Api nāma nañ passema¹³ sapattaṃ saphalaṃ dumaṃ,
 daliddo va vidhiṃ laḍḍhā¹⁴ nandeyy¹⁵ āhañ¹⁶ punappunāṃ. 36. 20
8. Tato amataṃ ādāya abhiññi mahirahaṃ,
 taesa sakkhā virūhūsu¹⁷ sitacchāyā manoramā. 37.
9. Evañ Sakka sakkhi bho saha sabbehi nātibhi
 yutthāham ajsa sakhito dihvāna saphalaṃ dumaṃ. 38.
10. Surassa ca varaṃ datvā¹⁸ katvāna saphalaṃ dumaṃ
 pakkāmi saha bhariyāya devānaṃ Nandanaṃ vanaṃ ti. 39. 25

Paṭṭhapattipattāpi¹⁹ purimanayaṇ²⁰ eva vedhiḍḍi²¹ amutānpadaṇṇattam eva²²
 vanāyalekkaṃ: haritapattā ti nīlapannaśūchana²³, kojāpe ti vāte paharataṭṭe

¹ Bā cūṭṭa-ye. ² Bā -siṃti. ³ Bā adda pi. ⁴ Bā purimanayenava, supra p. 491. ⁵ Bā kojāpe. ⁶ Bā surassa. ⁷ Bā -gonu. ⁸ Bā ca. ⁹ Cū -añsa.
¹⁰ Bā -ñ. ¹¹ Bā -ti. ¹² Cū nandāna. ¹³ Bā pi. ¹⁴ Bā api nāma manas
 passema, C²⁴ api nāma nañ puna pass. ¹⁵ Bā -a. ¹⁶ Bā pameyyamaṇi.
¹⁷ Bā virūhūsa. ¹⁸ Bā varassaṃ vutvā. ¹⁹ Bā aṭṭha pi. ²⁰ Bā -a. ²¹ Bā
 -padaṇṇava patta. ²² Bā nīlapatta-.

ti vutte „bhikkhu kilesa nāma gūṇavilōkhanasako nirassādo¹ niraye
 nibbattāpeti. esa pama kilesa kōṭṭhāraṇā² taṃ³ na kilamessati⁴, na hi
 Sineruṃ paharivā⁵ haraṇasāto purāṇapappasaṃ lajjati, imasā hi kile-
 saṃ nissāya bodhūṇāssaṃpadarū⁶ caramāṇā paṇḍitūṇāsaṃsaṃ-
 samāpattibhāsiṃ⁷ viuddhamahāpurisāpiṇiṃ upaṭṭhapetvā⁸ avakkantaṃ⁹
 jhānaṃ antarahāpessā¹⁰ ti vuttvā attitaṃ āhūti:

Attito Bārāṇasīyaṃ Brahmaṇatte rājāṃ kareṇte
 Bodhisatto ekasmiṃ nīgame asitikoṭivibhave brāhmaṇa-
 kula nibhatti, kaṇṇanachavitāya tassa¹ Harittacakumāro ti²
 nāmaṃ karissu. So veyyappatto Taṭṭhanāyā³ uggahitasippo⁴ 10
 kuṭumbaṃ saṇṭhapetvā mātāpīṭṭhamaṃ accayena dhanavilōkanam
 katvā „dhanam eva paṇḍāyati, dhanassa uppādanakā⁵ na
 paṇḍāyanti, mayāpi maraṇamukhe cūṇaviccayena bhavitabbaṃ⁶
 ti maraṇabhayaabhito mahādānaṃ datvā Himavantaṃ pavasiṭvā⁷
 pabbajitvā sattama divase abhiññā⁸ ca samāpattiyo ca nib- 15
 battetvā tattha ciraṃ vaṇamūlaphalākhāro⁹ yāpetvā loṇa-
 bilasevanattamaṃ¹⁰ pabbatā otarivā anupabbena Bārāṇasīṃ
 patvā rājasyāṇe vasitvā punaḍivaso Bārāṇasīyaṃ bhikkhāya
 caranto rājadvāraṃ sampāpuni. Rājā taṃ diṣvā paaṇnacitto
 pakkoṣāpetvā sammasitasetacchatte rājapallaṃke nisidāpetvā¹¹ 20
 nānuggerasabhojanaṃ bhojetvā anumodanāvasāṇe atirekataraṃ
 paṇḍitvā „kahaṃ bhante gacchathā¹² ti pucchitvā „vassā-
 vasaṇatthānaṃ upadhāreṇa mahārājā¹³ ti vutte „sādu bhante¹⁴
 ti bhuttapāmasāṃ taṃ ādāya uyyānaṃ gantvā tassa¹⁵ tattha
 rattitthānaḍivāṭṭhānaḍiṇi karetvā¹⁶ uyyānapālaṃ paricārīkaṃ¹⁷ 25
 katvā datvā¹⁸ vanditvā nikkhami. Mahāsutto tato paṭṭhāya
 nīhaḍḍhaṃ rājagehe¹⁹ lhuṇjanto dvādasa vassāni tattha²⁰ vasi.
 Ath²¹ ekadivasaṃ rājā paccantaṃ kupitaṃ vāpaṃmetuṃ gac-

¹ Bā appasādo. ² Bā omiṭṭe taṃ. ³ Bā kilamessati. ⁴ Cā kilamessati. ⁵ Bā
 samāhāretvā. ⁶ Bā samāhāretvā. ⁷ Bā -dānāyāya anu-. ⁸ Bā paṇḍe a-. ⁹ Bā
 apāthā-. ¹⁰ Bā ciraṃ. ¹¹ Bā tassa. ¹² Bā -attaṃ gacchā. ¹³ Bā upādhā. ¹⁴
 Bā addā taṭṭhapajjasi. ¹⁵ Bā paṇḍe abhiññāya. ¹⁶ Bā omiṭṭe vāsi. ¹⁷ Bā
 -attāyā. ¹⁸ Bā omiṭṭe tassa. ¹⁹ Bā -nāni kareṇteva. ²⁰ Bā omiṭṭe datvā. ²¹
 Bā rebhū ge-. ²² Cā Bā omiṭṭe ta-.

chanto „amhākaṃ puññakkhettam mā pamaññīti“ Mahāsattam
 deviyaṃ niyyādetvā agamāsi. Tato paṭṭhāya sā Mahāsattam
 sahatthā parivāsati. Ath' ekadivasaṃ sā bhojanam sam-
 pādeta tasmim cīrāyamāno gandhodakeṇa mahātvā saṅgam
 5 maṭṭasātakaṃ¹ nivāsetvā sīhapañjarāṃ vivarāpetvā sariraṃ²
 vātāṃ paharāpentī mutthimaṇḍake³ nipajji. Mahāsatto pi⁴
 divātaram sunivatto sapāruto bhikkhūbhājanam ādāya ākā-
 senāgantvā sīhapañjarāṃ sampāpuni⁵. Deviyaṃ tassa vākacira-
 saddam sutva vegena utthahantiyaṃ maṭṭasātako bhasei. Ma-
 10 hāsattassa viśubhāgāramanapaṃ cakkhum paṭṭhaññī, ath' aso
 anekavassakoṭisatasahasakālabbhantaro⁶ nivutthakilesa⁷ ka-
 raṇḍake sayitaṇḍaliso viya utthahitvā jhānaṃ antarahāpesi.
 So satim upaṭṭhapetum asakkonto gantvā devim⁸ hatthe gahā,
 tāvad eva sāgim parikkhipimāsu. So tāya saddhim lokadham-
 15 maṃ sevitvā bhūñjitvā oyyācam gantvā tato paṭṭhāya deva-
 sikaṃ tath' eva ākāsi. Tassa tāya saddhim lokadhamma-
 patisevanam⁹ sakalanagare pākataṃ jātāṃ. Amacca „Hārita-
 tāpaso“¹⁰ evam akāsi¹¹ taṃṇo paṇṇam pahinimāsu. Rājā
 „maṃ“¹² bhinditukāmaṃ evaṃ vadanti¹³ asaddahitvā paccantam
 20 oṇpassamevā Bārāṇasim¹⁴ paccāgantvā nagaraṃ padakkhinam
 katvā deviyaṃ santikam gantvā „saccam kira mama ayyo
 Hāritatāpaso“¹⁵ tāya saddhim lokadhammaṃ patisevīti¹⁶ pec-
 chi. „Saccam devā“¹⁷ ti. So tesāpi asaddahitvā „tam eva
 pucchissāmi¹⁸“¹⁹ uyyānam gantvā vauditvā ekamantam nisiditvā
 25 tam pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Sotam m' etaṃ²⁰ mahābrahme: kāma bhūñjati Hāritā²¹.

kacc' etaṃ vacanāṃ tuccham, kacci suddho iriyasīti²². 41.

Tathā karontān ti kacci etaṃ Hārito kāma paribhūñjati amhehi sota-
 vacanāṃ tuccham ahāntam, kacci tam suddho iriyasīti cihataṇṭi.

¹ B⁴ maṭṭe, ² B⁴ -ra. ³ B⁴ khuddakamaṇḍake. ⁴ B⁴ amāsi pi. ⁵ B⁴ amāsi
 sam. ⁶ B⁴ -kāle abhū-. ⁷ B⁴ nivatta-. ⁸ B⁴ deviya. ⁹ all these MSS.
 -dhammam-, B⁴ -paṭṭi-. ¹⁰ B⁴ hāritatāpaso, jena. ¹¹ B⁴ tathā. ¹² C⁴ -sāyāṃ,
 B⁴ -vā. ¹³ B⁴ hattham-. ¹⁴ B⁴ pāṭhavaṇṇā. ¹⁵ B⁴ paṭṭiyo-. ¹⁶ B⁴ sutamantam.
¹⁷ B⁴ ka-. ¹⁸ C⁴ -iriyā-, B⁴ -iriyā-.

Tatha satthā 'ti yam pariyuthānappattesu¹ mahogha² patitā³ tiye
paṇṇi gātham patippham na lakkhi.

Tam autvā rājā pāṇamāṇaṃ gātham āha:

1. Araham⁴ aḷasampanno suddho carati Hārīto

medhāvi paṇḍito e' eva, iti no sammato bhavaṃ ti. 45.

Tatha iti no sammato ti etam amūlakaṃ sammato sambhūto⁵
bhavaṃ⁶.

Tato Hārīto chaṭṭham⁷ gātham āha:

2. Medhāvinam⁸ pi hiṃsanti isin⁹ dhammaguṇa ratanā

vitakkā¹⁰ pāpakā¹¹ rāja subhā rāgūpasamhitā¹² ti. 46.

Tatha subhā ti subhantittāgahapana pavatti.

Atha naṃ kilesappahāne¹³ usāheṇto¹⁴ rājā sattamam
gātham āha:

3. Uppaṇ¹⁵ āyāṃ sartraḷo

13 rāgo vaṇṇavidūsaṇo tava¹⁶,

tam pajaha, bhaddam atthu te,

bāluṇ¹⁷ āsi¹⁸ medhāvi sammato ti. 47.

Tatha vaṇṇavidūsaṇo¹⁹ ti tava saḍḍavāḍḍhā ca guṇavāḍḍhā ca
vidūsaṇo, bāluṇāsi²⁰ bāluṇam āsi²¹ medhāvīti sammato ti.

20 Tato Mahāsatto satim patilakkhivā kāmesu ādinavaṃ
sallakkhetvā aṭṭhamam gātham āha:

4. Te andhakaraṇe²² kāme bahudukkhe mahāvise

tesam mūlan gavesissam, checcham²³ rāgaṃ sahaṇḍhanan²⁴

ti. 48.

Tatha andhakaraṇe²⁵ ti paṇḍitāḥkharitūssaṇato andhakare²⁶, bahu-
25 dukkhe²⁷ ti ettha appasādi kīṇā ti adhiṇa suttanti āhāritvā tesam bahudukkhaṃ
ānāśābhū, mahāvise ti sampayuttakkharavāsaṇa²⁸ ca²⁹ rāgā³⁰ vipākarāsaṇa³¹ ca³²
mahānātiya mahāvise, tesam mūlan ti te vuttappakkāre kīṇe pahitum tesam³³

¹ Bā - āsappa. ² Bā - o. ³ Bā - ā. ⁴ Bā - omīte sambh. ⁵ Bā - vaṇṇo. ⁶ Bā - chaṭṭhamam. ⁷ Cā - ā. ⁸ Bā - ā. ⁹ Cā - ā, Bā - ā. ¹⁰ Cā - ā. ¹¹ Bā - rāgū-
pasamhitā. Bā - upasamhitā. ¹² Bā - pahāreṇa. ¹³ Bā - medhāṃ karento. ¹⁴ Cā -
tara. ¹⁵ Bā - bahudhāpi. Bā - bahunapi. ¹⁶ Cā - add tavaṇ. ¹⁷ Cā - āsi, Bā - ba-
luṇāpiṭi bāluṇāpi. ¹⁸ Cā - Bā - ā. ¹⁹ Cā - Bā - checcham. ²⁰ Cā - ā. ²¹ Cā - kile-
saṇa tava, Bā - ānāśāsaṇa, amittāṇa tava. ²² Bā - vipākarā. ²³ Cā - omīte ca.
²⁴ Bā - ā.

1. *Содержание*
 2. *Введение*
 3. *Глава I. Общие сведения о предмете исследования*
 4. *Глава II. Анализ литературы по теме исследования*
 5. *Глава III. Методология исследования*
 6. *Глава IV. Результаты исследования*
 7. *Глава V. Заключение*
 8. *Список литературы*
 9. *Приложение*
 10. *Содержание*

Idaṃ ca pana vatvā „mahārāja okāsaṃ tava me karohi”¹ okāsaṃ karetvā pannaśālam pavistvā kaṣṇanagajalam oloketvā pama jhānaṃ² uppādetvā pannaśālato nikkhama³ ākāse pal-
lankena nisiditvā rañño dhammaṃ desetvā „mahārāja, ahaṃ
ajjhāna⁴ vutthakāraṇa⁵ mahājanaṃajjhe garahappatto, appa-
matto hohi, pama dāni ahaṃ aññithigundhavanasaṇḍam eva
gamissāmhi⁶” rañño rodantassa paridevantassa Himavantam
eva⁷ gantvā aparibhājjhāno brahmalokūpago ahoṣi.

Sattthō tam karamam nāyā¹⁴

v. *Idam vatsthāna Hārīto* ²¹ [cf. *śācīkṣaparakṣama* (Alwiz, *Nirvāṇa* 171.)

kāmarāgaṃ viśājetvā brahmalokūpago aṁh ti 49.

abhisambuddho hūvā (manu gāthān¹¹ "atvā aneāni pakāsetvā jñā-
kām samavahānam" (accaparivāṇā¹² "akkaṃbhūtabhikkhu arahatā patī-
thūhi): "Tadā rājā Anandā ahoi, Hārīto paṇa¹³ aham evā¹⁴ 'ti
Hārīta-jātakam¹⁵.

6. Padakusalanānavajātaka.

Sahasasutau II. Idam Saithā Jetavane viharante chaṃ
 dārikam ārabhā kathesi. So kīṃ Sāvatthiyam kutumbāyaputto¹⁶
 sattavasekkālo yeva padakusalo abho. Atha' assa pitā, jīmaṃ si-
 mmasāsaṃsi¹⁷ tassa ajānntasā¹⁸ eva vittiṃgharāṃ¹⁹ agamāsi. So pitā
 gotaṭṭhānaṃ apucchitvā ra²⁰ tassa padānuttāreṇa gantvā pitu²¹ san-
 tike añjha²². Atha naṃ pitā khadīrasaṃ pucchī²³. Atha tvaṃ mayi
 taṃ²⁴ ajānāpetvā gate pi kathāṃ²⁵ manā gotaṭṭhānaṃ²⁶ jānāsi²⁷.

¹ Hā -cāsanmīti. ² Hā omīti pa-. ³ Cā panāsan. ⁴ Cā Hā chhajjā. ⁵ Hā -
 -gūḥitānāmīti vāsanānāmīti. ⁶ Hā māhājān-. ⁷ Hā -mīrā. ⁸ Hā -māsanīti.
 thāsi. ⁹ Hā vāsa-. ¹⁰ Hā -tani, omitting vā. ¹¹ Hā omīti hāsi. ¹² Hā
 bhikṣa. ¹³ Hā idam in the place of I. g. ¹⁴ Hā hāsiānāpāsu. ¹⁵ Hā hāsiā-
 nāsi. ¹⁶ Hā hāsiānāsi - - pūṣṭānāsi. ¹⁷ Hā -bhikṣa-. ¹⁸ Hā pita-. ¹⁹ Hā mā-
 -cāsi omīti pa-. ²⁰ Cā pūṣṭīrā. ²¹ Hā vāsi. ²² Hā māsi hāsi. ²³ Hā
 vāsanānāmīti.

„Tāta¹ padam² te saṁjānāmi³, padakusalo ahaṃ⁴“ ti. Ath⁵ nama vī-
 mahasaṁsatthāya⁶ piṭā bhuttipātārāso gherā⁷ nikkhamitvā⁸ anantarapāṭi-
 viśakagharāmi⁹ gantvā tato dutiyam¹⁰ pavasiṭvā¹¹ tatuyagharā¹² nikkha-
 mitvā¹³ puna attano gharadvārāmi¹⁴ āgantvā¹⁵ tato uttaramdvārāmi¹⁶ gantvā¹⁷
 5 dvārāmi¹⁸ nikkhamitvā¹⁹ nagaraṁ vāmaṁ karonto Jetavanam²⁰ gantvā²¹
 Satthāraṁ vanditvā²² dhommam²³ suganto nisīdi. Dārako „katham²⁴ me
 piṭā“ ti pucchitvā „na jānāmi²⁵“ ti vutto²⁶ tassa padānusārena²⁷ anan-
 tarapāṭivīśakagharāmi²⁸ ādāmi²⁹ katvā³⁰ piṭu gatatthānamaggen³¹ eva³²
 10 Jetavanam³³ gantvā³⁴ Satthāraṁ vanditvā³⁵ piṭu santike³⁶ attihāsi, pētara³⁷
 va³⁸ „katham³⁹ tāta mama idhāgatabhāraṁ⁴⁰ aññāsi⁴¹“ puttḥo „padāni⁴²
 saṁjānitvā⁴³ padānusārena⁴⁴ āgato⁴⁵ mahā⁴⁶ āha. Satthā „kim⁴⁷ kathosi
 upāsakā⁴⁸“ ti pucchitvā „bhante ayaṁ dārako padakusalo, ahaṃ⁴⁹
 15 imaṁ vimahasaṁsaṁa⁵⁰ imiṁ⁵¹ oṭṭha⁵² apāyena⁵³ āgato, ayaṁ pi maṁ gehe
 aditvā⁵⁴ mama padānusāren⁵⁵ eva⁵⁶ āgato“ ti vutto „anarchariyam⁵⁷ upā-
 20 saka⁵⁸ bhūmīyam⁵⁹ padasaṁjānanam⁶⁰“, porāṇakupaṇḍitā⁶¹ ākāso⁶² padam⁶³
 saṁjānāmi⁶⁴ ti tatra⁶⁵ tena⁶⁶ yācā⁶⁷ attāna⁶⁸ ābharī.

Attā Bārāṇasīyam⁶⁹ Brāhmadatto⁷⁰ rajjasaṁ⁷¹ karento
 tassa⁷² aggamaheṣi⁷³ aticaritvā⁷⁴ enāṁ⁷⁵ pucchitvā⁷⁶ „sace⁷⁷ ahaṁ⁷⁸ tumhe
 aticarāmi⁷⁹ assunnukhi⁸⁰“ yakkhiṁ⁸¹ homiri⁸² sapatham⁸³ katvā⁸⁴ kāla-
 20 katā⁸⁵ ekaṁam⁸⁶ pubbatapādo⁸⁷ assunnukhi⁸⁸ yakkhiṁ⁸⁹ katvā⁹⁰ leṇa-
 gūhāya⁹¹ vasaṁānā⁹² mahāsataviyam⁹³ pubbantato⁹⁴ aparantaga-
 manamaggaṁ⁹⁵ anusāṇcaranto⁹⁶ manussa⁹⁷ gaheṭvā⁹⁸ khādati. Sā
 kira⁹⁹ tlo¹⁰⁰ vasaṁi¹⁰¹ Vessavannam¹⁰² upatthahitvā¹⁰³ āyāmato¹⁰⁴ timsa-
 yojana¹⁰⁵ vitthāroto¹⁰⁶ pañcayojano¹⁰⁷ thāpo¹⁰⁸ manussa¹⁰⁹ khādituṁ¹¹⁰
 25 lahi. Ath¹¹¹ ekadivasam¹¹² eko¹¹³ ajjho¹¹⁴ mahaddhano¹¹⁵ abhirūpo¹¹⁶
 brāhmaṇo¹¹⁷ bahūhi¹¹⁸ manussehi¹¹⁹ parivato¹²⁰ taṁ¹²¹ maggaṁ¹²² abhirūhi¹²³.
 Tathā¹²⁴ disvā¹²⁵ yakkhiṁ¹²⁶ haṁitvā¹²⁷ pakkhandi¹²⁸, parivāramanussa¹²⁹
 palāyituṁ. Sā¹³⁰ vātavegena¹³¹ gantvā¹³² brāhmaṇaṁ¹³³ gaphitvā¹³⁴

¹ Bā - omiṭṭa tāta. ² Bā - omiṭṭa. ³ Bā - samjā-. ⁴ Bā - tanyam. ⁵ Bā - adda na.
⁶ Bā - anantarapāṭi - nikkhamitvā Jetavanam. ⁷ C¹ - ghe-. ⁸ C² - jāna. ⁹ C³ - va. ¹⁰
 Bā - kassas gharāmi. ¹¹ Bā - padāmag-. ¹² Bā - omiṭṭa va. ¹³ Bā - padam ta. ¹⁴
 Bā - ayaṁ. ¹⁵ Bā - āreṇa. ¹⁶ C⁴ - padāmagad-. Bā - padāmagajjanakam. ¹⁷ Bā - assa.
¹⁸ Bā - assa. ¹⁹ Bā - tato kālam katvā. ²⁰ C⁵ - imaṁ. Bā - ayaṁ. ²¹ C⁶ - pubbantato
 corr. to pubbantā. Bā - pubbatamato corr. to pubbantato. ²² C⁷ - magge. Bā -
 tamaggaṁmanam. ²³ Bā - upatthageṇa. ²⁴ Bā - va. ²⁵ Bā - am. ²⁶ Bā - ajjho. ²⁷
 Bā - adda mahā ihaga. ²⁸ Bā - āyāhi. ²⁹ Bā - tanyatva. C⁸ - homitvā. ³⁰ Bā
 - adda taṁ dāva. ³¹ Bā - nā. ³² Bā - gaheṭvā.

pitthiyam nipaṭṭhāpetvā gūhaṃ gacchanti' perissasamphassam
 paṭilabhitvā kilesavaseṇa tasmim sīnham uppādetvā tam
 akhādītva' attano sūmikam akāsi. Te sūṇamaññaṃ samagga-
 vāsam' vasiṇsu. Tato paṭihāya ca yakkhiṃ manuse gan-
 hanti' vaitthasandulatelādini pi' gahetvā tassā nācaggaraṇa-
 bhojanam āpanetvā attanā manussamanassam khādati, ganna-
 kāle ca' tassā palāyanabhayena mahatiyā silāya gūhādvāraṃ
 pidahitvā gacchati. Evam tesu sammudamānesu' vasantesu
 Bodhisatto nibbattatthānā cavitvā brāhmaṇaṃ paṭicca tassā
 kucchimam' paṭisaṇḍhim gauhi. Dasamānecceyena puttam
 janetvā' putte ca brāhmaṇe ca bahavasinehā hetvā ubbo pi po-
 ssi. Sā aparabhāge putte vuddhippatte' puttam pi¹² pitarā
 saddhim antekariṭvā¹³ dvāraṃ pidahati. Ath' ekadivasaṃ
 Bodhisatto tassā gatabhāvaṃ¹⁴ natvā silam āpanetvā pitarā
 bahakāsi. Sā āgantvā „kena silā āpanitā“ ti vatvā „amma¹⁵
 mayā āpanitā, andhakare nisiddhū na sakkomā“ ti vutte
 puttassinheṇa na kiñci avoca¹⁶. Ath' ekadivasaṃ Bodhisatto
 pitarāṃ pucchā: „tāta mayham mātū mukham sūṇasadiṣam“
 tumhākam¹⁷ sūṇasadiṣam¹⁸, kiṃ nu kho kāraṇam¹⁹ ti. „Tāta,
 tava mātā manussamānassakhādakayakkhiṃ²⁰, mayam ubbo ma-
 musā“ ti. „Yadi evam²¹ idha kaṃmā vassāma, ehi manusa-
 patham gacchāmā“ ti. „Tāta sace mayam palāyiesāma ubbo
 pi amhe tava mātā māressati“²². Bodhisatto „mā bhāyi
 tāta, tava²³ manussapatham sampāpanam mama bhāro“ ti
 pitarāṃ assāsetvā²⁴ punadivasa mātari gātāyaṃ²⁵ pitarāṃ ga-
 hetvā palāyi. Yakkhiṃ āgantvā te adisvā vātavegeṇa pak-
 khādītva te gahetvā „brāhmaṇa, kiṃ palāyasi, kiṃ te²⁶ idha
 n' atthiti“²⁷ vatvā „bhaddo, mā mayham²⁸ kuṇṇhi, putto te

¹ all three MSS. -ti. ² C^o add ill. for pi. ³ B^o te ubbo pi samaggasam-
 yāsam. ⁴ B^o omits pi. ⁵ B^o omits ca. ⁶ B^o -nā. ⁷ C^o B^o -tūhi. ⁸ B^o vi-
 jāyeta. ⁹ B^o vuddhi-. ¹⁰ B^o omits p. p. ¹¹ B^o autogubhāram preṭhā. ¹²
 B^o gatakāle. ¹³ B^o -amā. ¹⁴ C^o sūṇā-. ¹⁵ B^o adda mukham. ¹⁶ B^o ma-
 musakkhādakā-. ¹⁷ B^o tāta in the place of y. e. ¹⁸ B^o khādissati. ¹⁹ C^o va-
 B^o omits tava. ²⁰ B^o samassāsetvā. ²¹ C^o B^o -ya. ²² B^o omits te. ²³ B^o mam-

mam¹ gaheṭvā yāti² vutte puttasiṅheṇa kiñci aratvā to
 assāsetvā attano vasaṇaṭṭhānam eva³ te gaheṭvā⁴ gantvā evam
 puna⁵ kaṭipaye divase palāyante ānesi. Bodhisatto cintesi
 „mayham mātu paricchinna⁶na⁷ okāseṇa bhavitabham, yaṇ tū-
 3 nāham imissā ānāpavattiṭṭhānasimam⁸ puccheyyam, aha naṁ
 atikkamitvā palāyissāmīti⁹ so ekadivasaṁ mātarāṁ gaheṭvā
 ekamantaṁ nisīno „amma, mātu santakam nāma puttēnaṁ
 pāpupāti, akkhaṁhi tāva¹⁰ me attano santakāya bhūmiyā paric-
 chedan¹¹ ti āha. Sā sabbadāsaṁ sabbatādinimittā-¹² i kaheṭvā
 10 āyāmato tiṁsayojanaṁ viṭṭhārato pañcayojanaṭṭhānaṁ¹³ put-
 tassa kaheṭvā „idaṁ attakam¹⁴ ṭṭhānaṁ sallakkhehi puttā¹⁵ ti
 āha. So dve tayo divase atikkamitvā mātu aṭaviṁ gatakalē
 pitarāṁ khandhe āropetvā mātara¹⁶ diṇṇasaṇṭhāsa vātavegena
 paṭṭhāditvā paricchedanadittaraṁ sampāpuni. Sāpi āgantvā
 20 te apassanti¹⁷ anuhandhi. Bodhisatto pitarāṁ gaheṭvā nadi-
 majjham agamāsi. Sā āgantvā nāditte ṭhatvā attano pa-
 ricchedam atikkantaḥhāvam ātvā tatth¹⁸ eva ṭhiṭṭa¹⁹ „tāta
 pitarāṁ gaheṭvā ehi, ko mayham doṣo, tamhākam²⁰ mam²¹
 nissāya kiṁ nāma na sampajjati, nivatta²² sāmīti²³ puttaṁ
 20 ca patiṁ ca yāci. Atha brāhmaṇo nadiṁ uttari. Sā
 puttāṁ eva yācanti „tāta, mā evaṁ kari, nivattāhi²⁴ āha.
 „Amma, mayam manussā, tvaṁ yakkhiṇi, na sakkā sabba-
 kālaṁ tava santike vasitum²⁵ ti. „N²⁶ eva nivattissasi²⁷ tātā²⁸
 ti. „Āma amma²⁹ ti. „Yadi³⁰ na nivattissasi — manussaloke
 25 jīvitum nāma dukkhaṁ, sippaṁ ajānanta jīvitum na sakkonti—
 ahaṁ akam cintāmagiṇā nāma vijjāṁ jānāmi, taṣṣānubhāvāna
 dvādasasaṁvacaḥaramatthake gāṭhānaṁ pi³¹ paṭāṇupadaṁ sakkā
 gantum³². Ayaṁ te jīvika bhavissati, gaṇha³³ tāta anaggha-
 mantu³⁴ ti tatthārūpeṇa dukkheṇa abhiḥhātā³⁵ puttasiṅheṇa

¹ Bā sam. ² C² ya-, Bā palāya-. ³ Bā -nāheva. ⁴ Bā omitti to g. ⁵ Bā pi.
⁶ Bā -cchannena, C² -ccha- corr. to -cchi-. ⁷ Bā -chānamimam. ⁸ Bā -mā si.
⁹ Bā omitti tāva. ¹⁰ Bā -yojanaṁ. ¹¹ Bā omitti e-. ¹² Pā tassā. ¹³ si three
 MSS. -ti. ¹⁴ Bā tatvā. ¹⁵ Bā omitti to-. ¹⁶ C² to me. ¹⁷ Bā nivattara. ¹⁸
 Pā nisidham. ¹⁹ C² -tissa, C² -tissasi corr. to -vassā. ²⁰ Bā tāta yadi. ²¹
 Pā kaṭipabhaṇṇampī. ²² Bā jānitoṁ. ²³ Bā ki akkhaṇṇa-. ²⁴ Bā ajjagati-

mantam adāsi. Bodhisatto nadiyā t̥hitako va mātarān vanditvā
 hatthakacchapakam' katvā mantam gahetvā mātarañ vanditvā
 „gacchatha ammā“¹ ti āha. „Tāra tumhesu anivattante“²
 mayham jīvitañ n' atthīti“³ vatvā⁴ yakkhiñ⁵ eram pahari⁶,
 tāvad ev' assā⁷ puttāsokena hadayam phali, sā maritvā tatth'⁸
 eva patitā. Bodhisatto tassā matabhāvanā dātvā pitarān pak-
 kositvā⁹ mātā santikam gantvā citakam katvā jhāpetvā¹⁰ ajā-
 hanam nibbāpetvā¹¹ āsāvañgehī pupphēhī pūjetvā¹² roditvā pari-
 devitvā pitarān adāya Bārānasīn gantvā¹³ „padakkasālamānava-
 dvāro t̥hito“¹⁴ ti rañño paṭivedetvā „āgacchatha“¹⁵ ti vutte pavisitvā¹⁶
 vanditvā „tāta kim sippam jānāsīti“¹⁷ vutte „deva devadāsa-
 samvacccharamatthako hatthabhaṇḍam“¹⁸ padānnpadam gantvā¹⁹
 gaṇhitam jānāmīti“²⁰ āha. „Teo hi mañ upatthāhīti“²¹ āha.
 „Devuajkam“²² sahasam labhanto upatthahissāmīti“. „Sādhū
 tāta upatthaha“²³ ti rājā devuajkam sahasam dāpesi²⁴. Ath'²⁵
 ekadivasañ purahito rājānam āha: „mahārāja, mayam tassa
 māvassā sippānubhāvena kaṣaci kammassa akatattā sippam
 atthi vā n' atthi vā“²⁶ ti na jānāma, vimmahāma“²⁷ tāva ayy'²⁸ ti.
 Rājā „sādhū“²⁹ ti sampatichhitvā ubho pi nānāratanaṇapa-
 kānam³⁰ soḍḍam dātvā ratanasārañ³¹ gahetvā pāsādā oruḷha
 rājanivezane³² tiṅkhattum andhitvā³³ nissenim attharitvā pā-
 kāramatthakena³⁴ bahi otaritvā vinicchayaṣālān pavisitvā tattha
 nisīditvā puna gantvā nissenim attharitvā pākāramatthakena
 otaritvā antopare³⁵ pokkharaniyā tīrañ gantvā pokkharaniñ
 tiṅkhattum padakkhiṇaṇ katvā otaritvā antopokkharaniyam
 bhāṇḍakam³⁶ t̥hapetvā pāsādān abhirūhiṇaṇ³⁷. Punadivase

¹ Bā - karachapañ. ² Bā - nivattam. ³ Bā - adde gāthamāha. Eho puttā nivaritvā,
 mē anātham karohi me. Ajā puttān appeṇāñ yakkhiñ maraṇā gāthā ti.

⁴ Bā - adde pi. ⁵ Bā - rivā. ⁶ Bā - eva. ⁷ Bā - āpetvā. ⁸ Bā - amā jhā.

⁹ Bā - nibbāpetvā. ¹⁰ Bā - adde vanditvā. ¹¹ Bā - adde rājadvāro t̥hitvā. ¹² Bā - adde
 rājānam.

¹³ Bā - hatthabhaṇḍam. ¹⁴ Bā - amā gantvā. ¹⁵ Bā - deva deva-.

¹⁶ Bā - atthi. ¹⁷ Bā - vimmahāssāma. ¹⁸ Bā - janarāna-.

¹⁹ Bā - adde bhāṇḍakam. ²⁰ Bā - amādivā. ²¹ Bā - Eho; Qa - andhikakkhīva, Bā - atthāpetvā, Bā - atthāpetvā.

²² Bā - matthake. ²³ Bā - antoparimeva. ²⁴ Bā - bhāṇḍo. ²⁵ Bā - oruḷham.

- „rājanīvesanato kira ratanūḥ harimā¹“ 'ti ekakolāhalah aha².
 Rājā ajānanto viya hutvā Bodhisattāṃ pakkosivā³ „tāta, rāja-
 nīvesanato bahūṃ ratanabhaṇḍāṃ haṭam⁴“; anuvijjituṃ vatta-
 ūti⁵ āha. „Mahārāja, dvādaśasāvaccaramatthake haṭa-
 bhaṇḍāṃ corāṇāṃ⁶ padānupadam gantvā āharanasamatthassa
 mama anacchariyāṃ aṭṭarattim⁷ haṭabhaṇḍāṃ āharitūṃ,
 āharisāmi⁸ taṃ⁹, mā cintayitvā¹⁰“ 'ti. „Tena hi tāta āharā¹¹
 'ti. So „sādhu deva“ 'ti gantvā mātaraṃ vanditvā mantāṃ
 parivattetvā mahātale thito vā „mahārāja dviṃṣanti corāṇāṃ
 10 padāṃ paññāyati¹²“ rañño ca purohitassa ca padānūsārena
 xirigabbhāṃ pavasitvā tato nikkhamitvā pāsādā oruḥa rājanī-
 vesano¹³ tikkhattum parigantvā¹⁴ padānūsāren¹⁵ eva pākārasam-
 pam gantvā pākāre thitvā „mahārāja, imasmiṃ thāne pākārate
 muccitvā¹⁶ ākāse padāṃ paññāyati, nisseṇim doṭṭhā¹⁷ 'ti nisse-
 15 ṇim attharāpetvā pākāramatthakena oṭaritvā padānūsāren¹⁸ eva
 vīṇicchayasālaṃ gantvā puna rājanīvesanaṃ āgantvā nisseṇim
 attharāpetvā pākāramatthakena oruḥa pokkharaniṃ gantvā
 tikkhattum padakkhipaṃ katvā „mahārāja corā imam pokkha-
 raniṃ oṭippā¹⁹“ ti vatvā attanā thapitaṃ viya bhaṇḍakaṃ²⁰ nī-
 20 haritvā rañño datvā²¹ „mahārāja, imo dvo corā abhināṭa-
 mahācorā²², iminā maggena rājanīvesanaṃ abhirūḍhā²³“ ti āha.
 Mahājano²⁴ haṭṭhatuṭṭho²⁵ aṅguliyo poṭhesi²⁶, celakkhapa pa-
 vattimhe²⁷. Rājā cintesi: „ayaṃ mānava padānūsāren²⁸ eva²⁹
 gantvā coreḷi thapitabhaṇḍatthānam³⁰ eva mañño jānāti, core
 25 paṇa gabhetuṃ³¹ na sakkotiti³². Atha nam āha: „coreḷi haṭa-
 bhaṇḍāṃ tāva no tayā āhataṃ, core paṇa no gabhetvā dātum
 sakkhissasāli³³“. „Mahārāja, idh³⁴ eva corā, na³⁵ dūre³⁶ ti³⁷.

¹ Bā -vāpetvā. ² Bā adda haṭaḥa haṭa. ³ Bā amita sa-. ⁴ Bā amita sa-.
⁵ Bā sakkhissasāli. ⁶ Bā na-. Bā naḥi. Cā ta. ⁷ Bā adda vatvā. ⁸ Bā adda dvāse.
⁹ Bā parigahetvā. ¹⁰ Bā mucceti. ¹¹ Bā bhaṇḍi-. ¹² Bā dāsaṇḍi. ¹³ Bā -ti-
¹⁴ Bā -vāṇḍam. ¹⁵ Bā -ti. ¹⁶ Bā utthapahatvā. ¹⁷ Bā pāyasaṃ. Bā poṭhe-
 nim. ¹⁸ Bā -vattayitvā. Bā -yitvā. ¹⁹ Bā -rena. ²⁰ Cā -taṃ āh-. ²¹ Bā
 gabhetvā. ²² Cā -ti. Bā eṇa paṇa na āhataḥ ti ko artho. ²³ Bā eṇa. Bā
 nam corā. to na. ²⁴ Bā add ti.

„Ko ra ko cā“¹ ti. „Mahārāja yo' icchati so va cora hotu“,
tumbhākaṁ bhāṇḍakassa² laddhahāṭṭato paṭṭhāya corahi³ ko
attho, mā pucchathā⁴ ti. „Tāta, ahaṁ tumbhākaṁ“ deva-
sikaṁ sahaṣṣaṁ dhammi, core⁵ me gahetvā dehīti⁶. „Ma-
hārāja dhano laddhu kiṁ corehīti“⁷. „Dhanaṁ“ pi no itā⁸
core laddhum vattatīti⁹. „Tena hi mahārāja ime nāma corā¹⁰
ti tumbhākaṁ na¹¹ kathesāmi, attā pavattitakāraṇaṁ¹² paṇa
vo āharissāmi, tace tumbhā paṇṇāvanto¹³ taṁ kāraṇaṁ jānā-
thā¹⁴ ti. So evaṁ vatrā attāṁ āhari:

Mahārāja, attā¹⁵ Bārāṇasīto avidūre madhūragāmaka¹⁶ Pātala¹⁷ nāma
eko naṭo vasaṁti¹⁸. So ekasmiṁ divase¹⁹ bhariyaṁ ādāya Bārāṇasīṁ pavi-
sitrā naecitrā²⁰ gāyitrā dhanāṁ labhitrā usavvaparivāsaṁ labhuṁ
surābhantaṁ gāhāpetvā attāṁ gāmaṁ gacchantaṁ madhūragāṁ pāvā na-
vodaṁ āgacchantaṁ divā²¹ surāṁ pīvanto nācitrā natto attāṁ
balāṁ ajānanto „mahāvīraṁ gīrāya bandhitrā nadim etāhi. Viṇāśiddhehi
udakaṁ pāvāhi, arhaṁ naṁ sā viṇā udako esidāpayi. Bhariyā jan-
asa evaṁsalahhāraṁ hatvā taṁ vissajjevā uttarivā tīre apphāsi. Naṭo-
Pājālo²² sakāṁ ummujjati sakāṁ nimujjati, udakaṁ pīvitrā uddhu-
mācāro ahoṃ. Ath²³ asa bhariyā cinteti: „mayhaṁ sāmiko māni
marissanti, ekaṁ naṁ gīṭikaṁ²⁴ yācitrā parisamajjho taṁ gāyanti²⁵
jīvikāṁ kappessāmi²⁶“ cintetrā „sāmi, tena udako nimujjasi, ekaṁ
naṁ gīṭikaṁ²⁷ dehi, tena jīvikāṁ kappessāmi²⁸“ vatrā

1. Bahuvrītiṁ attakathāṁ²⁹ Gaṇḍū vāhati³⁰ Pātalaṁ³¹.

vayhamānaka³² bhaddaṁ te, ekaṁ me gāhi³³ gāthakaṁ ti gātham
āha³⁴ 50.

Tathā gāthakaṁ ti khuddakaṁ³⁵ gātham.

¹ Bō yo mahārāja. ² Cō hoti, C' hoti corā 16 hotu, Bō hoti adāyaṁ ite. ³
Bō bhāṇḍi-. ⁴ Bō corā hoti. ⁵ Bō pucchithā. ⁶ Bō tumbhā. ⁷ Bō -raṁ.
⁸ Bō surāhi ki. ⁹ Bō -ko. ¹⁰ Bō tāva. ¹¹ C' omitti na. ¹² Cō vattitā-. ¹³
Bō paṇṇā-. ¹⁴ Cō jāna-. ¹⁵ Bō omitti mahārāja. ¹⁶ Bō madhūra, omitting gā-.
¹⁷ Bō -ti. ¹⁸ Bō nāma sāmajjo vasaṁti. ¹⁹ Bō usavvadi-. ²⁰ Bō adā -vāsaṁ
vācitrā. ²¹ Bō adā -bhantaṁ nimujjanta. ²² Bō ota-. ²³ Bō omitti na-. ²⁴
Bō natapāsi. ²⁵ C' ekaṁ naṁ gīṭikā, Bō ekaṁ gīṭam. ²⁶ All three M.S. -ti.
²⁷ Cō gīṭa-. Bō gīṭam. ²⁸ Bō cakkavāta. ²⁹ Bō vāpasi. ³⁰ Bō pātali. ³¹
Bō -kaṁ. ³² Bō dehi. ³³ Cō omitti gāthamāha. ³⁴ C' Bō -ka.

Atha nam mpa-Pājalo' „bhaddo katham te' gūṭikam' dassāmi'.
idāni mah' mahājānassa patisarapaḥkūṭam udakam' pāreṭṭi' vatvā

2. Yena sīmanā dukkhitaṃ yena sīmanā ācuram
tassa majjhe maraṇāmi. Jātaṃ sarupato bhayan ti 51.

3 gātham āha

Bodhisatto imam' gātham dassetvā' „mahārāja, yathā'
udakam' mahājānassa patisarapam' tathā rājāno pi, tesam san-
tikā bhaye uppajjamāne' taṃ bhayan' ko paṭibhāsati'
vatvā „mahārāja, idam'¹ kāraṇam' paṭicchanam', mayā pana'
10 paṇḍitavedaniyaṃ karvā kathitāmi, jāna'² mahārāja' 'ti āha.
„Tāta ahaṃ evarūpam' pi'³ paṭicchanakatham' na jānāmi, core
me gahetvā dehiṭi'⁴. Ath' aasa Mahāsatto „tena hi ma-
hārāja idam' kutvā jānāhiṭi' aparam' pi' kāraṇam' āhari:

Dera pubbe imasā te'⁵ Bārāṇasīyā'⁶ dvārāgāme 'ko kumbha-
15 kārā bhājanatthēya' mattikam' āharanto akaṃmāhi dera pūṇe ni-
bodhiṃ gaṇhītā antapabbhāram' mahantam' āvāṇam' khaṇi. Ath'
ekadivassam' tassa mattikam' gaṇhantassa akkhamaghe'⁷ utthahitvā ma-
hāvuttihim' pātes'⁸, udakam' avattharamāsam' āvāṇataṃ'⁹ pātes', ten'
aasa'¹⁰ mattiko'¹¹ bhijji. So pacideramāsam'¹²

20 3. Yathā vijāni rūhanti antā yathā paṭiphiṭṭhā

ā me āsam' uppiṭṭi'¹³. Jātaṃ sarupato bhayan ti 52.

gātham āha

Tassa nippiṭṭiṃ panta'¹⁴ pīṇa bhindati.

„Yathā hi dera mahājānassa patisarapaḥkūṭā mahā-
25 pathavi'¹⁵ kumbhakārassa āsam' bhīndi evam'¹⁶ mahāpathavi-
sāme'¹⁷ sabbalokassa patisarane'¹⁸ narinde'¹⁹ utthāya corikam'²⁰
karonto ko paṭibhāsenti, ankkhiseesi mahārāja'²¹ evam' paṭic-

¹ Bā - pājali. ² C² katham, C³ katham, Bā katham dera. ³ C² gūṭi, Bā gūṭam.

⁴ Bā dassasāmi, ⁵ Bā amhi mahā. ⁶ Bā adda nam. ⁷ Bā vata. ⁸ Bā adda
hi dera. ⁹ Bā apanna. ¹⁰ Bā imam. ¹¹ Bā amhi pana. ¹² Bā - mahi. ¹³ Bā
- pan, omitting pi. ¹⁴ Bā adda āha. ¹⁵ Bā yava. ¹⁶ C² Bā - yathā. ¹⁷ Bā
akkhamaghe. ¹⁸ Bā parva. ¹⁹ Bā tam āvāṇam. ²⁰ Bā tassa hi the place
of tenami. ²¹ C² - ās, Bā mattikam. ²² Bā - vanti. ²³ Bā uppiṭṭi, C² ni-
ppiṭṭi, C³ nipṭi. ²⁴ Bā uppiṭṭi. ²⁵ Bā adda mahā. ²⁶ Bā adda ma. ²⁷ Bā
pathavissāma, omitting mahā. ²⁸ Bā - ama. ²⁹ Bā carakammam. ³⁰ Bā adda na.

chādetvā kathitaṃ coraṃ jānitaṃ" ti. „Tāta mayhaṃ paṭi-
cchāneṇa kāraṇaṃ a' atthi, 'ayaṃ coro' ti evaṃ me coraṃ
gahetvā dehi" ti. So rājānaṃ rakkhanto „tvam coro" ti ava-
tvā aparāṃ pi udāharapaṃ āhāri:

Mahārāja pubbe imasmiṃ yeva nagare ekasāse parisaṇṇe gehaṃ¹
ādiṭṭhaṃ. So „anto pavasiṭvā bhagḍakam² uṭṭhā" ti ānāṇā āpāpeṇi.
Tasmāṇṇ pavasiṭvā nibbanta gehadvāraṃ pidaṇṇaṃ³. So dhūmaṇḍho⁴
hutaṃ uḷkhaṇṇamaggaṃ alabhanto uppannāḍḍhadukkho⁵ ante pho-
ra pavideranta⁶:

1. Yeva bhuttāṇi paccanti¹ sūtaṃ yeva vihaṇṇati 10
so maṃ dāhati² gattāni, jātaṃ saraṇato bhayaṃ ti 53.
gātham āha.

Tanta so maṃ dāhet'ti³ so me dāhati⁴, ayaṃ eva vā pātho.

„Mahārāja, aggaṃ viya mahājanassa paṭisarapaḍḍhito eko
maṇṇṇo ratanabhagḍikam hari, mā maṃ coraṃ pucchā" ti. 10
„Tāta mayhaṃ coraṃ" dehi yevā" ti. So rājānaṃ „tvam
coro" ti avatvā aparāṃ pi udāharapaṃ āhāri:

Deva pubbe imasmiṃ yeva nagare eko purisaṃ atthaham bhūjijivā
jīrāpetuṃ saṅkkoṭo vedanānatto¹ hutaṃ pavideranto

2. Yeva bhuttāṇa yāpenti puttakāraḥmaṇḍhantiyā 20
so maṃ bhutto vyāpādi², jātaṃ saraṇato bhayaṃ ti 54.
gātham āha.

Tanta so maṃ bhutto vyāpāditi so oḍḍho bhutto maṃ vyāpādeti
māret³.

„Mahārāja, bhuttāṇi viya mahājanassa⁴ paṭisarapaḍḍhito eko 25
bhagḍikam⁵ hari, tasmāṇṇ laddhe kiṃ coraṃ pucchasi⁶."
„Tāta saṅkkoṭo coraṃ me dehi" ti. So taṇṇa saṅgāpanattham⁷
aparāṃ pi udāharapaṃ āhāri:

¹ Bh - he. ² Bh bhajji. ³ Bh pidaṇṇi. ⁴ Dh dhūmaṇḍho, Bh adhimuṇḍho.

⁵ Bh uppannāḍḍhadukkho hutaṃ. ⁶ Bh atthi āha. ⁷ Co paccā, Bh bhajanti.

⁸ Bh dāya. ⁹ so me dāhati wanting in Bh. ¹⁰ Bh - so. ¹¹ Bh - nappatto.

¹² Bh vyāpāditi, Bh vyāpādi. ¹³ Co omiṭṭo māret. ¹⁴ Bh mahājanassa. ¹⁵

Bh - dāhi. ¹⁶ Bh pucchasiṭṭhi. ¹⁷ Bh omiṭṭo 3, 4.

Mahārāja pubbe¹ imasmiñ ñeva nagare ekassa vāto upphatitvā
gattāni bhikkhū², so paridevanto³

q. Gimbhānaṃ pacchima māsā vātaṃ icchanti paṇḍitā.

so me bhikkhūti gattāni, jātaṃ saraṇato bhayaṃ ti 55.

gātham āha.

„Iti mahārāja saraṇato bhayaṃ uppannaṃ, jātaṃ etaṃ⁴ kā-
raṇaṃ⁵ ti. „Tāta coram eva⁶ dehīti⁷. So tassa aññā-
panatthaṃ aparaṃ pi udāharapaṃ āhari:

Deva aññe Himarantapasse⁸ viṭṭapasaṃpanno⁹ mahārakkho ahoṣi¹⁰
10 anekasahasānaṃ¹¹ sakunānaṃ dvāso, tassa dve sikkhā aññamūhāna
ghaṭṭerū¹², tato dhūmo uppajji. aggicūppāni¹³ patissa, taṃ divā
sakunajeythako

7. Yāṃ ulleṭṭā jagatirūhaṃ¹⁴ [vihanāgama] so¹⁵ 'yāṃ aggim pamūceti¹⁶.

divā bhajatta vakkhaṇā, jātaṃ saraṇato bhayaṃ ti 56. (= J. I, p. 216.)

gātham āha.

Tatha jagatirūhaṃ ti mahārūhaṃ¹⁷.

„Yathā hi deva rakkho pakkhināṃ paṭisarapaṃ evaṃ rūjā
mahājānaṃ¹⁸, tasmim corikaṃ¹⁹ karontv ko paṭibhikkhanti,
sallakkhehi devā²⁰ ti. „Tāta mayhaṃ coram eva²¹ dehīti²².

20 Ath' assa so aparaṃ pi udāharapaṃ āhari:

Mahārāja ekasmiñ Kāsigāme²³ aññatarassa kulagharaṇaṃ²⁴ pac-
chimabhāge kakkhajasamūhamaṇḍi nīthi, tassa ca kulassa eko va
putto, so pitari kālakato mātaraṃ paṭijaggi. Tassa mātā saṃccha-
saṇṇa²⁵ ev' ekam kuladhitarāṃ āvati. Sā pubbhāge sāsaniṃ sam-
25 pyāyitvā²⁶ pacchā puttadhītāhi vaḍḍhamānā taṃ mharitukāmaṃ ahoṣi.
Tasāpi pūva mātāya tasmim ñeva²⁷ ghate vasati. Sā sāmīhassa sa-
ntiko sāsuyā aññappakāraṃ deṇaṃ vatvā puribhūṇitvā, abhaṃ te
mātaraṃ pūsetuṃ eva sakkomī, mārehi naṃ²⁸ ti vatvā „manussasaraṇaṃ

¹ Bā edde 34. ² Bā ramhakkhū. ³ Bā edde gāthamāha. ⁴ Bā jata cam. ⁵ Bā coram me. ⁶ Bā - padasa. ⁷ Bā vakkhāti. ⁸ Bā edde puttaphalasaṃpannaṃ.
⁹ Bā anita so. ¹⁰ Bā anuphāsa. ¹¹ Bā jagatirūpā. ¹² Bā dīko, Bā eva.
¹³ Ati four MSS. aggi. Bā anuphāsaṇi, Bā pamūceti. ¹⁴ Bā akruki. ¹⁵ Bā rūjamaṇḍiṇiṇa.
¹⁶ Bā paṭisarapaṃ in the place of tasmim corikaṃ. ¹⁷ Bā ceto mava. ¹⁸ Bā kāsigāme. ¹⁹ Bā kulassa. ²⁰ Bā anita sam. ²¹ Bā yeva.

nāha bhāriyam¹, katham nam² māreṇhi³ vatte⁴, „uddokkhamanālo
 umā⁵ mañcaken⁶ eva gahetvā samsamāraṇadiyaṃ khipissāma, aha
 umā samsamāra māressanti⁷“ āha. „Tuyham pama mātā kuṭhā⁸“
 ti. „Tassā⁹ xera santiko sayatthi¹⁰“. „Teu hi gaccha, tassā u-
 pamaṇamañcaka¹¹ rajjuṃ baṇḍhātvā suṇṇam karokkhi¹²“. Sā tathā kattrā
 „katā me suṇṇā“ ti āha. Itar¹³ „thokam adhiṇvāsehi, manussā tava
 sayanti¹⁴“ ti niddāyante viya nipajjitrā gantvā tam rajjukam bhari-
 yāya mātā mañcaka baṇḍhātvā bhāriyam pabhedetvā ubho pi gantvā
 tam mañcaken¹⁵ eva saddhim akkhipitvā uadiyaṃ khipiṃsu. Tattha
 nāto¹⁶ samsamāra viddhamasetvā khādissa. Sā pamaṇiyase mātā pari-
 vattitabhāvaṃ¹⁷ ātvā „sāmi mama mātā va mātā, idāmi tava mā-
 taruṃ māreṇā¹⁸“ ti vatvā „teu hi suḍhū“ ti vutte „suṇṇo evakam
 katvā aggimhi nam pakkhipitvā māressāmi“ ti āha. Aha nam
 niddāyamānaṃ ubho pi susānaṃ¹⁹ uttvā thupayissa. Tatra²⁰ sāmiḥ
 bhāriyam āha: „aggi te āhuto²¹“ ti. „Pamupphā sāmiti²²“,
 „Teu hi gantvā ānehi²³“. „Na sakkhaṃ sāmi gantum, tuyi gate pi
 ca²⁴ bhātuṃ²⁵ na sakkhasāmi, ubho pi²⁶ gacchissāma²⁷“ ti. Teu
 gateu²⁸ mahallikā²⁹ āravāta pabodhitā susāmbhāvaṃ ātvā „me
 mām māretukāma, aggimāyā gātā“ ti ca³⁰ upadhāretvā „na me haṃso
 jhāsatthi³¹ ekaṃ kalebaram³² mañcaka nipajjāpetvā³³ upari³⁴ pilotikāya
 paṇṇebhādetvā sayam³⁵ palāyitvā tatth³⁶ eva leṇuguhā³⁷ pāviat.
 Itar³⁸ aggim āharitvā mahallikā ti suṇṇāya kalebaram³⁹ jhāpetvā
 pakkamissa. Ekapa ca⁴⁰ eṇṇa tasmim guhāṇe bhagghikā thapitā,
 „taṃ gacchissāmi“ āgantvā mahallikāṃ dātvā „ekā yakkhimi
 bhavissati⁴¹, bhagghikā me amussaṃsariḥḥgalitā jātā⁴²“ ti ekaṃ bhūta-
 vejjam āneat. Vejjo mantab karanta guhāṃ pāviat. Aha nam sā
 āha: „akham yakkhimi, ehi ubho pi imam dhanam khādessāma⁴³“ ti.
 „Katham vaddhātābhan⁴⁴“ ti. „Tava jivham mama jivhāya thapehīti⁴⁵,
 So tathā akūsi. Ath⁴⁶ assa sā jivham dāsitvā⁴⁷ chanditvā⁴⁸ pātes.
 Bhūtavajjo „addhā ass yakkhimi“ jivhāya lehitam paggharimāyā⁴⁹

¹ B āha. ² B omits nam. ³ B ā. ⁴ B no. ⁵ B ā ha. ⁶ B khādessan-
 ti. ⁷ B kara. ⁸ B sayati. ⁹ C ā. ¹⁰ B ā. ¹¹ B nippannadi pāṇcaka. ¹² B ā. ¹³ B
 niddāyante. ¹⁴ B ādo niddāyamānaṃ. ¹⁵ B māreṇhi. ¹⁶ B māreṇhi.
¹⁷ B ā. ¹⁸ B āha. ¹⁹ C āhuto, B āha, B āha. ²⁰ B pamu-
 pphāmiti ānehi. ²¹ B āha. ²² B āha. ²³ B āha. ²⁴ B āha. ²⁵ B āha.
²⁶ B āha. ²⁷ B āha. ²⁸ B āha. ²⁹ B āha. ³⁰ B āha. ³¹ B āha. ³² B āha.
³³ B āha. ³⁴ B āha. ³⁵ B āha. ³⁶ B āha. ³⁷ B āha. ³⁸ B āha. ³⁹ B āha.
⁴⁰ B āha. ⁴¹ B āha. ⁴² B āha. ⁴³ B āha. ⁴⁴ B āha. ⁴⁵ B āha. ⁴⁶ B āha.
⁴⁷ B āha. ⁴⁸ B āha. ⁴⁹ B āha.

- viravamaṇo paṭṭiyi. Mahālikā¹ punadivase matṭasātakam² uṇṇetvā
 mānāratanabhaṇḍikathā³ galetvā⁴ va⁵ gharāṃ agamāsi. Senā⁶ aṇu⁷
 divā⁸ „katham⁹ te aṇuṃ idha¹⁰ laddhaṃ¹¹ ti” pucchī. „Aṇu etasmiṃ
 aṇṇe dāraṇṇakāya jhāpitā¹² exarūpaṃ labhanti¹³”. „Aṇu mayāpi
 2 sakkā laddhaṃ¹⁴ ti. „Mādisi hutvā labhiṃsaṃti¹⁵”. Sā puṇḍhana-
 bhaṇḍakalebhena¹⁶ sāmikā¹⁷ akathetvā tattha attamaṃ jhāpeti. Atha
 aṇu punadivase sāmiko apasanto „aṇu imāya hi¹⁸ te¹⁹ velāya²⁰
 supi²¹ nāgacchanti²² āha. Sā tuṃ „am²³ pāpapurisa kiṃ matā
 nāma āgacchanti²⁴” tajjetvā
 10 „. Yam āsāyimi²⁵ somanassaṃ māliniṃ candanussadam²⁶
 oḥ mān gharā nicchabhati²⁷”, jātau sarapato bhayaṃ ti 57.
 gātham āha.

Taṃ somanassaṃ ti somanassaṃ uppadetvā, somanassā²⁸ ti vā²⁹ pallo.
 somanassaveti³⁰ hutvā³¹ ti attha, idha³² vuttasā kanti yam aṇu³³ imāhi me
 15 nīlāya³⁴ putto puttadhītāhi³⁵ vuddhivanti³⁶ mahā ca mahālikakile paccasanti³⁷
 māliniṃ candanussadam³⁸ katvā alakkhātvā somanassajātā³⁹ āsanti tā mān
 20 aḥ gharā nicchanti, sarapato yeva⁴⁰ bhayaṃ uppatto ti.

„Mahārāja⁴¹, supi⁴² viya sassaṃyā mahājānassa rājā⁴³ paṭi-
 saraṇaṃ, tato bhaye appaṇe kiṃ sakkā kāmā, sallakkhehi
 25 devā⁴⁴ ti. „Tāta⁴⁵, nāhaṃ tayā āhatakkāraṇā⁴⁶ jānāmi,
 coraṃ eva dehi⁴⁷”. So „rājānaṃ rakkhissāmiti⁴⁸” puna⁴⁹
 apatāpi kāraṇaṃ⁵⁰ āharī:

Deva pubbe imasmiṃ ūva⁵¹ nagare oke purisa paṭṭhamaṃ katvā
 puttam labhi. So tassa⁵² jātakāle „putto me laddho⁵³ ti” pū-
 30 somanassajāto⁵⁴ tam poṣetvā rayappattakāle dārena⁵⁵ samyojetvā apu-
 rabbhāgo jaramaṃ patvā kammaṇṇaṃ adhiṭṭhātum⁵⁶ ānakkhi. Atha aṇu
 putto „tvaṃ kammaṇṇaṃ kūtum na sakkasi, ito nikkhamā⁵⁷ ti⁵⁸” gacchato

¹ Bā-kkpi. ² Bā-matṭa. ³ Bā-somanabhaṇḍikam katvā. ⁴ Bā-omha va. ⁵
 Bā-omha nāhi. ⁶ Bā-aṇu. ⁷ Bā-imāhi. ⁸ Bā-divā. ⁹ Bā-laddhā. ¹⁰ Bā-
 et laddhābhaṇḍika-. ¹¹ Cā-omha ki. Bā-pi. ¹² Bā-omha ti. ¹³ Cā-yam.
¹⁴ Bā-adda te. ¹⁵ Bā-hare. ¹⁶ Cā-yi. Bā-sāmanassa, Bā-mānasyi. ¹⁷ Bā-gharī
 pāharitā, Bā-gharā nicchānti. ¹⁸ Bā-adda jāti. ¹⁹ Bā-pi. ²⁰ Cā-vatvā. ²¹ Bā-
 somanassajātāhi. ²² Cā-mayham, Bā-yam mahā. ²³ Bā-ta nīlāya puttā-
 dhītā, Cā-puttadhītāya. ²⁴ Bā-ānanti. ²⁵ Bā-paccasanti. ²⁶ Cā-yi. ²⁷
 Cā-to, Bā-iz. ²⁸ Bā-adda me. ²⁹ Bā-pi. ³⁰ Bā-omha tāja. ³¹ Bā-so.
³² Bā-omha nāhi. ³³ Bā-ānakkhi. ³⁴ Cā-coraṇṇa de-. Bā-coraṇṇa me de-. ³⁵
 Bā-omha puna. ³⁶ Bā-nikkhamānti. ³⁷ Bā-yeva. ³⁸ Bā-puttassa. ³⁹ Bā-omha
 pūti. ⁴⁰ Bā-ānakkhāyena. ⁴¹ Cā-ānakkhi-. ⁴² Bā-adda tam.

nihari. So kiccham kalyāṇa bhikkhāyo jhikam happento pari-
damaṇo

9. Tena jātena naadivam⁹ yava ca¹⁰ bhayam icchāsam¹¹

so man gharā uccabhatti, jātam, suragata bhayā ti 58.

gātham āha.

Tatha so man ti so putto man gharā niharati, evaṃ bhikkham
caritvā dukkhaṃ¹² jhāmi, aśvato yava me bhayam jātam¹³ ti

„Mahārāja yathā pītā¹⁴ nāma mahallako paṭibaleṇa puttena
rakkhitabbo¹⁵ evam sabbo¹⁶ pi jānapado¹⁷ raṭṭhā¹⁸ rakkhitabbo¹⁹,
idaṃ²⁰ ca bhayaṃ upajjamānaṃ sabbesatto rakkhantassa raṭṭho
santikaṃ uppannaṃ, iminā kāraṇeṇa²¹ „asuko nāma coro“ ti jāna
devā²² „ti“ āha²³. „Tata nāham kāraṇaṃ vā akāraṇaṃ vā“
jānāmi, coraṃ vā me dohi tvaṃ ōva vā coro hohiti²⁴“ evam
rājā punappuna mānavaṃ anuyāji. Atha naṃ so evam āha:
„kim pana mahārāja ekaṃsen²⁵ eva“ eśragahayaṃ rocethā²⁶“
ti²⁷. „Āma tāta“ ti. „Tena hi „asuko ca asuko ca“ coro“
ti parisamajjho pakāsenūti²⁸. „Evam karoḥi tāta“ ti. So
taṇha vadevāni sntvā „ayaṃ rājā attānaṃ rakkhituṃ na deti“
zanhiassāmi idāni²⁹ coraṃ“ ti aśvapatite mahājane ānantaṭvā

10. Sugantu me jānapadā negamā ca samāgatā:

yat oḍakaṃ tad ādittam, yato khemaṃ taṇo bhayaṃ, 59.

11. Rājā vilumpate raṭṭhaṃ brāhmaṇo ca purohito,

attaguttā viharatha, jātam saranato bhayaṃ ti 60.

imā gāthā āha.

Tatha yaṇo nāma tadāditān ti yaṇo oḍakaṃ tad eva ādittam, yato
khemaṃ ti yato tāṇo khemaṃ bhavittabho tato va³⁰ bhayaṃ uppannaṃ,
attaguttā viharatha³¹ ti naṃhe dāni³² anatha jātā attānaṃ mā cināgettha.

¹ B¹ omits bhi- ² B² naadibhayaṃ. ³ B³ ye sacca. ⁴ C⁴ icchāsam, B⁴ iccha-
yam; cfr. Tremblay's excellent Pāli Miscellany p. 73. ⁵ C⁵ -ā, B⁵ -na. ⁶ B⁶
uppannaṃ. ⁷ B⁷ omits pītā. ⁸ B⁸ -a. ⁹ B⁹ -ā. ¹⁰ B¹⁰ add va purohitena ca.
¹¹ B¹¹ omits. ¹² C¹² nāma devā ti jāna devanā ti, B¹² nāma corā ti jānati devā ti.
¹³ C¹³ omits āha. B¹³ varā. ¹⁴ B¹⁴ omits vā ak - - vā. ¹⁵ C¹⁵ hohiti, B¹⁵ coram
eva dohihi tvaṃhi hi coro sñhi. ¹⁶ B¹⁶ -setta. ¹⁷ B¹⁷ -gahayaṃ cora me deha
ti vadeyya. ¹⁸ B¹⁸ omits ca sen - - ca. ¹⁹ C¹⁹ deti, C¹⁹ deti cori, to deti. ²⁰
B²⁰ omits idāni. ²¹ C²¹ va, B²¹ omits va. ²² B²² dāni.

attāsa¹ va gutta² kutvā³ attano⁴ sante⁵kaṃ⁶ dhanadāhanā⁷ rakkhāha⁸, rājā⁹ oṭṭha¹⁰ mahājānassa¹¹ paṭṭasaṃ¹²na, tato¹³ va¹⁴ samhataṃ¹⁵ bhayaṃ¹⁶ appannaṃ¹⁷, rājā¹⁸ va¹⁹ purohito²⁰ va²¹ vjopakkhādatācorā²², aasa²³ cora²⁴ gahvantaṃ²⁵ attā²⁶ ima²⁷ dve²⁸ gahvita²⁹ kammaharapaṃ³⁰ karotthā³¹ 'ti.

- 3 To tassa³² katham³³ eva³⁴ cintayimā³⁵ni: „ayam³⁶ rājā³⁷ rakkhānāraha³⁸ pī³⁹ samāno⁴⁰ idāni⁴¹ aññāsa⁴² upari⁴³ de⁴⁴saṃ⁴⁵ āropetvā⁴⁶ attano⁴⁷ bhaṇḍakam⁴⁸ sayam⁴⁹ eva⁵⁰ pokkharaniyam⁵¹ thapetvā⁵² coraṃ⁵³ pariye⁵⁴sāpeti, ito⁵⁵ dāni⁵⁶ paṭṭhāya⁵⁷ pona⁵⁸ corakammassa⁵⁹ akara⁶⁰paṭṭhāya⁶¹ māre⁶²ma⁶³ naṃ⁶⁴ pāpapaṭṭānaṃ⁶⁵ ti⁶⁶ dappamoggarādibhatthā⁶⁷ uṭṭhāya⁶⁸ 10 tuth⁶⁹ eva⁷⁰ rājānaṃ⁷¹ ca⁷² purohitaṃ⁷³ ca⁷⁴ pothetvā⁷⁵ jivita⁷⁶kakhayam⁷⁷ pāpetvā⁷⁸ Mahāsattaṃ⁷⁹ abhisin⁸⁰civā⁸¹ rājje⁸² paṭṭi⁸³thāpe⁸⁴saṃ⁸⁵ 'ti.

- Sattā⁸⁶ imaṃ⁸⁷ de⁸⁸saṃ⁸⁹ āharitvā⁹⁰ „anacchariyam⁹¹ upāsaka⁹² paṭṭhāriyam⁹³ padasañjāmanam⁹⁴, porāṇakapuggitā⁹⁵ tārā⁹⁶ ākāse⁹⁷ paduṃ⁹⁸ sañjāmanu⁹⁹ ' ti¹⁰⁰ vatrā¹⁰¹ saccaṃ¹⁰² pakāsetvā¹⁰³ jātakam¹⁰⁴ samodhāne¹⁰⁵ (Saccapoti- 12 yaṇe¹⁰⁶ upāsaka¹⁰⁷ va¹⁰⁸ putte¹⁰⁹ ca¹¹⁰ sotāpatti¹¹¹phale¹¹² paṭṭi¹¹³thitā¹¹⁴): „Tudā¹¹⁵ piṭā¹¹⁶ Kassapo¹¹⁷ aho¹¹⁸, padakusa¹¹⁹amaṇa¹²⁰yo¹²¹ aham¹²² evā¹²³ ' ti¹²⁴. Padakusa¹²⁵amaṇa¹²⁶vajātakaṃ¹²⁷ 'ti.

7. Lomaṣakassapa¹²⁸jātaka.

- Aasa¹²⁹ Loma¹³⁰-samo¹³¹ rājā¹³² ti¹³³. Imaṃ¹³⁴ Sattā¹³⁵ Jetavana¹³⁶ vi- 40 haranta¹³⁷ ekam¹³⁸ ukkanta¹³⁹hitabhi¹⁴⁰kkham¹⁴¹ ārabha¹⁴² katha¹⁴³si. Tam¹⁴⁴ hi¹⁴⁵ bhikkhuṃ¹⁴⁶ Sattā¹⁴⁷ „saccaṃ¹⁴⁸ kura¹⁴⁹ vram¹⁵⁰ ukkanta¹⁵¹hito¹⁵² ' ti¹⁵³ purohivā¹⁵⁴ „saccaṃ¹⁵⁵ ' ti¹⁵⁶ vutte¹⁵⁷ bhikkhu¹⁵⁸ yaṇa¹⁵⁹saṃaṃ¹⁶⁰ghe¹⁶¹ pā¹⁶² āyasa¹⁶³kyam¹⁶⁴ pāpapaṇṭi¹⁶⁵ ' ti¹⁶⁶, kilasū¹⁶⁷ nāṃ¹⁶⁸ ete¹⁶⁹ paṇisa¹⁷⁰ddhasatta¹⁷¹ pū¹⁷² sammā¹⁷³hiṭṭhe¹⁷⁴ haronti¹⁷⁵ pag¹⁷⁶ eva¹⁷⁷ rādissa¹⁷⁸ ' ti¹⁷⁹ vatrā¹⁸⁰ attitaṃ¹⁸¹ āharī¹⁸²:

- 45 Attā¹⁸³ Bārāṇasi¹⁸⁴-rañṇe¹⁸⁵ Brahmadatta¹⁸⁶ssa¹⁸⁷ putto¹⁸⁸ Brahmadatta¹⁸⁹kumāro¹⁹⁰ nāma¹⁹¹ purohita¹⁹²putto¹⁹³ ca¹⁹⁴ Kassapo¹⁹⁵ nāma¹⁹⁶ ' ti.

¹ Hi dhanam, āharāṇaṃ vijāṇaṃ vā rakkhāṃ vijāṇaṃ. ² Hi omi² va. ³ O³-khaṇḍavara⁴. ⁴ Hi gahvita⁵. ⁵ Hi gahvita⁶. ⁶ Hi āharāṇaṃ katha⁷si. ⁷ Hi omi⁸ rā⁹. ⁸ Hi rakkhita¹⁰. ⁹ Hi saccā¹¹. ¹⁰ Hi -pi¹². ¹¹ O¹³-rañ¹⁴, O¹⁵-saccā¹⁶ va¹⁷ -rādī¹⁸. ¹² Hi omi¹⁹ attā²⁰ha²¹. ¹³ Hi insipitvā²². ¹⁴ Hi paṭṭi²³thā²⁴. ¹⁵ Hi dhamma²⁵de²⁶. ¹⁶ Hi omi²⁷ rā²⁸. ¹⁷ Hi adda²⁹ pona³⁰. ¹⁸ Chā omi³¹ āra³²sa³³. ¹⁹ Hi adda³⁴ ek³⁵. ²⁰ Hi ānura³⁶kampena³⁷sa³⁸ṭṭe³⁹ hi⁴⁰ paṭṭi⁴¹paṇṭe⁴²si⁴³ as⁴⁴ kamma⁴⁵sa⁴⁶ṭṭe⁴⁷. ²¹ Hi omi⁴⁸ pā⁴⁹ and⁵⁰ adda⁵¹ asappu⁵²ṭṭe⁵³. ²² Hi āyasa⁵⁴saṃkham⁵⁵ saṃpā⁵⁶. ²³ O⁵⁷ noma⁵⁸ro⁵⁹, Hi noma⁶⁰si. ²⁴ Hi -rādī⁶¹hi⁶². ²⁵ Hi adda⁶³ rama⁶⁴ yā⁶⁵ti⁶⁶. ²⁶ Hi Bārāṇasi⁶⁷yaṃ⁶⁸ āra⁶⁹hmadatta⁷⁰ rājā⁷¹si⁷² āharāṇa⁷³. ²⁷ Hi ānura⁷⁴sa⁷⁵sa⁷⁶po⁷⁷ noma⁷⁸ dve⁷⁹.

sahayakā hutvā ekācariyakule sabbasippaṇi uggahhiṃso. Aparabhāge kumāro¹ pītu accāyena rājjo patipphāsī. Kassapo cintesi: „mayham sahāyo rājā jāto, idāni me mahantaṃ² issariyaṃ³ dassati, kiṃ me issariyena, aham mātāpitaro ca rājānaṃ ca āpucehitvā pabbajissāmi⁴“ so rājānaṃ ca mātāpitaro ca āpucehitvā Himavantaṃ pavisitvā Isipabbajjāṃ⁵ pabbajitvā eattama divase⁶ abhiññā ca samāpattiyo ca nibhattetvā uccācariyāya yāpento vihāsī. Pabbajitāṃ pana Lomasakassapo ti anñjhaṃso. Parimāritindriyo⁷ ghoratapo tāpaso akosi. Tassa pama tapatejasa⁸ Sakkabhavanaṃ⁹ kampi. Sakko āvajjamāno¹⁰ tathā diavā cintesi: „ayam tāpaso ativiya uggatejo Sakka-bhāvāpi maṃ oāveyya¹¹. Bārāpasirañño saddhiṃ ekato hutvā tapam assa¹² bhindissāmi¹³“ so Sakkānabhāvena adḍharattasamāyo¹⁴ Bārāpasirañño sirigabblhaṃ pavisitvā sakulagabblhaṃ sarirappabbhāya obhāsetvā rañño antike ākāso thito „utthehi mahārāja“¹⁵ ti rājānaṃ pabodhesi „ko si nāma tvaṃ“ ti ca¹⁶ vutte „Sakko haṃ asmi¹⁷“ āha. „Kimatthaṃ āgato sīti“. „Mahārāja sakala-Jambodīpe ekarajjāṃ icchasi na icchasi¹⁸“. „Kiṃ na icchāmi¹⁹“. Atha naṃ Sakko „tena hi Lomasakassapaṃ anetrā paṇḍhātayaññāṃ yajāpehi, Sakka-samo²⁰ ajarāmaro hutvā sakala-Jambodīpe rajjāṃ karissasīti“ vatvā paṭhamam gātham āha:

1. Assa Inda-samo rājā²¹ accantaṃ²² ajarāmaro

2. aco tvaṃ²³ yaññāṃ yājeyya²⁴ isin Lomasakassapaṃ ti. 51.

Tattha assa ti bhavissasī²⁵, yājeyya ti amo tvaṃ yaññāyamaṇato isin²⁶ Lomasakassapaṃ amaro yaññāṃ yājesasī²⁷.

Tassa vacanāṃ sutvā rājā „saddhū“²⁸ ti sampatiocchi. Sakko „tena hi mā papañcaṃ karīti“ vatvā pakkāmi. Rājā

¹ Bā brahmadattakū. ² Bā -ta. ³ Bā -ye. ⁴ Bā amha te. ⁵ Bā adda pabbaj. ⁶ Bā paramejjindri. ⁷ Bā amha pana tapā. ⁸ Bā sakkassa. ⁹ Bā sakkabhavanaṃ pi maṃ oāveyya. ¹⁰ Bā tapasassa sīlāni. ¹¹ Bā -ti. ¹² Bā amha te. ¹³ Bā amha te. ¹⁴ Bā amha te. ¹⁵ Cā -jā. ¹⁶ Bā -ta. ¹⁷ Cā am. ¹⁸ Bā -ye. ¹⁹ Bā -ti. ²⁰ Bā yājeyyasīti.

punadivase Sayham' nāma amaccuṃ pakkosivā¹ „samma"
mayham piyasahāyassa² Lomasakasapassa sautikāṃ gantvā
māma vacanena evaṃ vadehi: „rājā³ tumhehi yaññaṃ⁴ yajā-
petvā sakala-Jambudīpe ekarōjā bhaviyaṃti, tumhākaṃ pi
yattakam padessaṃ lechatha tattakam dassati, mayā saddhīm
yaññaṃ yajitum āgacchathā⁵“ ti. So „sādha devā⁶“ ti tāpa-
ssaṃ vasaṇakāsaṃ jāpanattham nagara bheriṃ carōpetvā ekena
vanacarakena⁷ „aham jānāmīti“ vutte taṃ purato katvā ma-
hantena parivārena tattha gantvā teṃ vunditvā ekamantaṃ
nisinno taṃ sāsaṇaṃ ārocesi. Atha nam so „Sayha⁸ kiṃ
nāṃ⁹ etaṃ kathesi¹⁰“ vatvā patikkhipanto catassa gāthā abhāsi:

1. Sasamuddapariyāyaṃ mahim sāgarakuṇḍalaṃ (Ufr. p. 23.)
na icche saha nindāya, evaṃ Sayha vijjasaṃhi. 62.
2. Dhi-r-attho taṃ yasalābhaṃ dhanalābhaṃ ca¹¹ brāhmaṇa-
yā vutti vinipātena adhammacaragena vā. 63.
3. Api ce pattam ādāya anāgāro paribbaje
sā eva jivikā seyyā yā cādhammena saṇḍā. 64.
4. Api ce pattam ādāya anāgāro paribbaje
aññaṃ ahimsayaṃ loke api rajjena taṃ varo ti. 65.

Teṃha sasamuddapariyāyaṃ ti sasamuddaparikkepaṃ, mahim vi-
garakuṇḍalan ti vuttiro dīpe patikkhipitvā jhānagarehi¹² kammaṃaliyā thapita-
kuṇḍalehi viya somanagaten, saha nindāya¹³ ti teṃha paṇḍitākaṃmāsa
katvā ti teṃha nindāya saha sakkasāpasiyantaṃ mahāpaṭhavā¹⁴ na lechamāṃ
vadehi, yā vutti vinipātēti¹⁵ ti narako vinipātakaṃmāsa ya te jivikānti¹⁶
hanti taṃ dhi-r-attho, parahim taṃ vuttim ti dīpeti, ca jivikā ti pabbajjassa
matikupattam ādāya paragharin, upasamkamitvā jhānapariyosajjehi¹⁷ yasa-
dhanalābhaṃ vasaṇakāsaṃ vasaṇā ti attho, api rajjena taṃ varo ti anu-
gārena vā oṇṇaṃ arthasaṃsaṃ¹⁸ paribhujanaṃ¹⁹ sakala-Jambudīparaj-
jena²⁰ pi varo ti attho.

Amacco taṃsa kathāṃ sutvā gantvā rañño ārocesi. Rājā
„anāgacchaṃte kiṃ sakkā kātum²¹“ ti tūpi ahosi. Puna Sakko

¹ B² ca. ² B² pakkosipetvā. ³ B² amma. ⁴ B² -hīyasaṃ, C² mayham
piyasahāyassa. ⁵ B² adhi kīra. ⁶ B² tumhe paṇḍitāpāṇāṃ. ⁷ B² ca. ⁸ B²
sa ikā mayham. ⁹ B² dhanalābhaṃ yasaṃ. ¹⁰ B² amma mahā. ¹¹ B² ci
jivikā. ¹² C² ahimsassa. ¹³ B² pakkajjhānaṃ. ¹⁴ C² -dīpēna rajjena.

addharattasamaye¹ āgantvā ākāse thatvā „kiṃ mahārāja Lo-
masaṅgassapaṇi² ānāpetvā³ yaññaṃ na⁴ yājāpesi⁵“ āha. „Peṇite
pi⁶ nāgaccha⁷ti⁸“. „Mahārāja, attano dhītaraṃ Candavati-
kumārīḥ alaṃkaritvā Sayhassa⁹ battho¹⁰ pesetvā ‘sace kira-
gantvā yaññaṃ yajissasi rājā te imam kumārīkaṃ dassatī¹¹
vadāpehi, addhā so kumārīkāya paṭibaddhacitto¹² āgacchissatī¹³“.
Rājā „sādhū“¹⁴ ‘ti sampatiucchitvā punadivase Sayhassa⁹ battho
dhītaraṃ pesesi. So dhītaraṃ¹⁵ gahetvā tattha gantvā laṃ
vanditvā paṭisanthāraṃ katvā devaccharāpaṭibhāgaṃ¹⁶ rāja-
dhītaraṃ tassa dassetvā ekamantaṃ atthāsi. So indriyaṃ¹⁷
bbhūditvā tam olokesi, sah¹⁸ olokanen¹⁹ eva paṭibaddhacitto
hutvā jhāṇa²⁰ paribhūyi. Amaceo tassa paṭibaddhahhāvaṃ²¹
ñatvā „bhaṇte sace kira yaññaṃ yajissatha rājā vo²² imam
pādapariṇārīkaṃ²³ katvā dassatī²⁴“. So kilesavasena kam-
panto²⁵ „imam kira me dassatī²⁶“ āha. „Āma yaññaṃ yajan-
tassa te dassatī²⁷“. So „sādhū, imam labhanto yajissāmiti²⁸
vatā tam gahetvā sah¹⁸ eva jaṭāhi alaṃkatarathaṃ abhiruṇha
Bārāṇasīṃ agamāsi. Rājāpi „āgaccha²⁹ kira“ ‘ti sutvā va³⁰
yaññāvāṇe kammaṃ paṭṭhapesi. Atha nam āgataṃ diṣvā
„saco³¹ yaññaṃ yajissatha ahaṃ³² Inda-samo bhavissāmi³³,
yañña³⁴pariyoasāṃ vo³⁵ dhītaraṃ dassāmiti³⁶“ āha. Kassapo
„sādhū“³⁷ ‘ti sampatiēcchi. Atha nam rājā punadivase ādāya
Candavatiyā saddhiṃ yeva yaññāvāṇaṃ gato. Tattha batthi-
ssaṃsahbhādisubbacatoppadā³⁸ paṭipāṭiya ṭhapitā va abhesuṃ.
Kassapo te³⁹ sabbe hanitvā ca⁴⁰ ghātetvā ca⁴¹ yaññaṃ yajitum⁴²
ārabbhi. Atha nam tattha sannipatito mahājano diṣvā⁴³ „idan

¹ Bā - uti. ² Bā lomaka-. ³ Bā aneti. ⁴ Bā omite na. ⁵ C¹ yājāpeti te pi. Bā yājāpeti ahaṃ pesite pi. ⁶ C² sahāyama, Bā sayhaṃ. ⁷ Bā tattheva. ⁸ Bā adda katvā. ⁹ Bā sayassa. ¹⁰ Bā rājadhī-. ¹¹ Bā - ca-. ¹² Bā rāja. ¹³ Bā jhāni. ¹⁴ Bā ‘bhandhacittabba-. ¹⁵ Bā te. ¹⁶ Bā omam darikaṃ pari-. ¹⁷ C³ - pe-. ¹⁸ Bā omite ca. ¹⁹ C⁴ ve, C⁵ veyya cori do yeva? Bā omite sace. ²⁰ Bā yajissati attham. ²¹ C⁶ - miti. ²² Bā vo. ²³ C⁷ - di-, C⁸ omite sahā, Bā - saṃbhāpādāya. ²⁴ Bā omite te. ²⁵ Bā aneta ca. ²⁶ Bā omite ca. ²⁷ Bā omite di-.

16¹ Lomasakassapa² ayuttam' appatirūpaṃ, kin' nām' etaṃ karo-
tīti³ vatvā paridevanto dve gāthā abbhāsi:

a. Balam' cando balam' suriyo balam' samanabrāhmaṇaṃ
balam' velā samudhassa balātibalam' itthiyo. 66.

17⁴ . Yathā uggatapaṃ santaṃ isidh' Lomasakassapaṃ
pitu atthā⁵ Candavati vācapeyyaṃ⁶ ayājayitī⁷. 67.

Tattha balam' cando balam' suriyo ti mahābhikkhāvuddhamena⁸
abbhāsi balam' nāma⁹ ti¹⁰ aṭṭhi, candimāsurīyā¹¹ va tattha¹² balavanto¹³ ti attho.
samanabrāhmaṇaṃ ti itthim' itthavācāpeyyakassapa¹⁴ khāṇḍilabālānubalāna¹⁵ samu-
18¹⁶ annigatā samitapāpā¹⁷ bahitapāpā¹⁸ samanabrāhmaṇaṃ. balam' velā samu-
dhassa¹⁹ ti mahāsamudhassa²⁰ uttaritū²¹ adatteva²² uttaram' avatīti²³ thānasaṃmartha-
tīya²⁴ velā balaṃ²⁵ nāma, balātibalāna²⁶ ti itthiyo pama²⁷ vācādhāna²⁸ pi avita-
tāro attano²⁹ vasaṃ³⁰ ānetva vināsetaṃ samasathatīya³¹ etohi³² abbhāsi balāhi³³ atthabā³⁴
nāma, balābalāhi³⁵ balābalāna³⁶ eta³⁷ mahanta³⁸ ti attho, yathā ti yasmā, pitu
19³⁹ atthā⁴⁰ ti pitu vācādhāna⁴¹ idha⁴² vuttasā⁴³ hodi⁴⁴ yasmā⁴⁵ lomaṃ uggatapaṃ
santaṃ isidh' itthim' gūṇānaṃ adatteva⁴⁶ loma⁴⁷ ayāsi Candavati⁴⁸ vācādhāna⁴⁹ karā
pitu atthāya⁵⁰ vācāpeyyayādhāna⁵¹ jājeti⁵² tamā⁵³ jāntabham' etaṃ: balāna-
balāna⁵⁴ itthiyo ti.

Tasmiṃ samaye Kassapa yaṇṇaṃ yajjanatthāya „mañ-
20 galahatthim' gīvāya paharissāmiti⁵⁵ khaggaratanaṃ ukkhipi.
Batthi⁵⁶ taṃ disvā maraṇabhayaatājito mahāvīraṃ viravi⁵⁷.
Tassa ravaṃ sutvā sesāpi hatthiassanaabha⁵⁸ maraṇabhayeṇa
viravimāna, mahājano pi viravi. Kassapa taṃ mahāvīraṃ⁵⁹
sutvā samvegappatto hutvā attano jāṇādini⁶⁰ olokesi. Ath' aasa
21⁶¹ jāṭa⁶² massu⁶³ kucchilomāni⁶⁴ aṇalomāni⁶⁵ pakatāni⁶⁶ ahesuṃ. So
vippatissāri⁶⁷ hutvā „ananurūpaṃ vata me pāpakammaṃ katan⁶⁸
ti samvegāṃ pakāseto⁶⁹ aṭṭhamāṃ gāthāṃ āha:

¹ B4 kassapa. ² B4 lomaka-. ³ C4 -aṭṭhi, B4 eta. ⁴ C4 vācāpeyyaṃ, C4 vācā-
peyya, B4 vācāpeyya. ⁵ B4 ayājayati, B4 ayāsi, C4 ayāsi-. ⁶ B4 atthā-
ti. ⁷ B4 omiṭṭa nāma. ⁸ C4 yathā, B4 yathā in the place of va yathā. ⁹ C4 bala-
vāhataṃ. ¹⁰ B4 -yaṇṇaṃ. ¹¹ B4 omiṭṭa hā-. ¹² B4 addhāsi. ¹³ B4
-vaṃ ānetva vināsetaṃ samasathatīya. ¹⁴ B4 vattāya-, C4 vattāya- dov. to vattā-
ti. ¹⁵ B4 uttarāro. ¹⁶ B4 attanā lomaṃ. ¹⁷ B4 vuttāsi-. ¹⁸ B4 vuttāsi-. ¹⁹ B4
-yyaṃ-, C4 yasa-, ²⁰ B4 ya-. ²¹ B4 mahāvīraṃ ravi. ²² B4 abbhāsi. ²³
B4 mahāra-. ²⁴ C4 -jāṇi. ²⁵ B4 jāṇi-. ²⁶ B4 omiṭṭa eta-

e. Tam' lohhā pakatañ kammam katakām kāmabhetukam,
taasa mūlah gavesissam, cceccam' rāgañ sabandhanam
ti. 68.

Tass' anto; mahārāja, tam' etañ mayā Candavattijā lohham uppādetvā
tesa lohhena pakatañ kāmabhetukam' pāpam' tam' karukam' nibbānato'kham, 5
tesāham' ceyyamanasābhārasābhāsiya mūlah gavesissam, alam me lohiā bhag-
gama, paññābhaggañ' nikkhitta' sūdanānāttabandhanena siddhikā sabandhanam
rāgañ chuddhesamiti.

Ātha nam' rājā „mā bhāyi samma, idāni te Candavati-
kumārīñ ca' ratthañ ca sattaratanarāsīñ ca dassāmi¹, yajāhi 10
yaññam² ti āha. Tam' sutvā Kassapa „na me mahārāja iminā
kilesen' atttho³ ti vatvā osānagātham āha:

a. Dhi-r-atthu kāme subhā pi loke,
tāpo va seyyo kāmugunehi rāja,
tāpo karissāmi⁴ pahāya kāme, 15
tav' eva rattham Candavati ca hotū ti. 69.

Tassa subhā'pim⁵ attthakā pi⁶, tāpo karissāmi⁷ kilesanāma-
rupam⁸ eva karissāmi.

So evaṃ vatvā kassapam⁹ samannāharitvā rattham vi-
sesam uppādetvā ākāse pallankheva oisiditvā rañño dhammam 20
desetvā¹⁰ „appamatto bohitī¹¹ ovaditvā yaññavātam' viddham-
sāpetvā mahājānassa abhayadānam¹² dāpetvā rañño yācantass'
eva¹³ uppatitvā attano vasanattānam eva gantvā yavajjvam
Brahmavihāre bhāvetvā¹⁴ Brahmaloka-parāyano ahoṣi.

Sattā iminā desanā¹⁵ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam 25
modhānesi (Saccapariyosāno akkamaññābhikkhū aramhite¹⁶ paṭiṭṭhate):
„Idā Sāyhamakkhameva Sāriputto ahoṣi. Lomaśakassapo¹⁷ aham eva¹⁸
ti. Lomaśakassapa-jātakam¹⁹.

¹ an all four MSS. ² C¹ bhaggañ, C² chettha, B⁴ chijjati. ³ B⁴ omits ka-
⁴ C² pāpā. ⁵ B⁴ katham. ⁶ C¹ māññā. ⁷ C² -rī ca, C³ -riva, B⁴ -tikumārī
ra. ⁸ C² -amhi. ⁹ B⁴ -sena atttho. ¹⁰ B⁴ cañ. ¹¹ B⁴ adda te. ¹² C² ti.
¹³ B⁴ -yamam. ¹⁴ C² -va. ¹⁵ B⁴ omits dhi- de. ¹⁶ C² abhayañ, B⁴ abaya.
¹⁷ B⁴ yānta yeva. ¹⁸ B⁴ -jivam' itthā appapariyosāno. ¹⁹ B⁴ dhamma-
²⁰ B⁴ cetāpatipphala. ²¹ B⁴ lomakā. ²² B⁴ lomakā. B⁴ addi suttamam.

8. Cakkavākajātaka.

Kāśāyavatthe u. Idam Sattā Jetavane viharanto ekam
 lolahhikkham ārabhha kaṭhesi. So kira lolo ubho pucchayāniddho
 5 ācuriyupajjhāyavuttādini chaḍḍetvā pāto va Sāvathim pavēitvā Vi-
 sākāya gehe anekakhādaniyuparivāraṇaṇḍāgum¹ pīritvā divā² nā-
 naggamaṇam³ sūlumamsodanam⁴ bhūñjītvāpi tṇāṭṭito⁵ tato Cūlasānātha-
 piṇḍikassa Kosalarāṇho ti tesaṃ tesaṃ nīresanāmi⁶ sandhāya vicarati⁷.
 Ath⁸ ekadivasaṃ tassa lolahhāraṇā ārabhha dhanasakkhāyūṃ kathuṇṇa
 samuṭṭhāpesom. Sattā āgautvā „kāya nu⁹ tīha bhikkhāve etarahi
 10 kathāya sammasāmi¹⁰“ ti pucchitvā „imāya nāmā¹¹“ ti vutte tam bhik-
 khūṃ pakkosāpetvā „accam kira tvaṃ¹² lolo“ ti pucchitvā „sammā
 bhante“ ti vutte „bhikkhu kasmā lolo si¹³, pahle pi tvaṃ lola-
 hhāreṇa Bārāṇasīyāṃ hatthikupapādini¹⁴ atitto tato nikkhamitvā
 Gaṅgākūle¹⁵ viharanto Himavantaṃ pavēittho¹⁶ ti vatvā atitāṃ āheri.

15 Atte Bārāṇasīyāṃ Brāhmadatte rajjāṃ karente eko
 lolakko Bārāṇasīyāṃ hatthikupapādini khādītva caranto¹⁷ tehi
 uttito „Gaṅgākūle“ macchamedani¹⁸ khādīssāmīti¹⁹ vatvā²⁰ tat-
 tha²¹ matamacce khādanto katipākaṃ vasitvā Himavantaṃ
 pavēitvā nānāvīdhāni²² phalāphalāni khādanto palāsamaccha-
 20 kacchapāni²³ mahantaṃ padamasaram patvā tattha suvaṇṇa-
 vāṇṇe dve cakkavāke sevāle²⁴ khādītva vasanto divaṃ „mie
 ativiya vaṇṇasampanna sobhaggappattā, imeṣaṃ bhōjanam
 manāpam bhavissati, imeṣaṃ bhōjanam pucchitvā aham pi
 tad eva²⁵“ bhūñjītvā suvaṇṇavaṇṇo bhavissāmīti²⁶ cintitvā tesaṃ
 25 santikaṃ gantvā paṭisanthāraṇaṃ katvā ekasmiṃ sākāpariyante
 nisiditvā tesaṃ pasamsanapatisamhuttiṃ paṭhamam gātham āha:

1. Kāśāyavatthe sakuṇe vadāmi
 duve duve sandhinane²⁷ carante,
 kam andajam andajā²⁸ māsuseṣu
 20 jātīm pasamsāmi, tad lūgha brūhi²⁹ ti. 70.

¹ Bā - eḍḍam vā pāgum vā. ² Bā - mitta di-. ³ Bā - sa. ⁴ Bā - mamsāḍḍini. ⁵ Bā - tam a-. ⁶ Bā - hāmi. ⁷ Bā - ti. ⁸ Bā - eḍḍa bhikkhū. ⁹ Cā - ti. ¹⁰ Bā - pādini khādītva viharanto ubho. ¹¹ Cā - kule, Bā - āra. ¹² Bā - āra. ¹³ Bā - mamsam. ¹⁴ Bā - gautvā. ¹⁵ Bā - eḍḍa pi. ¹⁶ Bā - mitta vīdhāni. ¹⁷ Bā - mahā-
 macchakacchapasavittak. ¹⁸ Bā - kam. ¹⁹ Bā - itheva. ²⁰ Bā - nandā. ²¹ Bā -
 fow MSS. - ja. ²² Bā - lūhi.

Tatha āśāyavattiko ti savyābhāṅge kalyāṇavāṭṭhānāvatto vya, duve
duve ti dve dvandvā, hāndimāne¹ ti tathāhite, kām āśāyaṃ āśāja²
mānuseṣu jātiṃ parameṣṭhiṃ ambho āśāja tumhe mānuseṣu parameṣṭhi
kām āśāyaṃ ti katarāṃ ekaṃ āśājaṃ ti vattā parameṣṭhi, kām sakuntā nāma
'ti' vattā tumhe mānuseṣu antare vāṇanāṃ aṭṭha, kām āśājaṃ āśāja-
mānuseṣu 'ti' pi pāṭha, tasmā' aṭṭha: tumhe āśājaṃ ca mānuseṣu ca katarāṃ
āśājaṃ ti vattā parameṣṭhi.

Taṃ sutvā cakkavāko dutiyam gātham āha:

a. Amhe mānuseṣu mānuseṣahimsa
anubbathe³ cakkavāke vadanti,
kalyāṇabhāva⁴ amha⁵ diṇeṣu sammata⁶,
abhiṭṭarōpā vicatāma ānave ti. 71.

Tatha mānuseṣahimsa⁷ ti biko mānuseṣe himsati -heṣṭhi, noma tam⁸
evam āpatti, anubbathe⁹ ti āśīlambhāṃ anugate sammadāmaṇa¹⁰ piyasā-
vā. cakkavāke ti cakkavāko noma¹¹ ca āśājajātā parameṣṭhi vāṇanā
kāṭṭhāti, diṇeṣu¹² ti yasmā pakkhīṇe noma yaso mayam kalyāṇabhāva¹³ ti
pi mānuseṣu sammata¹⁴, dutiye aṭṭhaviṭṭarōpā: mānuseṣu amhe cakkavāki ti
vadanti, diṇeṣu pana mayam kalyāṇabhāva¹⁵ ti sammata¹⁶, kalyāṇabhāva¹⁷ ti bhūṭijā
vadanti, ānave ti mānuseṣu phāṇe eka ānave ti vattā, mānuseṣu padumaṇaṃ
mayam¹⁸ ca dve jātā puresam āśīlambāṃ abhiṭṭarōpā vikatāma¹⁹ ti aṭṭha,
mānuseṣu pana gāthiye vāṇanāṃ pāṭha²⁰, ca ghaṭṭhetu pākarema²¹ pāṇāṃ ti
pūṭhanti²², tasmā' aṭṭha: yasmā mayam ghaṭṭhetu pāṇāṃ ca katarāṃ nāmā ka-
lyāṇabhāva²³ ti amha²⁴ mānuseṣu ca diṇeṣu ca sammata²⁵ ti.

Taṃ sutvā kāko tatiyam gātham āha:

a. Kim, ānave kāṇi phalāṇi bhūṭje
mānsam kuto khādatha cakkavākā,
kim bhojanam bhūṭjatha vo anoma²⁶,
balaṇ ca vāṇo²⁷ ca anapparūpo²⁸ ti. 72.

Tatha kīṇ ti pūṇḍarīkaseṇa āpattam, kim kām cakkavāki ti tumhe' hāṇi,
ānave ti mānuseṣu eka, bhūṭje ti bhūṭijā²⁹ ti aṭṭha, mānsam kuto
khādatha³⁰ ti katarāpāṭṭham³¹ sārīṇa mānsam khādatha, bhūṭjatha vo³²

¹ Bā nanda- ² ki tasmā MSS. -ja. ³ Bā kām āśājaṃ katarāṃ ca katarāṃ
vā āśājaṃ ki saguṇā nāma ti. ⁴ Bā anupubbake. ⁵ Bā -he. ⁶ Bā nam. ⁷
Cā -tu. ⁸ Bā cakkavākkhāṇḍikako. ⁹ Bā omīṇe kaly - ti sam-. ¹⁰ Bā sayana.
¹¹ Bā pa-. ¹² Cā pākarema, Bā pika-. ¹³ Cā pūṭhanti, Bā amha pa-. ¹⁴ Cā
amha, Bā amhāṃ. ¹⁵ Bā āśīlambam. ¹⁶ Bā rūpaṇi. ¹⁷ Bā -pa. ¹⁸ Bā ki bhūṭje.
¹⁹ Cā -pūṇḍam, Cā -ūṇam vattā. ²⁰ -pūṇam, Bā -vāṇa pūṇam. ²¹ Bā te.

ti rokko hipāṭumattam¹ vā² parapadeva³ vāsa⁴ sambandha⁵ locaṭṭ⁶ va⁷ va⁸
vāsa⁹ oḥ anapparūpa¹⁰ ti

Tato cakkavāko catuttham gātham āha:

4. Na annave sauti phalāni vanika¹

maṇsaṃ kuto khāditaṃ cakkavāke,

sevālabhakkh² amha³ avākabhojanā,

na ghāsaheṭṭi⁴ pakaroma⁵ pāpan ti. 73.

Tattha cakkavāko ti cakkavāka, avākabhojanā ti cakkavākaṇḍa-
kabhojanā¹, maṇsaṃ hi sevā² c' eva madda³ sa bhojanam ti dāsaṇi, na
10 ghāsaheṭṭi ti tumhāsiṇi viya mayam ghāsaheṭṭi pāpan na karoma⁴.

Tato kāko dve gāthā abhāsī:

5. Na me ilāṇi ruceṇi cakkavākā¹,

asmiṇ bhava bhojanasannikāso

ahoṣi me pubbe, tato me² aññathā,

12 ice-eva me vimati ettha jātā. 74.

6. Aham pi masheṇi¹ phalāni bhūṇi

annāni ca² loniyateliyāni,

rasaṃ maṇsaṃ lābhāni bhottuṃ³

sūro va saṃgāmanamukhaṃ vijetvā⁴,

20 na ca me tādāso vappa

cakkavāka yathā tavaṃ ti. 75.

Tattha idāṃ ti¹ tumhākaṃ bhūṇabhojanam mayham na ruceṇi,
asmiṇ bhava bhojanasannikāso ti asmiṇ bhava abhojanasannikāso, yaṃ
asmiṇ cakkavākabhava bhojanam na tam teva² sannikāso³ tamvadiya⁴ tadā-
22 nārūpo vā hoṇi⁵, aṭṭiya sampannasāro sūro ettha⁶, tato me aññathā ti⁷
mayham pubbe tumhe divā va aṭṭi ettha tumhākaṃ phalāni c' eva madda-
masheṇi ca khādanti teva evam⁸ saṃgagappatta ti sūro⁹, mīni me¹⁰ tato
aññathā hoti ettha, ice-eva me ti etā¹¹ eva me¹² karoma ettha tumhākaṃ

¹ B' omis vā. ² B' omis vāsa. ³ B' vappaṇ. ⁴ B' -pi. ⁵ B' vāhka, B' dhaṭṭa.
⁶ B' sevāsam pakkhimā. ⁷ C' B' -te. ⁸ C' pakā-, B' karoma. ⁹ C' cakkāla-
jalita-, B' sakkālapatta-. ¹⁰ B' -lāb. ¹¹ B' -mā- ti. ¹² B' -va. ¹³ B' -pi.
¹⁴ B' -am- va. ¹⁵ B' va. ¹⁶ B' bhottuṃ. ¹⁷ C' saṃgāmanamukhaṃ, B' saṃ-
gāmanam mukhaṃ vijetvā-. ¹⁸ C' idāṃ, omittam ti. ¹⁹ B' -āsa ti tamvadiya
cakkavākābhava bhojanattham teva. ²⁰ B' adda vi. ²¹ B' sūro. ²² B' pa-
sannama-. ²³ B' adda yam. ²⁴ B' ke ti the place of teva evam. ²⁵ B' -ppati-
niṇi apagacchā. ²⁶ B' omis me.

caratvānna¹ vhaṇṇi jāṇī² kathaṃ na kha³ oṇa⁴ eva⁵ parā⁶ lokkhaṃ⁷ bhojanā⁸
bhuñjanti⁹ vappavento jāṇī¹⁰ ti¹¹. ekam¹² piḍ¹³ āham¹⁴ hi¹⁵ apam¹⁶ eva¹⁷ vā¹⁸ piṭho,
bhuñje¹⁹ ti²⁰ bhuñjāmi. annāni²¹ = 'ti bhuñjāmi ex. lopiyatelliyāhiti tota-
telayutāni, tava²² ti²³ manussasū manussaparibhogā²⁴ pariharasū, vijetvā²⁵
ti²⁶ yattha²⁷ sūro²⁸ vīrayudhā²⁹ saṃgāmasamukhaṃ³⁰ vjāta³¹ vā³² vīra³³ paribhuñjati³⁴ 5
attā³⁵ vīra³⁶ paribhuñjāmi³⁷ aino, yatthā³⁸ tava³⁹ ti⁴⁰ evam⁴¹ paribhojanam⁴²
bhuñjantā⁴³ mama⁴⁴ tāllo⁴⁵ vappo⁴⁶ ti⁴⁷ attā⁴⁸ tāllo⁴⁹ tava⁵⁰, tona⁵¹ te⁵² varam⁵³ na⁵⁴
addhāmi⁵⁵ dipi⁵⁶.

Att⁵⁷ assa⁵⁸ vappasampattiya⁵⁹ abhāvakāraṇaṃ⁶⁰ attano⁶¹ ca
bhāvakāraṇaṃ⁶² kathaṃ cakkacāko⁶³ sesagāthā⁶⁴ abhāsi⁶⁵: 10

1. Asuddhabhakkho⁶⁶ si⁶⁷ khaṇṇupāti,
kicchena⁶⁸ te⁶⁹ labbhati⁷⁰ annapānaṃ,
na⁷¹ tuasasi⁷² rukkhaphalehi⁷³ vāṇka⁷⁴
mama⁷⁵ni⁷⁶ vā⁷⁷ yāni⁷⁸ susāma⁷⁹jje. 76.

2. Yo⁸⁰ sāhasena⁸¹ adhi⁸²gama⁸³ bhoge⁸⁴ 15
paribhuñjati⁸⁵ varika⁸⁶ khaṇṇupāti⁸⁷
tato⁸⁸ upakkosati⁸⁹ na⁹⁰mi⁹¹ sabhāvo,
upakkuttho⁹² vappabalaṃ⁹³ jahāti. 77.

3. Appam⁹⁴ pi⁹⁵ ce⁹⁶ nibbuti⁹⁷mi⁹⁸ bhuñjati⁹⁹ yadi¹⁰⁰
asāhasena¹⁰¹ aparū¹⁰²paghātī¹⁰³ 20
balaṃ¹⁰⁴ ca¹⁰⁵ vappo¹⁰⁶ ca¹⁰⁷ tad¹⁰⁸ assa¹⁰⁹ hoti,
na¹¹⁰ hi¹¹¹ sabbo¹¹² āhāra¹¹³mayena¹¹⁴ vappo¹¹⁵ ti. 78.

Tatto¹¹⁶ asuddhabhakkho¹¹⁷ yū¹¹⁸ vach¹¹⁹ vā¹²⁰ vā¹²¹ vā¹²² vā¹²³ vā¹²⁴ vā¹²⁵ vā¹²⁶ vā¹²⁷ vā¹²⁸ vā¹²⁹ vā¹³⁰ vā¹³¹ vā¹³² vā¹³³ vā¹³⁴ vā¹³⁵ vā¹³⁶ vā¹³⁷ vā¹³⁸ vā¹³⁹ vā¹⁴⁰ vā¹⁴¹ vā¹⁴² vā¹⁴³ vā¹⁴⁴ vā¹⁴⁵ vā¹⁴⁶ vā¹⁴⁷ vā¹⁴⁸ vā¹⁴⁹ vā¹⁵⁰ vā¹⁵¹ vā¹⁵² vā¹⁵³ vā¹⁵⁴ vā¹⁵⁵ vā¹⁵⁶ vā¹⁵⁷ vā¹⁵⁸ vā¹⁵⁹ vā¹⁶⁰ vā¹⁶¹ vā¹⁶² vā¹⁶³ vā¹⁶⁴ vā¹⁶⁵ vā¹⁶⁶ vā¹⁶⁷ vā¹⁶⁸ vā¹⁶⁹ vā¹⁷⁰ vā¹⁷¹ vā¹⁷² vā¹⁷³ vā¹⁷⁴ vā¹⁷⁵ vā¹⁷⁶ vā¹⁷⁷ vā¹⁷⁸ vā¹⁷⁹ vā¹⁸⁰ vā¹⁸¹ vā¹⁸² vā¹⁸³ vā¹⁸⁴ vā¹⁸⁵ vā¹⁸⁶ vā¹⁸⁷ vā¹⁸⁸ vā¹⁸⁹ vā¹⁹⁰ vā¹⁹¹ vā¹⁹² vā¹⁹³ vā¹⁹⁴ vā¹⁹⁵ vā¹⁹⁶ vā¹⁹⁷ vā¹⁹⁸ vā¹⁹⁹ vā²⁰⁰ vā²⁰¹ vā²⁰² vā²⁰³ vā²⁰⁴ vā²⁰⁵ vā²⁰⁶ vā²⁰⁷ vā²⁰⁸ vā²⁰⁹ vā²¹⁰ vā²¹¹ vā²¹² vā²¹³ vā²¹⁴ vā²¹⁵ vā²¹⁶ vā²¹⁷ vā²¹⁸ vā²¹⁹ vā²²⁰ vā²²¹ vā²²² vā²²³ vā²²⁴ vā²²⁵ vā²²⁶ vā²²⁷ vā²²⁸ vā²²⁹ vā²³⁰ vā²³¹ vā²³² vā²³³ vā²³⁴ vā²³⁵ vā²³⁶ vā²³⁷ vā²³⁸ vā²³⁹ vā²⁴⁰ vā²⁴¹ vā²⁴² vā²⁴³ vā²⁴⁴ vā²⁴⁵ vā²⁴⁶ vā²⁴⁷ vā²⁴⁸ vā²⁴⁹ vā²⁵⁰ vā²⁵¹ vā²⁵² vā²⁵³ vā²⁵⁴ vā²⁵⁵ vā²⁵⁶ vā²⁵⁷ vā²⁵⁸ vā²⁵⁹ vā²⁶⁰ vā²⁶¹ vā²⁶² vā²⁶³ vā²⁶⁴ vā²⁶⁵ vā²⁶⁶ vā²⁶⁷ vā²⁶⁸ vā²⁶⁹ vā²⁷⁰ vā²⁷¹ vā²⁷² vā²⁷³ vā²⁷⁴ vā²⁷⁵ vā²⁷⁶ vā²⁷⁷ vā²⁷⁸ vā²⁷⁹ vā²⁸⁰ vā²⁸¹ vā²⁸² vā²⁸³ vā²⁸⁴ vā²⁸⁵ vā²⁸⁶ vā²⁸⁷ vā²⁸⁸ vā²⁸⁹ vā²⁹⁰ vā²⁹¹ vā²⁹² vā²⁹³ vā²⁹⁴ vā²⁹⁵ vā²⁹⁶ vā²⁹⁷ vā²⁹⁸ vā²⁹⁹ vā³⁰⁰ vā³⁰¹ vā³⁰² vā³⁰³ vā³⁰⁴ vā³⁰⁵ vā³⁰⁶ vā³⁰⁷ vā³⁰⁸ vā³⁰⁹ vā³¹⁰ vā³¹¹ vā³¹² vā³¹³ vā³¹⁴ vā³¹⁵ vā³¹⁶ vā³¹⁷ vā³¹⁸ vā³¹⁹ vā³²⁰ vā³²¹ vā³²² vā³²³ vā³²⁴ vā³²⁵ vā³²⁶ vā³²⁷ vā³²⁸ vā³²⁹ vā³³⁰ vā³³¹ vā³³² vā³³³ vā³³⁴ vā³³⁵ vā³³⁶ vā³³⁷ vā³³⁸ vā³³⁹ vā³⁴⁰ vā³⁴¹ vā³⁴² vā³⁴³ vā³⁴⁴ vā³⁴⁵ vā³⁴⁶ vā³⁴⁷ vā³⁴⁸ vā³⁴⁹ vā³⁵⁰ vā³⁵¹ vā³⁵² vā³⁵³ vā³⁵⁴ vā³⁵⁵ vā³⁵⁶ vā³⁵⁷ vā³⁵⁸ vā³⁵⁹ vā³⁶⁰ vā³⁶¹ vā³⁶² vā³⁶³ vā³⁶⁴ vā³⁶⁵ vā³⁶⁶ vā³⁶⁷ vā³⁶⁸ vā³⁶⁹ vā³⁷⁰ vā³⁷¹ vā³⁷² vā³⁷³ vā³⁷⁴ vā³⁷⁵ vā³⁷⁶ vā³⁷⁷ vā³⁷⁸ vā³⁷⁹ vā³⁸⁰ vā³⁸¹ vā³⁸² vā³⁸³ vā³⁸⁴ vā³⁸⁵ vā³⁸⁶ vā³⁸⁷ vā³⁸⁸ vā³⁸⁹ vā³⁹⁰ vā³⁹¹ vā³⁹² vā³⁹³ vā³⁹⁴ vā³⁹⁵ vā³⁹⁶ vā³⁹⁷ vā³⁹⁸ vā³⁹⁹ vā⁴⁰⁰ vā⁴⁰¹ vā⁴⁰² vā⁴⁰³ vā⁴⁰⁴ vā⁴⁰⁵ vā⁴⁰⁶ vā⁴⁰⁷ vā⁴⁰⁸ vā⁴⁰⁹ vā⁴¹⁰ vā⁴¹¹ vā⁴¹² vā⁴¹³ vā⁴¹⁴ vā⁴¹⁵ vā⁴¹⁶ vā⁴¹⁷ vā⁴¹⁸ vā⁴¹⁹ vā⁴²⁰ vā⁴²¹ vā⁴²² vā⁴²³ vā⁴²⁴ vā⁴²⁵ vā⁴²⁶ vā⁴²⁷ vā⁴²⁸ vā⁴²⁹ vā⁴³⁰ vā⁴³¹ vā⁴³² vā⁴³³ vā⁴³⁴ vā⁴³⁵ vā⁴³⁶ vā⁴³⁷ vā⁴³⁸ vā⁴³⁹ vā⁴⁴⁰ vā⁴⁴¹ vā⁴⁴² vā⁴⁴³ vā⁴⁴⁴ vā⁴⁴⁵ vā⁴⁴⁶ vā⁴⁴⁷ vā⁴⁴⁸ vā⁴⁴⁹ vā⁴⁵⁰ vā⁴⁵¹ vā⁴⁵² vā⁴⁵³ vā⁴⁵⁴ vā⁴⁵⁵ vā⁴⁵⁶ vā⁴⁵⁷ vā⁴⁵⁸ vā⁴⁵⁹ vā⁴⁶⁰ vā⁴⁶¹ vā⁴⁶² vā⁴⁶³ vā⁴⁶⁴ vā⁴⁶⁵ vā⁴⁶⁶ vā⁴⁶⁷ vā⁴⁶⁸ vā⁴⁶⁹ vā⁴⁷⁰ vā⁴⁷¹ vā⁴⁷² vā⁴⁷³ vā⁴⁷⁴ vā⁴⁷⁵ vā⁴⁷⁶ vā⁴⁷⁷ vā⁴⁷⁸ vā⁴⁷⁹ vā⁴⁸⁰ vā⁴⁸¹ vā⁴⁸² vā⁴⁸³ vā⁴⁸⁴ vā⁴⁸⁵ vā⁴⁸⁶ vā⁴⁸⁷ vā⁴⁸⁸ vā⁴⁸⁹ vā⁴⁹⁰ vā⁴⁹¹ vā⁴⁹² vā⁴⁹³ vā⁴⁹⁴ vā⁴⁹⁵ vā⁴⁹⁶ vā⁴⁹⁷ vā⁴⁹⁸ vā⁴⁹⁹ vā⁵⁰⁰ vā⁵⁰¹ vā⁵⁰² vā⁵⁰³ vā⁵⁰⁴ vā⁵⁰⁵ vā⁵⁰⁶ vā⁵⁰⁷ vā⁵⁰⁸ vā⁵⁰⁹ vā⁵¹⁰ vā⁵¹¹ vā⁵¹² vā⁵¹³ vā⁵¹⁴ vā⁵¹⁵ vā⁵¹⁶ vā⁵¹⁷ vā⁵¹⁸ vā⁵¹⁹ vā⁵²⁰ vā⁵²¹ vā⁵²² vā⁵²³ vā⁵²⁴ vā⁵²⁵ vā⁵²⁶ vā⁵²⁷ vā⁵²⁸ vā⁵²⁹ vā⁵³⁰ vā⁵³¹ vā⁵³² vā⁵³³ vā⁵³⁴ vā⁵³⁵ vā⁵³⁶ vā⁵³⁷ vā⁵³⁸ vā⁵³⁹ vā⁵⁴⁰ vā⁵⁴¹ vā⁵⁴² vā⁵⁴³ vā⁵⁴⁴ vā⁵⁴⁵ vā⁵⁴⁶ vā⁵⁴⁷ vā⁵⁴⁸ vā⁵⁴⁹ vā⁵⁵⁰ vā⁵⁵¹ vā⁵⁵² vā⁵⁵³ vā⁵⁵⁴ vā⁵⁵⁵ vā⁵⁵⁶ vā⁵⁵⁷ vā⁵⁵⁸ vā⁵⁵⁹ vā⁵⁶⁰ vā⁵⁶¹ vā⁵⁶² vā⁵⁶³ vā⁵⁶⁴ vā⁵⁶⁵ vā⁵⁶⁶ vā⁵⁶⁷ vā⁵⁶⁸ vā⁵⁶⁹ vā⁵⁷⁰ vā⁵⁷¹ vā⁵⁷² vā⁵⁷³ vā⁵⁷⁴ vā⁵⁷⁵ vā⁵⁷⁶ vā⁵⁷⁷ vā⁵⁷⁸ vā⁵⁷⁹ vā⁵⁸⁰ vā⁵⁸¹ vā⁵⁸² vā⁵⁸³ vā⁵⁸⁴ vā⁵⁸⁵ vā⁵⁸⁶ vā⁵⁸⁷ vā⁵⁸⁸ vā⁵⁸⁹ vā⁵⁹⁰ vā⁵⁹¹ vā⁵⁹² vā⁵⁹³ vā⁵⁹⁴ vā⁵⁹⁵ vā⁵⁹⁶ vā⁵⁹⁷ vā⁵⁹⁸ vā⁵⁹⁹ vā⁶⁰⁰ vā⁶⁰¹ vā⁶⁰² vā⁶⁰³ vā⁶⁰⁴ vā⁶⁰⁵ vā⁶⁰⁶ vā⁶⁰⁷ vā⁶⁰⁸ vā⁶⁰⁹ vā⁶¹⁰ vā⁶¹¹ vā⁶¹² vā⁶¹³ vā⁶¹⁴ vā⁶¹⁵ vā⁶¹⁶ vā⁶¹⁷ vā⁶¹⁸ vā⁶¹⁹ vā⁶²⁰ vā⁶²¹ vā⁶²² vā⁶²³ vā⁶²⁴ vā⁶²⁵ vā⁶²⁶ vā⁶²⁷ vā⁶²⁸ vā⁶²⁹ vā⁶³⁰ vā⁶³¹ vā⁶³² vā⁶³³ vā⁶³⁴ vā⁶³⁵ vā⁶³⁶ vā⁶³⁷ vā⁶³⁸ vā⁶³⁹ vā⁶⁴⁰ vā⁶⁴¹ vā⁶⁴² vā⁶⁴³ vā⁶⁴⁴ vā⁶⁴⁵ vā⁶⁴⁶ vā⁶⁴⁷ vā⁶⁴⁸ vā⁶⁴⁹ vā⁶⁵⁰ vā⁶⁵¹ vā⁶⁵² vā⁶⁵³ vā⁶⁵⁴ vā⁶⁵⁵ vā⁶⁵⁶ vā⁶⁵⁷ vā⁶⁵⁸ vā⁶⁵⁹ vā⁶⁶⁰ vā⁶⁶¹ vā⁶⁶² vā⁶⁶³ vā⁶⁶⁴ vā⁶⁶⁵ vā⁶⁶⁶ vā⁶⁶⁷ vā⁶⁶⁸ vā⁶⁶⁹ vā⁶⁷⁰ vā⁶⁷¹ vā⁶⁷² vā⁶⁷³ vā⁶⁷⁴ vā⁶⁷⁵ vā⁶⁷⁶ vā⁶⁷⁷ vā⁶⁷⁸ vā⁶⁷⁹ vā⁶⁸⁰ vā⁶⁸¹ vā⁶⁸² vā⁶⁸³ vā⁶⁸⁴ vā⁶⁸⁵ vā⁶⁸⁶ vā⁶⁸⁷ vā⁶⁸⁸ vā⁶⁸⁹ vā⁶⁹⁰ vā⁶⁹¹ vā⁶⁹² vā⁶⁹³ vā⁶⁹⁴ vā⁶⁹⁵ vā⁶⁹⁶ vā⁶⁹⁷ vā⁶⁹⁸ vā⁶⁹⁹ vā⁷⁰⁰ vā⁷⁰¹ vā⁷⁰² vā⁷⁰³ vā⁷⁰⁴ vā⁷⁰⁵ vā⁷⁰⁶ vā⁷⁰⁷ vā⁷⁰⁸ vā⁷⁰⁹ vā⁷¹⁰ vā⁷¹¹ vā⁷¹² vā⁷¹³ vā⁷¹⁴ vā⁷¹⁵ vā⁷¹⁶ vā⁷¹⁷ vā⁷¹⁸ vā⁷¹⁹ vā⁷²⁰ vā⁷²¹ vā⁷²² vā⁷²³ vā⁷²⁴ vā⁷²⁵ vā⁷²⁶ vā⁷²⁷ vā⁷²⁸ vā⁷²⁹ vā⁷³⁰ vā⁷³¹ vā⁷³² vā⁷³³ vā⁷³⁴ vā⁷³⁵ vā⁷³⁶ vā⁷³⁷ vā⁷³⁸ vā⁷³⁹ vā⁷⁴⁰ vā⁷⁴¹ vā⁷⁴² vā⁷⁴³ vā⁷⁴⁴ vā⁷⁴⁵ vā⁷⁴⁶ vā⁷⁴⁷ vā⁷⁴⁸ vā⁷⁴⁹ vā⁷⁵⁰ vā⁷⁵¹ vā⁷⁵² vā⁷⁵³ vā⁷⁵⁴ vā⁷⁵⁵ vā⁷⁵⁶ vā⁷⁵⁷ vā⁷⁵⁸ vā⁷⁵⁹ vā⁷⁶⁰ vā⁷⁶¹ vā⁷⁶² vā⁷⁶³ vā⁷⁶⁴ vā⁷⁶⁵ vā⁷⁶⁶ vā⁷⁶⁷ vā⁷⁶⁸ vā⁷⁶⁹ vā⁷⁷⁰ vā⁷⁷¹ vā⁷⁷² vā⁷⁷³ vā⁷⁷⁴ vā⁷⁷⁵ vā⁷⁷⁶ vā⁷⁷⁷ vā⁷⁷⁸ vā⁷⁷⁹ vā⁷⁸⁰ vā⁷⁸¹ vā⁷⁸² vā⁷⁸³ vā⁷⁸⁴ vā⁷⁸⁵ vā⁷⁸⁶ vā⁷⁸⁷ vā⁷⁸⁸ vā⁷⁸⁹ vā⁷⁹⁰ vā⁷⁹¹ vā⁷⁹² vā⁷⁹³ vā⁷⁹⁴ vā⁷⁹⁵ vā⁷⁹⁶ vā⁷⁹⁷ vā⁷⁹⁸ vā⁷⁹⁹ vā⁸⁰⁰ vā⁸⁰¹ vā⁸⁰² vā⁸⁰³ vā⁸⁰⁴ vā⁸⁰⁵ vā⁸⁰⁶ vā⁸⁰⁷ vā⁸⁰⁸ vā⁸⁰⁹ vā⁸¹⁰ vā⁸¹¹ vā⁸¹² vā⁸¹³ vā⁸¹⁴ vā⁸¹⁵ vā⁸¹⁶ vā⁸¹⁷ vā⁸¹⁸ vā⁸¹⁹ vā⁸²⁰ vā⁸²¹ vā⁸²² vā⁸²³ vā⁸²⁴ vā⁸²⁵ vā⁸²⁶ vā⁸²⁷ vā⁸²⁸ vā⁸²⁹ vā⁸³⁰ vā⁸³¹ vā⁸³² vā⁸³³ vā⁸³⁴ vā⁸³⁵ vā⁸³⁶ vā⁸³⁷ vā⁸³⁸ vā⁸³⁹ vā⁸⁴⁰ vā⁸⁴¹ vā⁸⁴² vā⁸⁴³ vā⁸⁴⁴ vā⁸⁴⁵ vā⁸⁴⁶ vā⁸⁴⁷ vā⁸⁴⁸ vā⁸⁴⁹ vā⁸⁵⁰ vā⁸⁵¹ vā⁸⁵² vā⁸⁵³ vā⁸⁵⁴ vā⁸⁵⁵ vā⁸⁵⁶ vā⁸⁵⁷ vā⁸⁵⁸ vā⁸⁵⁹ vā⁸⁶⁰ vā⁸⁶¹ vā⁸⁶² vā⁸⁶³ vā⁸⁶⁴ vā⁸⁶⁵ vā⁸⁶⁶ vā⁸⁶⁷ vā⁸⁶⁸ vā⁸⁶⁹ vā⁸⁷⁰ vā⁸⁷¹ vā⁸⁷² vā⁸⁷³ vā⁸⁷⁴ vā⁸⁷⁵ vā⁸⁷⁶ vā⁸⁷⁷ vā⁸⁷⁸ vā⁸⁷⁹ vā⁸⁸⁰ vā⁸⁸¹ vā⁸⁸² vā⁸⁸³ vā⁸⁸⁴ vā⁸⁸⁵ vā⁸⁸⁶ vā⁸⁸⁷ vā⁸⁸⁸ vā⁸⁸⁹ vā⁸⁹⁰ vā⁸⁹¹ vā⁸⁹² vā⁸⁹³ vā⁸⁹⁴ vā⁸⁹⁵ vā⁸⁹⁶ vā⁸⁹⁷ vā⁸⁹⁸ vā⁸⁹⁹ vā⁹⁰⁰ vā⁹⁰¹ vā⁹⁰² vā⁹⁰³ vā⁹⁰⁴ vā⁹⁰⁵ vā⁹⁰⁶ vā⁹⁰⁷ vā⁹⁰⁸ vā⁹⁰⁹ vā⁹¹⁰ vā⁹¹¹ vā⁹¹² vā⁹¹³ vā⁹¹⁴ vā⁹¹⁵ vā⁹¹⁶ vā⁹¹⁷ vā⁹¹⁸ vā⁹¹⁹ vā⁹²⁰ vā⁹²¹ vā⁹²² vā⁹²³ vā⁹²⁴ vā⁹²⁵ vā⁹²⁶ vā⁹²⁷ vā⁹²⁸ vā⁹²⁹ vā⁹³⁰ vā⁹³¹ vā⁹³² vā⁹³³ vā⁹³⁴ vā⁹³⁵ vā⁹³⁶ vā⁹³⁷ vā⁹³⁸ vā⁹³⁹ vā⁹⁴⁰ vā⁹⁴¹ vā⁹⁴² vā⁹⁴³ vā⁹⁴⁴ vā⁹⁴⁵ vā⁹⁴⁶ vā⁹⁴⁷ vā⁹⁴⁸ vā⁹⁴⁹ vā⁹⁵⁰ vā⁹⁵¹ vā⁹⁵² vā⁹⁵³ vā⁹⁵⁴ vā⁹⁵⁵ vā⁹⁵⁶ vā⁹⁵⁷ vā⁹⁵⁸ vā⁹⁵⁹ vā⁹⁶⁰ vā⁹⁶¹ vā⁹⁶² vā⁹⁶³ vā⁹⁶⁴ vā⁹⁶⁵ vā⁹⁶⁶ vā⁹⁶⁷ vā⁹⁶⁸ vā⁹⁶⁹ vā⁹⁷⁰ vā⁹⁷¹ vā⁹⁷² vā⁹⁷³ vā⁹⁷⁴ vā⁹⁷⁵ vā⁹⁷⁶ vā⁹⁷⁷ vā⁹⁷⁸ vā⁹⁷⁹ vā⁹⁸⁰ vā⁹⁸¹ vā⁹⁸² vā⁹⁸³ vā⁹⁸⁴ vā⁹⁸⁵ vā⁹⁸⁶ vā⁹⁸⁷ vā⁹⁸⁸ vā⁹⁸⁹ vā⁹⁹⁰ vā⁹⁹¹ vā⁹⁹² vā⁹⁹³ vā⁹⁹⁴ vā⁹⁹⁵ vā⁹⁹⁶ vā⁹⁹⁷ vā⁹⁹⁸ vā⁹⁹⁹ vā¹⁰⁰⁰ vā¹⁰⁰¹ vā¹⁰⁰² vā¹⁰⁰³ vā¹⁰⁰⁴ vā¹⁰⁰⁵ vā¹⁰⁰⁶ vā¹⁰⁰⁷ vā¹⁰⁰⁸ vā¹⁰⁰⁹ vā¹⁰¹⁰ vā¹⁰¹¹ vā¹⁰¹² vā¹⁰¹³ vā¹⁰¹⁴ vā¹⁰¹⁵ vā¹⁰¹⁶ vā¹⁰¹⁷ vā¹⁰¹⁸ vā¹⁰¹⁹ vā¹⁰²⁰ vā¹⁰²¹ vā¹⁰²² vā¹⁰²³ vā¹⁰²⁴ vā¹⁰²⁵ vā¹⁰²⁶ vā¹⁰²⁷ vā¹⁰²⁸ vā¹⁰²⁹ vā¹⁰³⁰ vā¹⁰³¹ vā¹⁰³² vā¹⁰³³ vā¹⁰³⁴ vā¹⁰³⁵ vā¹⁰³⁶ vā¹⁰³⁷ vā¹⁰³⁸ vā¹⁰³⁹ vā¹⁰⁴⁰ vā¹⁰⁴¹ vā¹⁰⁴² vā¹⁰⁴³ vā¹⁰⁴⁴ vā¹⁰⁴⁵ vā¹⁰⁴⁶ vā¹⁰⁴⁷ vā¹⁰⁴⁸ vā¹⁰⁴⁹ vā¹⁰⁵⁰ vā¹⁰⁵¹ vā¹⁰⁵² vā¹⁰⁵³ vā¹⁰⁵⁴ vā¹⁰⁵⁵ vā¹⁰⁵⁶ vā¹⁰⁵⁷ vā¹⁰⁵⁸ vā¹⁰⁵⁹ vā¹⁰⁶⁰ vā¹⁰⁶¹ vā¹⁰⁶² vā¹⁰⁶³ vā¹⁰⁶⁴ vā¹⁰⁶⁵ vā¹⁰⁶⁶ vā¹⁰⁶⁷ vā¹⁰⁶⁸ vā¹⁰⁶⁹ vā¹⁰⁷⁰ vā¹⁰⁷¹ vā¹⁰⁷² vā¹⁰⁷³ vā¹⁰⁷⁴

sarirabalañ ca vaṇṇabalañ ca' hoti, āhāramajena 'd nānappakāteṇa āhāreṇa, idaṃ vuttaṃ hoti: kko kka vaṇṇo nān' eṇa eṇasamuttāhāne, eṇ na āhāra-matten' eva hoti, amuttakamhehi pi kott' yevā 'd.

Evam cakkavāko anekapariyāyena kakkam garahi. Kāko
3 garahāyitvā¹ „na mayham tava vappena uttho“ ti² kā kā ti³
vassanto palāyi.

Sattihā maññ' deṇham⁴ āharitvā succāmi pakāsevvā jātakaṃ sa-
modhānesi (Saccapariyāyāne lolubbhikkha anāgānāpale patiṭṭhahi);
„Tadā kko lolubbhikkha ahoṣi, cakkavāki Rāhulamānā, cakkavāko⁵
10 aham evā“ ti. Cakkavākajātakaṃ⁶.

B. Haliddhiragajātaka.

Suttikkhaṃ ti. Idaṃ Sattihā Jetavane viharanto thulla-
kumārīpalekhanam ārabha kathesi. Vattikam Teraṇnigāte
Cullasāradañjānake āvikkhāseṇti.

13 Attivattithumhi pana sā kumārīkā taṇṇa tāpasakumārāṇa⁷
silam bhinditvā attano vāso tthitabhāvam āstvā „imañi vañceitvā
manussapatham neṇṇāmi⁸“ „cintetvā“ rūpādikamaguparāhite
arañño rakkhitasilam nāma na mahapphalam hoti, manussapatha
rūpādīnaṃ paṇḍapattihāne mahapphalam hoti, ehi mayā sad-
20 dhim tattha gantvā silam rakkhā⁹, kin te araññeṇā¹⁰“ ti
vatvā¹¹ paṭhamam gātham āha:

1. Suttikkham araññamhi paṭamhi¹² sayanāsane,
ye ca gāme tittikkhanti te ujāraturā tayā ti. 7B.

Tadā suttikkham ti vuddhivāso¹³, tittikkhanti ti siddhim
35 ādhivāseṇti.

Tam sutvā tāpasakumāro „pitā me araññam gato, tasmim
agate tam āpucchitvā¹⁴ gamissāmi“ āha. Sā cintesi: „pitāpi

¹ B⁴ sarira balāṇa vaṇṇaṇa. ² so C⁴; B⁴ palāyitvā. ³ B⁴ omiṭṭa ti. ⁴ B⁴
has siddaṃ vaṇṇam. ⁵ B⁴ dhammāde-. ⁶ B⁴ sidda pana. ⁷ cfr. vol II 412
I 347. B⁴ sidda atthamāde-. ⁸ B⁴ omiṭṭa tapasa. ⁹ B⁴ -tthi. ¹⁰ C⁴ vattitvā. C⁴
vattitvā corr. to vatvā. ¹¹ C⁴ paṭamhi, C⁴ paṭmi corr. to paṭamhi, B⁴ man-
tamhi. ¹² C⁴ ādhivāseṇ, omiṭṭing so, B⁴ suttikkhāntikāṇā. ¹³ C⁴ pucch-, B⁴ apu-

kir' assa atthi¹, soce mañ so passissati kācakotiya² va³ po-
thetvā vināsañ pāpessati, mayā pathamam eva gantabban⁴ ti.
Atha nañ āha: „tena hi ahañ magge⁵ soññañ kurumānā
pathamatarāñ gamissāmi, tvañ pacchā āgacchā⁶” ti. So
taasā gatakāle⁷ n' eva dārūni āhari na pāñiyāñ upatthāpesi,
kevalāñ pajjhāyanto⁸ nisīdi, pite āgamanakāle⁹ paccoggamanam
pi¹⁰ na akāsi. Atha nañ pitā „itthivasāñ¹¹ gato eso” ti¹²
dātyāpi „kasmā tāta n' eva dārūni āhari na¹³ pāñiyāñ na¹⁴
paribhojanīyāñ upatthāpesi¹⁵, pajjhāyanto yeva pana nisinno
siti¹⁶ āha. Tāpasakumāro „tāta, arāñhe kira¹⁷ rakkhitaññāñ¹⁸
na mahapphalāñ hoti manūsesapatho mahapphalāñ, ahañ tattha
gautvā sīlāñ rakkhissāmi, sahāyo mañ āgaccheyyāsi¹⁹” vatvā
purato gato, ahañ²⁰ ten' eva²¹ saddhīñ gamissāmi, tattha
pana vāsantena mayā kathahrūpo²² puriso sevītabbo²³ ti pu-
chante duttiyāñ gātham āha:

1. Arāññā gāman āgamua kiññāñ kiñvatañ ahañ
purisāñ tāta seveyyāñ, tam me akkhāhi pucelito ti. 80.
- Ath' assa pitā kathento sesagāthā abhāsi: (supra p. 138.)
2. Yo te vissāsaṇṇo²⁴ tāta vissāsañ ca khameyya te
sussūsi ca titikkhi ca tañ bhajehi ito gato. 81.
3. Yassa kāyena vācāya manasā n' atthi dukkatañ
urasā patiṭṭhāya tañ bhajehi ito gato. 82.
4. Yo ca dhammena carati caranto pi ca maññati
visuddhakāriñ²⁵ sappaññañ²⁶ tañ bhajehi ito gato. 83.
5. Haliddirāgañ kapiṇṭṭañ purisāñ rāgavirāgañ
tādisāñ tāta mā sevi oṃmanussam²⁷ pi ce siyā. 84.
6. Āsaviśaṇṇo²⁸ va²⁹ kupitañ miḥhalittañ³⁰ mahāpathañ
āraka parivajjehi yāñva visamañ pathañ. 85.

¹ Bā pitā te atthi. ² Bā kāja-. ³ Bā omiṭṭa va. ⁴ Bā magga. ⁵ Bā -āhi. ⁶
Bā gatigata-. ⁷ Bā adda va. ⁸ Bā adda pi. ⁹ Bā -nañ, omiṭṭung pi. ¹⁰ C.
itthi. Bā itthiṇṇa-. ¹¹ Cā omiṭṭ ti. ¹² Cā omiṭṭ ca. ¹³ Bā upatha-. ¹⁴ Bā
omiṭṭa kira. ¹⁵ Bā omiṭṭa ahañ. ¹⁶ Bā tena. ¹⁷ Bā kataro. ¹⁸ Cā vināsañ.
Bā viśeṣa. ¹⁹ Bā viśeṣaṇṇo. ²⁰ Cā -ti. ²¹ Bā -ri. ²² Bā -āho. ²³ Bā maha-
nāga. ²⁴ Bā pa. ²⁵ Bā piḥhalittañ.

u. Anattā tāta vaddhanti bālaṃ accūpasevato.

māssu bālena saṃgaṇḍhi¹ amittenēva saḍḍadā. 86.

v. Tam t' ahaṃ² dāta yācāmi, karaṃsu vacanāni mama,

māssu bālena saṃgaṇḍhi³, dukkha bālehi saṃgamo ti. 87.

- 5 Tattha yo te vācāso⁴ ti jo tava vācāso⁵, āhamo⁶ ya te ti jo
tara ahaṃ⁷ ya⁸ tava vācāso⁹ āhamo¹⁰, apasā¹¹ ca itthi¹²hi ca ti tava
vacanāni vācāso¹³ ti¹⁴ aha¹⁵ tava vācāso¹⁶ti¹⁷ti¹⁸ti¹⁹ti²⁰ti²¹ti²²ti²³ti²⁴ti²⁵ti²⁶ti²⁷ti²⁸ti²⁹ti³⁰ti³¹ti³²ti³³ti³⁴ti³⁵ti³⁶ti³⁷ti³⁸ti³⁹ti⁴⁰ti⁴¹ti⁴²ti⁴³ti⁴⁴ti⁴⁵ti⁴⁶ti⁴⁷ti⁴⁸ti⁴⁹ti⁵⁰ti⁵¹ti⁵²ti⁵³ti⁵⁴ti⁵⁵ti⁵⁶ti⁵⁷ti⁵⁸ti⁵⁹ti⁶⁰ti⁶¹ti⁶²ti⁶³ti⁶⁴ti⁶⁵ti⁶⁶ti⁶⁷ti⁶⁸ti⁶⁹ti⁷⁰ti⁷¹ti⁷²ti⁷³ti⁷⁴ti⁷⁵ti⁷⁶ti⁷⁷ti⁷⁸ti⁷⁹ti⁸⁰ti⁸¹ti⁸²ti⁸³ti⁸⁴ti⁸⁵ti⁸⁶ti⁸⁷ti⁸⁸ti⁸⁹ti⁹⁰ti⁹¹ti⁹²ti⁹³ti⁹⁴ti⁹⁵ti⁹⁶ti⁹⁷ti⁹⁸ti⁹⁹ti¹⁰⁰ti¹⁰¹ti¹⁰²ti¹⁰³ti¹⁰⁴ti¹⁰⁵ti¹⁰⁶ti¹⁰⁷ti¹⁰⁸ti¹⁰⁹ti¹¹⁰ti¹¹¹ti¹¹²ti¹¹³ti¹¹⁴ti¹¹⁵ti¹¹⁶ti¹¹⁷ti¹¹⁸ti¹¹⁹ti¹²⁰ti¹²¹ti¹²²ti¹²³ti¹²⁴ti¹²⁵ti¹²⁶ti¹²⁷ti¹²⁸ti¹²⁹ti¹³⁰ti¹³¹ti¹³²ti¹³³ti¹³⁴ti¹³⁵ti¹³⁶ti¹³⁷ti¹³⁸ti¹³⁹ti¹⁴⁰ti¹⁴¹ti¹⁴²ti¹⁴³ti¹⁴⁴ti¹⁴⁵ti¹⁴⁶ti¹⁴⁷ti¹⁴⁸ti¹⁴⁹ti¹⁵⁰ti¹⁵¹ti¹⁵²ti¹⁵³ti¹⁵⁴ti¹⁵⁵ti¹⁵⁶ti¹⁵⁷ti¹⁵⁸ti¹⁵⁹ti¹⁶⁰ti¹⁶¹ti¹⁶²ti¹⁶³ti¹⁶⁴ti¹⁶⁵ti¹⁶⁶ti¹⁶⁷ti¹⁶⁸ti¹⁶⁹ti¹⁷⁰ti¹⁷¹ti¹⁷²ti¹⁷³ti¹⁷⁴ti¹⁷⁵ti¹⁷⁶ti¹⁷⁷ti¹⁷⁸ti¹⁷⁹ti¹⁸⁰ti¹⁸¹ti¹⁸²ti¹⁸³ti¹⁸⁴ti¹⁸⁵ti¹⁸⁶ti¹⁸⁷ti¹⁸⁸ti¹⁸⁹ti¹⁹⁰ti¹⁹¹ti¹⁹²ti¹⁹³ti¹⁹⁴ti¹⁹⁵ti¹⁹⁶ti¹⁹⁷ti¹⁹⁸ti¹⁹⁹ti²⁰⁰ti²⁰¹ti²⁰²ti²⁰³ti²⁰⁴ti²⁰⁵ti²⁰⁶ti²⁰⁷ti²⁰⁸ti²⁰⁹ti²¹⁰ti²¹¹ti²¹²ti²¹³ti²¹⁴ti²¹⁵ti²¹⁶ti²¹⁷ti²¹⁸ti²¹⁹ti²²⁰ti²²¹ti²²²ti²²³ti²²⁴ti²²⁵ti²²⁶ti²²⁷ti²²⁸ti²²⁹ti²³⁰ti²³¹ti²³²ti²³³ti²³⁴ti²³⁵ti²³⁶ti²³⁷ti²³⁸ti²³⁹ti²⁴⁰ti²⁴¹ti²⁴²ti²⁴³ti²⁴⁴ti²⁴⁵ti²⁴⁶ti²⁴⁷ti²⁴⁸ti²⁴⁹ti²⁵⁰ti²⁵¹ti²⁵²ti²⁵³ti²⁵⁴ti²⁵⁵ti²⁵⁶ti²⁵⁷ti²⁵⁸ti²⁵⁹ti²⁶⁰ti²⁶¹ti²⁶²ti²⁶³ti²⁶⁴ti²⁶⁵ti²⁶⁶ti²⁶⁷ti²⁶⁸ti²⁶⁹ti²⁷⁰ti²⁷¹ti²⁷²ti²⁷³ti²⁷⁴ti²⁷⁵ti²⁷⁶ti²⁷⁷ti²⁷⁸ti²⁷⁹ti²⁸⁰ti²⁸¹ti²⁸²ti²⁸³ti²⁸⁴ti²⁸⁵ti²⁸⁶ti²⁸⁷ti²⁸⁸ti²⁸⁹ti²⁹⁰ti²⁹¹ti²⁹²ti²⁹³ti²⁹⁴ti²⁹⁵ti²⁹⁶ti²⁹⁷ti²⁹⁸ti²⁹⁹ti³⁰⁰ti³⁰¹ti³⁰²ti³⁰³ti³⁰⁴ti³⁰⁵ti³⁰⁶ti³⁰⁷ti³⁰⁸ti³⁰⁹ti³¹⁰ti³¹¹ti³¹²ti³¹³ti³¹⁴ti³¹⁵ti³¹⁶ti³¹⁷ti³¹⁸ti³¹⁹ti³²⁰ti³²¹ti³²²ti³²³ti³²⁴ti³²⁵ti³²⁶ti³²⁷ti³²⁸ti³²⁹ti³³⁰ti³³¹ti³³²ti³³³ti³³⁴ti³³⁵ti³³⁶ti³³⁷ti³³⁸ti³³⁹ti³⁴⁰ti³⁴¹ti³⁴²ti³⁴³ti³⁴⁴ti³⁴⁵ti³⁴⁶ti³⁴⁷ti³⁴⁸ti³⁴⁹ti³⁵⁰ti³⁵¹ti³⁵²ti³⁵³ti³⁵⁴ti³⁵⁵ti³⁵⁶ti³⁵⁷ti³⁵⁸ti³⁵⁹ti³⁶⁰ti³⁶¹ti³⁶²ti³⁶³ti³⁶⁴ti³⁶⁵ti³⁶⁶ti³⁶⁷ti³⁶⁸ti³⁶⁹ti³⁷⁰ti³⁷¹ti³⁷²ti³⁷³ti³⁷⁴ti³⁷⁵ti³⁷⁶ti³⁷⁷ti³⁷⁸ti³⁷⁹ti³⁸⁰ti³⁸¹ti³⁸²ti³⁸³ti³⁸⁴ti³⁸⁵ti³⁸⁶ti³⁸⁷ti³⁸⁸ti³⁸⁹ti³⁹⁰ti³⁹¹ti³⁹²ti³⁹³ti³⁹⁴ti³⁹⁵ti³⁹⁶ti³⁹⁷ti³⁹⁸ti³⁹⁹ti⁴⁰⁰ti⁴⁰¹ti⁴⁰²ti⁴⁰³ti⁴⁰⁴ti⁴⁰⁵ti⁴⁰⁶ti⁴⁰⁷ti⁴⁰⁸ti⁴⁰⁹ti⁴¹⁰ti⁴¹¹ti⁴¹²ti⁴¹³ti⁴¹⁴ti⁴¹⁵ti⁴¹⁶ti⁴¹⁷ti⁴¹⁸ti⁴¹⁹ti⁴²⁰ti⁴²¹ti⁴²²ti⁴²³ti⁴²⁴ti⁴²⁵ti⁴²⁶ti⁴²⁷ti⁴²⁸ti⁴²⁹ti⁴³⁰ti⁴³¹ti⁴³²ti⁴³³ti⁴³⁴ti⁴³⁵ti⁴³⁶ti⁴³⁷ti⁴³⁸ti⁴³⁹ti⁴⁴⁰ti⁴⁴¹ti⁴⁴²ti⁴⁴³ti⁴⁴⁴ti⁴⁴⁵ti⁴⁴⁶ti⁴⁴⁷ti⁴⁴⁸ti⁴⁴⁹ti⁴⁵⁰ti⁴⁵¹ti⁴⁵²ti⁴⁵³ti⁴⁵⁴ti⁴⁵⁵ti⁴⁵⁶ti⁴⁵⁷ti⁴⁵⁸ti⁴⁵⁹ti⁴⁶⁰ti⁴⁶¹ti⁴⁶²ti⁴⁶³ti⁴⁶⁴ti⁴⁶⁵ti⁴⁶⁶ti⁴⁶⁷ti⁴⁶⁸ti⁴⁶⁹ti⁴⁷⁰ti⁴⁷¹ti⁴⁷²ti⁴⁷³ti⁴⁷⁴ti⁴⁷⁵ti⁴⁷⁶ti⁴⁷⁷ti⁴⁷⁸ti⁴⁷⁹ti⁴⁸⁰ti⁴⁸¹ti⁴⁸²ti⁴⁸³ti⁴⁸⁴ti⁴⁸⁵ti⁴⁸⁶ti⁴⁸⁷ti⁴⁸⁸ti⁴⁸⁹ti⁴⁹⁰ti⁴⁹¹ti⁴⁹²ti⁴⁹³ti⁴⁹⁴ti⁴⁹⁵ti⁴⁹⁶ti⁴⁹⁷ti⁴⁹⁸ti⁴⁹⁹ti⁵⁰⁰ti⁵⁰¹ti⁵⁰²ti⁵⁰³ti⁵⁰⁴ti⁵⁰⁵ti⁵⁰⁶ti⁵⁰⁷ti⁵⁰⁸ti⁵⁰⁹ti⁵¹⁰ti⁵¹¹ti⁵¹²ti⁵¹³ti⁵¹⁴ti⁵¹⁵ti⁵¹⁶ti⁵¹⁷ti⁵¹⁸ti⁵¹⁹ti⁵²⁰ti⁵²¹ti⁵²²ti⁵²³ti⁵²⁴ti⁵²⁵ti⁵²⁶ti⁵²⁷ti⁵²⁸ti⁵²⁹ti⁵³⁰ti⁵³¹ti⁵³²ti⁵³³ti⁵³⁴ti⁵³⁵ti⁵³⁶ti⁵³⁷ti⁵³⁸ti⁵³⁹ti⁵⁴⁰ti⁵⁴¹ti⁵⁴²ti⁵⁴³ti⁵⁴⁴ti⁵⁴⁵ti⁵⁴⁶ti⁵⁴⁷ti⁵⁴⁸ti⁵⁴⁹ti⁵⁵⁰ti⁵⁵¹ti⁵⁵²ti⁵⁵³ti⁵⁵⁴ti⁵⁵⁵ti⁵⁵⁶ti⁵⁵⁷ti⁵⁵⁸ti⁵⁵⁹ti⁵⁶⁰ti⁵⁶¹ti⁵⁶²ti⁵⁶³ti⁵⁶⁴ti⁵⁶⁵ti⁵⁶⁶ti⁵⁶⁷ti⁵⁶⁸ti⁵⁶⁹ti⁵⁷⁰ti⁵⁷¹ti⁵⁷²ti⁵⁷³ti⁵⁷⁴ti⁵⁷⁵ti⁵⁷⁶ti⁵⁷⁷ti⁵⁷⁸ti⁵⁷⁹ti⁵⁸⁰ti⁵⁸¹ti⁵⁸²ti⁵⁸³ti⁵⁸⁴ti⁵⁸⁵ti⁵⁸⁶ti⁵⁸⁷ti⁵⁸⁸ti⁵⁸⁹ti⁵⁹⁰ti⁵⁹¹ti⁵⁹²ti⁵⁹³ti⁵⁹⁴ti⁵⁹⁵ti⁵⁹⁶ti⁵⁹⁷ti⁵⁹⁸ti⁵⁹⁹ti⁶⁰⁰ti⁶⁰¹ti⁶⁰²ti⁶⁰³ti⁶⁰⁴ti⁶⁰⁵ti⁶⁰⁶ti⁶⁰⁷ti⁶⁰⁸ti⁶⁰⁹ti⁶¹⁰ti⁶¹¹ti⁶¹²ti⁶¹³ti⁶¹⁴ti⁶¹⁵ti⁶¹⁶ti⁶¹⁷ti⁶¹⁸ti⁶¹⁹ti⁶²⁰ti⁶²¹ti⁶²²ti⁶²³ti⁶²⁴ti⁶²⁵ti⁶²⁶ti⁶²⁷ti⁶²⁸ti⁶²⁹ti⁶³⁰ti⁶³¹ti⁶³²ti⁶³³ti⁶³⁴ti⁶³⁵ti⁶³⁶ti⁶³⁷ti⁶³⁸ti⁶³⁹ti⁶⁴⁰ti⁶⁴¹ti⁶⁴²ti⁶⁴³ti⁶⁴⁴ti⁶⁴⁵ti⁶⁴⁶ti⁶⁴⁷ti⁶⁴⁸ti⁶⁴⁹ti⁶⁵⁰ti⁶⁵¹ti⁶⁵²ti⁶⁵³ti⁶⁵⁴ti⁶⁵⁵ti⁶⁵⁶ti⁶⁵⁷ti⁶⁵⁸ti⁶⁵⁹ti⁶⁶⁰ti⁶⁶¹ti⁶⁶²ti⁶⁶³ti⁶⁶⁴ti⁶⁶⁵ti⁶⁶⁶ti⁶⁶⁷ti⁶⁶⁸ti⁶⁶⁹ti⁶⁷⁰ti⁶⁷¹ti⁶⁷²ti⁶⁷³ti⁶⁷⁴ti⁶⁷⁵ti⁶⁷⁶ti⁶⁷⁷ti⁶⁷⁸ti⁶⁷⁹ti⁶⁸⁰ti⁶⁸¹ti⁶⁸²ti⁶⁸³ti⁶⁸⁴ti⁶⁸⁵ti⁶⁸⁶ti⁶⁸⁷ti⁶⁸⁸ti⁶⁸⁹ti⁶⁹⁰ti⁶⁹¹ti⁶⁹²ti⁶⁹³ti⁶⁹⁴ti⁶⁹⁵ti⁶⁹⁶ti⁶⁹⁷ti⁶⁹⁸ti⁶⁹⁹ti⁷⁰⁰ti⁷⁰¹ti⁷⁰²ti⁷⁰³ti⁷⁰⁴ti⁷⁰⁵ti⁷⁰⁶ti⁷⁰⁷ti⁷⁰⁸ti⁷⁰⁹ti⁷¹⁰ti⁷¹¹ti⁷¹²ti⁷¹³ti⁷¹⁴ti⁷¹⁵ti⁷¹⁶ti⁷¹⁷ti⁷¹⁸ti⁷¹⁹ti⁷²⁰ti⁷²¹ti⁷²²ti⁷²³ti⁷²⁴ti⁷²⁵ti⁷²⁶ti⁷²⁷ti⁷²⁸ti⁷²⁹ti⁷³⁰ti⁷³¹ti⁷³²ti⁷³³ti⁷³⁴ti⁷³⁵ti⁷³⁶ti⁷³⁷ti⁷³⁸ti⁷³⁹ti⁷⁴⁰ti⁷⁴¹ti⁷⁴²ti⁷⁴³ti⁷⁴⁴ti⁷⁴⁵ti⁷⁴⁶ti⁷⁴⁷ti⁷⁴⁸ti⁷⁴⁹ti⁷⁵⁰ti⁷⁵¹ti⁷⁵²ti⁷⁵³ti⁷⁵⁴ti⁷⁵⁵ti⁷⁵⁶ti⁷⁵⁷ti⁷⁵⁸ti⁷⁵⁹ti⁷⁶⁰ti⁷⁶¹ti⁷⁶²ti⁷⁶³ti⁷⁶⁴ti⁷⁶⁵ti⁷⁶⁶ti⁷⁶⁷ti⁷⁶⁸ti⁷⁶⁹ti⁷⁷⁰ti⁷⁷¹ti⁷⁷²ti⁷⁷³ti⁷⁷⁴ti⁷⁷⁵ti⁷⁷⁶ti⁷⁷⁷ti⁷⁷⁸ti⁷⁷⁹ti⁷⁸⁰ti⁷⁸¹ti⁷⁸²ti⁷⁸³ti⁷⁸⁴ti⁷⁸⁵ti⁷⁸⁶ti⁷⁸⁷ti⁷⁸⁸ti⁷⁸⁹ti⁷⁹⁰ti⁷⁹¹ti⁷⁹²ti⁷⁹³ti⁷⁹⁴ti⁷⁹⁵ti⁷⁹⁶ti⁷⁹⁷ti⁷⁹⁸ti⁷⁹⁹ti⁸⁰⁰ti⁸⁰¹ti⁸⁰²ti⁸⁰³ti⁸⁰⁴ti⁸⁰⁵ti⁸⁰⁶ti⁸⁰⁷ti⁸⁰⁸ti⁸⁰⁹ti⁸¹⁰ti⁸¹¹ti⁸¹²ti⁸¹³ti⁸¹⁴ti⁸¹⁵ti⁸¹⁶ti⁸¹⁷ti⁸¹⁸ti⁸¹⁹ti⁸²⁰ti⁸²¹ti⁸²²ti⁸²³ti⁸²⁴ti⁸²⁵ti⁸²⁶ti⁸²⁷ti⁸²⁸ti⁸²⁹ti⁸³⁰ti⁸³¹ti⁸³²ti⁸³³ti⁸³⁴ti⁸³⁵ti⁸³⁶ti⁸³⁷ti⁸³⁸ti⁸³⁹ti⁸⁴⁰ti⁸⁴¹ti⁸⁴²ti⁸⁴³ti⁸⁴⁴ti⁸⁴⁵ti⁸⁴⁶ti⁸⁴⁷ti⁸⁴⁸ti⁸⁴⁹ti⁸⁵⁰ti⁸⁵¹ti⁸⁵²ti⁸⁵³ti⁸⁵⁴ti⁸⁵⁵ti⁸⁵⁶ti⁸⁵⁷ti⁸⁵⁸ti⁸⁵⁹ti⁸⁶⁰ti⁸⁶¹ti⁸⁶²ti⁸⁶³ti⁸⁶⁴ti⁸⁶⁵ti⁸⁶⁶ti⁸⁶⁷ti⁸⁶⁸ti⁸⁶⁹ti⁸⁷⁰ti⁸⁷¹ti⁸⁷²ti⁸⁷³ti⁸⁷⁴ti⁸⁷⁵ti⁸⁷⁶ti⁸⁷⁷ti⁸⁷⁸ti⁸⁷⁹ti⁸⁸⁰ti⁸⁸¹ti⁸⁸²ti⁸⁸³ti⁸⁸⁴ti⁸⁸⁵ti⁸⁸⁶ti⁸⁸⁷ti⁸⁸⁸ti⁸⁸⁹ti⁸⁹⁰ti⁸⁹¹ti⁸⁹²ti⁸⁹³ti⁸⁹⁴ti⁸⁹⁵ti⁸⁹⁶ti⁸⁹⁷ti⁸⁹⁸ti⁸⁹⁹ti⁹⁰⁰ti⁹⁰¹ti⁹⁰²ti⁹⁰³ti⁹⁰⁴ti⁹⁰⁵ti⁹⁰⁶ti⁹⁰⁷ti⁹⁰⁸ti⁹⁰⁹ti⁹¹⁰ti⁹¹¹ti⁹¹²ti⁹¹³ti⁹¹⁴ti⁹¹⁵ti⁹¹⁶ti⁹¹⁷ti⁹¹⁸ti⁹¹⁹ti⁹²⁰ti⁹²¹ti⁹²²ti⁹²³ti⁹²⁴ti⁹²⁵ti⁹²⁶ti⁹²⁷ti⁹²⁸ti⁹²⁹ti⁹³⁰ti⁹³¹ti⁹³²ti⁹³³ti⁹³⁴ti⁹³⁵ti⁹³⁶ti⁹³⁷ti⁹³⁸ti⁹³⁹ti⁹⁴⁰ti⁹⁴¹ti⁹⁴²ti⁹⁴³ti⁹⁴⁴ti⁹⁴⁵ti⁹⁴⁶ti⁹⁴⁷ti⁹⁴⁸ti⁹⁴⁹ti⁹⁵⁰ti⁹⁵¹ti⁹⁵²ti⁹⁵³ti⁹⁵⁴ti⁹⁵⁵ti⁹⁵⁶ti⁹⁵⁷ti⁹⁵⁸ti⁹⁵⁹ti⁹⁶⁰ti⁹⁶¹ti⁹⁶²ti⁹⁶³ti⁹⁶⁴ti⁹⁶⁵ti⁹⁶⁶ti⁹⁶⁷ti⁹⁶⁸ti⁹⁶⁹ti⁹⁷⁰ti⁹⁷¹ti⁹⁷²ti⁹⁷³ti⁹⁷⁴ti⁹⁷⁵ti⁹⁷⁶ti⁹⁷⁷ti⁹⁷⁸ti⁹⁷⁹ti⁹⁸⁰ti⁹⁸¹ti⁹⁸²ti⁹⁸³ti⁹⁸⁴ti⁹⁸⁵ti⁹⁸⁶ti⁹⁸⁷ti⁹⁸⁸ti⁹⁸⁹ti⁹⁹⁰ti⁹⁹¹ti⁹⁹²ti⁹⁹³ti⁹⁹⁴ti⁹⁹⁵ti⁹⁹⁶ti⁹⁹⁷ti⁹⁹⁸ti⁹⁹⁹ti¹⁰⁰⁰ti¹⁰⁰¹ti¹⁰⁰²ti¹⁰⁰³ti¹⁰⁰⁴ti¹⁰⁰⁵ti¹⁰⁰⁶ti¹⁰⁰⁷ti¹⁰⁰⁸ti¹⁰⁰⁹ti¹⁰¹⁰ti¹⁰¹¹ti¹⁰¹²ti¹⁰¹³ti¹⁰¹⁴ti¹⁰¹⁵ti¹⁰¹⁶ti¹⁰¹⁷ti¹⁰¹⁸ti¹⁰¹⁹ti¹⁰²⁰ti¹⁰²¹ti¹⁰²²ti¹⁰²³ti¹⁰²⁴ti¹⁰²⁵ti¹⁰²⁶ti¹⁰²⁷ti¹⁰²⁸ti¹⁰²⁹ti¹⁰³⁰ti¹⁰³¹ti¹⁰³²ti¹⁰³³ti¹⁰³⁴ti¹⁰³⁵ti¹⁰³⁶ti¹⁰³⁷ti¹⁰³⁸ti¹⁰³⁹ti¹⁰⁴⁰ti¹⁰⁴¹ti¹⁰⁴²ti¹⁰⁴³ti¹⁰⁴⁴ti¹⁰⁴⁵ti¹⁰⁴⁶ti¹⁰⁴⁷ti¹⁰⁴⁸ti¹⁰⁴⁹ti¹⁰⁵⁰ti¹⁰⁵¹ti¹⁰⁵²ti¹⁰⁵³ti¹⁰⁵⁴ti¹⁰⁵⁵ti¹⁰⁵⁶ti¹⁰⁵⁷ti¹⁰⁵⁸ti¹⁰⁵⁹ti¹⁰⁶⁰ti¹⁰⁶¹ti¹⁰⁶²ti¹⁰⁶³ti¹⁰⁶⁴ti¹⁰⁶⁵ti¹⁰⁶⁶ti¹⁰⁶⁷ti¹⁰⁶⁸ti¹⁰⁶⁹ti¹⁰⁷⁰ti¹⁰⁷¹ti¹⁰⁷²ti¹⁰⁷³ti¹⁰⁷⁴ti¹⁰⁷⁵ti¹⁰⁷⁶ti¹⁰⁷⁷ti¹⁰⁷⁸ti¹⁰⁷⁹ti¹⁰⁸⁰ti¹⁰⁸¹ti¹⁰⁸²ti¹⁰⁸³ti¹⁰⁸⁴ti¹⁰⁸⁵ti¹⁰⁸⁶ti¹⁰⁸⁷ti¹⁰⁸⁸ti¹⁰⁸⁹ti¹⁰⁹⁰ti¹⁰⁹¹ti¹⁰⁹²ti¹⁰⁹³ti¹⁰⁹⁴ti¹⁰⁹⁵ti¹⁰⁹⁶ti¹⁰⁹⁷ti¹⁰⁹⁸ti¹⁰⁹⁹ti¹¹⁰⁰ti¹¹⁰¹ti¹¹⁰²ti¹¹⁰³ti¹¹⁰⁴ti¹¹⁰⁵ti¹¹⁰⁶ti¹¹⁰⁷ti¹¹⁰⁸ti¹¹⁰⁹ti¹¹¹⁰ti¹¹¹¹ti¹¹¹²ti¹¹¹³ti¹¹¹⁴ti¹¹¹⁵ti¹¹¹⁶ti¹¹¹⁷ti¹¹¹⁸ti¹¹¹⁹ti¹¹²⁰ti¹¹²¹ti¹¹²²ti¹¹²³ti¹¹²⁴ti¹¹²⁵ti¹¹²⁶ti¹¹²⁷ti¹¹²⁸ti¹¹²⁹ti¹¹³⁰ti¹¹³¹ti¹¹³²ti¹¹³³ti¹¹³⁴ti¹¹³⁵ti¹¹³⁶ti¹¹³⁷ti¹¹³⁸ti¹¹³⁹ti¹¹⁴⁰ti¹¹⁴¹ti¹¹⁴²ti¹¹⁴³ti¹¹⁴⁴ti¹¹⁴⁵ti¹¹⁴⁶ti¹¹⁴⁷ti¹¹⁴⁸ti¹¹⁴⁹ti¹¹⁵⁰ti¹¹⁵¹ti¹¹⁵²ti¹¹⁵³ti¹¹⁵⁴ti¹¹⁵⁵ti¹¹⁵⁶ti¹¹⁵⁷ti¹¹⁵⁸ti¹¹⁵⁹ti¹¹⁶⁰ti¹¹⁶¹ti¹¹⁶²ti¹¹⁶³ti¹¹⁶⁴ti¹¹⁶⁵ti¹¹⁶⁶ti¹¹⁶⁷ti¹¹⁶⁸ti¹¹⁶⁹ti¹¹⁷⁰ti¹¹⁷¹ti¹¹⁷²ti¹¹⁷³ti¹¹⁷⁴ti¹¹⁷⁵ti¹¹⁷⁶ti¹¹⁷⁷ti¹¹⁷⁸ti¹¹⁷⁹ti¹¹⁸⁰ti¹¹⁸¹ti¹¹⁸²ti¹¹⁸³ti¹¹⁸⁴ti¹¹⁸⁵ti¹¹⁸⁶ti^{1187</}

10. Samuggajātaka.

Kuto nu āgacchathā 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ukkaṇṇiṭṭhikkhū ārabhā kathesi. Tam' hi Satthā „saccam kira tam ukkaṇṇiṭṭho" ti pucchitvā „saccam bhante" ti vutte „kaṃmā bhikkhū mānugāmaṃ paṭṭhevi, mānugāma nāṃ' eva asabbho akataṃbū, pubbe dānavarakkhasā gīṭvā kucchinā parihaṇa-
lāpi' mānugāmaṃ rakkhituṃ ekapurisaṃsitaṃ¹ hānū ānakkhīmaṃ. tam katham sakkhīvaṃti" vatev atitū āharī.

Asiṭe Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto rajjam karente Bodhisatto kāma pabāya Himavantaṃ parisiṭvā² pabbajitvā³ abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā phalāphalena yāpento vi-
hāsi. Tassa paṇḍasālāya veidūre eko dānavarakkhaso vasati, anta-
raṇṭarā Mahāsattāṃ opasatikamitvā dhammaṃ sunāti, ajāviyaṃ pana manussānaṃ saṅcaraṇamagge⁴ thatvā⁵ manussa⁶ gaheṭvā
khādati'. Tasmiṃ kāle ekā Kāsīratthē⁷ kuladhītā nīlamarūpa-
dharā aññatarasmim paṇḍantagāme nivṛṭṭhā⁸ hoti. Tassa eka-
divasaṃ mātāpitunnaṃ dāsaṇatthāya āgantvā⁹ paṇḍāgamana-
kāle parivāramanusse diṇvā¹⁰ so dānavo bheravarūpena pak-
khandi. Manussa¹¹ gaḥitāvudhāni¹² chaddetvā palāyīmaṃ. Dā-
navo yāne nīlīnaṃ abhīrūpaṃ mānugāmaṃ diṇvā paṭibaddha-
citto hutvā¹³ attano gahaṇe netvā bhariyaṃ akāsi. Tato paṭ-
thāya ca¹⁴ sappitaṇḍulamacchamamaśādiṃ e' eva madhara-
phālāni¹⁵ ca āharitvā tam josesi, vāṭṭhālaṃkārehi ca naṃ
alamkaritvā rakkhapattthāya ekasmiṃ karaṇḍake upajjāpetvā
karaṇḍakam gīṭvā kucchinā parihaṇati. So ekadivasaṃ na-
bhāyitukāsmatāya ekam saram gantvā karaṇḍakam ugghitvā¹⁶ tato
niharitvā nahāpetvā vilimpetvā¹⁷ alamkaritvā „thokam tava
sarīraṃ uttū gaḥāpehīti" tam karaṇḍakasamīpe thatvā sa-
yam nahāsatittham ataritvā¹⁸ anāsaṃkamāno thokam dīraṃ

¹ Bā -ti. ² Bā -to, amattāṃ pā. ³ Bā -sammā. ⁴ Bā adda nēpakkajjati.

⁵ Bā adda āgataṃ. ⁶ Bā adda diṇvā. ⁷ Bā -ti. ⁸ Bā kaṭṭharitvā. ⁹ Bā
abharitvā. ¹⁰ Bā gantvā. ¹¹ Bā khūṇi pāṇṇagahitvā. ¹² Bā adda tam. ¹³ Bā
māna ca. ¹⁴ Bā -phalāphalāni. ¹⁵ Bā samitvā. ¹⁶ Bā -pitvā. ¹⁷ Cā add tam.

gantvā nahāyi. Tasmim samaye Vāyussa putto pāma vijjā-
 dharo sannuddhakkaggo akāsaena gacchati. Sā taṃ diṅvā
 „ehi”¹ hatthamuddam akasi. Vijjādharo khīppam otari.
 Atha nam sā karandake pakkhīpētvā dānavassa āgamanam
 o. olokenti² karandakūpari³ nisīdītvā taṃ āgacchanam diṅvā tassa
 attānam dassetvā tasmim karandakasamīpam asampatte yeva
 karandakam vivaritvā anto pavasiṭvā vijjādharaṃ upari ni-
 pajjītvā attano sātakam pārupe⁴. Dānavo āgntvā karandakam
 asodhetvā va⁵ „mātugāmo yeva me”⁶ ti soṇḍāya karandakam
 10 giṭtvā strano guhaṃ gacchanto antarāmagge⁷ „tāpaso me
 ciraḍiṭṭho”, nija tāva nam⁸ gantvā vandissāmīti⁹ tassa santi-
 kam agamāsi. Tāpaso pi nam dūrato va¹⁰ āgacchantam diṅvā
 dīnam janānam kucchigatabhāvaṃ śatvā ālapanto¹¹ pathamam
 gātham āha:

12 1. Kuto nu āgacchatha bho tayo janā,
 avāgataṃ¹² ettha nisīdathāsane,
 kacce¹³ tīha¹⁴ bhonto kusalaṃ anāmayaṃ,
 ciraṃsam abbhāgamanam¹⁵ ki¹⁶ va¹⁷ idhā¹⁸ ti. 88.

Tattha bho n. āgamanam, kacce¹³ tīha¹⁴ ti kamī bhōtha bhavatha¹⁵,
 20 bhonto ti pūpe pi ālapanto va āha, kusalaṃ anāmayaṃ ti kam¹⁶ tumhā-
 kaṃ kusalaṃ āgataṃ, ciraṃsamabbbhāgamanam ki¹⁷ va¹⁸ idhā¹⁹ ti ajja
 tumhākaṃ tīha abbhāgamanam²⁰ va ciraṃsam²¹ jīten.

Tam sutvā dānavo „aham imassa tāpasassa santikam
 eko”²² va agato, ayaṃ ca²³ ‘tayo janā’ ti vadati, kiṃ nam²⁴ esa
 25 katheti, kiṃ nu kho sabhāvaṃ śatvā kaṭṭeti udāhu amuttako
 hutvā vippalapati²⁵ cintevā tāpasam upasamkamitvā van-
 dītvā²⁶ ekamantaṃ nisīdītvā tena saddhīm sallapanto dutiyam
 gātham āha:

¹ al. dāve MSS. -ti. ² B¹ -kikūppe. ³ C¹ pāra, B¹ paruppi. ⁴ B¹ omits va.
⁵ B¹ adda ehihi. ⁶ B¹ citam na dīho. ⁷ B¹ omits nam. ⁸ B¹ omits
 va. ⁹ B¹ sallapanto. ¹⁰ B¹ -ti. ¹¹ B¹ kiṃvītiha. ¹² C¹ ciraṃsam vanhago,
 C² ciraṃsam vāgāmanam, B¹ ciraṃsam vābhā-. ¹³ C¹ omits ki. ¹⁴ B¹ kiṃ-
 vītiha. ¹⁵ B¹ adda vijjātha. ¹⁶ B¹ kiṃci. ¹⁷ C¹ ciraṃsam vābbhāgamanam
 bīva. ¹⁸ B¹ citam. ¹⁹ B¹ ekaka. ²⁰ B¹ adda āpāro. ²¹ B¹ vipalati. ²²
 B¹ omits va.

1. Ahani eva eko idha-m-ajja' patto
na cāpi me dutiyo koci vijjati,
kim eva sandhāya te bhāsitaṃ lāe;
kuto na āgacchatha bho tuyo janā ti. 89.

Tattha idhamajjā' ti idha ajja, kim eva sandhāya te bhāsitaṃ lāe. 3
ti bhānto ve kim naṃ' etam sandhāya tayo bhāntam, pākaṇḍa³ tesa⁴ na kapa-
katheti.

Tāpassa „ekamaṇḍa' evāvuso sotukāmo sūti⁵ „āma bhanta⁶
ti „tesa hi supphatti⁷ vutvā tatiyaṃ gātham āha:

- a. Tavaṇ⁸ ca eko bhariyā ca te piyā
samuggapakkhittanikkhā-m-antare⁹,
eā rakkhitā kucchigatā va te sadā¹⁰
Vāyussa puttena sahā takim ratā ti. 90.

Tavaṇ⁸ va eko ti peṭhamam tava vasaṃ eko⁸, pakkhittanikkhā-
m-antare⁹ ti pakkhittaṃ nikkhāma antare⁹, eha ca bhariyam rakkhitaṃmena 15
sadi tayo¹¹ samugge pakkhittaṃ saddhāṃ samuggama nikkhāṃ¹² antare, anto-
kucchijāṇaṃ taphā ti eha, Vāyussa puttena sahā ti evamaṇḍakena¹³
vijjāḍhamena saddhāṃ, takim ratā ti tattha sato antakucchijāṇaṃ savaṃ āloma-
siyā ratā, an dāni teṇa mānasaṃ ekapariśeṇaṃ¹⁴ rakkhitaṃ¹⁵ kuc-
china¹⁶ parihaṇḍo tassa jīvaṃ pi¹⁷ ukkhipiṇa caṇḍaṇi. 20

Tam sutvā dānava „vijjāḍharā nāma bahumāyā bonti, sac¹⁸
assa khaggo hatthagato¹⁹ bhavissati kucchim me phāletvāpi
palāyissanti²⁰ bhūtataṇho hutvā khippaṃ karaṇḍakam uggilitvā²¹
purato thapesi.

Sutthā aññesambuddhaṃ hutvā tam paratam pakāseṇa caṇḍittham 25
gātham āha:

- a. Saṃviggatūpe sainaṃ vyākato²²
va dānavaṃ tattha samuggama uggili²³.

¹ B¹ idhamajjā. ² B² omiṭṭa pa. ³ B³ tesa. ⁴ B⁴ -na. ⁵ C⁵ vasaṃ. B⁶
evāṇ. ⁶ C⁶ -idham aṇ. C⁷ -nikkhamo. B⁷ -pakkhittam nikkhāma. ⁷ C⁸
anti. ⁸ B⁸ adda jano. ⁹ B⁹ -nikkhamo. ¹⁰ C¹⁰ ukkhitānāṇāna aṇ. B¹⁰
omitti pakkhittā -- ra. ¹¹ B¹¹ addā tassa. C¹¹ ratā tayo. ¹² B¹² nikkhamo. ¹³
C¹³ -ka. ¹⁴ B¹⁴ savaṃ puti. ¹⁵ B¹⁵ karissamā. ¹⁶ B¹⁶ -nāpi. ¹⁷ C¹⁷ jatanapi.
B¹⁷ savaṃ jānaṃ, omitti pi. ¹⁸ C¹⁸ adda sa. B¹⁸ khaggaṇḍo gato. ¹⁹ B¹⁹
ukkhipiṇa. ²⁰ B²⁰ hā. ²¹ B²¹ uggili.

addakkhi bhariyaṃ meimālabhārināṃ
Vāyusaṃ puttana sahā sahāṃ ratanā ti. 91.

Taṃhe addakkhiṃ karaṇḍakam vivarṇitvā addase.

Karaṇḍake pana vivaraṇamatto yeva vijjādharo vijjāṃ pari-
japitvā¹ khaḍḍaṃ gahetvā ākāsaṃ pakkhandi. Taṃ diṣva dā-
nava Mahāsattassa tussitvā thutipubbaṅgamā sesagāthā abhāsi:

3. Suddiṭṭharūp' aggaṭapānuvattinā²;

hinā narā ye pamadāvasanā³ gatā,

yathā have⁴ pāpa-r-iv' ettha⁵ rakkhitā

10 doṭṭhā mayi⁶ aññaṃ abhippamedati. 92.

4. Divā ca ratto ca mayā upaṭṭhitā

tapassinā⁷ jotir-ivā vane vaasaṃ,

sā dhammā okkamma adhammā ācari,

akiriyaṇūpe pamadāhi⁸ santhava. 93.

12 5. 'Sattiramajjhamhi thitā' ti maññi⁹ 'ham'

'mayhaṃ ayaṇ' ti asatiṃ¹⁰ asaṇṇātāṃ,

sā dhammā okkamma adhammā ācari,

akiriyaṇūpe pamadāhi¹¹ santhava. 94.

14 6. 'Surakkhitam me' ti kathaṃ nu vīsease,

anekacittāsaṃ na h' atthi rakkhanaṃ¹²,

etā hi pātālapapātasannibhā,

ettha-ppamatto vyasanāṃ nigacchati. 95.

7. Tasmā hi te sukkino vītasoka

ye mānugāmāhi¹³ caranti nissatā¹⁴,

16 etāṃ sivaṃ uttamāṃ abhipattihayaṃ¹⁵

na mānugāmāhi¹⁶ kareyya santhavaṃ ti. 96.

¹ B⁴ jappetvā. ² B⁴ andiṭṭhaṃ upapuggata-, B⁵ eudiṭṭharupamugga-. ³ B⁴ napamuvasaṃ. ⁴ C² bhava. ⁵ C² pāpa-r-ivā, B⁵ pāpān-ivā, B⁷ yathā me hata pāpān-ivā. ⁶ C² B⁷ mayi, C³ mahi, B⁵ muci. ⁷ B⁴ -no. ⁸ B⁴ pamodāhi, B⁵ pamadāhi. ⁹ B⁴ -sattiramajjhamhi ti maññāsaṃ, B⁵ sattiramajjhamhi kṛti ti maññāsaṃ. ¹⁰ C² B⁷ -ti, C³ -ti. ¹¹ B⁴ -cittipunnahettharakkhanaṃ, B⁵ -punnahettharakkhanaṃ. ¹² B⁵ -muci. ¹³ B⁴ nissatā, B⁵ nissakā. ¹⁴ B⁵ abhā-

[illegible]

Evam¹⁴ vatrā dānava mahāsattasa padeso pativā
 „bhanto, tumhe nissaya mayā jivitam laddham, maṃ’ amhi¹⁵
 imāya pāpadhammāya vijjadhareṇa mārāpito¹⁶ ti mahāsattam
 abhūtthavi. So pi ’ssa dhammam desetvā „imiesā mā kiñci
 pāpam ekāsi, silāni gaṇhā¹⁷ ti tam pañcasilesu patitthāpesi. 93
 Dānava „aham kucchina pariharanto pi¹⁸ rakkhāmi na sak-
 kōmi, añño¹⁹ ka rakkhissatīti²⁰ tam oyyojetvā attano araṇ-
 ñam eva pavisi²¹.

Sattāhaṃaṃ desanāṃ¹⁸ āharitvā saccāni pahāsetvā jātakaṃ samodhānēti (Saccapariyoṇe ukkaṇṇhito¹⁹ sotāpattiṭṭhale paṭṭiṭṭhāhi): „Tadā so dibbacakkhukhatāpaso²⁰ ahaṃ eva ahaṃ²¹” ti. Samuggajātakaṃ²².

¹ C¹ -rūhā, B¹ andhikamrupanugga- ² B² omite ugga- ³ C³ bhare- ⁴ C⁴ pāle- ⁵ C⁵ parivettā, B⁵ pānāvetthā. ⁶ B⁶ omite ma- ⁷ C⁷ omite ai- ⁸ B⁸ akka- ⁹ B⁹ naddhāhāli. ¹⁰ C¹⁰ B¹⁰ -ū, C¹¹ -ai ¹¹ C¹¹ -ū, C¹² -ū, B¹² sāmanta- ¹³ B¹³ mayān. ¹⁴ B¹⁴ omite ca. ¹⁵ C¹⁵ -hā, B¹⁵ -ā ¹⁶ C¹⁶ -lappapā- ¹⁷ B¹⁷ -yettā. ¹⁸ B¹⁸ -o. ¹⁹ C¹⁹ -atta- ²⁰ B²⁰ adda hī. ²¹ B²¹ mangalamā nivettā ²² C²² -na. ²³ C²³ nissama- B²³ nissatthānā. ²⁴ B²⁴ seṭṭha. ²⁵ B²⁵ laddhī uṇṇhī. ²⁶ B²⁶ -hāhī. ²⁷ B²⁷ adda tūh. ²⁸ C²⁸ -a. ²⁹ B²⁹ -ūhī, C²⁹ -ūhī. ³⁰ B³⁰ uggaṇṇhī. ³¹ B³¹ dharmade- ³² B³² -tāhikkhu. ³³ B³³ adda paṇa. ³⁴ B³⁴ adda dānāma-

11. Pāṭimamsajātaka.

Nu kho me rucetiṭṭi. Idam Saṭṭhā Jetavana vānanto
 Indriya-samāraṇa¹ ārahhā kathaṃ. Kasmā hi samaye taṇu-
 bhikkhū Indriya-agattadārā² ahesuṃ. Saṭṭhā ime bhikkhū ova-
 3 dāna vattatṭi³. Anandatheroessa vatā⁴ aniyamasārena bhikkhama-
 ggaṃ saṃpātāpetvā alokatapallama-kavaramaḥḥagato⁵ bhikkhū
 āmanetvā „bhikkhave, bhikkhunā nāmarūpādiṃ sūhaminittavaṇṇa⁶
 āmāsaṃ gaṇhituṃ na vattatī, tace hi taṃhiṃ samaye kālaṃ karoti
 niraṇṇādiṃ uḍḍatati, taṃā rūpādiṃ sūhaminittamā mā gaṇhituṃ⁷.
 10 bhikkhunā nāmarūpādiguḇocaro⁸ na bhavitaṭṭam. rūpādiguḇaro hi
 diṭṭhe ra⁹ dhamme mahāvimāsaṃ pāpuṇaṃ. taṃā varam¹⁰ bhik-
 khave attāya ayonākāya cakkhūndriyaṃ saṃpādetṭha¹¹.
 15 eittāretvā „tumbhakaṃ rūpaṃ olokanaḥḥo pi aṭṭi anolokanaḥḥo¹² pi,
 olokanaḥḥo sūbhavaṇṇa anoloketvā asūbhavaṇṇa¹³ ova¹⁴ olokyyātha,
 20 evaṃ attaso gocarā¹⁵ na paribhāyisatṭa, ko¹⁶ paṇa tumbhakaṃ gocarā¹⁷
 ti. attāre satipatṭhānā¹⁸ ariyo aṭṭaṅḥiko muggaṃ nava lokuttara-
 dhammā¹⁹, attamaṃ hi²⁰ vo gocarā varam²¹ na lacchati. Maṃ olo-
 raṃ²², tace paṇa kilesavaṇṇā²³ attā sūhaminittavaṇṇa olokessatṭa
 Pāṭimamsajūlo vā attaso gocarā paribhāyisatṭa²⁴ ti vatā nā-
 25 taṃ āhuti:

Attā Pārāmasiṃyāṃ Brahmaḇatte rajjaṃ kāreṇte
 Himavantaṇṇa²⁵ āraṇṇāyutane paḇbataguhāyaṃ anekasatā
 eḷaka vasaṇṭi. Tesāṃ vasaṇatṭhānato avidūre ekiesā guhāya
 Pāṭimamsā nāma sigāle Veniyā²⁶ nāma bhariyāya saddhāṃ
 22 vasaṇṭi. So ekadivasaṃ bhariyāya saddhāṃ vicaranto te eḷaka-
 diavā „eko²⁷ upāyena²⁸ imesaṃ mahesaṃ khādituṃ vattatṭi²⁹
 eittetvā upāyena ekokaṃ³⁰ eḷakaṃ mūresi. Te ubbo pi eḷaka-
 mamsaṃ khādaṇṭa thāmasaṃpannā ihālasarīrā ahesuṃ. Au-
 pabbasa eḷakā parikkhayaṃ agamaṇesa³¹. Tesāṃ antare

¹ Id. -yuta sam-. ² Id. -ra. ³ Id. add. Anandatheroessa vatā. ⁴ Id. add. taṇu. ⁵ Id. add. āmanetvā. ⁶ Id. gaṇhituṃ. ⁷ Id. -va. ⁸ Id. -va. ⁹ Id. -va. ¹⁰ Id. -va. ¹¹ Id. -va. ¹² Id. -va. ¹³ Id. -va. ¹⁴ Id. -va. ¹⁵ Id. -va. ¹⁶ Id. -va. ¹⁷ Id. -va. ¹⁸ Id. -va. ¹⁹ Id. -va. ²⁰ Id. -va. ²¹ Id. -va. ²² Id. -va. ²³ Id. -va. ²⁴ Id. -va. ²⁵ Id. -va. ²⁶ Id. -va. ²⁷ Id. -va. ²⁸ Id. -va. ²⁹ Id. -va. ³⁰ Id. -va. ³¹ Id. -va.

Mejambhū¹ nāma ekū ejikā vyattā ahoṣi. Upāyakuṇṇalo² sigālo
 tam māretun³ asakkonto ekadivasam bhariyāya saddhim sam-
 manento „bhaḍde, ejakā khinā⁴, imam ejikam ekeṇ⁵ upāyena⁶
 khādītum vaṭṭati, ayaṁ paṇ⁷ ettha upāyo; tvaṁ ekikā va
 gantvā etāya saddhim sakkikā⁸ hohi⁹, atha te¹⁰ tāya saddhim
 viṣṣe appanṇa ahaṁ matālayaṁ karitvā¹¹ nipajjissāmi, tvaṁ
 etaṁ upasādikamitvā¹² āli¹³, sāmiyo me mato ahaṁ ca anāthā,
 thapetvā tathā āliṇo me āṭako u¹⁴ atthi, ehi roditvā kanditvā
 tassa sarirakiccam karissāmi¹⁵ ti vatvā tuṁ gāṇhitvā¹⁶ āga-
 cheyyāsi, atha nadi ahaṁ¹⁷ uppatitvā gīvāya dassitvā māraṣṣi-
 mīti¹⁸. Sā¹⁹ „sādhū²⁰ ti sampajjicchitvā tāya saddhim sakhi-
 bhāvaṁ katvā viṣṣe appanṇa ejikam tathā avoca. Elikā
 „āli²¹, tava sāmikena subbe mama āṭakā khādita²², bhāyāmi,
 na sakkomi gantū²³ ti āha. „Āli, mā bhāyi, metako kiṁ
 karissatīti²⁴. „Kharamanto te sāmiko, bhāyāmi²⁵ vāhaṁ²⁶ ti sā
 evaṁ vatvāpi²⁷ tāya punappunā yāciyamāṇā „addhā mato
 bhavissatīti²⁸ sampajjicchitvā tāya saddhim pāyāsi. Gacchanti²⁹
 pi³⁰ paṇa „ko jānāti kiṁ bhavissatīti³¹ tassim ānakkāya³²
 sigālīṇa purato katvā sigālam pariganhanti³³ yeva gacchati³⁴.
 Sigālo tesam pastasaddam sutvā „āgātā na khe ejikā³⁵ ti
 eṣam akkhipitvā akkhipi³⁶ parivattetvā olokesi. Elikā tuṁ
 tathā karontam dievā „ayaṁ pāpadhammo maṁ vaṭṭetvā
 māretukāmo³⁷ matālayaṁ dassetvā nipaṇno³⁸ ti nivattitvā paṭi-
 yanti³⁹ sigāliya „kaṁā paṭiyasīti⁴⁰ sutte tathā kāranaṁ ka-
 thenti⁴¹ paṭhamam gātham āha:

25

¹ C= maha-, B= mejjambhūti. ² C= -lo, C= -lo, B= -lo, C= -lo, C= -lo. ³ C= ekakkhina, B= ekā khinā. ⁴ B= -na up-. ⁵ C= sakkhiva, B= sakkhi. ⁶ C= hadi, B= hada. ⁷ B= paṇa, ⁸ B= khira-. ⁹ B= khira. ¹⁰ C= omīti tam ga-. B= tam gābhā. ¹¹ B= paṇam. ¹² C= omīti sū. ¹³ B= omīti āli. ¹⁴ C= khā-
 diti, C= sakkhi. ¹⁵ B= omīti pi. ¹⁶ C= -ti, C= -ti, B= -tam. ¹⁷ B= omīti pi. ¹⁸ B= karissatīti. ¹⁹ B= sakkhi. ²⁰ āli khira MSS. -ti. ²¹ B= -am. ²² B= omīti sakkhi. ²³ B= -māyā. ²⁴ C= -ti, B= nipaṇno nivattitvā, omīti paṭiyanti.

1. Na kho me rucati' āli Pūtimamāsassa pekkhaṇā,
etādiṇaṃ saḅbāraṇṇā āraḁa parivajjaye ti. 97.

Tattha āli ti ālapanā, saḅbā' saḅbhāyo ti attho, etādiṇaṃ saḅbāraṇṇā
ti evareṭṭhā saḅbhāyā apakkaṇṇā tvaṃ saḅbhāyassa āraḁa parivajjethi' ti attho.

2. Evaṃ ca pana vatvā sā nivattitvā attano vasaṇapāṭhaṇam
eva gatā. Sigālā pi² taṃ nivattetum asakkonti tassā kujjhivā
attano sāmikkass' eva santikaṃ gantvā pajjhāyamāṇā nisīdi.
Atha naṃ sigālā garahanto dutiyaṃ gātham āha:

3. Ummattikā ayaṃ³ Veylī⁴, vappeti patino saḅbhū⁵,
pajjhāti paṭigacchantiṃ⁶ āgataṃ Meḁamāraṇ⁷ ti. 98.

Tattha Veylī⁸ tassā nāma, vappeti patino saḅbhū ti paṭhamam
eva attano saḅbhū alikāro tvaṃ asampasādetvākiṃ āpāpessitī⁹ so¹⁰ santikaṃ
matālayam ārohibhi patino santika vappeti, aha naṃ lōhā āgataṃ mama saṇḁ-
kām anagatvā va paṭigacchanti¹¹ Meḁamāraṇ¹² pajjhāyati ammesādi.

4. Taṃ sutvā sigālā tatiyaṃ gātham āha:

5. Tvadā kho aī saṃma ummattā dummmedho avicakkhaṇo
yo tvadā matālayam katvā akālena vipekkhaṇti. 99.

Tattha avicakkhaṇo ti vicāraṇapāṭhaṇā, akālena vipekkhaṇti
alikaṃ attano saṇḁkāma anagatvā' eva¹³ olokesi ti attho.

6. Na akāle vipekkheyya kāle pekkheyya paṇḁita,
Pūtimamāso va¹⁴ pajjhāti¹⁵ yo akāle vipekkhaṇti. 100.
ayaṃ abhisaṃbuddhigāthā.

- Tattha akāle ti kāmāgare ārabhā saḅbhavaṇṇa cittaṇṇapattikā¹⁶, ayaṃ hi
bhikkhuno rūpaṃ oloketum akālo nāma, kāle¹⁷ ti saḅbhavaṇṇa anussavāsaṇṇa
22 kassapaṇṇa sa rūpaṇṇanakkāle¹⁸, ayaṃ hi bhikkhuno rūpaṃ oloketum¹⁹ kāle
nāma, tattha akāle akāraṇakāle²⁰ rūpaṃ oloketum mahāpāsāṇṇa paṇḁitā²¹
Hāritāyaka-Lomaṇakassapaṭṭakāṇi āpetaṇṇam, kāle saḅbhavaṇṇa oloketu²²
arabhatī paṭṭibhaṇati²³ Asaṇḁakammāṇṇasāṇḁhavaṇṇaṇā kassapaṇṇam, Pūti-
mamāso va pajjhāti²⁴ bhikkhavo yaṃ Pūtimamāsaṃgalo akāle alikā oloketvā

¹ B' kujjhanti. ² C² -ī. ³ B² onte pi. ⁴ C² -kāyam. ⁵ C² B² -ī. ⁶ C²
saḅbā, B² sanna, B' saḅbā. ⁷ C² B² pajjhāyati, C² B² -gacchanti, C² -gacchanti,
B' paṭigacchanti. ⁸ B² veylī. ⁹ C² veylī. ¹⁰ B² alikā vāṇṇa ga-. ¹¹ B²
gacchanti. ¹² B² -gacchanti. ¹³ B² nāma. ¹⁴ C² -gacchanti, B² -gacchanti. ¹⁵
C² -ī. ¹⁶ B² pajjhāyati. ¹⁷ B² cittaṇṇapattikā. ¹⁸ C² -ī. ¹⁹ B² -ī. ²⁰ B²
akāraṇa. ²¹ all three MSS. -gacchanti. ²² C² -ī. ²³ C² -gacchanti.

attano gaccerā paṭikkha paṭṭhāyati evaṃ bhikkhū akāṇe uddharasena rūpāni
oleketvā saḍḍapaṭṭhānādigaccerā¹ paṭikkha dīṭṭhadhamma samparāya pi jhāyati²
paṭṭhāyati kīlmanati.

Veṇi pi kho sigāli Pūṭṭamaṇṇaṃ sūmmasāsetvā³ „eāmi, mā
cintesi, ahaṃ taṃ puna pi upāyena ānessāmi, tvadā āgamana-
kāte⁴ appamatto ganheyyāsīti⁵“ tassā santikaṃ ganvā „āhi,
tava āgatabhāvo⁶ yeva no atthāya⁷ jāto, tava⁸ āgatakāṇamhi⁹
yeva hi¹⁰ me sāmiko satito paṭilabhi, idāni jīvati, ehi¹¹ tena
saddhimi paṭisanthārānāṃ karohi¹²“ vavā pañcamani gātham āha:

a. Piyaṃ kho ājī me hotu, punnapattāni dadāhi me,
paṭi saṇḍivito mayharo, eyyāsi piyapucchikā¹³ ti. 101.

Tattha punnapattāni dadāhi me ti piyakkhīnāni akkhīyāti¹⁴ mayham
tutthānam dehi, paṭi saṇḍivito ti mayhāni sāmiko saṇḍivito utthāro ārogo¹⁵
ti arho, eyyāsi mayā saddhimi deva¹⁶ āpucchā.

Ellikā „ayam pāpaḍḍhaminā maṃ vañcetukānā, ayuttāni¹⁷
kho pana paṭipakkhakaraṇāni¹⁸, upāyen¹⁹ eva naṃ vañcessā-
nīti²⁰“ cintevā chaṭṭham gātham āha:

a. Piyaṃ kho ājī te hotu, punnapattāni dadāmi te,
mahatā ca²¹ parivārena esaṃ, kayirāsi bhojanāni ti. 102.

Tattha esaṃ ti āgamasini, āpucchamini va attano paṭikkha²² karā
mahantāni parivārena āpucchasiṃ.

Atha naṃ sigāli parivāraṃ pucchanti²³

e. Kidaṃ toyhaṃ parivāro yesaṃ kāhāmi bhojanāni,
kiṃnāmaka²⁴ ca te sabbe, te²⁵ me akkhāhi pucchitā ti 103.
sattamaṃ gātham āha. Sā ācikkhanti²⁶

a. Māliyo Caturakkho ca²⁷ Piṅgiyo²⁸ atha Jambuko²⁹
ediṃ mayhaṃ parivāro, tesuṃ kayirāsi³⁰ bhojanāni ti 104.
aṭṭhamam gātham āha.

¹ C¹ -gaccerā corr. to -nāgicā. B² -nāgicā. ² B² vocati. ³ B² kāmā. ⁴ B² āgata-. ⁵ B² adda vavā. ⁶ B² āgataka. ⁷ B² attha. ⁸ C¹ tava. ⁹ C¹ -kaṇamhi (instead of -kaṇā?) ¹⁰ B² omitta hi. ¹¹ B² nahi. ¹² B² karohi. ¹³ C¹ -pucchikā, B² -pucchikā, B³ giva pucchitā. ¹⁴ B² piyakināni āgatacā. ¹⁵ C¹ B² ā-. ¹⁶ B² omitta deva. ¹⁷ C¹ -pakka-, B² paṭipakkhakā-. ¹⁸ B² omittā. ¹⁹ B² āra-. ²⁰ C¹ -ti, B² -tam. ²¹ B² kāmā-, C¹ kiṃnāmaka. ²² B² tam. ²³ C¹ B² -ti. ²⁴ B² caturakkhena, B³ -cakkhena. ²⁵ B² cingiyō, B³ piṅgiyo. ²⁶ B² -nyo. ²⁷ C¹ -rāhi, C² -rāhi, B² -rāhi, B³ karāgi.

Tattha 'e me' d. te parivāro' mayham lokāha. Māhyo ti' aṭṭhi' sammānaṃ
anakkhamaṃ nāmaṃ.

„Tattha ekekaṃ pañca anakkhasantāni' parivāro ti' evaṃ
divhi' anakkhasaṃsaṃsaṃ parivāritā āgamiṃsāmiti' vattā „saṃ-
te' bhojanam na lubbhasanti tumhe pi dve jane māraṭvā khā-
dissanti' āha. Tadi evā sigāhi bhīṭā „alam imiṃsā tattha-
gamanena, upāyen' assā' anāgamanam eva karissāmiti' cīntevā
navamaṃ gātham āha:

u. Nikkhamāya nāraama bhaṇḍakam pi vinassati,

10 ārogyam aṭṭha vajjam, idh' eva vasa, mā gamā' ti. 105.

Tass' aṭṭho: Hi, tara peho bahubhaṇḍakam aṭṭhi. taṃ te nikkhamāya' agā-
raṃ nāraakkham' bhaṇḍakam vinassatīti', ekam eva te aṭṭha saṃyogānaṃ
ārogyam vajjam vassatīti, tam idh. eva vasa, mā gamā' ti.

Evā ca pana vattā maraṇabhayaḥkhīṭā vegena sāmikassa
15 santikam gantvā tam gahetvā' palāyi. Te pana taru thānam
āgantum' nāsakkhiṃsu.

Saṭṭhā mām desanum' āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
aham tasmim' jhāne vasaṃjāharakkhe' nibbartaderatā ubho' ti.
Pātimamhaṃ jātakam'.

20 12. Tittirajātaka.

Ye te puttako u. Idam Saṭṭhā Gijjhakūḷe vihasmā
radhāya parivakkamaṃ āruḍḍha katheṣi. Tasmim' hi samaye
dhammasatthāyaṃ katham' samutthāpesuṃ: „aho' āro Deraḍḍha
sāḷḷaṃ anariya evaṃ uttamaṃ uṇḍharassa Sāmmāsamuddhassa Aṭṭa-
25 vattamā vaddhiṃ ekato hutvā dhammagaḥḥayaṃ jaṇa-āḷā' jhamaṃ nāḷāgiri-
viraṃjame' radhāya upāyam karāhi'. Saṭṭhā āguttvā „kāyaṃ na
'ittha bhikkhave maraṇi kathāya sammisṇā' ti pucchitvā „roḍḍha

¹ B² tam me. ² B² kama parivassam. ³ B² paṇḍapāṇḍam. ⁴ B² parivāramti.

⁵ B² evam hi dve. ⁶ B² omiṭṭe te. ⁷ B² upāyanaṃ. ⁸ C² gāḷ, B² jhā vasa
māgā, B² jhā te māgā, ⁹ B² aṭṭhiṭṭe taya nikkhamāya. ¹⁰ B² aṭṭh. ¹¹

C² -si, B² vinassati. ¹² C² gāḷ, B² idhavaṃmāgamāhi. ¹³ B² omiṭṭe tam ge.

¹⁴ B² gantum. ¹⁵ B² dhammaṃ. ¹⁶ B² jātakam. ¹⁷ B² aḷḷa vaddhi.

¹⁸ B² -ā. ¹⁹ B² omiṭṭe aho. ²⁰ C² B² -āḷāgiri.

Tittiro „teva hi supāthā“¹ 'ti tesaṃ gaṇṭhigaṇṭṭhānam² eva
 pabbatamatthakā³ nadinā otārento viya osāresi. Manavā haṭṭha-
 tuṭṭhā hūtvā tittirapaṇḍitaassa santike sippaṃ paṭṭhapesum.
 So pi diṣṭāpānukkhaṇācariyaṭṭhāne⁴ ṭhatvā te⁵ sippaṃ vācesi.
 5 Mānavā tassa sūvaṇṇapaṇḍjaraṃ karitvā opari vitānāsi⁶ lan-
 dhitvā sūvaṇṇatattake madhulājādini upaharantā nānāvānehi
 pupphehi pūjentā mahantaṃ sakkāraṃ karimsu. „Tittiro kira
 arāṇṇāyatane paṇḍessate māṇave⁷ mante vāceti“⁸ sakala-
 Jambudīpe pakato ahoi. Tada Jambudīpe giraggasamajjato-
 10 diṇṇā⁹ mahantaṃ chassaṃ ghoṣayimsu. Mānavāsoṇa mātāpitāro
 chagadassanattūhiya¹⁰ āgacchantū¹¹ 'ti pesesum. Mānavā tittirassa
 ārocetvā tittirapaṇḍitaṃ ca¹² sabbāṃ ca aṣṣamapadaṃ godhaṃ
 paṭṭicchāpetvā¹³ attano attano nagaraṃ gamimsu. Tada eko
 niggaṭṭiko¹⁴ dāṭṭhatāpaso tattha tattha vīcaranto tam ṭhānaṃ
 15 pāpuṇi¹⁵. Godhā tam¹⁶ diṇvā paṭisanthāraṃ katvā „so-
 kaṭṭhāne taṇḍulā“¹⁷ senkaṭṭhāne telādini atthi, bhattaṃ pa-
 cītvā bhūñjā¹⁸ 'ti vatvā gocarattūhiya-gatā. So¹⁹ pāto va
 bhattaṃ pacitvā dve godhāputtake²⁰ māretvā rasaṃ katvā
 tūñjā²¹, diṇvā tittirapaṇḍitaṃ ca vacchakaṃ ca māretvā khādi,
 20 sāyaṃ dhenūnā āgataṃ²² diṇvā tam pi māretvā maṃsaṃ khā-
 dītvā rukkhamaṇḍe nipajjitvā gharugharāyanto²³ niddaṃ okkami.
 Godhā sāyaṃ āgantvā puttake apassanti upadhārayamānā vi-
 cāri. Rukkhadevatā godhaṃ puttake adisvā kampamānaṃ
 oloketvā khandhaviṇṇare dibbānubhāvena ṭhatvā „godhe, mā
 25 kampi, iminā pāpapariseṇa tava puttakā ca tittiro ca vaccho
 ca dhenū ca māritā, gīvāya²⁴ ḍasitvā jīvitaṃ kkhayaṃ pāpehi“²⁵
 sallapanti paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

¹ C² supā, C¹ supā corr. to supāthā. ² B¹ omite one gaṇṭhi. ³ B¹ -ka. ⁴
 B¹ -yamaṭṭhā. ⁵ B¹ teṇā. ⁶ B¹ -na. ⁷ B¹ -gacche. ⁸ C¹ -sammāsa-
 nāsi. B¹ giraggasamajjādivasam. B¹ giraggasamajjādivasam. ⁹ B¹ chagad-
¹⁰ B¹ -am, omittit ca. ¹¹ C¹ -cchidatvā, B¹ -cchidāpetvā. ¹² B¹ -sam-
 gāmetvā. ¹³ B¹ nikāraṇṇa. ¹⁴ B¹ kampā. ¹⁵ C¹ na. ¹⁶ B¹ -dā. ¹⁷
¹⁸ B¹ -dā. ¹⁹ B¹ -dā. ²⁰ B¹ godhā. ²¹ B¹ khādi in the place of rasaṃ
 a. B¹. ²² C¹ -dā, B¹ dhenū āgataṃ. ²³ B¹ gharugharā. ²⁴ B¹ -dā. ²⁵ B¹ -dā.

1. Yo te puttake akkhādi dinnabhatto¹ adūsake
tasmim dāṭhaṃ nipātehi², mā te muccittva jīvato ti³. 106.

Tanka dinnabhatto¹ ti bhāṭṭen pacirvā bhūṭjā² 'ti tayo dinnabhatto³,
adūsake ti middhaṃ uttaraṭṭhā, tasmim dāṭhaṃ ti⁴ tasmim pāpapurisā ca-
tasso pi dāṭhā⁵ nipātehi⁶ adhiṭṭhāya, mā te muccittva jīvato⁷ ti jīvato⁸ 2
majjhe hanti tava hatthato eṣa⁹ pāpadhammo mā mueri¹⁰ makkhaṃ mā le-
khaṭṭha, jivakkhayaṃ¹¹ papābhi artho.

Tato godhā dve gāthā nibhāsi:

1. Ākinnaluddo pariso dhātīceḷaṃ¹² va makkhito,
padesaṃ taṃ¹³ na passāmi yattha dāṭhaṃ¹⁴ nipātaye. 107. 10
2. Akataññussa posassa niccaṃ vivaraḍassino (I. 327: Dh. p. 146.)
sabbhaṃ¹⁵ ce patharim dajjā n' eva naṃ abhirādhaṃ ti. 108.

Yattha ākinnaluddo ti gāḥhaluddo¹⁶, vivaraḍassino ti ubbāḍḍo
otāraṃ patiyessantassa, eva naṃ abhirādhaṃ ti evaṃpaṃ poggāḍḍaṃ sa-
kalāṃ patharim dento¹⁷ pi tassetuṃ na makkhessya, kimsiṃ¹⁸, paṇḍita¹⁹ bhāṭṭa- 15
mattadāyikā ti dassetu.

Godhā evaṃ vatvā „ayaṃ pabujjhivā mam²⁰ pi khā-
deyyā²¹“ ti attano jivitaṃ rakkhamaṇā palāyi. To pi pana
sīhavyagghā tittirassa sahāyakaṃ va²². Kadāci²³ pi²⁴ te āgantvā
tittiraṃ passaṃti, kadāci²⁵ so gantvā tesam dhammaṃ desetvā 20
agacchati. Tasmim pana divase sīho vyagghaṃ āha: „samma,
ciraḍiṭṭho no²⁶ tittiro, aṭṭa sattaṭṭhadivasā honti²⁷, gaccha tāv'
assa pavattim ātvā ebhīti²⁸. Vyaggho „adha²⁹“ ti sampā-
ticchitvā godhāya palātakāle³⁰ taṃ ṭhānaṃ patvā taṃ pāpa-
purisaṃ niddāyantvaṃ passi. Tassa jaṇantare tittirapaṇḍitassa 25

¹ B¹ - a. ² B² tasmim adhe impātehi. ³ Mā - ti vāntog in B⁴, B⁵ muccittva
jivato, C⁶ jivito. ⁴ B⁷ - adhi. ⁵ B⁸ - am. ⁶ B⁹ tasmim aṭṭhe nipātehi ti. ⁷
B¹⁰ adha. ⁸ C¹¹ jivito, B¹² muccittva jivato. ⁹ B¹³ jiro. ¹⁰ B¹⁴ eṣa. ¹¹ B¹⁵
muccita. ¹² C¹⁶ add na. ¹³ B¹⁷ dhātīceḷaṃ, B¹⁸ nativelaṃ. ¹⁴ C¹⁹ pāpapurisā,
C²⁰ padesantaṃ. ¹⁵ C²¹ dāṭhaṃ. ¹⁶ C²² B²³ sabbhaṃ. ¹⁷ B²⁴ kakkhalaḍḍa- ¹⁸ B²⁵
danta. ¹⁹ B²⁶ - am. ²⁰ C²⁷ mama, B²⁸ mam. ²¹ B²⁹ amāsa va. ²² B³⁰ kuthāci.
²³ B³¹ evaṃ pi. ²⁴ pi - kadāci vāntog in C³². ²⁵ B³³ ciraṃ na dittho. ²⁶
B³⁴ omāsa he- ²⁷ C³⁵ B³⁶ palāyanaṃ.

lomāni paññāyanti, dhenuyā ca vacchakassa ca atthini paññā-
yanti. Vyaggharājā tam sabham diṭṭvā evanmapañjare ca
tittirapaññitam adisvā „Imiṇā pāpapurisaṇ" etc¹ maritā bhavī-
santi" tam pāḍena paharivā utthapesi². So tam³ diṭṭvā
3 bhūtataṭṭho va ahesi. Atha nam vyaggho „tvam⁴ etc māretvā
khāditi"⁵ pucchī. „N' eva māremi na khādāmi"⁶. „Pāpa-
dhamma, taya amārente sūño ko māressati⁷, kathesi⁸, akathen-
tassa te jīvitam n' atthiti"⁹. So marasabhayabbhīto „āma
sāmi, godhapotake¹⁰ vacchakaṃ ca dhenuṃ ca māretvā khādī"¹¹,
10 tittiraṃ pana na māremi"¹². So tassa bahum kathen-
tassāpi¹³ asaddahivā „tvam kuto āgato sīti"¹⁴ pucchitvā
„sāmi Kālīngarajho¹⁵ vāṇijakānam bhanaṃkāma¹⁶ vabanto
jivikahetu¹⁷ idaṃ e' idaṃ ca¹⁸ kamman katvā idāci 'mhi'¹⁹
idhāgato²⁰ ti tena sabhaṃsmin uttamaṃ katakamme kathite
13 „pāpadhamma, taya tittiraṃ amārente sūño ko māressati, añi
sihaṃsa tam migarañño aṇṇikam²¹ nessāmi"²² tam purato
katvā tāseṇa ugamaṃsi. Sīho²³ vyaggharājānaṃ²⁴ tam ānentam
diṭṭvā²⁵ vyaggham poucchanto catuttham gātham āha:

„Kin na Sobhā taramānarūpo
30 paccāgato e' saha mānavena,
kin kīcama²⁶ attham²⁷ idha-m-atthi teyham,
akkāhā me pucchāto²⁸ etam attham ti. 109.

Tatra Sobhā o vyaggham nāmanāpari, vyaggho hi purimāṇyo
manāpo hoti, tena tam²⁹ evam āha, kin kīcamaattham³⁰ idhamatthi
35 tūpkaṃ o kin kīcamaṇṇam atthamāntam imam mānavena idha atthi teyham,
akkāmaattham³¹ ti pi pātho, ayaṃ eva attho.

¹ C¹ - senevato, B² - vena, omittitv eva. ² B² - atthā. ³ B² - g. ⁴ B² - dento.

⁵ B² - māreṇaṇṇi. ⁶ B² - kathesiṇi eva. to kathesi āra āraṇṇo. ⁷ C² - maritā, B² - jivikānaṃ panarūṇi. ⁸ B² - potake. ⁹ B² - khādīmi? ¹⁰ C² - col. ¹¹ B² - tassaapi. ¹² B² - āreṇaṇṇi. ¹³ B² - kathessatoṇṇam. ¹⁴ C² - je-, B² - bhanaṃkam. ¹⁵ B² - pitto-. ¹⁶ B² - omite idāci. ¹⁷ B² - omite mhi. ¹⁸ B² - attham m - - senevato. ¹⁹ B² - attham. ²⁰ B² - attham. ²¹ C² - jāna, B² - omite vya-. ²² B² - patta si-. ²³ C² - mhi-, B² - si- eva. to hū. ²⁴ C² - naṃ. ²⁵ B² - kīci- eva. to kīci-.

Tath' sutvā vyagghe pañcamam gātham āha:

3. Yo te sakha daddare ādhanurūpe
tassa vadham¹ parisamkāmī ajja.
purisassa kammāyatanañāni sutvā
nāham sukhih² daddaram ajja maññe ti. 110.

Tathā daddare ti tittirō, tassa vadham³ ti tassa tittirajittakāssa
jñānāni purisā⁴ ajja vadhate parisamkāmī, nāham sukhih⁵ ti aham ajja
daddaram⁶ sukhih⁷ āgagam⁸ na maññāmi.

Atha eho chaṭṭham gātham āha:

4. Kāni 'asa' kammāyatanañāni āsā
purisassa vatthisamodhānatāya¹,
kāni vā pajjhiṇam purisassa sutvā
parisamkasi daddaram mānavaṇā² ti. 111.

Tathā asa³ ti āsāni, 'vatthisamodhānatāya' ti pīṭhavanāna-
dānatāya⁴ kiñci āsāni māni āsāni āsāni āsāni āsāni āsāni āsāni āsāni
mānavaṇā⁵ ti āsāni āsāni āsāni āsāni āsāni āsāni āsāni āsāni.

Ath' asa kathento vyaggharājā saṅgāthā ābhāsi:

5. Uggā¹ Kālīṅga², caritā³ vanijjā⁴,
vettācāro samkupatho pi cippo⁵,
natehi cippam sama vākarehi⁶,
dapphehi⁷ yuddham pi⁸ samajjamañjhe. 112.
6. Baddhā kulīṅkā, mitam ājjhakena⁹,
akkhā jītā, saṅgyamo ābhāsitā,
abbhūtam¹⁰ puppyakam¹¹ adhimattam,
kathā daddhā piṇḍapaṭiggahena. 113.

¹ Bā vāḍhi. ² C¹ -ā, C² Bā -ā. ³ Bā vāḍhi. ⁴ Bā -samāhā. ⁵ Bā cippam.
⁶ Bā khatthi. ⁷ Bā vāḍhi. ⁸ Bā vāḍhi. ⁹ C¹ -vāḍhi. ¹⁰ C¹ Bā -ā. ¹¹ C¹
-ā, Bā¹ jātīgā. ¹² Bā vāḍhi. ¹³ C¹ vāḍhi, Bā vāḍhi, Bā vāḍhi. ¹⁴ Bā vāḍhi.
cippo, C¹ sa dāḍhi. ¹⁵ Bā -ā. ¹⁶ C¹ -ā, Bā -ā. ¹⁷ Bā yuddham pi.
Bā yuddham ti, C¹ -ā. ¹⁸ Bā -ā. ¹⁹ Bā -ā. ²⁰ Bā -ā. ²¹ Bā -ā. ²² Bā -ā.

a. Tāni 'ssa kammāyatanāni assuhi'
 purisassa vattisamadhānāya",
 yathā ayaṃ diṣṣati lomapiṇḍo
 gāvo hatā, kiṃ pana daddaraṇṇā 'ti. 114.

- 6 Tathā ettha¹ kaṭṭhā² u vāṭṭakānaṃ bhāṇam vahanṇena kira nena³
 Kāḷhasattabho⁴ dhammo, cariss⁵ vattijjā u⁶ vāṭṭijjāpi tena hatā, vattā-
 cāro u vattāḥ saccattabho, sakkapāṭho pi cingso u bhāṇulomappa pi
 vakkijjā, nāyāhīti jivīyaketu yva nāyāhī pi sādhiṃ vināso, aha vakkā-
 ṭṭhā⁷ vāhā⁸ vahanṇena vakkerehi⁹ u sādhiṃ carissā, daddaraṇṇa yaddhaṃ
 10 u dāṇapuddhaṃ¹⁰ u kira tena puṇṇiṃ, hatthā¹¹ kullikā u vakkāḥkāpi
 kira tena bodhi¹², nissamābhāṇā¹³ u dāṇānāpākāṇā¹⁴ pi kira
 tena hatā, akkha¹⁵ jīti u akkhaḍḍuttā¹⁶ vaggavaccaṃ karontena akkha¹⁷
 hatā¹⁸, samyamo abhāṇito u jivīkarutthā¹⁹ nissāya pabbajantē²⁰ eva
 aṇṇamāyamo atikkanto, akkha²¹ jīti²² jhāpitaṃ appaggharokko karā²³.
 15 pappakā²⁴ u lokhiṇā, idam samāso hoti unino kira jivīkā²⁵ nissāya
 vāṭṭapāṇā²⁶ hatthapā²⁷ khinditvā²⁸ ānetā²⁹ alāpa³⁰ u pappā-
 ṭṭā³¹ samāyāhīti pappakā³² lokhiṇā³³ lokhiṇā³⁴ vāṭṭapāṇā³⁵ tathā ettha³⁶ kappā-
 ṭṭakā³⁷ nissāya dāṇā³⁸ jhāpitaṃ u, hatthā³⁹ daddā⁴⁰ u vāṭṭapāṇā⁴¹
 pabbajantā⁴² nissāya pabbajantā⁴³ hatthā⁴⁴ kir⁴⁵ assa daddā⁴⁶, nissāya
 20 kammāyatanāni⁴⁷ tāni assa⁴⁸ karontā, assa⁴⁹ u assa⁵⁰ u assa⁵¹, yathā-ayaṃ
 u yathā⁵² assa⁵³ jātāntare tittirapamāṇā⁵⁴ dāṇā⁵⁵ tittirā⁵⁶ kāṇāna⁵⁷ vaddhā⁵⁸
 ettha⁵⁹ ettha⁶⁰ eva⁶¹ so mūṇo⁶² u, gāvo hatā kiṃ pana daddaraṇṇā⁶³ u gāvo
 pi ettha⁶⁴ hatā, daddaraṇṇa⁶⁵ pana aha⁶⁶ kappakā⁶⁷ arhā, kammā⁶⁸ assa⁶⁹ tathā⁷⁰
 mūṇā⁷¹.

- 22 Siho taṃ purisaṃ pucchhi: „mūṇo te tittirapamāṇā⁷² u
 „Āma sāmīti“. Ath⁷³ assa saccavacanāṃ sutvā taṃ viśaṇṇito-
 kāmo abhosi, vyaggharājā pana „māretabbayuttako⁷⁴ eva
 pāpo⁷⁵ u⁷⁶ ti⁷⁷ tatth⁷⁸ eva⁷⁹ naṃ dāṭhāhi⁸⁰ pahaṇitvā⁸¹ Aṭṭaṃ⁸²

¹ C¹ assa, B¹ assa. ² B¹ yva. ³ C¹ u. ⁴ C¹ B¹ kaṭṭhā. ⁵ C¹ -otna.
 B¹ kāṇāna. ⁶ B¹ kaṭṭhārehi. ⁷ C¹ -tā. ⁸ C¹ m¹ B¹ m¹, C¹ omīti vāṭṭij-
 jāpi. ⁹ B¹ vakkā. ¹⁰ C¹ -dāṇā, B¹ vakkārehi. ¹¹ C¹ vakkā, B¹ vakkā. ¹²
 B¹ kaddā, C¹ vaddā. ¹³ B¹ pāṇānā. ¹⁴ C¹ -ni. ¹⁵ B¹ akkhaḥkāpi.
 16 B¹ jivīti. ¹⁷ C¹ abhā, C¹ abyāhi. ¹⁸ B¹ appabita agghanti ap-
 paggharokko. omīti karā. ¹⁹ B¹ pappakā. ²⁰ B¹ jivīti. ²¹ B¹ -na.
 22 C¹ -dāhi. ²³ B¹ tam. ²⁴ B¹ -ja. ²⁵ B¹ kappakāpāṇā karā. ²⁶ C¹ -va.
 27 B¹ vāṭṭā. ²⁸ C¹ assa, B¹ assa. ²⁹ B¹ adda vā. ³⁰ B¹ adda pi. ³¹
 B¹ vā. ³² kaṇṇā. ³³ C¹ -tā. ³⁴ C¹ adda pana. ³⁵ B¹ omīti assa
 gāvo. ³⁶ B¹ adda vāṭṭā. ³⁷ B¹ adda mūṇā.

khanitvā pakkhīpi. Mānavā āgantvā tittirapanditāni adisvā
roditvā paridevitvā pakkamimā¹.

Sattāhi imāni dāsanāni² āharitvā „evam bhikkhave Devadatto
yathā pi mayham vudhāya parikkhīti“³ vtvā jātakaṃ samudhāresi :
„Tadā jāṇā⁴ Devadatto aho⁵, godhā Kāśāgotami⁶, vyagghe Mog-
gallāno, sīho Sāriputto, dīlāpāmoṃkha⁷carīyo⁸ Kāsiyo, tittira-
pandito aham evā⁹“ ti. Tittirajātakaṃ¹⁰. Navanipāta-
vaṇṇanā nīṭhitā¹¹.

¹ Itā nivāṇasam. ² Itā dāsanāni. ³ Itā-khatti. ⁴ Itā kutaṇṇa. ⁵ Itā ap-
pakkamāno. ⁶ Itā-moṃkha l. ⁷ Itā addo dīlāpāmoṃ, Itā daddāraṇṇa. ⁸ Itā
navanipātaṇṇa jātakaṃ nīṭhitam. Yathā yathā titha jātā parivāṇaṃ aham pandito
bhikkhūso mahāpuṇṇiṇo āharāmi pāṭhāṭṭarāṃ. Sakkāraḥ 1130 etc.

See vol I

3 ^{cut} / 2/2/33

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI

Please help us to keep the book
clean and moving.